JULIA NAVARRO

SPUNE-MI CINE SUNT

UN NOU BESTSELLER
AL CELEI MAI CITITE SCRIITOARE SPANIOLE

INTRIGĂ, SPIONAJ, DRAGOSTE ŞI TRĂDARE!
O POVESTE CARE SE ÎNTINDE DIN SPANIA REPUBLICANĂ
PÂNĂ LA CĂDEREA ZIDULUI BERLINULUI!

„Amelia este o antieroină prizonieră a propriilor contradicții, care săvârșește greșeli pe care nu le poate răscumpăra oricât s-ar strădui."

WWW.20MINUTOS.ES

„*Spune-mi cine sunt* surprinde și încântă cu o poveste captivantă și emoționantă. Acesta este un roman despre memorie și identitate, având în centru un personaj remarcabil, incredibil de bine conturat: o femeie care, de-a lungul extraordinarei sale vieți, a reușit în incredibil de dificila misiune de a se cunoaște pe sine însăși. O victimă a propriilor greșeli, conștientă de acestea și chinuită de traume, Amelia este mai presus de orice o antieroină, o femeie în carne și oase, care izbutește întotdeauna să rămână fidelă principiilor, făcând față provocărilor, dar și săvârșind greșeli pe care nu le va putea răscumpăra niciodată. O femeie care a decis că nu vrea să fie ștearsă."

FANTASTICFICTION.CO.UK

JULIA NAVARRO

SPUNE-MI CINE SUNT

Traducere din limba spaniolă şi note ADRIANA STERIOPOL
Titlul original: *Dime quien soy*, 2010

Editura RAO, 2015

Versiune ebook: v1.0, iunie 2018

Pentru, mama mea,
fără ea, nu aş fi ajuns până aici.

Pentru bunicii mei Teresa şi Jerónimo,
pentru dragostea şi generozitatea lor,
şi pentru cât de mult am învăţat de la ei.
Amintirea lor mă însoţeşte mereu.

Şi pentru draga mea prietenă Susana Olmo,
pentru numeroasele hohote de râs
împărtăşite de noi două.

Mulţumiri

Vreau să-i mulţumesc lui Ricardo Cavallero pentru sprijinul său hotărât şi pentru încrederea în romanele mele. Are harul de a face să fie uşor ceea ce este dificil.

Şi, ca întotdeauna, echipei de la Random House Mondadori care a făcut posibil acest roman. Le mulţumesc tuturor pentru ajutor, iar Cristinei Jones, pentru răbdare.

Precum şi lui Fermín şi Alex, pentru că au fost mereu aproape.

GUILLERMO

1

— Eşti un ratat!

— Sunt o persoană decentă.

Mătuşa mea îşi ridică privirea de pe foaia de hârtie pe care o avea în mână. O citise, ca şi cum conţinutul celor scrise ar fi fost o noutate pentru ea. Dar nu era. În acel curriculum era rezumată scurta şi dezastruoasa mea viaţă profesională.

Mă privi curioasă şi continuă să citească, dar eu ştiam că nu era mare lucru de citit. Mă făcuse un ratat, nu cu intenţia de a mă jigni, ci asemenea cuiva care afirmă ceva evident.

Atmosfera din biroul mătuşii mele era apăsătoare. De fapt, ceea ce mă deranja era atitudinea ei îngâmfată şi distantă, de parcă i-ar fi fost permis să ne privească de sus pe noi, ceilalţi din familie, numai pentru că ea avusese succes în viaţă.

Nu-mi era simpatică, dar nici eu nu fusesem vreodată nepotul ei preferat, de aceea am fost surprins când mama mi-a spus că sora ei doreşte să mă vadă urgent.

Mătuşa Marta devenise şeful familiei, îi domina chiar şi pe ceilalţi doi fraţi ai ei, unchiul Gaspar şi unchiul Fabián.

Era consultată în orice problemă şi nimeni nu lua o hotărâre fără să fi primit avizul ei. Sincer să fiu, eram singurul care o evita şi care, spre deosebire de ceilalţi veri ai mei, nu-i cerea niciodată aprobarea.

Dar iat-o aici, mândră de a fi salvat şi triplat averea familiei, o afacere consacrată cumpărării, vânzării şi reparării utilajelor, graţie, între alte motive, căsătoriei sale oportune cu bunul ei soţ, unchiul Miguel, faţă de care nutream o simpatie secretă.

Unchiul Miguel moştenise două clădiri în centrul Madridului, a căror închiriere îi aducea importante venituri în fiecare lună. Mai mult decât să-l întâlnească o dată pe lună pe administratorul clădirilor nu a muncit niciodată. Singurele lui preocupări constau în colecţionarea de cărţi rare, în practicarea golfului şi în a scăpa cu cea mai mică ocazie de privirea vigilentă a mătuşii mele Marta, căreia îi cedase cu plăcere întâlnirile lunare cu administratorul, ştiind că ea avea inteligenţa şi pasiunea necesare ca să izbutească în tot ceea ce făcea.

— Aşadar, consideri că a fi ratat înseamnă să fii o persoană decentă. Atunci, crezi că toţi cei care reuşesc în viaţă sunt lipsiţi de decenţă?

Am fost cât pe-aci să-i spun că da, dar asta ar fi însemnat să-mi creez neplăceri cu mama, aşa că am hotărât să dau un răspuns mai nuanţat.

— Să-ţi explic: în profesia mea, a fi decent te face de obicei să rămâi fără slujbă. Habar nu ai cum e jurnalismul în ţara asta. Ori eşti de partea dreptei, ori de partea stângii. Nu eşti altceva decât un mijloc de transmitere a lozincilor de la una la alta. Dar faptul că încerci să relatezi pur şi simplu ce se întâmplă şi să-ţi exprimi în mod cinstit opiniile te duce la marginalizare şi la şomaj.

— Te-am considerat întotdeauna un tânăr cu vederi de stânga, spuse mătuşa mea cu o oarecare ironie. Iar acum stânga e la putere…

— Aşa este, dar guvernul vrea ca jurnaliştii simpatizanţi să închidă ochii şi gura la greşelile lor. A-i critica înseamnă exilare. Încetează să te mai considere unul de-ai lor şi, desigur, cum nu eşti nici de-ai celorlalţi, te trezeşti pe teritoriul nimănui, adică în şomaj, cum sunt eu acum.

— În CV-ul tău apare că acum lucrezi la un ziar digital. Câţi ani ai?

M-a supărat întrebarea. Ştia perfect că am peste treizeci de ani, că sunt cel mai mare dintre veri. Dar era modul ei de a-mi demonstra dezinteresul faţă de mine. Aşa că am hotărât să nu-i spun câţi ani am, fiind evident că ea ştia.

— Da, fac critică literară la un ziar de pe internet. N-am găsit altceva, dar măcar nu trebuie să-i cer bani mamei ca să-mi cumpăr ţigări.

Mătuşa Marta mă privi de sus până jos, de parcă ar fi fost prima dată când mă vedea şi păru să şovăie înainte de a se hotărî să-mi facă propunerea.

— Bine, îţi voi oferi o slujbă şi, pe deasupra, bine plătită. Sper să fii la înălţimea aşteptărilor noastre.

— Nu ştiu ce anume vrei să-mi oferi, dar răspunsul meu este nu; urăsc birourile de presă ale firmelor. Dacă am venit să te văd este pentru că mi-a cerut-o mama.

— N-am de gând să-ţi ofer niciun post în firmă, răspunse ea, de parcă ar fi fost o nebunie să lucrez în întreprinderea familiei.

— Atunci…

— Atunci, vreau să-ţi dau o sarcină de familie, ceva mai personal; de fapt, ceva privat.

Mătuşa mea continua să mă privească, nefiind sigură dacă nu cumva greşea cu propunerea ei.

— Este vorba să investighezi o veche istorie a familiei: o istorie în legătură cu străbunica ta, bunica mea.

Am rămas uimit, neştiind ce să spun. Străbunica mea era un subiect tabu în familie. Nu se vorbea despre ea; eu şi verii mei de-abia reuşiserăm să aflăm câte ceva despre misteriosul personaj, despre care era interzis să punem întrebări şi de la care nu exista nici măcar o fotografie.

— Străbunica? Şi ce e de investigat?

— Ştii că eu sunt cea care are toate fotografiile familiei şi mă gândisem să le fac un cadou fraţilor mei la Crăciunul viitor. De aceea, am început să aleg fotografiile vechi ca să comand copii. Am căutat, de asemenea, printre hârtiile şi documentele tatălui meu, pentru că îmi aminteam că văzusem şi altele printre lucrurile sale şi, într-adevăr, am găsit câteva şi… mă rog, printre hârtii era un plic închis. L-am deschis şi acolo era această fotografie…

Mătuşa mea se întoarse la masa ei de scris şi luă un plic din care scoase o fotografie. Mi-o dădu şovăind, de parcă s-ar fi temut că aş fi neîndemânatic şi că imaginea aceea nu ar fi în siguranţă în mâinile mele.

Portretul avea marginile rupte şi trecerea timpului îl impregnase cu o patină gălbuie, dar, chiar şi aşa, imaginea unei tinere zâmbitoare îmbrăcate într-o rochie de mireasă şi cu un buchet de flori în mână era fascinantă.

— Cine este?

— Nu ştiu. Mă rog, credem că poate fi bunica noastră, străbunica ta… I-am arătat-o mamei tale şi fraţilor mei şi am fost cu toţii de acord că tatăl nostru semăna cu ea. Cert este că am hotărât că a sosit momentul să cercetăm ce s-a întâmplat cu bunica noastră.

— Aşa, dintr-odată? N-aţi vrut niciodată să ne spuneţi nimic despre ea. Şi acum ai găsit o fotografie despre care crezi că poate fi strămoaşa noastră şi hotărăşti că trebuie să aflăm ce s-a întâmplat.

— Mama ta ţi-o fi povestit ceva despre ea…

— Mama mi-a povestit exact ce le-ai povestit şi tu fiilor tăi: practic, nimic.

— Nici noi nu ştiam prea multe; tatăl nostru nu vorbea niciodată despre ea, nici măcar trecerea timpului nu i-a alinat durerea provocată de pierderea ei.

— Din câte ştiu, n-a cunoscut-o. Nu l-a părăsit când de-abia se născuse?

Mătuşa Marta părea că şovăie între a-mi spune tot ce ştia şi a mă pofti să plec imediat. Presupun că se gândea că poate nu sunt persoana potrivită să abordeze problema care o preocupa.

— Ceea ce ştiu, răspunse ea, este că bunicul nostru, adică străbunicul tău, se ocupa cu importul şi vânzarea de utilaje, mai ales din Germania. Călătorea mult şi nu obişnuia să spună când pleca şi, cu atât mai puţin, când avea de gând să se întoarcă, ceea ce, după cum bine presupui, nu-i putea face deloc plăcere soţiei sale.

— Este imposibil ca ea să nu fi aflat. Dacă el îşi făcea bagajul, presupun că ea trebuia să-l întrebe unde se ducea; mă rog, aşa ar fi fost normal.

— Nu, el nu proceda aşa. Străbunicul tău spunea că are bagajul în portofel, adică îi erau de-ajuns banii pe care-i avea asupra lui. Astfel că nu era nevoie să pregătească nimic, cumpăra tot ce avea trebuinţă. Nu ştiu de ce proceda aşa. Dar îmi închipui că asta trebuie să fi fost o sursă de conflicte în căsnicie. După cum ţi-am spus, străbunicul tău era foarte întreprinzător şi şi-a extins afacerea nu numai la vânzarea de utilaje industriale, ci şi la repararea lor, iar în momentul acela, în Spania, era nevoie de orice lucru. Într-o zi, a plecat într-una dintre călătoriile sale. În absenţa lui, ea îşi ducea viaţa pe care obişnuiau să o ducă, pe vremea aceea, fetele de rangul ei. Din câte ştim, ea s-a dus acasă la nişte prieteni. Bănuiesc că ţi-e cunoscut faptul că, înainte vreme, vizitele erau o distracţie nevinovată şi, mai ales, ieftină. Te duceai să vizitezi nişte prieteni sau rude într-o după-amiază, ei îţi întorceau vizita după câteva zile şi, în felul ăsta, saloanele caselor deveneau locuri de întâlnire. Într-una dintre acele întâlniri, a cunoscut un bărbat, nu ştiu cine era şi nici cu ce se ocupa. Am auzit odată că servea în Marina militară argentiniană. Se pare că s-a îndrăgostit şi a fugit cu el.

— Dar bunicul se născuse, ea avea deja un fiu.

— Da, de vârstă foarte fragedă. L-a lăsat în grija doicii, Águeda, femeia despre care bunicul tău a crezut că este mama

lui, până când, făcându-se mare, a aflat adevărul. Străbunicul tău a trăit în concubinaj cu Águeda şi a avut cu ea o fiică, mătuşa Paloma, sora vitregă a bunicului tău; cunoşti deja acea ramură a familiei.

— De fapt, nu, n-aţi avut niciodată prea mult interes să ne cunoaştem, i-am văzut doar la câte o înmormântare, am răspuns eu cu o anumită insolenţă, ca să o provoc.

Dar mătuşa mea nu era dintre cele care răspundeau la provocări dacă nu aveau interes să o facă, aşa că m-a străfulgerat cu privirea şi a hotărât să continue să vorbească, de parcă nu m-ar fi auzit.

— Bunicul tău a decis să schimbe numele de familie al mamei sale, de aceea al doilea nume[1] al lui era Fernández. Când îţi schimbi numele de familie, trebuie să alegi unul care să fie obişnuit.

— Nici eu n-am reuşit să aflu vreodată cum se numea cu adevărat, am răspuns, sătul de conversaţie.

— Nu ştiu, n-am ştiut-o niciodată.

Tonul mătuşii Marta părea sincer.

— De unde şi până unde acum acest interes pentru povestea bunicii voastre?

— Această fotografie pe care ţi-am arătat-o ne-a făcut să luăm hotărârea. Am făcut copii după ea; îţi voi da una, pentru că poate îţi va fi de folos la investigaţie. Credem că este ea, dar chiar dacă nu este, nu contează: a sosit momentul să aflăm.

— Să aflaţi ce?

Mă amuza să încerc să o enervez.

— Să aflăm cine suntem, răspunse mătuşa mea.

— Pe mine nu mă interesează ce s-a întâmplat cu această străbunică, puţin îmi pasă, eu ştiu cine sunt şi acest fapt nu se va schimba, indiferent ce ar fi făcut femeia aceea cu atât de mulţi ani în urmă.

— Iar pe mine nu mă interesează că pe tine nu te interesează. Dacă îţi încredinţez această sarcină este pentru că nu ştim peste ce vom da, iar rufele murdare, dacă există, prefer să le spălăm în familie. De asta nu angajez un detectiv. Aşa că nu-ţi cer nicio favoare, îţi ofer o slujbă. Eşti jurnalist, vei fi ştiind cum

[1] În Spania şi în ţările hispanofone, persoanele poartă două nume de familie: primul este al tatălui, iar al doilea, al mamei. (n.tr.)

să investighezi. Îţi voi plăti trei mii de euro pe lună, plus toate cheltuielile.

Am rămas fără glas. Mătuşa mea îmi făcuse o ofertă pe care ştia că nu o voi putea refuza. Niciodată nu câştigasem trei mii de euro, nici chiar când am lucrat ca reporter la televiziune. Iar acum, când eram într-o situaţie profesională jalnică, trăind de azi pe mâine din rubrica de critică literară pentru un ziar de pe internet, dintr-un salariu care nu ajungea nici la cinci sute de euro pe lună, apărea ea ca şarpele care a ispitit-o pe Eva. Voiam să-i spun că nu, că să-şi vâre banii unde dorea ea, dar m-am gândit la mama, la cum trebuia să mă împrumute lună de lună pentru rata apartamentului pe care îl cumpărasem şi pe care nu o puteam plăti. Mă rog, de fapt, m-am consolat, spunându-mi că nu era nimic dezonorant în cercetarea trecutului străbunicii mele şi, pe deasupra, să fiu plătit pentru această treabă. Ar fi fost mult mai rău să accept o slujbă în schimbul ridicării în slăvi a politicianului de serviciu.

— Cred că îţi vor fi de-ajuns două luni, nu-i aşa? vru să ştie mătuşa Marta.

— Nu-ţi face griji, nu cred că o să-mi ia atât de mult timp până să aflu ceva despre această bună doamnă. Spre ghinionul meu, cred că peste numai câteva zile voi isprăvi cercetarea.

— Dar mai vreau ceva, spuse mătuşa mea pe un ton ameninţător.

— Ce anume? am întrebat eu neîncrezător, de parcă m-aş fi trezit brusc dintr-un vis: nimeni nu plăteşte trei mii de euro pe lună ca să afle ce s-a întâmplat cu bunicuţa lui.

— Va trebui să scrii povestea bunicii mele. Fă-o ca şi cum ar fi o carte sau cum vei vrea tu, dar scrie-o. Apoi o vom lega şi acesta va fi cadoul pe care îl voi face familiei la Crăciunul viitor.

Am supus-o pe mama unui interogatoriu exhaustiv ca să-şi amintească de tatăl ei, adică de bunicul meu, cât mai multe lucruri cu putinţă. Buna femeie l-a descris având toate virtuţile, încercând să-mi răscolească prin amintiri. Eu mi-l aduceam aminte înalt, zvelt, foarte semeţ, vorbind puţin. Într-o zi, mi s-a spus că bunicul suferise un accident de maşină care l-a lăsat infirm într-un scaun cu rotile până când a murit.

Când eram copil, mergeam cu mama, în fiecare duminică, acasă la bunicul. Acolo luam parte la o masă cu toată familia, cu

îndelungi conversaţii după aceea, la care mă plictiseam îngrozitor.

Bunicul ne observa pe toţi, în vreme ce mânca în tăcere şi intervenea doar din când în când.

Mătuşa Marta era cea mai mică dintre fraţi. Pe vremea aceea, nu era măritată şi locuia cu el şi, din acest motiv, îşi luase responsabilitatea pentru întreprinderea bunicului, la fel cum îşi asumase şi controlul asupra acelei case enorme şi întunecate. Aşa că nu păstram nimic în amintirile mele care să-mi dea vreun indiciu despre mama bunicului, misterioasa doamnă care a dispărut într-o bună zi, abandonându-l în mâinile doicii.

Trebuie să mărturisesc că am început investigaţia fără tragere de inimă, presupun că asta se datora faptului că puţin îmi păsa de ceea ce ar fi putut să facă o strămoaşă.

Am început cercetările la locul potrivit: m-am dus la Oficiul Stării Civile pentru a solicita certificatul de naştere al bunicului meu.

În mod evident, în certificatele de naştere figurează întotdeauna numele părinţilor celui înscris, aşa că acesta era cel mai bun mijloc de a afla cum se numea mama bunicului meu. Mă întrebam de ce nu o fi făcut asta mătuşa Marta, în loc să-mi plătească trei mii de euro ca să mă duc la Starea Civilă.

O funcţionară foarte amabilă mi-a făcut praf speranţele de reuşită, spunându-mi că nu poate elibera un certificat de naştere al unei persoane decedate.

— Şi pentru ce doriţi un certificat de naştere al lui don Javier Carranza Fernández?

— Pentru că este bunicul meu, mă rog, a fost bunicul meu. V-am mai spus că a decedat acum cincisprezece ani.

— Înţeleg, de aceea vă întreb de ce solicitaţi certificatul său de naştere.

— Elaborez arborele genealogic al familiei şi încurcătura constă exact în faptul că bunicul meu şi-a schimbat numele de familie al mamei sale din cauza unei probleme personale. De fapt, cel de-al doilea nume de familie nu era Fernández, şi tocmai asta este ceea ce încerc să aflu.

— Aha, dar nu puteţi!

— Şi de ce nu?

— Pentru că, dacă, aşa cum garantaţi, bunicul dumneavoastră şi-a schimbat numele, atunci dosarul său se află la Registrul

Special şi orice informaţie din acest registru se poate consulta doar la solicitarea părţii interesate înseşi sau dacă există un ordin judecătoresc.

— E clar că partea interesată nu poate solicita nimic, am răspuns eu prost dispus.

— Da, e clar.

— Auziţi, a fost bunicul meu, se numea Fernández şi nu ştiu de ce. Nu credeţi că am dreptul să ştiu cum o chema pe străbunica mea?

— Uitaţi ce este, nu ştiu care sunt problemele dumneavoastră de familie şi, de altfel, nici nu mă interesează. Eu doar îmi îndeplinesc obligaţia şi nu vă pot da niciun certificat de naştere original al bunicului dumneavoastră. Şi acum, dacă nu vă supăraţi, am mult de lucru…

Când i-am povestit mamei, mi-am dat seama că nu o surprindea deloc scena cu funcţionara. Dar trebuie să recunosc că mi-a dat un indiciu care îmi putea fi de folos pentru început.

— Bunicul, la fel ca şi noi şi ca şi voi, nepoţii lui, a fost botezat la biserica Sfântul Ioan Botezătorul. Acolo s-a însurat şi acolo ne-am căsătorit şi noi şi sper ca şi tu să te însori într-o bună zi tot în biserica aceea.

Nu am răspuns că, pentru moment, singurul meu angajament serios era cu entitatea bancară care îmi acordase împrumutul ca să-mi cumpăr un apartament. Semnasem o ipotecă pe care trebuia să o plătesc în următorii treizeci de ani.

Biserica Sfântul Ioan Botezătorul avea nevoie urgentă de o reparaţie a cupolei; aşa mi-a spus don Antonio, bătrânul paroh, care se plângea de neglijenţa enoriaşilor faţă de starea clădirii.

— Oamenii dau din ce în ce mai puţin de pomană. Înainte, găseai câte un binefăcător ca să poţi face faţă acestor probleme, dar acum… acum bogătaşii preferă să înfiinţeze fundaţii ca să-şi reducă impozitele şi să înşele fiscul şi nu dau un ban pentru astfel de lucruri.

L-am ascultat răbdător, pentru că bietul bătrân îmi era simpatic. Mă botezase, îmi dăduse prima împărtăşanie şi, dacă ar fi fost după mama, m-ar fi şi însurat, dar într-adevăr îl găseam foarte în vârstă pentru o aşteptare atât de îndelungată.

Don Antonio se plânse destul de multă vreme înainte de a mă întreba ce doresc.

— Aş vrea să văd certificatul de botez al bunicului meu Javier.

— Bunicul tău don Javier a fost într-adevăr generos cu această parohie, îşi aminti don Antonio. Şi de ce ai nevoie de certificatul lui de botez?

— Mătuşa mea Marta vrea ca eu să scriu istoria familiei şi trebuie să cunosc anumite lucruri.

Am hotărât să spun aproape tot adevărul.

— Păi, nu cred că va fi uşor.

— De ce?

— Pentru că toate documentele vechi sunt în arhiva din subsol; în timpul războiului, registrele parohiale au fost răvăşite şi acum sunt dezordonate. Va trebui să punem în ordine tot ce există jos, dar episcopul nu vrea să-mi trimită un preot tânăr care se pricepe la arhive, iar eu nu mai am vârsta să clasific atâtea hârtii şi documente; şi, bineînţeles, nici nu te voi lăsa să cauţi aşa, fără nicio noimă.

— Nu vă promit nimic, dar pot vorbi cu mătuşa mea Marta să văd dacă vrea să ajute parohia angajând o bibliotecară sau o arhivară care să vă ajute să puneţi ordine…

— Asta ar fi foarte bine, dar nu cred ca mătuşii tale Marta să-i pese foarte mult de starea documentelor acestei parohii. De altfel, aproape că nu o vedem pe aici.

— Oricum, o s-o rog, nu pierdem nimic dacă încercăm.

Don Antonio mă privi recunoscător. Era pâinea lui Dumnezeu, unul dintre acei preoţi care, prin bunătatea lor, justifică existenţa Bisericii Catolice.

— Să te ajute Dumnezeu! exclamă el.

— Dar, între timp, aş vrea să mă lăsaţi să caut certificatul de botez al bunicului meu. Vă promit că nu-mi voi arunca ochii peste nicio altă hârtie sau document care să nu aibă vreo legătură cu ceea ce caut.

Bătrânul preot mă privi fix, încercând să-mi citească în ochi adevăratele intenţii. I-am susţinut privirea pe când îmi compuneam cel mai frumos zâmbet.

— De acord, o să te las să intri în subsol, dar îmi vei da cuvântul că vei căuta numai certificatul de botez al bunicului tău şi nu te vei ocupa să scormoneşti… Am încredere în tine.

— Vă mulţumesc! Sunteţi un preot minunat, cel mai bun pe care l-am cunoscut vreodată, am exclamat eu plin de recunoştinţă.

— Nu cred să cunoşti mulţi preoţi, nici tu nu vii prea des la biserică, aşa că statistica mă favorizează, răspunse don Antonio ironic.

Luă cheile de la subsol şi mă conduse pe o scară ascunsă după o uşiţă situată în sacristie. Un bec atârnat de un cablu care se legăna era singura lumină din locul acela plin de umezeală care, la fel ca şi cupola bisericii, avea nevoie de o renovare serioasă. Mirosea a închis şi era frig.

— Va trebui să-mi arătaţi pe unde trebuie să caut.

— Aici e puţină dezordine… Când s-a născut bunicul tău?

— Cred că în 1935…

— Bietul de el! În ajunul războiului civil. Prost moment şi-a ales ca să se nască.

— De fapt, niciun moment nu este bun, am răspuns eu ca să zic ceva, dar mi-am dat seama numaidecât că spusesem o prostie, pentru că don Antonio mă privi cu severitate.

— Să nu spui asta! Mai ales tu! Voi, tinerii din ziua de azi, nu sunteţi conştienţi de privilegiile pe care le aveţi, vi se pare normal să aveţi de toate… de aceea nu apreciaţi nimic, bombăni el.

— Aveţi dreptate… Am spus o prostie.

— Chiar aşa, fiule, într-adevăr, ai spus o prostie.

Don Antonio umbla dintr-o parte într-alta, uitându-se la dulapurile de arhivă, răscolind printre cutiile aliniate lângă perete, deschizând casete… Eu îl lăsam să scotocească, aşteptând să-mi spună ce să fac. În sfârşit, îmi arătă trei dulapuri.

— Mi se pare că aici este registrul cu botezurile din anii aceia. Vei vedea, sunt copii care au fost botezaţi la mult timp după ce s-au născut, nu ştiu dacă ăsta o fi şi cazul bunicului tău. Dacă nu-l găseşti aici, va trebui să căutăm în cutii.

— Sper să am noroc şi să-l găsesc…

— Când începi?

— Chiar acum, dacă n-aveţi nimic împotrivă.

— Bine, eu trebuie să pregătesc slujba de la amiază. Când o să termin, o să cobor să văd cum merge treaba.

Am rămas singur în subsolul acela lugubru, gândindu-mă că aveam să merit cu prisosinţă cele trei mii de euro ai mătuşii Marta.

Am petrecut toată dimineaţa şi o parte din după-amiază plimbându-mi privirea prin registrul de botezuri, decolorat de trecerea timpului, dar fără să găsesc nimic despre bunicul meu Javier.

La cinci după-amiază, nu mai suportam usturimea din ochi; foamea îmi lovea stomacul cu o asemenea insistenţă, încât nu am mai putut să o ignor pentru multă vreme. M-am întors în sacristie şi am întrebat-o unde este don Antonio pe o credincioasă care împăturea acoperămintele altarului pentru liturghie.

— Este în casa parohului, se odihneşte, până la opt nu mai e slujbă. Mi-a zis că, dacă apăreţi, să vă spun. Dacă vreţi să-l vedeţi, ieşiţi pe acest culoar şi bateţi la uşa pe care o veţi găsi. Face legătura dintre biserică şi locuinţa lui don Antonio.

I-am mulţumit pentru indicaţii, deşi cunoşteam perfect drumul. L-am găsit pe preot cu o carte în mână, dar părea că dormitează. L-am trezit ca să-i dau socoteală pentru eşecul cercetărilor mele şi i-am cerut permisiunea să mă întorc a doua zi devreme. Don Antonio mi-a dat întâlnire la şapte şi jumătate, înainte de liturghie, prima slujbă a zilei.

Seara am sunat-o pe mătuşa Marta ca s-o rog să facă o donaţie oarecare pentru biserica Sfântul Ioan Botezătorul. S-a supărat pe mine pentru această solicitare, mustrându-mă că nu am mai multă consideraţie pentru modul de a cheltui banii familiei. Am păcălit-o, spunându-i că don Antonio este esenţial pentru cercetarea pe care o duceam la îndeplinire şi că, după părerea mea, trebuia să-i mulţumim pentru colaborare. M-am gândit că bietul preot s-ar fi necăjit dacă m-ar fi auzit vorbind aşa despre el, dar nu aş fi convins-o altfel pe mătuşa Marta. Prea puţin îi păsa ei de bunătatea lui don Antonio şi de dificultăţile lui pentru a scoate biserica la liman. Aşa că am convins-o să facă măcar o donaţie în numerar pentru a ajuta la repararea cupolei.

De-abia peste patru zile am găsit mult râvnitul certificat de botez al bunicului meu. Eram nervos, pentru că, la început, nu eram sigur că găsisem ceea ce căutam.

Având în vedere că bunicul meu renunţase la numele de familie al mamei sale, schimbându-l cu altul mai obişnuit, Fernández, mi-a luat un timp până să înţeleg că acel Javier Carranza era cel pe care îl căutam.

E foarte adevărat că numele de familie Carranza şi Garayoa nu sunt foarte obişnuite şi cu atât mai puţin la Madrid, dar, chiar şi aşa, am lăsat deoparte numele de Garayoa. Da, acum ştiam că mama bunicului meu se numea Amelia Garayoa Cuní.

M-a surprins faptul că avea un nume de familie basc şi altul catalan. Ciudată combinaţie, m-am gândit eu. Am scos din plic fotografia pe care mi-o dăduse mătuşa Marta, de parcă imaginea tinerei ar fi putut să-mi confirme că ea era, într-adevăr, acea Amelia Garayoa Cuní care apărea în certificatul de botez al bunicului meu ca fiindu-i mamă.

Tânăra aceea din fotografie trebuie să fi fost cu adevărat foarte atrăgătoare sau poate că aşa mi se părea mie, pentru că hotărâsem deja că era chiar străbunica mea.

Am citit registrul de botezuri de mai multe ori până m-am convins că era ceea ce căutam.

„Javier Carranza Garayoa, fiul lui don Santiago Carranza Velarde şi al doñei Amelia Garayoa Cuní. Botezat la 18 noiembrie 1935 la Madrid.”

Da, nu încăpea nicio îndoială, acela era bunicul meu şi acea doña Amelia Garayoa, mama sa, care îşi părăsise soţul şi fiul ca să fugă, după cum se pare, cu un marinar.

M-am simţit mândru de mine însumi, spunându-mi că mi-am câştigat primele trei mii de euro făgăduiţi de mătuşa mea.

Acum trebuia să hotărăsc dacă să-i împărtăşesc descoperirea sau să-mi continui cercetările înainte de a-i dezvălui numele strămoaşei noastre.

L-am rugat pe don Antonio să-mi permită să xeroxez pagina pe care apărea înregistrat botezul bunicului meu şi, după ce i-am jurat solemn că îi voi înapoia registrul intact şi în cel mai scurt timp, am plecat.

Am făcut mai multe copii. Apoi, eu am fost cel care a insistat pe lângă don Antonio să păstreze acel registru original sub şapte lacăte, dar să-l aibă la îndemână în cazul în care aş mai avea nevoie de el.

Deja ştiam cum o chema pe străbunica mea: Amelia Garayoa Cuní. Acum trebuia să găsesc vreun indiciu despre ea şi m-am

gândit că primul pas era să caut vreun membru al familiei sale. O fi avut fraţi? Veri? Nepoţi?

Nu aveam nici cea mai mică idee dacă numele Garayoa era foarte comun în Ţara Bascilor, dar era cazul să călătoresc acolo cât mai repede. Îi voi suna pe toţi Garayoa pe care îi voi găsi în cărţile de telefoane, dar nu hotărâsem încă ce aveam să le spun interlocutorilor mei... dacă mi-ar răspunde la apel.

Dar, înainte de a pleca în călătorie, m-am gândit să arunc o privire în cartea de telefoane din Madrid. Am notat numele şi adresele, în timp ce mă gândeam cum trebuie să procedez. Ori îi sunam, ori mă prezentam direct ca să văd ce se întâmplă. Am ales cea de-a doua variantă şi am hotărât că în ziua următoare îmi voi încerca norocul la prima adresă.

2

Clădirea era situată în cartierul Salamanca, zona bogată a Madridului. M-am plimbat puţin pe stradă încercând să-mi fixez pe retină fiecare detaliu al reşedinţei şi, mai ales, să văd cine intră şi cine iese, dar, până la urmă, tot ce am obţinut a fost să-i atrag atenţia portarului.

— Aşteptaţi pe cineva? mă întrebă el pe un ton răstit.

— Păi, nu… sau, mai bine zis, da. Să vă explic: nu ştiu dacă în această casă locuieşte familia Garayoa.

— Dar dumneavoastră cine sunteţi? vru el să ştie şi, prin această întrebare, mi-am dat seama că acolo stătea într-adevăr vreun Garayoa.

— O rudă îndepărtată. Mi-aţi putea spune cine din familia Garayoa locuieşte aici?

Portarul mă privi de sus până jos încercând să se convingă că sunt o persoană căreia i se putea da această informaţie, dar îi trezeam în continuare bănuieli, aşa că i-am arătat cartea de identitate. Bărbatul o privi şi mi-o înapoie de îndată.

— Dar nu vă numiţi Garayoa…

— Garayoa era străbunica mea, Amelia Garayoa… Vă propun un târg. Dacă n-aveţi nimic împotrivă, întrebaţi familia Garayoa care locuieşte în această casă şi, dacă îmi permit să-i vizitez, urc, iar dacă nu, plec.

— Aşteptaţi aici, mi-a poruncit el şi, după tonul vocii sale, am dedus că nu voia să trec de poartă.

Nerăbdător, am aşteptat în stradă, întrebându-mă cine o fi locuind în casa aceea, cumva vreo bătrână nepoată a străbunicii mele sau nişte veri, sau pur şi simplu nişte Garayoa care nu aveau nicio legătură cu familia mea. Poate, mi-am spus eu, numele Garayoa este la fel de obişnuit în Ţara Bascilor cum este Fernández în restul Spaniei. În sfârşit, portarul ieşi în căutarea mea.

— Doamna zice să urcaţi, mă anunţă el puţin neliniştit.

— Acum? am întrebat eu zăpăcit, pentru că, de fapt, nu mă aşteptam să mă primească cineva, ci, dimpotrivă, ca portarul să mă trimită la plimbare.

— Da, acum. Urcaţi la etajul trei.

— Etajul trei, la dreapta sau la stânga?

— Locuinţa doamnelor ocupă tot nivelul.

Am hotărât să urc pe scară, în loc să iau ascensorul, ca să am timp să mă gândesc ce urma să le spun celor care locuiau în casa aceea, dar hotărârea mea a sporit neîncrederea portarului.

— De ce nu luaţi liftul?

— Pentru că îmi place să fac mişcare, am răspuns eu, dispărând din câmpul vizual al privirii sale iscoditoare.

O femeie aştepta în faţa uşii deschise; de vârstă mijlocie, cu o rochie gri şi părul scurt. Am observat că mă privea cu şi mai multă neîncredere decât portarul.

— Doamnele vă vor primi acum. Poftiţi, vă rog.

— Şi dumneavoastră cine sunteţi? am întrebat eu curios.

Ea se uită la mine de parcă întrebarea mea i-ar fi violat intimitatea. Mă privi cu neplăcere înainte de a răspunde.

— Sunt jupâneasa, mă ocup de toate problemele casei. Le îngrijesc pe doamne. Veţi aştepta în bibliotecă.

La fel ca portarul, vorbea despre „doamne”, ceea ce mă făcea să presupun un lucru evident: că acolo locuiau două sau mai multe femei.

M-a condus până într-un salon spaţios, cu mobile foarte vechi de mahon şi cu pereţii acoperiţi de cărţi. O canapea din piele de culoare maro-închis împreună cu alte două fotolii ocupau un capăt al salonului.

— Luaţi loc, le voi anunţa pe doamne că sunteţi aici.

Nu am luat loc, ci am început să-mi arunc ochii, din curiozitate, peste cărţile perfect legate în piele. Mi-a atras atenţia faptul că, în afară de cărţi, nu exista niciun alt obiect în bibliotecă, niciun bibelou, niciun tablou, nimic.

— Vă interesează cărţile?

M-am întors ruşinat, ca un copil prins cu mâinile în borcanul cu dulceaţă. Am bolborosit un „da”, privind-o pe femeia care îmi vorbise. Înfăţişarea ei nu trăda o vârstă concretă: ar fi putut avea între cincizeci şi şaizeci de ani.

Înaltă, zveltă şi cu un păr şaten-închis, era îmbrăcată cu eleganţă într-un costum taior cu pantalon şi, ca singure podoabe, purta nişte cercei şi o verighetă cu briliante.

— Scuzaţi-mă pentru deranj, mă numesc Guillermo Albi.

— Da, mi-a spus şi portarul, ştiu că i-aţi arătat cartea de identitate.

— Ca să nu fie neîncrezător, în sfârşit, ca să vadă că nu sunt nebun.

— Mă rog, este într-adevăr puţin cam ciudat să vă prezentaţi în această casă întrebând dacă aici locuieşte cineva din familia Garayoa şi afirmând că străbunica dumneavoastră a fost Amelia Garayoa…

— Chiar dacă pare ciudat, acesta-i adevărul. Sunt strănepotul, sau aşa cred, al Ameliei Garayoa. Ştiţi cine este?

Femeia schiţă un zâmbet larg şi mă privi amuzată înainte de a răspunde.

— Da, ştiu cine este Amelia Garayoa. De fapt, sunt eu şi este evident că nu sunt străbunica dumneavoastră.

Am rămas din nou uimit, neştiind ce să spun. Aşadar, femeia aceea, care deodată mi s-a părut că seamănă cu mătuşa Marta, era Amelia Garayoa şi, într-adevăr, dată fiind vârsta ei, nu putea fi străbunica mea.

— Vă numiţi Amelia Garayoa?

— Da, aveţi ceva împotrivă? mă întrebă ea pe un ton ironic.

— Nu, nu, absolut deloc; scuzaţi-mă, dar… în sfârşit, totul este o încurcătură.

— Pentru început, aş vrea să ştiu la ce vă referiţi când spuneţi „totul este o încurcătură” şi, în al doilea rând, cine sunteţi dumneavoastră? Ce doriţi?

Jupâneasa intră în bibliotecă înainte ca eu să fi putut răspunde şi anunţă solemn:

— Doamnele vă aşteaptă în salon.

Amelia Garayoa mă privi ezitând dacă trebuie sau nu să mă conducă în salonul acela unde se pare că aşteptau alte doamne.

— Mătuşile mele sunt foarte în vârstă, amândouă sunt trecute de nouăzeci de ani şi nu aş vrea să le tulburaţi liniştea…

— Nu, nu o voi face, nu asta e intenţia mea, eu… aş vrea să le explic de ce sunt aici.

— Da, s-ar cuveni să ne explicaţi, răspunse ea pe un ton sec.

Ieşi din bibliotecă, iar eu am urmat-o tulburat. Mă simţeam un intrus pe punctul de a se face de râs.

Salonul era spaţios, cu două balcoane largi. Dar ceea ce atrăgea cel mai mult atenţia era un şemineu impunător de marmură în care trosneau lemnele. De fiecare latură a şemineului era câte un jilţ cu rezemătoare laterale de cap, iar în faţa focului, o canapea neagră din piele.

Două bătrâne care păreau gemene ocupau jilţurile. Aveau părul alb şi îl purtau strâns în coc. Erau îmbrăcate în fuste identice de culoare neagră. Una purta un jerseu alb, iar cealaltă, unul gri.

Amândouă mă priveau curioase, fără să spună nimic.

— Vi le prezint pe mătuşile mele, surorile bunicii, spuse Amelia. Acest tânăr se numeşte Guillermo Albi.

— Bună ziua; iertaţi-mă că am dat buzna, sunteţi foarte amabile că m-aţi primit.

— Luaţi loc, îmi porunci cea mai în vârstă, cea care purta jerseul alb.

— V-am primit pentru că aşa au hotărât mătuşile mele, eu nu eram de părere să stăm de vorbă cu un străin, o întrerupse Amelia, lăsând să se înţeleagă limpede că, dacă ar fi fost după ea, m-ar fi poftit afară, niciuna, nici două.

— Vă înţeleg, ştiu că nu e foarte obişnuit să te prezinţi într-o casă spunând că ai avut o străbunică ce purta numele de Garayoa şi să întrebi dacă ştie cineva ceva despre ea. Vă cer scuze şi sper să nu vă deranjez prea mult.

— Ce anume doriţi? mă întrebă bătrâna cu jerseu gri.

— Înainte de orice, ar fi poate mai bine să vă spun cine sunt… Familia mea are o mică fabrică, Utilaje Carranza, pe care o conduce mătuşa mea Marta; vă voi da adresa mea şi numerele de telefon, aşa veţi putea face verificări despre mine şi mă voi întoarce când veţi şti că sunt o persoană de bine şi că nu e nimic ciudat în vizita mea…

— Da, spuse Amelia, îmi veţi lăsa toate adresele, este cel mai bine, precum şi numărul dumneavoastră de telefon şi…

— Nu fi nerăbdătoare, Amelia, o întrerupse bătrâna cu jerseu gri, şi dumneavoastră, tinere, spuneţi-ne pe loc ce doriţi şi pe cine căutaţi şi cum aţi dat peste această casă.

— Mă numesc Guillermo Albi şi, după cum se pare, am avut o străbunică pe care o chema Amelia Garayoa. Spun după cum se pare, pentru că această străbunică este un mister, ştiu puţin sau aproape nimic despre ea. De fapt, nu am descoperit cum o chema până ieri, când am găsit certificatul de botez al bunicului meu şi acolo figura numele mamei sale.

Am scos din buzunarul hainei o copie a certificatului de botez al bunicului şi i l-am prezentat bătrânei doamne în jerseu alb. A luat nişte ochelari de pe masă şi a citit documentul cu aviditate,

m-a ţintuit cu o privire de oţel şi am simţit că îmi citeşte până şi cele mai ascunse gânduri.

Nu am putut susţine privirea aceea, astfel că mi-am abătut ochii spre şemineu. Ea îi înmână documentul bătrânei doamne în jerseu gri, citindu-l şi ea cu atenţie.

— Aşadar, sunteţi nepotul lui Javier, afirmă bătrâna doamnă în jerseu gri.

— Da, l-aţi cunoscut? am întrebat eu.

— Şi cum se numea soţia lui Javier? adăugă bătrâna doamnă în jerseu gri, fără să-mi răspundă la întrebare.

— Bunica din partea mamei se numea Jimena.

— Continuaţi povestea, interveni bătrâna doamnă în jerseu alb.

— Să vă explic, mătuşa mea Marta, care este sora mamei mele, a găsit de curând o fotografie şi s-a gândit că ar putea fi a misterioasei bunici dispărute. Cum sunt jurnalist şi trec acum printr-o perioadă proastă, sunt practic în şomaj, i-a venit ideea să mă pună să cercetez ce s-a întâmplat cu Amelia Garayoa. De fapt, nici mama mea, nici unchii mei nu au ştiut până ieri cum o chema pe bunica lor. Tatăl lor îşi schimbase numele de Garayoa în cel de Fernández şi se pare că nu vorbea niciodată despre mama lui; în familie, era un subiect tabu. Pentru o vreme, a crezut că mama lui era Águeda, doica, cu care străbunicul meu a avut o altă fiică. Presupun că a fost foarte greu pentru el să afle că mama lui îl abandonase. Niciunul dintre copiii lui nu a îndrăznit niciodată să-l întrebe ce se întâmplase, astfel că în familie nu avem nicio informaţie.

— Şi de ce vrea mătuşa dumneavoastră Marta să ştie ce s-a întâmplat cu mama tatălui ei? întrebă Amelia Garayoa, nepoata celor două bătrâne doamne.

— Păi, pentru că, aşa cum v-am spus, a găsit o fotografie şi s-a gândit că ar putea fi vorba despre acea Amelia Garayoa şi i-a venit ideea că eu aş putea scrie o poveste, povestea acelei femei. Mătuşa mea vrea să dăruiască relatarea fraţilor ei la Crăciunul viitor. Va fi un cadou surpriză. Şi nu vreau să vă înşel: mie puţin îmi pasă de ceea ce a făcut străbunica mea şi de motivele care au determinat-o la aşa ceva, dar v-am mai spus că trec printr-un moment profesional dificil şi mătuşa mea mă va recompensa cu generozitate pentru această poveste. Am de

plătit o ipotecă şi adevărul e că mi-e ruşine să-i mai cer bani mamei mele.

Cele trei femei mă priveau în tăcere. Mi-am dat seama că mă aflam în casa aceea de mai bine de o jumătate de oră şi că nu încetasem să vorbesc, să le explic cine sunt, dar continuam să nu ştiu nimic despre ele. Prostul de mine îmi deschisesem sufletul până devenisem ridicol, de parcă aş fi fost un adolescent surprins în greşeală.

— Aveţi fotografia aceea pe care a găsit-o mătuşa dumneavoastră? întrebă bătrâna în jerseu alb cu o voce şovăielnică.

— Da, am adus o copie, am răspuns eu şi am scos-o din buzunarul hainei.

Bătrâna doamnă schiţă un zâmbet larg, privind imaginea acelei tinere îmbrăcate în rochie de mireasă.

Celelalte două femei se apropiară ca să privească poza. Niciuna nu spunea nimic, şi tăcerea lor mă irita.

— O cunoaşteţi? O cunoaşteţi pe fata din poză?

— Tinere, acum am vrea să rămânem singure. Dumneavoastră vreţi să ştiţi dacă o cunoaştem pe acea Amelia Garayoa care, după cum se pare, a fost o rudă a dumneavoastră… E posibil, cu toate că numele de Garayoa nu este nici el foarte rar în Ţara Bascilor. Dacă ne lăsaţi copia aceea a certificatului de botez şi fotografia… ne-ar fi de mare ajutor, spuse bătrâna în jerseu gri.

— Da, nu am nimic împotrivă. Credeţi că poate fi o rudă de-a dumneavoastră?

— Ce-aţi zice dacă ne-aţi lăsa şi numărul de telefon? Ca să luam legătura cu dumneavoastră, continuă bătrâna în jerseu gri, fără să-mi răspundă la întrebare.

Am încuviinţat. Nu puteam face altceva. Amelia Garayoa se ridică de pe canapea ca să mă conducă. Am înclinat capul în faţa celor două bătrâne doamne, am murmurat un „mulţumesc” şi am urmat-o pe femeia elegantă care mă călăuzise până în salon.

— Ceea ce e într-adevăr o coincidenţă este faptul că vă numiţi ca străbunica mea, am îndrăznit să-i spun eu în chip de rămas-bun.

— Să nu credeţi aşa ceva, în familia mea sunt multe Amelia; am mătuşi, verişoare şi nepoate cu acest nume. Fiica mea se numeşte şi ea Amelia María, ca mine.

— Amelia María?

— Da, ca să ne deosebim unele de celelalte, unele se numesc simplu Amelia, iar altele, Amelia María.

— Şi aceste două doamne aţi spus că sunt mătuşile dumneavoastră, surori ale bunicului sau ale bunicii dumneavoastră?

Amelia şovăi dacă trebuia sau nu să-mi răspundă la întrebare. În cele din urmă, vorbi:

— Da. Aceasta este casa familiei; când am rămas văduvă, am venit să locuiesc cu ele, deoarece sunt foarte în vârstă. Fiica mea trăieşte în Statele Unite. Suntem o familie foarte unită; mătuşi, nepoate, nepoţi… în sfârşit, ne iubim şi avem grijă unii de ceilalţi.

— Asta-i foarte bine, am răspuns eu, ca să zic ceva.

— Sunt foarte în vârstă, insistă ea. Amândouă sunt trecute de nouăzeci de ani, dar sunt sănătoase. Vă vom suna, spuse ea închizând uşa.

Când am ajuns în stradă, am avut senzaţia că sunt făcut knockout. Scena pe care o trăisem mi se părea suprarealistă, dar, de fapt, aşa era şi misiunea încredinţată de mătuşa Marta, ca şi necuviinţa de a mă prezenta într-o casă străină ca să le întreb pe nişte necunoscute dacă ştiau ceva despre străbunica mea.

Am decis să nu-i spun nimic mătuşii mele, voiam să aştept măcar să văd dacă doamnele hotărau să mă sune ca să mă revadă, sau, dimpotrivă, îmi închideau uşa pentru totdeauna.

Am petrecut mai multe zile stând cu ochii pe telefon şi cu cât mă gândeam mai mult la femeile acelea, cu atât eram mai sigur că găsisem o pistă; ceea ce nu ştiam era încotro mă putea duce.

— Guillermo Albi? Bună dimineaţa, sunt Amelia María Garayoa.

Încă nu mă sculasem, era opt dimineaţa şi soneria telefonului m-a făcut să tresar, dar şi mai mare a fost surpriza să aud glasul acelei Amelia Garayoa.

— Bună dimineaţa, am îngăimat eu neştiind ce să spun.

— V-am trezit?

— Nu... nu... Mă rog, de fapt, da, azi-noapte am citit până târziu...

— Înţeleg. Bine, nu contează. Mătuşile mele vor să vă vadă, au hotărât să stea de vorbă cu dumneavoastră. Puteţi veni după-amiază?

— Da! Sigur că da!

— Bine, dacă vă convine, vă aşteptăm la noi acasă la ora cinci.

— Voi fi acolo.

Nu a închis telefonul. Părea să ezite înainte de a continua să vorbească, îi auzeam răsuflarea la celălalt capăt al firului. În sfârşit, începu să vorbească, îşi schimbase tonul.

— Dacă ar fi după mine, nu aţi mai pune piciorul în casa noastră, cred că ne veţi aduce numai necazuri, dar mătuşile mele au luat hotărârea şi eu nu pot decât să o respect. Acestea fiind zise, vă asigur că, dacă încercaţi să ne aduceţi prejudicii, o să vă distrug.

— Ce spuneţi? am întrebat eu, speriat de ameninţare.

— Ştiu cine sunteţi: un jurnalist fără avere, un individ recalcitrant care a avut probleme la toate mijloacele de comunicare la care a lucrat. Şi vă asigur că, în cazul în care comportamentul dumneavoastră depăşeşte ceea ce eu consider ca fiind rezonabil, voi face imposibilul ca să nu mai puteţi găsi de lucru pentru tot restul vieţii.

A închis telefonul, fără să-mi lase timp să-i dau replica. Pentru moment, ştiam că acea Amelia María Garayoa făcuse cercetări în privinţa mea, în vreme ce eu săvârşisem greşeala de a aştepta mult şi bine un apel telefonic, în loc să fi făcut cercetări despre viaţa acelor femei ciudate. Mi-am spus în sinea mea că în calitate de jurnalist de investigaţii mă dovedisem a fi un adevărat dezastru, dar cum mă străduiesc să fiu binevoitor cu defectele mele, mi-am zis şi că specialitatea mea nu a fost niciodată investigaţia, ci cronica politică.

M-am dus să iau masa acasă la mama, cu care până la urmă m-am certat în privinţa viitorului meu apropiat. Mamei mele nu i se păruse o idee rea faptul că acceptasem misiunea din partea mătuşii Marta, întrucât asta însemna să câştig trei mii de euro pe lună, dar mi-a amintit că salariul acela era pe termen scurt, că, de îndată ce voi afla câteva amănunte despre străbunica şi

voi scrie povestea, va trebui să trăiesc din nou din profesia mea şi, după părerea ei, nu aveam de gând să caut nicio slujbă mai bună decât cea de critic literar la un ziar digital.

Mama considera că un ziar digital era egal cu zero, întrucât ei nu i-ar trece niciodată prin cap să deschidă calculatorul ca să citească ziarul pe internet; astfel că ceea ce făceam eu i se părea irelevant. Şi pe bună dreptate, dar eu eram prea nervos ca să-i ascult reclamaţiile şi nici nu voiam să-mi descarc sufletul, povestindu-i că în după-amiaza aceea urma să le vizitez pe bătrânele doamne. Eram sigur că nu ar fi păstrat secretul şi că i-ar fi povestit mătuşii Marta.

La cinci fără cinci intram în porticul casei familiei Garayoa. De data asta, portarul nu mi-a mai creat neplăceri.

A deschis uşa jupâneasa, care, cu un scurt „bună ziua” urmat de un „poftiţi înăuntru, doamnele vă aşteaptă”, m-a însoţit până în salonul cu şemineu, acolo unde fusesem şi data trecută.

Cele două bătrâne doamne m-au primit cu o expresie serioasă. Am fost mirat să nu o văd pe nepoata lor, Amelia María, aşa că am întrebat de ea.

— Este la serviciu, de obicei termină târziu. Este broker şi, la ora asta, are mult de lucru cu Bursa de la New York, îmi spuse una din doamne.

De data aceasta, cea care părea şi mai în vârstă purta o rochie neagră, pe când cealaltă, care optase din nou pentru un jerseu gri, mai închis la culoare decât cel de data trecută, purta şi un colier de perle.

— Vă vom spune de ce am hotărât să vorbim cu dumneavoastră, zise bătrâna doamnă în negru.

— Vă mulţumesc, am răspuns eu.

— Amelia Garayoa este... mă rog, mai bine zis, era rudă cu noi. A suferit mult când a trebuit să se despartă de fiul ei Javier. Nu şi-a iertat-o niciodată. Nu te poţi întoarce în trecut ca să-l îndrepţi, dar ea a resimţit întotdeauna această datorie. Nu a putut să o plătească niciodată, nu a ştiut cum. Vă putem spune că într-adevăr nu a existat niciun moment în viaţa ei în care să nu se gândească la Javier.

Păru că ezită înainte de a continua.

— Vă vom ajuta.

Am ascultat cu uimire cuvintele bătrânei îmbrăcate în negru. Vorbea cu o voce stinsă, ca şi cum i-ar fi fost greu să rostească acele cuvinte şi nu ştiu de ce, dar am simţit că răscolirea trecutului avea să le pricinuiască o durere imensă.

Bătrâna în negru rămăsese tăcută, privindu-mă, căutând parcă puteri ca să continue.

— Vă sunt foarte recunoscător că aţi hotărât să mă ajutaţi… am spus eu neştiind foarte bine ce să mai adaug.

— Nu, nu trebuie să ne fiţi recunoscător; sunteţi nepotul lui Javier şi, pe deasupra, vă vom pune nişte condiţii, replică bătrâna în gri.

Mi-am dat seama că nepoata lor, Amelia Garayoa, nu îmi spusese cum le cheamă; de fapt, nu mi le prezentase şi, de aceea, le identificam în minte după culoarea îmbrăcăminţii. Nu îndrăzneam să le întreb cum se numesc, dată fiind solemnitatea pe care o impuneau acelui moment.

— De altfel, nu vă va fi deloc uşor să aflaţi povestea străbunicii dumneavoastră, interveni din nou bătrâna în negru.

Aceste ultime cuvinte m-au lăsat perplex. Mai întâi, îmi spuneau că aveau să-mi relateze istoria strămoaşei mele şi apoi mă anunţau că această cunoaştere nu va fi lipsită de dificultăţi, dar de ce?

— Noi nu vă putem povesti ceea ce nu ştim, dar vă putem îndruma. Cel mai bine ar fi ca dumneavoastră să recuperaţi frânturi din trecutul Ameliei Garayoa, să-i călcaţi pe urme, să vizitaţi unele persoane care au cunoscut-o, dacă mai trăiesc, să-i reconstituiţi viaţa din temelii. Doar aşa veţi putea să scrieţi povestea vieţii ei.

Cea care vorbea acum era bătrâna doamnă în gri. Aveam impresia că deveneam o marionetă a celor două femei. Ele trăgeau sforile, ele urmau să dicteze condiţiile pentru a-mi permite să mă aplec asupra vieţii strămoaşei mele şi nu aveau să-mi lase nicio altă opţiune în afară de a mă supune dorinţelor lor.

— De acord, am spus eu în silă, ce trebuie să fac?

— Încetul cu încetul, vom merge pas cu pas, spuse în continuare bătrâna în gri. Înainte de a începe, trebuie să făgăduiţi anumite lucruri.

— Ce doriţi să făgăduiesc?

— În primul rând, că veţi urma fără să crâcniţi indicaţiile noastre; suntem foarte bătrâne şi nu avem chef şi nici timp să vă convingem de ceva, aşa că dumneavoastră veţi urma instrucţiunile noastre şi veţi ajunge astfel să ştiţi ce s-a întâmplat. În al doilea rând, vă veţi asuma faptul că ne rezervăm dreptul de a decide ce puteţi sau nu să faceţi cu textul pe care îl veţi scrie.

— Dar nu pot accepta aşa ceva! Ce sens are să mă ajutaţi să cercetez istoria Ameliei Garayoa, dacă după aceea hotărâţi să nu-mi permiteţi să înmânez familiei mele ceea ce voi scrie.

— Ea nu a fost o sfântă, dar niciun monstru, murmură bătrâna doamnă în negru.

— Eu n-am nicio intenţie să o judec. Poate că dumneavoastră vi se pare îngrozitor că acum mai bine de şaptezeci de ani o femeie a plecat de acasă lăsându-şi fiul în mâinile soţului ei, dar în ziua de azi nu pare ceva extraordinar. Nu consider că o femeie poate fi etichetată drept monstru pentru că şi-a abandonat familia, am protestat eu.

— Acestea sunt condiţiile noastre, a insistat bătrâna în gri.

— Nu-mi lăsaţi prea multe posibilităţi de alegere…

— Ceea ce vă cerem nu este atât de dificil…

— Bine, accept, dar acum aş vrea să-mi răspundeţi la câteva întrebări. Ce relaţie aţi avut cu Amelia Garayoa? Aţi cunoscut-o? Şi, pe de altă parte, cine sunteţi dumneavoastră? Nici măcar nu vă cunosc numele… am spus eu pe un ton de protest.

— Să vă explic, tinere, noi aparţinem unei epoci în care cuvântul dat avea valoare de lege; aşa că ne daţi cuvântul dumneavoastră că acceptaţi condiţiile noastre? insistă bătrâna în gri.

— V-am spus deja că le accept.

— Cât despre cine suntem… cum probabil aţi intuit deja, suntem rude directe ale Ameliei Garayoa şi, prin urmare, rude indirecte cu dumneavoastră. În trecut, am împărţit cu ea neliniştile, hotărârile, erorile, suferinţele ei… S-ar putea spune că suntem executoarele testamentare ale memoriei ei. Viaţa ei s-a desfăşurat paralel cu a noastră. Important nu este cine suntem noi, ci cine a fost ea, şi vă vom ajuta să descoperiţi asta, afirmă pe un ton categoric bătrâna în negru.

— În ceea ce priveşte numele noastre… spuneţi-mi doña Laura, iar ei, zise bătrâna în gri arătând spre cealaltă bătrână, doña Amelia.

— Amelia? am întrebat eu descumpănit.

— V-a spus deja nepoata mea că în familia noastră sunt multe Amelia… răspunse doña Laura.

— Pot să ştiu de unde vine această preferinţă pentru numele de Amelia?

— Înainte se obişnuia să se dea fetelor numele mamei ori al bunicii, ori al naşei, aşa că în familia noastră veţi găsi mai multe Amelia şi Amelia María. Tocmai de aceea, surorii mele i s-a dat numele de Amelia María, dar i-am spus întotdeauna Melita, ca să o deosebim de verişoara mea Amelia, nu-i aşa? spuse doña Laura privind către cealaltă bătrână doamnă.

Acum măcar ştiam cum se numesc cele două doamne, care, din câte am înţeles, erau surori.

— Scuzaţi-mă că insist, dar aş vrea să ştiu exact gradul de rudenie pe care îl aveţi cu străbunica mea. Deduc că sunteţi verişoarele ei…

— Da, şi am fost foarte apropiate, să fiţi sigur de asta, răspunse doña Laura.

— Bun, acum că am ajuns la un acord, cel mai bine ar fi să vă puneţi pe treabă. Vă vom înmâna un jurnal, vă va servi ca să începeţi să o cunoaşteţi pe străbunica dumneavoastră, afirmă bătrâna în negru.

— Un jurnal? Al Ameliei? am spus eu uluit.

— Da, al Ameliei. A început să-l scrie pe când era adolescentă. Mama ei i l-a dăruit când a împlinit paisprezece ani, iar ea era fericită, pentru că, între altele, visa să fie scriitoare.

Bătrâna în negru zâmbea pe când evoca amintirea jurnalului Ameliei.

— Scriitoare? Pe vremea aceea? am întrebat eu surprins.

— Tinere, îmi imaginez că ştiţi că au existat întotdeauna femei care au scris şi, când vă referiţi la „vremea aceea”, să nu o faceţi de parcă ar fi în preistorie, interveni doña Laura cu un aer supărat.

— Aşadar, Amelia, străbunica mea, voia să fie scriitoare…

— Şi actriţă, şi pictoriţă, şi cântăreaţă… Avea o poftă enormă de viaţă şi un oarecare talent artistic. Jurnalul a fost cel mai bun cadou din câte a primit la acea aniversare, afirmă doña Melita,

dar v-am mai spus că trebuie să o descoperiţi încetul cu încetul. Aşa că citiţi acest jurnal şi, când îl terminaţi, veniţi să ne vedeţi şi vă vom indica pasul următor.

— Da, dar înainte de a citi jurnalul, ar trebui să vă explicăm câte ceva despre cum era familia, cum trăiau… spuse doña Laura.

— Iertaţi-mă, ca să mă lămuresc, dumneavoastră sunteţi doña Laura, iar dumneavoastră trebuie să vă spun doña Amelia María ca nepoatei dumneavoastră sau doña Melita? am întrebat eu, întrerupând-o pe doña Laura.

— Cum doriţi, asta nu e important. Ceea ce dorim este să citiţi jurnalul, a protestat doña Melita. În orice caz, tinere, familia noastră era o familie înstărită de antreprenori şi industriaşi. Oameni educaţi şi culţi.

— E necesar să puteţi contextualiza ceea ce s-a întâmplat, insistă, iritată, doña Laura.

— Nu vă faceţi griji, voi şti să o fac…

— Amelia s-a născut în 1917, o perioadă istorică agitată, anul în care a ieşit victorioasă Revoluţia sovietică, pe când încă nu se încheiase Primul Război Mondial. În Spania, exista un guvern de largă concentrare şi domnea Alfonso al XIII-lea[2].

— Da, ştiu ce s-a întâmplat în 1917…

Mă temeam că doña Laura se va încăpăţâna să-mi dea o lecţie de istorie.

— Tinere, nu fiţi nerăbdător, viaţa persoanelor are sens dacă este explicată în contextul ei, altminteri este greu să înţelegeţi ceva. Cum vă spuneam, Amelia şi eu însămi am crescut în anii dictaturii lui Primo de Rivera[3], am asistat la victoria republicanilor în alegerile municipale din 1931 cu binecunoscuta proclamare a Republicii şi plecarea lui Alfonso al XIII-lea în exil. Apoi au venit la putere guvernele de centru-stânga, iar în 1932, aprobarea Statutului Cataloniei[4], încercarea de lovitură de stat a

---

[2] Alfonso al XIII-lea de Bourbon, numit Africanul (1886–1941), rege al Spaniei de la naştere până la proclamarea celei de-a Doua Republici, la 14 aprilie 1931. (n.tr.)

[3] Miguel Primo de Rivera y Orbaneja (1870–1930), militar, om politic şi dictator spaniol, preşedinte al Consiliului de Miniştri între anii 1923–1930. (n.tr.)

[4] Statutul de Autonomie a Cataloniei a fost semnat între republicani, socialişti şi naţionalişti catalani de stânga la San Sebastián, în august 1930, fără să se prevadă o dată concretă pentru punerea sa în aplicare. În urma abdicării în

lui Sanjurjo[5]; în 1933, victoria formaţiunilor de dreapta reunite în CEDA[6], greva generală revoluţionară din 1934…

— Înţeleg că aţi trăit momente grele, am spus eu, încercând să întrerup discursul bătrânei.

În clipa aceea, intră în salon Amelia María, nepoata celor două bătrâne doamne. Adevărul e că eram pus în încurcătură cu atâtea Amelia. De-abia îmi aruncă o privire, le sărută pe mătuşile sale şi le întrebă cum şi-au petrecut ziua.

După un schimb de banalităţi la care am asistat atent şi în tăcere, Amelia María se învrednici să-mi vorbească.

— Şi dumneavoastră cum vă merge?

— Bine, sunt foarte recunoscător pentru hotărârea mătuşilor dumneavoastră de a mă ajuta. Am acceptat toate condiţiile, am răspuns eu cu o oarecare ironie.

— Splendid, şi acum, dacă n-aveţi nimic împotrivă, mătuşile mele ar trebui să se odihnească, jupâneasa mi-a spus că sunteţi aici de mai bine de două ore.

M-a deranjat maniera expeditivă de a mă da afară, dar nu am îndrăznit să mă împotrivesc ei. M-am ridicat şi mi-am înclinat capul în faţa celor două bătrâne doamne. În momentul acela, doña Melita mi-a întins două caiete cu coperte de pânză de culoare roşu aprins, deteriorate de trecerea timpului.

— Acestea două sunt jurnalele Ameliei, îmi explica ea pe când mi le înmâna. Aveţi grijă de ele şi, după ce le citiţi, veniţi să ne vedeţi.

— Aşa voi face şi, repet, mulţumesc mult.

Am ieşit din casă epuizat şi nu ştiam de ce. Acele bătrâne doamne, în ciuda aparentei lor stăpâniri de sine, îmi transmiteau o încordare ciudată, iar în ceea ce o privea pe nepoata lor, Amelia Maria, nu îşi ascundea aversiunea faţă de mine, cu

1931 a regelui Alfonso al XIII-lea, a fost proclamată Republica Catalană, al cărei statut a fost semnat în 1932 de către preşedintele Niceto Alcalá-Zamora. (n.tr.)

[5] José Sanjurjo Sacanell (1872–1936), renumit militar spaniol, a deţinut multe funcţii politice în timpul domniei lui Alfonso al XIII-lea, al dictaturii lui Primo de Rivera şi în prima perioadă a celei de-a Doua Republici. În august 1932, a avut o încercare eşuată de lovitură de stat, în urma căreia a fost condamnat la moarte, apoi pedeapsa i-a fost comutată în exil. (n.tr.)

[6] Acronim pentru denumirea în spaniolă a aşa-numitei Confederación Española de Derechas Autónomas / Confederaţia Spaniolă a Formaţiunilor Autonome de Dreapta, alianţă a partidelor politice catolice de dreapta, înfiinţată la 4 martie 1933. (n.tr.)

siguranţă din pricina convingerii sale că tulburam liniştea mătuşilor ei.

Când am ajuns în apartamentul meu, am închis telefonul mobil ca să nu fiu silit să răspund vreunui apel. Eram nerăbdător să mă cufund în lectura jurnalelor străbunicii mele.

3

Sunt fericită! Petrecerea de aniversare a zilei mele de naştere a fost un succes. Mama este nemaipomenită când organizează sărbătoriri şi, în plus, mi-a făcut cel mai frumos cadou: acest jurnal. Tata mi-a dăruit un stilou, iar sora mea, nişte mănuşi. Dar în afară de acestea, am mai primit multe alte cadouri de la bunici, de la unchi, iar prietenele mele au fost şi ele foarte generoase.

Bunica mea Margot a insistat pe lângă tata ca eu şi Antonietta să mergem să petrecem vara la ea, la Biarritz. Aş fi foarte încântată! Mai ales pentru că mi-a spus că a invitat-o şi pe Laura, care este verişoara mea preferată. Nu e vorba că nu mă înţeleg bine cu sora mea Antonietta, dar sunt mai apropiată de Laura…

Laura zice că suntem foarte norocoase să avem o bunică franţuzoaică, pentru că pe ea o amuză la fel de mult ca şi pe mine să petrecem vara la Biarritz. Eu cred că avem noroc cu o familie ca a noastră. Tremur când mă gândesc că m-aş fi putut naşte în altă familie. Tata i-a spus bunicii că vom merge să ne petrecem o parte din vacanţă la ea.

Acum sunt obosită, azi a fost o zi plină de emoţii, voi continua mâine…

Jurnalul Ameliei era cel al unei adolescente dintr-o familie cu dare de mână. După toate aparenţele, tatăl Ameliei, adică străstrăbunicul meu, era basc după tată şi basc francez după mamă. Se ocupa cu comerţul şi călătorea prin toată Europa, precum şi prin America de Nord. Avea un frate avocat, Armando, tatăl Melitei, al Laurei şi al lui Jesús, verii străbunicii mele.

Pe Amelia şi pe sora ei Antonietta le îngrijea o guvernantă englezoaică, dar zâna lor protectoare era doica lor, Amaya, originară din Guipúzcoa[7], pentru care aveau o mare afecţiune şi care a continuat să facă şi alte treburi în slujba familiei.

Străbunica mea fusese o elevă silitoare. După cum se părea, cel mai mult îi plăceau pictura şi pianul; visa să devină o artistă renumită în oricare din cele două discipline şi avea un talent înnăscut pentru limbile străine. Cu verişoara ei Laura îşi împărtăşea secretele de adolescente. Sora ei Antonietta era cu

[7] Provincie istorică spaniolă aparţinând de Ţara Bascilor şi având capitala la San Sebastián. (n.tr.)

numai doi ani mai mică decât ea, dar pentru Amelia asta însemna o eternitate.

Străstrăbunicul meu trebuie să fi fost un personaj destul de deosebit, pentru că, din când în când, călătorea cu familia sa în afara Spaniei. Amelia povestea în jurnalul ei impresii din München, Berlin, Roma, Paris... relatări ale unei fete pline de poftă de viaţă.

De fapt, jurnalul acela mi s-a părut plicticos. Nu mă interesa câtuşi de puţin viaţa de zi cu zi a Ameliei şi, în afară de descoperirea faptului că verişoara ei preferată se numea Laura şi că una din bunicile ei era franţuzoaică, restul era o relatare siropoasă, de-a dreptul plictisitoare. De aceea, am hotărât să deschid din nou telefonul mobil, să sun o prietenă şi să ieşim să bem ceva, ca să mă distrez. Pe cel de-al doilea jurnal l-am lăsat pentru ziua următoare.

> Am tuberculoză. Stau în pat de zile întregi şi medicul nu permite să primesc vizite. Laura a venit azi-dimineaţă profitând că tata este în călătorie prin Germania şi că mama se duce întotdeauna la biserică la slujba de la ora nouă. Laura mi-a adus cadou un jurnal precum cel dăruit de mama când am împlinit paisprezece ani.
>
> Nu am lăsat-o să se apropie de pat, dar vizita ei mi-a produs o mare bucurie. Pentru mine, Laura este mai mult decât o verişoară: este ca o soră, mă înţelege mai bine decât oricine, mult mai bine decât Antonietta. Şi m-a emoţionat cadoul ei: acest jurnal. Mi-a spus că aşa mă voi plictisi mai puţin şi timpul îmi va trece mai repede. Dar ce voi povesti dacă nu mă pot mişca din pat?
>
> Medicul a venit să mă vadă şi recunosc că mă supără faptul că mă tratează de parcă aş fi o copilă. A spus că trebuie să mă odihnesc în continuare, dar că ar fi bine să respir aer curat. Mama a hotărât să mă trimită la ţară, acasă la doica Amaya. Se gândiseră să mă trimită acasă la bunica Margot la Biarritz, dar bunica suferă de ceva vreme de o răceală care nu se mai vindecă, adică nu se simte atât de bine, încât să îngrijească o bolnavă de tuberculoză. De altfel, don Gabriel a spus că e mai bine să respir aerul curat de la munte.
>
> Mama pregăteşte tot ca să mergem la gospodăria familiei doicii din cătunul lor. Doica Amaya mă va îngriji, mama trebuie să rămână cu Antonietta şi să aştepte ca tata să se

întoarcă din Germania, dar va veni să mă vadă din când în când. Prefer să plec decât să mai rămân închisă în continuare în această cameră; dacă nu ar fi vizitele Laurei, aş înnebuni. Dar mă tem că până la urmă aş putea să o molipsesc pe verişoara mea. Nimeni nu ştie că vine să mă vadă, doar doica, dar ea nu spune nimic.

Doica Amaya mă lasă să mă ridic. Nu mă obligă să stau în pat. Spune că, dacă mă simt în putere, cel mai bine este să ies să respir aer curat, cum a spus don Gabriel. Aici, la munte, ceea ce prisoseşte este aerul curat.

Părinţii doicii sunt în vârstă, îmi vine greu să-i înţeleg, pentru că vorbesc tot timpul în limba bască, dar fiul cel mare al Amayei, Aitor, mă învaţă şi pe mine. Tata zice că am un talent deosebit pentru limbile străine şi adevărul e că învăţ repede.

Mă înţeleg bine cu Aitor şi mă împac şi cu Edurne, cealaltă odraslă a doicii şi care are aceeaşi vârstă cu mine... mă rog, e cu câteva luni mai mare. Doica vrea ca Edurne să ne însoţească la Madrid, să slujească la noi în casă. I-am făgăduit că o voi convinge pe mama. Edurne este foarte tăcută, dar zâmbeşte tot timpul şi caută să fie atentă la cea mai mică dorinţă a mea.

Tata l-a recomandat pe Aitor să muncească într-o casă a PNV-ului[8], la San Sebastián. Stă acolo toată săptămâna. Spune că e foarte mulţumit cu slujba, face comisioane, este atent cu vizitatorii şi i se încredinţează şi câteva mici lucrări de birou, ca de exemplu să scrie adrese pe plicuri. Aitor este mai mare decât mine cu trei ani, dar nu mă tratează ca pe un copil.

Doica este foarte atentă în ceea ce-l priveşte pe fiul ei, se simte foarte mândră de el. Biata de ea aproape că nu a trăit cu ei, a venit la noi în casă când m-am născut eu şi acum îmi dau seama că trebuie să-i fi fost foarte greu să ne crească pe noi în locul copiilor ei. Cât de mult trebuie să le fi dus dorul!

Am mers la San Sebastián ca să o sunăm pe bunica Margot; se simte ceva mai bine şi a promis că va veni să mă vadă.

Aitor se miră că vorbesc în franceză cu bunica mea, dar cu ea am vorbit totdeauna franţuzeşte. Bunica Margot vorbeşte

[8] Siglă pentru denumirea în spaniolă a formaţiunii politice El Partido Nacionalista Vasco / Partidul Naţionalist Basc, înfiinţat în anul 1895, fiind la origine de orientare de centru-dreapta şi de inspiraţie creştin-democrată. (n.tr.)

tot în franceză şi cu tata. Vorbeşte în spaniolă numai cu mama, pentru că ea nu prea se descurcă cu limbile străine şi, cu toate că ştie să vorbească franceza, o vorbeşte doar când mergem la Biarritz.

Am fost cu Aitor la plimbare pe munte. Doica i-a spus să nu mă obosească, dar eu mă simt mai bine şi am insistat pe lângă el că, dacă ne căţăram puţin spre culme, am putea vedea Franţa.

Mă gândesc la bunica Margot. Aş vrea să o văd, dar sunt încă în convalescenţă. De îndată ce mă voi simţi mai bine, voi merge să o văd la Biarritz.

Aitor ştie un drum prin care se intră în Franţa fără să fie nevoie să treci prin controlul de la vamă. Mă rog, mi-a spus că există multe cărări care duc în Franţa şi că oamenii de prin partea locului le cunosc, mai cu seamă păstorii. I le arătase bunicul lui. Se pare că bunicul lui şi alţi păstori au câştigat uneori ceva pesete din contrabandă. Aitor m-a pus să-i promit că nu voi spune asta nimănui şi nu o voi face, nu vreau să mă gândesc la ce ar spune tatăl meu.

Aitor mi-a povestit că nu vrea să rămână în cătun pentru totdeauna. Învaţă nopţile, când se întoarce de la muncă. E doar cu trei ani mai mare decât mine. În plus, acum învaţă franceza; eu îl învăţ şi, în schimb, el mă învaţă în continuare limba bască.

Aitor zice că şi eu sunt bască. Şi o spune ca şi cum asta ar fi ceva deosebit. Dar eu nu mă simt deosebită, mi-e totuna dacă sunt bască sau din oricare altă parte. Nu reuşesc să simt la fel ca el; zice că asta se datorează faptului că nu locuiesc pe pământul acela. Nu ştiu. Sunt mândră că mă numesc Garayoa, dar fiindcă este numele tatălui meu, nu pentru că este un nume basc. Nu, orice ar spune Aitor, nu reuşesc să simt nimic deosebit pentru faptul că sunt pe jumătate bască.

Acum vorbesc cu Aitor în bască, precum şi cu doica Amaya şi cu părinţii ei. Mă amuză să fac asta. Oamenii de prin cătune vorbesc în bască şi se miră să mă audă. Nu mă descurc prea rău. Aitor a progresat mult la franceză. Mama lui spune că nu îi va folosi la nimic, că ar fi de preferat să înveţe să mulgă bine caprele, dar Aitor nu va rămâne aici, e lucru hotărât. Când se întoarce de la San Sebastián, aduce ziarul. Ne spune că situaţia politică este proastă. Mama obişnuieşte să spună că, de când a plecat regele, mergem din rău în mai rău, dar

tata nu este de aceeaşi părere, este simpatizant al Acţiunii Republicane, partidul lui don Manuel Azaña[9]. Nici Aitor nu pare să simtă vreo simpatie pentru Alfonso al XIII-lea. Sigur că Aitor visează la o patrie bască. Eu îl întreb ce va face cu cei care nu sunt basci şi îmi răspunde să nu-mi fac griji, pentru că sunt o Garayoa.

La cină, ne-a povestit că s-a alcătuit o coaliţie a formaţiunilor de dreapta care se numeşte CEDA şi care s-au prezentat la alegeri. Adevărul e că nu ştiu dacă asta e ceva bine sau rău, îi voi întreba pe părinţii mei când vor veni peste câteva zile să mă vadă. Mi-e aşa de dor de ei! Antonietta nu va veni pentru că nu sunt încă vindecată complet.

Mi-a fost foarte greu să mă despart din nou de părinţii mei. Când maşina s-a pus în mişcare, am început să plâng ca un copil mic. Don Gabriel a spus că nu sunt încă vindecată complet şi că va trebui să mai rămân o vreme în casa doicii, dar cât timp? Nu mi se spune şi asta mă aduce la disperare.

Am convins-o pe mama să-i dea voie lui Edurne să vină cu noi la Madrid; i-am spus că poate fi o subretă bună şi că îi suntem datori doicii Amaya pentru că ne-a îngrijit atât de bine pe mine şi pe Antonietta. La început s-a opus, dar apoi a acceptat şi mi-a făcut o mare bucurie, pentru că mi-a spus că o va pune pe Edurne să se ocupe de noi.

Tata s-a întors îngrijorat din Germania, ne-a vorbit despre noul cancelar, se numeşte Adolf Hitler. Potrivit tatei, Hitler rosteşte nişte discursuri care înflăcărează oamenii, dar pe tatăl meu îl nelinişteşte, nu are încredere în el. Motivul este cu siguranţă faptul că lui Hitler nu-i plac evreii, iar asociatul tatei, herr Itzhak Wassermann, este evreu. Se pare că evreii au început să aibă probleme. Tata i-a propus lui herr Itzhak să se stabilească în Spania, dar bărbatul acela spune că este un german bun şi că nu trebuie să se teamă de nimic. Herr Itzhak este însurat şi are trei fete, sunt foarte simpatice, Yla este de vârsta mea. Au petrecut câteva veri cu noi în casa de la Biarritz, iar eu şi Antonietta am fost, la rândul nostru, invitate în casa lor de la Berlin.

---

[9] Manuel Azaña Diaz (1880–1940), om politic şi scriitor spaniol, preşedinte al guvernului spaniol (1931–1933) şi ulterior preşedinte al celei de-a Doua Republici Spaniole (1936–1939). În mod evident, însemnarea din jurnalul eroinei se referă la prima sa funcţie în stat. (n.tr.)

Sper ca lui Hitler acela să-i treacă aversiunea faţă de evrei. După Laura, Yla este prietena mea cea mai bună.

Părinţii mei s-au întors şi am mers cu toţii la San Sebastián. Suntem invitaţi la masa de prânz acasă la un prieten al tatei, un conducător al PNV-ului; tata şi el au petrecut după-amiaza vorbind despre politică.

Tatăl meu a spus că, dacă lucrurile aveau să continue să fie atât de tulburi, preşedintele Alcalá-Zamora[10] va sfârşi prin a convoca alegeri anticipate. Tata a explicat că forţele de dreapta sunt speriate de hotărârile pe care le ia guvernul, iar cele de stânga cred că nu se înfăptuiesc transformările sociale pe care le aşteptau.

Nu m-am mişcat toată după-amiaza ca să-l ascult pe tatăl meu şi asta având în vedere că mama şi amfitrioana noastră au insistat să stau de vorbă cu ele în alt salon, dar mă interesa mai mult ce spuneau tatăl meu şi prietenul său. Nu înţeleg prea mult, dar îmi place politica.

Amaya are o prietenă din copilărie măritată cu un pescar. E un noroc, pentru că ne invită în câte o sâmbătă să ieşim cu barca. Este mică, dar soţul prietenei doicii Amaya o manevrează cu îndemânare. Luăm cu noi gustări şi mâncăm în largul mării. Râdem mult, pentru că intrăm mereu în apele franceze. Dar, în mare, nu există frontiere. Pescarul ne-a învăţat, pe mine şi pe Aitor, să manevrăm barca. Fiul său Patxi, care este de aceeaşi vârstă cu Aitor, este pescar ca şi el, şi îl însoţeşte în fiecare zi când iese la pescuit la răsăritul soarelui. Cred că, dacă n-aş studia, mi-ar plăcea să fiu pescăriţă. Mă simt atât de bine pe mare!

Mi-am petrecut toată dimineaţa citind cel de-al doilea jurnal al străbunicii mele şi trebuie să mărturisesc că această a doua relatare îmi plăcea mai mult decât prima. Din jurnal am aflat că Amelia a locuit în gospodăria doicii sale aproape şase luni înainte de a fi considerată vindecată şi, cu toate că-şi dorea foarte mult să se întoarcă acasă, i-a fost greu să-şi ia adio de la Aitor.

---

[10] Niceto Alcalá-Zamora y Torres (1877–1949), jurist şi om politic spaniol, primul preşedinte al celei de-a Doua Republici Spaniole între anii 1931 şi 1936. (n.tr.)

Tânărul îi vorbea despre politică, încerca să-i transmită cu entuziasm dragostea lui pentru „patria bască”, îi vorbea despre un trecut idilic şi despre un viitor în care bascii vor avea propriul stat.

Străbunicii mele îi era indiferent ce va deveni Ţara Bascilor; pe ea o interesa compania lui Aitor.

Nu a fost uşor să ne luăm la revedere. Aitor a cerut o zi liberă şi am petrecut-o mergând prin pădure. Cunosc deja patru cărări diferite pe care se intră în Franţa; pe unele dintre ele le utilizează contrabandiştii. Dar aici se cunosc cu toţii şi nimeni nu-şi denunţă vecinii, orice ar face.

Mă întreb dacă mă voi întoarce curând şi, mai ales, ce va face Aitor acum, când o să plec. Presupun că va cunoaşte vreo fată şi se va însura, asta speră bunicii lui. L-au educat să se ocupe de gospodărie.

Cu toate că nu spune, ceea ce i-ar plăcea cu adevărat să facă este să se dedice politicii; pe zi ce trece, este din ce în ce mai implicat în treburile partidului său, iar şefii lui au încredere în el.

Acum câteva zile, le-am însoţit pe Amaya şi pe Edurne la San Sebastián, am fost să facem nişte cumpărături şi, după aceea, am trecut pe la sediul PNV-ului unde lucrează Aitor. Amaya s-a simţit foarte mândră văzând consideraţia pe care o au cu toţii faţă de fiul ei, şefii l-au lăudat mult şi au spus că are un viitor strălucit.

Mă bucur pentru el, dar… mă rog, o voi mărturisi: ştiu că eu nu voi fi în acel viitor şi asta mă doare.

Plec mâine devreme. Aitor ne va duce la gara din San Sebastián.

Amaya e tristă. Dacă ar fi după ea, ar rămâne în cătun, dar zice că trebuie să muncească în continuare, ca să-i ajute pe părinţii şi pe copiii ei. Visează ca Aitor să devină om politic şi ca Edurne să se încadreze în familia noastră şi să rămână ca subretă, dar atunci, cine se va mai ocupa de gospodăria din cătun? Cred că ceea ce vrea Amaya este ca Edurne să-i ia locul şi ea să se întoarcă lângă părinţii ei.

Bunicii lui Aitor nu au ieşit niciodată din aceşti munţi, cel mai departe până unde au mers a fost San Sebastián. Ei spun că nu îi interesează să cunoască nimic altceva, pentru că

toată lumea lor se află aici şi că aceasta este cea mai bună dintre lumi.

Tata obişnuieşte să spună că există două categorii de basci, cei care pleacă să cucerească lumea şi cei care cred că nu există lume dincolo de munţi. El face parte din prima categorie; bunicii lui Aitor, din cea de-a doua. Dar sunt oameni cumsecade. La început mi s-au părut rigizi şi rezervaţi; asta pentru că nu au încredere în cei care vin din afară. Dar când îşi înving timiditatea, sunt foarte sentimentali.

În unele nopţi, după cină, ne aşezam în jurul vetrei şi bunicul cânta cântece pe care la început nu le înţelegeam, dar pe care mi le închipuiam ca fiind nostalgice. Acum, şi eu ştiu să le cânt şi ştiu că tata va fi surprins când mă va auzi vorbind în limba bască.

Se isprăvesc paginile jurnalului, nu ştiu dacă voi mai scrie din nou altul. Am mai spus-o: mâine mă întorc acasă şi cred că în timpul şederii mele aici m-am făcut mare. Mă simt de parcă aş avea o mie de ani.

Mi-am respectat înţelegerea şi le-am telefonat bătrânelor doamne ca să le spun că am citit cele două jurnale şi să le întreb când aş putea să le vizitez din nou. Mă întrebam ce anume mi-or fi mai pregătit ca să-mi continui „ucenicia” în ceea ce priveşte viaţa străbunicii mele.

Nu am putut vorbi direct cu ele, dar jupâneasa m-a invitat peste trei zile. Am hotărât să dedic răgazul acela pentru a schiţa prima relatare a vieţii străbunicii mele, dar, până în momentul acela, nu găsisem nimic extraordinar.

Doña Melita şi doña Laura semănau cu două statui. Mereu aşezate în aceleaşi jilţuri, impecabil îmbrăcate în negru şi în gri, pieptănate cu coc, cu perle sau briliante în urechi şi o aparentă fragilitate care nu se potrivea cu vigoarea cu care mă manipulau.

În ziua aceea erau însoţite de o altă femeie la fel de bătrână ca şi ele. Am crezut că este o prietenă sau vreo rudă. Nu mi-au prezentat-o, dar m-am apropiat de ea ca să-i strâng mâna şi am simţit-o că tremură.

Femeia, îmbrăcată şi ea tot în negru, dar cu chipul mai zbârcit şi fără vreo bijuterie, părea nervoasă. Mi s-a părut că este mai în

vârstă decât doña Laura şi doña Melita, în caz că poate cineva să fie şi mai în vârstă, după ce trece de nouăzeci de ani.

Am observat că doña Melita o ţinea de mână cu afecţiune şi i-o strângea, încercând parcă să-i dea curaj.

M-au întrebat de jurnale, pe care le-am predat neîntârziat, voiau să ştie ce credeam despre Amelia.

— Ei bine, adevărul este că nu mi se pare nimic deosebit, presupun că era o puştoaică tipică dintr-o familie înstărită de pe vremea aceea.

— Nimic altceva? vru să ştie doña Melita.

— Nimic altceva, am răspuns eu gândindu-mă la ce mi-o fi scăpat, ce o fi fost deosebit în acele două relatări juvenile.

— Bine, acum aveţi deja o idee despre cum era Amelia în adolescenţă şi a venit momentul să aflaţi cum şi de ce s-a măritat, explică doña Laura pe când o privea cu coada ochiului pe doña Melita. Şi cel mai bine ar fi să vă povestească cineva care a trăit cu ea, fără să se dezlipească de lângă ea, în timpul unor ani cruciali în viaţa ei. Cineva care a ajuns să o cunoască foarte bine, continuă doña Laura, în vreme ce o privea pe bătrâna pe care nu mi-o prezentaseră şi care, de altfel, nu îşi dezlipise buzele. Edurne, acesta este strănepotul Ameliei şi al lui don Santiago, spuse doña Laura, adresându-i-se bătrânei.

Am tresărit. Edurne? Să fie oare Edurne, fiica doicii, a Amayei? Mi-am spus că nu era cu putinţă să am atâta noroc.

Bătrâna pe care o numeau Edurne îşi aţinti ochii obosiţi asupra alor mei şi am citit în ei o oarecare teamă. Se vedea că era stânjenită. Înfăţişarea ei era lividă, ca a cuiva care, pe lângă faptul că este foarte în vârstă, este şi bolnav.

— Dumneavoastră sunteţi fiica doicii, a Amayei? am întrebat-o eu, nerăbdător să-i aud răspunsul.

— Da, murmură ea.

— Mă bucur să vă cunosc! am exclamat cu toată sinceritatea.

— Să ştiţi că Edurne va face un mare efort vorbind cu dumneavoastră. Toate amintirile îi sunt intacte, de parcă totul s-ar fi întâmplat ieri, dar… în sfârşit, este bolnavă… avem o vârstă la care ne ies la suprafaţă toate necazurile. Aşa că ascultaţi-o şi să nu o obosiţi prea mult, porunci doña Laura.

— Pot să pun întrebări?

— Da, desigur, dar nu vă pierdeţi timpul cu întrebări, important este ceea ce Edurne vă poate povesti, răspunse din nou doña Laura. Şi acum, vă rog, mergeţi în bibliotecă, acolo veţi putea sta de vorbă în linişte.

Am fost de acord. Edurne le privi pe bătrâne şi acestea făcură un gest aproape imperceptibil, îndemnând-o parcă să vorbească cu mine. Bătrâna mergea cu dificultate, sprijinindu-se într-un baston; încet-încet, am urmat-o până în bibliotecă.

Edurne începu să-şi înşire amintirile…

SANTIAGO

1

«Când am ajuns la Madrid, doña Teresa mi-a spus că, din momentul acela, trebuia să mă ocup de cele două fiice ale sale, domnişoara Amelia şi domnişoara Antonietta.

Munca mea consta în a mă îngriji de îmbrăcămintea domnişoarelor, a face ordine în cameră, a le ajuta să se îmbrace, a le însoţi în vizite… Mama m-a învăţat treptat cum să mă ocup de lucrurile lor. La început mi-a fost greu, în ciuda faptului că aveam imensa şansă de a trăi sub acelaşi acoperiş cu ea.

Doña Teresa m-a instalat în camera mamei mele, unde a pus un alt pat. Deşi casa era mare, eram singurele care locuiau cu familia, restul servitorimii era găzduit în mansarde. Presupun că aveam acest privilegiu pentru că mama, fiind doica fetiţelor, trebuia să fie întotdeauna aproape, ca să le dea să sugă. După aceea, când au fost înţărcate, ea a continuat să-şi păstreze camera şi a rămas ca servitoare bună la toate. De aceea, făcea curăţenie şi ajuta la bucătărie; îndeplinea toate sarcinile care i se încredinţau.

Mama dorea ca eu să învăţ meseria de subretă, să mă lase bine instalată în casă, pentru ca ea să se poată întoarce în cătun să petreacă alături de părinţii ei ultimii lor ani de viaţă.

Eu nu mai văzusem niciodată o casă ca aceea, cu atâtea saloane şi dormitoare şi cu atâtea obiecte de valoare. Mă temeam să nu sparg ceva şi obişnuiam să-mi ţin fusta şi şorţul ca să nu ating mobilele când treceam pe lângă ele.

Faptul că o cunoşteam pe domnişoara Amelia a făcut ca munca să nu mi se pară atât de grea. Dar situaţia se schimbase, când a stat în gospodăria din cătun era ca o persoană asemenea nouă, dar în casa aceea eu nu îndrăzneam să-i spun pe nume, oricât de mult insista ea să uit de cuvântul „domnişoară”.

Ceea ce îi plăcea cu adevărat era să vorbim între noi în limba bască. Intenţia sa era să o necăjească pe sora ei, dar pe mine mă asigura că făcea asta ca să nu o uite. Don Juan nu voia să vorbim în limba bască şi o certa; îi spunea că limba aceea era pentru ţărani, dar ea nu îi dădea ascultare.

Dimineţile, o însoţeam de obicei pe domnişoara Antonietta la şcoală. Domnişoara Amelia primea lecţii acasă, pentru că era încă în convalescenţă. După-amiezile, când se întorcea domnişoara Antonietta, mi se permitea să stau într-un colţ al

sălii de studiu, în vreme ce profesoara care le ajuta la lecţii le punea să vorbească în franceză şi să cânte la pian. Îmi plăcea să ascult lecţiile, pentru că îmi permiteau să învăţ. De îndată ce domnişoara Amelia s-a restabilit, a început să studieze ca să ajungă învăţătoare, la fel şi domnişoara Laura.

Anul 1934 nu a fost un an bun. Domnului au început să-i meargă prost afacerile. Herr Itzhak Wassermann, asociatul său din Germania, suferea din cauză că Hitler îi prigonea pe evrei, o treabă de care se ocupau oamenii din SA[11]. Afacerile mergeau din rău în mai rău şi de mai multe ori s-au trezit dimineaţa cu geamurile de la prăvălie sparte de către oamenii aceia furioşi. Era din ce în ce mai complicat să se călătorească în Germania, mai ales pentru cei care, asemenea domnului, îl urau pe Hitler şi nu se fereau să o spună cu voce tare. Don Juan a început să slăbească, iar doña Teresa era pe zi ce trecea tot mai îngrijorată din cauza lui.

— Cred că tata este ruinat, îmi spuse într-o zi domnişoara Amelia.

— De ce spuneţi asta? am întrebat eu speriată, gândindu-mă că, dacă domnul este ruinat, va trebui să mă întorc în cătun.

— Are datorii în Germania, iar aici lucrurile nu merg foarte bine. Mama spune că e din vina forţelor de stânga…

Doña Teresa era o femeie catolică, foarte corectă, monarhistă şi îi era groază de tulburările pe care le provocau unele partide şi sindicate de stânga. Ea era o persoană bună la suflet şi ne trata cu afecţiune şi respect pe toţi cei care slujeam în casă, dar nu era în stare să înţeleagă că oamenii duceau multe lipsuri şi că formaţiunile de dreapta care guvernau nu ştiau să facă faţă problemelor acelei Spanii. Practica dragostea creştinească, dar nu ştia ce înseamnă dreptatea socială, ceea ce revendicau muncitorii şi ţăranii.

— Şi ce vom face eu şi mama mea? am vrut să ştiu.

— Nimic, veţi rămâne cu noi. Nu vreau să plecaţi.

---

[11] Prescurtarea denumirii în germană a Sturmabteilung / Divizia de asalt, organizaţie militară de tipul miliţiei, a Partidului Naţional-Socialist German. (n.tr.)

Amelia purta corespondenţă cu Aitor. De câte ori ne scria mie şi mamei, fratele meu punea un plic închis cu o scrisoare pentru Amelia. Ea îi răspundea în acelaşi fel, înmânându-ne un plic închis pe care noi îl puneam, la rândul lui, în plicul nostru.

Eu ştiam că fratele meu era îndrăgostit de Amelia, dar că nu va îndrăzni niciodată să i-o spună, şi mai ştiam şi că nici ei nu-i era indiferent Aitor.

Într-o luni după-amiază, don Juan s-a întors acasă mai devreme ca de obicei şi s-a închis în birou cu doña Teresa. Au stat de vorbă până foarte târziu în noapte, fără să le permită domnişoarelor să-i întrerupă. În noaptea aceea, Amelia şi Antonietta au cinat singure în sala de studiu, întrebându-se ce s-o fi întâmplând.

În dimineaţa următoare, doña Teresa i-a convocat pe toţi servitorii şi ne-a poruncit să facem o curăţenie desăvârşită. Familia urma să dea o cină la sfârşitul săptămânii, cu invitaţi importanţi, şi dorea ca reşedinţa să strălucească.

Domnişoarele erau entuziasmate. Au ieşit la cumpărături cu mama lor şi s-au întors încărcate de pachete. Urmau să poarte rochii noi.

Sâmbătă, doña Teresa părea nervoasă. Voia ca totul să fie perfect, iar ea, care era atât de blândă întotdeauna, îşi pierdea răbdarea dacă ceva nu era pe gustul ei.

O coafeză a venit acasă ca să le aranjeze pe mamă şi pe fiice, iar după-amiază le-am ajutat să se îmbrace.

Amelia purta o rochie roşie, iar Antonietta, una albastră. Arătau splendid.

— De multă vreme n-am mai primit musafiri! exclamă Amelia, în vreme ce coafeza îi aranja părul în bucle strânse pe ceafă cu o agrafă mare.

— Nu exagera, în fiecare săptămână avem oaspeţi, răspunse Antonietta.

— Aşa e, dar la prânz, nu la cină.

— Mă rog, înainte nu ne lăsau să luăm parte, pentru că eram mici. Mama spune că vor veni câţiva prieteni de-ai tatei cu fiii lor.

— Şi pe care nu-i cunoaştem! Sunt prieteni noi de-ai tatei… Ce emoţii am!

— Nu înţeleg cum de îţi poate plăcea să cunoşti oameni noi. Va fi o plictiseală, şi mama va fi cu ochii pe noi ca să ne

comportăm cum se cuvine. Cina e foarte importantă pentru tata, are nevoie de asociaţi noi pentru întreprindere…

— Eu sunt încântată să cunosc oameni noi! Poate că printre ei va fi şi vreun tânăr chipeş… Te pomeneşti că îţi apare vreun logodnic, Antonietta.

— Sau ţie, eşti mai mare decât mine, aşa că trebuie să te măriţi înaintea mea. Dacă nu te grăbeşti, o să rămâi fată bătrână.

— O să mă mărit când vreau şi cu cine vreau!

— Da, dar fă-o degrabă.

Niciuna din ele nu bănuia ce avea să se întâmple în noaptea aceea.

La ora opt au sosit invitaţii. Trei cupluri cu fiii lor. În total, paisprezece persoane aveau să se aşeze la masa ovală împodobită cu măiestrie cu flori şi sfeşnice de argint.

Domnul şi doamna García, cu fiul lor Hermenegildo. Familia López-Agudo, don Francisco şi doña Carmen, cu fiicele lor Elena şi Pilar. Şi familia Carranza, don Manuel şi doña Blanca, cu fiul lor Santiago.

Antonietta a fost prima care a pus ochii pe Santiago. Era cel mai chipeş dintre invitaţi. Înalt, zvelt, cu păr şaten-deschis, aproape blond, şi ochi verzi, îmbrăcat foarte elegant; era imposibil să nu fie remarcat. Şi eu îl priveam ascunsă după draperii.

Pe vremea aceea, trebuie să fi avut aproape treizeci de ani şi se vedea că era sigur pe el.

Celelalte domnişoare invitate roiau în jurul lui. Eu o cunoşteam bine pe Amelia şi îi ştiam tacticile pentru a se face remarcată.

I-a salutat amabil pe oaspeţii părinţilor ei şi s-a aşezat lângă mama sa, ascultându-le pe doamnele invitate, de parcă ar fi interesat-o tot ce îşi spuneau.

Era singura dintre tinerele prezente care părea imună la magnetismul lui Santiago, la care nici măcar nu se uita.

Domnişoara Antonietta, alături de domnişoarele Elena şi Pilar López-Agudo, încerca să-i atragă atenţia lui Santiago, care devenise centrul conversaţiei tinerilor musafiri. Nu numai pentru că era cel mai mare ca vârstă, ci şi pentru aerul său simpatic.

De unde eram eu, nu puteam auzi ce spuneau, dar le zăpăcise pe domnişoare.

Subretele au servit aperitivele şi pe mine m-au trimis la bucătărie să o ajut pe mama şi pe bucătărese, dar, de îndată ce puteam, mă întorceam în ascunzătoarea mea, de unde admiram petrecerea aceea care îmi umplea simţurile cu mirosul de parfum şi de ţigări pe care îl răspândeau deopotrivă doamnele şi domnii.

Mă întrebam care avea să fie următorul pas al Ameliei ca să-i atragă atenţia lui Santiago. El îşi dăduse seama că singura care nu participa la conversaţia tinerilor de la masă era fiica mai mare a amfitrionilor şi a început să se uite la ea cu coada ochiului.

Doña Teresa aşezase pe masă câte un cartonaş cu numele fiecărui musafir, iar Amelia stătea lângă Santiago.

Era atât de frumoasă... La început nu îi acorda atenţie lui Santiago, vorbea cu tânărul Hermenegildo, care fusese aşezat la stânga ei.

De-abia pe la mijlocul cinei, Santiago nu a mai putut suporta indiferenţa vădită a Ameliei şi s-a străduit să înceapă o conversaţie la care ea părea că participă oarecum fără tragere de inimă. Când s-a isprăvit masa, pentru mine era evident că Amelia îşi atinsese obiectivul: să arunce laţul de gâtul lui Santiago.

De îndată ce au plecat invitaţii, domnul şi doamna au rămas în salon cu fiicele lor ca să comenteze felul în care decursese serata.

Doña Teresa era epuizată, după toată tensiunea pe care o acumulase în timpul săptămânii, în strădania ei ca totul să iasă perfect. Mama mea spunea că nu o văzuse niciodată atât de nervoasă, şi faptul o uimea, pentru că doña Teresa era obişnuită să primească oaspeţi.

Don Juan părea mai relaxat; serata îi fusese de folos pentru intenţiile sale, după cum am aflat mai târziu: încerca să se asocieze cu domnul Carranza ca să-şi salveze afacerea. Dar, în realitate, cea care a salvat situaţia familiei a fost Amelia.

I-am auzit vorbind, deşi doña Teresa îi tot ruga să coboare glasul.

— Dacă Manuel Carranza este interesat de afacere, după cum se pare. Am fi salvaţi...

— Dar, tată, atât de prost merg lucrurile? întrebă Amelia.

— Da, fiica mea, de-acum sunteţi mari şi trebuie să ştiţi adevărul. Afacerea cu Germania nu merge bine şi mă tem pentru bunul meu prieten şi asociat herr Itzhak. Depozitul unde ţineam marfa şi utilajele cumpărate ca să le aducem în Spania a fost sigilat de nazişti, nu mi-au permis să intru în el. Şi acolo erau banii noştri investiţi în maşini. Au confiscat şi conturile bancare. Angajatul pe care îl aveam, bunul herr Helmut Keller, este îngrijorat. Faptul că a lucrat cu un evreu îl face să devină suspect, dar e un om curajos şi m-a sfătuit să aştept; m-a asigurat că va încerca să salveze tot ce poate din afacere. I-am dat toţi banii de care am făcut rost şi care nu sunt mulţi, date fiind împrejurările, dar nu-l puteam abandona în voia sorţii…

— Şi domnul Itzhak, şi Yla? întrebă Amelia alarmată.

— Încerc să-i aduc aici, dar se opun; nu vor să-şi părăsească locuinţa. Am luat legătura cu Casa Universală a Sefarzilor, o organizaţie responsabilă cu stabilirea relaţiilor cu evreii sefarzi.

— Dar herr Itzhak nu este sefard, exclamă doña Teresa.

— Ştiu asta, dar le-am cerut sfatul, sunt mulţi spanioli influenţi care îi sprijină… răspunse don Juan.

— Mulţi? Bine ar fi să ai dreptate, spuse doña Teresa pe un ton crispat.

— Am mai intrat în legătură şi cu o organizaţie care se numeşte Ezra, ceea ce în spaniolă înseamnă „ajutor”; se ocupă cu ajutorarea evreilor, mai ales a celor care fug din Germania.

— Vei putea face ceva, tată? întrebă Amelia mâhnită.

— Nu depinde de tatăl tău, Amelia, o corectă doña Teresa.

— Don Manuel Azaña îi simpatizează pe evrei, răspunse don Juan. În sfârşit, se pare că lumea a înnebunit… Hitler a declarat că partidul său, Partidul Nazist, este singurul care poate activa în Germania. Şi ca şi cum n-ar fi de-ajuns, Germania a părăsit cea de-a doua Conferinţă Mondială pentru Dezarmare. Nebunul acela se pregăteşte de război, sunt sigur…

— Război? Împotriva cui? întrebă Amelia.

Dar don Juan nu putu să-i răspundă, pentru că doña Teresa întrebă la rândul ei:

— Şi aici ce se va întâmpla? Mi-e frică, Juan… Stânga vrea o revoluţie…

— Şi dreapta este împotriva regimului republican şi face chiar şi imposibilul pentru ca Republica să nu fie viabilă, răspunse don Juan, vădit supărat.

Soţii aveau vederi politice diferite, deoarece doña Teresa provenea dintr-o familie cu tradiţie monarhică, iar don Juan era un republican convins. Sigur că, pe vremea aceea, femeile nu îşi duceau foarte departe vederile politice diferite şi predomina opinia stăpânului casei.

— Şi ce vei face cu domnul Carranza?

Întrebarea Antoniettei i-a surprins pe părinţii ei. Antonietta era cea mică, destul de tăcută şi de cumpătată, mult mai mult decât Amelia.

— Voi încerca să cumpăr utilaje din America de Nord. Costurile vor fi mai ridicate, întrucât e un ocean la mijloc, dar, dată fiind situaţia din Germania, cred că nu am de ales. I-am prezentat un studiu amănunţit lui Carranza şi este interesat. Acum problema mea este aceea de a obţine un credit pentru a putea îndeplini formalităţile pentru înfiinţarea unei societăţi. Cred că el mă poate ajuta. Are relaţii foarte bune.

— Cu cine? întrebă Amelia.

— Cu bancheri şi oameni politici.

— Politicieni din formaţiunile de dreapta? insistă ea.

— Da, fata mea, dar are relaţii bune şi cu Partidul Radical al lui Lerroux[12].

— De aceea era atât de importantă cina asta, nu-i aşa, tată? spuse în continuare Amelia. Voiai să-i faci o impresie bună şi să vadă că ai o casă splendidă, o familie… Mama e atât de frumoasă şi de elegantă…

— Hai, Amelia, nu spune aşa ceva! rosti doña Teresa.

— Dar ăsta-i adevărul. Oricine te cunoaşte îşi dă seama că eşti o mare doamnă. Doamna Carranza nu e atât de elegantă ca tine, insistă Amelia.

— Doamna Carranza face parte dintr-o familie excelentă. În noaptea asta, stând de vorbă, am descoperit că avem cunoştinţe comune, spuse doña Teresa pe un ton sentenţios.

— Fiul său, Santiago, este cel mai greu de convins, murmură don Juan.

— Santiago? De ce anume vrei să-l convingi?

---

[12] Alejandro Lerroux García (1864–1949), om politic spaniol, întemeietorul în 1908 al Partidului Republican Radical. (n.tr.)

— Lucrează cu tatăl lui şi acesta nu-i iese din cuvânt. Se pare că Santiago este un economist bun, foarte chibzuit şi îl sfătuieşte bine pe tatăl său. Are îndoieli în privinţa viabilităţii acestei afaceri; argumentează că investiţia este prea mare, el preferă să cumpere în continuare utilaje din Belgia. Franţa, Anglia, chiar şi din Germania; spune că este mult mai sigur, explică don Juan.

Nu-i puteam vedea chipul, dar nu mi-a fost greu să-mi imaginez că în momentul acela Amelia tocmai lua o hotărâre: să fie ea cea care avea să învingă împotrivirea lui Santiago ca să-şi salveze familia de la dificultăţile economice cu care se confrunta. Amelia era mare amatoare de romane, se vedea pe sine ca pe eroinele din cărţile pe care le citea, iar părinţii ei, fără să ştie, îi dădeau ocazia să o dovedească.

Peste două săptămâni, domnul şi doamna Carranza i-au invitat pe don Juan cu familia ca să ia împreună masa de prânz de duminică la o fermă pe care o aveau în împrejurimile oraşului.

Pe vremea aceea, don Juan nu îşi ascundea nervozitatea în legătură cu faptul că don Manuel Carranza începea să tărăgăneze decizia de a se asocia ca să aducă utilaje din America. Pe deasupra, situaţia politică se complica pe zi ce trecea, Spania părea neguvernabilă.

Amelia s-a gândit zile întregi cum să se îmbrace pentru masa aceea. Prânzul acela duminical era marea ei ocazie de a strânge şi mai tare laţul pe care îl legase de gâtul lui Santiago, fiind de-acum conştientă că invitaţia familiei Carranza se datora interesului pe care ea reuşise să-l trezească în fiul lor. Don Juan spusese că, în ciuda reticenţelor lui Santiago, a lui fusese ideea de a-i invita să petreacă împreună ziua de duminică, insistând să vină însoţit de încântătoarea sa familie.

Ştiu, pentru că Amelia mi-a povestit, că ziua aceea a fost esenţială pentru ceea ce numea ea „planul meu de salvare”.

Prânzul a avut loc fără alţi invitaţi în afară de familia Garayoa, adică don Juan şi doña Teresa, Amelia şi Antonietta, şi, din primul moment, Santiago şi-a arătat interesul pentru Amelia.

Ea şi-a etalat toate şiretlicurile: indiferentă, amabilitate, zâmbete… Ce ştiu eu! Era o mare seducătoare.

În duminica aceea, Santiago s-a îndrăgostit de ea şi cred că şi ea de Santiago. Erau tineri, frumoşi, distinşi…

El, care părea să rămână holtei, fără o logodnică oficială, se lăsase cucerit de o fată foarte tânără, care exprima opinii politice cu o mare dezinvoltură: susţinea că femeile trebuiau să obţină drepturile care le erau refuzate; mărturisea, spre oroarea mamei sale, că nu avea nici cea mai mică intenţie de a deveni stăpâna casei, ci, dacă se mărita, îl va ajuta pe soţul ei în toate treburile acestuia, pe lângă profesia ei de învăţătoare, despre care spunea că este vocaţia ei.

Toate acestea şi încă multe altele le înşira cu graţia şi simplitatea care îi erau naturale şi, după cum mi-a spus Antonietta, cu cât vorbea mai mult Amelia, cu atât se preda mai mult Santiago.

Au început să se vadă după obiceiul acelei epoci. El i-a cerut lui don Juan permisiunea „să vorbească” cu Amelia, iar domnul i-a dat-o încântat.

Santiago obişnuia să vină aproape în fiecare după-amiază să o viziteze pe Amelia; duminicile ieşeau împreună, însoţiţi întotdeauna de Antonietta şi de mine. Amelia îi permitea să o ia de mână şi îi zâmbea, rezemându-şi capul pe umărul lui. Santiago se topea când se uita la ea. Ea avea un păr minunat, de un şaten atât de deschis, încât era aproape blond, şi nişte ochi mari, migdalaţi. Era zveltă, nu foarte înaltă, dar, pe vremea aceea, noi, femeile, nu eram înalte, nu era ca acum. El era într-adevăr înalt, o depăşea cu cel puţin un cap. Alături de el, părea o păpuşă.

Santiago a sfârşit prin a cădea pradă farmecelor Ameliei, ceea ce a însemnat salvarea lui don Juan. Familia Carranza i-a furnizat garanţia pentru obţinerea unui credit şi s-a asociat cu el – e adevărat că în calitate de asociat minoritar – în noua întreprindere prin care don Juan îşi propunea să importe utilaje din America.

Don Juan şi Santiago au sfârşit prin a simpatiza, dat fiind că tânărul era afiliat la partidul lui Azaña şi era un republican convins, ca şi stăpânul meu.

— Mă mărit! Santiago mi-a cerut să mă căsătoresc cu el!

Mi-o amintesc, de parcă ar fi azi, pe Amelia intrând în camera de zi în care se aflau părinţii ei.

În duminica aceea, eu nu o întovărăşisem pentru că eram răcită şi a fost rândul Antoniettei să joace singură rolul de însoţitoare. Don Juan a privit-o uimit pe fiica sa, nu se aştepta ca Santiago să se hotărască atât de curând să o ceară în căsătorie. Trecuseră de-abia şase luni de când începuseră să iasă împreună; în plus, el avea prevăzută o călătorie la New York pentru săptămâna următoare ca să înceapă să viziteze fabricile de utilaje.

Amelia a îmbrăţişat-o pe mama ei, care, după expresie, nu părea bucuroasă de veste.

— Dar, fetiţo, ce nebunie mai e şi asta? îşi manifestă doña Teresa neplăcerea.

— Santiago mi-a spus că nu vrea să mai aştepte, că are de-acum vârsta de însurătoare şi că este sigur că sunt femeia pe care a aşteptat-o. M-a întrebat dacă îl iubesc şi dacă sunt sigură de sentimentele mele faţă de el. I-am spus că da şi am hotărât să ne căsătorim cât mai degrabă. El le-o va spune astă-seară părinţilor săi, iar domnul Carranza te va suna ca să-ţi ceară mâna mea. Ne putem căsători la sfârşitul anului, deoarece înainte n-am avea timp să organizăm tot. Îmi doresc atât de mult să mă mărit!

Amelia pălăvrăgea fără oprire, în timp ce părinţii ei încercau să o calmeze ca să poată vorbi serios cu ea.

— Vom vedea, Amelia, eşti încă o copilă, protestă don Juan.

— Nu sunt o copilă! Ştii că majoritatea prietenelor mele ori s-au măritat, ori sunt pe punctul să o facă. Ce se întâmplă, tată? Credeam că te bucuri de logodna mea cu Santiago…

— Chiar mă bucur, n-am de ce să mă plâng de familia Carranza, iar Santiago mi se pare un tânăr dintr-o bucată, dar vă cunoaşteţi numai de câteva luni şi mi se pare cam pripit să vorbiţi de nuntă, încă nu ştiţi îndeajuns unul despre celălalt.

— Eu şi tatăl tău am fost logodiţi patru ani înainte de a ne căsători, spuse doña Teresa.

— Nu fi demodată, mamă… Suntem în secolul XX, înţeleg că pe vremea ta lucrurile erau altfel, dar astăzi s-au schimbat. Femeile muncesc, ies singure în oraş şi nu toate se mărită, unele hotărăsc să-şi trăiască viaţa cu cine au chef… Apropo, s-a isprăvit chestia asta că trebuie să am o însoţitoare când ies cu Santiago.

— Amelia!

— Mamă, e ridicol! N-ai încredere în mine? Gândiţi cumva rău despre Santiago?

Părinţii Ameliei se simţeau depăşiţi de elanul năvalnic al fiicei lor. Nu mai era cale de întoarcere: ea făgăduise că se va mărita şi avea să o facă, cu sau fără permisiunea lor.

S-a stabilit de comun acord ca nunta să se celebreze la întoarcerea lui don Juan din America; între timp, doña Teresa împreună cu părinţii lui Santiago aveau să stabilească toate detaliile ceremoniei de nuntă.

Poate că a fost din cauza influenţei lui Santiago, deşi, la drept vorbind, Amelia îşi arătase întotdeauna interesul pentru politică, dar, în lunile acelea, părea şi mai preocupată de ce se întâmpla în Spania.

— Edurne, preşedintele Alcalá-Zamora i-a cerut lui Alejandro Lerroux să formeze din nou guvernul şi va include trei miniştri din CEDA. Nu cred că este cea mai bună soluţie, dar există oare altă ieşire?

Fireşte că nu aştepta răspuns din partea mea. Pe vremea aceea, Amelia vorbea mai ales cu ea însăşi; eu eram publicul către care îşi lansa ideile, dar nimic mai mult, deşi îmi dădeam seama cât era de influenţabilă. Multe dintre spusele ei erau un ecou ale celor auzite de la Santiago.

La începutul lui octombrie 1934, Santiago a ajuns foarte iritat acasă la familia Garayoa. Don Juan era în America, iar doña Teresa stătea cu fiicele ei, discutând despre pretenţia Ameliei de a ieşi singură în oraş.

— UGT[13] a convocat grevă generală! În ziua de 5[14], Spania va fi paralizată, strigă Santiago.

— Doamne Dumnezeule! Dar de ce?

Doña Teresa era îngrozită la auzul acelei vesti.

---

[13] Siglă pentru denumirea în spaniolă a organizaţiei sindicale muncitoreşti Unión General de Trabajadores / Uniunea Generală a Muncitorilor, întemeiată la Barcelona în anul 1888, în strânsă legătură cu socialismul marxist, cu ocazia Congresului Partidului Socialist Muncitoresc Spaniol (PSOE). (n.tr.)

[14] Denumită şi Revoluţia din 1934 sau Greva generală revoluţionară din Spania din anul 1934, mişcare revoluţionară care a avut loc între 5 şi 19 octombrie în special în Catalonia şi Asturias, unde s-au produs cele mai sângeroase confruntări încheiate cu 1.500–2.000 de morţi şi 15.000–30.000 de arestaţi. (n.tr.)

— Doamnă, stânga nu are încredere, şi pe bună dreptate, în CEDA. Iar Gil-Robles[15] nu crede în Republică.

— Asta o spun stângiştii ca să justifice tot ce fac! protestă energic doña Teresa. Ei sunt cei care nu cred în Republică; în această Republică se vrea o revoluţie precum cea din Rusia. Să ne ferească Dumnezeu de ea!

Eu şi altă subretă serveam răcoritoare, trăgând cu urechea la conversaţie.

Nu e vorba că Santiago ar fi fost vreun revoluţionar, dimpotrivă, dar credea cu tărie în Republică şi nu avea încredere în cei care o făceau de două parale, folosindu-se de ea în acelaşi timp.

— Doar nu vrei să se întâmple ca în Germania, interveni Amelia.

— Taci din gură, fetiţo! Ce legătură are Hitler ăla cu dreapta noastră? Nu te lăsa îmbrobodită de propaganda formaţiunilor de stânga, pentru că nu vor aduce nimic bun în Spania, se plângea doña Teresa.

Amelia şi Santiago au rămas în camera de zi, iar doña Teresa şi Antonietta s-au scuzat, invocând o treabă imaginară. Doamna nu avea chef să se certe cu Santiago şi, date fiind circumstanţele, acceptase de-acum ca tinerii să se vadă fără să fie însoţiţi de altcineva.

— Ce se va întâmpla, Santiago? întrebă neliniştită Amelia de îndată ce rămase singură cu logodnicul ei.

— Nu ştiu, dar se pregăteşte ceva cumplit.

— Ne vom putea căsători?

— Bineînţeles! Nu fi prostuţă, nimic nu ne va împiedica să ne căsătorim.

— Dar nu mai sunt decât trei săptămâni până la nuntă.

— Nu-ţi face griji…

— Şi tata n-a ajuns încă…

— Vaporul lui va acosta peste câteva zile.

— Îi simt atât de mult lipsa… mai ales acum, când totul e atât de tulbure. Fără el, mă simt nesigură.

— Amelia, nu spune asta! Mă ai pe mine! Nu voi îngădui niciodată să ţi se întâmple ceva.

---

[15] José María Gil-Robles (1898–1980), om politic şi avocat spaniol, unul dintre întemeietorii CEDA. (n.tr.)

— Ai dreptate, iartă-mă…

Zilele următoare le-am trăit cu nelinişte. Nu ne închipuiam ce se va putea întâmpla.

Guvernul a răspuns la convocarea grevei generale decretând starea de război, dar greva nu a avut succes, cel puţin nu peste tot. În noaptea aceea, mama mi-a spus că naţionaliştii nu o vor sprijini, şi nici anarhiştii.

Cel mai rău a fost că, în Catalonia, preşedintele aşa-numitei Generalitat[16], Lluís Companys[17], a proclamat statul catalan din Republica Federală Spaniolă.

Amelia se temea din ce în ce mai mult pentru nunta ei, deoarece familia Carranza avea afaceri în Catalonia, iar unul dintre asociaţii lui don Manuel era catalan. Doña Teresa era şi ea afectată; era pe jumătate catalană şi avea rude la Barcelona.

— Am vorbit cu mătuşa Montse şi e foarte speriată. Au fost arestaţi mulţi dintre cunoscuţii ei şi a văzut ea însăşi de la balcon cum se dădeau lupte pe Ramblas. Nu ştie câţi morţi au fost, dar crede că mulţi. Îi mulţumesc lui Dumnezeu că părinţii mei nu trebuie să vadă aşa ceva.

Părinţii doñei Teresa muriseră şi îi mai rămăseseră doar sora sa Montse şi o mulţime de mătuşi, veri şi alte rude răspândite prin toată Catalonia, în afară de cele din Madrid.

Amelia mi-a cerut să-l sun pe fratele meu, Aitor, în Ţara Bascilor ca să încerce să afle ce se întâmpla acolo. Am făcut-o pentru ea, care mi-a smuls nerăbdătoare telefonul din mână.

Aitor ne-a spus că partidul lui s-a menţinut în afara grevei şi că unde se aprinsese într-adevăr flacăra revoluţiei era în Asturias. Minerii atacaseră posturile Gărzii Civile şi puseseră mâna pe controlul Principatului.

Între timp, la Madrid, guvernul i-a însărcinat pe generalii Goded[18] şi Franco să înăbuşe revolta şi aceştia au recomandat

---

[16] Sistemul instituţional de organizare a guvernului autonom al Cataloniei, instaurat la 17 aprige 1931. (n.tr.)

[17] Lluís Companys i Jover (1882–1940), om politic şi avocat spaniol de origine catalană, adept al ideologiei catalaniste şi republicane, preşedinte al Generalitat a Cataloniei între anii 1934–1940. (n.tr.)

[18] Manuel Goded Llopis (1882–1936), militar spaniol participant la aşa-numitul război al Rifului, din Africa şi la începutul războiului civil din Spania. În 1934 a participat împreună cu Franco la înăbuşirea revoltei din Asturias. (n.tr.)

ca trupele Unităţilor de Infanterie din Maroc să fie vârful de lance al represiunii.

Au urmat zile de incertitudine până când guvernul a înăbuşit răscoala. Dar operaţiunea aceea a fost doar o repetiţie pentru ceea ce avea să urmeze.

În zilele acelea, s-a întâmplat ca Amelia să o cunoască pe Lola. Fata aceea a marcat-o, fără îndoială, pentru totdeauna.

Într-o după-amiază, în ciuda protestelor doñei Teresa, Amelia a hotărât să iasă pe stradă. Dorea să vadă cu propriii ochi ravagiile în urma celor întâmplate. Scuza a fost aceea de a-i face o vizită verişoarei sale Laura, care era bolnavă de mai multe zile.

Doña Teresa i-a poruncit să nu iasă şi mama mea a implorat-o să rămână acasă, până şi Antonietta a încercat să o convingă. Dar Amelia a ţinut o pledoarie despre datoria ei de a o vizita pe verişoara sa preferată într-un moment de boală şi, nedându-i ascultare mamei sale, a ieşit în stradă urmată de mine. Nu că aş fi mers din proprie voinţă, ci pentru că mama mi-a poruncit să nu o las singură.

Madridul părea un oraş în război. Se vedeau soldaţi peste tot. Eu am urmat-o în silă până la casa verişoarei sale, care era aceasta în care ne aflăm acum, şi care se găsea la câteva străzi de a Ameliei. Tocmai soseam când am văzut o fată fugind ca o disperată. A trecut prin faţa noastră ca un bolid şi a intrat în porticul casei către care ne îndreptam. Ne-am uitat îndărăt, gândindu-ne că o urmărea cineva, dar nu am văzut pe nimeni; peste două minute au apărut doi bărbaţi de după colţ strigând: „Stai pe loc, stai pe loc!”. Ne-am oprit speriate, până când cei doi bărbaţi ne-au ajuns din urmă.

— Aţi văzut trecând pe aici în fugă o fată?

Eu eram gata să răspund că da, că tocmai intrase în portic, dar Amelia mi-a luat-o înainte.

— Nu, n-am văzut pe nimeni, noi mergem să vizităm o verişoară care este bolnavă, spuse ea.

— Sunteţi sigure că n-aţi văzut pe nimeni pe aici intrând în vreun portic?

— Nu, domnule. Dacă am fi văzut pe cineva, v-am spune, răspunse Amelia pe un ton de domnişoară fandosită pe care nu i-l mai auzisem până în momentul acela.

Cei doi bărbaţi, cu siguranţă poliţişti, păreau că şovăie, dar înfăţişarea Ameliei i-a făcut să se răzgândească. Era întruchiparea vie a tinerei burgheze, de familie bună.

Au continuat să fugă, certându-se între ei că au pierdut-o pe fată, în vreme ce noi intram în porticul casei în care locuia domnişoara Laura.

Portarul nu era şi Amelia a zâmbit bucuroasă. Omul o fi fost în vreun apartament la solicitarea unui locatar sau făcând un serviciu oarecare.

Cu un mers hotărât, Amelia s-a îndreptat către capătul porticului şi a deschis o uşă care dădea în patio. Am urmat-o speriată, căci îmi imaginam pe cine căuta. Şi, într-adevăr, între tomberoane de gunoi şi unelte se ascundea fata care fugea de poliţie.

— Au plecat, nu-ţi face griji.

— Mulţumesc, nu ştiu de ce nu m-ai denunţat, dar îţi mulţumesc.

— Ar fi trebuit s-o fac? Eşti cumva o delincventă periculoasă? spuse Amelia zâmbind, de parcă situaţia i s-ar fi părut amuzantă.

— Nu sunt o delincventă; cât despre periculoasă… presupun că pentru ei chiar aşa sunt, deoarece lupt împotriva nedreptăţii.

Pe Amelia a interesat-o numaidecât răspunsul acela şi, cu toate că o strângeam de braţ, insistând să urcăm în apartamentul domnişoarei Laura, ea nu mă lua în seamă.

— Eşti revoluţionară?

— Sunt… da, s-ar putea spune aşa.

— Şi ce faci?

— Cos într-un atelier.

— Nu, mă refeream la ce fel de revoluţionară eşti.

Fata a privit-o cu neîncredere. Se vedea că şovăie dacă trebuie sau nu să-i răspundă, dar în cele din urmă a răspuns, destăinuindu-i-se Ameliei care, la urma urmelor, era o necunoscută pentru ea.

— Colaborez cu câţiva tovarăşi din comitetul de grevă, duc mesaje dintr-un loc într-altul.

— Ce curajoasă! Eu mă numesc Amelia Garayoa, şi tu?

— Lola, Lola García.

— Edurne, du-te să te uiţi cu grijă în stradă şi, dacă vezi ceva suspect, vino să ne spui.

Nu am îndrăznit să protestez şi m-am îndreptat către portic, tremurând de frică. Mă gândeam că, dacă mă văd poliţiştii, mă puteau suspecta şi aveau să ne aresteze pe toate trei.

M-am liniştit văzând că portarul tot nu era acolo şi de-abia mi-am scos capul ca să privesc în ambele laturi ale porticului. Cei doi bărbaţi nu se vedeau.

— Nu-i nimeni, le-am informat eu.

— Nu contează, cred că e mai bine ca Lola să nu iasă încă. Va veni cu noi acasă la verişoara mea. Te voi prezenta ca fiind o prietenă a lui Edurne pe care am întâlnit-o pe drum. O să vi se dea o gustare la bucătărie cât timp voi sta cu verişoara mea şi, când vom pleca, va fi trecut deja destul timp pentru ca oamenii aceia să fi renunţat să te mai caute pe aici. De altfel, unchiul meu Armando este avocat şi, dacă ar veni poliţia să te caute, presupun că va şti ce să facă.

Lola a acceptat uşurată propunerea Ameliei. Nu înţelegea motivul pentru care fata aceea burgheză o ajuta, dar era singura opţiune pe care o avea şi profita de ea.

Laura era în pat, plictisită, în vreme ce sora ei Melita dădea lecţii de pian, iar mama lor avea o vizită. Cât despre tatăl lor, don Armando, fratele tatălui Ameliei, încă nu se întorsese de la cabinet.

O subretă ne-a condus pe mine şi pe Lola la bucătărie, unde ne-a oferit câte un pahar cu lapte şi biscuiţi, iar Amelia a rămas cu verişoara ei şi i-a povestit ultima aventură.

Am stat două ore în casa lui don Armando şi a doñei Elena, vizitând-o pe Laura; două ore care mie mi s-au părut o veşnicie, pentru că îmi închipuiam că poliţia avea să bată la uşă dintr-un moment într-altul, căutând-o pe Lola.

Când, în sfârşit, Amelia a hotărât să ne întoarcem acasă, a sosit don Armando care, îngrijorat că am putea merge singure pe stradă cu toată situaţia haotică din Madrid, s-a oferit să ne însoţească. Nu erau mai mult de patru străzi între o casă şi alta, dar, chiar şi aşa, don Armando a insistat să o escorteze pe nepoata sa. Bunul domn nu s-a mirat când Amelia l-a informat că venea cu noi şi Lola, pe care a prezentat-o ca fiind o bună

prietenă a lui Edurne. Eu mi-am plecat ochii pentru ca don Armando să nu-mi observe nervozitatea.

— Tatăl tău s-ar supăra pe mine dacă te-aş lăsa să mergi singură în tot acest haos. Ceea ce nu înţeleg este cum de ţi-au dat voie să pleci. Situaţia nu este de aşa natură, încât să mergi veselă pe stradă, Amelia; nu ştiu dacă ştii că în Asturias s-a dezlănţuit o adevărată revoluţie, iar aici, chiar dacă greva a eşuat, stânga nu se resemnează să lase lucrurile aşa cum sunt, există mulţi exaltaţi…

Amelia o observa cu coada ochiului pe Lola, dar aceasta avea în continuare o expresie impasibilă, privind în jos, ca şi mine.

Când am ajuns acasă, doña Teresa i-a mulţumit sincer cumnatului ei că ne-a însoţit.

— Nu ştiu ce să mă mai fac cu fata asta şi, de când cu măritişul, parcă a devenit şi mai necugetată. De-abia aştept să se întoarcă tatăl ei. Juan este singurul care o poate stăpâni.

Când don Armando a plecat, doña Teresa s-a interesat de Lola.

— Edurne, nu ştiam că ai prietene la Madrid, spuse doña Teresa, privindu-mă curioasă.

— Se cunosc de când Edurne ieşea să facă vreun comision, a răspuns iute Amelia şi bine a făcut, pentru că eu n-aş fi fost în stare să mint cu atâta tupeu.

— Bine, atunci, dacă această tânără nu mai are nevoie de nimic, cred că ar trebui să mergem la masă, sora ta Antonietta ne aşteaptă, spuse în încheiere doña Teresa.

— Nu, şi eu trebuie să plec, sunt deja în mare întârziere. Mulţumesc mult, domnişoară Amelia, doña Teresa… Edurne, ne vedem curând, bine?

Am încuviinţat dând din cap, dorind să plece şi să nu o mai vedem niciodată, dar dorinţele mele nu aveau să se împlinească, pentru că Lola García avea să ne iasă din nou în cale mie şi Ameliei.

2

De parcă nu ar fi fost de-ajuns emoţiile din ziua anterioară, şi dimineaţa următoare ne-a oferit surprize.

Rămăsese stabilit ca Santiago să treacă să o vadă pe Amelia, dar nu a venit toată ziua.

Amelia a fost mai întâi îngrijorată, apoi furioasă, şi i-a cerut mamei sale să sune acasă la părinţii lui Santiago cu scuza de a vorbi cu mama logodnicului ei în legătură cu un amănunt oarecare al nunţii.

Doña Teresa nu era uşor de convins, dar până la urmă a cedat, deoarece Amelia ameninţa să se prezinte ea însăşi acasă la Santiago.

În după-amiaza aceea, Amelia a cunoscut un aspect al personalităţii viitorului ei soţ pe care nici nu şi l-a putut imagina.

Mama lui Santiago a informat-o pe mama Ameliei că fiul ei nu era acasă, că nu venise la prânz şi nici nu telefonase şi nu ştia dacă avea să apară la cină. Pe doña Teresa a surprins-o faptul că mama lui Santiago nu se arăta alarmată, dar aceasta i-a explicat că fiul ei avea obiceiul să dispară, fără să spună unde se duce.

— Nu înseamnă că merge în vreun loc unde nu s-ar cuveni, dimpotrivă, întotdeauna este vorba de afaceri; ştiţi că soţul meu l-a însărcinat să facă achiziţiile pentru întreprindere şi Santiago este cel care călătoreşte în Franţa, în Germania, la Barcelona… în sfârşit, acolo unde e nevoie să meargă. Santiago pleacă întotdeauna fără să ne spună nimic; la început, mă speriam, dar acum ştiu că nu i se întâmplă nimic, explica doña Blanca.

— Dar probabil că vă daţi seama că pleacă, pentru că o fi ieşind din casă cu o valiză, răspunse destul de scandalizată doña Teresa.

— Fiul meu nu ia niciodată nicio valiză.

— Dar cum aşa? Călătoriile acelea atât de lungi… pentru atâtea zile… exclamă doña Teresa.

— Santiago zice că îşi duce bagajul în portofel.

— Cum aţi spus?

— Da, se urcă în tren şi când ajunge la destinaţie cumpără ce are nevoie; întotdeauna a făcut aşa. Vă spun că, la început, îmi făceam griji, chiar şi tatăl lui îl mustra, dar ne-am obişnuit. Liniştiţi-o pe Amelia, Santiago va ajunge la timp pentru nuntă. E atât de îndrăgostit!

Doña Teresa, fără să-şi ascundă mirarea în ceea ce priveşte comportamentul lui Santiago, i-a relatat fiicei sale conversaţia cu doña Blanca. Dar departe de a se linişti, Amelia a devenit şi mai nervoasă.

— Grozavă scuză şi atât de prostească! Cum să credem că pleacă în călătorie fără valiză şi fără să le spună părinţilor săi? Dar mie? De ce nu mi-a spus mie? Sunt logodnica lui! Mamă, eu cred că Santiago s-a răzgândit… că nu mai vrea să se însoare cu mine. Ah, Dumnezeule! Ce ne facem?!

Amelia a început să plângă şi nici doña Teresa, nici Antonietta nu păreau în stare să o consoleze. Eu le observam ascunsă în spatele uşii de la salon, până când m-a găsit mama şi m-a trimis la bucătărie.

În noaptea aceea, Amelia nu a dormit, cel puţin a avut lumina aprinsă până foarte devreme în zori. A doua zi, m-a trezit la ora şapte; voia să mă îmbrac degrabă ca să mă duc acasă la familia Carranza să înmânez o scrisoare. O scrisese în timpul nopţii.

— Când se va întoarce Santiago din călătorie, dacă într-adevăr se află într-o călătorie şi nu am fost minţită, va afla că mie nu mi se fac astfel de lucruri. Şi dacă are intenţia să mă părăsească, prefer să fiu eu cea care face primul pas, mi-ar fi foarte ruşine ca prietenele noastre să afle că m-a părăsit pe neaşteptate. Pleacă numaidecât, înainte să se trezească mama. Va fi foarte supărată când îi voi spune că i-am trimis o scrisoare lui Santiago anunţându-i ruperea logodnei, dar nu pot permite să fiu umilită.

M-am sculat în grabă şi de-abia am avut timp să mă spăl şi să plec, la insistenţele Ameliei. Când am ajuns acasă la familia Carranza, poarta era încuiată şi a trebuit să aştept să o deschidă portarul la ora opt dimineaţa.

S-a mirat că voiam să urc la ora aceea acasă la familia Carranza, dar, cum eram îmbrăcată în uniforma mea de subretă, m-a lăsat.

Altă subretă la fel de somnoroasă ca şi mine mi-a deschis uşa. I-am dat plicul şi i-am spus să i-l înmâneze lui Santiago, dar mi-a răspuns că domnişorul Santiago plecase într-o călătorie, că don Manuel lua micul dejun, iar doña Blanca încă se mai odihnea.

Când m-am întors, Amelia mă aştepta cu o nouă misiune: trebuia să mă întorc la familia Carranza ca să predau un plic cu scrisorile lui Santiago, aceleaşi scrisori pe care şi le trimiteau reciproc cei doi îndrăgostiţi, precum şi inelul de logodnă. Inelul, mi-a poruncit să i-l înmânez doñei Blanca personal.

Am început să tremur, gândindu-mă ce va spune doña Teresa când va afla şi, înainte de a ieşi din casă, am căutat-o pe mama ca să-i spun ce se întâmplă. Mama, cu o judecată sănătoasă, mi-a zis să aştept până când va vorbi cu doña Teresa şi cu Amelia însăşi. Cum doña Teresa nu ieşise încă din camera ei, mama s-a dus să o caute pe Amelia.

— Ştiu că n-am niciun drept să-ţi spun ceva, dar nu crezi că ar trebui să te gândeşti puţin mai mult la ceea ce tocmai vrei să faci? Imaginează-ţi că Santiago are o explicaţie pentru cele întâmplate, iar tu rupi logodna fără să asculţi ce are de spus… Cred că nu trebuie să te pripeşti…

— Dar, Amaya, tu ar trebui să fii de partea mea!

— Şi chiar sunt; cum aş putea fi altfel? Dar nu cred că Santiago vrea să rupă logodna cu tine, trebuie să existe vreo explicaţie în plus pe lângă cea pe care v-a dat-o mama lui. Aşteaptă să se întoarcă, aşteaptă să auzi ce va spune…

— Ceea ce mi-a făcut este de neiertat! Cum pot să mai am încredere în el? Nu, nu şi nu. Vreau ca fiica ta, Edurne, să se ducă să-i înapoieze scrisorile şi inelul şi să fie clar că s-a sfârşit totul între noi. Şi după-amiază voi merge la o gustare acasă la prietena mea Victoria, acolo mă voi întâlni cu alte prietene şi eu voi fi cea care anunţă că am hotărât să rup logodna cu Santiago, pentru că nu sunt sigură de sentimentele mele faţă de el. Nu voi consimţi ca el să fie cel care rupe logodna şi care să mă umilească…

— Amelia, te rog, mai gândeşte-te! Vorbeşte cu mama ta, ea va şti să te povăţuiască mai bine decât mine…

— Ce se întâmplă?

Doña Teresa intrase în camera Ameliei alertată de timbrul isteric al vocii fiicei sale.

— Mamă, voi rupe logodna cu Santiago!

— Fiica mea, ce tot spui?!

— Doña Teresa, eu… iertaţi-mă că am venit să vorbesc cu Amelia despre această chestiune de familie, dar cum a trimis-o

pe Edurne a mea să înapoieze domnului şi doamnei Carranza inelul de logodnă…

— Inelul! Dar, Amelia, ce-ai de gând să faci? Draga mea, calmează-te, nu face nimic de care s-ar putea să te căieşti.

— Asta îi spuneam şi eu, interveni mama mea.

— Ba nu! Eu o rup cu Santiago, el a vrut să fie aşa. Nu voi permite să mă facă de râs.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Amelia, aşteaptă măcar să se întoarcă tatăl tău!

— Nu, pentru că atunci când se va întoarce tata, eu voi fi devenit deja ţinta batjocurilor întregului Madrid. Azi după-amiază merg la o gustare acasă la prietena mea Victoria şi le voi anunţa acolo pe toate prietenele mele că am rupt logodna cu Santiago. Iar tu, Amaya, spune-i lui Edurne să se ducă imediat acasă la familia Carranza şi, dacă nu o laşi să meargă, mă voi duce eu.

Alertată de glasuri, a intrat şi Antonietta în camera surorii ei şi s-a alăturat rugăminţilor mamei sale şi ale mamei mele ca să-şi reconsidere decizia. Antonietta a fost cea căreia i-a venit în minte o soluţie: doña Teresa îi va telefona din nou doñei Blanca şi îi va povesti despre supărarea Ameliei şi hotărârea ei de a rupe logodna cu Santiago dacă acesta nu apărea imediat ca să-i dea o explicaţie.

Mai mult nervoasă decât având chef, doña Teresa i-a telefonat doñei Blanca. Aceasta a promis că îl va suna numaidecât pe soţul ei ca să încerce să-l găsească pe fiul lor oriunde s-ar afla, loc pe care a jurat că ea nu-l cunoaşte; dar până atunci îi cerea Ameliei putină răbdare şi, mai ales, încredere în Santiago.

Amelia a acceptat în silă, dar, chiar şi aşa, în după-amiaza aceea a fost la o gustare acasă la prietena sa Victoria împreună cu alte tinere de vârsta ei. Acolo, între râsete şi confidenţe, a lăsat să se înţeleagă că nu era sigură dacă nu cumva se cam pripise logodindu-se atât de repede cu Santiago şi şi-a exprimat îndoielile dacă trebuia sau nu să se mărite. Ea şi prietenele ei au dedicat după-amiaza analizei motivelor pro şi contra căsătoriei. Când a plecat de la Victoria, Amelia era satisfăcută: dacă Santiago o lăsa, putea spune oricând că ea fusese cea care dorea într-adevăr să termine relaţia cu el.

Cu greu ne-am fi putut închipui că furtuna aceea într-un pahar cu apă va sfârşi într-o zi prin a deveni o vijelie care îi va spulbera pe toţi cei pe care îi va întâlni în cale. Pentru că atunci când Santiago, care se afla la Anvers, l-a sunat pe tatăl său ca să-i comenteze anumite amănunte din călătoria de afaceri, acesta a insistat să se întoarcă urgent la Madrid, întrucât Amelia luase dispariţia lui în nume de rău şi ameninţa cu ruperea logodnei. Santiago s-a întors numaidecât. Încă îmi mai amintesc cât de furios era când a venit acasă la Amelia.

Ea l-a primit în salon flancată de mama şi de sora ei.

— Amelia... îmi pare rău pentru supărarea pe care ţi-am pricinuit-o, dar nu îmi puteam imagina că absenţa mea din motive de afaceri te va conduce la dorinţa de a rupe logodna noastră.

— Da, sunt foarte supărată. Faptul că ai plecat fără să-mi spui nimic mi se pare o lipsă de consideraţie. Mama ta ne-a explicat că aşa procedezi de obicei, dar vei înţelege că acest comportament este ciudat şi, cu atât mai mult, în ajunul nunţii. Nu vreau să te simţi obligat de cuvântul dat, astfel că te eliberez de angajamentul tău faţă de mine.

Santiago, stânjenit, a privit-o din cap până în picioare. Amelia recitase acea peroraţie pe care o tot repetase de când telefonase Santiago ca să-şi anunţe vizita. Nici prezenţa doñei Teresa şi a Antoniettei, neliniştite amândouă, nu ajuta ca Amelia şi Santiago să poată vorbi deschis.

— Dacă dorinţa ta este aceea de a rupe logodna noastră, nu am altceva de făcut decât să accept, dar Dumnezeu mi-e martor că sentimentele mele pentru tine rămân neschimbate şi că n-aş dori nimic mai mult decât... decât să mă ierţi, dacă te-am jignit cu ceva.

Doña Teresa a oftat uşurată şi Antonietta a lăsat să-i scape un râs nervos. Amelia nu ştia ce să facă; pe de o parte, voia să interpreteze în continuare rolul de femeie ofensată, care începuse să-i placă, şi pe de alta, dorea să pună capăt incidentului şi să se mărite cu Santiago. Antonietta a fost cea care a făcut ca logodnicii să se împace.

— Cred că ar trebui să stea de vorbă singuri. Nu eşti de aceeaşi părere, mamă?

— Ba da… da… În sfârşit, fiule, dacă eşti în continuare dispus să te însori cu Amelia, nouă nu ne rămâne decât să-ţi spunem că îţi dăm binecuvântarea…

Când au rămas singuri, au stat câteva minute tăcuţi, privindu-se cu coada ochiului, neştiind ce să-şi spună; apoi Amelia a izbucnit în râs, ceea ce l-a descumpănit pe Santiago. Peste două minute, sporovăiau, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat.

Familiile celor doi au răsuflat uşurate. Se temeau de ce era mai rău: un scandal cu câteva săptămâni înainte de căsătorie, când se făcuseră deja imitaţiile de nuntă şi începuseră să se primească primele cadouri în casa familiei Garayoa, iar localul de la hotelul Ritz, unde urma să se ţină petrecerea, fusese rezervat şi plătit în părţi egale de cele două familii.

Cu ocazia întoarcerii lui don Juan din America, cele două familii s-au reunit la o cină acasă la familia Garayoa; aşa au putut să constate că Amelia şi Santiago păreau la fel de îndrăgostiţi ca înainte de incident. Chiar şi mai îndrăgostiţi, dacă era cu putinţă.

Don Juan era extrem de impresionat de ce văzuse în America. Admira eforturile oamenilor de a ieşi din criza economică şi compara societatea americană cu cea spaniolă. La cina aceea au vorbit mult despre politică, deşi doña Teresa interzicea la masă acest subiect.

— Americanilor le este foarte clar ce vor şi în ce direcţie trebuie să meargă toţi ca să depăşească criza şi sunt pe cale să iasă din ea, crahul din ’29 va părea în curând un vis urât.

— Dragul meu prieten, aici acordăm mult timp ca să ne facem rău unii altora, perioada social-azañistă din ultimii doi ani este un exemplu, răspunse don Manuel.

— Nu vă înţeleg lipsa de încredere în don Manuel Azaña, replică don Juan. Este un politician care ştie încotro trebuie să mergem, care susţine că statul trebuie să fie puternic ca să poată realiza reformele democratice de care avem nevoie.

— Păi, vedeţi şi dumneavoastră unde a dus politica sa. Pe mine nu mă va convinge de faptul că în ’32 acordarea autonomiei Cataloniei a fost o izbândă şi, bineînţeles, bascii, oamenii aceia din PNV, urmăresc acelaşi lucru. Slavă Domnului că acum, după încercările de revoluţie din luna octombrie, autonomia catalană este suspendată.

— Tată, trebuie să se respecte sentimentele oamenilor, şi cei din Catalonia au un sentiment al identităţii naţionale foarte puternic. Cel mai bine este, aşa cum a încercat mereu Azaña, să se canalizeze acest sentiment. Don Manuel Azaña a susţinut întotdeauna o Spanie unită, dar trebuie să găsim modalitatea pentru ca toţi să ne simţim bine în ea.

Santiago încerca să se arate împăciuitor ca să-l împiedice pe tatăl său să sfârşească în cele din urmă prin a se necăji din cauza politicii.

— Toţi? Cine sunt toţi? întrebă iritat don Manuel. Spania este o unitate culturală şi mai ales istorică, dar odată cu povestea asta cu autonomiile va înceta să mai fie şi, dacă nu crezi, să lăsăm timpul să ne demonstreze.

Doña Teresa şi doña Blanca încercau să aducă în discuţie alte subiecte pentru ca soţii lor să nu continue să mai vorbească despre politică.

— Cred că la Madrid se va pune din nou în scenă *Nunta însângerată,* interveni cu un glas mieros doña Blanca. García Lorca este foarte insolent, dar şi un mare dramaturg.

Cu toate acestea, cele două femei au eşuat în încercarea lor de a schimba subiectul conversaţiei. Nici don Juan şi nici don Manuel nu erau dispuşi să renunţe la discuţia despre ceea ce îi preocupa.

— Dar veţi fi de acord cu mine că victoria dreptei din ’33 n-a adus liniştea în Spania. Se distruge tot ce au făcut guvernele anterioare, interveni don Juan.

— Să nu-mi spuneţi că vi s-a părut un lucru bun că se puteau expropria pământurile oricui, pentru simplul fapt de a fi nobil…

— Nu oricui, nu. Dumneavoastră ştiţi că ceea ce a încercat guvernul în 1931 a fost să termine cu Spania feudală, ripostă don Juan.

— Şi ce îmi spuneţi despre reforma militară a lui Azaña pe care îl admiraţi atât de mult? Dacă nu-i atent, ne lasă fără armată. A trecut în rezervă mai mult de şase mii cinci sute de ofiţeri şi vorbea întruna despre modernizarea armatei, în vreme ce reducea cheltuielile pentru Apărare, răspunse don Manuel.

— Au făcut şi lucruri pozitive, de exemplu reforma religioasă şi educativă… Interveni Santiago.

— Dar ce vorbeşti, Santiago?! Doamne Dumnezeule, fiule, dacă nu te-aş cunoaşte, aş crede că eşti unul dintre socialiştii aceia revoluţionari!

— Tată, nu-i vorba de a fi revoluţionar, ci de a privi în jurul nostru. Când călătoresc prin Europa, îmi pare rău să văd cât suntem de înapoiaţi…

— Şi de aceea se leagă de bieţii preoţi şi de sărmanele călugăriţe care acordă un sprijin dezinteresat societăţii. Tu, fiule, care faci pe democratul, o să-mi spui că e democratic să se interzică învăţământul pentru ordinele religioase? Şi să expulzezi un cardinal din Spania pentru că nu-ţi place ce spune…? Asta-i democraţie?

— Tată, cardinalul Segura[19] este un om periculos, cred că ne simţim cu toţii mai liniştiţi de când nu mai este în Spania.

— Da, da, toate aceste excese stângiste au făcut să câştige formaţiunile de dreapta atât de ponegrite de voi, răspunse supărat don Manuel.

— Şi cred că există motive de îngrijorare pentru ceea ce se întâmplă acum, nu numai în Spania, cu formaţiunile de dreapta. Uită-te la Germania, Hitler ăla e un dement. Nu mă mir că oamenii din forţele de stânga sunt îngrijoraţi, replică don Juan. Eu însumi sunt o victimă indirectă a fanatismului lui Hitler. Politica sa antievreiască l-a făcut să desfiinţeze drepturile legale şi civile ale evreilor şi să le interzică să desfăşoare activităţi economice. Sunt o victimă a acestei politici, deoarece asociatul meu herr Itzhak Wassermann este evreu. Am rămas fără afacerea noastră. Ştiţi că ni s-au spart geamurile de la magazin de mai mult de patru ori?

— Hitler are de gând să-i expulzeze pe evrei din Germania, spuse Santiago pe un ton sentenţios.

— Da, dar evreii germani sunt la fel de germani ca toţi ceilalţi, nu pot fi privaţi de cetăţenia lor, interveni doña Teresa.

— Nu fi naivă, femeie. Hitler este în stare de orice, spunea don Juan, iar bietul Helmut, angajatul nostru, trebuie să umble cu grijă pentru simplul fapt de a fi lucrat cu un evreu.

— Da, este cumplit ce se întâmplă acolo, dar ce se petrece aici n-are nicio legătură cu situaţia din Germania, dragul meu

[19] Pedro Segura y Sáez (1880–1957), înalt membru al ierarhiei ecleziastice spaniole, cardinal primat al Spaniei până în anul 1931, când a fost destituit şi exilat la Vatican. Din 1937 a fost arhiepiscop de Sevilla. (n.tr.)

prieten. Mie îmi pare rău pentru ce vi s-a întâmplat, dar nu comparaţi, nu comparaţi… Pe noi trebuie să ne îngrijoreze ameninţările unor socialişti care vorbesc despre lichidarea democraţiei burgheze. Chiar şi oameni moderaţi ca Prieto[20] au ajuns să vorbească despre revoluţie.

— Mă rog, acesta e un mod de a încerca să frâneze dreapta în planurile ei cele mai controversate. Nu pot distruge tot ce s-a făcut înainte. Prieto îi avertizează să se gândească mai bine înainte de a acţiona, argumentă Santiago.

— Fiule, nu-ţi dai seama că ce s-a întâmplat în Asturias a fost o tentativă de revoluţie care, dacă s-ar extinde în restul Spaniei, ar fi o catastrofă!

— Problema pe care o avem noi, replică Santiago, este că atât forţele de dreapta, cât şi cele de stânga maltratează Republica. Nici unii, nici alţii nu reuşesc să creadă în ea, nici să-i găsească vreun rost.

Santiago avea o viziune diferită asupra politicii. Poate deoarece călătorea mult în afara Spaniei. Nu ţinea cu dreapta şi, chiar dacă simpatiza cu stânga, nu îi scutea de critici nici pe unii, nici pe alţii. Era adeptul azañiştilor, având o mare admiraţie pentru don Manuel Azaña.

Nunta s-a celebrat pe 18 decembrie. Era foarte frig şi ploua, dar Amelia era radioasă în rochia ei albă de tafta şi mătase.

După-amiază, la ora cinci fix, Amelia şi Santiago s-au căsătorit în biserica San Ginés. Nunta lor a fost una dintre cele care au avut ecou în paginile de evenimente mondene din ziarele madrilene şi la care au venit oameni din multe locuri, deoarece atât don Manuel Carranza, cât şi don Juan Garayoa aveau, datorită respectivelor lor afaceri, asociaţi şi angajamente în multe alte capitale ale provinciilor spaniole.

Doña Teresa era mai emoţionată decât Amelia şi la fel se simţeau şi Melita şi Laura, care împreună cu Antonietta, erau domnişoare de onoare.

Ceremonia a fost celebrată de trei preoţi, prieteni ai familiei. Iar mai târziu, în timpul petrecerii de la hotelul Ritz, Amelia şi Santiago au deschis balul.

---

[20] Indalecio Prieto Tuero (1883–1962), om politic socialist spaniol, titular al mai multor ministere diferite în timpul celei de-a Doua Republici spaniole. (n.tr.)

A fost o nuntă splendidă, într-adevăr… Amelia a spus întotdeauna că fusese nunta visată, că nu şi-ar fi putut-o imagina altfel.
Când şi-au luat la revedere de la invitaţi pe la miezul nopţii, Amelia a îmbrăţişat-o pe Laura plângând, amândouă fiind la fel de unite ca întotdeauna. Ştiau că viaţa lor avea să se schimbe în noaptea aceea, că cel puţin Amelia o lăsa în urmă pe fata căreia i se permiteau toate poznele, ca să devină femeie.»

Edurne rămase tăcută. Vorbea întruna de multă vreme, iar eu nici nu mă mişcasem, fiind fascinat de relatare.
Începeam să desluşesc imaginea celei care fusese străbunica mea şi trebuie să recunosc că în ea era ceva care mă intriga. Poate să fi fost modul în care a descris-o Edurne sau pur şi simplu faptul că ştiuse să-mi trezească interesul şi curiozitatea.
Vechea subretă a străbunicii mele părea că ajunsese la capătul puterilor. Am sugerat să cerem un pahar cu apă, dar ea a refuzat printr-un gest al capului. Era acolo, vorbind cu mine, pentru că doamnele Garayoa îi poronciseră, ea păstra cu ele o legătură în care fiecare îşi avea rolul bine stabilit: ele porunceau şi Edurne dădea ascultare. Aşa fusese în trecut şi aşa continua să fie şi în prezentul în care niciuna dintre ele nu putea aspira să aibă un viitor.
— Şi după aceea ce s-a întâmplat? am întrebat eu, hotărât să nu o las să-şi întrerupă relatarea.
— Au plecat la Paris în călătorie de nuntă. S-au dus cu trenul. Amelia avea trei geamantane. Au traversat şi Canalul, ca să meargă la Londra. Cred că traversarea a fost groaznică şi ea a avut rău de mare. Nu s-au întors până la sfârşitul lunii ianuarie. Santiago a profitat de călătorie ca să-i vadă pe unii dintre asociaţii săi.
— Şi după aceea? am insistat eu, pentru că nu voiam să-mi închipui că povestea s-ar încheia astfel.
— Când s-au întors din călătorie, s-au instalat într-o casă proprie, cadou de nuntă al lui don Manuel pentru fiul său. Casa era aproape de aici, la începutul străzii Serrano. Don Juan şi doña Teresa îşi luaseră sarcina să mobileze casa şi să aibă puse la punct toate detaliile pentru când soţii aveau să se întoarcă de la Paris. Eu m-am dus să servesc în casa Ameliei. Să nu credeţi că mi-a fost uşor să mă despart de mama mea, dar Amelia

insistase să plec cu ea. Nu mă trata ca pe o servitoare, ci ca pe o prietenă; presupun că lunile petrecute împreună în cătun consolidaseră între noi o relaţie specială. Pe Santiago l-a surprins familiaritatea care exista între noi şi pe care el însuşi a adoptat-o în cele din urmă. Ştiţi? El era o persoană minunată… Amelia l-a rugat să-i permită să termine Şcoala Normală, iar el a acceptat cu plăcere; o cunoştea şi ştia că foarte greu ar putea să o limiteze la rolul de casnică. În ceea ce mă priveşte, a insistat să merg la şcoală şi să fiu ambiţioasă. Vedeţi şi dumneavoastră cum era. Dar pe Amelia o influenţa mult Lola García, care a convins-o să mă trimită să primesc instruire la un sediu pe care îl aveau cei de la Tineretul Socialist din Spania. Acolo se predau lecţii de orice: de citire şi de scris la maşină, de dans, de croitorie…

— Lola García? Cea care fugea de poliţie?

— Da, aceeaşi. A fost o persoană esenţială în viaţa Ameliei… şi într-a mea.

Edurne era foarte obosită, dar voiam ca ea să vorbească în continuare. Intuiam că ceea ce urma să-mi povestească era partea cea mai interesantă. Aşa că am insistat pe lângă ea să bea apă.

— Iertaţi-mi întrebarea, dar câţi ani aveţi, Edurne?

— Cu doi ani mai puţin decât Amelia, nouăzeci şi trei.

— Adică străbunica mea ar avea acum nouăzeci şi cinci de ani…

— Da, aşa este. Vreţi să continui?

Am consimţit recunoscător, gândindu-mă ce s-ar întâmpla dacă aş aprinde o ţigară. Dar m-am temut că ar apărea jupâneasa ori nepoata bătrânelor doamne dintr-un moment într-altul şi am hotărât să nu-mi pun norocul la încercare.

«De-abia revenise din luna de miere de la Paris, când Amelia s-a întâlnit cu Lola García. A fost din întâmplare. Lola se ducea trei după-amiezi pe săptămână să spele, să coasă şi să calce în casa unor marchize care locuiau în cartierul Salamanca, foarte aproape de domiciliul unchiului Ameliei, don Armando. Într-o după-amiază, după ce Amelia luase o gustare cu Melita şi cu Laura, a dat peste Lola. Amelia a fost foarte bucuroasă şi oricâtă rezistenţă a opus Lola, până la urmă a acceptat să o însoţească pe Amelia la noua ei locuinţă de tânără căsătorită.

Amelia a tratat-o pe Lola de parcă ar fi fost prietene de o viaţă, interesându-se de treburile ei, mai ales de avatarurile ei politice. Lola îi răspundea cu neîncredere la întrebări; nu reuşea să o înţeleagă pe tânăra aceea burgheză care locuia într-o casă somptuoasă din cartierul Salamanca şi care, cu toate acestea, o întreba cu aviditate despre petiţiile muncitorilor şi cauzele nemulţumirilor sociale.

Le-am servit cafeaua în salon şi Amelia m-a invitat să stau şi eu cu ele. Eram la fel de stânjenită ca şi Lola, dar Amelia nu părea să-şi dea seama.

Lola i-a explicat că urma să fie primită la cursuri într-o Casă a Poporului, că tot acolo învăţase să citească şi să scrie, că i se vorbea despre istorie, despre teatru şi învăţa chiar şi să danseze. Amelia părea entuziasmată şi a întrebat dacă aş putea fi şi eu admisă sau ar trebui să mă afiliez la Tineretul Socialist. Lola a şovăit şi a promis că va întreba.

— Presupun că va fi admisă. La urma urmelor, Edurne este muncitoare… dar n-ai vrea să te afiliezi?

— Eu… mă rog, niciodată nu m-a interesat prea mult politica, nu sunt ca fratele meu, am răspuns eu.

— Ai un frate? În ce partid militează? vru să ştie Lola.

— În PNV şi, în plus, munceşte într-un sediu al partidului…

— Cu alte cuvinte, colaborează cu burghezii naţionalişti.

— Mă rog, are o slujbă şi, pe deasupra, crede că noi, bascii, suntem diferiţi, am explicat eu speriată.

— Ah, da? Diferiţi? De ce? Ar trebui să fim cu toţii egali, să avem aceleaşi drepturi, să nu conteze de unde suntem. Nu, nu sunteţi diferiţi, tu eşti muncitoare ca şi mine. Prin ce te deosebeşti de mine? Prin faptul că te-ai născut într-un cătun, iar eu, la Madrid? Nimeni nu ne va dărui nimic, vom fi ceea ce suntem capabile să facem noi însene.

Lola era o socialistă înfocată şi vorbea despre drepturi şi egalităţi cu o patimă care a reuşit să o molipsească pe Amelia. Eu urma să fiu primită la cursuri în acea Casă a Poporului la care avea să mă ducă Lola. În aceeaşi după-amiază, s-a hotărât atât soarta mea, cât mai ales a Ameliei.

3

Vizitele Lolei acasă la Amelia au devenit frecvente. Până când, într-o zi, Amelia i-a cerut Lolei să o ducă la o adunare politică a PSOE[21] sau a UGT.

— Dar ce-o să faci tu la o adunare de-a noastră? Ceea ce vrem noi este să isprăvim cu ordinea burgheză, iar tu… mă rog, eşti o burgheză, soţul tău e antreprenor şi tatăl tău, de asemenea… Am prins drag de tine pentru că eşti fată bună; dar, Amelia, tu nu eşti de-ai noştri.

Amelia s-a simţit rănită de vorbele Lolei. Nu înţelegea că era respinsă în felul acela, că nu era considerată una de-a lor. Eu n-am ştiut ce să spun, asistam deja de două luni la lecţiile din Casa Poporului şi eram bucuroasă de progresele mele. Învăţam să scriu la maşină şi mă temeam că, dacă Amelia se supăra pe Lola, va trebui să nu mă mai duc acolo.

Dar Amelia nu s-a supărat, a întrebat-o pur şi simplu ce trebuie să facă pentru a deveni socialistă, pentru a fi acceptată de cei care aveau cel mai puţin, dar care sufereau cel mai mult. Lola i-a promis că va vorbi cu şefii ei şi că îi va da un răspuns.

Santiago ştia de prietenia Ameliei cu Lola şi nu a ridicat niciodată obiecţii, dar s-au certat când Amelia l-a anunţat că, dacă va fi acceptată, se va face socialistă.

— Niciodată nu vei fi considerată una de-a lor, nu te amăgi, îi argumenta Santiago. Eu nu sunt de acord cu nedreptăţile şi ştii deja ce părere am despre guvernele radical-cediste. Aceste formaţiuni de dreapta pe care le avem nu sunt la înălţimea împrejurărilor, dar nici nu mi se pare că revoluţia ar fi o soluţie bună. Dacă vrei, te duc într-o zi la o adunare a Stângii Republicane; ei sunt cei care ne reprezintă cel mai bine, Amelia, nu Largo Caballero[22] şi nici Prieto. Gândeşte-te, nu vreau să fii folosită şi cu atât mai puţin să fii lovită.

În anul acela 1935, formaţiunile de dreapta lansaseră o campanie de discreditare împotriva lui don Manuel Azaña. Santiago spunea că făceau asta pentru că se temeau de el,

---

[21] Siglă pentru denumirea în spaniolă a formaţiunii politice Partido Socialista Obrero Español / Partidul Socialist Muncitoresc Spaniol, înfiinţat în anul 1879 de către Pablo Iglesias. (n.tr.)

[22] Francisco Largo Caballero (1869–1946), om politic marxist spaniol, conducător istoric al PSOE şi al UGT. (n.tr.)

pentru că ştiau că este singurul politician spaniol în stare să găsească o ieşire din situaţia aceea de blocaj în care se afla Republica.

Amelia nu a ajuns să solicite să fie acceptată în PSOE, dar o ajuta pe Lola cu tot ce îi stătea în putinţă şi mai ales împărtăşea cu ea opinia potrivit căreia acele continue crize ministeriale şi ale şefilor de guvern erau o dovadă palpabilă a faptului că nici radicalii lui Lerroux, nici CEDA a lui Gil-Robles nu aveau o soluţie pentru problemele Spaniei.

Lola făcea parte din facţiunea cea mai revoluţionară a PSOE, cea a lui Largo Caballero, şi era o admiratoare înflăcărată a Revoluţiei sovietice. Într-o zi, a consimţit în sfârşit la rugăminţile Ameliei şi a dus-o la o întrunire la care participau câţiva conducători socialişti de vază.

Amelia s-a întors acasă emoţionată, dar mai ales speriată. Oamenii aceia aveau o forţă magnetică, se adresau inimilor celor care nu aveau nimic, dar, în acelaşi timp, ofereau alternative care puteau duce la o revoluţie. Astfel că Amelia avea fată de socialişti un sentiment contradictoriu.

Santiago, îngrijorat de influenţa pe care o exercita Lola asupra Ameliei, a început să o ducă la câte o întrunire a lui Manuel Azaña. Şi Amelia se zbătea între admiraţia profundă şi deruta faţă de oameni politici atât de diferiţi, atât de distanţaţi unii de alţii, dar la fel de convinşi că ideile lor sunt cele bune.

Amelia fraterniza atât cu muncitorii socialişti prieteni ai Lolei, cât şi cu tinerii comunişti sau cu adepţii convinşi ai lui Azaña, cum erau majoritatea prietenilor lui Santiago. A început să trăiască în două lumi; a ei, cea din care făcea parte prin naştere şi căsătorie, care era lumea unei fete burgheze, şi cea a Lolei, cea a unei croitorese care dorea să se termine odată cu regimul burghez de la putere şi, în definitiv, cu privilegiile de care beneficia Amelia.

Eu o însoţeam de obicei la reuniunile politice la care o ducea Lola, dar nu întotdeauna, pentru că Amelia nu voia să-mi întrerup instruirea în Casa Poporului.

În primele zile din martie, Amelia a început să se simtă rău. Greţurile şi ameţelile au anunţat-o că era însărcinată. Santiago era fericit, urma să aibă un copil şi, în plus, s-a gândit că sarcina

va servi ca soţia lui să-şi astâmpere neliniştile politice, dar s-a înşelat în această privinţă. Sarcina nu a împiedicat-o pe Amelia să o însoţească în continuare pe Lola la unele întruniri, în ciuda protestelor soţului şi ale părinţilor ei, pentru că don Juan şi doña Teresa au rugat-o pe fiica lor ca măcar în timpul sarcinii să lase politica. Dar a fost în zadar, nici măcar Laura nu a reuşit să o facă să-i vină mintea la cap şi asta cu toate că verişoara ei a fost întotdeauna persoana cu cea mai mare influenţă asupra Ameliei.

Şi iarăşi, într-o zi, s-a întâmplat din nou. Santiago a dispărut. Cred că era prin luna aprilie a anului 1935. În dimineaţa aceea, Amelia a plecat la cursurile ei, iar după-amiază fusese acasă la verişoarele ei, pe care le vedea tot atât de des ca şi până atunci. Laura continua să-i fie cea mai bună prietenă. O pasiona politica la fel ca pe Amelia, dar ideile sale, ca şi ale tatălui ei, erau de partea lui Azaña.

Când Amelia s-a întors în seara aceea, l-a aşteptat pe Santiago la cină, dar la unsprezece noaptea nu se întorsese încă şi la birou nu răspundea nimeni. Amelia era îngrijorată. În zilele acelea, în Madrid erau frecvente tulburările şi mai ales răfuielile între partide, astfel că erau elemente de extremă dreapta care căutau confruntările cu oamenii de stânga, iar aceştia, la rândul lor, răspundeau atacurilor.

Am aşteptat toată noaptea şi, în dimineaţa următoare, Amelia i-a telefonat tatălui lui Santiago.

Don Manuel i-a spus că nu ştie unde se află fiul său, dar că probabil plecase într-o călătorie, deoarece avea prevăzut de mai multe zile să se ducă la Londra ca să viziteze un furnizor.

Amelia a făcut o criză de nervi. Trântită pe pat, ţipa şi plângea, jurând că nu-l va ierta pe soţul ei pentru un asemenea afront. Apoi a părut că se linişteşte, întrebându-se dacă nu cumva o fi suferit vreun accident şi ea îl judeca în mod greşit. A trebuit să o chemăm pe doña Teresa, care a venit numaidecât cu Antonietta ca să preia controlul situaţiei. Laura, cunoscătoare a reacţiilor verişoarei sale, a venit şi ea când a aflat ştirea.

Santiago a zăbovit două săptămâni până să se întoarcă şi, în acele două săptămâni, Amelia s-a schimbat radical. Încă îmi mai amintesc de o conversaţie pe care a avut-o cu mama ei, cu sora ei Antonietta şi cu verişoarele sale Laura şi Melita.

— Dacă a fost în stare să mă părăsească însărcinată, de câte altele nu va fi oare în stare? Nu pot să am încredere în el.

— Hai, draga mea, nu spune asta, ştii deja cum este Santiago; doña Blanca ţi-a explicat, ea, ca mamă, suferea când fiul ei dispărea, dar aşa e el, nu o face ca să necăjească.

— Nu, nu o face ca să necăjească, dar ar trebui să-şi dea seama de răul pe care îl face. Amelia este însărcinată şi să-i producă această neplăcere... comenta verişoara ei Laura.

— Dar Santiago o iubeşte, insistă Antonietta, care îl venera pe cumnatul ei.

— Grozav mod de a o demonstra! Aproape că mă omoară de supărare! răspunse Amelia.

— Hai, verişoară, nu exagera, sublinie Melita. Bărbaţii n-au sensibilitatea noastră.

— Dar asta nu-i o scuză ca să facă ce poftesc, spuse Laura.

— Bărbaţilor trebuie să li se suporte multe lucruri, a explicat împăciuitoare doña Teresa.

— Mă îndoiesc că tata ţi-a făcut vreodată ce mi-a făcut mie Santiago. Nu. Mamă, nu, nu o să-l iert. Cine a zis că ei au dreptul să facă tot ce poftesc cu noi? Nu o să consimt aşa ceva!

Începând de atunci, Amelia şi-a sporit interesul pentru politică sau, mai bine zis, faţă de socialism. Nu s-a mai dus niciodată la nicio şedinţă sau întrunire a partidului lui Azaña şi, în ciuda rugăminţilor lui Santiago, care se temea pentru sarcina ei, Amelia a devenit o colaboratoare dezinteresată a Lolei la toate activităţile politice ale acesteia, dar a descoperit că prietena ei nu îi răspundea cu aceeaşi încredere.

Într-o după-amiază de mai, le-am însoţit pe Amelia şi pe mama ei la medic. Când am plecat de la consultaţie, doña Teresa ne-a invitat la o gustare la casa Viena Capellanes, cea mai bună cofetărie din Madrid. Urma să sărbătorim faptul că medicul a confirmat că sarcina Ameliei evolua normal. Tocmai ne pregăteam să intrăm în cofetărie când, pe trotuarul de vizavi, am văzut-o pe Lola. Mergea grăbită şi ţinea de mână un băiat de vreo zece sau doisprezece ani. Părea că îl ceartă, pentru că băiatul o asculta spăsit. Amelia s-a desprins de braţul mamei sale, hotărâtă să-i ceară Lolei să ni se alăture.

Lola nu şi-a ascuns stânjeneala când ne-a văzut. Dar surpriza noi am avut-o când l-am auzit pe copil spunând: „Mamă, cine sunt aceste doamne?”.

Lola ni l-a prezentat pe fiul ei fără tragere de inimă.

— Îl cheamă Pablo, după numele lui Pablo Iglesias, ştii tu, întemeietorul PSOE.

— Nu ştiam că ai un fiu, răspunse Amelia, mâhnită că prietena ei avea secrete faţă de ea.

— Şi de ce ţi-aş fi zis? răspunse Lola prost dispusă.

— Mă rog, mi-ar fi plăcut să-l cunosc mai demult. Vreţi să luaţi o gustare cu noi la casa Viena? îi propuse Amelia.

Pablo a răspuns numaidecât că da, că nu intrase niciodată într-o cofetărie atât de elegantă, dar Lola părea că ezită. Doña Teresa era jenată de situaţia aceea, iar eu eram îngrijorată de consecinţele pe care le-ar fi putut avea descoperirea fiului Lolei, care a acceptat în cele din urmă invitaţia, dându-şi seama că era o ocazie pentru ca fiul ei să ia o gustare într-un local atât de renumit.

— Nu ştiam că eşti măritată… spuse doña Teresa ca să înceapă o conversaţie.

— Nu sunt, răspunse Lola sub privirea uluită a doñei Teresa.

— Nu ai un soţ? Şi atunci…? vru să ştie Amelia.

— Nu-i nevoie de un soţ ca să ai copii, iar eu n-am vrut să mă mărit. Pablo a venit pe lume fără să vreau, dar este aici.

— Dar o fi având un tată… insistă Amelia.

— Bineînţeles că am un tată, spuse Pablo supărat, şi îl cheamă Josep! Sunt pe jumătate catalan, pentru că tatăl meu este catalan. Acum nu-i aici, dar vine să ne vadă de câte ori poate.

Lola s-a uitat furioasă la fiul ei şi, din privirea sa, am putut să-mi dau seama că, de îndată ce vor rămâne singuri, copilul nu va scăpa de o mustrare zdravănă pentru că l-a luat gura pe dinainte. Dar Pablo a hotărât să o ignore pe mama sa şi să vorbească în continuare.

— Tatăl meu este comunist. Voi ce sunteţi?

Fără să putem să o împiedicăm, Lola i-a tras o palmă fiului ei şi i-a poruncit să tacă. Doña Teresa a trebuit să intervină ca să liniştească lacrimile copilului şi mânia mamei.

— Hai, fii cuminte! Bea ciocolata pe care ai comandat-o… şi tu, Lola, nu mai plesni băiatul, este mic şi singurul lucru pe care

l-a făcut a fost să spună că are un tată de care este mândru, acesta nu-i un motiv să-l pedepseşti.

Buna doña Teresa încerca să calmeze nervii Lolei.

— I-am spus că trebuie să-şi ţină gura, să nu povestească nimic despre mine şi nici despre tatăl lui; există oameni care se tem de comunişti şi de socialişti şi ne pot face necazuri.

— Dar noi nu! Eu sunt prietena ta, afirmă Amelia, mâhnită.

— Da… bine… dar chiar şi aşa… Pablo, termină ciocolata şi cornul, pentru că trebuie să mergem.

În după-amiaza următoare, când eu şi Amelia eram acasă şi coseam, Lola s-a prezentat ca să vorbească cu Amelia. Eu am dat să ies din salon, dar cum Amelia nu mi-a cerut să plec, am preferat să rămân ca să aflu ce avea de zis Lola.

— Nu ţi-am spus că am un fiu pentru că nu-mi place să-mi povestesc viaţa primei persoane care-mi iese în cale, s-a justificat Lola.

— Dar eu nu sunt prima persoană care-ţi iese în cale, credeam că ai deja încredere în mine, mă rog, te consideram prietena mea.

Lola şi-a muşcat buza. Se vedea că se gândise mult ce să spună şi nu voia să se lase condusă de temperamentul său.

— Eşti o persoană cumsecade, dar nu suntem prietene… Trebuie să înţelegi, noi două nu suntem egale.

— Ba da, suntem egale, suntem două femei care ne simpatizăm una pe cealaltă; tu m-ai convins de multe lucruri, m-ai făcut să văd ce există dincolo de aceşti pereţi, m-ai făcut să mă simt o privilegiată şi, în consecinţă, vinovată pentru acest lucru. Încerc să ajut cauzei tale, deoarece cred că este o cauză dreaptă, pentru că nu mi se pare corect ca eu să am totul şi alţii să nu dispună de nimic. Dar, după cum se pare, pentru tine nu e de-ajuns şi ştii ceva, Lola? Nu voi cere iertare. Nu, nu voi cere iertare pentru că am nişte părinţi minunaţi, un soţ iubitor şi o familie care mă ocroteşte. Cât despre bani… tatăl meu a muncit toată viaţa, la fel ca şi bunicii şi străbunicii mei… Iar pe Santiago l-ai văzut cât munceşte, cum îşi petrece zilele în fabrică, îngrijindu-se de bunăstarea celor care muncesc pentru el. Chiar şi aşa, admit că avem mai mult decât strictul necesar, că nu este drept ca, în vreme ce alţii n-au nimic, noi să avem atât de mult. Dar tu ştii, Lola, că nu exploatăm pe nimeni, că îi ajutăm

pe ceilalţi atât cât ne stă în putinţă. Dar acum văd că pentru tine nu este de-ajuns şi că nu vei avea niciodată încredere în mine.

S-au certat, dar până la urmă s-au împăcat, cu toate că Amelia îşi dădea seama că între Lola şi ea exista o graniţă, cea a prejudecăţilor Lolei înseşi, şi că îi va fi foarte greu să depăşească graniţa aceea.

Chiar şi aşa, Amelia şi-a dat şi mai mult silinţa, dacă mai era cu putinţă, în activităţile politice; s-a oferit voluntară să predea cursuri într-o Casă a Poporului, făcea lucrări de birou pentru gruparea în care milita Lola şi ducea disciplinat la îndeplinire tot ce i se cerea.

Activitatea politică a Ameliei mergea în paralel cu a lui Santiago, deoarece, în anul acela, 1935, între lunile mai şi octombrie, don Manuel Azaña a ţinut o serie de discursuri şi a obţinut sprijinul unor sectoare importante ale societăţii, şi la multe dintre acele întruniri şi şedinţe ale Stângii Republicane participa şi Santiago. Era convins că soluţia pentru problemele Spaniei era aceea ca don Manuel Azaña să guverneze ţara, din ce în ce mai adâncită într-o criză instituţională şi economică.

Nici în restul lumii lucrurile nu mergeau mai bine. Hitler neliniştea restul Europei.

Într-o seară de aprilie, când părinţii Ameliei veniseră în vizită să ia cina la fiica şi la ginerele lor, don Juan a comentat cu satisfacţie faptul că Societatea Naţiunilor de la Geneva condamnase reînarmarea Germaniei.

— Se pare că, în sfârşit, începe să se facă ceva împotriva acelui nebun… îi declară don Juan ginerelui său.

— Eu n-aş fi atât de optimist. În Europa, oamenii sunt preocupaţi, chiar foarte preocupaţi de ceea ce s-a întâmplat în Rusia, se tem să nu ne molipsim de Revoluţia sovietelor, răspunse Santiago.

— Da, poate că ai dreptate, se pare că lumea a înnebunit, sunt veşti că Stalin se arată neiertător faţă de disidenţi, spuse don Juan.

Amelia a intervenit furioasă, surprinzându-i pe tatăl şi pe soţul ei.

— Să nu dăm crezare propagandei fasciştilor! Problema e că unora le este frică, da, frică să nu-şi piardă privilegiile, dar, în Rusia, se cunoaşte pentru prima dată ce înseamnă demnitatea, se edifică o republică a muncitorilor, a bărbaţilor şi a femeilor egali, liberi…

— Dar, draga mea, ce tot spui acolo!

— Amelia, nu te înfuria, aminteşte-ţi că eşti însărcinată!

Doña Teresa suferea pentru fiica ei.

— Ştii, Amelia, sunt îngrijorat că spui astfel de lucruri, tu eşti cea care te laşi influenţată de propaganda comuniştilor.

Santiago părea supărat.

— Haideţi, nu vă certaţi, că îi face rău fetei.

Doña Teresa detesta acele discuţii politice în care intervenea acum şi Amelia.

— Dar nu ne certăm, mamă. Însă nu-mi place ca tata să spună că lucrurile merg prost în Rusia. Şi tu, Santiago, ar trebui să doreşti să ajungă ceva din Revoluţia sovietică şi în restul Europei, oamenii nu pot aştepta veşnic să fie trataţi cu dreptate.

În noaptea aceea, Amelia şi Santiago s-au certat. De îndată ce don Juan şi doña Teresa au plecat, cei doi soţi au început o ceartă pe care am auzit-o până la urmă toţi cei din casă.

— Amelia, trebuie să încetezi să o mai vezi pe Lola! Îţi vâră în cap nişte idei…

— Cum adică îmi vâră în cap idei? Crezi că sunt proastă, că nu sunt în stare să gândesc singură, că nu-mi dau seama ce se întâmplă în jurul meu? Formaţiunile de dreapta ne duc la dezastru… Tu însuţi te plângi de situaţie, iar tatăl meu… ştii bine prin ce dificultăţi trece familia mea…

— Soluţia nu este o revoluţie. În numele revoluţiei se comit multe nedreptăţi. Crezi că prietenei tale Lola i-ar fi milă de tine dacă aici ar fi o revoluţie?

— Milă? Şi de ce ar trebui să-i fie milă? Eu aş sprijini revoluţia!

— Eşti nebună!

— Cum îndrăzneşti să mă faci nebună?!

— Îmi pare rău, nu voiam să te jignesc, dar mă îngrijorează ceea ce spui, habar n-ai ce se întâmplă în Rusia…

— Cel care n-are habar eşti tu! Îţi voi spune eu ce se întâmplă în Rusia: oamenii au de mâncare; da, pentru prima dată, este mâncare pentru toţi. Nu mai există săraci, i-au lichidat pe capitaliştii care acţionau ca nişte lipitori şi…

— Dar, fată dragă, nu fi naivă!
— Naivă, eu?
Amelia a ieşit din salon trântind uşa şi plângând în hohote. Santiago a urmat-o până în dormitor, îngrijorat că cearta l-ar putea afecta pe copilul pe care îl aşteptau.

Amelia era din ce în ce mai pătrunsă de ideile Lolei sau, mai bine zis, ale lui Josep, partenerul ei de viaţă şi tatăl lui Pablo. Pentru că Amelia îl cunoscuse până la urmă.
Într-o după-amiază în care eu şi Amelia ne duseserăm acasă la Lola, el era acolo, sosit de curând de la Barcelona.
Josep era un bărbat chipeş. Înalt, voinic, cu ochi negri şi înfăţişare cruntă, dar cu un comportament pe cât de amabil, pe atât de prudent, şi nu părea chiar atât de suspicios ca Lola.
— Lola mi-a vorbit despre tine, ştiu că ai ajutat-o. Dacă ar fi fost prinsă atunci, cu siguranţă că ar mai fi încă la închisoare. Fasciştilor ălora dezgustători habar n-ai tu ce le poate pielea când e vorba de femei. A fost mare păcat că n-am putut să ducem revoluţia până la capăt. Data viitoare vom fi mai bine pregătiţi.
— Da, păcat că lucrurile n-au ieşit mai bine, răspunse Amelia.
Vreme de două ore, Josep a monopolizat conversaţia şi aşa avea să se întâmple de fiecare dată când îl vedeam. Ne povestea cum se schimbă lucrurile în Rusia, cum oamenii au trecut de la condiţia de sclavi la aceea de cetăţeni, cum consolida Stalin revoluţia punând în practică promisiunile bolşevicilor: lichidaseră clasele sociale şi poporul avea de mâncare. Erau în curs de desfăşurare planuri de dezvoltare, iar ţăranii erau entuziasmaţi.
Josep ne descria paradisul şi Amelia îl asculta fascinată, sorbindu-i fiecare cuvânt. Eu, entuziasmată de tot ce povestea, îmi spuneam că trebuie să-i scriu fratelui meu Aitor să-l conving să reflecteze şi să-şi deschidă mintea către noile idei ce veneau din Rusia. Noi eram ţărani, nu feciori de bani gata, oamenii noştri erau ca Josep. Ştiam, desigur, că Aitor nu mă va lua în seamă; el continua să muncească şi să militeze în PNV şi visa la o patrie bască, dar se abţinea să o spună pe faţă.
În momentul acela, nu am înţeles de ce, dar Josep părea că este interesat de Amelia şi, în timpul şederii sale la Madrid, o trimitea pe Lola să ne caute.

Amelia era entuziasmată pentru că un om ca Josep o lua în serios. Iar Josep era lider comunist la Barcelona. Era şoferul unei familii din burghezia catalană. În fiecare zi, îl ducea pe patronul său la fabrica de textile pe care o avea la Mataró, şi o conducea pe stăpâna casei în diferite vizite sau îi însoţea pe copii la şcoală. Înainte fusese şofer de autobuz. A cunoscut-o pe Lola în timpul şederii stăpânilor lui la Madrid şi l-au avut pe Pablo, fără ca niciunul din ei să vrea să se căsătorească, cel puţin aşa ziceau, dar eu am bănuit întotdeauna că Josep fusese însurat înainte de a o cunoaşte pe Lola. Întreţineau o relaţie ciudată, deoarece se vedeau doar când venea Josep la Madrid însoţindu-l pe şeful său, ceea ce se întâmpla o dată la o lună şi jumătate, căci patronul îşi vindea ţesăturile prin toată Spania şi avea un asociat în capitală. În ciuda acestei relaţii discontinue, Lola şi Josep păreau că se înţeleg bine şi, desigur, Pablo îl adora pe tatăl său.

După cum spunea, Josep se avea bine nu numai cu conducătorii comunişti catalani.

Amelia se simţea măgulită că un militant comunist de importanţa lui arăta interes în a-i cunoaşte opiniile şi a o asculta vorbind. Dar Josep îşi dedica mare parte din timpul pe care îl petrecea cu noi mai ales ca să ne îndoctrineze, să ne dea apă la moară, să ne convingă că viitorul va fi al comuniştilor şi că Revoluţia sovietică era doar începutul marii revoluţii mondiale căreia nu i se va putea opune nicio forţă omenească.

— Ştiţi de ce va ieşi victorioasă revoluţia? Pentru că suntem mai mulţi, da; suntem mai mulţi cei care n-am avut niciodată nimic. Suntem mai mulţi cei care avem o mare comoară: forţa muncii noastre. Lumea nu se va putea mişca fără noi. Noi suntem progresul. Cine va pune în mişcare maşinile? Cumva feciorii de bani gata? Dacă aţi şti cum se trăieşte în Uniunea Sovietică, progresele obţinute în mai puţin de douăzeci de ani… Moscova dispune din luna aprilie de trenuri subterane, un metrou cu un traseu de optzeci şi doi de kilometri; ăsta-i un lucru important, dar şi mai important este faptul că staţiile sunt împodobite cu opere de artă, cu candelabre de cristal, cu tablouri şi fresce pe pereţi… Şi toate astea sunt pentru muncitori, pentru cei care n-au avut niciodată posibilitatea să vadă un tablou şi nici să fie luminaţi de lămpile acelea de cristal fin… Asta-i spiritul revoluţiei…

Amelia nu a îndrăznit să facă pasul, dar eu, da, şi i-am cerut lui Josep să garanteze pentru mine ca să devin comunistă. Ce altceva putea fi o fată ca mine, născută în munţi şi care muncise de când se ştia pe lume?

Într-o după-amiază, Lola ne-a lăsat vorbă acasă ca în noaptea aceea să ne întâlnim cu ea şi cu Josep şi cu nişte tovarăşi comunişti.

Amelia nu ştia cum să-i spună lui Santiago că avea să iasă noaptea, mai ales că în zilele acelea confruntările de stradă între formaţiunile de stânga şi cele de dreapta erau permanente şi se soldau cu câte un rănit, dacă nu chiar cu vreun mort.

— N-ar fi trebuit să mă mărit, se plângea Amelia, pentru că acum nu pot face un pas fără acordul lui Santiago.

De fapt, nu era adevărat că îi împărtăşea soţului ei divagaţiile sale politice, dar să iasă singură noaptea era mai mult decât îşi putea permite. Însă mereu a fost foarte încăpăţânată, astfel că, de îndată ce Santiago a ajuns acasă, i-a spus verde-n faţă decizia ei de a se duce acasă la Lola să cunoască nişte prieteni comunişti ai cuplului.

S-au certat, dar în cele din urmă Santiago a avut câştig de cauză.

— Dar ce ai de gând? Cu tot ce se întâmplă, crezi că îţi voi permite să treci dincolo de cartierul Ventas, acasă la Lola, să te întâlneşti cu nişte oameni care nu ştiu cine sunt? Dacă nu-ţi pasă de mine, nici măcar de tine, gândeşte-te cel puţin la copilul nostru. N-ai niciun drept să-l pui în primejdie. Halal prieteni acea Lola şi acel Josep care invită o femeie însărcinată să iasă noaptea din casă prin Madrid!

Santiago nu a cedat şi, cu toate că Amelia a încercat să-l convingă, mai întâi cu dezmierdări şi linguşeli, apoi cu plânsete şi mai târziu cu ţipete, cert este că nu a îndrăznit să iasă din casă fără aprobarea soţului ei.

Situaţia politică se deteriora în continuare, de la o zi la alta, şi oricât de mult ar fi încercat, preşedintele Republicii, Niceto Alcalá-Zamora, se vedea neputincios să obţină cel mai mic consens între formaţiunile de stânga şi CEDA.

Joaquín Chapaprieta[23], care fusese ministru de Finanţe, a primit până la urmă din partea lui Alcalá-Zamora misiunea de a forma un guvern, care s-a încheiat şi acesta cu un eşec.

Îmi amintesc că într-o duminică am fost să luăm masa de prânz acasă la familia Carranza. Cred că era prin octombrie, pentru că Amelia era în ultima perioadă a sarcinii şi se simţea disperată că devenise grasă şi că îi venea greu chiar să se şi deplaseze.

Don Manuel şi doña Blanca invitaseră toată familia Garayoa, nu numai pe părinţii Ameliei, ci şi pe don Armando şi doña Elena, aşa că acolo se aflau şi verişoarele, Melita, Laura şi micul Jesús.

Îmi amintesc de prânzul acela pentru că Amelia a fost cât pe-aci să nască înainte de vreme.

Don Juan era mai îngrijorat decât de obicei pentru că primise o scrisoare de la cel care până atunci fusese angajatul său, herr Helmut Keller, în care îi explica detaliat în ce constau legile de la Nürnberg, promulgate în luna septembrie a anului 1935. Helmut îşi arăta îngrijorarea pentru că, potrivit noii legislaţii, doar cel care avea sânge „pur” putea fi considerat german; ceilalţi urmau să fie aserviţi. De asemenea, se interziceau căsătoriile dintre evrei şi arieni. Domnul Keller credea că sosise momentul ca herr Itzhak Wassermann şi familia sa să plece din Germania şi se plângea că nu reuşise încă să-i convingă să o facă, dar erau multe familii de evrei care emigraseră deja, speriaţi de ceea ce se întâmpla. Domnul Keller îl ruga pe don Juan să încerce să-l convingă pe herr Itzhak.

— M-am gândit să plec în Germania. Trebuie să-l scot de acolo pe bunul meu prieten Itzhak cu familia sa, mă tem pentru viaţa lor, se lamenta don Juan.

— Dar poate fi periculos! exclamă doña Teresa.

— Periculos? De ce? Eu nu sunt evreu.

— Dar herr Itzhak este şi ai văzut ce s-a întâmplat cu afacerea voastră, aţi fost ruinaţi, au trecut multe luni de când nicio întreprindere germană nu cumpără şi nici nu vă vinde materiale, aţi fost chiar acuzaţi de fraudă în contabilitate.

Doña Teresa era cu adevărat speriată.

---

[23] Joaquín Chapaprieta Torregtosa (1871–1951), om politic spaniol, preşedinte al Consiliului de Miniştri al celei de-a Doua Republici spaniole între lunile septembrie şi decembrie 1935. (n.tr.)

— Ştiu, draga mea, ştiu, dar nu s-a putut dovedi nimic.
— Chiar şi aşa, vi s-a închis magazinul.
— E cazul să înţelegi că trebuie să mă duc.
— Dacă îmi permiteţi, cred că soţia dumneavoastră are dreptate. Glasul puternic al lui don Manuel şi-a făcut loc în discuţia dintre don Juan şi doña Teresa. Prietene, ar trebui să vă resemnaţi în ceea ce priveşte pierderea afacerii dumneavoastră din Germania, aţi plătit consecinţele pentru faptul de a fi avut un asociat care nu este pe placul noului regim. Nu cred că veţi rezolva ceva mergând până acolo, ar fi mai bine ca ei să încerce să părăsească Germania.

S-au antrenat într-o discuţie în care Amelia îl sprijinea pe tatăl ei cu atâta avânt, încât a declarat că îl va însoţi ea însăşi pentru a-i salva pe herr Itzhak şi pe familia sa şi că a-i lăsa în voia sorţii ar fi un act de laşitate. S-a necăjit atât de tare, încât a sfârşit prin a se simţi rău, iar noi ne-am temut pentru starea ei.

La începutul lui noiembrie s-a născut Javier. Pe Amelia au apucat-o durerile facerii în zorii zilei de 2, dar l-a adus pe fiul său pe lume de-abia a doua zi. Cât a mai plâns! Sărăcuţa de ea a suferit nespus de mult, şi asta deşi a fost asistată permanent de doi medici şi o moaşă.

Santiago a suferit împreună cu ea. Lovea cu furie în perete ca să-şi descarce neputinţa pe care o resimţea pentru că nu putea face nimic ca să-şi ajute soţia.

Până la urmă, au scos copilul cu forcepsul, dar ea aproape că era să moară. Javier era minunat, un copil sănătos, lung şi subţire, care a venit pe lume foarte înfometat şi îşi muşca disperat pumnii.

Amelia a pierdut mult sânge la naştere şi a avut nevoie de mai bine de o lună ca să se refacă, deşi o răsfăţam cu toţii, mai ales Santiago. I se părea totul prea puţin pentru soţia lui, dar Amelia se arăta tristă şi indiferentă la tot ce se întâmpla în jurul ei; se bucura doar când o vizita verişoara sa Laura sau Lola. Atunci părea că strălucirea îi revenea în privire şi era interesată de conversaţie. În zilele acelea, Laura se logodise cu un tânăr avocat, fiul unor prieteni ai părinţilor ei, şi totul prevestea o nuntă. Cât despre Lola, când o vizita, Amelia ne cerea să le lăsăm singure, ceea ce Santiago accepta, ca să nu o necăjească.

Lola îi dădea veşti despre Josep şi despre alţi tovarăşi pe care Amelia îi cunoscuse. Iar Amelia o întreba cum mergeau pregătirile pentru revoluţie, pentru acea mare revoluţie mondială despre care vorbea Josep şi la care ea dorea să participe.

Odată cu trecerea timpului, Lola părea să aibă din ce în ce mai multă încredere în Amelia şi o făcea părtaşă la micile confidenţe despre Josep şi importanţa lui printre comuniştii catalani.

— Şi tu de ce eşti socialistă în loc să fii comunistă? a întrebat-o Amelia, care nu înţelegea de ce prietena ei nu împărtăşea militantismul politic al lui Josep.

— Nu-i nevoie să fii comunist ca să recunoşti realizările Revoluţiei sovietice; în plus, sunt socialistă prin tradiţie, tatăl meu a fost socialist, l-a cunoscut pe Pablo Iglesias… La fel, şi eu sunt adeptă a lui Largo Caballero, şi el îi admiră pe bolşevici. Adevărul e că Prieto şi alţi lideri socialişti i se împotrivesc lui Largo Caballero; cum nu sunt muncitori ca el, ei nu înţeleg ce dorim noi…

Erau frânturi de conversaţie pe care reuşeam să le aud când le serveam gustarea. Eram singura care putea să le întrerupă, nici măcar Águeda nu avea permisiunea să între în salonul Ameliei.

Ah, Águeda! Era doica lui Javier. Au adus-o din Asturias pentru că Amaya, mama mea, nu a găsit nicio doică bască, aşa cum le-ar fi plăcut doñei Teresa şi Ameliei înseşi.

Águeda era o femeie cu o constituţie voinică, înaltă, cu păr castaniu şi ochi căprui. Nu era măritată, dar un flăcău miner o lăsase însărcinată; avusese nenorocul să-şi piardă fiul imediat după ce îl născuse. Nişte prieteni ai lui don Juan au recomandat-o ca să-i fie dădacă lui Javier şi a venit la abia o săptămână după ce îşi îngropase propriul copil.

Era o femeie cumsecade, afectuoasă şi amabilă, care se purta cu Javier de parcă ar fi fost propriul fiu. Tăcută şi ascultătoare, Águeda părea o umbră binefăcătoare în casă şi toţi am prins drag de ea. Pentru Santiago, a însemnat o uşurare să-şi vadă propriul copil atât de bine îngrijit, ţinând cont de apatia pe care o manifesta Amelia; nici măcar fiul ei nu părea să o bucure.

Dată fiind starea sa de slăbiciune, Crăciunul acela a fost sărbătorit acasă la don Juan şi doña Teresa. Familia lui Santiago înţelegea că era cel mai bine pentru Amelia, care nu se simţea încă în stare să fie amfitrioană la o festivitate atât de importantă.

De fapt, casa Ameliei şi a lui Santiago se afla la trei străzi distanţă de cea a familiei Garayoa, aşa că pentru Amelia nu însemna un efort mare să se deplaseze acasă la părinţii ei.

Stârneau invidie. Da, stârnea invidie să-i vezi pe toţi Garayoa, precum şi pe fratele lui don Juan, don Armando, şi pe soţia acestuia, doña Elena, cu copiii lor Melita, Laura şi Jesus, alături de familia Carranza, părinţii lui Santiago.

Ajutată de mama mea, doña Teresa şi-a dat toată silinţa pentru cină. Şi pentru mine Crăciunul acela a fost deosebit, ultimul pe care l-am petrecut cu mama mea. Ea luase hotărârea: după sărbătoarea Regilor Magi[24] se întorcea în cătun şi plecarea ei însemna să rămân singură la Madrid.

Fratelui meu Aitor îi mergea bine la locul de muncă şi insista ca mama noastră să nu-i mai slujească pe alţii şi să se ocupe de bunicii noştri şi de micul nostru petic de pământ. Pentru mama, pământul era tot atât de important ca şi pentru Aitor; pe vremea aceea, eu mă simţeam îndeajuns de comunistă ca să văd lumea cu mai multă deschidere, o lume în care totul era al tuturor şi pentru toţi, iar pământul nu avea alţi proprietari decât poporul şi nu conta unde ne-am fi născut, pentru că nu exista altă patrie decât întreaga lume şi nici alţi fraţi decât toţi cei care eram muncitori.

Dar să revin la cina aceea… S-au cântat colinde, au mâncat şi au băut toate acele bunătăţi care nu ajungeau pe masa săracilor, dar toţi cei care slujeam în casa aceea nu ne puteam plânge: mâncam şi beam întotdeauna la fel ca stăpânii noştri.

Încă îmi mai amintesc că am mâncat curcan cu castane… Şi cum se întâmpla de obicei când se reuneau cele două familii, au vorbit şi au discutat politică.

---

[24] Importantă sărbătoare religioasă în toate ţările catolice în ziua de 6 ianuarie, care celebrează închinarea celor trei Magi de la Răsărit, Melchior, Gaspar şi Baltazar, în ieslea de la Betleem unde s-a născut Mântuitorul. (n.tr.)

— Se pare că preşedintele Alcalá-Zamora este dispus să se formeze un nou guvern sub conducerea lui don Manuel Pórtela Valladares[25], comentă don Juan.
— Ce trebuie el să facă este să convoace numaidecât alegeri, a replicat Santiago.
— Ce nerăbdători sunteţi voi, tinerii! răspundea don Armando Garayoa. Don Niceto Alcalá-Zamora nu vrea să dea puteri formaţiunii CEDA, n-are încredere în Gil-Robles.
— Şi pe bună dreptate! intervenea don Juan.
— Eu nu văd vreo ieşire din această situaţie… Nu cred că alegerile ar rezolva ceva, pentru că, dacă le câştigă stânga, să ne păzească Dumnezeu! se lamenta don Manuel Carranza, tatăl lui Santiago.
— Şi dumneavoastră ce vreţi? Să guverneze această dreaptă incapabilă să soluţioneze problemele Spaniei?
Amelia îl privea mânioasă pe socrul ei.
— Amelia, fiica mea, nu te enerva! încercă mama ei să intervină.
— Da, îmi vine să turbez că mai există încă persoane care cred că CEDA poate face vreun lucru bun. Oamenii nu vor mai suporta multă vreme această situaţie, continuă Amelia.
— Ei bine, eu mă tem de un guvern de stânga, insistă don Manuel.
— Iar eu, de unul de dreapta, replică Amelia.
— Este nevoie de autoritate. Crezi că o ţară o scoate la capăt prin greve? o întrebă don Manuel pe nora sa.
— Ce cred eu este că oamenii au dreptul să mănânce şi să nu trăiască prost, cum se întâmplă aici, răspunse Amelia.
Santiago o susţinea întotdeauna pe Amelia, dar nuanţa opiniile ei politice. El, am mai spus-o şi înainte, era adeptul lui Azaña, nu credea în revoluţie, dar nici nu lua apărarea dreptei.
Cu excepţia Ameliei, care a spus că se simte obosită şi a rămas cu fiul ei Javier care dormea liniştit în braţele Águedei, la douăsprezece, familia a plecat la biserică să asculte slujba din noaptea de Ajun.

---

[25] Om politic spaniol (1867–1952), de ideologie liberală şi de centru, preşedinte al Consiliului de Miniştri între decembrie 1935 şi februarie 1936. (n.tr.)

4

Preşedintele Alcalá-Zamora nu reuşea să stăpânească conflictul dintre formaţiunile de dreapta şi cele de stânga, iar în Spania nemulţumirea continua să crească, aşa că până la urmă nu a avut altă opţiune decât să convoace alegeri generale pentru data de 16 februarie 1936. Niciunul dintre noi nu îşi putea imagina ce avea să se întâmple după aceea…

Din PSOE, Prieto susţinea necesitatea de a reface o mare coaliţie a formaţiunilor de stânga, în vreme ce Largo Caballero lupta pentru un front unic cu comuniştii, dar nu a ştiut să se impună; în afară de asta, nu ştiu dacă aveţi habar, dar Partidul Comunist a fost sfătuit de la Moscova să facă o alianţă cu burghezia de stânga împotriva dreptei şi a fascismului. Fără îndoială că era o poziţie mai realistă. Şi aşa s-a născut Frontul Popular[26].

— Amelia, Amelia! Azi s-a format Frontul Popular!

Santiago a sosit acasă euforic în acea zi de 15 ianuarie 1936, ştiind că soţia lui se va bucura foarte mult la aflarea acestei veşti. În plus, Santiago credea că alianţa Stângii Republicane cu socialiştii şi comuniştii îl va apropia de soţia sa, din ce în ce mai pătrunsă de ideologia prietenei sale Lola şi a lui Josep.

— Slavă Domnului! Este o veste bună. Şi ce crezi că vor face dacă vor câştiga alegerile?

— Ceea ce am auzit de la câţiva prieteni din Stânga Republicană este că se va încerca să se relanseze ce s-a făcut deja în legislatura din anii ’31 până în ’33.

— Dar nu e de-ajuns.

— Dar, Amelia, ce vorbeşti? Înţelept este să se meargă pe această cale. Uite, nu-mi place să te necăjesc, dar mă îngrijorează ideile pe care ţi le vâră în cap Lola şi acel Josep. Chiar crezi cu adevărat că problemele Spaniei se vor rezolva printr-o revoluţie? Vrei să ne ucidem unii pe alţii? Nu pot să cred că eşti atât de inconştientă…

— Uite ce este, Santiago, ştiu că te deranjează că nu-ţi împărtăşesc ideile, dar măcar respectă-le pe ale mele. Îmi pare rău, nu mi se pare drept ca noi să avem de toate, iar alţii… Mă

---

[26] Denumire dată coaliţiei formate în 1935, alcătuite din republicanii de stânga, socialişti şi comunişti, şi care a câştigat alegerile din 16 februarie 1936. (n.tr.)

gândesc uneori la Pablo, fiul Lolei. Ce viitor îl aşteaptă? Lui Javier al nostru nu-i va lipsi nimic, şi asta mă consolează, dar nu-i drept. Nu, nu este.

Discuţia a întrerupt-o Águeda, care era alarmată de plânsetele neîntrerupte ale lui Javier.

— Nu ştiu ce i se întâmplă copilului, dar nu vrea să mănânce şi plânge întruna, spuse doica.

— De când e aşa? vru să ştie Santiago.

— A avut o noapte proastă, dar de azi-dimineaţă nu s-a oprit din plâns şi cred că acum are febră.

Santiago şi Amelia s-au dus numaidecât în camera lui Javier. Copilul plângea neconsolat în leagănul lui şi, într-adevăr, îi ardea fruntea.

— Amelia, cheamă-l pe doctorul Martínez, ceva se întâmplă cu Javier, sau, dacă nu, să mergem mai bine la spital, acolo va fi mai bine tratat.

Amelia l-a înfăşurat pe Javier într-o broboadă şi, luând copilul în braţe, a plecat cu Santiago la spital.

Totul a fost doar o sperietură. Javier avea otită şi durerea de urechi era cauza pentru care plângea. Din fericire, nu era nimic grav. Dar acea sperietură a şocat-o pe Amelia, care până atunci trăia fără grija lui Javier, pentru că Águeda se ocupa de tot, de la a-i face baie până la a-i da de mâncare.

— Edurne, nu sunt o mamă bună, mi-a mărturisit Amelia în noaptea aceea, printre suspine, în vreme ce îl privea pe fiul ei în leagăn.

— Nu spune aşa ceva…

— Ăsta-i adevărul, îmi dau seama că uneori sunt într-adevăr mai îngrijorată de ce i se întâmplă lui Pablo, fiul Lolei, decât lui Javier.

— E normal, ştii că fiul tău nu duce lipsă de nimic, pe când lui Pablo, sărăcuţul de el, îi lipseşte tot.

— Dar are ceva mai important: dragostea şi atenţia continuă a mamei sale, se auzi glasul lui Santiago.

Am tresărit amândouă. Intrase atât de încet în cameră, încât niciuna din noi nu ne dăduserăm seama.

Amelia l-a privit pe Santiago cu deznădejde. Ceea ce tocmai spusese soţul ei o rănise profund, mai ales pentru că simţea că el avea dreptate.

A ieşit din cameră plângând. Santiago s-a apropiat de leagănul fiului său şi s-a aşezat lângă el, hotărât să-şi petreacă noaptea veghindu-l. Eu m-am oferit să rămân împreună cu Águeda să avem grijă de Javier, dar Santiago nu a vrut şi ne-a trimis pe amândouă la culcare.

— Un copil bolnav are nevoie de părinţii săi; de altfel, n-aş fi liniştit, n-aş putea să dorm gândindu-mă că băiatul plânge pentru că îl dor urechile.

M-am dus la culcare, dar a doua zi am aflat că Águeda se sculase la miezul nopţii ca să fie alături de Javier. Santiago şi ea l-au vegheat pe micuţ, în tăcere, atenţi la respiraţia lui.

Amelia s-a trezit cu ochii roşii şi umflaţi de atâta plâns şi a vărsat şi mai multe lacrimi când a aflat că soţul ei şi Águeda îşi petrecuseră noaptea lângă leagănul copilului.

— Îţi dai seama, Edurne, că sunt o mamă rea?

— Hai, nu te învinovăţi…

— Santiago a stat toată noaptea cu fiul nostru, la fel şi Águeda, care nu este nimic pentru el, doar… este doar…

Ştiu că voia să spună că Águeda era doar o servitoare, dar nu a făcut-o, conştientă că, dacă ar fi spus-o, ar fi însemnat că îşi trăda ideile revoluţionare.

— Águeda este doică, am consolat-o eu, şi este obligaţia ei să se ocupe de Javier.

— Nu, Edurne, nu, nu este obligaţia ei să vegheze copilul când e bolnav, ci a mamei. Ce se întâmplă cu mine? De ce nu sunt în stare să le dau fiului şi soţului meu ce e mai bun în mine?

Amelia avea dreptate. Comportamentul ei era extraordinar faţă de străini, pentru care se dădea peste cap până la nişte limite nebănuite, şi cu toate astea, le acorda lui Santiago şi fiului ei din ce în ce mai puţină atenţie, deşi Javier de-abia se născuse.

Nu am îndrăznit să o întreb dacă îl mai iubea pe Santiago, dar în momentul acela m-am gândit că Amelia plângea tocmai din acest motiv, pentru că nu era în stare să-l iubească pe soţul ei şi nici să simtă afecţiunea pe care o mamă o are pentru copiii săi. Dar nu am judecat-o pentru că, pe vremea aceea, la fel ca ea, şi eu eram pătrunsă de idei revoluţionare şi credeam că ceea ce ni se întâmpla mie sau ei era un fleac pe lângă ce se petrecea cu restul omenirii şi că era important să se clădească o lume nouă,

asemenea celei despre care ne povestea Josep că se constituie în Uniunea Sovietică.

— Doamnă, copilul e mai bine. Azi-dimineaţă i-am dat să sugă şi nu m-a respins. Nu mai vomită şi este mult mai liniştit.

Amelia o privea pe Águeda legănându-l pe Javier. Era evident că femeia îl iubea pe micuţ şi că venise să-şi aline durerea pentru fiul ei mort.

La 16 februarie, Frontul Popular a câştigat alegerile, dar cu o marjă foarte strânsă faţă de cea prevăzută, în comparaţie cu CEDA şi celelalte forţe de dreapta. În vreme ce PNV-ul, partidul de centru al preşedintelui Alcalá-Zamora şi Liga[27] catalană au obţinut restul voturilor.

Cu aceste rezultate, lui don Manuel Azaña avea să-i fie greu să readucă liniştea de care avea nevoie ţara.

Oamenii se saturaseră să o ducă prost, să fie exploataţi, şi în Andaluzia şi Extremadura ţăranii au început să ocupe unele moşii; au avut loc, de asemenea, greve care au pus în încurcătură noul guvern şi, de parcă nu ar fi fost de-ajuns, oameni din recent înfiinţata Falangă[28] s-au consacrat sarcinii de a destabiliza Frontul Popular.

Azaña a restabilit autonomia Cataloniei şi Lluís Companys a revenit la preşedinţia aşa-numitei Generalitat. Şi apoi a urmat o încercare de a-l înlătura pe preşedintele Alcalá-Zamora… Iar socialiştii, mă rog, mai bine zis sectorul lui Largo Caballero, au votat împotriva lui Prieto ca să nu facă parte din guvern… A fost o greşeală… Nu… nu s-a procedat bine, dar asta o putem spune acum, că a trecut timpul; în momentul acela, îl trăiam şi nu aveam nicio clipă ca să reflectăm la ceea ce făceam şi, cu atât mai puţin, la consecinţe. Şi ştiţi un lucru, tinere? Nu, n-am făcut bine, noi, cei care aveam cele mai frumoase idealuri, care reprezentam progresul, care aveam dreptate, nici noi nu am procedat bine.

---

[27] Este vorba despre partidul denumit Liga Regionalistă, întemeiat în anul 1901 şi dizolvat în 1936, partid de orientare de dreapta, de ideologie creştin-democrată şi monarhică. (n.tr.)

[28] Partid politic spaniol, de ideologie fascistă şi naţional-sindicalistă, înfiinţat în 1933 de către José Antonio Primo de Rivera, fiul fostului dictator decedat. (n.tr.)

— Cred că ar trebui să mergi o vreme cu copilul acasă la bunica ta, îi propuse Santiago Ameliei. Nu-mi place cum stau lucrurile, iar la Biarritz aţi fi mai liniştiţi. De ce n-o rogi pe sora ta Antonietta să te însoţească?

— Prefer să rămân aici. De ce ţi-e frică?

— Nu mi-e frică, Amelia, dar nu-mi plac anumite lucruri pe care le aud şi aş prefera ca tu şi Javier să fiţi plecaţi pentru o vreme. Mi-ai spus că, de când erai mică, întotdeauna de-abia aşteptai vacanţa ca să mergi acasă la bunica ta Margot.

— E adevărat, dar acum e diferit, prefer să rămân, nu vreau să pierd ceea ce se întâmplă.

— E vorba să anticipezi puţin vacanţa, nimic mai mult, eu mă voi alătura vouă de îndată ce voi putea. Sunt îngrijorat, lucrurile nu merg bine şi nici tatălui tău nu-i ies afacerile aşa cum spera el. Importurile din Statele Unite sunt ruinătoare şi nu putem continua să-l sprijinim să aducă utilajele şi piesele de schimb de acolo, cheltuielile sunt mult prea mari.

— Veţi renunţa la afacerile cu tata? întrebă Amelia alarmată.

— Nu-i vorba să renunţăm la afaceri, pur şi simplu trebuie să închidem această linie de import. Nu e rentabilă.

— Asta e ideea tatălui tău! Ştii bine că tatăl meu a fost nevoit să-şi închidă afacerea din Germania şi că, oricâte demersuri a făcut, naziştii le-au expropriat tot ce aveau… şi, cu toate astea, pe tatăl tău îl interesează doar afacerea lui.

— Ajunge, Amelia! Şi încetează să-l mai acuzi pe tata pentru toate relele din această lume. În familia mea eşti iubită, ne-am dovedit cu vârf şi îndesat afecţiunea faţă de familia ta, dar nu putem continua să mai pierdem bani, pentru că nici nouă nu ne merge bine.

— Tocmai acum când guvernează Frontul Popular şi când sunt sigură că lucrurile se vor aranja, voi aţi hotărât să-l abandonaţi pe tata…

— Nu, Amelia, din nefericire, Frontul Popular nu pare să poată face faţă la cele ce se întâmplă. Cunoşti admiraţia mea faţă de don Manuel Azaña; ştiu că dacă ar depinde de el… Dar lucrurile nu sunt cum ne-ar plăcea nouă să fie, şi Azaña se confruntă cu multe dificultăţi. Grevele ne ruinează…

— Muncitorii au dreptate! protestă Amelia.

— În unele privinţe au dreptate, dar în altele… În orice caz, nu se poate rezolva în câteva luni tot ce nu s-a rezolvat timp de

secole, şi asta este ceea ce se întâmplă, şi anume că nerăbdarea unora şi boicotarea Frontului popular de către alţii ne conduc spre o situaţie imposibilă.

— Tu faci întotdeauna pe imparţialul! răspunse Amelia mânioasă.

— Încerc să văd lucrurile aşa cum sunt, în mod realist.

Din tonul lui Santiago se simţea că era sătul de atâtea certuri cu Amelia.

— Locul meu este aici, Santiago, lângă familia mea.

— Vrei într-adevăr să rămâi cu noi?

— Ce insinuezi?

— Că petreci mai mult timp cu prietenii tăi comunişti decât acasă... De când l-ai cunoscut pe Josep, te-ai schimbat. Dacă ţi-ar păsa cu adevărat de noi, dacă te-ai gândi numai la Javier, atunci ai accepta să pleci pentru o vreme la bunica ta Margot.

— Cum îndrăzneşti să-mi spui că nu-mi pasă de fiul meu?

— Îndrăznesc, pentru că e un fapt dovedit că Águeda petrece mai mult timp cu el decât tine.

— Este doica lui! Crezi că îl iubesc mai puţin pentru că iau parte la reuniuni politice? Ceea ce năzuiesc eu este să sprijin edificarea unei lumi noi în care Javier să nu fie nevoit să sufere nicio nedreptate. Ţi se pare ceva atât de rău, încât să mi-o reproşezi?

Certurile acelea îi epuizau atât de Amelia, cât şi pe Santiago şi îi făceau să se îndepărteze. Trebuie să recunosc că Santiago suporta ce era mai rău, pentru că suferea din cauza situaţiei în care trăiau; în vreme ce Amelia, prin politică, îşi trăia propria viaţă, iar soţul ei făcea imposibilul ca să-şi salveze căsnicia.

Confruntările erau din ce în ce mai frecvente şi atât familia Garayoa, cât şi familia Carranza erau conştiente de deteriorarea relaţiilor dintre fiica şi fiul lor.

Doña Teresa o mustra pe Amelia spunându-i că nu se comportă ca o soţie bună, dar Amelia o considera pe mama ei „învechită” şi zicea că nu înţelege că lumea era în schimbare şi că femeile nu aveau de ce să fie supuse.

Familia Carranza, atât don Manuel, cât şi doña Elena, încercau să nu intervină în neînţelegerile dintre soţi, dar sufereau să-l vadă îngrijorat pe fiul lor.

Una dintre ocaziile din ce în ce mai rare în care familiile se adunau la cină a fost în ziua de 7 martie. Îmi amintesc, pentru că don Juan a venit târziu şi Amelia era nerăbdătoare fiindcă trebuia să întârzie cu servirea cinei.

Când, în sfârşit, a sosit, aducea o ştire care părea să-l fi emoţionat în mod deosebit.

— Germania a invadat Renania, spuse el cu un glas obosit.

— Da, am auzit la radio, răspunse don Manuel.

— Am încercat toată ziua să vorbesc cu Helmut Keller şi, până la urmă, am reuşit... Bietul om e disperat şi ruşinat pentru tot ce se întâmplă. Ştiţi că Helmut este un om chibzuit, un om cumsecade...

Don Juan vorbea agitat. Cum destinul său luase altă întorsătură din ziua când Hitler a ajuns la putere, de atunci urmărea evenimentele din Germania cu atâta pasiune, de parcă ar fi fost vorba despre ţara lui. Se încăpăţâna în continuare să-l scoată din Germania pe domnul Itzhak, dar acesta insista că era pământul lui natal şi că pentru nimic în lume nu şi-ar părăsi patria.

— Hitler a încălcat Tratatul de la Versailles, afirmă Santiago.

— Şi pe cel de la Locarno, sublinie don Manuel.

— Dar ce înseamnă pentru el să încalce tratatele internaţionale? Puterile europene vor regreta într-o bună zi că nu l-au înfrânat, s-a plâns don Juan.

A doua zi după cină, pe data de 8, Santiago a plecat din nou în călătorie fără să anunţe. A zăbovit mai multe zile până să se întoarcă, după toate aparenţele fusese la Barcelona să-i întâlnească pe asociaţii săi catalani.

Amelia s-a înfuriat şi în a doua zi de absenţă a soţului ei a hotărât că nu o mai obliga nimic să respecte niciun fel de convenţie socială.

— Dacă el poate să plece şi să vină când are chef, voi face şi eu acelaşi lucru. Aşa că, pregăteşte-te, Edurne, pentru că la noapte vom merge acasă la Lola, e o întrunire şi vor participa câţiva prieteni ai lui Josep.

Am fost tentată să-i spun că nu ar trebui să mergem, că Santiago avea să se supere, dar am tăcut. Santiago nu era şi, când va afla, vor fi trecut deja mai multe zile.

Amelia s-a dus în camera lui Javier să-i dea un sărut înainte de plecare.

— Ai mare grijă de el, Águeda, este cea mai preţioasă comoară a mea.

— Staţi liniştită, doamnă, ştiţi că se simte bine cu mine.

— Da, ştiu, îl îngrijeşti mai bine decât mine.

— Nu spuneţi asta! Eu doar încerc să-i dau tot ce are nevoie.

Águeda avea dreptate; îi dădea lui Javier tot ce avea nevoie, mai ales dragostea şi prezenţa de care Amelia îl lipsea. Să nu credeţi că o judec, ea făcea ce credea că e mai bine. Eram convinse că trebuia să ne aducem obolul pentru o lume mai bună. Eram foarte tinere, foarte neexperimentate şi eram convinse că ideile noastre erau cele bune.

În noaptea aceea, acasă la Lola se strânsese mai multă lume decât de obicei. Şi acolo se afla şi el, Pierre.

Nu contam pe prezenţa lui Josep, pentru că plecase în urmă cu cincisprezece zile, dar, după cum se părea, şeful lui a trebuit să vină urgent la Madrid.

— Poftiţi, poftiţi… Vino, Amelia, vreau să ţi-l prezint pe Pierre, spuse Josep, care se arăta întotdeauna foarte respectuos cu Amelia.

Pe vremea aceea, Pierre să tot fi avut vreo treizeci şi cinci de ani. Nu era foarte înalt, dar avea părul de culoarea aurului vechi şi nişte ochi cenuşii pătrunzători ca oţelul care, atunci când te priveau, păreau că pot citi până cele mai ascunse gânduri.

Josep ni l-a prezentat ca fiind un tovarăş pe jumătate francez, de profesie librar şi în vizită la Madrid pentru chestiuni de serviciu.

Aş minţi dacă nu aş recunoaşte că atât Amelia, cât şi Pierre au părut să simtă imediat atracţie unul pentru celălalt. Cu toate că în noaptea aceea Pierre era solicitat să explice situaţia din Uniunea Sovietică şi, mai ales, de ce intelectualii europeni sprijineau în număr din ce în ce mai mare Revoluţia din Octombrie, el nu înceta să-i caute privirea Ameliei, care îl asculta fascinată, în tăcere.

— De ce nu vii cu mine la Paris? îi propuse el, luând-o deoparte.

— La Paris? Pentru ce? răspunse Amelia cu o oarecare ingenuitate.

— Revoluţia are nevoie de femei ca tine, este mult de lucru. Cred că ai putea să mă ajuţi, să lucrezi cu mine. Lola mi-a spus

că vorbeşti franceza, chiar şi puţină engleză şi germană, nu-i aşa?

— Da… bunica mea din partea tatălui este franţuzoaică, iar tatăl meu avea înainte afaceri în Germania, cea mai bună prietenă a mea este nemţoaică; engleza am învăţat-o de la guvernanta mea, dar nu o vorbesc foarte bine…

— Îţi repet invitaţia, dar în realitate este o ofertă de serviciu. Ai putea să-mi fii de mare ajutor.

— Eu… eu nu ştiu cu ce anume te-aş putea ajuta.

Pierre a privit-o fix şi privirea aceea era încărcată de cuvinte pe care doar ea le putea interpreta.

— Mi-ar plăcea să vii cu mine nu numai pentru serviciu, gândeşte-te.

Amelia s-a înroşit şi şi-a aplecat privirea. Aşa, atât de direct, niciun bărbat nu îi mai făcuse vreodată o propunere. Cum eram aproape, la pândă în caz că ar fi avut nevoie de mine, şi auzisem invitaţia lui Pierre, m-am apropiat numaidecât.

— Este târziu, Amelia, ar trebui să plecăm.

— Da, ai dreptate, s-a făcut foarte târziu.

— Trebuie să pleci chiar acum? vru să ştie Pierre.

— Da, şopti ea, dar fără să se mişte din loc.

Era evident că nu avea niciun chef să plecăm.

— O să te gândeşti la ce ţi-am spus? insistă Pierre.

— Să vin cu tine la Paris?

— Da, voi sta la Madrid câteva zile, dar nu multe, şi nu ştiu când mă voi putea întoarce.

— Nu. Nu pot veni la Paris, ne vom vedea cu altă ocazie, spuse Amelia oftând.

— Ce te împiedică să vii cu mine?

— Are un soţ şi un copil, am răspuns eu, dar am regretat imediat că am vorbit, mai ales din pricina privirii furioase pe care mi-a aruncat-o Amelia în clipa aceea.

— Da, ştiu că este măritată şi că are un copil. Cine nu este?! răspunse Pietre liniştit.

— Nu, nu pot merge. Mulţumesc pentru invitaţie.

Am părăsit casa Lolei în tăcere. Amelia era supărată din cauză că i-am întrerupt, şi eu mă temeam că, în plus, îşi va pierde încrederea în mine.

Nu am vorbit până acasă. Tocmai mă retrăgeam spre camera mea, când m-a apucat de braţ şi mi-a spus foarte încet:

— Dacă cineva trebuie să ştie ceva despre mine, eu voi fi cea care să i-o spună. Ţine seama de asta pentru data viitoare.

— Iartă-mă, eu… nu era intenţia mea să mă amestec…

— Dar ai făcut-o.

Mi-a întors spatele şi m-a lăsat acolo, pironită în vestibul, plângând de mama focului. Era prima dată de când ne cunoşteam când se supăra pe mine, prima dată când nu am mai simţit-o ca pe o prietenă, ci ca pe o străină.

În dimineaţa următoare, Amelia s-a sculat târziu. Subreta mi-a spus că ceruse să nu fie deranjată şi, cu toate că aveam privilegiul să pot intra la ea în cameră, nu am îndrăznit să o fac după incidentul din noaptea anterioară.

Nu am văzut-o pe Amelia până la amiază; părea că are febră şi se plângea de durere de cap. Mama ei, care venise să ia masa de prânz cu ea şi să-şi vadă nepotul, a pus această indispoziţie a fiicei sale pe seama neplăcerii pe care i-o provoca absenţa lui Santiago; dar eu intuiam că nu soţul său era cauza agitaţiei sale, ci năvala lui Pierre în viaţa ei, în vieţile noastre, pentru că ne-a schimbat amândurora existenţa.

Antonietta a sosit pe la şase să o ia pe mama ei şi Amelia s-a despărţit de ele uşurată, pentru că în după-amiaza aceea nu păreau să-i distragă atenţia nici mama, nici sora ei.

Pe la şapte seara, s-a prezentat Lola. De cum am văzut-o, am ştiut că venea trimisă de Pierre, pentru că mi-a cerut să o vadă pe Amelia între patru ochi. Nu ştiu despre ce au vorbit, dar era lesne de presupus, pentru că peste o jumătate de oră Amelia m-a chemat să-mi spună că pleacă la o întrunire politică împreună cu Lola, dar că nu voia să o însoţesc. Am protestat. Santiago nu voia ca ea să iasă fără mine, dar cel mai mult mă durea să mă simt exclusă.

Amelia s-a dus în camera lui Javier. Copilul era în braţele Águedei, care îi cânta. Zâmbea şi îşi ridica mânuţele spre chipul doicii sale. Amelia şi-a sărutat fiul şi a plecat în grabă, urmată de Lola.

Am rămas în vestibul, aşteptând să se întoarcă, ceea ce nu s-a întâmplat până târziu, după miezul nopţii. S-a întors cu chipul îmbujorat, transpirată şi părea că tremură. S-a simţit stânjenită când m-a văzut acolo şi m-a trimis la culcare.

— Amelia, vreau să vorbesc cu tine, am rugat-o eu.

— La ora asta? Nu, du-te să te odihneşti, nu mă simt bine şi trebuie să dorm.

— Dar, Amelia, sunt îngrijorată, am simţit toată ziua o apăsare aici, în piept… Vreau să mă ierţi pentru povestea din noaptea trecută… eu… eu nu voiam să te jignesc, nici să mă amestec în treburile tale… ştii că… nu te am decât pe tine şi, dacă tu nu vrei să mai ştii nimic de mine, nu ştiu ce mă voi face.

— Dar, Edurne, ce vorbeşti?! Ce înseamnă asta că mă ai numai pe mine? Dar mama ta, dar Aitor, dar bunicii tăi? Hai, nu mai vorbi prostii şi du-te să te odihneşti!

— Dar mă ierţi?

Amelia m-a îmbrăţişat bătându-mă uşor pe umăr cu afecţiune; ea a fost întotdeauna foarte generoasă şi nu suporta să vadă pe nimeni suferind.

— N-am de ce să te iert, povestea din noaptea trecută a fost o prostie, am avut un acces de proastă dispoziţie, nu-i da importanţă.

— Dar astă-seară ai plecat fără mine… şi… mă rog… este pentru prima dată când ieşi fără ca eu să te însoţesc. Ştii că poţi să ai încredere în mine, că niciodată n-aş spune şi nici n-aş face ceva care să te afecteze.

— Şi ce ai avea de spus? mă întrebă ea supărată.

— Nimic, nimic, despre tine aş putea spune numai lucruri bune.

Am început să plâng, temându-mă că am călcat din nou în străchini.

— Hai, nu mai plânge! Suntem amândouă foarte sensibile, probabil că din cauza vremii şi a tensiunii politice; lucrurile nu merg bine, mă tem pentru guvernul Frontului Popular.

— Mama ta este foarte îngrijorată pentru că ţăranii ocupă terenuri în Andaluzia şi Extremadura, am răspuns eu ca să zic ceva.

— Mama mea este foarte bună la suflet şi, cum se poartă bine cu toată lumea, crede că toată lumea face la fel, dar oamenii trăiesc în nişte condiţii cumplite… De altfel, nu-i vorba să se facă opere de caritate, ci dreptate.

— Vei pleca?

Nu ştiu de ce i-am pus această întrebare, mă mai întreb până şi în ziua de astăzi. Amelia a devenit serioasă şi am observat că

îi tremurau mâinile şi că încerca să nu-şi piardă stăpânirea de sine.

— Unde crezi că voi pleca?

— Nu ştiu… ieri, Pierre ţi-a cerut să-l însoţeşti la Paris… Poate că ai hotărât să te duci să lucrezi acolo…

— Şi dacă aş face-o, ce ai gândi?

— Aş putea să te însoţesc?

— Nu, nu ai putea. Dacă plec, trebuie să plec singură.

— Atunci, nu vreau să pleci.

— Ce egoistă eşti!

Da, avea dreptate, eram egoistă, mă gândeam la mine, la ce se va întâmpla cu mine dacă ea urma să plece. Am lăsat capul în jos, ruşinată.

— Dacă vrem să iasă victorioasă revoluţia în toată lumea, nu ne putem gândi la noi, trebuie să ne oferim spre sacrificiu.

— Dar tu nu eşti comunistă, am reuşit eu să bâigui.

— Poate cineva să fie altceva?

— Întotdeauna ai simpatizat cu socialiştii…

— Edurne, eu eram la fel de ignorantă ca şi tine, dar mi s-au deschis ochii treptat, mi-am dat seama de cum stau lucrurile şi admir revoluţia, cred că Stalin este o binecuvântare pentru Rusia şi eu doresc acelaşi lucru pentru Spania, pentru restul lumii. Ştiu că revoluţia e posibilă şi la noi, au făcut-o în Rusia, dar sunt multe interese în joc, interesele celor care nu vor să cedeze nimic, cei care îşi apără vechile privilegii… Nu va fi uşor, dar o putem face. Acum, datorită forţelor de stânga, noi, femeile, suntem luate în considerare; înainte nu valoram nimic. Dar încă nu este suficient, trebuie să luptăm ca să obţinem adevărata egalitate. În Rusia nu mai există deosebiri între bărbaţi şi femei, toţi sunt egali.

Îi străluceau ochii. Părea să fi căzut în extaz pe când îmi vorbea despre Stalin şi despre revoluţie, şi am ştiut că era o chestiune de timp, de zile, de ore, până ce Amelia avea să plece, dar, în acelaşi timp, încercam să mă conving că nu era cu putinţă, că nu va îndrăzni să-l lase pe Santiago şi să-şi abandoneze fiul.

5

Vreme de mai multe zile, Amelia a continuat să-l întâlnească pe Pierre acasă la Lola. Mă lăsa să o însoţesc, dar uneori, când ajungeam acolo, mă trimitea să fac vreun comision ca să rămână singură cu el.

Părinţii lui Santiago s-au dus într-o seară să-şi vadă nepotul şi au hotărât să aştepte întoarcerea Ameliei. Cum întârziam şi era deja trecut de ora zece, Águeda şi celelalte servitoare nu au mai avut încotro şi au trebuit să mărturisească faptul că uneori ajungeam după miezul nopţii.

Don Manuel şi doña Blanca au plecat scandalizaţi, iar Águeda ne-a povestit că doña Blanca i-a spus soţului ei că trebuiau să vorbească cu Santiago de îndată ce avea să se întoarcă, înainte ca mariajul să se ducă de râpă.

Între timp, don Manuel a hotărât să stea de vorbă cu tatăl Ameliei şi să insiste să o ţină din scurt pe fiica sa.

Don Juan şi doña Teresa i-au trimis vorbă Ameliei să nu iasă din casă, pentru că vor veni să o viziteze.

— De ce s-or fi amestecând în viaţa mea? se lamenta Amelia. Nu sunt o copilă!

— Sunt părinţii tăi şi te iubesc, am încercat eu să o liniştesc.

— Atunci să mă lase în pace! Socrii mei sunt de vină, pentru că se bagă în toate. De ce vin să-l vadă pe Javier fără să anunţe?

— Doña Blanca te-a sunat, i-am amintit eu.

— Mă rog, e totuna, sunt nişte băgăcioşi, nu numai că nu-l ajută pe tatăl meu, dar, pe deasupra, îi mai cer şi să vorbească cu mine. Dar cine se cred?

Don Juan şi doña Teresa au venit să ia o gustare şi, în timp ce doña Teresa se amuza cu micuţul Javier, don Juan a profitat ca să stea de vorbă cu Amelia.

— Fata mea, părinţii lui Santiago sunt îngrijoraţi şi, mă rog… şi noi. Nu vreau să mă amestec în treburile tale, dar trebuie să înţelegi că nu e bine să vii şi să pleci de acasă de parcă n-ai avea nicio obligaţie. Eşti mamă de familie, Amelia, şi asta implică faptul că nu poţi să faci tot ce pofteşti, că trebuie să te gândeşti la soţul şi la fiul tău. Înţelege că prin ieşirile tale nocturne de acasă îl faci de râs pe Santiago.

— Dar Santiago cu dispariţiile lui nu mă face şi el de râs? A plecat acum zece zile şi nu ştiu unde este. Oare el n-are obligaţii

faţă de mine şi de fiul său? Doar pentru că el e bărbat îi este permis orice?

— Amelia, ştii bine că Santiago are acest obicei de a pleca pe neaşteptate în călătorie, chiar şi mama lui i-l reproşează. Dar, fata mea, fie că-ţi place, fie că nu, nu-i acelaşi lucru; el este bărbat şi nu-şi pune în joc reputaţia, şi nici pe a ta.

— Tată, ştiu că nu poţi înţelege, dar lumea se schimbă, iar noi, femeile, vom obţine aceleaşi drepturi ca şi bărbaţii. Nu-i drept ca voi să puteţi să veniţi şi să plecaţi de acasă fără să daţi explicaţii, iar noi să fim supuse clevetirilor.

— Chiar dacă nu-i drept, asta este, şi până când nu se vor schimba lucrurile, tu va trebui să fii prudentă, din respect faţă de soţul tău, de fiul tău şi de noi. Da, draga mea, comportamentul tău ne afectează şi pe noi.

— Cu ce vă pot eu face rău dacă merg la o întrunire politică?

— Cred că te implici prea mult şi, pe deasupra, cu comuniştii. Noi am plerdat întotdeauna pentru dreptate, dar nu împărtăşim ideile comuniştilor, tu, fata mea, nu ştii în ce te-ai băgat.

— Dar nu sunt o copilă!

— Ba da, Amelia, eşti o copilă. Chiar dacă te-ai măritat şi ai un fiu, n-ai împlinit nici nouăsprezece ani. Să nu crezi că le ştii pe toate şi să n-ai încredere atât de mare în ceilalţi; eşti puţin cam naivă, aşa cum se cuvine la vârsta. Iar eu cred că acea Lola se foloseşte de tine.

— Este cea mai bună prietenă a mea!

— Da, nu mă îndoiesc că tu îi eşti prietenă, dar crezi cu adevărat că ea te consideră prietena ei cea mai bună? Şi verişoara ta Laura? Înainte eraţi nedespărţite, iar acum, de-abia găseşti timp să te vezi cu ea. De ce?

— Laura are logodnic.

— Ştiu, dar asta nu înseamnă să nu te mai duci acasă la unchiul şi la mătuşa ta şi să te vezi cu verişoarele tale, cum făceai mereu; nici măcar nu mai vii pe-acasă să o vezi pe sora ta Antonietta, iar ea, când vine să te viziteze, nu te găseşte niciodată. Mă doare că trebuie să-ţi spun toate astea, dar cred că nu eşti o mamă bună, că pui politica mai presus decât pe fiul tău, iar asta, Amelia, nu o face nicio femeie de casă.

Amelia a izbucnit în plâns. Ultimele cuvinte ale tatălui ei au rănit-o profund. Avea conştiinţa încărcată de faptul că nu era în

stare să-i ofere fiului ei atâta atenţie câtă acorda activităţii ei politice.

— Hai, nu mai plânge! Ştiu că îl iubeşti pe Javier, dar fiul tău petrece mai mult timp cu Águeda decât cu tine, şi asta nu-i bine deloc.

Suspinele de plâns ale Ameliei au devenit şi mai intense, pentru că ştia mai bine decât oricine că nu era o mamă bună şi îi părea rău, cu toate că se simţea incapabilă să se îndrepte.

Uneori intra în camera lui Javier, îl scotea din leagăn şi îl săruta şi îl strângea la piept, de parcă ar fi vrut să-i transmită cât de mult îl iubeşte, dar nu reuşea decât să-l sperie pe micuţ care începea să plângă, simţind-o ca pe o străină şi îşi ridica mânuţele, căutând-o pe Águeda.

Doña Teresa a stat şi ea de vorbă cu fiica ei şi i-a repetat argumentele soţului ei, dar nu a obţinut mult mai mult decât el, în afară de faptul că Amelia se simţea vinovată şi nu se oprea din plâns. Când au plecat, am auzit cum doña Teresa îi spunea soţului ei: „Cred că Amelia este bolnavă, parcă i s-ar fi făcut vrăji… Lola aia este o pramatie care ne-a furat-o pe fiica noastră”.

Peste două zile, Amelia i-a trimis vorbă verişoarei sale să se ducă să o vadă, iar Laura nu s-a lăsat rugată şi a venit numaidecât în vizită. Cele două verişoare se iubeau în continuare şi aveau încredere una în cealaltă.

Eu coseam ceva, aşezată lângă balcon, şi cum nu mi-au cerut să plec, am fost martoră la conversaţia lor.

— Ce se întâmplă, verişoara? întrebă Laura.

— Sunt disperată şi nu ştiu ce să fac… Am nevoie de sfatul tău, eşti singura persoană care mă poate înţelege.

— Dar ce se întâmplă?

Laura era alarmată, mai ales văzând-o pe Amelia mai slabă şi într-o stare de agitaţie.

— M-am îndrăgostit de alt bărbat! Sunt foarte nefericită!

— Dumnezeule! Dar cum este cu putinţă…? Santiago te adoră, iar tu… mă rog, credeam că eşti îndrăgostită de soţul tău.

— Credeam că sunt, dar nu este aşa, este primul bărbat pe care l-am cunoscut, care nu m-a tratat ca pe o copilă şi în plus… Mă rog, tu ştii deja, pentru că ţi-am mărturisit-o, Santiago îmi

plăcea, dar voiam, de asemenea, să-l ajut pe tata, bietul de el nu şi-a revenit după pierderea afacerii din Germania.

— Ştiu, ştiu… dar mi-ai spus că îl iubeşti, că te măriţi cu Santiago ca să-l ajuţi pe tatăl tău, dar şi că îl iubeşti.

Laura era neliniştită pentru că descoperea deodată că verişoara ei nu-şi iubea soţul; ea îl simpatiza pe Santiago, de fapt, era foarte greu să nu simţi afecţiune pentru el. Santiago era un adevărat cavaler, mereu atent şi galant, bine-crescut şi, pe deasupra, atât de chipeş…

— Nu ştiu ce o să mă fac, dar trebuie să mă hotărăsc.

— Să te hotărăşti?

— Da, Laura, bărbatul pe care îl iubesc mi-a cerut să plec cu el. Nu ştie că sunt îndrăgostită, îmi cere doar ajutor pentru cauza noastră, să triumfe comunismul, şi cred că îl pot ajuta… eu, care sunt un nimeni… dar el crede mine…

— Dar el te iubeşte?

— Nu mi-a spus, dar… eu ştiu că da… Observ cum mă priveşte, pentru că se înfioară ca şi mine când ne atingem, citesc asta în ochii lui… Dar este un cavaler, să nu crezi că a încercat să depăşească măsura cu mine, dimpotrivă.

— Dacă ar fi un cavaler, nu ţi-ar cere să-ţi părăseşti familia ca să participi la revoluţie, protestă Laura.

— Tu nu înţelegi, verişoara dragă. A fi comunist este… este… este ca o religie… nu poţi să ajungi în paradis fără sacrificii, iar cei care credem în el nu avem dreptul să punem interesele noastre personale mai presus de interesele omenirii.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Amelia, ce lucruri spui! Uite ce este. Dragostea creştinească începe cu tine însuti…

— Dar nu-i vorba despre dragoste creştinească, ci despre dreptate! Toate mâinile nu sunt de-ajuns pentru a ajuta revoluţia, trebuie să facem în aşa fel, încât lumea să devină patria oamenilor muncii, să urmăm exemplul Rusiei.

— Ştii că la noi în casă nu sunt plăcuţi cei de dreapta şi că părinţii mei, ca şi ai tăi, sunt de partea lui Azaña, care munceşte pentru ca ţării să-i fie mai bine, dar comunismul… I-am cerut tatei să-mi explice cât mai bine tot ce ştie el despre comunişti şi adevărul este, Amelia, că nu sunt sigură că revoluţia este chiar atât de bună.

— Dar ce vorbeşti?! Ei spun asta pentru că nu văd tot binele pe care ni-l poate aduce comunismul. Uite ce se întâmplă în Germania din cauza lui Hitler.

— Dar niciuna, nici cealaltă; ai fost întotdeauna cam exagerată, verişoară dragă! Dar, mă rog, spune-mi cine este el.

— Îl cheamă Pierre, este francez, părinţii lui au o librărie aproape de bulevardul Saint-Germain, iar el îi ajută şi, în plus, scrie la câteva publicaţii de stânga. Este foarte devotat comunismului şi vine din când în când la Madrid să-i vadă pe tovarăşi, ca să afle cum stau lucrurile, să evalueze situaţia. Călătoreşte şi în alte locuri şi, pe deasupra, profită ca să cumpere cărţi pentru librăria părinţilor lui, ediţii speciale, câte o bijuterie bibliografică… dar, mai presus de toate, este comunist.

— Da, mi-ai mai spus-o, este comunist. Şi ce vrea de la tine?

— Să-l ajut, să călătoresc cu el ca să-i vizităm pe tovarăşii din alte ţări, să le cunoaştem greutăţile, nevoile, să elaborăm rapoarte pentru Internaţionala Comunistă[29], să muncim ca să ducem revoluţia pretutindeni…

— Şi pentru asta trebuie să-i laşi pe soţul şi pe fiul tău?

— Nu mi-o spune în felul ăsta! N-aş suporta ca şi tu să mi-o reproşezi, să nu mă înţelegi. Sunt îndrăgostită, nu ştii cât de mult. Nu fac altceva decât să număr minutele ca să fiu cu Pierre.

— Amelia, nu-ţi poţi părăsi copilul!

Ori de câte ori era menţionat numele lui Javier, Amelia izbucnea în plâns. Dar în după-amiaza aceea auzisem destul ca să ştiu că, în ciuda lacrimilor, Amelia hotărâse deja să plece de acasă, să-i părăsească pe Santiago şi pe fiul ei şi să fugă cu Pierre. Febra aceea care părea să nu o fi părăsit nu avea nimic de-a face cu gripa, ci cu pasiunea pe care o simţea pentru bărbatul acela. Soarta ei era pecetluită, şi a mea, de asemenea.

Cu toate că Laura a rugat-o să se mai gândească, i-a jurat verişoarei ei că, orice ar face, se va putea bizui pe ea

---

[29] Organizaţie comunistă internaţională întemeiată în anul 1919 la iniţiativa lui Lenin şi a Partidului Muncitoresc Social-Democrat din Rusia, având drept scop asocierea partidelor comuniste din mai multe ţări, printre care şi România, în vederea desfiinţării sistemului capitalist, a stabilirii dictaturii proletariatului şi a Republicii Internaţionale a Sovietelor, abolirea completă a claselor sociale, precum şi realizarea socialismului ca prim pas pe calea trecerii la societatea comunistă. (n.tr.)

întotdeauna. Amelia s-a simţit mai liniştită ştiind că verişoara ei nu îi va întoarce niciodată spatele.

— Este însurat? vru Laura să ştie.

Amelia tresări. Nu luase în considerare posibilitatea ca Pierre să fie însurat. Ea nu îl întrebase şi nici el nu îi spusese nimic în această privinţă.

— Nu ştiu, răspunse Amelia, aproape în şoaptă.

— Ar trebui să-l întrebi, dar, spre binele tău, sper să nu fie. Ştii? Întotdeauna m-am temut că vei sfârşi prin a te îndrăgosti de Josep şi că asta ar distruge prietenia ta cu Lola.

Amelia îşi lăsă ruşinată capul în jos. Laura o cunoştea bine şi, prin urmare, îşi dăduse seama că, la un moment dat, se simţise atrasă şi de Josep.

— Îl admir pe Josep, dar nu m-am îndrăgostit de el.

— Cred că simţi o atracţie specială pentru comunişti. Nu ştiu ce e de capul lor, dar pe mine nu mă poţi înşela, te fascinează.

— Pe tine nu te-aş înşela niciodată şi, într-adevăr, ai dreptate, simt o atracţie pentru oamenii aceia, îi văd atât de puternici, de siguri pe ei, atât de convinşi de ce au de făcut, dispuşi la orice sacrificiu… Nu înţeleg cum de nu simţi şi tu la fel…

— Mă rog, n-am cunoscut pe niciunul care să mă fi impresionat şi adevărul este că cei pe care-i cunosc sunt… mă rog… într-adevăr, nu mă văd îndrăgostindu-mă de mecanicul care îi repară maşina tatei. N-am nici în clin nici în mânecă cu el!

— Te crezi mai bună decât oamenii muncii? întrebă Amelia.

— Nici mai bună, nici mai rea, doar că n-am niciun interes comun cu ei. Nu mă amăgesc, Amelia. Şi eu vreau ca lumea să fie mai dreaptă, dar asta nu înseamnă că trebuie să mă mărit cu mecanicul. Fireşte că vreau ca el să trăiască bine, să nu-i lipsească nimic, dar…

— Dar el la casa lui şi tu, la a ta, nu-i aşa?

— Da, cam aşa ceva.

— Într-o bună zi, vor dispărea clasele sociale, toţi vom fi egali, nimeni nu va câştiga mai mult pentru că a studiat, pentru că a avut o familie burgheză, deoarece vom face să dispară burghezia, pe toţi cei care se deosebesc de noi.

— Dar şi tu eşti la fel de burgheză ca şi mine.

— Dar eu mi-am dat seama de faptul că existenţa claselor sociale este o perversitate şi vreau să renunţ la toate privilegiile

noastre, nu consider corect că ar trebui să existe persoane care să aibă mai multe şanse decât altele, mi se pare nedrept că nu suntem cu toţii egali.

— Îmi pare rău, Amelia, nu pot să-ţi împărtăşesc ideile. Bineînţeles că şi eu cred că toţi merităm aceleaşi oportunităţi, dar ştii? Din nefericire, oamenii nu vor fi niciodată egali.

— Asta a fost până acum. Stalin a demonstrat că este posibilă o societate egală pentru toţi.

— Bine, bine, să nu mai vorbim politică, du-mă în camera lui Javier, vreau să-i dau un pupic înainte să plec.

Pe seară, Amelia s-a dus acasă la Lola, sau asta mi-a spus mie, pentru că nu mi-a îngăduit să o însoţesc. M-a asigurat că Pierre va veni să o ia de la colţ şi că nu va umbla singură pe străzi. S-a întors de-abia în zorii zilei următoare. Nu ştiu ce s-a întâmplat în noaptea aceea, dar, când a ajuns acasă, nu mai era aceeaşi persoană.

Şi-a petrecut dimineaţa foarte agitată şi s-a indispus când mama ei i-a trimis vorbă că va veni cu Antonietta să ia prânzul, ca să petreacă puţin timp cu Javier.

În timpul mesei a fost distrată şi, pe la ora cinci, le-a rugat pe mama şi pe sora ei să plece, spunând că trebuie să meargă într-o vizită. M-am mirat că le-a îmbrăţişat brusc cu efuziune, stăpânindu-şi lacrimile.

Când doña Teresa şi Antonietta au plecat, Amelia s-a încuiat pentru o jumătate de oră la ea în cameră. Apoi a ieşit şi s-a dus în odaia lui Javier. Micuţul dormea, în vreme ce Águeda croşeta lângă el.

Amelia l-a luat pe copil în braţe trezindu-l din somn şi a început să plângă, sărutându-l şi şoptind: „Copilaşul meu, copilaşul meu iubit, iartă-mă, fiule, iartă-mă”.

Eu şi Águeda o priveam în tăcere, descumpănite.

— Ai mare grijă de Javier, este comoara mea nepreţuită, îi spuse Amelia Águedei.

— Da, doamnă, ştiţi că-l iubesc de parcă ar fi copilul meu.

— Ai grijă de el, răsfaţă-l.

A ieşit din odaie, iar eu am urmat-o, ştiind că avea să se întâmple ceva. Amelia a intrat în camera ei şi a ieşit cu o valiză pe care de-abia o putea duce.

— Unde pleci? am întrebat-o eu tremurând, deşi cunoşteam răspunsul.

— Plec cu Pierre.

— Dar, Amelia, nu face asta!

Am început să plâng în timp ce o imploram.

— Taci, taci, ori va afla toată casa. Tu eşti comunistă ca şi mine şi poţi să înţelegi pasul pe care îl voi face. Plec acolo unde pot fi de folos.

— Lasă-mă să te însoţesc!

— Nu, Pierre nu vrea, trebuie să plec singură.

— Şi cu mine ce se va întâmpla?

— Soţul meu este bun la suflet şi îţi va îngădui să rămâi. Uite, ia-i, aveam ceva bani păstraţi pentru tine.

Amelia mi-a pus în mână un teanc de bancnote pe care am refuzat să le iau.

— Edurne, nu-ţi face griji, n-o să păţeşti nimic, Santiago va avea grijă de tine. În plus, te poţi bizui mereu pe verişoara mea Laura. Ia asta, vreau să-i duci această scrisoare. Îi spun unde plec şi ce voi face şi o rog să aibă grijă de tine, dar să nu o dai nimănui altcuiva decât ei, promite-mi.

— Şi ce-o să spun când vor vedea că nu te întorci? Pe mine mă vor întreba…

— Spune că m-am dus într-o vizită şi că am zis că voi veni târziu.

— Dar soţul tău va vrea să ştie adevărul…

— Santiago este şi el în călătorie şi, când se va întoarce, spune-i să vorbească cu verişoara mea Laura, ea îi va explica. În scrisoarea pe care ţi-am dat-o pentru Laura o rog să anunţe ea familia că am plecat pentru totdeauna.

Ne-am îmbrăţişat plângând, până când Amelia s-a desprins din braţele mele şi, fără să-mi lase timp să spun ceva, a deschis uşa şi a ieşit închizând-o încet.

Nu aveam să o mai văd pentru multă, multă vreme.»

Edurne suspină. Era obosită. Timp de trei ore vorbise fără o clipă de răgaz. Eu rămăsesem nemişcat, atent la o poveste care, pe măsură ce înainta, mă interesa din ce în ce mai mult. Eram uluit, multe din cele auzite mi se păreau nemaipomenite. Dar bătrâna aceea era acolo, având pe chip o expresie îndurerată şi privirea pierdută în gol, o privire în care sălăşluiau amintirile ei.

Da, pe Edurne o mâhnea să-şi amintească acele zile care i-au schimbat viaţa, cu toate că nu mi-a spus ce s-a întâmplat cu ea după aceea.

Mi-am dat seama că nu puteam să o forţez să vorbească şi, mai mult, era prea epuizată fizic şi emoţional ca să insist să-mi lămurească unele aspecte ale relatării ei.

— Vreţi să vă conduc undeva anume? am întrebat eu ca să zic ceva.

— Nu, nu-i nevoie.

— Aş dori să vă fiu de folos…

M-a fixat cu o privire obosită clătinând din cap. Voia să o las în pace, să nu o oblig să-şi mai stoarcă memoria în care sălăşluiau fantomele tinereţii sale.

— Mă duc să anunţ că am terminat. Nu ştiţi cât de recunoscător vă sunt pentru tot ce mi-aţi povestit, mi-aţi fost de mare ajutor. Acum ştiu mai bine cine era Amelia, străbunica mea.

— Serios?

Întrebarea lui Edurne m-a surprins, dar nu am răspuns, am reuşit doar să zâmbesc. Era foarte în vârstă; mi-am dat seama că avea acea paloare albăstrie care precede ultimul drum şi am început să tremur.

— Le voi anunţa pe doamne.

— Vă însoţesc.

Am ajutat-o să se ridice în picioare şi am aşteptat să se sprijine în bastonul pe care îl ţinea în mâna dreaptă. Nu îmi imaginam cum fusese Edurne în trecut, dar acum era o bătrână extrem de slabă şi de fragilă.

Amelia María Garayoa era cu mătuşile ei. Părea îngrijorată şi, când ne-a văzut intrând, a sărit de pe canapea.

— Era şi timpul, chiar nu ţi-ai dat seama că Edurne este foarte în vârstă? Dacă ar fi fost după mine, nu ţi-aş fi permis să rămâi atât de multă vreme.

— Ştiu, ştiu…

— Ţi-a fost folositoare conversaţia? vru să ştie doña Laura.

— Da, sunt într-adevăr surprins. Trebuie să mă gândesc, să pun cap la cap tot ce mi-a povestit Edurne… Nu mi-aş fi putut închipui că străbunica mea a fost comunistă.

Rămaseră tăcute şi mă făcură să mă simt stânjenit, ceea ce începea să fie un obicei al lor.

Amelia María o ajuta pe Edurne să se aşeze, în vreme ce doña Laura mă privea plină de aşteptări, iar cealaltă bătrână, doña Melita, părea pierdută în gândurile sale. Uneori, părea că nu îi mai pasă de ceea ce se întâmpla în jurul ei, ca şi cum nu ar mai fi interesat-o ceea ce trăia.

Şi eu eram obosit, dar ştiam că pentru a-mi continua investigaţia va trebui să vorbesc cu ele.

— Bine, dumneavoastră aţi spus că îmi veţi îndruma paşii. Care este următorul? Dar, dacă stau să mă gândesc mai bine, aş avea nevoie să vorbesc cu dumneavoastră, doña Laura, ca să-mi spuneţi ce s-a întâmplat când…

— Nu, acum nu, mă întrerupse bătrâna doamnă, este târziu. Sună mâine şi îţi voi spune cum să continui.

Nu am protestat, ştiam că ar fi fost zadarnic, mai ales pentru că Amelia María îmi comunica din priviri că, dacă mai insist, îmi va da brânci pe uşă afară.

Când am ajuns acasă, am şovăit dacă să o sun pe mama ca să-i povestesc tot ce descoperisem despre străbunica sau, dimpotrivă, să nu spun o iotă până când nu voi avea istoria completă. Până la urmă, am ales să mă culc şi să las decizia pentru a doua zi. Mă simţeam descumpănit; povestea străbunicii mele se dovedea a fi mult mai complicată decât prevăzusem şi nu ştiam dacă nu va deveni până la urmă un roman foileton sau dacă îmi mai putea aduce încă o mulţime de surprize.

Am adormit gândindu-mă că Amelia Garayoa, acea misterioasă strămoaşă a mea, fusese o romantică temperamentală, o femeie dornică de experienţe, constrânsă de obligaţiile sociale ale epocii sale; puţin cam imprudentă şi, fără doar şi poate, stăpânită de o tendinţă clară către adâncul prăpastiei.

De dimineaţă, pe când îmi beam prima cafea din acea zi, am sunat-o pe mama.

— Ce mai telenovelă povestea străbunicii! i-am spus eu în loc de salut.

— Ai aflat, aşadar, ce s-a întâmplat…

— Nu tot, ci doar o parte, şi nu încape îndoială că, pentru anii aceia, a fost o doamnă foarte deosebită. Ce să spun, nu-i păsa de nimic.

— Povesteşte-mi…

— Nu, nu-ţi voi povesti nimic, prefer să termin investigaţia şi să scriu povestea, aşa cum mi-a cerut mătuşa Marta.

— Îmi pare foarte bine că nu-i povesteşti mătuşii Marta, dar eu sunt mama ta şi îţi amintesc că eu ţi-am dat prima pistă când ţi-am spus să te duci să vorbeşti cu don Antonio, preotul din parohia noastră.

— Ştiu că eşti mama mea şi, fiindcă te cunosc foarte bine, ştiu că nu vei putea rezista tentaţiei şi vei povesti totul fraţilor tăi, aşa că n-o să-ţi spun nimic.

— N-ai încredere în mine!

— Bineînţeles că am încredere în tine, eşti singura persoană în care am încredere, dar pentru lucrurile importante; cum ăsta nu este, prefer să nu-ţi spun niciun cuvânt, cel puţin deocamdată, dar îţi promit că vei fi prima care va cunoaşte întreaga poveste.

Ne-am ciondănit puţin, dar nu a mai avut încotro decât să-mi accepte hotărârea. Apoi am sunat-o pe mătuşa Marta, mai mult ca să nu creadă că îi cheltuiesc banii fără să muncesc.

— Vreau să vii la birou să mă informezi despre felul cum decurge investigaţia.

— Nu-ţi voi istorisi nimic până când nu-ţi voi preda toată povestea în scris, aşa cum mi-ai cerut. Ţi-am spus deja că am dat de urma străbunicii mele, mă rog, a bunicii tale, şi că, în cele din urmă, familia va afla ce s-a întâmplat, dar trebuie să lucrez în ritmul meu şi fără presiuni.

— Eu nu fac presiuni asupra ta, eu te plătesc ca să cercetezi o poveste şi, în consecinţă, trebuie să-mi dai socoteală pentru felul în care îmi cheltuieşti banii.

— Te asigur că n-am făcut niciun fel de risipă şi că îţi voi da chiar şi bonurile de la taxi; dar, deocamdată, oricât de mult te-ai înfuria, nu-ţi voi dezvălui nimic. Sunt la începutul investigaţiei şi vreau doar să-ţi spun că am obţinut primele roade; adică sunt pe urmele Ameliei Garayoa. Nu cred că mai durează prea mult până termin investigaţia şi atunci voi scrie relatarea şi ţi-o voi preda.

Nu i-am spus mătuşii mele că le-am cunoscut pe verişoarele străbunicii şi că încheiasem un pact cu ele: ajutorul lor în schimbul citirii manuscrisului şi acordul lor înainte de a-l preda familiei mele. Aveam să înfrunt această problemă mai târziu.

Mă angajasem şi faţă de mama că va fi prima care va cunoaşte întreaga poveste a strămoaşei noastre, astfel că, la momentul respectiv, voi decide cine va fi prima sau primele care vor afla; până atunci, voiam să fiu lăsat în pace.

Mătuşa Marta a acceptat scrâşnind din dinţi. Apoi i-am telefonat din nou mamei, pentru că eram sigur că mătuşa o va suna ca să-i facă o serie de reclamaţii la adresa mea.

PIERRE

1

În zilele următoare, am încercat să aştern în ordine pe hârtie tot ce îmi povestise Edurne. Aşteptam ca bătrânele doamne Garayoa să-mi telefoneze, întrucât cu greu aş fi putut duce investigaţia până la capăt fără ele.

Mi-a trecut prin minte gândul că ar trebui să încerc să o caut pe acea Lola, dar biata de ea o fi deja pe lumea cealaltă; cât despre Pierre, mă intriga cu adevărat. „Ce escroc! m-am gândit eu, mare neobrăzat trebuie să fii ca să-i sufli altuia nevasta în numele revoluţiei."

Era incredibil ca Pierre să mai trăiască încă, doar dacă o fi având peste o sută de ani, ceva mai mult decât imposibil, deoarece cred că am auzit-o pe Edurne spunând că, atunci când Pierre a cunoscut-o pe Amelia, era mai mare decât ea cu destul de mulţi ani. Ea avea optsprezece, iar el trecuse de treizeci; prin urmare, probabilitatea ca Pierre să fie în viaţă era nulă.

Când, în sfârşit, m-a sunat Amelia María Garayoa, am oftat uşurat; adevărul e că ajunsesem să mă tem ca nu cumva bătrânele doamne să îşi fi regretat oferta şi să fi decis să mă împiedice să-mi continui investigaţia.

— Mătuşa mea vrea să te vadă, mi-a aruncat ea în chip de salut.

— Care din ele?

— Mătuşa Laura.

— Şi mătuşa dumneavoastră Melita?

— Este foarte răcită şi nu se simte bine.

— Auziţi, am o curiozitate: doña Amelia şi doña Laura sunt surori? Din ceea ce am citit în jurnalul străbunicii mele şi mi-a povestit Edurne, cea mai bună prietenă a Ameliei era verişoara ei Laura. Am intrat într-o încurcătură, am încercat eu să-i par simpatic.

— Poate că toate astea sunt prea mult pentru dumneata, răspunse ea, lăsând să se înţeleagă limpede că nu prea are încredere în mine.

— Trebuie să recunoaşteţi că existenţa atâtor Amelia poate surprinde pe oricine, m-am apărat eu.

— Ei bine, nu, să-ţi explic, pe una din străbunicile mătuşilor mele, surorile bunicii, o chema Amelia, o femeie, după cum se spune, foarte frumoasă şi iubită de întreaga familie; atât de mult, încât nepoţii ei au hotărât că, dacă vor avea fiice, le vor

pune numele bunicii lor. Şi asta au făcut Juan şi Armando Garayoa: le-au pus primelor lor născute numele Amelia, cel al bunicii lor.

— Ce încurcătură!

— O fi încurcătură pentru dumneata; pentru familia noastră, lucrurile sunt foarte clare.

— Din câte ştiu, am şi eu ceva de-a face cu familia dumneavoastră…

— Rămâne de văzut.

— Dar v-am arătat certificatul de botez al bunicului meu Javier!

— Uite ce este, am îndoielile mele în privinţa dumitale; dar, în plus, chiar dacă ai fi nepotul fiului Ameliei Garayoa, ce rost are să apari aşa, dintr-odată, cu povestea asta stupidă că vei scrie o carte despre străbunica dumitale?

— Eu n-am spus că voi scrie o carte, ci o relatare pe care mătuşa mea Marta o va lega şi o va dărui de Crăciun întregii mele familii.

— Emoţionant!

Amelia Garayoa o spuse pe un ton zeflemitor care m-a supărat.

— Auziţi, vă înţeleg reticenţele, dar am fost sincer din primul moment şi, pe deasupra, vă place sau nu, suntem rude.

— Ah, nu! Aici te înşeli. Eu şi dumneata nu suntem nimic, oricât te-ai strădui să cauţi grade de rudenie. Doar n-ai pretenţia ca acum, deodată, familia Garayoa să se reîntâlnească cu familia Carranza, de parcă ar fi vorba de un roman foileton?!

— Auziţi, în privinţa asta aveţi dreptate, adevărul este că povestea străbunicii mele miroase a roman foileton… dar eu n-am nici cea mai mică intenţie să vă propun să petrecem Crăciunul împreună.

— Nici să nu-ţi treacă prin cap gândul că ar trebui să ne cunoaştem familiile.

— Nu este intenţia mea, mi-e de-ajuns că trebuie să supravieţuiesc în familia mea, ca să trebuiască să mai suport alta care vă include şi pe dumneavoastră.

— Eşti nepoliticos!

— Nu, nu sunt, vreau doar să vă spun că sunt de acord că trecutul este trecut.

— Să lăsăm baltă această discuţie inutilă. Mătuşa mea te aşteaptă mâine la douăsprezece. Să fii punctual!

Amelia María Garayoa închise telefonul fără să-şi ia la revedere. Într-adevăr, nu îi eram simpatic.

A doua zi, am ajuns punctual la întâlnire, cu un buchet de trandafiri roz. Jupâneasa m-a condus în bibliotecă, unde mă aştepta doña Laura. Stătea într-un fotoliu şi avea o carte pe genunchi.

— Ai ajuns deja… ia loc, mi-a poruncit ea, arătându-mi un fotoliu aproape de al ei.

— Cum se simte sora dumneavoastră? am întrebat eu pe un ton îngrijorat, în timp ce îi ofeream buchetul de trandafiri. I-am adus aceste flori…

— Sora mea? întrebă ea uşor mirată.

— Nepoata dumneavoastră Amelia María mi-a spus ieri că doña Melita este răcită…

— Ah, da! Sigur că este răcită, dar se simte deja mai bine, de ieri nu mai are febră. Suntem foarte în vârstă, ştii? Şi ne afectează orice… iar gripa de anul acesta a picat foarte rău. Dar se simte mai bine. Îi voi spune că ai întrebat de ea.

Făcu un gest pentru a-i indica jupânesei să ia florile şi îi ceru să aducă pentru amândoi cafeaua.

— Bun, ce părere ai despre ce ţi-a povestit Edurne? mă întrebă ea fără altă introducere.

— De fapt, mi se pare că verişoara dumneavoastră era o tânără destul de aiurită, şi aspira să devină eroină, am răspuns eu ca o concluzie.

— Da, e ceva adevărat în ce spui, dar nu numai asta. Verişoara mea Amelia a fost întotdeauna o fată inteligentă, neastâmpărată, doar că a greşit secolul; dacă s-ar fi născut în ziua de azi, ar fi devenit o femeie remarcabilă, ar fi putut să-şi dezvolte întregul ei talent, dar pe vremea aceea…

— Faptul că a plecat cu acel Pierre crezând că trebuie să se sacrifice pentru revoluţie… în sfârşit, mi se pare o scuză puerilă. A plecat cu el pentru că s-a îndrăgostit şi tot ar fi plecat, cu sau fără revoluţie, am încheiat eu sub privirea îngrozită a doñei Laura.

— Tinere, mi se pare că dumneata n-ai înţeles nimic. O judeci cu multă uşurinţă pe Amelia. Poate că nu eşti în stare să

înţelegi… poate că nu eşti persoana adecvată ca să-i scrii povestea…

Era clar că dădusem cu bâta în baltă. Cine m-a pus să-mi dau drumul la gură pe nepusă masă şi să-mi spun părerea despre străbunica mea! Am încercat să o dreg cum mi-a stat în putinţă.

— Vă rog, nu interpretaţi greşit! Uneori, noi, jurnaliştii, suntem cam impulsivi, spunem lucrurile cu brutalitate, uitând de nuanţe, dar vă asigur că, în momentul când voi scrie această poveste, o voi face cu imparţialitate şi cu afecţiune; la urma urmelor, a fost străbunica mea.

M-am temut să nu-mi spună să plec, dar nu a zis nimic. A aşteptat ca jupâneasa, care tocmai intrase, să ne toarne cafeaua.

— Bine, dumneata ai spus că ai câteva întrebări de pus. Ce mai vrei să ştii?

— De fapt, dumneavoastră trebuie să-mi spuneţi pe ce cale să o apuc. Recunosc că fără ajutorul dumneavoastră mi-ar fi foarte greu să pot descifra istoria străbunicii mele. Aş vrea, de asemenea, să-mi povestiţi ce s-a întâmplat când s-a întors Santiago, străbunicul meu.

— Să nu-l compătimeşti. Santiago a fost un om dintr-o bucată, care a suferit, într-adevăr, pentru pierderea Ameliei, dar care a ştiut să se biruie pe sine însuşi cu o demnitate enormă.

— Exact despre asta aş dori să-mi vorbiţi. La urma urmelor, dumneavoastră eraţi rudele cele mai apropiate ale Ameliei.

— Bine, îţi voi povesti câteva amănunte, dar să nu-ţi iei obiceiul ca noi să fim cele care îţi dăm informaţiile; nu aşa ne-a fost înţelegerea. De altfel, sunt lucruri pe care, chiar dacă am dori, n-am putea să ţi le povestim pentru că nu le cunoaştem. Dar, aşa cum spui dumneata, ştim pe ce căi trebuie să o apuci. Ţi-am pregătit încă două întrevederi.

M-am instalat comod în fotoliu, dispus să o ascult pe doña Laura, care rămăsese tăcută, de parcă s-ar fi gândit de unde să înceapă…

«A doua zi după fuga Ameliei, Edurne mi-a adus scrisoarea verişoarei mele. Era într-o duminică de la sfârşitul lunii martie a anului 1936 şi eram cu toţii acasă. O am aici ca să ţi-o arăt. În scrisoare, Amelia îmi spunea că se îndrăgostise de Pierre, că nu suporta gândul că el avea să plece şi că nu îl va mai vedea

niciodată, că prefera să moară decât să-l piardă. Mă implora, de asemenea, ca eu să le explic absenţa ei părinţilor săi şi lui Santiago; insista că adevăratul motiv nu era Pierre, ci idealurile sale revoluţionare. Le cerea iertare tuturor şi mă ruga să fac tot posibilul pentru a evita ca fiul ei să o urască; zicea, de asemenea, că va reveni într-o bună zi să-l ia pe Javier. Şi îmi cerea să am grijă de Edurne, pentru că se temea că Santiago ar putea să o concedieze.

Se poate imagina starea mea de şoc când am citit scrisoarea aceea. Mă simţeam distrusă, pierdută şi chiar trădată, pentru că Amelia nu numai că era verişoara mea, dar era şi cea mai bună prietenă a mea. De mici copile, împărtăşiserăm până şi confidenţele cele mai lipsite de importanţă, eram mai legate una de cealaltă decât de propriile surori.

Edurne era îngrozită. Se gândea, şi pe bună dreptate, că putea să rămână fără slujbă, că va trebui să se întoarcă în cătun. Plângea, rugându-mă să o ajut. Eu mă simţeam depăşită de situaţie, dat fiind că, la optsprezece ani, pe vremea aceea, îţi poţi imagina cât de puţin ştiam despre lume, iar verişoara mea fugise, lăsându-mi pe umeri o responsabilitate pentru care nu eram pregătită. Primul lucru pe care l-am făcut a fost să încerc să o liniştesc pe Edurne şi să-i promit că nu i se va întâmpla nimic şi i-am spus să se întoarcă acasă la Amelia şi că, dacă cineva o va întreba de Amelia, trebuia să răspundă că nu ştie unde plecase. Apoi m-am dus să o văd pe mama, care în momentul acela era cu bucătăreasa dându-i instrucţiuni, pentru că în seara aceea aveam musafiri.

— Trebuie să vorbesc cu tine.

— Nu poţi să aştepţi? Să nu crezi că e uşor să organizezi o cină pentru douăsprezece persoane.

— Mamă, este foarte urgent, trebuie să vorbesc cu tine, am insistat eu.

— Cât de nerăbdătoare sunteţi voi, fetele din ziua de azi! Noi, oamenii mari, trebuie să lăsăm totul ca să vă facem pe plac. În sfârşit, du-te în salonaş, că vin imediat.

Mama a întârziat încă ceva vreme până a venit să stea de vorbă cu mine; între timp, eu mi-am ros toate unghiile.

— Ce s-a întâmplat, Laura? Sper să nu fie vreo prostie de-ale tale.

— Mamă, Amelia a plecat.

— Sora ta? Fireşte că a plecat, s-a dus în vizită la prietena ei Elisa.

— Nu mă refer la sora mea, Melita, ci la verişoara mea.

— Dacă n-ai găsit-o, s-o fi dus acasă la părinţii ei sau să viziteze pe cineva, sau poate că o fi cu acea Lola…

— A plecat pentru totdeauna.

Mama a rămas tăcută, încercând să priceapă ceea ce tocmai auzise.

— Dar ce tot spui? Ce prostie mai e şi asta?! Ştiu că e supărată pe Santiago din pricina ultimei lui călătorii… Adevărul e că Santiago ar trebui să fie mai respectuos şi să nu mai plece aşa, când îi e lumea mai dragă… dar Amelia ştie deja cum este soţul ei…

— Mamă, Amelia l-a părăsit pe Santiago.

— Dar ce vrei să spui, copilă?! Gata cu prostiile!

Mama se făcuse roşie de enervare. Îi venea greu să înţeleagă ceea ce îi spuneam.

— A plecat pentru că… deoarece crede în revoluţie şi se va sacrifica pentru a construi o lume mai bună.

— Dumnezeule! Nu pot să cred că Lola i-a spălat în aşa hal creierul bietei tale verişoare! Hai, spune-mi unde este, o să-l sun pe tatăl tău, trebuie să mergem să o căutăm numaidecât… îmi închipui că s-a dus acasă la Lola aia.

— A plecat în Franţa!

— În Franţa? Ce vorbeşti? Spune-mi ce s-a întâmplat, dar cum poţi să zici că Amelia a plecat în Franţa…?

Tata a intrat în salonaş alarmat de ţipetele mamei. S-a speriat când a văzut-o mişcându-se dintr-o parte într-alta şi făcând gesturi teatrale.

— Dar ce se întâmplă? Elena, ce se întâmplă? Te simţi rău? Laura, sper că nu i-ai provocat nicio supărare mamei tale şi cu atât mai puţin azi, când avem oaspeţi la cină…

— Tată, Amelia a plecat în Franţa. L-a părăsit pe Santiago şi pe familia ei, dar într-o bună zi se va întoarce după Javier.

Am spus totul dintr-o suflare, fără preambuluri. Tatăl meu a rămas mut, privindu-mă fix, de parcă n-ar fi înţeles ce îi spuneam. Mama, neconsolată, izbucnise în plâns.

Le-am povestit cu poticneli despre fuga Ameliei, încercând să nu o trădez, fără să-l pomenesc nicio clipă pe Pierre.

Tatălui meu nu îi venea să creadă că nepoata lui, oricât ar fi fost de aiurită, a plecat în Franţa să facă revoluţie.

— Dar ce revoluţie? insista tatăl meu.

— Păi, revoluţia. Ştii ce se spune: comuniştii vor să ducă revoluţia pretutindeni... am răspuns eu fără prea mare convingere.

Vreme de mai bine de o oră, tata mi-a pus necontenit întrebări, în timp ce mama vorbea întruna despre influenţa Lolei.

— Trebuie să-i sunăm pe Juan şi pe Teresa. Ce supărare le vom pricinui! Şi tu, Laura, arată-mi scrisoarea aceea pe care ţi-a scris-o Amelia, îmi ceru tatăl meu.

I-am minţit. Am jurat că, din cauza nervilor, fără să-mi dau seama, am rupt-o. Nu i-o puteam da, pentru că în scrisoare Amelia spunea tot adevărul, şi anume că se îndrăgostise de Pierre.

— Nu te cred! spuse tatăl meu cerând scrisoarea.

— Te asigur că am rupt-o fără să-mi dau seama, am protestat eu plângând.

Unchiul Juan şi mătuşa Teresa au ajuns la noi acasă în mai puţin de o jumătate de oră. Tata insistase că era urgent să vină. Pentru el însemna o mare suferinţă să fie nevoit să-i spună fratelui său că fiica lui fugise.

Tata mi-a cerut să le povestesc tot ce ştiam, iar eu, printre lacrimi, le spuneam tot ce puteam.

Mătuşa Teresa a leşinat şi mama a trebuit să se ocupe de ea, ceea ce ne-a permis tatălui meu, unchiului Juan şi mie să ne refugiem în birou, unde amândoi insistau pe lângă mine să le spun tot ce ştiam. Eu nu am cedat câtuşi de puţin şi am atribuit revoluţiei cauza pentru care a fugit verişoara mea Amelia.

— Bine, acceptă unchiul Juan, atunci vom merge la Lola aia; ea a fost cea care i-a vârât în cap Ameliei aceste idei extremiste. Ea o fi ştiind unde este, nu cred că a avut timp să ajungă în Franţa; în orice caz, va trebui să ne spună unde o putem găsi. Dar, mai întâi, vom merge acasă la Amelia, trebuie să ne străduim să nu alarmăm servitorii în legătură cu cele ce se întâmplă. Sper ca Edurne să nu scoată o vorbă.

În vreme ce mama se ocupa de mătuşa Teresa, am fost cu tatăl şi cu unchiul meu acasă la Amelia. Dar nu era ziua noastră norocoasă şi, când am ajuns acolo, am avut o mare surpriză, fiindcă Santiago se întorsese de dimineaţă din călătorie.

Santiago vorbea cu Edurne sau, mai bine zis, Santiago vorbea, iar Edurne plângea.

El a fost surprins să ne vadă şi eu am început să tremur. Să mă aflu faţă în faţă cu părinţii mei, cu unchiul şi mătuşa mea era ceva, dar să mă confrunt cu Santiago…

Unchiul Juan era şi el nervos. Nu avea să-i fie uşor să-i spună lui Santiago că soţia lui plecase.

— Ce se întâmplă? întrebă Santiago pe un ton îngheţat.

— Putem vorbi între patru ochi? îl rugă unchiul Juan.

— Da, desigur. Însoţiţi-mă în birou, iar tu, Edurne… vom continua discuţia după aceea.

L-am urmat în birou toţi trei, eu rugându-mă cu voce joasă, cerându-i lui Dumnezeu să facă o minune şi Amelia să apară brusc. Dar în ziua aceea Dumnezeu nu m-a auzit.

Santiago ne-a poftit să luăm loc, dar unchiul Juan era atât de nervos, încât a rămas în picioare.

— Îmi pare rău pentru ce îţi voi spune… sunt dezolat… şi te asigur că nu înţeleg, dar…

— Don Juan, cu cât îmi veţi spune mai degrabă de ce aţi venit, cu atât mai bine, îl întrerupse Santiago.

— Da… desigur… regret cele întâmplate… dar, în sfârşit, n-am încotro decât să te informez că Amelia a fugit.

L-am apucat pe tatăl meu de mână de parcă aş fi căutat un refugiu, pentru că figura lui Santiago exprima o mânie fără margini.

— A fugit? Unde? De ce?

Santiago încerca să se controleze, dar era evident că era pe punctul de a izbucni.

— Nu ştim… mă rog, ba da… se pare că a plecat în Franţa.

— În Franţa? Dar ce nebunie mai e şi asta?!

Santiago ridicase tonul.

— Amelia i-a scris Laurei ca să-i explice, reuşi tatăl meu să spună.

— Ah, da? Bine, atunci să citim scrisoarea aceea. Şi mă privi fix, în timp ce întindea mâna, aşteptând să-i înmânez misiva Ameliei.

— N-o am, am şoptit eu, fiind atât de nervoasă, am rupt-o…

— Aha! Şi ai pretenţia să te cred?

— Ăsta-i adevărul!

Mi-am dat seama că, în ciuda protestului meu, Santiago tot nu mă credea.

Adevărul e că mi-a fost întotdeauna greu să mint.

— Şi ce te-a autorizat Amelia să ne spui?

Santiago continua să facă eforturi să se stăpânească.

— Păi, a plecat în Franţa să susţină revoluţia, acolo sunt mai pregătiţi ca să dea o mână de ajutor la răspândirea Revoluţiei sovietice pretutindeni.

Am spus-o ca pe apă, învăţasem bine lecţia.

— Laura, cu cine a plecat Amelia?

Tonul lui Santiago era aspru şi tăios. Mi-am muşcat buza până la sânge şi mi-au dat lacrimile.

— Răspunde, fata mea, mi-a cerut tata.

— Nu ştiu…

— Ba da, ştii. Tu şi Edurne ştiţi exact ce s-a întâmplat, când şi cu cine a plecat, afirmă Santiago.

Don Juan şi tatăl meu s-au privit cu spaimă, în vreme ce Santiago îşi pironea ochii într-ai mei, făcându-mă să-mi plec capul ruşinată.

— Laura, nu-i faci niciun serviciu Ameliei ascunzându-ne adevărul. Verişoara ta, prost sfătuită, a comis o greşeală, dar, dacă ne spui tot ce ştii, încă mai putem să o îndreptăm, insistă tata.

— Ce ştiu eu este că a plecat să facă revoluţia… am răspuns eu suspinând.

— Nu spune prostii! mă întrerupse Santiago. Nu ne lua drept tâmpiţi. Vina este a mea, pentru că i-am permis Ameliei să participe la acele întruniri ale Tineretului Socialist din Spania la care o ducea Lola. Şi cu atât mai mult, pentru că mă amuza faptul că Edurne lua atât de în serios apartenenţa ei la organizaţia aceea. Amelia, o revoluţionară? Da, o revoluţionară însoţită de servitoarea ei pentru ca, fireşte, domnişoara să nu fie nevoită să se deranjeze nici ca să-şi facă patul.

— Amelia n-a luat-o cu ea pe Edurne, am protestat eu prinzând puţin curaj.

— Nu, n-a luat-o cu ea, pentru că nu i s-a permis. Edurne mi-a povestit că ea a vrut s-o însoţească, dar că Amelia i-a spus că nu era autorizată să meargă cu nimeni. Bine, aţi venit să-mi spuneţi ceea ce ştiam deja, că Amelia a plecat. Când am ajuns acasă azi-dimineaţă, am întrebat de soţia mea şi nimeni n-a

ştiut să mă pună la curent, iar Edurne a început să plângă atunci când am întrebat-o de ea. A reuşit să-mi spună doar aceeaşi prostie ca şi tine, Laura, că Amelia a plecat în Franţa să facă revoluţie.

Deodată, Santiago părea obosit, de parcă toată furia pe care o stăpânise s-ar fi transformat în resemnare.

— Santiago, suntem alături de tine, dispuşi să te ajutăm cu orice ar fi, dar vreau să te rog s-o ierţi pe nepoata mea, este o copilă fără nicio intenţie rea.

Cuvintele tatălui meu păreau că reînvie mânia lui Santiago.

— Să mă ajutaţi? În ce fel aţi putea să mă ajutaţi? Nu vă lăsaţi amăgit, don Armando, dacă Amelia a plecat înseamnă că… înseamnă că a plecat cu alt bărbat.

— Nu, nici vorbă de aşa ceva – unchiul Juan se postă ofensat în faţa ginerelui său. Nu-ţi voi permite să fii nerespectuos cu fiica mea. Amelia e o copilă, da, a comis o greşeală, dar să plece cu alt bărbat, niciodată! Nu vreau să-ţi reproşez nimic, dar călătoriile tale neanunţate n-au fost tocmai modul cel mai adecvat de a te îngriji de căsnicia ta.

Santiago a strâns din pumni. Cred că, dacă nu ar fi fost desăvârşita lui educaţie şi, mai ales, faptul că era un bărbat care ştia să se controleze, l-ar fi lovit pe unchiul Juan.

— Vreau să cred că Amelia ne-ar fi părăsit pe mine şi pe fiul ei numai pentru o mare pasiune. Să-l abandoneze pe Javier doar pentru o revoluţie? Nu, dumneavoastră nu o cunoaşteţi pe Amelia. E foarte adevărat că nu s-a comportat niciodată ca o mamă grijulie cu Javier, dar eu ştiu că îl iubeşte; în ceea ce mă priveşte… credeam acelaşi lucru.

— Ne-am gândit să mergem acasă la Lola, interveni tatăl meu, sper că ne vei însoţi.

— Nu, nu, don Armando, nu vă voi însoţi. Nu voi merge s-o caut. Dacă a plecat, o fi ştiind ea de ce şi va trebui să-şi asume consecinţele.

— Dar este soţia ta! protestă unchiul Juan.

— O soţie care m-a părăsit.

— Dar tu tocmai te-ai întors dintr-o călătorie şi, când ai plecat, nici măcar nu ţi-ai luat rămas-bun de la ea…!

Santiago a ridicat din umeri. Pentru el era perfect normal să plece şi să vină fără să dea explicaţii, de parcă ar fi fost o prerogativă pentru care nu trebuia să se justifice.

— Am dori să ne însoţeşti acasă la Lola, insistă tatăl meu.
— V-am mai spus că nu, don Armando. Iar tu, Laura…
Nu mi-a mai adresat niciun alt cuvânt, dar m-a făcut să mă simt ca o ticăloasă.
Am plecat distruşi de la Santiago. Nu putusem să vorbim cu Edurne, iar eu m-am bucurat, pentru că nu ştiu dacă am fi putut să ne menţinem ferme în versiunea noastră, dacă amândouă am fi fost presate.
Le-am indicat unde locuia Lola. Am mers grăbiţi până în strada Toledo, până când am găsit locuinţa pe care Lola o împărţea cu Josep şi unde trăia cu fiul ei Pablo. Lola ocupa o mansardă la care se ajungea printr-o scară întunecoasă. Eu fusesem în casa aceea o singură dată, însoţind-o pe verişoara mea. De fapt, nici mie nu-mi plăcea Lola, nici eu ei, astfel că obişnuiam să ne tratăm cu o răceală care o mâhnea pe Amelia. Ei i-ar fi plăcut să fim prietene şi, mai ales, să poată împărtăşi cu mine peripeţiile ei cu Lola.
Soneria nu funcţiona, aşa că unchiul Juan a bătut în uşă. Ne-a deschis Pablo, fiul Lolei. Puştiul era răcit şi părea că are febră.
— Ce doriţi?
— Pablo, o căutăm pe Amelia, am reuşit eu să spun înainte ca unchiul sau tatăl meu să vorbească.
— Dar Amelia a plecat cu Pierre, au plecat azi-noapte cu trenul, răspunse el.
Unchiul Juan s-a făcut alb la faţă auzind ceea ce tocmai spusese copilul.
— Putem intra? a întrebat el dându-l la o parte şi intrând.
Pablo a ridicat din umeri, privindu-mă mirat de situaţie.
— Mama nu-i acasă, şi nici Josep.
— Cine-i Josep? întrebă unchiul Juan.
— Tatăl meu.
— Şi îi spui Josep?
Întrebarea unchiului meu nu a părut să-l surprindă pe copil.
— Da, toţi îi spun Josep, dar uneori îi spun şi tată, depinde cum îmi vine.
În acest moment al conversaţiei, eram deja în mica încăpere care servea drept cameră de zi şi de dormitor al lui Pablo. Mansarda avea doar două camere: una era cea în care ne aflam, iar cealaltă, încă şi mai mică, unde dormeau de obicei Lola şi Pablo când Josep nu era acasă, precum şi o bucătărie minusculă

luminată printr-o lucarnă. Nu aveau cameră de baie; ca şi ceilalţi locatari, trebuiau să folosească o toaletă situată pe palier.

Unchiul Juan a căutat din priviri un scaun pe care să se poată aşeza. Eu şi tatăl meu am rămas în picioare, în vreme ce Pablo se aşeza pe un alt scaun, aşteptând să-i spunem ce dorim.

— Bine, zi-ne exact unde este Amelia, îi porunci unchiul meu.

— V-am mai spus: în Franţa, cu Pierre.

— Şi cine este Pierre? insistă unchiul meu.

— Logodnicul Ameliei… mă rog, nu ştiu dacă e logodnicul ei, pentru că Amelia este măritată, dar dacă nu-i logodnicul ei, e ceva asemănător. Se iubesc şi Amelia îl va ajuta.

Unchiul Juan a început să transpire, în vreme ce tatăl meu, năucit de ceea ce spunea Pablo, a hotărât să ia loc.

— Pablo, nu spune astfel de lucruri… Amelia şi Pierre sunt doar prieteni… Amelia îl va ajuta să facă revoluţia, am intervenit eu, privindu-l neliniştită pe Pablo, încercând să-i spun din priviri să nu mai rostească niciun cuvânt.

— Taci! Tonul tatălui meu mă întrerupse brusc. Şi tu, băiete, adăugă el, o să ne spui tot ce ştii.

Pablo a părut că se sperie dintr-odată şi a înţeles că a vorbit mai mult decât ar fi trebuit.

— Eu nu ştiu nimic! reuşi el să îngaime, îngrijorat.

— Ba ştii foarte bine! Şi ne vei spune.

Tatăl meu se ridicase şi se postase în faţa copilului, care îl privea speriat.

— Cu cât ne vei povesti mai repede tot ce ştii, cu atât vom pleca mai repede de aici, îl somă unchiul Juan.

— Dar eu nu ştiu nimic! Te rog, Laura, spune-le să mă lase în pace!

Mi-am plecat ochii ruşinată. Nu puteam să fac asta şi nici să spun altceva. Nici tatăl şi nici unchiul meu nu aveau să-mi permită să intervin ca să-l împiedic pe copil să vorbească.

— Mama spune că nu sunt sclav, că nu trebuie să mă umilesc în faţa capitaliştilor de rahat, spuse Pablo, încercând să-şi facă singur curaj.

— Dacă nu ne zici ce ştii, o să te ducem la comisariat, poliţia o s-o caute pe mama ta şi o să vedem după aceea ce-o să se întâmple, îl ameninţă tatăl meu.

Pablo, căruia îi străluceau ochii din ce în ce mai tare din cauza febrei şi a spaimei, a început să se smiorcăie.

— Mama este revoluţionară şi acum ne guvernează fasciştii.

Aceasta a fost ultima încercare a lui Pablo înainte de a începe să vorbească.

— Bine, să mergem la comisariat; din câte ştiu, mama ta are câteva socoteli neîncheiate cu poliţia şi, oricât o fie ea de revoluţionară, legea e lege pentru toată lumea, a afirmat tatăl meu.

Pablo mi-a căutat din nou privirea, cerându-mi ajutorul, dar eu nu puteam să-i spun nimic, mă rugam ca băiatul să nu dea niciun indiciu care ar putea zădărnici fuga Ameliei.

— Amelia a venit aseară aici, Pierre o aştepta. Au spus că se duc să ia trenul, că mai întâi vor pleca la Barcelona şi apoi în Franţa.

— La Barcelona? întrebă unchiul Juan.

— Pierre trebuie să se întâlnească cu nişte prieteni ai tatălui meu, reuşi Pablo să spună.

— Unde locuieşte tatăl tău? vru să ştie unchiul Juan.

— Pe o stradă din cartierul Ensanche.

— Şi care este numele de familie al tatălui tău? insistă unchiul meu.

— Soler.

— Spune-mi, cine-i Pierre?

Tatăl meu vorbea acum pe un ton blând, încercând să-l liniştească pe Pablo.

— E un prieten al părinţilor mei, este un revoluţionar de la Paris. Lucrează ca să ducă revoluţia pretutindeni şi ne ajută.

— Este logodnicul Ameliei?

Tatăl meu puse întrebarea fără să ne privească nici pe mine, nici pe unchiul Juan.

— Da, murmură Pablo. Ieri, când a venit Amelia, s-au sărutat. Ea plângea foarte tare, dar el i-a promis că nu va avea niciodată motive să regrete că a plecat cu el. Pierre o săruta întruna şi Amelia pe el. Se sărutau aşa cum se sărută părinţii mei… iar Amelia i-a spus că îl va urma până la moarte.

Am început să tuşesc. Era o tuse nervoasă, tot ce-mi doream era ca Pablo să tacă, să nu mai scoată niciun cuvânt, ca tatăl şi bietul meu unchi Juan să nu mai audă toate acele amănunte.

Unchiul Juan era palid şi trupul îi era atât de rigid, încât părea un cadavru. Îl asculta pe Pablo cu ochii mari deschişi şi în ei nu se citea doar suferinţa, ci şi ruşinea şi stupoarea. Cum să şi-o poată închipui pe Amelia sărutându-se cu un bărbat care nu era soţul ei? Era oare cu putinţă ca ea să se lege de un alt bărbat până la moarte? Tot ce auzise nu i se părea cu putinţă, ca şi cum ar fi fost vorba de o străină, nu de propria fiică. Deodată, părea să-şi fi dat seama că nu o cunoştea, că femeia despre care vorbeau nu avea nimic de-a face cu prima lui născută, cu fiica pe care o iubea din tot sufletul.

Tata s-a apropiat de unchiul meu, îndemnându-l să plecăm. Unchiul Juan s-a ridicat cu chiu, cu vai în picioare. Părea un robot. Tatăl meu l-a luat de braţ, ajutându-l să se îndrepte spre uşă. Au ieşit, fără să-l salute pe Pablo.

— Mâine plec la Barcelona, îmi spuse băiatul în loc de rămas-bun.

— La Barcelona? Şi o s-o vezi pe Amelia? am întrebat eu cu voce joasă.

— Nu ştiu, dar mama zice că o să locuim cu tatăl meu. E foarte bucuroasă. Mie îmi pare rău că plec din Madrid, chiar dacă aici nu avem pe nimeni. Mă rog, pe bunica mea, dar mama nu se înţelege bine cu ea.

— Dacă o vezi pe Amelia, spune-i… spune-i că-i doresc să fie foarte fericită şi că o iubesc mult.

Pablo a încuviinţat fără să spună o vorbă, iar eu am ieşit iute, ca să-i ajung din urmă pe tata şi pe unchiul Juan.

La întoarcerea mea acasă, mătuşa Teresa încă mai plângea. Mama îi dăduse să bea două ceşti cu ceai de tei şi un pahar cu Apa carmelitelor[30], dar n-au avut niciun efect. Mama o chemase pe verişoara mea Antonietta, care stătea pe scaun, foarte serioasă, fără să scoată o vorbă.

— Aţi găsit-o? întrebă nerăbdătoare mama.

Tatăl meu i-a povestit fără lux de amănunte că ne-am văzut cu Santiago şi apoi am fost acasă la Lola şi că, după cum se

---

[30] Soluţie calmantă pe bază de plante, utilizată în secolul al XVII-lea în mănăstirile Ordinului Carmelitelor pentru a trata crizele de nervi, isteria, chiar şi depresia. (n.tr.)

pare, Amelia a plecat la Barcelona, dar că destinaţia ei finală este Franţa.

Mătuşa Teresa a plâns cu şi mai multă patimă şi disperare auzind relatarea din ultimele ore şi nu reuşea decât să ceară să i se înapoieze fiica.

Nu ştiam ce să facem, nici ce să spunem; a fost cea mai lungă zi din viaţa mea.

Pe la mijlocul după-amiezii, eu şi Melita i-am însoţit pe mătuşa, pe unchiul şi pe verişoara noastră acasă la ei. Eram foarte îndureraţi cu toţii, dar mama hotărâse că nu putea anula cina din seara aceea, deoarece printre invitaţi era şi un cuplu împreună cu doi dintre fiii lor, din care unul o curta pe sora mea Melita şi ştiam că în noaptea aceea avea să ceară oficial permisiunea de a-i face curte.

Eu aş fi rămas cu dragă inimă cu unchiul, cu mătuşa şi cu Antonietta, dar ei au preferat să fie singuri.

Cina a fost un coşmar. Tata era absent; mama, nervoasă, iar sora mea, şocată de cele întâmplate, de-abia îi acorda atenţie pretendentului ei. E foarte adevărat că tânărul nu a fost descurajat de atmosfera neobişnuită şi, susţinut de tatăl său, a sfârşit prin a-i cere tatălui meu permisiunea pentru a începe o relaţie cu sora mea. Tatăl meu i-a acordat-o fără să se arate entuziasmat. După mai mulţi ani, i-am povestit lui Rodrigo ce se întâmplase în ziua aceea. Deşi acum nu are nicio legătură, vă voi spune totuşi că, la scurtă vreme după ce a izbucnit războiul civil, Rodrigo s-a însurat cu sora mea Melita.

În dimineaţa următoare, Edurne s-a prezentat la mine acasă cu valiza. Santiago i-a dat o sumă generoasă de bani ca să se întoarcă în cătun, la mama şi la bunicii ei.

— Eu nu mă pot întoarce, domnişoară Laura; mama mă omoară dacă află că don Santiago m-a dat afară.

— Dar tu n-ai nicio vină pentru tot ce s-a întâmplat, mama ta te va înţelege, i-am spus eu, puţin convinsă.

— Acolo au nevoie de ce câştig eu, gospodăria de-abia le oferă strictul necesar ca să trăiască şi, în plus, mama îmi face trusoul, în cazul în care m-aş mărita într-o bună zi.

— Trusoul poate să aştepte, interveni mama, iar tu, fiind acolo, poţi oricând să dai o mână de ajutor. De altfel, fratele tău

Aitor este bine situat în PNV; cumnata mea Teresa mi-a spus că este foarte bine văzut.

— Ah, doña Elena, dumneavoastră n-o cunoaşteţi pe mama! Nu ştiţi cât de mult o să se supere. Ea mi-a cerut să mă comport cum s-a purtat ea întotdeauna cu familia Garayoa şi vedeţi şi dumneavoastră ce am făcut eu.

Edurne plângea neconsolată şi mă ţinea de mână, implorându-mă să nu o părăsesc. Eu mă zbăteam între ceea ce mă rugase verişoara mea Amelia, să am grijă de Edurne, şi povara responsabilităţii pe care mi-o asumam. Loialitatea faţă de verişoara mea a avut câştig de cauză.

— Mamă, pot vorbi cu tine un moment între patru ochi?

Mama m-a privit cu neîncredere; mă cunoştea foarte bine şi ştia ce aveam de gând să-i cer, aşa că a încercat să tragă de timp.

— Uite ce este, Laura, nu pot să mai pierd vremea, avem destule probleme pe cap…

— Doar o clipă! am implorat-o eu.

Am ieşit din salon şi ne-am dus în camera mea. În momentul acela mama devenise deja foarte prost dispusă.

— Laura, trebuie să fii chibzuită, începu ea să-mi spună, dar am întrerupt-o.

— Ce-ai să-mi reproşezi? Cu ce te-am supărat?

— Cu nimic, copilă, cu nimic, dar trebuie să înţelegi că nu o putem angaja pe Edurne, ştiu că asta o să-mi ceri.

— Dar, mamă, ea nu se poate întoarce în cătun! Tu ştii că Amaya e cam năbădăioasă…

— Amaya a fost întotdeauna o servitoare credincioasă. Măcar de-ar fi fost şi Edurne ca mama ei, n-ar fi intrat în bucluc şi nici nu i s-ar fi umplut capul cu aiureli despre revoluţie.

— Te rog frumos, vorbeşte cu tata!

— Nu suntem bogaţi, nu putem aduce încă o gură în casă. Chiar nu-ţi dai seama de situaţie? Politica răvăşeşte totul: sunt greve, tulburări de stradă, unii nebuni atacă mănăstirile; nu ştiu ce se va întâmpla… iar tatăl tău este un mototol, îl sprijină pe don Manuel Azaña, ca şi fratele său Juan, dar cred că Azaña nu va reuşi să controleze situaţia…

— Nu mă interesează politica! Ce vreau eu este s-o ajut pe Edurne! Şi să nu-mi spui că nu-i putem găsi un locşor în casă. Poate dormi în odaia cameristei tale, n-o va deranja pe

Remedios. De altfel, Remedios este în vârstă, îi va prinde bine s-o ajute cineva.

— Nici gând! Nu vreau să am o comunistă drept subretă, nu vreau belele în casă. E de-ajuns câte avem din cauza celor întâmplate cu verişoara ta Amelia.

Tata a bătut uşor la uşă. Auzise vocea iritată a mamei.

— Mă duc la birou, o să mă întorc la masă. Dar ce se întâmplă?

— Fiica ta vrea s-o aducem pe Edurne aici, în casă. Santiago a dat-o afară.

— Te rog, tată!

— Uite ce este, ceea ce putem face este să vorbim cu unchiul şi cu mătuşa ta, eu însumi mă voi duce să-i fac o vizită Teresei şi să-i explic situaţia. Ei ar trebui să-şi ia răspunderea pentru Edurne. La urma urmelor, Edurne este fiica Amayei, care a fost mulţi ani servitoarea lor. Ei vor şti ce să facă.

Mama se arăta încăpăţânată ca un catâr.

— Nu cred că-i o idee bună, spuse tatăl meu, spre surprinderea mea şi a mamei.

— De ce nu? Spune-mi, Armando, de ce nu? Edurne nu este problema noastră.

— Amelia este nepoata mea şi ceea ce a făcut are consecinţe şi asupra noastră, nu ne putem spăla pe mâini. Uite ce este, Elena, pentru fratele meu şi pentru Teresa ar fi dureros să fie obligaţi să o primească pe Edurne. Ar face-o, desigur, dintr-un simţ al responsabilităţii, dar prezenţa ei ar fi o permanentă aducere-aminte a dramei pe care trebuie să o înfrunte. Nu, nu vreau să le provoc şi mai multă durere fratelui şi cumnatei mele, iar Laura are dreptate, n-o putem abandona pe fetişcana aia proastă.

— Este o comunistă, răspunse mama şi părea că scuipă cuvântul „comunistă”.

— Crezi că Edurne ştie cu adevărat ce este comunismul? Şi chiar dacă ar fi comunistă, de ce n-ar trebui să fie? Ce i-a dat ei viaţa până acum, ca să fie altceva?

— Ar trebui să-i fie recunoscătoare familiei tale pentru tot ce a făcut pentru ea. Au tratat-o ca pe un membru al familiei, la fel ca şi pe mama ei…

— Recunoscătoare? Nu, Elena, lucrurile nu sunt aşa cum le înfăţişezi tu. Au tratat-o ca pe o fiinţă umană şi nimeni n-are de

ce să fie recunoscător pentru că este tratat drept ceea ce este. Edurne şi-a făcut bine treaba, aşa cum o făcea şi Amaya; nu ne datorează nimic.

— Cum poţi vorbi aşa?! Uneori, şi tu pari comunist!

— Hai, Elena, nu exagera! Nu confunda comunismul cu dreptatea. De aşa ceva duce lipsă ţara asta, de aceea se întâmplă ce se întâmplă. Aici, oamenii au fost înrobiţi şi acum mulţi se miră că poporul îşi cere ceea ce este al său.

— Şi de asta trebuie să dea foc bisericilor? Eşti de acord ca ţăranii să ocupe proprietăţile? Nu sunt ale lor!

— Uite ce este, să nu ne mai certăm, trebuie să plec la birou şi vreau să trec pe la fratele meu Juan. Ei trăiesc o tragedie din cauza fugii Ameliei şi obligaţia noastră este să le întindem o mână de ajutor.

Fermitatea tatălui meu a înduplecat-o pe mama.

— Şi ce vrei să facem?

— Deocamdată, Edurne să rămână aici, măcar provizoriu. Instalează-o unde crezi că se cuvine şi dă-i de lucru.

— Nu vreau să le molipsească pe fiicele mele cu ideile ei…

— Elena, nu mai insista şi fă ce ţi-am spus, o întrerupse tăios tatăl meu, iar tu, Laura, sper să fii înţeleaptă. Ştiu cât de legată erai de verişoara ta, dar trebuie să recunoşti că s-a purtat urât, foarte urât, cu toţi: cu soţul ei, cu fiul ei şi chiar cu tine. Nu vreau să te duci nicăieri cu Edurne fără permisiunea mamei tale. În această familie am avut deja destule neplăceri din cauza politicii.

— Îţi promit, tată, că nu vei avea niciun motiv să te plângi de mine.

— Asta sper şi eu; sora ta Melita este mai înţeleaptă. Are acelaşi nume ca verişoara ta Amelia, dar poate pentru că i s-a adăugat şi numele María, Amelia María, a făcut-o să fie altfel.

— Ce idee! Ce legătură să aibă numele cu cele întâmplate? spuse mama.

Discuţia aceea între părinţii mei s-a soldat cu Edurne instalată în casă, iar şederea ei, care urma să fie provizorie, a devenit permanentă. De atunci, Edurne a fost întotdeauna cu mine, până în ziua de astăzi.»

Doña Laura oftă. Amintirile păreau că o copleşesc şi îşi trecea mâna prin păr, încercând parcă să le alunge.

— Poate că reuşeşti să reconstitui cu ajutorul familiei dumitale ce s-a întâmplat cu Santiago din momentul acela. La urma urmelor, este străbunicul dumitale. El a rupt pentru totdeauna relaţiile cu familia Garayoa.

— Nu l-aţi mai văzut niciodată? am întrebat eu descumpănit.

— N-a vrut să ştie nimic de noi. Presupun că, dacă ne-ar fi văzut, şi-ar fi amintit permanent umilinţa pe care i-o provocase abandonul Ameliei. Niciodată nu ne-a permis să-l vizităm pe Javier, nici măcar unchiului şi mătuşii mele care, în definitiv, erau bunicii băiatului.

— Ce tare! Şi don Juan şi doña Teresa au acceptat aşa ceva?

— N-aveau încotro! Se simţeau ruşinaţi şi se învinuiau pentru comportamentul Ameliei. Nu voiau să contribuie cu prezenţa lor la suferinţa lui Santiago, de fapt, n-au îndrăznit să i-o impună. Santiago a rupt orice relaţie cu unchiul Juan şi te asigur că asta a însemnat o lovitură dură pentru el. Unchiul şi mătuşa mea au fost practic ruinaţi când s-a închis afacerea din Germania, aşa că pierderea sprijinului din partea familiei Carranza a fost o lovitură în urma căreia unchiul Juan nu şi-a revenit niciodată. După aceea, a venit războiul şi totul a fost din ce în ce mai rău. Au fost vremuri grele pentru toţi... În sfârşit, ţi-am pregătit o întâlnire ca să-ţi continui investigaţia.

— Ah, da? Cu cine? am întrebat eu, fără să-mi ascund interesul.

— Cu Pablo Soler.

— Cu fiul Lolei?

— Da, cu fiul Lolei. Dar, fiind jurnalist, dumneata trebuie să ştii cine este Pablo Soler.

— Eu? Habar n-am. De ce ar trebui să ştiu?

— Pentru că este istoric, a scris mai multe cărţi despre războiul civil şi în ultimii ani a participat la dezbateri la televiziune şi a scris articole în ziare.

— Da, numele îmi este cunoscut, dar, de fapt, nu m-a interesat niciodată prea mult să cunosc dedesubturile războiului. În aceşti ani s-au publicat atâtea cărţi, au avut loc atâtea polemici... Războiul a fost o sălbăticie, iar eu, drept să spun, nu vreau să ştiu de sălbăticii.

— O atitudine prostească.

— Ei, comedie, doña Laura! Dar cum puteţi să-mi spuneţi aşa ceva?

— Te simţi mai bine dacă ignori istoria? Crezi că, dacă n-o cunoşti, n-a existat?

— Măcar mă menţin departe de polemicile unora şi ale altora.

— O atitudine de neînţeles la un jurnalist.

— N-am spus niciodată că sunt un jurnalist bun, m-am apărat eu.

— Bine, să lăsăm această discuţie. Uite, ai aici notat numărul de telefon al lui Pablo Soler; am vorbit cu el şi este dispus să te primească. Va trebui să mergi la Barcelona.

— Îl voi suna numaidecât şi, de îndată ce îmi acordă întrevederea, voi pleca.

— Bine, atunci nu mai avem ce să ne spunem, cel puţin deocamdată.

Doña Laura se ridică anevoie. Mi se părea că îmbătrâneşte pe zi ce trece, dar nu m-am oferit să o ajut să se ridice în picioare. Ştiam că mi-ar fi refuzat ajutorul. Îmi dădeam seama că, în ciuda vârstei lor, doamnelor din familia Garayoa le plăcea să se simtă independente.

2

Când am ajuns acasă, m-am apucat să scriu tot ceea ce îmi povestise doña Laura. Aveam totul proaspăt în memorie şi nu voiam să uit vreun amănunt.

Am scris până în zori, fiind însoţit de o sticlă de whisky bun. Se crăpa de ziuă când m-am vârât în pat şi am dormit ca un copil până când soneria telefonului mobil, pe care îl lăsasem pe noptieră, m-a readus la realitate.

— Bună, fiule, cum îţi merge?

— Of, mamă, m-ai fi putut suna la altă oră!

— Dar e două după-amiază. Nu cumva dormeai?

— Ei bine, da, asta făceam, am lucrat până în zori. Ieri mi s-au povestit o mulţime de lucruri despre străbunica şi nu voiam să uit ceva.

— Despre asta voiam să-ţi vorbesc. Să-ţi explic, Guillermo, sunt îngrijorată pentru tine. Mi se pare că iei prea în serios misiunea încredinţată de mătuşa ta Marta şi îţi neglijezi meseria. Ştiu că mătuşa te plăteşte generos; să scrii despre străbunica e o treabă bună ca divertisment, dar nu ca să o iei razna şi să nu mai cauţi de lucru în profesia ta, cea de jurnalist.

Îmi simţeam capul ca un dop de plută, dar ştiam că dacă mama hotărâse să-mi ţină o predică, nimic nu ar fi oprit-o, aşa că am decis să mă predau din capul locului.

— Şi mie mi-ar plăcea să-mi apară o slujbă bună. Crezi că nu am dat sfoară peste tot în ţară? Dar nu mi se oferă nimic, mamă. Dreapta n-are încredere în mine, pentru că mă consideră un „extremist de stânga”, şi nici stânga, pentru că nu-i susţin, aşa că n-am multă căutare.

— Hai, Guillermo, lucrurile nu pot fi aşa cum le înfăţişezi tu. Eşti un jurnalist bun; în plus, vorbeşti perfect engleza şi franceza, chiar şi germana destul de bine. E imposibil la valoarea ta să nu ţi se ofere nicio slujbă.

— Mamă, pentru tine valorez foarte mult, dar nu şi pentru ei.

— Dar trusturile de presă nu aparţin politicienilor.

— Nu, dar este ca şi cum le-ar aparţine; unii au interese într-unele, şi alţii în altele. Nu asculţi radioul? Nu te uiţi la televizor?

— Guillermo, nu fi încăpăţânat şi ascultă-mă!

— Dar te ascult! Ştiu că îţi vine greu să înţelegi cum stă treaba cu jurnalismul, dar crede-mă că aşa este.

— Promite-mi că vei încerca în continuare să-ţi găseşti o slujbă.

— Îţi promit.

— Bine. Când mai vii să mă vezi?

— Nu ştiu, lasă-mă să mă scol şi să mă organizez, apoi te sun, bine?

Depăşind momentul critic al conversaţiei cu mama, m-am băgat sub duş ca să mă dezmeticesc. Tâmplele îmi zvâcneau şi simţeam un nod în capul stomacului. Whisky-ul îşi făcuse mendrele.

Am aruncat o privire în frigider şi am găsit un suc de fructe la cutie şi un iaurt. Suficient cât să-mi refac energiile înainte de a-i telefona lui Pablo Soler. Bineînţeles că mai întâi am intrat pe internet să caut informaţii despre el şi, spre surprinderea mea, am găsit că profesorul Soler era un istoric renumit, că predase cursuri la Universitatea Princeton şi revenise în Spania cu toate onorurile în anul 1982. Publicase peste douăzeci de cărţi şi era considerat o autoritate în privinţa războiului civil spaniol.

Am căutat numărul de telefon pe care mi-l pusese la dispoziţie doña Laura.

— Don Pablo Soler?

— La telefon.

— Don Pablo, mă numesc Guillermo Albi Carranza. Numărul dumneavoastră de telefon mi l-a dat doña Laura Garayoa. Cred că v-a vorbit despre investigaţia pe care o desfăşor.

— Aşa este.

Omul nu părea foarte vorbăreţ, aşa că eu am fost cel care a continuat să vorbească.

— Dacă nu vă deranjează, aş dori să mă primiţi ca să-mi lămuriţi unele lucruri cu privire la Amelia Garayoa, care, nu ştiu dacă v-a spus doña Laura, a fost străbunica mea.

— Mi-a spus, într-adevăr.

— Bine, aşadar, când aş putea veni să vă văd?

— Mâine la ora opt fix.

— Seara?

— Nu, dimineaţa.

— Aha! Bun… deci… bine… dacă îmi daţi adresa, voi fi acolo.

Mi-am deplâns soarta. Mi-ar fi plăcut să-mi revin din somn şi din whisky, dar nu aveam încotro decât să-mi vâr câteva lucruri într-o geantă şi să mă duc la aeroport ca să iau primul avion

către Barcelona. Slavă Domnului că mătuşa Marta era darnică în privinţa fondurilor, pentru că va trebui să dorm acolo şi, în starea în care mă aflam, nu eram dispus să mă cazez la un hotel de mai puţin de patru stele.

Pablo Soler s-a dovedit a fi un bătrân înalt, zvelt, foarte drept pentru vârsta lui, căci avea peste optzeci de ani, dar păstra o agilitate surprinzătoare. Mi-a deschis chiar el uşa casei sale, o locuinţă situată într-o zonă rezidenţială a Barcelonei.

Halal comunist! m-am gândit eu când am intrat în apartamentul spaţios, decorat elegant. Pe pereţi am observat un Mompó[31], două desene de Alberti[32], un Miró[33]… Cu alte cuvinte, o avere cheltuită pentru decoraţii interioare.

— Vă interesează pictura? mă întrebă el văzând că îmi fugeau ochii de la un tablou la altul.

— Într-adevăr, sunt jurnalist, dar am oscilat în a studia Belle-Artele.

— Şi de ce n-aţi făcut-o?

— Ca să nu mor de foame. Ştiu că îmi lipseşte talentul necesar ca să fac ceva măreţ, dar nici ca jurnalist nu îmi merge foarte bine.

Pablo Soler m-a condus în biroul său, ai cărui pereţi erau îmbrăcaţi de sus până jos cu rafturi pline de cărţi. Portretul unei tinere ocupa singurul loc rămas liber pe perete, unde nu erau cărţi. M-am oprit să privesc tabloul pentru că tânăra pictată părea mulatră.

— Este soţia mea, spuse el.

— Aha! a fost singurul răspuns care mi-a trecut prin cap.

— Bine, să revenim la treburile noastre. Vă ascult.

— Bănuiesc că doña Laura v-a spus…

— Da, da, mă întrerupse el, încercaţi să cunoaşteţi viaţa Ameliei.

---

[31] Manuel Hernández Mompó (1927–1992), pictor spaniol, reprezentant de seamă al generaţiei de pictori abstracţionişti din anii 1950. (n.tr.)

[32] Rafael Alberti Merello (1902–1999), poet spaniol, aparţinând aşa-numitei Generaţii de Argint din 1927; prima lui vocaţie artistică se îndreaptă către pictura de avangardă pe care o părăseşte la moartea tatălui său în 1920, când îşi descoperă talentul de poet. (n.tr.)

[33] Joan Miró i Ferrà (1893–1983), pictor, sculptor, gravor şi ceramist spaniol de origine catalană, reprezentant de seamă al suprarealismului. (n.tr.)

— Într-adevăr, despre asta este vorba. Mi-a fost străbunică, dar în familia mea nu se ştie nimic despre ea, a fost întotdeauna un subiect tabu. Uitaţi, am adus copia unei fotografii vechi. O recunoaşteţi?

Pablo Soler o privi pe îndelete.

— A fost o femeie foarte frumoasă, murmură el.

Luă un clopoţel pe care îl agită, făcându-l să răsune. Apăru numaidecât o subretă filipineză într-o uniformă desăvârşită. Eu eram în continuare uluit, ţinând seama de faptul că îl consideram un revoluţionar. A cerut să ne aducă o cafea, motiv pentru care i-am fost recunoscător, pentru că, în mod normal, la opt dimineaţa, nu sunt în cea mai bună formă.

— Cu ce vreţi să încep? mă întrebă el fără alte preambuluri.

— Mă gândisem să-mi povestiţi dacă aţi văzut-o pe Amelia chiar aici, la Barcelona, când a fugit cu Pierre. După cum mi-a spus doña Laura, exact în zilele acelea, mama dumneavoastră v-a adus să locuiţi aici. Şi, mă rog, dacă m-aţi putea informa despre cine era într-adevăr Pierre…

— Pierre Comte era un agent al INO.

— Şi asta ce este? am întrebat eu stupefiat, dat fiind că nu auzisem niciodată această denumire.

— Departamentul Extern al Serviciului de Informaţii, o secţie a NKVD[34], care, la rândul său, provenea din CEKA[35], organism creat în 1917 de către Felix Dzerjinski[36]. Ştiţi despre ce vorbesc?

Pablo Soler mă privea curios, deoarece rămăsesem năucit la auzul dezvăluirilor sale. Tocmai aflasem că străbunica mea fugise cu un agent sovietic, de parcă s-ar fi dus la plimbare.

— Ştiu cine a fost Felix Dzerjinski, un polonez care conducea serviciul de securitate al lui Lenin şi care a sfârşit prin a pune în funcţiune CEKA, o poliţie al cărei obiectiv era urmărirea contrarevoluţionarilor.

— Se poate spune şi aşa… CEKA şi-a sporit puterea şi funcţiile şi şi-a schimbat denumirea în GPU – Direcţia Politică a Statului – şi apoi în OGPU, care înseamnă Direcţia Politică Unificată a

[34] Sigla denumirii în rusă a Comisariatului Poporului pentru Afaceri Interne, înfiinţat în 1934 şi îndeplinind funcţii poliţieneşti şi de securitate a statului sovietic. (n.tr.)

[35] Poliţie secretă având rolul de a organiza procese extrajudiciare şi execuţii în vederea apărării revoluţiei. (n.tr.)

[36] Revoluţionar comunist polonez (1877–1926), întemeietorul poliţiei secrete bolşevice numite CEKA. (n.tr.)

Statului. Până când, în 1934, a fost încorporată în NKVD. Dar dumneavoastră vă este mai cunoscută denumirea de KGB, aşa cum s-a numit începând din 1954. Pe vremea aceea, NKVD era organizat ca un minister; de el depindea totul: poliţia politică, grănicerii, spionajul extern, gulagurile, iar în cadrul NKVD era INO, alcătuit dintr-o adevărată armată din umbră care acţiona peste tot în lume. Agenţii săi erau de temut.

— Dată naibii străbunica mea!

— Când Amelia a fugit cu tovarăşul Pierre, habar n-avea cu ce se ocupa acesta. Nici Josep, nici Lola nu-i spuseseră nimic despre el, decât că era librar la Paris şi tovarăş comunist; nici ei nu ştiau că Pierre era agent sovietic. Şi asta ţinând seama că atât Josep, cât şi Lola erau comunişti convinşi, capabili să facă orice li s-ar fi cerut.

— Credeam că mama dumneavoastră a fost socialistă.

— Într-adevăr, a fost la început, dar a sfârşit prin a milita cu comuniştii; ei nu-i plăceau lucrurile făcute pe jumătate. Lola a fost cu adevărat o femeie de caracter.

— Mă uimeşte faptul că atunci când vorbiţi despre părinţii dumneavoastră folosiţi prenumele lor…

— E bine să pui distanţă când e vorba să scoţi în evidenţă nişte fapte istorice, dar, în cazul meu, când am ajuns la adolescenţă, am început să mă gândesc la ei ca la Josep şi Lola. Şi, într-adevăr, erau comunişti dintr-o bucată, nimic şi nimeni n-ar fi reuşit să-i facă să se clatine din convingerile lor. Erau teribili. Ştiţi? N-am încetat niciodată să-i admir pentru credinţa lor într-o cauză, pentru cinstea lor, pentru simţul loialităţii şi al sacrificiului, dar nici n-am încetat să le reproşez orbirea.

— Iertaţi-mă, domnule profesor, vă voi pune o întrebare care poate vi se va părea impertinentă: sunteţi comunist?

— Credeţi că aş fi putut ţine cursuri la Princeton dacă aş fi fost comunist? Mi-a fost de-ajuns cu părinţii mei… Nu, nu sunt comunist şi nu le-am împărtăşit niciodată crezul, ideea lor puerilă despre paradis. M-am răzvrătit împotriva părinţilor mei, cum fac de obicei tinerii; în cazul meu, din motive personale, mai ales împotriva mamei, dar, pe vremea aceea, eram un băieţel care, în plus, îl adoram pe tatăl meu, simţeam pentru el o admiraţie fără margini. Dacă vreţi să ştiţi ce gândesc, vă voi face un rezumat: detest orice „ism”: comunism, socialism,

naţionalism, fascism… În definitiv, tot ce poartă germenul totalitarismului.

— Dar trebuie că aveţi totuşi o ideologie…

— Sunt un democrat care crede în oameni, în iniţiativa şi în capacitatea lor de a o scoate la capăt fără tutele politice sau religioase.

— Aşadar, aţi dat chix cu părinţii dumneavoastră…

— Poftim?

— Este o expresie colocvială. Presupun că noi, fiii, până la urmă îi decepţionăm de obicei pe părinţii noştri, nu suntem niciodată ceea ce au visat ei că vom fi.

— În cazul meu, vă pot garanta că aşa a fost.

— Iertaţi-mi indiscreţia, voi căuta să nu vă mai întrerup.

Pablo îşi începu relatarea.

«Josep îl admira pe Pierre. Cred că, deşi nu ştia că este agent sovietic, datorită venirilor şi plecărilor sale, precum şi a colaborării lui cu Internaţionala Comunistă îi bănuia importanţa, mai ales pentru că era evident că Pierre se ocupa să culeagă informaţii. Îl interesa tot, de la modul în care se organizau comuniştii spanioli până la mişcările troţkiştilor[37] sau la forţa oamenilor din CNT[38], a socialiştilor sau a guvernului lui Azaña.

Câteodată, într-o conversaţie, îi scăpa amănuntul că stătuse de vorbă cu vreun politician de stânga sau că luase cina cu vreun jurnalist celebru.

Pierre avea cea mai bună acoperire: era librar, specialist în cărţi rare şi vechi. Librăria lui din Paris era un termen de referinţă pentru oricine căuta o ediţie rară, un incunabul sau cărţi interzise. Asta îi permitea să călătorească prin toată lumea şi să între în legătură cu oameni din cercurile culturale, mereu agitaţi şi deschişi noutăţilor, inclusiv ale celor ideologice. Nimeni nu se mira că, din când în când, acest librar sosea în Spania şi

---

[37] Adepţi ai troţkismului, o tendinţă politică în cadrul marxismului, deci a mişcării comuniste internaţionale, condusă şi dezvoltată de către Lev Troţki, pe numele său adevărat Leiba Davidovici Bronstein (1879–1940), om politic şi revoluţionar rus de origine evreiască, fost comisar al Poporului pentru Afaceri Externe. (n.tr.)

[38] Confederación Nacional del Trabajo / Confederaţia Naţională a Muncii, uniune a sindicatelor autonome, organizaţie anarho-sindicalistă înfiinţată în 1910 la Barcelona, în jurul sindicatului Solidaritatea Muncitorească. (n.tr.)

circula o vreme între Madrid şi Barcelona, vizitând în acelaşi timp şi alte capitale ale provinciilor spaniole.

Eu eram un copil când l-am cunoscut. Mă amuza că vorbea spaniola cu accent franţuzesc; vorbea, de asemenea, engleza şi rusa. Mama lui era o rusoaică măritată cu un francez. Tatăl lui Pierre împărtăşea aceeaşi ideologie cu fiul său, dar mama lui îi mulţumea lui Dumnezeu că scăpase de revoluţie, deoarece multe dintre rudele sale au dispărut fără urmă din pricina politicii represive a lui Stalin.

Acesta era Pierre, un bărbat care le părea irezistibil femeilor, pentru că era galant şi, mai ales, pentru că le asculta, o adevărată raritate într-o epocă în care bărbaţii, inclusiv revoluţionarii, nu umblau cu subtilităţile din ziua de azi. Dar Pierre făcuse o artă din a şti să asculte, nu exista nimic care să nu îl intereseze, nimic pe care să-l considere o istorioară minoră. Părea că tot ce i se povestea îi servea lui, le înmagazina în creierul său, aşteptând să-i fie de o oarecare utilitate. Câteodată, mama îi reproşa lui Josep că nu era în stare să o asculte aşa cum o făcea Pierre, şi asta ţinând cont că şi tatăl meu cultiva acest dar de a asculta, de aceea a reuşit să o convingă pe Amelia de binefacerile revoluţiei.

Amelia s-a îndrăgostit de Pierre fără să vrea. Era foarte chipeş şi, pe deasupra, deosebit; se îmbrăca neconvenţional, dar întotdeauna elegant; iradia simpatie şi bună dispoziţie şi era extrem de cult, dar niciodată pedant.

Într-adevăr, i-am întâlnit pe Amelia şi pe Pierre la Barcelona la începutul lui aprilie 1936. Eu şi mama am ajuns acolo la două zile după ei.

Tatăl meu hotărâse să venim să locuim cu el. Îi găsise mamei o slujbă de croitoreasă în casa şefului său.

Mansarda în care locuia tatăl meu era mai spaţioasă decât cea pe care o ocupasem la Madrid. Avea trei odăi şi bucătăria separat, dispunea chiar şi de o mică toaletă cu lavabou, ceea ce, pe vremea aceea, era un lux. Era situată la ultimul etaj al casei şefului tatălui meu; i-o cedase ca să-l aibă mereu la dispoziţie, ziua şi noaptea, în cazul în care ar fi trebuit să plece pe neaşteptate sau să o ducă pe doamna undeva. Înainte de a i se oferi atâta spaţiu, tatăl meu împărţea o odaie în altă mansardă cu majordomul, dar tata i-a explicat patronului său că vrea să trăiască împreună cu familia şi că avea nevoie de un

spaţiu în care să-i instaleze sau, în caz contrar, va trebui să renunţe la slujba aceea şi să-şi găsească alta.

Patronul i-a cedat mansarda, dar i-a cerut tatălui meu să nu-i spună soţiei sale că nu este însurat, că mama mea, Lola, nu era nevasta lui legitimă, pentru că, altminteri, vor avea probleme amândoi. Pe el nu îl interesa starea civilă a părinţilor mei; era un negustor pragmatic, bucuros să aibă un şofer la dispoziţie douăzeci şi patru de ore şi, mai ales, discret, deoarece, în fiecare joi după-amiază, tatăl meu îl ducea la o anumită adresă, unde îl aştepta o tânără pe care o întreţinea; câteodată, chiar şi când călătoreau la Madrid pentru afaceri, ea îl însoţea. Aşa că au ajuns la un acord: mansardă mare, dar salariu mai mic.

La câteva zile după ce am ajuns la Barcelona, am fost cu Lola acasă la doña Anita. Iar acolo se afla Amelia. Doña Anita era văduva unui librar de la care moştenise librăria şi convingerile comuniste sau poate că el însuşi se molipsise de la ea. Doña Anita, înainte de a fi tratată ca o „doamnă”, fusese călcătoreasă şi între clienţii ei se număra şi familia librarului. După cum se pare, pe vremea aceea, ea milita deja cu comuniştii. Cum era o fată isteaţă, a sfârşit prin a-l îmbrobodi pe fiul librarului, cu care s-a măritat, dar acesta avea o sănătate foarte şubredă şi a murit de tânăr, în urma unui atac de cord. Ea s-a luptat din răsputeri cu socrii ei ca să rămână la conducerea librăriei care fusese a soţului ei, şi a reuşit. A început să organizeze ceea ce numea ea „serate literare” şi a reuşit să aducă mulţi intelectuali, aspiranţi să ajungă scriitori, jurnalişti şi politicieni de stânga. Într-una dintre cărţile mele, cea despre Alexander Orlov[39] şi despre prezenţa agenţilor sovietici în anii premergători războiului civil, mă refeream şi la librăria doñei Anita: era un loc unde se lăsau mesaje, se transmiteau informaţii şi se realizau întâlniri discrete între anumiţi agenţi şi respectivii lor oameni de legătură.

Librăria doñei Anita avea o scară interioară care comunica cu locuinţa ei, situată la primul etaj al clădirii din apropierea pieţei San Jaime. Acolo ne-am întâlnit din nou cu Amelia.

— Lola, Pablo, ce bucurie!

Amelia părea încântată să ne vadă.

---

[39] Alexander Mihailovici Orlov (1895–1973), pe numele său adevărat Leiba Lazarevici Felbing, bielorus de origine evreiască, militar şi spion sovietic în timpul Războiului Civil din Spania, omul de legătură al spionilor cu NKVD. (n.tr.)

— Ce mai faci? E totul în regulă? întrebă Lola.

— Da, da, sunt foarte fericită, dar nu încetez să mă gândesc la fiul meu şi la…

— Taci! Taci! Ai luat decizia potrivită. Tu şi Pierre aveţi o misiune de îndeplinit şi, în plus… vă iubiţi. Amelia, ai hotărât să fii o revoluţionară şi, ca să fii, trebuia să-ţi revoluţionezi propria viaţă de burgheză prostuţă.

Lola nu umbla cu menajamente când trata cu Amelia. Cu timpul, am înţeles că simţea o invidie secretă pentru ea. Amelia era frumoasă, elegantă, plăcută, avea o oarecare cultură şi, mai ales, lustrul pe care ţi-l dă faptul de a fi crescut înconjurată de lucruri frumoase, de cărţi, tablouri, mobile… Lola fusese mai întâi servitoare, apoi călcătoreasă şi croitoreasă şi nu-şi putea ascunde originea: era o proletară plină de iluzii, convinsă că venise momentul pentru cei care, ca şi ea, nu aveau nimic.

— Nu mă pot abţine! Îl iubesc atât de mult pe Javier! Sper că într-o zi micuţul meu va înţelege ce am făcut, dar Pierre mi-a promis că voi fi din nou cu fiul meu, că această despărţire este temporară…

Amelia voia să se amăgească pe ea însăşi, dar Lola nu-i permitea.

— Fiului tău nu-i va lipsi nimic, la fel ca şi vărului tău Jesús, care este de vârsta lui Pablo al meu şi totuşi… Există milioane de copii care nu vor avea niciodată nici a patra parte din ceea ce are copilul tău; pentru aceşti copii trebuie să te sacrifici. Uită de tine însăţi, lasă deoparte egoismele tale de mică burgheză.

În seara aceea, nu era multă lume acasă la doña Anita care, bineînţeles, a strâmbat din nas când m-a văzut. Deşi eram fiul Lolei şi al lui Josep, ei nu-i plăceau mucoşii şi a spus-o fără menajamente.

— Aici, copilul este în plus.

— N-am unde să-l las şi Josep mi-a zis că trebuie să vin aici să mă întâlnesc cu el, spuse ea, ridicând din umeri.

Lola recunoştea în doña Anita proletara care fusese, în ciuda fustei bine croite, a bluzei de mătase, a cerceilor cu perle şi a părului bine coafat. Pe ea nu o impresiona o femeie ca doña Anita.

— Astă-seară vin persoane importante să-l vadă pe Pierre şi nu vreau să-i deranjeze cineva, insistă doña Anita.

— Pablo nu deranjează, fiul meu este comunist din ziua în care l-am născut şi este obişnuit cu întrunirile politice. De altfel, îl cunoaşte bine pe Pierre. Spune-i şi tu, Amelia.

— Nu vă faceri griji, doña Anita, băiatul este foarte cuminte şi nu va da bătaie de cap nimănui.

Josep ocupa un loc de seamă printre comuniştii catalani; nu era un conducător de primă clasă, ci un om de încredere al şefilor. Îndeplinea funcţia de „curier”, datorită slujbei sale ca şofer şi călătoriilor frecvente la Madrid.

Pentru un copil, aceea nu a fost o seară amuzantă. Aşezat pe un scaun, fără să mi se permită să mă mişc, nu puteam face nimic altceva decât să observ. Când a sosit Pierre, Amelia i s-a adresat nervoasă.

— Ai întârziat mult, se plânse ea.

— N-am putut veni mai devreme, trebuia să-i văd pe câţiva tovarăşi.

— Şi nu puteai să-i vezi aici?

— Nu, pe aceia, nu. Şi acum, dă-mi voie să vorbesc cu domnii care tocmai au intrat, apoi ţi-i voi prezenta. Unul dintre ei este secretarul unui membru al Consell Executiu de la Generalitat.

— Şi este comunist?

— Da, dar şeful lui nu ştie. Acum, taci şi ascultă. Trebuie să te obişnuieşti să te mişti la aceste reuniuni. Mai ales să asculţi şi apoi să-mi povesteşti, ţi-am mai spus că vreau să-ţi aminteşti orice amănunt, oricât de neînsemnat ţi s-ar părea. Uite, caută să vorbeşti cu cei din grupul de colo, cei din dreapta sunt doi jurnalişti care au multă influenţă aici, în Catalonia, iar bărbatul cu care stau ei de vorbă este un conducător socialist. Cu siguranţă că ne poate interesa ce spun ei. Cere-i doñei Anita să ţi-i prezinte şi fă cum ţi-am spus, vorbind puţin şi ascultând mult. Eşti foarte frumoasă şi foarte dulce şi nu se vor feri de tine.

Pierre o pregătea să devină agentă. O agentă care să lucreze pentru el. Amelia era o domnişoară distinsă, educată, care se putea introduce în mediile cele mai selecte, fără să atragă atenţia. Pierre îşi dăduse seama de acel potenţial al ei şi se gândea să-l folosească în favoarea sa. Dar, într-adevăr, nu avea

nici cea mai mică intenţie să i se destăinuie, să-i explice că era un agent al INO. Îi spusese nişte jumătăţi de adevăr: că făcea parte din Internaţionala Comunistă, că uneori îi reprezenta în unele călătorii, ducând vreo însărcinare tovarăşilor din alte ţări… şi îi explica aceste activităţi în aşa fel încât să pară complet nevinovate, mai cu seamă în urechile unei femei atât de neexperimentate ca ea.

Amelia s-a apropiat de doña Anita şi i-a spus cu voce joasă că Pierre doreşte să îi fie prezentaţi domnii aceia care discutau însufleţiţi în capătul salonului.

Doña Anita a încuviinţat şi a luat-o de braţ, începând cu ea o discuţie banală, în timp ce se apropiau de jurnalişti şi de conducătorul socialist catalan.

— Dragii mei prieteni, v-am prezentat-o pe Amelia Garayoa? Este o prietenă de la Madrid în vizită zilele acestea la Barcelona. Şi îmi comenta câtă agitaţie este în capitală, nu-i aşa, Amelia?

— Da, de fapt, e multă lume care doreşte ca guvernul să dea dovadă de autoritate faţă de tulburările de stradă şi de provocările extremei drepte.

— Da, ar trebui să fie opriţi, recunoscu politicianul socialist.

— Şi ce se spune despre viitorul preşedintelui Alcalá Zamora? întrebă unul din jurnalişti.

— Ce vreţi să se spună? De fapt, toată atenţia este îndreptată spre don Manuel Azaña.

Cei trei bărbaţi s-au privit, înţelegând că Amelia ştia mai mult decât declara, dar ea spusese fraza aceea ca să iasă din încurcătură. Cu greu şi-ar fi putut închipui că Alcalá Zamora avea să fie destituit peste două zile din funcţia de preşedinte al republicii. Şi cert este că era în curs o operaţiune politică pentru a-l aduce la preşedinţie pe don Manuel Azaña, iar cei trei bărbaţi ştiau ceva despre asta.

La început, au vorbit cu prudenţă faţă de Amelia, iar apoi, cu încredere. Ea se mărginea să asculte, să încuviinţeze, să zâmbească, dar mai ales era foarte atentă la toate şi la fiecare cuvânt în parte pe care îl rosteau, ceea ce îi făcea să se simtă centrul universului.

Aceasta a fost una dintre calităţile pe care le-a cultivat cu succes Amelia de-a lungul vieţii sale şi pe care Pierre a ştiut să o vadă, să o modeleze şi să o dezvolte.

Josep a venit târziu, însoţit de doi conducători sindicali pe care Pierre voia să-i cunoască. Astfel că serata aceea s-a prelungit dincolo de ora zece. Am fost ultimii care au plecat şi îmi amintesc că Amelia mi-a dat un sărut şi m-a îmbrăţişat afectuos. Ea şi Pierre erau găzduiţi acasă la doña Anita. Pierre evitase să meargă la vreun hotel, deoarece nu voia să o facă de râs pe Amelia împărţind camera cu ea. Ştia că trebuie să procedeze cu precauţie pentru ca ea să nu regrete pasul pe care îl făcuse şi pentru nimic în lume nu ar fi dorit să o expună vreunei umilinţe. Casa doñei Anita era suficient de mare ca să fie instalaţi fără să o lipsească de spaţiu pe amfitrioană şi acolo urmau să petreacă primele zile şi încă multe altele, la vizitele ulterioare. În casa doñei Anita aveau să trăiască primele zile ale războiului civil.

Nu e greu de imaginat ce au vorbit în noaptea aceea Amelia Garayoa şi Pierre Comte.

— Ei bine, întrebă Pierre, ce-au povestit jurnaliştii ăia?

— Îl criticau pe Alcalá Zamora pentru că a dizolvat de două ori Cortes-urile[40], pentru că aşa ceva nu este prevăzut în Constituţie. Iar socialistul spunea că nu era exclus ca Prieto să fie însărcinat până la urmă cu formarea guvernului. Apoi, s-au apropiat de noi Josep şi sindicaliştii de la UGT şi unul dintre ei ne-a asigurat că Largo Caballero nu va permite ca Prieto să aibă câştig de cauză.

— Lui Largo Caballero îi este greu să o ia pe calea cea bună, nu înţelege că nu este încă momentul pentru un guvern de stânga, că este nevoie să cadă la înţelegere cu burghezia nefascistă.

— Dar asta pare o contradicţie…

— Nu este, e vorba să se acţioneze în conformitate cu circumstanţele din fiecare moment. Nu se poate da burgheziei lovitura definitivă înainte de vreme, pentru că ar exista riscul de a pierde totul. Burghezia nefascistă nu poate face un pas fără noi.

— Dar noi fără ei?

[40] Consiliul Executiv al Guvernului Autonom al Cataloniei (în catalană în original). (n.tr.)

— Da, da, am putea, dar preţul ar fi mai mare. Să lăsăm guvernul republican al lui Azaña să meargă mai departe, măcar pentru o vreme…

Am revăzut-o pe Amelia a doua zi, când a venit la noi în mansardă ca să stea de vorbă cu Lola. Mereu afectuoasă cu mine, mi-a adus o pungă de bomboane cu gust de cafea cu lapte, foarte bune. Părea fericită, pentru că, după cum i-a povestit mamei mele, Pierre o învăţa ruseşte.

— Am înclinaţie pentru învăţarea limbilor străine, mărturisi ea.

Amelia şi Lola au petrecut mare parte din după-amiază vorbind despre divin şi uman; eu le ascultam cu atenţie, pentru că mă fascinau conversaţiile oamenilor mari. De altfel, eram obişnuit să stau în linişte, fără să deranjez în timpul întrunirilor pe care părinţii mei le aveau cu tovarăşii lor.

— Josep m-a convins să părăsesc Tineretul Socialist. Şi cu toate că îmi pare rău, pentru că îmi place ce spune Largo Caballero, dar Josep are dreptate, noi nu putem să fim unul de o parte şi celălalt de alta, trebuie să împărtăşim totul, iar momentul este foarte delicat, sunt probleme pe care n-ar putea să mi le spună dacă aş fi în alt partid.

— Faci bine, Lola. Mi se pare atât de frumos să poţi împărtăşi totul cu bărbatul pe care îl iubeşti! La urma urmelor, Largo Caballero nu se află chiar atât de departe de comunism, nu-i aşa?

— Ba da, există într-adevăr diferenţe, dar nu atât de multe câte are Prieto faţă de PCE[41]. Prieto este prea binevoitor cu burghezii.

— Santiago simpatiza cu Prieto… Spunea că este un politician cinstit şi se plângea de puterea lui Largo Caballero.

— Uită de soţul tău! Nu mai dezgropa morţii, acum ai altă viaţă, trăieşte-o fără să te mai uiţi în urmă.

— Dacă ar fi atât de uşor… Ceea ce simt pentru Pierre este atât de intens, încât mă arde pe dinăuntru, dar nu pot înceta să mă gândesc la Santiago şi la micul meu Javier… Eu îi iubesc, în felul meu, dar îi iubesc. De când am plecat, am coşmaruri, nu reuşesc să adorm. De îndată ce închid ochii, îmi apare chipul lui

---

[41] Numele tradiţional pe care îl primesc Camerele Legislative în Spania şi Portugalia, corespondentul parlamentului din alte ţări, inclusiv din România. (n.tr.)

Santiago şi, cum adorm, mă trezesc speriată, pentru că mi se pare că-l aud pe fiul meu plângând. Nu pot înceta să am mustrări de conştiinţă…

— Conştiinţa este o născocire a Bisericii! Este un mod uşor de a domina oamenii. Dacă îţi domină conştiinţa, te domină şi pe tine, pentru că încetezi să mai fi liberă. De când te naşti, toţi preoţii îţi spun ce e bine şi ce e rău după părerea lor şi te conving că, dacă nu faci ce vor ei, te duci direct în Infern. Dar Infernul nu există, e un basm pentru proşti, ca să-i ţină sub dominaţie pe bieţii oameni. Vor ca noi să suferim pe pământ, pentru ca, după acea, să ne bucurăm de paradis în ceruri, dar nimeni nu s-a întors de pe lumea cealaltă ca să ne spună ce e acolo. Şi ştii de ce? Pentru că nu este nimic, după moarte nu există nimic. Bogaţii l-au inventat pe Dumnezeu ca să ne domine pe noi, sărmanii.

— Ce tot vorbeşti, Lola!

— Spun adevărul! Gândeşte-te, gândeşte-te unde îl vezi pe Dumnezeu. Oare Dumnezeu face ceva pentru sărmani? Dacă e atotputernic, de ce permite atâta nedreptate? De ce permite suferinţa atâtor nevinovaţi?

— Doar n-ai de gând să-l judeci pe Dumnezeu, nici măcar nu-l înţelegi! El ştie de ce ne face să trecem prin încercări dureroase şi trebuie să le acceptăm.

— Ei bine, chiar dacă Dumnezeu ar exista, te asigur că n-am de gând să accept ca fiul meu să fie mai prejos decât al tău, nici să fie lipsit de educaţia pe care o va primi fiul tău, nici de aceleaşi alimente, de aceleaşi şanse. De ce fiul tău, Javier, şi vărul tău Jesús trebuie să aibă nişte avantaje faţă de Pablo? Hai, spune-mi de ce!

Lola ridica glasul şi o privea sfidător pe Amelia, al cărei zâmbet devenise un rictus de durere. Amelia suferea văzând câtă ură împroşca Lola şi cum o parte din ura aceea o îndrepta spre ea.

— Am renunţat la tot ca să lupt pentru cei mai slabi. Mi-am abandonat fiul şi soţul, casa, părinţii, pe sora mea, familia, prietenii şi am făcut-o pentru că eu cred că lumea nu este justă şi nimeni n-are dreptul să aibă mai mult decât celelalte fiinţe omeneşti. Ţi se pare neînsemnată renunţarea mea?

— Şi crezi că trebuie să-ţi fim recunoscători pentru decizia pe care ai luat-o? Ai fi făcut-o dacă nu te-ai fi îndrăgostit de Pierre?

Amelia s-a ridicat deodată cu ochii plini de lacrimi. Lola tocmai îi dăduse o lovitură sub centură; de fapt, exprimase cu voce tare ceea ce ştiau cu toţii, ceea ce ştia şi ea: că, dacă Pierre nu ar fi apărut, ea s-ar fi mărginit doar să cocheteze cu ideile revoluţionare.

Eu m-am speriat văzându-le pe Amelia şi pe Lola privindu-se în tăcere. Pe chipul Lolei se citea mânia; pe al Ameliei, stupoarea. În cele din urmă, a înghiţit în sec, a respirat adânc şi şi-a recăpătat calmul care o părăsise.

— Cred că e mai bine să plec. Doña Anita a invitat nişte prieteni la cină şi trebuie să fiu acolo devreme ca să o ajut.

— Da, de aici până acasă la ea e o bucată bună de drum.

Amelia m-a sărutat şi, cu un gest de tandreţe, m-a mângâiat pe obraz. Apoi a ieşit fără să spună un cuvânt. Lola a oftat. Josep avea să se supere când va afla că se certase cu Amelia. Dacă Pierre a ales-o pe Amelia, a fost pentru că avea o valoare specială pentru interesele cauzei sacre a comunismului şi era mai bine să nu fie contrariată, să se facă tot posibilul ca ea să nu regrete că şi-a abandonat soţul şi fiul. Dar pe Lola o enerva Amelia, niciodată nu a ţinut cu adevărat la ea.

Cu toate că aceea nu a fost prima ciocnire pe care au avut-o, a fost cea care a afectat-o cel mai mult pe Amelia; atât de mult, încât nu am mai văzut-o în zilele următoare, iar Josep, sosind acasă într-o noapte, a anunţat că Pierre Comte şi Amelia plecaseră la Paris.

— Continuă să fie bosumflată din cauza mea? întrebă Lola.

— Nu ştiu, nici măcar nu ştiu dacă i-a povestit lui Pierre cearta voastră. El nu mi-a spus nimic; cât despre ea, continuă să fie la fel de încântătoare ca întotdeauna. Ştii că ai călcat în străchini, i-a reproşat Josep.

— Eu? Pentru că aşa spui tu! Sunt sătulă de mironosiţa aia, v-a îmbrobodit pe toţi, chiar şi pe tine. Dacă nu l-ar fi întâlnit pe Pierre, ar fi sfârşit prin a se încurca cu tine. Crezi că nu-mi dădeam seama când te privea năucită? Iar tu o îndoctrinai, de parcă ţi-ar fi fost în joc viaţa.

— Hai, Lola, nu te comporta ca o femeie geloasă! Nu-mi placi în rolul ăsta.

— Ah, nu? Păi, atunci să-mi spună Domnia Sa cum mă place şi o să încerc să-i fac pe plac. Vrea domnul să-mi plec ochii şi să mă înroşesc când mă priveşte?

— Nu mai vorbi prostii!

Până la urmă, au început să ţipe, fără să ţină seama de prezenţa mea. Nu era prima dată când se certau, dar niciodată în felul acela. Lola împroşca furie. Era logic să fie aşa. Era o femeie curajoasă, capabilă de sacrificii mari pentru ideile sale, dar nu ştia să-şi folosească armele feminine în relaţiile cu bărbaţii. Îi trata ca pe egalii ei şi, în societatea aceea, oricât de mult îşi răceau gura oamenii de stânga vorbind despre egalitatea dintre bărbaţi şi femei, cert este că toţi erau rodul a ceea ce era şi ţara, iar bărbaţii aceia erau obişnuiţi cu femeile sacrificate, nu egale lor.

Lola luptase ca să obţină respectul şi consideraţia tovarăşilor ei, se comportase cu fermitate şi curaj în timpul tulburărilor provocate de greva generală din octombrie ’34. Era o adevărată revoluţionară, din convingere, prin origine şi pentru că raţiunea îi spunea că aceasta era calea eliberării femeilor ca ea. O enervau şi simţea un dispreţ profund pentru bărbaţii care nu ştiau să preţuiască valoarea unor femei ca ea şi care nu erau în stare să se elibereze de impresia pe care le-o produceau astfel de femei. Lola pleda pentru egalitate, câştigase dreptul să fie tratată ca atare, dar în forul ei interior o irita faptul că bărbaţii nu băgau de seamă că şi ea este femeie, nu doar tovarăşă.

3

Ameliei nu i-a fost prea bine cu noua ei familie de la Paris. De unde ştiu? Păi, cum v-am mai spus, am realizat o investigaţie exhaustivă în privinţa spionilor din timpul războiului civil spaniol ca să scriu o lucrare pe care o consider una dintre cele mai bune cărţi ale mele. Iar Pierre a fost un agent special; aparent, colabora cu Internaţionala Comunistă şi asta îi permitea să între în legătură cu tovarăşii săi din întreaga lume, dar realitatea era, cum v-am mai spus, că făcea parte din INO.

Să nu credeţi că mi-a fost uşor să-i reconstitui viaţa ca să-i pot contextualiza importanţa în cadrul mişcării revoluţionare şi prezenţa lui în războiul civil. Am petrecut mai multe luni la Paris, având întrevederi cu oameni care deţineau informaţii precise despre el; unii l-au cunoscut, alţii aveau informaţii la mâna a doua sau a treia. Bineînţeles *liaçon*[42] cu Amelia nu a fost niciun secret şi există documente care certifică prezenţa „frumoasei spanioloaice” în zilele acelea la Paris.

Mama lui Pierre, Olga, a primit-o călcându-şi pe inimă. Nu-i plăcea ca singurul ei fiu să-şi unească destinul cu o femeie măritată. Tatăl, Guy, ca francez lipsit de prejudecăţi ce era, a tolerat mai bine situaţia. În plus, îl cunoştea suficient de bine pe fiul său ca să ştie că acesta nu se va abate câtuşi de puţin de la obligaţiile sale de revoluţionar, nici măcar pentru „frumoasa spanioloaică”. Guy Comte era la curent în privinţa colaborării fiului său cu Internaţionala Comunistă; la urma urmelor, dacă Pierre era comunist, faptul i se datora lui, dar nu ştia că devenise agent sovietic.

— Aşadar, ţi-ai părăsit familia pentru fiul meu? o întrebă Olga fără menajamente atunci când Pierre le-a făcut cunoscută situaţia.

Amelia s-a înroşit. Simţise aversiunea Olgăi de cum trecuse pragul apartamentului în care Pierre stătea cu părinţii săi.

— Te rog, mamă, fii mai politicoasă cu invitata noastră!

— Invitata noastră? Zi mai bine: amanta ta. Oare nu aşa se numesc femeile măritate care-şi pierd capul pentru un bărbat şi îşi părăsesc căminul, ca să trăiască o aventură fără niciun viitor?

— Femeie, nu vorbi aşa! Dacă Pierre o iubeşte pe Amelia, atunci fie binevenită în familia noastră; va face parte din ea

---

[42] Pronunţie alterată în spaniolă a cuvântului francez „liaison” / legătură amoroasă. (n.tr.)

alături de noi. Iar tu, fata mea, nu te lăsa intimidată de nevastă-mea, aşa este ea, spune tot ce-i trece prin minte fără să se gândească, dar e o persoană cumsecade, vei vedea, va sfârşi prin a te iubi. Şi, adresându-i-se Olgăi, adăugă: Fiul tău, Pierre al nostru, este cel care a ales-o şi trebuie să-i respectăm deciziile.

— Îl iubesc pe Pierre, altminteri... altminteri n-aş fi fost în stare să fac ce am făcut... şi în plus... cred în revoluţie, vreau să ajut... murmură Amelia cu ochii înecaţi în lacrimi.

Se simţea umilită şi poate că şi-o fi dat seama pentru prima dată că, în ochii oamenilor, hotărârea ei o prefăcea în paria.

— Mamă, Amelia este femeia mea, dacă nu o accepţi, plecăm în clipa asta, tu decizi. Dar dacă vrei să rămânem, o vei trata cu respectul şi consideraţia pe care le merită o femeie care a dovedit că este curajoasă şi care a sacrificat o viaţă comodă, lipsită de necazuri, ca să lupte pentru revoluţia mondială. Nu numai că se bucură de dragostea mea, ci şi de profundul meu respect.

Pierre o privea pe mama sa cu mânie, iar Olga şi-a dat seama că, dacă nu voia să-l piardă pe fiul ei, va trebui să o accepte pe acea spanioloaică nebună. Va trebui să se resemneze încă o dată, ca atunci când a acceptat ca soţul şi fiul ei să fie comunişti înflăcăraţi.

Olga îl cunoscuse pe Guy Comte pe vremea când era domnişoară de companie a unei bătrâne aristocrate ruse, o ducesă, care petrecea sezoane întregi la Paris. Bătrâna era o cititoare împătimită şi îi plăcea să-şi cumpere personal cărţile, aşa a devenit o clientă asiduă a librăriei Rousseau, situată pe bulevardul Saint-Germain, pe malul stâng al Senei, proprietate a lui *monsieur* Guy Comte.

La început, Olga şi Guy se priveau pe furiş. Apoi Guy a început să stea de vorbă cu ea, în vreme ce ducesa scotocea prin rafturi căutând cărţi. Mai târziu, Guy, cu permisiunea ducesei, a obţinut o întâlnire cu Olga. Dacă ar fi fost după Guy, relaţia lui cu Olga nu ar fi trecut de o simplă seducţie, dar ducesa nu era dispusă să accepte ca reputaţia domnişoarei sale de companie să fie compromisă şi, de îndată ce a aflat că Olga rămăsese însărcinată, i-a somat să se căsătorească. Ea însăşi a fost naşa miresei şi a înzestrat-o cu o sumă de bani considerabilă.

Fie datorită anilor trăiţi alături de aristocraţie, fie că nu-i plăceau revoluţionarii pentru că reprezentau o ameninţare pentru existenţa ei burgheză cu soţul librar, cert este că Olga nu s-a lăsat niciodată înşelată de idei care, după cum afirma ea, nu ştia unde aveau să ducă. Astfel că, pentru Olga, Amelia era doar o fetişcană proastă care se lăsase îmbrobodită de foarte atrăgătorul ei fiu, care avea să o părăsească de îndată ce se va plictisi de ea. Aşa se încheiau aceste poveşti de iubire interzisă; ştia ea foarte bine, doar nu degeaba îi citise pe toţi clasicii ruşi. Tolstoi, Dostoievski, Gogol erau cel mai bun termen de referinţă.

Pierre dispunea de două camere în casa părintească; una îi servea ca dormitor, iar cealaltă, ca birou. Amelia petrecea mai mult timp în biroul lui Pierre decât în salonul casei, ca să nu o întâlnească pe Olga. Cele două femei se tratau cu răceală şi căutau să se evite.

Amelia îşi dădea seama cât de ataşat era Pierre faţă de părinţii săi şi cum, în ciuda certurilor continue dintre mamă şi fiu, aceştia erau legaţi printr-o afecţiune profundă.

Pentru Amelia, Parisul acela s-a dovedit a fi diferit de cel pe care îl cunoscuse cu părinţii ei. De această dată, nu îşi mai petrecea zilele vizitând-o pe mătuşa ei Lily, sora bunicii Margot; nici nu mai cutreiera muzeele, cum o făcuse, îndrumată de tatăl său şi însoţită de mama şi de sora ei Antonietta. Ar fi vrut să meargă să o vadă pe mătuşa ei, sora bunicii, dar, cum să-i spună că îşi părăsise familia? Mătuşa Lily nu ar fi înţeles-o, cu siguranţă că i-ar fi dezaprobat hotărârea. Pierre părea că se grăbeşte ca prietenii săi să o cunoască şi, mai ales, ca ea să ia pulsul activităţilor politice din oraşul acela fascinant, unde se părea că există revoluţionari la fiecare colţ de stradă. Chiar şi aşa, găsea mereu timp să continue lecţiile de limba rusă care o încântau atât de mult pe Amelia.

La câteva zile după sosirea lor la Paris, Pierre a garantat pentru ea intrarea în Partidul Comunist, în pofida reticenţelor unor tovarăşi care considerau precipitată primirea în rândurile lor a unei spanioloaice pe care de-abia o cunoşteau.

Jean Deuville, un poet prieten şi membru al aceluiaşi partid ca şi Pierre, a fost cel care s-a opus cel mai categoric aderării Ameliei la Partidul Comunist Francez.

— Nu ştiu cine este, argumenta acesta în faţa Comitetului din Paris, oricât de mult şi-ar asuma răspunderea pentru ea tovarăşul Comte.

— Nu-ţi ajunge garanţia mea? Îţi amintesc că a fost de-ajuns pentru ca tu să devii tovarăşul nostru, contraataca Pierre.

Poate pentru că s-a intervenit în mod discret de la ambasada sovietică sau pentru că Deuville a hotărât să cedeze ca să nu piardă prietenia amicului său, cert este că Amelia Garayoa a devenit militantă a Partidului Comunist Francez. Ea, o străină, fără alte recomandări decât aceea de a fi amanta unui om valoros pentru sovietici şi care era convins că spanioloaica îi putea fi de mare utilitate. Ceea ce Amelia nu ştia era că, în urmă cu câteva săptămâni, omul de legătură al lui Pierre îi transmisese ultimele ordine de la Moscova din partea şefului de operaţiuni din INO: va trebui să se deplaseze în America de Sud ca să consolideze şi să extindă reţelele care începeau să activeze acolo cu agenţi locali.

Şeful de operaţiuni îi atrăsese atenţia asupra firii, uneori explozive, a sud-americanilor, insistând să aibă grijă când va veni momentul să-şi aleagă colaboratorii.

Pierre nu încetase să se gândească la misiunea care se apropia şi pentru care avea nevoie de o acoperire mai credibilă decât cea de librar în căutare de bijuterii bibliografice; aceasta avea sens în Europa, dar nu în acea parte a lumii, care i se părea tot atât de îndepărtată, pe cât era de necunoscută.

Când a întâlnit-o pe Amelia, a început să se gândească la faptul că tânăra aceea i-ar putea fi de folos. Nu numai că era de o frumuseţe delicată şi că avea maniere elegante, ci şi că era, pe deasupra, de o naivitate desăvârşită, o argilă pură în mâinile sale, incapabilă să vadă dincolo de propriile emoţii.

Instalarea lor în Mexic sau în Argentina ca doi îndrăgostiţi care fug de un soţ părăsit ar da credibilitate unei acoperiri pe motiv că au trebuit să se stabilească pe continentul acela. Şi ea fiind spanioloaică, ar întări şi mai mult acoperirea.

Ţineţi seama de faptul că Pierre era agent sovietic, un om care trăia doar pentru cauza revoluţiei, iar orbirea lui era atât de mare, încât fiinţele omeneşti pe care le întâlnea în cale erau doar nişte pioni de care se folosea şi pe care îi sacrifica în beneficiul unei idei superioare. Iar Amelia nu făcea excepţie.

De când a hotărât să o facă să devină parte din planul său sud-american, Pierre a căutat să nu facă niciun pas greşit cu Amelia, faţă de care se arăta drept un seducător căzut în plasa iubirii.

Ca să consolideze dependenţa Ameliei de el, Pierre nu ezita să se lase însoţit de ea la toate reuniunile de prieteni unde se puteau întâlni cu câteva dintre amantele care o precedaseră şi cu care schimba câte o privire complice, spre îngrijorarea spanioloaicei.

Astfel că Amelia, din prima zi a sosirii sale, s-a pomenit prinsă într-un vârtej de întruniri politice, presărate cu dineuri cu prietenii lui Pierre, dintre care unii comentau în spatele lor că nu pot înţelege de ce un bărbat cu valoarea şi convingerile acestuia se predase în faţa unei femei atât de frumoase, dar atât de inconsistente, dată fiind naivitatea ei.

În zilele acelea, conversaţiile se învârteau în jurul lui Léon Blum[43] şi al consecinţelor dizolvării Acţiunii franceze[44], datorită faptului că în februarie 1936 nişte tineri militanţi ai acestei formaţiuni de dreapta l-au atacat pe Blum când făcea parte din cortegiul funerar al academicianului Bainville[45].

Şi exact la o cină organizată la restaurantul La Coupole pentru sărbătorirea zilei de naştere a lui Pierre a avut loc prima întâlnire între Amelia şi Albert James.

Albert James era un jurnalist american de origine irlandeză care lucra ca *freelance* pentru mai multe ziare şi reviste din ţara sa. Înalt, cu păr şaten şi ochi albaştri, arăta bine şi avea mare succes la femei. Îi plăcea să se comporte ca un *bon vivant,* era un antifascist înverşunat, dar asta nu îl făcuse să îndrăgească marxismul. Nu era prieten cu Pierre, ci cu Jean Deuville, aşa că s-a apropiat de grup să-i salute, atras mai ales de prezenţa Ameliei.

---

[43] Om politic francez (1872–1950), unul dintre liderii Partidului Socialist Unificat – secţiunea franceză a Internaţionalei Comuniste, preşedinte al Consiliului de Miniştri, îndeplinind rolul de prim-ministru în mai multe ocazii. (n.tr.)

[44] Mişcare politică franceză de tip monarhic, înfiinţată în anul 1898, ca urmare a aşa-numitei afaceri Dreyfus, mişcare ce milita pentru reinstaurarea monarhiei în Franţa. (n.tr.)

[45] Jacques Pierre Bainville (1879–1936), jurnalist, cronicar de politică internaţională, istoric şi academician francez. (n.tr.)

A băut o cupă de şampanie cu grupul lui Pierre şi a căutat să se plaseze lângă Amelia, care părea nelalocul ei acolo.

— Ce face aici o tânără ca dumneavoastră? o întrebă el direct, profitând că Pierre era ocupat să întâmpine un alt prieten care se alătura grupului vesel.

— Şi de ce n-ar trebui să fiu aici?

— Se vede că nu este mediul dumneavoastră, vă imaginez în spatele unor geamuri de cristal, brodând, aşteptând să vină Făt-Frumos să vă salveze.

Amelia a râs la gluma lui Albert James, pe care l-a găsit simpatic încă de la prima vedere.

— Nu sunt prinţesă, prin urmare, aş putea cu greu să aştept brodând venirea lui Făt-Frumos.

— Sunteţi franţuzoaică?

— Nu, spanioloaică.

— Dar vorbiţi perfect franceza.

— Bunica mea este franţuzoaică, din sud, şi cu ea vorbeam întotdeauna franţuzeşte; de altfel, verile le petreceam la Biarritz.

— Vorbiţi cu melancolie.

— Cu melancolie?

— Da, parcă aţi fi o bătrânică şi v-aţi aduce aminte de vremuri de demult.

— Nu te lăsa îmbrobodită de Albert, îi întrerupse Jean Deuville. Cu toate că este american, tatăl lui este irlandez şi a învăţat arta seducţiei de la noi, francezii, şi cum se întâmplă de obicei, elevul îşi depăşeşte maestrul.

— Oh, dar nu vorbeam despre nimic în mod deosebit, se justifică Amelia.

— De altfel, chiar dacă nu pare, Pierre este gelos şi n-aş vrea să asist ca martor la un duel între doi prieteni buni, continuă Deuville să glumească.

Amelia se înroşi. Nu era obişnuită cu asemenea glume slobode. Îi venea greu să se obişnuiască cu rolul de amantă pe care şi-l asumase printre acei bărbaţi şi femei aparent lipsiţi de prejudecăţi, dar care o cercetau minuţios şi o bârfeau pe la spate.

— Sunteţi logodnica lui Pierre? întrebă curios Albert James.

— Mai mult decât logodnică, este femeia care i-a furat inima. Trăiesc împreună, comentă Jean Deuville ca să nu-i lase

americanului loc de îndoială că nu trebuia să mai avanseze niciun pas faţă de Amelia.

Ea s-a simţit stânjenită. Nu înţelegea de ce Jean se văzuse obligat să fie atât de explicit, punând-o într-o situaţie de inferioritate.

— Acum înţeleg, sunteţi o femeie eliberată de constrângerile sociale, fapt care mă surprinde fiind spanioloaică, dar mi s-a spus că în Spania s-au schimbat unele lucruri şi că, datorită formaţiunilor de stânga, femeile încep să ocupe un loc de seamă în toate straturile societăţii. Sunteţi şi revoluţionară? întrebă Albert James ironic.

— Nu vă bateţi joc, reuşi Amelia să spună, oftând uşurată când l-a văzut pe Pierre apropiindu-se.

— Ce tot îţi spun aceşti doi neobrăzaţi? întrebă el amuzat, arătând spre Albert şi Jean. Apropo, Albert, foarte bun articolul tău din *The New York Times* despre pericolul nazismului în Europa. L-am citit la întoarcerea mea din Spania şi, sincer vorbind, m-a surprins perspicacitatea ta. Spui că eşti convins că Hitler nu va sta liniştit între graniţele sale, că obiectivul lui va fi expansiunea şi semnalezi ca primă „îmbucătură” Austria şi că Mussolini nu va face nimic ca să-l împiedice, nu numai pentru că este fascist, ci şi pentru că ştie că va pierde în faţa Germaniei.

— Da, aşa cred. Am petrecut o lună călătorind prin Germania, Austria şi Italia şi aşa stau lucrurile acolo. Evreii sunt principalele victime ale lui Hitler, dar într-o zi toată lumea va fi.

— Problema nu este lupta împotriva nazismului pentru că îi persecută pe evrei, ci pentru că este o racilă pentru omenire, răspunse Pierre.

— Dar nu se poate trece cu vederea ceea ce li se întâmplă evreilor.

— Eu sunt comunist şi singurul meu scop este revoluţia, eliberarea tuturor oamenilor de sub povara capitalismului care-i striveşte şi îi exploatează, nepermiţându-le să fie liberi. Şi îmi este indiferent dacă sunt evrei sau budişti. Religia, oricare ar fi ea, este un cancer. Ar trebui s-o ştii.

— Chiar şi ca să nu crezi în Dumnezeu trebuie să ai o idee despre Dumnezeu, afirmă Albert ridicând din umeri.

— Câtă vreme crezi în Dumnezeu, nu vei fi niciodată un om liber, vei lăsa ca viaţa ta să fie determinată de superstiţie.

— Şi dacă aş fi doar comunist? Crezi că aş fi liber? N-ar trebui să stau în aşteptarea directivelor de la Moscova? La urma urmelor, Moscova vrea să salveze oamenii de răul capitalismului şi mulţi dintre voi veţi sfârşi prin a preface comunismul într-o nouă religie. Credinţa voastră este mai mare decât cea a părinţilor noştri recitând Biblia. Nu ştiu dacă o să-ţi mai placă viitorul meu reportaj despre Uniunea Sovietică, unde sper să călătoresc foarte curând. Ştii că Ministerul sovietic al Culturii a pregătit un *tour* pentru ca noi, jurnaliştii şi scriitorii europeni, să putem vedea realizările revoluţiei; dar tu mă cunoşti, am defectul că analizez şi critic tot ce văd.

— De aceea nu eşti simpatic nimănui.

Răspunsul lui Pierre arăta cât de mult îl irita Albert.

— N-am crezut niciodată că noi, jurnaliştii, trebuie să fim simpatici, mai curând contrariul.

— Poţi să fii sigur că ai reuşit.

— Haideţi, băieţi! îi întrerupse Jean Deuville, cum vă place vouă să vă înfuriaţi fără motiv. Nu-i lua în seamă, Amelia, aşa sunt ăştia doi, de cum se întâlnesc, încep să se certe şi nu-i poate opri nimeni. Poartă în ei germenul dezbaterii. Dar azi e ziua ta de naştere, Pierre, aşa că să o sărbătorim. Pentru asta am venit, nu-i aşa?

Albert şi-a luat la revedere, lăsându-l pe Pierre prost dispus şi pe Amelia, surprinsă. Asistase în tăcere la ceartă, neîndrăznind să scoată o vorbă. Cei doi bărbaţi păreau să întreţină un duel mai de demult.

— E un biet om care nu încetează să fie capitalist, ca majoritatea americanilor, spuse Pierre pe un ton sentenţios.

— Nu fi nedrept. Albert este un tip cumsecade, doar că nu s-a convertit, „căzând de pe cal” ca sfântul Pavel pe drumul Damascului; dar vina este a noastră că n-am fost în stare să-l convingem să se alăture cauzei noastre, însă nici nu este împotrivă. Şi dacă este apropiat de cineva, aceia suntem noi, îi urăşte pe fascişti, răspunse Jean Deuville.

— N-am încredere în el. În plus, are numeroşi prieteni troţkişti.

— Şi cine nu cunoaşte un troţkist la Paris! se justifică Jean Deuville. Hai să nu devenim paranoici.

— Măi să fie, ia te uită cum îl aperi pe american!

— Îl apăr de subiectivismul tău. Amândoi sunteţi insuportabili când vreţi să aveţi dreptate.

— Nu mă compara cu el!

Era o oarecare ferocitate în tonul lui Pierre, şi Jean nu i-a răspuns. Ştia că, dacă ar continua să vorbească, ar sfârşi prin a se certa, şi se înfruntaseră deja în urmă cu câteva săptămâni din pricina Ameliei pentru care, acum, Jean simţea o simpatie sinceră de când îşi dăduse seama că e complet inofensivă.

— Hai, Amelia, nu e nimic care să nu se poată aranja cu o cupă de şampanie, spuse Pierre apucând-o pe Amelia de braţ şi îndreptându-se cu ea spre masa la care şedea restul grupului de prieteni.

Pierre a început să-şi organizeze cu precauţie călătoria în America de Sud pe care i-o ordonase Moscova. Prima oprire va fi la Buenos Aires, unde Partidul Comunist local părea să conteze pe o mare categorie aparţinând sectoarelor culturale ale capitalei argentiniene. Din punct de vedere strategic, zona nu era vitală pentru interesele sovietice, dar şeful INO voia să aibă ochi şi urechi peste tot. În timpul antrenamentului său la Moscova, instructorii INO insistaseră pe lângă Pierre asupra importanţei faptului de a şti să asculte şi să culeagă tot felul de informaţii, oricât de neînsemnate ar fi putut părea; câteodată, informaţii-cheie erau culese la mii de kilometri de locul unde aveau să se producă anumite evenimente. I s-a subliniat, de asemenea, importanţa faptului de a conta pe agenţi care să se mişte prin cercurile influente din ţara în care avea să acţioneze. Nu le-ar servi la nimic nişte militanţi entuziaşti a căror muncă activă s-ar desfăşura departe de centrele de putere.

Moscova avea deja un „rezident” la Buenos Aires, dar le lipseau agenţi bine plasaţi, capabili să transmită informaţii de interes.

Amelia nu voia să plece de la Paris şi insista pe lângă Pierre să mai aştepte puţin, că încă nu se obişnuise cu ideea de a fi atât de departe de fiul ei. Nu înseamnă că ar fi avut de gând să se întoarcă în Spania, dar i se părea că, dacă pleca la Buenos Aires, distanţa ar fi de nesuportat.

Cu mult tact şi răbdare, Pierre încerca să o convingă că era mai bine să înceapă o nouă viaţă undeva unde nu-i cunoştea nimeni.

— Avem nevoie să ştim dacă relaţia noastră merită într-adevăr tot sacrificiul. Vreau să fim singuri, fără să ne cunoască nimeni, doar tu şi cu mine. Sunt convins că nimeni şi nimic nu va reuşi să ne despartă, dar trebuie să punem la încercare dragostea noastră, fără interferenţe, fără familie, fără prieteni.

Ea îi cerea timp să se obişnuiască cu gândul că ar fi mai bine să pornească o viaţă nouă pe celălalt ţărm al oceanului. Pierre nu voia să o silească, temându-se că ea, îngrijorată, s-ar hotărî să se întoarcă în Spania.

Câteodată, atitudinea Ameliei îl aducea la disperare, pentru că, doar în câteva secunde, trecea de la euforie la deprimare. O găsea adeseori plângând, văicărindu-se că e o mamă atât de rea şi că îşi părăsise fiul. Alteori, părea veselă şi fericită, se bucura să iasă să se distreze puţin, pierzându-se ca nişte îndrăgostiţi în vreun colţ al Parisului. Nici mama lui, Olga, nu-i înlesnea situaţia, convinsă cum era de faptul că îşi pierdea fiul din vina spanioloaicei.

— O să-ţi iroseşti toată viaţa din cauza acestei femei! Dar ea nu merită sacrificiul. Ce o să facem cu librăria dacă nu te mai întorci? Tatăl tău suferă, chiar dacă nu-ţi spune, îi reproşa ea fiului său.

Adevărul este că Guy Comte accepta resemnat hotărârea lui Pierre de a pleca să trăiască în America de Sud. Avea încredere oarbă în fiul său şi era convins că, dacă Pierre luase această hotărâre, era cea mai bună. Cu toate acestea, în forul său interior, se întreba cum de era cu putinţă ca fiul său să se sacrifice atât de mult pentru o femeie ca Amelia, pe care el o găsea frumoasă, dar insipidă.

La data de 4 iunie 1936, Léon Blum devine şef al guvernului din partea Frontului Popular[46] din Franţa. Pe vremea aceea, don Manuel Azaña îşi asumase deja preşedinţia Republicii Spaniole printr-un vot la care dreapta s-a abţinut. Indalecio Prieto nu a putut să pună mâna pe guvern din cauza opoziţiei grupării lui Largo Caballero din PSOE.

---

[46] Coaliţie a partidelor politice de stânga, creata în anul 1935 şi care a guvernat între 1936–1938 sub conducerea lui Léon Blum. (n.tr.)

Amelia urmărea cu îngrijorare ştirile pe care le publicau ziarele franceze despre Spania şi ştia că situaţia era şi mai tulbure decât atunci când plecase.

Prietenii lui Pierre ne asigurau că în Spania putea să se întâmple orice, ţinând seama de faptul că formaţiunile de extremă dreapta nu renunţau la politica lor de banditism şi provocări.

Pierre avea prevăzut să plece spre Buenos Aires la sfârşitul lunii iulie. O vor face într-o cabină la clasa întâi a unui luxos pachebot care pleca de la Le Havre.

— Va fi luna noastră de miere, o asigura el încercând să-i învingă ultimele rezistente.

La începutul lui iulie, Pierre s-a întâlnit cu „legătura” sa la Paris. Igor Krisov părea ceea ce nu era: un blajin evreu britanic de origine rusă, care se îndeletnicea cu antichităţile.

În realitate, Igor Krisov controla mai mulţi agenţi din Regatul Unit, Franţa, Belgia şi Olanda.

Krisov a ajuns la Café de la Paix şi îl căuta din priviri pe Pierre. Acesta citea un ziar, aparent absorbit în lectură, în vreme ce îşi bea cafeaua. S-a aşezat la masa de alături de Pierre şi a cerut să i se aducă un ceai.

— Văd că ai primit la timp mesajul meu.

— Da, răspunse Pierre.

— Bine, tovarăşe, am instrucţiuni pentru dumneata. Moscova vrea să mergi în Spania înainte de a începe lunga dumitale călătorie.

— În Spania, iarăşi?

— Da, acolo situaţia se deteriorează de la o zi la alta şi vrem să vorbeşti cu anumiţi oameni. În acest plic se află instrucţiunile. Preferăm să fii dumneata cel care acoperă această misiune, e vorba de câteva zile.

— Îmi creaţi un mic conflict, ştiţi că am găsit ca „paravan” o tânără spanioloaică şi care nu se arată foarte încântată de călătoria pe care o vom întreprinde; dacă o las singură câteva zile, e posibil să dea îndărăt…

— Te credeam mai convingător cu femeile, răspunse Krisov ironic.

— E o puştoaică. M-am străduit şi am avut multă răbdare cu ea. Şi cred că va sfârşi prin a deveni o agentă bună, o agentă „oarbă”, dar eficace.

— Să nu comiţi greşeala de a-i spune ce faci dumneata, îi atrase atenţia Krisov.

— De aceea v-am spus că va fi o agentă „oarbă”, va lucra pentru noi fără să ştie că o face. Este o romantică incorigibilă şi este convinsă că singura mea dorinţă arzătoare este aceea de a reuşi să răspândesc comunismul în întreaga lume.

— Şi nu-i aşa?

Privirea ironică a lui Krisov l-a deranjat pe Pierre.

— Fireşte, tovarăşe.

— Am aprobat utilizarea domnişoarei Garayoa. Credem, ca şi dumneata, că, date fiind caracteristicile sale, îţi va putea fi de folos, dar să nu te încrezi în ea.

— Şi nici nu fac asta, tovarăşe.

— Bine, o să ne vedem când te întorci din Spania.

La 10 iulie, Pierre şi Amelia soseau la Barcelona şi se instalau din nou acasă la doña Anita. Pentru Pierre, era liniştitor să poată conta pe ospitalitatea văduvei, deoarece aceasta avea grijă de Amelia în timpul reuniunilor pe care le avea de-a lungul întregii zile. La început, se gândise să o lase pe Amelia la Paris în grija părinţilor săi, dar a exclus ideea, ştiind că tatăl său nu ar putea face nimic dacă Olga şi Amelia s-ar fi înfruntat. În plus, Pierre începea să fie îngrijorat, pentru că Amelia părea, cu fiecare zi care trecea, că regretă pasul făcut şi asta îl obliga să nu o piardă din ochi.

Amelia a primit cu bucurie vestea întoarcerii în Spania. Îi ceruse să meargă la Madrid ca să încerce să-şi vadă fiul, şi Pierre a hotărât să nu-i spună categoric nu, dar nici nu avea cea mai mică intenţie să-i facă pe plac.

— Ia te uită, măi să fie, avem aici din nou perechea fericită! le spuse doña Anita în chip de salut de bun venit. Şi de data asta, câte zile mă voi putea bucura de prezenţa voastră?

— Trei sau patru. Trebuie să văd un client care mă asigură că a găsit un exemplar pe care îl caut de ani de zile. Dacă lucrurile merg bine, poate că vom ajunge şi la Madrid, răspunse Pierre.

— Şi dumneata, Amelia, o vei vizita pe prietena dumitale Lola García? Acum câteva zile a fost aici cu Josep; este un om tare cumsecade şi ar trebui să vezi cât de mândru este de mucosul ăla de fiu-său.

Amelia a încuviinţat stânjenită. După cearta dintre ele, nu avea niciun chef să o vadă pe Lola. De fapt, începea să simtă aversiune faţă de fosta ei prietenă, pe care o învinuia pentru deriva pe care o apucase viaţa ei.

A doua zi, de îndată ce Pierre şi-a luat la revedere de la ea ca să se ocupe de treburile sale, Amelia i-a spus doñei Anita că se duce să facă nişte cumpărături de care aveau nevoie pentru călătoria pe care urmau să o facă la Buenos Aires. Văduva şovăia dacă trebuia sau nu să o lase să meargă singură, deoarece Pierre îi recomandase să o supravegheze, dar în dimineaţa aceea primea o comandă de cărţi şi, cu toate că avea un băiat de prăvălie care o ajuta, nu îi plăcea să-şi părăsească librăria, aşa că i-a permis Ameliei să iasă singură.

— Dar să nu te întorci prea târziu, ca să nu-mi fac griji, îi atrase ea atenţia.

— Nu vă faceţi griji, doña Anita, nu o să mă rătăcesc. Ţesăturile de care am nevoie o să le găsesc cu siguranţă prin împrejurimi.

— Da, ţi-am mai spus că la două străzi de aici se află magazinul de mătăsuri englezeşti şi acolo poţi găsi oricâte materiale ai nevoie.

De fapt, Amelia avea alt plan: să meargă la centrala de telefoane ca să o sune de acolo pe verişoara ei Laura. Dorea cu înfrigurare să aibă veşti despre familia sa, despre micuţul ei Javier. De când fugise, nu luase legătura cu Laura, iar părinţilor ei nu îndrăznea nici măcar să le trimită o scrisoare cerându-le iertare.

De la Paris, nu îndrăznise să o sune pe verişoara ei, temându-se că Pierre ar încerca să o facă să se răzgândească. Îşi dădea seama că pentru prima dată de la fuga ei avea să dispună de câteva momente ca să fie singură.

A ieşit din librăria doñei Anita şi a pornit-o în plimbare, simţind că era pe punctul de a înşela încrederea pe care Pierre o avea în ea. Dar la fel cum era sigură că el are secretele lui, şi ea le va avea pe ale ei.

Cu greu îşi putea imagina Amelia că soarta nu va fi de partea ei. Când la centrala telefonică i s-a adresat unei funcţionare solicitându-i o convorbire cu numărul de telefon de acasă de la unchiul şi mătuşa ei din Madrid, nu şi-a dat seama că bărbatul care era alături de funcţionară o privea fix, cu surprindere. Ea

nu şi-l amintea, dar el a recunoscut-o imediat. În timpul şederii sale anterioare la Barcelona, Amelia îl însoţise pe Pierre la o adunare cu câţiva tovarăşi, între care era şi bărbatul de la centrala telefonică, un militant local al partidului, situat într-un post strategic. Omul a fost surprins să o vadă acolo singură şi, mai ales, atât de agitată.

Amelia îşi frângea mâinile, aşteptând să i se facă legătura pentru atât de mult dorita convorbire şi, între timp, bărbatul a convins-o pe colega sa să ia o mică pauză, dat fiind că legătura telefonică întârzia.

— Nu-ţi face griji, mă ocup eu.

— Mulţumesc, de o oră vreau să merg la toaletă.

Bărbatul hotărâse să nu piardă niciun cuvânt din convorbirea pe care o va purta Amelia, aşa că a intervenit pe circuit, deviindu-l spre propriul receptor.

Apoi, când operatoarea de la Madrid l-a informat că s-a răspuns deja la numărul de telefon solicitat, i-a făcut semn Ameliei, care părea în continuare absentă, să intre în cabina de unde putea vorbi.

— Puteţi vorbi, spuse operatoarea de la Madrid.

— Laura? Aş dori să vorbesc cu Laura, murmură Amelia.

— Cine o caută? întrebă subreta care răspunsese la telefon.

— Amelia.

— Domnişoara Amelia? întrebă alarmată subreta.

— Te rog, grăbeşte-te! Anunţ-o pe verişoara mea, n-am mult timp la dispoziţie.

Peste câteva clipe, Amelia a auzit glasul mătuşii sale Elena.

— Amelia, slavă Domnului că ştim de tine! Unde eşti?

— Mătuşă, n-am mult timp să vă explic… Unde este Laura?

— Acum este la ore, ştii bine. Dar tu? Unde eşti? Te gândeşti să te întorci?

— Mătuşă, eu… eu nu pot să vă explic… îmi pare foarte rău pentru ce s-a întâmplat… Ce mai face micuţul meu? Dar părinţii mei?

— Fiul tău este bine. Águeda are grijă de el ca o mamă, dar nu l-am mai văzut. Santiago… Santiago a preferat să rupă orice legătură cu familia noastră. Părinţii tăi o sună pe Águeda ca să ştie de copil.

— Şi tatăl meu? Ce face tata? Ştie ceva despre herr Itzhak?

— Tatăl tău… a suferit un atac de cord când ai plecat, dar nu te speria, n-a fost nimic grav, medicul a spus că a fost din cauza tensiunii, acum şi-a revenit.

Amelia a izbucnit în plâns. Îşi dădea seama brusc de consecinţele pe care le dezlănţuise fuga ei. Nu voise să se gândească la ce lăsa în urmă, prefera să creadă că totul avea să fie la fel, că nimic nu se va schimba. Şi s-a pomenit cu faptul că Santiago îi împiedica pe părinţii ei să-l poată vedea pe Javier, că tatăl ei suferise un atac de inimă… şi totul, din vina ei.

— Doamne Dumnezeule, ce-am făcut! Nu mă va putea ierta niciodată! spunea ea printre lacrimi.

— De ce nu te întorci? Dacă o vei face, se va aranja totul… Sunt sigură că Santiago te mai iubeşte încă şi dacă îi ceri iertare… aveţi un fiu… el nu poate refuza s-o ierte pe mama fiului său. Întoarce-te, Amelia, întoarce-te… Părinţii tăi vor fi foarte bucuroşi, nu e zi în care să nu deplângă absenţa ta, la fel ca şi noi. Şi Laura a fost bolnavă, tot din cauza supărării… Sunt sigură că, dacă te întorci, nu vor exista reproşuri. Îţi aminteşti parabola fiului risipitor?

— Şi Edurne? reuşi Amelia să întrebe.

— Este la noi, Laura a insistat să rămână aici. Santiago n-a mai vrut s-o ţină…

— Ce-am făcut?! Ce-am făcut?!

— Fiica mea, vina a avut-o proasta companie. Acea Lola, comuniştii ăia… Lasă-i baltă, Amelia, lasă-i şi întoarce-te.

Bărbatul a hotărât să întrerupă legătura. Bănuia că acea tânără amantă a tovarăşului Pierre era pe punctul de a ceda la rugăminţile mătuşii sale. Cel mai bine era să nu mai continue convorbirea şi să o cheme numaidecât pe doña Anita; o fi ştiind ea ce să facă.

— Alo, alo, s-a întrerupt! striga Amelia, încercând să-i atragă atenţia.

— Un moment, domnişoară, să văd dacă pot s-o restabilesc, aşteptaţi în cabină.

Dar în loc să se ţină de cuvânt, i-a telefonat doñei Anita, căreia i-a spus repede tot ce auzise.

— Reţine-o, vin imediat acolo. Aceste tinere burgheze cred că viaţa e un joc.

Amelia aştepta nerăbdătoare în cabină cu speranţa că se va restabili legătura cu casa unchiului şi a mătuşii sale. Ar fi

preferat să vorbească cu Laura, dar mătuşa ei se arătase afectuoasă şi înţelegătoare. Dacă s-ar întoarce… poate că ar ierta-o cu toţii.

Deodată, a simţit nişte ochi reci care o sfredeleau. Doña Anita se îndrepta către cabina unde aştepta ea.

— Amelia, draga mea, ce coincidenţă! A trebuit să ies să fac un comision şi mi s-a părut că te văd din stradă. Vrei să te însoţesc? Cu cine aştepţi să vorbeşti, fata mea?

A simţit dorinţa să o ia la fugă, să scape, dar doña Anita îşi încleştase deja mâna pe braţul ei.

— Am vrut să vorbesc cu familia mea, răspunse ea printre lacrimi.

— Sigur, sigur! Bine, o să aştept până ţi se dă legătura.

— Nu, nu vă faceţi griji, sunt probleme pe circuitele telefonice, voi suna din nou.

— Dar nu-i nevoie să vii până aici, ştii bine că librăria dispune de telefon, este unul dintre puţinele luxuri pe care mi le permit.

— Nu voiam să deranjez… se scuză Amelia.

— Dumneata, să deranjezi? Sub nicio formă; Pierre şi dumneata sunteţi bine primiţi la mine acasă. Avem un ideal comun. Fata mea, nu ştii ce noroc ai că Pierre s-a îndrăgostit de dumneata. Câte femei n-ar dori să fie ele cele alese! Şi este atât de atent şi de cavaler cu dumneata… Profită de viaţă şi nu renunţa la această dragoste atât de mare, ţi-o spun eu care am experienţă.

Amelia a plătit costul convorbirii şi a ieşit din centrala telefonică ţinută de braţ de doña Anita, care nu i-a mai dat drumul.

— Bine, acum te voi însoţi să cumperi materialele, ce părere ai? Şi nu mai plânge, ai nasul ca un ardei gras şi ochii ţi s-au micşorat din cauza lacrimilor. Ce necăjit ar fi Pierre să te vadă aşa! Hai, după-amiază o vom vizita pe prietena dumitale Lola, cu siguranţă că ea va şti cum să-ţi ridice moralul.

Doña Anita nu a mai lăsat-o singură nicio clipă. Ascunzându-şi iritarea pentru că devenise „gardiana” „micuţei burgheze”, cum o numea ea pe Amelia, şi-a petrecut restul zilei însoţind-o să colinde fără rost prin oraş. Când s-au întâlnit după-amiază cu Pierre, doña Anita îşi ascundea anevoie proasta dispoziţie şi nici Amelia nu făcea vreun efort ca să-şi ţină la distanţă depresia ce o năpădise după conversaţia cu mătuşa ei.

Pierre fusese deja informat de bărbatul de la centrala telefonică despre conţinutul convorbirii dintre Amelia şi doña Elena.

— Cum v-aţi petrecut ziua? întrebă el, făcând pe niznaiul.

— Bine, foarte bine, am fost la cumpărături. Amelia avea nevoie de nişte lucruri pentru călătoria voastră la Buenos Aires, răspunse doña Anita.

— Bine, dacă sunteţi de acord, vă invit să luăm cina. M-am întâlnit cu Josep şi ni se va alătura împreună cu Lola şi cu Pablo. Să iei masa de seară cu prietenii este lucrul cel mai bun după o zi de muncă. Hai, Amelia, ia-ţi o figură mai veselă şi aranjează-te puţin; între timp, vreau să vorbesc cu doña Anita despre cartea pe care am venit să o caut, am nevoie de ochiul ei expert.

Amelia, ascultătoare, s-a închis în camera pe care o împărţea cu Pierre. Îi venea greu să fie obligată să o vadă pe Lola, mai ales într-un moment în care era cu moralul la pământ. Dar nu îndrăznea să i se împotrivească lui Pierre, aşa că a deschis dulapul şi a căutat cu ce să se îmbrace. Între timp, Pierre şi doña Anita au coborât în librărie, departe de urechile Ameliei.

— Ştiu ce s-a întâmplat, m-a anunţat tovarăşul Lopez în acelaşi timp cu tine. După cum mi-a spus, convorbirea cu mătuşa ei a fost banală, afirmă Pierre.

— Mie n-a apucat să-mi spună ce au vorbit, dar tânăra a bâzâit toată ziua şi s-a văicărit pentru fiul ei. Nu ştiu, dar am impresia că vei avea probleme cu ea. E foarte tânără şi mi se pare că se căieşte pentru că şi-a părăsit familia, răspunse doña Anita.

— Dacă devine o problemă, eu însumi o s-o trimit la Madrid.

— Ca să vezi, făceai pe îndrăgostitul de ea!

Pierre nu a răspuns. Îl irita faptul că pierdea controlul asupra Ameliei. Era sătul să se mai comporte ca un îndrăgostit nebuneşte, sătul să trebuiască să se prefacă zi de zi că este un seducător, că este atent la fiecare moft. Aproape că dorea ca ea să-i spună că se întoarce la Madrid. Dacă nu ar fi fost faptul că îşi prevăzuse deja acoperirea la Buenos Aires cu Amelia, ar fi părăsit-o chiar acolo, la Barcelona, iar ea să se descurce cum o putea ca să se întoarcă la Madrid.

Amelia a coborât să-i caute şi totul lăsa să se vadă la ea lipsa oricărui chef: expresia, mersul, atitudinea ei absentă.

Au mers până la un mic restaurant aproape de Cartierul Gotic, proprietate a unui tovarăş, unde îi aşteptau deja Josep, Lola şi Pablo.

— Aţi întârziat, se plânse Lola, suntem aici de mai bine de o jumătate de oră. Lui Pablo îi este foame.

Ne-am aşezat la o masă puţin mai izolată de celelalte, iar Pierre, făcând un efort, a încercat să înveselească atmosfera. Dar nici Amelia şi nici Lola nu aveau niciun chef, iar doña Anita avea nervii întinşi la maximum, după ce a umblat toată ziua cu menajamente faţă de Amelia.

Josep s-a interesat de necazurile lui Pierre şi a făcut imposibilul ca să însufleţească puţin grupul. Până la urmă, cei doi bărbaţi au hotărât să se predea în faţa atitudinii femeilor şi s-au lăsat absorbiţi într-o conversaţie despre ultimele evenimente politice care se învârteau în jurul certitudinilor din ce în ce mai mari că un sector al Armatei părea că vrea să pună capăt experienţei republicane. Numele generalului Mola[47] era pe buzele tuturor.

Amelia aproape că nu a pus gura pe nimic, spre deosebire de doña Anita şi Lola, care aveau întotdeauna poftă de mâncare.

Când s-a terminat cina, Josep s-a oferit să-i conducă o bucată de drum spre casa doñei Anita. Pierre şi Amelia mergeau în faţă şi, cu toate că vorbeau cu voce joasă, frânturi din conversaţia lor ajungeau până la mine.

— Ce se întâmplă, Amelia? De ce eşti tristă?

— Nu sunt tristă.

— Hai, nu încerca să mă păcăleşti, te cunosc foarte bine şi ştiu că ceva te face să suferi!

Ea a izbucnit în plâns şi şi-a ascuns faţa cu mâinile, în vreme ce Pierre îi trecea mâna peste umăr cu un gest protector.

— Eu te iubesc, dar… cred că am fost foarte egoistă, nu m-am gândit decât la mine, la faptul că voiam să fiu cu tine şi n-am procedat bine, ştiu că n-am procedat bine, repetă ea.

— La ce bun toate astea, Amelia? Am mai vorbit şi cu alte ocazii. Chiar tu mi-ai povestit că în Spania este o zicală care spune că nu poţi face omletă fără să spargi ouăle. Ştiu că nu

---

[47] Emilio Mola Vidal (1887–1937), renumit militar spaniol, personaj important în timpul dictaturii lui Primo de Rivera şi a celei de-a Doua Republici Spaniole, conducătorul revoltei militare din 1936, cea care a provocat izbucnirea Războiului Civil Spaniol. (n.tr.)

este uşor să rupi cu familia, crezi că nu pricep? Tu nu te înţelegi bine cu mama, dar este mama mea şi eu o iubesc. Cred că trebuie să ne dăm şansa de a începe o viaţă nouă şi, aşa cum tu ţi-ai lăsat familia, şi eu am lăsat-o pe a mea, aşa cum mi-am părăsit şi afacerea, şi viitorul.

— Dar tu n-ai niciun copil!

— Nu, n-am niciun copil, dar năzuiesc să-l pot avea în ziua când relaţia noastră va fi stabilă şi definitivă. Nimic nu m-ar face mai bucuros. Este singura supărare pe care o am, faptul că nu-l poţi lua cu tine pe Javier, cel puţin deocamdată, dar să nu excludem faptul că îl vom putea avea cu noi în viitor.

— Asta nu se va întâmpla niciodată! Santiago n-ar consimţi, nici măcar nu le permite părinţilor mei să-l vadă pe copil.

— Şi cum vine asta? Ai vorbit cu părinţii tăi?

Amelia s-a înroşit. Fără să-şi dea seama, se dăduse de gol, dar după aceea s-a gândit că doña Anita oricum îi va spune până la urmă.

— Am vorbit cu mătuşa Elena. O sunasem pe verişoara mea Laura, dar nu era acasă şi mătuşa a răspuns la telefon.

— Asta-i foarte bine, nu trebuie să pierzi legătura cu familia ta. Ştiu că vei fi mai liniştită dacă ai veşti despre ei, afirmă Pierre, ascunzând faptul că gândea exact contrariul. Spune-mi ce ţi-a zis mătuşa ta.

— Ştie de la Águeda, doica lui, că Javier este bine. Santiago nu vrea să aibă de-a face cu familia mea şi nu le permite să vadă copilul. Tatăl meu s-a îmbolnăvit când am plecat, inima… din vina mea… ar fi putut să moară.

— Asta chiar că nu pot accepta din partea ta! Nu voi permite să te învinovăţeşti pentru boala tatălui tău. Fii raţională, nimeni nu se îmbolnăveşte de inimă din cauza unei supărări; dacă tatăl tău a avut un infarct, nu tu ai fost cauza. În ceea ce priveşte faptul că soţul tău nu le permite să-l vadă pe fiul tău, mi se pare o cruzime, asta nu-l pune într-o lumină favorabilă, nici nu mi se pare drept să-i pedepsească pe bunici împiedicându-i să-şi vadă nepotul. Nu, Amelia, soţul tău nu procedează bine.

Vorbele lui Pierre au sporit şi mai mult jeluirea Ameliei, care încerca să-l scuze pe soţul ei.

— El este foarte bun şi nu este nedrept, dar, văzându-i pe părinţii mei, îşi aminteşte de mine şi are motive să dorească să

mă uite. M-am purtat atât de urât cu el! Santiago nu merita ce i-am făcut!

Noaptea aceea Pierre a petrecut-o consolând-o pe Amelia, încercând să aline rana deschisă din conştiinţa ei.

A doua zi era 13 iulie, o dată-cheie în istoria Spaniei: în ziua aceea a fost asasinat José Calvo Sotelo[48], lider al dreptei monarhice.

Pierre a hotărât să se ducă la Madrid, dar nu avea ordin expres să o facă; evenimentul acela era îndeajuns de grav ca să meargă în capitală şi să ia legătura cu unii tovarăşi care îi transmiteau în mod regulat informaţii precise despre guvernul Azaña. Cu toate că la Madrid erau agenţi în subordinea *rezidenturii,* acum Pierre era cel care dorea să evalueze situaţia şi să trimită un raport precis la Moscova.

Amelia a primit cu bucurie vestea că vor călători la Madrid. Pierre a amăgit-o, spunându-i că luase această hotărâre din cauza suferinţei ei. Adevărul e că nu îndrăznea să o lase în grija doñei Anita, iar Lola şi Amelia se arătau distante una faţă de cealaltă, dintr-un motiv pe care la un moment dat avea să-l afle.

Călătoria cu trenul li s-a părut interminabilă. Când în sfârşit au sosit la Madrid, au găsit capitala cufundată în tot felul de zvonuri. Pierre a hotărât să se instaleze într-o pensiune numită La Carmela, situată pe strada Calderón de la Barca, aproape de Palatul Parlamentului. Proprietarii pensiunii o ţineau curată şi aveau mare grijă de oaspeţii lor. Se mândreau că au printre clienţi chiar şi câte un deputat. Dispunea doar de patru camere şi au avut noroc că în momentul acela una dintre ele era liberă.

— Ieri a plecat don José, ştiţi dumneavoastră, comis-voiajorul din Valencia care ne vizitează o dată pe lună. Cred că l-aţi întâlnit aici o dată, spuse proprietăreasa, doña Carmela.

— Da, cred că da, a răspuns Pierre fără prea mult chef de vorbă.

— Nu ştiam că sunteţi însurat, întrebă doña Carmela, curioasă.

— Păi, vedeţi şi dumneavoastră... răspunse Pierre, fără să spună nici da, nici nu.

Pierre se tot gândea ce să facă cu Amelia cât timp şedeau la Madrid. Nu o putea lua peste tot, trebuia să se întâlnească cu

---

[48] Om politic şi membru al Academiei Regale Spaniole (1893–1936). (n.tr.)

agenţii, să poarte conversaţii confidenţiale, ceea ce ar fi fost imposibil cu Amelia de faţă. Dar, dacă o lăsa singură, era sigur că va sfârşi prin a ceda impulsului de a-şi vedea familia, fără ca el să poată prevedea consecinţele. Aşa că a hotărât să ia iniţiativa, să fie el cel care să înlesnească întâlnirea, dar cu el de faţă.»

— Poate că ar trebui să vorbiţi cu doña Laura. Ea vă va putea spune mai bine decât mine ce s-a întâmplat în decursul acelor zile la Madrid. Apoi reveniţi şi vom continua să stăm de vorbă, încheie Pablo Soler.

Acesta îmi zâmbea satisfăcut. Trecuseră mai bine de patru ore de când vorbea, iar eu nu am deschis gura. Nu îmi puteam ascunde uimirea: străbunica mea fugise cu un francez, agent al spionajului sovietic, şi intrase în Partidul Comunist din Franţa. Părea de necrezut ce se întâmplă cu mironosiţele, de îndată ce eşti neatent, te pomeneşti cu o Mata Hari[49] în faşă.

— Aţi mai văzut-o pe Amelia?

— Da, sigur că da, de cum s-au întors la Barcelona. Dar v-am mai spus că una dintre cele mai bune cărţi ale mele tratează despre agenţii sovietici în zilele acelea, iar Pierre era unul dintre ei. Astfel că a trebuit să cercetez în amănunt ce s-a întâmplat cu el. Era un om foarte interesant, un fanatic, deşi nu părea. Cred că ar trebui să-mi citiţi cartea, cu siguranţă că v-ar fi de mare ajutor.

— Vorbiţi în ea şi despre străbunica mea?

— Nu, nu vorbesc despre ea.

Don Pablo se ridică şi scoase de pe un raft o carte destul de voluminoasă. I-am mulţumit pentru cadou şi l-am asigurat că îl voi suna din nou.

— Da, vă rog, zilele astea n-am nimic de făcut, tocmai am trimis o carte la tipografie, aşa că sunt pe jumătate în vacanţă.

Mă conducea la uşă când ne-a ieşit în întâmpinare soţia lui.

— Nu rămâneţi să luaţi masa de prânz cu noi? întrebă ea zâmbind.

---

[49] Pe numele ei adevărat Margaretha Geertruida Zelle (1876–1917), celebră dansatoare şi actriţă olandeză, condamnată la moarte şi executată în Franţa pentru spionaj în favoarea Germaniei în timpul Primului Război Mondial. Considerată cea mai celebră spioană dublă din istoria „Marelui Război”. (n.tr.)

— Ah, Charlotte, nu ţi l-am prezentat pe domnul Albi.

— Încântat de cunoştinţă, doamnă. Sunt Guillermo Albi.

— Domnule Albi, trebuie să vă mulţumesc că l-aţi întreţinut pe soţul meu; când nu scrie, nu ştie cu ce să-şi umple timpul şi, cum tocmai a terminat o carte, n-are altceva de făcut decât să ia o pauză. Aşa că sunteţi bine-venit.

— Vă mulţumesc, sper să nu vă stau pe cap prea des, dar don Pablo mi-a dat permisiunea să vin din nou în vizită în scurt timp.

Deşi mai în vârstă, era evident că Charlotte era aceeaşi femeie din tabloul care îmi atrăsese atenţia. Părea americancă, dar vorbea fluent spaniola, cu un uşor accent din Sud. Soţia lui don Pablo mi s-a părut foarte simpatică şi, pe deasupra, ţinând seama de tablou, trebuie să fi fost foarte frumoasă, încă îi mai rămăseseră pe chip urmele frumuseţii ei apuse.

Am plecat la hotel ca să o sun liniştit pe doña Laura. Începea să mă amuze misiunea încredinţată de mătuşa Marta. Mergeam din surpriză în surpriză, şi eu însumi îmi imaginam scena când, la Crăciunul viitor, familia mea va citi povestea străbunicii. Mătuşa Marta, adeptă a formaţiunilor de dreapta, va leşina când va afla că bunica ei fusese amanta unui agent sovietic.

Am deschis telefonul mobil în drum spre hotel. Aveam un mesaj urgent de la şeful departamentului de cultură al ziarului digital la care colaboram. L-am sunat numaidecât.

— Guillermo, unde ai dispărut? Trebuia să ne predai ieri cronica la cartea lui Pamuk[50]. În mare belea ne-ai băgat, pentru că avem publicitate de la editură şi azi-dimineaţă au sunat să întrebe ce se întâmplă.

— Îmi pare rău, Pepe, m-am zăpăcit, ţi-o trimit chiar acum, lasă-mă o oră.

— O oră? auzi, ăsta-i un ziar digital şi trebuie să bag cronica acum. Unde naiba eşti?

— La Barcelona, am venit să cunosc un istoric, pe Pablo Soler.

— Nu mai spune! Soler este unul dintre cei mai prestigioşi istorici, cărţile lui despre războiul civil sunt cele mai serioase şi mai echidistante dintre toate cele care au fost publicate. Este o autoritate în lumea universitară americană.

[50] Orhan Pamuk (n. 1952), scriitor turc, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în anul 2006. (n.tr.)

— Da, ştiu că este un personaj nemaipomenit. Să-ţi explic, am avut ocazia să-l cunosc şi… mă rog, am uitat de cronica la Orhan Pamuk, dar am citit cartea şi nu întârzii prea mult să scriu articolul şi să ţi-l trimit. Lasă-mă să ajung la hotel, că sunt pe drum.

— De data asta, treacă, meargă… şi, auzi, dacă tot îl cunoşti pe Pablo Soler, cere-i un interviu; ai da lovitura, pentru că nu-i plac jurnaliştii şi nu acordă niciodată interviuri.

— Bine, o să încerc, să vedem ce o să-mi spună.

— Da, încearcă, măcar o să-i treacă directorului supărarea pe tine. Ah, şi să nu întârzii mai mult de o jumătate de oră până să-mi trimiţi afurisitul ăla de articol.

Până la urmă, avea dreptate mama: mă implicam atât de mult în povestea străbunicii, încât m-am îndepărtat de propria realitate, care nu era alta decât o slujbă de doi bani la un ziar digital unde mi se plăteau o sută de euro pe articol. Erau luni când nu depăşeam patru sute de euro, exact cât să-mi cumpăr ţigări, abonamentul de autobuz şi încă ceva. Dacă Pablo Soler se învoia să-mi acorde un interviu, chiar şi directorul ziarului va fi convins că poate să aibă încredere în mine ceva mai mult decât să fac cronică literară. Interviurile erau plătite mai bine. Sigur că mă grăbeam să mă întorc acasă la profesorul Soler ca să-i cer un interviu; una era faptul că hotărâse să-mi vorbească despre străbunica mea şi altceva, foarte diferit, să vrea să vorbească pentru presă. Dar voi încerca. În privinţa finanţelor mele, nu era loc de subtilităţi, în ciuda faptului că, atâta vreme cât va dura investigaţia referitoare la Amelia Garayoa, mă puteam baza pe subvenţia mătuşii Marta.

4

Nu terminasem de citit cartea lui Pamuk, dar ştiam destulă meserie ca să scriu o cronică de întâmpinare, ceea ce am şi făcut. I-am telefonat lui Pepe ca să-l întreb dacă a primit articolul, şi să mă liniştesc. A insistat să-i iau un interviu profesorului Soler şi am promis să încerc. Apoi am sunat-o pe mama.

— Dar, fiule, unde eşti? Am încercat toată dimineaţa să te sun pe mobil, dar îl aveai închis.

— Sunt la Barcelona ca să mă văd cu o persoană care a cunoscut-o pe străbunica.

— Pe străbunica ta? Atunci o fi un babalâc, pentru că, dacă ar mai trăi, bunica ta ar avea mai mult de nouăzeci de ani.

— Mă rog, era copil când a cunoscut-o, iar acum are şi el o vârstă.

— Şi cine este?

— Nu-ţi spun, mamă, n-o să dau nimic în vileag până când nu termin investigaţia, dar pot să-ţi zic că bunica ta, adică străbunica mea, a avut o viaţă destul de agitată, veţi fi surprinşi.

— Mătuşa ta Marta m-a sunat să se plângă, zice că nu vrei s-o informezi despre mersul investigaţiei şi că nu ştie dacă tu chiar lucrezi sau trăieşti pe picior mare pe spinarea ei.

— Ai o soră încântătoare.

— Guillermo, este mătuşa ta şi te iubeşte foarte mult!

— Pe mine? Bănuiesc că o fi făcut un curs rapid de prefăcătorie, pentru că n-am observat asta niciodată.

— Guillermo, nu fi nesuferit!

— Bine, mamă, n-o să mă cert cu mătuşa Marta mai mult decât este necesar. Eu te-am sunat să văd ce mai faci şi dacă mă inviţi diseară la cină.

— Bineînţeles, fiule, vreau să te văd.

— Atunci, la zece o să mă găseşti înfipt ca un piron, bătând la tine la uşă.

Am închis telefonul şi m-am gândit că mama avea o nesfârşită răbdare cu mine.

Apoi am sunat-o pe doña Laura; voiam să-mi povestească ce se întâmplase cu Amelia în acele zile premergătoare războiului civil sau să-mi spună cine putea să-mi dea această informaţie, pentru că era clar că nu aveam altă pistă pe care să o apuc.

Jupâneasa a ezitat când i-am zis cine sunt şi că doresc să vorbesc cu doña Laura sau cu doña Melita. M-a lăsat să aştept la telefon şi, după câteva minute, am auzit vocea doñei Laura care mi s-a părut mai stinsă decât ultima dată.

— Nu mă simt bine, mi-a scăzut glicemia, mi-a explicat ea de-abia şoptit.

— Nu vreau să vă deranjez, dar profesorul Soler mi-a spus că Amelia a fost la Madrid cu două sau trei zile înainte de izbucnirea războiului civil şi că intenţia ei era să ia legătura cu familia. Profesorul mi-a indicat faptul că dumneavoastră aţi putea să-mi povestiţi ce s-a întâmplat în zilele acelea, înainte ca el să-şi continue relatarea. Dar, dacă nu vă simţiţi bine… pot să aştept sau dumneavoastră aţi putea să-mi indicaţi cu cine trebuie să vorbesc despre asta.

Doña Laura a insistat că nu se simţea foarte bine şi că medicul îi recomandase să stea în pat. Cât despre doña Melita, nici ea nu era mai bine, astfel că cel mai indicat era să vorbesc cu Edurne.

— De fapt, Edurne a fost cea pe care a văzut-o Amelia în zilele acelea. Cu mine a stat mai puţin de o oră. Veniţi mâine-dimineaţă, dar căutaţi să n-o obosiţi prea mult pe Edurne, este foarte bătrână şi pentru ea reprezintă un mare efort să-şi amintească.

— Vă promit că voi încerca să scurtez conversaţia la maximum.

Îmi dădeam seama că „sursele” mele erau persoane în vârstă, care se aflau pe ultima sută de metri a vieţii lor. Ori mă grăbeam, ori mă puteam pomeni ca oricare dintre ele să dispară de la o zi la alta. Am luat hotărârea să mă concentrez pe investigaţie şi să renunţ la orele de somn ca să nu-mi pierd slujba precară de la ziarul digital.

Când am ajuns la aeroport, la cursa aeriană către Madrid rămăseseră doar bilete la clasa *business.* Am ezitat dacă să aştept următorul avion, dar am hotărât că mătuşa Marta nu se va ruina dacă o să plătească puţin mai mult pentru un bilet de avion.

Când am ajuns, am luat un taxi. Eram în drum spre casă, când bâzâitul mobilului m-a scos din îngândurare.

— Guillermo, frumosule, unde te ascunzi? Nu m-ai sunat de mai bine de cincisprezece zile.

— Bună, Ruth, tocmai am aterizat la Madrid, vin de la Barcelona.

— Te-am sunat ca să te întreb dacă ai chef să vii să iei cina la mine, am un *foie-gras* delicios pe care l-am cumpărat ieri de la Paris.

Nu am şovăit nicio clipă. O voi suna pe mama ca să mă scuz: o seară cu Ruth mi se părea mai emoţionantă, mai ales dacă începeam să ne privim în ochi pe deasupra platoului cu *foie-gras.* Ruth era stewardesă la o companie *low cost* şi făcea de obicei cursa către Paris, aşa că eram sigur că pateul de *foie-gras* va fi însoţit de un minunat vin de Burgundia. Aşa că se întrevedea o noapte cum nu se poate mai fericită.

Mama a bombănit, dar nu s-a supărat. Adevărul e că, atunci când mi-a spus ce meniu îmi pregătise, mi-am întărit hotărârea de a lua cina cu Ruth. Mama era convinsă că mă alimentam prost, aşa că, de fiecare dată când luam prânzul sau cina la ea, se încăpăţâna să mănânc legume, ca primul fel, şi peşte la grătar, fără strop de sare, la al doilea.

Noaptea a fost memorabilă. Nu mi-am dat seama cât de mult mi-a lipsit până când nu am fost cu ea. La drept vorbind, avea o răbdare infinită cu mine şi nu mă presa să ne căsătorim. Mă lăsa să-mi văd de treburile mele, nu ştiu dacă asta se datora faptului că mă considera băiatul-obiect, bun din când în când, sau pentru că realmente îşi dădea seama că nu sunt încă matur ca să am o legătură serioasă. În orice caz, era o relaţie ideală.

Am ajuns la unsprezece dimineaţa acasă la familia Garayoa. Jupâneasa m-a informat că doña Laura era în continuare ţintuită la pat şi că doña Melita se dusese la doctor să-şi facă nişte analize. O dusese nepoata ei, Amelia María.

Edurne mă aştepta în bibliotecă. Nu s-a bucurat când m-a văzut.

— Nu v-a fost suficient tot ce v-am povestit?

— Vă promit să nu vă deranjez mult, dar aş vrea să ştiu ce s-a întâmplat când Amelia a venit cu Pierre la Madrid. Cred că a fost în jur de 14 sau 15 iulie ’36. Doña Laura mi-a spus că aţi văzut-o.

— Da, am văzut-o… răspunse Edurne cu un glas slăbit. Cum să uit aşa ceva…

«Amelia şi Pierre erau de două zile la Madrid. El i-a rugat pe nişte prieteni de-ai lui, un cuplu, să se ocupe de Amelia şi să nu o lase singură. Oricât a încercat să se opună companiei celor doi soţi, nu a avut încotro decât să cedeze, dar, în acelaşi timp, se simţea atât de copleşită de lipsa ei de libertate şi de neîncrederea pe care Pierre o manifesta faţă de ea, încât a început să-i treacă prin minte gândul de a-l părăsi. Dar, pe vremea aceea, Amelia nu simţea decât confuzie şi, când se hotăra să pună capăt relaţiei sale cu Pierre, se răzgândea apoi văzându-l apărând zâmbitor cu un trandafir în mână.

A sosit momentul în care el şi-a dat seama că nu mai poate să amâne multă vreme întâlnirea Ameliei cu familia sa, că nu mai poate să tărăgăneze lucrurile. În ziua de 17, dimineaţa, în prezenţa lui Pierre, Amelia a sunat-o pe Laura. Domnişoara Laura nu era acasă; ieşise cu sora ei Melita, cu fratele lor Jesús şi cu mama lor, doña Elena. Nici don Armando nu era acasă. Amelia, îngrijorată, a întrebat de mine. Voia să-şi vadă părinţii, dar nu îndrăznea să se prezinte acasă fără să ştie peste ce va da acolo, mai ales neştiind dacă îl vor primi pe Pierre.

Eu am înnebunit de bucurie când i-am auzit glasul, iar ea m-a rugat să vin la pensiunea La Carmela, unde era cazată. Am ajuns în mai puţin de zece minute şi nu vă puteţi închipui cum am alergat până acolo, pentru că distanţa nu era mare.

Ne-am văzut şi am început să plângem de emoţie. Am rămas o vreme îmbrăţişate, fără ca Pierre să reuşească să ne despartă.

— Haideţi, haideţi, nu mai plângeţi! Nu eraţi nerăbdătoare să vă vedeţi? Ei bine, în sfârşit…

Amelia m-a rugat să-i povestesc în amănunt cum se simţeau părinţii ei.

— Don Juan este mai bine, şi-a revenit după atacul de inimă; doña Teresa stă tot timpul pe capul lui. Mama ta a tras o sperietură soră cu moartea, pentru că don Juan era cu ea când a leşinat. Slavă Domnului că a avut prezenţă de spirit să-l cheme pe şofer şi să-l ducă numaidecât la spital. Asta i-a salvat viaţa. Dar tatăl tău este trist, nu-i acelaşi om de când ai plecat. Doña Teresa a îmbătrânit brusc, dar nu se descurajează, ea este cea

care susţine moral familia. Şi sora ta Antonietta s-a simţit rău, nu s-a oprit din plâns săptămâni întregi.

— Crezi că, dacă mă duc acasă, părinţii mei mă vor ierta?

— Bineînţeles! Le vei face o mare bucurie.

— Şi ce vor spune despre Pierre?

— Dar o să vină cu tine?

— Păi, da, Pierre este… este… Mă rog, este ca şi cum ar fi soţul meu.

— Dar nu este!

— Ştiu bine asta, dar n-are importanţă. De îndată ce va fi posibil, voi divorţa şi mă voi mărita cu el, e doar o chestiune de timp.

— Dar părinţii tăi sunt foarte afectaţi de cele întâmplate, n-ai putea să te duci singură să-i vezi?

Ameliei i-ar fi plăcut să facă asta, dar Pierre nu era dispus să o lase să se întâlnească cu familia ei fără ca el să fie de faţă. Se temea că o va pierde. De fapt, era la un pas să se întâmple aşa ceva.

— Şi fiul meu? Ce mai face Javier?

— Ştiu despre el numai de la Águeda. Don Santiago nu vrea să ştie nimic despre familia ta. Le-a spus că preferă să se distanţeze de ei şi că în viitor va vedea dacă le va permite să-l vadă pe copil. Dar este un om cumsecade, pentru că e de acord ca părinţii tăi să o sune pe Águeda când el nu este acasă şi să întrebe de copil.

— Nici tu nu l-ai mai văzut pe fiul meu?

— Nu, n-am îndrăznit. Dar poţi fi liniştită, Águeda se ocupă bine de el, îl iubeşte pe copil de parcă ar fi al ei, ştii asta.

Amelia a izbucnit în lacrimi, se simţea datoare faţă de Águeda pentru îngrijirile pe care i le acorda fiului ei, dar, în acelaşi timp, o durea faptul că juca rolul de mamă pentru Javier.

— Dar este fiul meu! Este al meu!

— Da, sigur că e fiul tău, dar tu nu eşti cu el.

Vorbele acelea au fost mai dureroase decât dacă i-aş fi tras o palmă. M-a privit cu furie şi durere.

— Îl vreau pe fiul meu! ţipă ea.

Pierre a îmbrăţişat-o, temându-se să nu facă o criză de isterie, ceea ce nu-i convenea, dat fiind că la pensiunea La Carmela erau consideraţi soţ şi soţie.

— Linişteşte-te, Amelia, nimeni nu pune la îndoială faptul că Javier este fiul tău şi îl vom recupera, vei vedea, dar totul la momentul potrivit. La Buenos Aires vom începe demersurile pentru divorţul tău şi apoi vei veni după Javier.

— Pleci la Buenos Aires? am întrebat eu.

— Nu ştiu! Nu vreau să merg nicăieri!

Se vedea că Pierre era sătul de situaţie şi cred că era aproape gata să-mi spună să o iau pe Amelia cu mine.

— Nu trebuie să mergi dacă nu vrei. De fapt, am propus să plecăm ca să începem o viaţă nouă, departe de trecutul nostru, dar dacă nu mă iubeşti…

— Ba da, te iubesc! Dar cred că o să-mi pierd minţile!

— Cel mai bine ar fi să plecaţi, Edurne, acum ştiţi unde suntem. Spuneţi-le unchiului şi mătuşii Ameliei şi, dacă vor considera potrivit, vom veni acasă la ei sau la părinţii Ameliei. Vreau să le cer iertare cu umilinţă lui don Juan şi doñei Teresa pentru necazul pricinuit şi să ştie că o iubesc pe Amelia mai mult decât propria viaţă şi nu vreau decât să o fac fericită.

M-am întors acasă nespus de impresionată. Eu îl admiram pe Pierre din momentul în care îl văzusem acasă la Lola. Era atât de convingător, părea atât de sigur pe el… Şi nu mă îndoiam că este îndrăgostit nebuneşte de Amelia. Dar îmi dădeam seama că nu era fericită, că regreta pasul pe care îl făcuse, că dacă s-ar putea întoarce în timp, ar face-o fără şovăire. Dar eu nu ştiam cum să o ajut, mă simţeam la fel de pierdută ca şi ea.

Doña Elena şi fiicele sale nu s-au întors acasă până la amiază şi, de îndată ce le-am spus că Amelia era la Madrid, că părea foarte nefericită şi că voia să-i vadă, domnişoara Laura nu a şovăit o clipă.

— Chiar acum mergem după ea!

— Dar, fiica mea, nu ne putem prezenta la pensiunea aceea unde stă cu acel bărbat!

— Şi de ce nu? Nu înţelegi că nu îndrăzneşte să vină aici?

— Aici este bine-venită, dar fără bărbatul acela. Asta trebuie să-i spună Edurne. Vreau s-o vedem şi o vom însoţi acasă la părinţii ei, dar va trebui să vină singură. Ar fi ruşinos să se prezinte cu bărbatul acela. Unchiul tău Juan ar muri de supărare. Amelia trebuie să înţeleagă.

— Dar, mamă, nu fi aşa! protestă domnişoara Laura.

— Nu-l voi primi pe bărbatul acela la mine în casă! Niciodată! Este un neruşinat, a profitat de naivitatea Ameliei şi nu vreau să am de-a face cu scursuri ca el.

— Mamă, Amelia s-a îndrăgostit de Pierre!

— Ia te uită, acum ne spui că a plecat din dragoste şi nu ca să facă revoluţia... Santiago avea perfectă dreptate.

— Dar, mamă...

— Ajunge, vom face aşa cum spun eu. Edurne, du-te s-o vezi pe Amelia şi spune-i că o aşteptăm. În ceea ce îl priveşte pe bărbatul acela, trebuie să înţeleagă că o familie decentă nu-l poate primi. Tatăl tău trebuie să vină curând şi va fi de acord cu mine.

M-am întors în fugă la pensiunea La Carmela, fără să-mi dau seama că domnişoara Laura mă urmărea de la mică distantă. Hotărâse să iasă din cuvântul mamei sale ca să se întâlnească cu Amelia, căci se temea că aceasta va refuza să-i vadă dacă nu venea însoţită de Pierre. Când tocmai mă pregăteam să intru în vestibul, m-a ajuns din urmă. Am urcat împreună în pensiune, situată la primul etaj. Amelia şi Pierre luau prânzul în mica sufragerie. Încă îmi mai amintesc şi în ziua de azi că proprietăreasa pensiunii le servise ochiuri la capac cu ardei.

Dacă Amelia a plâns când mă văzuse, când s-a întâlnit cu domnişoara Laura, lacrimile îi curgeau şiroaie. Cele două verişoare s-au îmbrăţişat afectuos şi îndelung.

Pierre era stânjenit de situaţie, deoarece doña Carmela nu pierdea ocazia să intre în sufragerie ca să afle tot ce se întâmpla acolo. A propus să mergem în oraş, într-un loc unde să putem sta de vorbă fără martori. Ne-a dus la o cafenea din piaţa Santa Ana şi acolo ne-am aşezat toţi patru la o masă.

— Amelia, trebuie să mergi acasă, mama îi va suna pe părinţii tăi şi te vom însoţi, dar trebuie să vii singură. Trebuie să înţelegeţi că nu sunteţi bine-venit în aceste momente, poate mai încolo... spuse Laura.

Amelia părea dispusă să se lase convinsă de verişoara ei, dar reacţia lui Pierre a împiedicat-o.

— Voi face cum doreşte Amelia, dar trebuie să vă spun, domnişoară, că nici pentru familia mea n-a fost uşor să accepte relaţia mea cu o femeie măritată şi, cu toate că o iubesc foarte mult pe mama, i-am impus această situaţie, lăsând să se

înţeleagă foarte limpede că, dacă trebuie să aleg între Amelia şi ea, n-am nicio îndoială: alegerea mea este Amelia.

După ce l-a ascultat, Amelia s-a simţit obligată să treacă de partea lui.

— Dacă nu vreţi să vină cu mine, nu voi veni nici eu, răspunse ea plângând.

— Dar, Amelia, trebuie să înţelegi! Tatăl tău a suferit un infarct, dacă te prezinţi cu Pierre, nu ştiu ce i s-ar putea întâmpla. Bineînţeles că şi mama ta ar avea de suferit… E mai bine să îi luăm cu binişorul, să te vadă mai întâi pe tine şi, după aceea, noi două îi vom convinge să-l primească şi pe Pierre. Nu le poţi cere părinţilor tăi să accepte, nici una, nici două, un alt bărbat care nu este soţul tău; ştii bine că tatăl tău îl apreciază foarte mult pe Santiago…

Pierre a îmbrăţişat-o pe Amelia, mângâind-o pe păr.

— O vom scoate la capăt! îi spuse el cu o voce înflăcărată. Nu-ţi face griji, totul se va aranja, dar trebuie să le demonstrăm tuturor că dragostea noastră e adevărată.

Amelia s-a desprins din îmbrăţişare şi şi-a şters lacrimile cu batista lui Pierre.

— Spune-le părinţilor tăi că nu voi merge nicăieri fără el. Dorinţa mea este să divorţez de Santiago şi să devin soţia lui Pierre. Dacă puteţi să mă ajutaţi de bunăvoie ca părinţii mei să mă primească, voi fi cea mai fericită femeie din lume; dacă nu, mă declar bucuroasă că am putut să te îmbrăţişez. Am încredere că vei putea să-i convingi, dar, dacă nu este aşa… măcar promite-mi că nu mă vei uita niciodată şi că vei face tot posibilul ca într-o bună zi să fiu iertată. Acum îţi cer să te întorci acasă cu Edurne şi să te străduieşti să faci ceea ce te-am rugat.

S-au îmbrăţişat din nou printre lacrimi, iar domnişoara Laura i-a promis că va încerca să-i convingă pe părinţii ei.

— Sper ca măcar tata să ne ajute; poate că e mai înţelegător decât mama. Nici ea, şi nici mama ta nu sunt de acord cu divorţul, dar dacă află că aveţi intenţia să vă căsătoriţi, poate că vor ceda puţin.

Cine ar fi bănuit că atunci când ne-am întors acasă aveam să-l găsim pe don Armando într-o stare de mare agitaţie din pricina

ştirilor care veneau din nordul Africii, unde se relata că se răzvrătise un grup de militari.

În primele ore, ştirile erau confuze şi se vorbea că ar putea avea loc o revoltă militară condusă de generalii Mola, Queipo de Llano[51], Sanjurjo şi Franco.

— Tată, trebuie să vorbesc cu tine, îl rugă Laura pe don Armando.

— Fata mea, acum nu pot, trebuie să ajung la Palatul Parlamentului, am stabilit o întâlnire cu un deputat al cărui avocat sunt; vreau să ştiu ce se întâmplă.

— Amelia este la Madrid.

— Amelia? Verişoara ta?

— Da, Armando, într-adevăr, nepoata ta este aici, iar Laura a fugit să o vadă. Aveam de gând să-ţi spun, dar n-am avut timp, cum erai atât de agitat din cauza revoltei militare… adăugă doña Elena.

Vestea l-a tulburat definitiv pe don Armando. Din toate zilele posibile, aceea era cea mai nepotrivită pentru a face faţă unei drame familiale. Ţara fierbea, iar familia trebuia să acorde atenţie situaţiei Ameliei.

— Trebuie să-i anunţăm pe părinţii ei. Aranjează-te, Elena, trebuie să mergem acasă la fratele meu. Unde-i nebuna aia? o întrebă el pe fiica sa.

— La pensiunea La Carmela împreună cu Pierre.

— Cu nenorocitul ăla! Nu contează, mergem după ea. Dumnezeule! Trebuia să apară tocmai azi!

— Pentru numele lui Dumnezeu, tată, lucrul cel mai important este că verişoara mea este aici! îi reproşa Melita, fiica lui cea mare.

— Important este că nu ştiu dacă se produce sau nu o lovitură de stat şi, după cum vă puteţi imagina, acest fapt ar putea avea consecinţe cumplite. Bine, haideţi să facem ce e de făcut, să mergem s-o căutăm.

— Nu, tată, n-o putem face decât dacă aţi fi dispuşi să-l acceptaţi pe Pierre, declară Laura.

— Să-l accept pe neruşinatul ăla? Niciodată!

— Tată, Amelia zice că va veni aici sau acasă la părinţii ei numai cu Pierre, în caz contrar…

---

[51] Gonzalo Queipo de Llano y Sierra (1875–1951), general-locotenent de cavalerie, participant activ la Războiul Civil spaniol. (n.tr.)

— Dar cum îndrăzneşte să pretindă o asemenea absurditate? Nu-l vom primi pe bărbatul acela, nu, n-am de gând să-i deschid uşile casei mele, interveni doña Elena.

— Explică-te, Laura, îi ceru don Armando pe un ton foarte serios.

— Ori îi primim pe amândoi, ori Amelia nu va veni nici aici, nici acasă la părinţii ei; a spus-o foarte clar. Tată, te implor să-l acceptăm pe Pierre, altminteri o vom pierde pe Amelia pentru totdeauna. Edurne mi-a spus că el are de gând să o ducă la Buenos Aires. Cred că dacă ne ducem după ea şi ne prefacem că îl acceptăm şi pe el, vom putea s-o convingem să rămână; în caz contrar, o vom pierde pentru totdeauna.

Don Armando se simţea depăşit de evenimente, atât de cele politice, cât şi de cele familiale.

— Fata mea, după tot ce a făcut, Amelia nu poate pune condiţii. Uşile acestei case vor fi întotdeauna deschise pentru ea şi nu mă îndoiesc că fratele meu va spune acelaşi lucru dacă fiica lui îi va bate la uşă. Dar ea nu poate pretinde să acceptăm un bărbat care a adus atâta nenorocire în familie. Iar eu nu îndrăznesc să merg acasă la unchiul tău şi să-i provoc o neplăcere, punându-l în faţa alternativei potrivit căreia, dacă vrea s-o vadă pe Amelia, trebuie să fie împreună cu acel Pierre. Ar fi o cruzime faţă de el.

— Ştiu, tată. Am încercat să discut cu Amelia, dar n-a fost posibil. Este... este ca şi cum şi-ar fi pierdut voinţa. Se lasă condusă de Pierre.

— Ce vom face? vru să ştie doña Elena.

— Edurne se va întoarce la pensiunea aceea şi îi va explica Ameliei că trebuie să vină aici fără bărbatul ăla. Apoi o vom însoţi acasă la părinţii ei, a spus don Armando pe un ton sentenţios.

— Şi dacă refuză?

Laura vorbea cu un firicel de voce.

— Ne va pune într-o situaţie foarte dificilă. Va trebui să merg să-l văd pe fratele meu şi să-i explic ce se întâmplă şi mă tem că îi voi pricinui o neplăcere care va avea consecinţe pentru sănătatea lui.

— Tată, de ce nu te duci tu să vorbeşti cu Amelia? îl imploră Laura.

— Eu? Nu, nu, fata mea, mi se pare cu totul nepotrivit să-l văd pe bărbatul acela, care nu merită altceva decât să fie provocat la duel pentru ceea ce a făcut.

Aşa cum mi s-a indicat, m-am întors la pensiunea La Carmela, dar n-am mai găsit-o nici pe Amelia, nici pe Pierre. Proprietăreasa m-a informat că plecaseră destul de grăbiţi, pentru că venise un tânăr la pensiune să-i aducă lui Pierre mesajul cum că tocmai avea loc o revoltă militară în nordul Africii. Proprietăreasa mi-a spus că era speriată de vestea revoltei, dar, chiar şi aşa, nu s-a jenat să mă întrebe ce se întâmpla între Pierre şi Amelia şi de ce ea plângea neîncetat. Nu i-am răspuns, am întrebat-o doar dacă ştie unde au plecat şi când aveau să se întoarcă, dar nu a ştiut să mă informeze, aşa că m-am întors acasă.

În noaptea aceea, Amelia a sunat-o pe Laura. Don Armando şi doña Elena se duseseră acasă la don Juan şi nu se întorseseră încă. Laura a încercat să o convingă pe verişoara ei să-şi vadă familia fără ca Pierre să fie de faţă, dar a fost în zadar. Amelia a anunţat-o că a doua zi după-amiază se întorcea la Barcelona şi că de acolo pleca în Franţa. Nu ştia dacă se vor mai revedea vreodată.»

Edurne rămase tăcută, cu privirea pierdută, ca atunci când am stat de vorbă data trecută. Părea că acele amintiri o loveau în suflet şi nu ştia cum să le stăpânească.

— Asta-i tot? am întrebat eu.

— Da, asta-i tot. Amelia a plecat. Doña Teresa s-a dus s-o caute a doua zi la pensiunea La Carmela însoţită de Antonietta, dar tânăra plecase deja. N-a fost o hotărâre uşoară pentru doña Teresa să se prezinte acolo, la pensiune, căutându-şi fiica, dar hotărâse că trebuia să o smulgă pe Amelia din ghearele lui Pierre: dragostea pentru fiica ei era mai puternică decât convenţiile sociale şi familiale. Nu i-a spus lui don Juan, a luat pur şi simplu hotărârea şi i-a cerut Antoniettei s-o însoţească; dar au ajuns prea târziu. A plâns mult, învinuindu-se că nu acţionase mai repede, ducându-se dis-de-dimineaţă sau chiar cu o seară înainte.

Bănuiesc că Pierre s-a gândit că ar fi fost mai bine să plece înainte ca familia ei să se hotărască să se prezinte acolo şi să o ia cu ei.

Mi-am luat la revedere de la Edurne, mulţumindu-i din toată inima pentru tot ce mi-a povestit şi asigurând-o că speram să nu o mai deranjez din nou. Adevărul e că eu însumi mă simţeam impresionat de evenimentele care o înconjurau pe Amelia şi mă întrebam ce s-o fi întâmplat după aceea. Era clar că trebuia să vorbesc din nou cu Pablo Soler.

În vestibul, m-am întâlnit cu Amelia María şi cu mătuşa ei Melita. Ce încurcătură cu atâtea Amelia!

— Tocmai plecam, am spus eu înainte ca ea să se schimonosească la faţă.

— Da, ştiam că o să vii azi.

— Şi dumneavoastră ce mai faceţi? am întrebat-o pe bătrâna doamnă, care mergea extrem de încet, însoţită şi de o infirmieră, în afară de nepoata ei.

— Sunt pe ducă, fiule, dar voi aştepta să citesc relatarea dumitale, îmi răspunse ea zâmbind. Azi se pare că sunt ceva mai bine, iar medicii spun că nu-mi găsesc nimic; de parcă vârsta n-ar fi o boală, dar este, dragul meu Guillermo, este. Cel mai rău este că te privează de amintiri.

— Să mergem, mătuşă, trebuie să te odihneşti. Condu-o pe mătuşa mea la ascensor, îi ceru ea infirmierei.

Amelia María rămase câteva clipe tăcută, văzând-o pe mătuşa ei intrând în ascensor sprijinită de infirmieră.

— Bine, Guillermo, în ce stadiu eşti cu povestea dumitale?

— Merg din surpriză în surpriză; străbunica mea a avut o viaţă destul de agitată.

— Da, asta cred şi eu, dar altceva?

— Păi, nimic în mod special, în afară de faptul că mătuşa dumneavoastră Laura mă ajută, dându-mi o mulţime de indicii. Ce i-a spus medicul doñei Melita?

— Că e bine; în general, e sănătoasă, ceea ce este un miracol, având în vedere vârsta ei. Acum câteva zile am angajat o infirmieră care să stea acasă şi să le îngrijească pe mătuşile mele. Nu sunt liniştită să le las singure când mă duc la serviciu. Dacă se întâmplă ceva, infirmiera va şti ce trebuie să facă.

— Aţi procedat foarte bine. Încântat că v-am revăzut, mătuşă.

— Ce spui?

— Chiar dacă nu vă face plăcere, suntem rude, iar dumneavoastră trebuie să-mi fiţi o mătuşă foarte îndepărtată, nu-i aşa?

— Ştii, Guillermo? N-ai niciun haz.

— Nici n-am pretenţia, vă asigur.

Eram încântat să o necăjesc, pentru că îmi amintea mult de mătuşa Marta.

M-am dus acasă la mama să mănânc legumele de care ştiam că nu pot scăpa, apoi am trecut pe la redacţia ziarului ca să-mi iau cecul nesemnificativ şi, de acolo, m-am dus direct la aeroport. În dimineaţa următoare, Pablo Soler mă va primi din nou. Bunului domn îi plăcea să se scoale cu noaptea în cap, pentru că întâlnirea era tot la ora opt dimineaţa.

5

Charlotte îmi deschise uşa şi mă însoţi până în biroul soţului ei.

— Fac cafeaua chiar acum, ne spuse ea pe un ton matern.

După câteva minute, subreta intra aducând o tavă cu o cafetieră, o cană cu lapte şi o farfurie cu pâine prăjită. Don Pablo turnă cafea pentru amândoi, dar nu făcu gestul de a-şi lua o felie de pâine prăjită, aşa că m-am abţinut, dar adevărul este că aş fi avut poftă să mănânc una unsă bine cu unt şi cu dulceaţă.

— Ei bine, ce v-a povestit doña Laura? mă întrebă el.

— N-am putut s-o văd, este puţin cam suferindă, dar am vorbit cu Edurne, ştiţi cine este.

— Buna Edurne, sigur că da. Doña Laura ţine enorm la ea. Apropo, aseară am vorbit cu ea şi m-a asigurat că se simte mai bine. Cât despre Edurne… ea a fost o martoră excepţională la tot ce s-a întâmplat. Lola o aprecia foarte mult, mult mai mult decât pe Amelia; o recunoştea ca pe o egală a ei, ca pe o muncitoare. Lola obişnuia să spună că familia Garayoa făcea opere de caritate şi de aceea se purtau frumos cu Edurne, dar ea, bineînţeles, pleda pentru dreptatea socială.

— Mă rog, avea dreptate, am răspuns eu.

— Da, în această privinţă, aşa este, dar Lola era destul de arbitrară în judecăţile ei.

— Lucrurile n-au fost uşoare pentru ea, am scuzat-o eu.

— Nu, într-adevăr, n-au fost. Dar să ne întoarcem la ale noastre.

I-am spus tot ce îmi relatase Edurne, iar el m-a ascultat atent, chiar şi-a luat câteva notiţe, spre surprinderea mea. Apoi, după ce a sorbit şi ultimul strop de cafea, Pablo Soler şi-a reluat povestirea de unde o lăsase după prima noastră întâlnire.

«Pierre a luat hotărârea să se întoarcă la Barcelona, unde voia să stabilească legătura cu unul dintre informatorii săi, ca imediat după aceea să plece în Franţa şi, odată ajuns acolo, să-l întâlnească pe Igor Krisov. Revolta militară putea pune în pericol guvernul Republicii. Ţinând seama de faptul că Pierre era un agent care se mişca pretutindeni şi că avea contacte preţioase în Spania, nu ştia dacă şefii săi de la Moscova vor lua sau nu decizia de a anula călătoria plănuită în America de Sud. Vaporul

pleca la sfârşitul lui iulie, iar Pierre a ajuns la Barcelona în data de 19, când oraşul trăia prima zi din ceea ce avea să fie războiul civil.

Îmi amintesc, de parcă ar fi azi, că Lola şi Josep m-au dus acasă la doña Anita, unde erau adunate mai multe persoane, unele dintre ele lideri comunişti ai unor grupări şi asociaţii, jurnalişti şi conducători de sindicate, în jur de vreo douăzeci de persoane în total.

Amelia m-a îmbrăţişat cu afecţiune. Mi-au atras atenţia paloarea şi ochii ei înroşiţi. Doña Anita îi reproşa că a slăbit foarte mult în câteva zile. Josep a început să rezume situaţia.

— Oamenii sunt îngrijoraţi pentru că se tem că şi aici se va răscula armata. Se pare că revolta a învins în Galicia, în Castilia la Vieja, în Navarra, în Aragon, în câteva oraşe andaluze şi în Asturias; se spune că şi în insulele Baleare şi Canare. Dar sunt ştiri neconfirmate, e multă confuzie. Şi totul indică faptul că aviaţia se menţine credincioasă Republicii.

— Dar Companys ce face? vru Pierre să ştie.

Răspunsul i l-a dat Marcial Lluch, un jurnalist simpatizant al PSUC[52], şi el prieten cu Pierre.

— Încearcă să-i câştige pe militari de partea lui, stă de vorbă cu ei, dar, din câte am aflat, nu ştie dacă să se încreadă în toţi cei care îl asigură că vor rămâne loiali legalităţii Republicii.

— Dar noi ce facem? l-a întrebat Pierre pe Josep.

— Oamenii noştri s-au dus la sedii să ceară instrucţiuni. Nu înseamnă că avem tot ce ne trebuie ca să ne apărăm, dar câte ceva tot avem. Cei din CNT sunt mai bine organizaţi şi nu par să aibă probleme cu armamentul. Dar să-ţi spună Lola, ea a fost martoră la câteva ciocniri.

Pierre a privit-o cu interes pe Lola. O vedea tare ca piatra, genul de comunistă care avea nevoie de revoluţie. Ea nu şovăia.

Lola şi-a înghiţit saliva înainte de a începe să vorbească. Prefera acţiunea în locul discursurilor.

— În zori, din cazărmile din cartierul Pedralbes a ieşit o companie de militari şi s-a iscat o încăierare în piaţa Universităţii. Din fericire, gărzile de asalt le-au făcut faţă cu ajutorul miliţiilor, dar n-am putut să-i împiedicăm să ocupe

---

[52] Denumirea în catalană a Partit Socialista Unificat de Catalunya / Partidul Socialist Unificat din Catalonia. (n.tr.)

Compania de Telefoane, Cercul Armatei şi pe cel al Flotei, până şi hotelul Columb. Noi, cei din miliţii, eram foarte prost înarmaţi.

— Şi tu ai fost acolo? întrebă Pierre uimit.

— Am ieşit în stradă cu un grup de tovarăşi.

— Generalul Llano de la Encomienda[53] s-a arătat împotriva revoltei, afirmă Marcial Lluch.

— Aşa e, dar n-are nicio autoritate asupra celor care s-au răsculat, sublinie doña Anita.

— Dar atitudinea sa este o avertizare pentru cei indiferenţi, insistă jurnalistul. Lucrul cel mai bun a fost că la amiază au fost evacuaţi militarii răsculaţi din clădirea centrală a Universităţii; au fost alungaţi şi din piaţa Catalonia şi a fost eliberată Compania de Telefoane.

— Se spune că Buenaventura Durruti[54] a condus atacul, comentă doña Anita.

— Aşa este, confirmă jurnalistul Marcial Lluch, şi a făcut-o fără ajutorul nimănui, doar cu miliţiile din CNT. Tipului nu-i este frică de nimic. Iar ultima ştire este următoarea: Comandamentul Militar a scos steagul alb azi după-amiază pe la ora şase. Cred că miliţiile voiau să-l împuşte pe generalul Goded, dar cineva de sus i-a împiedicat.

Au stat de vorbă ore întregi, analizând situaţia şi hotărârile adoptate de către şefii comunişti.

Pierre era îngrijorat, ca şi Josep; dar Lola părea euforică. Era ca şi cum ar fi crezut că doar confruntarea armată i-ar putea nimici pe odioşii fascişti. Ea năzuia la paradis, unde îngerii vor fi proletari ca ea. Josep, la rândul său, nu luase parte la nicio ciocnire, deoarece se afla cu şeful lui la Perpignan şi nu sosise la Barcelona decât cu o oră în urmă. Josep şi Lola se certaseră pentru că ea mă lăsase singur acasă ca să ia parte la încăierare. Lola i-a spus că făcuse asta pentru ca eu să fiu într-o bună zi un om liber şi i-a atras atenţia că nimic şi nimeni nu o va împiedica să lupte împotriva fasciştilor. L-a ameninţat chiar că îl va părăsi dacă încerca să o împiedice. Cred că în ziua aceea Josep şi-a dat seama că singura pasiune a mamei mele era comunismul, iar

[53] Francisco Llano de la Encomienda (1877–1963), comandant militar al Cataloniei şi apoi al armatei din Nord. (n.tr.)

[54] José Buenaventura Durruti Dumange (1896–1936), sindicalist şi revoluţionar anarhist spaniol. (n.tr.)

singurul ei obiectiv, să înfrângă fascismul; toate celelalte erau circumstanţe care o însoţeau, inclusiv el şi cu mine.

Lola părea altă persoană, sigură pe ea, relaxată, de parcă încăierarea ar fi făcut-o să scoată la lumină adevărata ei natură. Vorbea cu aplomb şi toţi au observat că se schimbase ceva la ea.

Pe când o ajutau pe doña Anita să servească o gustare, a întrebat-o pe Amelia dacă şi-a văzut familia la Madrid.

— M-am întâlnit cu verişoara mea Laura, dar familia mea nici nu vrea să audă de Pierre şi de aceea n-am putut să-mi văd părinţii şi nici pe unchiul şi pe mătuşa mea, răspunse ea, încercând să-şi stăpânească lacrimile.

— Sunt nişte burghezi convenţionalişti, aşa că era de aşteptat. Una este să spui „cred în libertate”, şi altceva, foarte diferit, să o dovedeşti. Familia ta nu vrea să-ţi permită să-ţi foloseşti libertatea aşa cum ai tu chef, îi replică Lola.

— Nu-i vorba despre asta, tatăl şi unchiul meu sunt adepţi ai lui Azaña, adevărul e că ei cred că am greşit când i-am părăsit pe fiul şi pe soţul meu. Tatăl meu mi-a vorbit întotdeauna despre libertatea responsabilă…

— Libertate responsabilă! Ce mai e şi asta? Că trebuie să faci ce le convine celorlalţi? Tu te-ai alăturat unui revoluţionar, iar el crede că poţi avea o mare contribuţie la cauza noastră. Poate că aşa o fi. În orice caz, eşti privilegiată, pentru că poţi să demonstrezi că nu eşti ca adunătura aia de dreapta, ca ipocriţii ăia care vorbesc despre drepturile celorlalţi, dar refuză să-şi piardă privilegiile.

— Părinţii mei nu sunt aşa! Îmi pare rău că ai suferit, că ai avut o viaţă grea, pentru că asta te împiedică să vezi realitatea. Tu judeci totul prin aceeaşi prismă, împarţi lumea în buni şi răi şi nu eşti în stare să te pui în pielea celorlalţi. Pentru tine, cel care posedă ceva este un ticălos, dar tot ce au părinţii mei au obţinut prin strădania lor, prin munca lor, n-au exploatat pe nimeni.

— Înţeleg că îi aperi pe ai tăi, asta te onorează, dar realitatea este una singură, şi anume că în lume există exploatatori şi exploataţi, iar eu lupt ca această divizare să ia sfârşit şi să fim egali cu toţii, pentru ca nimeni să nu aibă vreun avantaj pentru că s-a născut într-o anumită familie. Mama m-a născut singură, cu ajutorul surorii mele mai mari. Ştii câţi ani avea sora mea? Opt, opt anişori. Şi chiar în ziua aceea a trebuit să mă lase în

grija ei ca să se ducă să frece podelele în casa unei familii burgheze pentru care mama mea nu însemna nimic. Tatăl meu murise de tuberculoză cu două luni înainte, lăsând-o cu două fiice. Locuiam într-o odăiţă, unde trebuia să împărţim aceeaşi saltea. Ca să ne spălăm, mama se ducea la fântână să umple două găleţi; chiar şi aşa, se încăpăţâna să ne spălăm chiar şi iarna când apa era îngheţată. Ştii când am început să muncesc? La fel ca sora mea: la vârsta de opt ani o însoţeam deja pe mama la frecat podelele. Ea se ducea în fiecare zi într-o casă unde făcea munca cea mai grea: freca podelele, spăla geamurile, vărsa oalele de noapte... Niciodată n-am putut merge la şcoală, n-aveam timp nici măcar să asistăm la lecţiile de catehism. Uită-te la mâinile mele, Amelia, priveşte-le şi spune-mi ce vezi. Sunt mâinile unei spălătorese de vase. Am crescut invidioasă, da, invidioasă pe casele acelea unde mama se ducea să spele podelele şi unde fetiţele de vârsta mea se jucau liniştite şi fericite cu nişte păpuşi la care n-aş fi putut visa nicicând. Odată, o doamnă mi-a dăruit o păpuşă a fiicei sale. Ea nu o mai voia, îi smulsese un braţ şi îi lipsea un ochi, dar pentru mine a devenit o comoară. O îngrijeam şi o răsfăţăm de parcă ar fi fost o fiinţă vie şi o asiguram că nu-i voi face rău, aşa cum îi făcuse copila aceea bogată. Nopţile, îmbrăţişam păpuşa ca să-i ofer căldură şi uneori căutam chiar să-i las ei porţiunea mea de saltea ca să stea comod, deşi asta mă făcea să dorm pe jos. Ai observat genunchii mei? Sunt plini de bătături de atâta frecat podelele; habar n-ai câte ore am stat în genunchi pe jos săpunind podeaua, ceruind-o, temându-mă că nu luceşte îndeajuns şi că doamnele mă vor certa sau vor hotărî să mă plătească mai puţin din această pricină. Odată, de Crăciun, într-una dintre casele la care ne duceam să frecăm podelele, mamei mele i s-au dăruit capul şi labele puiului pe care tocmai îl tăiaseră pentru cina din noaptea aceea. Labele, Amelia, nu pulpele. Labele acelea subţiri cu trei gheare. Asta şi o baghetă de pâine. Îţi imaginezi festinul? La treisprezece ani, i-am căzut cu tronc băiatului celui mare al stăpânului casei, aşa că a trebuit să-i suport pipăielile, temându-mă că, dacă mă răzvrăteam, am fi fost date afară amândouă. Pe vremea aceea, sora mea mai mare murise de tuberculoză, la fel ca tatăl meu. Mama era foarte credincioasă şi îmi spunea că trebuie să acceptăm tot ce ne dădea Dumnezeu, dar eu o întrebam ce am făcut de se purta

aşa cu noi. Multă vreme m-am simţit vinovată, eram sigură că trebuie să fi făcut ceva foarte rău ca să ne condamne la mizerie, dar mai târziu am început să mă revolt. Parohul a chemat-o pe mama ca să-i spună că devenisem o îngâmfată, că atunci când mă duceam la spovedanie, tot ce făceam era să-l iau la rost pentru situaţia noastră, că trebuia să mă înveţe să accept cu bucurie ce ne dă Dumnezeu. De la invidie, am trecut la mânie. Am încetat să mai fiu invidioasă pe domnişoarele casei şi am început să le urăsc. Trăiau vesele şi ocrotite şi singura lor dorinţă arzătoare era să găsească un soţ bun care să le ofere în continuare un trai precum cel pe care îl aveau, plin de confort, fără griji. Mama a insistat pe lângă paroh să le convingă pe evlavioasele care dădeau de pomană în parohie şi le învăţau pe fetele sărmane să coasă să mă ajute şi pe mine. Aşa că atunci când terminam de frecat podelele, mergeam să mă înveţe să brodez. Biata mea mamă visa să devin croitoreasă şi să nu mai fiu nevoită să frec pe jos. Se părea că aveam ceva talent la cusut, spre deosebire de sora mea, care a trebuit să se mulţumească cu ocupaţia de lustruit podelele. Le-am suportat pe evlavioasele acelea până am învăţat să cos şi după aceea i-am spus parohului că nu mă va mai prinde niciodată în biserica acelui Dumnezeu care mă pedepsea fără să-i fi făcut nimic rău. Poţi să-ţi închipui cât de scandalizat a fost. Mama m-a implorat cu lacrimi în ochi să nu încerc să-l înţeleg pe Dumnezeu, că El ştie ce face, dar eu luasem o hotărâre de la care nu m-am mai abătut niciodată. Într-o zi, l-am cunoscut pe Josep; a fost sincer cu mine şi mi-a spus că a fost însurat, dar că s-a distanţat de soţia lui. El m-a învăţat ce este comunismul, cum să-mi canalizez mânia într-un mod profitabil, cum să lupt pentru cei care nu au nimic, aşa ca mine. M-a învăţat, de asemenea, să citesc, mi-a dat cărţi, m-a tratat ca de la egal la egal. Ne-am îndrăgostit, s-a născut Pablo şi iată-ne ajunşi aici. Eu lupt pentru ca fiul meu să nu fie mai prejos decât al tău. De ce ar trebui să fie altfel? Spune-mi, de ce?

Amelia a rămas tăcută privindu-mă. Într-adevăr, nu găsea niciun răspuns la întrebările Lolei: de ce eu, Pablo Soler, trebuie să am mai puţin decât Javier Carranza, fiul ei? De ce el avea viitorul asigurat, iar eu, nu? Amelia era o persoană foarte bună la suflet, astfel că, deşi se simţea sfâşiată de întrebările Lolei, îi

dădea dreptate, chiar dacă asta însemna să se distanţeze de cei pe care îi iubea cel mai mult, de familia sa.

— Când plecaţi? întrebă Lola schimbând brusc vorba.

— Nu ştiu. Pierre nu mi-a spus. Dar vaporul nostru pleacă în ziua de 29 iulie din portul Le Havre, aşa că nu mai putem rămâne multă vreme, asta dacă nu cumva intervine vreo schimbare de planuri.

— Şi de ce ar trebui să se schimbe?

— Nu ştiu, dar ce se întâmplă aici este important, încă nu se cunoaşte amploarea acestei revolte.

— De fapt, este cel mai bun lucru care s-a putut întâmpla, acum e care pe care, ori noi, ori ei, iar dreptatea este de partea noastră, astfel că vom sfârşi cu fascismul o dată pentru totdeauna şi vom instaura o republică muncitorească. Ştim că se poate, au făcut-o în Rusia.

— Şi ce veţi face cu cei care nu sunt comunişti?

Lola şi-a aţintit ochii negri asupra Ameliei şi a părut că ezită o clipă înainte de a-i răspunde.

— Nu vor avea încotro decât să accepte realitatea. Vom isprăvi cu clasele sociale: fiul tău Javier nu va fi mai presus decât Pablo.

Amelia m-a privit cu afecţiune. Eu stăteam pe un scaun, aproape de ele, foarte liniştit. Copilăria mea s-a scurs în tăcere, ca să nu deranjez, în vreme ce părinţii mei visau să facă revoluţia.

Preşedintele Lluís Companys îi ceruse generalului Goded să se adreseze prin radio trupelor răzvrătite, somându-i să nu admită revolta. Generalul, capul vizibil al răsculaţilor din oraş, nu a avut încotro decât să accepte, dar adevărul e că nu a făcut-o prea entuziasmat. În cele din urmă, a fost executat.

Confruntările armate au continuat toată noaptea, iar veştile, care se răspândeau cu iuţeala fulgerului, indicau izbânda celor loiali republicii. Ştiţi, cei din CNT s-au luptat cu înverşunare, în acele prime zile intervenţia lor a fost fundamentală.

Luni, 20 iulie, Barcelona părea să-şi fi redobândit calmul. Miliţiile CNT-iste patrulau prin oraş. A doua zi, Generalitat a promulgat un decret prin care se înfiinţa Corpul Miliţiilor Cetăţeneşti, a căror misiune era aceea de a lupta împotriva fasciştilor şi de a apăra Republica. Începând din momentul

acela, miliţiile aveau să constituie o adevărată contraputere, iar Generalitat nu ar fi putut face un pas fără ajutorul lor.

Corpul Miliţiilor Cetăţeneşti era condus de Comitetul Central al Miliţiilor Antifasciste, în care erau reprezentate toate partidele şi sindicatele. Lola s-a înrolat în Comitetul Miliţiilor, la fel şi Josep, dar trebuie să spun adevărul: ea era o femeie de acţiune, pe când el era un bun organizator, astfel că a ajuns să colaboreze cu Comitetul Central al Miliţiilor, comandând activitatea patrulelor, în timp ce Lola devenea o miliţiană care, cu pistolul la cingătoare, făcea parte din patrulele de control, formaţiuni al căror obiectiv era menţinerea ordinii în oraş, arestarea suspecţilor şi percheziţionarea localurilor şi a locuinţelor, în căutarea oricărei urme de insurecţie.

Încă mi-o mai amintesc cu părul negru pieptănat pe spate, foarte lins, prins cu agrafe într-un coc improvizat. Mie îmi plăcea părul negru al Lolei. De mic, când mă refugiam în braţele ei, simţeam mirosul de lavandă al mamei mele. De aceea am plâns când şi l-a tăiat. Într-o dimineaţă, înainte de a ieşi să patruleze, am găsit-o în faţa oglinzii tăindu-şi cu foarfecă lunga ei coamă de păr.

— Dar ce faci? am ţipat eu.

— Vreau să mă simt comod, iar vremurile nu sunt ca să te îngrijeşti de păr. Mă deranjează, agrafele îmi cad; aşa îmi va fi mai bine.

Îmi venea greu să o recunosc cu părul ciopârţit, care nu îi mai acoperea nici măcar urechile.

— Nu-mi placi aşa, mamă! i-am spus eu înfuriat.

— Pablo, nu mai eşti un copil, aşa că nu mă face să pierd timpul cu prostii. Mama ta luptă pentru tine, mi-a răspuns ea dându-mi un sărut şi îmbrăţişându-mă cu putere.

Dar, în realitate, lupta pentru ea, pentru copilăria pe care n-a putut s-o aibă.

Doña Anita ne-a invitat la o cină de rămas-bun pe care o organizase pentru Pierre şi Amelia. Eram doar noi, pentru că atât Pierre, cât şi doña Anita credeau că Lola şi Amelia sunt foarte bune prietene şi că, pentru aceasta din urmă, noi eram ceea ce semăna cel mai mult cu o familie.

Amelia părea resemnată că pleacă, dar nu-şi ascundea apatia şi lipsa de entuziasm, iar Pierre prefera să facă pe niznaiul. Concepuse un plan pentru şederea sa în America de Sud, iar

Amelia reprezenta un pretext la care nu era dispus să renunţe. Cu toate acestea, se vedea că se stăpâneşte, de parcă ar fi fost sătul de ea.

Amelia şi Pierre au ajuns la Paris pe 24 iulie şi acolo îi aştepta o nouă întâlnire cu Igor Krisov, care era interesat să primească direct de la sursă impresiile lui Pierre despre situaţia din Spania.

Krisov i-a cerut lui Pierre să vină însoţit de Amelia şi le-a dat întâlnire peste două zile la Café de la Paix. Se vor preface că s-au întâlnit din întâmplare, iar el se va prezenta drept un anticar cu cetăţenie engleză, o identitate falsă cu care se prezentase câteodată ca client la librăria Rousseau.

În după-amiaza zilei de 26 iulie, Pierre a invitat-o pe Amelia la o plimbare prin oraş.

— Mâine plecăm la Le Havre, va fi despărţirea noastră de Paris, spuse el.

Amelia a acceptat, indiferentă. Îi era totuna; avea senzaţia că a devenit o marionetă în mâinile destinului, în faţa căruia se supunea.

Au mers cu aparentă nepăsare până la Café de la Paix, unde Pierre i-a propus să intre să bea ceva. Erau acolo de zece minute când a apărut Igor Krisov.

— Domnule Comte! Ce mai faceţi? Tocmai mă gândeam să trec într-una din zilele astea pe la librăria dumneavoastră.

— Încântat să vă văd, domnule Krisov, permiteţi-mi să v-o prezint pe domnişoara Garayoa. Amelia, domnul Krisov este un vechi client al librăriei.

Igor i-a strâns mâna Ameliei şi nu a putut evita un sentiment imediat de simpatie faţă de ea. Să fi fost datorită tinereţii ei, a frumuseţii ori a aerului ei neajutorat, fapt este că experimentatul spion a fost cucerit de Amelia.

— Îmi permiteţi să vă invit la o cafea? Este primul moment din ziua aceasta când mă pot bucura de o oarecare linişte şi compania dumneavoastră mi-ar fi foarte plăcută.

— Fireşte, domnule Krisov, acceptă Pierre.

— Sunteţi spanioloaică? întrebă domnul Krisov.

— Da, răspunse Amelia.

— Nu prea cunosc ţara dumneavoastră, am vizitat doar Madridul, Bilbao şi Barcelona…

Krisov a dat tonul conversaţiei. La început, Amelia s-a arătat rece şi distantă, dar rusul a ştiut să-i risipească reţinerile făcând-o să zâmbească. Au vorbit în franceză până când Amelia i-a spus că studiase engleza şi germana. Krisov a trecut la engleză şi apoi la germană ca să verifice, glumind, dacă într-adevăr tânăra cunoştea limba aşa cum afirma, şi a fost surprins să constate nu numai că se descurca cu uşurinţă, dar avea o bună pronunţie a ambelor limbi.

— Tatăl meu a insistat să studiem engleza şi germana şi am petrecut câteva veri în Germania, în casa unui asociat al său, herr Itzhak Wassermann.

Rusul a rugat-o să-i vorbească despre herr Itzhak, iar Amelia s-a întins la vorbă povestindu-i scene din copilăria sa la Berlin, cu prietena ei Yla.

— Din nefericire, venirea lui Hitler la putere a constituit o lovitură grea pentru afacerea tatălui meu. Evreilor le-a fost luat tot ce aveau. Tatăl meu a insistat pe lângă herr Itzhak să părăsească Germania, dar el se opune, zice că este german. Sper ca până la urmă să-l asculte pe tatăl meu, nu vreau să mi-o imaginez pe Yla purtând o stea galbenă cusută pe rever şi fiind tratată ca o delincventă.

— Dacă sunt perfect de acord cu domnul Comte în vreo chestiune este în ceea ce priveşte pericolul pe care îl reprezintă Hitler pentru întreaga Europă, arătând cea mai urâtă faţă a fascismului, spuse Krisov.

— Oh! E mai rău decât fascismul, vă pot asigura, răspunse Amelia cu un aer candid.

După o oră, Pierre a întrerupt reuniunea, invocând faptul că părinţii lui îi aşteptau la cină.

— Sper să ne revedem, îi spuse Krisov Ameliei când şi-a luat la revedere de la ea.

— Dragul meu prieten, asta va fi dificil, pentru că mâine plecăm la Le Havre, vaporul ne aşteaptă să o pornim către Buenos Aires, sublinie Pierre.

În noaptea aceea, după cină, Pierre a invocat o întâlnire inevitabilă cu tovarăşii săi.

— Mama te poate ajuta să închizi bagajele…

— Nu, prefer să o fac singură. Vei întârzia mult?

— Sper că nu, dar dacă tot mergem la Buenos Aires, vreau să ştiu dacă pot fi util cauzei noastre… Ştii bine că eu colaborez cu Internaţionala Comunistă.

Amelia a acceptat fără urmă de neîncredere scuza lui Pierre; aproape că prefera să rămână singură.

Pierre s-a întâlnit cu Igor Krisov, omul său de legătură, în faţa bisericii Saint-Germain.

— Ei bine, cum vi s-a părut? îl întrebă el pe Krisov.

— Tristă şi încântătoare, răspunse acesta.

— Da, nu-i uşor să ai de-a face cu ea.

— Eu, prietene, te invidiez, e foarte frumoasă. Îţi va fi utilă acolo unde mergeţi, naivitatea ei este un paravan bun. Dar să ai grijă, nu e proastă şi într-o bună zi poate ieşi din letargia melancoliei…

— Cine se va ocupa de legăturile mele din Spania? vru să ştie Pierre, îngrijorat din cauza izbucnirii revoltei militare.

— Nu-ţi face griji. La Moscova au deja toate informaţiile despre ce se întâmplă. Acum concentrează-te asupra noii misiuni.

— Nu discut ordinele, dar, dată fiind situaţia, n-aş fi mai util în Spania?

— Asta, dragă prietene, nu o pot hotărî eu. Departamentul a decis să extindă reţeaua noastră de informaţii în America de Sud şi asta trebuie să facem.

— Înţeleg, dar ţinând seama de împrejurări, insist că e mai multă nevoie de mine în Spania.

— E nevoie de dumneata acolo unde hotărăşte Moscova. Nu îndeplinim această activitate pentru satisfacţia noastră, ci pentru o idee grandioasă. Sunt chestiuni la care nu se cuvine să stai pe gânduri; primeşti ordine, dă-le ascultare, asta-i regula principală. Ah! Ştii că trebuie să iei legătura cu ambasada sovietică, dar nu te grăbi s-o faci; totul trebuie să pară întâmplător. Nu te poţi prezenta la ambasadă, nici să suni la telefon. N-o să-ţi spun eu cum să procedezi, eşti un profesionist şi vei găsi dumneata calea.

— Cu tot respectul, tovarăşe, nu reuşesc să înţeleg importanţa misiunii mele.

— Ei bine, are importanţă, tovarăşe Comte, are. Moscova are nevoie de urechi peste tot. Misiunea dumitale este aceea de a găsi agenţi care să fie bine situaţi în preajma puterii, de

preferinţă în Ministerul Afacerilor Externe. Persoane a căror poziţie să fie stabilă, funcţionari care să nu depindă de vicisitudinile politicii. La Buenos Aires vei lucra liniştit, deoarece marile puteri nu consideră acest oraş un teren de joacă pentru interesele lor. Dar la Ministerul de Externe argentinian vor ajunge comunicate de la ambasadorii săi din toată lumea dezvăluind mici secrete, conversaţii purtate cu înalţi conducători ai ţărilor în care sunt acreditaţi, analize ale situaţiei. Toate aceste rapoarte vor constitui un material important pentru departamentul nostru. În acest moment, nici Statele Unite, nici Franţa, nici Marea Britanie, nici Germania nu au vreun interes strategic în zonă, astfel că nu-ţi va fi greu să îndeplineşti misiunea cu succes. Bătăliile nu se poartă doar pe front.

În primele zile, Amelia s-a bucurat de traversarea oceanului. Călătoreau într-o elegantă cabină la clasa întâi şi luau parte la serate cu un grup de pasageri alcătuit din comercianţi, oameni de afaceri, familii şi chiar o divă a belcanto-ului, Carla Alessandrini, care, de la începutul călătoriei, a devenit centrul atenţiei atât a pasagerilor, cât şi a echipajului.

În a treia zi de navigaţie, în timpul unei plimbări pe covertă, Amelia a făcut conversaţie cu Carla Alessandrini. Diva italiană era o femeie la vreo patruzeci de ani, plinuţă, dar fără să fie grasă, înaltă, cu păr blond şi ochi de un albastru intens. Se născuse la Milano, din tată italian şi mamă nemţoaică, şi căreia îi datora faptul că devenise o mare stea de operă, pentru că ea a fost cea care, cu orice preţ, adică opunându-se părerii tatălui, nu s-a lăsat până nu a reuşit ca fiica ei să-şi deschidă calea şi să ajungă să fie diva care era pe vremea aceea.

Carla Alessandrini călătorea cu impresarul şi totodată soţul ei, Vittorio Leonardi, un italian perspicace născut la Roma şi care se ocupa în exclusivitate de valorificarea talentului soţiei sale.

Amelia şi Carla erau foarte aproape una de cealaltă, sprijinite de balustradă, privind în depărtare şi pierdute în gândurile lor, când Vittorio, soţul divei, le-a scos din însingurarea lor.

— Cele mai frumoase două femei de pe vapor sunt aici, singure şi tăcute! Nu e cu putinţă!

Carla s-a întors zâmbitoare spre soţul ei, iar Amelia l-a privit intrigată pe italianul dezinvolt.

— Te simţi atât de neînsemnată privind marea… spuse Carla.

— Neînsemnată tu? Imposibil, draga mea, până şi marea s-a predat în faţa ta, navigam de trei zile şi n-am văzut niciun val, parcă plutim pe un lac. Nu-i aşa, domnişoară? spuse el, adresându-i-se Ameliei.

— Da, într-adevăr, marea este liniştită, spre norocul nostru, pentru că aşa nu avem rău de mare, răspunse ea.

— Vittorio Leonardi la dispoziţia dumneavoastră, domnişoară…

— Amelia Garayoa.

— Soţia mea, divina Carla Alessandrini, spuse Vittorio prezentând-o. Călătoriţi de plăcere, ca să vă vedeţi familia, pentru afaceri?

— Hai, Vittorio, nu fi atât de curios! Nu-l luaţi în seamă, domnişoară, soţul meu este puţin cam indiscret, interveni Carla.

— Nu vă faceţi griji, nu mă deranjează întrebările sale. Călătoresc ca să încep o viaţă nouă, presupun eu.

— Şi cum vine asta? continuă Vittorio cu întrebările, fără nicio jenă.

Amelia nu a ştiut ce să răspundă. Îi era ruşine să spună că fugea cu amantul ei şi că, de fapt, nu aştepta nimic de la viitor.

— Te rog, Vittorio, nu o pune în încurcătură pe domnişoara! Vino, să mergem în cabină, începe să bată vântul şi nu vreau să-mi afecteze gâtul. Scuzaţi-l pe soţul meu, domnişoară, şi să nu credeţi că toţi italienii sunt atât de comunicativi ca el.

Diva şi soţul ei s-au îndepărtat pe covertă, iar Amelia a putut să audă cum Carla îl dojenea cu afecţiune pe soţul ei, care o privea spăsit.

În seara aceea, căpitanul a oferit un cocktail de bun venit pasagerilor de la clasa întâi şi, spre surpriza lui Pierre, Carla Alessandrini şi soţul ei Vittorio s-au apropiat de Amelia. Ea a făcut prezentările, iar Pierre iradia simpatie, conştient de faptul că perechea aceea putea să-i fie de folos. Au stat de vorbă nepăsători şi, la ora cinei, Vittorio a propus să împartă aceeaşi masă.

Din ziua aceea, au devenit nedespărţiţi. Vittorio, care era mai cu seamă un *bon vivant,* a simpatizat numaidecât cu Pierre, care părea că îi împărtăşeşte gustul pentru lucrurile plăcute ale vieţii. Carla, care avea un dezvoltat simţ dramatic al vieţii, a fost impresionată de acea poveste de dragoste dintre Amelia şi

Pierre, care îi făcea să fugă pe alte meleaguri ca să-şi refacă vieţile.

Diva avea prevăzut să stea o lună la Buenos Aires, pentru că trebuia să cânte la teatrul Columb interpretând *Carmen,* ceea ce, fără îndoială, servea planurilor lui Pierre, care se gândea că perechea alcătuită din Carla şi Vittorio ar putea să le deschidă multe uşi.

Au ajuns la Buenos Aires în plină iarnă. Ultimele zile de navigaţie nu fuseseră plăcute. Valurile măturau coverta şi majoritatea pasagerilor trebuiau să rămână în cabine din pricina ameţelii. În mod ciudat, spre deosebire de respectivii parteneri, nici Carla, nici Amelia nu păreau afectate de valuri. Vittorio se plângea de soarta lui şi o asigura pe Carla că va muri. Pierre se mărginea să rămână în cabină, aproape fără să mai mănânce, cu toată insistenţa Ameliei. Această împrejurare le-a făcut pe cele două femei să devină şi mai bune prietene şi astfel, când au ajuns în port, Amelia credea că găsise în Carla o a doua mamă, iar aceasta, fiica pe care nu o avusese niciodată.»

— Bine, Guillermo, îmi permiţi să-ţi spun pe nume? Ajunşi aici, cel mai bine ar fi să vorbeşti cu doamna Venezziani şi cu profesorul Muiños, conchise Pablo Soler.

— Şi aceştia cine sunt? am întrebat eu, decepţionat.

— Francesca Venezziani este cea mai mare autoritate din lume în materie de operă. A scris mai multe cărţi despre această lume şi principalii săi protagonişti. Într-o biografie a Carlei Alessandrini vorbeşte despre Amelia Garayoa şi despre prietenia acesteia cu diva. În carte sunt chiar şi diferite fotografii ale celor două împreună.

Probabil că am făcut o faţă de prostănac din cauza surprinzătoarei sale revelaţii.

— Să nu te miri, ţi-am mai spus că Francesca Venezziani este o mare autoritate în materie de operă. Am vorbit cu ea de vreo două ori, încercând să aflu dacă diva Carla a ajuns să bănuiască faptul că Pierre Comte era agent sovietic, dar nu a găsit nimic în scrisorile acesteia, nici în mărturiile celor care au cunoscut-o. În orice caz, dacă aş fi în locul dumitale, aş merge la Roma ca să vorbesc cu doamna Venezziani şi, de acolo, aş călători la Buenos Aires ca să fac acelaşi lucru cu profesorul Muiños.

— Dar cine este Muiños?

— După numele său de familie bănuiesc că deduci că este originar din Galicia. Don Andrés Muiños este profesor emerit la Universitatea din Buenos Aires; m-am întâlnit cu el la Princeton, unde preda istoria continentului ibero-american. A publicat mai multe cărţi şi, între ele, două remarcabile care sunt o referinţă indispensabilă pentru cei ce doresc să aprofundeze exilul nazist în America Latină şi alta despre spionii sovietici din zonă.

— Şi care este ideologia lui?

— Văd că te interesează peste măsură ideologia celorlalţi…

— Doar ca să ştiu cu cine voi sta de vorbă şi ca să selectez tot ce îmi relatează.

— Dumneata, domnule Albi, ai multe prejudecăţi.

— Nu, pur şi simplu sunt prevăzător; trăind în ţara asta, simţi povara ideologiilor. Aici, ori eşti de partea unora, ori eşti de partea altora, ori n-ai nimic de făcut şi, bineînţeles, istoria nu e relatată la fel din toate părţile. Dumneavoastră ar trebui să ştiţi mai bine decât oricine, pentru că, în afară de istoric, aţi fost un martor privilegiat la tot ce s-a întâmplat în ultimul nostru război civil.

— Profesorul Muiños este un erudit, sunt sigur că îl vei găsi interesant. Doña Laura e de aceeaşi părere cu mine că este absolut necesar să vorbeşti cu el. Mi-am dat osteneala să-l sun chiar aseară, după ce am vorbit cu ea, şi va fi încântat să te primească.

Pablo Soler mi-a înmânat un cartonaş cu adresele şi numerele de telefon din Roma ale Francescăi Venezziani şi ale profesorului Muiños din Buenos Aires.

— Cu doamna Venezziani n-am vorbit încă, dar nu-ţi face griji, o voi suna.

În vreme ce don Pablo îmi vorbea, eu ezitam dacă să îndrăznesc sau nu să-i solicit un interviu, aşa cum îmi propusese redactorul-şef al ziarului digital şi, cu toate că mă temeam că îmi va da brânci pe uşă afară, am găsit curajul să i-o spun.

— Aş dori să vă cer o favoare, fireşte nu vreau să vă simţiţi obligat…

— Tinere, ajuns pe această culme a vieţii, nu mă simt obligat de nimeni şi de nimic, aşa că spune-mi despre ce e vorba.

— Ştiţi că sunt jurnalist şi… mă rog, ar fi prea mare îndrăzneala să vă cer să-mi acordaţi un interviu în care să

vorbiţi despre cărţile dumneavoastră, mai ales despre cea care este în curs de publicare?

— Ah, jurnaliştii ăştia! N-am mare încredere în voi... şi, pe deasupra, nu dau interviuri.

— Înţeleg, dar trebuia să încerc, am spus eu, predându-mă fără să lupt.

— E chiar atât de important pentru dumneata să obţii un interviu de la mine?

— Adevărul e că da, aş creşte în ochii şefului meu şi m-ar ajuta să-mi păstrez precara slujbă. Dar înţeleg că nu trebuie să abuzez de amabilitatea dumneavoastră şi că m-aţi ajutat foarte mult în privinţa străbunicii mele, ea fiind, la urma urmelor, motivul pentru care mă aflu aici.

— Trimite-mi un chestionar şi voi răspunde la toate întrebările; voi căuta să fiu scurt în răspunsuri, dar învoiala este ca voi să nu puneţi nicio virgulă şi nici să nu tăiaţi vreun rând din motive de spaţiu. Dacă şeful dumitale acceptă această învoială, voi răspunde de îndată ce îmi vei trimite chestionarul.

Nu ştiam dacă să-l şi pup pe amândoi obrajii, pe lângă strângerea de mâini, dar cert e că îi voi fi mereu recunoscător pentru interviul acela.

Când am ieşit din casa lui don Pablo, l-am sunat pe Pepe la redacţie ca să-i spun că profesorul a acceptat să-mi acorde interviul cu condiţia să nu-i adăugăm şi nici să-i scoatem vreo virgulă. Am insistat să-i spună asta directorului, deoarece nu eram dispus să-mi creeze probleme cu Soler.

— Uite ce e, Pepe, îl cunosc datorită unor chestiuni familiale şi nu pot să mă pun rău cu el. Ştii că nu dă interviuri şi că vom creşte în ochii directorului, dar ori facem cum vrea el, ori prefer să nu risc.

Pepe mi l-a dat pe director la telefon, care mi-a garantat că şi dacă ar fi vorba de un memorandum, tot nu ar tăia niciun cuvânt din interviu.

— Dacă îl obţii cu adevărat, vom vorbi despre viitorul tău aici, mi-a spus el în chip de momeală.

— Primul lucru despre care trebuie să vorbim este cât o să-mi plăteşti, pentru că nici să nu te gândeşti că poţi să scapi cu o sută de euro.

— Nu, măi omule, nu, dacă într-adevăr îl obţii, îţi voi plăti trei sute de euro pentru interviu.

— Păi, nu accept. În orice supliment cultural sau într-unul duminical dacă ar apărea, mi s-ar da dublu pentru el.

— Cât vrei?

— Nu-l fac pentru mai puţin de şase sute de euro.

— De acord, trimite-l când îl ai gata.

Peste o jumătate de oră îi trimiteam chestionarul prin e-mail şi îmi promise că va remite răspunsurile în scurt timp.

Am sunat-o pe mătuşa Marta să-i spun că voi avea nevoie de mai mulţi bani, pentru că trebuia să mă duc la Roma şi apoi la Buenos Aires.

— Cum adică pleci la Roma şi la Buenos Aires? De parcă ai lua metroul… Va trebui să-mi dai o explicaţie.

— Pentru că bunica ta Amelia, adică străbunica mea, a avut o viaţă cât se poate de agitată şi, dacă vrei să-ţi scriu toată povestea, n-am încotro decât să merg acolo unde mă conduc indiciile. Să nu crezi că această investigaţie a fost un drum presărat cu petale de trandafiri.

— Nu ştiu dacă o fi fost un drum presărat cu petale de trandafiri, dar pare, într-adevăr, un drum destul de costisitor.

— Auzi, tu eşti cea care vrei să ştii ce s-a întâmplat cu bunica ta; îţi dai seama că mie îmi este indiferent. Dacă vrei să renunţ, o voi face.

Mătuşa Marta ezita dacă să mă trimită la plimbare, iar eu am strâns pumnii, rugându-mă să nu o facă, pentru că, sincer vorbind, nu voiam să pierd povestea Ameliei Garayoa.

— De acord, dar spune-mi de ce trebuie să te duci la Roma şi la Buenos Aires?

— Pentru că la Roma trebuie s-o văd pe cea mai mare expertă din lumea operei, iar la Buenos Aires, pe un profesor care ştie tot despre spionii sovietici şi nazişti.

— Dar ce prostii poţi să vorbeşti!

— Îţi spun că strămoaşa noastră nu s-a dedicat broderiei, ci a fost implicată în întâmplări halucinante.

— Nu cumva tu eşti cel care le născoceşte ca să-ţi baţi ioc de noi?

— Ei bine, nu, mătuşă. Nu. Te pot asigura că n-am atâta imaginaţie, încât să pot fi la înălţimea lucrurilor pe care le-a făcut bunica ta. A naibii cucoană!

Mătuşa Marta a acceptat să-mi depună din nou bani în cont după ce m-a ameninţat că o s-o încurc rău de tot dacă îmi bat joc de ea.

— O să vorbesc cu Leonora şi o să-i spun că nu o să-ţi îngădui nicio glumă în această privinţă.

— Bine-ai face să vorbeşti cu mama, pentru că ea vrea să renunţ la această investigaţie; crede că pierd timpul.

Mama s-a îngrijorat când i-am spus că mă duc mai întâi la Roma şi apoi la Buenos Aires.

— Fiule, mie toate astea mi se par o prostie. Spune-i mătuşii Marta să-şi păstreze banii şi caută-ţi o slujbă serioasă.

— Nu eşti curioasă să afli ce a făcut bunica ta?

— Ce vrei să-ţi spun? Ba da… dar nu vreau ca tu, în schimb, să pierzi alte ocazii.

6

Am ajuns la Roma în aceeaşi noapte şi m-am instalat la hotelul Inghilterra, în centrul oraşului, la câţiva paşi de Piazza di Spagna şi de ambasada spaniolă, pe lângă Vatican.

Hotelul era foarte scump, dar mi-l recomandase Ruth. Nu ştiu dacă prietena mea îl folosea prea des, deoarece compania ei low-cost nu se remarca deloc prin generozitate în privinţa cazării personalului în hoteluri de înaltă clasă. M-am gândit să o sun să aflu ce făcea în momentul acela, dar am renunţat la idee, pentru că nu voiam să par un logodnic gelos şi paranoic. Cum se spune adesea în astfel de cazuri: ce nu văd ochii, inima nu simte.

Când i-am telefonat a doua zi dimineaţă Francescăi Venezziani, am obţinut o întrevedere pentru aceeaşi zi, după-amiază. Profesorul Soler vorbise cu ea, recomandându-mă.

Nu mică mi-a fost mirarea când am văzut-o pe Francesca: foarte frumoasă, înaltă, brunetă, la vreo treizeci şi cinci de ani şi îmbrăcată de la Armani, vreau să spun că taiorul pe care îl purta costa o avere. M-a primit la ea acasă, un splendid apartament în via Frattini, la câţiva metri de hotelul meu.

— Aşadar, faceţi investigaţii despre viaţa Ameliei Garayoa…

— A fost străbunica mea, am răspuns eu în chip de scuză.

— Ce interesant! Şi ce vreţi să aflaţi şi nu ştiţi, având în vedere că a fost strămoaşa dumneavoastră?

— Chiar dacă vi se pare ciudat, în familie nu se ştie nimic despre ea, a dispărut într-o bună zi pe neaşteptate, părăsindu-i pe toţi, inclusiv pe fiul ei în vârstă de câteva luni, bunicul meu.

— Eu vă pot vorbi despre Amelia Garayoa doar în legătură cu Carla Alessandrini. De fapt, străbunica dumneavoastră m-a interesat numai în măsura în care celebra Carla o trata ca pe o fiică.

— V-aş fi recunoscător dacă aţi fi atât de amabilă să-mi povestiţi tot ce ştiţi.

— Voi face ceva şi mai convenabil, vă voi dărui cartea mea despre diva Alessandrini. Citiţi-o şi, dacă aveţi vreo nelămurire, sunaţi-mă.

— Vă mulţumesc, dar, dacă tot am venit la Roma, n-aş vrea să plec fără nimic…

— Plecaţi cu cartea mea. Vi se pare puţin lucru?

— Nu, nu, mi se pare minunat, dar nu mi-aţi putea povesti câte ceva despre relaţia dintre Carla şi Amelia?

— V-am spus că este scris totul în această carte. Uitaţi-vă, sunt chiar şi câteva fotografii ale Carlei cu Amelia. Vedeţi, aceasta e în Buenos Aires, asta în Berlin şi acestea la Paris, Londra şi Milano… Iar la înmormântarea Carlei, Amelia a citit un poem de adio. Carla Alessandrini a fost o femeie excepţională, pe lângă cea mai extraordinară cântăreaţă de operă din toate timpurile.

— De ce a fost atât de legată de Amelia?

— Pentru că tot ce nu a avut Carla a fost un copil. A sacrificat totul pentru carieră şi, când a cunoscut-o pe Amelia, era la vârsta aceea, trecută de patruzeci de ani, când femeile se întreabă ce au făcut cu viaţa lor. Amelia i-a stârnit un puternic sentiment de protecţie; era fiica pe care ar fi putut să o aibă şi o vedea atât de neajutorată, încât a adoptat-o din punct de vedere emoţional. A protejat-o, a ajutat-o în diferite momente ale vieţii ei şi nu i-a cerut niciodată nimic, în afară de ceea ce îi oferea Amelia: o dragoste imensă, o afecţiune sinceră. Carla îi întindea mereu mâna când o vedea că urmează să se prăbuşească. Devenise un refugiu sigur pentru Amelia, iar Carla, care era o femeie generoasă, nu i-a pus niciodată întrebări la care nu i-ar fi putut răspunde. În fond, nu dorea să ştie mai mult decât vedea în tânăra spanioloaică.

— Şi soţul Carlei, Vittorio Leonardi, ce părere avea despre relaţia aceea mamă-fiică?

— Vittorio avea tupeu, era un om cumsecade, dar cu tupeu, foarte chipeş şi simpatic, dar şi foarte isteţ. Era impresarul Carlei, ştia să-i apere interesele, o răsfăţa la nesfârşit şi o cunoştea foarte bine. Ştia că în anumite privinţe era inutil să se opună dorinţelor ei. Aşa că a acceptat-o în mod firesc pe Amelia, la fel cum în alte ocazii închidea ochii la aventurile amoroase ale soţiei sale. Când a cunoscut-o pe Carla, nu avea decât hainele de pe el şi, de la un gazetăraş căruia nu-i ajungea leafa până la sfârşitul lunii, a ajuns să trăiască înconjurat de un lux inimaginabil, alături de o femeie pe care o dorea şi o adora toată lumea. A trecut de la zero la infinit şi n-a pus niciodată în joc relaţia lui cu Carla; în mod ciudat, i-a fost întotdeauna fidel.

— Şi ce părere avea Carla Alessandrini despre Pierre Comte?

— Exact asta a vrut să ştie şi profesorul Soler când mi-a telefonat acum doi ani; pregătea o reeditare a cărţii sale referitoare la spionii sovietici din Spania. Într-adevăr, m-am

simţit foarte măgulită că o autoritate academică precum Soler îmi cerea părerea. Bine, ca să vă răspund la întrebare, Carlei nu-i prea plăcea Pierre Comte şi a ajutat-o pe Amelia când aceasta a hotărât să o rupă cu el. Cred că n-avea încredere în acel francez, care, după cum am citit în cărţile profesorului Soler, nu era altceva decât un spion sovietic. Bineînţeles, Carla n-a ştiut-o niciodată sau cel puţin nu există nicio mărturie sau vreun document care să ne facă să credem că ştia. În orice caz, nu-l simpatiza, nu pentru că ar fi fost comunist, ci pentru că Amelia nu era fericită; nu ştiu dacă aveţi cunoştinţă de faptul că diva Carla Alessandrini a fost o femeie remarcabilă care, în plus, s-a menţinut fermă împotriva lui Mussolini şi care nu se ferea să-l dispreţuiască pe Hitler în public. Într-o împrejurare, când a cântat la Opera din Berlin şi Hitler a vrut să meargă s-o felicite în cabină, Carla a refuzat să-l primească, pretextând o puternică durere de cap. Probabil că vă daţi seama, pe vremea aceea, nimeni nu îndrăznea să-l refuze pe Hitler, oricât de tare l-ar fi durut capul. Ceea ce ştia Carla într-adevăr era cu ce avea să se ocupe Amelia după mai mulţi ani. Şi nu pentru că aceasta i-ar fi spus, ci pentru că era o femeie inteligentă.

— Şi cu ce avea să se ocupe Amelia după mai mulţi ani? am întrebat eu puţin îmbufnat.

— Ah! Asta va trebui să descoperiţi treptat. Profesorul Soler mi-a spus că trebuie să mergeţi pas cu pas, că aşa i s-a cerut şi lui. Nu ştiu despre ce e vorba, dar se pare că există cineva care doreşte ca dumneavoastră să fiţi cel care să pună cap la cap toate indiciile din viaţa Ameliei Garayoa, care, după cum v-am mai spus, pentru mine prezintă un interes relativ, dat fiind că obiectul investigaţiilor mele a fost Carla Alessandrini. Apropo, vă place opera?

— N-am fost în viaţa mea să văd vreun spectacol şi, dacă e să fiu sincer, n-am niciun CD cu vreo operă.

— Păcat! Dumneavoastră pierdeţi.

— Şi cum se face că pe dumneavoastră vă interesează atât de mult?

— Am vrut să fiu cântăreaţă, mă închipuiam ca o nouă Carla Alessandrini, dar… adevărul e că n-am nici vocea, nici talentul ei, nici al altora la fel de mari ca ea. Mi-a fost greu să accept, dar am hotărât că, dacă nu pot să fiu cea mai bună, atunci era de preferat să renunţ. Am studiat muzicologia, în acelaşi timp cu

orele de canto şi am participat la cor la trei sau patru opere, spectacole prin care am trecut aşa şi aşa. Teza mea s-a axat pe figura Carlei Alessandrini, cercetând aspecte puţin cunoscute ale vieţii sale. Profesorul care mi-a îndrumat teza de doctorat are legături cu lumea editorială şi era convins că lucrarea mea se va putea transforma într-o carte interesantă. Şi aşa a fost. Acum mă dedic scrierii de cărţi despre muzică, dar mai ales despre operă şi colaborez la ziare din aproape toată lumea. Am reuşit să ajung cineva, ceea ce şi urmăream. Mă rog, acum ştiţi aproape totul despre mine, povestiţi-mi ceva despre dumneavoastră.

— Sunt jurnalist, fără slujbă din cauza avatarurilor politicii. Nu ştiu cum or sta lucrurile în Italia, dar, la mine în ţară, dacă vrei să scrii despre politică ori eşti de dreapta, ori eşti de stânga, ori eşti naţionalist de vreun fel sau, altminteri, eşti în şomaj. Eu mă aflu în ultimul caz.

— Nu sunteţi de nicio parte?

— Ba da, mă consider de stânga, dar am mania să gândesc liber şi să nu repet lozincile nimănui, ceea ce mă face să fiu un individ care prezintă puţină încredere.

— Să nu credeţi că în Italia e foarte diferit… Eu, în locul dumneavoastră, m-aş ocupa să scriu despre altceva, nu despre politică.

— Cu asta mă ocup acum, partea proastă este că mi-am făcut deja renume de rebel şi nu mai au încredere în mine nici ca să scriu recenzii culturale.

— Atunci, chiar că o duceţi rău.

— Da, ăsta-i adevărul.

Francesca s-a îndurat de mine şi m-a invitat să rămân la cină ca să vorbim în continuare despre Carla şi Amelia.

— Ele s-au cunoscut în timpul unei traversări către Buenos Aires. Spuneţi-mi, ce s-a întâmplat când au ajuns acolo?

— Vă puteţi imagina zarva care s-a produs în port când a acostat vaporul. Zeci de jurnalişti o aşteptau nerăbdători pe Carla Alessandrini. Ea nu-i dezamăgea niciodată pe admiratorii ei, astfel că a coborât de pe vapor înfăşurată într-o haină de blană de zibelină şi agăţată de braţul soţului ei, foarte chipeşul Vittorio. S-au instalat într-un apartament din hotelul Plaza şi în următoarele patru zile a participat la repetiţii, a acordat interviuri şi a asistat la câteva acţiuni de binefacere.

Ambasadorul Italiei a oferit un cocktail în onoarea ei la care au luat parte toate persoanele de vază din oraş, precum şi membri ai corpului diplomatic al altor ţări şi, bineînţeles, la indicaţia Carlei, Amelia şi Pierre au fost şi ei invitaţi. V-am mai spus că diva nu simpatiza cu guvernul lui Mussolini, dar, când călătorea în străinătate, obişnuia să accepte omagiul care i se aducea la toate ambasadele Italiei. Permiteţi-mi să insist că trebuie să-mi citiţi cartea. Cred că profesorul Soler v-a recomandat să mergeţi la Buenos Aires ca să vorbiţi cu profesorul Muiños şi, după părerea mea, cu ceea ce vă va povesti Muiños şi ceea ce veţi citi în cartea mea, veţi putea să scrieţi propria dumneavoastră relatare.

Am acceptat propunerea Francescăi.

Mama m-a sculat la opt dimineaţa, trezindu-mă dintr-un somn adânc.

— Dar, mamă, asta nu-i o oră de dat telefon...! am protestat eu.

— Nu pot dormi gândindu-mă la tine. Uite ce este, fiule, cred că trebuie să pui capăt acestei prostii de a investiga trecutul bunicii. Oricât de interesant s-ar putea dovedi până la urmă, nu-i cu putinţă să-ţi pierzi cariera.

— Care carieră, mamă?

— Hai, nu fi încăpăţânat! Eşti foarte orgolios şi crezi că ceilalţi trebuie să bată la uşa ta, dar lucrurile nu funcţionează în felul ăsta, aşa că nu-ţi mai rămâne altceva de făcut decât să te duci tu să baţi la uşa trusturilor de presă ca să-ţi cauţi de lucru.

— E ora opt, sunt la Roma, m-am culcat târziu şi ţi-am mai spus că mă dor încheieturile degetelor de atâta bătut la uşa trusturilor de presă!

— Dar, fiule...

— Uite ce e, mamă, o să mai vorbim, o să te sun eu mai târziu.

Am închis telefonul, prost dispus. Am hotărât să plec în aceeaşi zi la Buenos Aires, acolo cel puţin mă va suna mai rar, dat fiind costul convorbirilor transoceanice.

Am băgat laptopul în priză şi m-am conectat la internet ca să văd dacă am vreo corespondenţă la care să răspund. Spre surprinderea mea, acolo erau răspunsurile profesorului Soler. Mi-am zis că, în ciuda apelului mamei mele, ziua nu începea rău

deloc. Aşa că m-am apucat de lucru, am scris un şapou şi o încheiere pentru interviu, am pus titlurile şi i l-am trimis lui Pepe, şeful departamentului cultural al ziarului digital, amintindu-i de angajamentul asumat faţă de profesorul Soler.

M-am îndrăgostit de Buenos Aires pe traseul dintre aeroport şi hotel. Ce oraş! La sfârşit, va trebui să-i mulţumesc mătuşii Marta pentru sarcina pe care mi-o dăduse, întrucât, ăsta-i adevărul, trăiam o experienţă cum nu se poate mai interesantă, cunoscând persoane nemaipomenite şi vizitând un oraş precum cel care mi se deschidea dinaintea ochilor în dimineaţa aceea de toamnă australă. În vreme ce în Spania ne îndreptam către vară, la Buenos Aires se instala toamna. Dar dimineaţa sosirii mele era însorită şi călduţă.

Agenţia de voiaj îmi rezervase un hotel în zona centrală a oraşului. Odată instalat, i-am telefonat profesorului Muiños, care primise deja apelul pertinent al profesorului Soler. Mi-a dat întâlnire pentru a doua zi după-amiază, fapt pentru care i-am fost recunoscător, pentru că asta avea să-mi permită să mă obişnuiesc cu diferenţa de fus orar şi să cunosc puţin oraşul.

Cu o hartă pe care mi-au dat-o de la recepţia hotelului, am pornit-o pe străzi, hotărât să descopăr cele mai frumoase locuri ale oraşului. În primul rând, m-am îndreptat spre piaţa Mayo, pe care o văzusem de atâtea ori la televizor, pentru că acolo se adună acele femei neînfricate, Bunicile din piaţa Mayo[55], ca să protesteze pentru dispariţia fiilor şi nepoţilor lor, victime ale dictaturii militare.

Am stat o bună bucată de vreme în piaţă, fără să pierd vreun amănunt, simţind forţa acelor femei care, cu basmalele lor albe şi în mod paşnic, au ţinut piept cum nu se poate mai energic acelei şlehte de asasini care au făcut parte din Junta Militară.

Apoi am vizitat catedrala şi m-am lăsat purtat de mulţimea de oameni care circulau pe străzile oraşului Buenos Aires până când, pe la şase după-amiază, aşa-numitul *jet-lag*[56] m-a

---

[55] Bunicile din piaţa Mayo, asociaţie argentiniană a drepturilor omului înfiinţată în anul 1977 având ca scop găsirea şi revenirea în familiile naturale a tuturor copiilor sechestraţi şi dispăruţi în timpul dictaturii militare din anii 1976–1983, precum şi pedepsirea celor ce s-au făcut vinovaţi de crime împotriva umanităţii. (n.tr.)

[56] Oboseală datorată schimbării fusului orar (în engleză în original). (n.tr.)

împiedicat să mai avansez. Am oprit un taxi şi m-am întors la hotel, m-am vârât în pat şi nu m-am mai trezit până a doua zi.

Primul lucru pe care l-am făcut a fost să o sun pe mama, convins că, dacă nu dădeam semne de viaţă, era în stare să sune la Interpol ca să reclame pierderea iubitului ei fiu, adică eu. Astea sunt inconvenientele de a fi copil singur la părinţi şi de a fi crescut fără tată, dat fiind că al meu murise pe când eram mic.

Casa profesorului Muiños era situată în elegantul cartier Palermo şi avea două nivele. De cum mi s-a deschis uşa, am simţit mirosul de lemn putred, de cărţi aşezate de-a lungul şi de-a latul pereţilor, care nu erau altceva decât o bibliotecă enormă ce ocupa toată casa.

Uşa mi-a deschis-o o slujnică boliviană, cu înfăţişare timidă, care m-a condus imediat în biroul profesorului.

Andrés Muiños era ceea ce te puteai aştepta să fie un bătrân profesor. Era îmbrăcat simplu, cu o haină tricotată, purta părul alb pieptănat pe spate şi avea acel aer distrat al savanţilor şi bunăvoinţa celui care a văzut de-acum tot şi pe care nu îl mai poate surprinde nimic.

— Aşadar, dumneata eşti jurnalistul spaniol, mi-a spus el în chip de salut.

— Da… Vă mulţumesc că mă primiţi, am răspuns eu.

— M-a rugat Pablo Soler, un bun prieten şi coleg. Ne-am întâlnit la Princeton.

— Da, mi-a povestit don Pablo.

— Dacă e să alegem să scriem despre vieţi extraordinare, a lui Pablo chiar este, dar ştiu că obiectul investigaţiei dumitale este Amelia Garayoa, străbunica dumitale, dacă n-am înţeles greşit.

— Într-adevăr, Amelia Garayoa a fost străbunica mea, dar în familie se ştiu foarte puţine despre ea, practic nimic.

— Cu toate acestea, a fost o femeie importantă, mult mai importantă decât vă puteţi închipui; viaţa ei a fost plină de aventuri şi de primejdii, demnă de un roman al lui Le Carré.

— Adevărul e că am avut multe surprize. Dar trebuie să vă spun că ceea ce ştiu despre ea până acum nu o face să fie o femeie interesantă, mai curând mi se pare o persoană care se lasă dominată de evenimente, fără ca ea să le poată controla.

— După cum mi-a spus Pablo, dumneata ştii povestea Ameliei până când a venit cu Pierre Comte la Buenos Aires. Pe vremea aceea, era o tânără de vreo douăzeci de ani şi nu ştiu dacă dumneata cunoşti, dar eu nu cunosc pe nimeni interesant care să aibă această vârstă, nici măcar vârsta pe care o ai dumneata acum: treizeci, treizeci şi ceva, poate?

Al naibii profesor! Era cam slobod la gură. Îmi spunea zâmbind că nu m-ar fi ales niciodată drept partener de conversaţie. Dar nu era momentul să fac pe ofensatul, aşa că am făcut pe prostul.

— Cred că aţi stat de vorbă şi cu doamna Francesca Venezziani, greşesc?

— Vin de la Roma, unde am cunoscut-o. Mi-a dăruit cartea ei despre Carla Alessandrini.

— Am văzut-o pe doamna Venezziani de două sau de trei ori, e destul de interesantă şi de isteaţă; a ştiut că nu va fi o mare cântăreaţă, dar şi-a făcut un nume povestind istorii despre marii solişti ai belcantoului. Nici cărţile ei nu sunt rele, trebuie să recunosc că sunt bine documentate. Aţi citit cartea despre diva Alessandrini?

— Nu complet, am început s-o citesc în avion.

— Carla Alessandrini a fost şi ea o femeie remarcabilă, dincolo de talentul ei pentru canto. Era puternică, curajoasă, hotărâtă, dintre cele cărora nu le pasă de nimic, dar pentru că aşa vor ele, nu ca străbunica dumitale care s-a lăsat târâtă de Pierre Comte. Ştii, tinere, n-am cine ştie ce treburi de făcut, aşa că am pregătit un plan de vizite ca să te duc în nişte locuri care au legătură cu străbunica dumitale; aşa îi vei înţelege mai bine peripeţiile prin acest oraş şi, în treacăt, vei cunoaşte Buenos Aires, oraşul în care au emigrat părinţii mei imediat după ce s-a încheiat războiul civil. Tatăl meu a fost căpitan în armata republicană şi a putut să fugă când s-a terminat războiul. Slavă Domnului! Altminteri, ar fi fost împuşcat. Eu aveam pe atunci cinci ani, astfel că, deşi m-am născut la Vigo, mă simt de aici. Dar să ne întoarcem la ale noastre. De unde vreţi să încep?

— Aş vrea să ştiu ce s-a întâmplat când Piere şi Amelia au ajuns aici.

— De acord, spuse Muiños zâmbind, în timp ce mă privea cum dădeam drumul la reportofon.

«S-au instalat la hotelul Castelar, care este situat pe bulevardul Mayo. Vom merge să-l vizităm, pentru că acolo a locuit şi Federico García Lorca între octombrie 1933 şi martie 1934.

Era un hotel comod, unde se cazau de obicei unii artişti şi scriitori în trecere prin Buenos Aires. Pierre Comte nu avea intenţia să prelungească prea mult şederea la hotel, ci să găsească o casă de unde să-şi poată desfăşura dubla sa activitate, de librar şi de spion.

Poate că nu ştii, dar la începutul secolului XX, Buenos Aires era o capitală plină de farmec, care intrase în modernitate privind către Franţa, către Parisul baronului Haussmann[57]. Nu exista artist apreciat care să nu evolueze la teatrul Colón[58]. A existat un impresar italian care a demarat proiectul şi care a dispus de mai mulţi arhitecţi până la finalizarea lui în 1908. La teatrul Colón au evoluat adevărate legende vii precum Caruso, Toscanini, Menuhin, Maria Callas şi, bineînţeles, Carla Alessandrini. Ţine seama de faptul că mulţi dintre marii cântăreţi de operă susţin că, după Scala din Milano, Colón este sala cu cea mai bună acustică din lume.

Astfel că în epoca aceea era cum nu se poate mai logic ca o cântăreaţă de talia Carlei Alessandrini să evolueze pe scena sălii Colón.

Pierre considera o binecuvântare prietenia care părea să ia naştere între Amelia şi Carla. Diva era cea mai bună carte de vizită în acest oraş, cucerit dinainte de marea Alessandrini.

Omul nostru nu a pierdut timpul şi a doua zi după debarcare îşi căuta deja un loc potrivit unde să se instaleze. Între bagajele sale aducea mai multe lăzi cu cărţi rare şi ediţii deosebite, care, fără îndoială, aveau să fie interesante pentru bibliofili. Multe dintre ele le achiziţionase în Spania când începuse să vadă în Amelia un alibi perfect pentru a se instala la Buenos Aires.

---

[57] Georges-Eugene Baron Haussmann (1809–1891), funcţionar public, deputat şi senator francez şi, în calitatea sa de prefect al departamentului Sena, iniţiatorul unor planuri urbanistice în urma cărora a fost demolată mare parte din cetatea medievală a Parisului, deschizând marile bulevarde de jur-împrejurul aşa-numitei Place de l'Etoile, care dau imaginea Parisului până în zilele noastre. (n.tr.)

[58] Numele în spaniolă al lui Cristofor Columb, denumire pe care o poartă teatrul de operă din Buenos Aires, considerat una dintre primele cinci săli de operă din lume. (n.tr.)

Moscova nu se zgârcea în ceea ce priveşte banii acordaţi spionilor săi, dar nici nu îi lăsa să-i risipească fără rost; trebuiau să dea socoteală până la ultimul bănuţ pe care îl cheltuiau şi nu aveau încredere în cei cu mână spartă. Nu se puteau cheltui degeaba banii poporului.

A doua zi după sosire, Carla le-a trimis vorbă că erau invitaţi la cocktailul pe care îl oferea ambasada Italiei în onoarea ei. Pierre era cum nu se poate mai satisfăcut de modul în care se desfăşurau lucrurile şi se întreba dacă fusese o idee bună să-l însoţească Amelia.

Cu toate că Pierre era mai mare decât ea cu cincisprezece ani, alcătuiau o pereche frumoasă. Tânăra era fragilă, aproape eterică, atât de blondă şi de subţire. El avea o ţinută elegantă şi era un om de lume.

Carla a îmbrăţişat-o pe Amelia de cum a văzut-o intrând în ambasadă.

— Dar cum de nu m-ai sunat? Mi-ai lipsit, n-am cu cine să vorbesc.

Amelia s-a scuzat, spunând că acele prime două zile le petrecuseră căutând casă şi că nu le era uşor să găsească ceea ce avea nevoie Pierre.

— Dar pot să te ajut! Nu-i aşa, Vittorio? Cu siguranţă că noi cunoaştem pe cineva care ştie cum să găsească ce aveţi voi nevoie. Lasă totul în seama mea.

Invitaţii la cocktail, înalta societate din Buenos Aires, vedeau cu ochi buni afecţiunea Carlei pentru Amelia.

Dacă marea Alessandrini luase sub protecţia ei perechea aceea, însemna că cei doi erau nişte persoane importante. În seara aceea, Pierre şi Amelia au primit diferite invitaţii la dejunuri, dineuri, serate muzicale sau la curse de cai. Pierre şi-a etalat tot farmecul personal, *charme*-ul său de francez, şi nu doar o doamnă a fost cucerită de acel bărbat galant care promitea atât de mult dintr-o privire.

Atât Pierre, cât şi Amelia erau avizi de ştiri despre situaţia din Spania şi la aproape toate întrebările lor le-a dat răspuns un napolitan gălăgios, Michelangelo Bagliodi, însurat cu una dintre secretarele ambasadei Italiei.

— Franco n-a intrat încă în Madrid, dar o va face dintr-un moment într-altul. Am în vedere faptul că cei mai buni generali spanioli, Sanjurjo, Mola şi Queipo de Llano, sunt în fruntea

răscoalei. N-am nici cea mai mică îndoială că vor izbândi spre binele patriei dumneavoastră, domnişoară Garayoa.

Pierre o strângea cu putere de mână pe Amelia ca să o împiedice pe aceasta să răspundă mânioasă. O instruise că era de preferat să vadă, să asculte şi să vorbească puţin, dar ea era prea afectată ca să-şi păstreze cumpătul.

— Şi credeţi, domnule Bagliodi, că Italia şi Germania vor colabora cu militarii care s-au ridicat împotriva Republicii? întrebă Pierre.

— Prietene, nu încape îndoială că se bizuie pe simpatia Ducelui şi a Führerului! Şi că, dacă e nevoie… Mă rog, sunt sigur că Italia şi Germania o vor ajuta pe marea noastră naţiune-soră care este Spania.

Michelangelo Bagliodi era încântat să fie obiectul atenţiei acelui cuplu pe care i-l prezentase marea Carla. În plus, păreau că îi apreciază opiniile, ceea ce găsea că este firesc, ţinând seama de poziţia sa de persoană cunoscătoare a vicisitudinilor politicii mondiale, graţie căsătoriei sale cu secretara ambasadorului, dulcea sa Paola. El, care emigrase cu mulţi ani în urmă din Napoli, oraşul său natal, muncise din greu până să devină un negustor prosper care, pe deasupra, avansase pe scara socială însurându-se cu o funcţionară a ambasadei, ceea ce îi asigura noi contacte şi mai ales posibilitatea de a se bate pe burtă cu elita orgolioasei societăţi din Buenos Aires la cocktailurile sau dineurile de la ambasadă.

— Şi ce face preşedintele Azaña? întrebă Amelia.

— Un dezastru, domnişoară, un dezastru. Republica îi lasă pe civili să se înarmeze pentru apărarea ei, fiindcă mai mult de jumătate din armată este de partea generalilor care s-au răsculat împotriva situaţiei. Experţii spun că forţele sunt foarte echilibrate, dar, după părerea mea, domnişoară, nu se poate compara iscusinţa şi curajul militar al unora cu al altora. În plus, cum se vor pune de acord republicanii, socialiştii, anarhiştii, comuniştii şi toţi acei oameni de stânga? Veţi vedea cum se vor lupta până la urmă între ei. Eu prevăd un sfârşit favorabil pentru acest conflict, cu victoria lui Franco, cel mai bun lucru care i se poate întâmpla Spaniei.

Napolitanul, satisfăcut de conversaţia sa cu Amelia şi cu Pierre, s-a oferit să-i ajute în orice ar fi avut nevoie.

— Tocmai aţi sosit şi nu cunoaşteţi bine oraşul, aşa că nu ezitaţi să-mi solicitaţi serviciile pentru orice aveţi nevoie. Eu şi soţia mea ne-am simţi foarte onoraţi dacă aţi dori să ne vizitaţi acasă, am putea să invităm câţiva prieteni şi să organizăm o serată… îndrăzni Bagliodi să propună.

— Am fi încântaţi să vă vizităm, îl asigură Pierre.

Bagliodi le-a înmânat cartea lui de vizită şi a notat pe o hârtie numele hotelului unde erau cazaţi cei doi, promiţând să le trimită vorbă cât de curând pentru a stabili serata aceea.

— E un imbecil! spuse Amelia de îndată ce s-au despărţit de el. Şi n-am de gând să merg acasă la fascistul ăla! Nu înţeleg cum de i-ai spus că vom merge!

— Amelia, dacă din prima zi de la sosirea noastră ne proclamăm ideile, vom fi vulnerabili. Nu cunoaştem pe nimeni în acest oraş şi avem nevoie să ni se deschidă uşi. Ţi-am spus odată că eu colaborez cât pot cu Internaţionala Comunistă şi niciodată nu-i rău să ştii ce gândesc duşmanii.

— Că doar n-oi fi vreun spion! exclamă Amelia.

— Ce prostii spui! Nu-i vorba să spionăm, ci să ascultăm, pentru că ceea ce spun în mod naiv duşmanii e de folos ca să fim pregătiţi, ca să fim cu un pas înaintea lor. Năzuiesc la revoluţia mondială, să punem capăt privilegiilor celor care au totul, dar fireşte că nu ne vor lăsa să-i despuiem de ele şi de aceea e nevoie să ştim cum gândesc, cum se mişcă…

— Da, mi-ai mai spus. Chiar şi aşa, nu sunt dispusă să am de-a face cu acest om insuportabil şi cu nesărata lui de nevastă.

— Vom face ce trebuie să facem, spuse Pierre pe un ton sentenţios, agasat de proasta dispoziţie a Ameliei. De altfel, cine ne poate informa mai bine decât acest om de situaţia din Spania? Credeam că doreşti să ai veşti demne de încredere despre ţara ta.

A doua zi, Amelia a primit un telefon de la Carla care o invita la o gustare la cafeneaua Tortoni.

— Dar vino singură, vreau să stăm de vorbă liniştite. Termin repetiţiile în jur de ora şase. Cred că o să găseşti uşor cafeneaua. Este pe bulevardul Mayo şi la Buenos Aires o ştie toată lumea.

Pierre nu a avut nimic împotriva întâlnirii şi şi-a dedicat ziua căutării în continuare a acelei locuinţe ideale care până în momentul acela exista doar în imaginaţia lui.

Amelia a găsit-o pe Carla nervoasă; aşa era întotdeauna înaintea unei premiere, căci nu se lăsa amăgită de linguşeli.

— Toţi sunt foarte amabili, dar dacă s-ar întâmpla să scot o notă falsă, m-ar crucifica şi mi-ar întoarce spatele cu aceeaşi naturaleţe cu care azi se înclină în faţa mea. Nu-mi pot permite nicio greşeală, mă vor sublimă şi aşa trebuie să fiu.

În seara premierei, Amelia şi Pierre, invitaţi de Carla, au ocupat o lojă. Amelia era foarte frumoasă, după cum, făcându-se ecoul societăţii, relatau a doua zi ziarele care se refereau la ea ca la „cea mai bună prietenă a divei”.

Carla a fost sublimă, dacă e să dăm crezare aceloraşi cronici. Spectatorii au aplaudat în picioare mai mult de o jumătate de oră şi ea a trebuit să iasă pe scenă de mai multe ori ca să mulţumească pentru aplauze.

Vittorio organizase după spectacol un dineu cu mai mulţi potentaţi din Buenos Aires, unele personalităţi ale lumii culturale şi cu directorii principalelor ziare şi, desigur, au fost prezenţi acolo şi Amelia cu Pierre. În noaptea aceea, soarta a vrut să treacă de partea acestuia, când un domn cu un puternic accent italienesc l-a întrebat unde erau instalaţi, iar el i-a explicat că era în căutarea unui loc unde să poată combina o locuinţă cu o mică prăvălie în care să-şi expună bijuteriile bibliografice.

Bărbatul s-a prezentat ca fiind Luigi Masseti, proprietarul mai multor clădiri şi localuri comerciale, şi s-a oferit să-i găsească locul potrivit.

— Am exact localul care vă poate fi de folos. Este amplasat la parterul unei clădiri vechi foarte bine situate, în strada Piedras. Deşi este la parter, e foarte luminos, pentru că dispune de o fereastră mare care dă spre exterior. Problema este că nu are ieşire spre stradă ca locuinţă, şi nici ca local comercial. Nu e foarte mare, dar cred că este suficient ca să adăpostească un cuplu şi magazinul de cărţi. Ce-ar fi să treceţi mâine pe la biroul meu, şi unul dintre angajaţii mei vă va însoţi să-l vedeţi!

Pierre a acceptat recunoscător. Amelia, la rândul ei, avea un mare număr de curtezani roind în jurul ei. La momentul acela, se ştia deja, pentru că Pierre avusese grijă să anunţe, că

fugiseră de familiile lor, ea părăsindu-şi soţul şi fiul, iar el, lăsând o afacere prosperă, ca să trăiască o poveste de dragoste pătimaşă. Unii dintre bărbaţii aceia au crezut că spanioloaica putea fi o pradă uşoară pentru aventurile lor amoroase şi încercau să-şi ia nişte libertăţi care au surprins-o şi au rănit-o deopotrivă pe Amelia.

Carla Alessandrini, care îşi dădea seama de situaţie, a intervenit de vreo două ori, declarând că oricine ar supăra-o pe prietena ei ar jigni-o pe ea personal.

Pierre prefera să ignore situaţia, întrucât obiectivul lui era acela de a-şi face treptat un mare număr de cunoscuţi în înalta societate închisă şi rafinată din Buenos Aires. Iar acolo venea crema acestei societăţi. Nu ar fi putut avea o şansă mai mare de atât.

Carla le-a prezentat un cuplu de care părea că o leagă o veche prietenie.

— Amelia, vreau să-i cunoşti pe Martin şi Gloria Hertz. Sunt cei mai buni prieteni pe care îi am la Buenos Aires.

Martin Hertz era un evreu german care sosise în urmă cu trei ani în căutarea unui loc liniştit în care să se elibereze de opresiunea nazistă. Era medic otorinolaringolog şi o cunoscuse pe Carla cu ani în urmă, la Berlin, când diva a avut o problemă cu gâtul cu două zile înainte de a evolua pe scena Operei. Martin a îngrijit-o, făcând posibile urcarea ei pe scenă şi o altă noapte de aplauze. De atunci, Carla nu avea rezerve faţă de acest tânăr medic german, care, sosit de curând în oraş, s-a îndrăgostit de o tânără spanioloaică originară din Buenos Aires, Gloria Fernández, cu care s-a însurat.

Amelia i-a simpatizat numaidecât pe soţii Hertz. Martin avea oglindită pe faţă o asemenea bonomie, încât inspira încredere, iar Gloria se caracteriza printr-o personalitate puternică şi emana simpatie.

— Trebuie să ne vizitaţi la galeria mea de artă, îi invită Gloria. Acum expune un tânăr pictor mexican, căruia îi prevestesc un mare viitor. Încerc să fac în aşa fel încât galeria mea să devină un termen de referinţă pentru noua pictură, un loc unde tinerii să găsească şansa de a expune.

Pierre a făgăduit numaidecât să viziteze galeria familiei Hertz. Şi îşi spunea în sinea lui că, aşa cum intuise, Amelia era un

talisman de preţ ca să-şi deschidă calea în societatea din Buenos Aires.

— Cea mai bună prietenă a mea este o nemţoaică din Berlin, comentă Amelia, dar nu ştiu dacă nu cumva o fi acum la New York. Măcar de-ar fi aşa! Yla este evreică, iar tatăl ei, herr Itzhak Wassermann, este asociatul tatălui meu, dar naziştii l-au hărţuit atât de rău, încât afacerea s-a dus pe apa sâmbetei. Tatăl meu încearcă de multă vreme să-l convingă pe herr Itzhak să plece din Germania şi… mă rog, înainte de a veni eu aici, mi s-a spus că aveau de gând să emigreze la New York.

— Naziştii nu ne lasă multe posibilităţi de opţiune, ne jefuiesc, ne deposedează de bunurile noastre, iar oamenii din detaşamentele SS[59] ne urmăresc cu înverşunare. Mai întâi, ne-au privat de unele drepturi cetăţeneşti şi apoi, prin Legile de la Nürnberg, ne-au prefăcut în ciumaţi. Eu am plecat în ’34, conştient de faptul că, deşi vor să creeze în Germania comunităţi evreieşti, nazismul nu va fi vremelnic. În mai 1933, am fost martor la acel act ruşinos şi cumplit care a fost arderea în public a cărţilor, a operelor scrise de către evrei şi care aparţin omenirii… Acea întâmplare m-a făcut să mă decid să plec, ştiam că după aceea aveau să ne hărţuiască în continuare, cum s-a şi întâmplat, din nefericire. Părinţii mei n-au vrut să mă însoţească, am un frate mai mare, însurat şi cu doi copii, care n-a vrut nici el să emigreze. M-am rugat pentru ei în fiecare zi şi îmi clocoteşte sângele în vine când mi-i imaginez hărţuiţi de vecini.

— Hai, Martin, suntem la o petrecere… protestă Gloria, încercând să-i ridice moralul soţului ei.

— Îmi pare rău, a fost vina mea… N-ar fi trebuit…

— Nu spuneţi asta! Mă bucur să ştiu că sunteţi o persoană sensibilă care deplânge situaţia celorlalte fiinţe omeneşti, răspunse Martin, dar, într-adevăr, Gloria are dreptate, nu ne putem întrista tocmai la petrecerea Carlei, ea vrea să fim fericiţi.

Pe drumul de întoarcere la hotel, Pierre s-a arătat afectuos şi atent cu Amelia. Oricine i-ar fi observat cu atenţie ar fi crezut că

---

[59] Siglă pentru denumirea în germană a unei organizaţii militare, poliţieneşti, politice, penitenciare şi de siguranţă din Germania nazistă – Schutzstaffel – condusă între anii 1929–1945 de către Heinrich Himmler. (n.tr.)

bărbatul acela era îndrăgostit nebuneşte de tânăra plăpândă care mergea alături de el.

După o săptămână, Amelia şi Pierre s-au instalat în apartamentul pe care li-l închiriase Luigi Masseti. Pierre îl considera locul perfect: în locuinţă, care se afla la parter, se intra printr-un portic enorm. Dintr-un mic vestibul se intra într-un salon de cincizeci de metri pătraţi care, într-adevăr, era luminat prin fereastra enormă care dădea în stradă. În spate, două încăperi, o bucătărie mică şi o cameră de baie completau ceea ce avea să fie căminul lor. Ferestrele din acea parte a casei dădeau într-o curte interioară comună.

Amelia a făcut o curăţenie desăvârşită în ceea ce avea să fie noul ei cămin. Pierre a dovedit calităţi de bun tâmplar cumpărând lemn pe care l-a transformat într-o mare bibliotecă şi acoperind toţi pereţii salonului. Cât despre restul casei, nu au cheltuit prea mult cu decorarea, au cumpărat doar strictul necesar.

— Vom aştepta să vedem cum ne merg afacerile, vom avea timp destul ca să dispunem de un mobilier demn de tine, îi spuse Pierre Ameliei.

Nu le-a mers rău. Buenos Aires era un oraş cosmopolit care se preda în faţa europenilor veniţi să-şi caute refugiul acolo. Şi cum Pierre era francez, iar Amelia, o femeie delicată şi frumoasă, nu au avut probleme pentru ca, încetul cu încetul, să li se deschidă uşile. Tot ce o uimea pe Amelia era faptul că Pierre insista să aibă de-a face cu Michelangelo Bagliodi, soţul secretarei de la ambasada Italiei. Pierre şi Bagliodi păreau că se au bine unul cu celălalt şi nu rareori luau masa de prânz împreună ori toţi patru petreceau ziua de duminică în casa uneia din perechi.

Dacă Martin şi Gloria Hertz îi prezentaseră cercurilor intelectuale din oraş, Bagliodi, prin soţia sa Paola, reuşise să facă în aşa fel încât să fie invitaţi la câteva evenimente de la ambasada Italiei, unde Pierre dădea mâna cu mare naturaleţe cu ambasadori şi diplomaţi din alte ţări.

Amelia părea că se acomodează încetul cu încetul cu noua sa poziţie şi nu era chiar nefericită, deşi trăia preocupată de războiul civil din Spania. Lucrul cel mai rău pentru ea a fost plecarea Carlei Alessandrini. Diva îşi îndeplinise angajamentele

artistice la Buenos Aires şi trebuia să se întoarcă în Europa, unde, în septembrie, deschidea stagiunea la Scala din Milano cu *Aida,* o operă dificilă, pe măsura ambiţiei sale. Înainte de a pleca, s-a întâlnit din nou cu Amelia între patru ochi la cafeneaua Tortoni, care devenise locul preferat al amândurora. Acolo, aşezate la mesele de stejar şi marmură verde, le plăcea să facă schimb de confidenţe.

— Îmi vei lipsi, *cara* Amelia… De ce nu te întorci în Europa? Dacă vrei, te pot ajuta…

— Şi ce aş face acolo? Nu, Carla, am luat o hotărâre pe care am regretat-o uneori, dar acum e târziu ca să dau înapoi. Soţul meu nu mă va ierta niciodată, cât despre familia mea… le-am pricinuit mult rău, ce ar face cu mine dacă mă întorc? Îi cer lui Dumnezeu doar ca Franco să piardă războiul şi să revină din nou calmul. Mă tem pentru ei, cu toate că Madridul rezistă încă…

— Dar fiul tău? Nu-ţi dai seama că, dacă nu te întorci, îl vei pierde… Este încă mic, dar, într-o zi, va dori să ştie ce s-a întâmplat cu mama lui şi ce i se va putea spune? Amelia, mă ofer să te duc înapoi în Europa…

Dar Amelia părea de neclintit în hotărârea pe care, de altfel, o regretase de atâtea ori. În plus, în momentul acela, nu ar fi îndrăznit să-l înfrunte pe Pierre. Tremura gândindu-se la reacţia lui dacă i-ar spune că îl părăseşte.

— Pe fiul meu l-am pierdut şi ştiu că nu mă va ierta niciodată. Sunt cea mai rea mamă din lume, poate că voi ieşi în câştig prin absenţă, îşi reproşa Amelia, fără să-şi poată stăpâni lacrimile.

— Hai, nu mai plânge, totul are o rezolvare; numai tu să vrei. Ai adresa mea şi pe cea de la biroul lui Vittorio unde poţi oricând să-mi trimiţi mesaj; în orice caz, acolo ţi se va spune unde sunt şi cum mă poţi găsi. Dacă ai nevoie de mine, nu ezita să-mi scrii, ştii că voi face imposibilul ca să te ajut.

Pierre muncea cu râvnă, dar, din când în când, şi el se lăsa pradă melancoliei. În luna octombrie, intrase deja în contact cu omul său de legătură, secretarul ambasadorului Uniunii Sovietice, căruia îi transmitea informaţii culese în cercurile intelectuale, precum şi printre negustori şi înalta societate a oraşului. Rapoartele lui erau minuţioase şi nu lăsa să-i scape niciun amănunt nerelatat, oricât de neînsemnat ar fi fost.

Şi obişnuia să o supună pe Amelia unor adevărate interogatorii atunci când aceasta ieşea la o gustare cu noile sale prietene sau când stătea la taifas cu vreo persoană importantă, fie la un cocktail, la un eveniment literar sau la o petrecere de nuntă.

Era un agent disciplinat având o misiune de îndeplinit, dar credea că locul său nu era la Buenos Aires, unde, după şase luni, „racolase” un agent chiar în Ministerul de Externe, aşa cum primise ordin. Miguel Lopez era un funcţionar din minister, cu convingeri comuniste, dar care nu era afiliat niciunui partid. Detesta înalta societate, deplângând lipsurile pe care le îndurau mulţi dintre compatrioţii săi care trăiau în provincie, dar chiar şi în capitală erau unii care puteau doar să asiste ca spectatori la aşa-numitul *glamour* al oraşului.

Miguel Lopez obţinuse slujba de funcţionar public graţie unui unchi al său care lucra ca portar la minister. Acesta era un om plăcut care, într-o zi, l-a recomandat pe tânărul său nepot, care ştia dactilografia şi stenografia şi avea cunoştinţe de contabilitate. Pe deasupra, avea un talent deosebit pentru limbile străine, căci, fără să fi putut merge la vreo şcoală, învăţase franceza singur. Probabil că a fost convingător, pentru că lui Miguel Lopez i s-a acordat un post de funcţionar public şi, cum era isteţ şi discret, după un an, a fost avansat ca secretar al şefului Departamentului de Cifru. Lopez îşi ocupa timpul liber studiind legi, deoarece visa să devină avocat, circumstanţă care părea să sporească părerea bună pe care o aveau şefii săi despre el.

Amelia îl simpatiza pe Miguel Lopez şi prietenia din ce în ce mai strânsă dintre cei doi bărbaţi nu-i dădea nimic de bănuit. Pentru ea, prietenia cu acel tânăr era o binecuvântare, dat fiind că o ţinea la curent cu noutăţile din Spania, deoarece prin mâinile lui treceau rapoartele cifrate ale ambasadorului Argentinei la Madrid.

Într-una din serile acelea în care Miguel a venit să ia cina acasă la Amelia şi la Pierre, le-a spus că situaţia în Spania se agrava din ce în ce mai mult.

— Se pare, spuse el, că în spatele frontului, fasciştii comit tot felul de barbarii, îi împuşcă pe militanţii de stânga şi îşi descarcă furia pe învăţătorii republicani. Dar cel mai important este că muncitorii spanioli au organizat o adevărată mişcare de

rezistenţă împotriva fasciştilor şi, în afară de armata Republicii, există unităţi de miliţii populare. Miliţienii din Batalionul Abraham Lincoln[60] participă deja la luptă şi încep să vină oameni de pretutindeni ca să se înroleze în Brigăzile Internaţionale. Apropo, a adăugat el, călătoria în Mexic a delegaţiei de femei antifasciste începe să dea roade. Ambasadorul nostru acolo spune că vor continua să strângă fonduri pentru miliţii şi ca să ajute Republica. Din punctul de vedere al propagandei, rezultatul nu poate fi mai bun de atât, majoritatea ziarelor îi atacă pe participanţii la lovitura de stat şi trec de partea guvernului lui Azaña. Iar aici, noi nu putem face nimic! Mi-e ruşine cu oamenii noştri politici!

Lopez simţea o satisfacţie personală pentru faptul că devenise agent al Uniunii Sovietice şi visa la momentul în care, ca recunoaştere pentru serviciile sale, va fi chemat în „patria oamenilor muncii” ca să rămână acolo pentru totdeauna.

Pierre îi explicase că nu trebuie să atragă atenţia, că nu trebuie să aibă încredere în nimeni şi, mai ales, să continue cu rolul său de funcţionar neînsemnat.

În ciuda faptului că Miguel Lopez îi spusese odată că una dintre colegele sale de serviciu părea că simte aceeaşi aversiune ca şi el faţă de regimul de la ei din ţară şi chiar făcuse un comentariu negativ în privinţa fascismului, Pierre i-a interzis să aibă încredere în ea.

Cu toată munca destoinică a lui Miguel Lopez, Pierre avea nevoie de alt agent situat în inima Ministerului de Externe sau chiar a preşedinţiei, căci aşa îi recomandase omul său de legătură de la ambasadă.

Cum norocul părea să fie de partea lui de la sosirea lor la Buenos Aires, Amelia i-a povestit într-o seară că fusese pe la galeria Gloriei şi că aceasta îi prezentase o prietenă care trecea printr-o perioadă proastă.

[60] Organizaţie de voluntari proveniţi din SUA căreia i s-au integrat unităţi ale Brigăzilor Internaţionale, în sprijinul celei de-a Doua Republici, în timpul războiului civil spaniol. Majoritatea componenţilor erau membri ai Partidului Comunist din Statele Unite. (n.tr.)

— Nici nu-ţi poţi închipui ce trebuie să îndure biata de ea lucrând în Casa Guvernului[61] şi fiind o antifascistă înverşunată. După părerea Gloriei, prietena ei Natalia are idei comuniste.

Pierre nu părea să arate mare interes, dar, peste câteva zile, a insistat să-i invite la cină pe Martin şi Gloria Hertz şi, în cursul serii, a adus în discuţie ceea ce îi povestise Amelia.

— Oh, da, biata Natalia! Pentru ea este foarte greu să lucreze în Casa Guvernului. Adevărul e că nu ocupă un post important, nu lucrează direct cu preşedintele, ci în Departamentul de Traduceri. Îşi petrece toată ziua traducând documente, scrisori, în sfârşit, orice hârtie scrisă în engleză. Şi dacă preşedintele are nevoie de o interpretă, bineînţeles că recurge la ea. Natalia vorbeşte perfect engleza, deoarece tatăl ei a fost diplomat şi pentru o vreme a fost numit în Anglia, apoi în Statele Unite şi mai târziu în Norvegia şi Germania. Ea avea cinci ani când tatăl ei a fost numit în Anglia şi a rămas acolo până a împlinit nouă ani; următoarea destinaţie a tatălui ei a fost Washington, astfel că limba engleză n-are secrete pentru ea.

Pierre s-a străduit să arate că-i părea sincer rău pentru Natalia şi a sugerat că ar trebui să-i însoţească cu prima ocazie când se vor vedea.

Pierre a cunoscut-o pe Natalia Alvear peste o lună şi din întâmplare, la vernisajul unei expoziţii în galeria Gloriei. Natalia era o femeie la vreo cincizeci de ani, de statură mijlocie, cu păr şaten şi aspect elegant, dar, desigur, nu era o frumuseţe. Era necăsătorită şi nemulţumită de viaţă şi frecventa medii culturale şi artistice, unde avea de-a face cu oameni de stânga. Munca ei la Casa Guvernului i se părea anostă, iar lipsa perspectivelor personale îi amăra viaţa.

Din primul moment, Pierre şi-a dat seama că o putea transforma într-o agentă şi că această activitate ar fi putut deveni raţiunea vieţii ei. Dar a hotărât să meargă pas cu pas până avea să fie sigur că fata aceea bătrână era îndeajuns de matură ca să-şi asume o astfel de sarcină.

---

[61] Cunoscută şi sub denumirea de Casa Roz, sediul Puterii Executive a Republicii Argentina în care se află şi cabinetul preşedintelui Naţiunii Argentiniene. (n.tr.)

Peste două zile, trecând prin faţa Casei Guvernului, s-a prefăcut că o întâlneşte din întâmplare la ora când ea spusese că iese să ia masa de prânz.

— Dragă Natalia, ce surpriză!

— Domnule Comte, într-adevăr, ce coincidenţă…

— Nu-mi mai spuneţi „domnule Comte”, cred că ne putem tutui şi ne putem spune pe nume, nu vi se pare? Am venit să văd un client pe aici pe aproape şi acum mă pregătesc să mănânc ceva uşor, pentru că am o altă întâlnire nu departe de locul acesta. Şi dumneavoastră, încotro mergeţi?

— Ca şi dumneavoastră, să iau masa.

— Dacă nu o veţi lua ca pe o îndrăzneală din partea mea, aş fi încântat să vă invit.

— Oh, nu! Nu pot accepta.

— Aveţi altă întâlnire?

— Nu, nu-i asta, dar, mă rog, mi se pare că nu trebuie să accept.

— La Buenos Aires nu se obişnuieşte ca două persoane care se cunosc să ia masa de prânz împreună? întrebă Pierre, făcând pe niznaiul.

— Mă rog, dacă sunt prieteni, sigur că da.

— Dumneavoastră sunteţi prietena Gloriei, iar noi îi considerăm pe soţii Hertz printre cei mai buni prieteni ai noştri, aşa că nu văd unde ar fi inconvenientul… Haideţi, permiteţi-mi să vă invit la masă. Amelia se va supăra dacă îi spun că v-am întâlnit şi că am fost atât de nepoliticos, încât să nu vă invit la prânz.

Au intrat într-un restaurant din apropiere şi Pierre a făcut paradă de ceea ce se numeşte *savoir-faire*[62] a unui om de lume. A reuşit să o facă să râdă şi chiar a cochetat uşor cu ea ca să o determine să se simtă o femeie care stârneşte dorinţă.

Natalia era prea singură şi prea scârbită de existenţa ei plumburie ca să-i reziste unui bărbat ca Pierre.

Nu a fost singura ocazie în care el s-a prefăcut că o întâlneşte din întâmplare, iar ea s-a lăsat invitată la masă. Încetul cu încetul, au început să aibă o relaţie care în ochii oricărui naiv părea o simplă dragoste platonică între două persoane care, din simţul datoriei, nu îndrăzneau să mai facă vreun pas.

---

[62] Pricepere (în limba franceză în original). (n.tr.)

Pierre se apăra sub pretextul că trebuie să-i fie credincios Ameliei, care îşi părăsise soţul şi copilul pentru el. Iar Natalia îl admira şi mai mult din acest motiv, dar dorea în taină ca Pierre să se hotărască să comită această infidelitate.

El i-a mărturisit Nataliei că este comunist şi că doar ea putea înţelege importanţa cauzei sale.

Fără ca ea să-şi dea seama, a convins-o treptat că nu puteau sta cu mâinile încrucişate lăsându-i pe fasciştii din lume să aibă câştig de cauză, până când a venit şi ziua în care i-a cerut ca orice informaţie pe care ar socoti-o relevantă pentru „cauză” să i-o transmită lui pentru ca el, la rândul său, să o poată comunica persoanelor adecvate.

Natalia a şovăit la început, dar Pierre a mai făcut un pas şi a devenit amantul ei.

— Doamne Dumnezeule, ce am făcut! se jeluia Natalia.

— Trebuia să se întâmple, o consolă el.

— Dar Amelia?

— Nu vreau să vorbesc despre ea, dă-mi voie să mă bucur de această clipă, cea mai fericită pe care am avut-o în ultima vreme.

— Nu e bine ce s-a întâmplat!

— Am fi putut să evităm asta? Spune-mi, Natalia, nu ne-am împotrivit tot acest timp? Să nu-mi spui că îţi pare rău, pentru că n-aş putea suporta.

Ei nu-i părea rău, ci doar o îngrijora viitorul, în cazul în care ar fi putut exista vreunul pentru amândoi.

— Să trăim ziua de azi, Natalia, ceea ce avem; viitorul… cine poate şti ce se va întâmpla? Pe noi nu ne uneşte plăcerea fizică, ci o idee, mare şi eliberatoare pentru omenire. Şi această idee sacră este mai puternică decât orice. Nu contează ce se va întâmpla cu noi, ci faptul că vom avea mereu o legătură strânsă, pentru că împărtăşim aceeaşi cauză.

Natalia nu ştia de existenţa lui Miguel, şi nici acesta de a ei. Amândoi erau controlaţi de Pierre, care, la rândul său, îi dădea raportul legăturii sale, secretarul ambasadorului.

7

La Moscova, păreau mulţumiţi de activitatea lui Pierre Comte. Cel puţin asta îi spusese omul său de legătură. În mai puţin de şase luni, racolase doi colaboratori plasaţi în locuri strategice şi amândoi se dovedeau a fi o mină de aur în furnizarea informaţiilor.

Amelia nu bănuia nimic despre legătura lui Pierre cu Natalia şi continua să întreţină cu ea o relaţie prietenească. Nu era ceva neobişnuit ca aceasta să ia cina acasă la cei doi, să-i însoţească la expoziţiile de la galeria Gloriei Hertz sau ca în zilele de sărbătoare să meargă în excursie prin împrejurimile oraşului Buenos Aires.

Au devenit un trio nedespărţit, iar Pierre se simţea stimulat de descărcările de adrenalină pe care i le producea ieşirea în lume cu cele două amante ale sale, câte una de o parte şi de alta, în perfectă armonie.

— Îmi pare rău pentru Amelia, obişnuia să-i spună Natalia, sărăcuţa de ea e foarte naivă. Cum e cu putinţă să nu-şi dea seama că tu pe mine mă iubeşti?

— Mai bine aşa, draga mea, n-am curaj s-o părăsesc, cel puţin deocamdată, suntem de puţină vreme la Buenos Aires şi după ce am adus-o până aici… Trebuie să înţelegi, am nevoie de timp.

De fapt, Pierre avea nevoie de Amelia. Tânăra spanioloaică reuşea foarte uşor să fie acceptată de toată lumea; ea îi deschidea orice fel de uşă lui Pierre, iar acesta nu uita, mai ales, că majoritatea noilor săi prieteni aveau legătură cu Carla Alessandrini. Dacă diva ar afla că voia să o părăsească sau că o înşela pe Amelia, cu siguranţă şi-ar determina toţi prietenii din Buenos Aires să-i întoarcă spatele. Astfel că Pierre îi impusese Nataliei o discreţie severă ca să nu iasă la iveală faptul că erau amanţi.

Pierre nu renunţase nici la prietenia sa cu Michelangelo Bagliodi şi soţia acestuia, Paola. Şi ei continuau să fie o excelentă sursă de informaţii. Natalia obişnuia să li se alăture la dejunurile din casa italienilor, aceştia fiind încântaţi să aibă printre ei o femeie care lucra aproape de preşedintele republicii. De altfel, sfătuită de Natalia, Paola a început să se îngrijească de aspectul ei, alegând îmbrăcăminte elegantă, dar atrăgătoare, schimbându-şi coafura sau pensându-şi sprâncenele.

La unul dintre acele dejunuri, Bagliodi îi explica lui Pierre sprijinul ferm acordat generalului Franco de către Hitler şi Duce[63].

— Trebuie să ţineţi seama că, pe lângă afinităţile ideologice, Führerul nu poate permite un regim prosovietic în Spania, ţinând cont că are la porţile sale Frontul Popular francez. De aceea, Franco a dispus din primul moment de avioanele Junkers-52 pe care Hitler le-a trimis la Tetuán[64] şi în Legiunea Condor[65] şi să n-aveţi nicio îndoială că succesul îi este asigurat datorită consilierii din partea militarilor germani. Nu există altă armată precum cea germană.

— Ah, Pierre! Am pentru dumneavoastră enciclica *Divini Redemptoris* a Papei Pius al XI-lea în care condamnă comunismul ateu, a intervenit Paola, înmânându-i un dosar lui Pierre.

— Cum să câştige războiul Azaña şi comuniştii din Frontul Popular dacă nu-l au pe Dumnezeu de partea lor! exclamă Michelangelo Bagliodi văzând privirea plictisită a Ameliei şi zâmbetul Nataliei.

— Credeţi că Dumnezeu e de partea fasciştilor? întrebă Amelia, neputându-se abţine.

— Bineînţeles, draga mea! Doar nu credeţi că Dumnezeu poate fi de partea celor care îl scuipă şi care incendiază bisericile? Paola îmi spunea acum câteva zile că miliţiile de stânga îi împuşcă pe preoţi şi pe călugăriţe şi profanează bisericile.

— Nu numai asta, dragul meu, există grupuri de miliţieni care se prezintă prin sate ca să asasineze oameni de bine, catolici şi militanţi sau simpatizanţi ai partidelor de dreapta.

— Cu toate astea, Franco n-a reuşit să pună mâna pe Madrid, sublinie Amelia, stăpânindu-şi mânia care o copleşea.

---

[63] Apelativul sub care era cunoscut liderul fascist al Italiei, Benito Mussolini între anii 1924–1945. Nu avea rangul aristocratic de duce, ci denumirea provine din latinescul *dux,* echivalent cu gradul militar de general. (n.tr.)

[64] Oraş în nordul Marocului, fostă capitală a protectoratului spaniol în perioada anilor 1913–1956. (n.tr.)

[65] Denumirea forţei aeriene de intervenţie trimise de Hitler în ajutorul generalului Franco ca susţinere pentru armata terestră a acestuia în timpul războiului civil spaniol. (n.tr.)

— Dar va intra în oraş, draga mea, va intra; el nu obişnuieşte să provoace bătălii inutile. E adevărat că a fost oprit la râul Jarama, dar pentru cât timp?

— Generalul Miaja[66] se bucură de un mare prestigiu, răspunse Amelia.

— Aha! Cel care e considerat marele apărător al Madridului, răspunse Bagliodi.

— Este cel care conduce Junta de Apărare şi se spune că e un militar capabil, interveni Pierre.

— Dar guvernul este o menajerie de nătărăi în frunte cu Largo Caballero, comunişti şi anarhişti… Credeţi că se pot pune de acord? Şi asta, ţinând cont că i-a permis confratelui său Prieto să pună mâna pe portofoliile Marinei şi Aviaţiei. Dar ce ştie Prieto despre războaie?

Pentru Amelia, dejunurile acelea reprezentau un coşmar pentru care, după aceea, îi făcea reproşuri lui Pierre.

— Nu ştiu cum de îi suporţi, comentariile lor despre comunism sunt ofensive, dar tu nu spui nimic, de parcă nu te-ar atinge şi noi n-am fi comunişti. Ai uitat?

— Şi ce-ai vrea să fac? Dialogul cu ei este inutil, dar sunt o sursă bună de informaţii şi astfel aflăm ce se întâmplă în Spania.

— Se spune şi în ziare.

— Da, dar ei au mai multe informaţii.

— Şi pentru ce vrem noi aceste informaţii? Uniunea Sovietică ajută Republica, aşa că ştiu mai mult decât suficient care este situaţia. Nimic din ce le-am putea povesti tovarăşilor noştri nu e ceva nou pentru ei, comentă Amelia.

Într-o noapte de aprilie, Miguel Lopez a venit acasă la Amelia şi la Pierre fără să anunţe. Ea scria după dictarea lui Pierre. El continua să-i dea în fiecare zi lecţii de limba rusă.

Se vedea că Miguel era agitat, nerăbdător să vorbească, dar Pierre i-a făcut semn să nu spună o vorbă până când Amelia nu avea să-i lase singuri.

— Draga mea, de ce nu pregăteşti ceva de mâncare pentru cină? Între timp, eu şi Miguel vom bea ceva şi vom sta de vorbă.

---

[66] José Miaja Menant (1878–1958), general spaniol, comandantul Juntei de Apărare a Madridului, cel care a împiedicat intrarea lui Franco în Madrid. (n.tr.)

Am obosit să fac socoteli, astfel că, dragă prietene, îmi dai ocazia de care aveam nevoie ca să iau o pauză.

Amelia s-a dus la bucătărie. Miguel îi era simpatic, aşa că nu avea nimic împotrivă ca acesta să rămână la cină.

— Ce se întâmplă? vru Pierre să ştie.

— Azi după-amiază ne-a sosit un comunicat de la ambasada noastră la Madrid: Legiunea Condor a bombardat Guernica; n-a rămas nimic în picioare. Încă nu este oficial, nu cred că va apărea în ziarele de mâine.

— Guernica este patria spirituală a bascilor, murmură Pierre.

— Ştiu, ştiu, şi n-au lăsat piatră peste piatră… afirmă Miguel.

— Guernica va deveni un simbol şi asta, dragul meu prieten, le va servi drept imbold celor care luptă pentru Republică.

— Generalul Miaja dispune de avioane şi de care sovietice de luptă şi, potrivit ambasadorului nostru, cele două brigăzi alcătuite din miliţieni ai Brigăzilor Internaţionale se luptă cu succes.

— Ce se întâmplă cu Anglia şi Franţa?

— Potrivit ambasadei noastre la Madrid, preferă să nu intervină oficial în războiul din Spania; nu vor să se internaţionalizeze conflictul, puţin le pasă dacă Italia şi Germania îi ajută încă din primul moment pe cei care au dat lovitura de stat. În plus, Franco se bucură de recunoaştere diplomatică.

— Care este opinia ambasadei voastre în ceea ce priveşte evoluţia războiului?

— Spun că Franco este în avantaj.

Miguel i-a dat lui Pierre copii ale câtorva telegrame primite de la alte ambasade. Documente valoroase care serveau *rezidenturii* sovietice din Buenos Aires ca să primească felicitări de la superiorii lor de la Moscova.

Amelia i-a chemat la masă în bucătărie şi acolo au împărţit friptura rămasă de la prânz cu salată şi o sticlă de vin de Mendoza. Au vorbit despre toate şi despre nimic şi, ca de obicei, Amelia l-a întrebat pe Miguel dacă are vreo veste nouă din Spania; el l-a privit pe Pierre înainte de a răspunde.

— Ştii bine că din 31 martie au început bombardamentele asupra Ţării Bascilor; zona care a suferit cel mai mult a fost Vizcaya şi… mă rog, nu este oficial, dar Legiunea Condor a distrus Guernica.

Miguel şi-a dat seama de şocul pe care vestea aceea i l-a produs Ameliei, care s-a făcut albă la faţă şi a îndepărtat farfuria cu mâncare.

— Amelia, este război! Ştii că se întâmplă astfel de lucruri.

Pierre încerca să o liniştească, pentru că ea tremura.

— Eu sunt bască şi… tu nu ştii ce înseamnă Guernica, răspunse ea cu o voce stinsă.

— Tu eşti comunistă şi patria ta este lumea; chiar dacă porţi nume de familie basc, ce contează? Vrem să construim o lume fără naţiuni, ai uitat?

— Nu, n-am uitat, dar nici nu vreau să trec cu vederea cine sunt şi nici de unde vin. Când eram mică, tatăl meu îmi spunea că a fi bască este o emoţie…

În iulie, la Buenos Aires a început un frig cumplit. Trecuse un an de când Pierre şi Amelia părăsiseră Spania ca să ajungă în capitala australă. Timpul scurs i se părea ei o eternitate, dar el părea mulţumit şi spunea că nu îi este dor. Numeroasele lăzi pline cu cărţi cu care venise constituiau baza afacerii sale, pe care a extins-o treptat, cumpărând ediţii ale cărţilor argentiniene şi din alte ţări sud-americane. Şi tatăl său îi trimitea unele cărţi de la Paris. Nu era o mare afacere, dar le permitea să trăiască bine şi să reprezinte paravanul pe care îl plănuise Pierre.

Amelia tot nu bănuia relaţia dintre Pierre şi Natalia, până când, într-o după-amiază când lua o gustare cu Gloria Hertz la ceainăria Ideal, aceasta i-a spus o frază care i-a pricinuit o senzaţie neplăcută în stomac, fără să ştie de ce.

— Nu ţi se pare prea insistentă prezenţa Nataliei? I-am zis deja că ar trebui să vă lase un pic să răsuflaţi, este mereu între voi doi, de parcă ar încerca să bage zâzanie. Nu ştiu, dar ai face bine dacă ai ţine-o puţin la distanţă, mie mi-e foarte dragă, dar n-aş suporta să fie mereu între mine şi soţul meu.

Neştiind ce să răspundă, Amelia, nervoasă, a strâns pumnii.

— Mă rog, nu lua prea mult în seamă ce ţi-am spus, vru Gloria să o liniştească, tu ştii că sunt foarte geloasă, sunt prea îndrăgostită de Martin.

De atunci, Amelia a început să fie deosebit de atentă la Natalia şi mai ales la felul cum se comporta Pierre cu ea. După câteva săptămâni, a ajuns la concluzia că nu avea de ce să-şi

facă griji. Natalia era o femeie care suferea de singurătate şi care găsise în ei un refugiu, iar Pierre nu părea impresionat de Natalia care, deşi era o femeie elegantă, nu avea un fizic prea atrăgător.

Dar Pierre şi Natalia îşi continuau idila departe de ochii tuturor şi ajunseseră să domine cu măiestrie arta prefăcătoriei.

La sfârşitul lunii august, Pierre a primit de la Moscova o înştiinţare prin care era felicitat pentru realizările sale şi anunţat că în curând va primi noi instrucţiuni.

Într-o zi, ieşind de acasă de la Natalia, Pierre s-a întâlnit în poartă cu Igor Krisov.

La început, nu a ştiut cum să reacţioneze, dar zâmbetul poznaş al rusului i-a dat curaj să-l îmbrăţişeze.

— Parc-ai fi văzut o nălucă! îi spuse Krisov.

— Eşti chiar ca o nălucă! De unde ai apărut? Mi te închipuiam la mii de kilometri de aici, cu un ocean între noi…

— Iar eu mi te închipuiam îndrăgostit de drăgălaşa Amelia, răspunse rusul bătându-l uşor pe spate.

— Mă rog, nu este ceea ce crezi… încercă Pierre să se scuze.

— Ba da, este chiar ce cred. Ai altă amantă, se numeşte Natalia Alvear, lucrează în Casa Guvernului şi este una dintre agentele tale. Te sacrifici pentru cauză, spuse Krisov râzând.

— Da, cam aşa ceva, dar, spune-mi, ce faci aici?

— Este o poveste lungă.

— O poveste lungă? Ce se întâmplă? De curând am fost felicitat de la Moscova, sunt mulţumiţi de informaţiile pe care le obţin…

— Da, asta ţi-or fi spus. Unde putem sta de vorbă?

— Păi… Nu ştiu… Să mergem la mine acasă, acolo vom putea fi liniştiţi, la ora asta Amelia ia gustarea cu vreuna dintre prietenele ei.

— Tot nu ştie adevărul? vru să afle Krisov.

— Adevărul? Ah! bineînţeles că nu ştie nimic. Dar este o comoară, o adevărată comoară, i se deschid toate uşile şi oamenii cei mai importanţi şi-o dispută ca invitată. Ştiam eu că este o miză sigură.

Au ajuns acasă şi, spre surprinderea lui Pierre, au găsit-o pe Amelia.

— Ia te uită, credeam că eşti cu prietenele tale! îi spuse el pe un ton de reproş.

— Aveam de gând să ies, dar ai uitat că azi trebuiau să vină nişte clienţi ca să vadă ediţia din secolul al XVIII-lea a volumului *Don Quijote?*

— Ca să vezi, e adevărat, uitasem! se văită Pierre.

— Cred că vă cunosc, îi spuse Amelia lui Krisov, zâmbind şi întinzându-i mâna.

— Într-adevăr, domnişoară Garayoa, ne-am cunoscut la Paris.

— Da, cu o zi înainte de a părăsi Franţa…

— O spuneţi cu melancolie.

— Da, mi-e dor de tot ce am lăsat în urmă. Buenos Aires este un oraş splendid, foarte european, nu-i greu să te simţi în largul tău, dar…

— Dar vă este dor de Spania şi de familia dumneavoastră, e firesc, răspunse Krisov.

— Dacă nu te deranjează, Amelia, am unele probleme de discutat cu domnul Krisov…

— Voi căuta să nu deranjez, dar prefer să rămân, nu mai am chef să ies din casă.

Pe Pierre l-a supărat hotărârea Ameliei, dar nu a spus nimic, în vreme ce Igor Krisov părea că se bucură de prezenţa ei.

Cei doi bărbaţi au rămas singuri în salonul care îndeplinea rolul de librărie.

— Ei bine, ce se întâmplă? vru Pierre să ştie.

— Am dezertat.

Pe când făcea această afirmaţie, pe chipul lui Krisov se citea o expresie îndurerată.

Vestea l-a şocat pe Pierre. Nu ştia nici ce să facă, nici ce să spună.

— Te surprinde, nu-i aşa? întrebă Krisov.

— Da, într-adevăr. Te credeam un comunist convins, a reuşit Pierre să spună până la urmă.

— Şi chiar sunt, sunt comunist şi voi muri comunist. Nimeni nu mă va putea convinge că există o idee mai bună pentru a face din această lume un loc plăcut în care să fim cu toţii egali şi unde soarta noastră să nu depindă de avatarurile destinului. Nu există o cauză mai dreaptă decât cea a comunismului, în această privinţă n-am nicio îndoială.

Declaraţia lui Igor l-a surprins şi mai mult pe Pierre.

— Atunci… nu te înţeleg.

— Acum două luni am fost chemat la Moscova. Avem un şef nou, tovarăşul Nikolai Ivanovici Ejov[67]. Este omul care l-a înlocuit pe tovarăşul Ghenrih Grigorievici Iagoda[68] la conducerea NKVD-ului. Bineînţeles, tovarăşul Ejov n-are de ce să-l invidieze pe tovarăşul Iagoda în ceea ce priveşte cruzimea.

— Tovarăşul Iagoda a fost un om energic, dar cred că în ultimul timp s-a abătut… reuşi Pierre să spună.

— Ştii, au trecut mai bine de opt ani de când n-am mai pus piciorul pe pământ rusesc şi, din câte ştiu acum, Iagoda, Ghenrih Grigorievici Iagoda, a fost mult mai rău decât mi s-a povestit.

— Tovarăşul Iagoda, ca şef al NKVD, s-a bucurat de încredere totală din partea tovarăşului Stalin… de-abia a îndrăznit Pierre să aibă o replică.

— Şi nu-i de mirare că Iagoda a ajuns atât de sus, primind ordine direct de la Stalin şi devenind braţul său executant, dar până la urmă a sfârşit ca victimă a propriului tratament. El însuşi n-a putut scăpa de teroarea pe care o instaurase. Este arestat şi te asigur că va sfârşi prin a mărturisi ceea ce doreşte Stalin.

— Ce vrei să spui?

— Că este în închisoare, supus aceloraşi interogatorii pe care chiar el le ducea la îndeplinire cu alte personaje incomode pentru Stalin şi cu duşmanii declaraţi ai revoluţiei. Nu eu voi fi cel care să deplângă soarta lui Iagoda după crimele pe care le-a comis.

— Criminalii trebuie să fie judecaţi, iar cei care trădează revoluţia sunt de cea mai joasă speţă, replică Pierre.

— Haide, Pierre, nu mai face pe naivul, ştii la fel de bine ca şi mine că în Uniunea Sovietică se fac epurări împotriva celor pe care Stalin îi declară contrarevoluţionari: dar întrebarea este: cine sunt cei care trădează revoluţia? Răspunsul, dragul meu prieten, este că cel mai mare trădător este Stalin.

— Dar ce vrei să spui?

— Te-am scandalizat? Stalin a dat ordin să fie asasinaţi pe rând mulţi dintre tovarăşii din vechea gardă, cei care au fost în

---

[67] Şeful Comisariatului Poporului pentru Afacerile Interne NKVD în perioada Marii Epurări, între 1936–1938. (n.tr.)

[68] Predecesorul lui Ejov la conducerea NKVD în perioada 1934–1936. (n.tr.)

prima linie luptând pentru revoluţie. Dintr-odată, oameni ireproşabili au devenit personaje incomode pentru Stalin, care nu vrea să-i smulgă cineva puterea absolută de care se bucură. Orice critică sau opinie contrară dorinţelor sale este pedepsită cu moartea. Ai auzit vorbindu-se despre procesele intentate împotriva unor presupuşi contrarevoluţionari…

— Da, împotriva oamenilor care au trădat revoluţia, care tânjesc după vremurile apuse, burghezi care nu se adaptează la noua situaţie, aceea de a-şi fi pierdut vechile privilegii.

— Te credeam mai inteligent, Pierre, încât să nu înghiţi toată această propagandă. Dar trebuie să-ţi spun că, la început, şi eu vedeam lucrurile tot aşa, mi se părea cu neputinţă de acceptat că această lume nouă pe care urma să o construim nu era altceva decât transformarea iubitei noastre Rusii într-o dictatură feroce, în care viaţa are mai puţină valoare decât pe vremea ţarilor.

— Nu spune asta!

— Mai întâi, am aflat de prieteni care dispăruseră, bolşevici devotaţi pe care agenţii NKVD-ului îi arestau în zorii zilei din casele lor, acuzându-i că sunt contrarevoluţionari. Tovarăşul Iagoda a îndeplinit cu deosebită strălucire funcţia de comisar al poporului pentru Afaceri Interne. Orice persoană de care Stalin dorea să scape primea vizita oamenilor lui Iagoda.

— Mulţi dintre cei arestaţi au mărturisit că au uneltit împotriva Uniunii Sovietice.

— Nu ştiu ce ai ajunge dumneata să mărturiseşti dacă ai fi torturat zile întregi până ai deveni o zdreanţă.

— Dar ce vrei să spui? Eu nu voi fi niciodată un trădător.

— Nici eu, nu, nu-mi voi trăda niciodată idealurile, cele pentru care am luptat. Sunt mult mai în vârstă decât dumneata, Pierre, aş putea să-ţi fiu tată şi am fost un tânăr dăruit cauzei când am participat la revoluţie. Am ucis şi mi-am riscat viaţa, deoarece credeam că vom da naştere unei lumi mai bune. Stalin este cel care a trădat toate idealurile pentru care am luptat.

— Taci!

— Dacă vrei, am să plec, dar ar trebui să mă asculţi.

Pierre asculta cu pumnii strânşi, se simţea sfâşiat. Îl admirase atât de mult pe Igor Krisov…

— Epurările se extind la toate instituţiile statului, nimeni nu-i scutit să fie declarat suspect, nici măcar cei mai buni ofiţeri din

Armata Roşie nu sunt în siguranţă. Nikolai Ivanovici Ejov este la fel de însetat de sânge ca şi Iagoda şi va sfârşi ca el, pentru că Stalin n-are încredere în nimeni, nici măcar în cei care asasinează în numele său. Ejov îi epurează pe toţi cei care au lucrat cu Iagoda. Îţi repet că n-are încredere în nimeni. Şi atât eu, cât şi dumneata am lucrat pentru Iagoda.

— Nu! Eu lucrez pentru NKVD, numele nu contează, importantă este ideea, iar eu slujesc revoluţia.

— Da, despre asta era vorba, de a sluji o idee superioară, dar lucrurile nu sunt aşa, Pierre, şi lucrăm pentru nişte psihopaţi. Ştii cine a fost împuşcat de curând? Generalul Berzin[69], un militar strălucit numit în Spania ca responsabil al GRU. Te vei întreba care a fost delictul său, iar răspunsul este niciunul, absolut niciunul. Mulţi dintre prietenii săi, tovarăşii lui, au fost împuşcaţi, cei care au avut mai puţin noroc au trecut mai întâi pe la Lubianka, alţii sunt deportaţi în lagărele în care marele Stalin vrea să-i reeducе… Moscova este un oraş în care domneşte frica, unde nimeni n-are încredere în nimeni, unde se vorbeşte cu voce joasă, unde prietenii se trădează ca să mai câştige o săptămână de viaţă. Intelectualii au devenit suspecţi, ştii de ce? Pentru că gândesc şi au crezut că se pot exprima liber, că pentru asta s-a făcut revoluţia. Artiştii trebuie să urmeze ordinele lui Stalin; creaţia poate fi contrarevoluţionară dacă nu respectă criteriile acestuia. Ştii, dragul meu prieten, că homosexualii sunt consideraţi lepădături, fiinţe perverse de care societatea trebuie să scape?

— Şi asta este ceea ce te afectează pe dumneata? întrebă Pierre cu răutate.

— Da, sunt homosexual. N-o declar în gura mare, dar nici n-o ascund, n-am de ce. În lumea nouă pe care urma s-o construim, nimeni n-ar mai fi putut fi discriminat pentru rasa sa, pentru condiţia sa sexuală, nici *măcar* pentru credinţele sale… Când am luptat în 1917, nimeni nu m-a întrebat ce sunt, toţi eram tovarăşi care visam la aceeaşi idee. Să fiu homosexual nu m-a împiedicat să lupt, să fac foamea, să simt frigul, să ucid şi să mă

[69] Ian Karlovici Berzin (1889–1938), militar şi comunist sovietic de origine letonă, fost ambasador al Uniunii Sovietice în mai multe ţări, printre care Finlanda şi Austria, apoi a lucrat în Serviciul Secret al Armatei Roşii, aşa-numitul GRU. Mai târziu, în anii 1936–1937 a fost consilierul militar sovietic al trupelor republicane în războiul civil spaniol. A murit în 1939, în timpul Marii Epurări, împuşcat în temniţa Lubianka. (n.tr.)

expun morţii; de fapt, sunt în viaţă printr-o minune, un glonţ mi-a străpuns umărul şi păstrez ca amintire rana cicatrizată de la o baionetă care mi-a pătruns în picior.

Igor Krisov şi-a aprins o ţigară fără să ceară permisiunea să o facă. Nu-i păsa ce i-ar fi putut spune Pierre, pe care îl vedea împuţinat, de parcă ar fi fost bătut, sau poate ca pe un copil care descoperă pe neaşteptate că nu există Regii Magi.

Fără să-i dea un răgaz, Krisov a continuat să vorbească.

— La Moscova, se respiră frica, pe care o impun oameni precum Iagoda sau, acum, Ejov, simpli executanţi ai nebuniilor lui Stalin. Mama dumitale este rusoaică şi, din câte ştiu, n-a fost niciodată o simpatizantă a revoluţiei, dar cu siguranţă încă mai are rude şi cunoştinţe în Uniunea Sovietică. Ai întrebat-o dacă mai sunt în viaţă?

— Pentru mama mea, toţi revoluţionarii suntem nişte nebuni, ea era o mică burgheză, domnişoară de companie a unei aristocrate, răspunse Pierre, pe un ton oarecum dispreţuitor.

— Preferi, aşadar, să nu afli ce s-a întâmplat cu rudele dumitale din Rusia şi eşti convins că merită ce li s-a întâmplat… Nu mă dezamăgi, te credeam în stare să gândeşti cu mintea dumitale.

— Spune-mi ce doreşti.

— Ţi-am spus că l-am întâlnit pe Ejov şi m-a tratat cu dispreţ, cu scârbă. Ştii care e porecla sub care este cunoscut? Piticul, da, Ejov este un pitic, dar asta n-ar fi nicio problemă dacă ar fi alt gen de om. Mi-a cerut să-i dau lista tuturor agenţilor mei, a celor care colaborează de atâţia ani cu mine pentru NKVD. Voia să ştie nume, adrese, alibiuri, cine sunt rudele şi prietenii lor… În sfârşit, tot, absolut tot. Şi mi-a reproşat că rapoartele mele n-au fost mai amănunţite cu privire la personalitatea agenţilor mei, că ar fi trebuit să fiu mai puţin concis când a venit momentul să explic cine sunt colaboratorii noştri. În definitiv, îmi cerea să cunosc până şi cel mai mic amănunt despre toţi cei care de-a lungul acestor ani au colaborat chiar şi ca agenţi „orbi” cu NKVD-ul. Dumneata ştii că am controlat un grup de agenţi direcţi, ca dumneata, dar şi colaboratori ocazionali, persoane care n-ar fi acceptat niciodată să devină agenţi, dar care au ajutat într-adevăr în mod ocazional cauza revoluţiei. Despre aceştia din urmă şi despre agenţii „orbi” Moscova nu deţine încă informaţii precise şi tocmai astea erau informaţiile pe care mi le

cerea Ejov. Întreabă-te de ce. M-a anunţat că se gândise la o nouă destinaţie pentru mine, la Moscova. Am putut citi în privirea lui, în gesturile, în zâmbetul său crud pe care de-abia şi-l ascundea, că eu sunt pentru el trecutul şi că, de îndată ce va obţine ce doreşte, mă va trimite într-o celulă la Lubianka, unde mă vor tortura până mărturisesc ce vor ei. Trebuia să câştig timp, aşa că le-am spus că păstrez într-un seif dintr-o bancă londoneză toate amănuntele precise ale agenţilor mei, dintre care unii sunt cunoscuţi la Moscova doar după porecle şi după locul unde sunt infiltraţi. O bancă capitalistă este locul cel mai sigur pentru păstrarea secretelor comuniste, i-am spus tovarăşului Ejov. Nu m-a crezut, dar nici nu putea să rişte să fie adevărat ceea ce spuneam, aşa că a schimbat tactica şi a început să desfăşoare o amabilitate mieroasă. M-a invitat la masa de prânz şi, brusc, m-a întrebat de dumneata. M-am mirat, pentru că dumneata eşti un agent deja veteran în NKVD. De fapt, dumneata ai început să colaborezi cu noi încă de pe vremea OGPU[70]. Nici măcar Ejov nu pune la îndoială faptul că eşti un agent valoros. Acoperirea dumitale ca librar ţi-a permis să călătoreşti prin Europa şi să stabileşti contacte cu elitele intelectuale, reuşind colaborări importante, dar mai ales raportând informaţii de încredere. Puţini cunosc atât de amănunţit ca dumneata politica spaniolă.

— Ce voia să ştie tovarăşul Ejov despre mine?

— Nimic concret, dar m-a surprins interesul său pentru dumneata, inclusiv că m-a întrebat pe mine dacă convingerile dumitale comuniste sunt ferme sau, dimpotrivă, eşti doar unul dintre acei intelectuali diletanţi. O să-ţi spun părerea mea: dumneata nu-i placi lui Ejov. Mai târziu, m-am întâlnit cu un vechi tovarăş, Ivan Vasiliev, care a fost surghiunit la un departament administrativ al NKVD-ului; era unul dintre oamenii de încredere ai lui Iagoda şi l-au îndepărtat, dar e mulţumit că n-a fost împuşcat. Acest prieten a fost până de curând cel care primea rapoartele dumitale de la Buenos Aires şi m-a asigurat că ai mare succes, pentru că ai reuşit să racolezi doi agenţi din inima statului, astfel că nu se explica de ce Ejov pusese ochii pe

---

[70] Sigla în ruseşte a Administraţiei Politice Unite de Stat de pe lângă Sovietul Comisarilor Poporului, continuatoarea GPU-ului începând cu anul 1923, la rândul său continuatoare a CEKA, poliţia secretă a RSFSR (n.tr.)

dumneata. Dar ar fi în zadar să încercăm să înţelegem sufletul unui asasin.

— Cred că vrei să mă alarmezi fără niciun temei. Mi se pare logic ca tovarăşul Ejov să te întrebe de agenţii dumitale, obligaţia dumitale este să-i dai socoteală.

— Pierre, dumneata nu mai eşti unul dintre agenţii mei, eşti aici, la Buenos Aires, şi ai alt om de legătură. Două zile mai târziu, prietenul acela de care îţi vorbesc mi-a confirmat ceea ce intuiam; Ejov voia să facă o „curăţire”, să mă înlocuiască, să pună în fruntea reţelei un om al său de încredere şi să-i epureze pe cei care i se vor părea şovăielnici înlocuitorului meu. Prietenul meu mi-a spus că lui Ejov nu-i plac burghezii, oricât de revoluţionari ar putea fi. Şi s-ar putea întâmpla ca dumneata să fi căzut în dizgraţie, la fel ca şi mine. Ejov mi-a permis să mă întorc la Londra, dar când am ajuns acolo, l-am găsit aşteptându-mă în aeroport pe un vechi coleg, un bărbat cu care am avut dispute în trecut. Ordinele lui erau precise, trebuia să-i predau toate informaţiile despre care spusesem că le ţin într-o bancă şi, după aceea, să mă întorc la Moscova. Acest agent nu trebuia să se despartă de mine nici ziua, nici noaptea până când nu m-aş fi îmbarcat într-un avion şi, până în momentul acela, urma să se instaleze la mine acasă.

— Dar eşti aici…

— Da, sunt de prea mulţi ani în meserie ca să nu mă fi gândit, măcar o dată, ce să fac dacă într-o zi ar trebui să plec la repezeală, fie pentru că Serviciul britanic de Contraspionaj ar fi descoperit că sunt agent sovietic, fie pentru că am pierdut încrederea Moscovei, cum li se întâmplase altor colegi. Poţi să nu mă crezi, dar te asigur că mulţi dintre tovarăşii alături de care am luptat la Revoluţia din 1917 sunt morţi, victime ale terorii lui Stalin. Alţii au fost trimişi în lagăre de muncă, iar altora le este atât de frică, încât n-au îndrăznit să vorbească cu mine şi mi-au închis uşa, cu lacrimi în ochi, implorându-mă să plec şi să nu-i compromit cu prezenţa mea. Aşa că, înainte de a pleca de la Moscova, am început să pun în aplicare un plan ca să dezertez. Am reuşit să scap de omul pe care îl trimisese Ejov să mă supravegheze; o să-ţi spun cum am făcut: punându-i un somnifer în paharul cu vin. Era cât pe-aci să fiu nevoit să-l beau chiar eu, deoarece el părea că n-are încredere în bunele mele intenţii când i-am propus un toast pentru glorioasa Uniune

Sovietică şi pentru tovarăşul Stalin. După ce a adormit profund, l-am legat de pat şi i-am pus un căluş în gură. Mi-am petrecut restul nopţii încercând să iau legătura cu agenţii mei şi să-i previn să fie pregătiţi pentru ceea ce s-ar putea întâmpla. A doua zi, la prima oră, m-am prezentat la bancă, am cerut seiful în care păstram bani, paşapoartele false şi alte documente şi am trecut în Franţa, unde, la fel ca dumneata, m-am îmbarcat cu destinaţia către acest oraş. În iubita noastră Europa eram în primejdie. Acolo, mai devreme sau mai târziu, mă puteau localiza, dar Lumea Nouă este imensă şi, după cum ştii şi dumneata, nu avem încă reţele foarte solide, astfel că America Latină este cel mai bun loc ca să mi se piardă urma.

— Unde vei merge?

— Asta, dragă prietene, n-o să-ţi spun. Dacă sunt aici este pentru că mai păstrez încă intactă o parte din integritatea mea de om şi de bolşevic şi mă simt obligat să te previn că poţi fi în primejdie. Le datorez loialitate tovarăşilor care au lucrat cu mine, care au dat ce aveau mai bun în ei înşişi ca să reuşească să propage revoluţia şi să ridice în slăvi ideea de comunism. Oameni care, asemenea dumitale, s-au sacrificat şi au renunţat la existenţe confortabile întrucât credeau că toate fiinţele omeneşti sunt egale şi că merită acelaşi lucru. Când lupţi într-un război, ştii cât este de important să fii loial şi să te bizui pe fidelitatea tovarăşilor tăi. Nu eşti nimic fără ei, nici ei nu sunt nimic fără tine, aşa că mi-am îndeplinit obligaţia. Cum te cunosc bine, ştiu că, dacă ţi-aş fi trimis o scrisoare, n-ai fi avut încredere în mine. Ţi-am spus că în noaptea cea lungă de dinaintea plecării mele, am luat legătura cu agenţii cei mai implicaţi de la Londra, oameni care mai devreme sau mai târziu ştiu că vor ajunge pe lista neagră a lui Ejov. Le-am atras atenţia asupra situaţiei, pentru ca ei să decidă ce trebuie să facă. Înainte de a mă îmbarca, l-am înştiinţat pe alt agent să meargă la mine acasă şi să-l dezlege pe omuleţul lui Ejov. Bun, şi iată-mă aici. Cred că într-una din zilele următoare vei primi o invitaţie să mergi la Moscova; eu, în locul dumitale, nu m-aş duce şi, cu atât mai puţin, însoţit de Amelia Garayoa. La Moscova este cunoscută ca agentă „oarbă”, dar, din câte ştiu, acolo se crede că Amelia e doar un capriciu de mic burghez, o scuză pe care ai găsit-o ca să întreţii o relaţie adulterină cu o

femeie. Amelia nu valorează nimic pentru ei, astfel că eu n-aş expune-o elucubraţiilor mintale ale lui Ejov.

— Vrei să zici că ai venit până la Buenos Aires doar ca să-mi spui că trebuie să dezertez?

— Nu-ţi spun să dezertezi, îţi expun care este situaţia, îţi dau informaţii şi acum dumneata eşti cel care trebuie să decidă ce anume va face. Eu mi-am îndeplinit obligaţia.

— Doar nu vrei să mă faci să cred că ai dezertat şi că te-ai simţit obligat să vii pentru a mă preveni înainte de a dispărea. E pueril, spuse Pierre ridicând glasul.

— Să ai conştiinţă e un inconvenient, iar eu, dragă prietene, o am, n-am putut niciodată să mă debarasez de ea. Sunt ateu, mi-am şters din minte toate istorioarele pe care mi le povesteau părinţii mei când eram copil şi pe cele pe care popa se străduia să ne facă să le acceptăm ca fiind singurul adevăr. Nu, nu cred în nimic, dar mi-a rămas undeva în creier imprimată o conştiinţă; te asigur că aş fi vrut să mă lipsesc de ea, pentru că este cea mai rea tovarăşă pe care o poate avea un om.

Pierre se învârtea prin salon. Era scos din sărite, speriat şi enervat deopotrivă. Nu voia să-l creadă pe Igor Krisov, dar nici nu îndrăznea să nu-i dea deloc crezare.

Deodată, cei doi bărbaţi şi-au dat seama că Amelia era în prag foarte liniştită, palidă, cu ochii plini de lacrimi.

— Ce cauţi aici? îi strigă Pierre. Eşti o băgăcioasă! Eşti mereu unde n-ar trebui să fii!

Amelia nu i-a răspuns, nici măcar nu s-a clintit din loc. Igor s-a ridicat şi a îmbrăţişat-o ca pe un copil, încercând să-i transmită consolare şi siguranţă.

— Haide, draga mea, nu plânge! Nu se întâmplă nimic care să nu poată fi remediat. De când eşti aici, ascultând?

Dar Amelia nu reuşea să scoată o vorbă. Igor a ajutat-o să se aşeze şi s-a dus la bucătărie să-i aducă un pahar cu apă, în vreme ce Pierre îi reproşa că ascultase conversaţia. În cele din urmă, a putut să spună că venise să-i anunţe că masa era gata şi nu putuse evita să audă o parte din ceea ce spunea Igor.

— Este oribil! Groaznic! repeta ea printre lacrimi.

— Hai, gata! Încetează să mai fi o copilă. Eu nu te-am amăgit, tu ai fost cea care ai vrut să te amăgeşti, îi spunea Pierre, care

îşi stăpânea cu greu mânia dezlănţuită de destăinuirile lui Krisov.

— Ar trebui să te controlezi; văd că nu eşti pregătit să te confrunţi cu o criză, te credeam un om mai tare, îi reproşă Krisov lui Pierre.

— Nu mă dăscăli! continua Pierre să strige.

— Nu, n-am intenţia s-o fac. Mi-am îndeplinit datoria, acum plec. Dumneata, fă ce ai de făcut... Îmi pare rău pentru dumneata, Amelia, ştiu că ai îmbrăţişat plină de iluzii cauza comunismului, nu lăsa ca această idee să fie doborâtă de proasta utilizare pe care i-o dau unii oameni. Ideea este frumoasă şi merită să lupţi şi să te sacrifici pentru ea. Dar ai grijă şi învaţă să te îngrijeşti de dumneata însăţi, apucă frâiele propriei dumitale vieţi.

— Unde vă duceri? întrebă Amelia, încercând să-şi stăpânească lacrimile.

— Înţelege că nu pot să-ţi spun. Pentru siguranţa mea şi a dumitale.

— Pleacă înainte să te denunţ! îl ameninţă Pierre.

— O vei face, ştiu că o vei face, sunt sigur că vei lua legătura cu *rezidentura;* dacă ai de gând să continui cu ei, este ceea ce trebuie să faci. Dacă, dimpotrivă, te hotărăşti să te gândeşti la ce ţi-am spus, atunci e de preferat să nu se ştie ce ţi-am spus. Dar hotărârea îţi aparţine.

Ivan Krisov i-a sărutat mâna Ameliei şi, fără să mai adauge vreun cuvânt, a ieşit din casă, pierzându-se printre primele umbre ale nopţii.

— Nu vreau să aud reproşuri, îi atrase Pierre atenţia Ameliei.

Ea s-a frecat la ochi, încercând să-şi şteargă lacrimile. Se simţea copleşită de ceea ce auzise. Nu ştia foarte bine ce să facă şi nici ce să spună, dar era pe deplin conştientă că se trezea dintr-un vis şi că realitatea pe care o avea înaintea ochilor săi chiar o speria. Au rămas o bună bucată de vreme în tăcere, silindu-se să-şi recapete cumpătul ca să poată să se confrunte unul cu celălalt. Pierre a fost cel care a rupt tăcerea ce se instalase între ei.

— Nu-i nimic de schimbat, pentru tine e totuna gradul colaborării mele cu Uniunea Sovietică; doar că acum, prin faptul că ştii, eşti expusă la mai multe primejdii. Pentru propria siguranţă, trebuie să uiţi tot ce ai auzit în această seară, nu vei

putea să încredinţezi asta nimănui, nici măcar nu o vom discuta între noi. Este mai bine.

— E chiar atât de uşor? întrebă Amelia.

— Da, o putem face chiar atât de uşor, depinde de tine.

— Atunci, îmi pare rău să-ţi spun că nu va fi posibil, pentru că nu voi putea uita ce am auzit azi. Ai pretenţia să nu dau mare importanţă faptului că m-ai înşelat şi m-ai manipulat şi că eşti spion, că viaţa ta, ca şi a mea, depinde de nişte oameni care sunt la Moscova. Nu, Pierre, ceea ce vrei tu nu este posibil.

— Păi, aşa va trebui să fie, altminteri…

— Altminteri, ce? Spune-mi ce vei face dacă nu accept ceea ce vrei să-mi impui? Cui îi vei spune? Ce îmi vor face?

— Ajunge, Amelia! Nu complica şi mai mult situaţia.

— Nu eu sunt răspunzătoare pentru această situaţie, ci tu, tu eşti de vină. M-ai înşelat, Pierre, şi ştii, eu te-aş fi urmat oricum, nu mi-ar fi păsat ce eşti, i-aş fi părăsit pe fiul şi pe soţul meu pentru tine şi dacă mi-ai fi zis că eşti diavolul în persoană. Te iubeam atât de mult!

— Înseamnă că nu mă mai iubeşti? o întrebă Pierre pe un ton alarmat.

— În clipa asta, nu ştiu, ca să fiu sinceră. Mă simt pustiită, incapabilă să simt ceva. Nu te urăsc, dar…

Pierre a suferit un atac de panică. Singurul lucru pe care nu îl prevăzuse niciodată era că Amelia ar înceta să-l mai iubească şi că ar înceta să fie tânăra frumoasă şi supusă care îi demonstra încontinuu devotamentul său absolut. Se obişnuise ca ea să-l iubească şi numai gândul de a o pierde i se părea insuportabil. În momentul acela, şi-a dat seama că o iubea pe tânăra aceea care îl urmase până în celălalt capăt al lumii şi nu îşi imagina restul vieţii fără ea. S-a apropiat de Amelia şi a îmbrăţişat-o, dar i-a simţit trupul rigid, respingându-i apropierea.

— Iartă-mă, Amelia! Te implor să mă ierţi. Singura mea intenţie era să nu te pun în primejdie…

— Nu, Pierre, asta îţi era indiferent. Încă nu ştiu de ce m-ai adus până aici, dar ştiu că nu a fost pentru că ai fi simţit o dragoste ca a mea, răspunse ea desprinzându-se din îmbrăţişarea lui.

Pierre şi-a dat seama că în noaptea aceea Amelia încetase să mai fie o fetişcană, ca să devină o femeie şi că cea pe care o avea în faţa lui i se părea o necunoscută.

— Să nu te îndoieşti de faptul că te iubesc. Crezi că ţi-aş fi cerut să-ţi părăseşti familia şi să vii cu mine dacă nu te-aş fi iubit? Crezi că nu-mi pasă de opinia părinţilor mei? Chiar şi aşa…

— Eu sunt cea care te-a iubit şi am crezut că şi tu mă iubeşti cu aceeaşi patimă. În noaptea asta am descoperit că relaţia noastră se întemeiază pe o minciună şi mă întreb câte altele nu-mi vei fi spus.

— Nu pune la îndoială cât de importantă eşti pentru mine!

Amelia a ridicat din umeri cu indiferenţă, simţea că nu o mai leagă nimic de bărbatul acela pentru care sacrificase atât de mult.

— Trebuie să mă gândesc, Pierre, trebuie să hotărăsc ce voi face cu viaţa mea.

— Nu te voi părăsi niciodată! afirmă el îmbrăţişând-o din nou.

— Nu-i vorba doar de ceea ce vrei tu, ci şi de ceea ce doresc eu, şi la asta mă voi gândi. Dacă nu te deranjează să dormi pe canapea, voi rămâne aici, în caz contrar, îi voi cere Gloriei să mă primească la ei acasă pentru câteva zile.

A fost tentat să refuze, dar nu a făcut-o, ştiind că în momentul acela nu putea duce nicio bătălie pe care să o câştige.

— Îmi pare rău că te-am rănit şi nu sper altceva decât să mă ierţi. Voi dormi pe canapea şi nu te voi deranja cu prezenţa mea mai mult decât strictul necesar. Îţi cer doar să nu uiţi că te iubesc, că nu-mi imaginez viaţa fără tine.

Amelia a ieşit din salon şi s-a încuiat în dormitor. Voia să plângă, dar nu a putut. Spre surprinderea ei, a adormit numaidecât.

Din noaptea aceea, între ei s-a stabilit o rutină plină de tăceri. Cu toate că Pierre se arăta extrem de condescendent, căutau să se evite.

Una dintre rarele conversaţii pe care le-au avut a fost atunci când Amelia l-a întrebat dacă l-a denunţat pe Igor Krisov.

— Era de datoria mea să informez despre prezenţa lui aici, Krisov este un dezertor.

Ea l-a privit cu dispreţ şi Pierre s-a răstit la ea prost dispus.

— Dacă n-aş fi informat, am fi devenit suspecţi, colaboratori ai unui dezertor! Nu voi fi niciodată un trădător!

— Krisov s-a purtat cuviincios cu tine, murmură Amelia.

Peste câteva zile, Natalia s-a prezentat acasă la ei, îngrijorată că Pierre încetase să o mai viziteze, chiar şi să o sune la telefon, şi nu a putut să nu se bucure în sinea ei când şi-a dat seama de criza prin care treceau cei doi.

— Scuzaţi-mă că am venit fără să vă anunţ, dar îmi era dor de voi, spuse ea în chip de salut când Amelia i-a deschis uşa.

— Intră, Natalia. Pierre lucrează în salon. Vrei un ceai?

— Îmi va prinde bine, este frig. Ce mai faci? N-ai venit la dejunul de acasă de la Gloria, ne-ai lipsit.

— Cum i-am spus şi ei, sunt puţin răcită.

Natalia a observat că Amelia nu avea niciun simptom de răceală, dar nu a zis nimic; în schimb, a fost într-adevăr îngrijorată de salutul glaciar al lui Pierre.

— Ia te uită, nu te aşteptam! Ce cauţi tu aici?

— Mă rog, mi-era dor de voi, de o săptămână nu mai ştiu nimic despre voi şi toată lumea mă întreabă ce se întâmplă cu „trioul nedespărţit”...

Pierre nu a răspuns şi a făcut o mutră de plictiseală când Amelia a spus că se duce la bucătărie să facă puţin ceai.

— Nu vreau să beau nimic, am de lucru, a spus el, fără să-şi ascundă proasta dispoziţie.

— Nu stau mult, răspunse Natalia, din ce în ce mai stânjenită.

De îndată ce Amelia a ieşit din salon, l-a privit pe Pierre, hotărâtă să-i ceară o explicaţie.

— Vrei să-mi spui ce se întâmplă?

— Nimic.

— Cum nimic? Am informaţii importante să-ţi dau şi tu n-ai luat legătura cu mine. În plus... în plus, îţi simt lipsa alături de mine, şopti ea.

— Taci! Nu vreau să-mi spui nimic aici, o să te sun eu.

— Dar când?

— De îndată ce o să pot.

Amelia a intrat cu o tavă cu un ceainic şi trei ceşti şi cu o tartă de mere pe care o cumpărase de la Pisica Neagră, o prăvălie proprietate a unui spaniol, unde se găseau de toate.

Oricât de mult a încercat Natalia să anime conversaţia, nici Amelia, nici Pierre nu păreau dispuşi să o ajute. Se simţea tensiunea dintre ei şi faptul că evitau să se adreseze unul altuia. Natalia a hotărât că ar fi mai bine să-i lase singuri. Dar înainte de a pleca, pe când Amelia s-a dus după paltonul ei, i-a spus lui

Pierre cu voce joasă că este urgent să se vadă. El a dat din cap, fără să scoată o vorbă.

Când Natalia a plecat, Amelia a intrat în salon şi s-a aşezat în faţa mesei la care şedea Pierre.

— Am luat o hotărâre şi cred că va fi mai bine pentru amândoi să ţi-o spun cât mai curând. Prietenii noştri sună la telefon şi vor să ştie de ce nu le acceptăm invitaţiile şi, vezi bine, până şi Natalia s-a prezentat aici îngrijorată.

— Natalia este puţin cam băgăcioasă, răspunse Pierre.

— Nu, nu este, are dreptate, era mereu cu noi, aşa că nu înţelege ce se întâmplă. Bun, dacă nu te deranjează, cred că a sosit momentul să stăm de vorbă.

Pierre a închis registrul de contabilitate la care lucra şi se pregătea să o asculte pe Amelia. Pentru nimic în lume nu ar fi dorit să o contrarieze. În zilele acelea îşi spunea în sinea lui că, fără ea, ar fi pierdut.

— Mă voi întoarce în Spania. Ţara mea este în război, într-un cumplit război civil, iar eu nu vreau să trăiesc în continuare întorcând spatele la ce se întâmplă acolo. Nu mai ştiu nimic despre familia mea de când am ajuns aici şi nu mai suport gândul că au păţit ceva. Ştiu că nu-mi vor ierta niciodată comportamentul capricios şi egoist, dar chiar dacă ar hotărî să nu-mi mai vorbească niciodată, m-aş mulţumi să mă aflu în preajma lor. Mă îndoiesc că soţul meu îmi va permite să-mi văd fiul, dar eu mă voi duce să-l văd chiar şi de la distanţă; trebuie să-l văd crescând, alergând, râzând, plângând… şi poate că într-o bună zi o să mă pot apropia de el şi o să-i cer iertare…

— Nu poţi pleca, şopti Pierre cu o figură crispată.

— Dacă te preocupă tot ce ştiu eu, poţi să stai liniştit, nu voi spune nimănui niciodată că eşti spion sovietic. Voi păstra secretul. N-am de gând să-ţi fac vreun rău, nu vreau decât să mă întorc acasă.

— Nu pot permite să pleci…

— Şi ce vei face? Te vei duce să mă denunţi la ambasada sovietică? Eu nu sunt agentă.

— Îmi pare rău, Amelia, dar ai fost fără să ştii, eşti ceea ce noi numim agent „orb”, cineva care lucrează pentru noi, fără să aibă cunoştinţă despre asta. Te-am adus aici ca acoperire ca să mă instalez, ca să nu mă bănuiască nimeni. Era mai uşor să se deschidă uşile în faţa unui cuplu care îşi lăsa în urmă familiile

pentru că se îndrăgostiseră unul de celălalt. Moscova mi-a aprobat planul şi, de fapt, a fost un succes. Graţie prietenei tale Carla Alessandrini şi contactelor pe care ni le-a înlesnit, am putut cunoaşte oameni foarte utili pentru cauza noastră. Şi… mă rog, misiunea mea era să organizez o reţea de agenţi, asta presupune timp, dar datorită ţie am reuşit în câteva luni. L-ai auzit pe Igor Krisov, la Moscova se punea mare preţ pe rapoartele mele, graţie spuselor agenţilor mei.

— Eşti un ticălos! izbucni Amelia.

— Sunt un ticălos, îmi pare rău. Tot ce-ţi pot spune este că te iubesc şi, în afară de faptul că m-am folosit de tine, important este ce însemni tu pentru mine. Te iubesc, Amelia, mult mai mult decât mi-o închipuiam eu însumi. Nu poţi pleca, ne leagă o cauză, faci parte din planul Moscovei la Buenos Aires. Nu te vor lăsa să pleci aşa, cu una, cu două.

— Nici măcar Moscova nu va reuşi să mă împiedice să plec, numai dacă nu cumva vor hotărî să mă asasineze, răspunse Amelia ridicându-se în picioare.

8

Amelia era ferm hotărâtă să-l părăsească pe Pierre, în ciuda faptului că nu avea bani şi că depindea cu totul de el. Circumstanţa aceea i-a servit ca să-şi dea seama cât este de important să dispună de mijloace proprii ca să-şi poată organiza viaţa personală. Ea trecuse de sub tutela familiei sub cea a soţului ei şi de la a acestuia la tutela lui Pierre. Nu i-a lipsit niciodată nimic, dar nici nu avusese ceva al ei în mod special, şi a înţeles că pentru a urma sfatul lui Krisov de a-şi lua în mâini frâiele propriei vieţi nu avea încotro decât să muncească. Pierre nu-i va da bani să-şi cumpere un bilet de întoarcere în Europa, iar ea nu se simţea în stare să ceară bani cu împrumut, aşa că s-a hotărât să muncească.

A doua zi după cearta cu Pierre, Amelia s-a prezentat la galeria Gloriei Hertz.

— Trebuie să lucrez. Mă poţi ajuta?

— Ce se întâmplă? Librăria nu mai merge bine?

— Dimpotrivă, merge excelent, chiar mai bine decât prevăzuse Pierre, dar nu este vorba de librărie, ci de mine, vreau să fiu independentă şi să dispun de banii mei.

Gloriei nu i-a fost greu să-şi dea seama că solicitarea aceea era consecinţa unei crize între Amelia şi Pierre.

— Te-ai certat cu Pierre? vru Gloria să ştie.

— Vreau să mă despart de el şi să mă întorc în Spania şi, pentru asta, am nevoie să lucrez, a răspuns ea cu simplitate.

— Iartă-mă că mă amestec, dar n-o fi cumva o ceartă trecătoare? După toate prin câte aţi trecut ca să fiţi împreună…

— Vreau să mă întorc la mine în ţară. Nu-mi pot scoate din cap războiul, ce o fi făcând fiul meu, ce s-o fi întâmplat cu familia mea.

— Nu-l mai iubeşti pe Pierre?

— Poate… De fapt, dacă privesc în urmă, mă surprinde faptul că am luat hotărârea de a fugi cu el, chiar şi că l-am iubit. Dar nu mă pot plânge pentru ceea ce am făcut în trecut, pentru că n-am puterea să schimb nimic, dar să fiu stăpână pe viitorul meu pot.

Pe Gloria a impresionat-o să o audă pe Amelia vorbind în felul acela: i s-a părut brusc o femeie matură, şi nu o copiliţă drăgălaşă şi amabilă a cărei companie o căutau cu toţii.

— Ce zice Pierre? insistă Gloria.

— Nu vrea să plec, dar este o hotărâre care nu depinde de voinţa lui, ci de a mea. Hotărârea este luată şi am nevoie de bani ca să mă întorc.

— El… Mă rog… El nu vrea să te ajute?

— Pierre nu-mi va înlesni întoarcerea, astfel că depind de mine însămi. Am nevoie de o slujbă. Mă poţi ajuta să-mi găsesc ceva?

— Nu-i uşor… dar poate că noi îţi putem împrumuta bani.

— Nu, asta nu. Nu vreau să fac nicio datorie. Prefer să muncesc.

— Dar ce-ai putea face?

— Orice, mi-e indiferent, vreau doar să câştig bani îndeajuns ca să cumpăr un bilet de călătorie.

— O să vorbesc cu Martin, poate că îi vine vreo idee… Dar… eşti sigură? Toate cuplurile se mai ceartă, chiar şi eu uneori am avut chef să mă despart, dar, până la urmă, ceea ce contează este dragostea şi, dacă există dragoste într-un cuplu, toate celelalte n-au importanţă.

— Tu ai spus-o, trebuie să existe dragoste, iar eu n-o mai simt ca să continui viaţa alături de Pierre. Vreau să mă întorc în Spania, insistă Amelia.

Restul dimineţii l-a petrecut umblând prin oraş în căutarea vreunui anunţ cu o ofertă de muncă. Când se întorcea acasă, a văzut un afiş în uşa unei cofetării pe care scria: SE ANGAJEAZĂ VÂNZĂTOARE.

Amelia nu s-a gândit de două ori şi a intrat. Cofetăria era mică, decorată cu simplitate şi bun-gust, iar proprietarii erau doi soţi deja în vârstă. Amândoi erau spanioli. Emigraseră dintr-un sat din provincia Lugo la sfârşitul secolului al XIX-lea şi munciseră mult până să obţină acea mică prăvălie de care erau foarte mândri, pentru că reprezenta rodul eforturilor şi al grijilor lor. Nu aveau copii şi chiar dacă la început doña Sagrario se plângea, până la urmă acceptase cu resemnare spunând că era voia Domnului. Cât despre don José, el chiar că le simţea lipsa, dar nu i-a mărturisit niciodată soţiei sale.

Don José era bolnav, suferise două atacuri de inimă, iar ultimul îi afectase şi creierul, lăsându-i paralizată partea dreaptă a corpului. Doña Sagrario nu avea destul timp ca să se îngrijească şi de soţul ei, şi de prăvălia care le asigura hrana, şi

de aceea hotărâse să angajeze pe cineva care să se ocupe de cofetărie.

Cele două femei s-au simpatizat imediat şi doña Sagrario s-a bucurat să afle că Amelia era o bucătăreasă bună şi că se pricepea puţin şi la patiserie.

— M-ai putea ajuta să fac tartele şi prăjiturile, în afară de a le vinde, îi spuse femeia cu bunăvoinţă.

Salariul nu era foarte mare, dar Amelia a calculat că în câteva luni ar putea strânge îndeajuns ca să-şi plătească biletul pentru orice vapor care ar ajunge în Franţa şi, de acolo, în Spania. De data asta, n-ar deranja-o să călătorească pe puntea de la clasa a treia, fără lux şi confort.

Doña Sagrario i-a propus să rămână să lucreze chiar din ziua aceea şi Amelia a acceptat cu plăcere. Stătea la tejghea şi, când nu erau clienţi, intra în bucătărie, despărţită de prăvălie printr-o uşă, ca să o ajute pe doña Sagrario la aluatul de prăjituri. Don José le observa fără să scoată o vorbă, dar doña Sagrario o asigura pe Amelia că era bucuros că a angajat-o.

Se lăsa întunericul când Amelia s-a întors acasă, unde Pierre o aştepta nervos.

— Dar unde-ai dispărut?! Am fost foarte îngrijorat! M-a sunat Gloria acum câteva minute ca să-mi spună că s-ar putea să-ţi fi găsit de lucru. Vrei să-mi explici ce înseamnă povestea asta, că o să lucrezi? Nu m-ai consultat în această chestiune şi îţi spun de pe acum că nici să nu-ţi treacă prin minte.

Dar Amelia nu mai era tânăra drăgălaşă pe care o cunoscuse Pierre şi i-a răspuns răstit, pledând pentru drumul său de curând iniţiat către independenţă.

— Nu sunt proprietatea ta. Din câte ştiu, eşti împotriva acesteia, aşa că cu atât mai puţin vei fi proprietar al unei fiinţe omeneşti, în acest caz, persoana mea. Am hotărât să lucrez, să câştig bani şi să-mi cumpăr bilet pentru orice vapor care să mă ducă în Franţa. Am întrebat-o pe Gloria dacă ştie de vreo slujbă, dar am avut noroc şi am găsit-o singură şi am început deja să lucrez.

Pierre a ascultat-o în tăcere şi simţea fiecare cuvânt ca pe o lovitură de pumn în stomac.

— Amelia, ţi-am cerut iertare… Ţi-am spus până şi ceea ce n-ar trebui să ştii, pentru siguranţa ta… Ce mai vrei? Nu-ţi mai e

de-ajuns că te iubesc? Îmi spuneai că e singurul lucru care contează pentru tine, ca eu să te iubesc…

— Trebuie să accepţi că lucrurile s-au schimbat, că eu m-am schimbat. Nu poţi avea pretenţia să mă fi înşelat cum ai făcut-o şi să nu se întâmple nimic. Atât de puţin mă preţuieşti, Pierre? E clar că… ai cu siguranţă motive mai mult decât suficiente ca să te gândeşti la mine ca la o idioată. M-ai manevrat ca pe o marionetă, te-am urmat orbeşte, fără să mă gândesc, dar m-am trezit, Pierre; prietenul tău Krisov m-a trezit la realitate şi să nu crezi că te învinovăţesc mai mult decât pe mine însămi. Mă dispreţuiesc pentru tot ce am făcut, aşa că acceptă să te dispreţuiesc şi pe tine.

— Dar idealurile noastre, visurile noastre? Urma să schimbăm lumea.

— Erau visurile şi idealurile tale, dar nu mai sunt şi ale mele, Pierre: acum, singurul meu vis este să mă întorc în ţara mea şi să fiu lângă ai mei. Ştiu că nici tatăl şi nici unchiul meu nu i-au sprijinit pe cei care s-au ridicat împotriva Republicii şi mă tem pentru ei, ca şi pentru Santiago şi pentru fiul meu.

— Nu mă părăsi, Amelia, o imploră Pierre.

— Îmi pare rău, dar de îndată ce voi putea, voi pleca.

Gloria şi Martin au insistat să-i invite la cină. Erau îngrijoraţi pentru cei doi şi convinşi că neînţelegerile lor vor fi trecătoare. Amelia s-a opus, dar până la urmă a cedat şi, într-o seară, după ce şi-a terminat treaba la cofetărie, s-a întâlnit cu Pierre şi cu soţii Hertz.

Ameliei îi plăcea să stea de vorbă cu Martin pentru că o făceau întotdeauna în germană. El insistase să exerseze această limbă, ca să nu o uite.

— Mă surprinde accentul bun pe care îl ai, comentă Martin.

— Asta îmi spunea şi prietena mea Yla, dar, dacă n-ai fi tu, aş sfârşi prin a o uita.

— Ştii, am primit o scrisoare de la un unchi al meu care a reuşit să ajungă la New York. Dacă vrei, îi spun să o caute pe Yla şi pe părinţii ei, dar trebuie să-mi oferi nişte date ca să ştie de unde să înceapă să caute.

— Nu ştiu, Martin, nu ştiu, verişoara mea Laura mi-a spus doar că herr Itzhak cedase în faţa pericolului evident pe care îl

reprezintă Hitler pentru evrei şi că pregătea călătoria Ylei la New York. Măcar de-ar fi reuşit!

Au vorbit despre toate şi despre nimic, dar, în ciuda eforturilor soţilor Hertz de a înviora conversaţia, nici Amelia, nici Pierre nu aveau chef şi nici nu reuşeau să ascundă imensa fisură care exista între ei.

Încetul cu încetul, Pierre s-a obişnuit cu noua rutină impusă de Amelia. Dormeau separat, el pe canapea şi ea în camera pe care o împărţiseră până în seara când apăruse Igor Krisov.

Amelia se trezea când se crăpa de ziuă, lăsa prânzul pregătit pentru Pierre şi pleca la cofetărie, unde doña Sagrario o învăţa tot ce ştia în materie de patiserie. Uneori, Amelia trebuia să se ocupe singură de prăvălie, pentru că don José nu se simţea bine sau, cum s-a întâmplat de vreo două ori, pentru că a trebuit să fie spitalizat.

Când se întorcea acasă, îl saluta pe Pierre, dar nu întreţinea nicio conversaţie cu el, nici măcar nu îl întreba cum îi mersese în acea zi. De obicei, sfârşea seara istovită şi dornică să se poată odihni.

Pierre, la rândul său, îşi continuase relaţia amoroasă cu Natalia. O vizita mai des acum, de când Amelia şi el dormeau separat.

A informat-o pe Natalia că relaţia cu Amelia nu mergea bine şi femeia s-a străduit din răsputeri să umple toate golurile pe care spanioloaica le-ar fi putut lăsa libere. Natalia risca din ce în ce mai mult sustrăgând documente din Casa Guvernului ca să-i demonstreze lui Pierre că este dispusă la orice nebunie pentru el.

Miguel Lopez continua să fie o sursă privilegiată de informaţii, deoarece îi furniza rapoartele cifrate ale ambasadorilor Argentinei din întreaga lume.

Omul de legătură al lui Pierre, care îndeplinea funcţia de secretar al ambasadorului, îl felicita din când în când, asigurându-l că la Moscova erau mulţumiţi de activitatea lui şi, cu toate că nu îi mai menţionase faptul că va trebui să călătorească acolo, Pierre nu îşi putea stăpâni neliniştea ca nu cumva să i se spună din nou asta, pentru că avertismentele lui Krisov îşi făcuseră cuib în sufletul său, umplându-l de teamă.

Până la Crăciunul din 1937 nu s-au mai produs noutăţi în viaţa Ameliei şi a lui Pierre.

Amelia coresponda cu Carla Alessandrini şi păstra scrisorile acesteia ca pe nişte bijuterii de preţ. Diva îi comenta succesele ei sau îşi descărca sufletul în legătură cu inconvenientele vreuneia dintre istovitoarele sale călătorii, dar mai ales îi spunea părerea ei despre evoluţia războiului civil din Spania, unde Carla avea câţiva prieteni.

Amelia o rugase în ultima ei misivă să încerce să ia legătura cu verişoara ei Laura Garayoa ca să afle veşti despre familia sa.

Fără ca Amelia să ştie, Pierre citea aceste scrisori când ea pleca la serviciu. Se temea să nu piardă complet controlul asupra ei şi se scuza faţă de el însuşi, spunându-şi că, dacă citea scrisorile Carlei, era ca să o protejeze pe Amelia, ca nu cumva aceasta să-i destăinuie divei ceva ce nu se cuvenea.

Întotdeauna aştepta ca Amelia să le citească, pentru ca apoi să scotocească în comoda în care le păstra.

Gloria şi Martin i-au invitat la cina din 24 decembrie ca să petreacă ajunul Crăciunului. Cu toate că Martin era evreu, nu şovăise să introducă în viaţa sa de zi cu zi sărbătorile catolice şi obişnuia să glumească în această privinţă cu soţia lui, spunându-i că ei se bucură de mai multe sărbători decât restul lumii.

Deşi Amelia nu avea niciun chef să sărbătorească Naşterea Domnului nu a vrut să-i supere pe prietenii ei şi a acceptat să meargă cu Pierre la cină

Familia Hertz invitase douăsprezece persoane, printre care era şi doctorul Max von Schumann, prieten al lui Martin din copilărie şi, pe deasupra, medic ca şi el.

— Amelia, vreau să-l cunoşti pe Max, cel mai bun prieten al meu, i-l prezentă Martin adresându-se Ameliei în germană.

Ea a răspuns în aceeaşi limbă şi au început toţi trei o conversaţie care părea că îl deranjează pe Pierre, dat fiind că nu îi înţelegea.

— Cine este acest prieten al vostru? o întrebă francezul pe Gloria.

— Dragul nostru Max… baronul von Schumann. Martin şi el se cunosc de când erau copii şi au studiat medicina împreună; Max este chirurg şi, după părerea lui Martin, cel mai bun.

— Aşadar, este un aristocrat…

— Da, este baron şi medic militar din tată în fiu. Dar, mai ales, este o persoană nemaipomenită.

— Şi soţia lui?

— Nu s-a însurat încă, dar o s-o facă în curând. Este logodit cu fiica unor prieteni ai părinţilor lui, contesa Ludovica von Waldheim.

— Şi ce face la Buenos Aires?

— Îl vizitează pe Martin. Max a făcut imposibilul ca el să poată ieşi din Germania şi i-a ajutat familia cât a putut, precum şi pe numeroşi prieteni evrei ai acestuia. Se iubesc ca fraţii şi pentru noi este o mare bucurie că a venit să ne viziteze.

Pierre nu înceta să o observe pe Amelia, care părea încântată să stea de vorbă cu baronul von Schumann, şi s-a simţit iritat când Gloria, sub pretextul că aşa vor putea vorbi în limba lui, i-a indicat Ameliei să ia loc lângă acel neamţ în timpul cinei.

Amelia l-a impresionat pe Max von Schumann. Îl înduioşa fragilitatea ei, tristeţea care emana din toată persoana ei.

Au stat de vorbă toată seara şi Gloria s-a bucurat să o vadă însufleţită pe prietena ei şi, mai ales, să o vadă râzând, dar s-a simţit obligată să-i atragă atenţia Ameliei.

— De multă vreme nu te-am văzut atât de veselă, îi spuse ea cu voce joasă într-un moment în care Max era chemat de Martin.

— Ştii, n-aveam chef să vin, dar acum mă bucur că am făcut-o, îi mărturisi Amelia.

— Îţi place de Max? o întrebă Gloria, zâmbind când a văzut cum s-a înroşit Amelia.

— Ce tot spui?! Este foarte amabil şi simpatic şi… mă rog, mă face să mă simt bine.

— Mă bucur! Dar… îţi amintesc că este pe punctul de a se însura cu contesa Ludovica von Waldheim. Martin spune că e o tânără foarte frumoasă şi că alcătuiesc o pereche potrivită.

Gloria nu voia ca Amelia să ajungă să se simtă atrasă de Max şi să aibă din nou o decepţie, astfel că preferase să o aducă pe prietena ei cu picioarele pe pământ.

— Îţi mulţumesc, Gloria, răspunse Amelia, supărată de avertismentul prietenei sale.

— Am vrut doar să ţii seama de asta… în sfârşit… Se pare că tu şi Max vă simpatizaţi.

— Dat fiind că m-aţi aşezat lângă el pentru că vorbesc germana, am insistat să fiu amabilă.

— Nu vreau să suferi!

— Nu văd de ce aş suferi pentru că am stat de vorbă cu musafirul tău, răspunse Amelia cu o voce tăioasă.

— Max aparţine unei vechi familii prusace şi are un ascuţit simţ al datoriei.

— Da, am dedus asta din conversaţia pe care am avut-o în timpul cinei.

Martin şi Max s-au apropiat de cele două femei şi au început numaidecât o nouă conversaţie despre situaţia dificilă prin care trecea Germania.

— Este Crăciunul şi ar trebui să vorbim despre lucruri mai vesele! se plânse Gloria.

— Au dispărut atâţia prieteni! După cum povesteşte Max, ţara se lasă din ce în ce mai mult târâtă de nebunia lui Hitler… se lamentă Martin.

— Cel mai rău este că Chamberlain[71] se înverşunează într-o politică de destindere cu Hitler şi Mussolini şi asta îl face pe Führer să se simtă din ce în ce mai sigur pe situaţie.

— Dar englezii nu-i pot sprijini pe nazişti, răspunse Amelia.

— Cert este că Chamberlain nu vrea probleme şi asta sporeşte visurile lui Hitler, sublinie Max.

— Cum puteţi fi în serviciul armatei lui Hitler? întrebă Amelia, fără să-şi ascundă o oarecare supărare.

— Eu nu sunt în serviciul armatei Führerului, sunt în serviciul armatei Germaniei, cum au fost şi tatăl, şi bunicul, şi străbunicul meu… Familia mea este o familie de militari şi datoria mea fată de ai mei este să continui tradiţia.

— Dar mi-aţi spus că îl detestaţi pe Hitler! exclamă Amelia pe un ton nemulţumit.

— Şi aşa este. Simt un profund dispreţ pentru acel caporal austriac ale cărui visuri de grandoare nu ştiu unde vor duce şi mă tem pentru patria mea.

— Atunci, părăsiţi armata! insistă Amelia.

---

[71] Arthur Neville Chamberlain (1869–1940), om politic britanic, membru al Partidului Conservator, prim-ministru al Regatului Unit al Marii Britanii între anii 1937–1940. A rămas cunoscut în istorie pentru politica sa de împăciuire şi toleranţă faţă de Hitler. (n.tr.)

— Am fost educat să-mi servesc ţara mai presus de conjuncturi. Nu pot să plec pentru că nu-mi place de Hitler.

— Chiar dumneavoastră aţi relatat despre persecuţiile ale căror victime sunt evreii…

Max se simţea stânjenit din pricina acestei conversaţii şi Martin a hotărât să schimbe subiectul.

— Amelia, uneori ne vedem obligaţi să facem lucruri care nu ne plac şi, cu toate astea, suntem incapabili să dăm bir cu fugiţii, nu putem să o facem, oricât de mult ne-am dori. Viaţa tuturor oamenilor este plină de clarobscur… Să-l lăsăm pe prietenul meu Max să se bucure de Crăciun ori nu va mai dori niciodată să-l petreacă cu mine.

— Îmi pare rău, dar simt o ură imensă faţă de Hitler, mărturisi Amelia.

— E o vreme minunată şi m-am gândit să facem o excursie în afara oraşului Buenos Aires; dacă tu şi Pierre vreţi să vă alăturaţi nouă, am fi încântaţi să ne însoţiţi mâine… interveni Gloria.

Amelia şi Pierre nu au fost în excursia pusă la cale de Gloria, pentru că în zori, când s-au întors acasă, au găsit un bilet lăsat pe sub uşă. Omul de legătură al lui Pierre îl soma să se pună imediat în contact cu el.

La nouă dimineaţa, Pierre a ieşit din casă ca să se îndrepte către edificiul Kavanagh, un zgârie-nori de treizeci de etaje inaugurat în 1935 şi de care locuitorii din Buenos Aires se simţeau deosebit de mândri.

În spatele edificiului, se deschidea un mic pasaj spre strada San Martin, unde era situată biserica Preasfântului Sacrament; acesta era locul de întâlnire al lui Pierre cu omul său de legătură.

Rusul stătea în ultimul rând de strane şi părea că citeşte o carte de rugăciuni, urmărind liturghia pe care în momentul acela o oficia un preot în faţa a vreo treizeci de persoane, ale căror chipuri oglindeau oboseala, consecinţă a exceselor gastronomice din noaptea de Ajun.

Pierre a luat loc lângă omul său de legătură şi a aşteptat ca acesta să-i vorbească.

— Trebuie să plecaţi la Moscova, îl anunţă rusul.

— Când?

În răspunsul lui Pierre se bănuia teama.

— Curând, Ministerul Culturii organizează un congres al intelectualilor europeni şi americani ca aceştia să cunoască glorioasa realitate din Uniunea Sovietică. Veţi face parte din comitetul însărcinat cu organizarea acestui eveniment. Vizita este foarte importantă, ştiţi deja că există grupuri fasciste înverşunate să discrediteze revoluţia. Cei mai buni aliaţi ai noştri sunt intelectualii europeni.

— Şi ce pot face eu?

— Dumneavoastră cunoaşteţi mulţi intelectuali francezi, spanioli şi britanici şi câţiva germani… În sfârşit, v-aţi mişcat mereu în aceste cercuri. Avem nevoie de informaţii personale despre ei… Toată lumea are câte un punct slab…

— Un punct slab? Nu vă înţeleg…

— Vi se va explica la Moscova. Pregătiţi-vă de călătorie.

— Şi ce le voi spune oamenilor de aici?

— Colaboratorii dumneavoastră vor trebui să-mi comunice mie informaţiile, cât despre prietenii dumneavoastră… o să vă vină vreo idee, la urma urmelor aţi călătorit mereu în căutarea ediţiilor deosebite.

— Şi Amelia?

— Vă va însoţi.

— Dar s-ar putea să nu vrea să o facă… În ultimul timp, este foarte îngrijorată de evoluţia războiului din Spania. Suferă pentru familia ei…

— Un comunist nu se gândeşte la dorinţele sale personale, ci la ce convine revoluţiei, cauzei noastre. Credeam că e o comunistă bună…

— Şi chiar este! Să nu vă îndoiţi de asta!

— Atunci, nu va fi nicio problemă cu tovarăşa Garayoa. Vă va însoţi. Pentru ea va fi o onoare să cunoască Moscova.

Când Pierre s-a întors acasă, Amelia îl aştepta cu o ceaşcă de cafea în faţă. Înainte ca el să-i spună ceva, ea a putut citi tulburarea din privirea lui, zâmbetul crispat cu care a salutat-o.

— Ce ţi-au spus? întrebă ea, fără să mai aştepte ca Pierre să ia loc.

— Mi s-a ordonat să plec la Moscova. Trebuie să plec în cincisprezece sau douăzeci de zile.

— Krisov a spus…

— Ştiu bine ce a spus trădătorul ăla!

Tonul vocii lui Pierre îi trăda îngrijorarea, amestecată cu frica.

— De ce vor să te duci?

— Se pregăteşte un congres al intelectualilor, vor fi invitaţi scriitori, jurnalişti şi artişti din întreaga lume. Intelectualii sunt cei mai buni propagandişti ai revoluţiei. Au autoritate morală în ţările lor. La Moscova vor să colaborez cu comitetul care organizează congresul.

— Înţeleg. Te scot din Buenos Aires, unde ai stabilit o bază de spionaj, şi te trimit la Moscova să faci parte dintr-un comitet… Nu te duce, Pierre.

— Nu pot să refuz.

— Ba poţi, spune-le că nu te vei duce şi… lasă baltă toate astea, recapătă-ţi viaţa.

— Viaţa? La ce viaţă te referi?

— Spune-le că nu vrei să continui să fii agent, că eşti obosit, că ai făcut deja destul…

— Crezi că e atât de uşor? Nu, Amelia, în asta nu se intră şi nu se iese când vrei. Odată înăuntru, trebuie să mergi până la capăt.

— Ai dreptul să trăieşti altă viaţă.

Pierre a privit-o cu un aer obosit, se simţea bătrân, posomorât.

— Mi-am dedicat viaţa comunismului. N-am avut niciodată alt orizont căruia să-i slujesc, în afară de revoluţie. Amelia, n-aş şti să fac altceva.

— Krisov te-a prevenit de ce ţi s-ar putea întâmpla dacă te duci la Moscova.

El a ridicat din umeri. Nu se simţea în stare de altceva decât să-şi înfrunte destinul pe care îl alesese.

— Ei vor să vii cu mine, murmură el.

— Da, îmi imaginez. Nu vor să lase urme.

— Dar nu vei veni. M-am tot gândit, îi voi face să creadă că mă vei însoţi, dar, în ziua plecării, te vei îmbolnăvi, vom zice că ai avut o criză de apendicită şi te voi interna într-un spital. Le voi spune că mi te vei alătura mai târziu. Îţi voi da bani ca să te întorci în Spania sau unde vrei tu; poate că ai fi mai în siguranţă cu prietena ta Carla, măcar o vreme. Şefii mei de la Moscova vor fi iritaţi că nu mergi şi…

— Şi ar putea să hotărască să mă elimine, nu-i aşa?

— N-am încredere în ceea ce ţi s-ar putea întâmpla în Spania, ştii că acolo a fost amplasat un comandament sovietic care ajută Republica.

— Krisov mi-a dat un sfat pe care l-am urmat întocmai din după-amiaza când a venit în această casă. Acum eu sunt cea care tine frâiele vieţii mele.

— Nu vreau să păţeşti nimic, te iubesc, Amelia. Ştiu că nu mă crezi, că nu vrei să mă ierţi, dar lasă-mă măcar să te ajut.

— Eu hotărăsc, Pierre, eu hotărăsc pentru mine.

Pierre şi-a dedicat următoarele zile întâlnirilor cu Natalia şi cu Miguel ca să-i anunţe despre călătoria lui la Moscova şi cum trebuiau să se pună în contact cu omul de legătură sovietic.

Natalia a făcut o criză de nervi când Pierre a anunţat-o că trebuie să plece la Moscova şi că va lipsi câteva luni până să se întoarcă.

— Nu mă poţi lăsa! se văicărea Natalia. Vreau să vin cu tine!

— Şi mie mi-ar plăcea, dar nu se poate. Trebuie să înţelegi. Nu voi lipsi mai mult de cinci sau şase luni…

— Şi eu ce-o să fac?

— Acelaşi lucru ca până acum. Nu vei avea probleme ca să-i transmiţi omului de legătură informaţiile pe care le vei obţine.

— N-am încredere în nimeni, numai în tine. Şi dacă sunt urmărită? Pot să fiu bănuită dacă sunt văzută cu un rus…

— Ţi-am explicat cum să eviţi să fii urmărită şi ţi-am mai spus şi că nu e nevoie să vă vedeţi, decât în cazul în care s-ar întâmpla ceva extraordinar. Când vei avea de transmis ceva relevant, plasezi acest ghiveci cu muşcate pe care ţi l-am adus în partea stângă a ferestrei. Nu-l mişti din această poziţie vreme de trei zile. În a treia zi, pui raportul între paginile unui ziar oarecare şi la ora prânzului te duci să te plimbi prin grădina zoologică şi, în zona păsărilor, aşază-te pe o bancă să le priveşti şi, când pleci, laşi ziarul uitat acolo.

— Şi dacă îl ia cine nu trebuie?

— Asta nu se va întâmpla.

Lui Pierre nu i-a fost uşor să o convingă pe Natalia să colaboreze în continuare cu sovieticii. Interesul femeii pentru revoluţie era direct proporţional cu relaţia ei cu amantul.

În timp ce el petrecea mai multă vreme ca oricând cu Natalia, Amelia continua să lucreze, iar rarele ei momente libere obişnuia să le împartă cu soţii Hertz.

Gloria şi Martin erau conştienţi de atracţia pe care Amelia şi Max o simţeau unul pentru celălalt şi îşi făceau griji pentru că favorizau o relaţie care ştiau că este imposibilă. Amelia era măritată; în Spania, ce-i drept, dar, la urma urmelor, avea un soţ şi, pe deasupra, trăia cu un amant. Iar dragul lor prieten Max von Schumann era genul de bărbat care ar fi preferat mai curând să se lase ucis decât să nu îşi ducă la îndeplinire angajamentele sau să păteze ceea ce el numea „onoarea familiei”. Oricât de îndrăgostit ar fi fost de Amelia, nu ar fi rupt niciodată logodna cu contesa Ludovica von Waldheim, astfel că relaţia lui cu tânăra spanioloaică nu avea niciun viitor. La aceeaşi concluzie a ajuns şi Pierre, îngrijorat la început de interesul pe care medicul german şi Amelia nu erau în stare să-l ascundă.

Cu toate acestea, Pierre căuta să o însoţească pe Amelia când ştia că aceasta urma să-i întâlnească pe soţii Hertz, deşi câteodată ea nu îi făcea cunoscute aceste întâlniri.

Într-o seară, când Pierre a trebuit să meargă să ia cina acasă la Natalia pentru că ea îl chemase scăldată în lacrimi, Amelia a profitat ca să accepte invitaţia lui Max.

— Voi pleca peste câteva zile şi aş vrea să cinăm între patru ochi măcar o dată; nu ştiu dacă este corect sau îţi creez vreo problemă cu… cu Pierre, dar dacă ai putea… îi ceruse Max.

Când şi-a încheiat ziua de lucru la cofetărie, şi-a luat la revedere de la doña Sagrario mai grăbită decât de obicei. Cofetăreasă şi-a dat seama că Ameliei îi luceau ochii într-un mod deosebit.

— Văd că azi eşti bucuroasă. Ai cumva o aniversare specială cu Pierre?

Amelia a zâmbit fără să răspundă. Nu voia să o mintă pe femeia aceea care se arătase atât de înţelegătoare când a aflat că Pierre nu este soţul ei legal, dar nici nu voia să-i spună că are întâlnire cu alt bărbat, temându-se de ce ar fi putut să gândească despre ea.

Max o aştepta la cafeneaua Tortoni şi de acolo s-au dus să ia cina la un restaurant.

Dacă Amelia era agitată, nici Max nu era mai puţin tulburat. Cei doi ştiau că prin întâlnirea aceea între patru ochi întreceau limita pe care niciunul din ei nu ar fi trebuit să o depăşească.

— Mă bucur că ai acceptat să iei cina cu mine. Plec peste o săptămână, nu pot să prelungesc mai mult şederea mea la Buenos Aires.

— Ştiu, Gloria mi-a spus că trebuie să te încorporezi în unitate.

— Sunt un privilegiat, Amelia, m-am bucurat de această lungă vacanţă în casa celor mai buni prieteni ai mei, dar influenţa familiei mele nu e atât de mare, încât să pot să-mi mai prelungesc şederea aici, răspunse Max râzând.

— De ce ai venit la Buenos Aires? Doar ca să-l vezi pe Martin?

— Te miră faptul?

— Mă rog, în realitate, da…

— Tu nu te-ai duce la New York dacă ai şti unde să o găseşti pe Yla? Mi-ai spus că a fost cea mai bună prietenă a ta din copilărie, în afară de verişoara ta Laura.

— Ba da, sigur că m-aş duce!

— Ei bine, asta este ceea ce am făcut şi eu, am venit să-l văd pe cel mai bun prieten al meu, care a fost nevoit să părăsească ţara noastră din pricina unor nebuni. Aveam nevoie să ştiu că e bine, că aici… În sfârşit, voiam să văd dacă e fericit. Nu e uşor să-ţi abandonezi patria, casa, prietenii, să încetezi să mai respiri aerul pe care l-ai respirat întotdeauna… Tu poţi să înţelegi asta, pentru că şi tu ţi-ai părăsit ţara.

Amelia s-a întristat. În ultimele luni, de câte ori se gândea la Spania, simţea un gol în stomac care sfârşea prin a se preface în durere.

— Dar să nu ne întristăm! Nu vreau ca singura ocazie pe care o avem de a fi între patru ochi să se transforme într-un priveghi.

— Nu-ţi face griji, n-o să mă întristez.

S-au dus să ia cina şi amândoi s-au străduit ca discuţia lor să o apuce pe făgaşe prietenoase, dar, când erau la desert, Amelia nu a mai putut rezista să nu îl întrebe despre viitorul lui în armată.

— Spune-mi: cum de poţi suporta să fii la ordinele cuiva care crede că există fiinţe omeneşti de diferite categorii, care îi persecută pe evrei, care îi jefuiesc de tot ce posedă?

— Am mai vorbit despre asta…

— Da, dar… îmi vine foarte greu să mi te închipui la ordinele lui Hitler.

— Acum este cancelar, dar nu va fi pentru totdeauna, şi Germania va continua să fie Germania. Eu nu-l slujesc pe Hitler, ci îmi slujesc ţara.

— Dar Hitler conduce Germania!

— Din nefericire, aşa este, dar ce vrei să fac? A câştigat alegerile.

— Chiar şi aşa…

— Sunt militar, Amelia, nu politician. Dar vreau să-ţi vorbesc despre altceva, ştiu că nu trebuie, dar o voi face.

— Te rog, aş prefera să…

— Da, corect ar fi să nu-ţi spun asta, dar trebuie s-o fac. M-am îndrăgostit de tine şi te asigur că am făcut imposibilul ca să nu se întâmple asta. Nu voiam să plec fără să-ţi spun.

— Cred că şi mie mi s-a întâmplat acelaşi lucru. Dar nu sunt sigură… Simt o mare confuzie…

— Cred că amândoi ne-am îndrăgostit şi am făcut lucrul cel mai rău pe care îl puteam face, deoarece n-avem niciun viitor împreună.

— Ştiu, şopti Amelia.

— Nu pot să rup logodna cu Ludovica, de fapt… mă rog, nunta e prevăzută la întoarcerea mea. Şi tu ai sacrificat multe ca să fii cu Pierre… şi, în plus, nu vreau să te amăgesc, dar dacă aş rupe logodna cu Ludovica, familia mea nu te-ar accepta, pentru ei ai fi întotdeauna o femeie măritată.

Amelia a simţit că îi ard obrajii. Îi era ruşine, cum nu îi mai fusese de când îşi părăsise familia ca să plece cu Pierre.

— N-am vrut să te jignesc… Iartă-mă… Vreau să fiu sincer cu tine, chiar cu riscul de a fi brutal… se scuză Max.

— E mai bine să vorbim clar, a răspuns Amelia, pe când, cu un gest distrat, îşi netezea fusta, de parcă prin acest gest ar fi fost mai puţin expusă ruşinii pe care o simţea din cauza cuvintelor lui Max.

— Am nevoie să mă înţelegi, să-mi spui ce gândeşti şi dacă tu crezi că există vreo altă soluţie.

— Nu, Max, nu există. Adevărul supără, dar îl prefer minciunii. N-aş fi putut suporta să dai aripi iluziilor mele şi apoi… Ştii cine sunt: o femeie căsătorită care şi-a abandonat soţul şi fiul, familia, ca să fugă cu alt bărbat. În ochii celorlalţi, asta mă

preface într-o femeie puţin respectabilă şi înţeleg că părinţii tăi nu m-ar putea accepta niciodată. Nici nu ţi-aş cere să rupi logodna cu Ludovica, ştiu că simţul onoarei tale ar suferi atât de mult încât chiar dacă nu mi-ai spune, nu m-ai ierta niciodată că ţi-ai încălcat cuvântul. Să lăsăm lucrurile aşa cum sunt. Zilele pe care le-am petrecut împreună au fost foarte speciale, dar am ştiut întotdeauna că trebuie să pleci şi că n-am niciun rol în viitorul tău. Doar că… mă rog, mi-ai redat pofta de viaţă. Voiam să plec de la serviciu ca să mă întâlnesc cu soţii Hertz şi cu tine sau aşteptam să sune telefonul şi să o aud pe Gloria invitându-mă să-mi petrec weekendul la ţară. Îţi voi fi mereu recunoscătoare pentru aceste zile, pentru că, ştii? Credeam că sunt moartă.

A condus-o acasă. Au mers unul lângă celălalt în tăcere, fără să îndrăznească să se atingă.

— Ne vom mai vedea înainte de plecare, îi spuse Max.

— Sigur că da, ştiu că Gloria îţi pregăteşte o petrecere de rămas-bun.

Spre uşurarea lui Martin şi a Gloriei Hertz, nu s-au mai văzut între patru ochi. Amelia nu a venit la petrecerea de rămas-bun al lui Max, dar i-a trimis un bilet, urându-i noroc.

Cu toate acestea, acea scurtă şi infructuoasă relaţie cu baronul von Schumann a lăsat în Amelia o urmă adâncă, încă una. Şi-a pierdut veselia pe care părea că o recăpătase alături de Max, şi prietenii ei o găseau din ce în ce mai gânditoare şi mai taciturnă.

5 februarie era data prevăzută pentru călătoria lui Pierre la Moscova. Pe măsură ce se apropia această dată, el devenea din ce în ce mai agitat: avertismentul lui Krisov îşi făcuse cuib atât de adânc în sufletul său, încât de-abia mai putea dormi nopţile, pentru că în vis se vedea arestat şi torturat de tovarăşii săi. În unele nopţi, se trezea din coşmaruri ţipând şi Amelia venea grijulie şi îi oferea un pahar cu apă. El se prindea de mâna ei ca un copil care ştie că e pe punctul de a o apuca pe căi greşite.

Teama lui Pierre a trezit în Amelia instinctul protector. A început să-şi facă griji pentru el, de parcă ar fi fost vorba de un copil. Când îşi încheia ziua de muncă la cofetărie, se întorcea repede acasă ca să stea cu Pierre. Continuau să doarmă în paturi separate, dar ea îl îngrijea cu blândeţe. Atitudinea Ameliei

era atât de îndatoritoare, încât prietenii celor doi credeau că s-au împăcat. El, care era un sofisticat om de lume, se lăsa condus de ea şi o privea recunoscător; în plus, părea agitat când ea nu era lângă el. În zilele acelea, ea a stabilit o legătură specială cu Pierre.

Cu toate că Pierre îi spusese Ameliei că nu va călători cu el şi insista asupra planului iniţial de a se preface bolnavă cu o zi înainte de plecare, oficial, amândoi îi anunţaseră pe prietenii lor că urmau să plece într-o călătorie în Europa, în care cu siguranţă aveau să-şi facă apariţia şi la Moscova. Nimeni nu a fost surprins că Pierre doreşte să-şi viziteze părinţii la Paris şi să pornească în căutarea acelor ediţii deosebite pe care le vindea după aceea la un preţ atât de ridicat.

Cu o zi înainte de plecare, Pierre o privea pe Amelia cum se căznea să facă bagajele.

— Îmi va fi foarte dor de tine, a spus el cu voce joasă, crezând că ea nu îl aude.

— Nu cred, răspunse Amelia, privindu-l fix.

— Ba da, îmi va fi într-adevăr dor de tine, eşti parte din mine, cel mai bun lucru pe care l-am avut în viaţă, dar pe care n-am ştiut să-l văd decât atunci când a fost prea târziu, se plânse Pierre.

— Nu-ţi va fi dor de mine, pentru că plec cu tine.

— Dar ce vorbeşti?! E imposibil, nu poţi veni.

— Ba da, pot. Nu te văd în stare să faci faţă la ceea ce te aşteaptă.

— Ce vrei să spui?

— Că îţi este frică şi chiar ai motive să-ţi fie. Ţipetele tale noaptea mă sperie şi pe mine. Nu ştii cu ce te vei confrunta la Moscova şi ai nevoie de cineva alături de tine.

— Da, mă tem de ceea ce se poate întâmpla. Se povestesc lucruri cumplite despre tovarăşul Ejov.

— Cum se povesteau şi despre tovarăşul Iagoda.

— Tu nu trebuie să te expui niciunui risc, ai sacrificat destule pentru mine. Este şansa ta de a te întoarce în Europa, de a fi liberă.

— Ai dreptate, este şansa mea, dar nu te voi lăsa singur. Te voi însoţi, vom vedea ce se întâmplă la Moscova şi, dacă Igor

Krisov ne-a spus adevărul, măcar voi fi lângă tine; dacă nu-i aşa, de îndată ce voi putea, mă întorc în Spania.

— Nu, Amelia, nu-ţi pot cere asta.

— Nu tu mi-o ceri, eu am hotărât. Nu fac decât să-mi amân planurile pentru câteva luni. Te-am iubit mult, Pierre, şi cu tot răul pe care mi l-ai făcut, nu suport să te văd în starea în care te afli. Mâine voi pleca cu tine şi dar-ar Domnul să se fi înşelat Krisov şi să ne putem întoarce amândoi…»

Profesorul Muiños rămase tăcut, pierdut în gândurile sale. Tăcerea lui m-a readus în prezent.

— Ia te uită la străbunica mea! am spus eu uluit, dându-mi seama că expresia capătă o nuanţă admirativă.

De trei zile mergeam dintr-o parte într-alta cu profesorul Muiños pentru că se încăpăţâna să-mi arate toate locurile din oraş pe unde umblase străbunica mea: adevărul e că nu mă lăsase nicio clipă să răsuflu.

— Bun, am ajuns la capătul acestui traseu, acum va trebui să te duci la Moscova, îmi spuse profesorul cu un aer detaşat.

— La Moscova?

— Da, fiule, da. Eu ţi-am relatat tot ce ştiam despre şederea Ameliei Garayoa la Buenos Aires, dar, dacă vrei să afli mai mult, va trebui să cercetezi în continuare, şi viitoarea dumitale oprire este la Moscova.

— Credeam că dumneavoastră, mă rog, că dumneavoastră îmi veţi putea povesti sfârşitul istoriei.

Profesorul râse din toată inima, de parcă aş fi spus ceva amuzant.

— Văd că nici măcar bunul meu prieten, profesorul Soler, n-are prea multe informaţii despre Amelia Garayoa. Tinere, n-ai făcut decât să începi să afli ce s-a întâmplat cu ea. Te asigur că viaţa acestei femei a fost pasionantă şi dificilă, mai cu seamă dificilă. Mă tem că, dacă vrei să afli mai multe despre ea, va trebui să te duci să cauţi informaţii la Moscova.

— La Moscova?

— Da, ţi-am spus deja că străbunica dumitale l-a urmat pe Pierre la Moscova. Nu face mutra asta. Ţi-am obţinut o întâlnire cu profesoara Tania Kruvkoski. Este o femeie remarcabilă şi, după părerea mea, un istoric independent, o adevărată autoritate în materie de CEKA, GPU, OGPU, NKVD şi KGB.

Profesoara Kruvkoski este cea mai indicată să-ţi spună totul despre la şederea Ameliei la Moscova. Este una dintre puţinele persoane care au fost lăsate să vadă câteva arhive ale KGB-ului, dar cu restricţii şi cu angajamentul de a nu povesti dincolo de anumite limite. Cu alte cuvinte, i s-a permis să arunce o privire peste arhivele din trecut, din anii 1930 şi 1940, să spunem că până la sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial. KGB-ul este scheletul pe care s-a organizat noul stat, astfel că nu i s-a permis să cerceteze nimic din cele întâmplate începând cu anul 1945. I-am telefonat chiar azi-dimineaţă şi, cu toate că n-are niciun chef să te primească, o va face, dată fiind prietenia ei cu profesorul Soler şi cu mine. Încă ceva, te sfătuiesc să fii prudent faţă de ea; Tania Kruvkoski are o fire năbădăioasă şi, dacă nu-i câştigi respectul, îţi va da brânci pe uşă afară.

M-am întors la hotel, gândindu-mă ce să fac. Era clar că profesorul Muiños considera încheiate conversaţiile cu mine şi, pe deasupra, îmi fixase peste două zile o întrevedere la Moscova.

Am hotărât să o sun pe mama, la ziar şi pe mătuşa Marta, în această ordine, ca să ştiu dacă pot să iau avionul spre Moscova.

Eram obosit; în mai puţin de o săptămână fusesem la Barcelona, la Roma şi la Buenos Aires, dar dacă mătuşa Marta îmi dădea aprobarea, mă vedeam deja în drum spre Moscova.

Aşa cum mă aşteptam, mama m-a dojenit. Nu o mai sunasem de patru zile şi mi-a reproşat că din cauza mea o durea stomacul.

Nici conversaţia cu Pepe, redactorul-şef al ziarului, nu a fost prea îmbucurătoare.

— Guillermo, unde te-ai ascuns? Auzi, una e interviul cu profesorul Soler care a fost o bombă de presă, şi alta să crezi că vei primi premiul Nobel. Ţi-am trimis acasă trei cărţi ca să faci o cronică urgentă şi n-ai dat semne de viaţă.

— De acord, Pepe, dar nu mă certa. Uite ce este, cronica acelor cărţi poate aştepta, pentru că am ceva mai bun pentru ziar. Ţi-am spus că trebuie să vin la Buenos Aires şi tocmai se desfăşoară Târgul de Carte, care ştii bine că, împreună cu cel de la Guadalajara, din Mexic, sunt cele mai importante din America Latină.

— Băiete, ce nivel! Aşadar, la Buenos Aires.

— Da, şi o să-ţi trimit mai multe cronici referitoare la târg, inclusiv nişte interviuri cu câţiva autori şi, în plus, n-o să-ţi pasez lista cu cheltuieli, dar vreau să mi le plăteşti mai bine decât cronicile literare, de acord?

Pepe a bombănit ceva vreme, dar a acceptat până la urmă, însă somându-mă să-i trimit prima cronică în mai puţin de o oră.

Nu i-am spus nici da, nici nu şi am sunat-o pe mătuşa Marta, pe care am găsit-o la fel de prost dispusă, ca de obicei.

— Te distrezi bine? mă întrebă ea ironică.

— Ei bine, da, adevărul e că mă simt bine. Buenos Aires este un oraş uimitor, ar trebui să vii în concediu.

— Lasă-te de idioţenii şi spune-mi ce faci acolo!

I-am rezumat evoluţia investigaţiei, fără să-i dau prea multe detalii, ceea ce i-a produs o şi mai mare iritaţie, aşa încât, atunci când am anunţat-o că trebuie să merg la Moscova, răspunsul ei a fost fulgerător: mi-a trântit telefonul în nas.

M-am hotărât să-mi iau un răgaz ca să mă gândesc ce să fac şi, între timp, m-am dus să vizitez Târgul de Carte ca să trimit cronicile la care mă angajasem. Dificultatea va fi aceea de a convinge vreun scriitor să-mi acorde un interviu. La urma urmelor, nu eram acreditat la târg şi nu mă aştepta nimeni.

Cu siguranţă că am un înger păzitor, pentru că de îndată ce am ajuns în incinta în care avea loc evenimentul literar, m-am întâlnit cu doi tineri scriitori spanioli, invitaţi să participe la una dintre mesele rotunde organizate de către responsabilii târgului. M-am ţinut scai de ei, am asistat la dezbaterea de la masa rotundă care trata despre ultimele tendinţe literare şi le-am pus câte douăsprezece întrebări fiecăruia din ei, care îmi vor servi ca interviuri; şi, cu riscul de a mă considera un profitor, nu m-am despărţit de ei. Astfel că am sfârşit prin a cunoaşte patru scriitori argentinieni, un editor, doi critici literari şi mai mulţi scriitoraşi, aşa ca mine.

Când m-am întors la hotel, aveam o „recoltă” suficientă ca să nu mă pun rău cu ziarul şi să câştig timp, în cazul în care aş putea până la urmă să plec la Moscova.

Am sunat-o din nou pe mătuşa mea la telefon.

— Ştii cât e ceasul aici? mă întrebă ea ţipând.

— Adevărul e că nu…

Nu mi-a spus, pur şi simplu a închis telefonul. Astfel că m-am hotărât să o trezesc pe mama şi să-i cer un împrumut ca să mă

duc pe cont propriu la Moscova, dar nici ea nu s-a arătat dispusă să mă ajute, pentru că mă considera în continuare vinovat de durerea ei de stomac.

Adio, călătorie, mi-am spus în sinea mea. Cert este că îmi părea nespus de rău, pentru că povestea Ameliei Garayoa devenise o obsesie, nu pentru că a fost străbunica mea, ceea ce îmi era cu totul indiferent, ci pentru că se dovedea a fi o poveste captivantă.

Am lăsat să treacă mai multe ore ca să nu mai trezesc pe nimeni în Spania şi i-am telefonat doñei Laura.

Jupâneasa m-a lăsat să aştept aproape zece minute la telefon şi am răsuflat uşurat când am auzit glasul bunei doamne.

— Spune-mi, Guillermo, unde eşti?

— La Buenos Aires, dar trebuie să vă dau o veste proastă: nu mai pot continua investigaţia.

— Cum? Ce s-a întâmplat? Profesorul Soler m-a asigurat că ţi s-au indicat paşii pe care trebuie să-i faci şi că ai o întâlnire stabilită la Moscova.

— Exact asta-i problema. Mătuşa Marta nu vrea să mai finanţeze investigaţia, aşa că nu voi putea merge la Moscova. În sfârşit, îmi pare rău, voiam doar să vă spun. Mâine sau poimâine mă voi întoarce în Spania şi, dacă nu vă deranjează, voi trece pe acolo să vă mulţumesc pentru ajutorul pe care mi l-aţi dat. Adevărul este că fără el n-aş fi putut face niciun pas.

Doña Laura părea că nu mă aude. Rămăsese tăcută, dar la capătul firului mi se părea că îi aud răsuflarea agitată.

— Doña Laura, mă auziţi?

— Da, sigur că da. Să-ţi explic, Guillermo, vreau să continui investigaţia.

— Înţeleg, şi mie mi-ar plăcea, dar îmi lipsesc mijloacele, astfel că…

— Voi plăti eu cheltuielile.

— Dumneavoastră?

— Mă rog, noi. La început, ne-ai părut… Mă rog, nu ne-ai făcut o impresie prea bună, dar ceea ce ai făcut dumneata cineva tot trebuia s-o facă, iar acum credem că eşti persoana potrivită. Trebuie să mergi mai departe. Dă-mi un număr de cont în care îţi vom depune bani pentru cheltuielile dumitale. Dar încă ceva, începând din acest moment, dumneata lucrezi pentru noi; asta înseamnă că istoria pe care o vei scrie nu i-o vei putea da şi nici

nu o vei lăsa s-o citească pe mătuşa dumitale Marta, şi nici pe ceilalţi membri ai familiei dumitale.

— Dar… Eu, adevărul e că nu ştiu ce să vă spun… Nu mi se pare corect ca dumneavoastră să plătiţi această investigaţie. Nu, nu m-aş simţi în largul meu.

— Prostii!

— Nu, doña Laura, nu pot accepta, chiar îmi pare rău, dar nu pot.

— Guillermo, dumneata ai fost cel care s-a prezentat acasă la noi cerându-ne ajutorul ca să poţi scrie despre Amelia. Ne-a fost greu să luăm o decizie, dar odată ce am hotărât să avem încredere în dumneata, n-am încetat să te ajutăm, de fapt… În sfârşit, cum bine spui, fără noi n-ai fi putut afla nimic. Ceea ce nu ştii este că, mă rog, ai dezlănţuit ceva care nu mai poate fi oprit. Aşa că acceptă să lucrezi pentru noi, scrie tot ce afli despre viaţa Ameliei Garayoa şi apoi uită de ea pentru totdeauna.

— Dar de ce acest interes brusc ca eu să investighez viaţa verişoarei dumneavoastră? Cu siguranţă că ştiţi ce s-a întâmplat…

— Nu-mi pune întrebări, ci răspunde: vei lucra pentru noi, da sau nu?

Am şovăit câteva clipe. Adevărul e că nu aveam chef să renunţ la investigaţie, dar, pe de altă parte, nu-mi plăcea să fiu nevoit să primesc bani de la familia Garayoa.

— Nu ştiu, lăsaţi-mă să mă gândesc.

— Vreau răspunsul acum, m-a presat doña Laura.

— De acord, accept.

I-am scris un e-mail mătuşii Marta, anunţând-o că voi continua investigaţia cu un alt „sponsor” şi, cum îmi închipuiam, la scurt timp, m-a sunat la telefon ţipând la mine.

— Dar eşti nebun! Ţi-ai pierdut minţile! Crezi că voi permite ca un necunoscut să te plătească pentru investigarea istoriei bunicii mele? Guillermo, o să punem capăt acestei afaceri. Am avut o idee care s-a dovedit a fi mai complicată decât prevăzusem; întoarce-te la Madrid, povesteşte-mi ce ai aflat şi atunci voi hotărî ce să fac, dar, cum probabil îţi poţi da seama, n-o să-ţi finanţez înconjurul lumii.

— Îmi pare rău, mătuşă, m-am angajat deja faţă de nişte persoane să continui şi să le predau lor rezultatul investigaţiei.

— Dar cine sunt aceste persoane? Nu voi consimţi să scoţi la iveală rufele murdare ale familiei în faţa nu ştiu cui.

— În această privinţă sunt de acord cu tine, dar, să-ţi explic: Amelia Garayoa, în afară de tine, căreia ţi-a fost bunică, avea şi alte rude care sunt la fel de interesate ca şi tine să afle ce s-a întâmplat cu ea, aşa că totul va rămâne în familie.

Mama m-a sunat mai târziu spunându-mi că vreau să-i amărăsc existenţa. Tocmai avusese un scandal din cauza mea cu sora ei. Dar şi eu luasem o hotărâre şi am început să mă gândesc că faptul de a lucra pentru doña Laura şi doña Melita era cel mai nimerit; la urma urmelor, fără ele n-aş fi putut face un pas ca lumea. În plus, eram sătul să fiu nevoit să cerşesc de la mătuşa Marta fiecare euro de care aveam trebuinţă.

9

Nu ştiu ce temperatură o fi fost la Moscova în primăvara anului 1938. Dar în cea din 2009 era un ger cumplit.

Eram fericit că mă aflu într-un oraş care mi se părea plin de mistere. Cum, spre surprinderea mea, doña Laura mă sunase ca să-mi spună că făcuse o depunere în contul meu curent şi că, pe deasupra, îmi rezervase o cameră la hotelul Metropol, aveam impresia că totul va merge ca pe roate.

Ia te uită ce mai lux! m-am gândit eu când am intrat în holul de la Metropol. Bineînţeles că oraşul pe care îl zărisem prin geamurile taxiului nu părea să aibă nimic de invidiat oraşelor New York, Paris sau Madrid, doar că în câteva minute văzusem mai multe automobile Maserati şi Jaguar decât în toată viaţa mea. Ei comedie, foştii comunişti nu au pierdut timpul ca să se pună la zi cu sistemul capitalist! mi-am spus eu.

Odată instalat în cameră, m-am apucat să-mi fac „lecţiile” şi am sunat-o pe profesoara Tania Kruvkoski.

Profesoara vorbea engleza – slavă Domnului! – şi ne-am înţeles numaidecât, dar am avut o mare surpriză când mi-a spus că, dacă prefer, putem vorbi în spaniolă. Am stabilit o întâlnire pentru a doua zi de dimineaţă la ea acasă; după cum mi-a explicat, nu era departe de hotelul Metropol, aşa că puteam merge în pas de plimbare.

Am profitat de restul zilei ca să vizitez oraşul, am fost la mormântul lui Lenin, m-am plimbat prin Piaţa Roşie, am văzut Catedrala Sfântul Vasile şi m-am rătăcit pe străzile animate, pline de baruri, restaurante şi magazine de îmbrăcăminte de cele mai sofisticate mărci.

Habar nu aveam cum o fi fost Moscova înainte de a cădea Zidul Berlinului, dar ceea ce vedeam acum cu ochii mei era chintesenţa capitalismului surprinsă în oraşul acela. Desigur că nu semăna cu oraşul pe care mi l-a descris mama: cenuşiu, sărac şi trist. E adevărat că ea făcuse un *tour* prin Uniunea Sovietică în plină eră comunistă şi, dacă ar vedea-o acum, ar crede că are halucinaţii, că vede totul în culori.

Apartamentul în care locuia profesoara Kruvkoski era mic, dar confortabil, cu rafturi de lemn pline de cărţi, draperii de creton, o canapea, două fotolii tapiţate în catifea verde şi o masă de

sufragerie plină de hârtii. Profesoara era exact cum mă aşteptam să fie: o femeie în vârstă, plinuţă, cu părul alb prins într-un coc. M-a mirat rochia ei înflorată, aproape tinerească şi broboada de lână pe umeri.

Dar, în spatele înfăţişării ei de bunicuţă duioasă, am găsit o femeie energică, deloc dispusă să-mi dăruiască vreo secundă în plus din timpul său, astfel că avea pregătite mai multe dosare despre Pierre Comte şi Amelia.

— Colegii mei, profesorul Soler şi profesorul Muiños, m-au rugat să vă spun ce s-a întâmplat cu Pierre Comte şi cu Amelia Garayoa când au ajuns la Moscova în februarie 1938. Bun, nu ştiu dacă veţi face însemnări…

— Aş prefera să înregistrez conversaţia, deoarece dumneavoastră vorbiţi o spaniolă excelentă, i-am răspuns eu cu intenţia de a o flata.

— Faceţi cum doriţi. Nu dispun de prea mult timp. Vă voi dedica această dimineaţă, dar niciun minut mai mult, mă avertiză ea.

Am încuviinţat, punând în funcţiune un minireportofon.

— După cum ştiţi, perversitatea tovarăşului Stalin n-avea limite. Nimeni nu era în siguranţă, toţi erau suspecţi şi, pe vremea aceea, epurările se succedau zilnic. Încetul cu încetul, a reuşit să-i înlăture pe oamenii care au luptat în prima linie pentru revoluţie, bolşevici plini de abnegaţie, care au fost acuzaţi de trădare. Nimeni n-avea capul sigur pe umeri. Stalin se bizuia în politica sa criminală pe oameni fără scrupule, dispuşi să se ploconească în faţa lui şi să comită cele mai cumplite atrocităţi, doar ca să-l slujească, crezând că astfel îşi câştigau dreptul la viaţă, dar multe dintre aceste fiinţe abjecte şi-au încheiat şi ele rău zilele, pentru că Stalin nu era mulţumit şi nici recunoscător nimănui.

— Dată fiind vârsta dumneavoastră… Mă rog… Credeam că aţi fost revoluţionară în tinereţe.

— Sunt o supravieţuitoare. Când trăieşti într-un regim de teroare, singurul lucru la care năzuieşti este să mai câştigi o zi de viaţă şi îţi pleci capul; nu vezi, nu auzi, aproape nu simţi, temându-te să nu atragi atenţia. Teroarea anulează fiinţele omeneşti şi, ca să poată supravieţui, scoate din ele la iveală cele mai rele instincte. Dar acum nu e vorba despre viaţa mea, ci despre Comte şi Garayoa.

— Da, da, scuzaţi-mă că v-am întrerupt, credeam că aţi fost o comunistă convinsă.

Profesoara ridică din umeri şi mă privi cu o expresie neprietenoasă, aşa că am ales să tac.

— Familia mea a participat la Revoluţia din Octombrie, dar asta nu ne-a garantat nimic; tatăl meu şi câţiva unchi şi veri au murit în gulaguri, pentru că, la un moment dat, au îndrăznit să spună cu voce tare ceea ce era evident: că sistemul nu funcţiona. Nu înseamnă că ar fi crezut că doctrina comunistă n-avea răspunsurile adecvate pentru edificarea unei lumi mai bune; ei considerau că cei care conduceau ţara nu o făceau cu pricepere. Stalin a ucis prin înfometare mii de ţărani… Dar asta e deja istorie, alta decât cea pe care aţi venit s-o aflaţi. V-am spus deja că, pentru a supravieţui, sfârşeşti prin a te adapta la împrejurări şi în familia mea am învăţat să plecăm capul şi să tăcem. Putem continua?

— Da, da, iertaţi-mă.

«Amelia şi Pierre s-au instalat în casa mătuşii lui, Irina, sora mamei sale. Era măritată cu un funcţionar de la Ministerul de Externe, Gheorghi, un om fără vreo funcţie sau importanţă deosebită. Aveau un fiu, Mihail, jurnalist, mai tânăr decât Pierre şi însurat cu Annuşka, o frumuseţe de femeie, dedicată teatrului. Casa avea două camere şi un mic salonaş, care a devenit dormitorul lui Pierre şi al Ameliei.

A doua zi după sosire, Pierre s-a prezentat la sediul NKVD-ului din piaţa Dzerjinski, cel cunoscut sub numele, de tristă amintire, Lubianka…

Pierre nu a fost primit de niciun responsabil marcant al NKVD-ului. Un funcţionar de rang inferior l-a informat că din momentul acela era la deplina dispoziţie a NKVD-ului şi că i se va atribui în curând o misiune.

Între timp, trebuia să scrie amănunţit tot ce ştia despre reţeaua lui Krisov, din care făcuse parte, precizând numele şi datele tuturor agenţilor „orbi” care au colaborat în Europa cu NKVD-ul.

Pierre a protestat. Dacă se afla acolo, a spus el, era ca să ajute la organizarea unei vizite, pentru celebrarea unui congres al intelectualilor din lumea întreagă. Funcţionarul nu a mai

umblat cu menajamente şi l-a ameninţat: ori va îndeplini ordinele, ori va fi considerat trădător.

Pierre nu a îndrăznit să mai discute şi a acceptat în silă instrucţiunile bărbatului.

— Veţi lucra în Departamentul de Identificare şi Arhivă, ajutându-l pe tovarăşul Vasiliev.

În momentul acela, Pierre şi-a amintit că Igor Krisov îi vorbise despre un prieten căzut în dizgraţie, un anume Ivan Vasiliev, şi s-a întrebat dacă nu cumva o fi aceeaşi persoană.

Ivan Vasiliev avea pe vremea aceea treizeci şi cinci de ani. Era un bărbat înalt, foarte voinic, şi lucrase de la înfiinţare în Departamentul Exterior al NKVD-ului.

Biroul unde era situat Departamentul de Identificare şi Arhivă era amplasat într-unul din subsolurile de la Lubianka şi, pentru a ajunge la el, trebuia să coboare nişte scări unde nu era ceva neobişnuit să se întâlnească cu deţinuţi care mergeau cu capul plecat, ştiind că de acolo rareori se scăpa cu viaţă.

Vasiliev i-a arătat lui Pierre masa la care avea să lucreze şi care era luminată de un bec cu putere mare. De-abia avea loc să se mişte, pentru că nişte fişete imense acopereau fiecare palmă de perete.

— Aţi fost prieten cu Igor Krisov? l-a întrebat Pierre de îndată ce s-a aşezat.

Ivan Vasiliev l-a privit cu asprime, reproşându-i din priviri că a rostit numele acela. Apoi a înghiţit în sec şi şi-a căutat cu grijă cuvintele ca să răspundă.

— Ştiu că aţi fost unul dintre agenţii tovarăşului Krisov, un trădător de cea mai joasă speţă.

Pierre a tresărit auzind răspunsul şi a fost cât pe-aci să dea replica, dar ochii lui Vasiliev i-au atras atenţia să-şi ţină gura.

Vasiliev s-a cufundat în hârtiile sale şi, din când în când, se ridica, ducându-se la alte mese unde alţi oameni ca el lucrau în tăcere. Într-una dintre acele ocazii, trecând aproape de masa lui Pierre, a lăsat să-i alunece o hârtie. Acesta a fost uimit şi a deschis-o.

„Nu fiţi prost şi nu puneţi întrebări care ne pot compromite pe amândoi. Când voi putea, voi sta de vorbă cu dumneavoastră.”

Când Pierre s-a întors acasă la mătuşa Irina seara târziu, Amelia îl aştepta nerăbdătoare.

— Ce s-a întâmplat? De ce n-ai sunat să spui că eşti bine? îi reproşă ea îngrijorată, în franceză, limbă în care se putea înţelege şi cu unchiul şi mătuşa lui Pierre.

Le-a povestit Ameliei şi rudelor sale fiecare amănunt trăit în ziua aceea de lucru, fără să omită sentimentul său de nelinişte şi dezamăgire. Nu aceea era „patria” căreia îi dăruise tot ce avea mai bun în el însuşi. Mătuşa sa Irina l-a rugat să vorbească mai încet.

— Nu vorbi atât de tare şi fii prudent, ori o s-o sfârşim cu toţii la Lubianka! îl certă ea.

— Dar de ce? Oare nu se poate vorbi liber? întrebă Amelia cu o oarecare naivitate.

— Nu, nu se poate, spuse unchiul Gheorghi pe un ton sentenţios.

Pierre şi Amelia s-au pomenit dintr-odată că mitul pentru care sacrificaseră atât de mult era un monstru necruţător care îi putea devora, fără să poată cineva mişca un deget ca să-l împiedice.

— Aşadar, ai fost amăgit, spuse unchiul Gheorghi.

— După spusele lui, este evident, sublinie mătuşa Irina.

— Krisov te-a avertizat, îi aminti Amelia.

— Cine e Krisov? vru să ştie mătuşa Irina.

— Omul pentru care am lucrat… răspunse Pierre.

— Omul lui de legătură, spuse Amelia.

— Nu-i momentul pentru reproşuri, dar… în sfârşit… să fii spion nu e cea mai bună îndeletnicire. Mătuşa Irina nu voia să-şi ascundă supărarea provocată de acea activitate a nepotului său. Să te ocupi cu iscodirea celorlalţi şi apoi să-i denunţi…

— N-am denunţat niciodată pe nimeni! protestă Pierre. Singura mea sarcină a fost aceea de a culege informaţii care ar fi putut servi Uniunii Sovietice şi revoluţiei.

— Pierre n-a făcut nimic rău, îl apără Amelia.

— Să spionezi este o îndeletnicire de pungaş! insistă mătuşa Irina.

— Hai, femeie, nu te enerva, nepotul tău este unul dintre nenumăraţii naivi care au crezut povestea cu revoluţia; şi noi am crezut în ea şi am dat ce era mai bun în noi, a intervenit unchiul Gheorghi.

— Bineînţeles că am făcut-o, dar Stalin este…

— Taci! Acum tu eşti cea imprudentă, ştii că pereţii au urechi. Vrei să ne aresteze pe toţi? îi aminti unchiul Gheorghi.

Mătuşa Irina şi-a împletit degetele ca să-şi ascundă crisparea. Ar fi vrut să nu fi fost nevoită să-l primească pe nepotul ei, dar Olga era singura ei soră şi singura ei speranţă în cazul în care ar putea ieşi într-o bună zi din imensa închisoare în care se transformase patria ei.

Puţin mai târziu, a venit Mihail şi s-a alăturat conversaţiei. Pe tânăr îl deranjau comentariile lui Pierre.

— Voi exageraţi! protestă Mihail vorbind ruseşte. Bineînţeles că sunt probleme! Acum construim un regim nou, o Rusie unde nu mai există robi, ci oameni liberi, şi trebuie să învăţăm să fim responsabili de noi înşine. E firesc să se comită greşeli, dar importantă este calea pe care am pornit şi unde ne va duce. Se trăia cumva mai bine pe vremea ţarului? Nu, şi o ştiţi foarte bine.

— Ba eu trăiam mai bine pe vremea ţarului, afirmă Irina, privindu-l sfidător pe fiul său. Acum priveşte în jurul tău şi nu vei vedea decât foamete. Oamenii mor de foame, chiar nu vezi? Nici măcar tu, care eşti de-ai lor, n-ai mai mult decât majoritatea nenorociţilor din ţara asta. Da, fiule, da, trăiam mai bine pe vremea ţarului.

— Dar tu nu eşti măsura tuturor oamenilor din Rusia, tu erai o burgheză privilegiată. Priveşte în jurul tău, mamă, acum suntem toţi egali, avem aceleaşi şanse.

— Oamenii mor de foame şi dispar în închisori pentru că protestează; Stalin e mai rău decât ţarul, răspunse Irina.

— Dacă n-ai fi mama mea…

— M-ai denunţa? Stalin a reuşit să putregăiască sufletul Rusiei, pentru că n-ai fi tu primul fiu care şi-ar denunţa părinţii. Dar Stalin nu e singurul vinovat, el este doar discipolul privilegiat al lui Lenin, pe care îl consideraţi un zeu. Cu el, demnitatea umană a încetat să mai aibă un sens, a prefăcut-o într-o monedă devalorizată.

— Ajunge, Irina! Nu vreau această discuţie în casă. Iar tu, fiule… Vei vedea într-o zi realitatea aşa cum este ea, dincolo de iluziile şi visurile tale. Am fost bolşevic, am luptat pentru revoluţie, dar n-o recunosc. Tac din gură, pentru că vreau să trăiesc şi nu doresc să-ţi aduc prejudicii şi pentru că sunt un laş.

— Tată!

— Da, fiule, sunt un laş. Am luptat pentru revoluţie şi a fost cât pe-aci să-mi pierd viaţa şi nu mi-a fost frică. Dar acum tremur la gândul că aş putea să fiu dus la Lubianka să mărturisesc vreun delict inexistent, aşa cum li s-a întâmplat unor prieteni, sau să fiu trimis la vreunul dintre acele lagăre de muncă din Siberia, de unde nu te mai întorci niciodată.
— Eu cred în revoluţie, răspunse Mihail.
— Şi eu am făcut revoluţia, dar nu asta, care este un coşmar dezlănţuit de Stalin.
— Stalin veghează pentru ca nimeni să nu se abată de la ţelurile revoluţiei! strigă Mihail.
Au rămas tăcuţi, istoviţi, fără să se privească unii pe alţii. Amelia şi Pierre se simţeau înspăimântaţi de ceea ce tocmai auziseră.
Irina a luat-o de mână pe Amelia încercând să o îmbărbăteze.
— Nu te speria, sunt discuţii de familie, dar Mihail ne iubeşte şi n-ar mişca niciodată un deget împotriva noastră.
Au tăcut auzind zgomotul cheii în broască. Annuşka se întorcea de la serviciu şi, cu toate că era măritată cu Mihail, nici Irina, nici Gheorghi nu vorbeau liber de faţă cu ea.
— Uf! După feţele pe care le aveţi, văd că iar v-aţi certat, spuse ea intrând în salonaş.
— Părinţii mei sunt prea critici în privinţa revoluţiei, răspunse Mihail.
— Sunt prea în vârstă şi nu înţeleg că, pentru a nu ne abate de la ţelurile revoluţiei, trebuie să-i stârpim pe duşmani.
Amelia nu a spus nimic, dar nu era sigură că Annuşka avea dreptate.

În noaptea aceea, când toţi dormeau, Amelia s-a apropiat de Pierre. Cei doi împărţeau o saltea întinsă pe jos.
— Trebuie să plecăm de aici, îi şopti ea la ureche.
— Din casa unchilor mei?
— Din Uniunea Sovietică. Suntem în pericol.
— E imposibil, nu mă vor lăsa să plec, şi nici pe tine.
— Ne vom gândi la ceva, dar trebuie să plecăm. Simt că mă sufoc. Mi-e frică.
Pierre i-a strâns mâna, frica lui era şi mai mare.

Mătuşa Irina a început să-i dea lecţii de rusă Ameliei. Au fost surprinşi să constate că tânăra spanioloaică avea multe cunoştinţe de limba rusă.

— De fapt, nu prea am ce să te învăţ, te descurci foarte bine, îi spuse mătuşa Irina.

— Pierre a fost un profesor bun, răspunse tânăra.

Ea a demonstrat că era o elevă bună, dat fiind că avea o uşurinţă remarcabilă pentru limbile străine, şi în plus, lecţiile o ajutau să depăşească situaţia.

Mătuşa lui Pierre s-a dovedit a fi o femeie plăcută care avea grijă de ai săi şi se ocupa de treburile casei de când, în urmă cu şase luni, supravieţuise unei delicate operaţii pe inimă.

La începutul lunii martie, unchiul Gheorghi a anunţat-o pe Amelia că are o slujbă pentru ea.

— La minister, avem un departament la care vin ziare şi reviste din toată lumea, în care se vorbeşte despre Uniunea Sovietică. Acolo se citesc acele articole şi se clasifică, iar cele care merită osteneala de a fi traduse ca să le citească ministrul Molotov[72] se traduc în ruseşte.

— Dar eu nu stăpânesc rusa, se scuză Amelia.

— Nu e vorba să traduci ceva, pur şi simplu citeşti presa spaniolă, germană şi franceză şi dacă e ceva care merită, o treci şefului departamentului şi acesta o va trimite spre traducere, dar cred că şi tu ai putea s-o faci. Este o activitate ca oricare alta; nu mai poţi sta acasă, n-ar fi bine.

— Dar sunt străină…

— Da, spanioloaică şi membră a Partidului Comunist Francez. O revoluţionară internaţională, răspunse ironic unchiul Gheorghi.

Amelia nu a îndrăznit să refuze şi Pierre, la rândul său, a încurajat-o să accepte slujba.

— E mai bine să lucrezi; aici, dacă nu faci nimic, eşti considerat suspect: ai putea fi acuzată că eşti contrarevoluţionară.

---

[72] Viaceslav Mihailovici Molotov (1890–1986), om politic şi diplomat sovietic. Între anii 1930–1941 a îndeplinit funcţia de preşedinte al Consiliului Comisarilor Poporului, iar între 1939–1949, pe cea de ministru al Afacerilor Externe. (n.tr.)

Astfel că Amelia a început să meargă în fiecare dimineaţă la Ministerul de Externe împreună cu unchiul Gheorghi şi nu se întorcea la apartament până la prânz. La început, i-a fost greu, cu toate că se descurca în rusă, deoarece colegii de serviciu o priveau cu neîncredere. Şeful departamentului i-a explicat că nu are voie să vorbească cu nimeni despre conţinutul articolelor publicate în presa din străinătate şi, dacă exista vreunul critic la adresa Uniunii Sovietice, trebuia să i-l predea lui personal.

În ziua de 13 martie, unchiul Gheorghi a sosit acasă pradă unei mari agitaţii.

— Hitler a anexat Austria la Germania! anunţă el.

— Ştiu, tată, răspunse Mihail, omul ăsta e un pericol pe care cineva va trebui să-l oprească.

— Şi noi vom fi cei care o vom face? vru să ştie Annuşka.

— S-ar putea, afirmă unchiul Gheorghi, dar, deocamdată, politica noastră este să observăm fără să intervenim.

În noaptea aceea, Pierre i-a comentat în şoaptă Ameliei că a putut sta de vorbă cu Ivan Vasiliev.

— S-a întâmplat la ieşirea de la birou, s-a prefăcut că m-a întâlnit din întâmplare şi am mers o bucată de drum împreună.

— De ce n-ai spus în timpul cinei?

— Pentru că n-am încredere în Mihail. Este vărul meu şi, cu toate astea, n-am încredere, e un fanatic, iar Annuşka nu e mult mai brează decât el. Sunt membri de partid care se bucură de încrederea şefilor lor.

— Şi ce ţi-a spus Ivan Vasiliev?

— Mi-a recomandat prudenţă. Se pare că deocamdată mă ţin sub observaţie şi vor să mă pună la încercare pentru că n-au încredere în mine, pentru că am fost unul dintre agenţii tovarăşului Krisov. Vasiliev crede că mă vor ţine două luni în departament şi după aceea vor hotărî ce vor face cu mine, el zice că cel mai bun lucru care mi se poate întâmpla este să uite de mine.

— Şi când crede că te vor lăsa să te întorci la Buenos Aires?

Pierre a rămas tăcut şi a prins-o cu putere de mână pe Amelia înainte de a răspunde.

— Nu ştie, spune că poate niciodată.

— Dar părinţii tăi pot să te cheme cu insistenţă!

— Ei ştiu că am rude aici: mătuşa Irina, unchiul Gheorghi… Dacă părinţii mei ar protesta, s-ar putea lua măsuri împotriva

unchiului şi a mătuşii mele, astfel că ei se bizuie pe faptul că n-o vor face.

— Pierre, eşti cetăţean francez, să mergem la ambasada Franţei.

— Nu mă vor lăsa nici să mă apropii; după părerea lui Vasiliev, sunt urmărit.

— Dar tu nu faci nimic rău… Ce ţi-a mai spus Vasiliev?

— Că s-ar putea să mă interogheze şi că trebuie să fiu pregătit pentru asta; sunt unii care nu trec de un interogatoriu.

— Nu, Pierre, nu-ţi pot face nimic, nu pot tortura un cetăţean francez. Cât despre mine… sunt spanioloaică. Nu ne pot reţine împotriva voinţei noastre. Vreau să plecăm. Ai venit de îndată ce ţi-au cerut, dacă ai fi făcut ceva împotriva Uniunii Sovietice, n-am mai fi aici, aşa că n-au de ce să fie neîncrezători. Ei sunt cei care te-au amăgit spunând că vor să participi la acel congres al intelectualilor care va avea loc în iunie.

— Taci, vorbeşte mai încet, altminteri o să ne audă Mihail şi Annuşka, i-a cerut Pierre.

— Nu trebuie să-ţi fie frică de ei.

— Ei bine, mi-e frică şi ar trebui să-ţi fie şi ţie. Să nu crezi că Annuşka îţi este prietenă, încearcă doar să te tragă de limbă.

Ivan Vasiliev avea dreptate. Într-o după-amiază, când Pierre se pregătea să plece de la birou ca să se întoarcă acasă, s-au apropiat de el doi bărbaţi.

— Însoţiţi-ne, tovarăşe, îi ordonă unul din ei.

— Unde? întrebă Pierre tremurând.

— Întrebările le punem noi, dumneavoastră doar vă supuneţi ordinelor.

Trei zile şi trei nopţi a petrecut Pierre în carcerele de la Lubianka fără să-i spună cineva de ce se află acolo. Apoi, într-a patra zi, doi bărbaţi l-au dus într-o sală de interogatorii unde îl aştepta un bărbat mic de statură, dar solid, cu păr rar şi o privire de gheaţă.

Bărbatul i-a arătat un scaun pe care să se aşeze şi, fără să-l privească, a început să citească nişte hârtii pe care le avea pe masă. Lui Pierre, aceste minute i s-au părut nesfârşite.

— Tovarăşe Comte, aveţi posibilitatea să faceri în aşa fel încât lucrurile să fie uşoare sau dificile.

— Eu… eu nu ştiu ce se întâmplă.
— Ah, nu? Păi, ar trebui să ştiţi. Aţi lucrat pentru un trădător.
— Eu… eu… eu nu ştiam că tovarăşul Krisov era un trădător.
— Nu ştiaţi? E ciudat, deoarece el vă considera unul dintre cei mai buni agenţi ai săi; eraţi un om de cea mai mare încredere.
— Da, mă rog, eu făceam tot ce îmi cerea Krisov, era omul meu de legătură, nimic mai mult. N-am fost niciodată prieteni.
— Şi nu v-a spus niciodată că are de gând să dezerteze?
— Absolut deloc! V-am spus că nu eram prieteni; de altfel, când a dezertat, eu nu mai lucram la ordinele sale, eram la Buenos Aires.
— Da, ştiu asta, şi mai ştiu şi că tovarăşul Krisov a venit acolo să vă vadă. Ciudat, nu-i aşa?
— L-am informat pe omul meu de legătură din Buenos Aires despre vizita lui Krisov şi despre tot ce mi-a spus.
— Ştiu, ştiu. Un mod de a vă acoperi în cazul în care v-ar fi văzut cineva împreună cu Krisov. Aţi fi putut pregăti foarte bine amândoi ce trebuia să-i spuneţi omului dumneavoastră de legătură.
— Nici vorbă de aşa ceva! Krisov s-a prezentat pe neaşteptate şi am avut o mică discuţie, l-am făcut chiar şi trădător.
— Vrem să ştim unde se află tovarăşul Krisov.
— Nu ştiu, nu mi-a spus.
— Şi aveţi pretenţia să vă cred? Haideţi să vedem, un vechi agent precum Krisov fuge şi îşi dă osteneală să călătorească până în Argentina ca să vă vadă şi să vă spună de ce a hotărât să fugă. Ne luaţi drept proşti?
— Dar aşa a fost… El… Mă rog, a zis că se simte răspunzător pentru agenţii săi, pentru toţi cei care au lucrat cu el. În plus… a insinuat că cel mai bun loc ca să dispară este America Latină.
— Trădătorul Krisov avea mulţi prieteni printre susţinătorii tovarăşului Troţki.
— Nu ştiam, n-am vorbit niciodată despre chestiuni personale, nu ştiu cine erau prietenii lui…
— Tovarăşe Comte, vreau să vă reîmprospătaţi memoria, să-mi spuneţi unde se află trădătorul Krisov. Vom şti să vă fim recunoscători pentru această informaţie… În caz contrar…
— Dar dacă nu ştiu!
— Vă vom ajuta să vă amintiţi.

Bărbatul s-a ridicat şi a ieşit din încăpere, lăsându-l pe Pierre tremurând. Peste un minut au intrat doi oameni care l-au dus îndărăt în celula în care fusese închis în cele trei zile anterioare. Pierre a încercat să protesteze, dar un pumn zdravăn în stomac l-a lăsat fără grai. Şi a plâns întins pe pardoseala rece a acelei celule întunecoase de la Lubianka.

În prima noapte în care Pierre nu s-a întors acasă la unchiul şi mătuşa lui, Amelia a aşteptat nerăbdătoare până târziu; când nu a mai putut suporta neliniştea, l-a trezit pe Mihail.

— Vărul tău nu s-a întors.

— Şi pentru asta mă trezeşti? S-o fi îmbătat cu vreun prieten sau cu vreo prietenă, aşa sunt francezii, răspunse Mihail pe un ton prost dispus.

— Ştiu cum este Pierre şi, dacă nu s-a întors, este pentru că i s-a întâmplat ceva.

— Nu-ţi face griji şi dormi, o să vezi când se întoarce cum o să-ţi îndruge o întreagă poveste.

Amelia s-a întors la salteaua pe care dormea şi a numărat minutele care treceau, până când l-a auzit pe unchiul Gheorghi că s-a trezit.

— Unchiule, Pierre nu s-a întors, sunt îngrijorată.

— Eu şi Irina n-am închis un ochi gândindu-ne la el. O să încerc să aflu ce s-a întâmplat.

Amelia nu voia să meargă la serviciu, avea de gând să se prezinte la Lubianka să întrebe de Pierre, dar mătuşa Irina i-a scos din cap această idee.

— Nu fi nesăbuită, cel mai bun lucru pe care îl putem face este să aşteptăm.

— Dar nu-i normal că n-a venit! se plânse Amelia.

— Nu, nu este, dar în Rusia nu mai e nimic normal. Aşteaptă ca Gheorghi să ne spună ceva şi… Mă rog, o să-i cer lui Mihail să încerce şi el să afle ce s-a întâmplat.

După-amiază, când Amelia se întorcea de la serviciu, se ruga să-l găsească pe Pierre acasă la unchiul şi mătuşa lui. Dar Irina i-a spus că nu aflaseră nimic despre el, aşa că cele două femei au aşteptat stând jos în tăcere să sosească Gheorghi, însă şi acesta le-a mărturisit că nu putuse afla nimic. Îi telefonase unui prieten al cărui cumnat lucra la Lubianka şi, de cum i-a spus

despre ce e vorba, omul i-a închis telefonul, somându-l să nu-l mai sune niciodată.

Mihail şi Annuşka au sosit puţin mai târziu. El a surprins-o pe Amelia spunându-i că avusese atât de mult de lucru, încât nici măcar nu îşi putuse face griji pentru absenţa lui Pierre.

— Cum e cu putinţă să fii aşa? ţipă Amelia la el. Pierre este vărul tău!

— Şi de ce ar trebui să-mi fac griji pentru el? E destul de mare. Dacă nu s-a întors este pentru că n-a vrut. Şi dacă a făcut ceva, atunci să-şi asume consecinţele.

Amelia a ieşit din casă trântind uşa. Era hotărâtă să se prezinte în poartă la Lubianka şi să întrebe de Pierre. Unchiul Gheorghi a ieşit în urma ei, încercând să o convingă să fie prudentă sau altminteri putea să bage toată familia în încurcătură.

— Sunt familii întregi care suferă represalii pentru că vreunul dintre membrii săi este considerat contrarevoluţionar. Sunt trimişi în lagăre de muncă, la minele de sare, chiar şi în spitale, de unde ies complet smintiţi. Nu ne pune în primejdie, Amelia, te rog.

Dar ea nu i-a dat ascultare şi a ieşit în stradă hotărâtă să se prezinte la Lubianka. Mergea grăbită, înfricoşată şi mânioasă, când a băgat de seamă că un bărbat venise lângă ea.

— Vă rog, luaţi-o la dreapta la primul colţ şi urmaţi-mă. Vreau să vă ajut.

— Cine sunteţi dumneavoastră? întrebă Amelia tresărind de spaimă.

— Ivan Vasiliev. Am aşteptat toată după-amiaza în împrejurimile casei; n-am îndrăznit să urc în apartament.

Amelia i-a dat ascultare bărbatului, regretând faptul că nu se gândise să se ducă să-l vadă. Dacă cineva îi putea spune unde se afla Pierre, acela era Vasiliev.

L-a urmat o bună bucată de drum, până la o clădire sumbră de apartamente unde bărbatul a intrat şi a urcat grăbit scările până la primul etaj. Acolo a vârât o cheie în uşă şi a intrat în apartament, urmat de Amelia.

— Nu putem sta multă vreme aici, o preveni Ivan Vasiliev.

— Nu e casa dumneavoastră? întrebă Amelia uimită.

— Nu, nu este, aici locuieşte un prieten care nu se află acum la Moscova. Vom putea sta de vorbă liniştiţi.

— Unde este Pierre?

— E arestat, îl ţin într-o celulă la Lubianka.

— Dar de ce? N-a făcut nimic. Pierre este un comunist bun.

— Ştiu, ştiu, nu-i nevoie să fii un comunist rău ca să fii arestat. Îl vor pe Krisov şi sunt convinşi că Pierre ştie unde este.

— Dar nu ştie! Nu i-a spus.

— Igor Krisov a fost unul dintre cei mai buni prieteni ai mei, am luptat împreună şi… Mă rog, am avut o prietenie foarte specială.

Amelia l-a privit cu uimire pe Ivan Vasiliev. Krisov îi mărturisise lui Pierre că era homosexual şi, din vorbele lui Vasiliev, se deducea că şi acesta putea fi la fel. El a părut că-i citeşte gândurile.

— Să nu mă înţelegeţi greşit. Am fost tovarăşi buni, doar atât, apoi el a plecat la Londra. Avea o acoperire perfectă, deoarece una din bunicile lui era irlandeză. El stăpânea engleza, precum şi franceza şi germana, avea un mare talent pentru limbile străine. Pierre mi-a spus că şi dumneavoastră aveţi acest talent. În sfârşit, în pofida despărţirii noastre, am păstrat mereu afecţiunea şi prietenia, cu toate că ei cred că ne-am detestat.

— Ei?

— Da, şefii Serviciului Extern al NKVD-ului. Igor a spus că lucrul cel mai bun ca să ne protejăm unul pe celălalt era să trecem drept duşmani neîmpăcaţi şi am întreţinut această farsă ani întregi. Eu l-am avertizat că pierduse încrederea şefilor noştri.

— Ştiu, i-a spus-o lui Pierre. De ce este Krisov atât de important?

— Era unul dintre principalii agenţi din Europa şi ştie multe: nume, coduri, conturi bancare, moduri de operare… Se tem ca nu cumva să vândă cuiva toate aceste informaţii.

— De ce?

— Pentru că sunt nişte asasini neruşinaţi şi ei ar face-o, aşa că se gândesc că şi ceilalţi sunt în stare de aceleaşi infamii ca şi ei.

— Şi cine ar putea cumpăra aceste informaţii?

— Oricine, Uniunea Sovietică are mulţi duşmani. Anglia ar fi dispusă să plătească un preţ bun ca să cunoască numele agenţilor sovietici care operează acolo. Guvernul britanic este

îngrijorat de avântul ideologiei comuniste printre tinerii universitari din ţara lor.

— Dar Krisov…

— Igor era scârbit de ce se întâmplă aici, ca şi toţi cei care au un minimum de bun-simţ. Peste noapte, oricine poate deveni un „duşman al poporului”; e de-ajuns un denunţ, o bănuială. Ei ucid oameni fără milă.

— Cine?

— O fac în numele revoluţiei, ca să o apere de duşmani. Şi să nu credeţi că se înverşunează doar împotriva burghezilor, aici nimeni nu scapă de a fi acuzat drept contrarevoluţionar, până şi ţăranii sunt persecutaţi. Ştiţi câţi culaci au fost ucişi?

— Nu ştiu ce sunt culacii…

— V-am mai spus, ţărani, mici proprietari ataşaţi de pământul lor care refuză să renunţe la el sau să ducă la îndeplinire planurile stupide ale comitetelor de partid.

— Ce vor face cu Pierre?

— Îl vor interoga până când va mărturisi ce vor ei. Ori poate că se vor convinge că nu ştie nimic despre Krisov. Nimeni nu iese de la Lubianka.

— Pierre este francez!

— Şi rus, mama lui este rusoaică.

— E multă lume care ştie că suntem aici, nu le convine ca lumea să afle că există persoane care dispar la Moscova.

— Şi cine o să creadă aşa ceva? Cum veţi demonstra că îl ţin închis la Lubianka?

— Dumneavoastră…

— Nu, dragă, nu! Eu voi nega că v-aş fi spus ceva şi, dacă e nevoie, voi spune că întâlnirea în acest apartament a fost una amoroasă.

Amelia l-a privit cu oroare şi a citit în ochii lui Ivan Vasiliev că este dispus să supravieţuiască: nu conta ce ar fi trebuit să facă, nici pe cine ar fi trebuit să sacrifice.

— Ce pot să fac? întrebă Amelia pe un ton disperat.

— Nimic. Nu puteţi face nimic. Cu puţin noroc, Pierre va fi condamnat la vreun lagăr; dacă nu-l vor condamna pentru mulţi ani şi reuşeşte să scape cu viaţă, va avea noroc.

Au rămas tăcuţi. Ameliei îi venea să plângă şi să ţipe, dar s-a stăpânit.

— Mie ce mi se va întâmpla?

— Nu ştiu. Poate că se mulţumesc doar cu Pierre. În dosarul dumneavoastră se spune că sunteţi o comunistă entuziastă şi o agentă „oarbă”, aşa că se presupune că nu ştiţi nimic.

— Nu ştiu ce vor ei, dar ştiu despre ei ceea ce n-aş fi vrut niciodată să aflu.

— Când eşti tânăr ai aroganţa de a crede că poţi schimba lumea şi... iată ce am făcut aici, am prefăcut ţara noastră în antecamera infernului, a încercat Ivan Vasiliev să o consoleze.

— Au trădat revoluţia, spuse Amelia pe un ton sentenţios.

— Credeţi cu adevărat? Nu, Amelia, nu. Lenin şi noi toţi cei care l-am urmat orbeşte credeam că nu se poate face o revoluţie fără vărsare de sânge, că teroarea era necesară. Revoluţia noastră a plecat de la o premisă, şi anume că viaţa oamenilor nu este ceva extraordinar şi că a o considera sfântă ţine de religie, iar aici s-a decretat moartea lui Dumnezeu.

— Mă vor aresta?

— Nu ştiu, sper că nu. Dar urmaţi-mi sfatul, când veţi vorbi cu colegii dumneavoastră de serviciu, arătaţi-vă drept o comunistă fanatică, convinsă că trebuie să fie epurat oricine nu urmează întocmai ceea ce vrea Stalin. Nu vă exprimaţi nicio îndoială, doar convingerea că partidul are întotdeauna dreptate.

— Îmi vor permite să plec?

— Nu ştiu, poate că da sau poate că nu.

— Nu mi-aţi dat un răspuns.

— Nu-l am.

— Ce pot face pentru Pierre?

— Nimic. Nimeni nu poate face nimic pentru el.

S-au înţeles să se vadă peste o săptămână în acelaşi loc. Ivan i-a promis că va încerca să-i aducă vreo veste despre Pierre.

Pe când mergea înapoi spre casă, Amelia se gândea ce să le spună unchiului şi mătuşii lui Pierre şi, mai ales, lui Mihail şi Annuşkăi. Singurul lucru care îi era clar era că în niciun caz nu putea destăinui ce vorbise cu Ivan Vasiliev.

Când a ajuns acasă, mătuşa Irina pregătea cina şi unchiul Gheorghi discuta cu fiul său Mihail, în vreme ce Annuşka îşi dădea cu ojă pe unghii şi se prefăcea că e indiferentă.

— Unde-ai fost? o întrebă Mihail, fără să-şi ascundă supărarea.

— Am făcut o plimbare. Aveam nevoie să iau aer.

— Ai fost la Lubianka? insistă el.

— Nu, nu m-am dus. Dar o voi face mâine, cineva trebuie să încerce să afle ceva despre Pierre.

— Poate că el nu e cum îl crezi tu, spuse Mihail cu un oarecare aer misterios.

— Nu ştiu ce vrei să spui... răspunse Amelia.

— Poate că vărul meu nu este un comunist bun şi a trădat partidul.

— Eşti nebun! Nu-l cunoşti pe Pierre, ne-ar sacrifica mai curând pe noi toţi decât partidul.

— Să nu fii chiar atât de sigură, Amelia, insistă Mihail.

Mătuşa Irina s-a apropiat indignată auzind ce spune fiul ei.

— Mihail, cum îndrăzneşti să te îndoieşti de vărul tău? Ce ştii de spui aşa ceva? întrebă mama lui.

— Nimic, nu ştiu nimic. Era doar o presupunere. Uniunea Sovietică are mulţi duşmani, mamă, oameni care nu înţeleg semnificaţia revoluţiei noastre. Dar să nu ne facem griji, poate că Pierre a trebuit să plece într-o călătorie şi se va întoarce peste câteva zile.

— Asta nu-i cu putinţă, Mihail, Pierre n-ar fi plecat niciodată fără să-mi spună, afirmă Amelia.

— Eşti puţin cam naivă, interveni Annuşka.

— Poate că sunt, dar ştii? cred că îl cunosc destul de bine pe bărbatul pentru care mi-am abandonat familia şi pe fiul meu şi te asigur că Pierre nu este beţiv şi niciun bărbat care să lipsească de acasă dacă nu e dintr-o cauză de forţă majoră.

— Poate că există această „cauză de forţă majoră”; dar să nu ne facem griji, o să apară, insistă Annuşka.

— Şi dacă nu va fi aşa? întrebă tânăra Amelia.

Mihail a ridicat din umeri, aşezându-se lângă soţia lui.

— Mihail, unde este Pierre? întrebă mătuşa Irina, postându-se în faţa fiului ei.

Acesta a rămas tăcut, şovăind dacă să-i dea mamei sale un răspuns şi a ridicat din nou din umeri.

— Nu ştiu, mamă.

— Dar el a plecat la lucru ca în fiecare zi şi s-a dus la Lubianka. Trebuie să întrebăm de el. Dacă a fost nevoit să plece într-o călătorie, cum zici tu, ne-o vor spune acolo.

Annuşka îşi privea unghiile, satisfăcută după ce le dăduse cu ojă. Părea străină de conversaţie, în afară de momentele în

care, din când în când, îi întâlnea privirea lui Mihail; în ochii lui se putea citi că o îndemna să-şi păstreze această atitudine.

— Mâine mă voi duce la Lubianka. Vreau să primesc informaţii despre Pierre, vreau să-l văd, declară Amelia.

— Va fi o strădanie inutilă, dragă Amelia. Nu te compromite făcând demersuri care nu te vor duce nicăieri, dar care pot să prejudicieze întreaga familie, replică Mihail.

— Să vă prejudicieze? De ce? Pentru că voi întreba de Pierre? Dacă pot să vă prejudiciez din acest motiv, voi pleca din această casă. Chiar mâine. Voi căuta o cameră de locuit şi în felul acesta nu veţi fi compromişi de prezenta mea aici.

— Hai, Amelia, nu fi melodramatică! o întrerupse Annuşka. Îţi amintesc că aici eu sunt actriţa, şi încă una foarte bună. Mihail are dreptate, dacă te prezinţi la Lubianka şi întrebi de Pierre, ne poţi crea probleme. La urma urmelor, ţi-a spus deja că nu ştie nimic. Ce mai vrei?

— Vreau să ştiu unde este Pierre.

— Nu-ţi trece prin minte că ar putea exista altă femeie? o întrebă Mihail râzând.

Amelia a fost cât pe-aci să ţipe şi să-şi exprime tot dispreţul faţă de el, dar s-a abţinut. Nu putea dezvălui ce îi spusese Ivan Vasiliev, aşa că a strâns din pumni până şi-a înfipt unghiile în carne. Orice indiscreţie îl putea costa scump pe Vasiliev, dar şi pe ea şi pe Pierre.

Ştia că, dacă ar vorbi, Mihail nu ar şovăi să o acuze de cine ştie ce delict, prefăcând-o în „duşmancă a poporului”. Se mira că nu îşi denunţase încă părinţii, având în vedere că pe vremea aceea se obişnuia ca fiii să denunţe „devierile” părinţilor. Nu de puţine ori politia năvălea într-o fabrică, într-o casă, oriunde, ca să aresteze pe cineva denunţat de o rudă, de un prieten, de nevastă, de bărbat sau de un amant.

În realitate, în casa unchiului şi a mătuşii lui Pierre se vorbea cu o libertate neobişnuită şi Amelia credea că era doar o chestiune de timp pentru ca Mihail sau Annuşka să-i denunţe pe Irina şi pe Gheorghi.

Aşa că Amelia a înghiţit în sec şi s-a dispreţuit pe ea însăşi pentru că nu lăsa să-i scape vorbele care îi veneau la gură.

— Fata mea, e mai bine să rămâi aici, asta şi-ar dori Pierre. Şi nu-ţi face griji pentru noi, nu ne pricinuieşti niciun fel de încurcătură, spuse mătuşa Irina.

— Vă mulţumesc şi, date fiind împrejurările, având în vedere că acum muncesc, voi contribui la cheltuielile casei.

— Pentru asta nu-ţi face griji, interveni unchiul Gheorghi.

— Amelia are dreptate, trebuie să ajute, de asta munceşte. Ştii, dragă, mi se pare că eşti mai isteaţă decât laşi să se înţeleagă la prima vedere, spuse Annuşka pe un ton sentenţios.

10

În lipsa lui Pierre, zilele au început să pară nesfârşite. Amelia a învăţat să-şi ascundă sentimentele, să se prefacă în faţa lui Mihail şi a Annuşkăi. Nu îşi spunea niciodată părerea în vreuna dintre discuţiile pe care le porneau Irina şi Gheorghi cu fiul lor Mihail. Era distantă, ca şi cum nu ar fi interesat-o nimic din ce se întâmpla în jurul ei. Evita, de asemenea, să se lase atrasă în provocările Annuşkăi, care părea că nu are încredere în ea.

După o săptămână, s-a întâlnit din nou cu Ivan Vasiliev. Acesta părea mai îngrijorat decât data trecută.

— Am venit pentru că mă temeam că veţi încerca să luaţi legătura cu mine, dar trebuie să vă spun că nu ne vom mai vedea, cred că sunteţi supravegheată şi e posibil ca şi eu să fiu.

— De unde ştiţi?

— Uitaţi că lucrez la Lubianka? Am prieteni, aud conversaţii, citesc câte un document sau altul… Acum câteva zile, au cerut dosarul dumneavoastră, poate că Pierre le-o fi spus ceva.

— N-are ce să spună, eu n-am fost niciodată la curent cu activităţile lui, am aflat din întâmplare că era agent.

— La Lubianka, oamenii sunt în stare să mărturisească orice.

— Spuneţi-mi, ce ştiţi despre Pierre?

— Puţin mai mult decât v-am spus săptămâna trecută. Îl interoghează, îl duc în celulă, îl interoghează din nou… Şi tot aşa, până când le va spune ce vor ei.

— Nu poate spune ce nu ştie. Krisov nu i-a zis unde avea de gând să se ascundă.

— Nu contează adevărul, vor continua să-l interogheze până când se satură.

— Ce s-ar întâmpla dacă m-aş prezenta la Lubianka să întreb de Pierre?

— V-ar putea aresta.

— Aţi putut să-l vedeţi?

— Nu, nici n-am încercat. Ştiu… Mă rog, vă puteţi închipui că îl torturează şi că nu se află într-o stare prea bună. Acum trebuie să plecăm. Ieşiţi dumneavoastră întâi, eu voi mai rămâne o vreme.

— Când vă voi mai vedea?

— Niciodată.

— Dar…

— Am riscat deja destul, nu pot face nimic mai mult. Dacă lucrurile se vor schimba, ştiu unde să vă găsesc.

Pierre căuta să-şi protejeze capul cu mâinile într-o încercare zadarnică de a evita bastonul de cauciuc pe care anchetatorul îl utiliza cu atâta precizie.

Câte lovituri primise în zorii acelei zile? Anchetatorul părea deosebit de furios. Răsuflarea îi mirosea a votcă şi se amesteca cu duhoarea care se răspândea de la subsuori de fiecare dată când bătăuşul ridica braţul să-l lovească.

— Vorbeşte, câine, vorbeşte! îi striga acesta.

Dar Pierre nu avea nimic de spus şi putea doar să lase să-i scape acele urlete de durere care până şi lui îi sunau ca fiind neomeneşti.

Când anchetatorul a obosit să-l mai lovească cu bastonul de cauciuc, l-a îmbrâncit la pământ şi i-a vârât o cârpă lungă între dinţi; apoi, prinzând capetele acesteia pe după umeri, le-a legat de glezne.

Nu era pentru prima dată când îl supuneau acelei torturi care îl prefăcea într-o roată, cu spinarea încovoiată, în vreme ce primea şuturi furioase din partea anchetatorilor.

Dacă ar fi ştiut unde era Krisov, ar fi mărturisit; de fapt, ar fi spus orice, dar nimic din ce ştia el nu îi interesa pe oamenii aceia, ci numai unde se afla Krisov.

Numele acestuia îi lovea tâmplele ca un ciocan şi blestema ziua în care îl cunoscuse. Se blestema şi pe sine însuşi că putuse să creadă în acel zeu care fusese pentru el comunismul.

Nu mai băuse apă de două zile şi îşi simţea gâtlejul uscat şi limba umflată. Nu era pentru prima dată când îl pedepseau lăsându-l fără apă. Temnicerilor săi le plăcea în mod special să le facă pe victimele lor să mănânce hamsii sărate din marea Azov şi să le refuze apa vreme de mai multe zile.

Nu ştia dacă era noapte ori zi, nici ce zi era, nici de cât timp îndura infernul acela, dar înţelesese ce înseamnă într-adevăr infinitatea timpului, acum, când îşi dorea cu ardoare moartea. Se ruga, da, chiar aşa, se ruga ca una dintre loviturile anchetatorului să-l lase inconştient şi să nu mai fie niciodată nevoit să se trezească.

La început, se gândea la Amelia şi regreta că o târâse să îmbrăţişeze o cauză care se dovedise a fi un coşmar infernal.

Dar acum nu-i mai păsa de Amelia, nici de unchiul şi mătuşa lui, nici de părinţii săi, nici de nimeni din cei pe care-i cunoştea. Tot ce-şi dorea era să moară, să nu mai sufere.

Unchiul Gheorghi obişnuia să-i relateze Ameliei despre evoluţia războiului din Spania. Avea informaţii de primă mână, deoarece Uniunea Sovietică ajuta tabăra republicană. Şi astfel, la sfârşitul lui aprilie, Amelia a aflat că Franco lansase o mare ofensivă pe valea fluviului Ebro până la Mediterană şi că împărţise în două teritoriul aflat în puterea trupelor Republicii. În plus, unchiul Gheorghi i-a spus că, din nefericire, Franco se bucura de un avantaj clar şi de superioritate aeriană şi navală faţă de trupele republicane.

Amelia se întreba ce s-o fi întâmplat cu părinţii, cu unchiul şi mătuşa ei şi, mai ales, cu fiul său. Javier apărea în toate coşmarurile ei, în care vedea copilul murind strivit între case dărâmate. Din când în când, îi scria lungi scrisori verişoarei sale Laura şi i le înmâna unchiului Gheorghi, cu speranţa că el va şti cum să le facă să ajungă până în Madridul asediat de război.

Îi ura din tot sufletul pe Franco şi pe cei care se răzvrătiseră împotriva Republicii, simţind în acelaşi timp un dispreţ rece faţă de comunism.

Ea, care profesase cu atâta ardoare şi inocenţă credinţa aceea, care îşi părăsise fiul, soţul şi familia pentru Pierre, da, într-adevăr, dar şi cea care fusese convinsă în acelaşi timp că era hărăzită să contribuie la punerea în mişcare a unei noi societăţi, descoperise brutalitatea sistemului celor care îşi spuneau comunişti. Dar ea nu era asemenea lui Krisov, nu separa oamenii de idei, pentru că acestea i se prezentaseră cu o brutalitate inimaginabilă prin intermediul unor fanatici precum Mihail sau Annuşka, sau ca unii dintre colegii ei de serviciu. Dar cel mai rău fusese să vadă cu propriii ochi că paradisul făgăduit de revoluţie era doar un coşmar.

Era hotărâtă să plece, dar o copleşea situaţia lui Pierre. Nu putea face nimic pentru el, dar să plece de la Moscova i se părea o trădare de neiertat fată de un om care era închis la Lubianka.

În iunie, a fost chemată la biroul şefului departamentului său. Amelia s-a prezentat cu teamă, întrebându-se ce greşeală o fi făcut.

Bărbatul nu a invitat-o să ia loc, i-a dat doar un ordin.

— Tovarăşă Garayoa, după cum ştiţi, era prevăzut să aibă loc la Moscova un mare congres al intelectualilor, pe care a trebuit să-l amânăm până în septembrie. Vor veni câteva zeci de jurnalişti, scriitori şi artişti din toată lumea şi vrem să plece cu o imagine reală despre Uniunea Sovietică. Vor fi duşi să viziteze fabrici, vor sta de vorbă cu artiştii noştri, vor călători prin toată ţara, în deplină libertate, dar călăuziţi de persoane competente care să le poată explica şi să-i facă să vadă realizările revoluţiei. Tovarăşa Anna Nikolaievna Kornilova a vorbit în favoarea dumneavoastră. După cum ştiţi, tovarăşa Nikolaievna Kornilova face parte din comitetul de organizare a congresului şi a cerut ca dumneavoastră să vă alăturaţi grupului de tovarăşe care vor trebui să sprijine comitetul în tot ce va fi nevoie: să-i însoţească pe invitaţii noştri, să le înlesnească informaţiile pe care le solicită, să li se arate ceea ce doresc să vadă… bineînţeles, cu acordul prealabil al comitetului. Dumneavoastră vorbiţi spaniola, franceza şi germana şi nivelul limbii ruse este acceptabil, astfel că sunteţi calificată pentru noua activitate. Veţi lucra la ordinele directe ale tovarăşei Nikolaievna Kornilova. Să vă prezentaţi mâine la cabinetul său de la Ministerul Culturii.

Amelia a încuviinţat tot ce îi spunea omul acela, ascunzându-şi în acelaşi timp uimirea pe care i-o pricinuia să afle că Annuşka era o persoană marcantă la Ministerul Culturii. O considera o persoană de nădejde a partidului, chiar mai mult decât atât, dar realitatea e că Annuşka era o necunoscută pentru ea. În plus, nu şi-ar fi imaginat niciodată că ar putea-o recomanda. De ce o fi făcut-o?

Când a ajuns la apartament, i-a povestit mătuşii Irina despre însărcinarea pe care o primise prin mijlocirea Annuşkăi.

— E o persoană foarte specială. Nici eu nu ştiu prea bine cu ce se ocupă. Cred că înainte era actriţă, dar acum este regizoare de teatru sau aşa ceva. Mi se pare că lucrează într-un departament care are sarcina de a hotărî ce piese de teatru putem vedea. Mă bucur că a vorbit în favoarea ta, dacă a făcut-o înseamnă că a riscat pentru tine.

Amelia s-a gândit că poate Annuşka nu era o persoană chiar atât de rea cum şi-a închipuit ea, dar tot nu reuşea să scape de sentimentul de neîncredere.

În noaptea aceea, Mihail şi Annuşka păreau însufleţiţi, chiar bucuroşi. Amelia i-a mulţumit că o recomandase, dar tânăra i-a răspuns că nu a făcut mare lucru.

— Congresul este foarte important, vrem ca intelectualii să plece cu cea mai bună imagine despre Uniunea Sovietică. Avem nevoie de oameni cu care să se poată simţi în largul lor, care să le vorbească pe limba lor. Tu o vei face bine. Mâine, la cabinet, îţi voi da toate detaliile, nu-mi place să vorbesc acasă despre treburi de serviciu.

Pe la mijlocul lui septembrie, Amelia se afla împreună cu alt grup de funcţionari aşteptând pe aeroport sosirea zborurilor care aduceau invitaţii la congres. Era nervoasă, dorea cu înfocare să-i întâlnească pe acei necunoscuţi care pentru ea însemnau o poartă deschisă spre lumea pe care o părăsise, dar în care tânjea să se întoarcă.

Congresul a fost inaugurat la 20 septembrie în prezenţa câtorva miniştri şi a mai multor membri ai Comitetului Central. Era prevăzut ca, vreme de cincisprezece zile, intelectualii europeni şi ruşi să dezbată probleme referitoare la muzică, artă, teatru etc.

Invitaţii străini aveau să participe la reprezentaţii de teatru şi balet şi să viziteze fabrici şi gospodării agricole model. Se zvonea printre participanţi că, la un moment dat, şi Stalin va face act de prezenţă.

Amelia a primit sarcina să însoţească un grup de jurnalişti la o întâlnire cu nişte colegi ruşi ca să dezbată limitele libertăţii de exprimare.

Pe când se îndrepta cu ei spre sala unde urma să aibă loc întâlnirea, a auzit că era strigată pe nume.

— Dar este… Amelia? Amelia Garayoa?

Ea s-a întors şi s-a pomenit în faţa unui bărbat pe care la început nu l-a recunoscut. Îi vorbea în franceză şi o privea cu surprindere.

— Sunt Albert James, ne-am cunoscut la Paris, în restaurantul La Coupole. Ne-a făcut cunoştinţă Jean Deuville, iar dumneavoastră eraţi cu Piere Comte. Vă amintiţi?

— Da, acum da, scuzaţi-mă că nu v-am recunoscut din primul moment, sunteţi ultima persoană pe care mă gândeam s-o întâlnesc aici, răspunse Amelia.

— Bine, nici eu nu mă aşteptam să vă întâlnesc la Moscova şi, cu atât mai puţin, lucrând pentru sovietici. L-aţi văzut pe Jean Deuville?

— Nu, nu l-am văzut, nu ştiam că e invitat la acest congres.

— Mă rog, este poet şi, pe deasupra, comunist, nu putea lipsi, dar spuneţi-mi, Pierre este aici cu dumneavoastră?

Amelia s-a făcut albă la faţă. Nu ştia ce să răspundă. Simţea privirile câtorva jurnalişti, dar mai ales pe ale funcţionarilor sovietici, foarte atenţi la conversaţia pe care o întreţinea cu Albert James.

— Da, este aici.

— Splendid, presupun că îl vom putea vedea. În afară de Jean, sunt mai mulţi prieteni ai lui Pierre care au fost şi ei invitaţi la acest congres.

În timpul întâlnirii dintre jurnaliştii ruşi şi cei europeni, Albert James s-a arătat deosebit de polemic. În faţa colegilor săi sovietici, care pledau pentru intervenţia statului în mijloacele de comunicare în calitatea sa de garant al intereselor generale, Albert James pleda pentru libertatea de exprimare fără limite şi fără tutele. Poziţiile sale îi deranjau pe sovietici şi, la un moment dat, dezbaterea a devenit puţin încordată.

Când s-a încheiat şedinţa, Albert James s-a apropiat de Amelia care nu încetase nicio clipă să-l privească.

— Cu cine sunteţi de acord, cu ei sau cu mine? o întrebă el, ştiind că o pune în încurcătură.

— Prefer libertatea absolută, răspunse ea, ştiind bine că ceilalţi funcţionari sovietici nu pierdeau o vorbă din ceea ce spuneau.

— Bine cel puţin că nu v-au stricat încă.

— Să mergem, domnule James, este ora mesei, îl zori ea, şi apoi trebuie să continuaţi dezbaterea.

— Uf, e prea mult pentru mine! Aş prefera să mă plimb prin Moscova. Am discutat destul în cursul dimineţii. De ce nu mă însoţiţi?

— Pentru că nu este prevăzut nici ca dumneavoastră şi nici ca nimeni altcineva să se plimbe acum prin oraş, ci să continuaţi să lucraţi după masa de prânz, astfel încât să îndepliniţi programul, a răspuns Amelia.

— Nu fiţi atât de rigidă… înţelegeţi că venirea la Moscova a fost o ocazie pe care n-o puteam lăsa să treacă, dar acest congres mă plictiseşte, deja mi-am dat seama că nu va servi la nimic.

Seara, Amelia s-a întâlnit din nou cu Albert James la teatru, în timpul unei reprezentaţii a spectacolului *Lacul Lebedelor.* Albert era împreună cu Jean Deuville şi amândoi o căutau.

Jean a îmbrăţişat-o şi a sărutat-o pe amândoi obrajii. Se bucura să o vadă, dar, mai ales, voia să afle noutăţi despre prietenul său.

— Unde-i Pierre? Vreau să-l văd cât mai curând. Când se termină spectacolul putem să te conducem acasă, îi vom face o surpriză, propuse Jean.

— Nu, nu se poate. Îl veţi vedea altă dată, răspunse Amelia stânjenită.

— Vreau să-i fac o surpriză, insistă Jean.

— Azi, nu, Jean, poate mâine.

Mai mulţi funcţionari sovietici nu încetau să fie atenţi la familiaritatea dintre Amelia şi cei doi bărbaţi, astfel că, pe la mijlocul reprezentaţiei de balet, Amelia a simţit o mână care se sprijinea pe umărul ei, şi întorcându-şi privirea, s-a pomenit cu Annuşka şoptindu-i să iasă din lojă.

— Cine sunt aceşti bărbaţi? o întrebă ea.

— Albert James este jurnalist, iar Jean Deuville, poet, dar tu ar trebui să-i cunoşti, sunt invitaţii voştri.

— De unde-i cunoşti?

— Sunt nişte prieteni ai lui Pierre pe care i-am cunoscut la Paris. Insistă să-l vadă. Dar nu numai ei, sunt mai multe persoane la acest congres care îl cunosc şi, văzându-mă, toţi mă întreabă de el.

Annuşka a regretat faptul că o alesese pe Amelia pentru activitatea aceea, dat fiind că prezenţa ei devenise o problemă.

— Ce le-ai spus?

— Vor să mă însoţească acasă ca să-i facă o surpriză lui Pierre, dar le-am spus că azi nu e posibil, că îl vor vedea altă dată.

Şi rostind aceste cuvinte, Amelia şi-a dat seama că le putea crea o problemă sovieticilor dacă prietenii lui Pierre insistau să-l vadă şi nu reuşeau.

— Spune-le că nu-i la Moscova, că s-a întors la Buenos Aires, îi porunci Annuşka.

— Îmi pare rău, le-am spus că este aici şi că îl vor putea vedea oricând, nu mi-a trecut altceva prin minte, răspunse Amelia, încercând să pară nevinovată.

La întoarcerea în lojă, a început să-l privească insistent pe Albert James, încercând să-i atragă atenţia. Acesta i-a simţit privirea şi i-a zâmbit; cu puţin timp înainte de a se încheia spectacolul, s-a prezentat în loja ei. Annuşka, fără să-i piardă din ochi, a venit şi ea numaidecât. Nu ştia de ce, dar o îngrijora relaţia Ameliei cu bărbatul acela.

— V-aţi răzgândit şi îmi veţi arăta Moscova, deşi e noapte?

— Imposibil, mâine trebuie să începeţi treaba devreme.

— Observ ceva ciudat la dumneavoastră, Amelia, şi nu ştiu ce este…

Ea îl privea, încercând să-i vorbească fără cuvinte, dar Albert James nu pricepea ce voia să-i spună.

— Sunteţi fericită? o întrebă el brusc.

— Nu, nu sunt.

Pe el l-a surprins răspunsul şi nu a ştiut ce să mai spună. Annuşka îi asculta, prost dispusă. Ca şi Amelia, vorbea perfect franceza, astfel că nu pierduse niciun detaliu din conversaţie şi s-a hotărât să intervină.

— Dar ce spune draga noastră Amelia! Bineînţeles că este fericită, noi toţi ţinem mult la ea.

Albert James s-a întors să vadă cine i-a întrerupt şi s-a pomenit cu o femeie tânără şi atrăgătoare, blondă, înaltă, zveltă şi cu nişte imenşi ochi verzi. Şi-a dat seama numaidecât că este una dintre organizatoarele congresului.

— Ah, dumneavoastră sunteţi…!

— Anna Nikolaievna Kornilova, directoarea Departamentului Artelor de la Ministerul Culturii.

— Precum şi actriţă şi regizoare de teatru, sublinie Amelia.
— Am auzit vorbindu-se despre dumneavoastră! Cred că mâine-seară vom asista la o piesă de teatru pe care aţi regizat-o, greşesc cumva? întrebă Albert James.
— Aşa este, pentru mine va fi o onoare să-mi vedeţi munca.
— Cehov, cred...
— Într-adevăr. Şi acum, că spectacolul s-a încheiat, noi avem de lucru, trebuie să vă conducem la hotel. Amelia, cred că grupul tău se îndreaptă deja spre locul unde sunt autobuzele.
— Şi eu fac parte din grupul său, spuse Albert James.
— Bine, atunci, să nu întârziaţi. Pe tine, Amelia, o să te văd la hotel şi o să ne întoarcem împreună acasă. Mihail ne va însoţi. Eşti de acord?
Amelia a încuviinţat şi s-a îndreptat cu Albert James spre hol împreună cu restul jurnaliştilor.
— O femeie importantă şi foarte frumoasă. Văd că aveţi relaţii foarte bune.
— Este măritată cu vărul lui Pierre. Locuim cu toţii împreună.
— Ah, da! Cred că îmi amintesc că mama lui Pierre este rusoaică, nu-i aşa?
— Da, iar sora ei Irina ne-a primit la Moscova.
— Scuzaţi-mi insistenţa, dar vă văd ciudată şi mărturisirea dumneavoastră că nu sunteţi fericită... Adevărul e că m-a surprins.
— Vreau să plec din Uniunea Sovietică, dar nu pot, dumneavoastră, eventual, m-aţi putea ajuta, şopti Amelia privind în jurul ei, temându-se să nu o audă cineva.
— De ce vă este frică? vru el să ştie.
— Ar trebui să vă explic atâtea lucruri ca să înţelegeţi... Pierre mi-a spus că nu sunteţi comunist.
— Şi nici nu sunt. Nu vă faceţi griji, nu sunt nici fascist. Îmi place prea mult libertatea ca să mi se dirijeze viaţa. Cred în individ mai presus de orice. Dar vă mărturisesc că eram curios să cunosc Uniunea Sovietică.
— Nu veţi pleca dezamăgit, spuse Amelia pe un ton grav.
— Sunteţi chiar atât de sigură?
— Dumneavoastră, ca şi ceilalţi, veţi vedea ce vor ei să vedeţi. Dar nici nu vă imaginaţi ce se întâmplă aici.
Au întrerupt conversaţia când s-au urcat în autobuz. Amelia s-a aşezat departe de Albert James. Se temea că, dacă era văzută

prea mult timp împreună cu jurnalistul, vor hotărî ca ea să se ocupe de alt grup de invitaţi şi atunci nu va mai avea ocazia să ducă mai departe planul care începea să-i încolţească în minte.

Pe drumul de întoarcere spre apartament, flancată de Mihail şi de Annuşka, Amelia încerca să-şi stăpânească nervozitatea.

— Cine-i jurnalistul ăla? insistă Annuşka.

— Se numeşte Albert James, este un antifascist american, prieten cu Pierre. La Paris erau nedespărţiţi, minţi Amelia, şi se încăpăţânează să-l vadă.

— Asta va fi o problemă, afirmă Mihail.

— Ştiu, dar nici el şi nici ceilalţi invitaţi nu se vor mulţumi cu scuza că Pierre nu vrea să-i vadă pentru că are mult de lucru sau pentru că a trebuit să plece pe neaşteptate într-o călătorie. Lucrurile nu se întâmplă aşa în Europa. Va trebui să faceţi ceva.

Annuşka a rămas tăcută, conştientă de faptul că, într-adevăr, cazul lui Pierre putea să sfârşească prin a da peste cap operaţiunea de imagine regizată de Ministerul de Externe şi de cel al Culturii. Avea prevăzut să stea de vorbă cu superiorii ei la prima oră, dar ştia că şi ea însăşi ar fi compromisă din cauză că Pierre era vărul lui Mihail şi, mai ales, pentru că o propusese pe Amelia pentru această activitate.

În dimineaţa următoare, aşa cum se temea Amelia, când a ajuns la congres, superiorul ei îi repartizase alt grup, de data aceasta, de pictori. Nu a protestat şi a acceptat faptul cu o aparentă indiferenţă, dar era hotărâtă să-l caute pe Albert de îndată ce îi va fi cu putinţă. Ocazia i s-a ivit la masa de prânz, când diferitele grupuri de lucru se găseau toate în faţa unui bufet suedez.

Amelia s-a gândit că, dacă cetăţenii sovietici ar fi putut vedea mâncarea aceea, ar fi făcut orice să o obţină, deoarece suportau cu stoicism lipsurile şi foametea, iar la congresul acela părea că în Uniunea Sovietică prisoseau alimentele.

— Ne-aţi părăsit, îi spuse Albert James de cum o văzu.

— Am fost repartizată unui alt grup, îi îngrijorează faptul că vorbesc cu dumneavoastră sau cu Jean Deuville. Poate că vor hotărî chiar să mă înlăture din această activitate, aşa că n-am mult timp pentru explicaţii. Ştiu că dumneavoastră şi Pierre nu vă simpatizaţi prea mult unul pe celălalt, dar vă cer să-i salvaţi viaţa.

— Ce spuneţi?

Albert James o privea uluit.

— Este arestat la Lubianka şi de acolo se iese doar mort sau către un lagăr de muncă de unde, de obicei, nu se mai întoarce nimeni niciodată.

— Dar ce a făcut?

Era un ton de neîncredere şi de nelinişte în întrebarea lui Albert James.

— Vă jur că n-a făcut nimic, vă implor să mă credeţi. Vor o informaţie pe care Pierre n-o are despre… despre o persoană pe care a cunoscut-o şi care se pare că era un agent care a dezertat. A fost declarat duşman al poporului.

— Doamne Dumnezeule! Amelia, în ce încurcătură v-aţi băgat!

— Vă rog, vorbiţi încet! Nu cred că mi se va mai permite să vorbesc cu dumneavoastră. Numai dacă împreună cu Jean şi cu alte persoane începeţi să insistaţi că vreţi să-l vedeţi pe Pierre, poate exista o şansă ca să se salveze. Insistaţi asupra acestui lucru, vă rog. În ceea ce mă priveşte, dacă v-aţi putea gândi la ceva ca să-i convingeţi că trebuie să plec cu voi… Aici simt că mor.

— Tot ce mi-aţi spus este atât de ciudat…

— Nu vă pot da mai multe detalii, vă cer doar să aveţi încredere în mine, ştiu că nu mă cunoaşteţi, dar vă asigur că nu sunt o persoană rea…

Un funcţionar de la departamentul Ameliei s-a apropiat cu o figură neprietenoasă.

— Tovarăşă Garayoa, vă neglijaţi munca, îi atrase acesta atenţia.

— Îmi pare rău, tovarăşe.

Amelia s-a îndepărtat cu privirea pierdută în pământ.

Albert James nu ştia ce să facă. Mărturisirea Ameliei îl lăsase perplex. Nu înţelegea ce se întâmplă şi, cu atât mai puţin, de ce fusese Pierre arestat. De fapt, nu ştia de ce acesta şi Amelia veniseră să trăiască la Moscova. În ciuda atâtor întrebări pe care şi le punea şi cărora nu le găsea răspuns, îl impresiona zbuciumul Ameliei, pe care ea îl stăpânea şi părea să-l prefacă într-un calm rece. S-a gândit să-i spună totul lui Jean Deuville, dar prietenul său poet era îndrăgostit de revoluţie şi pentru el ar fi fost o lovitură dură să ştie că Pierre era închis şi, mai ales, că

autorităţile îl considerau „duşman al poporului”. Şi-a simţit mâinile umede de sudoare şi a căutat un scaun pe care să se aşeze şi să se poată gândi.

— Mulţumit de lucrările de azi?

Annuşka se postase în faţa lui şi îi zâmbea prietenoasă. S-a gândit că frumuseţea aceea blondă părea mai curând o prinţesă din basme decât o funcţionară a Partidului Comunist.

— Vreau să-l văd pe Pierre, răspunse el, constatând cum ei îi îngheaţă zâmbetul şi rămâne descumpănită.

— Pe Pierre? Mă rog, asta nu va fi cu putinţă, este plecat într-o călătorie. Nu v-a spus Amelia?

— Nu. Amelia ne-a spus că e aici. Înţelegeţi că ni se pare foarte ciudat că prietenul nostru n-a venit să ne vadă. La acest congres asistă peste douăzeci sau treizeci de persoane care îl cunosc.

— Aha! Şi nu puteţi înţelege că, oricât de bun prieten ar fi cu dumneavoastră, are şi el munca lui? Din nefericire, a trebuit să plece într-o călătorie. Dacă se întoarce înainte de încheierea congresului, fără îndoială că va dori să vă vadă.

— Dar Amelia…

— Probabil că s-a zăpăcit. Pierre lipseşte de de câteva zile din motive de serviciu.

— Ştiţi, nu ştiu de ce, dar nu vă cred…

— Ce spuneţi?

— Că nu vă cred, tovarăşă Nikolaievna Kornilova, nici eu, nici prietenii lui Pierre care ne aflăm aici.

— Mă jigniţi, ne insultaţi…

— Ah, da? De ce?

— Pentru că puneţi la îndoială cuvântul meu.

— Mă tem că, dacă nu-l vedem pe Pierre, toate eforturile dumneavoastră ca să aducem laude pentru realizările revoluţiei se vor dovedi zadarnice…

Annuşka a făcut stânga împrejur, plină de mânie. Era hotărâtă ca Amelia să plătească scump pentru faptul că nu declarase ceea ce i se ordonase în privinţa lui Pierre. A căutat-o pe Amelia şi, când a găsit-o, a luat-o deoparte.

— Ce-ai de gând? ţipă Annuşka.

— Eu? La ce te referi?

— Ţi-am ordonat să spui că Pierre a trebuit să plece într-o călătorie.

— Şi ţi-am spus clar că n-aveam de gând s-o fac. Nu, Annuşka, nu voi minţi, nu pentru că mi-ar păsa prea mult s-o fac, ci pentru că, dacă mint în această privinţă, eu voi prelungi situaţia lui Pierre.

— N-am puterea să-l scot de la Lubianka.

Amelia a ridicat din umeri şi a privit-o sfidător.

— Ai putea face ceva. Nu vreau decât să-i salvez viaţa şi să plec de aici.

— Cu Pierre? Eşti nebună! Nu-l vor lăsa niciodată să plece. Cât despre tine… Vei putea pleca, cred că asta chiar va fi posibil de aranjat.

— Nu accept învoiala, Annuşka, nu cer libertatea mea în schimbul libertăţii lui Pierre, vreau libertate pentru amândoi. Ştii ce se va întâmpla dacă prietenii săi nu-l vor vedea? Imaginează-ţi titlurile din ziare: „Cunoscut intelectual francez dispare la Moscova”. Şi Parisul, Londra şi New Yorkul n-au nimic de-a face cu Moscova, acolo există libertatea presei. N-o să vă placă ce se va spune despre acest congres, te asigur.

A doua zi, secretarei ministrului de Externe Maxim Litvinov[73] i-a sosit un document semnat de douăzeci dintre intelectualii invitaţi la congres solicitând să-l vadă numaidecât pe Pierre Comte. Textul nu lăsa loc de îndoieli: ştiau că librarul parizian se află la Moscova şi, la repetatele cereri de a se întâlni cu el, primeau tot felul de răspunsuri evazive care îi făceau să bănuiască faptul că se întâmpla ceva ciudat, motiv pentru care îi solicitau ministrului o explicaţie coerentă, precum şi posibilitatea de a se întâlni cu monsieur Comte.

Albert James făcuse mari eforturi cerându-le unora dintre prietenii săi să semneze scrisoarea aceea. A vorbit cu Jean Deuville şi acesta a calificat-o pe Amelia drept o nebună fermecătoare, refuzând să admită posibilitatea că Pierre era arestat şi, cu atât mai puţin, că era declarat „duşman al poporului”.

Insistenţa lui James a fost atât de mare şi, mai ales, ameninţarea voalată că era dispus să publice în ziarele americane „ciudata dispariţie a lui Pierre Comte”, încât a reuşit

[73] Maxim Maximovici Litvinov (1876–1951), revoluţionar rus şi diplomat sovietic, Comisar al Poporului pentru Afaceri Externe al URSS între anii 1930–1939, funcţie echivalentă cu cea de ministru de Externe. (n.tr.)

să-l convingă pe Jean Deuville să semneze scrisoarea aceea şi să-l ajute să convingă şi alţi sceptici.

— Sper că ştii ce faci, Albert, ceea ce ţi-a spus Amelia pare foarte ciudat... Numai de n-am fi utilizaţi în vreo manevră de discreditare a Uniunii Sovietice. Ştii că sunt comunist şi că am responsabilităţi la Paris.

— Ştiu, Jean, dar mai ştiu şi că, în pofida credinţei tale fără fisuri, păstrezi încă o anumită autonomie de gândire. Dacă va fi o capcană, îmi voi asuma întreaga responsabilitate.

— Tovarăşii mei nu m-ar ierta niciodată dacă aş servi, chiar şi involuntar, interesele fasciştilor.

La congres asistau aproape două sute de invitaţi şi a fost un succes faptul că a obţinut ca douăzeci dintre ei să semneze documentul. Responsabilii congresului s-au văzut obligaţi să găsească o soluţie, iar Annuşka a primit sarcina să o pună în practică.

Torţionarul a intrat în celulă şi Pierre s-a trezit şi a încercat să se facă mic, izbucnind în plâns şi temându-se de încă una dintre acele interminabile şedinţe în care îşi dorea moartea. Îl aduseseră de curând în celulă şi adormise adânc după ce stătuse patruzeci şi opt de ore pe un scaun, legat de mâini şi de picioare; diferiţi torţionari făceau cu schimbul de-a lungul orelor, supunându-l la tot felul de cruzimi, în vreme ce îl întrebau despre tovarăşul Krisov.

A simţit cum torţionarul l-a ridicat de pe jos şi l-a obligat să umble, lovindu-l cu piciorul.

Nu voia să meargă, nu putea, voia doar să moară şi a început să se roage de ei să-l omoare. Dar l-au condus la infirmerie unde o femeie voinică îmbrăcată în alb i-a făcut o injecţie care l-a cufundat într-un somn adânc.

Când s-a trezit, i s-a părut că vede chipul nedesluşit al unui bărbat care îl privea.

— Vă simţiţi mai bine?

Pierre nu reuşea să vorbească, nici măcar să-şi mişte capul. Credea că visează, trebuia să fie un vis, pentru că nimeni nu îl lovea.

— Acum o să vă ajut să vă ridicaţi, trebuie să faceţi un duş. Apoi vi se va aranja părul şi vi se vor da haine curate.

— Unde mă aflu? întrebă el cu un glas slăbit.

— La spital. Sunt medicul însărcinat să vă îngrijească. Nu vă faceţi griji, vă veţi reveni.

— La spital?

— Da, omule, la spital. Aţi avut un accident, v-aţi pierdut memoria, dar, din fericire, vă reveniţi. Familia dumneavoastră va veni să vă viziteze foarte curând, când veţi arăta mai bine.

— Familia mea?

Pierre s-a gândit la mama sa, la mâinile gingaşe ale Olgăi când, copil fiind, îl mângâia pe frunte şi îi dădea sărutul de noapte bună. Mama lui îmbrăţişându-l, zâmbindu-i, strângându-i mâna când traversau orice stradă. O fi acolo mama lui?

După-amiază se simţea mai vioi, dar nu îşi simţea unele părţi din trup. Doctorul i-a explicat că din cauza „accidentului” avea un braţ distrus pe care nu îl va mai putea mişca niciodată. Pierduse mai multe degete. Cât despre ochiul drept, din nefericire, îl pierduse şi pe acela. Şi Pierre şi-a amintit noaptea în care unul dintre oamenii aceia i-a înfipt o şurubelniţă în ochi, iar el a leşinat de durere. Despre ce accident îi vorbea doctorul? Dar nu a întrebat, nu a spus nimic, se simţea la capătul puterilor şi fericit în acele cearşafuri curate, care miroseau a dezinfectant.

Cât despre testicule, i-a atras atenţia medicul, lovitura suferită în urma accidentului fusese atât de puternică, încât le pierduse. Pierre l-a revăzut pe torţionarul său cu acel cleşte apucând mai întâi un testicul şi strivindu-l şi, apoi, pe celălalt. Dar doctorul îi spunea că le pierduse din cauza „accidentului”, iar el a încuviinţat, reconfortat de cuvintele bărbatului îmbrăcat în alb.

Trecuseră şase zile de când Amelia o înfruntase pe Annuşka. Atunci când se întâlneau acasă, de-abia îşi vorbeau. Nici Mihail nu îşi ascundea ostilitatea crescândă, îl auzise chiar certându-se cu mama lui şi cerându-i să o dea afară pe Amelia, dar mătuşa Irina îi ţinuse piept, spunându-i că ea va rămâne în casă până când va apărea Pierre.

Într-o noapte, Mihail şi Annuşka au sosit acasă la puţin timp după Amelia. Se văzuseră în timpul zilei la congres, dar i s-a părut ciudat că Annuşka dispăruse în prima oră a după-amiezii.

Mihail şi-a dres glasul şi le-a cerut părinţilor săi şi Ameliei să ia loc, pentru că Annuşka trebuia să le spună ceva.

Mătuşa Irina şi-a şters mâinile pe şorţ, iar unchiul Gheorghi a pus ziarul deoparte. Amelia a încercat să-şi ascundă tremurul pe care îl simţea din cap până în picioare. Se temea de ce era mai rău.

Annuşka i-a privit pe toţi în tăcere, a plecat capul şi apoi l-a ridicat, scuturându-şi splendida ei coamă de păr blond. Acel gest calm a atras şi mai mult atenţia tuturor asupra ei.

— Pierre trăieşte şi este bine, anunţă ea.

Mătuşa Irina şi Amelia au întrebat într-un glas unde se află şi când îl vor putea vedea.

— Fiţi liniştite, calmaţi-vă. Să vă explic, pentru noi a fost foarte dureros să vă ascundem cele întâmplate, spuse ea, luându-l de mână pe Mihail, deoarece ajunseserăm să credem că nu-şi va mai reveni.

— Dar ce s-a întâmplat? strigă mătuşa Irina.

— Pierre a suferit un foarte grav accident, în care era să-şi piardă viaţa. Cel mai rău a fost faptul că a suferit de amnezie până de curând şi era pierdut; mă rog, nu de tot, se afla într-un spital, dar neputând să spună cine este…

— Un accident? Unde? întrebă Amelia, ştiind că minte.

— Draga mea Amelia, ceea ce voi spune va fi dur, în special pentru tine… Mă rog, este obligaţia mea s-o fac. Să nu crezi că eu şi Mihail n-am încercat să aflăm unde se afla Pierre, dar ceea ce am aflat, în sfârşit, nu era prea plăcut pentru tine. Pierre avea şi o altă amantă; într-o noapte, au ieşit împreună; mergeau cu maşina înspre dacea[74] ei din împrejurimile Moscovei. Pierre se gândea să telefoneze ca să se scuze, spunând că are mult de lucru şi că va sosi târziu, dar, din nefericire, au suferit un accident. După cum se pare, se făceau lucrări pe şosea şi o macara s-a prăbuşit peste maşina prietenei lui Pierre. Ea a murit pe loc, iar el… Mă rog, a suferit răni foarte grave şi, pe deasupra, şi-a pierdut memoria. În tot acest timp a fost într-un spital şi te asigur că e o minune că mai e încă în viaţă, dar starea lui… în sfârşit, îţi poţi imagina…

— Nu, nu pot, şi vreau să-l văd.

---

[74] Un anumit tip de locuinţă, un fel de cabană în zonele rurale din Uniunea Sovietică şi în Rusia din zilele noastre, folosită drept casă de vacanţă. (n.tr.)

Tonul din glasul Ameliei era rece ca gheaţa. Ar fi vrut să o facă mincinoasă pe Annuşka şi, mai ales, să-i tragă nişte palme, dar ştia că trebuie să se stăpânească şi să accepte rolul de amantă umilită.

— Îţi repet că starea lui este cumplită, e posibil nici să nu te recunoască, afirmă Annuşka.

— Vreau să-l văd, insistă tânăra spanioloaică.

— De acord, mâine te vom însoţi la spital, încuviinţă Annuşka.

— Amelia, trebuie să ne ierţi că nu ţi-am spus nimic despre amanta lui Pierre, dar nu voiam să te jignim şi să suferi şi mai mult din cauza dispariţiei lui, a spus Mihail, privind-o cu milă.

— Dar eu nu cred că Pierre avea o amantă! afirmă Irina. Este imposibil! Ştiu cât de mult depindea de Amelia. Trebuie să existe o altă explicaţie.

— Nu, mamă, nu există. Partea cea mai proastă este că femeia care îl însoţea era… E o ruşine că în Uniunea Sovietică mai există încă în ziua de azi prostituate. Nimeni n-a reclamat cadavrul femeii, se pare că n-avea rude şi, cum Pierre nu ştia să spună cine este…

— Şi cum l-au găsit? Cum se ştie că este Pierre? insistă mătuşa Irina.

— Sigur că este el. Mâine vom merge cu toţii să-l vedem. Nu-ţi face griji pentru serviciu, Amelia, am anunţat deja că vei ajunge mai târziu şi, date fiind circumstanţele, au înţeles. De altfel, mâine, invitaţii noştri vor fi duşi să cutreiere prin câteva fabrici-model.

Annuşka şi Mihail cu greu puteau să răspundă la nenumăratele întrebări ale mătuşii Irina. Unchiul Gheorghi aproape că nu a scos o vorbă. A înţeles că, dintr-un anumit motiv care îi scăpa, cineva hotărâse să-l facă pe Pierre să reapară şi nu îndrăznea să întrebe unde fusese şi nici ce se întâmplase cu el. S-au dus curând la culcare. Annuşka a pretextat că o doare capul, iar Mihail, că e obosit. De fapt, nu mai suportau întrebările Irinei, nici conversaţia lor interminabilă.

Amelia nu a putut să doarmă toată noaptea. Se răsucea pe saltea, imaginându-şi ziua următoare. Cum de-au putut născoci că Pierre suferise un accident! îşi spunea în sinea ei simţind în acelaşi timp o uşurare ştiindu-l în viaţă.

Medicul i-a condus printr-un culoar lung şi s-a oprit în faţa unei camere. A deschis uşa şi i-a invitat să intre. Înainte, îi instruise cum trebuiau să se comporte cu bolnavul. Niciun fel de întrebări. Lui Pierre îi revenea memoria, iar starea lui mintală era de o confuzie absolută.

La început, nu l-au recunoscut. Amelia a înaintat spre pat gândindu-se că fuseseră înşelaţi, fiind duşi în faţa unui bărbat care nu era Pierre. Dar el era, doar că părea mai bătrân. Aproape că nu mai avea păr pe cap şi puţinele fire care îi mai rămăseseră erau complet albe. Îi lipseau degete de la mâini şi o parte a corpului părea paralizată. Un bandaj îi acoperea ochiul drept.

Amelia a izbucnit în plâns, iar mătuşa Irina nu a putut nici ea să-şi stăpânească lacrimile. Chiar şi Mihail a părut impresionat de înfăţişarea lui Pierre.

— Este o minune că a putut să supravieţuiască după accident, afirmă medicul. Bine că nu-şi mai aminteşte ce i s-a întâmplat.

— Nu-şi aminteşte nimic? întrebă mătuşa Irina.

— Nu, nu-şi aminteşte. În plus, îl tratăm ca să depăşească gândurile negre.

— Îl trataţi? Ce-i faceţi? întrebă Amelia alarmată.

— Încercăm să-i alinăm suferinţa, nimic mai mult.

Medicului i s-a părut nepotrivită întrebarea Ameliei.

Ea a apucat o mână a lui Pierre şi l-a mângâiat pe obraz. El a deschis ochiul stâng şi s-a uitat la ea, dar privirea lui era goală, părea că nu o recunoaşte.

— Pierre, sunt eu, Amelia, îi şopti ea la ureche, fără ca el să răspundă.

— Nu vă recunoaşte, afirmă medicul, încercând să o îndepărteze pe Amelia de francez.

Dar ea a simţit că cele trei degete care i-au mai rămas la mâna aceea i-o strângeau pe a ei. A privit-o din nou, dar privirea din ochiul lui era în continuare pierdută.

— N-are importanţă că nu mă recunoaşte, ştiu că-i place să mă simtă aproape.

— Nu trebuie să-l obosim, insistă medicul.

— Hai, Amelia, l-ai văzut, poţi sta liniştită, aici este îngrijit, spuse Annuşka, apucând-o de braţ.

— Vreau să rămân singură cu Pierre.

Amelia nu o spunea pe un ton de rugăminte, ci considera că nimeni nu ar putea să o împiedice să rămână cu el.

— Aşa ceva este imposibil, o asigură medicul.

— Nu, nu-i imposibil. Pierre a suferit foarte mult, ştiu că nu mă recunoaşte, dar sunt sigură că îi va face bine să simtă o mână prietenoasă.

Annuşka l-a privit pe medic. Au ieşit amândoi din încăpere şi ea s-a întors după câteva minute.

— L-am convins pe medic să te lase să rămâi puţin, dar trebuie să înţelegi că Pierre are nevoie de odihnă. Promite-mi că nu-l vei sili să vorbească.

— Nu voi face nimic care să-i dăuneze.

Mătuşa Irina l-a sărutat duios pe Pierre, unchiul Gheorghi părea că nu îndrăzneşte să-l atingă. Pe când ieşeau din cameră, Annuşka a anunţat-o că se va întoarce să o ia peste câteva minute.

Amelia îl mângâia pe cap pe Pierre şi i se părea că îl vede schiţând un zâmbet uşor pe buze. Din când în când, deschidea ochiul stâng, dar nu o căuta cu privirea, ci părea că se pierde în albul peretelui din faţa lui.

— Am suferit mult din pricina absenţei tale, dar, văzându-te, ştiu că suferinţa mea a fost un fleac faţă de ce a trebuit să pătimeşti tu… Dumnezeule, ce ţi-au făcut! Te voi scoate de aici, ne vom întoarce la Paris, acolo te vei reface, o să vezi, ai încredere în mine, îi spunea ea cu voce foarte joasă, temându-se să nu o audă cineva.

Din când în când, o infirmieră intra în încăpere şi se apropia de pat privind cu neîncredere spre Amelia, de parcă ea ar fi fost vinovată pentru starea în care se afla Pierre.

Mai târziu, Annuşka s-a întors în cameră însoţită de medic.

— Amelia, draga mea, trebuie să ne întoarcem la serviciu. Diseară îl vei putea vizita din nou pe Pierre.

L-a sărutat pe buze şi le-a simţit reci, ca pe ale unui cadavru.

— Nu-ţi face griji, mă voi întoarce, i-a spus ea, dar el nu părea că o aude.

Au ieşit pe culoar şi Annuşka a anunţat-o că doctorul voia să vorbească cu ea. S-au dus în cabinetul acestuia. Le-a invitat să ia loc şi apoi a privit-o pe Amelia cu neîncredere.

— Tovarăşă Garayoa, îmi pare rău că trebuie să vă spun că starea tovarăşului Comte este foarte gravă, afirmă medicul.

— Asta-i evident, răspunse Amelia cu o urmă de ironie în glas.

— Este un bărbat puternic, dar chiar şi aşa… În urma accidentului şi-a pierdut testiculele, îi spuse el privind-o fix şi încercând să o facă să se simtă ruşinată.

— Ah, da? Mă rog, din câte ştiu, se poate trăi şi fără testicule.

— Loviturile primite… Ştiţi deja că a căzut o macara peste el… În sfârşit, i-a produs leziuni ireversibile.

— Sunt conştientă de starea lui, tovarăşe doctor.

— Are creierul afectat, cât despre facultăţile sale mintale… Nu cred că va mai fi o persoană normală. Trebuie să fiţi pregătită pentru ce este mai rău, tovarăşă, spuse medicul pe un ton sentenţios.

— Ce este mai rău? Poate fi ceva mai rău decât ceea ce i s-a întâmplat?

— Vă asigur că am făcut tot ce am putut, insistă medicul, dar trebuie să ţineţi seama că… În sfârşit, n-a fost îngrijit cum s-ar fi cuvenit.

— Vreau să-l duc la Paris, la părinţii lui, anunţă Amelia pe un ton sfidător.

— Imposibil! exclamă Annuşka.

— De ce? N-are sens să rămânem aici în continuare niciunul din noi doi. Pierre are nevoie de îngrijiri speciale, are nevoie de familia lui.

— Noi suntem familia lui, Amelia, îi reproşa Annuşka.

— Părinţii lui sunt la Paris şi acolo este locul unde Pierre doreşte şi trebuie să stea.

— Nu ştiu dacă va fi cu putinţă să fie transportat în starea în care se află…

Medicul o privea pe Annuşka cu îngrijorare.

— Vă asigur că starea lui se va ameliora simţitor de cum vom pleca de aici, răspunse Amelia, abia stăpânindu-şi furia.

— M-am gândit că ar fi bine poate să vină să-l vadă jurnalistul acela, Albert James, precum şi poetul, Jean Deuville, sublinie Annuşka.

— Foarte drăguţ din partea ta. Dar în plus îţi cer, tovarăşă Anna Nikolaievna Kornilova, să obţii permisele necesare pentru transportarea lui Pierre la Paris. Intenţia mea este să mă întorc împreună cu intelectualii invitaţi, în special cu cei doi buni prieteni ai săi, Albert James şi Jean Deuville.

Annuşka a strâns din dinţi înăsprindu-şi expresia de pe chip. O irita atitudinea Ameliei, dar ştia că nu era momentul să se certe cu ea.

A încercat să facă orice, numai să mai fie lăsată să rămână lângă Pierre, dar medicul s-a arătat neînduplecat. Până a doua zi nu mai putea să vină să-l viziteze, deoarece trebuia să i se mai facă nişte analize. Putea veni dimineaţa devreme împreună cu prietenii lui Pierre.

În noapte aceea, Amelia a luat parte la dineul de adio pe care Comitetul Central îl oferea intelectualilor participanţi la congres.

Atmosfera era una de îngrijorare: în ziua aceea de 30 septembrie se primise confirmarea pactului la care ajunseseră, la München, Edouard Daladier[75] în numele Franţei şi Neville Chamberlain în numele Angliei cu Hitler şi Mussolini. Cele două puteri europene cedaseră în faţa lui Hitler în privinţa hotărârii acestuia de a pune stăpânire pe regiunea cehă a Sudeţilor.

— Este o ruşine! afirma Albert James. Franţa şi Anglia vor plăti scump pentru greşeala lor. Îi permit lui Hitler să creadă că poate face şi desface totul după bunul său plac şi singurul lucru pe care îl fac este acela de a hrăni un câine turbat.

Amfitrionii sovietici ascultau conversaţiile invitaţilor lor, dar se abţineau în mod prudent de la comentarii. Preferau să asculte, să ia pulsul opiniilor acelui grup de oameni care reprezentau o parte din „intelectualitatea” europeană.

Amelia s-a apropiat de grupul în care se afla Albert James şi i-a făcut semn să stea de vorbă între patru ochi.

— Ce se întâmplă? întrebă jurnalistul.

— Vreau să vă mulţumesc pentru tot ce aţi făcut pentru Pierre. Azi am putut să-l văd; slavă Domnului, este în viaţă, dar starea lui e critică.

— Unde era? Ce i s-a întâmplat?

— Îl veţi vedea mâine şi… mă rog, vă va fi greu să-l recunoaşteţi. L-au torturat, dar vi se va spune acelaşi lucru ca şi mie, că a suferit un accident, că a căzut o macara peste el.

---

[75] Om politic francez, prim-ministru al Franţei în 1933, în 1934 şi între 1938–1940. (n.tr.)

I-a relatat povestea pe care o născociseră sovieticii ca să justifice starea lui Pierre şi l-a rugat să se ducă negreşit a doua zi cu Jean Deuville să-l vadă la spital.

— Eu şi Annuşka vom veni să vă luăm la ora opt fix. Acum vreau să vă cer altă favoare.

— Măi să fie! Despre ce este vorba acum?

— Vreau să-i spuneţi Annuşkăi că Pierre trebuie să se întoarcă la Paris şi că dumneavoastră şi Jean Deuville mă veţi ajuta să am grijă de el în timpul călătoriei. Dar trebuie să insistaţi că este necesar să mergem cu voi.

— Ar putea refuza.

— Da, dar dacă dumneavoastră îi strângeţi cu uşa... S-au văzut obligaţi să-l facă să apară şi, mă rog, autorităţile sovietice nu vor scandal la acest congres, au pretenţia ca voi toţi să aduceţi mari laude sistemului, de aceea v-au invitat. Asta e motivul pentru care n-au avut încotro decât să consimtă la cererea dumneavoastră de a-l vedea pe Pierre.

— E de necrezut că l-au ţinut arestat atâta timp...

— Să tortureze şi să asasineze în numele poporului este o practică obişnuită. Dacă cineva este declarat duşman al revoluţiei, din momentul acela, merită tot ce i s-ar putea întâmpla. Oamenilor le este frică, îndură foamea, există cenzură, fiii îşi denunţă părinţii, unchii pe nepoţi, iar prietenii se privesc cu neîncredere. Stalin a instaurat un regim de teroare, dar, în realitate, vina nu o poartă doar el, sământa acestei barbarii a fost sădită de Lenin.

— Aţi încetat să mai îmbrăţişaţi credinţa comunistă?

— Am trăit aici suficient de mult timp ca să vreau să fug de ceea ce se numeşte comunism. Dar nu e important ce gândesc eu, acum este vorba să-l salvăm pe Pierre.

Jean Deuville nu şi-a putut stăpâni o exclamaţie de oroare când a intrat în camera lui Pierre. Albert James era şi el impresionat, dar, spre liniştea Annuşkăi, nu a spus nimic. Medicul le-a explicat gravitatea stării sale, insistând că a fost o minune că a supravieţuit accidentului cu macaraua.

— Prietene Pierre, ce ţi s-a întâmplat? îl întrebă Jean, făcând un efort să-şi stăpânească lacrimile.

Singurul ochi al lui Pierre era deschis, dar nu părea că îi vede. Ameliei i s-a părut mai somnoros decât cu o zi înainte, iar în

singurul lui ochi sănătos a putut să citească frica pe care o simţea Pierre.

— Îl vom duce la Paris, afirmă Albert James, va veni cu noi. Cu cât va fi mai curând cu familia sa, cu atât mai repede îşi va reveni.

— Nu cred că… în sfârşit, s-ar putea ca sănătatea lui mintală să rămână afectată pentru totdeauna. Vedeţi şi dumneavoastră, este un pic mai mult decât o legumă, afirmă medicul.

— Chiar şi aşa, va veni cu noi, replică Jean Deuville cu fermitate; mama lui nu m-ar ierta niciodată dacă l-aş lăsa aici.

— Nicăieri nu va avea îngrijirile de care se bucură într-un spital dedicat sănătăţii poporului, adăugă Annuşka.

— Nu sunt de acord, tovarăşă Anna Nikolaievna Kornilova, nicăieri în lume nu te simţi mai bine decât acasă, afirmă Jean.

— Uniunea Sovietică este patria lui Pierre şi a tuturor oamenilor muncii. De altfel, vă reamintesc că tovarăşul are familia aici, afirmă Annuşka.

— Anna Nikolaievna, ca prieteni ai lui Pierre şi ca reprezentanţi ai părinţilor lui, insistăm să-l ducem la Paris. Nu înţelegem încăpăţânarea dumneavoastră de a-l împiedica să se întoarcă… spuse Albert James.

— Tovarăşul Comte nu este în stare să călătorească îl asigură medicul; nici măcar nu îndrăznesc să spun… în sfârşit…

— Va suporta călătoria, îl asigură Jean Deuville, ştiu că va putea s-o suporte.

Albert James şi Jean Deuville nu le-au mai lăsat nici medicului, nici Annuşkăi posibilitatea să aleagă, astfel că aceştia au optat să spună că vor face demersurile pentru obţinerea permiselor necesare, dar că, dacă îl luau şi i se întâmpla ceva, va fi responsabilitatea lor. Amelia rămăsese tăcută, ştiind că nu ea era cea care trebuia să ducă această bătălie.

Amelia se simţea fericită făcând bagajele. În sfârşit, Annuşka o anunţase că putea să se întoarcă la Paris cu grupul lui Albert James şi Jean Deuville şi să-l ia pe Pierre cu ei.

Mătuşa Irina o ajuta să strângă hainele în valiză; femeia aceea cumsecade îi dădea sfaturi cum să-l trateze pe bolnav în timpul călătoriei pe care urmau să o întreprindă.

— Sora mea Olga nu mă va ierta niciodată pentru ce i-au făcut fiului ei, se văita ea. N-am făcut pentru el ceea ar fi trebuit să fac…

— Dumneavoastră şi unchiul Gheorghi v-aţi purtat foarte frumos cu Pierre şi cu mine, n-aveţi nimic ce să vă reproşaţi, acest sistem afurisit e de vină…

— N-am fost niciodată o revoluţionară, o asigură mătuşa Irina, dar Gheorghi a fost şi, mă rog, am ajuns să cred că avea dreptate, că poporul va trăi mai bine, că vor construi o societate cu mai multe libertăţi, dar acum este mai multă frică decât pe vremea ţarului. Mihail se supără când o spun, dar ăsta-i adevărul.

— Aveţi grijă de dumneavoastră, mătuşă Irina.

— Crezi că fiul meu ar fi în stare să mă denunţe?

— Nu, n-am spus asta.

— Dar o gândeşti, Amelia, ştiu că o gândeşti. Nu, el n-o va face. Ştiu că mulţi fii şi-au denunţat părinţii, dar al meu n-o va face. Mihail nutreşte o credinţă de nezdruncinat pentru comunism, dar este un fiu bun. Să nu te îndoieşti de el.

Amelia nu a vrut să o contrazică pe femeie. De altfel, în momentul acela, singurul lucru care o interesa era să închidă valiza şi să meargă la hotelul Metropol, unde o aşteptau Albert James şi Jean Deuville. Annuşka le promisese că o maşină îi va duce la spital ca să-l ia pe Pierre şi de acolo vor merge la aeroport.

Mătuşa Irina a vărsat mai multe lacrimi când şi-a luat adio de la ea.

— Ai grijă de Pierre şi dă-i scrisoarea surorii mele Olga.

— Aşa voi face, iar dumneavoastră aveţi grijă.

Jean Deuville era nervos, iar Albert James nu părea nici el foarte binedispus.

— Dacă mi-ar fi spus cineva că voi trăi aşa ceva, i-aş fi zis că e nebun, se plânse Deuville.

Annuşka a apărut la ora stabilită cu o maşină mare pentru ca, după cum a spus ea, să-l instaleze mai comod pe Pierre. Părea neliniştită şi fără chef de vorbă.

Ajunşi la spital, Annuşka le-a cerut să aştepte ca ea să-l caute pe medicul director ca să semneze externarea lui Pierre.

Amelia a încuviinţat nervoasă. Ştia că în Uniunea Sovietică birocraţia putea fi interminabilă.

După o jumătate de oră, a apărut Annuşka împreună cu medicul care se ocupa de Pierre.

— Însoţiţi-mă, vă rog, le ceru medicul. Starea tovarăşului Comte s-a înrăutăţit. Azi-dimineaţă în zori, a suferit o criză cardiacă acută. Facem acum tot posibilul să-i salvăm viaţa şi, desigur, este imposibil să poată călători.

L-au urmat nervoşi. Amelia îşi simţea bătăile inimii ieşindu-i din piept, în vreme ce Jean Deuville şi Albert James se priveau surprinşi.

Medicul a deschis uşa încăperii în care se afla Pierre şi au văzut două infirmiere şi alţi doi medici în jurul patului.

— Îmi pare rău, tovarăşi, bolnavul tocmai a suferit un stop cardiac, spuse unul dintre medici, din nefericire, n-am putut să facem nimic. A murit.

Amelia s-a apropiat de pat şi i-a dat la o parte. Chipul lui Pierre era crispat, ca şi cum ultimele sale clipe ar fi fost de mare suferinţă. A izbucnit în plâns, la început fără să scoată niciun sunet, apoi lăsând să-i scape un ţipăt ascuţit. A îmbrăţişat trupul inert al lui Pierre. Trupul unui bătrân. Trupul unui om torturat.

Albert James s-a apropiat de pat şi a încercat să o facă pe Amelia să se desprindă de Pierre, dar ea nu voia, avea nevoie să-i simtă trupul lipit de al ei şi să-i spună în şoaptă că nu va mai iubi niciodată pe nimeni aşa cum îl iubise pe el.

Cu ajutorul lui Jean Deuville, Albert James a putut să o îndepărteze pe Amelia. Cei doi bărbaţi erau impresionaţi de scenă.

— Îmi pare rău, îi asigură medicul.

— Vă pare rău? Cred că voi l-aţi…

Albert James nu i-a permis Ameliei să vorbească în continuare. Ştia că avea să spună acelaşi lucru pe care îl bănuia şi el: că îl omorâseră pe Pierre.

— Te rog, Amelia! Trebuie să plecăm. Nu mai putem face nimic pentru Pierre, îi spuse el pe un ton dur.

— Vreau să i se facă autopsia! Vreau să iau cadavrul la Paris şi să i se facă acolo autopsia ca să ştiu de ce a murit, tipa Amelia.

— Amelia, nu te simţi bine, poate că ar trebui să rămâi ca să-ţi revii după pierderea lui Pierre, afirmă cu răceală Annuşka.

Cuvintele ei sunau a ameninţare.

— E de înţeles starea ei, puneţi-vă în locul ei, afirmă Albert James cu un glas neutru.

— Să mergem, Amelia, aici nu mai avem nimic de făcut, îi spuse Jean Deuville pe când îşi trecea braţul pe după umerii ei.

— Ţineţi seama de faptul că accidentul pe care l-a suferit a fost cumplit, spuse doctorul.

— Da, ţinem seama de asta. E miraculos că a trăit până azi, răspunse Albert James ironic.

Amelia a refuzat să-şi ia adio de la Annuşka, iar aceasta s-a angajat faţă de Jean Deuville şi Albert James să se ocupe de înmormântare.

— Nu uitaţi că Pierre are familie aici, insista Annuşka, şi va fi îngropat aşa cum se cuvine.

Pentru o secundă, Amelia a şovăit dacă trebuia sau nu să rămână pentru înmormântare, dar Albert James a insistat că trebuie să plece cu ei.

— Însoţiţi-ne, nu mai are rost să rămâneţi în continuare aici. El n-ar fi vrut să rămâneţi.

Ea a refuzat să dea mâna şi cu medicul care se ocupase de Pierre. Îmbrăţişată de Jean Deuville, nu înceta să repete „asasini” în spaniolă, limbă pe care credea ea că nu o cunoaşte niciunul dintre cei prezenţi.

Au plecat de la spital direct către aeroport. Era ziua de 2 octombrie 1938…»

Profesoara Kruvkoski rămase tăcută, privindu-l fix pe Guillermo.

— Asta-i tot ce vă pot spune.

— Păi, m-aţi făcut praf.

— Ce spuneţi?

— Că sunt foarte impresionat. Crimele stalinismului îţi fac părul măciucă. Trebuie să fi fost o perioadă cumplită.

— A fost, într-adevăr, sistemul funcţiona prin teroare, aşa au reuşit să domine toată ţara. Da, a fost cumplit, au murit milioane de oameni nevinovaţi, asasinaţi din ordinul lui Stalin.

— Spuneţi-mi, cum de puteţi şti cu atâta precizie ce s-a întâmplat? O spun, pentru că nu poate fi uşor să se cerceteze ce s-a întâmplat la Lubianka.

— Unele documente şi arhive au fost deschise pentru cercetători.

— E de necrezut că nu v-aţi răzvrătit împotriva lui Stalin şi, mai ales, că în ziua de astăzi există oameni care îl regretă.

— Întrebaţi-i pe părinţii dumneavoastră de ce nu s-au răzvrătit împotriva lui Franco, răspunse profesoara prost dispusă.

Tăcerea se instală din nou între ei. După aceea, profesoara Kruvkoski oftă şi păru că se relaxează.

— Este greu să înţelegeţi ce s-a întâmplat. Cât despre cei care îl regretă pe Stalin… Nu, nu vă lăsaţi înşelat, poporul rus n-are nostalgia lui, ceea ce nu suportă este faptul că nu mai suntem o putere, că nu ne mai bucurăm de respectul celorlalte ţări. Uniunea Sovietică a fost o mare putere, temută de toţi, şi acest fapt era un motiv de mândrie pentru ruşi. Căderea Zidului Berlinului ne-a lăsat descumpăniţi. Eram săraci, încetaserăm să mai fim o putere, totul se prăbuşea în jurul nostru… Occidentul ne considera învinşi, iar ruşii se simţeau umiliţi.

— Recunoaşteţi că democraţia este mai bună decât dictatura.

— Fireşte, tinere, nici nu încape îndoială, dar noi, ruşii, suntem mândri şi nu suportăm să fim desconsideraţi. Occidentul a greşit faţă de Rusia.

— Faceţi parte din Europa.

— Tocmai asta-i greşeala. Facem parte din Europa, dar nu pe deplin. Rusia este ea însăşi un continent, cu propriile particularităţi. De aceea nu înţelegeţi voi de ce Putin se bucură aici de atâta prestigiu, iar răspunsul este faptul că le-a redat ruşilor mândria. În sfârşit, n-am de gând să vă dau o lecţie de geopolitică, nici să vă explic cum suntem noi, ruşii.

— Vă mulţumesc că mi-aţi povestit despre străbunica mea.

— A fost o femeie remarcabilă şi foarte curajoasă.

— Da, presupun că da.

Nu mai aveam nicio justificare să rămân la Moscova, dar îmi părea rău că nu îmi puteam prelungi şederea încă două zile. În plus, mi-ar fi plăcut foarte mult să merg la Sankt Petersburg, dar, având în vedere că acum finanţatoarele mele erau bătrânele doamne Garayoa, nu mă simţeam în stare să abuzez de încrederea lor; am profitat totuşi de restul zilei ca să cutreier prin Moscova. A doua zi, dimineaţa devreme, trebuia să mă

întorc în Spania. Eram plin de aşteptări, pentru că nu îmi puteam imagina pe ce făgaşe o fi apucat-o străbunica mea când s-a întors la Paris. Şi mă întrebam pe cine va însărcina acum doña Laura să-mi călăuzească paşii.

ALBERT

1

Mama m-a certat din cale afară şi nu s-a lăsat înduioşată când i-am povestit că în mai puţin de cincisprezece zile vizitasem Roma, Buenos Aires şi Moscova.

— Nu mai cerceta trecutul şi treci la treabă!

— Dar, mamă, eu muncesc.

Pentru mama mea însă, tot ce nu era o slujbă cu un program fix nu era muncă. Pe deasupra, m-a somat să abandonez investigaţia referitoare la străbunica.

— Mătuşa ta Marta face pe originala, te-a băgat în încurcătură şi acum nu-i mai pasă, ceea ce mă bucură, dar nu-mi place că tu continui cu această poveste.

Mi-a spus că din vina mea se certase cu sora ei şi că nu-şi mai vorbeau de o săptămână. Apoi, a insistat din nou să-mi bag minţile în cap şi să-mi caut o slujbă ca lumea.

— Guillermo, fiule, nu înţeleg de ce alţii care sunt mai puţin valoroşi decât tine apar acolo, la televiziune. Uite, Luis, care a fost coleg cu tine şi a fost mereu puţin cam bleg, prezintă totuşi un buletin informativ la radio, iar Esther… fata aia nu face doi bani şi iat-o acolo, ca „stea” de televiziune… iar Roberto… dintre toţi prietenii tăi, era cel mai prostănac şi l-au făcut totuşi director general.

— Îmi pare rău, mamă, dar am un defect: nu-mi ţin gura şi asta nu le place şefilor.

— Şi prietenii tăi socialişti, de ce nu-ţi întind o mână? În campania electorală, ziceau că vor jurnalişti independenţi.

— Şi tu i-ai crezut? Hai, mamă, nu fi naivă! Politicienii îi detestă pe independenţi, orice persoană care nu le serveşte interesele sfârşeşte prin a fi marginalizată. Şi în această privinţă, sunt deopotrivă şi cei de dreapta, şi cei de stânga, şi cum eu mă cert cu toţi, vezi bine care-i rezultatul.

Discuţiile cu mama mi se păreau întotdeauna inutile. Ea crede orbeşte tot ce zic politicienii la televizor şi nu îi intră în cap că fac exact contrariul a ceea ce spun.

Cu siguranţă că latura cea mai bună a mamei mele este încrederea pe care o are în fiinţa omenească.

Am sunat-o pe doña Laura ca să o informez despre întoarcerea mea la Madrid. Mi-a spus că va reveni cu un telefon ca să-mi indice paşii de urmat, aşa că am profitat de timpul pe care îl aveam la dispoziţie ca să o văd pe Ruth, iubita mea, să

merg la redacţia ziarului, să beau ceva cu prietenii şi să mă cert din nou cu sfânta mea mamă. Trecuse deja o săptămână când doña Laura mi-a telefonat.

— Va trebui să-l suni pe profesorul Soler. El te va îndruma.

Când l-am auzit la celălalt capăt al firului, am avut impresia că regăsesc glasul unei vechi cunoştinţe.

— Doña Laura m-a rugat să îndrum în continuare investigaţia dumitale. Nu va fi uşor, dar cu ceea ce ştiu şi cu unele lucruri pe care o să mi le povesteşti dumneata, voi putea să te îndrum mai departe, dacă nu cumva este nevoie să-mi dai unele detalii. Acum trebuie să te duci la Paris. Vei sta de vorbă cu un vechi prieten, Victor Dupont; el a cunoscut-o pe Amelia când era un adolescent puţin mai mare decât mine.

— Cine este?

— Fiul unui activist, un comunist. Părinţii noştri au fost prieteni şi noi am trăit o vreme în casa lor de la Paris la sfârşitul războiului civil.

— Dumneavoastră aţi trăit la Paris?

— Da, cu tatăl meu.

— Şi mama dumneavoastră?

— Nu ştiu ce s-a întâmplat cu ea, poate că au împuşcat-o franchiştii. N-a vrut să treacă în Franţa; era hotărâtă să continue lupta chiar şi după ce Franco a câştigat războiul. Tatăl meu a fugit în Franţa cu mine.

— Şi ce poate şti domnul Dupont despre Amelia Garayoa?

— Mai mult decât îţi închipui. A cunoscut-o pe ea, precum şi pe Jean Deuville şi pe Albert James.

— Şi credeţi că îşi va aminti ce s-a întâmplat atunci?

— Desigur. În plus, Victor este documentarist, tatăl său a fost jurnalist şi, când a murit, Victor i-a păstrat toate documentele. Dar nu vreau să anticipez nimic. Du-te la Paris, Victor Dupont te va primi numaidecât.

Ploua la Paris, ceea ce nu m-a surprins, pentru că rareori am fost în capitala Franţei şi să nu fi prins o aversă. Dar mirosea a primăvară şi asta m-a însufleţit.

Rezervasem o cameră într-un hotel de pe malul stâng al Senei, aproape de locuinţa lui Victor Dupont.

Am avut parte de o surpriză când l-am cunoscut. Era un bărbat foarte în vârstă, dar căruia îi mai rămăsese încă multă energie de consumat.

Documentarist şi arhivist de profesie, domnul Dupont mi s-a părut un savant serios.

După aspectul său fizic, am dedus că trebuie să fi fost un bărbat chipeş; înalt, cu ochi albaştri, acum avea părul alb şi ţinuta semeaţă a unui flăcău tomnatic.

— Aşadar, investighezi istoria străbunicii dumitale, în mare încurcătură te-ai băgat! spuse domnul Dupont, în vreme ce aşeza pe masă două pahare cu vin de Bordeaux care să acompanieze o farfurie cu brânzeturi.

— Da, asta spune şi mama, că m-am vârât într-o mare încurcătură.

— Fiule, sunt lucruri pe care este mai bine să nu le răscoleşti, mai ales cele de familie. Dar e treaba dumitale. Te voi ajuta în tot ce îmi este cu putinţă, pentru că m-a rugat bunul meu prieten Pablo. De unde vrei să încep?

— Din câte ştiu, Amelia Garayoa a revenit la Paris la începutul lui octombrie 1938 însoţită de Jean Deuville şi Albert James. Se întorceau de la un congres al intelectualilor de la Moscova.

— Da, un congres propagandistic organizat întru preamărirea realizărilor sovietice şi care s-a dovedit a fi fost foarte reuşit la momentul acela.

Nu am îndrăznit să-l întreb dacă este comunist, dat fiind că tatăl său fusese şi, pe deasupra, fiind prieten cu tatăl lui Pablo Soler, care era şi el comunist, dar Dupont trebuie să-mi fi citit gândurile.

— Am fost comunist şi nu-ţi poţi imagina cu câtă înflăcărare. Comuniştii au făcut lucruri reprobabile, dar şi mult bine. Iar în rândurile lor au existat oameni plini de abnegaţie, credincioşi, la fel de buni ca şi sfinţii, în râvna lor de a-i ajuta pe ceilalţi. Acum mulţi ani, am încetat să mai militez şi asta mi-a permis să-mi analizez propria viaţă cu o perspectivă şi o sinceritate de care n-aş fi fost în stare dacă aş fi continuat să rămân în rândurile lor. Dar nu despre mine vom discuta. Ştii? Bunica dumitale a locuit la mine acasă.

Am rămas cu gura căscată, dar, gândindu-mă bine, ajuns la momentul acela, nu trebuia să mă mai surprindă nimic. Dupont şi-a continuat relatarea…

«Jean Deuville era prieten cu André Dupont, tatăl meu. L-a sunat ca să-l întrebe dacă vrea să închirieze o cameră unei prietene de-a lui, deoarece ştia că aveam o cameră liberă, pentru că locuiam în casa bunicii mele. Era o casă mare şi, de altfel, bunica mea murise cu câteva luni înainte.

Mama mea, Danielle, a fost cea care a luat hotărârea să o acceptăm pe Amelia, pentru că asta presupunea un mic venit suplimentar. Cu câteva luni înainte, mama lucrase într-o papetărie, dar proprietarul a murit şi fiii săi au închis afacerea, aşa că ne prindea bine chiria de câţiva franci pentru cameră.

De altfel, toţi câştigam din această învoială, pentru că, atunci când Amelia a sosit la Paris, s-a instalat două zile la un hotel, dar nu voia să irosească puţinii bani pe care îi avea şi Jean s-a gândit că închirierea unei camere nu îi va fi atât de împovărătoare.

Pe atunci, aveam 15 ani şi o să-ţi mărturisesc că m-am îndrăgostit de Amelia de îndată ce am văzut-o. Nu părea o femeie reală, era extrem de zveltă şi avea o înfăţişare eterică.

Mama a vrut să afle cât timp avea să rămână, dar Amelia i-a spus că nu ştia încă ce urma să facă.

— Doamnă Dupont, vreau să mă întorc în Spania, dar nu ştiu dacă va fi posibil şi, dacă nu va fi, va trebui să-mi caut de lucru.

— Dar e imposibil să mergeţi în Spania! exclamă mama mea.

— Guvernul legitim al Republicii încă mai menţine Madridul, Catalonia, Valencia… dar nu cred că putem fi optimişti. În iulie, generalul Rojo[76] a reuşit să străpungă poziţiile lui Franco la fluviul Ebro, dar n-a putut să menţină acel aliniament. Nu cred că puteţi să ajungeţi în Spania, interveni tatăl meu.

Amelia a ridicat din umeri. Părea resemnată să facă orice ar fi fost cu putinţă, dar fără să sfideze destinul.

Cu toate că era foarte rezervată şi doar rareori zâmbea, avea multă răbdare cu mine şi o ajuta şi pe mama la treburile casei. Ştii şi dumneata, să spele vasele, să calce, să coasă…

Eu ascultam conversaţiile părinţilor mei, cele pe care le întreţineau cu alţi tovarăşi, ca Jean Deuville.

---

[76] Vicente Rojo Lluch (1894–1966), şeful Statului Major al Armatei Republicane în timpul Războiului Civil spaniol, a luat parte la apărarea Madridului, precum şi la organizarea bătăliei de pe malurile fluviului Ebro. (n.tr.)

Jean le povestise părinţilor mei cele întâmplate la Moscova. Pentru el, a fost un şoc atât de mare, încât i-a zdruncinat credinţa în comunism. Nu îndrăznea să părăsească partidul, iar la Moscova, în afară de Pierre, cel mai bun prieten al său, îşi pierduse şi virginitatea ideologică.

Nici Ameliei şi nici lui Jean Deuville nu le-a fost uşor să le spună părinţilor lui Pierre Comte că fiul lor murise. A doua zi după sosirea lor la Paris, Albert James, Jean şi Amelia au mers acasă la părinţii lui Pierre. Din câte ştiu, scena a decurs mai mult sau mai puţin aşa:

Olga, mama lui Pierre, a deschis uşa şi, văzând-o pe Amelia, a scos un ţipăt şi a întrebat unde este fiul ei. Jean a încercat să o îmbrăţişeze pe femeie ca să-i prezinte condoleanţe şi să-i spună ce s-a întâmplat, dar Olga l-a respins.

— Unde-i Pierre? Ce-ai făcut cu el? o întrebă ea pe Amelia.

Albert James a trebuit să o susţină pe Amelia pentru că a început să tremure şi s-a temut că nu va putea rezista la această scenă. De fapt, Albert James a fost cel care a făcut faţă situaţiei, pentru că atât Amelia, cât şi Jean erau prea afectaţi.

Tatăl lui Pierre a ieşit în vestibul, alarmat de ţipetele soţiei sale.

— Dar ce se întâmplă? Ce faceţi aici? Şi tu, Amelia…? Unde-i Pierre?

Amelia le-a relatat cele întâmplate. Nu le-a ascuns nimic. Nici că Pierre fusese agent sovietic, nici amănuntele vieţii lor la Buenos Aires, ordinul de a călători la Moscova, lunile trăite în capitala rusă, dispariţia lui Pierre, şederea lui la Lubianka, torturile care îi fuseseră aplicate şi convingerea ei că îl asasinaseră. Ceea ce nu le-a spus, cum de altfel nu-i spusese nici lui Albert James şi nici lui Jean Deuville, a fost faptul că ea aflase de arestarea lui Pierre de la Ivan Vasiliev. Nu voia să-l pună în primejdie pe omul acela care măcar o ajutase să afle unde era Pierre.

Olga a plâns neconsolată ascultând relatarea Ameliei, iar tatăl lui Pierre a părut că îmbătrâneşte pe măsură ce afla despre oroarea la care fusese supus fiul său.

— Tu eşti vinovat! Tu şi afurisitele tale de idei despre comunism pe care i le-ai băgat în cap fiului nostru! N-ai vrut să mă asculţi, şi acum fiul nostru este mort. Şi tu l-ai asasinat! îi strigă Olga soţului ei.

— Vă rog, doamnă Comte, liniştiţi-vă! o ruga Albert James.

Dar nu era chip să controleze mânia şi durerea Olgăi, nici să-şi găsească vorbele pentru a-l consola pe tatăl lui Pierre. Nici Jean Deuville nu ştia cum să-i ajute, pentru că nici el nu era în stare să-şi stăpânească lacrimile.

Olga i-a dat afară din casă, blestemând-o pe Amelia, pe care a avertizat-o că nu doreşte să o mai vadă vreodată.

Jean Deuville şi Albert James şi-au luat sarcina de a avea grijă de Amelia. Păreau că se simt responsabili pentru ea. În perioada aceea, Franţa era guvernată de Edouard Daladier, iar străinii, mai ales spaniolii, începeau să aibă probleme pentru a-şi stabili reşedinţa legală în acea ţară. Exodul spaniolilor care fugeau de război depăşise administraţia franceză şi Parisul a început să elaboreze legi împotriva străinilor.

Aşa că atât Jean Deuville, cât şi Albert James au trebuit să recurgă la toţi prietenii lor pentru a obţine un permis de rezidenţă pentru Amelia. Nimeni nu s-a mirat că Albert James a angajat-o ca secretară. Până în momentul acela, nu avusese nevoie de niciuna, dar acesta era modul lui de a o ajuta, fără să o jignească. Cât despre Jean, acesta a devenit umbra ei, obişnuia să meargă să o ia de acasă şi să o oblige să iasă la plimbare, la teatru, să asculte muzică. Amelia se lăsa dusă şi părea un robot, de parcă într-adevăr nu-i păsa de nimic din tot ce se întâmpla în jurul ei.

Părinţii mei se întrebau de ce un jurnalist ca Albert James se hotărâse să se ocupe de Amelia aşa cum o făcea. Cazul lui Jean Deuville era diferit, fusese cel mai bun prieten al lui Pierre şi erau tovarăşi în Partidul Comunist, dar nu era şi cazul lui Albert James, care nici nu o cunoştea atât de bine pe Amelia. Dar a ajutat-o cât de mult i-a stat în putinţă.

Albert James colabora cu unele ziare şi reviste din Statele Unite, precum şi cu un ziar britanic. Pentru gustul părinţilor mei, era extrem de independent. Ei credeau că, în epoca în care le era dat să trăiască, trebuie să iei atitudine. Obiectivitatea lui James îi irita şi se certau pe faţă cu el. În realitate, Albert James a refuzat să fie „tovarăş de drum” al partidului, ceea ce îl prefăcea într-un personaj incomod. Cu toate acestea, îl respectau, avea o influenţă enormă şi articolele sale erau luate în seamă atât de către guvernul Statelor Unite, cât şi de cel britanic şi francez.

Ceea ce a scris despre congresul intelectualilor de la Moscova a fost dezamăgitor pentru amfitrionii săi sovietici. James a afirmat că satele şi fabricile pe care le vizitaseră păreau produsul unor scenarii menite să-i convingă pe străini că în Uniunea Sovietică totul era roz şi a criticat faptul că în niciun moment nu li s-a permis să călătorească în voie prin ţară, nici să viziteze nimic care nu era în program. A dat asigurări într-unul dintre articolele sale că acolo nu se respira în libertate. În sfârşit, criticile sale au fost ca un duş rece pentru autorităţile sovietice, dar, desigur, opiniile lui James au fost compensate printr-o multitudine de elogii ale altor intelectuali europeni.

Amelia venea în fiecare dimineaţă, devreme, la biroul lui James şi se ocupa să răspundă la corespondenţă, să pună ordine în arhivă, să-i organizeze agenda, să treacă pe curat unele dintre textele sale şi să ţină contabilitatea.

Poate că cea mai mare bucurie pe care a avut-o în zilele acelea a fost apariţia la Paris a Carlei Alessandrini. Diva urma să rămână cincisprezece zile în oraş interpretând *La Traviata* la Opera Garnier. Sosirea ei a devenit un mare eveniment.

Jean Deuville s-a angajat să o însoţească pe Amelia la operă ca să o asculte pe Carla.

Încă mi-o mai amintesc în noaptea premierei. Amelia avea o eleganţă naturală şi, cu toate că pe vremea aceea nu dispunea de toalete adecvate, părea o prinţesă în rochia ei neagră, fără alte podoabe.

Carla Alessandrini a fost magnifică; spectatorii au aplaudat în picioare aproape douăzeci de minute. După cum ne-a povestit Jean, Amelia a plâns de emoţie şi la încheierea spectacolului s-a dus la cabina Carlei, convinsă că i se va permite să o vadă pe divă, dar responsabilii Operei montaseră un dispozitiv pentru ca nimeni care nu fusese invitat în mod expres de către marea Carla să nu poată pătrunde în cabină.

— Spuneţi-i că aici se află prietena ei Amelia Garayoa, îi zise aceasta unui omuleţ cam circumspect, care o împiedica să treacă înspre cabine.

Dar, spre surprinderea ei, i s-a transmis mesajul şi, peste câteva minute, i-a ieşit în întâmpinare Vittorio Leonardi, soţul divei.

Vittorio a strâns-o pe Amelia în braţe, a certat-o din cauza excesivei sale slăbiciuni, i-a strâns mâna lui Jean de parcă ar fi fost prieteni de o viaţă şi i-a condus la cabină.

Cele două femeie s-au îmbrăţişat îndelung pline de afecţiune. Din câte ştiu, diva o preţuia cu adevărat pe Amelia, o considera fiica ei.

— Dar cum de nu m-ai anunţat că eşti la Paris! Nu ştii cât am fost de îngrijorată pentru tine. Gloria şi Martin Hertz mi-au spus că tu şi Pierre urma să faceri o călătorie de vreo două luni, dar nu numai că nu v-aţi întors, ci nici nu mai ştiau nimic despre voi. Lasă-mă să te privesc… eşti prea slabă, fetiţo, şi… nu ştiu… te văd schimbată, unde-i Pierre?

— A murit.

— A murit? Nu ştiam că era bolnav… spuse Carla.

— Nu era. A fost omorât.

Carla şi soţul ei, Vittorio Leonardi, au rămas impresionaţi de vestea Ameliei. Diva a îmbrăţişat-o aşa cum o mamă şi-ar îmbrăţişa copila ca să o ocrotească.

— Trebuie să-mi povesteşti tot!

Amelia i l-a prezentat pe Jean Deuville, care rămăsese tăcut privind scena. Acesta se simţea impresionat de prietenia dintre cele două femei. La urma urmelor, Carla Alessandrini era un personaj cu o faimă mondială, una dintre cele mai dorite femei din epoca aceea.

În timpul şederii Carlei la Paris, nu a fost zi în care să nu se vadă cu Amelia. Eu şi părinţii mei am fost pentru prima dată la operă invitaţi de Carla Alessandrini şi pentru noi a fost un adevărat eveniment să ne aflăm acolo, printre acei bogătaşi şi burghezi care păreau că trăiesc ignorând realitatea şi care râdeau şi beau şampanie, de parcă nimic din ce se întâmpla în viaţa de zi cu zi nu i-ar fi afectat.

Amelia o vizita pe Carla la hotelul ei sau aceasta o invita la dejunurile şi dineurile cu oameni distinşi; într-o zi, Carla a vizitat-o pe Amelia chiar la noi acasă. Am rămas în spatele uşii de la salon, spionându-le, nu pentru că m-ar fi interesat ce vorbeau, ci pentru că simţeam o adevărată fascinaţie pentru Carla, care îi luase locul Ameliei în visele mele de adolescent.

— Fetiţo, trebuie să te hotărăşti ce vei face şi mi-ar plăcea să te gândeşti la posibilitatea de a veni cu noi. Nu cred să ai mare viitor în Franţa, vezi şi tu cum stau lucrurile cu străinii. Am vorbit

cu Vittorio şi e de acord cu mine că cel mai bine ar fi să vii cu noi.

— Vreau să mă întorc în Spania, ştiu că acum nu pot din pricina războiului, dar se va încheia într-o bună zi. Vreau să mă interesez de soarta familiei mele, vreau să fiu cu fiul meu.

— Te înţeleg, dar crezi că soţul tău îţi va permite?

— Nu ştiu, dar trebuie să-i cer iertare şi îl voi implora să mă lase să-l văd pe Javier. Nu va putea refuza, este fiul meu.

Carla a rămas tăcută. I se părea dificil ca soţul spaniol să-şi ierte nevasta după ce aceasta fugise cu amantul. Dar nu a vrut să-i spulbere speranţele Ameliei, pe care o ştia deosebit de fragilă după coşmarul trăit la Moscova.

— Înţeleg că vrei să te întorci în Spania; dar, aşa cum spui chiar tu, acum nu-i cu putinţă, aşa că ai putea să stai cu noi şi, când va veni momentul, te vom ajuta să te întorci la Madrid.

— Tu şi Vittorio sunteţi foarte generoşi cu mine, dar aici am o slujbă care îmi permite să mă întreţin şi nu ştiu ce aş putea face dacă vă însoţesc.

— Nimic, nu trebuie să faci nimic, doar să stai cu noi. N-ai nevoie să lucrezi, doar să ne ţii companie.

Dar Amelia era orgolioasă şi pentru nimic în lume nu ar fi acceptat să depindă de cineva şi să nu-şi câştige singură pâinea. A căutat modul de a i-o spune fără să o jignească pe Carla.

— Nu m-aş simţi bine văzându-vă pe voi muncind, iar eu să stau fără să fac nimic.

— Bine, atunci ai putea fi secretara lui Vittorio.

— Dar n-are nevoie de altă secretară!

Au mai stat de vorbă ceva vreme şi Carla a făcut-o să-i promită că va apela la ea în caz de nevoie.

Când Carla Alessandrini a plecat de la Paris, a lăsat un mare gol în sufletul nostru al tuturor, nu numai în sufletul Ameliei.

Într-o zi, Amelia s-a întors acasă plângând. Mama a încercat să o consoleze.

— Eu… eu… aveam o mătuşă, sora bunicii mele, care trăia la Paris, mătuşa Lily. Azi am îndrăznit să mă apropii de casa ei cu speranţa că mă va primi şi îmi va da veşti despre familia mea, dar portarul mi-a spus că a murit acum câteva luni.

Dorea cu înfocare să afle despre soarta familiei sale şi îi povestea mamei că se ruga să fie iertată.

Îi era dor de părinţii ei, de fiul ei, de verii ei, chiar şi de soţul ei.

— Am fost atât de rea cu el! Santiago nu merita ce i-am făcut, se lamenta ea.

În ziua de 7 noiembrie, secretarul ambasadei Germaniei la Paris, Ernst von Rath, a fost victima unui atentat. Două zile mai târziu, a avut loc în Germania faimoasa Noapte de Cristal sau a Geamurilor Sparte, de tristă amintire. Peste 30.000 de evrei au fost arestaţi, au fost distruse 191 de sinagogi, au fost jefuite peste 7.500 de magazine… Albert James obişnuia să spună că urma să vină ce era mai rău şi avea dreptate. Guvernele europene nu voiau să recunoască faptul că aveau de-a face cu un monstru şi l-au lăsat să-şi facă de cap…

Părea că în acele zile de sfârşit de an 1938 se prăbuşea totul. În decembrie, Franco a început o mare ofensivă militară împotriva Cataloniei care avea să decidă efectiv sfârşitul războiului şi victoria fasciştilor.

Cu puţin timp înainte de Crăciun, Albert James a plecat în Irlanda. Deşi era american, părinţii lui erau irlandezi şi îşi vizitau în mod frecvent ţara, unde aveau multe rude. Părinţii lui James veniseră în călătorie până la Dublin, iar el nu a stat pe gânduri şi s-a dus să petreacă împreună cu ei sărbătorile de Crăciun. Nu ştiu dacă dragul meu prieten Pablo Soler ţi-a spus, dar Albert James aparţinea unei familii înstărite şi printre strămoşii săi se numărau militari iluştri. Bunicul lui James servise la curtea reginei Victoria. Pe vremea aceea, alţi câţiva membri ai familiei sale ocupau posturi de răspundere în guvernul britanic, cred că un văr al mamei sale deţinea o funcţie înaltă în Ministerul de Externe, iar un unchi din partea tatălui său era la Amiralitate[77].

Călătoria lui Albert James a stârnit şi mai mult nostalgia Ameliei şi în ziua de Crăciun, părinţii mei, Danielle şi André Dupont, l-au invitat pe Jean Deuville să ia parte cu noi la masa de prânz ca să încerce să-i ridice moralul tinerei.

---

[77] Denumirea în Marea Britanie a Ministerului Marinei. (n.tr.)

Cum era şi firesc, au vorbit despre Spania. Negrín[78] încă mai credea că este posibil să reziste. Dar nu putea, era voluntarism pur. Pe deasupra, singurul lucru care părea să intereseze Anglia şi Franţa era să găsească un echilibru cu Hitler, iar acesta, împreună cu Mussolini, erau principalii sprijinitori ai lui Franco în afara graniţelor.

În ziua de 26 ianuarie 1939, Barcelona a căzut în mâinile trupelor lui Franco, dar încă din zilele anterioare se organizase un exod în masă către Franţa. Guvernul francez a încercat să împiedice sute de mii de refugiaţi spanioli să treacă graniţa, dar s-a văzut depăşit de evenimente şi a trebuit să o deschidă.

În presa cea mai reacţionară de dreapta se puteau citi articole într-adevăr xenofobe împotriva exilaţilor spanioli; îţi voi da să citeşti unele dintre ele ca să-ţi poţi face o idee precisă despre atmosfera în care se trăia în Franţa în momentul acela.

Albert James a hotărât să meargă la graniţă ca să facă un reportaj despre sosirea exilaţilor şi i-a cerut Ameliei să-l însoţească în calitate de asistentă.

— Patru ochi văd mai bine decât doi şi, în plus, mă vei ajuta ca translatoare. Eu nu vorbesc bine spaniola şi mi-e greu să o înţeleg dacă mi se vorbeşte foarte repede.

Amelia a acceptat fără şovăire. Era o ocazie să se apropie de Spania şi cred chiar că visa în taină să se poată întâlni cu vreunul dintre ai săi.

Au ajuns pe 28 ianuarie şi s-au pomenit cu o privelişte dezolantă. Femei, copii, bătrâni, bolnavi, oameni de toate condiţiile care fugeau de franchişti. Oameni disperaţi, care se confruntau cu abisul exilului, fără să ştie dacă se vor mai putea întoarce vreodată.

Autorităţile franceze s-au văzut depăşite şi au improvizat tabere de refugiaţi în departamentul Pirineii Orientali. Prima dintre ele a fost instalată în Rieucros, în apropiere de Mende (Lozère); apoi au fost mai multe, pe plajele de la Argelès şi Saint-Cyprien, la Arles-sur-Tech…

Albert James a scris unul dintre cele mai emoţionante articole din toată cariera sa; mai păstrez încă şi altele pe care le-a publicat în presa englezească.

---

[78] Juan Negrín López (1892–1956), preşedinte al guvernului celei de-a Doua Republici Spaniole între anii 1937–1939. (n.tr.)

În zilele acelea, Amelia i-a servit drept interpretă şi au luat interviuri de la zeci de refugiaţi care le-au dat ştiri precise despre suferinţa trăită şi despre faptul că războiul era iremediabil pierdut.

În noaptea de 5 februarie, exact la o zi după ce trupele franchiste au cucerit Gerona, guvernul francez s-a văzut din nou în situaţia de a permite intrarea în ţară a unui nou val de emigranţi, de data aceasta, militari, pe care i-a obligat mai întâi să-şi lase armele.

A fost o minune că în tot acel haos Amelia l-a întâlnit pe Josep Soler şi pe fiul acestuia, Pablo. După toate aparenţele, Albert James şi ea stăteau de vorbă cu nişte refugiaţi când femeia a simţit că cineva o atinge pe spate. S-a întors şi a dat peste Josep, care îl ţinea de mână pe Pablo. Pentru Amelia a fost o lovitură grea să-i vadă.

— Doamne Dumnezeule, sunteţi în viaţă! Cât de mult mă bucur! Şi Lola?

— N-a vrut să vină, doar o cunoşti. N-a fost chip s-o conving, îi explică Josep.

— Mama a spus că pe ea fasciştii n-or s-o dea afară din Spania, zise Pablo.

Amelia i-a luat deoparte de grupul de refugiaţi. Era impresionată de extrema slăbiciune a lui Pablo şi de îmbătrânirea prematură a lui Josep.

— Primul lucru pe care îl vom face este să mâncăm ceva, propuse ea.

— Asta va fi greu, francezii încearcă să ne împiedice să ne împrăştiem, spuse Josep.

Dar Amelia nu era dispusă să-i lase de izbelişte pe Josep şi pe Pablo. Banii au făcut întotdeauna minuni şi, chiar în tot acel haos, erau refugiaţi care se bucurau de o soartă diferită. Cei care aveau bani, bijuterii, obiecte de valoare sau care aveau prieteni se bucurau de o oarecare posibilitate de a putea scăpa din acele tabere. Josep şi Pablo erau lipsiţi de bani sau de vreun obiect de valoare, dar găsiseră în Amelia cel mai bun salvconduct ca să scape din haos…»

Victor Dupont îşi turnă ultimul pahar de vin care mai rămăsese în sticlă.

— Cred că pentru azi e destul. Poate că ar trebui să-l sunăm pe prietenul nostru Pablo Soler pentru ca el să-ţi povestească ce s-a întâmplat în continuare, la urma urmelor a fost unul dintre protagoniştii acelui eveniment.

— O voi face de îndată ce mă întorc în Spania. Mi-aţi făcut o mare surpriză când mi-aţi povestit că profesorul Soler a revăzut-o pe Amelia.

— Da, sigur că da. El îţi va povesti mai departe. Îţi convine mâine?

— Mâine?

— Da, soseşte devreme la Paris, astfel că, dacă dumneata n-ai nimic mai bun de făcut, după prânz ne putem întâlni toţi trei.

Victor Dupont izbucni în râs văzând expresia mea neîncrezătoare. Îl amuza faptul că a putut să mă surprindă.

— Pablo şi Charlotte vin din când în când la Paris şi aveau programată această vizită de mai multă vreme.

— Nu mi-a spus nimic…

— Ştiu, dar nici n-avea de ce, nu crezi?

N-avea importanţă ce aş fi putut crede, astfel că, ascultător, am acceptat instrucţiunile lui Victor Dupont şi a doua zi la trei după-amiază m-am întâlnit cu cei doi. Mă rog, de fapt cu cei trei, pentru că, atunci când am sosit acasă la Dupont, era şi Charlotte.

— Eu n-o să vă deranjez, am de gând să mă duc la cumpărături, aşa că vă las. Mă voi întoarce la ora şapte, e bine? spuse Charlotte în chip de la revedere.

— Bine, Guillermo, prietenul meu Victor m-a pus la curent cu tot ce ţi-a povestit.

— Adevărul e că merg din surpriză în surpriză, domnule profesor, am răspuns eu ironic.

— Este ceea ce caracterizează investigaţia, răspunse el, fără să se simtă vizat.

— Aşadar, aţi revăzut-o pe străbunica mea…

— Ţi-am mai spus că am locuit acasă la Victor Dupont.

— Da, e adevărat.

— Şi cum crezi că am ajuns acolo?

— Presupun că asta îmi veţi spune acum.

— Aşa este, răspunse profesorul Soler.

«Amelia ne-a instalat într-o cameră din hotelul în care era găzduită, pentru că a crezut că îl va putea convinge pe prefectul de poliţie că făceam parte din familia ei şi că ne lua sub oblăduirea ei, dar de fapt Albert James a fost cel care a reuşit să învingă rezistenţa autorităţilor franceze. James era un jurnalist foarte important şi nimeni nu dorea să apară menţionat în vreunul dintre articolele sale din presa britanică sau din Statele Unite. Chiar şi aşa, nu eram siguri că vom putea scăpa de internarea în vreo tabără dintre acelea.

— Vreau să-mi povesteşti ce s-a întâmplat, dacă războiul este cu adevărat pierdut, îi ceru Amelia lui Josep.

— Crezi că aş fi aici dacă n-ar fi aşa? E inutil să mai continuăm lupta, am pierdut.

— Dar de ce?

— Ei au avut mai mult ajutor.

— Dar noi ne-am bizuit pe Brigăzile Internaţionale şi pe sprijinul Moscovei, insistă Amelia.

— Nu te lăsa amăgită, am fost singuri. Europa ne-a întors spatele, Franţa şi Marea Britanie au observat de departe ce se întâmpla, dar fără să dorească să se angajeze. Şi într-adevăr, au venit oameni din întreaga lume să sprijine Republica, i-au dat curaj şi i-au adus sacrificii, dar n-a fost de-ajuns. Franco a dispus de ajutorul Germaniei şi al Italiei, dar mai ales de pasivitatea Europei. Nici nu ştii cum a fost bătălia de pe malurile fluviului Ebro, acolo am primit lovitura de graţie. Au murit mii dintre oamenii noştri şi dintr-ai lor, dar au şi câştigat.

— Este un strateg bun, sublinie Albert James.

— Cine? Franco?

Amelia păru surprinsă de această afirmaţie a lui James.

— Ştii, Amelia? E imposibil să învingi duşmanul dacă nu-i recunoşti calităţile.

— Calităţi! Cum poţi să spui că Franco are calităţi? Este un trădător al Republicii, a distrus Spania, răspunse Amelia supărată.

— Dat fiind rezultatul războiului, s-a dovedit un bun strateg militar. A admite asta nu înseamnă că nu este, într-adevăr, un fascist şi o nenorocire pentru Spania. Eşti mai liniştită dacă recunosc toate astea?

— Nu-i vorba s-o recunoşti de parcă mi-ai face o favoare, este vorba de realitate.

— O să-ţi explic o parte din realitate care bănuiesc că n-o să-ţi placă. E adevărat tot ce spune Josep, dar sunt şi alte probleme, şi e vorba despre multele energii pe care tabăra republicană le-a irosit luptându-se cu sine însăşi, spuse Albert James pe un ton sentenţios.

Josep şi-a plecat capul. Părea că nu vrea să audă ce spune jurnalistul.

— Ce vrei să spui? întrebă Amelia pe un ton răutăcios.

— Vreau să spun că, în vreme ce armata fascistă avea un singur duşman clar, în tabăra republicană n-a fost aşa. Josep, greşesc dacă afirm că voi, comuniştii, aţi consumat multă energie urmărindu-i pe oamenii din POUM[79] şi că certurile dintre socialişti, anarhişti şi comunişti au fost continue? Cine l-a ucis pe Andreu Nin[80]?

— Au fost probleme, într-adevăr, admise Josep.

— Astfel că, în vreme ce Franco avea un singur obiectiv, şi anume lichidarea Republicii pentru a instaura un regim fascist, formaţiunile de stânga au luptat împotriva lui, dar s-au luptat şi între ele. În războaiele civile iese la iveală ce e mai rău în oameni, Amelia.

— Tu nu cunoşti bine ţara mea. Franco este un trădător, aşa cum sunt toţi cei care s-au răzvrătit.

— Da, Franco este un trădător, dar asta nu înseamnă că n-am dreptate în ceea ce am spus, răspunse James.

— N-am pierdut războiul doar din cauza neînţelegerilor din sânul stângii, afirmă Josep.

— Sigur că nu, a spune aşa ceva, în afară de faptul că ar fi o minciună, ar fi şi o prostie. Am subliniat doar că voi, cei care aţi apărat Republica, aţi irosit energii care vă erau foarte necesare, pentru că aveaţi în faţă un duşman care se lupta doar cu voi şi, pe deasupra, dispunea de ajutorul Germaniei şi al Italiei, replică Albert James.

— Ce se întâmplă la Madrid? întrebă Amelia îngrijorată.

---

[79] Acronim pentru denumirea în spaniolă a Partidului Muncitoresc de Unificare Marxistă / Partido Obrero de Unificación Marxista, înfiinţat în anul 1935 ca partid revoluţionar marxist în opoziţie cu stalinismul şi oarecum apropiat de troţkism. (n.tr.)

[80] Andreu Nin Pérez (1892–1937), secretar general al POUM. Conform ultimelor informaţii dezvăluite în arhivele ruseşti, a murit ucis de un agent al NKVD-ului din Spania. (n.tr.)

— Madridul rezistă, iar o parte din provinciile La Mancha şi Valencia se află încă în mâinile republicanilor, dar nu ştiu pentru cât timp, nu cred că vor mai putea rezista multă vreme, răspunse Josep.

— De-acum ştiu… ştiu că e greu să afli ceva, dar ai vreo veste despre familia mea? Le-aţi mai văzut pe Edurne sau pe verişoara mea Laura?

— Nu, Amelia, nu ştiu nimic despre ele, noi am trăit o bună parte din război la Barcelona.

— Şi acum ce aveţi de gând să faceţi? îl întrebă Albert James pe Josep.

— Nu ştiu, deocamdată, să trăiesc. Ce credeţi că le va face Franco tuturor comuniştilor?

Nici Albert James şi nici Amelia nu au răspuns. Josep nu avea nevoie de un răspuns; ştia mai bine decât oricine ce îi aştepta pe tovarăşii săi.

— Poate că mă voi înrola în Legiunea Străină, mi s-a spus că este singurul mod de a scăpa să ajungem în vreunul dintre afurisitele alea de lagăre de internare, mărturisi Josep.

— Dar Pablo? E un copil… el…

Amelia nu-şi lua ochii de la mine. Josep a ridicat din umeri.

— Ar trebui să stea cu Lola, e mama lui, dar lucrurile sunt aşa cum sunt, o s-o scoatem cumva la capăt.

Amelia l-a convins pe Albert James să ne ajute pe mine şi pe Josep; voia să încerce să facă în aşa fel, încât francezii să ne permită să ne deplasăm la Paris şi să evităm astfel internarea în lagăre. Nu era uşor, pentru că prefecţii de poliţie din zonă doreau să împiedice ca refugiaţii să poată ajunge în alte locuri şi mai ales la Paris, dar Amelia şi-a demonstrat încă o dată talentul de a face faţă unor situaţii imposibile. Le ţinuse piept sovieticilor la Moscova, obţinând eliberarea lui Pierre, iar acum era hotărâtă să-şi salveze prietenii.

Hotelul în care erau instalaţi aparţinea unei familii cu doi fii, din care cel mare muncea transportând fructe şi legume cu un mic camion. Amelia l-a rugat să ne ascundă între lăzile cu verdeţuri şi să ne transporte la Paris. Ea avea să ne însoţească în caz că s-ar fi ivit vreo problemă. Fireşte, i-a oferit o sumă considerabilă de bani, tot ce reuşise să economisească până atunci. Tânărul a ezitat, dar până la urmă a hotărât să accepte.

Albert James nu a avut cum să o convingă că era o nebunie şi că, dacă eram arestaţi, cu toate că ea avea documentele în ordine, tot străină era – spanioloaică, în momentul acela, tot ce era mai rău pentru cineva în Franţa – şi putea sfârşi într-o tabără de refugiaţi.

Dar a avut succes şi am ajuns la Paris fără neplăceri. Amelia nu a ezitat să ne ducă acasă la familia Dupont.

Danielle nu a ştiut ce să facă atunci când, deschizând uşa, s-a pomenit cu Amelia ţinând de mână un copil, cu Albert James şi un necunoscut flancând-o. A poftit tot acel grup ciudat să intre, privindu-i cu oarecare teamă pe cei care îl alcătuiau.

În momentul acela, familia cina, iar uimirea lui André Dupont şi a lui Victor a fost cum nu se putea mai mare.

— Permiteţi-mi să vă explic, spuse Amelia, hotărâtă să salveze situaţia, Josep este un vechi prieten, un tovarăş, iar acesta e fiul său Pablo. Au putut să fugă din Spania, Franco a câştigat războiul, iar eu... eu vreau să-i ajut.

Albert James i-a povestit lui André Dupont amănuntele călătoriei din sudul Franţei până la Paris şi i-a rugat să ne adăpostească până vor putea găsi un loc unde să trăim. El însuşi s-a angajat să încerce să facă rost de documentele necesare ca să putem locui în capitală.

André Dupont a rămas tăcut. Nu ştia ce să răspundă, nici cum să evite încurcătura în care Amelia şi James îi vârâse pe el şi pe familia sa. Până la urmă, a luat o hotărâre.

— De acord, puteţi rămâne o vreme, dar nu-i o soluţie bună.

Amelia a răsuflat uşurată, iar Albert James i-a făcut un gest discret Daniellei şi i-a înmânat un plic.

— Este pentru a contribui la întreţinerea prietenilor Ameliei, îi şopti el la ureche.

— Nu... nu-i nevoie, răspunse ea puţin cam tulburată.

— Ba da, sigur că e nevoie, nu vă puteţi asuma o astfel de povară, spuse James, considerând chestiunea tranşată.

Josep a trebuit să doarmă pe canapea, iar Victor, să cedeze o parte din camera lui acelui spaniol, adolescent ca şi el, care tocmai dăduse buzna în casa lor.

Pe măsură ce treceau zilele, Josep continua să insiste că unica soluţie era să se înroleze în Legiunea Străină. Singura problemă

eram eu; nu ştia ce să facă cu mine. În ziua de 9 februarie 1939, Franco a promulgat Legea Răspunderilor Politice, care era preambulul epurărilor şi persecuţiilor la care erau deja supuşi învinşii.

Dar pentru noi toţi, o lovitură şi mai grea a însemnat faptul că Franţa şi Marea Britanie au hotărât să recunoască guvernul lui Franco instalat la Burgos. În perioada aceea, la sfârşitul lunii februarie, Albert James a anunţat-o pe Amelia că trebuiau să călătorească în Mexic. Ceruse de multă vreme o întrevedere cu Lev Troţki şi, în sfârşit, politicianul rus acceptase. Pe vremea aceea, trăia în Mexic, care a fost ultima oprire dintr-un lung exil care a început în Kazahstan, a continuat în Turcia, Franţa, Norvegia şi s-a sfârşit când a ajuns acolo.

Eu o însoţeam de obicei pe Amelia la biroul lui James şi stăteam acolo foarte liniştit citind într-un colţ, ca să nu deranjez. Tatăl meu pleca devreme să-şi caute de lucru ca să ne putem întreţine şi, graţie ajutorului câtorva tovarăşi francezi, obţinea din când în când vreo slujbă neînsemnată. Într-o zi, am fost martor la o ceartă între Amelia şi Albert James.

James se închisese în biroul său ca să scrie, când a primit un telefon prin care i se anunţa data la care îl va primi Troţki pentru interviu. Era peste zece zile şi trebuia să răspundă numaidecât dacă era dispus să călătorească în Mexic. Bineînţeles, nu a şovăit o clipă.

— Amelia, plecăm în Mexic, spuse el ieşind din birou.

— În Mexic? Şi de ce trebuie să mergi acolo? întrebă Amelia.

— Am spus că plecăm, eu şi cu tine. Tocmai m-au sunat şi Troţki acceptă să mă primească. Nu ştii cât m-am agitat ca să obţin întrevederea. Peste zece zile trebuie să fim acolo.

— Dar eu nu pot să plec şi, în plus… nu cred că ţi-aş putea fi de folos acolo.

— Te înşeli, exact în Mexic este locul în care voi avea mai multă nevoie de tine. Vei fi interpreta mea, ca atunci când am fost la graniţa cu Spania.

— Dar Troţki vorbeşte franceza…

— Da, dar eu nu vorbesc spaniola şi în Mexic se vorbeşte spaniola. Nu voi vorbi doar cu Troţki, sper să pot discuta cu oamenii care i-au dat adăpost, precum şi cu duşmanii săi din Partidul Comunist.

S-au certat o bună bucată de vreme. Amelia nu voia să ne lase singuri pe Josep şi pe mine, iar Albert James s-a arătat neclintit şi i-a amintit că acea călătorie făcea parte din munca ei.

Amelia i-a spus Daniellei că trebuia să plece şi că va întârzia cel puţin o lună până să se întoarcă. Ştia că punea familia Dupont în încurcătură lăsându-mă în grija lor, dar nu avea încotro, căci nu-şi putea permite să piardă slujba oferită de James. Lui André Dupont nu i-a plăcut deloc vestea, dar până la urmă a acceptat propunerea Ameliei. De îndată ce ea avea să se întoarcă, a spus el, va căuta o soluţie pentru noi sau, mai bine zis, îşi va asuma răspunderea pentru mine cu toate consecinţele, dat fiind că Josep urma să solicite înrolarea în Legiunea Străină.»

Brusc, profesorul Soler a considerat încheiată convorbirea şi trebuie să recunosc că faptul acela m-a supărat.

— Dragul meu Guillermo, va trebui să te duci în Mexic, eu nu ştiu ce s-a întâmplat acolo, spuse el pe un ton sentenţios, spre uimirea mea.

— Dar, domnule profesor, ce mai contează? Spuneţi-mi dumneavoastră ce s-a întâmplat când Amelia şi James s-au întors din Mexic. Probabil că s-au dus, au luat interviul şi asta-i tot.

— Ah, nu! Nici vorbă de aşa ceva. Doamnele Garayoa te-au angajat ca să investighezi dumneata, vor să ştie cât mai amănunţit cu putinţă tot ce se referă la viaţa Ameliei şi te asigur că cercetarea istorică nu este o treabă uşoară, uneori e chiar ingrată.

— Dar…

— Niciun „dar”, Guillermo, dumneata, trebuie să umpli toate lacunele. Nu ştiu ce s-a întâmplat realmente în Mexic, dar vei fi de acord cu mine că interviul cu Troţki a avut importanţa sa.

— De acord, voi merge, dar de ce nu-mi povestiţi ce s-a întâmplat când s-a întors Amelia? După aceea, când voi scrie, voi pune faptele în ordine cronologică.

— Nu, nu, trebuie să mergi pas cu pas, crede-mă. Doña Laura m-a rugat să te îndrum şi asta fac. După părerea mea, trebuie să te duci în Mexic.

M-am resemnat să-i urmez sfatul, dar mi se părea că acea călătorie va fi o pierdere de timp. De fapt, nu-mi trecea prin minte cum să dau de urma Ameliei în capitala aztecă. Dar norocul era de partea mea, pentru că mi-a telefonat Pepe, redactorul-şef al ziarului, ca să mă anunţe că îmi expediază acasă câteva cărţi ca să le citesc şi să-i trimit cronicile cât mai curând.

— Auzi, tu n-ai fost troţkist? l-am întrebat eu.

— Ba da, dar ce legătură are asta? îmi răspunse el îmbufnat.

— Troţki a trăit în Mexic, nu-i aşa?

— Da, acolo a fost asasinat.

— Crezi că mai există încă troţkişti în Mexic?

— Dar ce-i cu toată prostia asta?! Ţie ce-ţi pasă dacă mai sunt troţkişti în Mexic?

— Am nevoie să-mi găseşti un contact cu vreun troţkist mexican.

— Tu te-ai ţicnit! Sunt douăzeci de ani de când am renunţat la această poveste.

— Bine, dar ştii cu siguranţă pe cineva care mă poate ajuta. Caut un troţkist în Mexic, nu un marţian pe Gran Via.

— Poţi să-mi spui de ce? Nu ştiu în ce te-ai băgat, dar încep să bănuiesc…

— Îţi cer ajutorul, nu cred că îţi este atât de greu.

Ne-am certat puţin, dar până la urmă, l-am convins să-mi dea o mână de ajutor. Pe când organizam călătoria în Districtul Federal[81] am aşteptat nerăbdător telefonul lui Pepe, care până la urmă a venit.

— Am pierdut toată după-amiaza ca să găsesc pe cineva care să cunoască vreun tovarăş în Mexic. În sfârşit, am dat de un prieten care a lucrat o vreme la secretariatul de relaţii internaţionale al Ligii[82] şi care mi-a dat numărul de telefon al unui jurnalist mexican mai bătrân probabil decât Matusalem[83].

[81] Denumirea unui teritoriu care se află sub suveranitatea unui stat federal fără să facă parte din vreun stat sau provincie integrată în federaţie. Este considerat capitala oficială a unui astfel de stat federal, precum Mexic, Argentina, Brazilia, Canada, Statele Unite ale Americii etc. (n.tr.)

[82] Este vorba despre Liga Naţiunilor Unite, predecesoarea Organizaţiei Naţiunilor Unite, cu sediul la Geneva. (n.tr.)

[83] Personajul cel mai longeviv menţionat în Vechiul Testament, Facerea, 5:27, care a atins vârsta de 969 de ani. (n.tr.)

Sună-l, dar pe mine să nu mă bagi în încurcăturile tale, că nici nu ştiu de ce te ajut.

— Pentru că, deşi eşti un exploatator, ai şi tu o inimioară.

— Guillermo, fără băşcălie, că n-am chef de aşa ceva!

— Asta este pentru că iubitul nostru director te exploatează, dar nu ca pe mine; măcar te plăteşte mai bine.

— Auzi, gata cu discursurile! Cu cât îmi trimiţi mai repede cronicile la cărţile pe care ţi le-am expediat, cu atât mai bine.

Şi, într-adevăr, aveam noroc, pentru că l-am sunat pe jurnalistul mexican şi acesta s-a arătat încântat să mă ajute de îndată ce aveam să ajung la el în ţară.

Bătrânul coleg s-a dovedit a fi cum nu se poate mai eficace, pentru că atunci când l-am sunat de la hotel ca să-i spun că am sosit, îmi pregătise deja o întrevedere.

— Mâine vă va primi don Tomás.

— Ah, da? Splendid… dar spuneţi-mi cine este don Tomás?

— Un om surprinzător, este foarte în vârstă, mai bătrân decât mine, anul ăsta împlineşte o sută de ani.

— O sută de ani?

— Da, o sută de ani, dar nu vă faceţi griji, are o memorie prodigioasă. L-a cunoscut pe Troţki, pe Diego Rivera[84], pe Frida[85]…

---

[84] Artist muralist mexican (1886–1957), militant comunist, autor al unor celebre pictori realizate pe clădiri din Ciudad de Mexico, Acapulco, San Francisco, Detroit, New York şi altele. (n.tr.)

[85] Frida Kahlo (1907–1954), pictoriţă mexicană, căsătorită cu Diego Rivera şi cunoscută ca amantă, printre alţii, a lui Lev Troţki. (n.tr.)

2

Tomás Jiménez s-a dovedit a fi într-adevăr surprinzător. Având aproape o sută de ani, îşi păstra privirea vioaie şi o memorie extraordinară. Trăia la Coyoacán[86] cu unul dintre fii şi cu nora sa, care mi s-au părut aproape la fel de bătrâni ca şi el. M-a asigurat că are peste douăzeci de nepoţi şi o duzină de strănepoţi.

Îşi închinase viaţa picturii şi îi frecventase pe unii artişti din grupul lui Diego Rivera şi al Fridei Kahlo, dar nu a făcut parte din cercul de prieteni intimi ai cuplului.

Casa în care locuia don Tomás era o veche reşedinţă de familie boierească, cu o curte interioară care mirosea a iasomie şi se bucura de umbra mai multor pomi fructiferi. Adevărul e că am rămas cucerit de Coyoacán, o oază de frumuseţe în mijlocul haosului din capitala mexicană.

Dona Raquel, nora lui don Tomás, mi-a atras atenţia că nu trebuie să-l obosesc.

— Socrul meu are o sănătate bună, dar oboseşte repede, aşa că mă încred în buna dumitale judecată, mă avertiză ea.

— Aşadar, dumneata eşti strănepotul Ameliei Garayoa. Frumoasă femeie, da, domnule, foarte frumoasă, îmi spuse don Tomás când mă văzu.

— Aţi cunoscut-o?

— Da, din întâmplare. Ea a sosit în Mexic în martie 1939 cu un jurnalist american. Pe vremea aceea, eram troţkist şi căutam să fiu la curent cu tot ce se întâmpla în preajma liderului meu.

— Aţi avut relaţii cu Troţki?

— Puţin. Îi era frică. Stalin încercase să-l ucidă de mai multe ori, iar el nu mai avea încredere în nimeni. Nu era uşor să ajungi la el, cu toate că avea mulţi adepţi, printre care mă număram şi eu. Trebuie să vizitaţi Casa Albastră.

— Casa Albastră?

— Da, acolo a trăit Troţki cu soţia lui, Natalia. Casa era a Fridei Kahlo, acum este muzeu. Când străbunica dumitale şi jurnalistul au ajuns în Mexic, lucrurile nu mergeau bine între Troţki, Diego Rivera şi Frida. Diego era un geniu, dar avea o fire îngrozitoare. Era extrem de impulsiv: când se declara un troţkist

---

[86] Astăzi, unul din cele 16 sectoare ale Districtului Federal. În perioada despre care e vorba carte, era o mică localitate ce a fost integrată încetul cu încetul în capitala Mexicului, ajungând în centrul geografic al acesteia. (n.tr.)

convins, când se certa pe faţă cu Troţki. S-au certat pentru că Diego nu l-a sprijinit pe Lázaro Cárdenas[87], căruia Troţki, desigur, avea multe motive să-i fie recunoscător. De fapt, Troţki n-avea prea mare încredere în Diego, îl admira ca artist, dar nu-l vedea cu ochi buni ca om politic. S-au certat, iar Troţki şi Natalia au părăsit Casa Albastră, dar au rămas aici în Coyoacán, într-o locuinţă care azi a devenit Muzeul Lev Troţki.

— Cum aţi cunoscut-o pe Amelia Garayoa?

Don Tomás îşi luă un răgaz până să răspundă. Scoase o ţigară de foi, o aprinse şi trase un fum, apoi îşi continuă naraţiunea.

«În acea lună, martie 1939, nişte prieteni, proprietari ai unei galerii de artă, m-au invitat să particip la o expoziţie colectivă. Cum îţi poţi imagina, pentru mine era foarte important. La vernisaj, au participat mulţi prieteni, mai ales tovarăşi troţkişti, şi unul dintre ei a venit însoţit de Amelia Garayoa şi de jurnalistul american Albert James. Acest prieten al meu, Orlando, care este cumătrul meu, era şi jurnalist, şi lider al partidului, făcea parte din cercul lui Troţki şi, după cum se pare, fusese mediatorul lui James pentru obţinerea interviului.

Ce să-ţi spun, pe străbunica dumitale era imposibil să nu o remarci, pentru că era foarte frumoasă. Părea foarte fragilă, aproape eterică; mi-a trezit imediat curiozitatea, precum şi pe a „fraţilor” mei, şi asta într-o ţară în care nu avem predilecţie pentru femeile slabe, dar ea părea deosebită. O să-ţi spun şi de ce n-am uitat-o, şi anume pentru că a avut curajul să recunoască faptul că în pictura mea nu era nimic genial. Îţi poţi închipui că în ziua aceea primeam numai felicitări şi elogii deloc sincere, dar străbunica dumitale n-a avut nici cea mai mică jenă să-mi spună adevărul. Prietenul meu Orlando ne-a făcut prezentările, dar a omis să spună că eu eram autorul acelor tablouri pe care el nu înceta să le laude. Mie mi s-a părut că Amelia strâmba din nas şi privea cu indiferenţă pânzele.

— Nu vă plac tablourile? am întrebat-o eu.

— Cred că pictorul stăpâneşte tehnica portretului, dar îi lipseşte „sufletul”; nu cred să fie vreun geniu.

[87] Lázaro Cárdenas del Río (1895–1970), general şi om de stat mexican, preşedinte al Mexicului între 1934–1940. (n.tr.)

Am rămas cu toţii tăcuţi, neştiind ce să spunem. Albert James a privit-o supărat pe Amelia, iar bunul meu prieten Orlando a rămas la fel de descumpănit ca şi mine.

— Ah, femeile! Acum au păreri despre orice. Ei bine, fetiţo, Tomás este unul dintre cei mai buni, dar dumneata nu înţelegi prea mult din pictură, o dojeni cumătrul meu.

— Nu sunt expertă în pictură, dar veţi fi de acord cu mine că suntem cu toţii în stare să ne dăm seama când ne aflăm în faţa unei capodopere geniale. Fără îndoială, aceste tablouri nu sunt proaste, dar n-au nimic deosebit, insistă Amelia, care părea că tot nu aflase că eu eram autorul tablourilor.

Eu m-am supărat pentru comentariile spanioloaicei, aşa că i-am lăsat baltă şi am plecat să ascult în continuare laudele altor invitaţi de-ai mei. Pentru mine, era o zi specială şi ea tocmai mi-o stricase!

Am revăzut-o peste trei zile, în casa cumătrului meu Orlando, care organizase o cină la care ne-a spus că va veni şi Troţki. Eu eram dornic să pot sta de vorbă cu el, dar până la urmă nu a mai venit. Ţi-am spus deja că trăia obsedat de siguranţa proprie, pentru că Stalin încercase de mai multe ori să-l ucidă şi, după cum ştii, până la urmă a şi reuşit.

Albert James era euforic. Obţinuse interviul cu Troţki mult mai devreme decât fusese prevăzut.

— Credeam că o să aştept mai multe zile, dar a fost cât ai bate din palme. Este un personaj foarte interesant, păcat că se încăpăţânează să apere în continuare excesele revoluţiei, spuse James.

— Excese? Crezi că e posibil să răstorni un regim fără vărsare de sânge? Vrei să-mi spui cum s-au eliberat americanii de Coroana britanică? Şi ce a trebuit să facă Lincoln, cel atât de admirat de dumneata, ca să termine cu sclavia? Dragul meu prieten, istoria nu avansează fără vărsare de sânge, am spus eu convins şi susţinut cu entuziasm de către cumătrul meu Orlando.

— În Rusia, n-au avut încotro, decât să-i lichideze pe ţarişti şi toate elementele contrarevoluţionare, altminteri ar fi fost imposibil ca oamenii muncii să pună mâna pe ţară.

— Problema nu este revoluţia, ci faptul că tovarăşul Stalin nu vrea să împartă puterea cu nimeni. I-a înlăturat treptat din preajma sa pe vechii tovarăşi bolşevici, adăugă Orlando.

În afara americanului, Amelia era singura care cunoştea bine Uniunea Sovietică şi, ştii, abia mult mai târziu m-am gândit cât de prudentă fusese în aprecierile ei. Oricât de multe întrebări îi puneam despre cum se trăia la Moscova, Amelia nu a făcut nicio critică şi nici nu a spus nimic care să ne dea un singur indiciu asupra realităţii. Ne-a descris Moscova, de parcă ar fi făcut-o pentru un ghid turistic, dar adăugând încă ceva.

Am întrebat-o cum i s-a părut Troţki, dat fiind că îl însoţise pe Albert James la întrevedere.

— Cred că suferă mult. Nu poate fi uşor să trăieşti în exil neştiind în ce moment anume vor încerca să te asasineze. Asta îl face extrem de precaut, de neîncrezător; dar, fireşte, are dreptate să fie aşa. M-a impresionat mai mult soţia sa, Natalia.

— Da? Ei bine, eu nu-i găsesc nimic deosebit, am răspuns, uimit de faptul că îi atrăsese atenţia soţia lui Troţki.

— Presupun că, la o simplă privire, Natalia nu pare o femeie deosebită, dar este; l-a urmat cu devotament pe soţul ei în exil, îl îngrijeşte, îl răsfaţă, îl ocroteşte, îl iartă, afirmă Amelia.

— Aha, ţi s-au spus deja bârfe despre Troţki! exclamă Orlando. Să nu crezi că e afemeiat, chiar dacă o fi avut vreo aventură, ca orice bărbat.

— Mie mi se pare că a trăi cu un om ca el în aceste circumstanţe este un act de eroism, spuse Amelia pe un ton sentenţios.

Ştii că s-a spus că Troţki şi Frida Kahlo au avut o idilă. Ceva lipsit de importanţă pentru amândoi, dat fiind că pentru Frida nu exista nimeni altcineva în afară de Diego şi cu siguranţă că Troţki avea nevoie de Natalia. Dar femeile nu-i înţeleg pe bărbaţi şi îi judecă foarte superficial. Frida era deosebită, iar Troţki, un bărbat care nu avea de ce să-i reziste unei femei ca ea, nu crezi?

Amelia şi Albert James au mai rămas câteva zile în Mexic. Jurnalistul voia să afle câte ceva despre politica mexicană şi a obţinut chiar o întrevedere cu preşedintele Lázaro Cárdenas, dar, pe deasupra, a intrat în legătură cu spanioli care sosiseră

cu luni în urmă. Chiar eu am fost cel care i-a pus în legătură cu câţiva dintre aceşti exilaţi, printre ei numărându-se şi prietenul meu José María.

José María Olazaga era basc şi fugise pe la graniţa cu Franţa la puţin timp după ce trupele lui Franco au învins forţele republicane şi după ce au căzut în mâinile sale provinciile Asturias, Santander şi Ţara Bascilor.

A sosit în Mexic însoţit de soţia şi fiul său, precum şi de un tânăr care îndeplinea rolul de secretar. Erau naţionalişti din PNV[88], nu ocupaseră funcţii importante în partidul acela, dar amândoi erau cunoscuţi.

I-am propus americanului Albert James să se întâlnească cu José María, pentru că acesta îi putea spune cum se organiza exilul spaniol în Mexic. James a acceptat numaidecât şi eu l-am însoţit la întâlnirea cu prietenul meu care, ca şi Troţki, se instalase la Coyoacán.

În ziua de azi, Coyoacán este încă un cartier din Districtul Federal, dar pe vremea aceea era o mică localitate la zece kilometri de centrul capitalei. Prietenul meu deschisese o tipografie care funcţiona bine şi care devenise locul în care oamenii din exil îşi tipăreau materialele de propagandă şi afişele.

José María ne aştepta plin de speranţe, i se spusese că jurnalistul american era acompaniat de o spanioloaică. Nu ştii ce spaimă am tras când, de îndată, ce a intrat în casa prietenului meu, Amelia a scos un ţipăt teribil. Era un ţipăt de surpriză, de bucurie. Împreună cu José Maria era un puşti, secretarul său, pe care îl chema Aitor. Amelia şi el se cunoşteau; după cum au povestit mai târziu, sora lui Aitor fusese servitoarea Ameliei.

— Dumnezeule! Nu-mi vine să cred! strigă Amelia.

S-au îmbrăţişat şi Amelia a izbucnit în lacrimi, pe când Aitor şi le stăpânea pe ale sale.

— Dar ce faci aici? Te credeam cu mama ta în cătun… îi spuse Amelia.

— A trebuit să fug. I-am ajutat pe don José María şi pe familia sa să treacă graniţa. Îţi aminteşti că mi-ai cerut să te învăţ potecile păstorilor care trec în Franţa? Am putut ieşi de acolo

---

[88] Siglă pentru denumirea în spaniolă a formaţiunii politice El Partido Nacionalista Vasco / Partidul Naţionalist Basc. (n.tr.)

printr-o minune. Odată ajuns în Franţa, m-am gândit să mă întorc, dar…

— Dar eu l-am sfătuit să n-o facă, interveni José María, era periculos. Oamenii ştiau că lucrează cu noi şi era riscant. Ştii şi dumneata ce se întâmplă, vin falangiştii în sate şi totdeauna este cineva dispus să-şi denunţe vreun vecin. Au omorât mulţi oameni, să nu crezi că toate pierderile de vieţi omeneşti se produc pe front.

— Şi tu ce faci în Mexic? Edurne ne-a povestit… Mă rog, ştiu că ai plecat în Franţa, spuse Aitor, puţin cam tulburat.

— Da. Bănuiesc că ţi-o fi spus tot.

Aitor şi-a plecat capul şi a şoptit un „da” care de-abia s-a auzit. Părea ruşinat că ştie ceea ce ştia, iar Amelia s-a simţit şi ea stânjenită.

— Sora mea este în continuare la verişoara ta Laura, spuse Aitor. Cred că erau bine, dar nu mai ştiu de mult timp nimic despre ele.

— Şi mama ta, bunicii tăi? se interesă Amelia îngrijorată.

— Ştiu că sunt în continuare în cătun. Au fost duşi la interogatoriu la cazarma cea mică a Gărzii Civile, dar le-au dat drumul. Tu îi cunoşti, ştii că nu s-au implicat niciodată în politică.

— Spune-mi care este ultimul lucru pe care îl ştii despre familia mea…

— N-o duc bine. Soţul tău… mă rog, da, soţul tău este cu trupele republicane şi, din câte ştiu, a fost rănit, dar s-a vindecat şi s-a întors pe front; acum nu mai ştiu ce s-a întâmplat cu el. Tatăl şi unchiul tău sunt şi ei mobilizaţi, femeile au rămas la Madrid. Sora mea a vrut să rămână cu verişoara ta Laura, de altfel… Ştii că a devenit socialistă sau comunistă…

— Da, ştiu. Despre fiul meu ştii ceva?

— Ultimul lucru pe care ni l-a povestit Edurne este că din când în când o însoţeşte pe verişoara ta Laura să-l vadă când doica lui, cred că se numeşte Águeda, îl scoate la plimbare. Soţul tău nu vrea să ştie nimic despre familia ta, dar se pare că acea Águeda e o femeie cumsecade şi le-a permis părinţilor, precum şi mătuşii şi unchiului tău, să-l vadă pe ascuns pe Javier. Cum copilul vorbeşte deja şi Águeda se teme să nu-i spună tatălui său, au stabilit ca ea să-l scoată la plimbare, iar ei să-l vadă de

departe, aşa că nu se mai apropie, pentru că ştiu că, dacă soţul tău află, o va da afară pe buna Águeda.

Amelia îşi stăpânea cu greu lacrimile. Nu era nevoie să fii prea isteţ ca să înţelegi că se simţea umilită. Îi tremura buza de jos şi îşi frângea mâinile.

— Te vei întoarce în Spania? o întrebă Aitor.

— Să mă întorc? Cum? E imposibil, poate că sunt fişată drept comunistă, nu ştiu.

— Eşti membră de partid? vru să ştie José María.

— Mă rog, sunt membră a Partidului Comunist Francez, în Spania n-am avut niciodată vreun carnet.

— Atunci, nu eşti fişată. Poate că îţi vor permite să te întorci, răspunse José María.

Cred că în momentul acela şi-a făcut loc în mintea Ameliei o asemenea posibilitate.

— Şi tu? Vei rămâne să trăieşti în Mexic?

Aitor a tăcut, dar José María a vorbit în locul lui.

— Presupun că sunteţi persoane de încredere, bănuiesc aşadar că putem vorbi deschis. Deocamdată, este mai bine să rămânem aici; din câte ştiu. Guvernul francez se poartă rău cu spaniolii, dar oamenii de aici nu sunt aşa. Ne gândim că ar trebui să încercăm să-i ajutăm pe cei din ţară, chiar să-i ajutăm să iasă pe cei care vor să o facă, acum, când Franţa a hotărât să închidă graniţa. Despre asta am vorbit ieri, pentru că Aitor cunoaşte bine trecătorile şi, chiar dacă ar risca foarte mult, poate că este mai de folos la graniţa cu Spania. Dar n-am hotărât încă nimic. Mai întâi, trebuie să ştim exact ce se întâmplă şi dacă se termină odată acest război blestemat.

— Câştigă fasciştii, îl asigură Amelia.

L-am privit cu toţii pe Albert James, aşteptând ca el să confirme ceea ce spunea Amelia şi să ne informeze despre situaţia reală.

— Amelia are dreptate, Republica a pierdut războiul. E o chestiune de săptămâni ca să se încheie, spuse jurnalistul pe un ton grav.

— Ce credeţi că se va întâmpla? întrebă José María.

— Nu ştiu, dar e greu de crezut că Franco va fi generos cu cei care au luptat pentru Republică. Cei care au supravieţuit din cele două tabere vor trebui să se confrunte cu o ţară devastată

şi să ducă altă bătălie, de data asta împotriva mizeriei şi a foametei.

— Şi puterile europene? întrebă Aitor.

— N-au considerat niciodată războiul din Spania problema lor. Franţa şi Regatul Unit au recunoscut deja guvernul de la Burgos; Germania şi Italia sunt aliaţii lui Franco. Nu, nu vă lăsaţi înşelaţi: Spania e singură, aşa a fost în timpul războiului şi tot aşa va fi şi de acum încolo. Nu-i o prioritate pentru nimeni, spuse James.

— Atunci, poate că va trebui să ne schimbăm planurile şi Aitor să se întoarcă în Europa cât mai curând. Avem prieteni, oamenii noştri de cealaltă parte a pietrei de hotar, în Franţa; acolo nu va avea probleme şi va putea să ajute oamenii să treacă graniţa sau chiar să organizeze vreo mişcare de rezistenţă în ţară… cugetă José María.

Rămăseserăm copleşiţi de duritatea expunerii lui Albert James. Nu e vorba că José María şi Aitor ar fi fost naivi, dar, în definitiv, nu puteau înceta să aibă o urmă de speranţă că ar putea să salveze Spania de Franco şi să se salveze şi pe ei înşişi.

În zilele următoare, Amelia şi Aitor au petrecut împreună cât de mult timp le-a fost cu putinţă. José María a fost surprins să-i audă vorbind în limba bască. Niciunul dintre noi nu îi înţelegeam, şi nici el. Limba euskera[89] se vorbea pe vremea aceea în cătune şi nu era o limbă pe care burghezii voiau să o vorbească, mai degrabă contrariul, de aceea era atât de ciudat că Amelia o învăţase.

— Văd că n-ai uitat-o, îi spuse Aitor.

— Adevărul e că nu ştiam că o mai ţin minte, a trecut atâta timp de când n-am mai vorbit-o…

— Mama spunea că ai talent pentru limbile străine.

— Draga mea Amaya! Mama ta a fost întotdeauna atât de bună şi de afectuoasă cu mine…»

Tomás Jiménez a închis ochii şi m-am speriat gândindu-mă că i s-ar fi putut întâmpla ceva. Dar i-a deschis numaidecât după aceea.

— Nu te speria, Guillermo, nu te speria, adevărul e că, dacă închid ochii, îmi amintesc mai bine şi pot s-o văd pe Amelia şi pe prietenii mei. Aitor şi José Maria i-au dat Ameliei mai multe

[89] Denumirea limbii basce (în limba bască în original). (n.tr.)

numere de telefon şi adrese ale tovarăşilor din PNV care reuşiseră să se refugieze în Franţa. Aitor i-a spus Ameliei că, dacă se va întoarce, o va căuta. Presupun că a făcut-o, pentru că peste două luni a plecat. José Maria a rămas în Mexic şi nu s-a mai întors niciodată în Spania. Din nefericire, a murit înaintea lui Franco.

Dona Raquel şi-a luat la revedere de la mine, cerându-mi să promit că mă voi întoarce să-i văd înainte de a pleca din Mexic.

Nu mi-am îndeplinit promisiunea, eram atât de prins în viaţa străbunicii mele, încât nu mă gândeam decât să scriu relatarea şi altcineva să-mi povestească mai departe. I-am telefonat lui Victor Dupont, nu ştiam dacă Pablo Soler şi Charlotte mai erau încă în capitala Franţei. Mi-a confirmat că se întorseseră deja la Barcelona. Era clar că ghidul cărţii mele continua să fie istoricul, aşa că următoarea mea destinaţie era Spania.

— Te invit mâine la masă şi aşa vom avea la dispoziţie toată după-amiaza ca să vorbim, îmi propuse Soler când l-am sunat.

Am ajuns punctual la întâlnirea cu profesorul. Recunosc că îmi era foarte simpatic şi, de fiecare dată când ne vedeam, mă surprindea cu o altă revelaţie. În timpul prânzului, i-am povestit călătoria mea în Mexic, iar el a aşteptat desertul ca să-mi relateze ce s-a întâmplat când Amelia şi Albert James s-au întors la Paris…

«Ne-am bucurat să o avem din nou pe Amelia printre noi. Danielle Dupont spunea că se obişnuise cu „micuţa spanioloaică” şi că, fără ea, casa părea pustie. Şi domnul Dupont ne-a îndemnat să sărbătorim întoarcerea ei. Cred că pentru Josep a fost o uşurare să o aibă din nou în preajmă, ea era zâna ocrotitoare, protectoarea lui. Amelia a vrut să o punem la curent cu ce se întâmpla în Spania.

— La Madrid, generalul Casado[90], sprijinit de Julián Besteiro[91], a preluat controlul situaţiei şi a pus capăt guvernului lui Negrín. Se pare că generalul Casado poartă negocieri cu guvernul de la Burgos ca să se încheie războiul şi că acest fapt e o chestiune de zile, relată Josep cu voce slăbită.

Nu a fost o chestiune de zile, pentru că a doua zi, 29 martie 1939, trupele franchiste au intrat deja în Madrid. Pentru Amelia şi Josep a fost ca o lovitură de măciucă. Deşi aşteptau vestea, adevărul e că nu erau pregătiţi să o primească.

Cel mai rău a fost când Albert James s-a prezentat acasă la ei pe data de 1 aprilie cu o hârtie în mână.

— Îmi pare rău, tocmai am făcut rost de ăsta: e ultimul comunicat de război.

— Citeşte-l, îi ceru Amelia.

— „În ziua de azi, armata comunistă fiind luată prizonieră şi dezarmată, trupele franchiste şi-au atins ultimele obiective militare. Războiul s-a încheiat.” Îl semnează generalisimul Francisco Franco.

Amelia a izbucnit în plâns şi nici Josep nu şi-a putut stăpâni lacrimile. Chiar şi eu, doamna Dupont şi Victor ne-am molipsit. Doar Albert James a fost în stare să se controleze.

— Voi merge în Spania, îi spuse James Ameliei. Voi cere permisele adecvate ca să merg la Madrid.

— Vin cu tine, răspunse Amelia, ştergându-şi lacrimile cu dosul palmei.

— Nu cred că ar fi înţelept, nu ştim ce s-ar putea întâmpla, răspunse Albert James.

— Dacă nu plec cu tine, voi pleca singură, vreau să mă duc acasă, vreau să ştiu de ai mei. Am un fiu, nişte părinţi, un soţ… spuse ea printre suspine.

— O să văd ce pot face.

---

[90] Segismundo Casado López (1893–1968), militar spaniol, general care a avut un rol hotărâtor în ultima etapă a Războiului Civil Spaniol, conducând lovitura de stat care l-a dat jos de la putere de Negrín, şeful guvernului socialist prosovietic. (n.tr.)

[91] Julián Besteiro Fernández (1870–1940), om politic spaniol, devenit, după căderea de la putere a lui Negrín şi fuga celorlalţi membri ai Consiliului de Apărare a Madridului, autoritatea supremă a republicanilor, care a predat puterea învingătorilor din Războiul Civil Spaniol, punând astfel capăt conflictului armat. (n.tr.)

Albert James a plecat, promiţând să se întoarcă mai târziu cu mai multe veşti şi tatăl meu a plecat şi el ca să-şi vadă câţiva tovarăşi şi să culeagă informaţii.

În noaptea aceea, am luat cu toţii cina în casa familiei Dupont şi am stat de vorbă până aproape în zorii zilei următoare.

Josep a spus că nu avea altă alternativă decât să se înroleze în Legiunea Străină; nu voia să se întoarcă în vreunul dintre lagărele de refugiaţi în care erau îngrămădiţi mii de spanioli care fugiseră de război. I-a cerut Ameliei să mă ducă în Spania şi să încerce să o găsească pe Lola.

— Cu mama lui îi va fi mai bine.

— Dar poate că o fi fost arestată sau poate o fi reuşit şi ea să fugă, argumentă Amelia.

— Ne-ar fi găsit. O cunosc pe Lola, cred că o fi rămas să lupte până la capăt. Asta mi-a şi spus. V-am mai zis că i-am cerut să treacă graniţa cu noi, însă a refuzat. Dar a venit şi sfârşitul războiului şi trebuie să-l scoatem la liman pe fiul nostru. Chiar dacă nu o găseşti pe Lola, mama ei se poate ocupa de Pablo. Locuieşte la Madrid, în colţul pieţei de la Paja. Este o femeie cumsecade şi nu s-a amestecat niciodată în nimic, nu cred ca fasciştii să fi avut ceva cu ea. Îl va îngriji bine pe Pablo.

După tonul lui Josep, nu încăpea îndoială că hotărârea fusese luată.

Eu am spus că nu vreau să mă despart de tatăl meu ca să merg la bunica mea, iar Danielle, care era o femeie foarte generoasă, s-a oferit să aibă grijă de mine până când situaţia din Spania avea să fie mai clară, dar Josep s-a arătat de neclintit. Ştia că în momentul acela pentru noi nu exista un viitor în Franţa. Veştile care ne soseau despre lagărele de internare erau cumplite, francezii erau depăşiţi de avalanşa de refugiaţi. În lagărul de la Bram i-au internat pe bătrâni; în Agde şi Riversaltes erau membri ai miliţiilor, mai ales catalani; la Sepfonds şi Le Vernet au concentrat majoritatea muncitorilor, precum şi intelectuali, la fel ca la Gurs.

Albert James a obţinut permis să călătorească în Spania. Era periculos pentru că, deşi războiul se încheiase, franchiştii le cereau socoteală celor care luptaseră în tabăra republicană. James se temea pentru Amelia, dar ea nu a cedat câtuşi de puţin. I-a spus Daniellei că, dacă se întoarce acompaniată de un

jurnalist american, franchiştii nu îi vor face nimic, dar adevărul era că nici chiar Albert James nu era foarte sigur.

Eu, Amelia şi Albert James am călătorit cu maşina până la graniţă. Albert conducea o maşină bună pentru epoca aceea, dar călătoria de la Paris ni s-a părut nesfârşită.

În ziua de 10 mai, la ora opt dimineaţa, am ajuns la Irún[92]. Erau soldaţi şi gărzi peste tot. Două gărzi civile de la punctul de frontieră ne-au ordonat să coborâm din maşină. Albert James o rupea puţin în spaniolă, aşa că Amelia a trebuit să facă fată situaţiei.

— Unde mergeţi? întrebă ostaşul de gardă.

— La Madrid.

— Şi ce o să faceţi acolo? întrebă ostaşul în vreme ce colegul lui ne examina paşapoartele.

— Domnul James este jurnalist american şi vrea să scrie un reportaj despre Spania acum, după încheierea războiului.

— În ceea ce-l priveşte pe el, înţeleg, dar dumneavoastră cine sunteţi?

— Sunt asistenta domnului James, interpreta lui. V-am spus că e american, puteţi vedea în paşaportul său.

— Şi flăcăul ăsta? De ce merge cu dumneavoastră?

— Să vă explic, sunt prietenă cu părinţii lui şi, cum eu trăiam la Paris, l-au trimis la mine ca să nu sufere ravagiile războiului; acum îl aduc înapoi la părinţii săi, care sper să fie în viaţă.

— Părinţii sunt de partea noastră? vru să ştie ostaşul de gardă.

— Sunt persoane extraordinare, cinstiţi şi muncitori, şi au luptat pentru Spania ca nimeni alţii.

— Şi unde aveţi o hârtie care să adeverească faptul că sunteţi responsabilă pentru băiat? întrebă ostaşul de gardă.

— Auziţi, credeţi că în timpul războiului se gândea cineva la hârtii? Au făcut destul de mult trimiţându-l la Paris ca să nu aibă necazuri.

Ostaşii de gardă au vorbit între ei o vreme şi, până la urmă, probabil că s-au gândit că un jurnalist american, o femeie tânără şi un băiat nu puteau fi periculoşi, aşa că ne-au lăsat să trecem.

---

[92] Oraş în provincia Guipúzcoa din Ţara Bascilor, punct de frontieră cu departamentul Pirineii Atlantici din Franţa. (n.tr.)

Amelia, care începuse de curând să fumeze, şi-a aprins o ţigară de îndată ce ne-am urcat în maşină.

— Eşti foarte pricepută să eviţi întrebările, îi spuse Albert James.

— Cum de ştii, dacă tu nu înţelegi spaniola?

— Oh! De înţeles, o înţeleg destul de bine, dar îmi vine greu s-o vorbesc. Ce tupeu poţi să ai! Mi-am dat seama, bineînţeles, chiar şi la Moscova.

Ne-a luat aproape douăsprezece ore până să ajungem la Madrid, nu numai din pricina stării deplorabile în care se aflau şoselele, ci pentru că erau peste tot trupe, mergând dintr-o parte într-alta.

Când am ajuns la Madrid, Albert James ne-a dus la un hotel de pe Gran Via, numit Florida, pe care i-l recomandase un coleg. Florida fusese locul de întâlnire a jurnaliştilor străini care informau din tabăra republicană. Hotelul suferise ravagiile războiului şi nu era într-o stare foarte bună, aşa că Albert James şi-a amintit altă adresă, a unei pensiuni nu departe de acolo, unde un fotograf american prieten de-al lui petrecuse mare parte în timpul conflictului armat.

Patroana era o femeie scundă şi atât de slabă, încât părea subalimentată. Îmi amintesc că ne-a primit cu o expresie de recunoştinţă.

— N-am niciun oaspete, aşa că vă puteţi alege orice cameră. Nu vă garantez că vă pot da de mâncare, pentru că nu-i nimic la piaţă, doar dacă găsiţi ceva la bursa neagră. Ah! Numele meu este Rosario.

Camerele erau curate şi balcoanele dădeau chiar spre Gran Via.

De îndată ce Albert James i-a spus patroanei că veniserăm la ea la recomandarea altui jurnalist american, doña Rosario a părut că ne priveşte cu şi mai multă simpatie.

— Adevărul e că trebuie să ai grijă pe cine primeşti în casă şi mai ales ce vorbeşti, pentru că acum poţi s-o sfârşeşti la închisoare pentru cel mai neînsemnat comentariu.

Dona Rosario ne-a povestit că soţul ei fusese funcţionar în Ministerul de Finanţe şi că până la izbucnirea războiului nu le lipsise nimic.

— Trăiam bine, vedeţi şi dumneavoastră ce confortabil este acest apartament, dar soţul meu s-a înrolat în serviciul militar şi sărăcuţul de el a fost ucis pe front, chiar acolo, în munţii Guadarrama. Şi vedeţi acum şi dumneavoastră, în timpul războiului, trebuia să trăiesc din ceva, aşa că am început să primesc oaspeţi. M-a sfătuit o verişoară, ea avea închiriate două camere unor jurnalişti străini şi mi-a trimis câţiva prieteni ai oaspeţilor ei, şi după cum vedeţi, am supravieţuit datorită acestei afaceri.

— Eraţi de partea Republicii? o întrebă Amelia.

— Vai, fata mea, nu mai contează! Acum trebuie să trăim cu ce avem şi cel mai bine e să nu spui nimic. Ştii bine că înainte de a se termina războiul, Franco a aprobat Legea Răspunderilor Politice, iar acum sunt închise la puşcărie multe persoane; hai, ce să mai vorbim, sunt băgaţi la închisoare toţi cei care sunt bănuiţi că ar fi fost de partea celeilalte tabere. Nimeni nu-i iertat.

Era în jur de zece seara când Amelia ne-a spus că vrea să se apropie de casa părinţilor ei.

— Nu pot să aştept până mâine, n-aş putea să dorm.

— Dar n-ar trebui să ieşi singură la ora asta, o sfătui Albert. Încă nu ştim cum stau lucrurile, ai putea fi arestată. E mai bine să aştepţi.

I-a fost greu să o convingă, dar a reuşit. În noaptea aceea, Amelia nu a închis un ochi şi în zori ne-a trezit.

Albert James a spus că primul lucru pe care trebuia să-l facă era să se acrediteze ca jurnalist în faţa autorităţilor franchiste. James voia să ştie care erau regulile, dar nu avea nici cea mai mică intenţie să se lase constrâns de cenzura franchistă. Scopul său era să vadă şi să audă, pentru ca apoi să scrie reportaje despre Spania de după război.

I-a propus Ameliei să-l însoţească, deoarece nu vorbea bine spaniola şi i-a promis că după aceea o va duce acasă la părinţii ei şi, mai târziu, să o caute pe Lola, dar ea a refuzat, era nervoasă şi voia să se prezinte acasă, să afle despre ai săi. Până la urmă, el a cedat şi s-au înţeles ca eu să o însoţesc acasă la părinţii ei, în vreme ce el se organiza ca să înceapă să lucreze la reportajele sale.

Încă îmi mai amintesc impresia pe care mi-a produs-o Madridul de atunci. Se simţea mizeria şi disperarea, dar se observa şi euforia învingătorilor.

Am mers pe Gran Via în jos până la fântâna Cibeles şi de acolo am luat-o spre cartierul Salamanca, unde locuiau părinţii Ameliei, precum şi unchiul şi mătuşa ei.

Mi-o amintesc tremurând pe când apăsa soneria de la casa părinţilor săi. Nimeni nu a răspuns la sunetele ei insistente.

Am coborât scările în căutarea portarului, pe care nu îl văzuserăm când am intrat, dar era acolo, în chichineaţa lui.

— Domnişoara Amelia! Dumnezeule, ce surpriză!

Omul rămăsese cu gura căscată văzând-o.

— Bună, Antonio, ce mai faci? Dar soţia şi fiii dumitale?

— Bine, bine, sunt bine cu toţii. Am supravieţuit şi ne considerăm norocoşi din acest motiv.

— Nu-i nimeni acasă?

Portarul, nervos, a strâns din pumni înainte de a răspunde.

— Nu ştiţi?

— Să ştiu? Ce trebuie să ştiu?

— Mă rog, în familia dumneavoastră s-au întâmplat câteva lucruri, răspunse portarul stânjenit.

Amelia s-a înroşit, umilită că trebuia să culeagă veşti despre propria familie.

— Explică-te, Antonio.

— Uitaţi ce este, e mai bine să mergeţi acasă la unchiul dumneavoastră, la don Armando, şi să fiţi pusă la curent cu noutăţile.

— Unde sunt părinţii mei? insistă Amelia.

— Nu sunt, domnişoară Amelia, nu mai sunt. Tatăl dumneavoastră… mă rog, nu ştiu precis, iar mama dumneavoastră… Îmi pare rău, dar doña Teresa a murit. A fost înmormântată acum câteva luni.

Ţipătul Ameliei a fost sfâşietor. S-a îndoit de mijloc şi eu am crezut că o să cadă. Eu şi portarul am prins-o. A rămas inertă, tremurând şi, cu toate că nu era nici urmă de vreo adiere rece, îi clănţăneau dinţii.

— Vedeţi de ce n-am vrut să vă spun…? Despre astfel de lucruri e mai bine să aflaţi de la familie, se văită portarul, speriat de starea Ameliei.

Cu ochii scăldaţi în lacrimi, Amelia a întrebat de sora ei.

— Şi sora mea unde este?

— Domnişoara Antonietta a plecat cu unchiul şi cu mătuşa dumneavoastră, presupun că o fi la ei. Nu stătea prea bine cu sănătatea.

Bărbatul ne-a poftit în chichineaţa lui şi i-a oferit un pahar cu apă Ameliei, care nu dădea semne că şi-ar reveni în fire. Era atât de rece, atât de palidă, încât părea neputincioasă…

Ne-am dus pe jos până la casa unchiului şi a mătuşii sale, la câteva străzi de acolo. Amelia, care nu înceta să plângă, mă ducea de mână şi încă mai ţin minte cât de tare mi-o strângea.

Am urcat scările în grabă. Amelia era nerăbdătoare să afle ce li se întâmplase alor săi. De data aceasta, ni s-a deschis uşa la primul ţârâit al soneriei şi ne-am pomenit faţă în faţă cu Edurne, fiica doicii Amaya, femeia care le îngrijise pe copilele Garayoa de la cea mai fragedă vârstă a lor. Edurne fusese subreta Ameliei, confidenta şi prietena ei şi, datorită Lolei, militase şi ea în Partidul Comunist.

Întâlnirea dintre cele două femei a fost emoţionantă. Amelia a îmbrăţişat-o pe Edurne şi aceasta, văzând-o, a izbucnit în plâns.

— Amelia! Ce bucurie! Ce bucurie! Bine că te-ai întors!

Vocea Ameliei şi cea a lui Edurne au alertat-o pe doña Elena, care a apărut numaidecât în vestibul. Mătuşa Ameliei aproape că a leşinat văzându-şi nepoata.

— Amelia! Eşti aici! Doamne Dumnezeule, Laura, Antonietta, Jesús, veniţi aici!

Doña Elena a luat-o pe Amelia de mână şi a dus-o în salon. Eu le-am urmat speriat. Mă simţeam un intrus.

Antonietta a intrat în salon, urmată de verii săi, Jesús şi Laura. Amelia a încercat să o îmbrăţişeze pe sora ei, dar aceasta nu i-a permis.

— Nu, nu mă săruta, sunt bolnavă; am avut tuberculoză şi nu mi-am revenit încă.

Amelia a privit-o îngrozită şi, brusc, şi-a dat seama de starea lamentabilă în care se afla sora ei.

Era de o slăbiciune extremă. Chipul său era cum nu se putea mai palid şi îi ieşeau în evidentă ochii mari şi lucioşi. Dar cunoscând-o pe Amelia, tuberculoza nu o putea împiedica să-şi îmbrăţişeze sora. Pentru o bună bucată de timp, nu a fost chip să fie despărţită de Antonietta, pe care a sărutat-o şi i-a

mângâiat părul, fără să se oprească din plâns. Laura s-a apropiat de verişoarele ei, alăturându-se îmbrăţişării lor.

— Ce mare te-ai făcut, Jesús! Şi eşti la fel de serios ca întotdeauna, îi spuse Amelia vărului ei, care avea mai mult sau mai puţin vârsta mea şi care părea foarte timid.

— Şi el a fost foarte bolnăvior. Are anemie. Am îndurat atâta foame! Şi o îndurăm în continuare, răspunse doña Elena.

— Şi tata? Unde-i tata? întrebă Amelia cu glasul stins.

— Tatăl tău a fost împuşcat acum o săptămână, murmură doña Elena, iar mama ta, biata mea cumnată… îmi pare rău, Amelia, dar mama ta a murit de tuberculoză înainte de terminarea războiului. Slavă Domnului, se pare că Antonietta îşi revine, dar este foarte slăbită.

Amelia a făcut o criză de isterie. A început să ţipe, numindu-i pe franchişti fascişti nenorociţi, blestemându-l pe Franco, jurând că îşi va răzbuna tatăl. Verişoara ei Laura şi Antonietta i-au cerut să se liniştească.

— Pentru numele lui Dumnezeu, fată dragă, dacă te aude cineva, te vor împuşca şi pe tine! îi spuse tulburată doña Elena, implorând-o să vorbească mai încet.

— Dar de ce? De ce? Tatăl meu era cel mai bun om din lume!

— Am pierdut războiul, răspunse plângând Antonietta.

— Am încercat să facem tot posibilul ca să obţinem graţierea, explică Laura, dar a fost în zadar. Nu ştii câte documente am prezentat cerând clemenţă; le-am cerut ajutorul şi prietenilor noştri care erau de partea franchiştilor, dar n-am putut face nimic.

Atunci Amelia s-a prăbuşit, s-a aşezat pe jos şi, stând acolo, şi-a îmbrăţişat genunchii, plângând şi mai tare. De data aceasta, Laura şi Jesús au ridicat-o şi au ajutat-o să se aşeze pe canapea. Doña Elena şi-a şters lacrimile cu o batistă, iar eu m-am agăţat de mâna lui Edurne, pentru că mă simţeam pierdut în drama aceea care părea că nu se mai sfârşeşte, întrucât, după cum i-a spus Laura verişoarei sale, bunica Margot murise şi ea.

— Bunica nu se simţea bine cu inima, dar eu cred că s-a îmbolnăvit de supărare. Servitoarea ei Yvonne ne-a povestit că a murit în somn, că a găsit-o moartă în pat.

Când Amelia a dat semne că poate să se stăpânească, doña Elena i-a povestit cele întâmplate.

— Am dus-o foarte greu, fără mâncare, aproape fără medicamente… Antonietta s-a îmbolnăvit şi mama ta a îngrijit-o zi şi noapte, şi s-a molipsit de la ea. Mama ta suferea de anemie, era foarte slăbită şi, în plus, când avea ceva de mâncare, i-o dădea Antoniettei. Nu s-a plâns niciodată, s-a ţinut neclintită până la sfârşit. Pe deasupra, a trebuit să facă faţă întemniţării tatălui tău şi asta a fost şi mai rău. Se ducea zilnic la închisoare ca să-i ducă ceva de mâncare, dar nu reuşea să-l vadă întotdeauna.

— De ce a fost închis? întrebă Amelia cu o voce răguşită.

— L-a denunţat cineva; nu ştim cine. Tatăl tău a fost pe front, ca şi unchiul tău Armando, şi au fost răniţi amândoi şi s-au întors la Madrid, spuse doña Elena.

— Tatăl meu este în puşcărie, adăugă Laura.

— În puşcărie? De ce?

Amelia părea că se înfurie din nou.

— Din aceleaşi motive ca şi tatăl tău, pentru că cineva l-a denunţat că ar fi comunist, îi explică Laura.

— Nici tatăl, nici unchiul meu n-au fost vreodată comunişti, făceau parte din Stânga Republicană, răspunse Amelia, ştiind că ceea ce spunea era clar pentru toată lumea.

— N-are importanţă, acum asta nu mai are importanţă, pentru Franco singurul lucru care contează este de partea cui era fiecare, spuse Laura.

— Sunt nişte asasini, rosti Amelia.

— Asasini? Da, în această ţară există şi au existat mulţi asasini, dar nu numai franchiştii, nu, şi ceilalţi au ucis mulţi oameni nevinovaţi, afirmă doña Elena, căutând o batistă cu care să-şi şteargă lacrimile.

Amelia a rămas tăcută, în aşteptare, neputând să înţeleagă ce spusese mătuşa ei.

— Eu sunt monarhistă, ca toată familia mea, ştii asta, la fel era şi biata ta mamă. Vrei să ştii cum a murit fratele meu mai mare? O să-ţi spun: ştii că fratele meu Luis era şchiop şi n-a fost mobilizat. Într-o zi, a venit în sat un grup de luptători din miliţii, au întrebat dacă acolo sunt fascişti şi li s-a arătat casa fratelui meu. Luis n-a fost niciodată fascist, de dreapta şi monarhist a fost, într-adevăr, dar nu fascist. Nu le-a păsat, s-au dus la el acasă şi, în faţa soţiei şi a fiului lor, i-au legat mâinile, l-au luat cu ei şi l-au împuşcat în şanţul de scurgere. Fiul său Amancio a

auzit împuşcătura, a ieşit în fugă din casă şi l-a găsit pe tatăl său pe jos cu un glonţ în cap. Ştii ce i-a spus nepotului meu şeful grupului de miliţieni? Că aceea era soarta care îi aştepta pe toţi franchiştii şi să umble cu grijă. Da, asta i-a spus unui copil de doisprezece ani.

Doña Elena a oftat şi a băut o gură de apă din paharul pe care Edurne îl pusese pe măsuţa din salon.

— Dar îţi voi povesti mai multe, Amelia, pentru că ţi-o aminteşti cu siguranţă pe vara mea Remedios, călugăriţa. Când eraţi mici, v-am dus odată s-o vedeţi la mănăstire, în apropiere de Toledo. Crezi cumva că vara mea a făcut vreun rău cuiva? Era la mănăstire de la optsprezece ani… Într-o noapte, a venit un grup de luptători din miliţii, trupe neregulate, le-au violat pe cele douăsprezece călugăriţe şi apoi le-au ucis. Ştii de ce? O să-ţi spun: pentru că erau călugăriţe, numai din cauza asta.

— Nu-mi vine să cred, afirmă Amelia.

— Ăsta-i adevărul, ceea ce îţi povesteşte mama este adevărat, spuse Laura.

— Pot să-ţi relatez şi alte cazuri, al unei persoane foarte apropiate de tine, al mătuşii tale Montse, sora mamei tale.

Amelia a tresărit şi apoi s-a încordat. Mătuşa ei Montse era singura soră a mamei ei şi atât Antonietta, cât şi ea o iubeau mult. Rămăsese nemăritată şi obişnuia să petreacă sezoane întregi la Madrid, cu ele. Antoniettei şi ei îi plăceau vizitele mătuşii lor pentru că le răsfăţa şi le alinta mai mult decât părinţii lor.

— Draga mea Montse a plecat la Palamós ca să se refugieze în gospodăria unor veri ai ei. Biata femeie se gândea că măcar la ţară nu va face foame. Pentru că tu nu ştii, Amelia, dar am făcut multă foame, am îndurat multe nevoi. Nenorocirea familiei tale catalane este că n-au fost comunişti, nici socialişti, nici anarhişti, nici adepţi ai lui Companys… Bieţii de ei au fost de dreapta! Da, de dreapta, dar oameni cumsecade, muncitori şi cinstiţi. Dar asta n-a contat pentru cei care i-au împuşcat. Ştii deja, oameni din miliţii care s-au prezentat în sat şi i-au întrebat pe cei de teapa lor dacă există franchişti pe acolo. Cineva a arătat către gospodăria acelor veri ai mamei tale şi ai lui Montse. I-au ucis pe toţi pe loc, pe cei doi bătrâni soţ şi soţie, pe cei trei fii ai lor şi pe mătuşa ta Montse, care se refugiase acolo. Spune-mi, Amelia, nu crezi că ăsta a fost un asasinat?

— Mamă, nu vorbi aşa! protestă Laura din pricina tonului dur al doñei Elena.

— Vreau doar să ştie că aici s-a ucis mult, că franchiştii i-au asasinat pe comunişti şi comuniştii pe franchişti, dincolo de câmpul de luptă, dincolo de războiul propriu-zis. Pe cine trebuie să urăsc eu, Amelia? Spune-mi tu. Pe soţul meu îl ţin în puşcărie franchiştii, pe fratele meu l-au ucis comuniştii, pe cine ar trebui să urăsc mai mult? Ştii ceva? Îi urăsc pe toţi, spuse doña Elena pe un ton sentenţios.

— Unde-i unchiul Armando? întrebă Amelia, care era impresionată de tot ce auzise.

— La închisoarea din Ocaña. A fost condamnat la moarte, la fel ca tatăl tău, şi am cerut graţierea, i-am înaintat lui Franco tot felul de petiţii. Dacă e nevoie, nu-mi pasă să mă arunc la picioarele lui şi să-l implor pentru soţul meu; dacă asta vor să fac, o voi face.

— Mamă, linişteşte-te! o rugă Jesús, apucând-o de mână.

— Îmi pare rău, îmi pare rău… eu…

— Tu ai plecat şi habar n-ai ce s-a întâmplat aici. Nu ştiu dacă ai fost fericită sau nefericită, dar te asigur că nimic din cele prin care ai trecut tu n-a fost mai rău decât ce am trăit noi.

Amelia şi-a plecat capul, ruşinată, la reproşul mătuşii sale. Nu era greu de ghicit că se simţea vinovată că trăise în siguranţă la Buenos Aires, unde soseau doar ecouri ale războiului.

— Şi fiul meu? Ştiţi ceva despre Javier? întrebă ea privind-o pe Laura, pentru că nu suporta privirea inchizitorială a mătuşii sale.

— Javier este bine. Águeda îl îngrijeşte şi îl iubeşte mult. Acum este acasă la bunicii lui, la don Manuel şi doña Blanca. Ei… mă rog, ştii că erau mai degrabă de dreapta şi acum nu sunt în primejdie, dar Santiago…

Laura părea că nu îndrăzneşte să continue. Ştia că verişoara ei era la capătul puterilor, că nu va suporta să mai primească şi alte veşti proaste, şi să-i spună că Santiago este la închisoare avea să însemne o nouă lovitură pentru ea.

— Şi Santiago este închis, spuse în cele din urmă Laura.

— După cum vezi, ţara asta a înnebunit. Ideile politice ale lui Santiago, soţul tău, erau aceleaşi ca ale tatălui tău şi ale lui Armando al meu. N-a fost niciodată radical, nici comunist, dar asta nu i-a împiedicat să-l bage la puşcărie, adăugă mătuşa Elena.

— Şi el este tot la Ocaña? vru să ştie Amelia, care devenise şi mai palidă.

— Da, acolo este, răspunse Laura.

— Şi părinţii lui nu pot face nimic? Ei au prieteni… întrebă Amelia.

— Crezi că n-au răscolit cerul şi pământul pentru Santiago? Poţi să-ţi închipui că da. Pe don Manuel l-a reţinut poliţia secretă şi a scăpat viu printr-o minune. Se pare că a fost torturat. Soţia lui, doña Blanca, a reuşit să-i trimită un mesaj lui Santiago informându-l de arestarea tatălui său. Santiago era pe front cu gradul de comandant şi, după cum se pare, era un ofiţer foarte apreciat de superiorii săi, care s-au mobilizat să obţină eliberarea lui don Manuel. Dar să nu crezi că a fost uşor. Vezi şi tu cum au stau lucrurile: fiul pe front luptând pentru Republică, iar tatăl, întemniţat de cei care ziceau că o apără. Noi nu ştim nimic direct, dar Águeda ne-a tot povestit ce se întâmpla, spuse mătuşa Elena.

— Fiul tău e foarte drăgălaş şi simpatic. Am convins-o pe Águeda să ne lase să-l vedem când ieşea cu el la plimbare şi ea a fost de acord; obişnuia să-l aducă aproape de casa părinţilor tăi, pentru ca ei să-i iasă în întâmpinare ca din întâmplare şi să-l poată vedea pe Javier. Dar acum, că băiatul a crescut şi vorbeşte ca o moară stricată, îl vedem doar de departe. Águeda se teme ca nu cumva Javier să le spună bunicilor că vede şi alte persoane. Iar noi nu vrem să o expunem pe buna femeie. Javier este foarte ataşat de ea, spuse Laura.

— Vreau să-l văd, mă puteţi ajuta? le imploră Amelia.

— O voi trimite pe Edurne să aştepte în împrejurimile casei socrilor tăi şi, când o s-o vadă pe Águeda ieşind, s-o întrebe când te poţi duce să-l vezi pe fiul tău, propuse Laura.

Era ora mesei când doña Elena a considerat încheiată conversaţia. Până în momentul acela, eu rămăsesem foarte liniştit lângă Edurne, neîndrăznind să scot o vorbă. Cu toate că eram doar un adolescent, puteam să înţeleg imensa suferinţă a Ameliei.

Am mâncat cartofi cu o bucată de slănină. Amelia nu s-a atins de mâncare, iar mătuşa Elena a trebuit să o silească pe Antonietta să mănânce.

— Fetiţo, trebuie să mănânci, altminteri n-o să te vindeci.

Amelia le-a spus că lucrează cu un jurnalist american şi că, graţie lui, trecuserăm fără probleme graniţa. Le-a informat, de asemenea, că trebuie să o caute pe Lola ca să mă lase la ea.

— Femeia aia a fost sursa tuturor nenorocirilor tale, afirmă mătuşa Elena. Dacă n-ai fi cunoscut-o şi nu ţi-ar fi băgat în cap ideile ei revoluţionare, n-ai fi plecat niciodată.

— Nu, mătuşă, nu, vina nu este a Lolei; eu sunt singura răspunzătoare pentru actele mele. Ştiu că am procedat greşit, am fost egoistă, nu mi-a păsat de nimic şi nu m-am gândit la ai mei, şi nici la consecinţe. Lola nu m-a obligat să fac ce am făcut, vina este numai a mea.

— Femeia aia a vârât dracii în tine, este o frustrată, o invidioasă, care te-a urât întotdeauna, ori crezi cumva că avea vreo simpatie pentru tine, care reprezentai tot ceea ce combătea ea? insistă doña Elena.

— N-o învinovăţesc pentru asta, răspunse Amelia.

Laura m-a privit şi i-a cerut mamei sale să schimbe subiectul conversaţiei. Doña Elena a acceptat în silă.

— Nu v-am întrebat de verişoara Melita, unde este?

— Verişoara ta s-a căsătorit. Nu erai aici şi de aceea nu ştii.

— Cu cine?

— Cu Rodrigo, îţi aminteşti? E băiat bun, războiul l-a prins în tabăra franchiştilor.

— Dar când s-au căsătorit?

— Curând după ce a început războiul. Au plecat să locuiască la Burgos, de unde este el. Are pământuri şi o farmacie. Le va merge bine.

— Şi cum zici că îl cheamă pe soţul ei?

— Rodrigo Losada.

— Au copii?

— Da, o fată.

— Nu i-or fi pus numele tot Amelia, am fi deja prea multe…

— O cheamă Isabel, ca pe mama soţului ei. Încă n-o cunoaştem, are un an, spuse Laura.

— Bine, şi acum, ce-ai de gând să faci? vru să ştie doña Elena.

— Nu ştiu, tot ce s-a întâmplat este atât de oribil… Nu puteam să-mi imaginez nimic din tot ce mi-aţi povestit şi nici că părinţii mei au murit.

— Am trecut printr-un război, răspunse doña Elena, necăjită.

— Ştiu, mătuşă, şi îţi înţeleg starea de spirit. Să nu crezi că nu mă simt vinovată pentru că n-am fost aici să împart cu voi toate nenorocirile. Nu-mi voi ierta niciodată că mama a murit şi că n-am făcut nimic să evit ca tata să fie împuşcat. Mă voi ocupa de Antonietta; ne vom duce să locuim acasă, presupun că mai este încă a noastră, nu-i aşa?

— Crezi că îţi poţi lua răspunderea pentru sora ta? Ei bine, eu cred că nu. Antonietta are nevoie de îngrijiri, de o atenţie permanentă pe care cred că tu nu i-o pod acorda.

Doña Elena se arăta dură ca oţelul.

— Voi munci ca să mă îngrijesc de sora mea, este ceea ce şi-ar fi dorit părinţii mei.

— Nu, Amelia, nu, mama ta m-a pus să jur că o voi îngriji pe Antonietta şi că va locui aici cu noi. I-am jurat în ziua când a murit. Eu am întrebat-o ce trebuia să fac dacă te întorceai într-o bună zi şi ea mi-a spus că, şi în acest caz, Antonietta trebuia să rămână cu noi, să aibă o familie care să o ocrotească.

Amelia s-a ridicat de la masă plângând. Nu era în stare să suporte cuvintele mătuşii sale, pe care le simţea ca pe nişte cuţite înfipte în piele. Laura şi Antonietta au urmat-o, iar eu am rămas la masă foarte liniştit, neîndrăznind să ridic ochii din farfurie. Mă temeam că în orice moment doña Elena se va repezi la mine. Când s-au întors, Amelia continua să plângă...

— Mătuşă, îţi mulţumesc pentru tot ce ai făcut pentru noi. Înţeleg că mama n-avea încredere în mine şi că se temea pentru Antonietta, aşa că va rămâne aici până când voi putea demonstra că sunt în stare să-mi asum răspunderea pentru sora mea.

Doña Elena nu a răspuns. Îşi dădea seama că o rănise pe Amelia şi de aceea era mâhnită. O iubea pe nepoata ei, dar fără îndoială că suferinţele războiului o privaseră de acea delicateţe pe care o arăta pe vremuri.

— Mamă, Amelia are nevoie de sprijinul nostru, are deja prea multe pe cap, spuse Laura.

— Îmi pare rău, ar fi trebuit să-ţi vorbesc altfel. Ţi-ai pierdut părinţii şi eşti distrusă, iar eu... Îmi pare rău cu adevărat, Amelia. Ştii că te iubim şi că te poţi baza pe noi pentru orice doreşti...

— Ştiu, mătuşă, ştiu, răspunse Amelia printre lacrimi.

— Mâine vom merge să-l vizităm pe unchiul Armando, spuse Antonietta, încercând să schimbe vorba.

— La închisoare? întrebă Amelia.

— Da, la închisoare, şi voi merge şi eu. Până acum, n-am ieşit din casă pentru că nu mă simţeam bine, dar mătuşa Elena a spus că mâine îmi va permite să le însoţesc. Ai putea veni şi tu, sugeră Antonietta.

— Da, bineînţeles că voi merge!

După aceea, doña Elena s-a interesat de planurile Ameliei. Voia să ştie dacă avea să rămână la Madrid şi unde anume şi, generoasă, i-a oferit o cameră. Amelia i-a spus mătuşii sale că, întrucât lucra pentru un jurnalist american, iar acesta nu vorbea bine spaniola, cu siguranţă că nu ar vedea cu ochi buni să-l lase singur la pensiune. A fost ideea Laurei ca şi Albert James să fie găzduit la ele acasă.

— Îi putem închiria o cameră. Banii pe care îi plăteşte la pensiune să ni-i plătească nouă. Ne-ar prinde foarte bine acum, când de-abia avem cu ce să ne întreţinem, propuse Laura.

Doña Elena a părut că meditează la propunerea fiicei sale. Fără îndoială că o jena faptul că nu îl putea primi pe jurnalist ca pe un oaspete în casa ei, cum s-ar fi întâmplat înainte de război, dar nevoia şi necazurile o făcuseră să devină o femeie practică.

— Ar putea dormi în camera Melitei, pe care o ţinem închisă de când s-a măritat... Iar acest copil poate dormi în camera subretei, la urma urmelor, nu mai avem alţi servitori, doar pe Edurne. L-aş găzdui în cameră cu Jesús, dar băiatul nu este încă vindecat şi are nevoie de odihnă. Da, avem loc berechet ca să-i instalăm pe toţi, acceptă doña Elena.

Amelia a promis că îi va face propunerea lui Albert James. Pentru ea însemna o uşurare să stea cu familia ei, mai ales în momentul acela când nenorocirea se abătuse asupra tuturor.

Laura ne-a însoţit la pensiunea doñei Rosario ca să ne ajute cu bagajele. Acolo l-am găsit pe Albert James destul de supărat.

— Te aştept de o jumătate de oră! îi reproşa el de îndată ce ne văzu.

— Îmi pare rău... mi s-au întâmplat atâtea lucruri în orele astea.

Amelia i-a povestit printre lacrimi toate cele întâmplate: decesul părinţilor ei, boala surorii sale, nenorocirile care se abătuseră peste întreaga ei familie. El a părut că se potoleşte,

dar nu a primit cu plăcere ideea de a se muta acasă la doña Elena.

— Du-te tu, e firesc să vrei să stai cu familia ta, dar prefer să-mi păstrez o oarecare independenţă şi aici voi fi bine sau poate o să mă mut la un hotel. Având în vedere starea hotelului Florida, cred că voi merge la Ritz.

Laura a fost cea care, învingându-şi ruşinea, i-a explicat lui James că pentru ele ar însemna un ajutor să-i închirieze o cameră, garantându-i că nu îl va deranja nimeni şi că va putea să se simtă la fel de independent ca în casa doñei Rosario.

El a şovăit, dar până la urmă s-a lăsat convins de Laura. Nu trebuia să fii ager la minte ca să-ţi dai seama că şi familiile cărora nu le-a lipsit nimic în trecut acum de-abia dacă se puteau întreţine.

Astfel că ne-am dus din nou pe jos cu valizele în mână până acasă la mătuşa Ameliei.

Se făcuse deja târziu când eram cu toţii instalaţi, dar Albert James a propus ca Amelia să meargă cu el acasă la Lola ca să mă lase la ea.

Eu doream cu înflăcărare să o găsesc pe mama. Lola era o femeie puternică, hotărâtă, cu care eram sigur că nu mi se va putea întâmpla nimic rău. În plus, voiam să rămân în Spania, nu voiam să mă întorc în Franţa, unde, în ciuda a tot şi a toate sau, mai bine zis, graţiei Ameliei, eu şi tatăl meu supravieţuiserăm cu demnitate.

Am mers până acasă la Lola, dar acolo nu a ştiut nimeni să ne informeze. Ea nu se mai întorsese de când, la începutul războiului, plecaserăm la Barcelona, aşa că Amelia a propus să ne ducem la adresa din piaţa de la Paja pe care i-o dăduse Josep şi unde locuia bunica mea, mama Lolei. Am început să tremur, nu îndrăzneam să-i spun că preferam să rămân cu Amelia decât cu bunica mea. Dolores, căci acesta era numele bunicii, nu se înţelegea bine cu mama şi îmi aminteam că, atunci când mergeam să o vedem, se certau întotdeauna din cauza ideilor lor politice.

Nu ne-a fost greu să găsim casa bunicii. Am sunat la sonerie fără să ne răspundă cineva şi o vecină a fost cea care ne-a dat veşti despre ea.

— Dolores a fost dusă la spital. Suferă de astm şi a avut o criză în care aproape că s-a sufocat. Este foarte bolnavă biata femeie. Şi, pe deasupra, suferă de atâtea lipsuri…

Amelia a întrebat dacă ştia ceva de Lola, dar vecina ne-a asigurat că nu a mai fost văzută pe acolo de dinainte de război.

— Lola nu s-a îngrijit niciodată prea mult de maică-sa, pentru ea cel mai important era revoluţia, iar despre nepotul lui Dolores, Pepe, se ştie că a fost ucis de comunişti pentru că făcea parte din POUM, răspunse ea cu voce joasă, privind peste tot, ca nu cumva să o audă cineva.

Ne-am dus la spital unde o călugăriţă ne-a condus până în salonul în care se afla bunica mea. Eu de-abia mi-o mai aminteam şi m-a impresionat să aflu că bătrâna aceea cu părul alb şi privirea pierdută era ea.

Biata femeie nu m-a recunoscut şi s-a pornit să plângă atunci când Amelia i-a spus cine sunt.

— Dumneavoastră sunteţi domnişoara aceea, prietenă cu Lola a mea! Şi el e nepotul meu? Ce înalt e! Unde este maică-ta? De luni de zile nu mai ştiu nimic de ea, sper că n-a fost împuşcată; franchiştii împuşcă pe toată lumea. Sigur că revoluţionarii nu s-au lăsat mai prejos. I-am spus Lolei: nu-i pot ierta că l-au ucis pe singurul meu nepot de frate, pe Pepe, pentru că era din POUM. Vedeţi şi dumneavoastră: revoluţionari ucigând revoluţionari, unde s-a mai pomenit aşa ceva? Lola ura POUM-ul, spunea că sunt nişte trădători.

Bunica s-a angajat să aibă grijă de mine de îndată ce va ieşi din spital.

— Sunt bătrână şi bolnavă, dar voi face tot ce va fi nevoie pentru nepotul meu.

Doña Elena a părut resemnată să rămân cu ele până când bunica mea Dolores avea să iasă din spital, mai ales când Albert James a asigurat-o că va plăti şi pentru mine întreţinerea câtă vreme vom sta la ea acasă.

A doua zi de dimineaţă, Albert James le-a însoţit pe doña Elena, pe Laura, pe Amelia şi pe Jesús la închisoare ca să-l viziteze pe don Armando.

James voia să vadă de aproape închisoarea spaniolă şi spera să nu li se pună multe piedici din cauza prezenţei lui acolo.

A trebuit să mituiască doi funcţionari ca să-i lase pe toţi să între pe culoarul lung, unde, despărţiţi prin nişte gratii, rudele şi

deţinuţii dispuneau de câteva minute ca să se vadă. Don Armando a fost emoţionat să o vadă pe Amelia. Unchiul şi nepoata nu şi-au putut stăpâni lacrimile, regretând pierderea tatălui Ameliei, don Juan, şi a mamei ei, doña Teresa.

— Este oribil, unchiule! Tata, mama, bunica Margot, mătuşa Lily… şi atâtea persoane din familie pe care le-am pierdut. Încă nu ştiu cum o să suport aşa ceva, spuse Amelia plângând.

— O vom scoate noi la capăt, tatăl tău s-a ţinut tare până în ultima clipă şi, când l-au luat de aici, mi-a cerut să vă sărut din partea lui şi să vă spun cât de mult vă iubea pe Antonietta şi pe tine.

— Crezi că m-a iertat?

— Sigur că da. Tatăl tău te iubea foarte mult şi, cu toate că n-a înţeles niciodată ceea ce ai făcut, te-a iertat. Cel mai rău îi părea că l-ai părăsit pe fiul tău, asta a fost întotdeauna supărarea lui cea mai mare. Îl durea atât de mult, că nu se putea bucura de singurul lui nepot…

Don Armando le-a vorbit despre nesiguranţa şi teama pe care o simţeau toţi cei care erau deţinuţi acolo.

— În fiecare zi sunt duşi oameni ca să fie împuşcaţi… şi uneori îţi pierzi speranţa că va mai veni graţierea. Câte scrisori aţi scris cerând clementă?

— Tată, nu vom renunţa, răspunse Laura.

— Nu, nu vom renunţa, nici când vom fi morţi, răspunse resemnat don Armando.

— Mâine ne vom duce să-i vedem pe soţii Herrera. Pedro Herrera era prietenul tău, ai fost avocatul lui şi i-ai câştigat un proces important, îţi aminteşti? Ei bine, acum este un om cu relaţii în preajma lui Franco. Are un nepot de frate Colonel la Cartierul General al Armatei şi un cumnat cu o funcţie înaltă în Falangă. Şi lui însuşi îi merge bine, cred că face deja afaceri cu noul guvern. M-am prezentat la el acasă şi am vorbit cu soţia lui, Marita, şi mi-a promis că va interveni pe lângă soţul ei. Ea s-a ţinut de cuvânt, pentru că ieri mi-a trimis vorbă că ne primeşte mâine, începând cu ora opt seara, când se întoarce el de la slujbă. Vei vedea că vom obţine ceva, spuse doña Elena.

Îndureratā la ieşirea din închisoare, Amelia l-a însoţit pe Albert James la întrevederile pe care le avea stabilite pentru reportajele sale. S-au întors acasă la doña Elena noaptea târziu.

Pe atunci, eu găsisem deja în Edurne ocrotirea care până în momentul acela mi-o acordase Amelia. Edurne mă consola, spunându-mi că mama era o femeie curajoasă şi că eu nu trebuia să o uit niciodată. Am legat prietenie şi cu Jesús; aveam aproape aceeaşi vârstă şi, cu toate că el era un puşti timid şi căuta să treacă neobservat, am descoperit curând că avea un dezvoltat simţ al umorului.

La două zile după ce ne instalaserăm în casa doñei Elena, Edurne s-a întors din oraş foarte agitată.

— Águeda mi-a spus să fim după-amiază pe la cinci la poarta principală a Grădinilor Retiro, pentru că ea va fi acolo plimbându-se cu Javier. Mi-a zis, de asemenea, că Santiago va fi eliberat, că e o chestiune de câteva zile. L-a auzit zicând asta pe don Manuel, care se pare că are prieteni bine situaţi în preajma lui Franco.

Amelia a plâns aflând că îşi va putea vedea fiul. Doña Elena a hotărât că eu, Laura, Antonietta, Jesús şi Edurne trebuia să o însoţim. Se temea de reacţia Ameliei când se va întâlni cu fiul ei.

La ora cinci fix eram la poarta principală a Grădinilor Retiro. Aşteptam cu nerăbdare până când, peste o jumătate de oră, am văzut-o pe Águeda ţinându-l de mână pe Javier.

Laura a încercat să o ţină pe Amelia, dar ea a fugit către copil şi l-a îmbrăţişat plângând. Nu înceta să-l sărute şi micuţul s-a speriat şi a început să plângă.

— Vă rog, doamnă, lăsaţi-l! îi ceru Águeda, speriată că vreun cunoscut ar putea vedea scena şi, mai ales, că Javier le-ar putea povesti bunicilor săi că o doamnă îl sărutase şi îl strânsese în braţe până îl făcuse să plângă.

Dar Amelia nu asculta, îl strângea pe Javier şi mai tare în braţe şi îl umplea de sărutări.

— Copilul meu! Copilul meu! Dar ce frumos eşti! Ţi-o aminteşti pe mama? Nu, sărăcuţul de tine, cum să ţi-o aminteşti? Dar eu te iubesc atât de mult, fiul meu…

Cu ajutorul Antoniettei, Laura a reuşit să-l smulgă pe Javier din braţele mamei sale şi să-l înapoieze Águedei.

— Vai, doamnă, ce-o să se întâmple dacă află don Manuel şi doña Blanca! se văita Águeda.

— Dar sunt mama lui! Nu mi-l pot refuza pe fiul meu, răspunse plângând Amelia.

Javier, speriat, nu se oprea din plâns.

— Cel mai bine ar fi să plecaţi. Îl veţi vedea altă dată, dar acum îl iau la plimbare ca să se liniştească, adăugă femeia, care era sincer speriată.

Verişoara ei Laura împreună cu Antonietta au reuşit să o îndepărteze pe Amelia de Águeda şi de băieţel, care a luat-o la fugă speriat pe stradă în sus.

Amelia nu înceta să plângă şi nu auzea cuvintele de mângâiere ale verişoarei şi ale surorii sale. Eu, Edurne şi Jesús am rămas tăcuţi, neştiind ce să facem şi nici ce să spunem.

Când ne-am întors acasă la doña Elena, Antonietta a obligat-o pe sora ei să bea un ceai de tei foarte concentrat, dar nici asta nu a reuşit să o liniştească, atât de mare îi era durerea. Doar Albert James a fost în stare să o facă să reacţioneze. El obişnuia să o trateze cu o oarecare răceală, reamintindu-i că se aflau la Madrid ca să lucreze şi că nu se putea lăsa doborâtă de împrejurări. Pe vremea aceea, eu îl consideram un om dur, lipsit de inimă; acum înţeleg că asprimea sa aparentă trezea în Amelia frica de a nu rămâne fără slujbă şi asta o făcea să reacţioneze, pentru că nu îşi putea permite aşa ceva, nici pentru ea, nici pentru Antonietta, nici pentru restul familiei sale.

Un exemplu a fost hotărârea lui Albert James să asiste la defilarea pe care Franco o organizase în acea zi de 19 mai, în ciuda protestelor Ameliei.

— Eu sunt aici ca să muncesc, şi tu la fel, îi aminti el.

Atunci Amelia a tăcut, conştientă de cât de valoroşi erau pentru ea, şi pentru noi toţi, banii pe care îi primea pentru munca ei de traducătoare şi de secretară a jurnalistului.

Pe 19 mai, am fost cu toţii la defilare. Hotărârea a luat-o doña Elena, temându-se ca nu cumva vreun vecin să le denunţe că au rămas acasă, în loc să-şi arate devotamentul faţă de Caudillo[93], cum era deja numit Franco. Ne-am dus în silă; eu, deşi eram un adolescent, îl uram pe Franco din tot sufletul, pentru că mă lăsase pierdut în lume, astfel că, la fel ca Amelia, Laura şi Edurne, am protestat, până când doña Elena, cu ajutorul lui Albert James, ne-a făcut să tăcem.

---

93 Căpetenie sau lider politic, conducător militar sau ideologic. Este denumirea care i s-a dat lui Francisco Franco, devenit suprema instituţie a ierarhiei de stat. (n.tr.)

Artera numită Paseo de Recoletos, pe unde trecea defilarea, nu era departe de casă, astfel că ne-am dus pe jos şi cu destul timp înainte, ca să ocupăm loc.

În depărtare, l-am putut zări pe Franco, iar Amelia a şoptit că îi pare un „pitic”, ceea ce a făcut-o pe doña Elena să o ciupească de braţ, poruncindu-i să tacă.

În ziua aceea, lui Franco i s-a decernat Marea Cruce încununată cu Lauri a Sfântului Ferdinand, cea mai apreciată decoraţie militară şi singura pe care nu o avea încă.

Albert James privea totul cu interes şi i-a cerut Ameliei să-i traducă toate comentariile oamenilor dimprejurul nostru. Pe James l-a surprins entuziasmul arătat de spectatori la defilare. Mai târziu, ne-a întrebat cum de era posibilă acea înflăcărare din partea unui oraş care a fost ultimul care a rezistat trupelor lui Franco. Doña Elena i-a explicat.

— De frică, fiule, de frică, ce vrei să facă oamenii? Războiul a fost pierdut, cu toate că eu nu ştiu dacă l-am pierdut sau l-am câştigat. Acum nimeni nu vrea să iasă în evidentă; ia să vedem care-i viteazul care îndrăzneşte să-l critice pe Franco. Nu ştiu dacă vi s-a spus, dar Legea Răspunderilor Politice prevede pedepse pentru toţi cei care au avut ceva de-a face cu comuniştii şi vă puteţi închipui că sunt unii care au avut mai multe, alţii mai puţine rude în ambele tabere.

Amelia era foarte afectată. Fusese foarte impresionată să-l vadă pe fiul său şi nu s-a liniştit până nu a convins-o pe mătuşa ei să o trimită din nou pe Edurne să vorbească cu Águeda ca să stabilească o nouă întâlnire. Doña Elena a acceptat cu greu, dar a trimis-o pe Edurne la ora când ştiau că Águeda ieşea la cumpărături.

Edurne s-a întors cu veşti bune. Nu a trebuit să aştepte prea mult ca Águeda să iasă din casă şi o urmase discret până când au fost destul de departe ca să nu le vadă niciun cunoscut. Águeda i-a povestit că Santiago fusese eliberat cu o zi înainte şi că era mai slab şi mai îmbătrânit, dar, la urma urmelor, liber şi sănătos. Javier nu se despărţea de tatăl lui şi în noaptea aceea dormise cu el.

Santiago hotărâse să se întoarcă acasă şi să nu rămână la părinţii săi. Astea erau veştile bune, cele proaste erau că Águeda nu îndrăznea să înlesnească altă întâlnire cu Amelia de teamă ca nu cumva Javier să-i povestească tatălui său. Nu

pentru că băiatul ar fi putut spune cine era doamna aceea care îl îmbrăţişa, dar Santiago ar fi putut deduce că era Amelia, iar Águeda se temea de reacţia lui. Cel mult, consimţea ca Amelia să-i privească de departe, dar să promită că nu se va apropia.

Condiţiile Águedei i s-au părut umilitoare Ameliei, care a luat o hotărâre ce ne-a speriat pe toţi.

— Mă duc să-l văd pe Santiago. Îi voi cere iertare, cu toate că ştiu că nu mă va putea ierta niciodată, şi îl voi implora să mă lase să-mi văd copilul.

Dona Elena a încercat să o facă să se răzgândească: se temea de reacţia lui Santiago. Albert James a sfătuit-o şi el să se gândească puţin mai bine la această hotărâre, dar Amelia nu s-a lăsat nici în ruptul capului şi nu a cedat decât în privinţa de a merge însorită acasă la Santiago.

3

Cred că Amelia s-a prezentat acasă la Santiago în după-amiaza zilei de 22 sau 23 mai. Águeda s-a înfiorat când, deschizând uşa, s-a pomenit cu cele trei domnişoare Garayoa.

— Vreau să-l văd pe don Santiago, spuse Amelia cu un glas slăbit.

Águeda le-aa lăsat să aştepte în vestibul şi s-a dus repede să-l caute pe stăpânul casei. Javier a intrat în antreu şi a rămas uimit, privindu-le curios pe cele trei femei. Amelia a încercat să-l ia în braţe, dar copilul a fugit râzând, ea l-a urmat şi a dat nas în nas cu Santiago.

— Ce cauţi aici? întrebă el palid de mânie.

— Am venit să te văd, trebuie să vorbesc cu tine… răspunse Amelia bâiguind.

— Afară din casa mea! Noi doi n-avem nimic ce să ne spunem. Cum îndrăzneşti să te prezinţi aici? Chiar nu respecţi nimic? Pleacă şi să nu te mai întorci vreodată!

Amelia tremura. Încerca să-şi stăpânească lacrimile, conştientă de faptul că fiul ei, Javier, îi privea.

— Te implor să mă asculţi. Ştiu că nu merit să mă ierţi, dar lasă-mă măcar să-mi văd fiul.

— Fiul tău? Tu n-ai niciun fiu. Pleacă!

— Te rog, Santiago! Te implor! Lasă-mă să-mi văd copilul!

Santiago a apucat-o de braţ şi a împins-o spre antreu, unde Antonietta şi Laura aşteptau foarte agitate după ce auziseră conversaţia.

— Aha, ţi-ai adus şi companie! Ei bine, nu-mi pasă, nu sunteţi bine-venite în această casă.

— Nu-mi lua copilul! îl imploră Amelia plângând.

— Te-ai gândit la fiul tău când ai plecat cu amantul în Franţa? Nu, nu-i aşa? Ei bine, atunci nu ştiu despre ce fiu îmi vorbeşti. Pleacă!

Le-a dat afară din casă fără să arate nici cel mai mic semn de compasiune faţă de Amelia. Santiago o iubise din tot sufletul; durerea lui era la fel de intensă pe cât fusese şi dragostea lui, şi asta îl împiedica să o ierte.

După acea reîntâlnire traumatizantă, Amelia a zăcut bolnavă trei zile la pat, fără să mănânce. A reacţionat doar atunci când doña Elena a intrat în camera ei plângând ca să-i spună că soţii Herrera o anunţaseră că nu-i puteau obţine graţierea lui

Armando Garayoa. Mai era o singură posibilitate, i-au spus aceştia în mare secret, şi anume să meargă să vorbească cu o persoană care avea relaţii foarte bune cu noul regim şi care, în schimbul unei sume de bani, obţinea de obicei unele graţieri; dar chiar dacă nu reuşea întotdeauna, în niciun caz nu înapoia banii.

Albert James, care în momentul acela era bărbatul casei, s-a angajat să vorbească cu autorităţile şi să facă presiuni în măsura posibilităţilor sale, dată fiind condiţia lui de jurnalist străin, dar doña Elena şi fiica sa Laura au hotărât că trebuiau să încerce ca acel personaj despre care îi vorbiseră soţii Herrera să se ocupe de rezolvarea situaţiei.

Doña Elena, însoţită de fiica şi de nepoata sa, a obţinut o întrevedere cu Agapito Gutiérrez, căci aşa se numea vânzătorul de favoruri.

Acesta luptase de partea franchiştilor şi avea rude bine situate în înaltele organe centrale ale regimului şi ale Falangei. Înainte de război, era un descurcăreţ fără niciun căpătâi, dar dibaci şi lipsit de scrupule şi foarte pregătit să supravieţuiască, aşa că a prosperat fără nicio problemă în cadrul armatei, umblând cu şiretlicuri şi încasând favoruri de la unii şi de la alţii în anii aceia de mizerie şi de lipsuri.

În aparenţă, Agapito Gutiérrez nu ducea lipsă de nimic. Se instalase într-un birou de pe strada Velázquez, într-o veche reşedinţă seniorială. În ziua de azi, am spune că în biroul acela se ocupa cu „traficul de influenţă” dacă principala sa afacere nu s-ar fi bazat pe viaţa celor care se aflau în închisoare.

O femeie brunetă, cu un decolteu îndrăzneţ pentru epoca aceea şi care le-a spus că este secretara (dar care părea mai degrabă o cântăreaţă de cabaret), le-a poftit într-o sală de aşteptare unde se aflau nerăbdători şi alţi petiţionari, mai ales femei.

Acolo au stat aproape trei ore până le-a venit rândul să fie primite de Agapito Gutiérrez.

Au dat peste un bărbat mic de statură şi îndesat, îmbrăcat într-un costum cu dungi şi cravată prinsă cu un ac, pantofi de lac şi purtând pe mâna dreaptă un inel mare de aur.

Agapito le-a aruncat o privire grăbită care s-a oprit asupra Ameliei. Aceasta, deşi slabă, era o frumuseţe blondă şi eterică, o

femeie inaccesibilă în orice altă împrejurare pentru un bărbat ca acela.

Le-a ascultat plictisit, dar neluându-şi privirea de la Amelia, pe care părea că o devora cu ochii, până când le-a făcut să se simtă stânjenite atât pe doña Elena, cât şi pe fiica ei Laura şi pe nepoata sa.

— Bine, să văd ce pot să fac, dar după tot ce mi-aţi spus, comunistul ăla de soţul dumitale a dat de bucluc şi eu nu pot face minuni. Demersurile mele costă multe parale, aşa că să-mi spuneţi dacă puteţi să plătiţi sau nu.

— Vom plăti cât se cuvine, a răspuns Laura numaidecât.

— Sunt cincizeci de mii de pesete şi dacă obţin graţierea, şi dacă nu. Doar pentru că am inimă bună, toţi cei care vin aici mă imploră să ajut o şleahtă de delincvenţi care au făcut mult rău naţiunii noastre…

Doña Elena s-a făcut albă la faţă. Nu dispunea de cincizeci de mii de pesete şi nici nu ştia de unde să le obţină, dar nu a spus nimic.

— Dacă sunteţi de acord, aduceţi-mi cele cincizeci de mii de pesete, iar peste trei zile să vă întoarceţi să vă dau un răspuns. Mai bine zis, nu veniţi toate, nu-i nevoie, te aştept numai pe dumneata, domnişoară Garayoa, spuse el adresându-i-se Ameliei.

— Pe mine? întrebă ea surprinsă.

— Da, pe dumneata, la urma urmelor, eşti nepoata şi nu eşti atât de direct implicată, nu-i prima dată când, atunci când dau o veste proastă, mi se face aici o dramă şi asta îmi strică reputaţia.

Amelia s-a înroşit, iar doña Elena a fost pe punctul de a-i spune că în niciun caz nu va veni nepoata ei, dar a tăcut. Era în joc viaţa soţului ei.

Albert James a fost indignat când i-au relatat scena. A spus că o să se ducă să-i tragă un pumn nenorocitului ăluia, dar cele trei femei l-au implorat să nu o facă. Nu îşi puteau permite să-şi irosească singura şansă. Ceea ce a făcut într-adevăr doña Elena, roşie de ruşine, a fost să-i ceară lui James să le ajute să găsească cele cincizeci de mii de pesete.

Chiar şi pentru Albert James suma era excesivă, dar s-a angajat să le ajute. A doua zi, cu ajutorul lui Edurne, femeile s-

au pus în legătură cu un speculant care le-a dat două mii de pesete pentru două sfeşnice de argint, cristaluri veneţiene, figurine de porţelan şi două lămpi de bronz asortate. Albert James nu i-a spus, dar, după multe strădanii, a reuşit să ia legătura cu părinţii săi, pe care i-a convins să depună într-o bancă o cambie pe care să o poată încasa în Spania în valoare de cincizeci de mii de pesete. Era o sumă atât de exorbitantă, încât tatăl său a refuzat la început să i-o împrumute.

— Ţi-i voi restitui, dar de aici nu pot face nimic şi am nevoie urgent de aceşti bani pentru a salva viaţa cuiva. Ia legătura cu o bancă sau cu ambasada noastră, cu cine vrei tu, tată, dar trimite-mi banii ăştia, altfel nu te voi ierta niciodată, îl ameninţă James pe tatăl său.

La câteva zile după data prevăzută, Amelia s-a prezentat cu banii în biroul lui Agapito Gutiérrez. Albert James a însoţit-o până la uşa biroului, temându-se ca nu cumva să fie jefuită pe stradă având asupra ei o asemenea sumă de bani.

Agapito avea o secretară nouă, de data aceasta o tânără cu părul vopsit în roşu şi cu un decolteu şi mai mare decât cea dinainte.

Bărbatul era îmbrăcat în acelaşi costum în dungi, dar cu o cravată diferită şi o cămaşă din ale cărei manşete ieşeau în evidentă nişte butoni din aur masiv.

— Măi să fie, n-am crezut că o să fiţi în stare să faceţi rost de cincizeci de mii de pesete! Multe persoane vin aici cu speranţa că voi face opere de caritate cu ele, dar eu sunt foarte serios în afaceri, şi pe cel care cere ceva îl şi costă ceva.

Agapito a invitat-o să ia loc pe canapea lângă el şi, în vreme ce vorbea, i-a pus mâna pe genunchi. Amelia s-a mişcat, jenată.

— Doar n-oi fi vreo mironosiţă?

— Nu ştiu ce vreţi să spuneţi.

— Una din domnişoarele alea fandosite care vor ca un tip să le facă ce trebuie să le facă, dar o ascund, prefăcându-se că sunt mari doamne.

— Am venit să vă aduc banii ca să obţineţi graţierea unchiului meu, nimic mai mult.

— Ia te uită, faci pe mironosiţa cu mine! Şi dacă refuz să fac vreun demers?

— Dar ce pretindeţi?!

În ciuda rezistenţei Ameliei, care l-a zgâriat, Agapito Gutiérrez s-a apropiat de ea şi a sărutat-o.

— Mâţă afurisită ce eşti! Nu te mai preface, şi ţie îţi place la fel de mult ca şi mie, te-ai udat toată.

Amelia s-a ridicat în picioare şi l-a privit cu mânie şi scârbă, dar nu a îndrăznit să plece, temându-se că Agapito avea să refuze să facă demersul pentru a obţine graţierea unchiului său Armando Garayoa.

Escrocul s-a ridicat şi a zâmbit, privind-o în faţă şi încercând să o îmbrăţişeze din nou.

— Dă-mi drumul! Cum îndrăzneşti?! Eşti un neruşinat!

— Nu mai puţin decât tine; m-am interesat de voi şi mi s-a spus că eşti o curvă care şi-a lăsat bărbatul şi fiul ca să o şteargă cu un francez. Aşa că nu te mai preface cu mine.

— Aveţi aici banii, îi spuse Amelia înmânându-i un plic gros din hârtie de împachetat în care erau cele cincizeci de mii de pesete. Îndepliniţi-vă promisiunea!

— Eu n-am promis nimic, o să vedem dacă unchiul tău va fi graţiat, nici nu merită, fiind comunist.

Bărbatul a luat plicul, l-a deschis şi a numărat banii, bancnotă cu bancnotă, în vreme ce Amelia îl privea, încercând să-şi stăpânească lacrimile. Când a terminat de numărat, a privit-o zâmbind cu răceală.

— A crescut preţul.

— Dar aţi spus că ne luaţi cincizeci de mii de pesete! Nu avem mai mult…

— Tu o să plăteşti diferenţa. Va trebui să faci ce îţi cer eu, dacă nu, unchiul tău nu va ieşi din închisoare şi va fi împuşcat. O să mă ocup eu să fie împuşcat cât mai curând.

Amelia a fost cât pe-aci să se prăbuşească, nu voia decât să iasă în goană din biroul acela care mirosea a sudoare amestecată cu apă de colonie ieftină. Dar nu a făcut-o, ştia că în cazul acesta, unchiul ei Armando va sfârşi în faţa plutonului de execuţie. El şi-a dat seama că biruise.

— Vino aici, o să facem câte ceva amândoi…

— Nu, nu vom face nimic. Vă las banii şi, dacă unchiul meu iese din închisoare, atunci…

— Ce curvă afurisită te-ai făcut! Cum îndrăzneşti să-mi pui condiţii?

— O să vin în ziua când unchiul meu va ieşi din închisoare.

— Vei veni cu siguranţă! Să nu crezi că n-o să-mi plăteşti.

Amelia a ieşit din birou şi a traversat sala de aşteptare, unde secretara vorbea la telefon, pilindu-şi în acelaşi timp unghiile. Roşcata i-a făcut cu ochiul cu un gest de complicitate.

— Ce ţi s-a întâmplat? o întrebă Albert James, îngrijorat, văzând-o ieşind pe poartă roşie în obraji şi cu ochii plini de lacrimi.

— Nimic, nimic, omul ăla e un neruşinat, nici chiar dându-i cele cincizeci de mii de pesete nu pare să fie mulţumit şi nu dă garanţii pentru graţierea unchiului meu.

— Urc la el să-i zic vreo câteva de la obraz. Să vedem dacă o să îndrăznească să-mi spună şi mie că o să rămână cu banii pe degeaba.

Dar ea nu i-a dat voie. Nici nu i-a spus ce pretindea ticălosul acela. Ştia că zarurile fuseseră aruncate şi că doar o minune o putea salva din mâinile acelui bărbat.

Aşteptarea părea nesfârşită. Amelia şi Albert James plecau la lucru la primă oră a dimineţii şi uneori nu se întorceau decât seara târziu, întotdeauna cu ceva de mâncare cumpărată de la vreun speculant: o cutie de biscuiţi, o duzină de ouă, un pui, zahăr… Doña Elena continua să administreze casa cu puţinul pe care îl avea, iar eu căutam să trec neobservat alături de Edurne, pe care o însoţeam peste tot. De vreo două ori, Edurne m-a dus la spital să o vizitez pe bunica, dar starea femeii nu se ameliora, motiv pentru care şederea mea în casa doñei Elena se tot prelungea.

Edurne se dusese din nou să vorbească cu Águeda şi o convinsese să-i permită Ameliei să-l vadă de departe pe micuţul Javier. Femeia a acceptat, cu toată teama pe care i-o trezea Santiago, iar Amelia s-a ţinut de promisiunea de a nu se apropia de copil. Îl vedea de la distanţă, stăpânindu-şi dorinţa de a alerga spre el şi a-l lua în braţe.

Într-o zi, dis-de-dimineaţă, doña Elena a primit un telefon de la Agapito Gutiérrez. Bărbatul a anunţat-o că în dimineaţa aceea urma să se semneze graţierea lui don Armando şi că în aceeaşi după-amiază ar putea fi liber, dar că, înainte de asta, trebuia să o trimită pe Amelia la el la birou. Doña Elena a întrebat de ce, dar Agapito nu i-a dat explicaţii, ci doar ordinul categoric de a o

trimite pe nepoata ei sau, în caz contrar, actul de graţiere se va pierde.

Doña Elena a început să plângă de bucurie. Biata femeie era epuizată din pricina incertitudinii şi a suferinţei. Ca să sărbătorim evenimentul, ne-a permis să ne punem câte o lingură plină cu zahăr în fiertura de cicoare ce ţinea loc de cafea.

— Nu înţeleg ce vrea omul ăla… Insistă să te duci singură la el la birou, că are de discutat ceva cu tine. Şi nu vrea să spună ce, poate că vrea mai mulţi bani…

Albert James a insistat să o însoţească pe Amelia la întâlnirea cu Agapito Gutiérrez, dar ea a refuzat.

— Ai o întrevedere cu ambasadorul britanic şi nu vreau să schimbi data pentru mine.

— Adevărul e că nu vreau să te las singură.

— Nu-ţi face griji, acum important e ca unchiul meu să iasă de la închisoare.

Albert James nu a avut încotro decât să accepte, călcându-şi pe inimă. Amelia era mai neliniştită decât mătuşa ei, iar el nu voia să contribuie la zdruncinarea echilibrului fragil pe care-l avea de la întoarcerea ei în Spania. Pierderea părinţilor ei, a fiului ei, pe lângă faptul că găsise ţara devastată de mizerie şi, ceea ce era cel mai rău, de ură, toate acestea la un loc îi răvăşiseră sufletul.

La prima oră a după-amiezii, Amelia şi-a luat la revedere ca să se ducă la biroul lui Agapito Gutiérrez, în vreme ce doña Elena ne-a poruncit mie şi lui Edurne să o însoţim împreună cu Laura, Jesús şi Antonietta până la închisoare, dat fiind că era zi de vizită şi era posibil să avem bucuria de a ne putea întoarce cu don Armando, dacă actul de graţiere îi sosise directorului închisorii. Înainte de a pleca, i-a telefonat Melitei la Burgos ca să o înştiinţeze că tatăl ei urma să-şi recapete libertatea.

Amelia i-a povestit verişoarei sale Laura ce s-a întâmplat în după-amiaza aceea în biroul lui Agapito Gutiérrez, dar eu, care aveam auzul ascuţit şi ţineam atât de mult la Amelia, nu am rezistat să nu trag cu urechea la uşă.

De data aceasta, nu a trebuit să aştepte ca să o primească. Când a sosit secretara, aceeaşi roşcată de ultima dată, i-a făcut

cu ochiul şi, pe când o conducea în biroul şefului ei, i-a şoptit la ureche:

— Închide ochii şi gândeşte-te că e altul, dar cel mai rău este mirosul, o să vezi cum duhneşte a transpiraţie.

Agapito era aşezat în spatele enormei mese de mahon şi de-abia a privit-o. Continua să citească nişte hârtii, fără să o invite să ia loc. După câteva minute a rămas privind-o fix.

— Ştii de ce-ai venit. Ori plăteşti, ori unchiul tău nu iese din puşcărie.

— V-am dat deja cei cincizeci de mii de pesete.

— Se aşteaptă telefonul meu ca să se trimită actul de graţiere, o să vezi... spuse el ridicând din umeri.

— Sunaţi la telefon.

— Nu, mai întâi plăteşti.

— O să plătesc când veţi suna, până când nu vă aud spunând să se trimită graţierea...

— Nu-ţi stă în putinţă să-mi ceri nimic!

— Acum n-am nimic, aşa că n-am nimic nici de pierdut; ştiu ce vreţi şi voi plăti, dar după ce o să sunaţi la telefon.

Agapito a privit-o cu dispreţ. A ridicat receptorul şi a format un număr. A vorbit cu un bărbat care i-a confirmat că graţierea era semnată şi urma să fie trimisă imediat la închisoare.

Când a închis telefonul, a rămas privind-o pe Amelia de sus până jos.

— Dezbracă-te!

— Nu-i nevoie... bâigui ea.

— Fă ce ţi-am spus, căţea!

S-a năpustit asupra ei, a plesnit-o până a făcut-o să cadă la pământ, i-a smuls hainele de pe ea şi apoi a îmbrâncit-o până a întins-o pe masa de mahon, unde a violat-o.

Amelia a opus rezistenţă la brutalitatea bărbatului, dar el părea un nebun care se delecta, făcându-i rău. Când a terminat cu ea, a împins-o din nou pe jos. Amelia s-a chircit, încercând să-şi ascundă trupul de acel bărbat câinos.

— Nu mi-a plăcut, cu smiorcăielile alea n-am simţit nicio plăcere. Nu eşti bună nici de curvă. Eşti frigidă.

Amelia s-a ridicat şi s-a îmbrăcat în grabă, temându-se că o va lovi iar. Între timp, el şi-a înnodat cravata şi a insultat-o din nou.

— Pot să plec? a întrebat Amelia tremurând.

— Da, pleacă. Nu ştiu de ce m-am deranjat să-l scot pe unchiul tău din puşcărie; cel mai bun loc pentru comunişti este la cimitir.

Când Amelia s-a întors acasă, noi nu sosiserăm încă. Când am ajuns, Laura a găsit-o plângând în cadă. Acolo i-a povestit verişoarei ei umilinţele suferite, imensa scârbă când a simţit răsuflarea lipicioasă a acelui bărbat, loviturile primite care l-au excitat atât de mult pe acel nemernic, cuvintele murdare auzite; şi-a descărcat sufletul, spunându-i tot ce suferise, verişoarei ei, care nu ştia cum să o consoleze.

Laura a silit-o pe Amelia să se culce. Doña Elena nu înţelegea ce se întâmplă sau poate nu voia să afle, dat fiind că pe obrajii Ameliei erau evidente loviturile primite. Agitată, nu înceta să vorbească întruna, anunţând că a doua zi soţul ei avea să iasă din închisoare, aşa cum ni se confirmase în după-amiaza aceea. Le-a poruncit Laurei şi Antoniettei să o ajute pe Edurne să facă ordine şi curat în casă, pentru ca don Armando să găsească totul ca înainte de război.

Amelia nu a vrut să se dea jos din pat pentru cină şi, când Albert James a insistat să o vadă şi să vorbească cu ea, Laura l-a rugat să o lase să se odihnească până a doua zi. Doña Elena ne-a trimis pe toţi la culcare ca să economisească lumina, iar James s-a îndreptat spre camera Ameliei şi a bătut uşor în uşă. Eu l-am auzit şi am sărit din pat, hotărât să aflu dacă Amelia avea să-i povestească cele întâmplate.

Am auzit hohotele de plâns ale Ameliei şi cuvintele lui James încercând să o consoleze. I-a povestit ce făcuse ca să-l salveze pe unchiul ei, iar el şi-a reproşat că nu a mers cu ea ca să-l fi înfruntat pe porcul ăla. A jurat că a doua zi se va duce să încheie socotelile cu neruşinatul ăla, dar Amelia l-a implorat să nu o facă, pentru că i-ar pune în pericol întreaga familie. Apoi, n-am vrut să mai ascult, mi se pare că el a îmbrăţişat-o ca să o încurajeze şi că acea îmbrăţişare a fost preludiul pentru ca peste câteva zile să devină amanţi.

Don Armando a ieşit din închisoare la prima oră a dimineţii de 10 iunie. Doña Elena îl aştepta emoţionată şi, când l-a avut în faţa ei, au căzut unul în braţele celuilalt în poarta închisorii. Ea plângând, el stăpânindu-şi lacrimile.

I-am aşteptat acasă. Laura, nervoasă şi nerăbdătoare; Antonietta, veselă ca întotdeauna, cu toate că în zilele acelea părea puţin mai slăbită.

Laura s-a aruncat în braţele tatălui ei, care a îmbrăţişat-o emoţionat. Apoi a fost rândul lui Jesús, după aceea al Antoniettei şi al Ameliei, şi al lui Albert James, căruia i-a mulţumit că obţinuse cele cincizeci de mii de pesete.

— Aveţi în persoana mea mai mult decât un prieten, pentru că vă datorez viaţa. Dumneavoastră nu mă cunoaşteţi deloc şi aţi plătit pentru eliberarea mea, nu voi şti niciodată cum să vă mulţumesc. Fiţi sigur că vi-i voi restitui; voi avea nevoie de timp, dar o voi face. Sper să pot profesa din nou avocatura şi, dacă nu, voi munci orice, numai ca să-mi scot familia la liman şi să vă plătesc datoria.

Primele zile după eliberare au fost zile de euforie. Melita, fiica cea mare a lui don Armando şi a doñei Elena, a venit de la Burgos cu soţul ei, Rodrigo Losada, şi cu fiica ei Isabel ca să sărbătorească eliberarea tatălui ei. Familia era fericită, iar micuţa Isabel a devenit centrul atenţiilor tuturor. Doar Amelia nu reuşea să iasă din starea de deprimare în care era cufundată de la sosirea ei în Spania.

Don Armando se bucura de fiecare clipă şi se desfăta mâncând din nou „ca o fiinţă omenească”, savurând cartofii fierţi cu slănină sau lintea înăbuşită.

— La închisoare, mâncam bob cu gândaci, ne povestea el râzând, pluteau în supă şi n-o să vă spun ce gust au gândacii, bietele de voi, mai bine să nu ştiţi.

Albert James o trimisese pe Edurne cu bani să caute provizii pentru a sărbători revenirea la viaţă a lui don Armando. Nu era mare lucru, dar, la preţuri foarte mari, pe piaţa neagră mereu se găsea câte ceva.

La sfârşitul anului 1939, James a anunţat că se întoarce la Paris.

— Mi-am terminat treaba aici, acum trebuie să mă întorc şi să mă pun pe scris. Amelia a hotărât să continue să muncească, aşa că vine cu mine la Paris.

Doña Elena a protestat spunând că locul Ameliei era la Madrid, lângă ai săi, dar Amelia i-a explicat motivul plecării sale.

— Aici nu pot să fac nimic. Am o slujbă ca secretară a lui Albert, câştig o leafă bună şi cu banii ăştia vă pot ajuta pe voi şi

pe sora mea. Vreau ca Antoniettei să nu-i lipsească medicamentele de care are nevoie ca să se vindece şi vreau să puteţi mânca şi altceva decât cartofi.

— Dar fiul tău? îndrăzni doña Elena să întrebe.

— Santiago nu-mi va permite niciodată să mă apropii de el. Îmi merit soarta cu vârf şi îndesat. Voi veni din când în când să vă văd şi voi căuta o modalitate să mă apropii de Javier; poate că într-o bună zi voi putea să-i cer iertare şi poate că mă va ierta.

Don Armando a recunoscut că nepoata lui avea dreptate. Ce putea lucra Amelia la Madrid? Laura, care studiase ca să devină învăţătoare, nu găsea de lucru, fiind fiica unui comunist, şi trebuia să se mulţumească cu un post auxiliar într-un colegiu de călugăriţe, la care fusese elevă şi unde maica stareţă, luând în considerare afecţiunea pe care o avea pentru ea, o primise pentru anul următor. Va trebui să măture, să cureţe clasele, să aibă grijă de cei mai mici în timpul recreaţiilor şi să facă diverse comisioane şi, pentru toate astea, avea să primească de-abia câteva pesete.

Cât despre don Armando, autorităţile i-au dat de înţeles clar că nu putea să-şi exercite vechea profesie, cel puţin deocamdată. Era mai bine să treacă neobservat în ochii regimului. Bunul om a căutat mijlocul de a-şi câştiga existenţa cu demnitate, dar nu i-a fost uşor şi, spre umilinţa lui, a trebuit să accepte o slujbă de stagiar în cabinetul de avocatură al unui franchist, un om de încredere al învingătorilor, care avea nevoie de cineva care să cunoască legile şi care să muncească mult, câştigând puţin şi fără să protesteze.

Amelia i-a semnat o împuternicire unchiului său ca să vândă apartamentul părinţilor ei şi să poată plăti astfel datoria faţă de Albert James şi să obţină ceva mai mulţi bani ca să acopere lipsurile materiale ale familiei. La început, don Armando a refuzat să accepte ideea Ameliei, argumentând că apartamentul era moştenirea ei şi a Antoniettei, dar cele două surori au insistat să încerce să găsească un bun cumpărător, fiind sigure că or fi existând persoane care trăgeau foloase şi care să poată plăti un apartament în plin centru al cartierului Salamanca.

În ziua în care Amelia şi Albert James au plecat am fost să-i conducem la gara de Nord. Plângeam cu toţii, mai ales

Antonietta, pe care a trebuit să o smulgem din braţele surorii sale pentru ca Amelia să se poată urca în tren.

Pentru cei rămaşi începuse o nouă viaţă; pentru Amelia, de asemenea.»

Profesorul Soler îşi încheie relatarea, se ridică din fotoliu şi se plimbă prin încăpere, întinzându-şi picioarele. Se făcuse întuneric de ceva vreme şi Charlotte, soţia lui, deschisese uşa la un moment dat ca să vadă dacă mai continuam să vorbim.

— Domnule profesor, iertaţi-mă, dar am o curiozitate, de ce nu scrieţi dumneavoastră povestea Ameliei Garayoa?

— Pentru că eu cunosc doar unele episoade; dumneata trebuie să completezi acest puzzle.

Trebuie să mărturisesc că eram din ce în ce mai surprins, pe măsură ce aflam mai multe despre străbunica mea. De la prima impresie despre Amelia, pe care am socotit-o o tânără răzgâiată lipsită de orice interes, şi până în momentul acela, părerea mea se schimbase. Amelia mi se părea un personaj tragic, hărăzit să sufere şi să genereze suferinţe.

— Bine, acum trebuie să continui investigaţia, mă anunţă el, aşa cum mă temeam.

Cum s-a întâmplat şi în alte ocazii, prevăzuse deja pistele pe care trebuia să le urmez.

— De la Madrid au plecat la Paris, dar n-au rămas multe zile. Albert James a hotărât să plece la Londra şi a luat-o pe Amelia cu el, aşa că va trebui să te duci acolo. Am vorbit deja cu doña Laura şi este de acord, în orice caz, vorbeşte şi dumneata cu ea. Îţi voi înlesni legătura la Londra cu maiorul William Hurley, un militar în retragere care este arhivar.

— Îl cunoaşteţi?

— Pe maiorul Hurley? Nu, nu-l cunosc. De fapt, prietenul meu Victor Dupont a fost cel care mi-a sugerat numele lui Hurley, pe care l-a cunoscut la un congres al documentariştilor. Cred că va putea să te ajute să dai de urma lui Albert James.

Înainte de a pleca la Londra, am trecut prin Madrid ca să o văd pe mama. De data aceasta, supărarea ei era reală, am ştiut de îndată ce mi-a deschis uşa.

— Ai înnebunit, crezi că are vreun rost ceea ce faci? I-am spus şi surorii mele că ea e de vină. Ce idee năstruşnică a putut să

aibă! Cui îi pasă ce a făcut străbunica ta? Cum ne va schimba viaţa?

— Mătuşa Marta nu mai are nimic de-a face în povestea asta, am răspuns eu.

— Dar ea a fost cea care ţi-a vârât otrava. Uite ce este, Guillermo, în ceea ce mă priveşte, nu vreau să ştiu nimic despre viaţa bunicii mele, mă doare în cot de ea. Dar îţi mai spun ceva: ori încetezi cu această nebunie, ori să nu te mai bizui deloc pe mine. Nu sunt dispusă să mă uit cum arunci totul pe fereastră. În loc să-ţi cauţi o slujbă ca lumea, te ocupi să investighezi trecutul acelei Amelia Garayoa care… care… în sfârşit, chiar şi după moarte, continuă să supere familia.

Nu am reuşit să o conving pe mama mea că merita osteneala să fac această investigaţie. S-a arătat de neclintit şi mi-a demonstrat-o, anunţându-mă să nu-i cer niciun împrumut, pentru că n-avea de gând să mă ajute, până când nu voi renunţa la ceea ce considera ea că e o „nebunie”.

Mi-a picat greu cina şi am plecat prost dispus, dar hotărât să continui investigaţia referitoare la Amelia Garayoa. În mod ciudat, nu simţeam că ar fi ceva care să-mi aparţină, interesul pe care îl trezise treptat în mine nu avea nicio legătură cu faptul că era străbunica mea. Viaţa ei mi se părea mai interesantă decât a atâtor persoane pe care le-am cunoscut şi despre care am scris ca jurnalist.

Doña Laura s-a arătat încântată de progresele mele şi nu a avut nimic împotrivă să mă duc la Londra.

4

Am ajuns la Londra într-o dimineaţă când nici nu ploua, nu era nici frig, nici ceaţă. Soarele nu strălucea, dar măcar atmosfera mi s-a părut mai plăcută decât cu alte ocazii. De fapt, fusesem la Londra doar o singură dată când eram adolescent şi mama s-a încăpăţânat să mă trimită într-una dintre acele călătorii de schimb de experienţă, ca să-mi pun în aplicare cunoştinţele de limbă engleză.

Maiorul William Hurley mi s-a părut un bătrân cârcotaş, cel puţin la telefon.

— Veniţi mâine la ora opt fix şi să nu întârziaţi; voi, spaniolii, aveţi ciudatul obicei de a ajunge cu întârziere.

M-a deranjat această referire cum că noi, spaniolii, nu am fi foarte punctuali şi mi-am spus că îl voi întreba câţi spanioli cunoaşte şi dacă toţi au întârziat la vreo întâlnire cu el.

Dimineaţă, la ora opt fix, am sunat la soneria unei reşedinţe victoriene situate în districtul Kensington. Mi-a deschis o subretă foarte tânără îmbrăcată într-o uniformă impecabilă. Fata trebuia să fie originară din Caraibi, pentru că, în pofida rigidităţii care se respira în pragul casei, mi-a zâmbit cu gura până la urechi şi mi-a spus că îl va anunţa numaidecât pe maior de sosirea mea.

William Hurley mă aştepta stând lângă şemineu într-o imensă bibliotecă. Părea absent, privind cum arde un buştean, dar s-a ridicat imediat în picioare şi mi-a întins o mână care parcă era de oţel, pentru că aproape mi-a strivit degetele.

— Vă primesc la solicitarea domnului Dupont, îmi aminti el.

— Iar eu vă mulţumesc, domnule maior Hurley.

— Domnul Dupont m-a înştiinţat că doriţi informaţii despre familia James, aşa este?

— Într-adevăr, sunt interesat să cunosc tot ce are legătură cu un membru al acestei familii care, după cum am înţeles, avea rude în Foreign Office[94] şi la Amiralitate.

— Aşa este, altminteri n-aţi fi aici.

— Ce spuneţi?

— Tinere, mi-am dedicat bună parte din viaţă studierii arhivelor militare, mai ales a celor privitoare la cel de-al Doilea Război Mondial şi, într-adevăr, un James a servit în Amiralitate în

---

[94] Denumire dată în Regatul Unit al Marii Britanii şi al Irlandei de Nord Ministerului de Externe (în limba engleză în original). (n.tr.)

perioada aceea. Lordul Paul James a fost un ofiţer însărcinat cu una dintre secţiile contraspionajului şi unul dintre nepoţii săi s-a însurat cu lady Victoria, o nepoată a soţiei mele. Lady Victoria, o femeie remarcabilă, este o mare jucătoare de golf, pe lângă faptul că este istoric. Ea a pus în ordine toate arhivele familiei sale, precum şi pe cele ale familiei soţului ei. Bine, încheie el, ce anume căutaţi?

I-am explicat cine sunt şi i-am spus că, după cum se pare, o amantă a lui Albert James, Amelia Garayoa, era străbunica mea, şi că singurul meu interes era să-i reconstitui trecutul la solicitarea familiei.

— O femeie cu totul deosebită străbunica dumitale.

— Ah! Dar ştiţi şi dumneavoastră ceva despre ea?

— Eu n-am timp de pierdut. Domnul Dupont mi-a telefonat cerându-mi să te primesc şi mi-a explicat motivul investigaţiei dumitale, astfel că m-am uitat prin arhivele Amiralităţii, cele care sunt publice, deoarece mai există încă mult material clasificat care, fireşte, nu va ieşi niciodată la lumină. A existat o agentă independentă, o spanioloaică, Amelia Garayoa, care a colaborat cu Serviciul Secret britanic în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Protectorul ei a fost Albert James, nepotul lordului Paul James, care a fost şi acesta agent, dintre cei mai buni, aş zice eu.

Am rămas încremenit. Străbunica mea nu înceta să mă surprindă.

— O agentă independentă? Ce înseamnă asta? am întrebat eu, încercând să-mi revin din uimire.

— Nu era englezoaică, nu aparţinea niciunui Corp, dar, la fel ca multe alte persoane din întreaga Europă, a colaborat cu serviciile secrete britanice pentru înfrângerea nazismului. În război, au existat două fronturi, iar cel al Serviciilor Secrete a fost la fel de important ca şi cel militar.

Maiorul Hurley mi-a ţinut o lecţie magistrală despre funcţionarea serviciilor secrete în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Omul părea că se delectează expunându-şi amplele sale cunoştinţe, iar eu l-am ascultat foarte atent. Ca jurnalist, o lecţie pe care am învăţat-o bine este aceea că rumeni n-are nimic împotrivă să fie ascultat cu atenţie. În realitate, oamenii au mare nevoie să se facă auziţi şi, dacă

cineva are răbdarea şi umilinţa să asculte fără să întrerupă, poate afla lucrurile cele mai ieşite din comun.

La zece fix, subreta originară din Caraibi a bătut uşor la uşă ca să-l anunţe pe maior că o maşină îl aşteaptă la poartă.

— Ah! Am întâlnire la club cu un vechi prieten. Bine, tinere, o voi ruga pe lady Victoria să te primească, s-ar putea ca ea să-ţi dea informaţii privitoare la aspectele cele mai… să zicem, cele mai personale ale relaţiei dintre Albert James şi Amelia Garayoa. În ceea ce mă priveşte, te voi pune la curent cu activitatea ei ca agent. Te voi suna la hotel.

Am plecat entuziasmat din casa maiorului Hurley. Povestea Ameliei Garayoa începea să capete o perspectivă nebănuită.

Lady Victoria m-a primit peste două zile. Era o femeie atrăgătoare, cu toate că avea probabil mai mult sau mai puţin vârsta mamei mele.

Înaltă, subţire, cu un păr arămiu, ochi albaştri, ten foarte alb, presărat cu pistrui şi cu eleganţa tipică a femeilor de înaltă clasă cărora nu le-a fost greu să dobândească nimic din tot ce aveau, chiar dacă lady Victoria a fost o studentă remarcabilă a Universităţii Oxford şi şi-a luat licenţa în Istorie.

— Ce strădanie lăudabilă din partea dumitale să cercetezi trecutul străbunicii dumitale! Fără rădăcini, nu suntem nimic, este ca şi cum n-am avea picioarele bine înfipte în pământ. Trebuie să fie cumplit să nu ştii cine eşti şi, bineînţeles, asta putem să o ştim numai cunoscând povestea strămoşilor noştri.

Am făcut un efort să nu-i răspund la peroraţia ei de reprezentantă a unei clase sociale, dar am tăcut pentru că aveam nevoie de ea.

— Află, tinere, că în arhivele familiei am găsit o mulţime de lucruri despre străbunica dumitale. Scrisori, referiri despre ea în jurnalul mamei lui Albert James; în sfârşit, cred că ceea ce îţi voi povesti îţi poate fi de folos. Dar, fireşte, unchiul William va fi cel care îţi va spune amănuntele cele mai esenţiale. Ce emoţionant este să afli că străbunica dumitale a fost spioană şi că şi-a riscat viaţa luptând împotriva naziştilor! Dragul meu, în pofida tuturor lucrurilor, trebuie să te simţi mândru că ai în familia dumitale o femeie ca ea.

La fel ca şi pe maiorul William, am lăsat-o pe aristocrată să apuce frâiele conversaţiei. Cel mai bine era să ascult; de altfel, lady Victoria nu fusese educată să fie întreruptă de cineva. Şi-a aprins o ţigară şi a început să vorbească.

«Albert James şi străbunica dumitale au ajuns la Londra la mijlocul lunii iulie 1939. Exact cu o lună înainte de a se fi aprobat înfiinţarea Armatei Terestre feminine... dar să nu ne abatem de la subiect. S-au instalat în casa pe care Albert o avea în districtul Kensington, un apartament tipic de celibatar, spaţios şi plăcut. Părinţii lui Albert aveau o casă foarte aproape de a fiului lor, mă rog, de fapt, casa continuă să existe, exact acolo locuieşte acum un nepot de-al lor. Nu faceţi faţa asta de uluit. Îţi voi vorbi mai târziu despre nepot, dar acum nu e important.

Părinţii lui Albert se aflau în momentul acela în casa strămoşească din Irlanda, la Howth, aproape de Dublin, unde obişnuiau să meargă în fiecare vară, cu toate că în restul anului trăiau în Statele Unite. Nu ştiu dacă ştii, dar clanul James aparţine unei vechi familii de nobili rurali. Paul James era fratele mai mare care a moştenit casa strămoşească; tatăl lui Albert, Ernest, a hotărât să plece în Statele Unite ca să facă avere, şi încă ce avere a făcut! A devenit un negustor prosper, dar nu şi-a tăiat niciodată rădăcinile şi, când s-a îmbolnăvit la bătrâneţe, s-a întors să moară în Irlanda. Ernest ar fi vrut ca fiul său să se nască în Irlanda, dar s-a născut înainte de vreme, ştii ce vreau să spun, adică prematur, aşa că a trebuit să se împace cu gândul că fiul său va fi newyorkez. De fapt, nici nu-i chiar atât de rău să te naşti la New York, nu crezi?

Albert i-a scris mamei sale, anunţând-o că va veni în Irlanda însoţit de Amelia Garayoa; tocmai am găsit scrisoarea printre hârtiile lui lady Eugenie, acesta fiind numele mamei lui Albert. În zilele cât au stat la Londra n-au fost inactivi. Îţi poţi imagina situaţia politică din momentul acela: ştii deja că Chamberlain a făcut tot posibilul să găsească un echilibru cu Hitler, convins că era cel mai bine, şi s-a înşelat, desigur. Unchiul lui Albert, Paul James, fratele tatălui său, lucra la Amiralitate.

Paul James l-a invitat pe nepotul său şi pe frumoasa Amelia să ia cina la el acasă împreună cu alţi prieteni; conversaţia principală s-a învârtit în jurui intenţiilor lui Hitler. Printre invitaţi, erau unii convinşi că Germania va sfârşi prin a provoca un

război în Europa, iar alţii, în mod naiv, credeau că ar fi posibil să fie oprit. Dar faptul cel mai remarcabil de la acel dineu a fost că Amelia Garayoa a întâlnit un vechi prieten, Max von Schumann, acompaniat de soţia sa, baroana Ludovica von Waldheim. Să nu crezi că ceea ce îţi povestesc sunt presupuneri, adevărul e că sunt înrudită cu familia James şi că bunica mea a luat parte tocmai la dineul acela; ea obişnuia să le vorbească nepoţilor despre anii aceia de război.

Albert a prezentat-o pe Amelia ca fiind asistenta lui, nu a îndrăznit mai mult, dat fiind că ea era măritată, dar pentru toţi a fost evident că relaţia dintre ei doi era ceva mai mult decât una profesională.

Străbunica dumitale era o femeie foarte frumoasă, asta o ştiu pentru că am văzut câteva fotografii care se mai păstrează încă în arhivele familiei, şi se pare că cei prezenţi la dineu au fost cuceriţi de ea. Frumoasă, inteligentă, poliglotă, nu părea spanioloaică. Să nu vă simţiţi ofensat, dar femei de categoria străbunicii dumitale, şi mai ales spanioloaice, nu erau obişnuite pe vremea aceea.

Ultimul lucru la care s-ar fi aşteptat atât Max von Schumann, cât şi Amelia Garayoa era să se întâlnească la dineul acela discret şi exclusivist din casa lui Paul James.

— Amelia, ce bucurie! Dă-mi voie să te prezint soţiei mele Ludovica baroana von Waldheim. Ludovica, ea este Amelia, ţi-am vorbit despre ea. Ne-am cunoscut la Buenos Aires, în casa prietenilor mei, soţii Hertz.

Ludovica i-a strâns mâna Ameliei şi nu a scăpat nimănui faptul că cele două femei se măsurau din priviri. Blonde amândouă, zvelte, elegante, cu ochi deschişi la culoare şi foarte frumoase… păreau două walkirii.

Dacă pentru Albert a fost o surpriză că Amelia vorbea germana, pentru unchiul său Paul James a fost una şi mai mare.

Max von Schumann era la Londra cu o misiune secretă: să încerce să convingă guvernul britanic să-i taie aripile lui Hitler. Von Schumann reprezenta un grup ce se opunea nazismului, alcătuit din câţiva intelectuali, activişti creştini şi câţiva militari care căutau fără succes de mai multă vreme ca puterile occidentale să înceteze a-l mai tolera pe Hitler şi să recunoască faptul că acesta reprezenta un pericol pentru pacea Europei. Grupul nu era foarte numeros, dar era cu adevărat foarte activ

şi, într-una dintre ultimele sale încercări disperate de a câştiga atenţia Marii Britanii, îl trimisese pe von Schumann la Londra.

Max von Schumann era militar şi aparţinea corpului medical al Armatei, ceea ce adăuga o valoare substanţială faptului că se afla acolo.

Amelia l-a prezentat pe Albert lui Max şi soţiei sale Ludovica şi, pentru câteva momente, cei patru au făcut schimb de generalităţi. Pentru toţi a apărut evident faptul că Schumann căuta ocazia de a conversa între patru ochi cu Amelia, dar Ludovica nu era dispusă să-i înlesnească soţului ei o asemenea ocazie.

Paul James şi-a dat seama numaidecât de calităţile Ameliei şi, cu toate că nu a spus nimic pe moment, chiar s-a gândit că spanioloaica putea fi de mare utilitate în viitor, dacă până la urmă se declara războiul, aşa cum era convins că se va întâmpla.

— Albert, ce planuri ai? îl întrebă lordul Paul James pe nepotul său.

— Deocamdată, să scriu câteva reportaje despre Spania şi, după aceea, să merg să-mi văd părinţii în Irlanda. Vreau să o cunoască pe Amelia.

— Pot să te întreb dacă sunteţi logodiţi?

Albert şi-a dres glasul stânjenit, dar a hotărât să-i spună adevărul unchiului său.

— Amelia este căsătorită, despărţită de soţul ei şi mă tem că deocamdată nu ne putem legaliza relaţia. Dar sunt îndrăgostit de ea. Este o femeie deosebită: puternică, inteligentă, hotărâtă… A trebuit să depăşească unele situaţii cumplite, dacă ai fi văzut de ce a fost în stare să facă în Uniunea Sovietică pentru a salva un om de la moarte… Pe tatăl ei l-au împuşcat franchiştii şi ea şi-a pierdut câteva rude în război… În sfârşit, n-a avut o viaţă uşoară.

— Nu-i va plăcea mamei tale, ştii bine că vrea să te vadă însurat… şi, mă rog, e mai bine să-ţi spun: a invitat-o pe lady Mary şi pe părinţii ei să-şi petreacă vacanţa în Irlanda. Din câte ştiu, mâine pleacă de la Londra în drum spre casa voastră.

Paul James nu putea să-i dea o veste mai proastă nepotului său, cu toate că în momentul acela ultimul lucru care îl preocupa erau complicaţiile sentimentale ale lui Albert. Convins

că războiul era iminent, avea planuri pentru care spera să se poată bizui pe Albert.

— După vacanţă, ai ceva prevăzut, să mergi în altă parte? îl întrebă el.

— Poate în Germania, mi-ar plăcea să văd de aproape ce face Hitler.

— Excelent! Mă bucur că mergi în Germania.

— De ce, unchiule?

— Pentru că, deşi la minister se încăpăţânează cu toţii să nu vadă realitatea, războiul este iminent. Lordul Halifax[95] pare să creadă orbeşte în rapoartele lui sir Neville Henderson, ambasadorul nostru la Berlin, şi nu-ţi ascund faptul că acestea sunt prea binevoitoare cu Hitler. Chamberlain a irosit prea mult timp să fie conciliant cu Hitler ca să accepte că războiul este inevitabil.

— Şi ce legătură au toate astea cu mine? întrebă Albert cu neîncredere.

— Tu te-ai născut în Statele Unite, chiar dacă în realitate eşti irlandez, dar în acest moment poate fi foarte util să ai un paşaport american…

— Nu ştiu la ce te gândeşti, dar să nu contezi pe mine. Sunt jurnalist şi nu mă voi lăsa niciodată prins în manevrele tale de spionaj.

— Nu ţi-am cerut-o niciodată şi nici n-aş face-o dacă împrejurările n-ar fi excepţionale. În curând, toţi va trebui să alegem; nu ne va fi cu putinţă să stăm cu braţele încrucişate şi să ne declarăm neutri. Nici tu nu vei putea. Albert, oricât ai vrea, nu vei putea. Statele Unite va trebui şi ele să aleagă, e o chestiune de timp.

— Unchiule Paul, te găsesc foarte pesimist.

— În profesia mea, este foarte periculos să te înşeli pe tine însuţi. Asta o lăsăm pe seama oamenilor politici.

— În orice caz, să nu contezi pe mine pentru nimic din ceea ce ţi-a trecut prin minte. Eu îmi iau profesia la fel de în serios cum ţi-o iei şi tu pe a ta.

---

[95] Edward Frederick Lindley, conte de Halifax (1881–1959), om politic, membru al Partidului Conservator din Marea Britanie, a deţinut mai multe funcţii ministeriale, dintre care cea mai importantă a fost aceea de secretar de stat în Ministerul de Externe britanic în anul 1938. (n.tr.)

— Nu mă îndoiesc, dragul meu Albert, dar, din nefericire, sunt sigur că vom mai vorbi despre toate astea.

În alt moment al serii, Max von Schumann a găsit atât de mult dorita ocazie de a sta de vorbă cu Amelia. Soţia lui Paul James, lady Anne, a reţinut-o pe Ludovica într-o conversaţie cu o altă doamnă, iar baroana nu a găsit prilejul să le părăsească pe interlocutoarele sale fără să atragă atenţia.
— Te găsesc schimbată, Amelia.
— Viaţa nu trece în zadar.
— Albert James este…?
— Amantul meu? Da, este.
— Iartă-mă, n-am vrut să te supăr.
— Nu mă superi, Max. Cum s-ar putea descrie altfel relaţia mea cu Albert? Sunt o femeie măritată, aşa că, dacă sunt cu alt bărbat, acesta nu poate fi decât amantul meu.
— Te rog să mă ierţi, am vrut doar să ştiu ce mai faci. N-am încetat să mă gândesc la tine de când ne-am cunoscut la Buenos Aires. Le-am cerut lui Martin şi Gloriei Hertz să-mi vorbească despre tine, dar în scrisorile lor au repetat întruna că ai plecat cu Pierre la Moscova la un congres al intelectualilor şi că nu te-ai mai întors. Gloria mi-a scris spunându-mi că tatăl lui Pierre fusese la Buenos Aires ca să închidă librăria şi să preia bunurile personale ale fiului său şi că n-a vrut să le dea veşti despre tine. Nu ştiu dacă trebuie să te întreb de Pierre…
— L-au omorât la Moscova.
Max nu a ştiut ce să spună în legătură cu moartea lui Pierre. Femeia pe care o avea în faţă nu semăna deloc cu fetişcana neajutorată pe care crezuse că o cunoştea în Argentina.
— Îmi pare rău.
— Mulţumesc.
Păreau că nu mai ştiau ce să-şi spună. Max era stânjenit pentru că simţea privirile iscoditoare ale soţiei sale, iar în ceea ce o privea pe Amelia, era de presupus că se simţea dezamăgită, poate rănită, pentru că îl găsise pe Max însurat. Nu însemna că ea s-ar fi aşteptat ca el să rămână credincios amintirii ei şi să fi rupt logodna cu Ludovica, dar una era să ştie, şi alta, să o vadă cu ochii ei.
— Vei rămâne multă vreme la Londra? vru el să afle.

— Nu ştiu, de-abia am sosit. Albert va hotărî. În afară de faptul că este amantul meu, lucrez pentru el, sunt asistenta lui, secretara lui, fac câte puţin din toate. El m-a salvat, a făcut-o la Moscova, la Paris, la Madrid; a fost mereu aproape când am avut nevoie de el şi, fără să-i fi cerut nimic, mi-a întins o mână.

— Îl invidiez pentru asta.

— Serios? Ştii, Max? Mi-ai lipsit mult de când ai plecat şi, la început, visam că într-o bună zi ne vom întâlni din nou. După aceea, la Moscova, am încetat pentru totdeauna să mai visez. Am învăţat să nu mă gândesc decât la clipa pe care o trăiesc.

— Ai suferit mult…

Amelia a ridicat din umeri cu un gest care se voia indiferent.

— Aş vrea să te revăd, îi spuse el.

— Pentru ce?

— Ca să stăm de vorbă, ca să… Nu mă face să mă simt ca un adolescent, e atât de greu să înţelegi că îmi pasă de tine?

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce tot spui?!

— Ai putea să-mi reproşezi multe lucruri, dar fie că accepţi, fie că nu, eşti în continuare importantă pentru mine.

— Dacă întâmplarea nu ne-ar fi adus azi aici, n-am mai fi ştiut niciodată unul de celălalt…

— Dar întâmplarea a vrut contrariul şi iată-ne aici. Te pot invita să luăm ceaiul mâine la hotelul Dorchester?

— Nu ştiu, nu-ţi pot promite că vin. Depinde de Albert.

— Ai nevoie de permisiunea lui?

— Am nevoie de el.

— La ora cinci voi fi la hotelul Dorchester. Ce bine ar fi dacă ai putea veni!

Baroana Ludovica von Waldheim s-a apropiat de ei cu un mers hotărât.

— Vă amintiţi vremurile de odinioară? întrebă ea ironic.

— Tocmai o invitam la ceai pe domnişoara Garayoa şi sper să poată să-mi accepte invitaţia. Cine ştie când ne vom mai revedea!

— Oh, destinul este foarte capricios! Nu credeţi, draga mea? spuse baroana sfredelind-o pe Amelia cu privirea.

— Încerc să nu mă bazez pe destin atunci când îmi fac planurile, răspunse ea.

Probabil că pe Albert James nu l-a deranjat invitaţia baronului von Schumann deoarece, a doua zi, el însuşi a condus-o până la hotelul Dorchester.

— O să vin să te iau peste o oră, îi spuse el, sărutând-o pe obraz după ce l-a salutat pe Max von Schumann.

— Mă bucur că ai venit, spuse Max de îndată ce au rămas singuri.

— Albert găseşte firesc să putem lua ceaiul împreună, având în vedere că ne-am cunoscut la Buenos Aires şi că avem prieteni comuni.

— Foarte înţelegător domnul James.

— Este un om extraordinar, cel mai bun din câţi am cunoscut, răspunse Amelia cu o urmă de iritare în glas.

Au vorbit despre întorsătura pe care o luase viaţa amândurora. El i-a povestit de ce se află la Londra şi cum eşuase în încercarea lui de a-i convinge pe britanici să-l oprească pe Hitler.

— N-am reuşit să-i fac să mă asculte, dar vom încerca în continuare. Alt membru al grupului nostru va sosi la Londra peste câteva zile şi va avea din nou întrevederi cu persoane importante din guvernul britanic.

— Dar aseară sir Paul James şi-a manifestat public convingerea că Hitler va provoca un război în Europa. Cum poţi să spui că ai eşuat?

— Sir Paul este un om inteligent, capabil să vadă realitatea şi să nu se încăpăţâneze asupra modului cum i-ar plăcea lui să fie lucrurile. Din nefericire, nu depinde de el ca guvernul britanic să ia în considerare temerile noastre.

— Ştii? Mă surprinde faptul că, fiind militar, vii în Marea Britanie să le ceri englezilor să-l oprească pe Hitler; te credeam un patriot incapabil să facă ceva împotriva Germaniei.

— Ceea ce fac este pentru Germania şi tocmai pentru că sunt patriot. Să nu crezi că a fost uşor să obţin permisiunea de a călători într-un moment ca acesta, dar bănuiesc că vechea nobilime îşi păstrează încă anumite privilegii, oricât de mult ne urăşte Hitler. În plus, aveam o justificare: Ludovica are o verişoară căsătorită cu un conte englez şi, oficial, am venit la botezul primului lor copil.

Apoi Max i-a povestit că făcuse demersuri ca să afle amănunte despre herr Itzhak Wassermann, asociatul tatălui

Ameliei, dar toate strădaniile sale fuseseră zadarnice. Angajatul lui herr Itzhak, Helmut, îl asigurase că nu ştie unde este.

— Bietului om îi era frică, n-avea încredere în mine. Sigur că, în aceste vremuri, toată lumea a devenit bănuitoare în Germania. Ţi-am scris ca să-ţi spun, dar presupun că nu mai erai la Buenos Aires, pentru că nu mi-ai răspuns la scrisoare.

Peste o oră, Albert James s-a prezentat să o ia pe Amelia. Max l-a invitat să bea un ceai, voia să-i cunoască opinia în legătură cu ceea ce se întâmpla în Europa şi a fost uimit când Albert i-a spus că se gândeşte să meargă în Germania.

— Eu şi Ludovica am fi încântaţi să vă primim şi dacă putem să vă fim de vreun ajutor…

Amelia rămase tăcută, pentru ea surpriza fusese şi mai mare să afle că Albert plănuia o călătorie la Berlin, dar a ales să nu spună nimic.

Mai târziu, jurnalistul i-a comunicat faptul că, de îndată ce avea să termine de scris reportajele despre Spania, vor merge să petreacă în Irlanda câteva zile cu părinţii lui şi, după aceea, vor călători în Germania.

— Mai multe ziare americane vor să ştie despre Hitler şi dacă e adevărat că a salvat ţara de la haosul economic în care se afla. Vei veni cu mine?

— Sigur că da, pentru nimic în lume n-aş pierde ocazia să merg la Berlin. Cine ştie?! Poate reuşesc ca herr Helmut, angajatul pe care îl aveau tatăl meu şi herr Itzhak, să-mi dea vesti. Mi-e aşa de dor de Yla!

Despre şederea lui Albert şi a Ameliei în Irlanda nu se poate spune că a fost un succes. Lady Eugenie, mama lui Albert, era o femeie foarte încăpăţânată şi, cu toate că a primit-o cu zâmbetul pe buze pe Amelia, a dat curând de înţeles că nu o considera persoana potrivită pentru fiul ei. În plus, după cum îi spusese şi Paul James, familia îi avea ca oaspeţi pe prietenii lor, soţii Brian, şi pe fiica acestora, Mary, care, după părerea lui lady Eugenie, întrunea toate calităţile necesare ca să devină soţia lui Albert.

Unele pasaje din jurnalul lui lady Eugenie ne dau o viziune exactă asupra celor întâmplate în zilele acelea.

Amelia este încântătoare, nu o pot nega, dar este căsătorită, astfel că Albert nu va avea încotro decât să rupă relaţia cu ea. Cât despre Mary, o găsesc perfectă pentru Albert. E frumoasă, educată, aparţine unei excelente familii cu foarte bune relaţii. Pentru Mary a însemnat o decepţie să-l vadă pe Albert atât de îndrăgostit de Amelia şi chiar şi părinţii ei sunt deranjaţi de această situaţie, de aceea am hotărât să intervin. Mâine voi sta de vorbă cu Albert şi apoi cu soţii Brian; ei nu ştiu că Amelia este căsătorită şi am de gând să le spun. Cât despre Ernest, nu ştiu dacă mă voi putea baza pe el, m-a rugat să nu fac pe peţitoarea şi să respect hotărârea fiului nostru, chiar dacă nici lui nu-i place relaţia acestuia cu Amelia. Dar Ernest a devenit foarte american şi uită că există valori şi tradiţii care trebuie să se păstreze. Un fiu trebuie să înţeleagă că însurătoarea nu este o decizie exclusiv proprie, că trebuie să se gândească şi la familie. Dar, de altfel, în acest caz, nici măcar nu e vorba să aleagă între căsătoria cu Mary sau cu Amelia, pentru că spanioloaica este deja măritată.

Conversaţia cu Albert nu a fost prea plăcută. Cred că faptul că a fost educat în Statele Unite a făcut din el un om mai puţin convenţional. I-am spus că Amelia se bucură de simpatia mea, dar că relaţia lor nu are viitor.

— Vei renunţa la a avea copii? l-am întrebat eu.

Albert a rămas tăcut, cred că nu se gândise la aşa ceva sau că pur şi simplu nu a vrut să îşi pună problema până acum.

— Dacă vei avea copii, vei face din ei nişte bastarzi, asta vrei?

Apoi i-am amintit obligaţiile sale faţă de familie, el fiind singurul nostru fiu. Din nefericire, eu nu am mai putut să am alţi copii şi lui îi revine sarcina să perpetueze numele de familie şi toate bunurile pe care le avem, oricât ar spune el că e american şi că nu crede în clasele sociale. Fie că îi place, fie că nu, este un James.

Conversaţia cu soţii Brian nu a fost uşoară. Le-am explicat că relaţia lui Albert cu Amelia nu este decât o iluzie de tineri. Cred că au fost mai liniştiţi să afle că, deşi Albert ar fi dorit, nu se poate însura cu Amelia, pentru că ea este măritată şi, cu Franco la conducere în Spania, posibilităţile de divorţ erau nule. Au fost foarte discreţi, nefăcând niciun comentariu despre Amelia care ar fi putut să o rănească. Lui Mary i-am

> cerut să aibă puţină răbdare, asigurând-o că uneori bărbaţii îşi pierd pe moment capul pentru o femeie şi că doamnele ca noi trebuie să accepte situaţia cu eleganţă. Mai bine să pară neştiutoare decât să facă o scenă sau să provoace o conversaţie directă în care s-ar putea zice lucruri nepotrivite. De altfel, sunt sigură că, oricât de greu i-ar fi şi oricât de american s-ar simţi, Albert îşi va îndeplini obligaţia faţă de noi.

Albert şi-a dat seama că nu putea să-şi mai prelungească şederea în Irlanda decât cu riscul de a provoca o confruntare directă cu mama sa şi s-a hotărât să se întoarcă la Paris înainte de a călători la Berlin.

Pe data de 22 august 1939, Hitler, într-un discurs adresat Înaltului Comandament german, şi-a declarat limpede intenţiile de a invada Polonia. A doua zi, pe 23, Amelia şi Albert erau invitaţi la cină acasă la Jean Deuville. Amelia păstrase neştirbită prietenia cu cel mai bun prieten al lui Pierre. Îi era recunoscătoare, ca şi lui Albert, pentru ajutorul pe care i-l acordase la Moscova, încercând să-l salveze pe Pierre. De la moartea acestuia, Jean reuşise doar cu mari dificultăţi să depăşească cele trăite la Moscova, deoarece descoperise un chip al comunismului care îi producea oroare.

De parcă n-ar fi fost destul, şi pentru Deuville fusese o lovitură grea faptul că în ziua aceea Germania şi Uniunea Sovietică semnaseră un pact de neagresiune. Ca şi atâţia alţi comunişti, se simţea dezarmat, incapabil să găsească argumente pentru a justifica pactul Ribbentrop-Molotov.

Hitler îi persecuta cu înverşunare pe comunişti în Germania, iar Deuville nu putea înţelege de ce Stalin, contravenind oricărui principiu, îi dădea Fürherului un balon de oxigen.

— Cum poţi să fii atât de naiv? îi spuse Amelia. Nu-ţi dai seama că Stalin câştigă timp?

— Timp? El nu face altceva decât să-i dea în dar timp lui Hitler, se lamentă Jean Deuville.

— Vor sfârşi prin a se înfrunta, să nu te îndoieşti de asta, totul este doar o mişcare tactică, insistă Amelia.

— Dar principiile? Nu sunt dintre cei care cred că scopul scuză mijloacele.

— Ai fost întotdeauna un romantic, interveni Albert, care ajunsese să-l aprecieze sincer pe Deuville după ce împărtăşiseră atâtea necazuri la Moscova.

— Ideile nu pot fi dezonorante. Cum aş putea să le explic acest pact prietenilor mei, celor pe care i-am convins că ideologia comunistă este singura capabilă să construiască o lume nouă? Cum pot să le cer să luptăm în continuare împotriva fascismului dacă Stalin pactizează cu Hitler?

Jean Deuville era dezamăgit şi niciunul dintre argumentele invocate de către Amelia şi Albert nu a reuşit să-i potolească neliniştea. Era un om curat din punct de vedere ideologic, căruia îi era cu totul de neînţeles că, oricare ar fi fost motivele, Stalin căzuse la învoială cu Hitler.

Când Amelia şi Albert se pregăteau să plece de la el de acasă fiind trecut de miezul nopţii, Jean a îmbrăţişat-o câteva minute, de parcă ar fi vrut să o reţină; apoi, pe când îşi lua la revedere de la Albert cu o puternică strângere de mână, i-a dat o însărcinare.

— Dă-mi cuvântul tău de onoare că vei avea grijă de ea, da?

— Asta şi am de gând, să am grijă de Amelia tot restul vieţii mele, răspunse Albert în mod solemn.

— Asta mă face să fiu mai liniştit.

Pe Amelia a neliniştit-o îngrijorarea lui Jean Deuville şi, mai ales, modul în care şi-a luat rămas-bun.

— N-ar trebui să-l lăsăm singur, îi spuse ea lui Albert de îndată ce au ieşit din apartamentul lui Deuville.

— Hai, nu fi prostuţă! Nu i se întâmplă nimic, doar că e un om integru şi nu pricepe nici tacticile, nici strategiile politice. De aceea nu poate înţelege pactul Ribbentrop-Molotov. Apropo, ai fost foarte generoasă încercând să-l justifici, având în vedere ce crezi tu despre Stalin.

— Jean este un om bun şi nu vreau să-i zgândăresc în rană.

Peste două zile, au sosit la Berlin şi s-au instalat în hotelul Adlon. Amelia nu a reuşit să-şi stăpânească emoţia pe care o simţea întorcându-se la Berlin, un oraş pe care îl cunoscuse când era o copilă şi călătorea în Germania cu părinţii ei.

Nu i-a fost greu să-l convingă pe Albert să o ajute să caute familia Wassermann. Era încrezătoare că îi va da cineva vreun

indiciu în legătură cu herr Itzhak şi cu soţia sa Judith sau măcar despre fiica lor Yla.

Amelia l-a condus până în Oranienburger Strasse, aproape de Neue Synagoge, cel mai mare templu din Germania.

— E deosebit de impresionantă! comentă Albert, privind clădirea în stil maur.

— Aşa este, într-adevăr; încă îmi mai amintesc ce ne-a spus herr Itzhak despre sinagogă… A fost inaugurată în anul 1866 şi este opera lui Edouard Knoblauch, un discipol al lui Karl Friedrich Schinkel.

— Ce memorie ai!

— Întotdeauna am fost interesată de istorie şi de artă.

Niciun vecin nu a ştiut să le dea vreo informaţie precisă despre herr Itzhak şi familia sa. Amelia a insistat să sune la toate uşile clădirii în care locuise familia Wassermann, dar tot ce au reuşit să afle a fost că dispăruseră de pe o zi pe alta.

Amelia simţea lipsa de încredere a acelor puţini oameni care au îndrăznit să le deschidă uşa. Clădirea aceea, locuită pe vremuri de familii burgheze, apărea deodată prost îngrijită şi întunecoasă.

— Cu siguranţă că familia Wassermann a părăsit Germania. Chiar tu mi-ai spus că tatăl tău insista să-i convingă.

— Da, dar herr Itzhak refuza, zicea că asta-i patria lui.

— Înţeleg, dar având în vedere cum s-au desfăşurat lucrurile, bietul om n-ar mai fi avut încotro decât să plece. Dacă îmi amintesc bine, mi-ai spus că naziştii i-au închis prăvălia şi că asta a însemnat ruina tatălui tău.

— Aşa este, dar, cu toate acestea, herr Itzhak nu voia să părăsească Germania.

Amelia nu se dădea bătută cu uşurinţă, astfel că a insistat până l-a convins pe Albert că trebuiau să încerce să-l găsească pe Helmut, contabilul firmei domnului Wassermann.

— Este un om cumsecade şi, dacă dăm de el, ne va putea informa cu siguranţă despre familia Wassermann.

— Nu te dai niciodată bătută? răspunse Albert râzând.

Amelia nu i-a răspuns şi l-a dus până la Stadthaus[96], unde a întrebat de Zur Letzten, cel mai vechi restaurant din oraş. Un bărbat le-a spus că sunt foarte aproape şi le-a indicat cum să ajungă acolo.

---

96 Sediul primăriei (în limba germană în original). (n.tr.)

— Ştiu că herr Helmut locuia pe aici, casa lui nu era departe de cel mai vechi restaurant din Berlin. Tatăl meu ne-a adus într-o seară să luăm cina la Zur Letzten şi înainte fuseserăm la el în vizită.

După ce s-au învârtit de mai multe ori prin cartier, au găsit clădirea. După ce i-a privit cu atenţie, portarul i-a informat că herr Helmut este acasă.

Albert a trebuit să alerge în urma Ameliei, care s-a pornit să urce scara atât de repede, încât părea că o împinge vântul de la spate.

Au sunat la sonerie şi au aşteptat nerăbdători un răspuns, care a sosit numaidecât, când un bărbat în vârstă şi cu o înfăţişare obosită a deschis uşa.

— Ce doriţi? întrebă bărbatul, privindu-i cu neîncredere.

— Herr Helmut, sunt Amelia Garayoa! Nu mă recunoaşteţi?

— Fräulein Amelia, Dumnezeule, dar sunteţi o femeie în toată firea!

După surpriza iniţială, neamţul i-a invitat să intre în casă.

— Poftiţi, intraţi, o să vă fac puţină cafea, din nefericire, soţia mea este în pat cu febră, dar vă voi primi eu.

— Nu vrem să vă deranjăm, eu voiam doar să ştiu ce mai faceţi şi să vă întreb de familia Wassermann… se scuză Amelia.

Dar herr Helmut părea că nu o aude. I-a condus în salon şi i-a rugat să ia loc şi să aştepte să le servească o cafea.

— Pare un om cumsecade, reuşi să spună Albert James.

— Este, într-adevăr, sigur că e un om cumsecade. Tatăl meu avea mare încredere în el.

Bărbatul s-a întors cu o tavă şi nu a vrut să răspundă la întrebările Ameliei până nu a văzut-o savurând cafeaua pe care o pregătise.

— Spune-mi despre tatăl dumitale, de multă vreme nu mai ştiu nimic despre don Juan. Am aflat că a participat la războiul împotriva lui Franco… I-am scris, dar n-am primit răspuns.

— Tatăl meu a murit, l-au împuşcat curând după terminarea războiului.

— Cât de rău îmi pare! Tatăl dumitale, ca şi herr Itzhak, a fost un patron bun, drept şi respectuos… Transmite-le din partea mea cele mai sincere condoleanţe mamei şi surorii dumitale Antonietta, încă îmi mai amintesc de voi când eraţi mici…

— Şi mama a murit, iar sora mea Antonietta, deşi e bolnavă, slavă Domnului, trăieşte, răspunse Amelia, încercând să-şi controleze emoţia şi lacrimile.

Herr Helmut a fost copleşit auzind relatarea nenorocirilor suferite de familia Garayoa. Nu ştia ce cuvinte să pronunţe ca să-şi exprime regretul. Amelia l-a rugat să o informeze despre familia Wassermann.

— Vă pot spune puţine lucruri, ceea ce i-am zis şi tatălui dumitale, don Juan. De la venirea lui Hitler la putere, a fost declanşată o politică antievreiască. Dumneata erai prea mică să-ţi aminteşti, dar în 1933 s-a proclamat primul boicot împotriva evreilor germani şi au existat sute de pichete alcătuite din nazişti care s-au postat în faţa magazinelor şi a întreprinderilor proprietate a cetăţenilor evrei. După aceea, au început să fie privaţi de drepturile lor legale şi civile şi, cu cele mai variate justificări, să fie jefuiţi de tot ce aveau. Au fost daţi afară din funcţiile publice, din magistratură, din spitale, din universităţi, din teatre, de la ziare… Unii au ales să plece, dar cei mai mulţi, ca herr Itzhak, au refuzat s-o facă. Erau germani, de ce trebuiau să-şi părăsească ţara? Apoi, au venit Legile de la Nürnberg… La început, guvernul naţional-socialist prefera ca evreii să plece, pentru ca astfel să rămână cu toate bunurile lor, dar ştiţi deja ce s-a întâmplat, şi anume că multe ţări n-au vrut să-i primească şi aşa am ajuns în situaţia actuală: arestări în masă, distrugerea sinagogilor, exproprierea bunurilor, anularea paşapoartelor… Tatălui dumitale şi lui herr Itzhak le-a fost expropriată afacerea. Nu ştiu dacă tatăl dumitale ţi-a spus, dar, la sfârşitul anului 1935, au făcut o inspecţie la întreprindere şi au spus că există modificări în actele contabile. Nu era adevărat, îţi jur, eu ţineam socotelile şi te asigur că erau corecte. Dar n-a fost chip să se apere de acuzaţiile care li s-au adus şi atât herr Itzhak, cât şi tatăl dumitale au pierdut întreprinderea. Ştiu că asta a însemnat o mare lovitură pentru ei.

— Da, ştiu toate acestea, herr Helmut, dar vreau să aflu ce s-a întâmplat cu familia Wassermann, insistă Amelia.

— Ai auzit vorbindu-se despre Noaptea Geamurilor Sparte?

— Da, bineînţeles că am auzit.

— Nu-ţi imaginezi câţi evrei au fost închişi de atunci. Sunt duşi în lagăre de muncă şi, odată ajunşi acolo, nu-i chip să mai afli ceva despre ei.

— Vă rog, spuneţi-mi unde este familia Wassermann!

— Nu ştiu, nu ştiu nimic precis. Herr Itzhak a reuşit s-o trimită pe Yla afară din Germania, cred că la nişte rude ale lui frau Judith din Statele Unite. Yla nu voia să plece, dar herr Itzhak şi frau Judith s-au arătat de neclintit, nu voiau ca ea să sufere în continuare umilinţele pe care le îndurau toţi evreii germani. Dar ei au rămas aici, crezând că ţara îşi va recăpăta înţelepciunea, că Hitler era doar un vis urât, că evreii vor fi din nou consideraţi buni germani... Au trăit de azi pe mâine cu puţinul care le-a rămas, eu i-am ajutat cât am putut şi, într-o zi... mă rog, herr Itzhak a dispărut; frau Judith aproape că şi-a pierdut minţile când am reuşit să aflăm că a fost dus într-un lagăr de muncă.

— Şi ea unde este?

— Au luat-o şi pe ea.

Amelia a izbucnit în plâns. Herr Helmut a rămas tăcut privind-o, neştiind ce să facă.

— Te rog, Amelia, linişteşte-te! Putem încerca să aflăm unde se află şi, cine ştie? să facem ceva pentru ei, spuse Albert, încercând să o consoleze.

— Cel puţin fräulein Yla este bine. Ştiu că le-a scris părinţilor ei când a ajuns la New York.

Bărbatul i-a asigurat că nu cunoaşte adresa de la New York a rudelor lui frau Judith, dar în toată nenorocirea aceea, pe Amelia a liniştit-o să ştie că prietena ei din copilărie este în siguranţă.

— Ce s-a întâmplat cu fabrica şi cu întreprinderea? vru Amelia să afle.

— Au confiscat-o; pentru o vreme, m-au lăsat la conducerea fabricii, după aceea, au spus că aparţine statului şi acum e în mâinile unui membru al Partidului Nazist. Dar am putut să salvez câteva utilaje, de aceea i-am scris tatălui dumitale. Nu ştiam ce trebuie să fac cu ele.

— Dar încă mai folosesc la ceva? întrebă Amelia uimită.

— Erau maşini bune, domnişoară, şi m-am gândit că, dacă tot nu le puteam vinde, măcar să le închiriez; asta am făcut cu un război de ţesut: i l-am închiriat unui mic fabricant de maiouri. Cât despre maşinile de cusut, le-am închiriat unei familii care a deschis cu ele un atelier şi confecţionează îmbrăcăminte pe care

o vând în magazine. Câştigurile nu sunt foarte mari, ştiu pentru că eu le ţin contabilitatea, dar sunt aici, în cazul în care herr Itzhak ar apărea într-o bună zi sau… mă rog, tatăl dumitale este deja mort… Sigur că… dumneata eşti fiica lui, ai dreptul la o parte din aceşti bani.

— Şi dumneavoastră ce munciţi acum? întrebă Albert.

— Îmi câştig existenţa cum pot. Ţin contabilitatea fabricii de maiouri şi a atelierului de confecţii; nu câştig mult, dar suficient ca eu şi soţia mea să putem trăi. Şi am grijă ca utilajele lui don Juan şi ale lui herr Itzhak să se păstreze în stare bună. Fiul meu cel mare este însurat şi a intrat în armată cu mai mulţi ani în urmă; n-are nevoie de nimic de la noi.

Domnul Keller a insistat că Amelia trebuia să fie depozitara unei părţi din câştigurile obţinute prin închirierea utilajelor. La început a refuzat, dar până la urmă a acceptat.

— Aceşti bani sunt ai tatălui dumitale, deci îţi revine sarcina de a-i administra după cum crezi de cuviinţă. Îţi voi preda registrele de contabilitate.

5

Amelia i-a fost din nou de mare ajutor lui Albert datorită stăpânirii limbii germane.

— Ce noroc pe mine că ai atâta uşurinţă la învăţarea limbilor străine!

— Nu-i vorba despre asta, dacă vorbesc franceza este pentru că bunica din partea tatălui meu, bunica Margot, era din Biarritz; cât despre germană, ţi-am mai spus că, atunci când eram mică, am petrecut câteva veri aici, invitată de familia Wassermann. Fiica lor Yla este de aceeaşi vârstă cu mine. Tatăl meu a ţinut foarte mult ca eu şi Antonietta să învăţăm germana şi puţină engleză, care, după cum ştii, este limba pe care o vorbesc cel mai prost.

— Nici vorbă, te descurci cu uşurinţă în engleză, dar îţi lipseşte vocabularul. Ştiu deja ce vom face, în loc să vorbim între noi franţuzeşte, de acum încolo o vom face în engleză şi aşa o vei exersa.

Aşa au făcut. Pentru Albert James a fost evident că Germania se pregătea de război şi că ameninţarea lui Hitler la adresa Poloniei nu era deloc una dintre fanfaronadele sale.

Berlinezii erau veseli şi agitaţi, dar era o veselie isterică, perceptibilă la o simplă privire.

În ciuda protestelor Ameliei, Albert a insistat să-i telefoneze lui Max von Schumann. Ca jurnalist, era interesat să cunoască opiniile baronului ca militar. Albert nu părea să bănuiască faptul că între Amelia şi Max existase în trecut vreun sentiment pe care împrejurările îl împiedicaseră să se manifeste.

Max von Schumann i-a invitat pe cei doi să ia cina la reşedinţa sa, situată în inima oraşului.

Casa avea două etaje şi era înconjurată de o grădină foarte bine întreţinută. Un majordom le-a deschis uşa şi i-a condus în bibliotecă, unde îi aşteptau Max şi Ludovica.

— Mă bucur că sunteţi aici, deşi, date fiind circumstanţele, poate că nu este cel mai bun moment să veniţi în Germania…

— Te rog, dragul meu, nu-i alarma pe musafirii noştri! îl întrerupse Ludovica.

— Adevărul e că Berlinul m-a surprins, mărturisi Albert.

— Este imposibil să nu iubeşti acest oraş, afirmă Ludovica.

— Credeţi că Hitler îşi va duce la îndeplinire ameninţarea de a invada Polonia? vru Albert să ştie.

Max şi-a dres vocea stânjenit şi a evitat să răspundă la întrebare, dar lui Albert nu i-a scăpat privirea pe care baronul a schimbat-o cu soţia sa.

Şi în această privire fulgerătoare a putut să citească faptul că ameninţarea lui Hitler de a invada Polonia avea să devină realitate.

Albert a mărturisit că citise câteva discursuri ale lui Hitler şi i se părea un mister faptul că germanii se lăsau îmbrobodiţi de Führer.

— Am impresia că îi tratează pe germani de parcă ar fi nişte copii.

— Oh, n-aveţi idee cum era Germania înainte ca Führerul să vină la conducerea ţării! Dumnezeu ştie că Germania nu conta în lume, ca să nu vorbesc despre lipsa locurilor de muncă, a banilor, a unui viitor… Hitler i-a redat Germaniei demnitatea, suntem respectaţi în Europa şi, după cum puteţi vedea şi dumneavoastră, acum este o ţară prosperă. În Germania nu există şomaj. Întrebaţi, întrebaţi pe stradă; pentru clasele muncitoare, Hitler este o binecuvântare, ca şi pentru noi, care eram în pragul ruinei, le spuse Ludovica.

— La cine vă referiţi când spuneţi „noi”? întrebă Albert.

— La familiile care vreme de secole am contribuit la prosperitatea patriei noastre. Industriaşii germani erau aproape ruinaţi şi ştiu despre ce vorbesc, deoarece familia mea deţine fabrici în Ruhr[97].

Max părea stânjenit de explicaţiile Ludovicăi. Ameliei i s-a părut că vede un rictus crispat pe chipul prietenului ei, în vreme ce Ludovica vorbea şi-l ridica în slăvi pe Hitler, şi s-a gândit că neînţelegerile trebuiau să fie foarte mari în mariajul lor.

— Sunt mulţi germani care nu sunt de aceeaşi părere cu Ludovica, spuse Max pe un ton sentenţios, incapabil să se mai abţină mult timp.

— Dar, dragul meu, numai comuniştii, socialiştii şi toată acea lume proastă sunt incapabili să admită că datorită Führerului Germania a redevenit o mare naţiune. Dar noi, bunii germani, avem multe pentru care să-i fim recunoscători lui Adolf Hitler.

— Eu sunt un bun german şi n-am nimic pentru care să-i fiu recunoscător, răspunse Max.

---

[97] Cea mai importantă zonă industrială a Germaniei situată în landul Renania de Nord-Westfalia, în bazinul râului Ruhr. (n.tr.)

— Să-i mulţumim pentru că i-a pus pe jidani la locul care li se cuvine. Jidanii au fost lipitoarele Germaniei.

— Ajunge, Ludovica! Ştii că nu admit să vorbeşti în felul acesta în prezenţa mea. Printre cei mai buni prieteni ai mei sunt mulţi germani de origine evreiască.

— Îmi pare rău, dragul meu, dar chiar dacă eşti soţul meu, nu pot împărtăşi cu tine această idee pe care o ai despre jidani. Nu sunt ca noi, aparţin unei rase inferioare.

— Ludovica!

— Hai, Max, fii coerent, nu aperi tu libertatea? Atunci, permite-mi să mă exprim liber. Sper că nu i-am scandalizat pe musafirii noştri… Nu-i aşa, dragă Amelia?

Amelia de-abia a schiţat un zâmbet. Nu înţelegea cum de s-a putut însura Max cu femeia aceea. Nu avea nimic în comun cu baroana, în afară de faptul că amândoi aparţineau unor vechi familii şi că se cunoşteau de mici. I-a fost milă de el.

Peste patru zile, la 1 septembrie 1939, Germania a invadat Polonia. Albert i-a telefonat lui Max, încercând să stabilească o întâlnire cu el, de data aceasta, între patru ochi, fără Ludovica.

— Azi îmi este cu neputinţă să mă văd cu dumneavoastră, înţelegeţi-mă, se scuză Max.

— Vă înţeleg, dar în zilele următoare?

— Desigur, desigur; în principiu, voi rămâne la Berlin. Voi găsi un moment să ne vedem.

Două zile mai târziu, pe 3 septembrie, Marea Britanie, Franţa, Australia şi Noua Zeelandă au declarat război Germaniei. Aşa a început cel de-al Doilea Război Mondial. La 5 septembrie, Statele Unite s-au proclamat neutre, ceea ce i-a permis lui Albert să-şi poată continua fără probleme şederea la Berlin, precum şi Ameliei, fiind spanioloaică.

Max von Schumann a făcut ceva mai mult decât să se întâlnească din nou cu Albert James, şi anume, l-a prezentat câtorva prieteni ai săi care, ca şi el, erau împotriva lui Hitler. Grupul era alcătuit din profesori, avocaţi, câte un mic negustor şi chiar un alt aristocrat, văr al lui Max, precum şi doi pastori protestanţi. În definitiv, oameni din burghezia cultivată care detestau ceea ce făcea Hitler cu Germania.

Albert l-a simpatizat pe Karl Schatzhauser, un bătrân profesor la medicină care fusese unul dintre dascălii lui Max pe când baronul îşi făcea studiile.

Karl Schatzhauser locuia într-o clădire de pe Leipziger Strasse, periculos de aproape de cartierul general al Gestapoului, ceea ce nu părea să-l sperie la momentul întâlnirii cu prietenii săi care făceau parte dintr-un grup clandestin ce i se opunea lui Hitler.

— De ce nu vă puneţi de acord cu socialiştii şi comuniştii? îl întrebă Albert pe profesorul Schatzhauser.

— Ar trebui s-o facem, dar ne despart atât de multe… Cred că ei n-ar avea încredere în noi şi poate că nici unii dintre noi n-am avea încredere în ei. Nu, nu este momentul să acţionăm împreună cu ei. Chiar şi acum. Comuniştii nu ştiu ce să facă după pactul semnat de către ministrul Ribbentrop cu ruşii. Pentru ei, pactul acela este o tragedie: aici, Hitler îi închide şi îi persecută pe comunişti şi, cu toate acestea, Stalin trece cu vederea totul şi semnează cu Germania. În plus, ceea ce vor comuniştii germani este să transforme patria noastră în altă Uniune Sovietică, iar noi aspirăm ca Germania să revină la normalitate.

— Dar asta vă reduce din forţă în momentul în care vă opuneţi lui Hitler, insistă Albert.

— Noi dorim o Germanie creştină, democratică, în care să fim cu toţii supuşi legii, şi nu capriciilor nebuneşti ale acelui caporal pe care l-am făcut cancelar. Şi să nu credeţi că nu mă gândesc că partidele moderate n-au avut partea lor de responsabilitate când i-au permis lui Hitler să ajungă la putere. Nu se poate tolera un personaj ca el, este greşeala pe care am comis-o noi, germanii, precum şi naţiunile europene.

— Pentru a putea da randament trebuie să trecem neobservaţi şi de aceea insist pe lângă prietenii noştri că trebuie să acţionăm ca nişte cameleoni, spuse Schatzhauser. De exemplu, Max voia să părăsească armata, dar l-am convins să n-o facă, pentru că ne este mai util înăuntrul ei; ştim astfel ce gândesc şefii militari, câţi pot ajunge să simpatizeze cu noi, ce planuri are Hitler… Trebuie să rămânem cu toţii la posturile noastre, nu-i nevoie să demonstrăm niciun entuziasm faţă de Führer, dar nici să ne facem remarcaţi prea mult, încât să

sfârşim în temniţele Gestapoului. Acolo n-am fi de nicio utilitate pentru ţara noastră.

Pe Albert îl impresiona fermitatea şi claritatea ideilor profesorului Schatzhauser, în vreme ce Amelia credea că Max, profesorul şi prietenii lor erau prea lipsiţi de curaj pentru a fi eficienţi în lupta împotriva unui monstru precum Hitler.

Berlinezii păreau că trăiesc străini de suferinţa războiului, iar Berlinul continua să fie *Stadt der Musik und des Theaters* (oraşul muzicii şi al teatrelor).

— Albert, se spune aici că divina Carla Alessandrini va avea peste cincisprezece zile premiera la *Tristan şi Isolda* la Deutsches Opernhaus!

— Prietena ta Carla vine la Berlin? Mi-ai spus că este o antifascistă convinsă.

— Şi chiar este! Dar Carla, în afară de faptul că este cea mai bună cântăreaţă de operă din lume, este italiancă, aşa că nu-i de mirare că a fost angajată la Berlin. Nu suntem aici noi doi? Naziştii cred că, tu fiind american şi ţara ta declarându-se neutră, nu eşti un element periculos, iar eu sunt spanioloaică, motiv pentru care probabil că mă consideră franchistă.

Albert nu a răspuns; ştia cât de mult o aprecia Amelia pe Carla Alessandrini şi orice comentariu critic ar fi dus la o ceartă.

— Dar este aici! exclamă Amelia.

— Ce spui?

— Carla este cazată la hotelul Adlon, se spune în ziar. Voi cere la centrala telefonică să mă pună în legătură cu ea.

Peste câteva minute, Amelia a auzit glasul vesel al lui Vittorio Leonardi, soţul Carlei.

— Amelia, *cara! Come vai?*

Amelia i-a spus că stă în hotel şi că arde de nerăbdare să-i vadă, iar Vittorio nu s-a lăsat rugat.

— Carla este la repetiţie, mă duc acum s-o iau de la teatru, de îndată ce ne întoarcem ne putem vedea ca să luăm cina împreună.

Când s-au întâlnit în holul hotelului, Carla Alessandrini a îmbrăţişat-o pe Amelia. Între timp, Vittorio stătea de vorbă cu Albert de parcă l-ar fi cunoscut de o viaţă; de fapt, de-abia îl zărise la Paris. Dar Vittorio era un om de lume şi a înţeles

numaidecât că însoţitorul Ameliei era ceva mai mult decât un bun prieten.

Au luat cina toţi patru la restaurantul hotelului şi Carla a fost foarte interesată de ultimele avataruri din viaţa Ameliei.

— *Cara!* S-ar părea că te urmăreşte tragedia! Şi nu înţeleg, că doar eşti atât de frumoasă dar, în sfârşit, asta-i viaţa; acum, important e că eşti bine şi că Albert are grijă de tine; aţi face bine să fie aşa, pentru că altminteri o să aveţi de-a face cu mine! spuse ea ridicând un deget ameninţător către Albert James.

Diva le-a explicat că, deşi îi urăşte pe nazişti, Vittorio insista că, deoarece fasciştii conduceau Italia, ar ieşi prea mult în evidenţă dacă ar refuza să cânte la Berlin. Deplângea faptul că mulţi prieteni evrei, muzicieni, dirijori oameni de teatru plecaseră în exil.

— Nu te lăsa înşelată de aparenţe, oraşul ăsta nu mai e ce a fost odată, cei mai buni au trebuit să fugă. Să nu crezi că îmi face plăcere să mă aflu aici..

— Dar, Carla, *amore!* Nu îţi poţi manifesta atât de clar preferinţele politice. La Milano, şi-a permis să-l umilească pe Duce când a vrut s-o salute după ce a văzut-o în *La Traviata.* Clara s-a închis în cabină după spectacol şi mi-a poruncit să-i spun că este chinuită de o migrenă care o împiedică să vorbească. Bineînţeles că Ducele n-a crezut-o şi am aflat prin nişte prieteni că a dat ordin să fim supravegheaţi. Dacă am fi refuzat să venim la Berlin, ce credeţi că ar fi gândit Ducele? Nu puteam pretexta nimic ca să refuzăm acest contract.

— Îi urăsc pe fascişti, iar pe nazişti, şi mai mult! rosti cu voce tare Carla, fără să-i pese că mesenii din apropierea lor o priveau cu stupoare.

— Pentru numele lui Dumnezeu, draga mea, nu ţipa! o rugă Vittorio.

— Îţi împărtăşesc sentimentele, spuse Amelia, luându-i mâna prietenei sale.

— Toţi gândim la fel, dar Vittorio are dreptate, trebuie să fim prudenţi, sublime Albert.

— Asta-i problema, prudenţa sfârşeşte prin a deveni colaborare, spuse Amelia.

— Nu, n-ai dreptate. Cred că e mai bine că putem să ne mişcăm prin Berlin şi să vorbim cu unii şi cu alţii pentru ca, după

aceea, să putem povesti lumii ce pericol reprezintă Hitler. Dacă acum mă ridic de la masă şi încep să-i atac pe nazişti, singurul lucru pe care voi reuşi să-l fac va fi să mă aresteze şi, până la urmă, nu voi putea scrie în ziare ce se întâmplă aici, a fost concluzia lui Albert.

— Şi apoi se spune că bărbaţii nu sunt calculaţi şi practici, adăugă Carla. Vittorio i-a informat că peste două zile responsabilii de la Deutsches Opernhaus vor oferi un cocktail urmat de un dineu în onoarea Carlei şi că va cere să fie invitaţi şi ei.

— Ar fi mai bine să veniţi, pentru că, altminteri, eu voi fi cea care nu voi lua parte la cocktail, spuse Carla pe un ton sentenţios.

Pactul germano-sovietic avea o importanţă mai mare decât cea pe care o bănuiseră mulţi în primul moment. Protocoalele secrete începeau să iasă la lumină pe calea faptelor şi în data de 17 septembrie trupele sovietice au intrat în Polonia.

Amelia şi Albert au asistat a doua zi la o reuniune în casa lui Karl Schatzhauser. Medicul le cerea celorlalţi membri ai grupului de opozanţi pe care îl conducea să rămână calmi.

— Şi-au împărţit între ei Polonia, se plânse Max, şi, din nefericire, guvernul britanic n-a mişcat un deget în apărarea ei.

— Angliei nu-i este clar pe ce cale trebuie s-o apuce, sublime Albert.

— Se presupune că polonezii sunt aliaţii lor, dar cert este că i-au lăsat să cadă în mâinile lui Hitler şi ale lui Stalin! replică Amelia.

La reuniune a asistat un pastor protestant care încerca să contracareze descurajarea ce părea să se răspândească în grup, vorbindu-le despre speranţă.

— Încă mai putem face ceva, nu ne vom da bătuţi. Sunt mulţi oameni împotriva lui Hitler, îi asigură acel pastor, care se numea Ludwig Schmidt.

Pastorul a spus că el cunoaşte o persoană apropiată amiralului Canaris[98], şeful contraspionajului german; după

---

[98] Wilhelm Canaris (1887–1945), amiral şi şef al Serviciului de Contraspionaj al Marinei şi al Forţelor Armate germane – Abwehr – şi conducătorul mai multor comploturi eşuate împotriva lui Hitler. A murit fiind condamnat de Curtea Marţială şi executat prin spânzurare la insistenţele lui Heinrich

părerea acelei persoane, marinarul nu împărtăşea ideile Partidului Nazist aflat la putere; mai mult decât atât, se pare că amiralul îşi arăta disponibilitatea pentru a ajuta pe cât îi stătea în putinţă opoziţia împotriva lui Hitler, cu condiţia să nu fie compromis.

Max von Schumann a confirmat această informaţie, adăugând că şeful Biroului de Contraspionaj al înaltului Comandament al Forţelor Armate, Colonelul Hans Oster[99], alături de alţi şefi militari, era împotriva lui Hitler.

— Ar trebui să-şi unească forţele! insistă Albert.

— Nu trebuie să călcăm strâmb, e mai bine ca fiecare grup să acţioneze cum crede de cuviinţă, o să vină ceasul în care vom şti cine cu cine este, replică profesorul Karl Schatzhauser.

— Dumneavoastră conduceţi grupul nostru, domnule profesor, iar eu vă accept strategia, dar cred că prietenul nostru Albert James are dreptate, interveni Max.

Pastorul Ludwig Schmidt i-a lămurit lui Albert fundamentele nazismului.

— Sunt trei cărţi pe care ar trebui să le citiţi ca să înţelegeţi pe ce se sprijină această nebunie: *Mein Kampf*[100], a lui Adolf Hitler însuşi, *Mitul secolului XX* de Alfred Rosenberg şi *Manifest pentru abolirea cometei şi a înrobirii prin dobânda banilor* de Gottfried Feder. Nu vă imaginaţi ce a putut să scrie Feder despre cum să fie însănătoşită economia noastră. Cât despre cartea lui Rosenberg, este o prostie, scopul său este acela de a demonstra superioritatea nordicilor. Atacă şi fundamentele creştinismului, pentru că nu trebuie să uitaţi că naziştii îl detestă pe Dumnezeu. Dar citiţi, citiţi *Mein Kampf* şi veţi vedea clar ce propune Hitler.

— Până acum, principalele victime au fost evreii, spuse Amelia.

— Aveţi dreptate, dar în afară de dorinţa de a termina cu evreii, obiectivul naţional-socialismului este acela de a smulge

---

Himmler pe lângă Hitler. (n.tr.)

[99] General în armata germană (1887–1945), adjunct al lui Canaris la conducerea Serviciului de Contraspionaj, precum şi unul dintre conducătorii Rezistenţei germane împotriva nazismului între 1938–1943. A murit spânzurat alături de Canaris şi de ceilalţi complotişti participanţi la operaţiunea Walkiria din 20 iulie 1944. (n.tr.)

[100] *Lupta mea* (în limba germană în original). (n.tr.)

rădăcinile creştine ale Germaniei, de a crea o ţară fără Dumnezeu şi fără religie, răspunse pastorul Schmidt.

Amelia a profitat de un moment în care Albert vorbea cu profesorul Schatzhauser ca să insiste pe lângă Max să o ajute să-i caute pe soţii Wassermann.

— Un prieten al nostru ne-a informat că au fost duşi într-un lagăr de muncă, trebuie să existe vreun registru în care să figureze numele lor...

— Nu va fi uşor de aflat, dar voi face tot ce îmi stă în putinţă.

— Tu eşti ofiţer, ţie îţi vor spune.

— Un ofiţer care va deveni suspect în ochii partidului dacă mă interesez de nişte evrei. Lucrurile nu sunt atât de simple, voi vedea dacă printr-un prieten din serviciul de contraspionaj pot să aflu ceva.

În alt moment al reuniunii, Amelia l-a întrebat pe Max de Ludovica.

— După cum poţi să-ţi imaginezi, nu ştie nimic despre aceste reuniuni, nu mă îndoiesc că ne-ar denunţa.

— Ludovica este nazistă, nu-i aşa?

— Ai auzit-o; spre ghinionul meu, am o soţie naţional-socialistă convinsă. Aparţine unei familii în care există antreprenori şi industriaşi din Ruhr care, asemenea multor altora, l-au sprijinit pe Hitler. Doreau un guvern puternic, un dictator. Mulţi dintre cei care l-au sprijinit spun acum că se gândeau că îl vor putea influenţa, dar este scuza unor oameni care îşi apără propriile interese şi cărora nu le pasă deloc de degradarea morală la care au adus Germania.

— Îmi pare rău pentru ceea ce înduri...

— Îţi poţi închipui cât de dureros este pentru mine că Ludovica este nazistă. Evident că n-am încredere în ea şi relaţia noastră s-a deteriorat treptat, păstrăm doar aparenţele.

— De ce nu te desparţi de ea?

— Nu pot, sunt catolic. Ai văzut, în această ţară cu o majoritate protestantă există şi catolici, iar eu şi Ludovica suntem de această religie. Suntem condamnaţi să rămânem împreună.

— Dar este oribil!

— Nu vom fi nici primul, nici ultimul cuplu care păstrează aparenţele. În plus, chiar dacă aş vrea să mă despart, Ludovica n-ar consimţi, astfel că ne-am adaptat încetul cu încetul acestei

situaţii. Eu nu mai am pretenţia să fiu fericit, singurul lucru care mă obsedează este să pot isprăvi cu Hitler.

Karl Schatzhauser, însoţit de Albert, s-a apropiat de ei.

— Draga mea Amelia, încerc să-l conving pe Albert să transmită guvernului britanic că nu întreaga Germanie a înnebunit, că există bărbaţi şi femei dispuşi să lupte împotriva lui Hitler, dar că avem nevoie de ajutor. Da, avem nevoie de ajutor, dar britanicii trebuie să ţină seama de faptul că nu ne vom trăda niciodată ţara, nu vrem decât să-l răsturnăm pe Hitler de la putere şi să împiedicăm ca acest război să devină o tragedie şi mai cruntă decât a fost războiul anterior.

Albert a afirmat că îi va ajuta, încălcând pentru prima dată un principiu pe care îl menţinuse neclintit: acela de a le povesti cititorilor săi ceea ce vedea şi auzea ca jurnalist, dar fără să se implice din punct de vedere politic.

La sfârşitul lui septembrie, Polonia s-a predat Germaniei. Ţara a rămas împărţită pe zone: provinciile occidentale au fost anexate Germaniei, pe când cele orientale au rămas în mâinile Uniunii Sovietice. Milioane de polonezi au suferit consecinţele de a fi fost sub cizma Reichului. Primele victime au fost evreii.

Premiera operei *Tristan şi Isolda* a fost un mare succes. Un public entuziast şi fermecat a aplaudat-o pe Carla Alessandrini făcând-o să iasă să-l salute de mai bine de zece ori. În noaptea aceea, la reprezentaţie, a asistat Joseph Goebbels[101] împreună cu alţi conducători ai Partidului Nazist. Unii dintre ei nu au ezitat să-i trimită divei italience buchete de flori, cerându-i o întâlnire sau invitând-o direct la cină. Dar Carla nici măcar nu se uita la flori şi îi cerea cameristei să le lase afară din cabină.

— Până şi florile naziste miros urât, garanta ea.

După spectacol, Vittorio şi Carla au invitat la cină la hotel un grup de prieteni, între care se aflau Amelia şi Albert. După dineu, Carla şi-a luat la revedere de la invitaţii săi, scuzându-se că este obosită şi i-a cerut Ameliei să o însoţească în apartamentul din hotel.

— N-am avut ocazia să fim singure niciun minut şi voiam să te întreb dacă relaţia ta cu Albert James este serioasă.

---

[101] Om politic german (1897–1945), ministru al Propagandei Germaniei naziste. (n.tr.)

Amelia a meditat asupra răspunsului. Ea însăşi se întreba cât de profundă era relaţia ei cu jurnalistul.

— Albert m-a salvat în mai multe ocazii. Este bărbatul cel mai generos pe care l-am cunoscut şi care nu mi-a cerut niciodată nimic.

— Te-am întrebat dacă îl iubeşti, nimic mai mult.

— Da, cred că îl iubesc.

— Of, halal răspuns! Adică, nu-l iubeşti.

— Ba da, ba da, îl iubesc! Doar că nu cum l-am iubit pe Pierre, dar cred că nu voi mai iubi niciodată pe cineva aşa cum l-am iubit pe el. Mi-a făcut atât de mult rău!

— Dă-l uitării pe Pierre! E mort, şi ce ai trăit e bun trăit, nu există cale de întoarcere. Şi nu fi una dintre acele persoane care se complac să se lamenteze pentru trecut. Trebuie să priveşti în viitor şi să cauţi să te bucuri de prezent cât poţi de mult. O să-ţi spun părerea mea: Albert este un om cumsecade, te iubeşte şi este dispus să facă orice pentru tine; şi poate că tocmai de aceea nu-l preţuieşti cum ar trebui.

— Dar ştiu foarte bine că este un om excepţional!

— Care te iubeşte şi are încredere în tine necondiţionat. Aşa este şi Vittorio şi, vezi bine, n-aş putea trăi fără el, dar din egoism. Este soţul meu, într-adevăr, dar este şi cel care îmi asigură ariergarda. Cred că Albert este ca Vittorio şi, mă rog, aceşti bărbaţi merită ceva mai mult decât le putem da noi. E păcat, dar aşa-i viaţa!

— N-aş vrea să crezi că nu-l preţuiesc pe Albert.

— Bineînţeles că îl preţuieşti! Doar că nu eşti îndrăgostită de el şi îl vei părăsi în orice clipă. Ce se întâmplă cu baronul tău german, Max von Schumann?

— Nimic, eu şi Albert am luat cina la el acasă şi l-am văzut cu câteva prilejuri.

— Cred că îmi amintesc că mi-ai scris, spunându-mi cât de mult te simţeai atrasă de el.

— E adevărat… dar, mă rog, Max este însurat, am cunoscut-o pe soţia lui, baroana Ludovica, foarte frumoasă, dar cumplită, este nazistă. Max nu e fericit cu ea.

— Conflict la orizont! Vei cădea în braţele lui Max.

— Nu, nu vreau, şi nici el nu vrea. Max este un om de onoare şi căsnicia lui cu Ludovica este pentru totdeauna. Sunt catolici!

— Cum să nu! Şi ce dacă! Şi eu sunt catolică şi bineînţeles că n-am de gând să-l las pe Vittorio, dar dacă mi-ar ieşi în cale un mare amor? Ce aş fi în stare să fac? Până acum, bărbaţii pe care i-am cunoscut şi iubit n-au meritat ca eu să-l părăsesc pe Vittorio şi, odată cu trecerea anilor, mi se pare şi mai dificil să apară un prinţ pe un cal alb cu care să vreau să fug, dar, dacă apare? Singurul lucru pe care nu trebuie să-l facem este să ne amăgim. Văd că baronul te mai atrage încă, în sfârşit, sper doar să nu suferi prea mult. Nu vreau să uiţi că, dacă lucrurile îţi merg prost, vei putea întotdeauna să te bizui pe mine şi, cu atât mai mult acum, că ţi-ai pierdut părinţii. Apropo, ai veşti despre familia ta?

— Sora mea, Antonietta, continuă să aibă o sănătate şubredă.

— Fata aceea are nevoie de mâncare, de ce nu o aduci în Italia? Puteţi veni la mine acasă, la Milano, sau şi mai bine, ştii că am o vilă la Capri, acolo s-ar reface respirând aerul curat al mării.

— Ştii că nu pot, trebuie să lucrez, nu vreau să primesc bani de la Albert decât pentru munca mea. Cu aceşti bani îmi pot ajuta familia, unchiul meu Armando câştigă de-abia cât să-i întreţină pe toţi. În plus, Pablo, fiul Lolei, stă în continuare la unchiul şi la mătuşa mea, bunica lui tot nu s-a făcut bine şi este internată în spital. Sunt multe guri de hrănit.

— Iar tu eşti atât de mândră, încât refuzi să-mi accepţi ajutorul!

— Nu sunt mândră, Carla, te asigur că, dacă n-aş fi în stare să câştig bani pentru ai mei din munca mea, decât să-i las să îndure şi mai multe lipsuri, ţi-aş cere ajutorul, dar deocamdată pot să le trimit destui bani, eu nu cheltuiesc nimic pentru mine.

— Da, am văzut asta. Hai să mergem la cumpărături, nu poţi să mă refuzi să-ţi dăruiesc câte ceva, pentru că, dă-mi voie să-ţi spun, semeni cu Cenuşăreasa.

Peste câteva zile, profesorul Karl Schatzhauser i-a telefonat lui Albert cerându-i să vină numaidecât la el. A insistat ca Amelia să-l însoţească.

S-au dus la el acasă la căderea nopţii şi s-au întâlnit acolo cu Max şi cu un alt bărbat. Karl Schatzhauser a intrat direct în subiect.

— Draga mea Amelia, Max mi-a spus că eşti prietenă cu diva Carla Alessandrini.

— Într-adevăr, răspunse Amelia, descumpănită.

— Poate că vei reuşi să ne ajuţi să salvăm o tânără.

— Nu vă înţeleg…

— Permiteţi-mi să vi-l prezint pe părintele Rudolf Müller.

Profesorul Schatzhauser se adresă bărbatului care până în momentul acela rămăsese tăcut. Preotul, care nu părea să aibă mai mult de treizeci de ani, era nervos.

— Părintele Müller este preot catolic şi membru al micului nostru grup de opozanţi împotriva lui Hitler. Bineînţeles, este cu noi cu titlu personal, nu ca reprezentant al Bisericii catolice.

Amelia şi Albert l-au privit cu interes pe preot, care, la rândul său, îi studia cu îngrijorare.

— Nu e nevoie să vă explic situaţia evreilor germani, supuşi persecuţiilor. De pe o zi pe alta, mulţi dintre ei au dispărut, fiind trimişi în lagăre de muncă, fără ca ulterior să fie posibil să se obţină vreo informaţie despre soarta lor în locurile acelea. Ei bine, o familie de evrei cunoscută de părintele Müller are o problemă şi eu şi Max ne-am gândit că ne-aţi putea ajuta. Dar e mai bine ca părintele să vă explice situaţia.

Preotul şi-a dres glasul înainte de a începe să vorbească şi, uitându-se drept la Amelia, a explicat ce aştepta de la ea.

— Sunt orfan. Tatăl meu a murit când eram copil, iar mama ne-a crescut pe mine şi pe sora mea mai mare. Tatăl meu avea un atelier de legătorie care ne permitea să trăim lejer, avea chiar şi un angajat. Când tatăl meu a murit, mama s-a ocupat de afacere, iar sora mea o ajuta cât putea, dar nu-i nevoie să vă amintesc lipsurile prin care a trecut Germania şi, pe lângă nenorocirea morţii tatălui meu, s-a adăugat faptul că atelierului a început să-i lipsească lucrările. Foarte aproape de atelier, în împrejurimile pieţei Chamissoplatz, părinţii mei aveau nişte prieteni, soţii Weiss, care îşi deschiseseră o afacere de vânzare-cumpărare de cărţi. Domnul Weiss, pe lângă faptul că era prieten, era şi client al tatălui meu, obişnuia să-i aducă ediţii vechi de cărţi ca să le lege. Domnul Weiss nu era evreu, dar soţia sa, Batsheva, era evreică. Aveau o singură fiică, Rahel, de aceeaşi vârstă cu mine; se poate spune că am crescut împreună şi pentru mine este ca o soră. Când tatăl meu a murit, domnul Weiss a ajutat-o pe mama cât a putut şi, în pofida dificultăţilor

pe care el însuşi le avea de înfruntat, nu a încetat niciodată să ne ocrotească. Acum un an, domnul Weiss a murit de un atac de inimă şi, două luni mai târziu, Gestapoul a arestat-o pe Batsheva, acuzând-o că vinde cărţi interzise. Nu era adevărat, dar au luat-o şi tot ce am putut afla a fost că biata femeie este într-un lagăr de muncă. Din fericire, în ziua când Gestapoul s-a prezentat la librărie, Rahel nu era acasă, astfel că a scăpat să fie luată şi ea. De atunci, locuieşte cu mama, cu sora mea Hanna şi cu mine, o ţinem ascunsă, dar ne temem pentru ea. Nu voi fi liniştit până când nu o voi şti departe de Germania, dar pentru evrei nu-i uşor să obţină permise de călătorie. În urmă cu un an, guvernul le-a anulat paşapoartele… În sfârşit, presupun că sunteţi la curent cu ce se întâmplă. Prin intermediul unor prieteni, care mă asigură că au cunoştinţă de un funcţionar, s-ar putea să obţinem un paşaport pentru Rahel, dar este nevoie s-o susţină cineva, să aibă un protector ca să obţină documentul acela şi, mai ales, s-o ia cu el de aici. Max m-a asigurat că divina Carla Alessandrini vă apreciază foarte mult şi s-a gândit… Mă rog, ne-a venit ideea că, dacă doamna Alessandrini s-ar prezenta ca protectoare a lui Rahel, ne-ar fi mai uşor să obţinem permisul de călătorie. Dacă doamna Alessandrini ar da asigurări că o vrea pe Rahel ca subretă, asistentă sau ce i s-ar părea mai potrivit, poate că autorităţile nu o vor refuza. Asta este ceea ce voiam să vă cer: să o salvaţi pe Rahel, pentru mine este ca o soră, iar eu… eu vă voi fi veşnic recunoscător.

— Să presupunem că divina Carla Alessandrini obţine ca lui Rahel să i se dea permisul acela şi să o putem scoate din Germania. Dar după aceea? întrebă Albert James.

— Salvaţi-o! Faceţi tot posibilul să poată ajunge în Statele Unite, acolo există o comunitate evreiască la care ar putea găsi un sprijin, unde ar putea-o găsi pe vreuna dintre rudele mamei sale care au emigrat cu mulţi ani în urmă la New York.

— Nu vă promit nimic, dar o voi ruga pe Carla. Ea este antifascistă şi îi urăşte pe nazişti. Şi dacă ea nu va putea s-o facă, aş putea încerca eu, la urma urmelor sunt spanioloaică şi Franco este aliatul lui Hitler. Chiar şi dacă prietena mea Carla o scoate din Germania, eu o pot ajuta pe Rahel să treacă în Spania şi s-o duc până în Portugalia, afirmă Amelia.

Când părintele Müller a plecat, Max şi profesorul Schatzhauser s-au scuzat faţă de Amelia şi de Albert.

— Ştim, spuse Max, că v-am pus într-o situaţie delicată şi trebuie să mărturisesc că ideea a fost a mea, motiv pentru care vă cer scuze. Îl cunosc de ceva vreme pe părintele Müller, este un om bun şi aş vrea să-l ajut, chiar dacă pentru asta v-am pus pe voi în încurcătură. Mai ales pe tine, Amelia, dat fiind că tu eşti prietena Carlei Alessandrini.

La întoarcerea la hotel, Amelia şi Albert s-au certat. Pe el îl îngrijora faptul ca nu cumva Carla să se simtă folosită de Amelia şi că asta ar putea să ştirbească prietenia dintre cele două femei, iar el ştia cât de importantă era Carla pentru Amelia.

Dar Albert nu ştia ce fel de om era divina Alessandrini şi, de îndată ce Amelia i-a expus situaţia, nu a şovăit o clipă să accepte să o ajute pe Rahel, cu toate că soţul ei, Vittorio, i-a cerut să fie prudentă.

— Prudentă? Cum îmi ceri să fiu prudentă când pot să ajut o biată nefericită? O voi face, sigur că o voi face, mă voi prezenta la poliţie solicitând un permis de călătorie pentru Rahel, voi spune că nu mă pot lipsi de serviciile ei, că este o cameristă extraordinară. Şi chiar dacă ar trebui să-l sun pe Goebbels ca să obţin permisul… tot aş face-o şi o vom scoate pe fata asta de aici.

Amelia a îmbrăţişat-o pe prietena ei şi i-a mulţumit plângând. Ştia că diva avea o inimă mare şi nu se îndoise câtuşi de puţin că va accepta să îndeplinească acea favoare atât de periculoasă.

Însoţită de părintele Müller şi de Rahel însăşi, Carla s-a prezentat la biroul care elibera evreilor permise de călătorie. În prealabil, funcţionarul de care depindeau formalităţile primise o mită în numerar, bani puşi la dispoziţie chiar de Max.

Carla a completat o mulţime de formulare, a răspuns la o serie nesfârşită de întrebări absurde, şi, mai ales, s-a comportat mai mult decât oricând ca o divă, ştiind că aşa i-ar putea impresiona pe funcţionarii aceia. Când unul dintre aceştia a insistat spunând că eliberarea permisului cere timp, Carla, foarte supărată, a făcut o scenă.

— Timp? Cât timp credeţi că pot rămâne la Berlin? Îl voi suna pe ministrul Goebbels ca să rezolve această problemă şi o să vedem atunci dacă o să-i placă faptul că mă contrariaţi aşa cum

o faceţi. Am de gând să-i spun că, dacă nu se rezolvă această problemă, nu voi mai cânta niciodată la Berlin!

Rahel a obţinut paşaportul, pe care era aplicată ştampila cu menţiunea *Jude*[102].

Carla, Vittorio, Amelia şi Albert, împreună cu Rahel, au plecat din Berlin în ziua de 12 octombrie. Înainte de a părăsi oraşul, Amelia a insistat pe lângă Max să o ajute să-i găsească pe soţii Wassermann.

— Nu pot să cred că n-ai reuşit să afli unde sunt, se plânse Amelia.

— Nu pot întreba direct, înţelege, dar te asigur că fac tot posibilul ca să aflu locul unde sunt.

— Când îi vei găsi, trebuie să-i ajuţi, jură-mi că îi vei scoate de unde se află!

— Îţi dau cuvântul meu de onoare că voi face tot ce îmi stă în putinţă ca să-i ajut.

— Asta nu-i destul! Trebuie să-i scoţi din lagărul de muncă în care se află!

— Nu pot să-ţi promit, Amelia, dacă aş face-o, te-aş minţi.

Scoaterea lui Rahel din Berlin era doar prima parte a planului pe care îl elaboraseră în zilele anterioare. Vor merge cu trenul până la Paris şi, de acolo, Carla se va întoarce în Italia, în vreme ce Albert şi Amelia o vor duce pe Rahel până la graniţa cu Spania. Amelia se angajase să o treacă în Spania, însoţind-o apoi până în Portugalia. Albert, la rândul său, se va ocupa nu numai să le însoţească, dar şi să facă demersurile la ambasada britanică pentru a obţine permisele necesare ca Rahel să poată călători până la New York. Albert se gândea să-i telefoneze unchiului său Paul James pentru ca, prin relaţiile acestuia, dată fiind funcţia sa la Amiralitate, ambasada britanică să nu se arate şovăitoare în înlesnirea documentelor de care avea nevoie Rahel Weiss ca să ajungă în Statele Unite ale Americii.

Prezenţa Carlei era cel mai bun salvconduct. Controlorii, poliţia, chiar şi Gestapoul nu dădeau semne că nu ar avea încredere în divă, astfel încât, în ciuda temerilor lui Albert, ale Ameliei şi ale lui Rahel însăşi, călătoria până în capitala Franţei a decurs fără incidente.

---

[102] Evreu (în lb. germană în original). (n.tr.)

Rahel s-a dovedit a fi o femeie cu un aspect plăcut, cu păr castaniu şi ochi căprui, timidă, drăgălaşă şi foarte cultă; toţi au fost fermecaţi de ea.

La Paris, Carla şi Vittorio s-au instalat la hotelul Meurice, unde diva hotărâse să petreacă două zile înainte de a-şi continua drumul spre Roma. Nu era un capriciu, ci modalitatea de a le lăsa timp Ameliei şi lui Albert să poată ajunge la graniţa cu Spania. Cu toate că nu întâmpinaseră nicio piedică până în momentul acela, Carla se gândea că era mai bine să fie aproape, în caz că ar fi fost arestaţi din cauza lui Rahel.

În momentul acela, în Franţa domnea deznădejdea. Oficial, ţara era în război cu Germania, iar prim-ministrul Edouard Daladier începuse să fie depăşit de evenimente.

Amelia elaborase un plan care consta în sosirea la Biarritz şi, de acolo, să continue călătoria până la graniţa cu Spania, pe care se gândea să o traverseze nu prin vamă, ci prin trecătorile pe care le învăţase cu ani în urmă în excursiile ei cu Aitor. Încă păstra vie în memorie perioada ei de convalescenţă petrecută în gospodăria doicii Amaya, precum şi prietenia pe care o legase acolo cu odraslele acesteia, Edurne şi Aitor. Amelia se întreba dacă Aitor s-o fi întors din Mexic şi, în acest caz, dacă o fi trăind exilat în Ţara Bascilor din Franţa. Dacă ar fi aşa, era sigură că Aitor le-ar ajuta.

Albert a condus fără oprire până la Biarritz şi, când au ajuns, Amelia i-a dus la casa bunicii ei Margot. Bătrâna murise cu ceva vreme în urmă, dar Amelia era încrezătoare că Yvonne, servitoarea ei, păstrase cheile casei sau că locuia în continuare acolo.

Când s-au apropiat de casă, situată pe cornişă, cu faţa spre mare, Amelia a observat că obloanele erau deschise.

Le-a cerut lui Albert şi lui Rahel să o aştepte în maşină, pentru că nu era sigură ce urma să găsească acolo.

Yvonne a deschis poarta şi la început a părut că nu o recunoaşte, apoi a îmbrăţişat-o plângând.

— Mademoiselle Amelia, ce bucurie să vă văd! Dumnezeule, ce surpriză!

A condus-o în casă şi, printre lacrimi, i-a povestit ceea ce Amelia ştia deja, că madame Margot murise.

— Madame n-a suferit, dar în ultimele zile a fost foarte agitată, părea că ştie că avea să moară şi se văieta că nu poate să-şi ia adio de la fiii şi nepoţi; săi, în special de la dumneavoastră şi de la mademoiselle Laura, care eraţi nepoatele sale preferate.

Yvonne i-a explicat că madame Margot îi dăduse permisiunea să rămână în casă, fiind sigură că fiii ei, atunci când vor putea să vină la Biarritz, o vor păstra în continuare în serviciul lor.

— Doamna a făcut testament cu câteva luni înainte de a muri; aici am un plic pe care mi l-a dat, este închis, dar madame mi-a spus că înăuntru este numele notarului căruia trebuiau să i se adreseze don Juan şi don Armando. Madame era foarte prevăzătoare şi era îngrijorată din cauza războiului din Spania; mi-a dat o sumă de bani ca să nu-mi lipsească nimic la bătrâneţe şi… mă rog, iată-mă aici, aşteptând să apară cineva din familia Garayoa.

Amelia i-a spus că este în drum spre Spania în compania unor prieteni şi că le-ar prinde bine să se odihnească şi să mănânce ceva cald.

Şi pentru Albert şi Rahel a fost o uşurare să se găsească în siguranţă în casa aceea. Yvonne nu avea nevoie să i se explice nimic ca să-şi dea seama că se întâmpla ceva important şi că Amelia era într-o încurcătură şi, în timpul nopţii, când Rahel s-a retras să se odihnească şi Albert adormise de epuizare, Yvonne s-a apropiat de Amelia.

— Mademoiselle, spuse ea, cred că aveţi probleme şi dacă vă pot ajuta… Madame Margot avea încredere în mine şi ştiţi cât de mult ţin la familia dumneavoastră, v-am crescut de când v-aţi născut, ca şi pe sora dumneavoastră, Antonietta. Eu am ajuns în această casă pentru că m-a adus mama lui madame Margot, madame Amélie, al cărei nume îl purtaţi…

— Ştiu, ştiu, Yvonne… Sigur că ştiu că pot avea încredere în tine! Să-ţi explic, vom trece în Spania, dar nu prin punctul de frontieră, ci prin trecătorile din munţi. Îl mai ţii minte pe Aitor, fiul doicii mele Amaya? El mi-a arătat poteci ascunse pe unde nu trec decât caprele.

— Mulţi spanioli au venit aici fugind de Franco, dacă i-aţi fi văzut, bieţii de ei! Nu ştiu nimic de Aitor, dar cunosc un spaniol care s-a refugiat aici cu familia şi care era din PNV. Un om cumsecade, care munceşte mult ca să le dea de mâncare

copiilor săi. Înainte de război, se pare că avea o afacere, dar a pierdut tot când s-a exilat. Norocul lui a fost că era însurat cu o femeie de aici şi acum lucrează într-un hotel. Dacă vreţi… nu ştiu… poate că ştie el ceva despre Aitor…

— Ţi-aş fi foarte recunoscătoare! Aitor ar putea să ne fie de mare ajutor, l-am văzut acum câteva luni în Mexic şi părea dispus să se întoarcă pentru a-i ajuta pe refugiaţi, măcar de-ar fi făcut-o!

— Mâine-dimineaţă, devreme, o să merg să-l văd pe omul acela, la şapte este deja la recepţia hotelului.

Yvonne s-a ţinut de promisiune şi i-a spus Ameliei că omul din PNV avea să vină să-i viziteze după-amiază, când termină ziua de lucru. Albert hotărâse să o lase pe Amelia să facă tot ce trebuie, dar avea îndoieli; se gândea că nu e prudent să se încreadă într-un străin.

La şase şi jumătate după-amiază, Patxi Olarra s-a prezentat la casa bunicii Margot. Albert a socotit că avea vreo cincizeci de ani. Părea un bărbat viguros şi avea părul complet alb.

Amelia l-a întrebat dacă îl cunoaşte pe Aitor Garmendia, dându-i amănunte: cine era, unde era situată gospodăria familiei şi că ultima dată îl văzuse în Mexic ca secretar al unui conducător al PNV-ului în exil.

Olarra a ascultat în tăcere şi a lăsat să treacă un timp înainte de a vorbi.

— Ce doriţi? întrebă el pe neaşteptate.

— Ce dorim? Nu dorim nimic, sunt prietenă cu Aitor din copilărie…

— Înţeleg, dar ce doriţi de la el? insistă Olarra.

— V-am mai spus că aş vrea să ştiu dacă este aici şi, dacă e aşa, să-l văd. Presupun că exilaţii din PNV or fi în legătură, or fi ştiind unii de alţii…

— O să văd ce pot face pentru dumneavoastră.

Patxi Olarra s-a ridicat de pe scaun şi, după o înclinare a capului, a ieşit din casă fără să rostească vreun cuvânt.

— Ce om ciudat! comentă Albert.

— Bascii sunt oameni care vorbesc foarte puţin, dacă trebuie să facă ceva, o fac şi gata, răspunse Amelia.

— Nu ştiu dacă este un prieten sau ne va trăda, spuse Albert îngrijorat.

— Nu ştie nimic despre noi, n-a văzut-o pe Rahel.

— Aşa e, dar… nu ştiu… mă îngrijorează.

— Este un om cumsecade, vă asigur, interveni Yvonne.

Au trecut două zile fără să aibă vreo veste de la Olarra şi Amelia a hotărât că nu vor mai aştepta şi că vor încerca să treacă în Spania prin mijloace proprii.

— Dar eşti sigură că îţi mai aminteşti trecătorile despre care ţi-a vorbit Aitor? o întrebă Albert îngrijorat.

— Bineînţeles, răspunse Amelia cu mai multă siguranţă decât avea cu adevărat.

Rahel, la rândul ei, se lăsase atât de mult în nădejdea Ameliei, încât deşi era mai mare decât aceasta, depindea de ea, de parcă ar fi fost o copilă.

Amelia organizase plecarea pentru a doua zi, aşa că le-a propus să se culce devreme şi să se odihnească.

— Trecătorile din munţi nu sunt uşoare şi e mai bine să fim odihniţi.

Nu se duseseră încă la culcare când cineva a bătut în poartă. S-au încordat cu toţii, în stare de alertă. Yvonne a trimis-o pe Rahel la etaj, în vreme ce ea se ducea să deschidă poarta.

Afară, cineva întreba de Amelia şi ea, recunoscându-i glasul, a strigat de bucurie.

— Ai venit! Aitor!

— Să nu crezi că e uşor să treci dintr-o parte într-alta, răspunse Aitor pe când o îmbrăţişa pe prietena lui.

Au stat de vorbă multă vreme. Aitor le-a spus că şeful său hotărâse să-l trimită înapoi ca să servească de legătură între cei care fugeau şi cei care reuşiseră să se organizeze în exil.

— Căutăm să fim discreţi ca să nu implicăm prea mult autorităţile franceze, pentru că, deşi Franţa este în război cu Germania, nu a rupt încă relaţiile cu Spania, aşa că trebuie să umblăm cu grijă. Nu-ţi imaginezi sutele de mii de refugiaţi care trăiesc în lagăre şi în ce condiţii… Noi căutăm să-i ajutăm pe unii dintre ai noştri şi să trecem oameni peste graniţă, dar este complicat.

— Vrem să trecem în Spania exact pe acele cărări din munţi despre care mi-ai vorbit, trebuie să salvăm pe cineva…

Amelia i-a spus lui Aitor povestea lui Rahel şi cum încercau să ajungă la Lisabona.

— Nu va fi uşor şi, cu atât mai puţin în această perioadă a anului, suntem aproape în iarnă şi este zăpadă. În plus, soldaţii şi poliţia lui Franco sunt peste tot.

— Dar voi la ce folosiri trecătorile, dacă nu ca să scoateţi oameni din Spania?

Aitor a rămas tăcut. Nu voia să o dezamăgească pe Amelia, dar, pe de altă parte, se temea să nu pună organizaţia în primejdie, încercând ceva atât de rocambolesc precum introducerea unei evreice pe teritoriul spaniol cu scopul de a traversa toată ţara ca să ajungă în Portugalia. Dacă îi arestau şi îi torturau, ar mărturisi pe unde, cum şi cu cine trecuseră peste graniţă şi ar fi descoperiţi.

— N-am autoritatea să iau această hotărâre, trebuie să mă consult cu superiorii mei, spuse Aitor în încheiere.

— Nu trebuie să te consulţi, dacă nu vrei să mă ajuţi, n-o face. Mâine plecăm, dacă tu nu vii, vom încerca noi singuri.

— Te rog, Amelia, nu face nebunii! O să vă rătăciţi pe munte, cu atât mai mult în această perioadă a anului. Nu-i un joc, nici excursie la iarbă verde.

— Nu mai putem rămâne aici, pe zi ce trece, Rahel riscă din ce în ce mai mult. Singura ei şansă este să ajungă în Portugalia.

— Poate că va obţine un permis de reşedinţă în Franţa… la urma urmelor, ei sunt în război cu Germania.

— Îţi baţi joc de mine? Trebuie să-ţi amintesc unde sunt refugiaţii spanioli? Vrei să-ţi vorbesc de politica referitoare la evrei? Du-te, Aitor, nu vreau să te implic mai mult, tu duci propriul război, iar Rahel nu face parte din el, n-ai de ce să ne ajuţi.

— Dacă ceva iese prost, îţi pui viaţa în joc, îi atrase atenţia Aitor.

— Ştiu, o ştim cu toţii, dar n-avem de ales.

Aitor a plecat prost dispus. Nu reuşise să o facă pe Amelia să se astâmpere, să o convingă că trecătorile păstorilor din munţi sunt foarte periculoase.

Nici Albert nu a putut să o convingă pe Amelia să încerce să găsească altă soluţie.

— Eu plec mâine cu Rahel şi te asigur că voi reuşi să ajung dincolo, răspunse ea mânioasă la raţionamentele lui Albert.

La ora trei dimineaţa, când Amelia, Rahel şi Albert îşi luau la revedere de la Yvonne, au auzit bătăi puternice în poartă.

Bătrâna servitoare s-a dus să deschidă şi, spre surprinderea ei, l-a văzut pe Aitor.

— Eşti încăpăţânată ca un catâr, aşa că n-am încotro decât să te ajut sau. Altminteri, vei reuşi doar să faci ca poliţia să descopere cărările care duc dincolo de piatra de hotar, spuse bărbatul.

Amelia l-a îmbrăţişat, recunoscătoare.

— Mulţumesc! Îţi mulţumesc din suflet!

— Sunteţi bine echipaţi? Aveţi nevoie de haine călduroase, altfel veţi muri îngheţaţi.

— Cred că avem tot ce ne trebuie, îl asigură Albert.

În prima noapte au dormit sub cerul liber, apoi, în mici refugii ale păstorilor. Aitor mergea în frunte cu pas sigur, în ciuda întunericului, iar Albert închidea convoiul. Amelia şi Rahel mergeau tăcute, fără să se plângă de dificultatea terenului şi nici de teama pe care le-o produceau zgomotele nopţii.

— Mai avem foarte puţin până intrăm în Spania şi e mai bine s-o facem pe întuneric, îi anunţă Aitor în zori.

— Cât mai e? întrebă Albert.

— Nu mai mult de cincisprezece kilometri. Apoi vom merge la gospodăria bunicilor mei. Acolo suntem aşteptaţi.

Amelia a zărit silueta Amayei profilându-se în poarta gospodăriei şi a alergat spre ea plângând. A îmbrăţişat-o pe doica ei, iar femeia a acoperit-o cu sărutări.

— Draga mea Amelia, ce frumoasă eşti! Ce mult te-ai schimbat! Doamne Dumnezeule, credeam că n-o să te mai văd niciodată!

Au intrat în gospodărie, despre care Amelia păstra amintiri în adâncul sufletului şi s-a simţit mâhnită aflând că bunicul a murit şi văzând-o pe bunică zăcând bolnavă în pat.

— Nici nu mai vorbeşte, şopti doica Amaya arătând spre bătrână, care părea că nu-i recunoaşte.

Amaya le-a pregătit de mâncare şi a lăsat să-i scape un hohot de râs văzând expresia lui Albert când a băut o cană mare cu lapte.

— Nu-ţi place? Asta înseamnă că n-ai băut niciodată lapte adevărat, este muls de curând.

— Ce ştii de familia mea?

— Edurne scrie din când în când, dar cu mare teamă, ştii că acum se deschid scrisorile şi poliţia suspectează pe toată lumea.

Sora ta Antonietta se pare că e mai bine; cât despre fiul Lolei, stă în continuare acasă la unchiul şi la mătuşa ta, pentru că bunica lui este tot în spital. Don Armando are o slujbă, iar verişoara ta Laura se pare că e mulţumită la şcoală, Edurne a mea le slujeşte bine, nu-ţi face griji.

— Presupun că nu-ţi povesteşte nimic despre fiul meu Javier, şi nici despre Santiago...

— Pe fiul tău îl văd de departe şi este un băieţel frumos căruia nu-i lipseşte nimic. Águeda are grijă de el şi îl poartă foarte curat. Nu vrei să cauţi un telefon ca să-i suni?

— Bineînţeles că nu! o întrerupse Aitor. E mai bine să fie discretă şi, cu cât va trece mai neobservată, cu atât mai bine; poliţia controlează toate apelurile telefonice.

— Da, ai dreptate, admise Amelia.

— Acum o să vă spun cum să ajungeţi în Portugalia. Am un prieten care se ocupă să strângă fier vechi, umblă peste tot cu o camionetă mică. O să vă ducă în Portugalia, dar va trebui să-i plătiţi. Călătoria e lungă şi puteţi fi arestaţi, aşa că nu va fi ieftin, aveţi bani?

Albert l-a asigurat că vor plăti cât va fi nevoie şi Aitor l-a privit, recunoscând că nu este un om obişnuit. S-a întrebat dacă Amelia o fi îndrăgostită de el şi a ajuns la concluzia că nu, dar era evident că formau o pereche frumoasă.

Nu trecuse nicio jumătate de oră când José María Eguía, negustorul de fier vechi, s-a prezentat la gospodărie. Aitor a ieşit să-l întâmpine de îndată ce a auzit zgomotul de motor al camionetei.

Eguía a cerut banii în avans pentru a-i duce până în Portugalia.

— Dacă tot mă bag în belea, spuse el, vreau măcar să scot nişte parale, că îmi fac mare trebuinţă. Am nevastă, trei copii şi soacra care locuieşte cu noi şi nu prea avem ce pune în oală. De altfel, dacă faci o treabă, trebuie să primeşti nişte bani, nu-i aşa?

Nu s-au tocmit nici măcar pentru o pesetă şi şi-au luat rămas-bun de la Aitor şi Amaya.

— Îţi mulţumesc, nu voi uita niciodată ce ai făcut pentru mine, îi spuse Amelia.

— Aveţi grijă, tu şi Albert aveţi paşapoarte în regulă, dar fata evreică... Nu ştiu ce o să-i facă dacă o să vă oprească poliţia.

— Vom fi atenţi, nu-ţi face griji!
— Puteţi avea încredere în Eguía. E un om cumsecade, dar cam rudimentar. Bunicii lui aveau gospodăria pe aproape şi când eram mici ne jucam împreună.
— Este din PNV? vru Amelia să ştie.
— Nu, pe ăsta nu-l interesează politica.

De-abia încăpeau în camionetă. Albert s-a aşezat lângă Eguía, iar Amelia şi Rahel s-au instalat în spate, între o grămadă de fiare vechi, dar niciuna din femei nu s-a plâns.
— Crezi că vom reuşi să ajungem în Portugalia? o întrebă timid Rahel pe Amelia.
— O să vezi că o să reuşim. Călătoria e lungă şi cu aceste şosele, şi mai lungă… Dar vom reuşi, iar Albert te va ajuta să ajungi în Statele Unite.
Rahel a privit-o cu recunoştinţă pentru acele cuvinte de îmbărbătare. Călătoria nu a fost uşoară şi curând a fost evident că vehiculul acela era într-o stare mai proastă decât părea. La Santander au avut pană de cauciuc, şi, după ce a demontat roata, Eguía le-a spus că nu mai putea fi folosită şi că vor trebui să cumpere alta.
— Dar n-aveţi o roată de rezervă? întrebă Albert cu teamă în glas.
— Asta-i bună! De unde să scot eu o roată de rezervă? Aici n-avem de niciunele.
În cele din urmă, au găsit un vechi atelier unde au ales o roată deja uzată pe care, fireşte, a plătit-o Albert.
— Dacă trebuie să plătesc pentru roată, nu-mi iese mare lucru din călătorie, spuse Eguía în chip de scuză.
Cumpărau pâine şi ce mai găseau şi mâncau şi dormeau în camionetă. Albert s-a oferit să conducă şi el şi, cu toate că Eguía la început a refuzat, a acceptat până la urmă, ca să se poată odihni.
— A naibii călătorie! Dacă ştiam, vă ceream mai mult ca să vă duc, se văită negustorul de fier vechi.
Albert James avea să scrie ulterior câteva articole despre Spania de după război, în care relata că găsise o ţară care ducea lipsă de toate şi în care frica pecetluise gura oamenilor.
Povestea că atunci când se opreau să bea o cafea în orice bar sau să pună benzină, sau când intrau în vreo prăvălioară

mizerabilă să cumpere pâine, la orice încercare de a obţine o opinie privitoare la evoluţia situaţiei politice, se loveau de un zid.

Îl surprindeau, de asemenea, discursurile exagerat de patriotice ale noilor conducători, dar, mai presus de orice, îl înspăimânta foametea. Într-un articol, a scris că, în anii aceia, spaniolilor li se citea foamea pe chip.

De cum au intrat în principatul Asturias, camioneta s-a oprit în mijlocul unei trecători. Au trebuit să se dea jos şi să o împingă cu toţii în afara drumului, unde Eguía a încercat să o repare.

— Uf, asta-i chiar îngrozitor! exclamă el, după ce s-a uitat la motor.

— Dar îl puteţi repara? întrebă Amelia.

— Păi, nu ştiu, poate că da, poate că nu.

Au avut noroc. Mai multe camioane ale armatei au trecut prin locul acela şi Eguía le-a făcut semn să oprească.

Ofiţerul, cu grad de căpitan, care comanda grupul de patru camioane, s-a dovedit a fi un om binevoitor.

— Eu nu mă pricep la aşa ceva, dar sergentul este foarte îndemânatic şi o să vedeţi cum vă repară motorul.

Amelia s-a rugat să nu le ceară documentele. Se temea mai ales ca nu cumva să o întrebe ceva pe Rahel, deoarece nu vorbea decât germana, sau pe Albert, care chiar dacă vorbea spaniola, nu o făcea fluent. La început căpitanul nu a arătat vreun interes deosebit pentru cele două femei, ci pentru Albert.

— Şi de unde sunteţi? îl întrebă el.

— Din Statele Unite.

— Ia te uită! N-oţi fi cumva dintre cei care au venit cu Brigăzile Internaţionale? spuse căpitanul râzând.

— Nu, bineînţeles că nu.

— Se vede, domnule, se vede, aveţi înfăţişare de om înstărit, de unul dintre americanii aceia cărora le prisosesc dolarii.

— Banii nu prisosesc niciodată, răspunse Albert ca să zică ceva.

— Şi fetele?

— Soţia mea şi sora ei.

— Sunteţi demn de toată lauda că le suportaţi şi pe soţie, şi pe cumnată.

— Sunt persoane cumsecade, răspunse Albert, care nu a înţeles prea bine glumele căpitanului.

— Să nu credeţi, femeile sunt pretutindeni la fel.

— Gata, domnule căpitan! îi întrerupse sergentul. Avaria nu era aşa de gravă cum părea.

Căpitanul şovăi puţin, faptul de a întâlni un cetăţean al Statelor Unite în Asturias i se părea destul de ciudat, dar şi-a amintit că Spania nu avea nimic împotriva americanilor, aşa că a ales să le ureze drum bun.

— Mergeţi cu grijă!

Peste trei zile au ajuns în Portugalia. Eguía le-a spus că vor trece graniţa printr-un sat unde aproape că nu era supraveghere.

— Satul este chiar pe graniţă; locuitorii văd Portugalia de la ferestrele caselor şi trec de cealaltă parte urmărindu-şi găinile.

— Dar sunteţi sigur că aici nu sunt ostaşi de pază? întrebă Amelia cu teamă.

— Sunt sigur; în plus, am aici un prieten care ne va ajuta.

Prietenul lui Eguía se numea Mouriño, se pare că se cunoscuseră în timpul serviciului militar şi se înţeleseseră atât de bine, încât ajunseseră să facă afaceri din contrabandă, evitând frontiera, unul cu Franţa, iar celălalt cu Portugalia. Când s-a terminat războiul, s-au întors şi ei la vechile obiceiuri.

Mouriño i-a invitat să mănânce pâine cu brânză şi să bea un pahar cu vin, în vreme ce el şi prietenul său Eguía vorbeau despre afaceri. Bascul şi-a descărcat fierul vechi, iar Mouriño l-a dus în ţarcul din spatele casei, unde, sub o prelată, erau mai multe pachete pregătite să le transporte la San Sebastián.

— Este tutun englezesc, îi spuse el. Le place mult francezilor.

Nimeni nu i-a întrebat nimic şi au trecut în Portugalia, fără să dea peste vreun ostaş de pază.

— E de necrezut! Nu puteam să-mi imaginez că vom trece graniţa atât de uşor, exclamă Albert.

— Să nu credeţi că-i uşor, dar satul ăsta e departe de punctele de trecere a frontierei şi, dacă ai noroc, nu întâlneşti niciun soldat de pază şi treci fără probleme. Pe aici se face multă contrabandă.

— Credeam că vindeţi fier vechi.

— Şi alte lucruri.

La Lisabona au căutat o pensiune aproape de port pe care le-a recomandat-o chiar Eguía.

— Nu-i cine ştie ce, dar cearşafurile sunt curate de obicei şi, ce-i mai important, nu se pun întrebări.

În noaptea aceea, în sfârşit, au mâncat ceva cald şi au dormit între cearşafuri, chiar dacă au fost ceva mai puţin curate decât îi asigurase Eguía. În dimineaţa următoare, Albert i-a telefonat unchiului său Paul.

— Se poate şti unde eşti?

— Acum, la Lisabona, dar mai întâi am traversat jumătate din Franţa şi încă o jumătate din Spania ca să ajung aici.

— Măi să fie, nu ştiam că îţi place atât de mult să călătoreşti, răspunse unchiul său cu o urmă de ironie.

— Nici eu. Să-ţi explic, unchiule Paul, am nevoie de ajutorul tău.

— Mă miram eu de ce m-ai sunat. Ei bine, ce se întâmplă?

— Am o prietenă, o persoană foarte specială…

— Amelia Garayoa?

— Nu, nu-i vorba despre ea, cu toate că este şi ea cu mine aici. Este o persoană pe care am cunoscut-o la Berlin, o cheamă Rahel Weiss şi este evreică.

— Înţeleg. Şi ce anume vrei?

— Ca ambasada noastră să-i înlesnească vreun document sau vreun permis ca să poată călători în Statele Unite.

— Vrei să spui în Anglia.

— Nu, vreau să spun în Statele Unite, are familie acolo.

— După cum bănuieşti, nu pot face nimic.

— Te rog, ştiu că poţi! Nu ţi-aş cere-o dacă n-ar fi important. Ştii ce se întâmplă cu evreii în Germania?

— Ştiu deja că lui Hitler nu-i plac evreii, dar nu-i putem primi pe toţi cei care încearcă să fugă din Germania.

— Nu-ţi cer imposibilul, ci doar un salvconduct ca să o scot de aici.

— Nu pot face excepţii.

— Bineînţeles că poţi! Nu vreau decât ca Rahel să ajungă în Statele Unite.

— Şi de unde ştii că va fi primită acolo?

— Dacă tu îmi obţii salvconductul, eu mă ocup să rezolv problema cu vama de la New York.

— Mi-ar plăcea să te ajut, dar nu pot.

— Ştii ce înseamnă asta? Am traversat jumătate din Europa ca să ajungem până aici. Te asigur că n-a fost uşor, fără Amelia şi fără Carla Alessandrini n-am fi reuşit.

— Carla Alessandrini? Te referi la marea divă de operă?

— Da, o femeie foarte curajoasă şi hotărâtă, o foarte bună prietenă a Ameliei.

— Ia te uită, măi să fie! Prietena ta Amelia este o cutie cu surprize.

— Mă ajuţi sau nu?

— O să văd dacă pot să fac ceva, dar aveţi grijă: la Lisabona sunt agenţi nazişti peste tot.

— Îmi închipui că sunt şi britanici.

— Îmi place foarte mult credinţa ta în noi. Dă-mi un număr de telefon la care să te pot găsi.

Paul James i-a telefonat nepotului său peste douăzeci şi patru de ore, după ce a purtat o discuţie tensionată cu superiorii săi, în vreme ce încerca să găsească un salvconduct pentru Rahel Weiss. Dacă i-a convins a fost, le-a spus el, pentru că spera să obţină un beneficiu de pe urma favorii acordate nepotului său.

Albert, însoţit de Amelia şi de Rahel, s-a prezentat la ambasada britanică. Acolo au întrebat de persoana la care îi îndrumase Paul James. Pentru Albert, a fost evident că era vorba de un ofiţer de contraspionaj. Bărbatul a ascultat cu răbdare povestea lui Rahel şi a arătat şi mai mult interes când a aflat amănuntele fugii din Berlin, mai ales cele referitoare la relaţiile pe care părea să le aibă Amelia. Aceasta a început să se simtă stânjenită de întrebările acelui bărbat, care părea că o interoghează.

— Şi dacă noi nu vă putem acorda salvconductul, ce veţi face? întrebă bărbatul, aşteptând ca Amelia să-i dea răspunsul.

— Să n-aveţi nicio îndoială că am face orice, numai să nu o abandonăm pe Rahel. Dumneavoastră nu sunteţi singurul nostru as din mânecă, răspunse ea sfidătoare.

Bărbatul şi-a luat la revedere spunându-le că peste două zile vor avea veşti de la el şi le-a zis, de asemenea, să caute să nu atragă atenţia asupra lor la Lisabona.

— Formaţi un trio care cu greu poate trece neobservat.

Practic, nu au mai ieşit din pensiune. Albert îi plătea patroanei să le pregătească de mâncare şi singurul lucru pe care au îndrăznit să-l facă a fost să se plimbe puţin pe malul mării.

Peste două zile, omul de la ambasadă a telefonat la pensiune şi le-a dat întâlnire într-un bar din apropiere.

— Bun, aveţi aici documentele domnişoarei Weiss, de dumneavoastră va depinde să fie admisă la sosirea ei la New York.

— Vă mulţumesc… spuse Albert, întinzându-i mâna omului de la ambasadă.

— Nu-mi mulţumiţi mie, ci influentului dumneavoastră unchi. Ah, apropo, mi-a cerut să vă spun să-l sunaţi numaidecât, cred că aşteaptă să vă vadă curând la Londra.

Albert a cumpărat un bilet de călătorie pentru Rahel pe un vapor care urma să plece a doua zi cu destinaţia New York. Era un vas comercial care admitea şi pasageri, astfel că traversarea nu avea să fie prea incomodă pentru Rahel şi ea va trece şi mai neobservată la sosirea în Statele Unite.

De asemenea, i-a plătit căpitanului ca să aibă grijă de Rahel.

Amelia, înlăcrimată, şi-a luat rămas-bun de la ea. Ajunsese să o aprecieze sincer pe fata aceea timidă şi tăcută. Înainte de a urca pe vapor, Rahel şi-a scos un inel şi i l-a oferit Ameliei.

— Aşa nu mă vei uita, îi spuse ea, punându-i inelul pe deget.

— Bineînţeles că nu te voi uita! Te rog, păstrează inelul, e de aur şi pietrele astea… E foarte valoros şi, dacă lucrurile merg prost, s-ar putea să ai nevoie de el.

— Nu, nici dacă aş muri de foame n-aş vinde vreodată acest inel. A fost al bunicii mele, mama tatălui meu. El mi l-a dăruit când am împlinit optsprezece ani. Vreau să fie al tău.

— Dar nu pot să-l primesc!

— Dacă îl ai tu, va fi ca şi cum am fi împreună. Te rog, nu-l refuza!

S-au îmbrăţişat şi Albert a trebuit să le despartă ca Rahel să se îmbarce.

— Nu-ţi face griji, vei fi aşteptată la sosirea ta la New York, nu vei avea nicio problemă să treci de vamă, îi făgădui Albert.

Când a văzut vaporul ieşind în larg din port, Amelia a simţit un fior de singurătate. Albert i-a trecut un braţ pe după umeri ca să o încurajeze. Era îndrăgostit de Amelia până peste urechi şi ar fi făcut orice ca să-i fie pe plac.

— Ce vom face acum? îl întrebă ea mai târziu, când ajunseră la pensiune.

— Vom merge la Londra. Trebuie să-l rog pe tatăl meu să vorbească cu câţiva prieteni care îi pot înlesni lui Rahel intrarea în Statele Unite. Tatăl meu este prieten cu guvernatorul, aşa că, dacă s-ar interesa de Rahel, ea n-ar avea nicio problemă. Vreau să-i telefonez, de asemenea, unui prieten din copilărie care lucrează la biroul primarului. În plus, omul de la ambasadă ne-a spus că unchiul Paul vrea să ne vadă cât mai curând la Londra şi, după această favoare, nu pot să-l refuz.

— Ce o fi vrând unchiul tău?

— Să-şi ia răsplata pentru favoarea pe care ne-a făcut-o.

— Dar cum?

— Încă nu ştiu, dar sunt sigur că preţul va fi mare.

— Mie… îmi pare rău că te-am pus în această situaţie.

— Nu e din cauza ta, Amelia. Salvarea lui Rahel a fost o chestiune de demnitate. Din nefericire, nu-i putem ajuta pe toţi cei care au nevoie. În plus, doctorul Schatzhauser şi Max au fost cei care ne-au cerut amândurora să o ajutăm pe Rahel şi să nu uităm că, fără Carla, n-am fi fost în stare.

— Aş vrea să merg la Madrid… Suntem atât de aproape…

Albert a ezitat, dar până la urmă a rămas de neclintit în hotărârea sa de a călători imediat la Londra.

— Îmi pare rău, Amelia, dar, după tot ce a făcut, nu-l pot supăra pe unchiul meu.

— Ai dreptate, vom merge cu altă ocazie.

— Îţi promit.

6

Amelia nu reuşea să se simtă în largul ei la Londra. Percepea ostilitatea ambianţei ca pe o reflectare a ostilităţii familiei şi a prietenilor lui Albert care erau informaţi că acesta trăia cu o femeie măritată, situaţie scandaloasă pentru înalta societate britanică, foarte puritană.

Albert a aflat că părinţii săi se întorceau la New York, motiv pentru care i-a cerut tatălui său să intervină pe lângă guvernatorul oraşului ca să o ajute pe Rahel. Ernest James îşi adora fiul şi nu era în stare să-i refuze nimic, în plus era un antinazist înverşunat, aşa că a făgăduit să o ajute pe fată.

— Nu-ţi face griji, vom reuşi ca tânăra aceea să intre în Statele Unite. Acum, că suntem singuri… în sfârşit… aş vrea să stau de vorbă cu tine. Mama ta este îngrijorată, ştii că se gândea că tu şi lady Mary… În sfârşit…

— Ştiu, tată, ştiu că mamei şi ţie v-ar plăcea să mă însor cu Mary Brian şi îmi pare rău că nu pot să vă fac pe plac.

— Atunci hotărârea ta e definitivă?

— V-am prezentat-o pe Amelia şi ştiţi că sunt îndrăgostit de ea.

— E o tânără foarte frumoasă şi inteligentă, dar e măritată şi ştii bine că relaţia voastră n-are viitor.

— Are viitorul pe care vrem amândoi să-l aibă. Voi sunteţi irlandezi şi vă simţiţi mai ataşaţi de norme şi de tradiţie.

— Şi tu eşti irlandez, chiar dacă te-ai născut la New York.

— Şi am fost educat acolo ca un american, ceea ce mă simt. Respect tradiţiile, caut să mă menţin în cadrul normelor, dar nu le sacralizez. M-am îndrăgostit de Amelia şi trăiesc cu ea, aşa că mama ar face bine să renunţe la stăruinţa de a mă vedea însurat cu Mary.

— Nu veţi putea avea copii.

— Sper ca într-o bună zi să existe o soluţie pentru situaţia noastră. Până atunci, tată, aş vrea să te rog să mă înţelegi şi, dacă nu poţi să mă înţelegi, măcar să-mi respecţi hotărârea. O iubesc pe Amelia şi îţi cer să o accepţi în familie ca şi cum ar fi soţia mea.

— Mama ta nici nu vrea să audă de ea!

— Atunci, nu va mai auzi nimic nici de mine.

— Te rog, fiule, mai gândeşte-te!

— Crezi că nu m-am gândit deja la ce înseamnă să trăiesc cu Amelia? Ba da, sigur că am făcut-o şi îţi spun, de asemenea, că nu voi permite nimănui s-o jignească sau s-o desconsidere. Nici măcar mamei mele.

Lordul Paul James a organizat o cină de rămas-bun în onoarea fratelui său Ernest şi a soţiei sale Eugenie, la care i-a invitat şi pe Albert şi Amelia. Mama lui Albert a pretextat o puternică migrenă care o împiedica să ia parte la dineu şi, în plus, a invocat iminenta plecare la New York. Eugenie găsea dineul nelalocul lui.

Albert şi Amelia s-au prezentat acasă la unchiul lui la ora şase fix, aşa cum era scris pe cartonaşul de invitaţie. Paul James adunase acasă la el o duzină de invitaţi şi toţi au fost surprinşi de modul deferent cu care o trata pe Amelia, care pentru societatea puritană din vremea aceea nu era altceva decât amanta nepotului său. Chiar a produs o oarecare agitaţie îndrăzneala Ameliei când a reproşat faptul că Marea Britanie şi puterile europene s-au spălat pe mâini în privinţa războiului din Spania.

Doar după ce au plecat toţi invitaţii, Paul James le-a cerut nepotului său şi Ameliei să rămână la un pahar de vin de Porto în bibliotecă.

Albert i-a şoptit Ameliei la ureche: „Acum ne va cere răsplata pentru că a ajutat-o pe Rahel”.

— Sunt foarte impresionat de peripeţiile voastre pentru a o salva pe tânăra aceea evreică, Rahel Weiss, le spuse el de îndată ce le turnă un pahar din vinul acela portughez de culoare roşu-închis.

— Da, a fost ceva complicat, dar am avut noroc, răspunse Albert.

— Noroc? Eu aş zice că aţi dovedit inteligenţă şi simţ al improvizaţiei. Vă felicit pe amândoi.

Pe când o observa cu coada ochiului pe Amelia, lordul James şi-a dres vocea înainte de a continua. Tânăra părea calmă, sigură pe ea, fără să lase să i se observe agitaţia lăuntrică.

— Bun, suntem în război şi se ştie cum încep războaiele, dar nu cum şi când se termină. Duşmanul este puternic şi va fi care pe care, ori el, ori noi. Când vorbesc despre noi, mă refer la Europa raţiunii, cea a valorilor în care am crescut şi în care am

crezut. Iar în acest război nu-i loc pentru neutri. Îmi pare rău pentru tine, Albert.

— Tocmai voiam să-ţi vorbesc despre câteva persoane pe care le-am cunoscut la Berlin. M-am angajat faţă de ele să le pledez cauza în Anglia, aşa că o voi face în faţa ta. Prietenul tău, baronul Max von Schumann, face parte dintr-un grup de opoziţie faţă de Hitler.

— Asta o ştiu deja, ce crezi că făcea aici astă-vară? Ne-a cerut ajutor pentru a-l răsturna pe Hitler, un ajutor pe care nu i-l puteam acorda în momentul acela.

— Ei bine, aţi greşit.

— Da, sunt unii care au greşit, crezând că nu va fi război, că Hitler nu va îndrăzni să invadeze Polonia, să facă demersurile pe care le face acum. Eu m-am gândit întotdeauna că aşa va face, dar superiorii mei erau de părere contrară. Chiar şi aşa, grupul baronului von Schumann este… mă rog, oameni strânşi de ici şi de colo, neorganizaţi, nu sunt sigur că ar fi un grup eficace de opoziţie, având capacitatea de a face şi altceva decât să se întâlnească şi să se plângă de faptul că Hitler a devenit stăpânul Germaniei.

— Te înşeli, unchiule. Să-ţi explic, în afară de comunişti şi de socialişti, nu cred să existe multe grupuri de opoziţie organizate împotriva lui Hitler. Iar comuniştii, chiar dacă sunt urmăriţi în Germania, se pomenesc că şeful lor, Stalin, a încheiat un pact cu Hitler. Socialiştii n-au destulă forţă să răstoarne ei singuri regimul. După părerea mea, ar trebui ca toate grupurile de opoziţie să fie convinse să lucreze în mod coordonat. Şeful grupului lui Max von Schumann este profesorul Karl Schatzhauser care, în afară de faptul că este un medic prestigios, este şi un respectat profesor universitar. Cred că ar trebui să ţii seama de acest lucru.

— Te-ai angajat la ceva?

— Doar să vă transmit cererea lor de ajutor şi să-mi declar opinia că merită tot ajutorul.

— Bine, voi ţine seama de ceea ce îmi spui, dar nu pot să-ţi promit decât că o voi comunica superiorilor mei. Acum voiam să vă vorbesc despre altă problemă… este o temă delicată şi sper să contez, în orice caz, pe discreţia voastră.

Atât Amelia, cât şi Albert l-au asigurat că aşa va fi.

— Războaiele nu se câştigă doar pe front, avem nevoie de informaţii şi acestea trebuie să fie culese în spatele liniilor inamice, motiv pentru care e nevoie de bărbaţi îndrăzneţi şi de femei curajoase. Departamentul meu de la Amiralitate va instrui câţiva oameni ca să ducă la îndeplinire această sarcină, aceştia fiind civili şi prezentând nişte calităţi specifice, precum cele pe care le aveţi dumneavoastră, Amelia.

— Unchiule Paul, ce-ai de gând? îl întrerupse Albert.

— Să ştiu doar dacă sunteţi dispuşi să colaboraţi pentru ca acest război să se termine cât mai curând.

— Sunt jurnalist şi singura mea modalitate de colaborare împotriva războiului este să le spun oamenilor ce se întâmplă.

— Ţi-am mai spus, Albert, de data asta nu mai poţi fi neutru. Cu toate că politica lui Chamberlain a fost una conciliantă faţă de Hitler, ne-am pomenit că ne îndreptăm către război. Din nefericire, Hitler nu se va mulţumi doar cu Polonia, nemaivorbind că sovieticii, după cum presupun că ştii, au hotărât să păstreze Finlanda. Mă tem că nu cunoaştem încă realmente dimensiunea pe care o va lua războiul, dar obligaţia mea este aceea de a le pune superiorilor mei la dispoziţie informaţii ca să poată lua deciziile adecvate. După declaraţia de război, a trebuit să părăsim Germania, dar avem nevoie acolo de ochi şi de urechi.

— Şi dacă nu mă înşel, ai de gând să ne inviţi să facem parte din acele grupuri pe care le organizezi.

— Da, aşa este. Tu eşti american şi poţi merge oriunde fără să trezeşti suspiciuni, iar domnişoara Garayoa este spanioloaică. Ţara ei este aliată cu Hitler, şi cu paşaportul ei poate călători prin Germania fără să trezească suspiciuni. Îmi vorbeai mai înainte despre baronul von Schumann, al cărui rol ca membru al opoziţie nu mă interesează atât de mult, cât faptul că este un militar de grad înalt, bine văzut în cadrul armatei. Are acces la informaţii care pot fi vitale pentru noi.

— Max von Schumann nu va trăda niciodată Germania. Vrea doar să termine cu Hitler, interveni Amelia.

— Dar asta, dragă doamnă, nu o va putea face fără unele compromisuri. Mă tem că în aceste împrejurări vom sfârşi cu toţii prin a face ceea ce nu ne este pe plac.

— Îmi pare rău, unchiule Paul, nu te pot ajuta, declară Albert.

Paul James s-a uitat la nepotul său încruntat. Spera ca războiul să-i fi deschis ochii, dar Albert dădea în continuare un sens romantic jurnalismului.

— Spuneţi-mi, lord James, dacă Marea Britanie câştigă războiul cu Germania, ce efect va avea acest lucru în restul Europei? întrebă Amelia.

— Nu înţeleg...

— Vreau să ştiu dacă sfârşitul lui Hitler poate însemna că puterile europene vor hotărî să restabilească democraţia în Spania. Vreau să ştiu dacă vor continua să-l sprijine şi să-l recunoască pe Franco.

Pe lordul James l-a surprins întrebarea Ameliei. Era evident că tânăra ar colabora numai dacă ar crede că aceasta ar putea fi în beneficiul Spaniei, aşa că a zăbovit câteva secunde căutând cuvintele potrivite pentru a-i răspunde Ameliei.

— Nu vă pot asigura de nimic. Dar o Europă fără Hitler ar fi diferită. Poziţia Ducelui n-ar fi aceeaşi în Italia, iar în ceea ce priveşte Spania... este evident că pentru Franco ar însemna o lovitură grea dacă nu s-ar mai bizui pe sprijinul Germaniei. Poziţia ei ar fi mai şubredă.

— Bine; dacă aşa stau lucrurile, cred că aş fi dispusă să colaborez împotriva lui Hitler.

— Splendid! O decizie foarte înţeleaptă, draga mea Amelia.

— Dar, Amelia, nu poţi face aşa ceva! Unchiule, nu trebuie s-o amăgeşti...

— S-o amăgesc? Nu fac aşa ceva, Albert, n-o fac. Amelia a încercat să rezolve o ecuaţie şi rezultatul poate fi cel la care năzuieşte. Nu i-l pot garanta, dar dacă vom câştiga acest război, vor exista consecinţe imediate în politica europeană, bineînţeles şi în Spania.

— Pentru mine este de-ajuns şi o singură posibilitate. Ce doriţi să fac? spuse Amelia.

— Oh! Deocamdată, să vă pregătiţi. Aveţi nevoie de antrenament şi, cu siguranţă, să vă puneţi la punct limbile pe care le vorbiţi. Care sunt acestea? Rusa, franceza, germana?

— Vorbesc franceza la fel de bine ca spaniola; cu germana, n-am probleme, se spune chiar că accentul meu este destul de bun; cât despre rusă, adevărul e că doar mă descurc. Am o oarecare uşurinţă în învăţarea limbilor străine.

— Perfect! Perfect! Veţi lucra pentru aprofundarea cunoştinţelor de rusă şi le veţi şlefui şi mai mult pe cele de germană. În plus, veţi învăţa să trimiteţi şi să descifraţi mesaje, precum şi anumite tehnici indispensabile în prelucrarea informaţiilor.

— Amelia, îţi cer să te gândeşti bine la angajamentul pe care ţi-l asumi. Habar n-ai în ce te bagi. Iar tu, unchiule Paul, n-ai dreptul s-o îmbrobodeşti pe Amelia şi s-o pui în primejdie pentru o cauză care nu este a ei. Amândoi ştim că Spania nu este o prioritate pentru politica externă a Marii Britanii, chiar şi Franco vă deranjează mai puţin fiind la putere decât dacă acolo ar fi un guvern comunist. Nu voi îngădui s-o amăgeşti pe Amelia.

— Te rog, Albert! Crezi că o amăgesc? N-aş face-o nici de-ar fi doar pentru tine. Germania a devenit un mare pericol pentru toţi; trebuie să câştigăm acest război. Eu n-am spus că, dacă îl vom câştiga, ar însemna căderea lui Franco, doar că, fără Hitler, lucrurile n-ar sta la fel. Amelia este inteligentă, ştie ce decurge din politică.

— Este un pariu, Albert, în care, în cazul meu, poate că e ceva de câştigat şi nimic de pierdut; am pierdut deja totul, îi întrerupse Amelia.

— Dacă vei lucra pentru unchiul Paul, vei trăi într-o lume subterană din care nu vei mai putea scăpa.

— Nu vreau să iau această hotărâre ştiind că nu eşti de acord. Ajută-mă, Albert, înţelege de ce am spus da.

Când au plecat, lordul James a mai băut un pahar de vin de Porto. Era bucuros. Ştia că Amelia Garayoa este un diamant care aşteaptă să fie şlefuit. Făcea parte de prea multă vreme din Serviciile Secrete ca să ştie cine are potenţial să devină un bun agent şi era sigur de calităţile acelei tinere cu o înfăţişare atât de fragilă şi de delicată.

În noaptea aceea, lordul James a dormit neîntors, dar Amelia şi Albert au petrecut-o treji, certându-se.

La ora şapte în dimineaţa zilei următoare, o maşină a Amiralităţii a trecut să o ia pe Amelia.

Lordul James purta uniforma Marinei şi părea că se bucură la vederea Ameliei.

— Poftiţi, intraţi, Amelia. Mă bucur că nu v-aţi răzgândit.

— Dumneavoastră vă gândiţi la Anglia, iar eu, la Spania, sper că ne vom putea armoniza interesele, spuse ea.

— Desigur, draga mea, este şi dorinţa mea. Acum vă voi prezenta persoanei care se va ocupa de instruirea dumneavoastră, comandantul Murray. El vă va pune la curent cu totul. Înainte, trebuie să semnaţi un document în care vă angajaţi la o totală confidenţialitate. Vă vom fixa şi onorariile, pentru că aceasta este o muncă.

Comandantul Murray era un bărbat cordial în jur de patruzeci de ani, care nu şi-a ascuns uimirea văzând-o pe Amelia.

— Dar câţi ani ai?

— Douăzeci şi doi.

— Dar eşti o copilă! Lordul James ştie care este vârsta dumitale? Nu putem câştiga războiul cu copii! protestă el.

— Nu sunt o copilă, vă asigur.

— Am o fată de cincisprezece ani şi un fiu de doisprezece, au aproape vârsta dumitale, răspunse el.

— Nu vă faceţi griji pentru mine, domnule comandant, sunt sigură că voi putea face ceea ce mi se va cere.

— Grupul de care răspund este alcătuit din bărbaţi şi femei ceva mai în vârstă, cel mai tânăr are treizeci de ani, nu ştiu ce voi face cu dumneata.

— Să mă învăţaţi tot ce pot fi eu în stare să învăţ.

Murray a prezentat-o celorlalţi membri ai grupului: patru bărbaţi şi o femeie, toţi britanici.

— Voi cu toţii împărtăşiţi aceeaşi calitate: cunoaşterea limbilor străine, le spuse Murray.

Dorothy, cealaltă femeie din grup, până să fie recrutată, fusese învăţătoare. Brunetă, nu foarte înaltă, avea în jur de patruzeci de ani, un zâmbet sincer şi deschis şi a simpatizat-o imediat pe Amelia.

Dintre ceilalţi membri ai grupului, Scott era cel mai tânăr, avea treizeci de ani, Anthony şi John erau trecuţi de patruzeci.

Comandantul Murray le-a explicat programul de antrenament.

— Veţi învăţa unele lucruri împreună, iar altele, specifice, în funcţie de calităţile voastre. Trebuie să scoateţi ce e mai bun din voi.

Comandantul Murray i-a prezentat instructorilor lor, iar la ora mesei, şi-a luat la revedere de la ei şi i-a convocat pentru a doua zi la ora şapte fix.

— Plecaţi şi odihniţi-vă, veţi avea nevoie.

— Vrei să bem câte o ceaşcă de ceai? îi propuse Dorothy Ameliei.

Amelia a acceptat cu plăcere. Dorea să se întoarcă acasă ca să stea de vorbă cu Albert, dar se temea că se va certa din nou cu el.

Dorothy s-a dovedit a fi o persoană foarte plăcută. I-a povestit Ameliei că este din Manchester, dar că fusese căsătorită cu un neamţ, astfel că vorbea germana curgător.

— Locuiam la Stuttgart, dar soţul meu a murit acum cinci ani făcând atac de cord şi am hotărât să mă întorc în Anglia. Nu mă lega nimic de locul acela, pentru că n-am avut copii. Nu-ţi poţi închipui cât de mult îmi lipseşte, dar aşa e viaţa. Cred că măcar fac ceea ce i-ar fi plăcut şi lui, nu-l suporta pe Hitler.

A pus-o la curent, de asemenea, cu cine erau ceilalţi membri ai grupului.

— Scott este celibatar, este fiul unui diplomat şi s-a născut în India, dar, fireşte, este britanic. A crescut la Berlin pentru că tatăl său a fost numit în funcţie acolo. A studiat limbile semitice la Oxford, ştii tu, ebraica, aramaica... În plus, stăpâneşte germana, precum şi franceza, cred că datorită unor relaţii de familie. Aparţine unei familii distinse. Anthony este profesor de germană şi este însurat cu o evreică. Cât despre John, a fost în armată şi, când a fost lăsat la vatră, a pus pe picioare o afacere: o şcoală de limbi străine. Se pare că are o uşurinţă uimitoare de a vorbi orice limbă. Un unchi al lui s-a însurat cu o exilată care l-a învăţat limba rusă, dar în afară de asta, vorbeşte spaniola, pentru că a fost cu Brigăzile Internaţionale în timpul războiului din Spania, unde a învăţat puţină maghiară, şi vorbeşte, de asemenea, destul de bine germana. John nu este însurat, dar se pare că e logodit de mai multă vreme.

Când s-a întors acasă, Amelia nu l-a găsit pe Albert. L-a aşteptat cu nerăbdare. Avea nevoie de el, mai ales de aprobarea lui. Depindea de el mai mult decât recunoştea ea însăşi, şi cu toate că ştia că relaţia lor nu avea un viitor, îşi spunea că, atâta timp cât se va putea, va fi cu el.

Albert a sosit mai târziu decât de obicei, dar părea mai binedispus decât în ajun.

— Am reuşit: prim-ministrul mă primeşte mâine, trebuie să pregătesc interviul. Îl vor publica mai multe ziare, în Statele Unite există mare interes în a cunoaşte cum va înfrunta Regatul Unit acest război. Şi ţie, cum ţi-a mers azi?
— Bine, presupun că greul va începe mâine. Azi am cunoscut grupul cu care voi lucra, par persoane cumsecade.
— N-am să i-o iert niciodată unchiului Paul că te-a convins să lucrezi cu el. Hotărârea pe care ai luat-o îţi va marca restul vieţii.
— Ştiu, dar nu pot să rămân cu braţele încrucişate după tot ce am văzut în Germania.
— Nu e războiul tău, Amelia.
— Nu, nu e războiul meu, mă tem că va fi al tuturor.

În următoarele trei luni, comandantul Murray a pregătit-o pe Amelia să devină agentă. A luat lecţii intensive de germană şi de rusă, a învăţat să pregătească explozivi, să descifreze coduri şi să utilizeze arme. Ea şi restul grupului începeau antrenamentul la şapte dimineaţa şi nu se întorceau acasă decât noaptea târziu.

Albert era îngrijorat pentru că o vedea epuizată, dar ştia că nimic din ce i-ar spune nu ar servi ca ea să dea îndărăt. Amelia se convinsese pe ea însăşi că, dacă Hitler ar fi învins, Anglia ar ajuta Spania să scape de Franco.

În lunile acelea, Amelia a păstrat permanent legătura cu familia ei din Madrid. Îi trimitea regulat bani unchiului ei Armando ca să ajute la întreţinerea surorii sale, Antonietta.

Amelia trăia tot cu Albert, dar îşi plătea cheltuielile şi asta o făcea să se simtă independentă şi aproape fericită.

Între timp şi după o rezistenţă neaşteptată şi eroică a soldaţilor finlandezi, Armata Roşie a pus totuşi mâna pe Finlanda, ceea ce a avut drept consecinţă excluderea Uniunii Sovietice din Societatea Naţiunilor.

Şi cu toate că Anglia şi Franţa erau oficial în război cu Germania de la invadarea Poloniei, numai în anul următor, în 1940, au început cu adevărat ostilităţile.»

— Bun, ajunşi în acest punct, poate că ar trebui să vorbiţi cu maiorul Hurley, îmi spuse lady Victoria. Cu toate că mi-au mai rămas câteva lucruri de spus, maiorul vă poate informa cu şi

mai multă precizie despre activităţile Ameliei Garayoa în serviciul secret. Ah, era să uit! V-am spus înainte că Amelia continua să păstreze permanent legătura cu familia sa; se pare că i-a vizitat în februarie 1940. Nu sunt sigură de acest fapt, dar am găsit o scrisoare a lui Albert către tatăl său în care povesteşte, printre altele, că Amelia era la Madrid.

Mi-am luat la revedere de la lady Victoria după ce mi-a promis că mă va mai primi ca să cercetez în continuare viaţa Ameliei Garayoa.

Eram într-atât de impresionat de ceea ce îmi povestise, încât am trecut cu vederea un e-mail trimis de Pepe. Acesta mă anunţa că, ţinând seama de faptul că nu mai dădeam semne de viaţă şi nici nu răspundeam la mesajele sale electronice, directorul publicaţiei hotărâse să înceteze colaborarea cu mine. Cu alte cuvinte: eram concediat. Adevărul este că nu îmi păsa, îmi părea rău doar pentru scandalul de care, cu siguranţă, nu mă va scuti mama de îndată ce va afla.

Cu toată insistenţa mea de a-l vedea cât mai curând, maiorul William Hurley m-a convocat la el acasă doar peste o săptămână.

Am sunat-o pe mama şi, aşa cum mă temeam, m-a tratat de parcă aş fi fost un adolescent pribeag. Era deja la curent cu faptul că fusesem concediat pentru că Pepe, dat fiind că nu-i răspundeam la e-mailuri, sunase acasă la mama să o întrebe dacă mai trăiesc.

— Nu ştiu ce ai de gând, dar te înşeli. Pe cine interesează viaţa acelei doamne? îmi reproşă ea din nou.

— Doamna aceea a fost bunica ta, aşa că te-ar putea interesa chiar pe tine.

— Dar ce vrei să spui?! Crezi că îmi pasă câtuşi de puţin de ceea ce a făcut acea Amelia? Nu-i bunica mea.

— Cum nu-i bunica ta? Doar asta mai lipsea să aud!

— Doamna aceea l-a abandonat pe fiul ei, pe tatăl meu, şi a dispărut. N-am auzit niciodată vorbindu-se despre ea şi nici nu m-a interesat vreodată de ce a făcut-o. Cu ce se va schimba viaţa mea dacă aş afla?

— Te asigur că viaţa bunicii tale a fost una *heavy*[103].

— Atunci, mă bucur pentru ea, sper că s-o fi distrat bine.

— Hai, mamă, nu te supăra!

---

[103] Grea (în limba engleză în original). (n.tr.)

— Să nu mă supăr? Trebuie să mă bucur că am un fiu cu capul în nori. Care, în loc să-şi ia viaţa în serios, se ocupă cu investigarea unei istorii irelevante a familiei?

— Te pot asigura că istoria Ameliei nu-i deloc irelevantă. Ar trebui să te intereseze, la urma urmelor este bunica ta.

— Să nu-mi mai vorbeşti despre această doamnă! Uite ce este, ori renunţi la această investigaţie, ori să nu mă mai suni să te scot din încurcături financiare. Ai vârsta să-ţi câştigi singur existenţa şi, dacă n-o faci, este pentru că nu vrei, aşa că eşti avertizat De acum înainte, singurul lucru pe care îl voi face pentru tine este să-ţi pun în faţă o farfurie cu mâncare când vei binevoi să mă vizitezi, dar să nu-mi mai ceri vreun împrumut ca să plăteşti ipoteca apartamentului, n-am de gând să-ţi dau nici măcar un euro.

Din perspectiva ei de mamă, avea dreptate, dar dintr-a mea, n-aveam de ales decât să merg mai departe. Nu numai că mă angajasem faţă de doña Laura şi de doña Melita, dar investigaţia se dovedea a fi ca o otravă căreia nu eram în stare să-i rezist.

7

I-am telefonat de la hotel profesorului Soler ca să-mi relateze, dacă îşi mai amintea, vizita Ameliei la Madrid în februarie 1940. Don Pablo nu s-a lăsat rugat şi mi-a cerut să merg la Barcelona ca să vorbim mai liniştiţi.

— Vreţi să vă povestesc ce am mai aflat? l-am întrebat eu după ce am luat loc în faţa lui, în biroul său.

— Nu mie trebuie să-mi dai socoteală. Poate că sunt unele lucruri despre care doamnele vor să rămână în familie.

— Dar, după cum aflu treptat, dumneavoastră aproape că faceţi parte din familie!

— Nu, greşeşti, tinere. Le voi fi veşnic recunoscător pentru ceea ce au făcut pentru mine, dar n-am niciun drept să ştiu mai mult decât vor ele să-mi spună. Dumneata continuă să potriveşti piesele acestui puzzle şi, când va fi complet, prezintă-le lor întreaga poveste.

Don Pablo, care în mod evident avea o memorie prodigioasă, mi-a povestit vizita aceea a Ameliei. O vizită pe care a calificat-o drept „dramatică”…

«Antoniettei i s-a agravat tuberculoza, iar don Armando şi doña Elena s-au temut pentru viaţa ei. Au trebuit să o interneze în spital şi don Armando i-a cerut Ameliei să vină de îndată la Madrid. Slăbise, dar părea mai liniştită, mai sigură pe ea însăşi. Cum a sosit, a insistat să meargă numaidecât la spital, iar verii ei, Laura şi Jesús, au însoţit-o. M-am dus şi eu, de fapt, oriunde mergea Jesús, mergeam şi eu.

Doña Elena şi Edurne o îngrijeau făcând cu schimbul, iar don Armando şi Laura veneau la spital de cum ieşeau de la slujbă. Lui Jesús nu i se permitea să meargă prea des, pentru că fusese şi el bolnav de tuberculoză şi doña Elena se temea să nu se îmbolnăvească din nou.

Amelia a îmbrăţişat-o pe sora ei şi a legănat-o ca pe un copil. Antonietta plângea emoţională, ţinea mult la Amelia şi suferea din cauza absenţei ei dar nu s-a plâns niciodată.

— Ce bine că ai venit! Acum chiar că o să mă fac bine!

— Sigur că o să te faci bine, altminteri o să mă supăr pe tine!

— Nu-mi spune asta, eu te iubesc atât de mult! protestă Antonietta.

Amelia a vorbit cu medicul care o îngrijea pe sora ei şi l-a somat să o salveze.

— Faceţi ce trebuie făcut, daţi-i tot ce are nevoie, dar dacă i se întâmplă ceva surorii mele... nu ştiu ce voi fi în stare să vă fac!

— Dar, domnişoară, cum îndrăzneşti să mă ameninţi! răspunse doctorul, evident supărat.

— Nu vă ameninţ, Dumnezeu să mă ferească să rostesc ameninţări, dar... Antonietta este tot ce mi-a mai rămas. Am fost lăsată fără familie, mi se va lua şi sora?

— Aici nu luăm nimic, facem tot ce putem ca să salvăm vieţi, dar sora dumitale este foarte slăbită şi răspunde greu la tratament.

— Spuneţi-mi ce trebuie să fac şi o voi face, să nu vă îndoiţi de asta.

— Adevărul e că nu putem face mai mult decât facem. Viaţa surorii dumitale nu se află în mâinile noastre, ci într-ale lui Dumnezeu. Dacă El hotărăşte s-o cheme, noi nu putem face nimic.

— Ce spuneţi?

— Că viaţa surorii dumitale, ca şi a noastră, depinde de Dumnezeu.

— Ei bine, eu nu cred aşa ceva. Chiar credeţi că Dumnezeu are nevoie de viaţa surorii mele? Pentru ce?

— Te rog, Amelia, nu te certa cu doctorul! îi ceru doña Elena, nervoasă din pricina turnurii pe care o lua conversaţia.

— Nu mă cert, mătuşă, sper doar ca Antonietta să primească îngrijirile de care are nevoie ca să depăşească boala, iar eu nu suport această resemnare cum că, dacă moare, este pentru că aşa a hotărât Dumnezeu.

— Dar, fiica mea, doctorul are dreptate, Tatăl Nostru Ceresc este cel care hotărăşte ceasul morţii noastre.

— Nu, mătuşă, nu. Nu cred că Dumnezeu a hotărât ca tatăl meu să moară împuşcat şi ca mama... ştii că mama a murit bolnavă, fără vlagă, neputând înfrunta boala din pricina înfometării, a suferinţei, a mizeriei. Pe tatăl meu l-au ucis gloanţele fasciştilor, nu Dumnezeu.

— Nu vreau să vorbeşti despre politică! Am suferit deja destul din cauza politicii. Vrei să-ţi amintesc de morţii mei? Ştii de ce nu mi-am pierdut minţile? O să-ţi spun, Amelia: pentru că eu

cred în Dumnezeu şi admit că El are motive pe care nu le înţeleg.

— Ei bine, eu nu mă voi resemna ca Antonietta să moară. O vom muta la alt spital, vom căuta alţi medici care s-o îngrijească şi care să nu se spele pe mâini, spunând că viaţa surorii mele nu depinde de ei, ci de Dumnezeu. Să nu-l băgăm pe Dumnezeu în asta.

Doña Elena era scandalizată de ceea ce spunea Amelia. A privit-o ca pe o necunoscută; de fapt, aşa şi era. Cu toate că Amelia părea fragilă ca înfăţişare, deodată ni se arăta schimbată.

În noaptea aceea, Amelia a rămas să o vegheze pe Antonietta, iar doña Elena şi Edurne s-au întors cu noi acasă. Doña Elena i s-a plâns lui don Armando de atitudinea nepoatei sale.

— Dacă ai fi auzit-o… Îţi spun, Armando, Amelia nu mai e aceeaşi persoană… Nu ştiu, are o amărăciune în adâncul sufletului…

— Şi te miră asta? Este aceeaşi amărăciune pe care o avem şi noi. Am pierdut o parte din familie, am rămas fără nimic, ea îşi câştigă existenţa în străinătate, ai pretenţia să fie tânăra drăgălaşă din trecut?

— Dar să pui la îndoială voinţa lui Dumnezeu… asta e prea mult, Armando.

— Vrei cumva ca Amelia să accepte că este voinţa lui Dumnezeu ca Antonietta să moară? Nu, doar nu vorbeşti serios. Crezi că a fost voinţa lui Dumnezeu ca biata ta verişoară, călugăriţa, să fie torturată şi asasinată de o bandă de fanatici? A fost oare voinţa lui Dumnezeu ca fratele meu să fie asasinat?

— Vorbeşti ca ea!

— Vorbesc cu glasul raţiunii. Ştii bine că sunt credincios, dar sunt unele lucruri… Amelia are dreptate, să-l lăsăm în pace pe Dumnezeu şi să-i cerem să ne dea putere să suportăm tot răul care ne înconjoară.

Amelia s-a străduit să găsească alt spital în care sora ei să fie îngrijită. A vizitat doi medici şi le-a cerut sfatul, dar amândoi i-au spus că totuna era un spital sau altul, că oamenii mureau zilnic de tuberculoză şi de alte boli, că totul depindea de rezistenţa

bolnavei. Dar Amelia nu se resemna şi insista să caute pe cineva care să-i dea speranţe.

Într-o după-amiază, când am mers cu toţii să o vedem pe Antonietta, acesteia i s-a făcut şi mai rău.

Îmi mai amintesc scena… a fost cumplită… Amelia îmbrăţişându-şi sora, cerea ţipând să o ajute cineva.

Jesús a început să tremure. Era un puşti foarte sensibil care ţinea mult la verişoara sa Antonietta; a fost prea mult pentru el să o vadă în starea aceea şi şi-a pierdut cunoştinţa. Cred că leşinul lui Jesús a servit ca, pentru câteva clipe, să revină calmul. Părinţii lui şi sora sa Laura au venit să-i dea primul ajutor. Una dintre călugăriţele care îngrijeau bolnavele din salonul acela a venit şi ea numaidecât. Nu ştiu dacă era sau nu o bună soră medicală şi nu îmi mai amintesc numele ei, dar o îngrijea cu delicateţe pe Antonietta şi s-a aşezat lângă Amelia.

— Sora ta are un înger păzitor care veghează asupra ei, şopti ea. Şi Dumnezeu o va ajuta, acum lasă-ne pe noi să avem grijă de ea.

Călugăriţa a împins-o blând pe Amelia ca să-i dea drumul surorii ei.

Amelia nu i-a răspuns, doar plângea, părea că nu o aude, dar poate că vocea caldă a călugăriţei a liniştit-o. Medicul a venit flancat de două călugăriţe şi ne-a cerut să ieşim din încăpere.

Am rămas cu Amelia pe culoar, aşteptând ca medicul să ne informeze despre starea Antoniettei. A întârziat multă vreme, îmi amintesc asta, pentru că doña Elena şi don Armando au avut timp să se întoarcă împreună cu Jesús, care era foarte palid şi o ţinea strâns de mână pe sora sa Laura.

— Cum te simţi, Jesús? se interesă Amelia, devenită un pachet de nervi.

— Mă simt mai bine…

— N-a fost nimic deosebit, spuse don Armando, l-a impresionat s-o vadă aşa pe Antonietta.

Când medicul a ieşit, Amelia s-a postat în faţa lui tremurând, se temea de ce ar fi putut spune.

— Liniştiţi-vă, a avut o criză, dar acum e mai bine. I-am făcut o injecţie care îi va alina durerea şi apăsarea de pe piept. Acum e cazul să se odihnească, ar fi mai bine să nu intraţi toţi în salon, pentru că îi luaţi aerul.

— Dar eu vreau să rămân cu sora mea.

— N-am nimic împotrivă să rămâneţi, dar să n-o obosiţi.

Don Armando a hotărât că era mai bine să ne întoarcem acasă şi Amelia să rămână cu Antonietta.

— Dar mâine devreme va veni Edurne să te schimbe, altminteri o să cazi şi tu la pat.

Călugăriţa probabil că nu greşea spunând că Antonietta avea un înger păzitor care veghea asupra ei, pentru că a început să-şi revină, până a fost în afara oricărui pericol. În ziua în care a fost externată şi Amelia a adus-o acasă, doña Elena organizase o mică petrecere. Mă rog, de fapt nu fusese o petrecere, ci făcuse rost, nu ştiu de unde, de făină, de untură şi de nişte rodii şi pregătise o prăjitură.

Antonietta era foarte slăbită, dar era fericită să se afle din nou acasă, cu familia ei.

Doña Elena ne instruise pe mine şi pe Jesús să nu facem nicio poznă care să o deranjeze pe Antonietta, iar lui Edurne îi dăduse o singură însărcinare: să o îngrijească pe bolnavă.

De îndată ce Amelia a văzut că starea surorii ei se ameliora, a anunţat că se întoarce în Anglia.

— Trebuie să muncesc, iar acum, mai mult decât oricând, ca să puteţi cumpăra medicamentele de care are nevoie Antonietta.

Amelia se îngrijea şi de întreţinerea mea, deoarece bunica era tot la spital, iar Lola nu dădea semne de viaţă. Don Armando făcuse tot posibilul să afle veşti despre Lola, dar fără niciun rezultat. Unii dintre vechii ei tovarăşi erau la închisoare, iar rudele lor comentau multe despre Lola: unii, că fusese împuşcată la Barcelona; alţii, că murise în timpul războiului; erau chiar şi unii care ne asigurau că fugise. Dar Amelia nu credea această ultimă posibilitate pentru că, spunea ea, dacă ar fi fost aşa, Lola m-ar fi căutat. Cât despre tatăl meu, era în continuare în Legiunea Străină, astfel că nici despre el nu ştiam mare lucru.

Don Armando şi doña Elena mă tratau ca pe un alt membru al familiei: bănuiesc că se resemnaseră să mă ţină la ei. Erau prea buni la suflet ca să nu se intereseze de mine; în plus, eu şi fiul lor Jesús ne aveam ca fraţii.

Înainte de a se întoarce la Londra, Amelia i-a cerut lui Edurne să meargă să o întrebe pe Águeda dacă i-ar permite să-şi vadă

fiul. Doña Elena a spus că nu e o idee bună, că, dacă ar afla Santiago, am pune-o pe Águeda într-o situaţie neplăcută şi poate că atunci ar fi chiar şi concediată. Don Armando a intervenit pentru nepoata sa.

— E logic să vrea să-l vadă pe Javier, măcar să încerce, căutând să fie discretă. Águeda este o femeie cumsecade, cu siguranţă că va face tot posibilul pentru ca Amelia să-şi vadă fiul.

Dar doña Elena insista ca Amelia să nu se ducă să-l vadă pe Javier şi atât de mare i-a fost insistenţa, încât don Armando a sfârşit prin a se certa cu ea şi, spre uimirea tuturor, în special a doñei Elena, i-a poruncit lui Edurne să meargă prin preajma casei lui Santiago ca să încerce să o convingă pe Águeda să-i permită Ameliei să-l vadă pe micuţul Javier.

Două zile a tot dat târcoale Edurne în apropierea casei lui Santiago până când a văzut-o pe Águeda ieşind. La început, femeia a refuzat ca Amelia să-l vadă pe Javier. Se temea de reacţia lui Santiago, dar, până la urmă, s-a îmblânzit, după ce Edurne i-a povestit cât de bolnavă era Antonietta şi cum se temuseră pentru viaţa ei. În momentul acela, nu am ştiut de ce, dar când Edurne s-a întors acasă după ce o văzuse pe Águeda, era nervoasă.

Águeda a chemat-o pe Amelia a doua zi după-amiază la poarta parcului Retiro, la fel ca data trecută. Laura a spus că o va însoţi. Temându-se de reacţia sa, nu voia ca verişoara ei să fie singură la întâlnire, iar doña Elena a hotărât ca eu şi Jesús să le însorim.

Îmi amintesc că în după-amiaza aceea era frig, dar, deşi era iarnă, soarele strălucea. Când am ajuns la poarta parcului, Águeda era deja acolo. Avea paltonul descheiat, părea că îi rămăsese mic pentru că se îngrăşase. Îl ţinea pe Javier de mână. Copilul încerca să se elibereze şi să o ia la fugă. Dar Águeda nu îi permitea.

Laura a trebuit să o ţină strâns pe Amelia ca să nu alerge către copil.

— Te rog, stăpâneşte-te şi încearcă să pară că întâlnirea a fost întâmplătoare, altfel Águeda nu ne va mai permite să ne apropiem de Javier.

Femeile au salutat-o pe Águeda şi Amelia l-a întrebat pe băieţel dacă vrea să-i dea un sărut. Javier s-a gândit de două ori până să mişte din cap în semn de refuz.

— Hai, fiule, dă-i un sărut acestei doamne atât de frumoase, îl îndemnă Águeda.

— Nu vreau, mamă, răspunse Javier.

Amelia părea că va izbucni în plâns. Probabil că i-a pricinuit o mare durere să-l audă pe Javier spunându-i Águedei „mamă”. Dar verişoara ei Laura i-a şoptit la ureche să se calmeze.

— Eşti cuminte, copile? întrebă Amelia.

— Da.

— Şi ce îţi place să faci?

— Să mă joc cu tata şi cu mama. Şi o să mă joc şi cu frăţiorul meu.

— Frăţiorul tău?

Amelia tremura.

— Da, voi avea un frăţior, nu-i aşa, mamă?

Águeda a privit-o neliniştită pe Amelia şi a putut să vadă acelaşi lucru pe care l-am văzut şi noi: disperare şi mânie.

— Vei avea un copil, Águeda?

— Da, doamnă.

— Te-ai măritat?

— Nu… nu, doamnă.

— Atunci, cum o să ai un copil?

Privirea îngheţată a Ameliei a făcut-o pe Águeda să-şi plece capul, ruşinată. Javier se uita la cele două femei neînţelegând ce se întâmplă, dar, conştient de tensiune, a început să se smiorcăie.

— Mamă, vreau să merg acasă.

— Mie… îmi pare rău, doamnă.

— Dormi în patul meu?

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu-mi spuneţi asta! Ce vreţi să fac? Eu… Don Santiago este foarte bun cu mine şi eu îl iubesc mult pe copil şi vedeţi şi dumneavoastră că şi copilul mă iubeşte pe mine. Sunt lucruri care se întâmplă, ştiţi bine… l-aţi părăsit pe soţul dumneavoastră.

— Cum îndrăzneşti să te compari cu mine?! Eu nu m-am vârât în patul niciunui bărbat însurat, nici nu i-am furat vreunei mame dragostea fiului ei.

Javier a început să plângă, speriat de tonul Ameliei, care deabia îşi mai putea stăpâni furia.

— Pentru numele lui Dumnezeu, doamnă, nu vorbiţi aşa în faţa copilului!

— Cum ai îndrăznit?! Le-ai fost recomandată părinţilor mei ca o persoană decentă, dar n-ar fi trebuit să avem încredere în tine, la urma urmelor, ai rămas însărcinată fără să fii măritată.

— Te rog, Amelia, nu te înjosi astfel! spuse Laura, încercând să o ia de-acolo pe verişoara ei.

— N-aveţi dreptul să mă judecaţi, nu sunteţi mai bună decât mine şi dacă n-aveţi dragostea fiului dumneavoastră, nu-i vina mea, dumneavoastră l-aţi părăsit.

Laura a trebuit să o ţină strâns pe Amelia ca să o împiedice să o plesnească pe Águeda. Eu şi Jesús rămăseserăm încremeniţi de violenţa acelei scene.

— Să mergem, Amelia. Iar tu, Águeda, nu trebuie să-i răspunzi aşa doamnei, nu uita cine eşti, n-ai niciun drept s-o judeci şi, cu atât mai puţin să-i vorbeşti aşa despre fiul ei.

Águeda, biata femeie, nu ştia ce să facă, părea că avea să izbucnească în plâns.

Laura a apucat-o de braţ pe verişoara ei şi a tras de ea, silind-o să meargă. Eu şi Jesús le-am urmat, fără să îndrăznim să spunem ceva. Am văzut perfect cum tremura Amelia. Când am ajuns acasă, am găsit-o pe doña Elena foarte agitată, certându-se cu don Armando. Au tăcut când ne-au văzut intrând.

— Unchiule, nu ştiţi ce s-a întâmplat!

Amelia se aruncă plângând în braţele lui don Armando.

— Îmi pot imagina, mătuşa ta tocmai îmi povestea ceva ce păstrase în secret, de aceea nu voia s-o vezi pe Águeda.

— Dar ştiaţi…?

Amelia o privea pe doña Elena aşteptând un răspuns.

— Da, fata mea, da, ştiam că Águeda este însărcinată cu Santiago, că trăiesc în concubinaj. Nu ţi-am spus ca să nu-ţi provoc o altă durere, ai suferit deja destul.

— Dar, mătuşă, ar fi trebuit să-mi spui, se văită Amelia.

— Nu mi-a spus nici măcar mie, afirmă don Armando.

— Nu voiam să sufere nimeni; dacă am greşit, vă cer iertare, dar intenţia mea a fost bună, se scuză doña Elena.

— Cum aţi aflat? întrebă Amelia, care se observa că face un mare efort ca să nu o înfrunte pe mătuşa ei.

— Pentru că au intrat în gura lumii. Am aflat cu ocazia unei vizite acasă la doña Piedad. Ştii că, înainte de război, doña Piedad şi soţul ei aveau mai multe cofetării de la care ne plăcea să cumpărăm. Războiul i-a lăsat fără nimic; biata femeie este văduvă şi bolnavă şi merg s-o văd din când în când. Acolo am aflat de relaţia dintre Santiago şi Águeda. Soţul tău a făcut-o stăpâna casei; chiar dacă n-o duce la prietenii lui, iese cu ea şi cu Javier. Fiul tău crede că Águeda este mama lui şi Santiago îngăduie ca el să creadă asta.

— Da, presupun că e modul lui de a mă pedepsi. Ştie că nu mă pot plânge că Águeda s-a vârât în patul meu, dar am dreptul s-o fac de supărare, pentru că m-a lipsit de dragostea fiului meu.

— Îmi pare rău, Amelia, şopti don Armando pe când o îmbrăţişa pe nepoata sa, poate că ar trebui să rămâi şi să lupţi pentru fiul tău. Vom merge să-l vedem pe Santiago, voi vorbi cu el şi îl voi face să înţeleagă că nu-l poate lăsa pe Javier fără adevărata lui mamă. Nu cred că don Manuel şi doña Blanca sunt de acord cu ce face fiul lor. Am putea vorbi cu ei…

— Nu, unchiule, este în zadar. Îl cunosc bine pe Santiago. M-a iubit atât de mult, încât dragostea i s-a transformat în ură şi nu mă va ierta niciodată. O merit cu vârf şi îndesat; de altfel, nici eu nu mă pot ierta. Şi atunci, cum aş putea să-i cer lui să mă ierte? Meritam o pedeapsă şi Dumnezeu m-a pedepsit din plin. Sper doar ca, atunci când Javier va fi mare, să mă asculte şi să mă ierte.»

Don Pablo rămase tăcut, părea că retrăieşte scena.

Şi eu am rămas tăcut, aşteptând să-mi mai povestească ceva.

— Bine, Guillermo, acum va trebui să te întorci din nou la Londra şi să continui acolo anchetele tale, spuse don Pablo pe un ton grav.

— A naibii Amelia! Am fost surprins că a tratat-o pe Águeda ca pe o stricată. Şi asta, după ce străbunica mea fusese comunistă şi o femeie mai mult decât frivolă pentru acea epocă.

— O judeci pe Amelia?

— Nu, nu asta-i intenţia mea, doar că am fost surprins că a tratat-o aşa pe biata Águeda, care, între noi fie vorba, pentru mama, ea este bunica ei, iar pentru mine, străbunica.

— Amelia era rănită profund şi ea însăşi se judeca cu asprime. Dar, la urma urmelor, noi toţi suntem produsul epocii noastre, iar ea fusese educată ca o domnişoară din burghezia luminată.

— Educată, într-adevăr, dar ea însăşi a încălcat toate convenienţele sociale ale epocii.

— Da, dar nu înceta să fie cine era, nu se putea detaşa de educaţia primită. În ceea ce priveşte faptul că străbunica dumitale a fost comunistă, eu n-aş merge atât de departe. S-a îndrăgostit de Pierre Comte, care era într-adevăr comunist, dar, de fapt, ea era o tânără idealistă cu capul plin de gărgăuni şi care n-avea o idee exactă despre ce însemna să fie comunistă.

M-am întors la Londra şi le-am telefonat lui lady Victoria şi maiorului Hurley. Lady Victoria era pe Coasta de Azur la un campionat de golf. Trădătoarea! Cât despre maiorul Hurley, m-a primit cu trei zile mai târziu decât fusese prevăzut.

Maiorul avea informaţii precise despre tot ce îmi povestise ruda sa, lady Victoria; mi-a arătat chiar şi câteva note pe care le lăsase aceasta, pentru cazul în care i-ar fi putut fi de ajutor când avea să vorbească cu mine. Astfel că a intrat direct în subiect şi mi-a amintit, încă o dată cu o expresie posomorâtă, că nu are timp de pierdut, un mod de a-mi spune că îl iroseşte cu mine.

Maiorul Hurley îşi începu relatarea.

«La mijlocul lunii martie 1940, Amelia Garayoa a fost înrolată în unitatea comandantului Murray. Regatul Unit trecea printr-o situaţie foarte delicată, agravată de război. Chamberlain şi Halifax întreţinuseră cu Germania o politică de conciliere care nu dăduse niciun rezultat; dacă au făcut-o, a fost pentru că erau conştienţi de faptul că, şi în cazul în care ar fi câştigat un nou război, asta ar fi însemnat o ruinare iremediabilă pentru economia şi finanţele ţării. De aceea, tinere, unii istorici au emis judecăţi prea severe atunci când au examinat politica aceea de antantă pe care Chamberlain a pus-o în aplicare faţă de Germania lui Hitler. Dar, în pofida a tot ce vă spun, Churchill avea dreptate: pe termen lung, ar fi fost imposibil să se menţină politica de antantă faţă de Germania, pur şi simplu pentru că Hitler dorea războiul.

Domnişoara Garayoa a fost înrolată în postul ei în care a continuat antrenamentul, aşa cum continua şi relaţia ei

sentimentală cu Albert James. Pentru o vreme, articolele acestuia publicate în ziarele britanice au fost cele mai dure şi mai tăioase care s-au scris înainte de război împotriva lui Hitler.

La 9 aprilie, fără o declaraţie prealabilă de război, armata germană a invadat Danemarca şi Norvegia; invazia aceea a fost cunoscută sub numele de Operaţiunea Weserübung, iar la 5 mai, a început ofensiva împotriva Franţei. La 10 mai, aceeaşi zi în care Churchill devenea prim-ministru, înfiinţând, în plus, funcţia de ministru al Apărării, Germania a invadat Belgia, Luxemburgul şi Ţările de Jos. Acel eveniment a fost cunoscut ca *Blitzkrieg* sau „războiul fulger”. La 12 mai, nemţii au străpuns Linia Maginot[104], iar la 15 mai, Ţările de Jos s-au predat, iar germanii au ajuns până în împrejurimile Parisului şi au bombardat sudul Angliei. Îţi faci o idee despre ce se întâmpla în zilele acelea?

Lordul Paul James l-a întrebat pe comandantul Murray dacă unitatea sa era gata de acţiune şi răspunsul a fost afirmativ. Înainte de sfârşitul anului 1940, Amelia avea să participe la două operaţiuni. În iunie, comandantul Murray i-a reunit pe membrii echipei sale ca să-i anunţe că intrau în acţiune şi ca să le dea ordinele corespunzătoare.

— A sosit momentul să acţionaţi. Nu-i nevoie să vă explic ce s-a întâmplat: trupele Wehrmachtului[105] au ocupat mare parte din Franţa, Olanda şi Belgia. Prim-ministrul Franţei, Paul Reynaud[106], a fost demis şi înlocuit cu mareşalul Pétain[107]. E vreunul dintre voi care preferă să renunţe acum?

Au răspuns cu toţii că nu, păreau dornici să intre în acţiune.

— Bine, mă voi întâlni separat cu fiecare dintre voi. Niciunul nu trebuie să ştie ce fac ceilalţi; începând din acest moment, nu puteţi discuta cu nimeni, nici cu familia, nici cu prietenii voştri cei mai apropiaţi scopul misiunii voastre.

---

[104] Linie de fortificaţii şi de apărare construită în Franţa de-a lungul graniţei cu Germania şi Italia, construită după Primul Război Mondial, în perioada 1930–1940. (n.tr.)

[105] Forţa de Apărare, denumirea forţelor armate reunite ale Germaniei naziste, în perioada 1935–1945 (în limba germană, în original). (n.tr.)

[106] Om politic francez (1878–1966), prim-ministru al Franţei între 21 martie şi 16 iunie 1940. (n.tr.)

[107] Phihppe Pétain (1856–1951), om politic, şeful Statului Francez de la Vichy instalat cu aprobarea ocupanţilor germani între 1940–1944 şi devenit colaboraţionist al regimului nazist. (n.tr.)

Amelia a fost ultima care a primit ordine de la Murray. O lăsase la urmă în mod deliberat, pentru că, deşi o considera în stare să ducă la îndeplinire misiunea pe care avea să i-o încredinţeze, tinereţea ei nu înceta să-l îngrijoreze.

— Vreau să vă întoarceţi în Germania.

— În Germania?

— Da, aveţi acolo prieteni importanţi.

— Cunosc câteva persoane, dar nu ştiu dacă sunt importante.

— Lordul James m-a informat că dumneavoastră cunoaşteţi un ofiţer din armată, pe comandantul Max von Schumann, un aristocrat însurat cu o admiratoare fanatică a lui Hitler, deşi el face parte dintr-un grup opus naţional-socialismului, greşesc cumva?

— Nu, este adevărat.

— Cred că dumneavoastră şi Albert James, nepotul lordului James, aţi adus un mesaj al acelui grup din care face parte von Schumann. Ştiu, de asemenea, că aţi ajutat o tânără evreică să scape de persecuţii.

— Da, aşa este, eu nu v-am spus nimic, pentru că n-am crezut necesar.

— Dar obligaţia mea este să cunosc totul despre agenţii cu care vom lucra.

— Înţeleg.

— Bine, este de preferat să vă întoarceţi în Germania şi să ne trimiteţi toate informaţiile pe care Max von Schumann vi le poate furniza în legătură cu mişcările armatei. Este de importanţă vitală să ştim dacă pregătesc invazia insulelor britanice. După ce armata germană a ocupat Franţa şi după cele întâmplate la Dunkerque[108], prim-ministrul trebuie să ia decizii şi pentru asta, informaţiile sunt indispensabile.

— Baronul von Schumann nu-şi va trăda niciodată ţara; nu cred să fie cu putinţă să-mi încredinţeze vreo informaţie relevantă.

— Von Schumann şi dumneavoastră sunteţi vechi prieteni, astfel că vă bucuraţi deja de încrederea sa.

---

[108] Oraş portuar în nordul Franţei, situat la 10 kilometri de graniţa cu Belgia. În 1940, peste 330.000 de soldaţi francezi şi britanici staţionaţi aici au fost îmbarcaţi şi evacuaţi către Marea Britanie pentru a fi salvaţi din calea înaintării trupelor germane. (n.tr.)

— Dar nu-mi va încredinţa niciodată vreo informaţie care ar putea pune în primejdie Germania.
— Nu e vorba să i-o cereţi. Mergeţi la Berlin, vedeţi, ascultaţi şi trageţi concluziile.
— Trebuie să ştie că sunt agentă?
— Pentru propria dumneavoastră siguranţă şi pentru a lui, e mai bine să nu ştie nimic. Chiar dumneavoastră trebuie să susţineţi că n-aţi colabora niciodată cu noi. Trebuie să găsim o acoperire care să justifice prezenţa dumneavoastră la Berlin.
— Poate că... mă rog, nu ştiu dacă va servi la ceva, dar tatăl meu avea afaceri la Berlin, i s-a expropriat întreprinderea pentru că asociatul său era evreu, dar contabilul a salvat mai multe utilaje pe care le-a închiriat şi o parte din acele câştiguri revine familiei mele...
— Splendid! N-am fi putut găsi o scuză mai bună ca să justificăm prezenta dumneavoastră la Berlin.
— Cum voi trimite informaţiile în cazul în care le-aş obţine?
— Veţi scrie scrisori unei prietene din Spania în care îi veţi povesti lucruri banale, utilizând fireşte un cod.
— Unei prietene din Spania?
— Prietena aceea nu există. Veţi trimite scrisorile la o adresă la care le va primi o femeie foarte amabilă care colaborează cu noi. Ea ne va transmite scrisorile şi noi le vom decodifica. Să scrieţi numai când aveţi ceva relevant de comunicat.
— Cât timp va trebui să rămân la Berlin?
— Nu ştiu. Credeţi că veţi putea pleca acolo peste două zile sau aveţi nevoie de mai mult timp pentru a vă pune în ordine treburile personale?
— Cum voi merge?
— Veţi merge mai întâi la Lisabona. De acolo, în Elveţia, de unde veţi lua un tren până la Berlin.
Era trecut cu puţin de ora cinci când s-a întors în apartament şi s-a mirat să-l găsească pe Albert în bibliotecă, ascultând muzică şi bând whisky.
— Ce sărbătoreşti? îl întrebă ea curioasă, dat fiind că nu obişnuia să bea la ora aceea din zi.
— Am o veste importantă. Vino să-ţi torn un pahar, avem ceva de sărbătorit.
Amelia a acceptat whisky-ul. Şi-a zis că va avea nevoie de el ca să-i spună lui Albert că peste două zile urma să se întoarcă la

Berlin ca să facă faţă primei sale misiuni ca agentă a Serviciului Secret britanic.

— Mi-a telefonat tatăl meu ca să-mi spună că Rahel a sosit cu bine la New York şi că, graţie prietenilor care lucrează cu guvernatorul, s-au putut rezolva formalităţile de imigrare. Slavă Domnului, este teafără şi nevătămată cu familia ei. Este sau nu o veste importantă?

Aşa era, şi Amelia s-a bucurat, mai ales pentru că se temea de reacţia lui Albert când îl va anunţa că pleacă. A băut o înghiţitură zdravănă de whisky şi, după ce au vorbit puţin despre Rahel, i-a spus că trebuie să-l anunţe ceva.

— Sper să fie altă veste bună, n-aş vrea să-mi spui nimic care să ne umbrească bucuria pentru povestea cu Rahel.

— M-au trimis la Berlin, plec peste două zile.

Albert a rămas privind-o fix, neştiind ce să spună.

— Trebuia să se întâmple într-o zi, şopti el, luându-şi privirea de la Amelia.

— Nu mă aşteptam să fie atât de curând… nu ştiu ce să-ţi spun.

— Nimic, nu-mi spune nimic. Să te iubesc devine o aventură complicată, dar nu-mi pot schimba sentimentele faţă de tine. Din primul moment am ştiut că relaţia noastră nu va fi uşoară şi îţi mărturisesc că m-am temut mereu că te voi pierde. Eşti atât de imprevizibilă… Niciodată nu-l voi ierta pe unchiul Paul că te-a convins să te înrolezi în serviciul secret şi dacă ţi se va întâmpla ceva…

— Nu mi se va întâmpla nimic. Vor doar să merg la Berlin, scopul fiind acela de a încerca să aflu dacă Hitler are de gând să invadeze Anglia.

— Aşa, tam-nesam, de parcă ar fi atât de uşor! Ei ştiu că asta nu-i o misiune pentru o puştoaică. Ar trebui să trimită agenţi experimentaţi. Cum vei obţine aceste informaţii?

— Vor să stabilesc legătura cu Max şi cu grupul său. Nu uita că Max este comandant în armată, cu siguranţă că are acces la anumite informaţii care ne vor fi utile.

— Te rog, Amelia, nu fi naivă! Crezi că Max îţi va spune ce are de gând să facă armata? Văd că nu-l cunoşti.

— Nu te înţeleg… Max este membru al opoziţiei şi îl urăşte pe Hitler, răspunse ea fără prea multă convingere.

— Da, şi va face tot posibilul să-l răstoarne de la putere, dar nu va trăda niciodată Germania. Asta e nuanţa pe care cred că n-ai înţeles-o.

Amelia nu a ştiut ce să răspundă. Ştia că Albert avea dreptate. Când comandantul Murray i-a explicat misiunea, nu i se păruse complicată, dar Albert o aducea cu picioarele pe pământ.

— Trebuie să încerc.

— Da, presupun că trebuie s-o faci. Şi cu noi ce se va întâmpla?

— Nu ştiu ce vrei să spui…

— Ai pretenţia să te dedici spionajului, în vreme ce eu te aştept cu răbdare, rugându-mă să nu ţi se întâmple nimic rău până când te vei întoarce din fiecare misiune?

— Eu… de fapt, n-am nicio pretenţie, nu-ţi cer să mă aştepţi…

— Cred că nu te-ai gândit la mine, ştii de ce? Pentru că n-ai făcut-o niciodată, pur şi simplu sunt aici, dar dacă n-aş fi, nici nu ţi-ai da prea mult seama.

— Nu spune asta! Nu-i adevărat! Eu… eu te iubesc, poate că nu aşa cum aştepţi tu, nici cum meriţi, dar te iubesc, în felul meu, te iubesc.

— Asta-i problema: felul tău de a mă iubi.

Amelia Garayoa a ajuns la Berlin pe 10 iunie, aceeaşi zi în care Italia a declarat război Franţei şi Regatului Unit. A răsuflat uşurată când a ieşit din gara Berlin. Poliţia nu a părut să-i acorde atenţie. Era o femeie ca oricare alta, cărând o valiză şi o geantă. Amelia a căutat să meargă cu pas hotărât. Comandantul Murray o avertizase că, dacă germanii ajungeau să o suspecteze, ar fi împuşcat-o ca spioană.

S-a îndreptat direct către casa lui Helmut Keller, contabilul întreprinderii tatălui ei şi a lui herr Itzhak. În ultimele două zile, schiţase un plan precis. Se gândea să-i ceară lui herr Helmut să-i închirieze o cameră. Nu-şi putea permite să se instaleze din nou în hotelul Adlon şi s-ar simţi mult mai în siguranţă locuind într-o casă; pe deasupra, dacă el o primea, îi va servi drept acoperire, deoarece putea să treacă oricând drept o invitată a familiei şi să dovedească vechile legături care îi uneau, atât de familie, cât şi comerciale.

Herr Helmut s-a bucurat văzând-o din nou. Soţia lui, Greta, era în continuare bolnavă şi acel bărbat cumsecade o îngrijea cu atenţie, ocupându-se în plus şi de treburile casei.

— Bine cel puţin că acum îmi fac mare parte din munca de contabil acasă; altfel, n-aş putea să mă ocup de Greta.

L-a mirat propunerea Ameliei, dar nu a şovăit să accepte să o aibă drept oaspete.

— Nu trebuie să-mi plăteşti nimic, mi-e de-ajuns cu ce câştig.

— Îmi faceţi o mare favoare primindu-mă acasă la dumneavoastră, m-aş simţi foarte singură într-un hotel. Nu e vorba că aş putea să vă plătesc mult, sar v-ar prinde bine măcar câteva mărci şi bineînţeles că voi contribui la cheltuielile pentru masă şi o să vă ajut cât pot să o îngrijiţi pe soţia dumneavoastră.

Nici Greta nu a fost împotrivă să o primească pe Amelia ca oaspete. Femeia simţea o deosebită simpatie pentru tânăra spanioloaică şi încă şi-l mai amintea pe tatăl ei, don Juan, un adevărat domn şi, pe deasupra, foarte generos. Va avea cu cine să stea la taifas în afară de soţul ei, acum, când îşi petrecea cea mai mare parte a timpului în pat. Avea astm şi obosea la fiecare pas.

Camera Ameliei era mică, înainte folosită ca debara.

— Aş vrea să poţi sta în camera fiului meu Frank; dar, cu toate că nu vine des pentru că e în armată, mama lui doreşte ca el să aibă în continuare camera lui ca atunci când locuia cu noi.

— Mă voi simţi bine aici, herr Helmut, n-am nevoie de mai mult, în afară de pat şi o masă cu un scaun, dulapul este încăpător; serios că n-am nevoie de nimic mai mult.

Amelia le-a spus că acum, când a izbucnit războiul între Anglia şi Germania, avea de gând să se întoarcă în Spania şi să caute de lucru, dar fiindcă Germania devenise cea mai puternică naţiune din Europa, se gândise să-şi perfecţioneze germana şi să încerce să pună din nou în funcţiune vechea afacere de familie. Deoarece herr Helmut salvase mai multe utilaje, ar putea să o înveţe cum funcţiona afacerea înainte de război şi posibilitatea de a o prelua din nou. În plus, le-a dat de înţeles că dorea să-şi revină după un necaz personal.

Bărbatul acela cumsecade a acceptat tot ce îi spunea Amelia, dar mai târziu avea să-i mărturisească soţiei sale că, după

părerea sa, tânăra poate că fugea de vreo dezamăgire sentimentală, şi s-a referit la chipeşul jurnalist american care o acompaniase în călătoria anterioară.

În după-amiaza zilei următoare sosirii sale la Berlin, Amelia s-a îndreptat către casa profesorului Karl Schatzhauser. Se gândea că era mai bine să reia legătura cu şeful acelui grup de opoziţie, în loc să o facă direct cu Max.

Profesorul Schatzhauser nu părea foarte surprins să o vadă. A poftit-o la el în birou şi i-a oferit o ceaşcă de ceai.

— Aduci veşti de la Londra? Se va ţine seama de noi? o întrebă el fără altă introducere.

— Am transmis mai departe tot ce ne-aţi spus. Fireşte că prima lor grijă sunt planurile pe care le poate avea Führerul în privinţa Angliei.

— Înţeleg, pe englezi îi preocupă în primul rând ceea ce li s-ar putea întâmpla lor, nu-i aşa?

— Cu greu v-ar putea ajuta dacă nu se pot ajuta pe ei înşişi, nu credeţi?

— Şi prietenul dumitale, domnul James? El de ce nu este aici?

— Albert este jurnalist şi modul lui de a apăra libertatea constă în relatarea a tot ce vede. Vă asigur că articolele sale din ziarele britanice şi din Statele Unite au produs un mare impact. L-a descris pe Führer ca fiind cel mai mare pericol şi vă asigur că în Statele Unite cronicile lui au provocat un mare şoc, pentru că acolo mulţi cred că nu-i priveşte ceea ce se întâmplă în Europa.

— Aşa că dumneata lucrezi pentru britanici, dar nu şi domnul James. Păcat! Mi s-a părut un om dintr-o bucată, în care poţi avea încredere. Dumneata eşti foarte tânără şi, pe deasupra, spanioloaică, cum de lucrezi pentru britanici?

— Oh, nu, să nu credeţi că lucrez pentru britanici! Sunt doar un curier. Şi dacă fac asta este tocmai pentru că sunt spanioloaică şi am speranţa ca acest război să ne ajute să ne eliberăm de Franco!

— Dumneata vrei ca războiul să se mute şi în Spania?

— Eu vreau ca dumneavoastră să-l înfrângeţi pe Hitler, şi un Hitler înfrânt ar însemna că Franco ar rămâne fără principalul său aliat, în afară de Duce.

— Un sfârşit demn de toată lauda, dar permite-mi să-ţi spun să nu te încrezi prea mult.

— Şi nici n-o fac, dar nici nu pot rămâne cu braţele încrucişate.

— Bine, acum explică-mi exact ce anume doresc prietenii dumitale de la Londra şi eu îţi voi spune la rândul meu ce aşteptăm noi de la ei.

Amelia a fost destul de ambiguă ca să nu se angajeze la nimic şi nici să ceară ceva ce ştia că nu poate obţine. Misiunea ei avea puţin de-a face cu soarta grupului opozant pe care îl conducea profesorul Karl Schatzhauser. Ceea ce îi ordonase comandantul Murray era să afle tot ce îi stătea în putinţă, prin Max von Schumann, din mişcările Wehrmachtului. Sigur că pentru asta trebuia să acorde atenţie grupului condus de profesorul Schatzhauser.

Profesorul Schatzhauser i-a propus ca a doua zi să-l însoţească la un dineu.

— Vom lua cina în casa unor buni prieteni, va participa şi dragul nostru Max şi părintele Müller, care îţi va rămâne recunoscător dumitale şi domnului James pentru ce aţi făcut pentru Rahel. Se va bucura să afle că e teafără şi nevătămată la New York.

Amelia era surprinsă de veselia şi de lipsa de griji în care păreau să trăiască berlinezii. Pe străzile oraşului, femeile se plimbau cu copiii lor, străine de orice necaz, cabaretele continuau să fie pline până la refuz, iar comercianţii îşi etalau mărfurile, nepăsători la tot ce nu însemna satisfacerea clientelei.

Cu toate că la Londra populaţia era conştientă de război, reîmbarcarea soldaţilor de pe plajele de la Dunkerque fusese urmărită cu nelinişte.

La întoarcerea acasă la herr Helmut, Amelia a intrat într-o prăvălie ca să cumpere ceai şi cozonac, cu gândul să-i facă o plăcere lui frau Greta. Femeia se arăta amabilă şi binevoitoare faţă de ea.

Amelia îşi spunea că făcuse bine instalându-se în casa aceea. Asta îi permitea să treacă şi mai neobservată, cu toate că la Berlin, în zilele acelea, mii de ochi păreau că iscodesc până în interiorul caselor.

Greta s-a arătat recunoscătoare pentru ceai şi cozonac şi i-a propus Ameliei să-l bea împreună. Herr Helmut nu se întorsese

încă acasă, deoarece plecase să ducă registrele de socoteli la o prăvălie căreia îi ţinea contabilitatea. Omul acela cumsecade muncea cât îi stătea în putinţă ca să câştige îndeajuns pentru întreţinerea Gretei, mai ales pentru tratamentul costisitor al bolii ei.

Profesorul Schatzhauser a ajuns acasă la soţii Keller ca să o ia pe Amelia. Herr Helmut i-a deschis uşa şi l-a invitat înăuntru, dar Amelia era deja gata, aşa că au plecat imediat.

Amelia le spusese soţilor Keller că profesorul Schatzhauser era un vechi prieten al tatălui ei şi că se oferise cu amabilitate să o ajute cu tot ce ar fi avut nevoie în timpul şederii ei la Berlin.

Profesorul Schatzhauser conducea o maşină veche de culoare neagră şi nu părea foarte comunicativ.

— Sunteţi îngrijorat? întrebă Amelia.

— Max m-a prevenit că vor mai veni doi oaspeţi importanţi, amiralul Canaris şi aghiotantul său, Colonelul Hans Oster. Sunt doi oameni importanţi, dat fiind rangul lor militar şi poziţia lor socială.

— Ce le veţi spune despre mine?

— Nimic ce n-ar trebui să ştie, dar, fireşte, vor încerca să afle totul despre dumneata prin propriile mijloace, care sunt multe.

— Asta presupune vreun pericol?

— Sper că nu, să fim încrezători că nu, cu un anumit prilej chiar ne-au ajutat. În orice caz, draga mea, nimic nu e mai bun decât să spui adevărul şi, întrucât dumneata te afli la Berlin cu o misiune foarte lăudabilă, aceea de a încerca să recuperezi afacerea familiei dumitale, n-ar trebui să ne facem griji, nu crezi?

Casa lui Manfred Kasten era aproape de palatul Charlottenburg. Era o reşedinţă cu două nivele în stil neoclasic, înconjurată de o grădină în care predominau mai multe sălcii şi câţiva brazi.

I-a primit soţia amfitrionului, doamna Kasten, o femeie trecută de şaizeci de ani, cu părul alb, înaltă şi subţire.

— Profesore Schatzhauser, ce bucurie să vă revăd! Veniţi însoţit de o tânără foarte frumoasă… poftiţi, intraţi. Îl veţi găsi pe Manfred în bibliotecă stând de vorbă cu un prieten al dumneavoastră, baronul von Schumann. Sper că în noaptea

aceasta vă veţi bucura de petrecere şi nu vă veţi angrena în discuţii politice, îmi promiteţi?

Helga Kasten a zâmbit încrezătoare, oferindu-le câte o cupă de şampanie. I-a lăsat imediat, ca să se ocupe de alţi invitaţi.

Profesorul a luat-o de braţ pe Amelia şi s-a îndreptat cu ea spre bibliotecă, dar Ludovica von Waldheim le-a ieşit în întâmpinare.

— Ia te uită, iubitul profesor Schatzhauser şi domnişoara Garayoa! Nu ştiam că sunteţi la Berlin…

— De-abia am sosit.

— L-aţi părăsit pe chipeşul domn James? În locul dumneavoastră, n-aş face-o, nu sunt mulţi bărbaţi ca el.

— Albert are obligaţii profesionale, dar de îndată ce va putea, mi se va alătura.

— Şi cum de v-a permis să veniţi singură?

— Sunt invitată de nişte vechi prieteni ai părinţilor mei. Tatăl meu importa utilaje germane şi voi încerca să recuperez afacerea familiei, îi explică Amelia, deranjată de interogatoriul la care o supunea Ludovica. Ce mai face soţul dumneavoastră, baronul? întrebă la rândul ei.

— Soţul meu este bine, mulţumesc. Acum se află în bibliotecă discutând politică împreună cu prietenii săi. Vă interesează politica?

— Strictul necesar, baroană.

— Aşa îmi place! Bărbaţii încurcă totul, sunt incapabili să se bucure de viaţă. Trebuie să veniţi la noi acasă, vom vorbi de ale noastre, îmi acceptaţi invitaţia?

— Desigur, voi fi încântată.

— Locuiţi la hotelul Adlon, nu-i aşa?

— Nu, v-am spus că sunt invitată de nişte prieteni ai părinţilor mei şi sunt oaspetele lor.

— E totuna, trimiteţi-mi vorbă când puteţi veni, spuse Ludovica pe când se îndepărta de ei.

— Ai grijă cu baroana, îi atrase atenţia profesorul Schatzhauser, e evident că n-are încredere în dumneata.

— Nici eu n-am încredere în ea.

— Bine faci, dacă baroana ar şti de activităţile noastre, ar putea să ne denunţe.

— N-ar putea s-o facă, ar trebui să-l denunţe şi pe soţul ei.

— Dacă e cazul, poate că ar face-o. Este o nazistă convinsă. A fost o imprudenţă din partea lui Max s-o aducă la acest dineu, dar presupun că n-a avut de ales, la urma urmelor, este soţia lui.

Amiralul Wilhelm Canaris s-a dovedit a fi un bărbat încântător, care părea că citeşte în sufletul Ameliei pe când o cerceta cu privirea. A demonstrat o bună cunoaştere a situaţiei din Spania şi a supus-o unui interogatoriu subtil, încercând să afle de partea cui era.

Şi Colonelul Hans Oster a părut că se interesează de Amelia, a cărei prezenţă la acea serată atrăgea atenţia tuturor.

Cei doi bărbaţi păreau că sunt într-o perfectă armonie şi schimbau între ei priviri fugitive prin care îşi vorbeau. Dacă Amelia spera să audă de la ei vreo critică la adresa nazismului se înşela, căci niciunul din cei doi nu a spus nimic care ar fi permis să se bănuiască faptul că nu erau de acord cu Führerul.

Amelia s-a bucurat să se întâlnească din nou cu părintele Müller, preotul care le încredinţase viaţa lui Rahel, şi au stat cu discreţie deoparte ca să vorbească fără să fie auziţi de restul invitaţilor.

— Nu vă voi putea mulţumi niciodată îndeajuns pentru ce aţi făcut. Este o uşurare pentru mine să ştiu că Rahel e teafără şi nevătămată.

— Spuneţi-mi, părinte, credeţi că sunt destul de mulţi germani împotriva lui Hitler?

— Ce întrebare! Ce bine ar fi dacă aş putea să vă răspund că suntem cu miile cei care vedem ce pericol reprezintă Hitler, dar mă tem că nu este aşa. Germania năzuieşte doar să fie din nou mare, să ocupe locul care cred nemţii că le-a fost luat cu forţa în urma Primului Război Mondial.

— Şi dumneavoastră ce puteţi face?

— Nu ştiu, Amelia. În cazul meu, să colaborez la tot ce mi se cere, dar sunt preot, un iezuit care se reprezintă doar pe sine însuşi. Cred că singurul lucru pe care îl putem face este să-i convingem pe cei din jurul nostru de răul intrinsec pe care îl reprezintă nazismul.

— Părinte, după părerea dumneavoastră, până unde vrea să ajungă Hitler?

— Până devine stăpânul Europei, nu se va opri până nu va reuşi.

Max s-a apropiat de ei cu un aer absent, de-abia o salutase pe Amelia, ştiind că Ludovica nu-l pierdea din ochi. Deşi soţia lui nu-i spusese nimic despre spanioloaică, ştia că este geloasă pe ea.

— Cât timp vei rămâne la Berlin?

— Încă nu ştiu, depinde de ce pot face aici.

— Profesorul Schatzhauser mi-a spus că te-au trimis britanicii... spuse el, coborând glasul.

— Nu, nu-i aşa, sunt la Berlin din alte motive, dar mi-au cerut să fiu curier pentru grupul vostru. Vor să ştie ce aveţi de gând acum, când se pare că războiul a cuprins toată Europa.

— Nu putem face mare lucru. Ce vor britanicii?

— Vor să ştie până unde este dispus Hitler să ajungă. Dacă are intenţii de a invada Marea Britanie, întrebă Amelia de-a dreptul.

Max şi-a dres vocea. Părea că se simte deranjat de întrebare şi a privit în jur înainte de a răspunde.

— Ar putea îndrăzni, dar, din câte ştiu, ar prefera să cadă la înţelegere cu britanicii, asta e cel puţin ceea ce tocmai mi-a spus amfitrionul nostru. Manfred Kasten este un diplomat ieşit la pensie, dar păstrează relaţii deosebite în Ministerul de Externe şi are de obicei informaţii excelente despre demersurile ministrului Ribbentrop.

— Când te pot vedea?

— Poate peste două sau trei zile. Mâine trebuie să primesc ordin în privinţa destinaţiei mele imediate. Poate că voi fi trimis în Polonia sau în oricare alt loc, nu ştiu, dar aş prefera să rămân la Berlin, cel puţin deocamdată. Dar asta nu depinde de mine. Te voi înştiinţa prin doctorul Schatzhauser ne putem vedea la el acasă. Apropo, unde locuieşti?

— La herr Helmut Keller.

Amelia i-a dat un număr de telefon şi o adresă pe care Max le-a memorat. Ştia că Ludovica obişnuia să-i scotocească prin buzunare.

La data de 22 iunie, Franţa a semnat un armistiţiu cu Germania şi, peste două zile, cu Italia. Hitler a vizitat Parisul pe 23 iunie şi a rămas fermecat de clădirea Operei şi de Domul Invalizilor, unde se odihnesc rămăşiţele pământeşti ale lui Napoleon.

Pentru Amelia au devenit o rutină vizitele acasă la profesorul Schatzhauser, care organiza în mod regulat reuniuni la care asistau feluriţi membri ai micului grup opozant, pe care îi asculta cu atenţie. Mulţi dintre ei erau persoane de o anumită relevanţă socială, bine situaţi în posturi strategice ale administraţiei, astfel că aveau acces la informaţii care, chiar dacă nu erau importante, îi serveau Ameliei să explice la Londra pregătirile pentru o nouă fază a războiului. La una dintre acele reuniuni, Amelia s-a întâlnit din nou cu Manfred Kasten, bătrânul diplomat care îl detesta pe Hitler din tot sufletul.

De data aceea, la reuniune nu participau multe persoane. În afară de profesorul Schatzhauser, erau de faţă doi colegi ai săi de la universitate, un diplomat elveţian, părintele Müller, pastorul Ludwig Schmidt, un funcţionar de la Ministerul Agriculturii şi altul de la Ministerul de Externe, pe lângă Max von Schumann şi aghiotantul său, căpitanul Henke.

Manfred Kasten a relatat că un prieten cu relaţii bune în partid îi spusese că lucrează la un plan care consta în deplasarea evreilor pe un teritoriu din afara Europei.

— Dar în ce scop? întrebă doctorul Schatzhauser.

— Prietene, Hitler şi acoliţii săi spun că evreii sunt cei mai răi duşmani ai rasei ariene şi ai Reichului. Oficiul Principal pentru Siguranţa Reichului, înfiinţat de Hitler şi de acolitul său Reinhard Heydrich, nu e străin de ideea nesăbuită de a deporta mii de evrei dincolo de graniţele Germaniei ca o soluţie de a se descotorosi de ei toţi, şi nu numai de cei germani, ci şi de cei polonezi şi de toţi cei care există în ţările ocupate de Wehrmacht.

— Unde au de gând să-i trimită? întrebă Max alarmat.

— Le-a venit ideea năstruşnică de a-i deporta într-o anumită ţară africană.

— Sunt nebuni! exclamă părintele Müller.

— Mult mai rău, nebunii nu sunt atât de periculoşi, spuse pastorul Ludwig Schmidt pe un ton sentenţios.

— Dar pot s-o facă? insistă Amelia.

— Acum studiază cum s-o facă. Peste câteva zile, voi lua parte la un dineu acasă la ambasadorul Japoniei, acolo mă voi întâlni cu un prieten care ar putea să-mi dea mai multe detalii privitoare la această operaţiune.

— Cred că mai avem încă o chestiune de discutat, nu-i aşa, Max? spuse profesorul Schatzhauser.

— Vreau să vă anunţ că am fost însărcinat cu inspectarea condiţiilor sanitare din armata noastră, acolo unde se deplasează. Astfel că voi începe să călătoresc dintr-o parte într-alta, dar oriunde m-aş afla, voi fi în continuare cu voi şi să ştiţi că puteţi conta pe mine pentru orice ar fi nevoie, îi anunţă von Schumann.

— Vei lipsi multă vreme? vru să ştie Manfred Kasten.

— Vor fi opriri cu durată nedeterminată. Trebuie să inspectez trupele, să verific intendenţa medicală şi să scriu rapoarte despre carenţele medicale pe câmpul de luptă. Am impresia că superiorii mei vor să mă ţină ocupat.

— Crezi că bănuiesc ceva? întrebă alarmat profesorul Schatzhauser.

— Sper că nu. Presupun că nu le place lipsa mea de entuziasm faţă de ceea ce se întâmplă. Mă tolerează pentru că sunt cine sunt şi pentru că aparţin unei vechi familii de militari, şi pentru că se ştie că nu voi trăda niciodată nici Germania, nici armata.

— Caută să-ţi ascunzi sentimentele, nu rezolvi nimic arătând ce gândeşti cu adevărat, ne-ai pune în primejdie pe toţi, îi ceru pastorul Schmidt.

— Nu vă faceţi griji, aşa procedez. Ştiu că umblu pe nisipuri mişcătoare dar sunt momente în care îmi vine greu să-mi ascund dispreţul pe care simt pentru unii comandanţi militari, mari oameni de arme care par nişte adolescenţi speriaţi în faţa Führerului, adăugă Max.

— Nu-i judeca atât de aspru, cine nu vrea să supravieţuiască în aceste zile în care puterea Gestapoului este nelimitată şi îl preface în suspect pe oricine? încheie Kasten.

Peste câteva zile, Amelia a primit o invitaţie la ceai de la profesorul Schatzhauser. Când a ajuns acasă la el, Amelia s-a întâlnit cu Manfred Kasten.

— Îi povesteam profesorului că, aşa cum v-am anunţat, am participat la un dineu acasă la ambasadorul Japoniei şi acolo m-am întâlnit cu un prieten care lucrează exact la planul acela

nesăbuit de a-i deporta pe evrei afară din Europa. Planul este supervizat de însuşi Heinrich Himmler[109].

— Unde vor fi duşi? se interesă Amelia.

— În Madagascar. Aşa mi-a spus prietenul meu. Se pare că au de gând să-i ducă acolo pe toţi evreii europeni.

— Au prevăzută o dată când o vor face?

— Încă nu, acum studiază logistica. Nu-i uşor să deplasezi sute de mii de persoane din Europa până în sudul Africii, le lipsesc mijloacele.

— Şi ce vor face cu evreii în Madagascar? întrebă profesorul Schatzhauser.

— Îi vor ţine în lagăre de muncă. De fapt, vor să facă din insula aceea o mare închisoare. Prietenul meu crede că planul este nesăbuit, dar m-a asigurat că Hitler personal şi-a dat binecuvântarea şi i-a somat să rezolve cât mai repede problemele logistice ale operaţiunii.

— Dar vor avea nevoie de sute de vapoare ca să transporte atâţia evrei! afirmă Amelia, care nu-şi putea reveni din uimire. Nu le va fi uşor, continuă ea. Germania nu cunoaşte bine mările.

— Asta-i evident, şi ceea ce încearcă ei acum este desfăşurarea planului cu cele mai mici riscuri şi costuri. Spuneţi-mi, veţi informa la Londra?

Pentru câteva clipe, Amelia a rămas tăcută. Ordinele comandantului Murray fuseseră clare: nu trebuia să împărtăşească nimănui care era misiunea ei la Berlin. În repetate rânduri, îi asigurase pe profesorul Schatzhauser, precum şi pe Max că nu avea nicio legătură cu britanicii, dar îşi dădea seama că profesorul era încredinţat că ea nu le spunea adevărul.

— Îmi pare rău că vă dezamăgesc, herr Kasten, dar nu lucrez pentru britanici, îl asigură ea cu convingere.

— Dar Max ne-a spus că prietenul dumneavoastră Albert James are relaţii bune la Amiralitate, afirmă profesorul Schatzhauser.

— Aşa este, dar e o relaţie de familie, iar eu… mă rog, voi căuta ca Albert să afle ce mi-aţi povestit, el va şti ce să facă…

---

[109] Comandantul-şef al trupelor SS şi apoi ministru de Interne în cadrul guvernului nazist (1900–1945). (n.tr.)

De obicei, Amelia profita de nopţi ca să-i scrie inexistentei sale prietene din Spania scrisori codificate. După cina cu soţii Keller, ascultau radioul, care transmitea propaganda regimului, şi apoi se retrăgea la ea în cameră. Era deja de două luni la Berlin şi, cu toate că soţii Keller păreau încântaţi să o aibă ca oaspete, observa că prezenţa ei îi uimeşte, astfel că într-o după-amiază când erau singure, i-a mărturisit Gretei că, dacă se întorsese Berlin, fusese ca să-l ţină la distanţă pe amantul ei, Albert James. Nu a avut nicio reţinere să-i spună că părinţii lui Albert se opuneau relaţiei lor şi că ea era dispusă să se sacrifice, numai ca el să fie fericit.

— Cu mine n-are niciun viitor, ştiţi că sunt măritată.

Greta Keller o consola şi îi spunea că era sigură că Albert va veni să o caute.

Ca să dea credibilitate şederii sale, se înscrisese la o şcoală de limbi străine unde mergea zilnic să-şi perfecţioneze cunoştinţele de germană. Restul timpului îl petrecea în casa profesorului Schatzhauser sau îl vizita pe părintele Müller, cu care legase treptat o strânsă prietenie.

Părintele Müller nu era mult mai în vârstă decât Amelia şi faptul că aceasta o ajutase pe Rahel stabilise între ei o legătură specială. Uneori, discutau în contradictoriu despre poziţia Bisericii cu privire la nazism. Amelia îl critica pe papă pentru că nu i se opunea deschis lui Hitler, în vreme ce preotul încerca să o convingă că, dacă Pius al XII-lea s-ar hotărî să-l înfrunte public pe Führer, i-ar pune în pericol pe catolicii din Germania şi din toate ţările aflate sub ocupaţie nazistă, spunea el.

— Tu însăţi te dai drept o tânără nepăsătoare, când în realitate eşti aici din alte motive, o provoca el.

— Ce motive? Vreau doar să-mi perfecţionez cunoştinţele de limbă germană acum, când se pare că voi, germanii, ne veţi domina pe toţi şi nu vom avea încotro decât să cunoaştem bine limba voastră, glumea ea.

În multe după-amiezi, Amelia mergea la parohia în care părintele ţinea liturghia. Preotul îl ajuta pe un iezuit foarte în vârstă şi bolnav, dar căruia nu-i venea să-şi părăsească enoriaşii în momentele acelea de mare necaz. Bătrânul preot nu era la fel de îndrăzneţ ca părintele Müller şi se prefăcea că nu ştie nimic despre întâlnirile conspirative ale tânărului preot, dar în realitate îi aproba atitudinea. N-avea nimic împotrivă nici în legătură

prietenia din ce în ce mai strânsă dintre părintele Müller şi pastorul Ludwig Schmidt; îi atribuia pastorului politizarea din ce în ce mai pătimaşă a tânărului, cu toate că ştia foarte bine că ceea ce îl îndemnase pe părintele Müller să ia atitudine împotriva lui Hitler fusese situaţia acelei familii de evrei de care se simţea atât de ataşat. Rahel fusese ca o soră pentru el şi pentru Hanna. Atât Irene, mama părintelui Müller, cât şi Hanna n-au şovăit nicio clipă să o ascundă la ele în casă. Într-o zi, i-a spus că Rahel este în siguranţă; nu i-a explicat în ce fel şi nici el nu îl întrebase. Acum observa că părintele Müller petrecea din ce în ce mai mult timp cu o tânără spanioloaică şi se întreba în ce s-or fi implicat cei doi, dar nu l-a întrebat, prefera să nu ştie. Bătrânul preot îşi spunea că era mai bine să nu ştie prea multe despre activităţile celui care era mâna sa dreaptă.

Amelia obişnuia să meargă acasă la părintele Müller ca să asculte emisiunile de la radio BBC. Era întotdeauna bine primită de către Irene şi Hanna. Cele două femei o simpatizau pe spanioloaică şi îi erau recunoscătoare că o salvase pe Rahel.

La 10 iulie, în casa părintelui Müller, Amelia a aflat ştirea despre hotărârea guvernului colaboraţionist al lui Pétain de a rupe relaţiile cu Anglia. Adunarea de la Vichy acordase puteri depline mareşalului Franţei. Şi asta se întâmpla la numai câteva zile după ce portul Dover fusese bombardat.

Amelia i-a revăzut pe amiralul Canaris şi pe Colonelul Oster cu alte două prilejuri la evenimente sociale la care l-a acompaniat pe profesorul Schatzhauser, ultimul dintre ele la mijlocul lunii august acasă la Max, când Ludovica organizase un dineu de rămas-bun pentru soţul ei, înainte de plecarea acestuia în Polonia.

În afară de Goering[110] şi de Himmler, Ludovica îi invitase pe toţi cei care erau cineva la Berlin şi a acceptat în silă să-i poftească şi pe prietenii pe care soţul ei a insistat să-i aibă în preajmă.

În noaptea aceea, Manfred Kasten s-a apropiat de Amelia foarte zâmbitor.

---

[110] Hermann Wilhelm Goering (1893–1946), om politic şi militar german, figură proeminentă a Partidului Nazist, locţiitor al lui Hitler şi comandat suprem al Luftwaffe – Forţele Militare Aeriene ale Germaniei. (n.tr.)

— Draga mea, am aflat câteva detalii ale Operaţiunii Madagascar, mai trebuie doar ca Führerul să-şi dea aprobarea finală. Ai putea să ne vizitezi pe mine şi pe soţia mea mâine la ceai.

Amelia a acceptat numaidecât. Era o informaţie pe care o aşteptau la Londra, nu atât pentru că ar fi fost îngrijoraţi de soarta evreilor, ci pentru că un plan de o asemenea anvergură compromitea mobilizarea marilor resurse, precum şi controlul şi stăpânirea rutelor maritime din Oceanul Atlantic, nişte ape dominate până atunci de britanici. Însuşi Winston Churchill încerca să convingă Statele Unite că, dacă Anglia era înfrântă de Hitler, stăpânirea Atlanticului ar trece în mâinile Germaniei. Astfel că informaţia referitoare la operaţiunea aceea îi putea sluji Serviciului britanic de Contraspionaj ca să analizeze până unde putea să ajungă puterea maritimă a Germaniei.

Cu toată stânjeneala pe care o simţeau amândoi din pricina privirilor iscoditoare ale Ludovicăi, şi Max a profitat ca să-şi ia rămas-bun de la Amelia.

— Aş fi vrut să ne vedem între patru ochi, dar nu mi-a fost cu putinţă. M-au împiedicat obligaţiile mele militare şi familiale.

— Ştiu, nu-ţi face griji. Presupun că atunci când te vei întoarce, voi mai fi încă aici. Ştii exact unde vei fi trimis?

— În principiu, voi merge la Varşovia, dar trebuie să vizitez trupele noastre desfăşurate prin toată ţara, astfel că mă voi mişca dintr-o parte într-alta.

— Căpitanul Henke te însoţeşte?

— Da, şi asta va fi o uşurare. Hans este ofiţer de intendenţă şi este cel care trebuie să transmită ordinele mele referitoare la necesarul medical ce pe front.

— Vei fi măcar cu un prieten.

— Nu-ţi imaginezi cât de greu este să te poţi încrede în cineva în armată. Mai sunt câţiva ofiţeri care gândesc ca noi, dar nu îndrăznesc să facă nicio mişcare. De-acum ştii de ce sunt în stare naziştii să facă împotriva celor care se amestecă în planurile lor; se tem că li s-ar putea întâmpla ca lui Walter von Frisch, şeful Armatei, pe care Goering, prin intermediul Gestapoului l-a acuzat că ar fi homosexual. Sau ca mareşalului Blomberg, care a fost obligat să-şi dea demisia din funcţia de ministru de Război după ce s-a făcut presiuni asupra lui pe seama trecutului soţiei sale. Nu sunt secrete nici opiniile lui

Ludwig Beck; a fost şeful Marelui nostru Stat Major până acum doi ani, când a demisionat din pricina unor neînţelegeri cu Führerul. Există generali precum Witzleben şi Stülpangel care l-au sprijinit în trecut pe Beck. Încep, de asemenea, să izbucnească confruntări între unii comandanţi ai armatei şi conducerea trupelor SS, a căror influenţă creşte pe zi ce trece. Se pare că, în timpul campaniei din Polonia, s-au ivit unele neînţelegeri între generalul Bloskovitz şi trupele SS. Atât generalul von Tresckow[111], cât şi von Schlabrendorff sunt îngrijoraţi de actuala derivă a politicii germane.

— De ce îmi spui toate astea?

— Deoarece cred că pot avea încredere în tine şi mă interesează care e opinia ta; nu vreau să crezi că în Germania suntem cu toţii nazişti: sunt oameni cărora le repugnă tot ce înseamnă nazismul şi, mai ales, nu doresc un nou război în Europa.

— E atât de greu să-l răsturnaţi pe Hitler de la putere?

— Aceasta e o acţiune care nu se poate improviza. Poate când se va încheia războiul…

— Poate că atunci o să fie prea târziu…

— Niciodată n-o să fie prea târziu pentru a transforma din nou Germania într-o democraţie, pentru a i se restitui instituţiile. Suntem împotriva lui Hitler, dar nu ne vom trăda niciodată ţara. Mai eşti în legătură cu lordul Paul James?

— Ştii că l-am văzut doar de două ori însoţindu-l pe Albert, care este nepotul lui.

— Mă îngrijorează faptul că Londra vede Germania ca pe un bloc compact în jurul lui Hitler, or nu este aşa. Suntem mulţi gata să ne dăm viaţa ca să curmăm acest coşmar.

Ludovica s-a apropiat de ei, urmată de un chelner care purta o tavă cu nişte cupe de şampanie.

— Dragul meu, n-ai vrea să ciocnim cu Amelia pentru o nouă întâlnire la Berlin?

Tonul Ludovicăi era încărcat de ironie, iar privirea, plină de furie.

— O idee excelentă, răspunse Max, să ciocnim pentru o nouă întâlnire, la fel de veselă ca astăzi.

---

[111] Henning von Tresckow (1901–1944), general al armatei germane, unul dintre membrii complotului organizat împotriva lui Hitler şi eşuat la data de 20 iulie 1944. (n.tr.)

Max i-a oferit o cupă Ameliei şi au ciocnit pentru toastul Ludovicăi. Apoi Max a dat curs solicitării soţiei sale, care l-a chemat să se ocupe şi de ceilalti invitări.

În noaptea aceea, Amelia nu a putut să doarmă. Trebuia să se întoarcă la Londra şi să încerce să vorbească personal cu lordul Paul James, dar o să vrea el oare să o primească? Ştia că cel pe care trebuia să-l informeze era şeful lui, comandantul Murray, dar Max o întrebase în mod expres de lordul James. Avea un singur mijloc de a se apropia de el: prin Albert. Da, va trebui să-i ceară să organizeze vreo întâlnire mondenă cu unchiul său înainte ca ea să se prezinte la birourile Amiralităţii ca să se pună la dispoziţia comandantului Murray. Nu va fi uşor să-l convingă pe Albert, dar spera să reuşească. Sigur că avea nevoie mai întâi de permisiunea lui Murray ca să se întoarcă Londra şi trebuia să-l convingă de faptul că ceea ce avea de transmis era atât de important, încât trebuia să părăsească Berlinul.

S-a sculat devreme şi l-a găsit pe herr Helmut pregătindu-i Gretei micul dejun.

— Trebuie să plec. Aţi fi atât de bună să terminaţi de pregătit ceaiul şi să i-l duceţi soţiei mele la pat? Ştiu că vă cer mult, dar aţi putea s-o ajutaţi să se ridice din pat şi s-o aşezaţi în fotoliul de lângă fereastră? Se pare că se simte ceva mai bine.

— Mergeţi liniştit, herr Helmut, voi avea grijă de Greta.

— Nu trebuie să vă duceţi la cursuri?

— Ba da, dar am timp berechet.

După-amiază, Amelia s-a dus acasă la Manfred Kasten. Soţia sa Herta a fost cea care i-a deschis uşa şi a condus-o în biroul soţului ei. Bătrânul diplomat o aştepta nerăbdător; a invitat-o să ia loc şi i-a înmânat un dosar care conţinea informaţii despre planul Madagascar. Amelia a citit cu aviditate fără să scoată un cuvânt, dar pe chipul său se citea uimirea pe care i-o pricinuia operaţiunea aceea nesăbuită.

— Pot să iau cu mine aceste hârtii?

— Ar fi periculos. Gestapoul are ochi şi urechi peste tot şi e posibil să ştie mai mult decât ne închipuim despre grupul nostru. N-are încredere în nimeni. E mai bine ca aceste documente să nu iasă de aici, pentru propria dumitale siguranţă şi a noastră.

Amelia s-a cufundat din nou în lectura acelor documente, încercând să memoreze amănuntele. Cel care redactase planul acela precizase numărul de vapoare de care era nevoie pentru a muta toţi evreii din Germania în Madagascar, precum şi navele de sprijin necesare pentru a duce operaţiunea la bun sfârşit. În afară de numărul de vapoare estimate pentru a efectua deportarea, documentul specifica situaţia flotei comerciale a Reichului. Informaţia putea fi fundamentală pentru Amiralitate, astfel că Amelia şi-a reafirmat hotărârea de a se întoarce imediat la Londra.

— Vă mulţumesc pentru încredere, herr Kasten, spuse ea când a terminat de citit documentele.

— Sunt creştin, Amelia, şi mă consider un bun german căruia îi repugnă ceea ce fac unii oameni cu ţara mea. Să deporteze evreii! Să-i surghiunească pe o insulă, de parcă ar fi ciumaţi!

Era deja târziu când Amelia s-a întors acasă la soţii Keller. Greta dormea, iar soţul ei era în bucătărie, verificând nişte registre de contabilitate. Amelia i-a spus că avea de gând să plece acasă.

— S-a întâmplat ceva? se interesă bărbatul.

— Nu, dar ştiţi că sora mea Antonietta este bolnavă şi nu vreau să petrec prea mult timp departe de ea. Dar mă voi întoarce, herr Helmut, şi dacă veţi avea în continuare bunătatea de a-mi închiria camera, vă voi fi recunoscătoare. Cred că pot găsi de lucru la Berlin, am cunoscut câteva persoane care au nevoie de cineva care să vorbească bine spaniola. De-acum ştiţi de colaborarea dintre Hitler şi Franco, ţările noastre sunt aliate…

Helmut Keller a încuviinţat. Nu vorbise niciodată cu Amelia despre politică; cei doi evitaseră orice referire la ceea ce se întâmpla. Pe el îl mira faptul că Amelia nu a făcut nicio aluzie la nazism şi, cu atât mai mult, ţinând seama de faptul că tatăl ei îşi pierduse averea din cauza noului regim, dar nici nu îndrăznea să-şi declare în faţa tinerei ura pe care o simţea pentru Führer, pentru că ştia foarte bine că fiii nu moştenesc ideile părinţilor. Propriul fiu, Frank, părea că e mulţumit în armată; spunea că Hitler îi reda acum Germaniei măreţia. La început, se certau, dar mai târziu, tată şi fiu evitau să vorbească despre politică pentru

a nu o supăra pe Greta, care suferea când îi vedea ciondănindu-se.

Zilele următoare, Amelia şi le-a petrecut luându-şi rămas-bun de profesorul Karl Schatzhauser, de la părintele Müller şi de la alţi membri ai acelei celule de opoziţie. I-a asigurat că se va întoarce curând. A mai luat hotărâre: avea să se spovedească părintelui Müller şi în acea spovedanii avea să includă şi colaborarea ei cu britanicii.

— Asta nu-i un păcat, o linişti el.

— Ştiu, dar am nevoie să mă asigur că nu vei împărtăşi nimănui această informaţie.

— Nu pot s-o fac, sunt obligat de secretul confesiunii, răspunse el ofensat. Spune-mi, de ce mi-ai mărturisit-o?

— Pentru că am nevoie de ajutor, în afară de nevoia de a mă încrede în cineva.

A doua zi, s-a dus să-l viziteze pe preot la el acasă. L-a instruit cum să încripteze cu cifrul orice informaţie care ar fi putut avea însemnătate şi i-a cerut ca, odată codificată informaţia şi convertită într-o scrisoare banală şi searbădă, să o trimită la aceeaşi adresă din Madrid unde şi ea trimitea propriile scrisori.

— Cu acest cifru, oricine ar citi scrisorile tale ar crede că scrii unei vechi prietene.

— Şi n-ar trebui să mai instruieşti pe cineva în cazul în care aş păţi ceva, întrebă îngrijorat părintele Müller.

— Nu vei păţi nimic şi, în plus, nu se cade ca toată lumea să cunoască acest sistem de cifrat mesaje. Să nu uiţi că scrisorile vor ajunge la Madrid unde sunt numeroşi spioni germani. Am putea pune în pericol persoana care primeşte misivele.

Părintele Müller a condus-o pe Amelia la gară şi a ajutat-o să se instaleze în compartiment care, spre uşurarea amândurora, era ocupat doar de o femeie cu trei copii mici.

— Când te vei întoarce? vru preotul să ştie.

— Nu depinde de mine… Dacă ar fi după mine, foarte curând: cred că pot fi de folos la Berlin.

Destinaţia Ameliei nu a fost Madrid, ci Lisabona, de unde putea ajunge la Londra. Ştia că metropola britanică era ţinta bombardamentelor germane şi că se produceau mari pierderi

materiale şi de vieţi omeneşti şi dorea din tot sufletul să se întâlnească din nou cu Albert şi să constate că era bine.

La Lisabona, s-a instalat într-un mic hotel situat aproape de port. Alegerea nu era întâmplătoare. Comandantul Murray îi dăduse adresa aceea după ce o asigurase că, dacă avea nevoie de ajutor sau dacă voia să ia legătura cu el, proprietarul hotelului va şti cum să contacteze persoanele potrivite.

Hotelul Oriente era mic şi curat, şi proprietarul lui s-a dovedit a fi un britanic, John Brown, care era însurat cu o portugheză, doña Mencia. Amelia s-a gândit că amândoi lucrau probabil pentru Serviciul Secret britanic.

Le-a spus că vrea să meargă la Londra şi i-a întrebat care e cel mai bun mijloc de a o face. A rostit parola pe care i-o dăduse Murray: „Am treburi de rezolvat, dar mai ales îmi este dor de ceaţă”.

John Brown a încuviinţat, fără să rostească vreun cuvânt şi, peste câteva ore, a trimis-o pe soţia sa în camera Ameliei ca să o informeze că un vas pescăresc o va duce până în Anglia. A părăsit Portugalia la două zile după ce Lev Troţki a fost asasinat în Mexic. Auzise ştirea la BBC şi şi-a amintit călătoria pe care o făcuse nu de mult împreună cu Albert. Şi-l amintea bine pe Troţki, privirea lui iscoditoare, atitudinile sale neîncrezătoare, în definitiv, teama sa de a fi asasinat.

Şi s-a înfiorat gândindu-se la cât de lung este braţul Moscovei şi cum i se părea ei că scăpase de acea primejdie.

8

Spre surprinderea Ameliei, Albert nu era la Londra. Apartamentul era îngheţat şi cu un strat de praf peste tot. A găsit un bilet pe masa de scris din biroul lui Albert. Avea data de 10 iulie.

Dragă Amelia,

Nu ştiu când vei citi această notă, nici măcar dacă vei ajunge să o citeşti. L-am întrebat pe unchiul Paul până când te va ţine departe de Londra, dar nu a vrut să-mi dea un răspuns. În cazul în care te vei întoarce în lipsa mea, vreau să ştii că plec la New York. Am treburi de rezolvat acolo: să mă întâlnesc cu directorii ziarelor la care scriu, să-mi verific extrasele de cont, să stau de vorbă cu tatăl meu şi să mă cert cu mama… Cred că o voi căuta şi pe Rahel ca să aflu dacă e bine. Încă nu ştiu cât timp voi sta la New York. Dar ştii cum să iei legătura cu mine.

Apartamentul rămâne la dispoziţia ta. Doamna O'Hara va veni din când în când să facă curat.

Mă rog, draga mea, eu, care scriu atâtea pagini pentru ceilalţi, nu ştiu prea bine cum să-ţi scriu ţie.

Al tău,
ALBERT JAMES

Comandantul Murray a părut că se bucură când Amelia a intrat în biroul său.

— Bună treabă, îi spuse el în chip de salut.

— Credeţi?

— Cu siguranţă că da.

— De fapt, nu v-am trimis nicio informaţie substanţială, dar aduc cu mine amănuntele unei operaţiuni care cred că poate fi de importanţă vitală.

— Aşa presupun, dat fiind că aţi luat hotărârea să vă întoarceţi fără permisiunea mea.

— Îmi pare rău, dar cred că, atunci când vă voi explica în ce constă Operaţiunea Madagascar, veţi fi de acord cu mine că este o chestiune importantă.

Murray i-a cerut secretarei sale să-i facă un ceai. Apoi s-a aşezat în faţa Ameliei, gata să asculte.

— Să vedem ce aveţi să-mi spuneţi.

Amelia i-a explicat amănunţit tot ce făcuse de la sosirea ei la Berlin până în ziua întoarcerii. Contactele stabilite, grupul de opozanţi cu care lucrase, planul Operaţiunii Madagascar, precum şi tot ce îi relatase Max von Schumann în privinţa nemulţumirii din anumite sectoare ale armatei.

Comandantul asculta tăcut şi o întrerupea doar ca ea să-i precizeze vreun amănunt. Când Amelia a terminat, Murray s-a ridicat din fotoliu şi, vreme de câteva minute, s-a plimbat prin birou fără să rostească un cuvânt, neţinând seama de stânjeneala crescândă a Ameliei.

— Aşadar, aţi stabilit o mică reţea în inima celui de-al Treilea Reich. Acum, avem un grup de prieteni binevoitori la Berlin care ne vor informa şi un loc la care să apelăm. Adevărul e că nu speram atât de mult din partea dumneavoastră. În ceea ce priveşte informaţiile furnizate de către baronul von Schumann, nu voi spune că ne vor ajuta să câştigăm războiul, dar măcar ne putem face o idee despre ce se întâmplă. Evaluările dumneavoastră politice asupra demersurilor pe care le face Hitler sunt mai valoroase decât puteţi presupune… Este interesant de ştiut că nu toţi germanii sunt de partea Führerului.

— Nu sunt mulţi, sublinie Amelia.

— Da, da, desigur… foarte interesant. Draga mea, ne-aţi adus informaţii foarte preţioase. Vreau să puneţi pe hârtie tot ce mi-aţi relatat şi vreau ca raportul să fie gata peste două ore. Tocmai am de tratat o chestiune cu lordul James. Cred că va fi bucuros să afle că aţi avut succes în misiunea încredinţată, mult mai mare decât alţi agenţi care lucrează în acelaşi timp cu dumneavoastră la Berlin.

Amelia a tresărit şi l-a privit sfidătoare pe Murray.

— Aţi mai trimis şi alţi agenţi la Berlin?

— Fireşte, doar nu veţi crede că v-am trimis doar pe dumneavoastră? Cu cât sunt puse în funcţiune mai multe reţele, cu atât mai bine. Veţi înţelege că e mai bine să nu aveţi relaţii unele cu altele până când nu va fi nevoie. Şi nu numai din motive de siguranţă.

— Aşadar, există chiar acum alţi agenţi la Berlin… insistă Amelia.

— La Berlin şi în alte părţi din Germania. Vă rog, nu-mi spuneţi că sunteţi surprinsă!

Nu a spus-o, dar de fapt aşa era. Atunci a început să înţeleagă că în lumea serviciilor secrete nimic nu este ceea ce pare şi că agenţii sunt singuri, nefiind decât nişte piese în mâinile şefilor lor.

— Trebuie să mă întorc la Berlin?

— Scrieţi raportul şi să fie gata peste două ore. Apoi duceţi-vă acasă şi odihniţi-vă. Azi e vineri, luaţi-vă două zile de repaus şi luni, la ora nouă, prezentaţi-vă să primiţi noi ordine.

Amelia a urmat întocmai instrucţiunile lui Murray. Şi-a petrecut weekendul scriindu-i lui Albert şi făcând ordine în apartament. Nu avea chef să vadă pe nimeni; de altfel, persoanele pe care le cunoştea la Londra nu erau prietenii ei, ci ai lui Albert.

Luni, la ora nouă fix, s-a prezentat la biroul comandantului Murray, care părea prost dispus.

— Atacurile Luftwaffe sunt din ce în ce mai precise… se plânse Murray.

— Ştiu, domnule.

— Trebuie să le întoarcem vizita la Berlin.

Amelia a încuviinţat, neputându-şi retine un fior, gândindu-se la toţi prietenii pe care îi lăsase acolo, cu toţii opozanţi ai lui Hitler, dispuşi să-şi rişte viaţa ca să pună capăt celui de-al Treilea Reich.

— Bine, am altă misiune pentru dumneavoastră. Trebuie să plecaţi imediat în Italia.

— În Italia? Dar… mă rog… eu credeam că mă voi întoarce la Berlin.

— Ne veţi fi mai utilă în Italia. Ceea ce vă spun acum este o informaţie confidenţială, dar, în urmă cu câteva zile, un submarin necunoscut a scufundat crucişătorul *Helle.* Credem că submarinul acela este italienesc.

— Dar de ce trebuie să merg eu în Italia? Insist că sunt mai utilă la Berlin.

— Trebuie să mergeţi în Italia pentru că sunteţi prietenă cu diva Carla Alessandrini.

— Da, sunt prietenă cu Carla, dar…

— Nu încape niciun „dar”, o întrerupse Murray. Ştiţi deja că Ducele ne-a declarat război. Nu e vorba că am fi prea îngrijoraţi, dar nu există duşman neînsemnat. Doamna Alessandrini vă va

ajuta să vă introduceţi în înalta societate. Tot ce vreau este să ascultaţi, să luaţi notă de tot ce vi se pare de interes şi să ne comunicaţi. Este vorba despre aceeaşi treabă pe care aţi făcut-o şi la Berlin. Sunteţi o tânără plină de graţie, bine educată şi cu o mare capacitate de a avea relaţii, nu faceţi notă discordantă cu cercurile elegante, nici cu cele ale puterii.

— Dar eu nu pot să mă folosesc de Carla!

— Nu vă cer să faceţi asta; din ceea ce ştiu despre prietena dumneavoastră, nu este adeptă a Ducelui şi, în plus, are legături cu Rezistenţa…

— Carla? Nu-i cu putinţă! E o mare cântăreaţă de operă şi e adevărat că se opune fascismului, dar asta nu înseamnă că vrea să între în încurcături.

— Şi nu credeţi că a făcut-o deja când a ajutat-o să fugă pe tânăra aceea evreică? Rahel cred că se numeşte, greşesc cumva?

— Dar aceea a fost o împrejurare foarte specială, protestă Amelia.

— Mergeţi la Milano sau oriunde s-ar afla acum marea Carla Alessandrini şi spuneţi-ne ce se vorbeşte la „curtea” Ducelui. Asta e misiunea dumneavoastră. Avem nevoie ca doamna Alessandrini să colaboreze cu noi. Ea are acces liber la toate centrele de putere din Italia. Ducele este primul ei admirator.

— Şi ce îi voi spune Carlei?

— Nu o minţiţi, dar nici să nu-i spuneţi tot adevărul.

— Şi asta cum se face?

— Deocamdată, o faceţi foarte bine.

— Dar ce vreţi să aflaţi?

— Nu ştiu, îmi veţi spune dumneavoastră.

— Cum mă voi pune în legătură cu Londra?

— Vă voi da o altă adresă de la Madrid unde va trebui să scrieţi. Acolo veţi trimite scrisori adresate aparent altei prietene. Codul cifrat va fi diferit de cel pe care l-aţi folosit de la Berlin. Vă vom învăţa altul nou, nu cred că vă va lua mult timp să-l memoraţi. Dacă va trebui să ne comunicaţi ceva urgent, veţi merge la Madrid, aveţi întotdeauna scuza că familia are nevoie de dumneavoastră, şi veţi lua legătura cu comandantul Finley, Jim Finley Lucrează la ambasadă ca funcţionar de rang inferior, dar este de-al nostru. Înainte de a pleca, vă voi spune cum să luaţi legătura cu el. Vă vreau în Italia într-o săptămână. Nu cred

că aveţi nevoie de vreo acoperire specială dacă mergeţi în calitate de prietenă invitată de Carla Alessandrini. Apropo, mi-am permis să-i trimit o telegramă în numele dumneavoastră anunţând-o că vă veţi duce s-o vedeţi şi a răspuns entuziasmată.

— V-aţi folosit de numele meu ca să vă puneţi în legătură cu Carla! protestă Amelia.

— Am grăbit unele formalităţi, asta-i tot.

În realitate, Amelia nu fusese chiar atât de surprinsă cum a vrut să pară când a aflat că prietena ei Carla avea legături cu Rezistenţa. Carla era o femeie pătimaşă, cu idei politice precise în privinţa fascismului, care îi repugna atât de mult.

Comandantul hotărâse că va călători la Roma via Lisabona şi a acceptat călcându-şi pe inimă, la cererea Ameliei, să-i permită să petreacă două zile la Madrid vizitându-şi familia.

A sosit la Madrid pe 1 septembrie. A lăsat în urmă o Anglie suferind cu stoicism atacurile nemiloase ale Luftwaffe nu numai la Londra, ci şi în multe alte oraşe: Liverpool, Manchester, Bristol, Worcester, Durham. Gloucester, Portsmouth se numărau printre cele sinistrate. Sigur că RAF[112] răspundea cu aceeaşi monedă la atacurile Luftwaffe: bombardamentele de la Berlin se intensificau pe zi ce trecea.

Între timp, Winston Churchill îşi continua munca de diplomaţie secretă cu Statele Unite, încercând să-l convingă pe preşedintele Roosevelt că Anglia nu numai că nu era învinsă, ci că putea chiar să câştige războiul; dar, într-adevăr, pentru a obţine victoria, aveau nevoie de ajutorul material al Statelor Unite. Churchill îi schiţa lui Roosevelt un viitor care putea fi sumbru dacă ajutorul nu ajungea la timp şi Hitler reuşea să devină stăpânul Atlanticului, ameninţând direct Statele Unite. Astfel că Churchill insista pe lângă Roosevelt că victoria Regatului Unit era vitală pentru ţara acestuia.

Situaţia financiară a Regatului Unit era din ce în ce mai critică şi a fost nevoie ca ţara să ajungă la faliment pentru ca Statele Unite să devină conştiente de faptul că ori îi ajuta, ori se vor trezi cu Hitler pe propriile ţărmuri.

---

[112] Acronim pentru denumirea în engleză a Royal Air Force – Armata Regală a Aerului. (n.tr)

La data de 2 septembrie 1940, Statele Unite i-au împrumutat Angliei cincizeci de distrugătoare în schimbul instalării de baze americane în toată lumea…»

Maiorul Hurley îşi drese glasul. Părea că ajunsese la sfârşitul relatării sale. Se uită la ceas fără să disimuleze. M-am întrebat dacă maiorul îşi va lua rămas-bun de la mine fără să-mi dea şi alte informaţii ori mă va trimite din nou la lady Victoria, dar am ales să nu spun nimic.

Ascultasem în tăcere, captivat de relatare şi nu i-am pus nici măcar o întrebare.

— Străbunica dumitale a jucat un rol de seamă în Italia. Dar, Guillermo, poate că vrei să ştii câte ceva din ce a făcut la întoarcerea ei la Madrid. Din nefericire, nu te pot informa în această privinţă. Cât despre Italia, îţi voi putea da cu mare plăcere informaţii despre munca pe care a dus-o la bun sfârşit Amelia în zilele acelea, dar, din nefericire, informaţiile nu pot fi exhaustive, pentru că n-am găsit mare lucru în arhive. Dumneata însuţi mi-ai povestit, desigur, că ai cunoscut o profesoară expertă în viaţa Carlei Alessandrini; poate ca ea să-ţi furnizeze mai multe amănunte în această privinţă. Sau poate că nu… În orice caz, acum trebuie să plec şi nu te voi putea primi din nou decât peste câteva zile.

Am fost cât pe-aci să protestez. Dar mi-am spus că maiorului William Hurley puţin îi va păsa de protestele mele. El dispunea de informaţiile pe care eram interesat să le obţin şi le furniza după cum voia el, astfel că am sfârşit prin a-i spune că putea conta pe veşnica mea recunoştinţă pentru ajutorul pe care mi-l acorda.

— Fără dumneavoastră nu mi-aş putea continua investigaţia, i-am spus eu ca să-l linguşesc.

— Bineînţeles că nu, dar, după cum îţi poţi da seama, am alte îndatoriri şi responsabilităţi; astfel că mai înainte de câteva zile, să zicem săptămâna viitoare, pe miercuri, nu te voi primi din nou. Sun-o la telefon marţi pe secretara mea ca să-ţi confirme dacă sunt disponibil.

Am plecat prost dispus din casa maiorului. M-am gândit la zicala aceea: tot răul spre bine, pentru că puteam să o sun pe

Francesca, să-i reproşez că nu-mi spusese nicio vorbă despre activităţile politice ale Carlei Alessandrini şi cu această scuză să mă duc să o văd la Roma. Nu voiam să abuzez de mijloacele financiare pe care doña Laura mi le punea la dispoziţie ca să fac cercetări în legătură cu Amelia, dar m-am convins că voiajul la Roma era mai mult decât justificat. Mi se întâmpla ca şi străbunicii mele: nu reuşeam să rămân la Londra.

Am sunat-o pe mama, pregătit pentru cearta de rigoare şi am găsit-o sarcastică şi distantă.

— Aşadar, tu eşti Guillermo? Mă bucur.

— Hai, mamă! Nu te văd foarte bucuroasă să ştii că sunt bine.

— Mă rog, bănuiesc că aşa este, de-acum eşti destul de mare, aşa că de ce să mă suni, e de-ajuns să mă feliciţi de Crăciun şi de ziua mea, sigur că pentru asta ar trebui să-ţi aminteşti, şi cum eşti copleşit de atâta muncă…

Asta era problema! Fusese ziua ei de naştere şi nu o felicitasem! Mama nu mi-o va ierta, pentru că, între ritualurile de neclintit, erau cina de ziua ei de naştere, de a mea şi cea din ajunul Crăciunului. Celelalte nopţi din an nu o interesau, dar acestea trei erau sfinte pentru ea.

— Iartă-mă, mamă, dar nu ştii cât de prins sunt cu investigaţiile referitoare la bunica ta.

— Ţi-am mai spus că nu mă interesează ce a făcut doamna aceea şi nu te scuza, n-ai de ce, eşti cât se poate de liber să suni pe cine vrei şi când vrei.

— Păi, mă gândeam să vin la Madrid şi să te invit la cină, am minţit eu improvizând.

— Nu mai spune! Ce atent!

— Uite, mâine voi fi la Madrid şi vin să te iau la ora nouă. Gândeşte-te unde ai chef să te invit la cină.

9

Când am intrat în apartamentul meu, am simţit bucuria de a fi din nou acasă. M-am gândit cât de reconfortanţi mi se păreau acei patru pereţi împodobiţi cu mobile de la Ikea. Trecuse atât de mult timp de când umblam dintr-un loc într-altul în căutarea Ameliei Garayoa, încât de-abia trecusem pe acasă. A fost de-ajuns o singură privire ca să-mi dau seama că apartamentul avea urgent nevoie de curăţenie şi mi-am făgăduit că trebuia să o conving pe mama să mi-o trimită pe menajera ei, cu promisiunea fermă că o voi plăti eu.

Am făcut un duş şi apoi m-am trântit în pat. Ce mult mi-a lipsit patul meu! Am adormit pe loc. Îngerul meu păzitor a hotărât să mă trezească pentru a mă scuti de furia mamei mele, deoarece dacă nu m-aş fi prezentat în seara aceea la ea acasă să o invit la cină, ar fi fost în stare să nu-mi mai vorbească tot restul vieţii ei. M-am trezit din somn tresărind de spaimă şi căutând ceasul. Opt şi jumătate seara! Am sărit în sus din pat şi am făcut din nou un duş. La ora nouă fix, cu părul încă ud, m-am prezentat la ea acasă.

— În ce hal arăţi! îmi spuse ea în chip de salut, fără măcar să-mi dea un sărut.

— Nu-ţi plac? Eu te găsesc superbă.

— Gata, gata, ei bine, arăţi îngrozitor. Ştii la ce foloseşte fierul de călcat? Sigur că ştii, pentru că uneori eşti deştept.

M-a deranjat ironia mamei mele chiar dacă avea dreptate şi cămaşa pe care o purtam era mototolită, iar blugii aveau nevoie să treacă prin maşina de spălat.

— Abia am avut timp să desfac valiza. Dar important este că sunt aici, nu ştii cât de mult voiam să te văd.

— Apă! Te rog, să mi se aducă apă! strigă mama.

— Dar ce ai păţit? am întrebat eu alarmat.

— Îmi dai palpitaţii cu figura asta dură pe care o ai.

— Dar ce sperietură am tras eu din cauza ta!

Am mers la restaurantul ales de ea. Conversaţia s-a desfăşurat pe acelaşi ton tot restul serii. Adevărul e că am regretat că am invitat-o la cină. Pe deasupra, ca să-mi irosească slabele economii, mama, ea care era practic abstinentă la băutură, a hotărât să acompanieze cina cu şampanie şi a cerut o sticlă de Bollinger, de parcă ar fi fost apă minerală.

A doua zi de dimineaţă i-am telefonat doñei Laura şi am întrebat-o dacă vrea să o vizitez ca să-i povestesc tot ce aflasem până în momentul acela.

— Prefer să-mi predai povestea scrisă când va fi completă.

— Voiam doar să constataţi cum avansez. Vă asigur că viaţa Ameliei Garayoa este demnă de un roman.

— Bine, bine, atunci când vei şti tot, îl scrii şi mi-l aduci. Nu aşa ne-am înţeles?

— Desigur, doña Laura, şi aşa voi face.

— Mai ai nevoie de ceva?

— Nu, deocamdată mă descurc. Profesorul Soler îmi este de mare ajutor. Fireşte că m-am oferit să-i povestesc ce anume cercetez, dar mi-a spus că nu vrea să ştie nimic în afară de strictul necesar ca să mă ajute.

— Şi aşa şi trebuie. Pablo este un bun prieten al familiei, dar nu e din familie şi sunt unele lucruri… în sfârşit, pe care nici el, nici nimeni altcineva nu are de ce să le afle.

— Trebuie să-l sun, pentru că am nevoie să aflu de la el dacă Amelia a fost la Madrid la începutul lui septembrie 1940.

— Dacă vrei, poţi vorbi cu Edurne, ea te poate ajuta.

— Dar dumneavoastră, doña Laura, nu vă amintiţi nimic din acea perioadă?

— Bineînţeles că da! Dar nu vreau ca memoria mea să fie cea care să dicteze cele întâmplate, ci memoria neutră a celor care au fost cu noi.

— Şi îşi va aminti? Se pare că pe biata femeie o afectează mult faptul că trebuie să-şi amintească.

— Pe bună dreptate; nouă, bătrânilor, nu ne place să ni se răscolească prin amintiri. Edurne este foarte ruşinoasă şi loială şi nu-i vine uşor să povestească unui străin lucruri de-ale familiei.

— Eu sunt din familie, nu uitaţi că Amelia a fost străbunica mea. Şi dumneavoastră îmi sunteţi un fel de strămătuşă.

— Nu spune prostii! În sfârşit, cred că ar trebui să vorbeşti cu Edurne. Dacă îţi convine, treci pe aici mâine devreme, pentru că atunci are capul mai limpede.

Nu ştiu de ce se încăpăţâna doña Laura ca Edurne să stea de vorbă cu mine. Biata femeie nu-şi putea ascunde stânjeneala de

a fi obligată să-i povestească unui străin aspecte intime ale familiei căreia îi dedicase întreaga sa viaţă.

Când am ajuns acasă la doamnele Garayoa, jupâneasa m-a anunţat că Edurne mă aşteaptă, dar că trebuie să trec mai întâi prin salon să le văd pe doamne.

Acolo erau doña Laura şi doña Melita. Mi s-a părut că aceasta din urmă nu arăta prea bine, se vedea că era obosită.

— Vă este foarte greu să strângeţi date pentru a alcătui povestea? mă întrebă ea cu glas slăbit.

— Nu este uşor, doña Melita, dar nu vă faceţi griji, cred că voi reuşi măcar să cunosc cele mai importante fapte din viaţa străbunicii mele.

Doña Laura se foia stânjenită pe canapea şi îmi porunci să caut să nu mai pierd timpul.

— Nu e vorba doar de cheltuielile pe care le atrag după sine toate aceste cercetări, dar suntem prea bătrâne ca să mai aşteptăm.

— Nu vă faceţi griji, sunt primul interesat să închei cât mai repede această investigaţie. M-am lăsat de jurnalism şi mama aproape că nu mai vorbeşte cu mine.

— Ai o mamă? mă întrebă doña Melita, şi întrebarea ei m-a mirat, dat fiind că le vorbisem despre familia mea.

— Da, da, din fericire, o am încă pe mama, am răspuns eu descumpănit.

— Înţeleg. Ce noroc pe dumneata! Eu am pierdut-o pe a mea când eram foarte tânără.

— Bine, gata cu pălăvrăgeala, o întrerupse doña Laura. Guillermo este aici ca să lucreze, aşa că du-te dumneata să vorbeşti cu Edurne, te aşteaptă în bibliotecă.

Edurne stătea în fotoliu şi părea că dormitează. A tresărit când m-a auzit intrând.

— Cum vă simţiţi?

— Bine, bine, răspunse ea buimăcită.

— Nu vreau să vă deranjez prea mult, dar poate că vă amintiţi de o vizită pe care a făcut-o Amelia la Madrid în septembrie 1940. Cred că mergea la Roma, dar mai întâi a venit să-şi vadă familia.

— Amelia pleca şi venea întruna, şi de multe ori nu ne spunea nici de unde venea, nici încotro se ducea.

— Dar vă amintiţi ce s-a întâmplat atunci? Era în septembrie 1940 şi cred că a venit singură, fără Albert James, jurnalistul. La vizita ei anterioară descoperise că Águeda era însărcinată…

— Gata, mi-am amintit acum! Biata Amelia! Ce surpriză neplăcută a avut! Águeda îl adusese pe Javier la intrarea în parcul Retiro ca Amelia să-l poată vedea, dar i s-a deschis paltonul şi au văzut că era grasă, grasă din pricina sarcinii…

— Da, toate astea le ştiu deja, dar vreau să aflu ce s-a întâmplat la următoarea vizită a Ameliei.

Edurne, cu un glas obosit, începu să vorbească.

«Nu o aşteptam. S-a prezentat fără să anunţe. Ceva ce devenise un obicei pentru ea. Nu ştiam niciodată când urma să vină. Antonietta era mai bine, graţie banilor pe care îi trimitea Amelia şi care îi permiteau lui don Armando să cumpere medicamente… mă rog, medicamente şi mâncare, pentru că Antonietta avea nevoie să se hrănească bine. Banii pe care îi trimitea Amelia nu ajungeau pentru lux, dar pentru mâncare, da. Pe vremea aceea, puteai găsi lucruri bune la bursa neagră, dar costau o avere.

Cred că era seară când Amelia s-a prezentat acasă; da, da, era seară, pentru că eu eram la bucătărie pregătind cina şi a deschis uşa domnişorul Jesús.

— Mamă, mamă, vino, că este verişoara Amelia!

Am ieşit cu toţii în vestibul şi acolo era ea, îmbrăţişată cu Jesús.

— Dar ce frumuşel te-ai făcut, vere! Ai crescut şi arăţi mult mai bine, nu mai eşti atât de palid.

Şi Jesús se refăcea. Întotdeauna a fost un copil cam pricăjit şi bietul de el se îmbolnăvise în timpul războiului. Dar în zilele acelea, starea lui se ameliorase. Medicamentele şi, mai ales, mâncarea au făcut minuni.

Antonietta a îmbrăţişat-o pe sora ei şi nu era chip să le desparţi.

Domnişoara Laura a început să plângă de emoţie, iar don Armando îşi stăpânea cu greu lacrimile. Toţi voiam să o îmbrăţişăm şi să o sărutăm. Doña Elena a fost cea care, cu simţul său practic, a pus ordine între atâtea îmbrăţişări şi ne-a făcut pe toţi să intrăm în salon. L-a trimis pe Pablo să ducă

valiza Ameliei în camera Antoniettei şi mie mi-a cerut să termin de pregătit cina şi să mai pun o farfurie la masă.

Amelia a fost foarte afectuoasă cu noi toţi; mie mi-a dat două săruturi, la fel şi lui Pablo.

Jesús şi Pablo erau prieteni buni şi acum, că Jesús se simţea mai bine, doña Elena instalase patul lui Pablo în camera fiului ei, pentru că spunea că puştiul era în creştere şi nu era bine să doarmă cu mine în cameră.

În noaptea aceea, am mâncat orez cu roşii şi nişte felii de slănină prăjită. Slănina o cumpărasem eu în după-amiaza aceea de la un tip care se ocupa cu bursa neagră şi care îmi făcea curte.

Rufino, căci aşa îl chema pe bărbat, îmi trimisese vorbă că are slănină proaspătă; aşa că doña Elena m-a trimis să cumpăr. Ce spuneam? Da… mi-am amintit… Amelia ne-a spus că nu va sta multă vreme, numai două sau trei zile, pentru că trebuia să muncească. Era asistenta lui Albert James, jurnalistul american care, după cum se părea, se afla la New York, dar care îi dăduse sarcina să meargă la Roma pentru un reportaj pe care îl făcea, nu-mi amintesc despre ce, dar a fost o şansă că a trimis-o la Roma şi aşa a putut să treacă în drum prin Madrid.

— Pe unde ai venit de la Londra? o întrebă don Armando.

— Prin Lisabona, e cel mai sigur.

— Englezii nu-l văd cu ochi răi pe Franco, spuse don Armando.

— Englezii nu pot lupta şi împotriva lui Hitler, şi a lui Franco; mai întâi trebuie să înfrângă Germania şi doar după aceea vor veni toate celelalte.

— Eşti sigură? Anglia continuă să-i acorde lui Franco aşa-numitele *navicerte*[113] ca să ne trimită benzină şi grâu; nu vine mult, dar ceva tot vine.

— Vei vedea cum se vor schimba lucrurile când îl vor înfrânge pe Hitler.

Am pus-o la curent cu noutăţile din familie. Antonietta i-a spus surorii ei că ar vrea să lucreze, dar că doña Elena nu-i permite.

— Nu mă lasă nici măcar să dau o mână de ajutor la bucătărie, protesta Antonietta.

---

[113] Certificat atestând faptul că o navă comercială nu contravine legilor împotriva contrabandei pe timp de război şi care permite unui vas al unei ţări neutre să transporte mărfuri fără să fie controlat (în limba engleză în original). (n.tr.)

— Păi, bineînţeles că nu, încă nu eşti complet refăcută! afirmă, supărată doña Elena.
— Mătuşa are dreptate. Cel mai bun ajutor pe care îl poţi da familiei este să te vindeci complet, răspunse Amelia.
— Şi medicul ne-a spus că trebuie să avem grijă cu ea, pentru că se poate îmbolnăvi din nou, adăugă don Armando.
— Şi tu, Laura, eşti în continuare la colegiu?
— Da, anul ăsta voi da ore de franceză. Călugăriţele se poartă foarte bine cu mine. Au schimbat-o pe stareţă; nu mai e maica Encarnación, biata de ea a murit de pneumonie şi au ales-o pe maica María de las Virtudes, cea care a fost profesoara noastră de pian, o mai ţii minte?
— Da, sigur că da! Era foarte afectuoasă cu noi, o femeie bună la suflet.
— Ea zice că la colegiu nicio călugăriţă nu vorbeşte franceza ca mine, aşa că anul ăsta voi da lecţii de franceză şi, de îndată ce Antonietta va fi mai bine şi va putea munci, poate că voi reuşi s-o conving pe maica María s-o lase să dea lecţii de pian… dar mai întâi trebuie să-şi revină complet…
— Ar fi foarte bine! Vezi, Antonietta, că vei putea munci cu adevărat? Dar trebuie să te vindeci. Până când unchiul şi mătuşa nu-mi vor spune că eşti bine, îţi interzic să faci ceva.
Don Armando a povestit cum îi mergea la birou, la noua sa slujbă de avocat stagiar.
— Trebuie să suport multe, dar nu mă plâng, pentru că, la urma urmelor, ceea ce câştig ne permite să o scoatem la capăt. Sunt fişat drept „comunist”, aşa că nu sunt lăsat să pledez în tribunale, dar măcar lucrez într-un domeniu pe care îl cunosc, pregătind cazurile pe care le apără alţii.
— Îl exploatează, în fiecare zi îşi aduce de lucru acasă şi n-are nici sâmbete, nici duminici libere, se plânse doña Elena.
— Da, dar am o slujbă, ceea ce e deja mult, dacă luăm în considerare faptul că, acum câteva luni, a fost cât pe-aci să mă împuşte. Nu, nu mă plâng, Amelia mi-a salvat viaţa şi am de lucru, este mai mult decât visam când eram în închisoare. De altfel, cu ajutorul tău, Amelia, ne descurcăm bine.
— Ştiţi ceva despre Lola? întrebă Amelia privindu-l pe Pablo.
— Ei bine, nu, nu se ştie nimic despre ea. Pablo merge s-o vadă pe bunica lui la spital, dar biata femeie este pe zi ce trece

mai rău. Tatăl lui îi scrie din când în când, dar nu-i nicio urmă de Lola, îi spuse Laura.

— Băieţii merg la şcoală, adăugă don Armando. Sunt isteţi şi au note bune. Jesús e foarte bun la matematică, iar Pablo, la latină şi la istorie, aşa că se ajută unul pe celălalt. Sunt ca fraţii, uneori chiar se bat cum o fac fraţii.

— Dar nu ne batem! protestă Jesús.

— Mă rog, aş zice că am auzit uneori câte un ţipăt ieşind de la voi din cameră, continuă don Armando.

— Dar pentru nişte prostii! Nu-ţi face griji, Amelia, mă înţeleg foarte bine cu Pablo. Nu ştiu ce m-aş face fără el aici în casă, cu atâtea femei şi atât de autoritare, răspunse Jesús râzând.

— Eu… vă mulţumesc foarte mult că mă ţineţi aici… şopti Pablo.

— Ce prostie! Gata cu mulţumirile, eşti încă un membru al familiei, îl întrerupse tăios don Armando.

Amelia a petrecut două zile ocupându-se de treburile familiei. S-a dus să vorbească cu medicul care o îngrijea pe Antonietta şi i-a cerut domnişoarei Laura să o însoţească la maica María de las Virtudes, ca să o salute şi să-i înmâneze o mică donaţie „ca să cumpere flori pentru Fecioara din capelă” şi, aşa cum ne temeam cu toţii, a insistat să-şi vadă fiul, pe micuţul Javier.

Doña Elena refuza să mă trimită să dau târcoale prin împrejurimile casei lui Santiago, dar insistenţa Ameliei a fost atât de convingătoare, încât, până la urmă, a cedat.

— După cele întâmplate ultima dată, s-ar putea ca Águeda să refuze să te lase să vezi copilul, spuse doña Elena.

— E fiul meu şi trebuie să-l văd. Nu înţelegi, mătuşă? Nu mă pot afla la Madrid şi să nu fac nimic ca să-l văd. Dacă ai şti cât de mult mă căiesc că l-am abandonat…

Amelia i-a povestit domnişoarei Laura că are coşmaruri şi că în multe nopţi se trezeşte ţipând pentru că vede o femeie alergând, ducându-l în braţe pe Javier.

Într-o zi, m-am postat în colţul casei lui don Santiago aşteptând-o pe Águeda să iasă, şi aşa am petrecut toată ziua. M-am întors acasă seara târziu. L-am văzut numai pe don Santiago ieşind dimineaţa devreme şi întorcându-se după-amiază, dar nici urmă de Águeda, nici de Javier.

Doña Elena s-a enervat şi ne-a spus că era mai bine să o lăsăm pentru altă dată, dar Amelia a insistat; nu putea rămâne multă vreme la Madrid, era deja de trei zile, dar nu avea de gând să plece fără să-şi vadă fiul. Până la urmă, doña Elena a izbucnit în plâns.

— Dar, Elena, ce-i cu tine?

Don Armando era alarmat de lacrimile soţiei sale.

— Mătuşă… mătuşă… nu plânge, nu vreau să te fac să suferi, s-a scuzat Amelia.

Domnişoara Laura o îmbrăţişa pe mama ei, neştiind cum să o consoleze. Când doña Elena s-a calmat, s-a făcut linişte.

— Eşti atât de încăpăţânată, Amelia! Eu n-am vrut să-ţi spun, ca şi nu suferi… dar insişti întruna…

— Ce se întâmplă, mătuşă? Nu cumva i s-a întâmplat ceva fiului meu? întrebă Amelia alarmată.

— Nu, nici vorbă, Javier este bine şi, din câte ştiu, e la socrii tăi.

— La don Manuel şi la doña Blanca? Dar de ce?

— Pentru că Águeda a născut o fetiţă, asta s-a întâmplat acum o săptămână şi se pare că a avut dificultăţi la naştere şi este la spital. Santiago l-a dus pe Javier acasă la părinţii lui până când Águeda va fi în stare să se întoarcă acasă cu fetiţa. N-am vrut să-ţi spun ca să nu te supăr.

Amelia nu a plâns. Tremura, făcând un mare efort să se controleze, înghiţindu-şi lacrimile, şi a reuşit. Când a putut să vorbească, cu glas stins, a întrebat-o pe mătuşa ei:

— De când ştii?

— Ţi-am mai spus, de acum o săptămână; m-am întâlnit cu o prietenă care nu mai pridìdea spunându-mi că Águeda născuse o fetiţă pe care o vor boteza Paloma. Mi-a povestit că interveniseră complicaţii la naştere şi că femeia a ţipat aproape două zile până când a născut-o pe fetiţă. Santiago nu s-a mişcat de lângă ea. Mi-a mai spus că, de când a rămas Águeda însărcinată, Santiago angajase altă servitoare care să se ocupe de treburile casnice şi că, de fapt, Águeda a devenit stăpâna casei. Nu mai poartă şorţ şi, cu toate că Santiago încă n-o ia cu el când îşi vizitează prietenii, toată lumea ştie că trăiesc împreună.

— Nu pot să-i reproşez nimic. N-am niciun drept s-o fac, murmură Amelia.

— Ai dreptate, oricât de greu îţi este, nu poţi s-o faci. Santiago este un bărbat… un bărbat tânăr, nu se poate păstra pur în absenţa ta, spuse don Armando.

— N-are de ce s-o facă, unchiule. Eu am fost cea care l-a părăsit şi care a plecat cu altul, lăsându-l cu un copil de câteva luni. Măcar de-aş fi în stare, într-o bună zi, să mă iert!

— Dacă vrei, pot să-i sun pe don Manuel şi pe doña Blanca şi să le cer să te lase să-l vezi pe Javier… propuse don Armando.

— Nu-i nevoie să te umileşti, unchiule. Ştii bine că nu mi-ar permite să mă apropii de fiul meu. Speram ca Águeda…

— Te voi însoţi, vom merge acasă la socrii tăi. Vom aştepta până când vor scoate copilul la plimbare şi îl vei vedea măcar de departe, se oferi Laura.

— Mi se pare o idee bună, poate reuşesc să-l văd de departe. Îmi voi amâna plecarea cu încă o zi, sper că… mă rog, sper ca Albert să nu se supere din cauza întârzierii.

Doña Elena mi-a poruncit să le însoţesc pe cele două verişoare. Nu voia ca Amelia şi domnişoara Laura să fie singure, se temea de ceea ce s-ar fi putut întâmpla. Ne-am prezentat dimineaţa devreme aproape de casa părinţilor lui Santiago şi n-a trebuit să aşteptăm mult, pentru că, pe la unsprezece, am văzut-o ieşind pe doña Blanca ţinându-l de mână pe Javier. Băiatul crescuse destul de mult şi părea bucuros în compania bunicii sale.

Domnişoara Laura mergea agăţată de braţul Ameliei, dar nu a putut să o împiedice să se elibereze şi să alerge către fiul ei.

— Javier! Javier! Fiule, sunt mama ta! exclamă Amelia.

Doña Blanca s-a oprit brusc şi s-a înroşit, eu cred că de furie.

— Dar cum îndrăzneşti! ţipă ea la Amelia. Cum îndrăzneşti să te prezinţi aici?! Du-te! Pleacă!

Dar Amelia îl luase pe Javier în braţe şi îl strângea cu putere, acoperindu-l de sărutări.

— Băieţelul meu! Dar ce frumos eşti! Ce mare ai crescut! Te iubesc mult, Javier; mama te iubeşte mult!

Speriat, Javier a început să plângă. Doña Blanca a vrut să-i ia copilul, dar Amelia nu-i dădea drumul. Eu şi domnişoara Laura nu ştiam ce să facem.

— Vă rog, doña Blanca, fiţi bună! o imploră domnişoara Laura. Puneţi-vă în locul ei, este mama copilului şi are dreptul să-l vadă.

— O stricată afurisită! Dacă şi-ar fi iubit fiul, nu l-ar fi abandonat, lăsându-l pe el şi pe soţul ei ca să plece cu alt bărbat! Dă-i drumul, stricato! ţipa ea trăgându-l pe Javier de braţ.

— Doña Blanca, sunteţi mamă, lăsaţi-o pe Amelia să-şi poată săruta fiul! insista domnişoara Laura.

— Dacă nu-i dă drumul copilului, o să tip şi mai tare, o să chem un sergent de stradă şi o s-o denunţ. N-a plecat ea cu un comunist? Toţi eraţi comunişti şi ar trebui să staţi la închisoare. Comunistele sunt toate nişte târfe… Crezi că nu se ştie cum a ieşit tatăl tău de la penitenciarul din Ocaña? Dar pentru stricata asta nu mai contează că-i vorba de unu sau de o sută, ţipă ea arătând către Amelia.

Domnişoara Laura se înroşise ca focul şi a făcut ceva cu totul neobişnuit pentru ea. A apucat-o de braţ pe doña Blanca şi, răsucindu-i-l, a desprins-o de Amelia şi de Javier. Apoi a împins-o de perete şi, ţinând-o strâns şi nedând atenţie ţipetelor doñei Blanca, a călcat-o pe picior.

— Taci din gură, vrăjitoareo! Dumneata chiar că eşti o femeie stricată. Să n-o mai insulţi pe verişoara mea, să n-o mai faci, ori… îţi jur că o să-ţi pară rău. Tatăl meu trăieşte graţie Ameliei, pentru că voi, franchiştii, sunteţi o şleahtă de ticăloşi… nişte lepădături… dumneata şi ai dumitale nu ne ajungeţi nici la talpa pantofilor. Cât despre târfe, franchiştii au prefăcut în târfe multe femei decente, du-te dumneata pe Gran Via şi o să vezi câte femei, mame de familie, se plimbă în sus şi în jos, vânzându-se ca să poată să le dea de mâncare copiilor lor. Asta e prosperitatea lui Franco? Dar, desigur, dumitale nu-ţi lipseşte nimic, prietenii dumitale au câştigat războiul… şi asta, după ce au fost cât pe-aci să-l omoare pe fiul dumitale, pentru că Santiago nu era fascist, nu era, slavă Domnului!

Doña Blanca s-a smuls din strânsoarea Laurei, trăgându-i un ghiont puternic. Între timp, Amelia încerca să-l calmeze pe Javier, care plângea neconsolat, speriat de felul cum o tratau pe bunica lui acele două femei care pentru el erau două necunoscute.

— Fie că vreţi, fie că nu, este fiul meu şi nu-l puteţi minţi spunându-i că are o altă mamă. Oi fi eu cea mai rea mamă din lume şi nu-l merit pe Javier, dar este fiul meu şi voi nu mi-l puteţi smulge, spuse Amelia înfruntând-o pe soacra ei.

— Când o să afle Santiago ce aţi făcut voi... Toate comunistele sunteţi nişte curve, curvelor! Lăsaţi-ne în pace, aţi făcut deja destul rău!

Amelia l-a lăsat jos pe Javier şi i-a dat un ultim sărut.

— Fiule, spuse ea, te iubesc mult şi orice ţi s-ar spune, nu uita niciodată că eu sunt mama ta.

De-acum în braţele doñei Blanca, copilul a început să se linişească. Femeia a intrat din nou cu un mers grăbit sub portalul casei sale.

Noi ne-am întors acasă temându-ne de ce avea să se întâmple în continuare. Cunoscându-l pe Santiago, cu siguranţă că nu avea să rămână cu braţele încrucişate când mama sa îi va povesti cele întâmplate.

Don Armando a încercat să le liniştească pe Amelia şi pe domnişoara Laura şi le-a încredinţat că nu-i va permite lui Santiago să facă ceva. Dar doña Elena era neliniştită, aşa că am petrecut restul dimineţii şi o parte din după-amiază aşteptând să se întâmple ceva. Şi s-a întâmplat. Bineînţeles că s-a întâmplat. Era ora nouă şi jumătate şi luam cina când s-a auzit insistent soneria.

Doña Elena m-a trimis să deschid şi eu m-am dus tremurând, pentru că eram sigură că era Santiago.

Am deschis uşa şi, într-adevăr, el era. Santiago era crispat la faţă de mânie şi se observa că făcea un mare efort să se stăpânească. Îl însoţea tatăl său.

— Anunţă că suntem aici, îmi spuse el fără altă introducere.

Am intrat în sufragerie şi, bâlbâindu-mă, l-am anunţat pe don Santiago. Don Armando ne-a spus să nu ne mişcăm de la locurile noastre, că va sta el de vorbă cu Santiago. Am rămas foarte liniştiţi, fără să vorbim, temându-ne pentru ce s-ar putea întâmpla.

— Bună seara, Santiago, don Manuel... Cu ce vă pot fi de folos?

— Vreau ca odată pentru totdeauna nepoata dumneavoastră să stea departe de familia mea. N-are niciun drept să-l sperie pe fiul meu. Şi vreau să ştiţi că nu voi tolera ca mama mea să fie

tratată aşa cum a făcut-o azi fiica dumneavoastră Laura. Santiago cu greu îşi putea stăpâni furia.

— Dacă cineva mai ridică vreodată fie şi numai un deget asupra soţiei mele sau a nepotului meu, va merge la închisoare, vă asigur că voi face tot posibilul ca aşa să fie, sublinie don Manuel.

— Nu mă îndoiesc că veţi reuşi, dar nimeni n-a ridicat un deget asupra doñei Blanca. După cum mi-a relatat Laura, n-a făcut decât s-o îndepărteze de Amelia pentru ca ea să-şi poată lua copilul în braţe. Nimeni n-a fost nerespectuos cu doña Blanca, dar ea chiar a fost, nu numai cu Amelia, ci şi cu Laura, şi ne-a insultat întreaga familie.

— Soţia mea este o doamnă şi se poartă întotdeauna ca atare, ceva ce nu se poate zice despre nepoata dumneavoastră, spuse don Manuel.

— Te rog, tată, nu-i nevoie...! spuse Santiago, deranjat de comentariul tatălui său.

— Dacă aţi venit aici ca să ne insultaţi, e mai bine să plecaţi. Nu admit niciun cuvânt împotriva Ameliei. Ce a fost a fost. Iar tu, Santiago, n-ai dreptul să-i interzici să-şi vadă fiul şi să-l zăpăceşti pe Javier spunându-i că mama lui este Águeda. Asta e o răutate, într-o zi va trebui să-i spui adevărul şi crezi că Javier te va ierta? Că îl va ierta pe cel care i-a refuzat mamei sale dreptul să-l vadă?

— N-am venit să discut cu dumneavoastră hotărârile mele, ci să vă informez că nu voi permite altă scenă precum cea de azi-dimineaţă. Fiul meu creşte, e fericit, are o familie şi nu eu sunt cel care l-a lăsat fără mamă.

— Don Armando, interveni don Manuel, sunteţi avertizat că voi trage toate sforile ca să vă las în cea mai neagră mizerie. Vă veţi pierde slujba şi pot face, de asemenea, să vi se revizuiască sentinţa, ca să vă întoarceţi la puşcărie. La urma urmelor, toată lumea ştie cum aţi reuşit să ieşiţi de acolo, peste tot e câte un măr putred, iar cel care a făcut posibilă eliberarea dumneavoastră în schimbul favorurilor Ameliei este un măr lipsit de importanţă.

— Cum îndrăzniţi s-o insultaţi! Da, sunt liber mulţumită ei, graţie banilor pe care a trebuit să-i plătească unui corupt care schimbă vieţile pe bani, astfel de lepădături există printre

franchişti. Dar să nu îndrăzniţi să spuneţi niciun cuvânt care să o insulte pe Amelia!

— Tată, nu era nevoie să spui toate astea! îl mustră Santiago pe tatăl său.

— Ah, dar el nu ştie? Nu pot să cred că nu ştie ceea ce a aflat tot Madridul! Întrebaţi-o pe nepoata dumneavoastră cu ce a plătit, în afară de bani, ca să vă scoată de la Ocaña, insistă don Manuel.

În momentul acela, Amelia a apărut în pragul uşii de la vestibul şi s-a plasat între don Armando de o parte, şi Santiago şi tatăl lui, de cealaltă parte.

— Mă puteţi insulta cât doriţi. Nu vă refuz acest drept după tot ce am făcut, dar tu, Santiago, trebuie să-mi laşi familia în pace. Ei nu ţi-au făcut nimic. Cât despre Javier… este fiul meu şi, oricât de rău ţi-ar părea, nu poţi schimba asta. Nu pot da timpul înapoi, dar dacă aş putea, te asigur că n-aş mai face ce-am făcut, că mă căiesc şi că nu mi-o voi ierta tot restul vieţii, dar nu pot schimba ceea ce am făcut.

— Amelia, te rog, du-te înăuntru, lasă-mă pe mine să rezolv asta. N-au niciun drept să te insulte, nu le voi tolera aceste insinuări.

— Nu, unchiule, eu sunt cea care nu pot permite să fii insultat şi ameninţat. Vă credeam altfel, don Manuel, întotdeauna v-am considerat un cavaler incapabil de o josnicie precum cea pe care tocmai aţi săvârşit-o spunând ceea ce aţi spus. Nu eu sunt neruşinată pentru că l-am salvat pe unchiul meu de la execuţie. Prietenilor dumneavoastră franchişti nu le-a fost de-ajuns că au câştigat războiul, ci se răzbună pe cei care au luptat în tabăra republicană. Apropo, asta era şi tabăra ta, Santiago, dar n-a fost niciodată a tatălui tău. Franco va fi oare mai puternic pentru că a împuşcat mii de oameni care au luptat de cealaltă parte? Nu, nu va fi; va fi temut şi detestat, dar asta nu-l va face mai puternic.

— Stai departe de fiul meu, spuse Santiago, privind-o furios.

— Nu, nu voi sta departe de Javier; voi încerca de mii de ori, de câte ori va fi nevoie, să-l văd, să stau câteva minute cu el, să-i amintesc că sunt mama lui, să-i spun că, în pofida a ceea ce am făcut, îl iubesc din adâncul sufletului. Şi voi continua să mă rog în fiecare zi, cerându-i iertare lui Dumnezeu şi cerându-i, de asemenea, ca Javier să mă ierte într-o bună zi.

— Îmi menţin tot ce am spus: nu voi permite ca vreun membru al acestei familii să se apropie de a mea. Să fie clar; în caz contrar, veţi suporta consecinţele, spuse don Manuel pe un ton grav.

Santiago s-a întors şi l-a apucat pe tatăl său de braţ, silindu-l să iasă din casă, fără să spună nici măcar adio.

Am ieşit cu toţii în vestibul. Don Armando o privea fix pe Amelia cu lacrimi în ochi.

— Dar ce-ai făcut ca să mă scoţi de la Ocaña? întrebă el, temându-se de răspuns.

— Nimic care să mă dezonoreze. Am plătit preţul pe care mi l-a pretins canalia aia de Agapito care a făcut pe intermediarul. Şi nu cel care plăteşte un preţ comite greşeala, ci cel care îl cere.

— Amelia, pentru numele lui Dumnezeu, vreau să ştiu ce ai făcut! insistă don Armando.

— Te rog, unchiule! Am făcut ceea ce îmi cerea simţul datoriei faţă de tine, căci te iubesc atât de mult. Şi nu-mi pare rău, aş face orice să salvez o viaţă. Un preţ nu e niciodată prea mare ca să-l plăteşti pentru o viaţă şi, cu atât mai puţin, pentru viaţa cuiva pe care îl iubeşti.

Don Armando era deznădăjduit. Doña Blanca l-a îmbrăţişat, încercând să-i transmită toată dragostea de care avea nevoie în momentul acela.

— Amelia a fost foarte bună cu noi, n-o face să se ruşineze, punându-i întrebări, îl rugă ea pe soţul ei. Va trebui să-i fim mereu recunoscători că mai eşti în viaţă.

— Dar nu cu orice preţ!

— Nu spune asta! Nu ştiu ce a făcut Amelia în afară de a-i fi dat bani acelui neruşinat, dar îţi jur că şi eu as fi făcut orice mi s-ar fi cerut ca să te salvez.

Amelia a rugat familia să se strângă în salon.

— Ceea ce a sugerat Santiago… ei bine, este adevărat, nimeni nu ştia, cu excepţia Laurei, sau, cel puţin, aşa credeam eu, dar, după cum se vede, canalia care a făcut pe intermediarul, acel Agapito, a umblat cu vorba, spunând că m-am dăruit lui în schimbul comutării pedepsei tale cu moartea. Aş fi vrut ca nici tu, nici nimeni din familie să nu afle şi îţi jur, unchiule, că eu deja am uitat.

— Dumnezeule, Amelia! Doamne Dumnezeule! Cât ar fi suferit tatăl tău dacă ar fi ştiut aşa ceva! Eu… eu nu merit să

trăiesc pe seama unui sacrificiu atât de mare… niciodată nu te voi putea răsplăti…

— Te rog, unchiule, nu-mi spune asemenea lucruri! Nu-mi datorezi nimic, nimic, nu există datorii între persoane care se iubesc. Şi îţi repet că nu-mi pare rău pentru ce-am făcut, că nu m-a mustrat conştiinţa nici măcar o zi, şi că, dacă simt ceva pentru acel Agapito, este o ură profundă şi dorinţa să se molipsească de sifilis şi să moară. Dar eu nu mă simt pângărită, aşa că te rog să nu-mi reproşezi nimic. Ştiu că ţi-ai fi dat viaţa ca să mi-o salvezi pe a mea, iar eu i-am acordat câteva minute din viaţa mea unui om lipsit de suflet.

În noaptea aceea, n-a putut dormi niciunul dintre noi. Am auzit-o pe Amelia vorbind cu Laura şi cu Antonietta până în zori. Doña Elena s-a sculat să-i facă lui don Armando un ceai de tei, iar Jesús şi Pablo vorbeau în şoaptă. Eram impresionaţi.

Amelia a plecat a doua zi şi a mai trecut ceva timp până să se întoarcă.»

Edurne tăcu şi închise ochii. Se vedea că suferă. Îmi era jenă că doña Laura o obliga să-şi amintească. Nu ştiu de ce am făcut-o, dar i-am luat mâna şi m-am înclinat în faţa ei.

— Mii de mulţumiri, nu ştiţi cât de recunoscător vă sunt pentru ajutor, fără dumneavoastră n-aş putea reconstitui viaţa străbunicii mele.

— Şi de ce trebuie s-o reconstituiţi? Dacă n-aţi fi apărut în această casă, totul ar fi continuat la fel şi am fi murit liniştite, fără să privim înspre trecut.

— Îmi pare rău, Edurne, chiar îmi pare rău.

— Va trebui să mai vorbesc cu dumneavoastră?

— Voi căuta să nu vă mai deranjez, vă promit.

Am vrut să-mi iau rămas-bun de la cele două bătrâne doamne, dar jupâneasa mi-a spus că au ieşit. Nu am crezut-o, dar am acceptat scuza. Nu numai că îmi plăteau un salariu, dar, fără ajutorul lor, nu aş fi putut niciodată să mă apropii de povestea Ameliei. Aveau tot dreptul să nu ţină cont de mine.

Am ieşit din casă cu o senzaţie ciudată, ca o strângere de inimă. Nu ştiam prea bine de ce, presupun că relatarea lui Edurne mă tulburase. Acel don Manuel nu-mi era simpatic; mă deranja faptul că trebuia să recunosc că, deşi de departe, eram

oarecum înrudit cu el, dat fiind că era bunicul bunicului meu; până la urmă, eram totuşi rude.

M-am dus la mine în apartament cu intenţia de a scrie despre ceea ce aflasem în ultimele săptămâni. Era atât de mult material acumulat, încât am hotărât să transcriu înregistrările şi să-mi pun ordine în note înainte de a mă pierde în ele.

Am lucrat tot restul zilei şi mare parte din noapte. Voiam să mă duc cât mai curând la Roma ca să vorbesc cu Francesca Venezziani.

Înainte de a pleca, l-am sunat pe Pepe ca să văd cum mergeau lucrurile pe la ziarul digital. Mă concediaseră, dar la fel de bine puteau să li se faci milă şi să mă reprimească.

— Nici gând, Guillermo, nici gând! Şeful nu vrea să mai audă de tine. Zice că eşti neserios şi are dreptate. Eu m-am săturat să-ţi tot iau apărarea, aşa că vezi-ţi de viaţa ta, băiete!

Nu voiam să-mi fac griji, dar mama avea dreptate: când voi termina investigaţia despre Amelia şi, odată scrisă toată povestea, poate că nu voi mai găsi de lucru. Mi-am spus că nu mai e cale de întoarcere şi m-am hotărât să adopt, ca fiind a mea, fraza lui Iulius Caesar din *Comentarii asupra războiului din Galia:* „Când vom ajunge la râul acela, vom vorbi atunci despre pod”. Astfel că, de acum încolo, voi începe să mă îngrijesc de mine şi de viitorul meu.

10

M-am instalat la hotelul Inghilterra, chiar lângă piazza di Spagna şi la un pas de casa Francescăi.

Eram sigur că mă va invita la cină şi aşa a fost, astfel că am cumpărat o sticlă de Chianti şi am ajuns la timp.

— Ciao, caro, come vai! spuse ea în chip de salut.

— Aş zice că, deocamdată, destul de bine, am răspuns eu zâmbind.

I-am reproşat că nu-mi spusese că divina Carla Alessandrini făcuse incursiuni în politică.

— Eu te-am avertizat că a fost o femeie deosebită, îmi răspunse ea în chip de scuză.

— Deosebită mi se pare puţin spus. A ajutat-o să fugă din Berlin pe o tânără evreică traversând cu ea jumătate din Europa şi, după toate aparenţele, a avut legături cu partizanii, astfel că marea divă făcea ceva mai mult decât triluri.

— Da, da, toate astea sunt adevărate. Carla a fost o femeie extraordinară.

— Aşa e, dar nu mi-ai spus nimic de implicarea ei în politică.

— Nu m-ai întrebat.

— Bine, atunci, pentru ca lucrurile să fie clare: vreau să ştiu tot, absolut tot despre Carla Alessandrini, mi-e indiferent dacă e vorba de politică sau de grădinărit, tot înseamnă tot.

— Nu ştiu dacă pot să-ţi povestesc totul deodată.

— Ah, nu? Şi de ce? am întrebat-o eu supărat.

— Pentru că profesorul Soler mi-a spus că trebuie să cercetezi pas cu pas, că trebuie să găseşti un fir conducător şi să-l urmezi şi să afli totul într-o anumită ordine. Nu ştiu care este ordinea investigaţiei tale, dar să nu te îndoieşti că, de fiecare dată când va apărea Carla, vei putea recurge la mine.

— Asta chiar că-i una bună! M-am cam săturat să tot fiu manevrat ca e marionetă.

Francesca ridică din umeri, lăsând să se înţeleagă clar că aceea nu era treaba ei.

— Ce vrei să ştii?

— Vreau să ştiu ce făcea marea Carla în septembrie 1940, când străbunica mea s-a prezentat să o vadă la Roma şi vreau să-mi spui dacă ceea ce ştii despre epoca aceea ai mai povestit cuiva, pentru că în cartea despre Alessandrini nu spui niciun cuvânt.

— Şi de ce ar fi trebuit să relatez fapte care n-aveau nicio legătură cu arta ei?

— Eşti biografa ei.

— Sunt ceva mai mult decât atât, sunt păstrătoarea amintirii ei. Bun, atunci îţi voi mărturisi un secret: scriu acum o nouă carte despre Carla, dar îmi va lua mai mult timp, nu ştiu prea multe despre ce a făcut în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Începem?

«Amelia a sosit la Milano pe 5 septembrie 1940. Vittorio Leonardi, soţul Carlei, s-a dus să o aştepte la gară.

— Ce bucurie să te avem aici! Carla doreşte să te vadă numaidecât, trebuie să ne povesteşti ce s-a întâmplat cu Rahel…

La intrarea în gară îi aştepta şoferul cu o maşină Fiat ultimul model.

Carla era bucuroasă să o aibă pe Amelia lângă ea. De când primise telegrama anunţându-i sosirea, s-a ocupat să redecoreze una dintre încăperile reşedinţei sale, gândindu-se la gusturile Ameliei.

În vreme ce subreta desfăcea bagajele, cele două femei nu s-au oprit din povestit.

Amelia i-a spus că relaţiile ei cu Albert nu treceau printr-o perioadă bună şi Carla a sfătuit-o ca, dacă nu-l iubeşte, să-l părăsească.

— Este un om bun la suflet, nu merită să sufere, nici măcar pentru tine, *cara.* Seamănă cu Vittorio, doar că soţul meu este fericit aşa, dar Albert doreşte să aibă toată dragostea ta şi, dacă nu i-o poţi da, lasă-i măcar ocazia s-o găsească la altcineva.

— Ai dreptate, dar chiar dacă nu mă crezi, eu îl iubesc, în felul meu, dar îl iubesc.

— Ţi-am mai spus şi la Berlin: nu înseamnă că îl iubeşti, ai nevoie de el, este un refugiu sigur. Dar tu n-ai nevoie să te refugiezi lângă niciun bărbat ca să te simţi în siguranţă, ne ai pe mine şi pe Vittorio, ştii că te iubim ca pe o fiică. Şi acum, spune-mi, cum de te-ai hotărât să vii?

Carla era prea inteligentă ca să creadă că Amelia era acolo doar ca să o vadă. Diva era o femeie pătimaşă şi sinceră şi nu suporta răspunsurile în doi peri. Amelia şi-a descărcat inima în faţa ei.

— După ce am ajutat-o pe Rahel să fugă de la Berlin, unchiul lui Albert, care lucrează la Amiralitate, mi-a propus să lucrez pentru el. Am acceptat. M-am întors la Berlin şi, prin Max, am putut să aflu că există grupuri de opozanţi faţă de politica lui Hitler, împrăştiaţi prin toată Germania; unele sunt grupări creştine, altele sunt socialiste, anarhiste, dar nu sunt coordonate între ele, fiecare funcţionează în felul ei, ceea ce le scade din forţă. Dar este încurajator să se ştie că există opozanţi faţă de Hitler, chiar dacă sunt puţini şi, pentru britanici, asta constituie o informaţie fundamentală.

— Churchill este un om extraordinar. Am vorbit cu el cu un anumit prilej: critica pe faţă politica conciliatoristă. Îl va înfrânge pe Hitler, n-am nici cea mai mică îndoială. Dacă el conduce războiul, va câştiga.

— În acest război este în joc viitorul întregii Europe. Şi sper că, dacă îl înving pe Hitler, puterile europene ne vor salva de Franco.

— Sărăcuţa de tine, cât eşti de naivă! Fii serioasă, Amelia, Franco nu-i deranjează, îl preferă faţă de guvernul Frontului Popular. Nu-i vor pe ruşi la ei acasă, nu vor permite ca Spania să fie o bază a Uniunii Sovietice.

— Nici eu nu doream aşa ceva, ci o democraţie ca în Anglia.

— Să dea Dumnezeu! Înţeleg că a suporta regimul lui Franco trebuie să fie la fel cum îl suportăm noi pe Duce.

— Englezii spun că ai legături cu partizanii…

— Asta spun? Poate, şi ce dacă!

— Ei cred că eşti antifascistă şi că îi vei ajuta pe cei care luptă împotriva fascismului în Italia şi a lui Hitler în Europa.

— Nu-i chiar atât de simplu. Îmi iubesc ţara, n-aş trăi nicăieri în altă parte, aici este casa mea şi, când plec într-o călătorie, mă gândesc deja la întoarcere. N-aş trăda niciodată Italia, dar Ducele… Nu-l suport! Este un înfumurat care ştie cum să înflăcăreze masele. Îmi este ruşine că ne reprezintă, ne-a atras în război într-o manieră ruşinoasă. Aşa că îmi voi ajuta ţara să se elibereze de el şi… ştiu că n-o să-ţi placă, dar am simpatii pentru comunişti, chiar dacă asta înseamnă să-mi atrag neplăceri; dacă ei ar guverna, ce s-ar întâmpla cu mine?! Dar nu asta e important acum, ci să isprăvim cu Ducele şi să scoatem Italia din acest război.

— Pot să ştiu cum ai ajuns să ai legături cu partizanii?

— Oamenii mă cunosc, au încredere în mine. Au luat legătura cu mine ca să-mi ceară unele favoruri… nimic important, deocamdată. În sfârşit, o să-ţi spun că bătrânul meu profesor de canto este comunist. Îi datorez mult, de fapt, tot ceea ce sunt. Ţi-l voi prezenta. Îl cheamă Mateo, Mateo Marchetti, şi este o legendă printre cântăreţii de operă. M-a rugat de curând să ascund un important partizan, era agentul de legătură cu oameni din afară şi poliţia îl încolţise. L-am ascuns acasă la mine şi am reuşit să-l duc în Elveţia. Am făcut cam ce ai făcut tu cu Rahel. Şi ţie ce ţi-a cerut unchiul lui Albert?

— Vrea să ştie ce are de gând să facă Ducele, până unde se va implica în acest război. Mi-a cerut să vin; ştie că tu te mişti în sfere înalte şi vrea ca eu să trag cu urechea. Poate că aflu ceva relevant.

— Aşa că ai devenit o mică spioană, spuse Carla râzând.

— Nu spune asta! Nu, nu mă simt spioană, până acum, singurul lucru pe care l-am făcut a fost să ascult şi să observ ce se întâmplă în jurul meu. Nici măcar nu ştiu dacă ceea ce fac are vreo importanţă.

— Bine, voi organiza un dineu şi voi invita câţiva dintre acei ştabi pe care îi detest atât de mult. Sper ca vreunul dintre ei să-ţi spună ceva care să merite osteneala, pentru că te asigur că îmi repugnă numai şi gândul de a-i avea la mine în casă.

Carla a organizat o petrecere la care au asistat mulţi dintre prietenii ei şi un număr important dintre duşmanii săi. Niciunul nu era în stare să reziste la chemarea Carlei Alessandrini, mai ales atunci când, ca de data aceea, era vorba despre o petrecere în casa ei.

La Milano, diva locuia într-un *palazzo* cu trei nivele, decorat cu tot rafinamentul. În noaptea aceea, casa era luminată doar cu lumânări şi Carla dăduse dispoziţie ca singura băutură să fie şampania.

Vittorio Leonardi nu reuşea să înţeleagă motivul unei asemenea risipe din partea soţiei sale, dar nu a protestat atunci când Carla i-a spus apăsat că ea nu putea da o petrecere dacă nu era la cel mai înalt nivel.

Îmbrăcată într-o rochie roşie de mătase şi dantelă, diva şi-a primit invitaţii, împreună cu Vittorio şi Amelia.

— Trebuie să stai lângă mine, pentru că aşa îmi va fi mai uşor să te prezint tuturor invitaţilor.

Între cele peste două sute de persoane invitate, Carla i-a indicat Ameliei un cuplu pe care l-a primit fără niciun entuziasm.

— Sunt prieteni ai lui Galeazzo Ciano, ginerele Ducelui. Dacă le vei fi simpatică, îţi vor deschide uşile celui mai intim anturaj al lui Mussolini.

Amelia şi-a pus în evidenţă tot farmecul pentru ca Guido Gallotti şi soţia sa Cecilia să o remarce.

Guido era diplomat şi unul dintre consilierii lui Ciano, ministrul de Externe. Împlinise deja patruzeci de ani, în schimb, soţia sa avea probabil vârsta Ameliei.

Cecilia era fiica unui înstărit negustor de textile, cu relaţii bune, un fervent susţinător al Ducelui, la umbra căruia începea să facă afaceri profitabile, printre care aceea de a o fi căsătorit pe fiica sa cu diplomatul acela atât de apropiat de familia lui Mussolini însuşi; o căsătorie care convenise ambelor părţi. Guido Gallotti îi oferea statut social Ceciliei şi familiei ei, iar aceasta, un cont bancar consistent, care le permitea să-şi satisfacă toate capriciile.

— Cunosc Spania, am fost înainte de războiul civil. Aveţi noroc cu Franco. Este un mare om de stat, ca şi Ducele nostru, îi spuse Guido Gallotti.

Amelia a tresărit. Nu suporta să audă pe nimeni care îşi arăta admiraţia pentru Franco, dar Carla a ciupit-o de braţ şi Amelia a schiţat un zâmbet.

— Îmi doresc foarte mult ca Guido să mă ducă în Spania, mi-a promis-o. Soţul meu s-a îndrăgostit de ţara dumneavoastră, adăugă Cecilia.

— Mă bucur că v-a plăcut şi bineînţeles că ar trebui s-o duceţi pe soţia dumneavoastră, sunt sigură că îi va plăcea la fel de mult, răspunse Amelia.

Carla a plecat să primească alţi invitaţi şi Amelia s-a ocupat să-i întreţină pe cei doi, povestindu-le cum este Madridul după război, căutând să evite orice referire politică. Vittorio s-a apropiat de ei.

— Fata asta ne este foarte dragă, spuse Vittorio făcându-i cu ochiul Ameliei.

Cecilia părea impresionată de prietenia Ameliei cu Alessandrini. Nu erau multe persoanele care se puteau lăuda că

fac parte din cercul intim al divei. Carla avea o întreagă legiune de admiratori risipiţi prin toată lumea, dar era foarte exigentă când era vorba să-şi aleagă prietenii. În plus, nu era niciun secret ce părere avea despre regimul lui Mussolini şi că nu se priva de îndrăzneala de a-l critica pe însuşi Ducele. De aceea, soţii Gallotti au fost surprinşi, nu numai de invitaţia Carlei, ci şi pentru că în noaptea aceea diva invitase câteva persoane al căror angajament cu fascismul era absolut.

— Trebuie să ne vizitaţi la Roma. Veţi fi bine-venită în casa noastră. Veţi rămâne multă vreme la Milano? întrebă Cecilia.

— Încă nu ştiu, bineînţeles că nu voi pleca înainte de premiera operei *Tristan şi Isolda.* Pentru nimic în lume n-aş renunţa s-o ascult pe Carla în rolul Isoldei la Opera Scala.

— Minunat! Eu sunt din Milano, tatăl meu are o fabrică aproape de oraş. Astfel că venim adesea să-i vedem pe părinţii mei. De altfel, avem prevăzut să asistăm la spectacol, nici eu nu vreau să pierdem ocazia de a o vedea pe marea Carla. Nu-i aşa, dragul meu?

Guido a ascuns sub un zâmbet uimirea pe care i-a produs-o afirmaţia soţiei sale. Ceciliei nu-i plăcea opera, de fapt nu înţelegea nimic din *belcanto.* Dar dorea să fie în preajma unor persoane precum Carla.

— Va fi o plăcere să vă revedem şi, fireşte, sperăm să fiţi oaspetele nostru la Roma.

Mai târziu, Amelia le-a povestit Carlei şi lui Vittorio că reuşise ca soţii Gallotti să o invite în capitală.

— Doar n-ai acceptat?!

— Mă rog, nu m-am angajat la nimic.

— Nici nu trebuie s-o faci încă. Lasă-i să insiste. Ei ştiu că Ducele nu-mi inspiră simpatie şi, cu toate că Cecilia e cam prostuţă, Guido este viclean ca un vulpoi.

— Aşa impresie proastă ai despre Cecilia?

— Este o parvenită. Mă rog, amândoi sunt, dar se completează: Guido aduce relaţii sociale, iar ea, bani. Sunt făcuţi unul pentru celălalt.

— Nu crezi că sunt îndrăgostiţi?

— Ba da, sigur că sunt. Guido iubeşte cu patimă banii Ceciliei, care îi permit să-i cheltuiască slobod cu grupul de prieteni care îl înconjoară pe Galeazzo Ciano, iar ea iubeşte poziţia lui Guido. N-

ai de ce să te temi din partea Ceciliei, dar de el, da. Să nu uiţi asta.

— Pe deasupra, este un afemeiat necruţător, interveni Vittorio, şi nu mi-a plăcut deloc cum se uita la tine. Nici Carla, nici eu nu vrem să devii un trofeu de vânătoare pentru cei doi soţi.

— Un trofeu de vânătoare! Ce exagerat eşti, Vittorio, eu sunt o nimeni, spuse Amelia râzând.

— Eşti prietena Carlei, astfel că Cecilia se poate lăuda că are ca prietenă pe cineva foarte apropiat de marea divă. Cât despre el, sunt sigur că nu s-ar da în lături să te adauge pe lista femeilor frumoase cărora le-a făcut curte.

— Voi avea mare grijă, vă promit.

Premiera operei *Tristan şi Isolda* era prevăzută pentru mijlocul lunii octombrie. Carla lua parte în fiecare zi la repetiţii, în afară de faptul că petrecea două sau trei ore cântând acasă sub îndrumarea maestrului ei Mateo Marcheri.

În ceea ce o privea, Amelia, sfătuită de Carla şi Vittorio, a acceptat mai multe invitaţii din partea câtorva prieteni ai cuplului. A fost interesată în special de bătrânul Marcheri, dat fiind că părea să fie mai mult decât un simplu militant comunist.

La început, bărbatul se arăta distant şi neîncrezător, dar Carla insista pe lângă el că Amelia e demnă de încredere şi, treptat, a încetat să i se mai împotrivească.

Uneori, rămânea la cină după ce termina lecţiile cu diva. Vorbeau mai ales despre politică şi rareori se întâmpla ca Marchetti să nu-i ceară Carlei vreo favoare pentru vreunul dintre tovarăşii săi.

Amelia era de obicei tăcută, pentru că vorbea prost italiana şi se simţea nesigură când era nevoită să poarte o conversaţie la un oarecare nivel intelectual; dar Carla şi Vittorio insistau să ia parte fără sfială la discuţii.

Într-o seară, pe când luau cina, Carla l-a surprins pe bătrânul său maestru vorbind cu Amelia despre zilele pe care le petrecuse la Moscova.

Profesorul s-a arătat foarte interesat să cunoască opinia tinerei femei în privinţa realizărilor revoluţiei şi cu greu a putut să se stăpânească atunci când a auzit-o pe Amelia descriind viaţa din Rusia lui Stalin.

— Dumneata nu înţelegi nimic, îi spuse Marchetti, eşti foarte tânără şi cu siguranţă nu ţi-ai dat seama ce a însemnat revoluţia. Lumea nu va mai fi aceeaşi. Zici că sunt probleme? Cum să nu fie! Că lucrurile nu funcţionează încă aşa cum vrea Stalin? Nu mă miră. În Rusia au rămas încă mulţi contrarevoluţionari care nu sunt dispuşi să-şi piardă privilegiile. Dumneata îi acuzi pe Stalin că îi persecută pe toţi cei care nu sunt de partea revoluţiei. Fireşte! Ce altceva ar trebui să facă? Uniunea Sovietică a devenit farul către care ne îndreptăm cu toţii privirile, ştiind că dă naştere unei lumi noi, unui om nou. Contrarevoluţionarii trebuie să fie lichidaţi, pentru că reprezintă un pericol pentru lumea pe care vrem să o creăm.

Amelia îi combătea discursul înflăcărat, povestind mici întâmplări zilnice din timpul şederii ei la Moscova; dar profesorul Marchetti se arăta de neclintit în opiniile sale şi o acuza că îi lipseşte pasiunea unei adevărate revoluţionare.

— Revoluţia nu este democraţie? îl întrebă Amelia.

— Dar ce legătură are revoluţia cu democraţia burgheză?! Bineînţeles că nu! Stalin ştie ce face, trebuie să conducă aproape un continent, să convingă milioane de oameni că, înainte de orice, sunt comunişti, că nu contează unde s-au născut, că sunt cu toţii egali, că nu există alte principii decât cele pe care le indică partidul.

— Am cunoscut mulţi comunişti şi ceea ce mă uimeşte este că au transformat comunismul într-o dogmă, şi partidul, în biserica acestuia, replică Amelia.

În pofida disputelor continue, cei doi au sfârşit prin a se împăca şi, la solicitările Carlei, Marchetti a început să vorbească în faţa Ameliei cu încredere, astfel că aceasta a reuşit să afle cum se organiza în clandestinitate Partidul Comunist, care erau relaţiile acestuia cu socialiştii şi cu alte grupări oponente Ducelui şi, mai ales, cum se trimiteau uneori de la Moscova instrucţiuni care erau primite în Elveţia.

Semnarea Pactului Tripartit, parafat de către Germania, Japonia şi Italia la 27 septembrie, a însemnat încă un pas pe calea către războiul total.

Repetiţiile se desfăşuraseră fără incidente până pe 2 octombrie, când Carla s-a trezit cu febră şi a trebuit să suspende orele cu profesorul Marchetti.

Carla era furioasă pe ea însăşi că devenise victima a ceea ce la început părea o gripă obişnuită care pricinuia afonie. Medicul i-a recomandat repaus ca să-şi grăbească vindecarea, dar diva era o bolnavă rebelă care, în ciuda protestelor lui Vittorio să se îmbrace gros, îşi petrecea cea mai mare parte a zilei umblând prin casă de colo până colo înfăşurată în capoate subţiri de mătase. În ziua de 8 octombrie, Carla a rămas fără voce. O puternică afonie pusese stăpânire pe gâtul ei, ceea ce însemna o serioasă ameninţare pentru premiera operei *Tristan şi Isolda,* prevăzută pentru ziua de 20.

Marchetti l-a sfătuit pe Vittorio să cheme un bătrân medic otorinolaringolog, deja pensionat, doctorul Bianchi. Singura problemă era că acesta locuia la Roma.

Vittorio a luat legătura cu el şi a insistat să vină la Milano să se ocupe de Carla, dar soţia medicului s-a arătat de neclintit.

— Soţul meu este pensionar, are artroză şi nu-i voi permite să călătorească pentru nimeni. Cel mult, o poate primi pe doamna Alessandrini aici, la noi acasă.

Atât de mult a insistat Marchetti asupra priceperii doctorului Bianchi, încât, până la urmă, a convins-o pe Carla să meargă la Roma.

Diva de-abia putea vorbi şi avea febră în continuare, dar, în cele din urmă, a acceptat să meargă la Roma, temându-se că, altminteri, va trebui să amâne premiera operei *Tristan şi Isolda.*

În dimineaţa zilei de 10 octombrie au plecat cu maşina spre Roma. Amelia o însoţea pe Carla pe bancheta din spate, în vreme ce Vittorio conducea, iar profesorul Marchetti stătea lângă el.

Călătoria a fost epuizantă pentru bolnavă şi, când au ajuns la Roma, îi crescuse şi mai mult febra.

Amelia a fost uimită de minunatul duplex pe care îl avea Carla lângă piazza di Spagna. Apartamentul era spaţios şi se bucura de cele mai frumoase privelişti ale oraşului.

Două subrete se ocupau să ţină casa în ordine tot timpul anului şi, când au ajuns, era totul pregătit să-i primească.

Amelia şi Marchetti au fost instalaţi fiecare în respectivele camere de oaspeţi. Profesorul nu şi-a pierdut timpul să-şi desfacă bagajele, ci i-a telefonat doctorului Bianchi, insistând să o viziteze numaidecât pe bolnavă.

— Dar e nouă seara! protestă de la celălalt capăt al firului soţia lui Bianchi.
— De parcă ar fi patru dimineaţa! Carla Alessandrini a călătorit ca să fie examinată de soţul dumneavoastră şi călătoria i-a agravat starea. Are febră foarte mare, dacă se întâmplă ceva, veţi fi răspunzătoare.
Peste o oră, doctorul Bianchi o examina pe bolnavă.
— Are o infecţie serioasă a coardelor vocale. Are nevoie de medicamente şi de repaus absolut, n-are voie nici să vorbească.
— Dar va putea cânta în ziua de 20? întrebă Marchetti temându-se de răspuns.
— Nu cred, este în stare foarte gravă.
— Am venit ca s-o vindecaţi! protestă maestrul de canto.
— Asta e şi dorinţa mea, dar nu fac minuni, răspunse doctorul Bianchi.
— Ba faceţi, cu siguranţă! Îmi amintesc că în 1920 aţi reuşit să vindecaţi doar în trei zile o afonie cumplită de care suferea Fabia Girolami.
— Doamna Alessandrini nu are o simplă gripă însoţită de afonie, ci o puternică infecţie în gât, în faringe, pe coardele vocale şi asta necesită timp pentru vindecare. Vă voi prescrie o reţetă cu medicamentele pe care trebuie să le ia, dar mă îngrijorează febra; dacă în două ore nu îi scade, va trebui s-o duceţi la un spital. A fost o imprudenţă s-o aduceţi de la Milano.
— Dar a fost din vina dumneavoastră! strigă Marchetti. Dacă aţi fi venit la Milano, starea ei nu s-ar fi agravat.
Doctorul Bianchi a acceptat să rămână două ore lângă bolnavă, dar s-a menţinut de neclintit: dacă febra nu scade, va trebui să fie spitalizată.
La douăsprezece noaptea, Carla părea să cadă într-un delir. Febra crescuse şi Vittorio nu a şovăit să o transporte la spital, unde au ajuns însoţiţi de doctorul Bianchi.
Acesta le-a expus colegilor din spital opinia sa clinică şi, ştiind că era pe mâini bune, şi-a luat la revedere, promiţând să o viziteze a doua zi.
Nici Vittorio, nici Amelia şi nici Marchetti nu s-au mişcat din salonul Carlei, care părea că se zbate între viaţă şi moarte. Până târziu în dimineaţa următoare, medicii nu au reuşit să-i scadă febra.

Doctorul Bianchi s-a ţinut de făgăduiala de a o vizita pe Carla în fiecare zi.

Pentru Vittorio, era evident că soţiei sale îi va lua ceva timp până va fi în stare să cânte, aşa că a anulat toate angajamentele contractate pentru următoarele două luni.

— Şi vom vedea atunci ce se întâmplă, spuse el mâhnit.

Profesorul Marchetti nu a vrut să se întoarcă la Milano. Se simţea răspunzător pentru Carla, era părintele ei muzical, şi i-a cerut lui Vittorio să-i permită să rămână la Roma. Amelia, desigur, nu a şovăit nicio clipă să decidă că locul ei era lângă prietena sa şi că nu se va mişca din spital.

Ştirea despre starea de sănătate a Carlei a fost publicată în toate ziarele. Diva nu putea inaugura stagiunea Operei Scala şi, pe deasupra, anulase multe alte angajamente, astfel că presa a fost foarte atentă la boala ei. În fiecare zi, Vittorio îi informa pe jurnalişti în legătură cu evoluţia Carlei, în vreme ce sute de buchete de flori trimise de prieteni şi admiratori se îngrămădeau prin tot spitalul.

În ziua de 18 octombrie, Cecilia Gallotti s-a prezentat la spital insistând să o vadă pe Amelia. La data aceea, Carla era încă internată, dar în afara oricărui pericol. Când o asistentă medicală speriată a intrat să spună că doamna Gallotti ameninţă că nu va pleca din spital până nu o va vedea pe domnişoara Garayoa, Carla mai întâi s-a supărat, dar apoi s-a gândit mai bine.

— Fetiţo, du-te s-o vezi, altfel femeia aia e în stare să se instaleze pe culoar, spuse ea cu un glas slăbit.

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu vorbi! o imploră Amelia. Ţi s-a spus să nu vorbeşti. De-abia ai un firicel de glas! Şi de altfel, nu vreau s-o văd nici pe Cecilia, nici pe altcineva; acum, singurul lucru important este să te faci bine.

Carla a insistat. Suferea de fiecare dată când rostea un cuvânt, dar a reuşit să o convingă pe Amelia.

— Dacă mă obligi să insist, o să-mi fie şi mai rău.

Amelia a coborât prost dispusă în holul spitalului unde o aştepta Cecilia.

— Dragă Amelia! Mă bucur să vă revăd! Presupun că aţi primit florile pe care i le-am trimis Carlei. Eu şi Guido suntem foarte mâhniţi de cele întâmplate. Eram atât de nerăbdători s-o

vedem în rolul Isoldei! Dar îşi va reveni cu siguranţă că îşi va reveni. Şi dumneavoastră, draga mea, aţi putut vedea ceva din Roma? Am venit să vă invit la un dineu la mine acasă. Va veni un grup de prieteni, persoane de mare încredere, şi aş vrea atât de mult să vă avem printre noi…

Cecilia vorbea fără oprire şi părea entuziasmată să poată conta pe Amelia ca invitată.

— Am fi încântaţi să ne putem bucura şi de prezenţa Carlei şi a soţului ei. Dar ţinând cont de starea în care se află biata de ea, nici nu poate fi vorba de aşa ceva. Mai are mult de stat aici? Să sperăm că nu şi că se va reface curând. Dar veţi veni? Vă rog, Amelia, spuneţi-mi că veţi veni!

În momentul acela, a sosit Vittorio care fusese să stea de vorbă cu medicii şi s-a apropiat să le salute pe cele două femei.

— Cu cine e Carla? întrebă el îngrijorat.

— Profesorul Marchetti a rămas în salon, răspunse Amelia. Dar urc chiar acum la ea.

— Dragă Vittorio, o întrerupse Cecilia, am venit să mă interesez de soţia dumneavoastră, ştiţi cât de mult o preţuim. Ne pare atât de rău că nu va fi ea cea care va deschide stagiunea… Dar Amelia îmi spune că e mult mai bine şi asta e o veste nemaipomenită. Am venit special s-o invit pe Amelia să ia parte mâine la un dineu la mine acasă. O cină selectă, cu prieteni foarte distinşi. Credeţi că vă veţi putea lipsi de ea câteva ore? Voi trimite o maşină s-o ia. Vă convine?

Amelia a încercat să protesteze fără succes, iar Vittorio, plictisit de flecăreala Ceciliei, dornic ca ea să plece cât mai curând, a scăpat de ea fiind de acord cu tot ce spunea aceasta.

— Bine, bine… Amelia să meargă la dumneavoastră acasă… va fi o distracţie pentru ea… din partea mea, n-am nimic împotrivă.

Carla a fost de aceeaşi părere când i-au spus care a fost motivul vizitei Ceciliei.

— Trebuie să te duci, îi spuse ea cu un glas abia şoptit, nu uita pentru ce te afli aici.

— N-am nimic mai important de făcut decât să fiu lângă tine, răspunse Amelia cu sinceritate.

— Ştiu, ştiu, dar trebuie să te duci.

La ora prevăzută, o maşină a soţilor Gallotti a trecut să o ia pe Amelia ca să o ducă la vila pe care o aveau pe Via Appia Antica, o luxoasă reşedinţă, protejată de un zid de privirile indiscrete.

Soţii Gallotti adunaseră cincisprezece persoane în jurul mesei. Amelia a observat că majordomul era cel care părea că se ocupă de toate detaliile şi că Cecilia se purta fără nicio grijă, lăsându-l pe acesta să se desfăşoare.

După cum i s-au prezentat ceilalţi invitaţi, şi-a dat seama că acolo era strânsă crema diplomaţiei Ducelui.

Cecilia a prezentat-o pe Amelia ca şi cum ar fi fost vorba despre un trofeu.

— Permiteţi-mi să v-o prezint pe domnişoara Garayoa, prietena apropiată a Carlei Alessandrini, care stă la ea acasă, nu-i aşa, draga mea? Din fericire, Amelia ne aduce veşti bune despre starea de sănătate a Carlei.

Amelia strângea din dinţi, supărată că Cecilia se folosea de Carla şi cu greu şi-a stăpânit dorinţa de a pleca şi a o lăsa baltă pe amfitrioană.

În primele momente, conversaţia s-a axat pe chestiuni banale şi doar pe la mijlocul dineului, Guido, răspunzând întrebărilor unuia dintre prietenii săi, a făcut o dezvăluire care i-a atras atenţia Ameliei.

— Ducele i-a spus ginerelui său, dragul nostru Galeazzo, că se gândeşte să-i dea Greciei o lecţie nemaipomenită. Dar, domnilor, vă cer discreţie. Ducele nostru vrea să-l uimească pe Hitler.

— Dar asta îl va înfuria pe Führer! răspunse un bărbat cu părul cărunt şi destul de înaintat în vârstă.

— Fără îndoială, conte Filiberto, fără îndoială, dar Ducele ştie ce face. Vrea să-i dea de înţeles Führerului că suntem aliaţii săi, dar că avem şi noi propriile interese.

— Şi ce părere are Galeazzo? întrebă femeia care stătea lângă contele Filiberto.

— Păi, ce credeţi? Fireşte, sprijină decizia Ducelui. Galeazzo este sigur că Grecia nu va găsi mare ajutor. Bineînţeles că nu se poate bizui nici pe Turcia, nici pe Iugoslavia; cât despre bulgari, regele lor sprijină Axa, răspunse Guido Gallotti.

— Dar englezii? Credeţi că englezii vor sta cu braţele încrucişate? întrebă alt comesean, un diplomat de vârstă mijlocie care răspundea la numele de Enrico.

— Atunci când se va afla, va fi prea târziu; pe deasupra, au destulă bătaie de cap să apere Londra de atacurile Luftwaffe, răspunse Guido.

— Dar este în continuare o putere navală… şopti contele Filiberto.

— Dar Grecia este foarte departe de coastele ei. Nu, prieteni, nu trebuie să vă temeţi de nimic. Ducele ştie ce face.

Guido se arăta euforic şi categoric.

Amelia nu îndrăznea să scoată un cuvânt. Înţelegea italiana mai mult decât credeau amfitrionii ei şi invitaţii, dar ea căuta să le lase impresia că de-abia pricepea, pentru că asta îi făcea să vorbească mai liniştiţi.

— Şi ce părere au conducătorii armatei despre această aventură? întrebă o altă invitată, o femeie în toată firea, cu braţele pline de brăţări şi mâinile încărcate de inele.

— Romana, eşti întotdeauna atât de perspicace! comentă Enrico.

— Nu mă îndoiesc de clarviziunea Ducelui, răspunse Romana cu o urmă de ironie în glas, dar armata este cea care trebuie să spună dacă suntem sau nu în stare să ne confruntăm cu grecii; bătăliile sunt făcute ca să fie câştigate, dacă nu, mai bine stai acasă.

— Haideţi! Vă voi spune cum stau lucrurile, dar insist să păstraţi confidenţialitatea. Avem agenţi în Grecia care au cumpărat voinţe; da, dragi prieteni, nişte bani care au ajuns în mâinile potrivite şi asta va ajuta să se producă o reacţie în favoarea Italiei, adăugă Guido cu o grimasă de complicitate.

— Banii pot cumpăra unele voinţe, dar nu pe toate. Îi cunosc bine pe greci, ştiţi că ne-am petrecut verile mulţi ani în Grecia şi mă îndoiesc că ne vor primi cu urale şi aplauze. O vor face cei care au primit mită, dar nu şi ceilalţi. Grecii sunt foarte patrioţi, replică femeia.

— Confidenţă pentru confidenţă, şi eu vă pot spune ceva.

Cel care a vorbit era un bărbat care până în momentul acela rămăsese, în mod prudent, tăcut şi care răspundea la numele de Lorenzo.

— Aha! Şi ce anume ştii ce nu mi-ai spus nici măcar mie? întrebă o femeie cu înfăţişare impunătoare, agitându-şi coama de păr negru şi aţintindu-şi ochii de culoarea cărbunelui asupra bărbatului care tocmai vorbise şi care s-a dovedit a fi soţul ei.

— Nu ştiam că… în sfârşit, credeam că hotărârea Ducelui este un secret de stat, îi declară acel Lorenzo soţiei sale.

— Bine, atunci spune-ne… insistă soţia lui.

— Din câte ştiu, în Statul Major al Armatei există o anumită reticenţă faţă de această operaţiune, spuse Lorenzo.

— De ce? se interesă Romana.

— Printre alte motive, pentru că rapoartele ambasadorului nostru la Atena nu sunt atât de optimiste precum cele ale dragului nostru Galeazzo şi se crede că va fi nevoie de o forţă de atac foarte importantă, răspunse Lorenzo.

— Şi pentru când e prevăzută operaţiunea? vru să ştie Enrico.

— Este o chestiune de zile, dezvălui Guido.

— Ceea ce nu reuşesc să pricep este de ce nu-i spune Ducele lui Hitler, insistă contele Filiberto.

— S-a săturat; da, s-a săturat ca Führerul să facă politica faptului împlinit. Suntem aliaţii săi, dar nu se bazează niciodată pe noi când vine vremea să acţioneze, aflăm numai când vrea el. Ducele îi va răspunde cu aceeaşi monedă. De altfel, Hitler nu va avea încotro decât să ne sprijine. Dar liniştiţi-vă, conte; din câte ştiu, Ducele îi va scrie lui Hitler anunţându-i atacul, dar când va ajunge scrisoarea la Berlin, noi vom fi deja în Grecia.

— Să ne ajute Dumnezeu! şopti Romana.

Amelia a ajuns după miezul nopţii acasă la Carla, în apropiere de piazza di Spagna. Tremurând, nu ştia ce să facă. Era conştientă de importanţa acelei informaţii. Dar cum să o lase pe Carla în aceste împrejurări?

La prima oră, s-a prezentat la spital să o vadă pe Carla. Vittorio şi-a frecat ochii înroşiţi când a văzut-o.

— Ce bine că ai venit atât de devreme; dacă îmi iei locul, mă voi duce acasă să dorm puţin şi să mă schimb de haine, îi spuse el în chip de salut.

Când a plecat Vittorio, Amelia s-a apropiat de patul Carlei.

— Îmi pare rău, dar trebuie să plec imediat la Madrid.

Carla a întredeschis ochii şi i-a pironit asupra Ameliei. I-a întins mâna şi Amelia i-a luat-o într-ale sale şi i-a strâns-o.

— Te vei întoarce? întrebă bolnava cu un glas stins.

— Da, cel puţin asta am de gând.

— Ce s-a întâmplat?

— Azi-noapte am auzit acasă la Guido şi Cecilia că Ducele este adeptul unei operaţiuni împotriva Greciei.

— Omul ăla e nebun… murmură Carla.
— Mă ierţi?
— Ce-ar trebui să iert? Cu cât pleci mai degrabă, cu atât mai repede te vei putea întoarce, o încurajă Carla, silindu-se să zâmbească.

Amelia a avut noroc, pentru că peste două zile era un zbor spre Madrid. Când a ajuns, s-a îndreptat numaidecât către adresa pe care i-o dăduse comandantul Murray, o casă situată aproape de bulevardul La Castellana. Aceeaşi la care îşi trimitea scrisorile.
Amelia s-a întrebat cine o fi locuind de fapt în casa aceea. Spre uimirea ei, i-a deschis poarta o femeie în vârstă, cu un uşor accent pe care nu a putut să-l identifice.
— Doamna Rodríguez? o întrebă Amelia pe femeia aceea care o privea în tăcere.
— Eu sunt, dar dumneavoastră cine sunteţi?
— Amelia Garayoa.
— Poftiţi, intraţi, nu staţi în uşă.
Femeia a invitat-o să intre şi i-a cerut să o urmeze până într-un salon spaţios prin ale cărui ferestre mari se zărea strada. Încăperea era mobilată sobru: o canapea, două fotolii cu rezemătoare de cap, un şemineu şi măsuţe joase pe care se observau fotografii în rame de argint.
— Doriţi un ceai? întrebă doamna Rodríguez.
— Nu vreau să vă deranjez.
— Nu vă faceţi griji, îl voi pregăti într-o clipă.
Femeia a dispărut şi s-a întors după câteva minute cu o tavă cu ceaiul şi o farfurie cu *plum cake.*
— Gustaţi, e făcut de mine.
— Cred că dumneavoastră mă puteţi pune în legătură cu un prieten… cu domnul Finley, spuse Amelia coborând glasul.
— Desigur, când doriţi să-l vedeţi?
— Dacă s-ar putea, chiar astăzi…
— Este atât de urgent?
— Da.
— Bine, atunci voi face tot ce pot. Dacă doriţi, puteţi să mă aşteptaţi aici.
— Aici? Mă gândisem să merg la mine acasă…

— Dacă este atât de urgent, cu siguranţă că domnul Finley va veni să vă vadă numaidecât şi nu e bine să vă deplasaţi dintr-o parte într-alta. La Madrid sunt mulţi ochi care văd ceea ce nici măcar nu bănuim. Îi voi spune subretei mele să se ocupe de dumneavoastră cât voi lipsi şi nu va dura mult. E mai bine aşa.

Doamna Rodríguez a agitat clopoţelul de argint şi, după puţin timp, a apărut o subretă într-o uniformă impecabilă.

— Luisita, voi ieşi un moment. Ocupă-te de doamna, nu voi zăbovi mult.

Subreta încuviinţă, aşteptând ca Amelia să-i dea vreo indicaţie, dar ea a asigurat-o că nu avea nevoie de nimic şi că va aştepta revenirea stăpânei casei.

Aşteptarea i s-a părut eternă. Doamna Rodríguez a întârziat o oră până să se întoarcă şi a găsit-o pe Amelia îngrijorată.

— Fiţi liniştită, domnul Finley va veni să vă viziteze.

— Aici?

— Da, aici. Este cel mai discret loc. În această casă nu sunt ochi străini. E mai bine aşa. Vreţi să mai beţi un ceai sau altceva?

— Nu, nu… poate… mă rog, nu…

— Ce doriţi să mă întrebaţi?

Părea că doamna Rodríguez îi putea citi gândurile Ameliei.

— E doar o curiozitate, sunteţi de aici?

— Spanioloaică? Nu, nu sunt, dar trăiesc la Madrid de peste patruzeci de ani. Soţul meu era spaniol, dar eu sunt englezoaică. Unele persoane de-abia observă un uşor accent când vorbesc.

— Dar este aproape imperceptibil şi, dacă mi-aţi fi spus că sunteţi madrilenă, v-aş fi crezut cu ochii închişi.

— De fapt, este ca şi cum aş fi. Patruzeci de ani într-o ţară te fac să o simţi ca fiind a ta. Am fost plecată doar în timpul războiului civil. Soţul meu s-a încăpăţânat să ne întoarcem la Londra şi, din nefericire, când ne-am întors a murit.

— Şi dumneavoastră colaboraţi cu…

— Da, un vechi prieten de familie mi-a cerut dacă îi pot ajuta permiţând ca la domiciliul meu să sosească anumite scrisori pe care ar trebui să i le predau domnului Finley. Am acceptat fără şovăire. Ştiu că ce se întâmplă acum este mai important decât credem. În plus, sunt o admiratoare înflăcărată a lui Churchill.

Ceva mai târziu, subreta l-a anunţat pe domnul Finley.

— Poftiţi, intraţi, domnule Finley, vreau să vă prezint unei prietene, domnişoara Garayoa.

— Sunt comandantul Jim Finley, este o surpriză să vă cunosc.

— Bine, vă las să vorbiţi, spuse doamna Rodríguez, ieşind din salon.

Când au rămas singuri, Amelia nu a pierdut nicio secundă şi i-a povestit lui Finley tot ce auzise în casa soţilor Gallotti.

Când şi-a terminat relatarea, Jim Finley i-a pus nenumărate întrebări ca să fie sigur că a înţeles la justa dimensiune informaţia Ameliei.

— Ce trebuie să fac acum? vru ea să ştie.

— Să vă întoarceţi la Roma. Aţi făcut bine venind aici. Informaţia este foarte importantă şi trebuie să încercaţi s-o completaţi cât mai curând, răspunse Finley.

— Voi încerca, dar nu ştiu dacă voi avea atât de mult noroc să pot auzi altă confidenţă precum cea pe care v-am transmis-o.

— Cultivaţi-vă prietenia cu doamna Gallotti, cu siguranţă că i-ar plăcea să se laude în faţa dumneavoastră că ştie ce se întâmplă.

— Nu ştiu dacă Guido Gallotti i-o fi spunând Ceciliei amănunte din activitatea lui.

— Trebuie să încercaţi. Dar acum mergeţi să vă vedeţi familia, este cea mai bună acoperire pentru a vă justifica voiajul la Madrid. Cu siguranţă că italienii nu sunt atât de nevrotici precum germanii, dar e mai bine să evitaţi surprizele. Sigur că nu veţi putea rămâne mai mult decât timpul absolut necesar ca să vă asiguraţi acoperirea. Trebuie să vă întoarceţi la Roma cât mai curând.

— Data viitoare când voi avea o informaţie urgentă, ce trebuie să fac?

— Am numărul de telefon al unui prieten de la Roma, dar trebuie să-l folosiţi numai în cazul în care vă este imposibil să veniţi la Madrid şi să luaţi legătura direct cu mine.

— Cine este acest prieten?

— Un artist care adoră Roma. Este pictor, sculptor… face din toate câte puţin.

— Italian?

— Elveţian.

— Elveţian?

— Da, fratele lui face parte din Garda Elveţiană. Familia s-a instalat la Roma cu mai mulţi ani în urmă. El este artistul familiei.

— Şi lucrează pentru Amiralitate?

— Este un om deosebit, care are principii… şi pe care, de altfel, îl plătim bine. Dar insist că trebuie să stabiliţi legătura cu el numai dacă situaţia este extraordinară; altfel, e mai bine să veniţi în Spania.

Amelia a urmat întocmai instrucţiunile şi, spre marele ei regret, a rămas doar o săptămână cu familia. După cum spusese Finley, era acoperirea ei.

Când s-a întors la Roma, Carla era încă la spital, dar în ultimele ore părea că starea ei de sănătate se ameliorase.

Vittorio s-a arătat foarte bucuros când a văzut-o pe Amelia intrând în salon. Carlei îi lipseau îngrijirile prietenei sale; să o aibă aproape îi înveselea inima.

Mateo Marchetti a părut că se bucură şi el de întoarcerea Ameliei.

— De două zile n-am mai stat de vorbă cu nimeni, spuse el zâmbind în chip de salut.

Carla le-a cerut celor doi bărbaţi să plece să se odihnească şi să o lase cu prietena ei. Era nerăbdătoare să afle ce se întâmplase.

— Mi-au cerut să strâng relaţiile cu soţii Gallotti. Britanicii cred că o acţiune a Italiei împotriva Greciei ar prelungi încă şi mai mult războiul.

— Va trebui să împiedicăm acest lucru, şopti Carla.

— Crezi că dacă o sun pe Cecilia va bănui ceva?

— Nu cred, va fi încântată că ai făcut-o. Spune-i că vrei s-o inviţi la dejun ca răspuns la invitaţia ei la dineu. Cu siguranţă că o să-ţi povestească tot ce vrei.

— În cazul în care ştie ceva…

— Cu siguranţă că ştie, nu cunosc niciun bărbat în toată firea care să nu se împăuneze în faţa unei femei mai tinere.

— Dar Cecilia este soţia lui, răspunse Amelia râzând.

— Da, cea care îl întreţine, astfel că îi convine să facă pe importantul în faţa ei.

Urmând sfatul Carlei, Amelia a invitat-o la masă pe Cecilia Gallotti. Femeia a acceptat încântată.

Amelia a ales un restaurant foarte popular de pe colina Aventino numit Checchino dal 1887, prin geamurile căruia se strecurau ultimele raze ale soarelui de toamnă.

După ce s-a interesat de sănătatea Carlei Alessandrini, cele două femei au vorbit despre subiecte lipsite de importanţă. Amelia nu ştia cum să îndrepte cursul conversaţiei ca să o facă pe Cecilia să-i scape vreo confidenţă cu tentă politică; dar a fost chiar italianca însăşi cea care a abordat subiectul.

— Nu ştiţi cât de mult mă bucur că m-aţi invitat la dejun tocmai azi. Guido stă blocat de două zile în minister, se pregăteşte… mă rog, dumneavoastră pot să v-o spun, de fapt Guido a povestit-o acasă. Vom invada Grecia. În plus, nu mai e un secret, e multă lume implicată în această chestiune.

— Şi credeţi că Italia e pregătită pentru această acţiune? Faptul de a ataca Grecia înseamnă să intraţi din plin în război.

— Da, va fi simplu ca bună ziua. După cum l-am auzit pe Guido spunând, vor ataca din Epir… da, cred că Epir se numeşte regiunea de unde vom ataca. Şi avem forţe suficiente ca s-o facem; închipuiţi-vă că pentru a face aşa ceva sunt necesare cel puţin douăzeci de divizii, dar grecii sunt atât de înapoiaţi, încât nu va fi nevoie de mai mult de şase divizii.

— Ce mult vă pricepeţi la strategia militară!

— Să nu credeţi asta, nu ştiu nimic despre război, nici nu mă interesează, dar, tot auzind, rămâi cu câte ceva. Zilele trecute, Guido discuta cu contele Filiberto pe tema diviziilor şi soţul meu a spus că Statul Major crede că nu-i nevoie de mai mult de cele şase divizii care sunt în Albania sub comanda generalului Visconti Prasca[114]. Vă asigur că este un general foarte capabil.

— Şi ce va spune Hitler?

— Ducele este genial. I-a trimis o scrisoare ca să-l informeze, dar cum Hitler este la Paris, n-o va primi decât la întoarcerea sa. Nu va putea să-i reproşeze lui Mussolini că nu l-a informat, dar, în acelaşi timp, Ducele a luat decizia cea mai nimerită pentru Italia şi fără permisiunea Führerului. Veţi vedea cum peste

---

[114] Sebastiano Visconti Prasca (1883–1961), general italian, a condus ofensiva iniţială a războiului greco-italian (1940–1941), dar a fost înlocuit din postul de comandă de generalul Ubaldo Soddu după doar două săptămâni din cauza incompetenţei sale. (n.tr.)

câteva săptămâni vom pune mâna pe Grecia. I-am spus lui Guido că, de îndată ce Grecia va fi ocupată, trebuie să facem o călătorie acolo. Întotdeauna am fost foarte curioasă să vizitez Partenonul, dar dumneavoastră?

— Bineînţeles, aş fi încântată.

— Atunci, o vom face! Vom merge împreună în Grecia! Toţi prietenii lui Guido sunt atât de vârstnici… Îmi place să am lângă mine pe cineva de vârsta mea. Dar veţi putea s-o părăsiţi pe Carla?

— Sper să-şi revină definitiv. V-am spus deja că în ultimele zile starea ei s-a ameliorat mult; dacă va continua aşa, medicul o va externa curând. Sunt încredinţată că aşa va fi.

— Şi n-ar putea veni cu noi? I-ar prinde bine o călătorie după cât a suferit, de ce nu-i propuneţi?

— Bună idee, o voi face, dar va depinde de ce îi vor permite medicii, e foarte slăbită…

La sfârşitul prânzului, Amelia s-a îndreptat spre casa Carlei. Acolo a scris cifrat tot ce îi relatase Cecilia. Comandantul Murray trebuia să afle cât mai curând că Ducele plănuia să invadeze Grecia prin Epir. Când a terminat de scris mesajul, nu a ezitat să se îndrepte către cartierul Trastevere; acolo a căutat piazza di San Cosimato, unde Jim Finley îi indicase că locuieşte elveţianul al cărui frate făcea parte din garda papei.

Studioul artistic al lui Rudolf Webel ocupa parterul unei clădiri care părea pe punctul de a se prăbuşi. Uşa era întredeschisă şi Amelia a împins-o. A dat peste un bărbat de vârstă mijlocie, înalt, cu ochi albaştri, cu o barbă la fel de blondă ca şi părul, absorbit în studierea unei femei cu trupul înfăşurat într-o pânză de culoarea purpurei.

— Vrei să stai liniştită, Renata? Aşa nu pot să lucrez, mormăi bărbatul.

— *Caro,* ai o vizită! îi semnală Renata, trăgând cât mai mult de pânză.

— Atunci să plece, pentru că acum sunt ocupat, răspunse elveţianul, fără măcar să se uite la intrusă.

— Scuzaţi-mă, domnule Webel, dar aş putea vorbi cu dumneavoastră? îl rugă Amelia.

— Nu, nu puteţi. Luaţi-o din loc pe unde aţi venit. Nu vedeţi că lucrez?

— Îmi pare rău că vă deranjez, dar insist să vă vorbesc. M-a trimis un prieten al dumneavoastră de la Madrid.

— De-la Madrid? N-am prieteni acolo sau poate că am, dar acum tot ce-mi doresc este s-o luaţi din loc. Veniţi în altă zi.

— Dacă nu vă deranjează, voi aştepta aici până terminaţi, răspunse Amelia, cu încăpăţânare.

Rudolf Webel se întoarse furios ca să o privească. Niciodată nu îngăduise să i se opună cineva câtuşi de puţin. A fost uimit să dea peste o tânără femeie care îl înfrunta, hotărâtă să nu cedeze.

— Nu, nu sunteţi bine-venită, cum vreţi să vă mai spun?

— N-am pretenţia să-mi uraţi bun venit, ci doar să mă ascultaţi.

— Dar de ce n-o asculţi? ţipă Renata.

— Pentru că vorbesc doar când vreau eu şi cu cine vreau eu!

— Nu cred, domnule Webel, sunt sigură că până şi dumneavoastră trebuie să vorbiţi câteodată cu cine nu doriţi. Şi nu mă faceţi să insist mai mult. Trebuie să vă spun ceva urgent. Vă asigur că, dacă ar fi fost după mine, nu v-aş fi ales niciodată ca interlocutor.

— Mi-aţi tăiat inspiraţia! ţipă el.

Amelia a dat din umeri, în vreme ce modelul se ridica în picioare înfăşurată în pânza purpurie.

— Vorbeşte cu *signorina* şi lasă-mă să mă odihnesc puţin. Şi în plus, mi-e frig. Poate că ar trebui să faci vara sculpturile de nuduri.

— Dar tu crezi că un artist trebuie să se adapteze la pretenţiile unui model? Dacă ţi-e frig, suporţi, de asta te plătesc!

— Tu mă plăteşti? Dar pastele pe care le-am mâncat azi le-a adus mama. Dacă ar fi după tine, am muri de foame.

Renata a ieşit din încăpere şi i-a lăsat singuri. Webel continua să nu-i dea atenţie Ameliei, studiind blocul de marmură pe care îl prefăcea în trupul palid al modelului.

— Mă ascultaţi sau nu? insistă Amelia.

— Ce doriţi?

— Jim Finley mi-a spus să vin să vă văd dacă n-am altă opţiune şi, din nefericire, n-am.

— Finley ăla e un încurcă-lume.

— Spuneţi-i-o lui. Ce mă miră e că are încredere în dumneavoastră.

— Şi nici n-are, să zicem că n-are prea multe opţiuni în acest oraş, aşa că va trebui să se descurce cu mine. Şi acum, spuneţi-mi ce doriţi.

— Trebuie să duceţi chiar azi o scrisoare în Elveţia.

— Azi nu pot, răspunse el sfidător.

— Domnule Webel, pe mine nu mă impresionează absolut deloc atitudinea dumneavoastră, aşa că încetaţi să mai jucaţi rolul de artist şi faceţi ce vă cer. Ăsta nu-i un joc şi dumneavoastră o ştiţi.

Pe Webel l-a surprins tonul energic al Ameliei. A privit-o fix în ochi şi ceea ce a văzut a fost o femeie tânără, într-adevăr, dar cu o privire în care se citea cât de multe trăise.

— În regulă, o să duc scrisoarea la Berna. O aveţi la dumneavoastră?

Amelia i-a înmânat-o, dar Webel nici măcar nu s-a uitat la ea. A vârât-o în buzunarul de la pantaloni.

— Unde să vă caut dacă e vreun răspuns?

— O să vă caut eu pe dumneavoastră. Dacă vă convine, voi trece pe aici peste câteva zile.

— Nu-mi place să vină persoane care să-şi bage nasul prin casă.

— N-am nici cea mai mică dorinţă să-mi bag nasul pe undeva şi, cu atât mai puţin, dacă are vreo legătură cu dumneavoastră. Şi acum, vă repet să nu mai pierdeţi timpul, această scrisoare trebuie să ajungă cât mai urgent la destinaţie.

Webel i-a întors spatele, pierzându-se în celălalt capăt al încăperii. Amelia a ieşit, închizând uşa şi întrebându-se cum putea Finley să aibă încredere într-un om ca acela.

În zorii zilei de 28 octombrie, ambasadorul italian la Atena s-a prezentat la reşedinţa preşedintelui Consiliului de Miniştri, Metaxas[115], ca să înmâneze o notificare oficială cerând să autorizeze intrarea trupelor italiene pe teritoriul elen. Răspunsul prim-ministrului grec a fost categoric: Nu.

---

[115] Ioannis Metaxas (1871–1941), general şi om politic grec, care a instaurat o dictatură fascistă în Grecia între anii 1936–1941, când a deţinut mai multe funcţii politice, printre care şi pe cea de preşedinte al Consiliului de Miniştri. (n.tr.)

Dar generalul Metaxas a făcut ceva mai mult decât să răspundă „nu” cererii italienilor: a solicitat şi ajutorul Marii Britanii. Între timp, Divizia Iulia a trecut frontiera dintre Albania şi Grecia. Planul Statului Major italian consta în a trimite, în afară de forţele sale prin munţii Pindului înspre regiunea Tesalia, şi alte divizii care se îndreptau direct către Ioannina pentru ca, de acolo, să controleze Epirul; celelalte trupe şi-au început marşul spre Macedonia.

Mussolini era euforic. În sfârşit, putea să se prezinte în faţa Führerului şi să se laude cu iniţiativa luată.

Dar Ducele nu prevăzuse că grecii aveau să lupte eroic ca să apere independenţa patriei lor. Şeful Statului Major grec, generalul Alexandros Papagos[116], concentrase în Macedonia grosul trupelor sale şi a făcut ca unităţile italiene să se retragă. Cu toate că forţele italiene înaintau în Epir, Papagos a reuşit să încercuiască faimoasa Divizie Iulia, decimând-o.

La începutul lui noiembrie, ajutorul britanic s-a materializat prin atacarea şi distrugerea unei părţi din flota italiană ancorată în portul Tarento.

Royal Navy[117] a dat ordin de decolare de pe portavionul *Illustrious* câtorva biplane, cele numite Fairey Swordfish[118], care au dobândit un mare succes prin distrugerea unei bune părţi din navele Marinei italiene.

La mijlocul lui noiembrie, era deja evident că Ducele putea pierde războiul împotriva Greciei.

Carla Alessandrini îşi continua recuperarea, dar, de-acum, în casa ei de la Roma. Amelia era lângă ea, cultivând în acelaşi timp prietenia cu soţii Gallotti. Cecilia devenise un nesecat izvor de informaţii, iar Guido părea bucuros de prietenia soţiei sale cu spanioloaica, pe care o considera o franchistă convinsă. De fapt, aşa presupunea el, pentru că Amelia evita mereu să vorbească despre politică, prefera să-i facă să creadă că nu o interesa prea mult.

---

[116] Mareşal grec (1883–1955), comandant al armatei greceşti în războiul italo-grec. (n.tr.)

[117] Marina Militară Regală (în engleză în original). (n.tr.)

[118] Avioane torpiloare-bombardiere biplane produse de compania aviatică Fairey cu numele de Swordfish. (n.tr.)

Într-o dimineaţă, pe neaşteptate, Albert James s-a prezentat în casa Carlei de la Roma. Amelia a fost foarte bucuroasă când l-a văzut. Carla, generoasă cum era, a insistat să-l primească drept oaspete. Albert a rezistat cât a putut, dorea să fie singur cu Amelia, dar a înţeles curând că pentru Carla era important să o aibă aproape pe Amelia, pe care o iubea ca pe o fiică.

Atunci când în sfârşit au putut fi singuri, Albert i-a mărturisit că era acolo ca s-o ducă înapoi la Londra.

— Acum nu pot pleca, se scuză Amelia, nu numai din pricina misiunii mele, ci şi din pricina Carlei.

— Cred că unchiul meu Paul are probabil alte planuri. Nu mi le-a dezvăluit, dar m-a trimis la comandantul Murray să iau o scrisoare pentru tine.

— Şi ai venit pentru asta?

— Nu, am venit să te văd, să fiu cu tine, pentru că te iubesc. Nimic mai mult. Dar trebuie să-ţi mărturisesc că mă bucur că ţi se dă ordin să te întorci la Londra, deşi, cunoscându-l pe unchiul Paul şi pe Murray, presupun că nu te vor lăsa multă vreme să stai liniştită.

Amelia l-a prezentat pe Albert soţilor Gallotti, care s-au arătat entuziasmaţi să-l cunoască pe celebrul jurnalist, în ciuda faptului că Guido citise unele dintre articolele sale şi cunoştea criticile acestuia la adresa lui Hitler, precum şi a lui Mussolini. Chiar şi aşa, cuplul părea bucuros că se poate etala cu un jurnalist american. Guido i-a aranjat chiar şi un interviu cu ministrul de Externe şi ginere al lui Mussolini, Galeazzo Ciano.

Amelia nu a putut nesocoti ordinele primite în scrisoarea de la comandantul Murray. Trebuia să se întoarcă la Londra oricât de greu i-ar fi fost să se despartă de Carla.

— De ce nu renunţi la tot şi nu vii să locuieşti cu noi? îi propuse aceasta.

— Mă vei adopta? răspunse Amelia râzând.

— Măcar de-ar fi aşa! Nu m-ar deranja, nici pe Vittorio. Eşti fiica pe care am fi vrut s-o avem. Hai, gândeşte-te, poţi face multe lucruri lângă mine şi să fii la fel de utilă prietenilor tăi de la Londra trăind la Roma. Cât despre Albert… nu ţi-aş propune să rămâi dacă aş şti că eşti îndrăgostită de el, dar nu eşti, ţii la el, într-adevăr, dar nu cum l-ai iubit pe Pierre.

Amelia a simţit o împunsătură de durere. Da, îl iubise pe Pierre şi îl iubise atât de mult, încât ştia că nu va mai putea să iubească niciodată la fel niciun alt bărbat, dar Pierre îi distrusese inocenţa, călcase în picioare dragostea pe care i-o purtase şi îi lăsase o cicatrice atât de profundă în inimă, încât o va durea tot restul vieţii ei.

— Voi face tot posibilul să mă întorc. Cum spui tu, pot fi utilă şi din Italia.

— Sunt sigură că ai fost deja, răspunse Carla.»

— Sfârşitul poveştii.

Francesca a căscat. Părea obosită. Eu nu o întrerupsesem nicio clipă, lăsând-o să se desfăşoare.

— Bine, Guillermo, acum trebuie să-ţi cauţi în continuare drumul în viaţă.

— Asta-i tot?

— Cel puţin deocamdată. Din câte ştiu, trebuie să-i reconstitui trecutul Ameliei Garayoa pas cu pas, fără să sari peste ceva. Bine, aşadar, ţi-am povestit ce a făcut străbunica ta la sfârşitul anului 1940 în Italia. Te asigur că n-am nici cea mai vagă idee de ce anume s-a întâmplat în continuare. Fireşte, îţi pot relata ce a făcut Carla care, la urma urmelor, este cea care mă interesează pe mine.

— Amelia s-a mai întors la Roma?

— A plecat în decembrie 1940. Dacă mergi mai departe, e posibil să te revăd. Dar pentru ca investigaţia să aibă un sens, nu poţi face salturi peste anumite perioade.

— Profesorul Soler te-a instruit foarte bine, am concluzionat eu.

— Tot ce mi-a cerut a fost să te ajut cât pot de mult, dar să nu-ţi spun nimic care să te determine să faci salturi peste cronologie, pentru că este important să fii în stare să relatezi unul câte unul toate lucrurile pe care le-a făcut Amelia Garayoa.

— Dar ar fi mai uşor ca tu să-mi povesteşti tot ce ştii despre ea, iar eu, după aceea, mă voi ocupa să montez piesele acestui puzzle.

— Ei bine, nu o voi face, aşa că…

Aşa că şi-a luat rămas-bun de la mine, deşi amândoi ştiam că ne vom revedea. M-am întors la Londra fără să trec prin Spania. Preferam să încerc să avansez cu investigaţia. În plus, primisem

un telefon de la lady Victoria care mă anunţa că este dispusă să vorbească din nou cu mine şi, ţinând cont de faptul că prioritatea ei era golful, nu puteam să refuz gestul ei de bunăvoinţă.

11

De această dată, lady Victoria m-a invitat să iau masa de prânz la ea acasă, spunându-mi că aşa vom dispune de mai mult timp ca să stăm de vorbă.

Când am revăzut-o, m-am gândit din nou că e o femeie impresionantă. Părea sinceră când se interesa de investigaţia mea. I-am povestit până la punctul în care mă lăsase Francesca.

— Aşadar, aţi rămas în decembrie 1940… şopti ea pe când îşi revizuia caietul.

— Da, cred că Amelia s-a întors la Londra cu Albert James.

— Da, aşa a fost şi după aceea au plecat în Statele Unite.

— În Statele Unite? Dar de ce? am întrebat eu iritat.

Mă deranja vânzoleala străbunicii mele dintr-un loc într-altul. Mi se părea istovitor să-i calc pe urme prin aproape toată lumea.

— Pentru că lordul James i-a cerut o favoare nepotului său şi acesta a insistat că i-o va face numai dacă îl însoţea şi Amelia. Este totul aici, în acest caiet, spuse lady Victoria arătând coperta.

— Pot să-l văd?

— De fapt, este o parte din jurnalul lui lady Eugenie, mama lui Albert. Mulţumită ei avem informaţii despre cele întâmplate. Nu ştiu dacă ţi-am spus, dar Eugenie scria în fiecare zi în aceste caiete. Era modul ei de a spune tot ce avea pe suflet. Albert nu înceta să o supere prin refuzul său de a rupe legătura cu Amelia ca să se însoare cu lady Mary Brian. Eşti pregătit?

Am încuviinţat. Ştiam că cel mai bun lucru pe care îl puteam face era să ascult fără să o întrerup până când va obosi să mai vorbească.

«Winston Churchill se străduia să obţină colaborarea Statelor Unite. Ştia că Marea Britanie nu putea câştiga războiul fără ajutorul lor şi încerca să-l convingă prin toate mijloacele pe preşedintele Roosevelt să le acorde sprijinul. Regatul Unit era în faliment şi avea nevoie urgentă de bani ca să facă faţă costisitoarelor cheltuieli de război.

Lordul James se gândise că, deoarece fratele său Ernest era un prosper om de afaceri în Statele Unite, cumnata sa Eugenie aduna în salonul ei elita societăţii newyorkeze, iar Albert era un jurnalist influent, putea deci să utilizeze întreaga familie ca să

convingă personalităţile de la Washington că ajutorul lor era absolut necesar pentru a-l învinge pe Hitler.

Ernest şi Eugenie au acceptat cu entuziasm să devină ambasadori extraordinari ai patriei lor, astfel că Albert s-a angajat să ţină o serie de conferinţe pe întreg teritoriul Statelor Unite ca să vorbească despre pericolul pe care îl reprezenta Hitler, dar a insistat că Amelia trebuia să-l însoţească.

Auziţi ce scria Eugenie în jurnalul său:

> Albert soseşte mâine. Cumnatul meu Paul l-a convins. Slavă Domnului! Chiar şi Ernest, atât de înţelegător mereu cu fiul nostru, era furios din cauza refuzului acestuia de a se implica în ceea ce se întâmplă. Bineînţeles că ne face să plătim un preţ destul de mare: vine cu acea Amelia care a devenit pentru mine un coşmar. Cum o voi prezenta prietenilor noştri? Nu pot să spun că este logodnica lui Albert, deoarece e o femeie măritată. Nu vreau să o prezint nici ca pe o prietenă de familie. Nu ştim nimic despre ea şi, în ceea ce mă priveşte, sunt de părere că e doar o aventurieră, chiar dacă Paul i-a spus lui Ernest că Amelia a făcut unele lucruri utile. Nu ştiu ce anume, dar cu siguranţă că nu sunt atât de importante cum l-a făcut Paul să creadă pe Ernest. Orice ar fi făcut fata asta, nu o scuteşte să fie o terchea-berchea. Albert zice că Amelia e de familie bună, dar ce fel de familie este aceea care îi permite unei fiice să-şi abandoneze soţul şi fiul?
>
> Nu va fi uşor să suport bârfele despre Albert din cauza încăpăţânării lui de neclintit de a o instala pe Amelia în apartamentul său de la New York, aşa cum a făcut şi la Londra. Fiul meu trăind în concubinaj cu spanioloaica aia… ce-o să mai vorbească lumea!

> Dacă nu ar fi fiul meu, nu l-aş mai primi niciodată. S-a prezentat acasă cu Amelia şi asta după ce tatăl lui insistase că au de vorbit între patru ochi. Dar Albert este atât de încăpăţânat! Dejunul mi s-a părut insuportabil. Fata aceea nu înceta să mă privească, iar Albert era atent numai la ea. Cel mai rău a fost când Ernest s-a retras singur cu Albert şi a trebuit să stau aproape o oră cu stricata aia. Am întrebat-o dacă îl citise pe Shakespeare şi mi-a spus că nu. Mi-am închipuit eu. Nici preferinţele ei muzicale nu sunt extraordinare, dar, după cum se pare, e capabilă să

interpreteze la pian câteva piese de Mozart, Chopin şi Liszt. Nu ştiu ce vede fiul meu la femeia aceea. E exasperant.

Ernest mi-a spus că Albert a avut mare succes la Washington. Au venit să-l asculte câţiva prieteni ai preşedintelui Roosevelt, precum şi câţiva oameni din echipa acestuia. Cred că au fost îngrijoraţi de ceea ce l-au auzit spunând. Pare de necrezut că americanilor le vine greu să înţeleagă că Hitler este un pericol şi pentru ei. Dacă nu ar fi Winston Churchill, Hitler ar deveni stăpânul lumii, fapt pe care nu vor să-l înţeleagă aici, dar Ernest m-a asigurat că Roosevelt se arată foarte receptiv la tot ce spune Churchill.

Ce ruşine! Doamna Smith a venit să mă vadă. Vrăjitoarea aia voia doar să-mi spună ceea ce ştiu deja, şi anume că prezenţa Ameliei este scandaloasă şi că Albert ar trebui să fie mai respectuos cu familiile bune şi să nu se prezinte peste tot cu ea.

I-am spus doamnei Smith că ar trebui poate să-şi facă griji pentru ce face fiica ei Mary Jo, pentru că la dineul de la soţii Vanderbilt nu a încetat să flirteze cu fiul cel mare al soţilor Miller. Ştiu că nu mă va ierta pentru comentariu, dar nu mi-a trecut altceva prin cap pentru a o înfrunta. Nu pot permite să vină în casa mea şi să-l critice pe fiul meu.

Dacă Ernest nu mi-ar fi spus, nu aş fi crezut niciodată. Albert i-a cerut Ameliei ca şi ea să ţină conferinţe despre ceea ce se întâmplă în Europa. După cum se pare, sălile se umplu ca să fie auzită, dar ştiu bine că sunt pline ca să o vadă pe ea, ca să se ştie ce fel de femeie este cea care l-a făcut pe Albert să-şi piardă capul.

Ernest zice că înalta societate din San Francisco a fost cucerită de Amelia şi că este primită în toate casele importante. Se pare că Amelia ţine conferinţe în cluburile feminine, pentru că Albert crede că noi, soţiile, suntem în stare să-i convingem de orice pe soţii noştri.

Peste două zile, se vor întoarce la New York. Ernest vrea să organizez un mare dineu ca să-i invit pe toţi cunoscuţii noştri şi vrea ca Albert să rostească un discurs.

Dineul a fost un succes, dar sunt epuizată. A venit toată lumea; cred că, în afară de Roosevelt, i-am avut ca invitaţi pe toţi cei care sunt cineva la Casa Albă.

Albert a fost sublim. În ce fel a relatat cine este caporalul acela austriac, Adolf Hitler! Pe doamne le-a speriat, iar domnilor le-a dat de gândit. Ernest zice că Roosevelt are nevoie să i se dea câteva mici ghionturi ca să se arate mai dispus să ajute Anglia. De fapt, a început deja să o facă. Pentru unii dintre prietenii noştri, războiul este o ocazie bună să facă afaceri, întrucât, fireşte, ajutorul care i se acordă Angliei va trebui plătit într-un fel sau altul. Americanii sunt foarte pragmatici, dar mă bucur că fiul meu le-a dat argumente ca să înţeleagă ce se întâmplă în Europa.

Albert le vorbeşte ca şi cum ar fi unul dintre ei şi adevărul e că acest fiu al meu este mai mult american decât irlandez, deşi tot sângele lui vine din Irlanda. Spune chiar că îl înţelege pe Roosevelt, pentru că un conducător trebuie să evite războiul dacă nu este inevitabil.

Ceea ce nu mă aşteptam cu acest prilej a fost faptul că i-a cerut Ameliei să vorbească, iar ea, care nu are pic de ruşine, nu a ezitat să se adreseze invitaţilor noştri. După părerea mea, a fost cam nelalocul ei când a povestit istoria acelei prietene a ei, Yla, fiica asociatului tatălui ei, care a trebuit să fugă din Berlin, sau a acelei Rahel. Se pare că Amelia are numai prietene evreice. Nu e vorba că aş avea ceva împotriva evreilor, mulţi dintre cei mai buni prieteni ai noştri sunt evrei, dar, aşa cum relatează Amelia lucrurile, pare că ce e mai rău la Hitler e faptul că nu-i plac evreii. Spanioloaica simplifică mult.

A trebuit să retez mai multe comentarii despre Amelia şi Albert, pentru că lumea se încăpăţânează să întrebe dacă sunt ceva mai mult decât buni prieteni, de parcă nu ar fi evident că ea este amanta fiului meu. Toată această situaţie este foarte dezagreabilă, dar Albert refuză să audă chiar şi un singur cuvânt de rău despre Amelia.

Ce ruşine: Albert s-a încăierat cu fiul cel mare al soţilor Miller şi, pe deasupra, la ei acasă. Familia Miller organizase un dineu de rămas-bun pentru Albert, care se întoarce la Londra peste câteva zile. Totul decurgea perfect până când Bob, fiul cel mare al familiei, a insistat ca Amelia să danseze cu el. Tânărul era puţin cam cherchelit, dar Amelia s-a comportat ca

o mironosiţă, refuzând să danseze. Bob nu a acceptat să fie refuzat, a apucat-o de braţ şi a insistat să danseze cu el. Amelia a devenit isterică, cerând să-i dea drumul şi Albert i-a sărit în ajutor, trăgându-i un pumn lui Bob. Fiul meu s-a făcut de râs, iar pe noi toţi ne-a făcut de ruşine. Petrecerea nu se putea încheia mai prost de atât. Domnul Miller şi Ernest au trebuit să intervină ca să oprească încăierarea, iar noi a trebuit să plecăm în murmurele invitaţilor. Amelia era palidă, dar nu cred că i-a părut absolut deloc rău pentru cele întâmplate. Acum ne vor critica toţi şi, ce e mai prost, toată povestea va ajunge până la Londra. Prietenii noştri sunt foarte generoşi acceptând ca Albert să se prezinte acasă la ei cu Amelia, dar, după acest incident, cu siguranţă că nu vor mai fi invitaţi.

I-am cerut fiului meu să vină să mă vadă şi azi a venit să-şi ia rămas-bun. Bine că a avut tactul să nu o aducă pe Amelia. Deşi Ernest îmi ceruse să nu mă cert cu Albert, niciunul din noi nu s-a putut abţine. L-am rugat să termine odată cu această situaţie, că nu poate pretinde respect faţă de o femeie care nu se respectă pe ea însăşi. Fiul meu mi-a spus că nu mă va ierta niciodată că spun aşa ceva despre Amelia care, după părerea lui, este femeia cea mai integră şi mai curajoasă pe care a cunoscut-o.

Nu ştiu ce i-a dat de îl ţine aşa din scurt, dar e de nerecunoscut, nu-l interesează decât ea.

Fiul meu mi-a spus că, dacă nu accept relaţia lui cu Amelia, va înceta să ne mai viziteze. Ce e mai rău e că a fost sincer când mi-a spus-o. Femeia asta ne va distruge pe toţi. O face deja cu Albert şi acum vrea să ne distrugă toată familia.

Albert a plecat fără să-mi dea un sărut, este pentru prima dată în toată viaţa lui când nu mă sărută de rămas-bun. Mâine se întorc la Londra.

Albert şi Amelia s-au întors la Londra la începutul lunii martie 1941. Călătoria lor a fost un succes sau aşa a crezut lordul Paul James. În înaltele sfere politice şi economice de la Washington părea că multe dintre ideile expuse de Albert au pătruns adânc.

Cei doi s-au instalat din nou în apartamentul lui Albert, ştiind că în orice moment Amelia putea fi trimisă într-o nouă misiune în afara graniţelor Angliei. Albert s-a confruntat cu unchiul său

Paul cerându-i să înceteze să o mai utilizeze pe Amelia, dar acesta considera că se achitase de datoria faţă de nepotul său, permiţându-i Ameliei să-l însoţească în Statele Unite.

Comandantul Murray nu a întârziat să-i ceară Ameliei să se întoarcă în Germania.

— Mi-aţi spus că prietenul dumneavoastră Max von Schumann a fost mutat în Polonia, îi aminti el.

— Da, aşa este.

— Nu ne-ar prinde rău să ştim ce se întâmplă acolo. Avem câteva rapoarte, dar am vrea să le completăm.

— Aveţi oameni în Polonia? vru să ştie Amelia.

— Asta, draga mea, nu vă priveşte. Ce trebuie să faceţi este să luaţi legătura cu von Schumann şi să încercaţi să vă duceţi să-l vizitaţi acolo unde este detaşat în Polonia.

— Cu ce pretext?

— Asta depinde de dumneavoastră. V-am învăţat în timpul antrenamentului că agenţii de teren sunt cei care îşi concep acoperirile, cu greu o putem face dintr-un birou de la Londra. Spuneţi-mi de ce aveţi nevoie şi vă voi pune la dispoziţie tot, dar dumneavoastră sunteţi cea care ştiţi cum să vă apropiaţi de von Schumann. Am aflat că baronul este foarte atras de dumneavoastră.

Amelia a încremenit. Insinuarea comandantului Murray era jignitoare.

— Cum îndrăzniţi…?

În tonul Ameliei se simţea indignarea.

— Nu este în intenţia mea să vă jignesc. Am pentru dumneavoastră cel mai mare respect şi consideraţie, dar nu uitaţi că sunteţi o agentă cu o misiune şi când vă pregăteam ca să îndepliniţi această muncă, v-am spus, ca şi celorlalţi colegi ai dumneavoastră, că va trebui să minţiţi, chiar să ucideţi, dacă este nevoie, că vă veţi vedea silită să faceţi lucruri care v-ar repugna în condiţii normale, dar care în război sunt necesare. Aşa că nu vă simţiţi jignită, nu suntem într-un salon de ceai, ci în birourile Amiralităţii. Dacă nu faceţi faţă acestei munci, spuneţi-mi, dar nu-mi jucaţi scena femeii ofensate. Sigur că sunteţi o doamnă respectabilă, dar şi agentă şi, ca atare, va trebui să faceţi ceea ce nu v-aţi închipuit niciodată că aţi putea ajunge să faceţi. În orice caz, eu nu v-am ordonat nimic concret, v-am amintit doar ceea ce este evident: baronul se simte atras de

dumneavoastră şi asta poate fi un atu pentru munca dumneavoastră; aşa că va trebui să decideţi singură cum să faceţi faţă operaţiunii.

Pentru câteva secunde, au rămas tăcuţi, privindu-se în faţă, măsurându-se unul pe celălalt. Comandantul Murray era un gentleman, dar şi un soldat dedicat unei meserii, cea a spionajului, unde nu există norme şi nici limite. Nu avusese intenţia să o jignească, din primul moment simţise pentru ea o simpatie secretă, dar o trata cu aceeaşi asprime ca pe restul oamenilor săi. Erau în război şi nu era loc de vreun convenţionalism social.

— Voi merge la Berlin şi voi face tot posibilul să-l întâlnesc în Polonia pe baronul von Schumann, spuse, în cele din urmă, Amelia.

— Poate că va trebui să nu vă dezlipiţi de el pentru o vreme, ne interesează să avem o sursă atât de remarcabilă în armată. În pofida opoziţiei sale faţă de Hitler, este un militar de un anumit grad cu acces la alţi militari de rang superior.

— Îl urăşte pe Hitler, dar este patriot, nu va spune niciodată ceva care să poată pune în primejdie viaţa soldaţilor germani.

— Aşa este, fără îndoială, dar e vorba ca dumneavoastră să obţineţi aceste informaţii fără ca el să aibă senzaţia că îşi trădează patria. De data aceasta, veţi putea conta pe un ajutor. Există o persoană pe care o cunoaşteţi şi care se află la Berlin.

— Cine este?

— O colegă de antrenament, v-o amintiţi pe Dorothy?

— Da, ne-am împrietenit.

— Soţul lui Dorothy era german, din Stuttgart, a murit de un atac de cord. Ea vorbeşte germana aproape la fel de perfect ca Jan.

— Jan? Nu cred că-l cunosc…

— Nu, pe Jan nu-l cunoaşteţi. Este britanic, dar mama lui era germană. A fost crescut de către bunica maternă, pentru că a rămas orfan de mic. Cunoaşte Berlinul ca în palmă. A trăit în oraş până la 14 ani, când familia tatălui său l-a cerut ca să-i dea aici o educaţie mai aleasă.

— Cu ce acoperire se află la Berlin?

— Trec drept un cuplu fericit. Jan este un bărbat care a împlinit deja şaizeci de ani; a lucrat pentru Amiralitate şi, cu toate că este aproape de pensionare, s-a oferit voluntar pentru

această misiune. I-am fabricat o identitate falsă: oficial, părinţii lui erau germani emigraţi în Statele Unite şi acum fiul risipitor a vrut să se întoarcă în patrie, atras de magnetismul lui Hitler şi a făcut-o împreună cu încântătoarea sa soţie, o femeie cu câţiva ani mai tânără decât el. Dispun de mijloace suficiente de trai, dar fără să atragă atenţia. Faptul că Jan este inginer ne este de mare utilitate; astfel că l-am trimis cu un radio special, foarte puternic, dar, bineînţeles, trebuie să se ferească de aparatele de ascultare ale Gestapoului. De acum înainte, când veţi obţine o informaţie relevantă, le-o veţi da lor. Veţi primi instrucţiunile mele tot prin intermediul lui Dorothy şi al lui Jan. Trebuie să fiţi cu mare băgare de seamă ca nimeni să nu vă urmărească atunci când mergeţi să-i vedeţi şi, cel puţin pentru moment, este mai bine să nu vorbiţi cu nimeni de existenţa lor, nici măcar cu prietenii dumneavoastră şi nici cu baronul von Schumann.

Comandantului Murray i-a luat mai mult de o oră ca să-i explice Ameliei ce se aştepta din partea ei.

Murray a acceptat cererea ei de a călători în Germania din Spania. Ştia că singurul lucru pe care nu i-l putea refuza, dacă doreşte să se bizuie în continuare pe ajutorul ei, era să-şi poată vizita din când în când familia. De altfel, putea călători în Germania doar dintr-o ţară prietenă a Reichului, iar Spania era una dintre acestea.

— Nu vreau să te duci, îi spuse Albert când Amelia l-a anunţat că trebuie să se întoarcă în Germania.

— Este munca mea, Albert.

— Munca ta? Nu, Amelia, ceea ce faci nu este o muncă. Te-ai băgat în ceva ce nu poţi controla, eşti o sfârlează care se învârte după bunul plac al altora. Când vei dori să-ţi recapeţi controlul asupra vieţii tale va fi prea târziu, nu îţi vei mai aparţine. Renunţă, nu ţi-o cer pentru mine, ci pentru tine, renunţă înainte să fii distrusă.

— Crezi că ceea ce fac nu serveşte la nimic? răspunse Amelia mânioasă.

— Nu mă îndoiesc că foloasele spionajului sunt absolut necesare pentru câştigarea războiului, dar crezi într-adevăr că eşti pregătită pentru jocul ăsta numai pentru că ai făcut un curs

scurt la Amiralitate? Eşti folosită, Amelia, ţi se dă apă la moară spunându-ţi-se că poate atunci când îl vor înfrânge pe Hitler se vor gândi să facă ceva şi împotriva lui Franco, dar nu o vor face, îl preferă pe el decât ca Spania să aibă un guvern precum cel al Frontului Popular, nu-ţi dai seama?

— Nimeni nu mi-a promis nimic, dar cred cu fermitate că, odată ce Hitler va fi înfrânt, regimul lui Franco se va clătina. Va rămâne fără aliaţi. Îmi pare rău că mă consideri atât de neînsemnată, atât de incapabilă să fac această muncă, dar îmi voi continua misiunea, voi da tot ce e mai bun din mine ca să o fac bine.

— Atunci va trebui să reconsiderăm relaţia noastră.

Amelia a simţit o împunsătură dureroasă în capul pieptului. Nu era îndrăgostită de Albert, dar, de la moartea lui Pierre, el era stâlpul de care se sprijinea, locul unde se simţea în siguranţă şi pe care nu era pregătită să-l piardă. Chiar şi aşa, când i-a răspuns, mândria ei a fost mai puternică.

— Dacă asta doreşti…

— Ce doresc eu este să trăim împreună, să încercăm să fim fericiţi. Asta este ceea ce doresc.

— Şi eu, dar numai dacă respecţi ceea ce fac.

— Te respect pe tine, Amelia, bineînţeles că te respect, dar de aceea îţi cer să vorbeşti cu comandantul Murray şi să-i spui că renunţi, că nu vei merge mai departe.

— Nu voi face asta, Albert, îmi voi îndeplini angajamentul faţă de Amiralitate. Pentru mine, acest angajament este compatibil cu relaţia mea cu tine…

— Îmi pare rău, Amelia. Dacă ăsta e ultimul tău cuvânt, îmi pare rău, dar nu putem continua.

S-au despărţit. Peste două zile, Amelia pleca din casa lui Albert cu două valize în care îşi ducea toate bunurile personale. O maşină a Amiralităţii o aştepta la poartă. Comandantul Murray aranjase trecerea ei prin Spania în drum spre Berlin.»

— Bine, dragă Guillermo, încheie lady Victoria, ştiu că Amelia a petrecut mai multe zile la Madrid, bănuiesc că a stat la familia ei. Am vorbit cu maiorul Hurley şi ţi-am pregătit o surpriză. Maiorul a acceptat să vină mâine la cină la mine acasă. Mi-a spus că există unele documente declasificate referitoare la

călătoria aceea a Ameliei în Germania şi că ne va da unele amănunte în timpul mesei.

— Ce noroc pe mine că dumneavoastră şi maiorul Hurley sunteţi rude, am răspuns eu ironic.

— Da, ai noroc şi cu atât mai mult cu cât sunt căsătorită cu un nepot al lordului Paul James; altminteri, ţi-ar fi mult mai greu să reconstitui ce s-a întâmplat în zilele acelea.

Am plecat de la lady Victoria promiţându-i că voi veni la cină a doua zi la ora şase. Când am ajuns la hotel, i-am telefonat profesorului Soler. I-am cerut să-şi amintească dacă Amelia a trecut prin Madrid la mijlocul lunii martie 1941 şi profesorul a părut că se îndoieşte.

— Îmi voi consulta însemnările şi te sun. Amelia venea deseori la Madrid, uneori stătea câteva zile, alteori rămânea mai mult timp. Adevărul e că nu-mi amintesc să se fi întâmplat ceva extraordinar în martie 1941.

— Ea nu vă povestea nimic din ce făcea?

— Nu, nu spunea niciodată. Nici măcar verişoarei sale Laura. Amelia apărea şi dispărea fără să spună nimic. Unchiul ei Armando încerca să afle cum îşi câştiga existenţa, dar Amelia îi spunea să aibă încredere în ea că o câştiga în mod onorabil. Ştiam că trăieşte cu Albert şi, de fapt, credeam că el este cel care o întreţine.

— Aşadar, nici măcar dumneavoastră nu ştiţi bine ce a făcut Amelia… i-am spus eu cu neîncredere.

— Străbunica dumitale n-a fost niciodată obiectul investigaţiilor mele istorice; de ce ar fi trebuit să fie?

Peste o oră mi-a telefonat să-mi spună că nu găseşte nicio notă despre zilele acelea, aşa că am căzut de acord că Amelia o fi trecut prin Madrid şi că, în afară de a-şi fi văzut familia, nu se întâmplase nimic nou.

Nu mai aveam încotro decât să aştept să văd ce surpriză îmi rezerva cina cu maiorul Hurley acasă la lady Victoria. Trebuie să mărturisesc că eram puţin cam exasperat de atâta formalism. Nu înţelegeam de ce maiorul Hurley şi lady Victoria nu-mi spuneau dintr-odată tot ce ştiau, în loc să-mi dea informaţiile cu ţârâita. Dar ei erau cei care ţineau frâiele în mână, aşa că n-aveam de ales decât să accept ceea ce hotărau ei.

MAX

1

Soţul lui lady Victoria era complet diferit de maiorul Hurley. Eu nu-l cunoscusem până în seara aceea şi ne-am simpatizat numaidecât. Am ajuns la ora şase fără cinci minute şi subreta m-a invitat să trec în bibliotecă unde era lordul Richard James, nepotul acelui lord Paul James care o fişase pe Amelia în evidenţele Amiralităţii ca agentă.

Lordul Richard James, un bărbat la vreo şaizeci de ani cu părul cărunt şi figură rubicondă, m-a primit zâmbind, în vreme ce îmi strângea mâna.

— Aşadar, scrieţi despre Amelia Garayoa… Bine faceţi, am înţeles că a fost o femeie remarcabilă.

— Aţi cunoscut-o? am întrebat eu curios.

— Nu, nu, dar ţineţi seama de faptul că Albert James, o rudă de-a mea, nepot al bunicului meu, a fost îndrăgostit de ea, un adevărat scandal pe vremea aceea, şi ştiţi deja că tot ce întrerupe rutina unei familii sfârşeşte prin a fi cunoscut până şi de către descendenţi. Astfel că toţi membrii familiei James au auzit istorii despre dragostea nefericită a strămoşului nostru Albert James pentru o frumoasă spanioloaică.

Richard James mi-a oferit un cherry pe care nu l-am refuzat, dar care, la drept vorbind, mi-a picat ca un glonţ în stomac. N-am înţeles niciodată preferinţa englezilor pentru cherry, bănuiesc că din cauză că mie mi se urcă la cap de la prima înghiţitură.

La ora şase fix a sosit maiorul Hurley urmat de lady Victoria. La fel ca noi, au băut şi ei cherry. Când lordul Richard a oferit încă un păhărel, m-am gândit că seara aceea cu greu va putea fi una de lucru, deoarece eram deja ameţit, şi mi-am imaginat efectul pe care îl va avea asupra lor un al doilea cherry. Dar m-am înşelat. Lady Victoria mergea la fel de semeaţă ca de obicei, iar maiorul Hurley nu şi-a schimbat deloc expresia încruntată întreaga seară.

Am ascultat cu răbdare cum se desfăşura conversaţia pe nişte făgaşe care n-aveau nicio legătură cu obiectul serii. Până la desert, lady Victoria nu i-a cerut maiorului Hurley să ne amintească de călătoria aceea a Ameliei în Germania. Atunci şi-a început relatarea…

«Amelia a ajuns la Berlin pe data de 3 aprilie 1941. Pregătise cu meticulozitate planul pe care avea să-l urmeze şi a hotărât să locuiască din nou acasă la Helmut şi Greta Keller.

— Mă bucur să te avem din nou la noi, soţiei mele îi era dor de dumneata, cu toate că acum îl avem şi pe Frank cu noi. Are o permisie. Dar femeile vor întotdeauna să aibă în preajmă o prezenţă feminină, presupun că sunt lucruri pe care le discutaţi doar între voi. Greta nu mai stă în pat, s-a ridicat deja de câteva zile, se pare că s-a vindecat, slavă Domnului!

— Vă sunt foarte recunoscătoare că m-aţi primit în casa dumneavoastră…

Greta Keller a primit cu emoţie batistele brodate pe care i le adusese Amelia în dar.

Frank, fiul soţilor Keller, era un flăcău voinic, înalt, cu păr şaten şi ochi albaştri, care a părut încântat de Amelia.

— Ce mult aţi crescut, îmi amintesc de dumneavoastră când eraţi o copilă, cred că v-am văzut de vreo două ori împreună cu sora dumneavoastră Antonietta. Îmi pare rău pentru părinţii dumneavoastră… don Juan a fost întotdeauna foarte bun cu familia mea. Veţi rămâne mai multe zile la Berlin?

— Îmi place Berlinul. Tatăl dumneavoastră probabil că v-a spus că mă ocup de ceea ce el însuşi a putut să salveze din afacerea tatălui meu şi a lui herr Itzhak… Nu vă închipuiţi cum este Spania după război… acolo nu sunt multe posibilităţi. Şi dumneavoastră veţi rămâne mai mult timp?

— Am câteva zile de permisie, apoi trebuie să mă întorc la Varşovia.

— Iar noi, draga mea, vom petrece o vreme la ţară, la sora mea. Medicul zice că mi-ar face bine să plec din oraş şi să respir aer curat, o anunţă Greta.

— Oh! Atunci îmi voi căuta altă locuinţă unde să stau.

— Nu, nu, sub nicio formă! Poţi rămâne aici şi aşa vei avea grijă de casă. Nu vom lipsi mult, doar câteva zile, o asigură Greta.

— Dar nu vreau să fiu o problemă…

— Nici nu sunteţi, altfel nu v-am fi invitat să rămâneţi, adăugă herr Helmut.

Berlinul continua să trăiască euforia victoriei. Armata germană părea că nu trebuie să depună prea mari eforturi ca

să-şi atingă obiectivele şi oraşul încerca să se arate străin de război.

Amelia s-a prezentat acasă la Karl Schatzhauser a doua zi după sosirea ei în oraş. Profesorul nu şi-a ascuns uimirea când a văzut-o.

— Ia te uită, nu mă aşteptam să te întorci. A trecut multă vreme de când nu mai aveam veşti despre dumneata, nici despre prietenul dumitale jurnalistul şi nici despre prietenii dumitale britanici.

— Îmi pare rău, vă asigur că le-am transmis tot ce mi-aţi cerut.

— Dar, după cum se pare, nu suntem luaţi în serios. N-au făcut-o nici când le-am atras atenţia să nu mai continue cu politica conciliatoristă cu Hitler, pentru că nu va duce la nimic bun. După cum bine ştii, înainte de război, Max i-a explicat acest lucru lordului Paul James fără niciun rezultat.

— Domnule profesor, ştiţi că singura mea legătură cu lordul James este prin intermediul nepotului său Albert. Îmi pare rău că nu pot să vă fiu de mai mult folos, mai ales în acest moment.

— De ce te-ai întors? întrebă profesorul.

— Trebuie să fiu sinceră cu dumneavoastră. Relaţia mea personală cu Albert s-a încheiat. De aceea sunt aici… eu… în sfârşit, nu ştiam încotro să mă îndrept. Poate că n-a fost o idee bună, dar… mă rog, mi-am făcut iluzii că aici aş putea să fiu de folos. Cum v-am mai spus, contabilul tatălui meu a salvat câteva utilaje ale întreprinderii şi… la urma urmelor, asta îmi aduce ceva bani care îmi sunt absolut necesari ca să-mi ajut familia. Dar dacă pot să vă ajut şi pe dumneavoastră… nu ştiu, cu orice…

— Şi ce ai putea face dumneata? Nu eşti nemţoaică şi acesta nu-i războiul dumitale. Germania şi Spania sunt aliate. De ce nu te întorci în ţara dumitale?

— Nu pot, încă nu pot trăi acolo. Nu suport lipsa părinţilor mei.

— Max e la Varşovia. Soţia lui, baroana Ludovica – le-a spus-o unor prieteni – se pare că îi organizează o petrecere ca să-l întâmpine, îi spuse profesorul, privind-o drept în ochi.

— Şi părintele Müller? Dar soţii Kasten? întrebă Amelia.

— Sunt mai activi decât oricând colaborând cu pastorul Schmidt. Helga şi Manfred au mare curaj şi ne acordă mult

ajutor. Manfred este un om foarte respectat de către colegii săi din diplomaţie care îl mai consultă încă. Dar mai ales are deschise uşile celor mai importante case. Duce o viaţă mondenă frenetică şi nu-ţi poţi închipui câte informaţii este în stare să culeagă la cocktailuri şi dineuri.

— Când i-aş putea vedea?

— Peste două zile ne vom strânge aici ca să ţinem o serată literară, ştii dumneata, desigur, pentru ce. Vino, şi lor le-ar face plăcere să te vadă.

Următoarea vizită pe care a făcut-o Amelia a fost acasă la Dorothy şi Jan, care se instalaseră într-un imobil discret de pe bulevardul Unter den Linden. Vecinii lor erau persoane înstărite şi apropiate celui de-al Treilea Reich şi nu li s-a părut ciudată prezenţa acelui cuplu care închiriase un apartament.

Dorothy s-a arătat încântată să o revadă pe Amelia. Nu-i fusese uşor să lase impresia că este soţia unui bărbat care, până cu câteva luni în urmă, îi era total necunoscut. Atât ea, cât şi Jan erau văduvi şi aveau vârsta aceea la care se reuşeşte supunerea tuturor pasiunilor, dar, chiar şi aşa, la început s-au simţit stânjeniţi să împartă acelaşi acoperiş, chiar dacă avea fiecare dormitorul său.

Jan era un bărbat de statură mijlocie, păr şaten-deschis, ochi căprui, era metodic şi suspicios, într-atât de mult, încât a întrebat-o de mai multe ori pe Amelia dacă fusese urmărită şi, cu toate răspunsurile ei negative, nu părea să fie mulţumit.

Numele lor conspirative erau „Mama” şi „Tata”, aşa se refereau la ei la Londra.

— Este un om cumsecade, îi spuse Dorothy, profitând de faptul că Jan ieşise puţin din camera de zi.

— Şi foarte suspicios.

— Dă-ţi seama de situaţia noastră, trebuie să fim prudenţi, orice greşeală ne-ar costa viaţa, a noastră, a ta şi a celorlalţi agenţi de teren.

— Comandantul Murray nu mi-a spus cine sunt „ceilalţi”…

— Nici eu nu-ţi voi spune: cu cât ştim mai puţin unii despre alţii, cu atât mai bine; în felul acesta, reducem pericolele. Dacă te arestează Gestapoul şi te torturează, vei putea vorbi numai despre Jan şi despre mine, dar nu şi despre ceilalţi.

— Dar dacă vă arestează pe voi, ar fi şi mai rău, pentru că ştiţi numele nostru al tuturor.

— Dacă s-ar întâmpla aşa ceva, Amelia, nu vom trăi destul ca să povestim ceva. Ne-am angajat să… mă rog, presupun că şi ţie ţi s-o fi dat o pastilă de cianură. Mai bine mori decât să cazi în mâinile Gestapoului.

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu spune aşa ceva!

— Când acceptăm să facem această muncă, acceptăm şi posibilitatea de a muri. Nimeni nu ne obligă să facem ceea ce facem. Misiunea noastră este aceea de a ajuta să câştigăm războiul şi în toate războaiele sunt pierderi, nu numai pe câmpul de luptă.

Jan a intrat în camera de zi aducând o tavă cu un ceainic şi trei ceşti.

— Nu-i ca ceaiul nostru, dar o să-ţi placă, spuse el privind-o pe Amelia.

— Sigur că da… nu trebuia să vă deranjaţi.

— Nu-i niciun deranj, de altfel, primirea unei vizite este o scuză bună pentru a bea o ceaşcă de ceai. Şi acum să stabilim anumite norme de securitate gândindu-ne la viitoarele întâlniri. Nu e oportun să ne vizitaţi prea des, doar în cazul în care aţi avea o informaţie care nu poate aştepta. Gestapoul are ochi şi urechi peste tot şi, de fiecare dată când transmitem, ne punem viaţa în pericol.

— Ştiu, ştiu, comandantul Murray mi-a dat instrucţiuni despre cum va trebui să lucrăm.

— E mai bine să ne vizitaţi la ore obişnuite, nimeni nu va bănui ceva dacă veniţi la ora ceaiului, dar veţi trezi cu adevărat suspiciuni dacă v-aţi prezenta noaptea sau dis-de-dimineaţă.

— Comandantul Murray credea că m-aş putea întâlni cu voi şi în alte locuri.

— Chiar şi aşa va trebui să fim foarte precauţi şi să alegem cu grijă locul de întâlnire. Propun grădina Prater, acolo vom trece neobservaţi.

— Prater? Nu ştiu unde este, răspunse Amelia.

— Pe Kastanienallee, este o berărie foarte populară; vara e ticsită de clienţi, aperitivele cu carne sunt excelente şi există şi un teatru.

— Dar nu vom atrage atenţia?

— E atât de multă lume, încât nu ne vor da atenţie. Fireşte că va fi nevoie să trecem cât mai neobservaţi cu putinţă şi să fim îmbrăcaţi fără ostentaţie.

— Niciodată nu m-am îmbrăcat cu ostentaţie, răspunse Amelia, deranjată de recomandare.

— Mai bine.

Jan i-a explicat cum să pregătească întâlnirile şi ce trebuiau să facă dacă bănuiau că sunt urmăriţi.

— Dacă avem un ziar în mână înseamnă că nimeni nu ne urmăreşte şi se poate intra în legătură; dacă nu suntem siguri, atunci vom scoate o batistă albă din geantă şi ne vom sufla nasul. Acesta va fi semnalul că nu trebuie să stabilim legătura şi că, de îndată ce va fi posibil, trebuie să părăsim locul acela, încercând să nu atragem atenţia.

Amelia simţea o mare bucurie lăuntrică la revederea lui Dorothy, dar mai ales pentru că reînnoise legătura cu grupul de opozanţi condus de profesorul Schatzhauser. Îşi spunea în sinea ei că până în momentul acela avusese noroc în munca ei de agentă. La Londra apreciaseră pozitiv raportul privitor la Operaţiunea Madagascar şi, cu atât mai mult, activitatea ei în Italia când a putut să aducă informaţii în legătură cu invazia Greciei de către Mussolini. Era încrezătoare că norocul va fi în continuare de partea ei. Dar era conştientă că, pe măsură ce avansa războiul, situaţia ei era din ce în ce mai primejdioasă.

Peste două zile, Amelia s-a prezentat din nou acasă la profesorul Karl Schatzhauser. L-a găsit nervos, se temea că Gestapoul îl supraveghează. Ştia că unii dintre prietenii săi dispăruseră fără urmă după ce Gestapoul se prezentase la ei acasă. Prieteni care nu erau evrei sau militanţi de stânga, ci oameni ca el, profesori, avocaţi, comercianţi, cărora le repugna să vadă Germania sub stăpânirea lui Hitler.

Helga şi Manfred Kasten au îmbrăţişat-o afectuos pe Amelia, ca şi pastorul Ludwig Schmidt. Amelia a fost îngrijorată nevăzându-l pe părintele Müller.

— Nu te teme, va veni, o asigură pastorul Schmidt. Această reuniune a fost convocată tocmai pentru ca el să ne spună ce se întâmplă la Hadamar.

— Hadamar? Ce este Hadamar? întrebă Amelia.

— Este un ospiciu la nord-vest de Frankfurt. Un prieten ne-a informat că acolo se întâmplă lucruri oribile. Părintele Müller s-a oferit să meargă ca să încerce să afle dacă ceea ce ni s-a povestit este adevărat, îi explică pastorul Schmidt.

— Dar ce anume v-a povestit atât de oribil? întrebă Amelia curioasă.

— Este o asemenea barbarie, încât nu poate fi adevărat, nici chiar Hitler nu poate îndrăzni aşa ceva. Dar părintele Müller este un tânăr foarte inimos şi, dacă se confirmă ceea ce ni s-a spus, intenţia lui este să informeze numaidecât Vaticanul.

Amelia a insistat ca pastorul să-i spună la ce fel de barbarie se referă.

— Ni s-a spus că bolnavii mintali sunt ucişi, că li se ia viaţa ca să nu fie o povară pentru stat.

— Doamne Dumnezeule, ce grozăvie!

— Da, fiica mea, da, asta ar însemna că se aplică eutanasia unor bieţi nefericiţi care nu se pot apăra. Persoana de la care am aflat toate acestea a lucrat acolo; zice că s-a îmbolnăvit pentru că nu mai suporta să li se curme viaţa persoanelor reduse mintal şi nebunilor. Mie încă nu-mi vine să cred, cel care ne-a spus este simpatizant socialist şi poate că exagerează, conchise pastorul Ludwig Schmidt.

Pe când îl aşteptau pe părintele Müller, Manfred Kasten i-a informat că Max von Schumann urma să fie la Berlin cel mai târziu peste o săptămână. Aşa îl asigurase baroana Ludovica, pe care o întâlniseră la teatru. Baroanei părea că îi era dor de soţul ei şi îi anunţase că, de îndată ce Max va ajunge acasă, se gândea să organizeze un dineu în cinstea lui. Ludovica se plângea că soţul ei fusese detaşat în Polonia.

În sfârşit, a sosit părintele Müller; era însoţit de o femeie, de sora sa Hanna.

Amelia l-a găsit schimbat, mai slab şi cu un rictus de amărăciune în colţul gurii. Aproape că nu i-a acordat atenţie, atât era de nerăbdător să le spună prietenilor săi ce văzuse la Hadamar, unde stătuse în ultimele două săptămâni.

— Tot satul ştie ce se întâmplă în ospiciu, până şi copiii. Am fost martor când un copilaş care se bătea cu fratele lui în plină stradă îl ameninţa pe acesta: „O să spun la toată lumea că eşti nebun şi o să te trimită să fii ars la Hadamar”.

— Hai, fiule, povesteşte-ne pas cu pas, îi ceru pastorul Schmidt, încercând să-l facă pe părintele Müller să-şi recapete calmul pe care părea să-l fi pierdut în călătoria sa la Frankfurt.

— Omul care ne-a dat informaţia ne-a spus adevărul. Am fost la adresa pe care mi-a dat-o el, cea a casei fratelui său, un domn pe nume Heinrich, care locuieşte cu soţia şi cei doi fii ai săi. Heinrich lucrează şi el la Hadamar, este infirmier. El a confirmat punct cu punct tot ce ne relatase fratele său. Mi-a spus că, dacă ar fi putut, şi el ar fi plecat, dar are o familie de întreţinut, astfel că, oricât de greu i-ar fi să-şi învingă scrupulele, continuă să lucreze la Hadamar. N-a fost uşor, dar datorită lui am putut să intru în ospiciu. M-a prezentat ca pe un prieten care avea nevoie de o slujbă. Directorul ospiciului părea bănuitor, dar Heinrich i-a spus că familiile noastre se cunoşteau de multă vreme şi că el îmi vorbise despre munca lui în ospiciu. A trebuit să joc cel mai odios rol pe care vi-l puteţi imagina: cel al unui om din partid convins de superioritatea rasei ariene şi de necesitatea de a ne descotorosi de toţi cei care ne pângăresc rasa. Cu siguranţă că interpretarea mea a fost genială, pentru că directorul de la Hadamar a început să-mi acorde încredere şi m-a asigurat că ceea ce făceau acolo este spre binele Germaniei. Presupun că i s-a părut, de asemenea, o idee bună să poată dispune de încă două mâini care să se ocupe de nebuni. Oamenii din sat evită ospiciul şi nici nu le place să aibă de-a face cu cei care lucrează acolo. La sfârşitul zilei de lucru, Heinrich obişnuia să meargă la un bar să bea ceva înainte de a se întoarce acasă. Zicea că altfel nu putea dormi. Avea nevoie să se îmbete ca să-şi poată privi copiii în faţă. La bar, oamenii ne evitau, de parcă am fi fost ciumaţi. Între timp, Heinrich nu se oprea din băut. Ce am văzut la Hadamar… e oribil!

Părintele Müller rămase tăcut.

— Haide, fiule, fă un efort, e important să ne spui ce ai văzut acolo, insistă pastorul Schmidt.

— Vreţi să ştiţi câţi nebuni au trecut pe la Hadamar? Heinrich socoteşte că au fost şapte sau opt mii. Nu, acolo nu-i loc pentru atâţia, sunt aduşi din alte spitale psihiatrice din Germania. Vin în vagoane pentru vite, de parcă ar fi animale. Bieţii oameni nevinovaţi nu ştiu care le va fi soarta. Când ajung, sunt conduşi în ospiciu fără să li se dea măcar apă şi hrană. Dacă i-aţi vedea… epuizaţi, agitaţi, dezorientaţi. Sunt conduşi în beciurile

ospiciului. Acolo au amenajat nişte încăperi cu pereţii goi, nu există bănci pe care să se aşeze. Prin tavan, au băgat nişte ţevi. Infirmierii îi obligă să se dezbrace şi apoi îi închid acolo. Ţipetele lor sunt înspăimântătoare…

Părintele Müller şi-a întrerupt relatarea. Şi-a acoperit faţa cu mâinile, de parcă ar fi vrut să evite o imagine oribilă pe care o avea întipărită în minte. Niciuna dintre persoanele care erau acolo n-a îndrăznit să întrebe, nici chiar pastorul Schmidt n-a mai insistat să vorbească. Hanna, sora preotului, i-a pus mâna pe umăr şi apoi l-a mângâiat pe păr, făcându-l să revină la realitate. Părintele Müller a oftat cu ochii scăldaţi în lacrimi şi, făcând un mare efort, şi-a continuat teribila relatare.

— În încăperile acelea nu exista nimic, doar un grilaj pe tavan. În vreme ce bolnavii ţipă speriaţi, începe să iasă un fum gros prin grilaj, un fum care îi acoperă până le ascunde goliciunea, un fum care, respirându-l, le provoacă sufocarea, un fum ucigător care sfârşeşte prin a le secera vieţile. Da, în beciurile de la Hadamar au construit nişte camere de gazare şi acolo sunt duşi bolnavii psihic din întreaga Germanie ca să-i lichideze. După aceea, transportă cadavrele la un cuptor şi le ard.

— Doamne Dumnezeule! Şi cum de nimeni nu spune nimic, cum de oamenii din sat permit aşa ceva?! exclamă Amelia.

— Oficial, nimeni nu ştie nimic, cu toate că pentru oamenii de acolo nu e un secret ce se întâmplă, fumul de la crematoriu se vede pe deasupra acoperişurilor. Heinrich crede că, după ce vor isprăvi cu nebunii, îi vor asasina pe bătrâni şi pe toţi cei pe care îi socotesc inutili. L-a auzit spunând asta pe directorul ospiciului.

— Trebuie să facem ceva! exclamă indignat profesorul Schatzhauser. Nu putem îngădui o asemenea infamie!

— I-am comunicat tot ce am văzut acolo episcopului de Limburg, de a cărui dioceză aparţine Hadamar. Auzise deja zvonuri, iar eu i le-am putut confirma. Şi a promis să vorbească cu autorităţile. Va spune că au ajuns până la el mai multe comentarii care îl îngrijorau şi va solicita o investigaţie oficială, continuă părintele Müller.

— Poate că asta îi va face să se oprească, spuse Helga Kasten.

— Ce bine ar fi să ai dreptate! răspunse soţul ei.

— Şi tu… tu… ce-ai făcut acolo?

Întrebarea Ameliei i-a pricinuit un efect devastator părintelui Müller, care a privit-o cu ochii ieşiţi din orbite.

— Directorul ospiciului nu voia ca eu să-mi asum sarcina de a-i ajuta pe ceilalţi infirmieri să-i transporte pe bieţii bolnavi la acele camere sinistre. În prima săptămână, mi-a dat de făcut alte treburi, dar apoi a părut că are încredere în mine şi… mă rog, într-o zi a sosit un contingent de bolnavi erau femei, chiar şi câţiva copii. Heinrich m-a căutat să-mi spună că directorul îi dăduse ordin să-mi ceară să ajut la mutarea bolnavilor până la camera de gazare. Nu puteam refuza, deoarece era necesar să-mi joc în continuare rolul, dar n-am putut rezista; când au început să-i împingă ca să-i bage în cameră, am încercat să-i împiedic, am început să ţip, de parcă şi eu aş fi fost un dement. Bieţii oameni au devenit şi mai agitaţi din cauza ţipetelor mele… Heinrich mă privea speriat, eu… eu ţipam că e o crimă, că să fie lăsaţi să iasă… Cineva mi-a dat cu un baston de cauciuc în cap, am rămas inconştient. Când m-am trezit, eram în încăperea în care infirmierii se schimbă de haine. Heinrich mă târâse până acolo şi mi-a spus să nu scot o vorbă. Directorul voia să mă interogheze; fusese deja ameninţat că avea să fie predat Gestapoului sub acuzaţia că adusese în spital un duşman al Reichului. Heinrich s-a jurat că eram un bun nazist, dar prea sensibil pentru munca aceea, şi s-a jurat pe toţi sfinţii că nu reprezint niciun pericol, dar directorul l-a somat să mă aducă în biroul său. N-a făcut-o. M-a scos din ospiciu prin depozitul de cărbuni şi mi-a cerut să nu mă duc la el acasă nici măcar ca să-mi strâng lucrurile. „Fugi, eu o să mă descurc. Dacă eşti prieten cu fratele meu, cu siguranţă că împreună veţi putea face ceva ca să se termine cu această oroare. Eu n-am curaj.” Şi am fugit, da, am fugit din locul acela blestemat; am căutat un refugiu, m-am adresat episcopului şi mulţumită lui mă aflu aici.

— Şi Heinrich? Ce i s-a întâmplat? întrebă alarmat profesorul Schatzhauser.

Părintele Müller a izbucnit în plâns. A dat frâu liber suferinţei pe care nu o mai putea stăpâni.

— Când a socotit că eram destul de departe de ospiciu, a urcat în biroul directorului şi chiar de acolo s-a aruncat în gol.

— Dumnezeule! strigară aproape într-un glas profesorul Schatzhauser, pastorul Ludwig Schmidt şi soţii Kasten.

— Fratele meu a suferit mult, şopti Hanna, punându-şi din nou braţul peste umerii preotului, poate că ar trebui să ne întoarcem acasă. Trebuie să-şi revină.

— Părinte Müller, eşti foarte curajos şi ai adus o mare contribuţie cauzei lui Dumnezeu. Numai ştiind ce se întâmplă, vom putea să ne opunem, spuse pastorul Schmidt.

— În doctrina nazistă se află eliminarea bolnavilor şi a neputincioşilor, nu este pentru prima dată când aflăm despre asasinarea bolnavilor mintali. A mai existat un plan similar înainte de izbucnirea războiului, le aminti Manfred Kasten.

— Singura modalitate de a opri aceste asasinate este aceea de a le face cunoscute, şopti profesorul Schatzhauser.

— Episcopul va denunţa autorităţilor ce se întâmplă la Hadamar, murmură părintele Müller.

— Dar nu-l va lua nimeni în seamă! La ce foloseşte să denunţi o crimă tocmai călăilor? spuse Amelia, care cu greu îşi putea controla sentimentul de oroare provocat de relatarea preotului.

— Dar asta îi va obliga să suspende, măcar provizoriu, asasinatele de la Hadamar. Avem cu toţii datoria de a povesti ce se întâmplă acolo, spuse Schmidt pe un ton sentenţios.

— Mă îngrijorează siguranţa dumneavoastră, spuse profesorul Schatzhauser.

— Şi pe noi, interveni Hanna, sora părintelui Müller, dar episcopul a hotărât să-l trimită pe Rudolf la Roma.

— Aşadar, vei pleca… deduse pastorul Schmidt.

— Este lucrul cel mai nimerit, admise Manfred Kasten. Gestapoul va cerceta cine este acel lucrător dispărut de la Hadamar. Şi dacă îl găsesc… oamenii ăia nu respectă pe nimeni.

— Când pleci? vru să ştie Amelia.

— Peste câteva săptămâni, răspunse preotul.

Părintele Müller n-a fost singurul care n-a putut închide un ochi din pricina celor văzute la Hadamar. Niciunul dintre cei prezenţi la întrunirea din casa profesorului Schatzhauser nu putea înceta să se gândească la cele relatate de preot. Neputinţa lor faţă de acel regim criminal li se părea dureroasă.

Amelia s-a întors acasă la soţii Keller cu o hotărâre luată: va face orice, numai să contribuie la înfrângerea Reichului, orice ar fi fost necesar.

În noaptea aceea, în singurătatea camerei sale, a scris un mesaj către Londra, relatând ce se întâmpla la Hadamar.

Domnul Keller a insistat să bea o ceaşcă de ceai cu soţia sa Greta şi cu fiul lor Frank, dar Amelia nu se simţea în stare să simuleze o atitudine firească, astfel că s-a scuzat, invocând o indispoziţie provocată de o puternică durere de cap.

— E o tânără simpatică, dar cam ciudată, nu-i aşa? le spuse Frank părinţilor săi.

— Nu fără motiv, şi-a pierdut familia în războiul civil. Cred că dacă stă aici este pentru că îi este greu să trăiască în Spania înconjurată de amintirea părinţilor ei, îi spuse domnul Keller fiului său.

— Pentru mine este o companie plăcută, adăugă Greta.

Amelia s-a prezentat atât de devreme acasă la Dorothy şi Jan, încât amândoi s-au alarmat.

— Dar ce se întâmplă? întrebă Dorothy când deschise uşa şi se pomeni cu Amelia.

Femeia era încă în capot şi păstra pe faţă urmele somnului din timpul nopţii.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Amelia, e ora şapte! Spune-mi ce se întâmplă!

— Este urgent să trimiţi un raport la Londra, este deja cifrat. Nu-i foarte lung, dar cu cât îl au mai repede, cu atât mai bine.

Jan a apărut în pragul uşii de la salon. Şi el era în halat de casă.

— Ţi-am spus să vii la ore când nu atragi atenţia, îi reproşa el Ameliei.

— Ştiu, dar am o informaţie de mare însemnătate, dacă n-ar fi fost aşa, n-aş fi riscat.

Le-a repetat cuvânt cu cuvânt tot ce povestise părintele Müller şi, cu toate că Jan părea la fel de impresionat ca şi Dorothy, i-a reproşat Ameliei imprudenţa.

— Toate astea ai fi putut să ni le povesteşti peste două ore sau chiar azi după-amiază. Fără îndoială că este cumplit ce se întâmplă în ospiciul de la Hadamar, dar insist că n-ar fi trebuit să te prezinţi la ora asta.

— Cum puteţi spune aşa ceva! Naziştii ucid mii de oameni nevinovaţi! Părintele Müller a spus că Heinrich a calculat că au

fost deja asasinate aproape opt mii de persoane, răspunse Amelia cu un ton isteric în glas.

— Sigur că e oribil! Dar trebuie să acţionăm cu precauţie, fără să atragem atenţia. Crezi că dacă ieşim în evidenţă îi vom putea ajuta mai mult pe oamenii aceia nevinovaţi? Vom sfârşi prin a trezi bănuielile vecinilor, cineva poate lăsa să-i scape vreo vorbă despre noi la Gestapo, ştii ce ar însemna asta?

Dorothy l-a privit pe Jan cerându-i parcă să nu fie atât de dur cu Amelia. Apoi a ieşit din camera de zi ca să prepare cafeaua.

Ameliei i-a fost greu să-şi recapete calmul. Jan o intimida, în prezenţa lui se simţea ca o şcolăriţă. Agentul i-a reamintit măsurile de securitate stabilite.

— Bine, acum trebuie să rămâi aici o bună bucată de vreme. Poate că te-a mai văzut intrând şi altcineva în afară de portăreasă. Cel mai bine e să pleci la o oră rezonabilă.

— Când veţi trimite acest raport la Londra?

— De îndată ce o să pot.

— Dar când se va întâmpla asta? insistă Amelia.

— Dumneata îţi faci treaba dumitale, iar eu, pe a mea, fiecare din noi ştie cum s-o facă. Nu mă presa, eu sunt cel care hotărăşte momentul.

— Hai, Jan, Amelia este impresionată, şi pe bună dreptate, interveni Dorothy.

— Şi crezi că eu nu sunt? Ce fel de om aş fi dacă n-aş fi înspăimântat la auzul celor relatate de preotul acela despre ospiciul de la Hadamar? Dar trebuie să acţionăm cu cap, fără să facem niciun pas greşit. Bineînţeles că voi transmite cât mai curând această informaţie, dar ştii bine că trebuie să ne luăm tot felul de precauţii ca să stabilim legătura cu Londra. Şi nu o voi face înainte de a mai vedea o altă persoană care trebuie şi ea să ne furnizeze informaţii. De îndată ce o voi vedea, voi trimite ceea ce îmi va spune împreună cu raportul Ameliei, dar nu trebuie să risc, luând legătura cu Londra de două ori în aceeaşi zi, cu excepţia unui caz de urgenţă.

— Ai dreptate, admise Dorothy.

— Bineînţeles că am dreptate. N-am ajunge nicăieri dacă ne-am pierde cu firea.

În aceeaşi zi, Manfred Kasten şi soţia sa au reunit un grup de persoane. Profesorul Karl Schatzhauser le ceruse să convoace

această întrunire ca să lămurească ceva în legătură cu Amelia. Nu ştia de ce, dar nu reuşea să creadă. Pentru el, n-avea niciun sens ca Amelia să fi apărut pe neaşteptate, oferindu-se să-i ajute în orice ar fi avut nevoie.

— Poate că am fost oarecum imprudenţi acceptând-o printre noi, de fapt nu ştim nimic despre ea, explică profesorul.

— Crezi că poate fi o spioană a lui Franco şi că informaţiile pe care le obţine de la noi ajung până la urmă chiar pe biroul lui Hitler? întrebă un bărbat cu părul cărunt şi cu înfăţişarea cuiva obişnuit să dea ordine.

— Nu ştiu, domnule general… nu ştiu… Max von Schumann pare să aibă încredere în ea; i-a fost de mare ajutor părintelui Müller scoţând tânără evreică din ţară. Dar de ce s-a întors? Nu cred explicaţia ei cum că încearcă să recupereze afacerea tatălui ei sau că a încheiat relaţia sentimentală cu acel jurnalist american şi n-avea un loc mai bun unde să meargă, răspunse profesorul.

— Numai dacă n-o fi având un motiv personal să fie aici, îl întrerupse Helga Kasten.

— Ce anume îţi trece prin minte? spuse soţul ei privind-o bănuitor.

— Am cunoscut-o prin Max şi, din câte ştiu, cei doi au făcut cunoştinţă acum câţiva ani la Buenos Aires. Nu trebuie să fii foarte perspicace ca să-ţi dai seama că Amelia este o persoană specială pentru Max şi că şi el este la fel pentru ea. Dacă Amelia a rupt relaţia ei cu Albert James, nu-i de mirare că a venit în Germania în căutarea lui Max.

— Ce idei îţi trec prin minte! îi reproşă soţul ei.

— Poate că Helga are dreptate, interveni bărbatul căruia i se spunea „generalul”. Chiar şi aşa, nu ne putem încrede pe deplin în ea.

— Nu e bine să ştie câţi comandanţi din armată suntem împotriva Führerului, adăugă Colonelul.

— Într-adevăr, ar fi o imprudenţă, încuviinţă generalul.

— Da, dar poate că ştie deja mai mult decât se cuvine, răspunse profesorul Schatzhauser, de aceea i-am cerut lui Manfred să convoace această reuniune.

— Bine, cred că decizia pe care trebuie s-o adoptăm este aceea de a păstra o anumită distanţă faţă de domnişoara Garayoa, dar fără să încetăm s-o mai vedem; poate că ne

convine s-o utilizăm, dată fiind legătură ei cu britanicii, fu de părere Manfred.

— Nu cred că britanicii o ascultă acum, când a rupt relaţia cu Albert James; la urma urmelor, legătura ei cu Amiralitatea era de tip personal, afirmă profesorul.

Îngrijorarea profesorului şi a prietenilor săi era justificată. Riscau foarte mult având încredere în spanioloaica aceea despre care ştiau atât de puţin. Cu toate că armata îi jurase credinţă lui Hitler, unii comandanţi militari conspirau împotriva Führerului şi era logic să n-aibă încredere.

Baroana Ludovica era hotărâtă să-şi recucerească soţul. Nu era dispusă să mai accepte indiferenţa lui Max pentru că lui i se păreau ireconciliabile deosebirile lor politice. Ea era nazistă, într-adevăr, şi era mândră de asta. Führerul nu reda oare măreţia pierdută a Germaniei? O irita că Max era orb la faptul evident că Hitler devenise omul providenţial. Ea se emoţiona când îl auzea vorbind, acele discursuri ale liderului trezeau în ea mândria de a fi germană. Dar Max era un romantic împătimit care îl dispreţuia pe Hitler şi spunea că e o ruşine faptul că armata germană era la ordinele acelui caporal austriac, cum se referea el la Führer. Ea îl va face să vadă că trebuie să fie pragmatici; pe deasupra, industriile din Ruhr ale familiei ei s-au văzut favorizate datorită avântului economic al Germaniei.

Dar Max punea simţul onoarei înaintea oricărui considerent, aşa că nu va accepta niciodată prosperitatea familiei drept motiv suficient pentru a accepta cel de-al Treilea Reich. Astfel că Ludovica n-a găsit decât o singură modalitate pentru ca Max să nu o părăsească până la urmă şi aceasta era să rămână însărcinată. Nu-i va fi uşor, întrucât de multă vreme nu împărţeau decât casa, dar ea era dispusă să facă orice, numai să aibă un copil, un fiu care să-l determine pe Max să rămână lângă ea pentru totdeauna. Era singurul bărbat din familie; cele două surori ale lui aveau fii, dar numai prin el se putea perpetua numele de von Schumann.

Aşa că Ludovica şi-a promis sieşi să evite orice discuţie politică cu soţul ei, va accepta cu blândeţe toate comentariile pe care le-ar face el împotriva Führerului şi se va preface, de asemenea, că îi simpatizează pe prietenii aceia ai lui Max care o iritau atât de mult.

Gândindu-se la întoarcerea lui, Ludovica poruncise pregătirea unei cine cu felurile de mâncare preferate ale soţului ei.

Max a ajuns de la Varşovia în ziua de 15 mai pe la jumătatea după-amiezii şi pe chipul său se citea oboseala şi încă ceva ce Ludovica nu reuşea să înţeleagă.

A sărutat-o uşor pe obraz şi nu părea să-şi dea seama nici de schimbarea coafurii ei, nici de rochia ei cea nouă, nici nu părea să aprecieze cupa de şampanie cu care l-a întâmpinat soţia lui în semn de bun venit. Ludovica şi-a ascuns iritarea pe care i-o provocase atitudinea rece a soţului ei, dar n-avea de gând să cedeze în faţa primei dificultăţi.

— Mă bucur să te am aici. Odihneşte-te puţin, apoi vom lua cina, vreau să-mi povesteşti tot ce s-a întâmplat în Polonia în aceste luni. Aici totul este la fel, mă rog, în afară de faptul că RAF ne vizitează din când în când. Din fericire, noi n-am suferit nicio neplăcere. Desigur, surorile şi nepoţii tăi sunt bine, vor să te vadă. Le-am spus că îi voi anunţa de îndată ce vei sosi la Berlin.

— Sunt în oraş? se interesă Max.

— Da, dar sora ta mai mare mi-a spus că, de îndată ce se va face vreme bună, vor pleca la Mecklenburg.

Max încuviinţă, amintindu-şi vechea reşedinţă a familiei situată în regiunea lacurilor, nu departe de Berlin. Acolo petrecuse cele mai fericite veri din copilărie plimbându-se pe bicicletă sau pescuind.

Imediat după ce a făcut baie şi s-a bărbierit, Max a revăzut-o pe Ludovica. Lunile petrecute la Varşovia îl făcuseră să reflecteze la situaţia ciudată a căsniciei sale şi luase hotărârea să pună capăt acelei uniuni de convenienţă.

— Cum te-ai descurcat în aceste luni? o întrebă el din politeţe în timpul mesei.

— Prost, foarte prost, răspunse ea plecându-şi privirea.

— De ce? Ce s-a întâmplat?

— M-am gândit mult la noi doi, Max…

— Şi eu, Ludovica.

— Atunci, vei înţelege că nu mi-a fost bine. Te iubesc, Max, mi-a fost dor de tine, mi-am dat seama că n-aş putea trăi fără tine. Nu spune nimic, ascultă-mă… Ştiu că uneori te-am iritat cu comentariile mele despre politică şi te asigur că sunt convinsă că nimic şi nimeni nu merită îndeajuns să intervină între noi. Mai

ţii minte ziua când ne-am căsătorit? Eu eram cea mai fericită mireasă din lume… Nu m-am măritat cu tine doar pentru că aşa doreau părinţii mei şi ştiu că şi tu mă iubeai mai presus de dorinţa părinţilor tăi de a ne uni familiile.

— Ludovica, acesta-i trecutul, răspunse Max pe un ton de protest.

— Nu, nu-i aşa, cel puţin nu pentru mine. Dacă n-am fost o soţie bună, îţi cer iertare. Întotdeauna mi-ai spus că sunt prea temperamentală şi ai dreptate, pun prea mult suflet în tot ce spun şi în tot ce fac. Şi… ceea ce vreau să ştii, Max, este că nu voi îngădui nimănui, nici lui Hitler şi nici celui de-al Treilea Reich, să intervină între noi; sunt catolică la fel ca tine şi căsătoria noastră este pentru totdeauna.

Max a fost copleşit de mărturisirea Ludovicăi. Cum mai putea să-i spună că se gândise la o despărţire amiabilă? A privit-o surprins pe soţia sa şi, în ciuda zâmbetului ei rugător, i s-a părut că descoperă în ochii ei duritatea de odinioară.

— Vom încerca, nu-i aşa, Max? spuse ea invitându-l să-i dea un răspuns.

— Poate că e prea târziu…

— Nu, nu este! Cum să fie prea târziu! Am făcut legăminte în faţa altarului şi sunt hotărâtă să le îndeplinesc. Iartă-mi comportamentul dacă te-ai simţit ofensat de apărarea pe care i-o luam Führerului, dar te asigur că nu se va mai întâmpla.

Şi-a pironit din nou privirea în ochii Ludovicăi. Îi venea greu să o recunoască pe soţia sa în femeia aceea aparent supusă şi a înţeles că totul era doar o farsă şi că nu va accepta niciodată despărţirea.

Au terminat cina în tăcere, apoi el s-a scuzat, spunând că este obosit din cauza călătoriei şi că se retrage în camera sa. Ludovica a încuviinţat cu bunăvoinţă. Peste o jumătate de oră, când Max era pe punctul de a adormi, a auzit deschizându-se uşa de la cameră şi a văzut-o pe Ludovica apropiindu-se, înfăşurată într-o vaporoasă cămaşă de noapte albă. Înainte de a putea spune ceva, femeia se vârâse în pat.

2

Sirenele au sfâşiat linişte nopţii.

— Probabil că RAF a decis să întoarcă vizita Luftwaffe. Am auzit la BBC că avioanele noastre au produs pagube Muzeului Britanic şi abaţiei Westminster, le spuse Helga Kasten invitaţilor ei.

Soţii Kasten ofereau un dineu în onoarea lui Max von Schumann.

Amelia încercase toată seara fără succes să poată vorbi între patru ochi cu Max, dar Ludovica nu se îndepărta de lângă soţul ei şi pentru toţi a devenit evident faptul că relaţia dintre cei doi soţi părea că se ameliorase. În plus, spre uimirea tuturor, în noaptea aceea, Ludovica n-a făcut nicio remarcă în favoarea celui de-al Treilea Reich.

Amelia s-a apropiat de Manfred Kasten.

— Credeţi că m-aţi putea ajuta să vorbesc un minut cu Max?

Diplomatul a încuviinţat. S-a gândit că probabil soţia sa Helga avea dreptate şi că Amelia se întorsese la Berlin în căutarea lui Max.

— Îi voi spune lui Max să mă însoţească în bibliotecă, duceţi-vă şi aşteptaţi-ne acolo. Soţia mea va încerca să-i distragă atenţia baroanei, dar vedeţi că în noaptea asta Ludovica aproape că nu s-a îndepărtat de lângă soţul ei.

Amelia a ieşit cu pas hotărât din salon şi s-a îndreptat către bibliotecă. Max şi Manfred Kasten n-au întârziat să apară.

— Ce este atât de important să-mi spuneţi între patru ochi? îl întrebă Max pe diplomat.

— E o persoană care vrea să vă vorbească.

Max s-a oprit în pragul uşii când a văzut silueta Ameliei profilându-se în bibliotecă; rigiditatea expresiei sale indica stânjeneala.

— Voiam să vorbesc cu tine, îi spuse ea schiţând un zâmbet.

— Ce se întâmplă? întrebă el pe un ton destul de sec.

Manfred Kasten a ieşit din încăpere, lăsându-i singuri.

— Am făcut ceva care te deranjează? Dacă i-am cerut lui herr Kasten să te aducă aici este pentru că ştiu că nu-ţi place să vorbeşti despre anumite lucruri de faţă cu Ludovica… se scuză Amelia.

— S-o lăsăm deoparte pe Ludovica şi spune-mi ce vrei să vorbeşti cu mine atât de urgent.

— Aş vrea să ştiu ce se întâmplă în Polonia…

— Aşadar, despre asta-i vorba, trebuie să-i informezi pe prietenii tăi britanici?

— Te rog, Max! Ce-i cu tine?

— De ce trebuie să-ţi spun ce se întâmplă în Polonia? Va servi la încetarea războiului?

— Va înceta cumva Hitler să trimită la Londra avioane ale Luftwaffe? Dar cum poţi să spui aşa ceva, Max! Nu te înţeleg…

— Sunt obosit de toate, de ceea ce fac, obosit să văd cât de inutilă a fost încrederea mea în Marea Britanie, eram dintre cei care credeau că războiul putea fi evitat, dar nici Chamberlain, nici Halifax n-au vrut să ne asculte. Şi acum ce pretinzi? Să-mi trădez ţara?

— Niciodată nu ţi-aş cere aşa ceva!

— Atunci, de ce vrei să ştii ce se întâmplă în Polonia? Din curiozitate sau ca să-i povesteşti lui Albert James ca să scrie un reportaj?

— Credeam că vrei să opreşti acest război…

— Asta şi vreau, într-adevăr, dar n-am spus niciodată că vreau ca Germania să-l piardă. Ai pretenţia să nu-mi pese de viaţa compatrioţilor mei?

— Nu te înţeleg, Max…

— Asta o bănuiam deja… S-o lăsăm baltă, Amelia, sunt obosit, azi am primit ordinul de a mă încorpora din nou. Te mai pot ajuta cu ceva?

— Nu, mulţumesc, îmi pare rău că te-am deranjat.

Amelia a ieşit din bibliotecă având o expresie mânioasă şi, în drum spre salon, a dat peste Ludovica.

— Presupun, draga mea, că ştiţi unde e soţul meu… o interogase Ludovica.

— Îl veţi găsi în bibliotecă, răspunse Amelia, fără să-şi ascundă surpriza neplăcută.

Cu greu a reuşit să închidă ochii în noaptea acea. Se întreba ce i s-o fi întâmplat lui Max ca să o trateze în felul acela. Soţii Keller plecaseră cu o zi înainte la ţară şi o copleşea singurătatea, dar se bucura că Greta se simţea mai bine, că era atât de vioaie, încât să o pornească în călătorie spre casa surorii ei de la Neuruppin.

Soneria de la uşă a făcut-o să tresară. S-a uitat la ceas. Ora zece dimineaţă. Pentru o clipă, a început să tremure gândindu-se că ar putea fi Gestapoul. Apoi, a deschis uşa.

— Max!… Dar ce-i cu tine aici?

— Voiam să-mi cer scuze pentru atitudinea de aseară. M-am purtat cam nepoliticos.

— Vrei să fac un ceai? propuse ea, ca să-şi ascundă nervozitatea.

— O ceaşcă de ceai mi-ar face foarte bine, dar nu vreau să te deranjez…

— Oh, nu-ţi face griji, nu-mi va lua decât un minut!

În vreme ce Amelia turna ceaiul, Max a început să vorbească.

— Vreau să fiu sincer cu tine. Ştii ce simt pentru tine şi… asta mă tulbură, mai ales în aceste momente în care eu şi Ludovica încercăm să ne salvăm căsnicia.

Amelia a rămas tăcută câteva clipe, apoi a încercat să zâmbească, în vreme ce îi răspundea.

— Mă bucur pentru tine, ştiu că sufereai din cauza problemelor cu Ludovica, murmură Amelia, surprinsă de mărturisirea aceea neaşteptată.

— Ea crede că mai e încă posibil să recuperăm ceea ce am simţit în trecut…

— Sigur că merită să încercaţi. Îţi doresc tot binele din lume.

— Peste două zile mă întorc la Varşovia şi m-ai întrebat ce se întâmplă acolo…

— Da, dar era o scuză ca să te văd între patru ochi. De fapt, nu vreau să ştiu nimic despre Varşovia.

Dar Max nu părea să o audă şi a început să vorbească având o privire rătăcită.

— Bieţii polonezi! Habar n-ai ce au făcut acolo cei din Einsatzgruppen…

— Einsatzgruppen…?

— Sunt unităţi speciale, Grupurile de Acţiune, a căror inimă şi conducere sunt trupele SS. Ştii care a fost misiunea lor? Să cureţe Polonia de elementele antigermane. Îţi imaginezi cum au făcut-o? La început, n-am ştiut, dar cei din Einsatzgruppen au sosit în Polonia cu o listă de treizeci de mii de persoane considerate periculoase pentru cel de-al Treilea Reich, persoane care au fost arestate şi executate. Avocaţi, medici, membri ai aristocraţiei, chiar şi preoţi…

— Şi tu… tu… iei parte la toate astea? întrebă Amelia.

— Ei sunt cei care fac treaba asta. Merg în sate, adună oamenii, îi pun să sape o groapă şi apoi îi împuşcă. Unii sunt mai norocoşi şi doar li se confiscă pământurile şi sunt deplasaţi către alte locuri. Li se lasă de-abia câteva minute ca să strângă strictul necesar şi să-şi abandoneze căminele. Cel mai rău o păţesc evreii, ştii deja cât de mult îi urăşte Hitler. Am auzit de masacre la Poznań, la Błonie…

— Armata îi ucide pe ţărani?

— Nu, încă n-am ajuns până acolo. Ţi-am spus că de asta se ocupă trupele SS şi Grupurile sale de Acţiune. Unii ofiţeri din Wehrmacht încă mai încercăm să ne păstrăm onoarea.

— Dar de ce sunt asasinaţi atâţia oameni nevinovaţi, preoţi, avocaţi, medici…?

— Se gândesc că, dacă lichidează „intelighenţia” ţării, pe cei care au capacitatea de a fi se opune, ceilalţi nu vor îndrăzni să protesteze, şi au dreptate. Au prefăcut Varşovia într-un cimitir în viaţă.

— Şi tu ce faci în Polonia, Max?

— Mă îngrijesc de sănătatea soldaţilor noştri, organizez spitale de campanie, mă străduiesc să nu lipsească medicamentele şi nici infirmierii… Vizitez trupele oriunde sunt desfăşurate. Trebuie să fac tot posibilul ca oamenii să nu contracteze boli venerice… În cazul în care mă întrebi dacă mi-am pătat mâinile cu sânge, răspunsul este nu, dar asta nu mă face să mă simt mai bine.

— Te vei întoarce la Varşovia?

— Da, dar nu pentru multă vreme. Cartierul General vrea să mă deplasez ca să vizitez unităţile noastre desfăşurate prin Olanda, Belgia şi Franţa. Apoi mă vor trimite în Grecia. Acum câteva zile, soldaţii noştri au defilat prin Atena împreună cu soldaţii italieni.

— M-am despărţit de Albert, exclamă Amelia pe neaşteptate.

Max a rămas tăcut, privind-o îndurerat.

— Îmi pare rău… credeam că sunteţi fericiţi.

Amelia a ridicat din umeri şi, ca să-şi ascundă nervozitatea, a băut o gură de ceai şi şi-a aprins o ţigară.

— Este un om bun şi loial, ţin mult la el, dar nu sunt îndrăgostită de el. Vom fi mereu prieteni, orice s-ar întâmpla, ştiu că mă voi putea bizui pe el, dar nu sunt îndrăgostită.

— Ce-ai de gând să faci?

— Am venit la Berlin să te văd, să fiu cu tine, răspunse ea privindu-l drept în ochi.

Max n-a ştiut ce să răspundă. Se simţea atras de ea de când s-au cunoscut la Buenos Aires şi, dacă n-ar fi fost logodit cu Ludovica, ar fi iniţiat o relaţie cu tânăra spanioloaică. Dar acum, nu numai că era însurat, ci, pe deasupra, soţia sa îl rugase să dea o nouă şansă căsniciei lor, iar el îi făgăduise că aşa va fi. Nu voia să o trădeze pe Ludovica, oricât de mult ar fi dorit să-i ceară Ameliei să-l însoţească la Varşovia sau oriunde ar fi fost detaşat.

— Plec peste câteva zile.

— Da... înţeleg, în cazul ăsta...

Max s-a ridicat în picioare şi Amelia l-a condus la uşă, dar n-a apucat s-o deschidă. Max o strângea cu putere în braţe şi ea s-a abandonat. În dimineaţa aceea, în singurătatea casei soţilor Keller, a devenit amantul ei.

Părintele Müller nu reuşea să-şi şteargă din minte scenele de coşmar care îl urmăreau de când se întorsese de la ospiciul din Hadamar. Devenise ursuz şi bătrânul preot pe care îl ajuta nu ştia ce să facă pentru a-l scoate din infernul acela. Nici mama, nici sora lui nu reuşeau să-i redea buna dispoziţie pe care o arătase mereu. De aceea, au privit cu bucurie în duminica aceea vizita Ameliei, gândindu-se că tânăra spanioloaică va reuşi poate să-l ajute să se înveselească. A doua zi, luni, părintele Müller urma să plece la Roma. Episcopul organizase călătoria, temându-se că Gestapoul îl va găsi pe tânărul preot în orice moment.

Irene a insistat ca fiul său să iasă la o plimbare cu Amelia.

— O să-ţi facă bine să iei puţin aer, azi e o zi minunată şi cu siguranţă că Amelia preferă să se plimbe, nu-i aşa, fiica mea?

— Sigur că da, ne va face bine amândurora.

Au mers pe jos până la grădina zoologică aproape fără să vorbească. Odată ajunşi acolo, s-au aşezat pe o bancă, de unde vedeau o cuşcă plină cu maimuţe.

— Am vrut să stau de vorbă cu tine înainte să pleci, spuse Amelia.

— Mă tem că acum nu sunt o companie bună pentru nimeni, răspunse părintele Müller.

— Suntem prieteni, aşa că vreau să împart cu tine toate frământările.

— Nimeni nu-şi poate face o idee despre oroarea celor trăite de mine, răspunse el disperat.

— Rudolf, de ce nu le permiţi prietenilor tăi să te ajute?

Părintele Müller a tresărit când şi-a auzit numele. Nimeni nu-i spunea aşa, cu excepţia mamei şi a surorii lui şi deodată tânăra spanioloaică uita de condiţia sa de preot, adresându-i-se pe numele de botez.

— Înţeleg cât a trebuit să suferi simţindu-te neputincios că nu erai în stare să-i ajuţi pe acei bieţi nenorociţi, dar nu e bine să te complaci în durere, important este să te gândeşti că putem face în aşa fel încât să se termine cu aceste asasinate. Şi tu ai făcut deja ceva, episcopul a protestat pe lângă autorităţi. Nu vor avea încotro decât să pună capăt acestor crime. Acum, ce trebuie noi să facem este să luptăm în continuare, ştiind cu ce fel de oameni ne confruntăm. M-am gândit să iau legătura cu Albert; el este jurnalist, poate fi interesat să relateze ce se întâmplă la Hadamar şi nici măcar Hitler nu va putea face în continuare ceea ce face dacă presa americană şi cea britanică vor denunţa faptul că în Germania sunt ucişi bolnavii psihic.

Preotul o asculta cu atenţie. Ea dovedea o mare fermitate în modul ei de a pune problema.

— Ceea ce nu poţi face este să cedezi. Ai văzut deja răul cu ochii tăi; ei bine, atunci, datoria ta ca preot şi ca fiinţă omenească este aceea de a le ţine piept acestor criminali.

— Crezi că îi poţi transmite prietenului tău Albert James informaţia privitoare la ceea ce se întâmplă la Hadamar?

— Măcar voi încerca. Trebuie să găsesc mijlocul, pentru că nu pot să scriu o scrisoare care ar cădea în mâinile Gestapoului. De fapt, ai putea duce scrisoarea la Roma.

— La Roma?

— Carlei Alessandrini. Ea ne va ajuta, va şti cum să facă să ajungă scrisoarea mea la Albert.

— Ai soluţii pentru orice!

— Să nu crezi asta, mi-a venit ideea în timp ce stăteam de vorbă. Şi acum, am şi eu ceva să-ţi spun.

I-a mărturisit că relaţia ei cu Albert James se încheiase.

— Îmi pare rău… şi în acelaşi timp mă bucur, spuse preotul.

— Te bucuri!

— Da, pentru că… mă rog… tu eşti căsătorită şi… în sfârşit… nu era bine că trăiaţi împreună.

— Crezi că asta are vreo importanţă?

— Bineînţeles că are! Niciodată nu te vei putea mărita cu el, şi dacă aţi fi avut copii, închipuie-ţi care ar fi fost situaţia lor… Chiar dacă te doare, e mai bine. Şi să nu crezi că Albert nu-mi este simpatic, mi se pare un om chibzuit şi curajos care merită să găsească o femeie cumsecade cu care să-şi împartă viaţa.

Ceea ce Amelia nu i-a povestit părintelui Müller a fost că devenise amanta lui Max von Schumann şi că, profitând de absenţa soţilor Keller, se vedeau în fiecare zi. În momentul acela, când ei erau la grădina zoologică, Max tocmai îi comunica Ludovicăi faptul că nu putea să dea o şansă căsniciei lor. Încercase în mod sincer, dar asta se întâmplase înainte ca Amelia să devină amanta lui. În clipa aceea, nu dorea decât să fie cu tânăra spanioloaică şi nu era dispus să lase pe nimeni să-i despartă, nici măcar pe Ludovica.

La căderea serii, părintele Müller şi Amelia s-au îndreptat către casa profesorului Schatzhauser. Preotul voia să-şi ia rămas-bun de la prietenii săi înainte de a pleca la Roma.

Când au sosit, Manfred Kasten tocmai le povestea celor prezenţi acolo că se pregătea ceva teribil. Spunea că era mare agitaţie la Cartierul General al Armatei şi că în ultimele zile Hitler părea euforic.

— Pe cine vom mai invada acum? întrebă pastorul Schmidt.

— Nu cred că va avea loc vreun atac împotriva Angliei. RAF tine în frâu Luftwaffe, comentă profesorul Schatzhauser.

— Dar dumneavoastră nu vă imaginaţi cum este Londra, se lamentă Amelia.

— Presupun că e la fel ca Berlinul, fata mea, la fel ca Berlinul… aşa este în război, răspunse Helga Kasten.

Nu era pentru prima dată când Manfred Kasten insista că Hitler pregăteşte o mare surpriză; dar când Amelia îi cerea lui Jan şi lui Dorothy să transmită aceste zvonuri vagi, Jan protesta.

— Nu poţi obţine ceva mai multe informaţii? Să trimit un mesaj spunând că e agitaţie la Cartierul General al Armatei germane în plin război este un lucru evident; că generalii sunt foarte ocupaţi, e logic; cât despre faptul că Hitler e bucuros, nu mi se pare relevant.

— Aşa e, dar sursele mele cred că se va întâmpla ceva important şi, chiar dacă nu ştim ce anume, e mai bine ca oamenii de la Londra să fie informaţi.

Ameliei nu i-a fost uşor să le mărturisească lui Dorothy şi lui Jan că devenise amanta lui Max şi că îl va însoţi în Polonia şi, ca atare, avea nevoie de noi ordine din partea comandantului Murray.

Niciunul din cei doi n-a părut surprins şi Jan s-a mărginit să-i spună să revină peste două zile; până atunci, el va lua legătura cu Londra.

Ordinele lui Murray au fost precise: Amelia trebuia să-l însoţească pe baronul von Schumann şi să obţină prin intermediul lui orice informaţie cu putinţă referitoare la desfăşurarea trupelor în Răsărit. I-a comunicat şi un nume, Grazyna, o adresă din Varşovia unde trebuia să meargă ca să transmită informaţiile pe care le culegea şi o parolă ca să fie bine primită la adresa aceea: „Marea este liniştită după furtună”.

Jan i-a înmânat Ameliei un mic aparat de fotografiat.

— S-ar putea să ai nevoie de el

— Nu-mi va fi uşor să-l ascund.

— Va trebui s-o faci.

În ziua de 2 iunie, Max şi Amelia au plecat la Varşovia. Pe vremea aceea, în ochii tuturor prietenilor săi, Amelia devenise amanta lui Max. Ea însăşi i-a comunicat asta profesorului Schatzhauser, spunându-i că n-are rost să mai ascundă multă vreme ceea ce era între ea şi Max. Profesorul şi-a putut disimula cu greu neplăcerea. Baroana Ludovica nu îi era simpatică şi îl compătimea în tăcere pe Max că era însurat cu o nazistă, dar asta nu îi scuza să şi-o ia drept amantă pe acea tânără spanioloaică ciudată.

Ştirea a dat naştere la tot felul de comentarii printre prietenii lui Max. Dar, în general, niciunul nu era mulţumit. N-au fost singurii; pentru soţii Keller a fost o surpriză neaşteptată. Amelia le-a spus că pleacă la Varşovia cu baronul. Nu era nevoie să mai dea şi alte explicaţii. Herr Helmut i-a spus că poate conta pe ei şi că uşile casei lor vor fi mereu deschise pentru ea. Dar Greta l-a privit pe soţul ei cu o expresie severă: nu putea fi de acord ca

Amelia să-i fure soţul altei femei şi să plece cu el. Nu, nu era bine deloc.

3

Max şi Amelia au mers cu trenul până la Varşovia unde îi aştepta căpitanul Hans Henke, aghiotantul lui Max. De acolo, au plecat în sud, la Cracovia, unde îşi stabilise reşedinţa Hans Frank, un bavarez pe care Hitler îl numise guvernator general al Poloniei.

— Este unul dintre cele mai frumoase oraşe din lume, îi spuse Max, referindu-se la Cracovia.

Ea i-a dat dreptate de îndată ce au ajuns în oraş, dar a impresionat-o tristeţea care domnea pe chipul polonezilor.

N-aveau să rămână multe zile la Cracovia, Max trebuia să rezolve cu Hans Frank şi comandanţii săi militari unele probleme referitoare la intendenţa medicală, iar apoi urmau să se întoarcă la Varşovia.

Amelia a simţit o antipatie profundă când l-a cunoscut pe Hans Frank, care se instalase în castelul Wawel şi se comporta ca un rege de operetă.

Îi plăcea să organizeze dineuri pe care le prezida ca şi cum ar fi fost un monarh, etalând vesela de porţelan şi cristalurile de Bohemia.

La unul dintre aceste evenimente, Amelia, flancată de Max şi de căpitanul Hans Henke, i-a fost prezentată lui Hans Frank şi soţiei acestuia, care în momentul acela se îndreptau spre masa pentru dineu, conversând cu alţi invitaţi.

Masa era excesiv de încărcată pentru gustul Ameliei; Max stătea în faţa ei, iar alături avea un ofiţer SS. Ochii albaştri ai acelui bărbat erau reci ca gheaţa. Era blond, înalt şi atletic, dar, în ciuda înfăţişării sale plăcute, Amelia îl găsea respingător.

— Sunt comandantul Jürgens, îi spuse el, întinzându-i mâna.

— Amelia Garayoa, răspunse ea.

Jürgens a schiţat o grimasă în timp ce dădea din cap. Bineînţeles că nu trecuse cu vederea sosirea la Cracovia a comandantului von Schumann, aristocratul acela îngâmfat, însoţit de o tânără spanioloaică, după toate aparenţele, amanta lui. Se gândea să cerceteze cine era tânăra a cărei frumuseţe nu putea să nu o admire. Nu-i venea să creadă că e spanioloaică. Atât de blondă, atât de fragilă şi atât de zveltă, el fiind convins că toate spanioloaicele sunt brunete şi împlinite la trup.

— Domnule comandant Schumann, aţi profitat de şederea dumneavoastră la Berlin? întrebă el, adresându-i-se lui Max.

— Desigur, răspunse baronul fără tragere de inimă.

— V-aţi întors foarte bine acompaniat de această frumoasă domnişoară... spuse comandantul privind-o pe Amelia.

— Amelia, ţi-l prezint pe comandantul Ulrich Jürgens. Fereşte-te de el!

Avertismentul lui von Schumann i-a provocat lui Jürgens un hohot de răi.

— Haideţi, domnule comandant, n-o speriaţi pe domnişoara! Aristocraţii din Wehrmacht se arată întotdeauna urâcioşi faţă de cei care nu s-au născut ca ei într-un castel. Apropo, ce mai face încântătoarea dumneavoastră soţie, baroana Ludovica?

Max a devenit încordat, iar Amelia s-a albit la faţă. Cuvintele comandantului Ulrich Jürgens sunau ca o ofensă.

O femeie înaintată în vârstă care stătea lângă Max a intervenit în conversaţie.

— Tinerii sunt întotdeauna atât de impulsivi şi de indiscreţi! Spuneţi-mi comandante Jürgens, sunteţi însurat?

— Nu, doamnă contesă, nu sunt.

— Aha! Înseamnă că nu vă bucuraţi de avantajele căsniciei. Ar trebui să vă însuraţi, aveţi deja vârsta potrivită, nu credeţi? Asta v-ar scădea interesul pentru căsniciile celorlalţi. Şi dumneata, draga mea, de unde eşti? Ai un accent pe care nu reuşesc să-l disting...

— Din Spania, sunt spanioloaică, răspunse Amelia, recunoscătoare pentru intervenţia neaşteptată a doamnei.

— Sunt contesa Lublin.

— Sunteţi poloneză? întrebă Amelia, curioasă.

— Da, sunt poloneză, dar am trăit cea mai mare parte din viaţă la Paris. Soţul meu era francez, dar am rămas văduvă şi am hotărât să mă întorc la mine în ţară. Vezi că n-am ales bine momentul. Vorbele contesei au lăsat să se ghicească o ironie fină.

Contesa a reuşit să deplaseze conversaţia pe făgaşe mondene. Le-a vorbit despre Paris, despre o recentă călătorie în Statele Unite, unde locuia fiul său cel mare şi despre vreme, despre primăvara la Cracovia.

Comandantul Jürgens părea că se concentrează asupra dineului, lăsând să se vadă că nu le acordă atenţie, dar Amelia putea simţi cum o scrutează cu privirea, precum şi sclipirea mânioasă pe care o avea în ochi când se uita la Max.

Peste, două zile, s-au întors la Varşovia şi s-au instalat în hotelul Europejski, unde eficientul aghiotant al lui Max, căpitanul Hans Henke, reuşise să rezerve pentru Amelia o cameră alăturată de a lui Max.

— Mă bucur atât de mult să te am aici… dar mă tem că te plictiseşti şi că preferi să te întorci la Berlin, îi spuse Max.

— Vreau doar să fiu cu tine; în plus, să cunoşti un oraş este întotdeauna o aventură. În curând voi cunoaşte mai multă lume, nu-ţi face griji pentru mine.

— Dar trebuie să fii prudentă, acest oraş nu este sigur, Gestapoul şi trupele SS sunt peste tot.

— Nu poate fi mai rău decât la Berlin.

— Aici nu-i nimeni în care să ai încredere, în afară de căpitanul Henke.

— Ştiu, ştiu…

Ceea ce Max nu îşi imagina era că nu putea avea încredere nici măcar în femeia de care era îndrăgostit ca un nebun. Amelia începuse deja să fotografieze documentele pe care le păstra el în servietă.

Ea fotografia tot, sperând că la Amiralitate vor şti să găsească ce îi interesa.

Ca să fotografieze documentele, Amelia profita de obicei de momentele când Max dormea sau făcea duş. Tremura la gândul că îi va face un rău ireparabil dacă o va descoperi într-o zi. Pentru că Max era îndrăgostit de ea aşa cum nu mai fusese niciodată de vreo altă femeie. Amelia îi răspundea cu aceeaşi dragoste, dar nu la fel de intensă, îşi spunea în sinea ei că irosise cele mai frumoase sentimente de iubire dăruindu-le lui Pierre.

La câteva zile după sosirea lor la Varşovia, Max îşi stabilise deja rutina de lucru şi Amelia s-a simţit liberă să caute adresa de contact pe care Jan şi Dorothy i-o puseseră la dispoziţie din ordinul comandantului Murray.

Era o clădire situată în centrul Varşoviei. Casa avea trei nivele, iar una dintre faţade dădea în piaţa de Mărfuri. A urcat până la etajul trei şi a apăsat pe sonerie, aşteptând nerăbdătoare.

O tânără a deschis uşa şi a privit-o de sus până jos întrebând-o:

— Ce doriţi?
— Scuzaţi-mă, nu vorbesc poloneza, se scuză Amelia în germană.
— Nu vorbiţi decât germana? răspunse tânăra.
— Engleza, franceza, spaniola…
— Să vorbim în germană. Ce doriţi?
— „Marea este liniştită după furtună”, rosti Amelia.
— Poftiţi, vă rog, răspunse tânăra, care i-a spus că o cheamă Grazyna.
Casa era spaţioasă şi luminoasă. De la ferestrele foarte mari se putea privi piaţa şi una dintre străzile adiacente. Se vedea că este o casă burgheză, cu mobile şi tablouri de bună calitate. Grazyna a invitat-o să ia loc.
— Cine sunteţi?
— Mă numesc Amelia Garayoa şi cred că avem prieteni comuni…
— Da, aşa se pare. Ce doriţi?
— Mi s-a spus să vin aici să vă predau nişte fotografii…
— Am fost anunţată că veţi veni, dar nu când anume. Ce aveţi?
— Am putut să fotografiez mai multe documente, poate că sunt importante.
— Daţi-mi-le şi voi face să ajungă la destinaţie.
— Cum reuşiţi ca materialul să ajungă la Londra?
— Nu pot să vă spun. Suntem în mare primejdie şi, dacă veţi fi arestată, nu veţi putea spune ceea ce nu ştiţi.
— Opoziţia este bine organizată?
— Opoziţia? Grazyna izbucni într-un hohot de râs amar. Nu vă imaginaţi ce au făcut nemţii când ne-au invadat. Au venit cu liste interminabile de persoane, cu toţi cei care ar fi putut alcătui cea mai neînsemnată rezistenţă. Aşa-numiţii Einsatzgruppen au asasinat mii de persoane: medici, artişti, avocaţi, funcţionari… Da, i-au asasinat pe toţi cei care ar fi putut să încerce să li se opună, chiar şi numai prin forţa cuvântului.
— Îmi pare rău.
— Nimeni n-a făcut nimic ca să-i oprească, se plânse Grazyna.
— Marea Britanie a declarat război Germaniei din cauza invadării Poloniei, răspunse Amelia pe un ton de protest.
— Prea târziu. Au fost toleranţi faţă de Hitler şi au refuzat să vadă ce avea să se întâmple, iar noi, polonezii, am fost primele

victime. Măcar de-ar putea Churchill să facă ceva! Cel puţin, el n-a fost niciodată partizanul politicii conciliatoriste. Cum de au putut fi atât de orbi?

În vreme ce Grazyna vorbea, Amelia o observa. A socotit că n-avea probabil mai mult de douăzeci şi cinci de ani, cu toate că ridurile din jurul gurii o făceau să pară mai în vârstă. De statură mijlocie, cu părul şaten-deschis şi ochii de un albastru-închis, plinuţă, deşi nu era frumoasă, în ansamblu era plăcută. Amelia s-a gândit că Grazyna ar putea trece oriunde neobservată.

— Locuieşti singură? îndrăzni ea să întrebe.

— Da, dar părinţii mei locuiesc aproape de aici. Şi dumneata? Care este acoperirea dumitale?

— Sunt amanta unui medic, ofiţer din Wehrmacht.

Grazyna a strâns din dinţi ca să evite o grimasă de scârbă.

— De unde eşti?

— Din Spania.

— Ai venit de foarte departe… De ce nu eşti în ţara dumitale?

— Tatăl meu a fost împuşcat după războiul nostru civil, mama mea a murit şi… mă rog, să spunem că viaţa m-a împins până aici. Ah! Şi chiar dacă nu credeţi, ofiţerul cu care trăiesc este un om bun, nu este nazist.

— Înţeleg! Îmi veţi spune că se mărgineşte să îndeplinească ordine.

— Aşa este. Făcea parte din armată înainte de venirea lui Hitler la putere.

— Dar, bineînţeles, nu ştie că îl spionezi.

— Nu, nu ştie.

— Şi de ce o faci?

— Sper ca, odată ce Hitler va fi înfrânt, ţara mea să scape de Franco.

Hohotul de râs al Grazynei a iritat-o pe Amelia. Ea credea orbeşte în faptul că, mai devreme sau mai târziu, Franco va fi îndepărtat de la putere, se agăţa de acest vis care îi dădea forţa să trăiască.

— Pe mine nu mă amuză, afirmă ea pe un ton sec.

— Mă uimeşte naivitatea dumitale, dar, desigur, nu vreau să te jignesc. Bine, dă-mi materialul.

Amelia a scos o batistă în care avea înfăşurat rolfilmul şi i l-a înmânat.

— Cred că această casă este încă sigură, dar nu trebuie să fim prea încrezătoare. La fereastră, am un ghiveci; dacă este pus în partea dreaptă, înseamnă că mă poţi vizita fără probleme, dar dacă este în partea stângă, ori nu sunt acasă, ori e vreun pericol şi, atunci, orice s-ar întâmpla, nu trebuie să urci la mine. Ai înţeles?

— Desigur.

— Ce părere ai despre evrei?

Întrebarea a descumpănit-o pe Amelia şi a rămas tăcută, ceea ce a făcut-o pe Grazyna să interpreteze greşit reacţia ei.

— Văd acum că eşti una dintre acele persoane ale căror convingeri se topesc atunci când vine vorba despre evrei.

— Dar ce spui! Cea mai bună prietenă a mea era evreică, asociatul tatălui meu era evreu… Dar nu ştiu ce să răspund în legătură cu ce cred despre ei, trebuie să cred ceva în mod special? Asta-i problema celor care cred că trebuie să gândeşti „ceva” despre evrei.

— Nu te supăra, era doar o întrebare. Logodnicul meu este evreu. Este în ghetou.

— Îmi pare rău. Ştiu că au fost izolaţi în câteva străzi şi că nu li se permite să iasă de acolo.

— Condiţiile de viaţă din ghetou sunt pe zi ce trece mai proaste.

— Îl poţi vedea pe logodnicul dumitale?

— Nu se poate intra şi nici ieşi din ghetou fără permis, dar reuşim să le înşelăm vigilenţa, deşi nu-i totdeauna posibil.

— Dacă pot face ceva…

— Probabil, dat fiind că amantul dumitale este nazist.

— Max este soldat, comandant de intendenţă medicală în Wehrmacht. Şi ţi-am spus că nu este nazist.

— Va trebui să-i spui că ne cunoaştem.

— Bine, îi voi spune că te-am cunoscut întâmplător pe stradă, că m-am rătăcit şi că te-ai oferit cu amabilitate să mă conduci la hotel şi, ca să-ţi mulţumesc, te-am invitat să bem un ceai şi ne-am simpatizat, îţi convine?

— Da, e credibil. În ce hotel sunteţi cazaţi?

— În Europejski.

— Avem aproximativ aceeaşi vârstă şi dumneata nu cunoşti aici pe nimeni, aşa că amantului dumitale îi va face plăcere să

ştie că, în vreme ce el se ocupă cu uciderea polonezilor, dumneata ai cu cine să stai de vorbă.

— Te rog să nu mai insişti cu aprecierile dumitale despre Max. Nu-l cunoşti, ca atare n-ar trebui să-l judeci. Înţeleg că pentru dumneata toţi germanii sunt duşmani, dar el nu este.

— Presupun că trebuie să crezi asta ca să nu te simţi atât de rău când îţi faci treaba, admise Grazyna.

— Nu, nu-i aşa. Îl cunosc de multă vreme şi te asigur că nu este nazist.

Grazyna a ridicat din umeri. Nu era dispusă să facă şi alte concesii cu privire la ce părere avea despre germani. Îi ura prea mult ca să facă deosebiri. Unii dintre cei mai buni prieteni ai ei dispăruseră în mâinile celor din Einsatzgruppen, doi dintre unchii ei fuseseră spânzuraţi, iar logodnicul ei se afla în ghetou. Nu, spanioloaica nu îi putea cere să vadă dincolo de durere şi de ură.

— O să te însoţesc la întoarcerea la hotel, aşa va putea fi credibil ceea ce îi vei spune amantului dumitale.

Au ieşit din casă în tăcere, Amelia analizând dacă va reuşi să se înţeleagă cu Grazyna; iar aceasta, la rândul ei, neştiind ce să creadă despre Amelia. După cum tocmai îi spusese, era o agentă britanică având o misiune de îndeplinit şi pentru asta cu siguranţă că trebuia să îl utilizeze pe acel ofiţer din Wehrmacht, dar, chiar şi aşa, dispreţuia pe oricine ar fi avut o relaţie amabilă cu duşmanul.

Grazyna i-a spus că este soră medicală şi că lucrează la Spitalul Sfântul Stanislav. Când putea, fura medicamente ca să le ducă în ghetou.

Nu era uşor, dar se bizuia pe complicitatea unei călugăriţe, măicuţa Maria.

— Este o femeie extraordinară şi foarte curajoasă, în pofida vârstei ei.

— Câţi ani are? întrebă Amelia.

— Cred că a împlinit şaizeci de ani; este puţin cam grasă şi cam cârcotaşă, dar nu-i pasă că riscă. Are acces la sertarul în care se păstrează cheile de la farmacia spitalului şi ea este cea care mă ajută să fur medicamente.

— O călugăriţă care fură… şopti Amelia zâmbind.

— O călugăriţă care ajută să salveze vieţi, răspunse Grazyna supărată.

— Bineînţeles! Nu mă înţelege greşit. Mi se pare admirabil ce face măicuţa Maria, mă gândesc doar că nu şi-o fi imaginat niciodată că ar putea să fure.

— Dar dumneata ţi-ai fi imaginat că ai putea deveni amanta unui nazist?

— Nu sunt amanta niciunui nazist.

Au rămas din nou tăcute până când au ajuns la hotel. Acolo, Amelia a invitat-o să bea un ceai. Grazyna avea dreptate: era nevoie ca Amelia să dea credibilitate minciunii pe care urma să i-o spună lui Max.

Acesta n-a ajuns la hotel decât seara târziu. Era obosit şi iritat, dar şi-a schimbat dispoziţia de îndată ce s-a întâlnit cu Amelia. Ea i-a povestit că a cunoscut o tânără soră medicală poloneză şi că s-au înţeles bine, iar el a încurajat-o să o revadă.

— Aşa nu vei fi atât de singură; ştiu că sunt un egoist pentru că te-am adus aici, dar nu voiam să mă despart de tine pentru nimic în lume.

În noaptea aceea, la fel ca şi în următoarele nopţi, Amelia a continuat să fotografieze documentele din servieta lui Max. Îi era îngrozitor de frică de fiecare dată când o făcea şi se întreba dacă el ar ierta-o în cazul în care ar descoperi-o.

În ziua de 20, după-amiază, Amelia s-a prezentat din nou acasă la Grazyna. Nu o mai vizitase din ziua în care se cunoscuseră. A văzut că ghiveciul era pus în partea dreaptă şi a urcat cu paşi grăbiţi până la etajul trei.

A sunat la sonerie şi Grazyna n-a întârziat să-i deschidă uşa.

— Oh, tu erai! spuse ea fără să-şi ascundă surprinderea.

— Da… am văzut ghiveciul aşezat în partea dreaptă şi de aceea am urcat… se scuză Amelia.

— Intră, te voi prezenta unor prieteni.

În salon, erau doi bărbaţi şi o altă tânără. Cei trei au privit-o curioşi.

— Ţi-i prezint pe Piotr şi pe Tomasz, iar ea este verişoara mea Ewa, cea mai bună cofetăreasă din Varşovia. Ar trebui să treci într-o zi pe la cofetăria părinţilor ei, te asigur că merită osteneala.

Piotr părea să aibă mai curând patruzeci decât treizeci de ani; era înalt, voinic, cu părul blond-închis şi ochi căprui aproape

verzi, şi nişte mâini puternice şi bătătorite; exact contrariul lui Tomasz, care nu părea să aibă încă treizeci de ani, zvelt, de statură mijlocie, cu părul blond aproape alb, iar ochii, de culoare albastru intens. Fără îndoială, Ewa era cea mai tânără din grup. Amelia a socotit că putea avea vreo douăzeci de ani: înaltă, zveltă, cu părul şaten-deschis şi ochii albastru-închis, ca ai Grazynei.

— Ai mai adus informaţii? o întrebă aceasta.

Amelia a devenit încordată şi n-a răspuns. Nu ştia cine erau musafirii Grazynei şi a surprins-o indiscreţia tinerei.

— Hai, nu-ţi face griji! Sunt prieteni, altminteri nu te-aş fi invitat să intri. Nu m-ai întrebat de Rezistenţă? Ei bine, îi ai aici pe trei dintre ei. Pregătim o incursiune în ghetou.

— Şi cum faceţi? întrebă Amelia curioasă.

— Casa contesei Lublin este situată pe o stradă de lângă zidul care închide ghetoul. În partea din spate a casei este uşa de serviciu; acolo există un canal de scurgere, Piotr a găsit drumul care duce în cealaltă parte. Canalele sunt de obicei supravegheate, dar câteodată putem să fentăm supravegherea, nu-i aşa, Piotr?

Bărbatul încuviinţă. Grazyna vorbea în germană, limbă pe care, din fericire pentru Amelia, păreau să o cunoască şi prietenii acesteia.

— Piotr este şoferul contesei. O femeie nemaipomenită, pare să fie prietena naziştilor, dar Piotr crede că e doar o aparenţă, o lămuri Grazyna.

— Am cunoscut-o la Cracovia la un dineu oferit de către guvernatorul general, Hans Frank.

— Porcul ăla! exclamă Grazyna.

— Nu vă închipuiţi cum se suferă în ghetou, o întrerupse Ewa, mai ales copiii. Au nevoie urgentă de medicamente, mulţi suferă de febră tifoidă.

— Când va fi incursiunea? întrebă Amelia.

— Sperăm să o putem face peste două zile, răspunse Ewa.

— Bine, ai mai adus material sau nu? se impacientă Grazyna.

— Da, îl ai aici. Cred că poate fi ceva important, un mare număr de trupe sunt deplasate către frontieră.

Grazyna a schimbat o privire rapidă cu Tomasz şi acesta a dat din cap ca şi cum ar fi încuviinţat ceea ce ea îl întreba în tăcere.

— Îl voi trimite imediat, poate chiar la noapte, făgădui Grazyna.

— Da, fă-o. Max pleacă mâine, mi-a spus că va lipsi câteva zile, că merge spre nord, exact acolo unde va avea loc cea mai mare desfăşurare de trupe. Au multe divizii în Polonia…

— Bine, măcar vei scăpa de prezenţa omului ăluia pentru câteva zile, încheie Grazyna.

— Crezi că aş putea intra cu voi în ghetou?

— Nu! au răspuns cu toţii într-un glas.

— Bine… întrebam doar… aş vrea să ajut…

— Tu fă-ţi treaba ta, noi o vom face pe a noastră. Îţi închipui cum ar fi dacă ne-ar aresta? Nu-i nevoie să rişti mai mult decât trebuie, îi reproşa Grazyna.

În ziua de 22 iunie a fost pusă în mişcare Operaţiunea Barbarossa: Wehrmachtul a invadat Uniunea Sovietică. Ştirea n-a luat Marea Britanie prin surprindere. Prin agenţii săi, Serviciile Secrete britanice dispuneau de informaţii despre mişcarea trupelor germane. Cea pe care a adus-o Amelia Garayoa a fost una dintre multele care confirmau ceea ce se ştia deja la Londra. Pe atunci, reuşiseră deja să descifreze codul Enigma cu care armata şi marina germane îşi cifrau mesajele. Pentru Churchill a fost o veste bună. Era convins că Hitler, deşi părea de neînvins, nu va putea să lupte cu aceeaşi intensitate pe două fronturi în acelaşi timp.

Stalin, cu toate că primise numeroase informaţii prevenindu-l cu privire la invazie, nu le-a dat niciodată crezare. Mai mult decât atât, a dat ordin să fie împuşcaţi unii dintre cei care îndrăzniseră să-l avertizeze.

Epurările din Armata Roşie fuseseră de o asemenea anvergură, încât cei mai buni generali au murit împuşcaţi. Atacul german a fost brutal: 153 de divizii, 600.000 de vehicule, 3.580 de tancuri, 2.740 de avioane, împărţite în trei grupuri, au participat la invazie.

Şeful Statului Major sovietic, mareşalul Gheorghi Jukov, i-a telefonat lui Stalin, care se afla la dacea sa de la Kunţevo, situată la douăzeci de kilometri de Moscova, ca să-l informeze că trupele germane trecuseră „hotarul” Poloniei sovietice. Stalin a rămas mut, nu putea să creadă ce îi spunea Jukov. Avusese

atât de mare încredere în Hitler, încât neglijase graniţa poloneză.

Pentru Amelia, vizitele acasă la Grazyna au devenit un obicei. N-avea nimic mai bun de făcut, dat fiind că Max înainta cu trupele germane şi nu mai era la Varşovia. Încetul cu încetul, a reuşit să facă să scadă antipatia pe care Grazyna părea că o are faţă de ea.

Într-o după-amiază, a mers să o caute la spital, unde a cunoscut-o pe măicuţa Maria, care se afla la infirmerie cu privirea fixată pe nişte hârtii.

— Aşadar, sunteţi spanioloaică… Grazyna mi-a vorbit despre dumneavoastră. Veniţi, vă voi însoţi unde este ea acum, deşi nu cred să întârzie, pentru că la ora cinci se încheie tura ei.

Grazyna se afla într-un salon plin cu femei; îi lua temperatura unei bătrâne care părea în pragul morţii. Pe Amelia a surprins-o blândeţea cu care o trata pe bătrână. Când le-a văzut pe Amelia şi pe măicuţa Maria, s-a îndreptat spre ele.

— Amelia, ce faci aici? Ce s-a întâmplat? o întrebă Grazyna.

— Nimic, iartă-mă dacă te-am speriat, treceam prin apropiere şi am intrat să te văd…

— Ce spaimă mi-ai tras! Văd că îl cunoşti deja pe îngerul meu păzitor, spuse ea, zâmbindu-i măicuţei Maria.

— Nu fi linguşitoare, ştii că pe mine laudele nu mă impresionează.

— Ea e prietena mea, spuse Grazyna, ridicând glasul ca să le liniştească pe femeile speriate, auzind-o vorbind germană pe cea care tocmai venise.

În vreme ce Grazyna se schimba, măicuţa Maria a invitat-o pe Amelia să bea un ceai la infirmerie. Cele două femei s-au înţeles bine numaidecât. Călugăriţa a putut să vadă zbuciumul din ochii Ameliei.

— Măicuţă, avem nevoie de medicamente, îi şopti la ureche Grazyna.

— Nu pot să-ţi dau mai multe, ne vor descoperi, răspunse călugăriţa.

— Sunt copii într-o stare foarte proastă… e greu să stăvileşti febra tifoidă în ghetou, răspunse Grazyna.

— Dacă suntem descoperite, va fi şi mai rău. Pentru că nu le vei mai putea duce nimic, replică măicuţa Maria.

— Ştiu, dar am nevoie de aceste medicamente…

— Voi ieşi cu Amelia din infirmerie ca să-i arăt pavilionul copiilor, vom zăbovi zece minute.

— Mulţumesc, murmură Grazyna, recunoscătoare.

De îndată ce Amelia şi măicuţa Maria au ieşit din infirmerie, Grazyna a deschis sertarul în care călugăriţa păstra cheile şi a căutat-o pe cea de la farmacie. La întoarcere, măicuţa Maria s-a uitat cu îngrijorare la geanta burduşită pe care Grazyna o avea în mână.

— Dar câte ai luat! Mâine avem inspecţie şi ştii care le sunt obiceiurile aici, au inventariat până şi ultimul leucoplast, ce-o să le spun?

— Spuneţi că inventarul a fost greşit.

— Asta am spus-o ultima dată… vor sfârşi prin a mă muta în altă parte, pentru că nu sunt sârguincioasă şi îngădui să dispară medicamente din farmacie.

— Dar maica stareţă nu v-a reproşat asta niciodată…

— Da, dar nu vrea să ştie nimic din ce fac, spune că e cu atât mai bine cu cât ştie mai puţin. Şi în plus, sărăcuţa de ea nu ştie să mintă.

— Veniţi într-o zi în ghetou să vedeţi cum au nevoie de tot ce le ducem! Acolo sunt medici, dar n-au cu ce să trateze şi plâng de neputinţă văzând cum le mor oamenii.

— Plecaţi, duceţi-vă până când nu mă răzgândesc. Acum va trebui să mă gândesc la o minciună ca să justific dispariţia tuturor medicamentelor pe care le-ai luat.

Au ieşit în stradă, unde mirosea a vară şi soarele strălucea pe cerul albastru.

— Să mergem la mine acasă, Piotr va veni să mă ia de cum se lasă întunericul. Dacă ne ajută Dumnezeu, la noapte vom intra în ghetou să ducem toate astea, spuse Grazyna arătând spre geantă.

— Lasă-mă să vă însoţesc, îi ceru Amelia.

— Eşti nebună! Nu se poate. De câte ori trebuie să-ţi mai spun?

— Poate că e util să transmit la Londra un raport despre ghetou, cred că acolo nu reuşesc să înţeleagă până unde duc naziştii ura lor împotriva evreilor.

Grazyna a rămas tăcută, cugetând la vorbele Ameliei. A şovăit un moment înainte de a-i răspunde.

— Te iau numai dacă sunt şi ceilalţi de acord.

Piotr s-a arătat reticent, la fel şi Tomasz, dar Ewa şi Grazyna, împreună, le-au biruit rezistenţa.

— Britanicii nu ştiu cu exactitate ce este ghetoul, vom obţine un oarecare avantaj dacă Amelia le-o spune, argumentă Grazyna.

— Cel puţin, vor avea informaţii de primă mână, adăugă Ewa.

Când a început să se întunece, Piotr cedase deja şi, înainte de ora la care începea interdicţia de circulaţie pe timpul nopţii, s-au îndreptat separat şi cu un mers hotărât către casa contesei Lublin. Grazyna ducea geanta cu medicamente, iar Tomasz şi Ewa purtau alte genţi, care păreau şi mai grele decât a Grazynei.

Conduşi de Piotr, au intrat pe uşa de serviciu care dădea într-un vestibul de unde, printr-o uşă batantă, se ajungea în bucătărie. De cealaltă parte, erau trei odăi pentru servitori. Piotr avea norocul să dispună de un dormitor doar pentru el, dat fiind că era singurul bărbat din casă; celelalte două încăperi erau destinate bucătăresei şi subretei contesei, care le împărţeau dacă era nevoie.

— Cred că nu trebuie să vă amintesc să nu faceţi zgomot şi, cu atât mai puţin, să ieşiţi din camera mea. Servitoarele zic că îi urăsc pe nazişti, dar prefer să nu riscăm, le atrase el atenţia.

Grazyna, Tomasz şi Ewa s-au îndreptat către camera lui Piotr, urmaţi de Amelia. Odăiţa era mică, de-abia încăpea patul, o măsuţă şi un dulap. S-au aşezat pe pat, aşteptându-l pe Piotr să se întoarcă.

Amelia avea de gând să întrebe ceva, dar Tomasz i-a făcut semn să păstreze tăcerea.

După ce au aşteptat o bună bucată de timp în cameră, s-a întors şi Piotr. Avea o figură obosită.

— Contesa avea musafiri şi am fost nevoit să aştept să plece toţi. Acum vom mai aştepta ceva vreme şi apoi vom ieşi în tăcere. Ştiţi deja ce aveţi de făcut, spuse el, adresându-li-se prietenilor săi, iar dumneata, Amelia, fă ca noi; dar, pentru numele lui Dumnezeu, să nu cumva să te împiedici sau să scoţi vreo vorbă.

Noaptea era spuzită de stele. Resturi de lumină păreau reţinute pe cerul Varşoviei, ceea ce nu-i avantaja să meargă

liniştiţi şi au făcut-o la iuţeala. Piotr a ridicat capacul canalului, invitându-i cu mâna pe prietenii săi să se afunde în subsolul oraşului. Tomasz a fost primul care a coborât pe scările strâmte de fier care conduceau la canalul de scurgere. L-au urmat Ewa, Grazyna şi Amelia, ultima.

Piotr a pus la loc capacul peste canalul de scurgere şi s-a întors în camera lui. În noaptea aceea, nu-i putea însoţi. Contesa era imprevizibilă şi putea să-l cheme în orice moment. De când rămăsese văduvă, îl alesese pe el să-i facă nopţile mai puţin lungi, iar el acceptase, ştiind că acest fapt îl plasa într-o situaţie avantajoasă faţă de ceilalţi servitori. Nu-l anunţa niciodată din timp, dar el ştia să-i citească în priviri când avea să se producă semnalul ei.

Dar în noaptea aceea, orice s-ar fi întâmplat, trebuia să facă în aşa fel încât să dea la o parte capacul de pe canalul de scurgere peste patru ore. Timpul exact cât prietenii săi aveau să rămână în ghetou.

Amelia a trebuit să-şi stăpânească senzaţia de vomă care îi urca în gât. Mirosul i se părea insuportabil. Mergea peste scârnăvia Varşoviei, evitând şobolanii, cufundându-şi picioarele în apa murdară care umplea canalul subteran de scurgere ce traversa oraşul dintr-o parte într-alta.

Tomasz era în fruntea grupului, urmat de Grazyna şi de Ewa, Amelia fiind ultima. Ewa a văzut rozătorul fugind, s-a întors şi a luat-o pe Amelia de mână.

— Nu te uita la ei, îi recomandă ea.

— Dar dacă ne muşcă… reuşi Amelia să spună.

Ewa ridică din umeri, trăgând-o pe Amelia de mână. Tomasz grăbise pasul, la fel şi Grazyna, iar Ewa nu voia să-i piardă din vedere.

N-au mers mult; poate că au fost doar cincisprezece minute, dar Ameliei i s-a părut o veşnicie. Apoi Tomasz s-a oprit şi le-a arătat nişte scări metalice vechi. A urcat primul. A lovit de două ori în capacul canalului de scurgere şi cineva l-a ridicat. O mână l-a apucat pe Tomasz şi a tras de el în sus. Apoi le-a venit rândul şi celorlalţi.

— Grăbiţi-vă, soldaţii nu vor întârzia, spuse un bărbat căruia de-abia i se vedea chipul învăluit în umbrele nopţii.

I-a îndrumat spre o clădire din apropiere, unde alt bărbat aştepta nerăbdător în poartă.

— Aţi întârziat.

Au urcat pe scări până la al patrulea etaj şi ultimul, unde un alt bărbat aştepta pe palier în dreptul unei uşi deschise ce dădea către o încăpere de-abia luminată.

— Slavă Domnului că sunteţi aici! exclamă o femeie care a ieşit să-i primească. Şi asta cine este? întrebă ea văzând-o pe Amelia.

— Este prietena mea şi ne poate fi de folos. Vorbeşte germana, dar este spanioloaică, explică Grazyna.

— Ai adus medicamente? întrebă femeia.

— Da, sunt aici, nu sunt multe, dar mi-a fost imposibil să fur şi altele.

Femeia a deschis cu nerăbdare geanta pe care i-o înmâna Grazyna.

Amelia a privit-o cu atenţie. Probabil că avea în jur de şaizeci de ani sau chiar mai mult, era foarte slabă, avea chipul palid şi plin de riduri, părul, strâns într-un coc şi care odinioară trebuie să fi fost negru, era brăzdat acum de şuviţe cărunte; privirea ei era de un albastru foarte viu.

— Nu sunt de-ajuns, se plânse femeia când examina conţinutul genţii.

— Îmi pare rău, voi încerca să aduc mai multe data viitoare, se scuză Grazyna.

Amelia îi căuta din priviri pe Tomasz şi pe Ewa, care se aflau în celălalt capăt al încăperii, stând de vorbă cu bărbatul de pe scară şi cu cel care îi îndrumase până acolo.

— Unde este Szymon? întrebă Grazyna pe un ton nerăbdător.

— Fiul meu va veni dintr-un moment într-altul. Este la spital.

— Aveţi aici un spital? întrebă Amelia.

— Nu-i chiar un spital, ci un spaţiu în care îi îngrijim pe cei mai bolnavi. Fiul meu este medic, răspunse femeia în germană.

— Sarah este mama lui Szymon, spuse Grazyna în chip de prezentare a femeii care îi primise.

— Vezi şi tu, am un fiu îndrăgostit ca un nebun de o păgână, râse Sarah, luând-o cu afecţiune de mână pe Grazyna şi apropiindu-se de grupul în care erau Tomasz şi Ewa cu ceilalţi bărbaţi.

— El este Barak, fratele lui Szymon, iar el este Rafal, i-i prezentă Grazyna Ameliei. Ei se ocupă ca, în ciuda războiului, copiii noştri să studieze în continuare.

Ewa deschisese geanta în care adusese bomboane şi dulciuri.

— Copiilor le plac bomboanele făcute de tine, spuse Rafal.

— Îmi pare rău că n-am adus mai multe, dar e greu să mergi cu o geantă încărcată fără să atragi atenţia soldaţilor.

— Ar trebui să îndrăznim să aducem mai multe genţi, se plânse Tomasz.

— Ai atrage prea mult atenţia, prefer să aduceţi exact cât se poate şi să evitaţi să fiţi arestaţi, spuse Sarah pe un ton sentenţios.

Geanta lui Tomasz era plină cu materiale şcolare: caiete, creioane, ascuţitori, gume… Era învăţător şi unii dintre copiii din ghetou fuseseră elevii lui. Rafal fusese profesor de muzică la aceeaşi şcoală la care Tomasz ţinea ore în continuare. Erau prieteni de prea mulţi ani pentru ca invadatorii germani să le poată distruge prietenia.

— Tocmai le spuneam lui Tomasz şi Ewei că autorităţile au redus din nou raţiile de alimentele care intră în ghetou. Ei zic că ne e de-ajuns cu cele o sută optzeci şi patru de calorii zilnic. Murim de foame. Am organizat cantine unde pregătim ceva supă din puţinul pe care îl avem ca să o împărţim celor mai nevoiaşi. Dar lucrul cel mai rău este lipsa medicamentelor, trebuie să ne faci rost de mai multe.

Tonul lui Rafal era de implorare.

— O voi face, dar mă tem să nu mă descopere. Măicuţa Maria este foarte bună şi închide ochii, dar într-una din zilele astea va fi interogată şi cu toate că ştiu că nu mă va denunţa, îi vor lua cheia de la farmacie, răspunse Grazyna.

— Szymon este disperat, zice că nu suportă să vadă cum îi mor copiii, fără să poată face nimic pentru ei, pentru că îi lipsesc medicamentele adecvate, continuă să spună Rafal.

Câteva bătăi uşoare în uşă i-au pus în alertă. Sarah s-a dus să deschidă şi l-a sărutat pe bărbatul care tocmai sosise.

— Mamă, a venit Grazyna?

— Intră, fiule, este acolo, în celălalt capăt al camerei.

Szymon a intrat în încăpere şi s-a îndreptat fără şovăire către Grazyna, pe care a strâns-o cu putere în braţe. Au rămas îmbrăţişaţi câteva clipe, apoi au luat loc lângă ceilalţi. Grazyna i l-a prezentat Ameliei, iar ea a fost uimită de marea asemănare a celor doi fraţi, Szymon şi Barak, cu mama lor. Bruneţi, cu oase mari, zvelţi şi aceeaşi culoare a ochilor, de un albastru intens.

— Trebuie să facem ceva, nu putem continua aşa, se plânse Szymon.

— Dar ce putem face? Ghetoul este supravegheat zi şi noapte, nu-i chip să ieşim, cu excepţia celor care sunt duşi la muncă, îi răspunse fratele său Barak.

— Zilele trecute, un ofiţer SS a dat o petrecere şi i s-au adus din ghetou câţiva dintre cei mai buni muzicieni ai noştri, adăugă Rafal.

— Trebuie să facem rost de alimente şi de medicamente. Poate că fraţii noştri din Palestina or fi în stare să ne ajute. Trebuie să ne punem în legătură cu delegaţiile pe care le au la Geneva sau la Constantinopol. Cu bani, poate fi cumpărat vreunul dintre aceşti porci de nazişti ca să ne permită să achiziţionăm alimente şi să le ducem în ghetou, insistă Szymon.

— Eşti nebun! Ne-ar denunţa şi ar rămâne şi cu banii. Nu, nu-i o idee bună. Dar ai dreptate că trebuie să luăm legătura cu comunitatea evreiască din Palestina sau cu cea din Statele Unite, să vedem dacă ne pot ajuta, interveni Rafal.

— Organizaţia noastră face tot ce poate, Szymon, ştii bine, spuse Barak.

— Nu mă interesează politica, frate, doar să-i salvăm pe ai noştri.

— Oricât te-ai încăpăţâna să mă contrazici, politica este totul, Szymon. Situaţia din ghetou ar fi şi mai disperată dacă noi n-am face nimic, repetă Barak.

— Fără *Judenrat*[119], ghetoul ar fi în condiţii şi mai rele, măcar recunoaşte asta, spuse Sarah, privindu-l fix pe Szymon.

— Cred că pierdeţi timpul căutând să faceţi în aşa fel, încât viaţa în ghetou să se desfăşoare în mod normal, în loc să încercaţi să ne organizăm ca să-i înfruntăm pe nazişti, protestă Szymon.

— Chiar şi înăuntrul zidurilor şi al gardurilor de sârmă ghimpată trebuie să fim în continuare oameni, iar oamenii au nevoie de ceva mai mult decât de pâine ca să fie oameni, îl dojeni Sarah.

— Trebuie să-i amuzăm pe copii, adăugă Rafal.

— Sărăcuţii de ei, îmi pare rău să-i văd venind la aceste şcoli în care simulaţi normalitatea, continuă Szymon să protesteze.

---

[119] Consiliul evreiesc de administrare a ghetoului (în germană în original). (n.tr.)

— Ce trebuie să le spunem? Că nu e nicio speranţă?

Se vedea că Barak era iritat din cauza fratelui său.

Szymon se pregătea să-i răspundă, dar Grazyna i-a luat-o înainte.

— Îţi înţeleg pesimismul, dar n-ai dreptate; viaţa merge mai departe, chiar şi aici, în ghetou, iar obligaţia noastră, a tuturor, este să meargă şi mai departe, aşa, ca şi cum nu s-ar întâmpla nimic, în pofida dificultăţilor şi a suferinţei. *Judenrat* face tot ce poate şi, datorită lor, lucrurile funcţionează şi oamenii se simt ocrotiţi.

— Azi după-amiază am văzut cinci persoane murind, doi dintre ei, copii, şi mamele lor îmi cereau plângând să fac ceva ca să-i salvez. Vă puteţi închipui cum mă simt, murmură Szymon.

Grazyna l-a îmbrăţişat, stăpânindu-şi lacrimile. Amelia nu îndrăznea să scoată o vorbă, impresionată de scena la care asista.

Din nou, câteva bătăi seci în uşă i-a alertat. Sarah s-a ridicat şi, cu un pas hotărât, s-a dus să deschidă. Au auzit glasul unei femei care întreba de Szymon printre hohote de plâns.

— Ce se întâmplă? o întrebă Szymon pe femeie.

— Trebuie să vii, soţul meu este pe moarte, trebuie să-i dai ceva, cârpele cu apă rece nu-i scad febra, îl imploră femeia.

— Te însoţesc, să văd ce pot face.

— Aveţi grijă, suntem de ceva vreme sub interdicţia de circulaţie pe timpul nopţii şi soldaţii trag fără somaţie, le recomandă Sarah.

Szymon şi Grazyna s-au îmbrăţişat din nou. Apoi Szymon a ieşit în urma femeii, care insista să se grăbească.

— Lamentările nu servesc la nimic. Aţi putea să ne mai aduceţi câte ceva de care avem nevoie? îl întrebă Barak pe Tomasz.

— Ştii că organizaţia noastră face tot ce poate, peste două zile vom încerca să ne întoarcem cu nişte saci cu făină şi ceva orez.

— Peste două zile… Ce putem face? Va trebui să aşteptăm. Nu mai avem nimic din ce aţi adus ultima dată, răspunse Rafal.

— Nu-i uşor să te plimbi cu saci de făină prin Varşovia, îl întrerupse Ewa.

— O ştiu şi vă mulţumim pentru tot ce faceţi. Tot ce se întâmplă ni se pare de neînţeles… ne ţin aici izolaţi, de parcă am fi nişte animale urât mirositoare şi, dacă asta va mai dura multă vreme, chiar că vom sfârşi aşa, răspunse Rafal cu o urmă de amărăciune în glas.

— Ce lucruri poţi să spui, Rafal! îl mustră Sarah. Nu vreau să te aud vorbind aşa. Vom ieşi de aici, naziştii nu ne pot ţine izolaţi pentru totdeauna; între timp, trebuie să ne organizăm cum putem mai bine.

— Mamă, tu te-ai născut în Palestina şi ai trăit acolo înainte de a-l cunoaşte pe tata. Dacă unul dintre noi ar fugi şi ar reuşi să ajungă acolo, la cine ar trebui să apeleze? întrebă Barak.

— Să fugă… Ce bine ar fi dacă am putea să fugim şi să ajungem în Palestina! Dar cred că cel mai bine ar fi dacă am încerca să transmitem ştiri despre situaţia noastră la biroul comunităţii evreieşti de la Geneva… asta ar trebui să facem.

— Poate că aş reuşi să ies din ghetou prin canal… sugeră Barak.

— Te vor prinde! exclamă Grazyna. Nu, nu cred că-i o idee bună. Poate că eu sau Ewa am putea merge la Geneva…

— Despre ce vorbiţi? întrebă Amelia.

Grazyna a pus-o la curent cu disperarea prietenilor ei şi în legătură cu ideea aceea nesăbuită de a merge la Geneva ca să relateze ce se întâmplă în ghetoul din Varşovia.

— M-aş putea duce eu, spuse Amelia cu un glas abia auzit.

— Tu? Da… poate că ai reuşi să ajungi mai uşor decât noi la Geneva, răspunse Grazyna.

Au discutat pe această temă o bună bucată de vreme. Când mai rămăsese doar o oră până să iasă din ghetou, s-a întors şi Szymon. Se vedea că este epuizat, cu un rictus de durere îngheţat pe buze.

— N-am putut să fac nimic, bietul om a murit.

Apoi a apucat-o pe Grazyna de mână şi a privit-o cu duioşie. O iubea şi o admira pentru curajul ei. Era o femeie căreia nu-i păsa să-şi rişte viaţa ca să-l ajute, şi nu numai pe el şi pe ai săi, ci pe toţi evreii din ghetou.

Grazyna era sufletul acelui mic grup de rezistenţă împotriva naziştilor la care participau şi alţi tineri ca ei. Ea nu acorda importanţă la tot ce făcea, dar realitatea era că îşi punea viaţa

în joc, mai ales pentru că, aşa cum Szymon ştia foarte bine, grupul Grazynei transmitea informaţii britanicilor.

— A venit vremea, le aminti Ewa care se uita cu nerăbdare la ceas.

S-au ridicat încet în picioare. Niciunuia nu îi plăceau despărţirile.

— Vă aşteptăm peste două zile, le aminti Sarah.

— Vom încerca, răspunse Tomasz.

Barak a fost cel care i-a însoţit printre umbrele nopţii până la canalul de scurgere. Au trebuit să aştepte să treacă patrula, apoi au ridicat capacul şi s-au pierdut la iuţeală în adâncurile subsolului, rugându-se ca în cealaltă parte să-i aştepte Piotr.

Amelia mergea întristată, de data aceasta nemaiacordând atenţie şobolanilor care fugeau când auzeau paşii intruşilor în regatul lor de sub oraş. Nu însemna că nu-i mai era frică, doar că era prea impresionată ca să mai ia în seamă propriile temeri.

Drumul li s-a părut mai scurt, dar a fost un moment când, în mijlocul acelui întuneric, Tomasz a lăsat impresia că şovăie în privinţa rutei pe care trebuiau să o urmeze; în cele din urmă, au ajuns la ora prevăzută la intrarea în canalul de scurgere, unde sperau să fie Piotr.

Tomasz a bătut de două ori scurt în capacul canalului şi nişte mâini l-au ridicat. Piotr era acolo, nerăbdător.

— Aţi întârziat zece minute, le reproşă el.

— Îmi pare rău, se scuză Tomasz.

— Trebuie să mă întorc la contesă. I-am spus că merg la baie şi n-o să creadă că am stat acolo tot timpul, spuse el nervos. Pe deasupra, nu ştiu de ce, dar, în noaptea asta, parcă ar fi mai multe patrule decât de obicei.

I-a condus în tăcere până în casă şi le-a făcut un semn să nu iasă din camera lui şi să nu facă vreun zgomot. Piotr s-a întors în patul contesei, unde a mai rămas puţin, exact până răsărea soarele, când ea îl poftea să plece, cerându-i să se întoarcă în odaia lui. Până în momentul acela, Tomasz, Grazyna, Ewa şi Amelia au stat pe pat, înghesuiţi, fără să se mişte, încercând să rămână treji, dar, din când în când, nu se puteau abţine să nu le cadă capul de somn.

Se crăpa de ziuă când Piotr a intrat în cameră.

— Trebuie să mai aşteptaţi puţin până să ieşiţi. E mai bine să se facă ziuă, în felul ăsta, patrulele nu vor bănui nimic când o să vă vadă.

— Eu trebuie să plec cât mai curând, la opt trebuie să fiu la spital, spuse Grazyna.

— De acord, o să pleci prima; iar Amelia să meargă cu tine; dacă va fi oprită, nu va şti să spună de ce e pe stradă atât de devreme, răspunse Piotr.

De parcă ar fi repetat cu toţii un ritual cu care erau obişnuiţi, Tomasz s-a aşezat pe jos, ca şi Ewa şi Grazyna; Amelia i-a imitat, iar Piotr s-a trântit pe patul îngust şi a adormit numaidecât. Au rămas tăcuţi, pierduţi în propriile gânduri. După puţin timp, au început să se audă primele zgomote ale zilei şi Piotr s-a trezit speriat. Dar şi-a recăpătat curând liniştea când i-a văzut pe prietenii săi aşezaţi pe jos, aproape în aceeaşi poziţie în care erau când închisese el ochii. S-a sculat şi a ieşit pe culoar fără să rostească un cuvânt. N-a văzut pe nimeni, astfel că a intrat din nou în cameră şi i-a făcut semn Grazynei, care a ieşit în grabă, urmată de Amelia. Peste câteva minute, acelaşi lucru l-au făcut Tomasz şi Ewa.

Deşi era foarte obosită, Amelia se bucura de aerul curat al dimineţii. Soarele părea că vrea să se strecoare printre nişte nori înalţi care fugeau pe cerul Varşoviei. Grazyna părea îngrijorată.

— O să întârzii, spuse ea. Măicuţa Maria se va supăra.

— Mai e o jumătate de oră până la opt, răspunse Amelia, încercând s-o liniştească.

— Dar de aici până la spital e o bucată bună de drum. Ar trebui să te duci la hotel, ştii să ajungi?

— Prefer să te însoţesc până la spital, de acolo mă orientez mai bine.

— Le vei spune şefilor tăi de la Londra ce-ai văzut? vru să ştie Grazyna.

— Voi pregăti un mesaj şi ţi-l voi aduce mai târziu, îi făgădui Amelia.

— Nu e vorba că ei nu ştiu ce se întâmplă în ghetou, dar eu cred că politica britanică se rezumă la câştigarea războiului, iar ei cred că, dacă îl vor câştiga, se va rezolva şi problema evreiască.

— Şi nu-i o poziţie logică?
— Nu, nu este, situaţia evreilor este încă şi mai proastă decât războiul însuşi. Asta vreau să le spui.
— O voi face. Crezi că aş mai putea face şi altceva?
— Cu asta va fi de-ajuns. Mă rog, îmi închipui că îl vei spiona în continuare pe nazistul tău.
— Ţi-am mai spus că a fost mutat pe front. Nu ştiu când se va întoarce, aşa că n-am pe cine să spionez.
— Dar la hotel sunt cazaţi şi alţi ofiţeri.
— De care încerc să stau deoparte. Prefer să fiu prudentă, situaţia mea la Varşovia nu-i uşoară. Sunt amanta unui medic ofiţer, e mai bine să nu atrag atenţia.
— Poate că ar trebui să te hazardezi puţin mai mult. Ofiţerii se simt foarte singuri departe de casă, cu siguranţă că vreunul dintre ei se la da bătut în faţa unei femei ca tine. Eşti frumoasă şi educată, şi pe deasupra, spanioloaică, o aliată. Nu vor fi bănuitori în privinţa ta.
— Cred că ai o părere greşită despre mine. A fi amanta lui Max este ceva mai mult decât o sarcină, ţi-am mai spus că ne cunoaştem de multă vreme şi am o mare stimă pentru el. Nu sunt o prostituată.
— N-am spus că ai fi aşa ceva, ci doar să profiţi de situaţia ta actuală. Unii bărbaţi vorbesc numai în pat.

Amelia se simţea neînţeleasă de Grazyna. O admira pe tânăra poloneză, dar aceasta continua să o trateze cu dispreţ; chiar şi aşa, se vedea obligată să se încreadă în ea.
S-au despărţit în poarta spitalului şi Amelia a grăbit pasul spre hotel. Simţea nevoia să facă o baie; fiecare por al pielii ei mirosea a hazna.
Era la recepţie luându-şi cheia de la cameră când a simţit răsuflarea unui bărbat la spatele ei. S-a întors şi s-a pomenit cu comandantul SS Ulrich Jürgens.
— Ia te uită! Distinsa domnişoară, prietenă a comandantului von Schumann! Arătaţi rău, aţi dormit cumva prost? După aspectul îmbrăcămintii, se pare că nici măcar n-aţi dormit. Văd că nu v-a luat mult timp să-l uitaţi pe von Schumann.
— Cum îndrăzniţi?!

Amelia ar fi vrut să-l plesnească pe bărbatul acea care o privea cu impertinenţă de sus în jos şi care o trata ca pe o femeie stricată.

— Cum îndrăznesc? Nu ştiu la ce vă referiţi, am spus cumva ceva nelalocul său? Poate că n-am fost foarte cavaler prin faptul că nu mi-am ascuns uimirea pentru aspectul dumneavoastră. Cum ar fi reacţionat baronul dumneavoastră într-o asemenea situaţie? Credeţi că von Schumann s-ar fi prefăcut că nu observă? Nu sunt un aristocrat, spuneţi-mi dumneavoastră, ce-ar fi zis el în locul meu?

Tonul batjocoritor al lui Jürgens continua să fie grosolan.

— E evident că nu sunteţi un aristocrat, nici măcar un cavaler, spuse Amelia întorcându-i spatele ca să se îndrepte spre ascensor.

Ulrich Jürgens a urmat-o cu intenţia de a o jigni în continuare.

— Dat fiind că nu ţineţi seama de cei absenţi, nu veţi avea nimic împotrivă să luaţi cina cu mine astă-seară. Vă convine ora şapte?

Amelia a intrat în ascensor fără să răspundă. Când uşile s-au închis, a răsuflat uşurată.

După o baie îndelungată, s-a vârât în pat. A adormit, gândindu-se cum să-l evite pe comandantul Jürgens.

Când s-a trezit, începea să se întunece. Se înţelesese cu Grazyna să-i ducă un mesaj pentru Londra, dar a hotărât că ar fi mai prudent să rămână în cameră, având în vedere că mai mult ca sigur comandantul Jürgens s-o fi învârtind prin hol, aşteptând-o. Nu voia să-i dea ocazia să-i facă o scenă în public şi, cu atât mai puţin, având în buzunar un mesaj cifrat.

A căutat o carte şi a încercat să nu se mai gândească până când nişte bătăi scurte în uşă au făcut-o să tresară.

— Cine este? întrebă ea prin uşă.

— Aţi uitat oare că vă aştept?

Era comandantul Jürgens.

— Fiţi atât de amabil şi nu mă deranjaţi, răspunse ea, încercând să nu-i tremure vocea.

— Nu faceţi pe inocenta cu mine, le ştiu eu pe femeile ca dumneavoastră. Manierele de mare doamnă pe care le afişaţi nu mă înşală. Nu sunteţi altceva decât o prostituată costisitoare.

Amelia şi-a stăpânit dorinţa de a deschide uşa şi de a-i trage o pereche de palme. Îi era frică de bărbatul acela.

— Plecaţi de aici sau le voi prezenta o plângere şefilor dumneavoastră!

L-a auzit râzând, în vreme ce bătea în uşă. Amelia a rămas tăcută, nerăspunzând la şirul de insulte ale lui Jürgens care, după o vreme, sătul de scena aceea, a hotărât să se retragă.

Amelia a rămas încă o bună bucată de vreme în spatele uşii, neîndrăznind să mişte un muşchi, temându-se ca nebunul acela să nu se întoarcă. Apoi a împins un fotoliu în faţa uşii şi s-a aşezat în el. N-ar fi putut să se odihnească în pat ştiind că s-ar fi putut întoarce. Dar Jürgens nu s-a întors.

A doua zi, Amelia s-a îndreptat spre casa Grazynei. A făcut-o după ce a dat mai multe ture prin oraş, temându-se că Jürgens ar fi putut s-o urmărească, deşi nu-l văzuse în holul hotelului.

Grazyna părea obosită, avea cearcăne şi era foarte prost dispusă.

— De ce n-ai venit ieri? îi reproşa ea de îndată ce o văzu.

— Din vina unui comandant SS căruia nu-i sunt pe plac.

— Ia te uită, acum iese la iveală că ai prieteni şi în SS!

— Nu, nu-i un prieten, e un porc. De fiecare dată când mă vede, mă jigneşte, dar bănuiesc că cel pe care îl urăşte cu adevărat este Max. Când m-am întors la hotel, l-am întâlnit în hol şi a început să-şi bată joc de aspectul meu, de parcă m-ar fi prins întorcându-mă de la un chef. A încercat să mi se bage pe sub piele şi m-a invitat la cină. Mi-a bătut la uşă multă vreme. De-abia am dormit azi-noapte, temându-mă să nu încerce să între cu forţa. Mi s-a părut mai prudent să nu ies din cameră.

Grazyna a încuviinţat, apoi a luat hârtia pe care Amelia o scotea din geantă.

— E ceea ce trebuie să trimit la Londra?

— Da.

— Mă voi strădui să le ajungă chiar la noapte.

— Vreau să mă întorc în ghetou, îi ceru Amelia.

— De ce?

— Aş putea să vă fiu de folos, nu ştiu, poate că Sarah are vreo idee.

— Nu trebuie să ne expunem unor pericole inutile.

— Ştiu, Grazyna, ştiu, dar pot să ajut, chiar şi numai cărând un sac cu orez.

4

În următoarele două luni, Amelia s-a întors de mai multe ori în ghetou dând o mână ajutor la transportul sărăcăcioaselor provizii obţinute de către acel grup condus de Grazyna.

Tânăra poloneză continua să fure medicamente din spital gratie bunăvoinţei măicuţei Maria. Călugăriţa protesta, dar închidea ochii.

Ewa i-a şoptit odată că erau mai mulţi studenţi în grup şi vreo doi avocaţi tineri, precum şi învăţători, dar Amelia nu a ajuns niciodată să-i cunoască. Grazyna se arăta foarte grijulie în ceea ce priveşte siguranţa grupului, cu toate că ştia că Amelia lucra pentru britanici.

În acele incursiuni în ghetou, Amelia a devenit martora discuţiilor tăioase dintre Szymon şi fratele său Barak, oricât de mult se străduia mama celor doi să instaureze pacea între fiii săi.

— Cum puteţi fi atât de orbi! Voi, cei din *Judenrat,* vă resemnaţi faţă de cele ce se întâmplă! îi strigă Szymon fratelui său.

— Cum îndrăzneşti să spui aşa ceva!

Barak părea că se pregăteşte să-i tragă un pumn lui Szymon.

— Pentru că ăsta-i adevărul! Credeţi că vi se va permite să administraţi firimiturile pe care ni le dau ăia! Iar eu spun că trebuie să luptăm, că de arme avem noi nevoie.

— Tu nu le ştii pe toate, Szymon! Sigur că avem nevoie de arme! Dar câtă vreme nu vom fi pregătiţi, cu ce vrei să ne împotrivim armatei germane? replică Barak, stăpânindu-şi cu greu mânia pe care i-o provocau reproşurile fratelui său.

Sarah era cea care îi obliga să tacă, amintindu-le că trebuie să fie uniţi ca să facă faţă împrejurărilor potrivnice.

— Adevărul e că îmi repugnă să-i văd pe cei din *Judenrat* negociind cu naziştii ca să obţină să ni se dea nişte firimituri de pâine! protesta Szymon.

— Cu siguranţă că tu ai putea să te descurci mai bine! răspunse ironic Barak.

Amelia asculta în tăcere. În timpul liber, învăţa poloneza şi începea să înţeleagă câte ceva din cele auzite. Dar Grazyna era cea care o punea pe Amelia la curent cu certurile dintre cei doi fraţi şi era de acord mai mult cu Szymon. Mai târziu, l-a întrebat

pe Tomasz de ce nu încercau să ducă arme în ghetou, nu numai medicamente.

— Nu-i uşor să găseşti arme. De unde crezi că le putem obţine? Chiar şi aşa, vom încerca. Szymon este foarte vehement, dar poate că are dreptate. Dar eu sunt de aceeaşi părere cu Barak şi cu prietenul meu Rafal: acum e important să îmbunătăţim situaţia din ghetou. Crezi că într-adevăr evreii de acolo ar avea măcar o singură şansă dacă s-ar confrunta cu soldaţii? I-ar omorî pe toţi.

— Dar cel puţin ar muri încercând să facă ceva, răspunse Amelia.

— Moartea nu serveşte la nimic. Te ucid şi gata. Nu mi se pare o idee bună să le spui oamenilor să se lase ucişi, insistă Tomasz.

— Eu nu spun să se lase ucişi, protestă Amelia.

— Şi ce altceva s-ar întâmpla? Cu câte pistoale crezi că poate fi înfrântă armata germană? Te rog, Amelia, să fim realişti! Ar fi sinucidere curată. Sigur că trebuie să luptăm, dar când o să vină momentul. Liderii tineri din ghetou n-au renunţat să lupte, dar au nevoie de arme şi de muniţie ca să reziste mai multă vreme.

Grazyna nu lua parte la discuţii şi de aceea Amelia a fost mirată când, într-o după-amiază, mergând s-o viziteze, a găsit-o cu Piotr luându-şi rămas-bun de la un bărbat pe care ea nu-l cunoştea.

— Nu te aşteptam, spuse Grazyna când a văzut-o.

— Îmi pare rău că am venit fără să mă anunţ, se scuză Amelia.

Bărbatul n-a spus nimic şi a pornit-o pe scări, fără să-şi ia la revedere.

Grazyna a intrat în apartament, urmată de Piotr şi de Amelia.

— Nu trebuia să vii pe neaşteptate. Am şi eu viaţa mea, ştii?

— Îmi pare rău, o să vin altă dată, răspunse Amelia, făcând gestul de a pleca.

— Acum, că tot eşti aici… în sfârşit, rămâi. Îi aşteptăm pe Tomasz şi pe Ewa ca să mergem în ghetou.

— Ţi-am mai spus că sunt prea multe patrule, iar contesa mi-a trimis vorbă că mă aşteaptă la noapte, îi spuse Piotr Grazynei, neţinând seama de prezenţa Ameliei.

— Ştiu, dar vrei să rămân cu armele în casă? Ar fi o nebunie. Cu cât le ducem mai curând, cu atât mai bine.

— Da, dar nu azi. Ştii că va fi greu să vă pot ajuta. Contesa nu-i de partea naziştilor, dar face tot posibilul să n-aibă necazuri cu ei. Şi când mă cheamă la ea în cameră, nu mi-e uşor să scap de ea. De altfel, la noapte le-a dat liber servitoarelor şi vom fi singuri.

— Atunci, va trebui să născoceşti ceva, Piotr, dar trebuie să ducem armele chiar la noapte.

— Ce arme? îndrăzni Amelia să întrebe.

— Am făcut rost de mai multe pistoale şi de câteva arme de vânătoare. Nu sunt cine ştie ce, dar măcar vor servi pentru ca oamenii din ghetou să nu se simtă atât de lipsiţi de apărare, explică Grazyna.

— Arme? Şi cum aţi făcut rost de ele?

Uimirea se citea în glasul Ameliei.

— Puştile ni le-au dat nişte prieteni amatori de vânătoare, cât despre pistoale… Mai bine nu-ţi spunem. Cu cât ştii mai puţin, cu atât vei fi mai în siguranţă, răspunse Grazyna, căreia nu i-a scăpat privirea alarmată a lui Piotr.

— Vă pot ajuta să le transportaţi în ghetou, se oferi Amelia.

— Da, dacă tot eşti aici, ne vei fi de folos.

De-abia se lăsa înserarea, când Ewa şi Tomasz s-au prezentat acasă la Grazyna. Ewa aducea un coş plin cu dulciuri.

— Dulciurile le vom duce altă dată, spuse Grazyna, armele sunt grele şi nu vom putea căra totul.

— Să încercăm, copiii sunt atât de bucuroşi…

Piotr le-a condus prin umbrele nopţii până acasă la contesă. A deschis uşa din spate care dădea în bucătărie şi le-a împins către camera lui când a auzit un zgomot pe scara care ducea la etajul principal.

— Piotr, eşti acolo…?

Vocea contesei l-a alarmat pe Piotr.

— Da, doamnă, urc numaidecât.

— Nu, n-o face, o să cobor eu. Poate fi amuzant să facem schimb de camere.

Piotr s-a încordat şi a început să urce repede scările. Trebuia s-o împiedice pe contesă să-i descopere pe prietenii lui.

— Doamnă, nu mi se pare potrivit să coborâţi în camera mea, nu-i de rangul Domniei Voastre.

— Hai, lasă, nu fi atât de fandosit. Obişnuieşte-te cu gândul că nu sunt o contesă, ci una dintre servitoare, va fi amuzant.

— Nu, sub nicio formă, insistă Piotr, încercând să evite ca femeia să mai coboare treptele.

Grazyna a închis ochii, temându-se de ce era mai rău. Ewa şi Tomasz de-abia mai îndrăzneau să respire, în vreme ce Amelia părea că se roagă în tăcere.

Au răsuflat uşuraţi când au auzit paşii lui Piotr şi ai contesei îndepărtându-se şi au aşteptat aproape două ore fără să îndrăznească să se mişte, vorbind în şoaptă. În sfârşit, Piotr s-a întors. Se vedea că este transpirat şi îmbrăcat pe jumătate.

— Avem la dispoziţie cinci minute. Contesa se încăpăţânează să coboare la mine în odaie. Grăbiţi-vă, dacă nu mă întorc repede, va veni ea să mă caute.

Au ieşit în stradă şi Piotr a ridicat capacul de la canalul de scurgere şi i-a ajutat să se strecoare până la haznaua oraşului. De-abia a pus capacul la loc când, întorcându-se, a văzut silueta contesei în poarta din spate. S-au privit, fără să rostească un cuvânt. Contesa a făcut stânga împrejur şi s-a întors la ea în cameră. Piotr a urmat-o, dar ea închisese cu cheia uşa camerei şi nu i-a răspuns la chemare.

La ora prevăzută, la patru dimineaţa, Piotr s-a întors pe străduţă ca să deschidă din nou capacul canalului de scurgere. Prima care a ieşit a fost Grazyna, observând numaidecât expresia îngrijorată a lui Piotr.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă ea.

— Cred că ne-a văzut.

— Dumnezeule! Şi ce ţi-a spus? vru să ştie Grazyna.

— Nimic, mi-a închis uşa de la camera ei. Poate că o să mă dea afară. Nu ştiu. O să vorbim mai târziu, acum trebuie să plecaţi.

— Dar nu putem ieşi în stradă la ora asta! Este încă interdicţie de circulaţie, îi aminti Tomasz.

— Şi ce se va întâmpla dacă ea va coborî la mine în odaie? Ce-o să-i spun? Că sunteţi un grup de prieteni care aţi venit prin canalele de scurgere să mă vizitaţi? Ştiu că este foarte periculos pentru noi toţi, dar nu puteţi rămâne aici.

— Dar exact asta vom face, afirmă Grazyna, surprinzându-i pe toţi cu fermitatea ei.

— Nu… nu se poate… protestă Piotr.

— Contesa ta s-ar putea să ne denunţe dacă ne găseşte aici, dar e sigur că vom fi cu toţii spânzuraţi dacă suntem arestaţi

mergând prin oraş cât există interdicţia de circulaţie pe timpul nopţii. Între cele două riscuri, prefer să ne surprindă contesa.

Piotr ridică din umeri. Era prea îngrijorat ca să se opună Grazynei, iar ceilalţi n-au spus nimic. Le era clar că Grazyna dădea ordinele.

La şapte şi jumătate, Grazyna a ieşit din casă însoţită de Amelia, peste două minute au făcut-o şi Ewa cu Tomasz. Deabia ieşiseră, când contesa s-a prezentat în camera lui Piotr.

— Au plecat? întrebă ea.

El nu i-a răspuns, dar s-a apropiat de ea şi a îmbrăţişat-o, conducând-o către odaia lui. Servitoarele urmau să se întoarcă la ora opt, dacă doamna contesă voia să se simtă ca o servitoare, el avea să-i facă pe plac.

Comandantul Jürgens o hărţuia în continuare pe Amelia cu insinuările sale neruşinate, iar ea făcea tot posibilul să-l evite, cu toate că uneori îl întâlnea în hol sau la restaurantul hotelului.

Din când în când, primea câte o scrisoare de pe front, de la Max. Erau scrisori cuviincioase, precum cele care i se scriu unei bune prietene, dar nimic mai mult. Amelia nu se mira că nu găseşte nicio expresie amoroasă, ştiind că orice scrisoare care venea de pe front trecea prin cenzura militară.

Dar nu era deloc pregătită pentru ceea ce s-a întâmplat pe la mijlocul lui noiembrie. Într-o seară, când se întorcea dintr-o vizită la Grazyna, la recepţia hotelului, a dat peste ultima persoană cu care ar fi dorit să se întâlnească.

Femeia, cu alură aristocratică, stătea de vorbă cu comandantul Jürgens şi alţi doi ofiţeri SS şi, când s-a întors cu fata, a recunoscut-o pe Amelia.

— Ia te uită, aici e spanioloaica! spuse comandantul Jürgens, ridicând glasul şi atrăgând atenţia femeii şi celor doi ofiţeri care o însoţeau.

Baroana Ludovica şi-a aţintit privirea asupra Ameliei, măsurând-o de sus şi până jos. Ochii ei împroşcau ură şi contraziceau zâmbetul ce i se desena pe buze.

— Amelia, ce surpriză! Nu ştiam că sunteţi la Varşovia. Ce mult mă bucur să vă văd! spuse nemţoaica.

Ludovica s-a apropiat de Amelia şi a făcut gestul de a o săruta pe obraz, bucurându-se de tulburarea ei.

— Baroană… nu ştiam că veţi veni la Varşovia.

— Sigur că nu ştiaţi! Cum aţi fi putut şti? E o surpriză… vreau să-i fac o surpriză soţului meu, despre care nu ştiţi nici că soseşte mâine în permisie. Ne vom bucura de câteva zile împreună după aceste luni care mi s-au părut nesfârşite… De altfel, draga mea, îi aduc o surpriză despre care nu-mi pasă că o veţi afla înaintea lui: vom avea un copil! Veţi fi de acord cu mine că este cel mai frumos dar care i se poate face unui bărbat.

Amelia simţea că îi tremură picioarele şi observa că îi ard obrajii. Zâmbetul batjocoritor al contesei o umilea şi mai mult decât hohotele de râs ale comandantului Jürgens, care nu ascundea cât de mult se delecta cu scena aceea.

— Nu-mi spuneţi nimic, Amelia? Nu mă felicitaţi pentru vestea cea bună? o auzi ea spunând pe baroană.

— Sigur că da. Vă felicit, răspunse ea cu greu.

— Alăturaţi-vă nouă, Amelia. Baroana ne va onora cu prezenţa ei la cină, spuse comandantul Jürgens.

— Îmi pare rău, sunt… sunt foarte obosită… cu altă ocazie… se scuză ea.

— Desigur, draga mea, cu altă ocazie! Cu siguranţă că Max va dori să vă invităm să sărbătorim cu toţii vestea cea bună, spuse baroana.

Amelia se îndreptă spre ascensor încercând să controleze tremurul pe care îl simţea în tot trupul. Camera ei era exact lângă a lui Max şi, cu toate că era încuiată de când plecase pe front, se temea să fie aproape de Ludovica, aceasta neezitând să se instaleze în camera lui Max.

Cu siguranţă că aceea nu era ziua ei norocoasă. Peste o oră după ce sosise la hotel şi se învârtise prin cameră, a auzit nişte bătăi în uşă. S-a temut să nu fie comandantul Jürgens, dar surpriza a fost şi mai mare când a auzit glasul Grazynei.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Amelia, deschide uşa!

Grazyna era descompusă la faţă şi, practic, îi era greu să vorbească.

— Măicuţa a fost ridicată… reuşi ea să spună.

— Măicuţa? La cine te referi?

— Au ridicat-o pe măicuţa Maria… Cineva a denunţat lipsa medicamentelor din farmacia spitalului. Se pare că s-a făcut un inventar fără ca ea să ştie nimic şi de ceva vreme aveau o listă completă cu ce lipseşte. Azi după-amiază, directorul a chemat-o

la el în birou, măicuţa Maria l-a asigurat că ea nu ştie nimic despre medicamentele lipsă, dar n-au crezut-o şi au luat-o cu ei.

— Doamne, Dumnezeule? Şi cum de ştii toate astea?

— Când am aflat că o chemase directorul, m-am dus la maica stareţă. Era foarte nervoasă, m-a asigurat că ea n-a spus nimic, pentru că n-a vrut niciodată să ştie ceva, dar că se teme că poliţia o va obliga pe măicuţa Maria să vorbească. Nu m-am dus acasă la mine, este primul loc unde vor veni să mă caute.

— Ce-o să facem? întrebă Amelia neliniştită.

— Nu ştiu… Dar dacă măicuţa Maria vorbeşte… mă vor aresta, Amelia… sunt sigură.

— Şi ai venit aici! Ce nebunie! În acest hotel sunt cazaţi majoritatea ofiţerilor germani şi un mare număr de ofiţeri SS.

— Tocmai de aceea am venit, mi s-a părut locul cel mai sigur, aici nu mă vor căuta. E nevoie să rămân aici… trebuie să-mi permiţi să rămân.

În tonul Grazynei era un amestec de ordin şi de rugăminte.

— De acord, poţi rămâne, cu toate că şi eu am probleme. Azi după-amiază am întâlnit-o în hol pe soţia lui Max, împreună cu acel comandant SS care mă urăşte de moarte. Nu ştiu… nu mi se pare că prezenţa Ludovicăi este întâmplătoare…

— Asta nu-i important. Trebuie să mergi s-o anunţi pe Ewa, ea va şti cum să le dea alarma celorlalţi. În noaptea asta, urma să ducem mai multe arme în ghetou…

— În noaptea asta? Nu m-ai anunţat, se plânse Amelia.

— Nu… n-aveam de gând să-ţi spun, recunoscu Grazyna, persoanele care ne-au făcut rost de arme ar fi fost neliniştite văzând o străină. De data asta, transportul este important şi… alţi membri ai grupului urmau să ne ajute să le ducem. Problema este că se gândeau să le transporte direct acasă la Piotr. Eu şi Ewa urma să-i însoţim până acolo. Trebuie să împiedicăm să fie arestaţi.

— Dar măicuţa Maria nu ştie nimic despre grupul tău, aşa că nu poate să vă denunţe.

— Dar dacă o fac să vorbească, va mărturisi că medicamentele eu le iau. Poate că la ora asta o fi spus deja şi, dacă aşa este, îmi vor afla adresa şi mă vor căuta. Şi trăgând de firul ăsta, nu le va fi greu să le ia urma prietenilor mei şi să-i aresteze.

— Sunt numai nişte presupuneri, încercă Amelia s-o liniştească.

— Hai, nu fi naivă! Crezi că Gestapoului îi va fi foarte greu să facă o călugăriţă să vorbească? Suntem în primejdie şi trebuie să acţionăm rapid, altminteri va cădea tot grupul. Du-te până la cofetăria Ewei ca şi cum ai vrea să cumperi dulciuri. Trebuie să spui o frază, învaţ-o pe dinafară pentru că este important: „Îmi plac dulciurile, dar uneori mă înec cu ele”. O să ţii minte?

— Sigur că da. Şi, cu fraza asta, crezi că Ewa va şti ce se întâmplă?

— Da, şi îi va anunţa pe ceilalţi. Acum pleacă, mai e doar o jumătate de oră până se închide cofetăria.

— Şi dacă n-o găsesc pe Ewa?

— Atunci, întoarce-te cât mai repede, înseamnă că a fost arestată.

— Dar… mă rog… dacă mă arestează şi pe mine?

— Pe tine? E posibil, dar cred că, înaintea ta, ne vor aresta pe noi, la urma urmelor, eşti amanta unui ofiţer german.

Amelia a urmat instrucţiunile Grazynei şi a pornit-o cu paşi grăbiţi către cofetăria Ewei, care nu era foarte departe de hotel. Grazyna o va aştepta în camera ei să se întoarcă.

Ameliei nu i-au trebuit mai mult de zece minute ca să revină la hotel. Cofetăria era sigilată, aşa că l-a întrebat pe portarul casei de alături dacă ştie ce s-a întâmplat.

— Oh! poliţia a venit acum câteva clipe. Nu mă întrebaţi de ce, nu ştiu, nici nu vreau să ştiu.

— Dar s-o fi întâmplat ceva… insistă Amelia, încercând să se facă înţeleasă cu slabele ei cunoştinţe de limbă poloneză.

— Da, cu siguranţă. Nu fiţi curioasă şi lăsaţi-mă în pace.

Portarul i-a întors spatele şi Amelia s-a simţit pierdută. Ce putea să facă? A luat o hotărâre: se va duce să îl anunţe pe Piotr, cu siguranţă că el va şti cum să dea alarma în grupul Grazynei. Ştia că este o hotărâre riscantă, dar n-avea de ales: singurii membri din grup pe care îi cunoştea, în afară de Grazyna şi de Ewa, erau Piotr şi Tomasz, dar nu ştia unde să îl găsească pe cel din urmă.

A urcat într-un autobuz care a lăsat-o aproape de casa contesei Lublin. Mergea repede, uitându-se în dreapta şi în stânga în eventualitatea că ar fi văzut ceva suspect, dar nimic din ceea ce vedea nu i se părea neobişnuit. S-a apropiat de

latura din spate a casei situată pe o străduţă pe care o cunoştea şi a bătut uşor în uşa de serviciu, ţinându-şi răsuflarea.

Una din servitoarele contesei a deschis uşa şi, cu o expresie severă, a întrebat-o ce doreşte.

— Sunt o prietenă a lui Piotr şi trebuie să-l văd urgent… este… este o problemă de familie, o imploră Amelia, sperând că s-a făcut înţeleasă.

Servitoarea a privit-o de sus până jos şi i-a cerut să aştepte la uşă, în vreme ce ea avea să-l anunţe pe şoferul contesei.

Piotr a zăbovit doar câteva clipe până să vină însoţit de servitoare. Văzând-o pe Amelia, s-a schimonosit la faţă, dar n-a spus nimic, a apucat-o de braţ şi a vârât-o în camera lui.

— Eşti nebună? Cum îndrăzneşti să te prezinţi aici?

— Au arestat-o pe măicuţa Maria, precum şi pe Ewa. Grazyna este ascunsă la mine în cameră. Trebuie să-i anunţi pe cei din grupul tău ca să nu vină la noapte cu armele ori veţi fi cu toţii arestaţi.

Conştient de pericol, Piotr a părut că îmbătrâneşte brusc. Îi era greu să se gândească ce anume trebuia să facă.

— Poate că Ewa o fi vorbit şi i-or fi arestat pe toţi, iar acum se pregătesc să vină după mine, răspunse el, după câteva clipe de tăcere.

— Nu ştiu, dar încă ai mai putea face ceva… Dacă Ewa n-a vorbit, măcar există posibilitatea ca tu şi prietenii tăi să puteţi fugi. Eu trebuie să mă întorc la Grazyna.

— Nu, nu te duce. Ţie ţi-ar fi mai uşor să mergi dintr-o parte într-alta… O să-ţi dau o adresă, în piaţa Zamkowy, acolo îl vei găsi pe unul de-ai noştri, Grzegorz, el este cel care are armele pe care urmau să le aducă aici în noaptea asta.

— Şi tu ce vei face?

— O să încerc să fug.

— Şi dacă l-au arestat pe prietenul tău Grzegorz?

— Atunci, este doar o chestiune de timp să ne aresteze pe toţi, inclusiv pe tine, spuse Piotr ridicând din umeri, dar acum, pleacă.

Piotr a deschis uşa şi s-a uitat de o parte şi de alta a străduţei, dar n-a văzut nimic care să-i atragă atenţia. Amândoi şi-au urat noroc în chip de la revedere.

Amelia a căutat din nou un autobuz ca să ajungă în piaţa Zamkowy. Se uita la ceas cu nerăbdare şi se ruga să-l găsească pe acel Grzegorz.

A coborât cu o staţie înainte de a ajunge la destinaţie şi a mers grăbită, căutând adresa pe care i-o indicase Piotr. A urcat scările şi a apăsat îngrijorată pe sonerie. Uşa s-a deschis şi în penumbră a văzut profilată silueta unui bărbat.

— Grzegorz? Nu mă cunoaşteţi, vin din partea lui Piotr ca să vă atrag atenţia…

N-a putut să-şi termine fraza: bărbatul a apucat-o de braţ şi a tras-o cu putere în locuinţă, târând-o până într-un salon amplu, aflat aproape în întuneric. Când ochii Ameliei s-au obişnuit cu lipsa luminii, a putut să zărească un bărbat trântit pe jos într-o baltă de sânge. De-abia a putut scoate un ţipăt când bărbatul care o ţinea strâns de braţ a îmbrâncit-o, aruncând-o la pământ.

De acolo, a putut distinge silueta altui bărbat care privea scena, stâne comod într-un fotoliu.

— Cine eşti? o întrebă bărbatul aşezat în fotoliu.

Amelia era prea speriată ca să răspundă. Bărbatul a izbit-o cu vârful bocancului drept în mijlocul feţei şi Amelia a simţit gustul metalic al sângelui pe buze.

— Ar fi mai bine să vorbeşti, altfel poţi s-o sfârşeşti ca prietenul dumitale.

Ea tot nu răspundea, fiind prea şocată ca s-o facă.

— Şefule, spuse bărbatul care deschisese uşa, mai bine o ducem în centrală, acolo o să vorbească.

— Numele dumitale, insistă bărbatul de pe canapea.

— Amelia Garayoa.

— Nu eşti poloneză.

— Sunt spanioloaică.

— Spanioloaică?

Cei doi bărbaţi păreau încurcaţi de afirmaţia Ameliei.

— Ce face o spanioloaică luptând împotriva poporului german? Oare ţările noastre nu sunt prietene? Sau eşti o curvă comunistă? Sau poate jidoavcă, insistă bărbatul.

A mai izbit-o o dată cu vârful bocancului, dar de data asta Amelia a reuşit să-şi acopere faţa. Apoi a simţit cum o trag de braţ, obligând-o să se ridice în picioare. A simţit un lichid lipicios pe mâini, pe picioare şi şi-a dat seama că era sângele lui Grzegorz.

— Aşadar, faci parte din grupul celei pe care o cheamă Grazyna, ca şi nenorocitul ăsta. Vezi bine cum o sfârşesc duşmanii noştri, spuse bărbatul, în vreme ce o împingea spre uşă.

Au suit-o într-o maşină şi au dus-o până pe Aleja Szucha, sediul central al Gestapoului.

Cât a durat drumul, şi-a spus în sinea ei că, oricât de dur ar fi ceea ce o aştepta, trebuia să suporte. Dacă le spunea că Grazyna era la ea la hotel, ar aresta-o pe loc, iar Amelia avea doar un lucru în minte: Ludovica o asigurase că Max urma să sosească în ziua următoare. Dacă aşa era, chiar dacă n-ar fi uşor, poate că Grazyna va reuşi să găsească o ocazie ca să se apropie de Max şi să-i spună ce se întâmpla. Numai el o putea salva. Era singura ei şansă.

Au condus-o într-un beci umed şi au împins-o în interiorul unei celule. A observat numaidecât că pe pereţi erau urme de sânge şi a început să tremure. Nimeni nu o maltratase vreodată şi nu ştia dacă va fi în stare să suporte să fie bătută.

Au ţinut-o pe întuneric, fără să-i dea să bea şi să mănânce, până când a pierdut noţiunea timpului. S-a gândit la Pierre şi şi-a închipuit că la Lubianka nu o fi fost cu mult diferit de acea temniţă nazistă. I-au trecut din nou prin minte încercările vieţii ei, căindu-se din tot sufletul pentru drumul parcurs până să ajungă în celula aceea. Şi şi-a spus că ea singură se vârâse acolo. Apoi a început să se roage cu aceeaşi fervoare ca atunci când era mică. Nu e vorba că n-ar mai fi făcut-o, deseori murmura o rugăciune când înfrunta vreo dificultate, dar o făcea aproape automat, amintindu-şi că, de când era o copilă, mama ei îi spunea că nu există nimeni mai bun decât Dumnezeu care s-o ajute. Acum, mai mult decât oricând, avea nevoie să fie adevărat ceea ce îi spunea mama ei. A murmurat toate rugăciunile pe care şi le amintea: Tatăl Nostru, Ave Maria, Crezul şi a regretat că nu ştie mai multe.

Când în sfârşit s-a deschis uşa, a intrat o femeie cu o înfăţişare înspăimântătoare care a dus-o îmbrâncind-o până la un etaj superior, unde i-a spus că va fi interogată.

Amelia se simţea murdară, îi era foame şi sete şi se ruga, cerându-i lui Dumnezeu să-i dea putere să înfrunte ceea ce o aştepta. Temnicera i-a poruncit să se dezbrace, în vreme ce mai mulţi bărbaţi intrau în sală. Unul dintre ei era căpitan SS, ceilalţi

doi erau îmbrăcaţi civil şi, fără măcar s-o privească, şi-au scos sacourile, le-au atârnat de nişte cuie din perete şi, fără să rostească un cuvânt, mai întâi i-au smuls hainele de pe ea şi apoi au început s-o lovească. Primul pumn l-a primit în stomac, al doilea în coaste şi al treilea în partea de jos a abdomenului, iar la al patrulea a leşinat. Şi-a revenit în fire simţind că se îneacă. Cei doi bărbaţi îi vârau capul într-o cadă de baie plină cu apă murdară. I-l băgau şi îl scoteau, fără să-i lase timp să respire. Când au obosit, i-au legat mâinile cu o frânghie care îi jupuia pielea şi au atârnat-o de un cârlig ieşit din tavan. Cu braţele în sus, goală şi prinsă doar de frânghia care îi lega mâinile, Amelia simţea oasele trosnindu-i şi durerea tuturor muşchilor. Simţea gustul sărat al lacrimilor sale deschizându-şi drum printre colţurile buzelor şi, în depărtare, auzea propriile ţipete de durere.

— Bine, domnişoară Garayoa, l-a auzit spunând pe ofiţerul SS care până în momentul acela aşteptase în tăcere fumând ţigară de la ţigară şi privind impasibil cum o torturau. Cred că acum vom putea sta de vorbă. Ce părere ai? Vreau să-mi răspunzi la câteva întrebări; dacă o faci, nu vei mai suferi, cel puţin până vei fi judecată. Şi acum, spune-mi unde se află prietena ta Grazyna?

— Nu ştiu, reuşi Amelia să spună.

Unul dintre torţionari i-a tras un pumn în burtă şi Amelia a urlat din nou de durere.

— Haide… hai s-o luăm de la capăt. Unde este Grazyna Kaczynsky? Întrebarea-i foarte simplă. Răspunde! strigă ofiţerul.

— Nu ştiu, n-am mai văzut-o de câteva zile.

— Aşadar, admiţi că o cunoşti pe domnişoara Kaczynsky, asta e foarte bine. Şi cum sunteţi prietene bune, acum trebuie să-mi spui unde se află.

— Nu ştiu… vă asigur. Ea… ea munceşte… ne vedem din când în când…

— Mai ales în nopţile fără lună plină, aşa-i?

— Nu ştiu despre ce îmi vorbiţi, răspunse ea în timp ce era lovită din nou peste picioare, de data asta cu o bâtă.

— Ţi-a spus de nişte arme… Dar cine ar zice că o domnişoară atât de delicată ca tine se ocupă să dea ajutor unui grup de delincvenţi periculoşi care strâng arme ca să ucidă germani, nu-i aşa?

— Eu… nu ştiu… nu ştiu nimic despre arme.

— Ba ştii! Tu şi prietenii tăi faceţi parte dintr-un grup criminal care îi ajută pe jidanii ăia împuţiţi şi, pe deasupra, pregăteau acţiuni împotriva armatei noastre. Sărmani nenorociţi!

Căpitanul i-a făcut semn unuia din bărbaţii în civil şi acesta i-a tras o lovitură aproape de tâmplă. Şi-a pierdut din nou cunoştinţa şi a recăpătat-o când a simţit şiroiul de apă rece pe faţă. Temnicera avea în mână o găleată, femeia turnase apă peste ea şi părea că se desfată văzând-o cum suferă. Amelia şi-a dat seama că de-abia mai vedea, figurile erau neclare şi a izbucnit în plâns cu puţinele forţe care îi mai rămăseseră.

— Te pot trimite înapoi în celulă numai dacă-mi spui unde este prietena ta Grazyna Kaczynsky; dar dacă te încăpăţânezi să suferi, te asigur că nu s-a ajuns încă la ce-i mai rău, spuse căpitanul SS.

— Vă rog, lăsaţi-mă, îl imploră Amelia.

— O să-mi spui unde-i prietena ta?

— Nu ştiu! Nu ştiu!

Unul din bărbaţi s-a apropiat cu ceva în mână. Amelia de-abia reuşea să vadă ca prin ceaţă, apoi a ţipat ca un animal rănit de moarte când a simţit doi cleşti strângând-o de sfârcuri. O speriau propriile ţipete, dar oamenii aceia o priveau într-o tăcere indiferentă. N-a ştiut câte minute a avut cleştii aceia pe sfârcuri, pentru că a leşinat din nou. Când s-a trezit, era pe podeaua celulei. N-avea putere să se mişte şi nici nu voia să o facă. Nu cumva să fie văzută trează şi s-o urce din nou în sala de tortură. A rămas acolo chircită, simţind podeaua rece peste o băltoacă de sânge din propriile răni.

Se temea să se mişte, nici măcar nu îndrăznea să plângă, cu toate că durerea îi era insuportabilă. Pieptul îi ardea şi s-a întrebat dacă mai are sfârcuri.

A pierdut noţiunea timpului şi a tremurat de frică auzind din nou cum se deschide uşa celulei. Avea ochii închişi, dar a putut simţi prezenţa temnicerei.

— E într-un hal fără de hal, nu cred să mai reziste mult, îi spuse ea unui bărbat care o însoţea.

— Nu contează, căpitanul a zis să facem orice, numai să vorbească stricata asta.

Amelia a plâns, gândindu-se că, dacă o vor tortura din nou, nu va mai avea forţă să refuze în continuare să mărturisească.

Căpitanul aştepta în sala de tortură şi a privit-o cu o expresie obosită de dispreţ că îl face să piardă preţiosul său timp.

I-au pus din nou frânghia în jurul mâinilor şi au atârnat-o de cârligul din tavan. A simţit mai întâi pumnii acelor bărbaţi izbindu-se de coaste, de pântece, de piept, apoi au lovit-o cu o bară peste tălpile picioarelor. Avea gura atât de umflată, încât de-abia mai putea ţipa, nici vorbă să le ceară s-a lase în pace, să le spună că era dispusă să vorbească. N-a putut s-o facă. I-au băgat din nou capul în cada cu apă murdară, fără să-i lase măcar timp să poată respira, până când, în sfârşit, i-au dat un răgaz: îi auzea râzând pe când o sileau să-şi înghită voma.

Când au obosit s-o mai lovească, de ea s-a apropiat căpitanul.

— I-am arestat pe toţi prietenii tăi, ne-a mai rămas doar s-o găsim pe Grazyna Kaczynsky şi te asigur că o vom găsi. Nu fi proastă şi spune-mi unde este.

Unul din bărbaţi se apropia cu cleştii în mână sau aşa a crezut ea, şi atunci a ţipat din toţi rărunchii. De îndată ce cleştii au strâns-o de sfârcuri, Amelia a leşinat.

Când şi-a revenit, s-a pomenit aşezată pe un scaun în sala de tortură. Căpitanul vorbea la telefon şi părea foarte agitat.

— Grăbiţi-vă, să mergem la hotelul Europejsky! A fost arestată o femeie, se pare că e Kaczynsky.

Amelia l-a privit prin ceaţa care îi acoperea ochii. Era sigură că nu spusese nimic sau nu cumva vorbise?

— Îşi revine, spuse temnicera, parcă vrea să spună ceva.

— Nu, acum o să mergem la hotel, dădu ordin căpitanul. Vom continua cu ea după aceea.

Trecând pe lângă Amelia, unul din torţionari n-a rezistat tentaţiei de a o lovi încă o dată.

5

Grazyna nu mai ieşise din cameră de două zile. Se ascundea în dulap de fiecare dată când auzea cheia învârtindu-se în broască şi intrând camerista care observa uimită absenţa Ameliei. De fapt, camerista bănuia că ea este acolo. O văzuse în după-amiaza când plecase Amelia. Ea i-a spus că e prietenă cu domnişoara Garayoa şi că aceasta îi ceruse s-o aştepte până se întoarce. Dar Amelia nu mai apăruse de două zile. În afară de cameristă, s-a mai speriat şi atunci când, din ascunzătoarea ei din fundul dulapului, a văzut intrând un ofiţer german privind îngrijorat prin încăperea pustie. Ofiţerul a ieşit aproape imediat şi ea s-a gândit că bărbatul acela putea fi amantul Ameliei. Uneori, îl auzea vorbind cu o femeie prin crăpăturile uşii care despărţea camera Ameliei de cea a bărbatului aceluia. Nu părea foarte fericit cu soţia lui, pentru că îi auzea certându-se.

În fundul dulapului, pitit printre haine, găsise ascuns aparatul cu care Amelia fotografia documentele amantului ei.

Pe măsură ce treceau orele, era din ce în ce mai sigură că Amelia fusese arestată, altfel s-ar fi întors. Se tot gândea cum să fugă de acolo şi, în cele din urmă, a hotărât s-o facă în dimineaţa următoare, când în holul hotelului va fi lume şi astfel va putea trece neobservată. Cel mai rău era faptul că n-avea unde să se ducă, pentru că absenţa Ameliei însemna că nu ajunsese la timp să anunţe grupul ca să se salveze. Nu-i mai rămânea decât să încerce să ajungă la Ciechanow[120], unde locuia mătuşa ei Agnieszka; fusese întotdeauna nepoata ei preferată şi era sigură că o va ajuta.

Adormise când a auzit uşa deschizându-se şi n-a mai avut timp să se ascundă în dulap.

Au intrat mai mulţi bărbaţi urmaţi de cameristă şi de un portar. Camerista a arătat-o pe Grazyna.

— Asta-i femeia care stă de trei zile aici, în camera lui fräulein Garayoa… Bănuiesc că o aşteaptă… eu… i-am spus deja domnului director că mi se pare foarte suspect.

— Plecaţi, le porunci unul dintre oamenii Gestapoului cameristei şi portarului.

Amândoi i-au dat ascultare fără tragere de inimă, dornici să ştie ce se va întâmpla.

---

[120] Oraş în nordul Poloniei, în voivodatul Mazovia (n.tr.)

Grazyna rămase nemişcată. Ştia că n-are scăpare. Au prins-o de braţe, poruncindu-i să spună cum o cheamă.

— Mă numesc Grazyna Kaczynsky, murmură ea.

Unul dintre bărbaţi a început să percheziţioneze camera. Nu i-a luat mult timp să găsească aparatul de fotografiat pe care Amelia îl ascunsese în dulap. N-a ştiut de ce a făcut-o, dar a început să ţipe cât o ţineau plămânii, opunând rezistenţă ca să nu fie scoasă din încăpere de către oamenii aceia de la Gestapo. Iar ţipetele ei au fost atât de puternice, încât locatarii camerelor din apropiere au ieşit pe culoar.

Grazyna a putut să citească uimirea în ochii acelui ofiţer care intrase cu o zi înainte în cameră pentru doar câteva secunde.

În ciuda faptului că Ludovica îi cerea cu insistenţă să se întoarcă la ei în cameră, Max von Schumann a încercat să facă uz de autoritatea lui ca ofiţer pentru ca oamenii aceia să-i dea o explicaţie pentru ce se întâmpla.

— Vedeţi-vă de treburile dumneavoastră, domnule comandant, îi spuse dispreţuitor unul dintre oamenii Gestapoului.

— Vă ordon să-mi spuneţi ce se întâmplă aici şi de ce o luaţi pe această domnişoară...

— Dumneavoastră nu ne puteţi da niciun ordin, răspunse bărbatul.

Un râs sardonic îi atrase atenţia lui Max şi, întorcându-se, a dat peste comandantul Ulrich Jürgens.

— Baroană! Comandantul Jürgens i-a făcut o plecăciune exagerată Ludovicăi, la care aceasta i-a răspuns cu un zâmbet larg.

— Ce se întâmplă, Jürgens? îl întrebă Max pe comandantul SS.

— După cum puteri vedea, este arestată această domnişoară. Greşesc cumva dacă spun că această cameră este a bunei dumneavoastră prietene, fräulein Garayoa? Ce întâmplare regretabilă, o criminală în camera unei prietene a dumneavoastră!

Ludovica a făcut o grimasă şi şi-a aţintit ochii mânioşi asupra comandantului Jürgens, care i-a evitat privirea.

Max s-a uitat cu ură la Jürgens, dar n-a pierdut timpul ştiind că femeia aceea pe care o luau cu ei era singura care îi putea spune unde este Amelia.

— Cine sunteţi dumneavoastră? o întrebă el pe Grazyna.

— N-aveţi nicio autoritate să-i puneţi întrebări deţinutei, îl întrerupse comandantul Jürgens.

— Nici dumneavoastră, ca să-mi daţi mie ordine! Cum îndrăzniţi?!

— Au arestat-o! Au arestat-o pe Amelia! Eu o aşteptam aici. Au arestat-o, strigă Grazyna.

— Dar de ce? Cine sunteţi dumneavoastră?

— Lucrez la spital… am cunoscut-o pe Amelia… ea… ea…

N-a putut spune mai mult. Oamenii de la Gestapo au lovit-o şi au luat-o, târând-o după ei pe scări. Când Max se pregătea să-i urmeze, Ludovica l-a apucat de braţ.

— Te rog, Max, nu fi imprudent!

— Ca de obicei, aveţi dreptate, baroană, se pare că soţul dumneavoastră are nevoie să i se recomande prudenţă, altfel… cine ştie ce i s-ar putea întâmpla… aveţi prieteni foarte periculoşi, domnule baron von Schumann… prieteni care vă pot aduce multe neplăceri.

— Să nu îndrăzniţi să mă ameninţaţi, Jürgens, îi atrase atenţia Max von Schumann.

— Să vă ameninţ? N-aş îndrăzni atât de mult! Cine poate ameninţa un aristocrat, ofiţer al Wehrmachtului? râse Jürgens.

— Nu fiţi impertinent! îl admonesta Ludovica.

— Scuzaţi-mă, baroană, ştiţi că n-am nici cea mai mică intenţie de a vă supăra, prietenii nu obişnuiesc să-i supere pe bunii lor prieteni.

— Dumneavoastră nu sunteţi prietenul nostru, Jürgens, afirmă Max.

— Sunt un devotat slujitor al baroanei, spuse el privind-o pe Ludovica. Aceasta l-a tras de braţ pe Max până l-a făcut să intre în cameră.

Oaspeţii din celelalte camere erau în continuare pe culoar, observând curioşi scena, iar ea avea oroare să devină subiectul de bârfă al acelor oameni pe care îi dispreţuia.

— Voi pleca, Ludovica, spuse Max de îndată ce au închis uşa. Trebuie să aflu ce i s-a întâmplat Ameliei.

— Am uitat să-ţi spun că am văzut-o acum câteva zile în hol. A fost o surpriză să o întâlnesc aici, era însoţită de un tânăr foarte chipeş, minţi Ludovica. În locul tău, nu mi-aş face griji pentru ea.

— N-ai auzit ce a spus femeia aceea pe care au arestat-o?

— Pentru numele lui Dumnezeu, Max, nu ştim cine este femeia aceea! Şi dacă era o criminală în camera Ameliei, nu ne convine să fim indiscreţi. La urma urmelor, nici despre spanioloaica aceea nu ştim prea multe. A venit la Berlin ca amantă a unui jurnalist american… O astfel de femeie… în sfârşit… Nu cred că trebuie să ne amestecăm în treburile ei.

Dar Max nu părea s-o audă pe Ludovica. Se învârtea prin cameră, hotărât să plece în căutarea Ameliei. Cine o fi fata aceea pe care au arestat-o? Poate acea prietenă nouă despre care îi vorbise odată Amelia… Dar ce făcuse? De ce o arestaseră?

— Max, în starea în care sunt, nu-mi fac bine emoţiile, şi nici neplăcerile. Ludovica se apropiase de soţul ei şi, apucându-l de mână, i-o puse pe pântecele ei. Nu-l simţi pe copilul nostru? Ai o responsabilitate, Max, faţă de mine, faţă de copilul nostru, faţă de numele tău…

Deodată, Max părea că înţelege ceea ce până în momentul acela i se păruse firesc: Ludovica rămăsese însărcinată înainte ca el să fi fost trimis la Varşovia; ea căutase să rămână însărcinată de teamă să nu-l piardă şi venise până acolo ca să-i ceară să acţioneze ca bărbatul care era, ca un von Schumann, ca un aristocrat, ca un ofiţer al armatei care nu putea scăpa de legătura matrimonială fără să-şi dezonoreze familia.

Dar Ludovica trebuia să fi ştiut că Amelia era la Varşovia, că venise cu el.

Se întorsese de pe front în urmă cu două zile şi visa să o reîntâlnească pe Amelia, dar, spre surprinderea lui, a dat peste Ludovica şi, oricât de mult întrebase la recepţie, nimeni nu a ştiut să-i dea veşti despre Amelia.

N-avea nici cea mai mică îndoială că Amelia se afla în primejdie, iar comandantul Ulrich Jürgens nu era străin de acest fapt. Dar şi Ludovica avea cunoştinţă de cele întâmplate? Fusese uimit de familiaritatea care părea să existe între soţia sa şi comandantul acela din SS.

— Îmi pare rău, dragă, dar mă duc s-o caut pe Amelia oriunde s-ar afla.

— Nu o face, Max, nu te duce, n-ai dreptul să mă faci de râs.

— Ce vrei să spui?

— Crezi că la Varşovia este un secret că ai o amantă? Cât timp crezi că mi-a luat ca să aflu că această cameră comunică cu a unei tinere spanioloaice pe nume Amelia Garayoa? îi spuse ea şi, puţin mai calmă, continuă: Vom avea un fiu, Max, şi obligaţia noastră este să poată purta cu mândrie numele părinţilor lui. Numele tău, Max, va fi un von Schumann, dar va purta şi numele meu, va fi un von Waldhein; fiul nostru va fi sinteza a ceea ce e mai bun în rasa noastră. Vrei să-i pângăreşti viitorul umblând după aventuriera aia din Spania? Până când crezi că voi mai suporta şi alte umilinţe? Am tăcut în faţa unor fapte evidente, nu voiam să văd ceea ce vedeau cu toţii. Şi ştii de ce am făcut-o, Max? Pentru ceea ce suntem, pentru a îndeplini angajamentul sacru pe care ni l-am asumat în faţa altarului, dar pe care şi l-au asumat cu mult înainte părinţii noştri. Nu ne putem eschiva de la ceea ce suntem, Max, nu putem.

— Mă duc s-o caut pe Amelia. Îmi pare rău, Ludovica.

— Max!

A ieşit din cameră fără să ştie foarte bine unde să meargă, temându-se că şi Amelia s-ar afla în mâinile Gestapoului, la fel ca tânăra pe care tocmai o ridicaseră. Dar de ce? Ce a făcut Amelia cât timp fusese el pe front?

Deodată, şi-a amintit de relaţiile amantei sale cu britanicii şi s-a întrebat dacă nu cumva asta o fi cauza arestării ei. Dar şi-a spus imediat că nu, că Amelia nu era o agentă, făcuse doar pe mesagera pentru britanici din cauza relaţiei cu jurnalistul acela, Albert James, nepotul lordului Paul James, unul dintre şefii Amiralităţii.

S-a îndreptat către Cartierul General, neştiind cui să-i ceară ajutorul, cuiva cu destulă autoritate asupra oamenilor din Einsatzgruppen, din Gestapo, din SS, asupra celor care o deţineau pe Amelia.

L-a căutat pe aghiotantul său, căpitanul de intendenţă Hans Henke: simţea nevoia să stea de vorbă cu cineva.

— Dumneavoastră îl cunoaşteţi pe generalul von Tresckow, îi aminti căpitanul Henke.

— Credeţi că generalul poate face ceva?

— Eventual…

— Puneţi-mă în legătură cu aghiotantul său… măcar să încerc.

— Puteţi apela şi la Hans Oster şi chiar la Canaris, poate că ei au mai multe posibilităţi de acţiune.

— Da… da… aveţi dreptate, am un prieten care lucrează cu Oster, Abwehrul are urechi peste tot… Voi vorbi cu el şi chiar cu Hitler în persoană, dacă va fi necesar.

Pe Grazyna au torturat-o vreme de mai multe zile, chiar cu şi mai mare cruzime decât o chinuiseră pe Amelia. Bănuiau că ea era cea care conducea acel grup de rezistenţă şi aveau nevoie să afle ce operaţiuni erau în desfăşurare. Unii dintre membrii grupului pe care îi arestaseră, printre care verişoara ei Ewa şi Tomasz, i-au asigurat că nu făceau altceva decât să încerce să-i ajute pe câţiva prieteni din ghetou, dar n-au fost crezuţi.

Operaţiunea împotriva acelui grup începuse prin indiscreţia uneia dintre secretarele directorului spitalului la care lucra Grazyna. Femeia întreţinea o relaţie sentimentală cu un soldat din armata germană şi odată, fără să-şi dea seama, îi spusese că şeful ei bănuia că cineva lua medicamente din spital, dar oricât o întrebase acesta pe măicuţa Maria, cea care răspundea de farmacie, nu reuşeau să-l găsească pe cel care se făcea vinovat de furturi. Măicuţa Maria îl asigura pe director că ea nu ştie nimic, dar era evident că cineva lua medicamente cu complicitatea călugăriţei.

Directorul spitalului denunţase furtul la poliţie şi se organizase o supraveghere discretă şi eficace a măicuţei Maria, care nu-l bănuise pe noul brancardier, în realitate un poliţist plasat să lucreze la ordinele ei. Brancardierul părea un om cumsecade, mereu dispus să muncească mai multe ore peste program.

Nu i-a fost greu să audă unele conversaţii între călugăriţă şi Grazyna şi să ajungă la concluzia că ea era cea care lua medicamentele având-o complice pe măicuţa Maria.

Poliţia a organizat o acţiune operativă pentru a o urmări pe Grazyna zi şi noapte şi, cu răbdare, i-au descoperit pe majoritatea membrilor din reţea. În felul acesta, au aflat că se pregătea ceva important şi au hotărât să acţioneze, arestând-o mai întâi pe măicuţa Maria, căreia îi atribuiau o responsabilitate mai mare decât avea cu adevărat. Au arestat-o într-o sâmbătă, după ce Grazyna a plecat de la spital, pentru ca aceasta să nu bănuiască nimic, şi au torturat-o violent, dar călugăriţa n-a putut spune nimic pentru că nu ştia nimic. Când Grazyna s-a întors la

spital luni, i s-a spus că măicuţa Maria este bolnavă şi ea a crezut, până când, peste două zile, o asistentă căreia îi era simpatică i-a şoptit că auzise că politia o arestase pe călugăriţă. Grazyna s-a hotărât să fugă şi să-i anunţe pe membri; reţelei, întrucât în noaptea aceea era prevăzut să ducă arme în ghetou.

Max von Schumann a aflat despre toate acestea printr-o legătură pe care i-o înlesnise prietenul care lucra în preajma lui Hans Oster, aghiotantul lui Canaris. Acest om de legătură, pe nume Karl Kleist, era un ofiţer care lucra în departamentul de transmisiuni şi nimeni nu s-ar fi îndoit că nu este un bun naţional-socialist, dar, în realitate, era în dezacord cu Hitler şi cu tot ce reprezenta acesta.

Graţie presiunilor prietenilor săi, Max a reuşit s-o scoată pe Amelia din ghearele Gestapoului, dar nu i-a putut obţine eliberarea şi a trebuit să se resemneze la gândul că va fi mutată la Pawiak, închisoarea de pe strada cu acelaşi nume din Varşovia, în care erau îngrămădiţi împreună bărbaţi şi femei.

Max a încercat fără succes s-o vadă; comandantul SS Ulrich Jürgens avusese grijă ca Amelia să fie considerată o deţinută periculoasă; ca atare, se afla în regim de izolare, la fel ca şi Grazyna.

Cu toate acestea, Max a insistat în continuare pe lângă prietenii săi din Înaltul Comandament al Armatei, interesându-se de situaţia Ameliei. Ceea ce nu ştia el era că baroana Ludovica îşi folosise influenţa politică pentru a-l împiedica pe soţul ei să obţină eliberarea rivalei sale.

La câteva zile după aceste evenimente, Max a primit ordinul să se întoarcă pe front. Pentru Ludovica a fost o uşurare că soţul ei urma să părăsească Varşovia.

— Te voi aştepta la Berlin, trebuie să încep pregătirile pentru naşterea copilului nostru. Încă n-am stabilit ce nume îi vom pune, dar sunt câteva pe care vreau să ţi le propun. Dacă e băiat, şi mă rog la Dumnezeu aşa să fie, îl vom numi Friedrich, ca pe tatăl tău, şi dacă e fată, Irene, ca pe mama mea.

Poate că, dacă Ludovica n-ar fi fost însărcinată, Max s-ar fi despărţit de ea pentru totdeauna, dar, cu toată aversiunea pe care o simţea faţă de ea, nu înceta să se bucure la gândul că va avea un copil, un fiu legitim care va duce mai departe numele familiei sale.

Karl Kleist, ofiţerul care lucra în preajma Colonelului Oster, l-a asigurat pe Max că va face tot posibilul ca să-l ţină la curent cu privire la Amelia.

Pentru Amelia a însemnat o uşurare să fie trimisă la închisoare. Măcar acolo nu o torturau sistematic, aşa cum făcuseră oamenii din Gestapo.

Secţia de femei era denumită „Serbia”. Acolo împărţea celula umedă şi plină de purici cu mai multe femei, unele dintre ele condamnate la moarte pentru asasinat. Femei care îşi aşteptau destinul fatal cu o aparentă resemnare. Una îşi ucisese soţul cu un cuţit de bucătărie, sătulă de maltratările acestuia. Alta era prostituată şi ucisese un client ca să-l jefuiască. Cea mai tânără susţinea că nu omorâse pe nimeni, că fusese arestată din greşeală. Împreună cu ele, erau deţinutele politice: zece femei al căror singur delict era acela că nu erau naziste.

Stăteau înghesuite, dar aceasta era cea mai neînsemnată dintre probleme. La câteva zile după ce a sosit în pavilionul numit Serbia, Amelia a început să simtă mâncărimi pe tot corpul şi se scărpina întruna în cap. Una dintre deţinute i-a spus cu indiferenţă:

— Ai păduchi, dar o să te obişnuieşti până la urmă. Nu ştiu ce-i mai rău, păduchii ori puricii. Tu ce crezi?

Când a sosit la închisoare, Amelia de-abia se putea mişca. Torţionarii îi lăsaseră urme pe tot corpul, dar era şi foarte slăbită, pentru că de-abia îi dăduseră să mănânce şi să bea. Au trecut săptămâni până a căpătat putere să vorbească cu femeile acelea care o tratau cu un amestec de curiozitate şi indiferenţă.

Într-o zi, au dus-o la infirmeria închisorii, pentru că leşinase. Când şi-a revenit în fire, a reuşit să-i audă pe asistentă şi pe medicul care se ocupa de ea vorbind despre Grazyna.

— De ce s-o fi băgat în încurcături spanioloaica asta? Are noroc că mai este încă în viaţă; pe fata aia, Grazyna, au spânzurat-o acum câteva zile, spuse medicul.

— Dar şi pe asta o vor condamna la moarte, oricând poate veni ordin de execuţie, răspunse asistenta.

— Se pare că a fost amanta unui ofiţer şi acesta face tot posibilul să-i salveze viaţa, deşi are pneumonie şi poate că nici n-o să supravieţuiască, zise medicul.

Amelia s-a simţit încurajată aflând că Max nu o abandonase, că lupta pentru viaţa ei.

Încetul cu încetul, şi-a revenit şi s-a adaptat rutinei din închisoare. Câteodată, li se permitea deţinutelor să se plimbe prin curtea interioara, dar cea mai mare parte a timpului o petreceau îngrămădite în celule. Nu ştia nimic despre Max, dar lui îi datora faptul că încă era în viaţă. Aproape în fiecare zi duceau pe câte cineva să fie executat. Femeile îşi împărţeau puţinele bunuri personale între tovarăşele de celulă înainte de a fi conduse la locul unde urmau să fie spânzurate.

Cum Amelia sosise într-o stare deplorabilă, a avut nevoie de mai mult timp până să iasă din celulă şi de aceea n-a ştiut decât după o vreme că în închisoare se afla şi Ewa, verişoara Grazynei.

S-au văzut cu prima ocazie când Amelia a putut să meargă singură până în sala de mese. La început, n-a recunoscut-o pe Ewa: îi tinseseră frumoasa ei coamă de păr şaten, albastrul ochilor devenise mai întunecat şi mergea şchiopătând.

— Ewa!

— Dumnezeule, Amelia, eşti în viaţă!

Au făcut gestul de a se îmbrăţişa, dar una dintre gardience le-a împiedicat, lovindu-le cu un baston de cauciuc.

— Potoliţi-vă! Aici nu se permit porcării!

Cele două tinere s-au privit cu teamă, stăpânindu-şi dorinţa de a se îmbrăţişa, dar măcar nu le-a împiedicat nimeni să se aşeze alături la una dintre mesele la care se pregăteau să mănânce nişte felii de cartofi înotând într-o zeamă negricioasă.

— Ce s-a întâmplat cu Tomasz? Dar cu Piotr? întrebă Amelia.

— Tomasz a fost spânzurat, răspunse Ewa cu o grimasă îndurerată.

— Grazyna… am auzit că Grazyna…

Amelia nu îndrăznea să spună ce auzise de la medic şi asistenta sa.

— Au spânzurat-o, ştiu, spuse Ewa.

— Şi măicuţa Maria? vru să ştie Amelia.

— N-a putut suporta umilinţele şi tortura, răspunse Ewa, coborând glasul pentru că gardiană nu-şi lua privirea de la ea.

— Biata de ea… Şi tu?

— Nu ştiu cum de mai sunt încă în viaţă. De fiecare dată când mă loveau, leşinam… mi-au făcut atâtea… Mi-ai văzut piciorul?

Mi l-au fracturat în timpul unui interogatoriu şi nu s-a sudat bine… dar măcar sunt în viaţă. Părinţii mei au vorbit cu nişte cunoscuţi care au relaţii bune cu nemţii, fiind furnizori de carne. Sunt condamnată la moarte, dar i-au cerut clemenţă Führerului însuşi şi sunt în aşteptarea răspunsului de la Berlin, i-a povestit Ewa.

— Cred că eu sunt încă în viaţă mulţumită lui Max, recunoscu Amelia.

— Amantul tău german?

— Da.

— Sper să-mi salvez viaţa, îi mărturisi Ewa.

— Să dea Domnul! răspunse Amelia.

Nu le era uşor să stea împreună, pentru că gardiencele căutau să le despartă, dar chiar şi aşa, găseau prilejuri să vorbească. Gardiencele erau prea ocupate să le maltrateze pe deţinutele politice şi să încerce să menţină ordinea în incinta aceea în care era o asemenea înghesuială, încât femeile de-abia dispuneau de spaţiu să se ridice în picioare şi să meargă câţiva paşi.

— Aici nu se permit conspiraţiile! le spuneau ele, în vreme ce le loveau cu bastoanele de cauciuc, obligându-le să se aşeze departe una de alta.

Într-o dimineaţă, Ewa şi Amelia s-au întâlnit întâmplător în curtea interioară. Era frig, plouase în timpul nopţii şi cerul îşi etala cea mai urâtă culoare a sa. Femeile tremurau, pentru că nu aveau o haină mai groasă cu care să se acopere, dar preferau să îndure frigul decât să renunţe la minutele acelea în aer liber.

Ewa s-a apropiat de Amelia, părea bucuroasă.

— Piotr este aici, îi şopti ea la ureche.

— Unde?

— Aici, la Pawiak.

— De unde ştii?

— De la o femeie pe care tocmai au mutat-o la mine în celulă. O cheamă Justyna. A fost în secţia a VIII-a, au dus-o acolo când au arestat-o. Zice că în unele celule bagă femei împreună cu bărbaţi. Îl cunoaşte pe Piotr, mi-a spus că au fost logodiţi cu ceva vreme în urmă; ea e comunistă, şi Piotr fost, dar, după cum se pare, a părăsit partidul.

— Nu ştiam că Piotr a fost comunist…

— Nici eu, cred că nici măcar Grazyna nu ştia. Femeia aia, Justyna, zicea că Piotr a părăsit partidul din cauza unei confruntări cu unul dintre şefi, dar de atunci a trecut ceva vreme. Piotr i-a cerut s-o caute pe Grazyna sau pe mine şi că, dacă ne întâlneşte, să ne spună că este în viaţă şi că unii prieteni au reuşit să fugă, dar nu i-a spus cine anume. Şi el a fost condamnat la moarte. Se pare că doamna contesă Lublin a reuşit să-l viziteze de vreo două ori şi i-a adus haine groase şi ceva de mâncare.

— Cum îi putem spune că suntem aici? întrebă Amelia.

— Nu putem, nu-mi trece prin minte cum am putea s-o facem…

— Poate că ne vom întâlni în ziua când ne vor spânzura.

— Nu spune aşa ceva, Amelia! Ştiu că este greu să ieşim de aici, dar nu vreau să-mi pierd speranţa, eu… eu sunt credincioasă şi mă rog la Dumnezeu să nu mă părăsească, să nu permită să fiu spânzurată.

— Şi eu mă rog, Ewa, dar nu mai ştiu dacă să cred sau nu în Dumnezeu.

— Ce tot spui! Sigur că trebuie să crezi în Dumnezeu! Avem nevoie de El mai mult decât oricând!

— Noi avem nevoie de El, dar El de noi?

Credinţa Ewei o ajuta să suporte toată suferinţa care se abătea asupra ei în închisoarea Pawiak. Amelia, la rândul ei, credea mai mult în faptul că Max von Schumann va fi în stare s-o scoată de acolo.

Atât pentru Amelia, cât şi pentru Ewa era o consolare să fie aproape una de cealaltă. De-abia ajunseseră să se cunoască pe vremea când intra în mod clandestin în ghetou, deoarece Grazyna nu dădea ocazie să se nască în cadrul grupului relaţii personale. Amelia se gândea că Ewa era o fată extraordinară, plină de bune intenţii şi că, dacă mergea în ghetou, era ca să o urmeze pe verişoara ei Grazyna. N-avusese timp s-o aprecieze pe Ewa pentru ea însăşi şi numai după ce a întâlnit-o la Pawiak a descoperit nobleţea morală a tinerei cofetărese. Astfel că, de fiecare dată când li se permitea, stăteau împreună şi făceau schimb de năzuinţe şi de confidenţe. Amelia nu-şi permitea să-şi facă planuri, dar Ewa visa întruna la ce avea să facă atunci când va ieşi de la Pawiak.

— Trebuie să refacem grupul şi să continuăm activitatea Grazynei. Nu putem să ne dăm bătute. Nu fac altceva decât să mă gândesc la copii, cu siguranţă că duc dorul bomboanelor mele.

Au trecut luni întregi fără ca Amelia să ştie ceva despre Max. Nicio scrisoare. Niciun mesaj. Nimic. De vreo două ori au dus-o iar la infirmerie. De-abia îi dădeau de mâncare. Se îmbolnăvise de anemie, tuşea şi leşina frecvent. La început, tovarăşele ei de celulă le chemau pe gardience să le anunţe că spanioloaica îşi pierduse cunoştinţa, dar au încetat curând s-o mai facă. Înainte de a o duce la infirmerie, gardiencele aveau obiceiul să o lovească cu picioarele şi s-o insulte.

— Ridică-te, putoare! Nu face pe adormita! Îţi mai trag eu câteva ca să te trezeşti! Ce domnişoară delicată!

Când îşi revenea în fire, simţea în gură gustul sângelui. Gardiencelor le plăcea mai ales s-o lovească peste faţă, de parcă n-ar fi putut suporta frumuseţea Ameliei.

În multe nopţi, Amelia se trezea din cauza ţipetelor celorlalte deţinute.

— Ce se întâmplă? a întrebat-o pe una dintre tovarăşele ei de celulă.

— Se pare că au sosit noi ordine de spânzurare pentru unele dintre cele care suntem aici. Cine ştie dacă mâine nu ne vine şi nouă rândul!

Amelia s-a ridicat în capul oaselor şi s-a rezemat de peretele de piatră, şoptind o rugăciune şi cerându-i lui Dumnezeu să nu se deschidă uşa celulei. Auzeau paşii dintr-o parte într-alta pe culoar, ţipetele unor femei târâte spre locul de execuţie, rugăminţile unora dintre tovarăşele ei cerând să fie puse în legătură cu familiile lor, chiar dacă ştiau că nu era cu putinţă. Altele, în schimb, mergeau în tăcere, cu capul sus, încercând să-şi păstreze demnitatea în ultimele lor clipe de viaţă.

În fiecare zi erau executaţi zeci de deţinuţi pe strada Smocza, lângă închisoarea Pawiak. Bărbaţi, femei, chiar şi adolescenţi… pentru nazişti era totuna. Ordinele soseau la închisoare şi erau executate numaidecât; şi acea forfotă de paşi, de ţipete, de hohote deplâns le tulburau atât de mult sufletul, încât doreau să se termine cât mai curând supliciul acela.

Doar spre sfârşitul lunii mai 1942, Karl Kleist i-a spus lui Max von Schumann, care înaintase deja la gradul de Colonel, că toate demersurile făcute pentru eliberarea Ameliei erau pe punctul de a da roade.

— Nu-ţi pot da încă asigurări, dar oamenii lui Oster sunt pe punctul de a obţine eliberarea lui fräulein Garayoa. Poate fi o chestiune de zile.

— Slavă Domnului! Vă voi rămâne veşnic îndatorat ţie, lui Hans Osie amiralului Canaris, exclamă Max.

— Toţi îi suntem datori Germaniei, îi răspunse Kleist.

Aveau să mai treacă încă două luni până când Amelia avea să-şi repete libertatea. Între timp, Max a obţinut o permisie ca să meargă la Berlin. Ludovica născuse un băieţel în urmă cu trei luni.

Max a fost mai emoţionat decât ar fi vrut să recunoască atunci când luat fiul în braţe.

Ludovica continua să zacă la pat, de parcă aducerea pe lume a unui copil ar fi reprezentat o măreaţă faptă vitejească. Se lăsa răsfăţată de familia sa şi de familia soţului ei şi simţea că îi creşte influenţa în cadrul familiei după ce reuşise să ducă mai departe stirpea von Schumann.

— Friedrich al nostru e adorabil, un arian pur, îi spuse Ludovica lui Max.

Baroana era întinsă pe un *chaise longue* aşezat lângă fereastra camerei sale şi observa cu o sclipire de perversitate ce însemna pentru soţul ei acel bebeluş cu piele trandafirie.

— Da, e într-adevăr adorabil, recunoscu Max.

— Mătuşile tale spun că seamănă cu tine şi au dreptate. Mă bucur atât de mult că eşti aici… Îl vom boteza pe fiul nostru aşa cum se cuvine. Vom da o mare petrecere şi îi vom invita pe Hitler, pe Goebbels şi pe toţi bunii noştri prieteni.

— Suntem în război, Ludovica, şi nu trebuie să dăm dovadă de manifestări ostentative inutile. Oamenii suferă, îşi pierd fiii, soţii, fraţii… Îl vom boteza pe Friedrich, dar vom invita numai familia şi pe prietenii noştri cei mai apropiaţi.

— Bine, dar asta nu exclude să-l invităm pe Führer; ştiu că are o mare stimă pentru mine, nu-ţi închipui cum mă tratează când mă vede. I-am putea cere chiar să fie naşul lui Friedrich…

— Niciodată! Nu, nu voi fi de acord cu aşa ceva. Fiul meu nu-l va avea drept naş pe acel… acel… acel dement.

— Max! Cum îndrăzneşti?!

— Gata, Ludovica! Nu vreau să ne certăm. Uită acest gând nesăbuit. Nu mă obliga să te dezaprob. Sora mea cea mare va fi naşa lui Friedrich, iar naşul, dacă eşti de acord, poate fi unul dintre fraţii tăi.

— Dar, Max, nu poţi să-mi interzici să organizez un mare botez pentru Friedrich!

— Fiul nostru va avea botezul pe care îl merită, cu familia lui şi nimeni altcineva.

Ludovica n-a insistat. Ştia că naşterea lui Friedrich era motivul pentru care Max nu o părăsise, dar îl cunoştea prea bine, încât să nu-şi dea seama că, dacă va insista prea mult, soţul ei va sfârşi prin a pleca din nou.

— De acord, dragul meu, vom face cum vrei tu. Şi acum, aşază-te lângă mine, am multe să-ţi povestesc.

Max a profitat de şederea sa la Berlin ca să se întrunească din nou cu grupul de prieteni care alcătuiau rezistenţa faţă de regim. Profesorul Schatzhauser părea mai pesimist decât oricând şi pe Max l-a surprins faptul că l-a întrebat de Amelia.

— Este în închisoarea Pawiak, la Varşovia. A fost arestată de Gestapo.

— Sărăcuţa de ea! auzisem nişte zvonuri…

— Fac tot posibilul s-o scot de acolo.

— Da, am aflat câte ceva. Fii prudent, Max, ai duşmani.

— Ştiu, domnule profesor.

— Jurnalistul acela american, Albert James, a fost la Berlin. Mi-a telefonat şi a venit să mă vadă; în timpul conversaţiei, s-a interesat de Amelia.

— Mă rog, ştiţi că James şi Amelia… în sfârşit, au avut o relaţie frumoasă.

— I-am spus adevărul, că plecase cu tine la Varşovia şi că n-am mai ştiut nimic despre ea, dar că îmi închipuiam că e bine.

Max nu i-a răspuns. Îi deranja faptul că profesorul îl menţionase pe amantul anterior al Ameliei. Nu era vorba că îi reproşa ceva, doar că, deşi îi venea greu să o recunoască, era gelos.

— Spuneţi-mi cum merg lucrurile pe aici, dacă sunt noutăţi în micul nostru grup.

— Suntem foarte puţini, Max, şi nu suntem bine organizaţi, se plânse doctorul.

— Problema noastră, adăugă Manfred Kasten, bătrânul diplomat, este că noi, cei care luptăm împotriva Reichului, nu suntem în stare să ne unim forţele. Comuniştii sunt de o parte, socialiştii, de altă parte, nici creştinii nu ne punem de acord, iar voi, ofiţerii din armată, nu reuşiţi să înţelegeţi că, în realitate, sunt mulţi germani dornici ca voi să faceţi ceva.

— Despre această ultimă părere nu sunt chiar atât de sigur, admise Max. Pe deasupra, nu-i atât de uşor, dacă nici măcar cei care suntem împotrivă nu reuşim să ne punem de acord asupra a ceea ce trebuie într-adevăr să facem.

— Dacă decapitaţi Reichul, totul va fi mai uşor, insistă profesorul Schatzhauser.

— Führerul a cerut ca armata să-i jure loialitate, mulţi ofiţeri se simt legaţi de mâini prin acest jurământ, argumentă Max.

— Şi tu la fel? îl întrebă Manfred Kasten.

— Loialitatea armatei trebuie să fie faţă de Germania, interveni profesorul fără să-i lase timp lui Max să poată răspunde.

— Au fost arestaţi câţiva prieteni, adăugă pastorul Ludwig Schmidt. Gestapoul arestează oamenii şi aceştia dispar pentru totdeauna.

— Şi tu, Max, ce crezi că trebuie să facem? întrebă Helga Kasten.

Max von Schumann n-avea răspuns pentru întrebarea aceea. Le putea spune doar că în sânul armatei erau ofiţeri, asemenea lui, care credeau că trebuie să facă ceva ca să i se opună lui Hitler şi că unii dintre camarazii săi de arme ajunseseră chiar să sugereze că ar fi imposibil să se termine cu cel de-al Treilea Reich înainte de a o isprăvi cu Führerul, dar nu trecuseră mai departe de atât.

Cu patru zile înainte de a se întoarce pe front, Max şi Ludovica l-au botezat pe micuţul Friedrich; la ceremonie a asistat doar familia. Ludovica cedase la dorinţele soţului ei, dar prevăzuse o altă petrecere când Max avea să se întoarcă pe front. Era hotărâtă să convoace la ea acasă prieteni din ierarhia nazistă pentru a sărbători naşterea şi botezul lui Friedrich.

La rândul său, Max avea propriile planuri. Înainte de a se întoarce pe frontul rusesc, era hotărât să treacă prin Varşovia. Karl Kleist, ofiţerul care lucra în preajma Colonelului Oster, îl asigurase că Amelia era pe punctul de a fi eliberată şi el dorea să fie acolo în momentul eliberării sau măcar să încerce să i se permită s-o viziteze la închisoarea Pawiak şi să-i explice planurile pe care le făcuse pentru ea în momentul în care îşi va recăpăta libertatea.

Ceea ce nu ştia el era faptul că Amelia era bolnavă; când tuşea, scuipa sânge şi, în plus, suferea de anemie.

Dar pentru Amelia, cel mai rău lucru care i s-a putut întâmpla n-a fost să lupte împotriva febrei, nici împotriva puricilor care îi chinuiau trupul sau a păduchilor care încă îşi mai găseau loc în puţinul păr ce îi mai rămăsese. Pentru Amelia cel mai rău a fost să supravieţuiască asasinării Ewei.

— Ştii că părinţii mei au venit să mă vadă? îi spuse Ewa într-o dimineaţă pe când erau în curtea interioară a pavilionului Serbia, inspirând aerul curat care ajungea până la închisoare.

— Ai putut să-i vezi? întrebă Amelia.

— Nu, nu mi-au permis să-i văd, dar ştiu că au venit, pentru că mi-a spus o colegă de celulă care face din când în când curăţenie în biroul directorului închisorii Pawiak. Este o femeie cumsecade şi am încredere în ea. Ştii? Cred că părinţii mei aduceau veşti bune, cu siguranţă că sunt pe punctul de a-mi obţine graţierea. Am o presimţire.

Ewa, convinsă de norocul ei, zâmbea plină de iluzii, pe care i le umbrea doar gândul că avea s-o lase pe Amelia între zidurile închisorii Pawiak.

— De îndată ce voi ieşi, îţi promit că îl voi căuta pe Max oriunde ar fi şi voi insista să facă tot posibilul să te scoată. Ai încredere în mine.

— Dacă n-ai fi fost tu, nu ştiu cum aş fi rezistat atât de mult…

— Dar eşti mai puternică decât mine! În plus, ai un fiu pentru care merită să trăieşti. Într-o bună zi, voi merge cu tine în Spania.

— Spania… fiul meu… Ce mult mi-aş dori să pot da timpul înapoi! Eu sunt singura vinovată pentru tot ce mi se întâmplă şi mă gândesc uneori că sunt aici fiindcă trebuie să plătesc pentru tot răul pe care l-am făcut celor care mă iubeau: fiul meu,

părinţii mei, sora mea, soţul meu, unchiul, mătuşa şi verişoarele mele; le-am greşit tuturor…

— Nu te tortura, Amelia, vei ieşi de aici şi vei putea să te întorci în Spania şi să îndrepţi lucrurile.

— Nu le pot reda viaţa părinţilor mei.

— Tu nu eşti vinovată de moartea lor, au fost victimele războiului vostru civil.

— Dar n-am fost cu ei. N-am fost acolo când tatăl meu a fost împuşcat, nici n-am stat la căpătâiul mamei mele bolnave. Acum n-o îngrijesc pe sora mea, şi ea bolnavă. Îmi las întotdeauna responsabilităţile pe seama altora, acum în mâinile unchiului, ale mătuşii şi ale bietei mele verişoare Laura. Iar fiul meu… nu mă pot plânge că am devenit o străină pentru micul meu Javier. L-am părăsit şi nu trece zi în care să nu regret că am făcut-o.

— Vom ieşi de aici, vei vedea, şi asta se va întâmpla foarte curând. Ai încredere în mine. Simt că libertatea e foarte aproape.

În după-amiaza aceea, ca în toate după-amiezile, pe când deţinutele erau în celule, au auzit paşii gardiencelor. Urmau să citească numele condamnatelor care aveau să fie spânzurate în zori.

Amelia avea febră şi aproape că nu era atentă, astfel că i-au trebuit câteva clipe ca să reacţioneze şi să se întrebe dacă a auzit bine.

— O s-o spânzure pe prietena aia a ta. Tocmai i-au rostit numele. Biata de ea! îi şopti la ureche una dintre tovarăşele ei.

Ţipătul Ameliei s-a auzit de-a lungul şi de-a latul acelui culoar umed din care se intra în celule. Dar ţipătul s-a pierdut printre plânsetele şi vaietele celor care urmau să fie spânzurate. Era acelaşi sunet al plânsetelor şi vaietelor pe care le auzeau zilnic, dar în ziua aceea Ameliei i s-a părut insuportabil.

Una dintre gardience a intrat în celulă şi a lovit-o cu un băţ, obligând-o să tacă.

— Nu mai ţipa, străină de căcat ce eşti! Sper să vină cât mai curând ordinul să fii spânzurată, ca să nu ne mai cheltuieşti banii pe mâncare. Nemernico!

Durerea pe care o simţea în suflet era atât de mare, încât de-abia şi-a dat seama că una dintre lovituri îi fracturase încheietura mâinii stângi.

— Vreau s-o văd! Vreau s-o văd! urla Amelia, agăţată de fusta gardiencei care o lovea fără milă.

— Nu, n-o s-o vezi pe căţeaua aia de prietenă a ta care o să primească ce merită, trădătoarea. Este o scârboasă de prietenă a jidanilor, ca şi tine. Scroafelor! Sunteţi nişte scroafe! ţipa gardianca lovind-o întruna.

Se crăpa de ziuă când gardiencele s-au prezentat din nou în faţa celulelor ca să le ia pe condamnate. Unele plângeau şi se rugau de ele, alte rămâneau tăcute, încercând să se concentreze asupra acelor ultime minute de viaţă în care îşi puteau lua rămas-bun doar de la ele însele.

Ajutată de alte două deţinute, Amelia s-a instalat în faţa ferestruicii din uşă prin care se vedea culoarul pe care veneau condamnatele. A văzut-o pe Ewa mergând şontâc-şontâc, cu privirea senină şi pipăind boabele rozariului din pânză pe care şi-l făcuse dintr-o bucată de combinezon. Găsea forţă în rugăciune şi i-a zâmbit Ameliei când a trecut prin faţa uşii ei.

— O să ieşi de aici, o să vezi, roagă-te pentru mine, eu voi avea grijă de tine când voi ajunge în cer.

Gardianca a împins-o pe Ewa cu brutalitate.

— Taci din gură, făţarnico, şi mişcă-te! Prietena ta o să ţi se alăture foarte curând! Şi ea va fi spânzurată!

Amelia a încercat să-i spună ceva Ewei, dar n-a putut. Avea ochii înecaţi în lacrimi şi n-a fost în stare să rostească niciun cuvânt.

După aceea, s-a lăsat copleşită de disperare şi a refuzat să mănânce zeama negricioasă în care pluteau gândaci din belşug, dar care le ţinea în viaţă.

Vreme de mai multe zile s-a zbătut între viaţă şi moarte. Se dăduse bătută, nu mai voia să lupte.

Aşa a găsit-o Max când s-a dus s-o caute la închisoarea Pawiak. Sosise la Varşovia în aceeaşi zi, însoţit de aghiotantul său, de-acum comandantul Hans Henke, şi cu garanţia lui Karl Kleist că toate documentele pentru eliberarea Ameliei fuseseră semnate.

S-a dus numaidecât la Pawiak, unde nimeni n-a părut prea impresionat că un colonel din armată arăta o asemenea

preocupare pentru deţinuta aceea pe care primiseră ordin s-o elibereze.

Directorul închisorii s-a arătat rigid faţă de el şi l-a somat să aştepte în biroul său ca deţinuta să fie adusă de jos, din beciuri.

— O puteţi lua, dar eu, în locul dumneavoastră, aş avea grijă, fata asta e foarte bolnavă cu plămânii şi cine ştie cu ce vă poate molipsi. Eu, în locul dumneavoastră, m-aş ţine departe de ea.

Max a reuşit cu greu să se stăpânească. Simţea un dispreţ instinctiv faţă de omul acela şi dorea din tot sufletul să iasă de acolo cât mai repede şi s-o ia cu el pe Amelia.

Când a văzut-o, nu şi-a putut stăpâni o exclamaţie de durere.

— Doamne Dumnezeule, ce ţi-au făcut?!

Îi venea greu s-o recunoască pe Amelia în femeia aceea cu înfăţişare famelică, de-abia putându-se ţine pe picioare, cu părul atât de scurt, încât i se vedea pielea capului, îmbrăcată în haine mizerabile şi murdare, şi cu privirea pierdută.

Max şi aghiotantul său, Hans Henke, au luat-o împreună pe Amelia şi odată semnate toate documentele, au plecat din închisoarea Pawiak.

Cei doi bărbaţi erau impresionaţi şi aproape că nu îndrăzneau să-i vorbească acelei femei.

— Să mergem la hotel, o voi examina acolo, îi spuse Max aghiotantului său.

— Cred că ar trebui s-o ducem la un spital, eu nu sunt medic ca dumneavoastră, dar văd că domnişoara este foarte bolnavă.

— Da, este într-adevăr, dar prefer s-o duc la hotel şi, după ce o voi examina, voi hotărî ce să fac, nu vreau s-o las din nou pe mâini străine.

Comandantul Henke n-a insistat. Cunoştea încăpăţânarea superiorului său, îl văzuse suferind în anul acela şi făcând imposibilul ca să obţină eliberarea tinerei spanioloaice. Henke se întreba dacă femeia aceea îşi va mai recăpăta vreodată măcar o parte din frumuseţea ei delicată în prezenţa căreia nu era cu putinţă să rămâi indiferent.

Când au ajuns la hotel, s-a produs un oarecare şoc la vederea a doi şefi din Wehrmacht intrând şi purtând pe braţe o femeie care părea o cerşetoare ciomăgită. Directorul hotelului, care în momentul acela stătea de vorbă cu un grup de ofiţeri, s-a apropiat de ei.

— Domnule Colonel von Schumann… femeia asta… în sfârşit… nu ştiu cum să vă spun, dar nu mi se pare potrivit s-o aduceţi în acest hotel. Dacă doriţi, pot să vă spun unde s-o duceţi.

— Domnişoara Garayoa va fi cazată în camera mea, răspunse Max.

Directorul a şovăit în faţa privirii mânioase a acelui militar aristocrat care o purta în braţe pe femeia aceea cu aspect mai curând de cerşetoare.

— Desigur, desigur…

— Trimiteţi-mi o cameristă în odaie, îi porunci Max.

Când au ajuns în cameră, i-a cerut aghiotantului său să pregătească baia.

— Mai întâi o să-i fac o baie şi o s-o deparazitez, apoi o voi examina. Mi se pare că s-ar putea să aibă o mână ruptă, va fi nevoie să vă duceţi până la spital şi să-mi aduceţi tot ce este necesar ca să i-o bandajez. Dar înainte, v-aş fi recunoscător dacă aţi merge la cel mai apropiat magazin să-i cumpăraţi Ameliei ceva de îmbrăcat.

Camerista s-a prezentat numaidecât şi nu şi-a putut stăpâni o expresie de repulsie când Max i-a cerut să-l ajute să-i facă baie Ameliei.

— Vă voi plăti leafa pe o lună.

— Desigur, domnule, acceptă femeia învingându-şi scrupulele.

Amelia ţinea ochii închişi. De-abia mai avea putere să vorbească, să se mişte. I se părea că aude glasul lui Max, dar îşi spunea în sinea ei că era un vis, unul dintre acele vise în care o vizitau oamenii pe care îi iubea: fiul său Javier, părinţii ei, verişoara sa Laura, sora ei Antonietta… Da, trebuie să fi fost un vis. Nu părea să-şi dea seama că o băgau în apă, nici că o frecau cu putere pe capul care o durea atât de tare, nici măcar nu a simţit când Max a scos-o din cadă ajutat de cameristă şi a înfăşurată-o într-un prosop. Apoi au îmbrăcat-o cu o pijama de-a lui, în care Amelia părea că se pierde.

— Mulţumesc pentru ajutor, îi spuse Max cameristei.

— La dispoziţia dumneavoastră, domnule, răspunse ea, grăbindu-se să ia banii pe care i-i dădea militarul.

Max a auscultat-o, i-a pus termometrul şi i-a examinat tot corpul, constatând urmele torturilor îndurate. Cu greu reuşea

să-şi stăpânească lacrimile şi mânia văzând starea în care se afla femeia pe care o iubea atât de mult.

— Are tuberculoză, şopti el ca pentru sine.

Când Hans Henke s-a întors cu câteva pungi, a găsit-o pe Amelia dormind. Max a silit-o să bea o cană cu lapte şi i-a dat un calmant.

— Am cumpărat mai multe lucruri, sper să-i fie de folos, este pentru prima dată când cumpăr îmbrăcăminte pentru o femeie. Adevărul e că n-am însoţit-o niciodată la cumpărături pe soţia mea.

— Mulţumesc, comandante, vă sunt recunoscător.

— Haideţi, domnule colonel, n-aveţi de ce să-mi mulţumiţi! Ştiţi cât de mult vă apreciez şi că împărtăşesc cu dumneavoastră aceeaşi îngrijorare pentru Germania. Cât despre domnişoara Garayoa, întotdeauna mi-a fost simpatică şi mă doare să văd ce i-au făcut.

— Are tuberculoză.

— Atunci, ar trebui s-o duceţi la un spital unde să fie îngrijită.

— Nu, nu vreau s-o las singură într-un spital, fără prieteni, fără nimeni care să aibă grijă de ea. Cine ştie ce i s-ar putea întâmpla.

— Dar trebuie să ne întoarcem în Rusia…

— Da, dar cred că voi putea obţine câteva zile în plus de permisie. Vă veţi întoarce pe front, eu vă voi urma de îndată ce va fi cu putinţă.

— Şi dacă nu vi se va permite?

— Atunci îmi va trece mie ceva prin minte. Acum vă rog să mergeţi la noi la spital şi să-mi aduceţi tot ce scrie pe această listă. Am nevoie de ele ca s-o tratez.

Ameliei i-au luat două zile ca să se trezească din letargia în care era cufundată şi, când şi-a revenit, a fost uimită să constate că Max era într-adevăr acolo.

— Cum te simţi? o întrebă el strângându-i mâna.

— Atunci… e adevărat… tu eşti…

— Şi cine credeai că este? spuse el râzând.

— Credeam că visez.

Cu toate că Max insista să se odihnească, ea nu l-a luat în seamă pentru că simţea nevoia să vorbească, să recupereze parte din ceea ce fusese viaţa ei. Au vorbit ore întregi.

— Nu m-ai întrebat dacă sunt vinovată, îi spuse ea.

— Vinovată? De ce ai fi vinovată?
— M-au arestat, m-au acuzat că am conspirat împotriva Reichului, că i-am ajutat pe evrei…
— Sper ca toate astea să fie adevărate, răspunse el râzând.
— Nu ţi-am spus, ca să nu te implic, dar Grazyna… mă rog… ea îi ajuta pe evrei, mergeam în ghetou să ducem mâncare şi alte lucruri.
— Nu-ţi reproşez nimic, Amelia, orice ai fi făcut e bun făcut.
— Dar… eu simt nevoia să-ţi spun.
— Îmi vei spune tot când vei fi mai bine, acum trebuie să te odihneşti.
— Vreau să vorbesc, simt nevoia să vorbesc, nu ştii cât de dor mi-a fost de tine. Am crezut că nu te voi mai vedea niciodată, nici pe tine, nici… nici pe fiul meu, nici pe cei din familia mea. Închisoarea Pawiak este un infern, Max, un infern.
Peste trei zile, Max i-a spus Ameliei că obţinuse un salvconduct ca să ajungă până la Lisabona şi de acolo ar putea merge în Spania.
— Eşti încă bolnavă, dar trebuie să riscăm. Eu trebuie să mă întorc pe front, nu mi se permite să rămân mai mult timp la Varşovia şi aici nu eşti în siguranţă. Crezi că te vei putea descurca singură? Îţi voi da medicamentele pe care trebuie să le iei.
— Ne despărţim din nou, se lamentă ea.
— Spre marele meu regret. Dar, în afară de medic, sunt soldat şi trebuie să îndeplinesc ordinele. Prietenii mei au reuşit să facă în aşa fel încât să mai pot rămâne câteva zile la Varşovia, dar deja ei nu mă mai pot acoperi.
— Ştiu şi nu trebuie să mă plâng. Ai făcut atât de mult pentru mine! Da, voi merge în Spania, n-aş vrea să mă duc nicăieri în altă parte. Poate că mi se va permite să-l văd pe fiul meu. Sunt atâtea luni de când nu ştiu nimic despre familia mea, probabil că ei cred că am murit.
— Nu spune asta! Sigur că îl vei vedea pe fiul tău şi… trebuie să-ţi spun ceva ce ştiu că te va durea.
Amelia l-a privit speriată pe Max. Se temea de ce i-ar putea spune.
— Am un fiu. Ludovica mi-a dăruit un băiat.
— Ştiu, Max, soţia ta mi-a spus că este însărcinată. Nu ştiam că tu şi Ludovica… de fapt, credeam că…

— Nu te-am înşelat. Între mine şi Ludovica se terminase totul de multă vreme. Tu nu erai, Amelia, şi nu ştiam ce avea să se întâmple între noi. De fapt, în momentul acela tu erai cu Albert James sau aşa credeam eu. Ea mi-a cerut să mai dăm o şansă căsniciei noastre şi… n-am refuzat. Acum am un fiu, îl cheamă Friedrich, şi îl iubesc, Amelia, îl iubesc la fel cum şi tu îl iubeşti pe fiul tău. Nu pot să nu-l iubesc. Este parte din mine, tot ce e mai bun din mine.

S-a lăsat o tăcere încordată şi Amelia a simţit că i se umplu ochii de lacrimi. N-avea niciun drept să-i reproşeze ceva, dar se simţea rănită.

— Nu pot să-ţi cer iertare pentru Friedrich, îi spuse baronul.

— Mă doare, Max, sigur că mă doare, dar n-am dreptul să-ţi fac niciun reproş. Nu m-ai înşelat niciodată, am ştiut întotdeauna că Ludovica era acolo şi că simţul datoriei faţă de familia ta te împiedică să te desparţi de ea. Ştiam, de asemenea, chiar dacă nu mi-ai spus-o niciodată, că îţi doreai să ai un fiu care să-ţi ducă mai departe stirpea şi ştiu că eu nu ţi-l puteam da pentru că, la urma urmelor, sunt măritată în continuare. Dar mă doare, Max. Mă doare foarte tare.

El a îmbrăţişat-o şi a simţit cum tremură, înăbuşindu-şi un hohot de plâns. A simţit-o foarte fragilă din cauza extremei sale slăbiciuni, dar n-a vrut s-o înşele spunându-i că i-ar fi plăcut ca Friedrich să nu existe, pentru că nu era adevărat. Se simţea mândru de băiatul acela micuţ pe care dorea să-l ţină în braţe.

O iubea pe Amelia, dar şi pe Friedrich şi nu voia să renunţe la niciunul din ei.

Nu le-a fost uşor să se despartă din nou. Max a însoţit-o pe Amelia la aeroport. Ea de-abia reuşea să se ţină pe picioare. Era foarte slăbită. Şi-au luat rămas-bun, neştiind când se vor mai revedea, dar promiţându-şi că nu vor permite să-i despartă cineva.

— Dacă nu vei putea să iei direct legătura cu mine, încearcă să o faci cu aghiotantul meu, comandantul Henke.

— Amândoi aţi fost avansaţi în grad, tu eşti acum colonel, iar el, comandant…

— Aşa este la război, Amelia. Dar ţine seama de ce îţi spun: dacă nu reuşeşti să iei legătura nici cu bunul comandant Henke, vei putea apela oricând la profesorul Schatzhauser, lui îi va fi uşor să afle unde sunt.

Ameliei i-a fost greu să-şi reţină lacrimile pe când se îndrepta spre avion şi s-a întors de mai multe ori, făcându-i semn cu mâna, în vreme ce Max o privea stăpânindu-şi emoţia.

După mai multe ore de zbor şi o lungă escală în Berlin, Amelia privea pe hubloul avionului, încercând să zărească profilul Lisabonei. Era nerăbdătoare să calce pe pământ portughez, pentru că însemna preludiul întoarcerii ei acasă. Nu avea de gând să rămână mai mult decât timpul strict necesar. Mai întâi, va merge la hotelul Oriente. Acela era locul de contact unde Serviciul Secret britanic o îndrumase cu ocaziile anterioare. La Londra probabil că se întrebau ce i se întâmplase după atâtea luni de tăcere. Era posibil s-o fi considerat moartă.

Hotelul Oriente părea că lâncezeşte. Proprietarul lui, britanicul John Brown, a recunoscut-o de cum a văzut-o.

— Ia te uită, domnişoară Garayoa! Nu mă aşteptam să vă mai văd pe aici… Nu arătaţi prea bine! Vă dau camera dintotdeauna, ce părere aveţi?

Fără să-i lase timp să răspundă, a chemat-o numaidecât pe soţia sa portugheză, doña Mencia.

— Mencia, Mencia! Unde te-ai ascuns? Avem un oaspete.

— N-am de gând să stau, domnule Brown, vreau doar să ştiu dacă pot să iau legătura cu vreunul dintre prietenii dumneavoastră…

— Aşadar, sunteţi interesată să vorbiţi cu oricare dintre compatrioţii mei.

— Puteţi să aranjaţi o întâlnire?

— Bineînţeles; între timp, urcaţi în cameră şi odihniţi-vă, scuzaţi-mă că insist, dar arătaţi foarte rău şi păreţi foarte slăbită. Mencia vă va aduce ceva de mâncare.

— Vreau să merg în Spania cât mai repede, cu primul tren care pleacă.

— Atunci va trebui să aşteptaţi până mâine-dimineaţă. Nu vă faceţi griji, mă voi ocupa să vă fac rost de bilet.

Mencia a bătut uşor în uşa camerei.

— Dar ce schimbată sunteţi! exclamă Mencia recunoscând-o pe Amelia.

— Mă bucur să vă văd, răspunse Amelia, trecând cu vederea comentariul.

— Soţul meu mi-a spus că păreţi o fantomă şi are dreptate. Sunteţi numai piele şi os! De unde veniţi? Aveţi într-adevăr o înfăţişare groaznică.

— Sunt vremuri grele.

— Da, sunt, într-adevăr, şi eu mă tem că într-una din zilele astea va veni cineva după soţul meu, sunt o mulţime de ochi şi de urechi atente la ce se întâmplă, iar el, fiind englez… sigur că eu sunt portugheză şi asta îl salvează sau măcar asta vreau să cred. De ce aveţi nevoie? Cred că o să vă aduc ceva de mâncare. Puţin cod? Da, o să vă facă bine ca să căpătaţi putere.

— Nu, Mencia, nu-mi este foame.

— Dacă vă răzgândiţi, chemaţi-mă. Soţul meu mi-a spus să vă atrag atenţia să nu ieşiţi din cameră şi să vă odihniţi, peste puţin timp va veni cineva să vă vadă. Îmi închipui cine… dar e mai bine să tac.

Amelia s-a trântit în pat şi a adormit numaidecât. Peste puţin timp s-a trezit speriată de nişte bătăi în uşă. Când a deschis-o, l-a văzut pe John Brown însoţit de un bărbat cu o expresie severă care o privea cu aroganţă.

— Domnişoară Garayoa, vi-l prezint pe acest bun prieten. Vă las să staţi de vorbă. Dacă aveţi nevoie de ceva, o voi trimite pe Mencia.

— De unde aţi apărut? o întrebă bărbatul, fără nicio introducere.

— De la Pawiak.

— Pawiak?

— Este o închisoare, la Varşovia. Am fost arestată.

— Şi de ce v-au lăsat să ieşiţi?

— Este o poveste lungă. Cred că cel mai practic ar fi să vă spun ce s-a întâmplat, iar dumneavoastră să transmiteţi la Londra. Mâine plec acasă, mă întorc la Madrid.

Vreme de o oră, Amelia i-a povestit amănunţit acelui bărbat cele întâmplate: din ziua arestării ei până la data eliberării, inclusiv participarea lui Max von Schumann. Agentul o asculta, fără să îşi ia ochii de la ea, cercetându-i chipul cu ostentaţie.

Când Amelia şi-a încheiat relatarea, au rămas câteva clipe în tăcere. El a fost cel care a vorbit.

— Ar trebui să rămâneţi aici până veţi primi noi ordine de la Londra.

— Nu, nu voi rămâne. Vreau să merg acasă, simt nevoia să fiu cu ai mei. N-am putere să continui, cel puţin deocamdată.

— Vreţi să spuneţi că părăsiţi serviciul?

— Vă spun că tocmai m-am întors din infern şi am nevoie de un răgaz.

— Suntem în război, nu-i timp pentru odihnă.

— Dacă nu-mi daţi o alternativă, atunci spuneţi-i lordului James că renunţ să mai lucrez.

Bărbatul s-a ridicat în picioare. Nu părea surprins de nimic din toate câte îi povestise Amelia sau, dacă era, n-a arătat-o. Pe ea a uimit-o faptul că nu-i spusese nici măcar o singură frază de compătimire pentru cele îndurate. Amelia nu ştia că bărbatul acela îşi pierduse soţia şi pe cei trei copii într-un bombardament al Luftwaffe asupra Londrei şi că nu-i mai rămăseseră lacrimi şi nici milă pentru ceilalţi.»

— Bine, asta-i tot, Guillermo, spuse maiorul Hurley pe un ton sentenţios.

Am tresărit în fotoliu. Ultimele sale cuvinte m-au luat prin surprindere. Nu ştiam cât timp trecuse de când începuse maiorul să-mi relateze acel episod din viaţa străbunicii mele. M-am uitat la ceas şi, spre uimirea mea, era deja miezul nopţii.

Lady Victoria zâmbea încântată văzându-mi uimirea. Şi ea presărase naraţiunea maiorului Hurley cu câteva intervenţii. Soţul ei, lordul Richard, moţăia cu un pahar de vin roşu de Porto alături. Mă cufundasem atât de mult în povestea aceea, încât reuşisem să uit unde şi cu cine eram.

Cu relatarea sa minuţioasă, maiorul Hurley reuşise să mă transporte la Varşovia. Mi s-a părut că am văzut-o pe Amelia Garayoa mergând prin oraş şi aproape că am împărtăşit cu ea suferinţa lunilor petrecute în închisoarea Pawiak.

— Nu mă aşteptam la aşa ceva, am spus eu ca să zic ceva.

— La ce anume nu vă aşteptaţi? întrebă curioasă lady Victoria.

— Nu ştiu… la atâta suferinţă.

— Vedeţi bine că viaţa străbunicii dumneavoastră n-a fost uşoară, răspunse lady Victoria.

— Cred că nici ea nu se astâmpăra.

Şi de îndată ce am spus această frază, mi-a părut rău. Cine eram eu s-o judec pe Amelia?

— E foarte târziu şi am abuzat prea mult de ospitalitatea amfitrionilor noştri, spuse maiorul Hurley ridicându-se, ca să dea de înţeles că reuniunea se încheiase.

— Desigur… desigur, am răspuns eu.

— Mâine trebuie să vă treziţi cu noaptea în cap, greşesc cumva, dragă prietene? întrebă lordul Richard.

— Obligaţia mea este să fiu mâine la ora şapte fix la Arhiva Militară, comentă maiorul Hurley.

În vreme ce lady Victoria şi lordul Richard ne conduceau la uşă, mi-a, dat seama că maiorul nu făcuse niciun comentariu cu privire la următorii paşi ai Ameliei.

— Ştiu că îndrăznesc să abuzez de amabilitatea dumneavoastră, dar ce-a făcut Amelia după aceea? A plecat la Madrid? A continuat să lucreze pentru britanici?

— Doar n-aveţi pretenţia să vorbim acum despre asta… se plânse maiorul Hurley.

— Oh, dragă prietene, va trebui să-l ajutaţi în continuare pe Guillermo. Mă tem că mai sunt încă multe de povestit, interveni lady Victoria, adresându-se maiorului.

Maiorul William Hurley căzu de acord să ne revedem peste câteva zile. N-am îndrăznit să insist, de teamă să nu-l supăr.

— Am mult de lucru, nu-mi pot dedica tot timpul să caut în arhive date despre străbunica dumitale. De fapt, cred că a petrecut o lungă perioadă în Spania… adăugă el în chip de rămas-bun.

6

M-am hotărât să mă întorc în Spania a doua zi. Dacă Amelia se întorsese la Madrid în luna iulie 1942, răspunsurile ar fi trebuit să le găsesc fie la Edurne, fie la profesorul Soler. O puteam ruga şi pe doña Laura să mă îndrume.

Mama mi-a închis telefonul în nas când am sunat-o, la sosirea mea pe aeroportul Barajas.

— Eşti o calamitate, Guillermo, şi am hotărât să nu mai am de-a face cu tine, pentru că eşti insuportabil; când te hotărăşti să nu mai faci pe idiotul, sună-mă.

Ştiam că supărarea îi va trece la al treilea apel.

Apartamentul meu avea pe mobile praf de mai multe degete şi mirosea a aer închis.

În cutia poştală, am găsit mai multe scrisori de la bancă, amintindu-mi că am o ipotecă de plătit. Totalitatea veniturilor mele le investeam practic în călătorii, motiv pentru care era evident că trebuia să mă pun bine cât mai curând cu mama ori, dacă nu, mă vedeam deja apelând la Ruth ca, în caz de evacuare, să-mi dea găzduire la ea acasă.

A doua zi după sosirea mea, i-am telefonat doñei Laura şi i-am cerut permisiunea să mă duc s-o văd pe Edurne.

— Oboseşte foarte tare când stă de vorbă cu dumneata. E necesar?

— Da, doña Laura, este necesar. Bine, voi vorbi mai întâi cu profesorul Soler şi, dacă pot evita să stau de vorbă cu Edurne, n-o voi deranja.

— Cum merge investigaţia? mă întrebă ea curioasă.

— Foarte bine, dar trebuie să vă spun că viaţa verişoarei dumneavoastră este o cutie cu surprize. Dacă vreţi să vă spun ce am mai aflat…

— Ţi-am mai spus că ceea ce dorim noi este să faci o investigaţie exhaustivă şi, când vei şti totul, s-o scrii şi să ne-o aduci, până atunci nefiind nevoie să-mi povesteşti nimic. Dar grăbeşte-te, suntem deja foarte în vârstă şi nu dispunem de mult timp.

— Vă asigur că încerc să cercetez cât mai iute cu putinţă, dar lucrurile se complică…

— Bine, Guillermo, sună-mă dacă până la urmă trebuie să vorbeşti cu Edurne. Ah! Şi dacă tot vorbesc cu dumneata, mai ai nevoie de bani?

Am şovăit câteva clipe. Nu îndrăzneam să-i spun că da. Mi s-a părut aud un râs uşor prin telefon.

— Bineînţeles că dumneata nu trăieşti cu aer şi atâta du-te-vino costă bani. Poate că n-am calculat bine ultimul transfer. Chiar azi îi voi spune nepoatei mele Amelia să-ţi trimită bani.

— Ce mai face nepoata dumneavoastră? Dar doña Melita?

— Bine, bine, suntem bine toate. Bun, să nu mai pierdem timpul şi pune-te pe treabă. Ţine minte că avem deja mulţi ani în spate…

Profesorul Soler m-a rugat să merg să-l vizitez la Barcelona.

— Scriu acum o carte şi n-am prea mult timp, dar vino şi o să văd ce pot să-ţi spun. Cred că îmi amintesc destul de bine ziua în care Amelia s-a prezentat pe neaşteptate, în vara aceea din 1942.

Şi iată-mă din nou la aeroport, dispus să-mi petrec ziua cu profesorul şi cu intenţia fermă de a mă prezenta acasă la mama în aceeaşi seară, când mă voi întoarce de la Barcelona. O cunoşteam foarte bine şi, oricât de supărată ar fi fost, ştiam că nu-mi va închide uşa în nas.

Charlotte, soţia profesorului Soler, de îndată ce m-a văzut, mi-a spus să nu-l ţin prea mult de vorbă.

— Trebuie să termine o carte foarte importantă şi editorul lui este nervos pentru că a întârziat cu predarea.

— Vă promit că nu-i voi răpi mult timp, dar adevărul e că fără ajutorul soţului dumneavoastră nu pot face un pas înainte.

L-am găsit pe profesor răcit şi cu o înfăţişare obosită, dar binedispus.

— Doña Laura mi-a telefonat aseară rugându-mă să te îndrum în continuare. E îngrijorată că va trebui s-o deranjezi pe Edurne, biata de ea are o sănătate foarte şubredă.

— Fără dumneavoastră, investigaţia privitoare la străbunica mea ar fi imposibilă. Sigur că maiorul William Hurley, arhivarul Armatei, este o mină de informaţii. Dacă aţi şti tot ce mi-a povestit… Şi încă mai sunt multe: peste câteva zile, trebuie să mă întorc la Londra, nu vă închipuiţi câte a mai făcut străbunica mea…

— Nu vreau să ştiu nimic, ţi-am mai spus şi cu alte ocazii. Ceea ce a făcut sau n-a făcut Amelia Garayoa nu-mi revine mie să ştiu.

— Sunteţi istoric şi pentru mine este şocant că n-aveţi curiozitatea să aflaţi ce a făcut Amelia.

— Ce încăpăţânat eşti, Guillermo! Ţi-am spus de nu ştiu câte ori că, şi dacă aş avea curiozitatea, tot n-aş lăsa-o să se manifeste. N-am niciun drept să mă amestec în viaţa unei femei şi a unei familii căreia îi datorez atât de mult. Dacă ele ar fi vrut ca eu să fiu cel care să cerceteze, mi-ar fi cerut-o, dar n-au făcut-o, te-au însărcinat pe dumneata, care eşti strănepotul Ameliei.

N-am mai insistat. Mă irita fermitatea şi onestitatea profesorului. Eu, în locul lui, nu m-aş fi resemnat să nu ştiu.

— Îmi puteţi povesti ce s-a întâmplat când Amelia a sosit în vara aceea a lui ’42?

— Dă drumul la magnetofon.

«Când a văzut-o venind târând un geamantan, portarul casei n-a recunoscut-o.

— Unde mergeţi? o întrebă el.

— Acasă la don Armando Garayoa, nu mă recunoşti? Sunt Amelia.

— Domnişoara Amelia! Dar ce schimbată sunteţi! Păreţi bolnavă! Îmi pare rău, domnişoară, dar nu v-am recunoscut. Daţi-mi, daţi-mi valiza, o s-o urc eu.

Flancată de portar, a apăsat pe soneria de la apartamentul unchiului şi al mătuşii sale. Edurne a fost cea care a deschis uşa. Ea a recunoscut-o numaidecât.

— Domnişoara Amelia! strigă ea îmbrăţişând-o cu putere.

Înconjurată de braţele lui Edurne, Amelia s-a simţit acasă şi a izbucnit în lacrimi.

Edurne n-a vrut ca portarul să vadă mai mult decât se cuvenea şi, după ce i-a mulţumit, a închis uşa. Doña Elena şi Antonietta au apărut în vestibul, alarmate de exclamaţiile lui Edurne. Cele două surori s-au îmbrăţişat plângând. Amelia era şi mai slabă decât Antonietta, părea atât de fragilă, încât se putea sparge. Sau cel puţin aşa ni s-a părut mie şi lui Jesús când am văzut-o.

După ce a îmbrăţişat-o pe Antonietta, Amelia a făcut acelaşi lucru e verişoara sa Laura şi după aceea cu vărul său Jesús; ne-a îmbrăţişat şi pe mine, şi pe mătuşa ei, doña Elena.

— Şi unchiul? Unde este unchiul? întrebă ea nerăbdătoare.

— Tata ajunge mai târziu de la serviciu, răspunse Jesús, dar nu va întârzia.

Doña Elena se lamenta de starea Ameliei.

— Dar, fata mea, unde ai fost?! Eram atât de îngrijoraţi pentru tine... Eşti bolnavă, nu-i aşa? Da, nu nega, eşti atât de slabă, arăţi atât de rău cu cearcănele astea...

— Hai, mamă, las-o! îi ceru Laura. O copleşeşti. Verişoara Amelia este obosită, de îndată ce se va odihni, va fi cea dintotdeauna.

Dar Laura ştia că Amelia nu mai era cea dintotdeauna şi că nu-şi va recăpăta înfăţişarea doar odihnindu-se.

— Povesteşte-ne, spune-ne unde ai fost... Nu ştiam nimic despre tine şi eram îngrijorate. Laura l-a sunat pe Albert James şi el i-a spus că eşti într-o călătorie, zise Antonietta.

— Ai vorbit cu Albert? o întrebă Amelia pe verişoara ei Laura cu un uşor tremur în glas.

— Da, acum câteva luni. N-a fost simplu... E greu să obţii o convorbire cu Burgos ca să vorbeşti cu Melita, imaginează-ţi cum e să suni la Londra... Albert a fost foarte amabil, dar n-a vrut să precizeze unde călătoreai şi nici de ce, însă a insistat să mă liniştească, asigurându-mă că eşti bine. Mi-a povestit că aţi fost împreună la New York... spuse Laura.

— Aşa este, răspunse Amelia.

— Albert nu mai e iubitul tău? întrebă doña Elena direct, fără s-o ia pe ocolite.

— Nu, nu mai e, şopti Amelia.

— Păcat, pentru că era un om cumsecade, replică mătuşa ei.

— Te rog, mamă, nu te amesteca în treburile Ameliei! îi reproşă Laura.

— Nu-ţi face griji, nu mă deranjează. Ştiu că mătuşa îşi face inimă rea pentru mine, spuse Amelia.

În restul după-amiezii, Amelia s-a arătat avidă de noutăţi, ne cerea amănunte despre tot ce se întâmplase de la ultima ei vizită şi nu înceta să laude cât de bine o găsea pe Antonietta şi cât de mult crescuserăm eu şi Jesús.

— Tot nu ştim nimic despre Lola, nici despre tatăl lui. Biata lui bunică a murit, povesti doña Elena.

— Îmi pare rău, Pablo, îmi pare rău că a murit bunica ta, îmi spuse Amelia.

— Dar nu-i singur, Pablo face parte din familia noastră, n-am putea sta fără el; şi, în plus, el şi Jesús sunt nedespărţiţi, mai mult decât fraţii, afirmă Laura.

— Voi, femeile din casa asta, sunteţi foarte autoritare, bine cel puţin că există Pablo, spuse Jesús râzând.

Privirea Ameliei s-a întunecat atunci când, întrebând de fiul ei, Laura i-a spus că Águeda continua să le permită să-l vadă pe micuţul Javier.

— Din când în când, Edurne merge să facă de pază aproape de poarta casei lui Santiago şi aşteaptă s-o vadă pe Águeda ieşind cu copiii şi o întreabă când putem să ne apropiem să-l vedem pe Javier. Fiul tău este drăgălaş şi seamănă mult cu tine, are acelaşi păr blond şi e la fel de slăbuţ.

— E fericit? întrebă Amelia.

— Sigur că da! Pentru asta să nu-ţi faci griji. Soţul tău… mă rog, Santiago îl iubeşte la nebunie pe băiat, iar Águeda se poartă foarte frumos cu el. Băiatul o iubeşte… ştiu că te doare, dar e mai bine că o iubeşte, pentru că asta înseamnă că e bună cu el.

Laura încerca să-i domolească emoţiile Ameliei.

— Vreau să-l văd, dacă s-ar putea chiar azi…

— Nu, nu, azi nu, trebuie să te odihneşti. Mâine, Edurne va merge s-o întrebe pe Águeda, ea ne va spune dacă îl poţi vedea şi când anume, iar noi te vom însoţi, răspunse Laura, temându-se ca verişoara ei să nu se hotărască să încerce chiar în momentul acela.

— Nu suport ca femeia aia să decidă când pot să-mi văd fiul! explodă Amelia.

— Fata mea, trebuie să te resemnezi cu lucrul ăsta. Santiago nu vrea să ştie nimic despre noi, îţi spun că unchiul tău a încercat de mai multe ori. A ajuns chiar să vorbească cu don Manuel, tatăl lui Santiago. Dar acesta s-a arătat de neclintit; nu numai că respecta hotărârea fiului său, dar, în plus, i se părea foarte bună. Nu te vor ierta niciodată, Amelia, spuse doña Elena, fără să ţină seama de supărarea pe care cuvintele ei i-o produceau nepoatei sale.

— Toată viaţa voi plăti greşeala săvârşită şi, ştii, mătuşă, mă gândesc uneori că n-am primit încă destulă pedeapsă, că trebuie să sufăr şi mai mult, că merit tot ce mi se întâmplă rău. Cât de nebună am fost ca să-mi abandonez copilul!

— Amelia, nu te mai chinui, o să vezi cum într-o bună zi se va aranja totul, interveni Antonietta, fără să-şi poată stăpâni plânsul.

Când a ajuns don Armando era târziu. Omul acela cumsecade făcea ore suplimentare la birou ca să-şi poată întreţine toată familia.

Amelia nu i-a spus, dar expresia ei denota faptul că îl găsea îmbătrânit pe unchiul ei. Şi don Armando a fost îngrijorat văzând starea fizică lamentabilă a nepoatei sale. A îmbrăţişat-o vreme îndelungată, înăbuşindu-şi lacrimile.

— Trebuie să-mi promiţi că nu vei mai sta atâta vreme fără să ne dai veşti despre tine, eram foarte îngrijoraţi. Nu ne mai face aşa ceva, fiica mea, gândeşte-te cât de mult am suferit pentru tine. Sora ta Antonietta face crize de angoasă, nu ţi s-a spus? Iar medicul susţine că se datorează faptului că este foarte îngrijorată din cauza ta. Bineînţeles că mâine vom merge să te vadă don Eusebio, mă îngrijorează cum arăţi, fata mea.

Amelia s-a integrat în rutina familiei. Doña Elena era cea care făcea şi desfăcea totul în familie şi îi dădeam cu toţii ascultare, inclusiv don Armando. Femeia aceea bună la suflet devenise o a doua mamă atât pentru Antonietta, cât şi pentru mine.

A devenit tot o rutină faptul că Amelia, însoţită de Edurne, dădea târcoale în apropierea casei care fusese căminul ei de femeie măritată şi unde continua să trăiască soţul ei, Santiago, în concubinaj cu Águeda. Doña Elena repeta întruna că ştia de la prietenele ei că Santiago făcea distincţie între cei doi copii ai săi, că nu îngăduia nimănui să uite că Javier era cel legitim, în vreme ce fetiţa, căreia îi pusese numele Paloma, era fiica amantei sale.

Atitudinea Águedei faţă de Amelia era ciudată. Cu toate că îi luase locul în pat, femeia o socotea în continuare stăpâna „sa" şi asta, cu toate că ştia că Santiago nici nu voia să audă vorbindu-se despre Amelia. Dar, în mod instinctiv, Águeda adopta o atitudine respectuoasă, de îndată ce o întâlnea din întâmplare. Devenea nervoasă; se temea de ce ar fi putut face Santiago dacă ar fi aflat că îi permite să-l vadă pe Javier.

Prin Edurne, au stabilit de comun acord ca Amelia să nu se apropie de băiat, întrucât Javier avea deja vârsta potrivită ca să-

i povestească tatălui său amănuntele plimbărilor pe care le făcea cu Águeda şi cu surioara lui, Paloma.

Pentru Amelia era sfâşietor să-şi vadă copilul de departe, să-l urmărească plimbându-se prin parcul Retiro, să-l vadă jucându-se cu alţi copii şi râzând fericit, spunându-i Águedei „mamă”. De-a lungul întregii veri, a devenit umbra lui Javier, fără ca băiatul să-şi dea seama de ceva. În fiecare seară, la apusul soarelui, Águeda obişnuia să vină în parcul Retiro să-i plimbe pe copii. Acolo se oprea să stea de vorbă cu alte femei, aproape toate servitoare; niciodată n-a îndrăznit să frecventeze alte mame care îşi duceau şi ele copiii la plimbare.

Amelia se aşeza pe o bancă în apropiere şi îl vedea pe Javier jucându-se; suferea când băiatul cădea şi îşi făcea vreo zgârietură la genunchi, dar îl privea fermecată, exprimându-şi în acest mod clandestin dragostea maternă.

Don Armando nu-i permitea Antoniettei să muncească. Nu voia să audă vorbindu-se despre aşa ceva nici în ceea ce mă privea. Oricât de mult mă ofeream să-mi caut ceva de lucru ca să-l ajut, voia ca eu să învăţ, la fel ca fiul său, Jesús. Cât despre Laura, continua să ţină ore la colegiu şi, în plus, cosea. Călugăriţele îi găsiseră cea de-a doua slujbă. Multe familii aveau nevoie de o croitoreasă care să întoarcă pe dos paltoanele sau să scoată manşetele de la pantaloni, sau să aranjeze o rochie ca să pară diferită. Laura accepta aceste comenzi şi, cu ajutorul mamei sale, ducea treaba la bun sfârşit. Doña Elena era bucuroasă să-şi aducă mica ei contribuţie la economia familiei, deşi nu se oprea din treburile casei. Edurne şi ea îşi împărţeau activităţile, nepermiţându-i Antoniettei să facă nimic, în afară de a le învăţa să cânte la pian pe fiicele unor vecini ceva mai înstăriţi. Tatăl lor, un falangist, fusese numit funcţionar la Ministerul de Externe şi îşi dădea aere de fecior de bani gata. Înainte de război locuiau într-o mansardă, în aceeaşi casă în care nevasta lui era portăreasă. Dar acum hotărâseră să le transforme pe fiicele lor în nişte copile rafinate, cum erau cele care locuiau sub acelaşi acoperiş. Stăteau la trei străzi de casa lui don Armando şi veneau de două ori pe săptămână ca Antonietta să le înveţe să cânte la pian. Antonietta era mândră de acei câţiva bănuţi pe care îi câştiga.

Cât despre Amelia, era evident că sănătatea ei era foarte şubredă şi atât doña Elena, cât şi don Armando i-au interzis să-şi caute de lucru.

— Când o să te faci bine, vei munci, acum fă-ne o favoare tuturor şi însănătoşeşte-te, insista don Armando.

Amelia suferea văzându-l pe unchiul ei devenit stagiar în cabinetul de avocatură. De fapt, abuzau de el, el fiind cel care pregătea cu conştiinciozitate cele mai dificile procese, dar meritul şi banii îi luau alţii.

— Unchiule, de ce nu încerci să-ţi deschizi propriul cabinet?

— Şi cine crezi că ar avea încredere în mine? Fata mea, nu uita că m-ai salvat de la moartea prin împuşcare. Şi mulţumesc Domnului că sunt în viaţă şi nu îndrăznesc să doresc mai mult decât să pot întreţine această familie.

— Dar, unchiule, tu le faci toată treaba! Ei profită de tine!

— Nimeni n-ar angaja un avocat republican care a fost condamnat la moarte. N-am relaţii şi nimeni n-ar avea încredere în mine. Să lăsăm lucrurile aşa cum sunt.

— Trebuie să accepţi că unchiul tău a pierdut războiul, interveni doña Elena.

— Toţi l-am pierdut, răspunse Amelia.

— Consecinţele le plătim cu toţii, dar comuniştii şi republicanii sunt cei care l-au pierdut. Franco nu face lucrurile chiar atât de rău şi se pare că e respectat pe acolo, prin străinătate, insistă doña Elena.

— Cine îl respectă? Hitler? Mussolini? Ăştia doi sunt la fel ca el! Dar ţările europene nu-l respectă, o să vedeţi ce o să se întâmple când Anglia va câştiga războiul, răspunse Amelia.

— Eu nu mai aştept nimic de la nimeni, Republica au lăsat-o singură, se plânse don Armando.

— De altfel, lucrurile nu stau chiar atât de rău aici. Da, sigur că îndurăm lipsuri, dar măcar e ordine şi, într-o bună zi, ne va merge mai bine, o să vezi.

Doña Elena se acomoda cu noua situaţie.

— Dar libertatea? Unde îţi laşi libertatea, mătuşă?

— Care libertate? Uite ce este, Amelia, aici, dacă nu vorbeşti despre politică, nu ţi se întâmplă nimic, aşa că lucrul cel mai inteligent este să nu zici nici pâs. În familia asta, am avut destul de suferit din cauza politicii, iar eu vreau să trăim liniştiţi. Toată Europa este în război şi nu ştiu cum se va termina şi,

deocamdată, Franco a fost atât de abil, încât a evitat să ne implice şi pe noi, spaniolii, în el.

— Pentru numele lui Dumnezeu, mătuşă!

— Da, Amelia, recunoaşte şi tu, toată lumea ştie că Hitler a venit să-i ceară să-l ajute în război, dar Franco, fiind din Galicia, a scăpat de el fără să-i spună nici da, nici nu…

— Şi cu ce avea să-l ajute? Cui avea să-i comande? Ţara asta e ruinată, mătuşă! Oamenii n-au putere să mai lupte! Nu, nu e vorba că n-a vrut să-l ajute pe Hitler, ci nu poate, pentru că n-are cu ce. Şi pe deasupra, a trimis Rusia în Divizia Albastră.

— Amelia, îţi cer să laşi politica. Am suferit deja destul din cauza politicii, fata mea, iar tu ai plătit un preţ foarte mare pentru ideile tale comuniste… S-o lăsăm în plata Domnului, Amelia; prin muncă şi strădanie o vom scoate la capăt. Şi cum le-am spus-o şi copiilor mei, ţi-o spun şi ţie: în această casă nu vreau să se mai implice nimeni în politică, niciodată. E de-ajuns că toată lumea ştie că am fost în tabăra republicanilor. Nu trebuie să atragem atenţia asupra noastră. Nu ne merg chiar atât de rău treburile, insistă doña Elena.

Don Armando vorbea cu nepoata lui despre politică atunci când soţia lui nu era de faţă. Nu voia să-i provoace neplăceri. De altfel, ştia că doñei Elena îi era teamă că vecinii i-ar putea auzi criticându-l pe Franco.

— Mătuşa ta este o femeie cumsecade, o scuză don Armando.

— Ştiu, unchiule, ştiu, şi eu o iubesc mult şi îi sunt recunoscătoare pentru tot ce face pentru noi şi pentru Pablo, dar mă surprinde că acceptă de bunăvoie noua situaţie.

— Ea este cea care face posibilă minunea din această casă şi, spre deosebire de noi, este cu picioarele pe pământ. Nu visează că va veni cineva să ne salveze, aşa că a ales să se adapteze regimului, ştie că nu-i altă soluţie.

— Şi tu, unchiule? Tu ce crezi? întrebă Amelia.

— Ce să cred?! Că Franco este un ticălos, dar a câştigat războiul şi nu mai putem face nimic altceva. Cu ce să luptăm? N-avem arme, nici bani, nici speranţă. Nimeni nu ne va ajuta, Amelia; Franţa şi Anglia ne-au lăsat singuri şi singuri mergem mai departe. Îmi pare rău, fata mea, dar nu cred că, dacă Churchill va câştiga războiul, va mai avea forţă după aceea să ne ajute şi pe noi.

— Sigur că o va face! O să vezi, ştiu eu ce spun, afirmă ea.

Pentru noi toţi era un mister motivul pentru care Amelia arăta atât de rău. Oricât încercă doña Elena s-o descoasă, ea se împotrivea să le povestească originea deteriorării sale fizice.

Laura continua să-i fie confidentă, cea mai bună prietenă, dar chiar şi aşa, Amelia nu şi-a descărcat sufletul în faţa ei. Într-o duminică, la câteva săptămâni după sosirea ei, la ora siestei, erau amândouă în camera de zi în vreme ce restul familiei se odihnea. Ştii că la Madrid în luna august este ca şi cum ai sta într-un cuptor, astfel că la prima oră a după-amiezii nu-i nimic mai bun de făcut decât să dormitezi. Eu m-am sculat să-mi iau un pahar cu apă şi, trecând prin faţa camerei, le-am auzit vorbind. Pe atunci eram mai curios decât acum şi am rămas să trag cu urechea.

— E adevărat că l-ai părăsit pe Albert pentru totdeauna? întrebă Laura.

— Da, e mai bine pentru el, niciodată nu l-am iubit îndeajuns. Mă rog, de iubit, l-am iubit, dar fără să fiu îndrăgostită sau cel puţin nu cum ar fi meritat el.

— E o persoană atât de bună la suflet… De ce nu-ţi plac bărbaţii buni?

— Crezi că mă interesează cei răi? întrebă Amelia surprinsă de comentariul verişoarei sale.

— Nu, nu spun asta, dar… vei recunoaşte că soţul tău este o persoană cumsecade şi că Albert este şi el la fel, şi totuşi i-ai părăsit pe neaşteptate.

— Chiar dacă mă doare s-o spun, trebuie să recunosc că, într-adevăr, Santiago este un om bun, dar eu nu eram pregătită pentru căsnicie şi poate că nici el nu era.

— Şi ce anume nu-ţi place la Albert?

— Nu e vorba că ar avea ceva care să nu-mi placă, ci… cum să-ţi explic?… Îl iubesc, într-adevăr, dar nu simt nicio emoţie când sunt cu el.

— Eu ştiu de ce.

— Ah, da? Atunci spune-mi şi mie.

— Pentru că îţi plac provocările, îţi place să cucereşti ceea ce pare imposibil de cucerit şi atât Santiago, cât şi Albert te iubeau, îţi dădeau totul şi, deci, nu mai prezentau niciun interes pentru tine. Vorbeşte-mi despre neamţul acela.

— Despre Max? Nu sunt multe de spus, e curajos, inteligent şi chipeş.

— Şi însurat.
— Da, Laura, este însurat.
— Ai stat cu el în tot acest timp? De ce nu-mi spui unde ai fost şi ce ţi s-a întâmplat?
Amelia s-a ridicat nervoasă şi a început să se plimbe prin camera de zi, fără să-i răspundă verişoarei sale.
— Hai, nu te supăra, vreau să ştiu doar ce ţi s-a întâmplat. Înainte aveai încredere în mine.
— Şi continui să fii persoana în care am cea mai mare încredere din lume, dar prefer să nu te amestec în treburile mele. E mai bine aşa. Ţi-am povestit deja că l-am părăsit pe Albert pentru Max şi asta nu o ştie nimeni.
— Mama ar leşina dacă ar şti că ai un amant care, pe deasupra, mai e şi însurat.
— Iar tatăl tău n-ar înţelege că e şi neamţ.
— Tatăl meu te iubeşte mult, Amelia, şi nu te-ar judeca niciodată.
— Dar n-ar înţelege şi i-ar pricinui o mare durere. De aceea, prefer ca ei să nu ştie nimic. Şi nici bietei mele surori nu vreau să-i fac griji cu problemele mele.
— Când îl vei revedea pe Max?
— Nu ştiu, Laura, poate niciodată. Este soldat şi suntem în război.
— Nu ştii unde este?
— Nu, nu ştiu.

În casă, se urmăreau cu îngrijorare ştirile despre război. Radioul informa că Hitler obţine victorie după victorie, la fel şi Mussolini, iar crainicii plini de entuziasm susţineau că Franco era la fel de „mare” ca Führerul şi Ducele.
— Vor câştiga aliaţii, prevestea Amelia cu încăpăţânare.
— Să te audă Dumnezeu, fata mea! răspundea don Armando, mai sceptic decât ea în ceea ce privea rezultatul conflictului armat.
— Ce importanţă are pentru noi dacă înving unii sau alţii? întrebă doña Elena, temându-se că ori lăcomia germanilor, ori dorinţa britanicilor de a restabili republica ar provoca alt război în Spania.
Doña Elena suferise atât de mult, încât tot ce-şi dorea cu înflăcărare era să supravieţuiască şi visa că familia ei va

recupera într-o bună zi ceea ce a avut în trecut, când erau nişte burghezi înstăriţi şi în casa aceea străluceau platourile de argint şi cristalurile fine.

La mijlocul lui septembrie, eu şi Jesús am început un nou an şcolar. Învăţam cu bursă la Ordinul Sfântul Francisc de Sales. Şi Laura şi-a reluat slujba de la colegiul de călugăriţe, iar Antonietta a reînceput lecţiile de pian cu fiicele acelui vecin falangist. Amelia era singura care nu muncea şi asta o înfuria. Într-o zi, s-a postat în faţa unchiului ei şi i-a cerut s-o ajute să-şi caute o slujbă.

— Încă nu te simţi bine, eşti foarte slabă şi medicul spune că trebuie să te odihneşti.

— Dar nu suport să fiu o povară pentru voi.

— Cel mai bun ajutor este să te refaci şi nu vreau să te mai aud vreodată spunând că eşti o povară. Eşti ca o altă fiică pentru noi, la fel ca şi Antonietta. Ai răbdare şi aşteaptă să te simţi mai bine ca să poţi munci.

Dar Amelia nu l-a luat în seamă, astfel că a început să-şi caute o slujbă, fără să spună nimic acasă. Într-o zi, ne-a surprins, anunţându-ne că găsise de lucru nu departe de casă, ca vânzătoare într-o mercerie.

— Pentru numele lui Dumnezeu, fata mea, nici vorbă de aşa ceva! exclamă doña Elena.

— De ce nu? Este o muncă onorabilă.

— Dar de la merceria aceea am cumpărat toată viaţa şi… nu… nu vreau să lucrezi acolo, vom fi criticaţi.

— Şi ce ne pasă nouă ce vor spune ceilalţi? Chiar tu, mătuşă, eşti cea care ne sfătuieşti să ne adaptăm la noua situaţie. Ei bine, nu mai avem bani şi de aceea trebuie să muncim. Nu văd nimic rău în a lucra într-o mercerie.

— Patroana e o stricată de doi bani. Niciodată nu mi-a plăcut. Toată lumea ştie că, înainte vreme, a fost cântăreaţă de cuplete, dar mediocră, săraca de ea; însă a avut un talent, într-adevăr, să se combine cu impresarul ei. A rămas însărcinată şi, cum bărbatul era însurat, n-a avut încotro decât să-şi asume răspunderea pentru ea şi fiica ei şi au ajuns la un acord: avea să-i deschidă o mercerie, iar ea nu va face scandal.

— Întotdeauna am cumpărat de la merceria aceea, a subliniat Laura, ca s-o sprijine pe verişoara ei Amelia.

— Adevărul e că a avut întotdeauna marfă de bună calitate, cele mai fine danteluţe şi horbote... Dar femeia aia este aşa cum este, insistă doña Elena.
— Ei bine, eu îi sunt recunoscătoare pentru că îmi dă de lucru. Fiica ei este măritată cu un locotenent detaşat la Ceuta, au patru copilaşi şi nu-i mai poate da o mână de ajutor, iar ea este foarte în vârstă şi are nevoie de cineva care s-o ajute. Vor fi doar câteva ore în timpul dimineţii, dar măcar voi câştiga ceva bani, argumentă Amelia.
— Ce o să se spună despre noi în cartier! se lamentă doña Elena.
— Ne dă cumva cineva de mâncare? Atunci de ce să ne preocupe ce spun vecinii? replică Amelia.
N-a fost chip s-o facă să renunţe şi, în ciuda rugăminţilor doñei Elena şi a îngrijorării lui don Armando, Amelia a început să meargă în fiecare dimineaţă la mercerie.
— Doña Rosa este foarte amabilă, ne-a povestit Amelia.
— Doña Rosa? De când îşi zice femeia aia doña Rosa? I-am spus întotdeauna Rosita, se plânse doña Elena.
— Înţeleg, dar nu mi se pare cuviincios s-o tutuiesc pe o doamnă care ar putea aproape să-mi fie bunică. Eu am hotărât să mă adresez ei cu dumneavoastră şi ea este încântată.
— Nu mă miră! O domnişoară ca tine adresându-se unei cupletiste, de parcă ar fi o doamnă. Nu sunt de acord şi sunt furioasă.
— Dar, mătuşă, nu fi atât de dură cu ea. Ce ştim noi despre viaţa ei? Mie mi se pare că e o femeie cumsecade care a ştiut să lupte ca s-o scoată la liman pe fiica sa.
— Graţie merceriei pe care i-a deschis-o impresarul ei, insistă doña Elena.
— Uite ce este, asta dovedeşte că e isteaţă, interveni Laura. De obicei noi, femeile, suntem înşelate, utilizate şi apoi suntem părăsite ca nişte zdrenţe.
— Ce trebuie să-mi audă urechile! Dacă te-ar auzi tatăl tău, i-ai face mare neplăcere. Cum poţi justifica faptul că femeia aia s-a dus după bărbatul ăla şi... şi... mă rog, au avut o fată, el fiind însurat? Vi se pare ceva decent? Asta v-am învăţat eu?
— Dar ce ştim noi de situaţia ei? Eu sunt de partea Ameliei, nu trebuie s-o judecăm, insistă Laura.

— Mătuşă, ce presupui tu că se zice despre mine? întrebă Amelia.

— Despre tine? Ce-au de zis despre tine? Eşti o tânără de familie bună poţi ţine capul foarte sus datorită părinţilor pe care i-ai avut.

— Da, dar m-am măritat şi mi-am abandonat fiul şi soţul ca să plec după altul. Crezi că sunt mai bună decât doña Rosa?

— Nu te compara cu aia! răspunse, ofensată, doña Elena.

— Ştii că prietenele tale, când mă văd, mârâie şi mă tratează cu o condescendenţă care devine jignitoare. Pentru ele sunt o femeie uşoară.

— Nu spune asta! Eu n-aş permite nimănui să fie necuviincios cu tine.

— Haide, mătuşă, nu te supăra şi acceptă cu dragă inimă să lucrez la mercerie. Doña Rosa mi-a promis că îmi va plăti treizeci de pesete pe lună.

Banii aceia erau de mare ajutor pentru economia familiei. Don Armando câştiga patru sute de pesete muncind paisprezece ore pe zi, iar Antonietta cu lecţiile ei de pian, Laura cu ce câştiga ea la călugăriţe, precum şi cu veniturile suplimentare pe care le aducea cosând, ajutată de doña Elena, familia de-abia ajungea la şase sute de pesete. Cu toate acestea, eram nişte norocoşi şi nu ne aflam în situaţia atâtor familii al căror meniu consta în mâncare de castane sau terci de roşcove. Dar trebuie să mărturisesc că niciodată n-am mâncat atâta orez şi cartofi ca atunci. Doña Elena făcea orezul cu un sos de usturoi şi de dafin, iar la cartofii fierţi adăuga, pe lângă bine cunoscutele frunze de dafin, boia, ca să le dea ceva mai mult gust.

Chiar dacă în silă, doña Elena a sfârşit prin a accepta ca Amelia şi lucreze în merceria doñei Rosa, dar ea n-a mai cumpărat niciodată din prăvălia aceea.

Într-o seară, când eram strânşi cu toţii în jurul aparatului de radio, am aflat că se dădeau lupte crâncene în împrejurimile Stalingradului[121]. Şi în pofida tonului triumfalist pe care îl etala

[121] Confruntare militară purtată între Armata Roşie a Uniunii Sovietice şi Germania nazistă şi aliaţii săi pentru controlul oraşului Stalingrad, actualmente Volgograd, între 23 august 1942 şi 2 februarie 1943, soldată cu pierderi omeneşti în ambele tabere, precum şi civili sovietici în număr total de două milioane de persoane. (n.tr.)

crainicul dând asigurări că Germania nu va lăsa în viaţă nici măcar un bolşevic, era cert că nu spunea ce se întâmpla cu adevărat pe frontul rusesc.

Amelia părea foarte îngrijorată. N-a recunoscut niciodată de ce. Jesús spunea că era din cauză că verişoara lui fugise cu un comunist, că ea era de partea ruşilor şi pentru că era îngrijorată că nemţii ar putea să câştige războiul.

Într-o după-amiază, Laura s-a întors acasă şi ne-a anunţat că urma să i se mărească leafa.

— Maica stareţă mi-a spus că e foarte mulţumită de felul cum muncesc.

Dona Elena a hotărât să sărbătorească vestea, pregătind o prăjitură din cartofi cu puţin unt pe care îl păstra ca pe o comoară. Îl adusese Melita de la Burgos. Melita nu ne vizita în mod frecvent, dar a vrut s-o vadă pe verişoara ei Amelia şi s-o prezinte soţului şi fetiţei lor, Isabel.

Trecuseră mulţi ani de când cele două verişoare nu se mai văzuseră şi Amelia a fost surprinsă de schimbarea suferită de Melita: se transformase într-o matroană, subordonată întru totul soţului ei. Asta nu însemna că Rodrigo Losada, soţul Melitei, n-ar fi fost un bărbat cumsecade, ba chiar era, şi o iubea, dar avea nişte idei categorice despre rolul pe care trebuiau să-l joace femeile, mai ales soţia lui. Melita era de acord cu tot ce spunea el, asumându-şi toate părerile lui. Rodrigo, la rândul său, o privea cu neîncredere pe Amelia, zvăpăiata familiei, cea care fugise, părăsindu-şi soţul şi copilul, cea care apărea şi dispărea fără să dea socoteală nimănui, de parcă ar fi fost bărbat.

Rodrigo Losada se arăta amabil şi bine crescut faţă de Amelia, dar de-abia îşi putea ascunde suspiciunile în ceea ce o privea. În puţinele ocazii când se certa cu Melita o făcea atunci când ea îi lua apărarea verişoarei sale, spunându-i că a fost întotdeauna o femeie deosebită şi că e foarte bună la suflet. Dar el nu-i admitea raţionamentele, ceea ce pe ea o întrista.

Trebuie să mărturisesc că eu şi Jesús ne bucuram de vizitele Melitei şi ale cumnatului său Rodrigo, nu numai din afecţiune faţă de ei, ci şi pentru că veneau încărcaţi cu mâncare.

Când mergeam să-i luăm de la gară, făceam pariuri despre câte coşuri vor aduce. Părinţii lui Rodrigo erau oameni înstăriţi înainte de război şi fără să fie milionari, trăiau mai bine decât

noi; mama lui era dintr-un sat din Cantabria şi avea pământuri şi ceva vite, astfel că nu făceau foamea.

În coşurile acelea voluminoase, Melita aducea de obicei cârnaţi în grăsime, unt, costiţe şi cotlete de porc împănate cu mirodenii. Ne aduceau, de asemenea, năut şi căni cu miere şi magiun şi dulciuri făcute de soacra ei. Toate acele bunătăţi erau ca o hrană a zeilor în Madridul de după războiul civil.

Melita era din nou însărcinată şi Rodrigo era sigur că de data asta vor avea un băieţel. Cât despre micuţa Isabel, era o fetiţă durdulie şi liniştită pe care doña Elena şi don Armando o răsfăţau cât puteau, dat fiind că e vedeau atât de rar pe nepoata lor.

Doña Elena, ca toate mamele dintotdeauna, era preocupată de viitorul copiilor ei. Se simţea mulţumită de căsătoria Melitei, dar îi mai rămăsese să găsească soţ pentru Laura şi pentru nepoata ei Antonietta; de Jesús şi de mine avea să se ocupe mai târziu, căci eram încă adolescenţi.

Femeia aceea cumsecade, neţinând seama de suferinţa soţului ei, încerca să se pună bine cu soţiile unora dintre mai marii regimului, pe care îi aveam ca vecini. Din când în când, le invita la o gustare şi le obliga pe Laura şi pe Antonietta să fie prezente, pentru ca femeile să le cunoască şi să le aibă în vedere când va veni momentul să aleagă neveste pentru odraslele lor.

Acele reuniuni o indispuneau pe Laura şi o făceau să se certe cu mama ei.

— Dar tu crezi că sunt un animal de dus la târg! Refuz ca aceste prietene ale tale să mă examineze de câte ori vin aici, acasă. Sunt odioase! Înainte de război, nu le-ai fi invitat niciodată.

— Vrei să rămâi nemăritată? Aceste doamne sunt bine situate şi au fii de vârsta voastră; dacă mai continuaţi aşa, şi tu, şi Antonietta veţi rata ocazia.

— Dar eu nu vreau să mă mărit, replică Laura.

— Dar ce vorbeşti! Bineînţeles că o să te măriţi! Vrei să rămâi fată bătrână? Nu voi permite aşa ceva.

Antonietta se arăta mai docilă faţă de dorinţele mătuşii sale. Eu o vedeam suferind la acele reuniuni, dar ea nu spunea nimic şi căuta să se comporte corect, aşa cum fusese învăţată.

Doña Elena le arăta noilor ei prietene goblenurile Antoniettei şi le asigura că prăjitura pe care le-o servea o făcuse Laura.

Într-o seară, la ora cinei, a anunţat în mod solemn că sâmbăta viitoare aveau să meargă la un ceai dansant organizat de una dintre vecine.

— Soţul doamnei García de Vigo este mâna dreaptă a subsecretarului de la Agricultură şi m-a asigurat că vor veni mulţi tineri interesanţi, unii dintre ei cu funcţii bune în Falangă, precum şi alţi flăcăi de familie bună, cred că unul este fiu de conte sau de marchiz. Soţii García de Vigo au o fată, Maruchi, care e deja cam mărişoară; a împlinit douăzeci şi şapte de ani şi e în aceeaşi situaţie ca voi, nu şi-a găsit încă soţ.

— Ei bine, nici nu mă gândesc să merg, răspunse Laura.

— Ba o să mergi! La fel ca Antonietta şi Amelia, vom merge toate. Tatăl tău ne va însoţi, este o ocazie bună să-i fie prezentat domnului García de Vigo.

— Mătuşă, dar eu ce să fac la balul acela? La urma urmelor, sunt deja măritată, sublinie Amelia, dorind să scape de ceaiul dansant.

— Vei sta cu mine, i-am spus doamnei García de Vigo că voi rămâne cu ea ca să arunc un ochi la petrecere. Tu ne vei ţine companie.

— Nu cred că-i o idee bună, ştii bine ce gândesc doamnele acelea despre mine, pentru ele sunt o femeie uşoară, nu cred că prezenţa mea va fi favorabilă pentru Laura şi Antonietta, continua Amelia să argumenteze.

— Dar ce tot spui! Tu eşti nepoata mea, nimeni nu va rosti un cuvânt necuviincios, ai văzut că atunci când vin aici sunt foarte amabile cu tine.

— Dar asta-i casa ta şi n-ar îndrăzni să fie nepoliticoase. Nu, nu voi merge, replică Amelia.

— Amelia are dreptate, interveni don Armando. Aceste doamne sunt în stare să spună vreo indiscreţie şi nu că m-ar deranja să fiţi obligate să plecaţi, dar momentul neplăcut pentru Amelia cu siguranţă că m-ar deranja. Uite ce este, cel mai bine ar fi ca ea şi cu mine să facem o plimbare cu Jesús şi cu Pablo.

Cu răbdare şi convingere, don Armando aproape că a avut câştig de cauză, pentru că doñei Elena i-a mai venit o idee: ca eu şi Jesús să rămânem la petrecere.

— Voi n-aveţi vârsta ca să dansaţi, dar o aveţi ca să luaţi o gustare, aşa că nu vom rata ocazia. Întotdeauna face o impresie bună ca fraţii mai mici să fie în preajma surorilor mai mari, făcând pe „însoţitorii”. E hotărât: îi voi spune doamnei Garda de Vigo.

Eu şi Jesús am protestat, dar fără succes. Amelia scăpase să meargă, dar moneda de schimb am fost noi.

Sâmbătă la şase fix ne-am prezentat acasă la familia García de pe strada Serrano. Doña Paquita, cum o chema pe doamna García de Vigo ne-a primit zâmbitoare şi ne-a poftit să intrăm într-un salon foarte mare, pe care îl amenajase ca sală de bal.

— Poftiţi, poftiţi, sunteţi primii, spuse doña Paquita.

— Ţi-am spus că voi veni la timp ca să te ajut, răspunse doña Elena.

— Am invitat treizeci de tineri în total, vei vedea ce bine se vor distra, iar voi, spuse ea referindu-se la Jesús şi la mine, trebuie să fiţi atenţi ca nimeni să nu întreacă măsura cu domnişoarele, orice vedeţi ciudat, ne spuneţi numaidecât. Noi vom fi atente, dar dacă nu vom observa, veţi fi voi supraveghetorii aici şi vă veţi ocupa şi de muzică, avem nişte pasodoble[122] foarte vioaie.

Eu şi Jesús ne-am pus de acord să ne vedem de treabă, care nu era alta decât să ne luăm gustarea. N-aveam nici cea mai mică intenţie să facem pe supraveghetorii fetelor, cu excepţia cazului în care vreunul dintre tineri ar depăşi măsura cu Laura sau cu Antonietta, de celelalte nu ne păsa.

Primii invitaţi n-au întârziat să sosească. Mie şi lui Jesús ni s-au părut cu toţii la fel: ei, cu costum şi cravată, foarte spilcuiţi, iar ele, cu fuste scurte.

Doña Paquita pregătise o masă cu un castron enorm plin cu punci, prăjituri, farfurii cu crochete, omletă cu cartofi şi cârnaţi aranjaţi cu măiestrie.

După ce au băut prima cupă de punci, tinerii au început să danseze. Şi cum era de aşteptat, de îndată ce doña Elena şi

---

122 Dans tradiţional spaniol „în doi paşi”, acompaniat de o muzică în caracter de marş, având mişcările şi muzica specifice unei coride, în care dansatorul joacă rolul toreadorului, iar partenera lui reproduce unduirea capei în mâinile acestuia. (n.tr.)

doña Paquita nu mai erau atente, ei făceau acelaşi lucru cu mâinile, care se rătăceau pe spatele fetelor, strângându-le în braţe. Unele îi împingeau speriate, altele zâmbeau şmechereşte făcând un gest de respingere, dar fără prea multă convingere.

Nu le pierdeam din priviri pe Laura şi pe Antonietta şi, de îndată ce vreunul încerca să întreacă măsura, ne apropiam astfel ca tinerii să înţeleagă că era mai bine să nu încerce nimic cu ele. Laura, la rândul ei, găsise mijlocul de a-i ţine la distanţă: de cum se apropia de ea vreunul mai mult decât se cuvenea, îl călca tare pe picior.

Noi ne distram. Cred că eu am mâncat toate crochetele de ton pe care, aşa cum comentase doña Paquita, le pregătise fiica ei Maruchi, care, bineînţeles, se făcea că nu observă când vreun tânăr se apropia de ea mai mult decât se cuvenea.

Între timp, doña Paquita o informa pe doña Elena cine erau tinerii aceia.

— Vezi, spunea ea, cel cu haină gri şi cu mustaţă este fiul subsecretarului, iar cel de alături are mare viitor, face parte din Falangă şi are un post foarte important pe Piaţa de Alimente. Blondinul se numeşte Pedro Molina; fii atentă, este băiat bun, dar e orfan de tată: bietul om a fost ucis în război, la Paracuellos[123]. Mama lui este verişoara unui militar apropiat lui Caudillo. Cred că se bucură de mare stimă şi se zice că este dintre puţinii care îl tutuiesc. Mamei sale i s-a oferit un debit de tutun, iar el a fost plasat într-un post bun la Ministerul de Finanţe. Uite, uite cum o priveşte pe Laura… Oho, ce noroc! Dacă fiica ta „pune mâna” pe el, vă veţi putea declara fericiţi. Ce nuntă o să fie!

Antonietta a venit să stea lângă noi. Era puţin obosită şi băieţii aceia o agasau cu glumele şi cu vitalitatea lor.

— Fata mea, nu te distrezi? au întrebat-o într-un glas doña Paquita şi doña Elena.

— Ba da, ba da, foarte bine, dar sunt puţin obosită, se scuză ea.

— Odihneşte-te puţin, dar nu multă vreme, pentru că altminteri o să-ţi fure vreo fată admiratorii, îi atrase atenţia doña

---

[123] Masacrele de la Paracuellos, o serie de asasinate în masă organizate în timpul bătăliei pentru Madrid, în perioada 7 noiembrie – 4 decembrie 1936 când au fost asasinaţi peste 2 500 de deţinuţi consideraţi opozanţi ai republicanilor. (n.tr.)

Paquita, fără să-şi dea seama că pentru Antonietta ar fi fost o uşurare să fie ignorată.

La ora zece fix, doña Paquita a declarat încheiat ceaiul dansant. Ne-am întors acasă, bucurându-ne de conversaţia entuziastă a doñei Elena. Pentru ea, serata aceea fusese un succes. Nepotul militarului apropiat lui Caudillo care a spus că se numeşte Pedro, se apropiase de ea să-i prezinte respectele sale şi să-i ceară permisiunea de a o vizita pe Laura. Doña Elena n-a ţinut seama de privirea speriată a fiicei sale şi i-a răspuns tânărului că ar fi încântaţi să-l primească joia viitoare după-amiază.

Laura i se plângea mamei sale.

— N-ar fi trebuit să-l inviţi, este antipatic.

— Este un băiat bun, tatăl lui a fost ucis la Paracuellos şi vezi şi tu… el studiază Comerţul, iar mama lui are un debit de tutun. Nu-i o partidă pe care s-o putem refuza.

— Dar mie nu-mi place, aşa că nu-i da nas, pentru că n-am de gând să ies cu el. E un fascist.

— Dar s-a mai pomenit aşa ceva?! Nu vreau să mai repeţi vreodată acest cuvânt, niciodată, niciodată! M-ai auzit? în Spania nu mai sunt partide, acum suntem spanioli cu toţii.

— Da, spanioli fascişti, pentru că ceilalţi au fost ucişi sau sunt în exil.

— Dar ce-oi fi făcut eu în viaţă ca să merit aşa ceva?! Nu-ţi dai seama de situaţia noastră? Până şi tatăl tău a înţeles că nu-i altceva de făcut decât să ne obişnuim cu Franco; şi pe deasupra, orice aţi spune, face lucrurile bine. Cel puţin avem pace.

— Pace? Care pace? Numeşti pace faptul că sunt ucişi toţi cei care nu sunt de partea regimului? protesta Laura.

— O să reuşeşti să ne bagi pe toţi la închisoare, o să vezi tu… mârâi doña Elena.

În ciuda protestelor Laurei, Pedro Molina a început să frecventeze casa. Doña Elena se arăta atentă faţă de el, dar Laura nu îşi ascundea antipatia. Tânărul părea că nu vrea să ia în seamă dispreţul Laurei şi, cu cât se purta mai urât cu el, cu atât părea mai interesat de ea.

— Este un fascist! Nu-l suport.

— Este un cavaler şi o partidă bună. Vrei să rămâi fată bătrână?

— Prefer. Te asigur, mamă, că prefer, orice e mai bine decât să fiu alături de înţepatul ăla.

Doña Elena nu ţinea seama de protestele Laurei şi, într-o zi, când Pedro Molina lua prânzul la ele acasă, a lăsat să-i scape că ar dori s-o cunoască pe mama lui.

— Într-o zi va trebui s-o aduci pe mama dumitale la prânz, ar fi o mare onoare pentru noi s-o putem cunoaşte.

— Desigur, doña Elena! Dar noi suntem cei care trebuie să vă invităm. Nu ştiţi cât de mult doreşte mama s-o cunoască pe Laura.

— Atunci nu mai încape discuţie, joia viitoare vin nişte prietene să-şi petreacă după-amiaza la noi şi mama dumitale va fi bine primită în această casă. Cât timp vei sta de vorbă cu Laura, noi ne vom întreţine puţin. Biata femeie, câte nenorociri a îndurat!

— Dacă n-ar fi fost vărul ei, nu ştiu ce s-ar fi întâmplat cu noi… Dar vărul mamei este un militar foarte devotat lui Caudillo şi a avut grijă să nu ne lipsească nimic. Ştiţi deja că am o slujbă bună, unde sunt foarte bine văzut.

— Sigur, sigur că da! Tu eşti un tânăr de mare valoare, vei ajunge foarte departe.

— Eu vreau doar să ajung să fiu demn de Laura, oftă Pedro Molina.

Vizita mamei lui Pedro a dat mare bătaie de cap întregii familii. Doña Elena i-a cerut lui don Armando să caute să vină la timp de la serviciu ca să o cunoască pe văduvă.

— Dar, femeie, cum să plec mai devreme decât de obicei?

— Este o partidă bună pentru Laura, aşa că trebuie să facem tot posibilul ca să ne reuşească logodna.

— Dar care logodnă? Laura nu vrea să ştie nimic de Pedro Molina ăla. Tu faci pe peţitoarea şi asta se va termina prost. Băiatul ăla îşi face iluzii, nu pe baza a ce îi spune Laura, ci a ce îi spui tu.

— Armando, ar trebui să mă ajuţi, în loc să-mi pui beţe în roate.

— Nu, Elena, n-am de gând să te ajut să forţezi o căsătorie care îi displace fiicei noastre. Las-o în pace, o să-şi găsească ea logodnic şi, dacă n-o să-l găsească, va fi pentru că nu vrea.

— Dar nu-ţi pasă că Laura o să rămână domnişoară bătrână? Ce o aşteaptă în viaţă pe o femeie singură!… Nu, nu voi fi de acord, chiar dă nu eşti de partea mea.

Mama lui Pedro Molina s-a dovedit a fi o doamnă grăsuţă şi deloc dispusă ca fiul ei să se însoare cu cineva care n-ar fi fost aleasă de ea. Laura a făcut tot posibilul ca să îi fie nesuferită, dar, chiar dacă s-ar fi arătat încântătoare, tot nu i-ar fi plăcut acelei doamne.

Se observa că era genul de femeie „vreau, dar nu pot”, adică până când n-a avut debitul de tutun n-a dispus nici de două parale de cheltuială şi o privea cu neîncredere pe doña Elena, ale cărei ţinută şi gesturi elegante nu va ajunge niciodată să le aibă.

Doña Elena s-a arătat fermecătoare, a prezentat-o prietenelor sale şi a căutat s-o facă să se simtă bine, dar n-a reuşit. Văduva Molina s-a aşezat foarte ţeapănă pe marginea scaunului şi n-a adus niciun elogiu madlenelor „făcute” de Laura (preparate, de fapt, de Antonietta), nici ciocolatei cu lapte pe care o găsise atât de greu (tableta de ciocolată era un cadou din partea doñei Rosa, patroana merceriei). Cât despre lapte, Edurne făcuse rost de el de pe piaţa neagră. Bineînţeles că, pentru ocazia aceea, Edurne îşi scrobise uniforma. Dar, nici aşa, văduva nu părea impresionată. La o oră după ce venise însoţită de fiul ei, a spus că trebuie să plece şi, în ciuda privirii tăcute şi rugătoare a lui Pedro, s-a arătat de neclintit. A spus că pleacă şi au plecat. După aceea, spre bucuria Laurei, Pedro Molina a început să îşi rărească vizitele. Era clar că nu avea aprobarea mamei sale.

Cu câteva zile înainte de Crăciun, acasă la noi s-a prezentat o femeie ciudată întrebând de Amelia. Eu am fost cel care a deschis uşa.

— Domnişoara Amelia Garayoa?

— Da, e aici, am spus eu privind-o pe femeia aceea cu păr blond încărunţit, slabă şi hotărâtă.

Paltonul era dintr-un postav de bună calitate, iar colierul de perle strălucea la fel ca botinele din piele cu care era încălţată. Mi s-a părut că avea un accent uşor străin, dar era probabil doar o impresie.

— Vrei să-i spui că sunt aici? Sunt doamna Rodríguez.

M-am dus să-i spun Ameliei. A părut surprinsă când i-am anunţat-o pe doamna Rodríguez.

— Cine este? vru să ştie doña Elena.

— O persoană pe care am cunoscut-o prin Albert, cred că era prietenă cu părinţii lui, răspunse Amelia.

Amelia a condus-o în salon pe doamna Rodríguez şi i-a oferit o fiertură de cicoare pe care ea a refuzat-o, apoi au rămas vreme îndelungată vorbind în şoaptă. Când doamna Rodríguez a plecat, Amelia părea îngrijorată. Dar n-a zis nimic şi la întrebările mătuşii sale a dat numai răspunsuri vagi; nici măcar unchiului ei n-a vrut să-i spună mai mult.

Îmi amintesc că acel Crăciun a fost unul deosebit, pentru că au venit să-l petreacă la noi Melita cu soţul şi cu fiica lor, micuţa Isabel. Deşi sarcina Melitei era foarte avansată, i-a spus soţului ei că doreşte să-şi petreacă sărbătorile la Madrid. El s-a opus, nu voia să le petreacă departe de familia lui din Burgos, dar fie că Melita s-a îmbolnăvit de supărare, fie că el se temea să nu i se întâmple ceva copilului, cert este că au sosit la Madrid chiar pe 24 dimineaţa, aducând cu ei un coş în care aveau două găini gata jumulite, precum şi două duzini de ouă, bine cunoscutul unt şi o bucată bună de muşchiuleţ de porc împănat din belşug cu piper, ceapă şi pătrunjel. Au adus chiar şi două sticle de vin.

De multă vreme n-am mai petrecut un Crăciun atât de vesel. Doña Elena şi don Armando erau fericiţi să-i aibă la ei pe cei trei copii ai lor, pe lângă cele două nepoate; cât despre mine, eram încă un membru al familiei. Mama mea, Lola, tot nu dădea semne de viaţă, şi nici tatăl meu. Eu încă mai aşteptam să apară într-o bună zi, să vină după mine, dar până atunci, singurul meu orizont era familia aceea care mă primise cu atâta generozitate.

În ziua de Crăciun, ne-am trezit târziu şi am luat micul dejun în pijama la bucătărie, în ciuda protestelor doñei Elena, care ne spunea că nu trebuie să ne aşezăm niciodată la masă înainte de a ne fi făcut toaleta şi de a ne fi îmbrăcat, dar don Armando a intervenit, spunând că pentru o dată nu se întâmplă nimic. Nu terminaserăm încă micul dejun când Melita a început să se simtă rău.

Don Armando şi Rodrigo au dus-o împreună în pat, iar doña Elena l-a chemat pe medicul familiei.

— Ţi-o fi căzut ceva rău la stomac, poate că ai mâncat aseară prea mult, îi spuse Rodrigo.

Niciunul nu ne gândeam că ar putea fi altceva decât o indigestie, deoarece mai erau încă două luni până să-i vină sorocul. Dar Melita se văieta şi susţinea că are contracţii.

— Vă spun că sunt pe punctul de a naşte, îmi amintesc foarte bine cum a fost când am născut-o pe Isabel.

— Nici vorbă, femeie, linişteşte-te, insistă soţul ei.

Don Eusebio, medicul, n-a întârziat să apară, având o înfăţişare somnoroasă. Ne-a scos pe toţi din încăpere, cu excepţia doñei Elena.

Când don Eusebio a ieşit din camera Melitei, n-a lăsat loc de îndoieli.

— Melita este gata să nască, nu-i cu putinţă s-o ducem la vreun spital, n-am ajunge. Ia să vedem, Laura, pune apă la încălzit, iar tu, Amelia, adu nişte prosoape şi rufe albe.

Rodrigo s-a făcut alb la faţă, speriat să nu i se întâmple ceva Melitei.

— Doctore, sunteţi sigur că nu ajungem la spital? Nu cumva să se complice naşterea…

— Bineînţeles că naşterea e complicată, copilul se naşte la şapte luni, aşa că începeţi să vă rugaţi, este tot ce puteţi face. Ah! şi sunaţi la acest număr de telefon, este al unei moaşe pe care o cunosc; o femeie cumsecade şi care poate că este dispusă să vină să mă ajute.

Rodrigo i-a telefonat imediat moaşei şi i-a promis o bună răsplată dacă venea să ajute la naştere.

Antonietta ne-a spus că toţi trebuie să o ajutăm pe Melita şi că, în cazul lui Jesús şi al meu, cel mai bun serviciu pe care îl puteam face era să stăm cuminţi şi să nu ne agităm.

Moaşa a întârziat aproape o oră până să sosească, timp în care Melita nu încetase să ţipe. Când a sosit femeia, medicul le-a cerut Ameliei şi Laurei să iasă din încăpere.

Mi-l amintesc pe Rodrigo plângând în tăcere. Luase loc în camera de zi fumând ţigară după ţigară, în vreme ce lacrimile îi şiroiau pe obraji.

— Dar chiar că o iubeşte, mi-a spus Jesús uimit. N-am mai văzut niciodată un bărbat plângând.

— Cum să n-o iubească dacă e nevasta lui? am răspuns eu.

— Biata de ea! şopti Rodrigo, regretând că fusese de acord cu dorinţa ei de a călători la Madrid fiind însărcinată în luna a şaptea.

Copilul nu s-a născut decât foarte târziu noaptea şi, slavă Domnului! cu toate complicaţiile naşterii, atât el, cât şi Melita au depăşit momentul de cumpănă.

— A pierdut mult sânge şi e foarte slăbită, dar e o fată puternică şi îşi va reveni. Fiul ei este foarte mic, date fiind circumstanţele, dar sper s-o scoată la capăt, îi spuse don Eusebio lui Rodrigo, care nu ştia cum să-i mulţumească pentru că îi salvase soţia şi pe fiul său.

— Vă voi rămâne veşnic îndatorat. Spuneţi-mi cât vă datorez, nu contează cât, oricât ar fi, după tot ce aţi făcut...

— Tinere, sunt lucruri care nu se fac pentru bani. Ştii de câtă vreme o cunosc pe Melita? Ei bine, de când era puţin mai mare decât fiica dumitale, Isabel. Nu mă aflu aici pentru bani, ci din prietenie cu familia, doar pentru asta.

Chiar şi aşa, la fel cum făcuse şi moaşa, a acceptat generosul dar al lui Rodrigo.

— Trebuie să se odihnească o bună perioadă de timp. Cât despre copil, va avea nevoie de multe îngrijiri, ţinând seama de faptul că este prematur şi că sunt unele riscuri, îi atrase atenţia don Eusebio.

— Îi voi duce imediat la spital, afirmă Rodrigo.

— Nu, nu, nici să nu vă treacă prin minte să-i mişcaţi din casă. Cel mai bine este să rămână aici. Faceţi cum vă spun. Eu o să revin diseară să-i văd şi, dacă aveţi nevoie de mine, nu ezitaţi să mă sunaţi.

— Voi angaja o soră medicală. Puteţi să-mi recomandaţi pe cineva?

— Da, pe doña Elena, este cea care poate s-o îngrijească cel mai bine pe Melita, nimeni nu-i mai bună decât mama ei.

Doña Elena i-a permis lui Rodrigo să intre în cameră câteva minute, atrăgându-i atenţia că nu trebuie s-o obosească pe Melita.

— Şi mai ales, niciun reproş. Sărăcuţa de ea crede că eşti supărat că aţi venit la Madrid cedând rugăminţilor ei.

— Cum să-i reproşez ceva?! Îi mulţumesc lui Dumnezeu că e în viaţă.

Melita i-a cerut lui Rodrigo permisiunea să-i pună copilului numele Juan.

— Vreau să-l cheme ca pe unchiul meu.

El a acceptat fără nicio rezistenţă. Era prea speriat ca să-i refuze ceva.

La mijlocul lunii ianuarie, Rodrigo a trebuit să se întoarcă la Burgos, lăsându-ne-o acasă pe Melita, care mai stătea încă la pat. Don Eusebio nu i-ar fi permis să călătorească şi, cu atât mai puţin copilului, căruia toţi îi spuneam Juanito.

Doña Elena era fericită s-o aibă acasă la ea pe Melita şi pe cei doi nepoţi. Nu era dispusă să-i lase să plece până când nu va fi sigură că atât fiica ei, cât şi nepotul sunt în perfectă stare de sănătate. Don Eusebio glumea, spunând că doña Elena va fi cea care va hotărî când să-i externeze, dar el recomanda să rămână la Madrid cel puţin până la vară.

Rodrigo accepta fără să protesteze tot ce i se spunea. Era recunoscător că îi are în viaţă pe Melita şi pe fiul său, astfel că a hotărât să vină la Madrid în fiecare săptămână ca să-i vadă. Sâmbăta la prima oră lua trenul de la Burgos şi se întorcea duminică. Putea să stea doar câteva ore cu soţia şi copiii săi, dar era mai bine decât nimic.

Nici Melita nu părea să regrete că rămâne sub îngrijirea familiei sale. Nu era vorba că n-ar fi fost fericită la Burgos, unde avea o casă bună şi familia soţului ei o aprecia în mod sincer, dar Melitei îi era dor de părinţii ei şi de fratele său Jesús, care fusese întotdeauna preferatul ei, dar o iubea mult şi pe sora ei Laura. Însă Laura se avea dintotdeauna mai bine cu verişoara sa Amelia, iar Melita respecta complicitatea care exista între ele.

Don Armando, la rândul său, îi răsfăţa cât putea pe cei doi nepoţi. Isabel era o copilă foarte afectuoasă, dispusă întotdeauna să-i dăruiască bunicului cele mai frumoase zâmbete ale ei. Cât despre micuţul Juanito, ne rugam cu toţii să-şi revină cât mai curând cu putinţă, dar gâgâlicea luase puţin în greutate şi avea deseori diaree, care îl îngrijora foarte mult pe don Eusebio.

7

În mai 1943, Javier şi-a rupt piciorul. Băiatul împlinise deja şapte anişori şi era foarte frumos. Blond, slăbuţ, cu ochi verzi, era un neastâmpărat pe care biata Águeda cu greu îl stăpânea. Femeia se vedea neputincioasă să-l împiedice să se urce în copacii din parcul Retiro, prea mari şi prea înalţi pentru el. Însă Javier se descurca să se caţere ca o veveriţă sub privirile îngrozite ale Águedei, care îl implora să se dea jos, pentru că altminteri îl va pâri tatălui său. Însă Javier moştenise temperamentul nesupus al Ameliei şi nu se speria de o ameninţare despre care ştia că blânda Águeda n-o va duce la îndeplinire, aşa că se cocoţa în copaci până unde putea.

Într-o sâmbătă dimineaţă, ca în alte ocazii, am însoţit-o pe Amelia în parcul Retiro ca să-l poată vedea pe Javier. Cu o zi înainte, o trimisese pe Edurne să dea târcoale în jurul casei lui Santiago, aşteptând-o pe Águeda să iasă ca s-o întrebe când l-ar putea vedea pe băiat. S-au înţeles pentru a doua zi, la ora zece.

Eu şi Jesús o însoţeam de obicei, pentru că doñei Elena nu-i plăcea ca Amelia să fie singură în cazul în care ar fi apărut Santiago şi s-ar fi pomenit într-o încurcătură. Profitam şi luam cu noi o minge să jucăm fotbal, în vreme ce Antonietta obişnuia să-şi ia o carte, cu toate că, de când era Melita la noi, îi plăcea să se ocupe de Isabel, care se amuza de minune zbenguindu-se prin grădinile parcului.

Ne-am aşezat pe o bancă nu departe de locul unde se afla Águeda cu Javier şi cu fiica ei Paloma.

Amelia îi urmărea mişcările lui Javier fără să-l piardă din vedere. În ziua aceea, Javier era deosebit de neastâmpărat şi refuza să-i dea ascultare Águedei. Copilul alesese pentru obişnuita sa căţărare un copac stufos cu multe crengi şi, neţinând seama de rugăminţile Águedei, a început să se suie.

— Probabil că are mânuţele jupuite de atâta căţărat, poate că ar fi nevoie să-i pună nişte mănuşi, nu ştiu cum nu se gândeşte Águeda la aşa ceva, protestă Amelia.

Eu şi Jesús ne-am apucat să batem mingea, fără să-i mai acordăm atenţie lui Javier, în vreme ce Antonietta era cu ochii pe Isabel, care se amuza cu o păpuşă de cârpă pe care i-o făcuse doña Elena.

Deodată, Amelia a scos un ţipăt şi a luat-o la fugă. Ne-am speriat şi am alergat în urma ei.

Javier căzuse din copac şi gemea de durere, în vreme ce Águeda ţipa speriată, neştiind ce să facă. Amelia a dat-o la o parte fără menajamente pe Águeda şi a luat copilul în braţe.

— Ce te doare? Spune-mi, fiule, ce te doare? îl întrebă ea cu ochii plini de lacrimi.

— Piciorul… mă doare foarte tare piciorul, nu-l pot mişca… mă doare şi braţul, dar mai ales piciorul…

Javier plângea, în vreme ce i se umfla genunchiul văzând cu ochii. Amelia nu lua în seamă solicitările Águedei şi, cu copilul în braţe, a plecat fugind, hotărâtă să-l ducă la spital.

Nu ştiu de unde a avut atâta forţă, pentru că era foarte slabă, dar alerga cu o asemenea viteză, încât ne-a fost greu s-o ajungem din urmă. Águeda o ţinea în braţe pe fiica sa Paloma şi alerga în urma lor, ca şi Antonietta, care de-abia mai putea s-o ducă pe Isabel, pe care până la urmă a luat-o în braţe Jesús.

Am ajuns la un spital din apropierea parcului Retiro şi acolo Javier a fost luat în primire.

— Dar ce i s-a întâmplat? întrebă medicul.

— A căzut dintr-un copac, e foarte neastâmpărat şi nu-i chip cu el, răspunse Amelia.

— Sunteţi mama lui, nu-i aşa? Nu e nevoie să o spuneţi, seamănă cu dumneavoastră.

— Da, e fiul meu, răspunse Amelia, strângându-i mâna lui Javier.

— Nu, nu… mama mea este cealaltă doamnă, spuse Javier arătând spre Águeda, care tocmai intra asudată cu Paloma în braţe.

— Această doamnă?

Medicul a privit-o pe Águeda, nevenindu-i să creadă.

— Da, ea este mama mea.

Amelia şi Águeda s-au privit, neştiind ce să facă şi nici ce să spună, fapt care l-a surprins pe medic.

— Bine, dar care din cele două este mama copilului? întrebă el supărat.

— Eu, eu sunt mama lui, ea este… mă rog, este ca o mamă pentru el, pentru că îl îngrijeşte de când era mic, răspunse Amelia arătând spre Águeda.

— Nu-i adevărat, tu nu eşti mama mea! ţipă Javier.

— Dar tatăl lui? Unde este?

— La serviciu, răspunse Águeda.

— Atunci, chemaţi-l, ceru medicul, în vreme ce îi punea piciorul în ghips şi braţul într-un bandaj, pentru că din fericire nu era rupt.

— Bine, tinerelule, acum n-o să mai poţi să te caţeri în copaci o vreme şi sper ca asta să-ţi servească drept învăţătură de minte şi să-i dai ascultare mamei tale când îţi spune să ai grijă şi să nu te urci atât de sus.

— Da, domnule, răspunse Javier, cu capul plecat.

Tocmai când ieşeam din spital a sosit şi Santiago, pe care îl anunţase Águeda la indicaţia medicului.

De cum a văzut-o pe Amelia, s-a crispat la faţă şi i l-a smuls pe Javier din braţe. Medicul l-a privit uimit.

— Copilul este bine, i-am spus deja soţiei dumneavoastră că trebuie să stea la pat şi să poarte ghipsul patruzeci de zile. Dar nu vă faceţi griji, osul se va suda bine.

— Vă sunt foarte recunoscător, doctore, vă mulţumesc, răspunse el pe un ton sec.

Águeda îşi frângea mâinile nervoasă, iar Amelia era palidă, de parcă ar fi fost de ceară. Antonietta a spus că e ameţită, iar Isabel plângea speriată în braţele lui Jesús, în vreme ce eu eram cu moralul la pământ şi nu ştiam ce să fac.

— Águeda, explică-mi ce s-a întâmplat, îi porunci Santiago.

— Copilul se căţăra într-un copac şi deodată a căzut… mie… îmi pare rău… n-am putut… să-l împiedic, răspunse Águeda bâlbâindu-se.

Amelia l-a privit şi privirea ei exprima o rugăminte. Pentru câteva clipe, ochii lui Santiago au părut că se calmează, dar a întors capul ignorând-o.

— Santiago, vreau să vorbesc cu tine, îl rugă Amelia.

— Doamna asta i-a spus medicului că ea e mama mea, zise deodată Javier.

Santiago l-a strâns cu putere în braţe pe fiul său, în vreme ce se posta în faţa Ameliei.

— Nu vreau să te apropii de Javier. N-o mai face, altfel vei regreta.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Santiago, suntem pe stradă, n-am putea sta de vorbă? Nu poţi să-mi interzici să-l văd pe fiul meu, nu poţi să-l înşeli spunându-i că are altă mamă, n-ai dreptul să ne faci aşa ceva niciunuia din noi doi.

Cred că dacă Santiago nu l-ar fi avut pe Javier în braţe ar fi plesnit-o, atât de mare era furia cu care o privea. Eu m-am plasat lângă Amelia, încercând s-o protejez, dar trebuie să recunosc că tremuram în faţa mâniei lui Santiago.

— Tu n-ai niciun fiu, n-ai nimic.

— Javier este fiul meu şi într-o zi va trebui să i-o spui. Poartă şi numele meu şi acesta e un lucru pe care nu-l poţi schimba. Va trebui să-i explici cine este mama lui şi, chiar dacă îi vei spune că sunt cea mai rea fiinţă de pe faţa pământului, nu-i vei putea zice niciodată că nu-l iubesc, pentru că îl iubesc din tot sufletul şi sunt dispusă să fac orice pentru el.

— Tată…

— Taci, fiule. Iar tu… tu n-ai ruşine, ţi-o mai spun o dată: nu te mai apropia de Javier, altfel vei regreta.

— Tată…

— Taci din gură!

— Nu ţipa la el! Copilul n-are nicio vină.

— Îndrăzneşti să-mi spui ce pot şi ce nu pot să fac?

— Da, îndrăznesc să-ţi spun să nu mai ţipi la copil şi să te implor să vorbeşti cu mine, ca să ajungem la un acord care să-i permită lui Javier să ştie cine sunt şi cât de mult îl iubesc.

— Pleacă, Amelia, şi să nu te mai apropii de noi sau o s-o păţeşti.

— Ce îmi poţi face? N-ai dreptul să i-o refuzi lui Javier pe adevărata sa mamă, înşelându-l şi făcându-l să creadă că Águeda este ceea ce nu este.

— Cum îndrăzneşti să-mi spui ce trebuie să fac?! Cine a stat cu Javier când a fost bolnav? Cine îi punea comprese cu oţet pe frunte ca să-i scadă febra? Cine i-a spălat scutecele, l-a îmbrăcat, l-a îmbăiat şi i-a dat de mâncare? Cine a stat lângă leagănul lui când se trezea noaptea? O să-ţi spun eu cine a făcut-o: această femeie, da, pentru că tu erai cu amantul tău, tăvălindu-te cu el cine ştie pe unde. Şi acum îndrăzneşti să vii aici ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, având pretenţii şi spunând că tu eşti mama lui. Ce fel de mamă şi-ar abandona fiul ca să-l urmeze pe un nemernic?

Am văzut că Amelia era pe punctul de a izbucni în plâns, rănită până în adâncul sufletului, simţind o nesfârşită ruşine pentru ceea ce îi spunea Santiago în prezenţa fiului ei.

— Ar trebui să mă distrugi ca fiul meu să nu mă iubească, să mă deteste, să creadă despre mine ce-i mai rău. Crezi că asta va fi în favoarea lui? Mă urăşti şi te înţeleg, dar această ură te împiedică să te gândeşti că Javier are dreptul la mama lui, chiar dacă este o mamă atât… atât de imperfectă ca mine.
— Dar tu nu eşti mama mea, spuse Javier ca răspuns la insistenţa Ameliei.
— Ba da, sunt mama ta, bineînţeles că sunt mama ta şi te iubesc mai mult decât pe oricine de pe lume.
— Atunci de ce nu eşti cu mine? Nu, nu eşti mama mea, ea este mama mea.
Javier o arăta cu mâna pe Águeda, care stătea foarte liniştită, neîndrăznind să se mişte sau să scoată o vorbă.
— Maternitatea nu înseamnă doar a da naştere, tu l-ai născut pe Javier, dar întâmplarea aceea nu te transformă în mama lui.

Santiago a făcut stânga împrejur şi a pornit-o cu paşi grăbiţi, fără măcar s-o aştepte pe Águeda, care îl urma plângând cu fiica ei în braţe, temându-se de cearta de care va avea parte de îndată ce va ajunge acasă.
Amelia a rămas nemişcată, părând moartă, atât era de palidă. Antonietta îi vorbea, dar ea nu-i răspundea, după cum părea că nu ne aude nici pe Jesús şi nici pe mine. Antonietta a scuturat-o de braţ, încercând s-o facă să revină la realitate.
— Să mergem, Amelia, hai să mergem acasă.
Ne-am întors în tăcere; noi, posomorâţi; ea, cu sufletul sfâşiat de durere. Când Antonietta i-a povestit doñei Elena cele întâmplate, blânda femeie a fost indignată.
— Nu-mi vine să cred că se comportă astfel! Santiago uită că este un cavaler şi că îţi datorează respect ca mamă a fiului său.
— O întâmplare… a zis că Javier este doar o întâmplare din viaţa mea… şi că întâmplarea aceea nu mă transformă în mama lui… suspina Amelia.
— Ei bine, fie că-i place, fie că nu, eşti mama lui Javier, i-a spus Laura, foarte afectată de durerea verişoarei sale.
Melita a apucat-o pe Amelia de mână şi i-a strâns-o, încercând s-o consoleze.
Don Armando s-a întors de la serviciu la amiază şi le-a găsit pe toate femeile din familie plângând cu lacrimi amare.

— Trebuie să rezolvăm această situaţie, Santiago nu ţi-l poate refuza pe Javier.

— Şi dacă îl reclamăm la tribunal? sugeră doña Elena.

— Nu, la tribunal, nu, acolo n-avem decât de pierdut. Don Manuel este un om influent şi, în plus… nu putem justifica unele lucruri… explică don Armando.

— Ştiu, unchiule, ştiu, nu putem justifica faptul că mi-am abandonat fiul şi soţul ca să plec cu alt bărbat, care pe deasupra mai era şi comunist, spuse Amelia.

— Nu mai spune astfel de lucruri, fata mea. Lasă-mă să mă gândesc, vom găsi o soluţie.

— Nu, unchiule, nu există nicio soluţie. Santiago mă urăşte şi nu mă va ierta niciodată. Răzbunarea lui este aceea de a mi-l refuza pe fiul nostru.

Peste două zile, Edurne a întâlnit-o pe Águeda în apropierea casei noastre.

— Spune-i doamnei Amelia să nu-şi facă nicio grijă, Javier este bine, dar e trist din cauza celor întâmplate.

— O să-i spun.

— Mie… mie… îmi pare rău, îmi pare rău pentru tot ce suferă doamna. Spune-i că don Santiago îl iubeşte pe copil din tot sufletul, că nu-i lipseşte nimic, iar eu… eu îl iubesc foarte mult pe Javier, este… este ca şi cum ar fi copilul meu. Băiatul l-a întrebat pe tatăl lui de ce doamna din parc care l-a dus la spital spunea că este mama lui şi m-a întrebat şi pe mine dacă sunt mama lui. Nu ştiam ce să-i spun.

— Şi ce i-ai spus?

— Că este copilul meu de suflet, iar el m-a întrebat ce-i asta. Don Santiago i-a cerut s-o uite pe doamna, pentru că n-are altă mamă decât pe mine, dar Javier nu s-a mulţumit cu răspunsul. Deşi e mic, e inteligent şi ştiu că îşi bate capul. Edurne, tu crezi că doamna Amelia mă va ierta? N-am fost în stare să mă opun la… mă rog, ştii cum sunt bărbaţii şi, fiind vorba de don Santiago, n-am ştiut cum să mă împotrivesc când el…

— Îl iubeşti, Águeda?

— Cum să nu-l iubesc! Este un adevărat domn şi un bărbat atât de chipeş!… Femeile ca noi nu-i putem refuza pe domnii adevăraţi. Am o fiică de la don Santiago, pe Paloma, iar el o iubeşte în felul său. Ştiu că pentru el nu va fi niciodată ca Javier,

dar o iubeşte şi nu va permite să-i lipsească ceva. N-o respinge ca fiică şi mi-a spus deja că o vom trimite să studieze la un colegiu bun de călugăriţe şi că va avea o zestre frumoasă când va veni vremea să se mărite, şi că nu se va da deoparte când va fi s-o conducă la altar.

— Dar mai e mult până atunci, fiica ta este foarte mică. Te încrezi atât de mult în don Santiago?

— Este un om de cuvânt, ar prefera să moară decât să nu-şi ţină promisiunea. Ştiu că şi-o va ţine şi că nu ne va părăsi nici pe mine, nici pe Paloma. Edurne, spune-i doamnei Amelia să mă ierte şi că voi face tot posibilul ca să-l poată revedea pe fiul ei, dar că va fi bine să nu mai încerce pentru o vreme.

— Am să-i spun, nicio grijă c-o să-i spun.

Pe toţi ne-a mişcat gestul Águedei, pe toţi, mai puţin pe Amelia. Ea continua s-o considere o intrusă în casa ei, cineva care îi răpeşte dragostea fiului ei.

— Ea n-are nicio vină pentru ceea ce se întâmplă.

Laura încerca să potolească proasta dispoziţie a Ameliei.

— E o femeie bună la suflet, mai bine că Javier este cu ea decât cu alta, îi spuse doña Elena.

— Eu cred că Santiago încă te mai iubeşte, o asigură Antonietta, spre uimirea noastră a tuturor.

— Dar ce vorbeşti? Cum poţi crede aşa ceva? Mă urăşte, mă urăşte din tot sufletul.

— Ei bine, eu cred că te iubeşte, dar că nu te poate ierta, pentru că îl împiedică orgoliul. Dacă i-ai putea învinge orgoliul, aţi fi din nou fericiţi.

— Fericiţi? Ştii, Antonietta, poate că n-am fost niciodată fericiţi.

O lună mai târziu, doamna Rodríguez, cea care se prezentase pe neaşteptate de Crăciun, a întrebat din nou de Amelia, dar ea nu era acasă, astfel că a lăsat o carte de vizită cu rugămintea de a i-o înmâna când se va întoarce.

În zilele următoare, am observat că Amelia era neliniştită. doña Elena atribuia acest fapt căldurii, era iunie şi la Madrid era foarte cald; nopţile, abia puteam dormi, astfel că orice ni se întâmpla o atribuiam efectelor căldurii. Dar eu mi-am dat seama că vizita doamnei Rodríguez trebuia să aibă vreo legătură cu nervozitatea Ameliei.

Într-o seară, când Amelia a întârziat mai mult decât de obicei, ne-a spus că a fost să-i întoarcă vizita doamnei Rodríguez.

— Ţi-a dat vreo veste despre Albert James? a întrebat-o doña Elena pe Amelia, amintindu-şi că ne spusese că doamna aceea era prietenă cu jurnalistul american.

— Da, mi-a spus că Albert e bine, răspunse Amelia pe un ton sec.

— Unde-i acum? La Londra sau la New York? vru să ştie Laura, care părea că simte un ataşament special faţă de american.

— La Londra, cred că e în continuare la Londra... Cel puţin asta mi-a spus doamna Rodríguez.

Familia continua să trăiască urmărind cu înfrigurare radioul. În fiecare seară, după cină, ne aşezam în salon să ascultăm ştirile. Am urmărit cu atenţie răsturnarea de la putere a lui Mussolini, eliberarea sa ulterioară de către un comando german şi proclamarea Republicii Sociale Fasciste de la Salò, o entitate politică fantomă, creată de către Duce în nordul Italiei, în jurul câtorva fascişti fanatici.

Toamna anului 1943 s-a instalat în vieţile noastre fără să prezică vreo modificare în rutina noastră.

Într-o după-amiază de la sfârşitul lunii octombrie, când eu rămăsesem acasă din cauza unei răceli, a sunat la uşă un vizitator neaşteptat.

Amelia, Laura şi Antonietta o însoţiseră pe doña Elena într-o vizită acasă la o prietenă, iar Jesús plecase să-l ia pe tatăl său de la biroul unde lucra ca să-l acompanieze la întoarcerea acasă. Astfel că, în afară de mine şi de Edurne, nu mai era nimeni în casă.

Eu dormitam la mine în cameră, iar Edurne cosea la bucătărie când am auzit soneria.

Edurne a deschis uşa şi a scos un ţipăt care m-a trezit. Am ieşit numaidecât din cameră şi am rămas mut, găsind în vestibul un neamţ îmbrăcat în uniformă: înalt, blond, cu ochi albaştri, plăcut la înfăţişare. Avea o cicatrice în formă de semilună care îi tăia obrazul de la sprânceana dreaptă până la nas.

— Aş dori s-o văd pe domnişoara Garayoa.

— Pe care dintre ele? întrebă Edurne cu un glas de-abia şoptit.

— Pe domnişoara Amelia Garayoa; sunt… sunt un vechi prieten al ei.

— Îmi pare rău, dar în acest moment nu este acasă. Doriţi să vă lăsaţi cartea de vizită?

— Aş prefera s-o aştept. Credeţi că va întârzia mult?

— Nu ştiu, răspunse pe un ton sec Edurne, care părea că îşi regăseşte puterea de a vorbi cu bărbatul acela a cărui uniformă o intimida.

— Va întârzia să se întoarcă, am intervenit eu, speriat, crezând că omul acela avea de gând să-i facă ceva rău Ameliei.

Ofiţerul german s-a întors spre mine, privindu-mă cu simpatie.

— Eşti vărul ei Jesús sau eşti Pablo? Trebuie să fii unul din ei doi.

Am rămas încremenit. Ofiţerul acela ştia de existenta noastră. Şi brusc, m-am gândit că ne va aresta pe toţi. Am rămas tăcut, fără să răspund, când am auzit cheia răsucindu-se în broască şi vocea doñei Elena. Când a intrat urmată de Laura, Antonietta şi Amelia, doña Elena a scos un ţipăt, speriată la vederea militarului german.

— Dar cine sunteţi dumneavoastră? întrebă doña Elena.

— Îmi pare rău că vă deranjez, o caut pe domnişoara Amelia Garayoa…

N-a mai continuat când a zărit-o pe Amelia: s-au privit amândoi cu emoţie în ochi şi, fără să scoată o vorbă, s-au îmbrăţişat. Doña Elena a fost cât pe ce să leşine şi a trebuit ca Laura şi Antonietta să se ocupe de ea şi s-o ducă imediat în camera de zi.

Eu îi observam în continuare pe ofiţer şi pe Amelia, fascinat de scena aceea. Amelia plângea, iar el doar cu greu îşi putea stăpâni lacrimile. Deodată, Amelia a părut că reacţionează.

— Vino să te prezint familiei mele.

— Poate că n-a fost o idee bună să apar pe neaşteptate… cred că au tras o sperietură zdravănă.

Amelia l-a luat de mână şi l-a dus în camera de zi, unde doña Elena îşi revenea bând un pahar cu apă.

— Mătuşă, vreau să ţi-l prezint pe baronul von Schumann, un vechi prieten foarte drag mie.

Ofiţerul a luat poziţie de drepţi în faţa doñei Elena, aplecându-se să-i sărute mâna, ceea ce a făcut să se risipească parte din

temerile femeii, incapabile să rămână insensibilă la orice demonstraţie de bune maniere.

Laura şi Amelia au schimbat între ele o privire complice care n-a trecut neobservată de către niciunul dintre cei care eram acolo.

Doña Elena l-a poftit să ia loc, aşteptând ca Amelia să explice mai amănunţit cine era ofiţerul acela. În casa aceea, toţi îi uram pe nemţi, doream să piardă războiul şi, cel mai mult dintre toţi, Amelia, care susţinea că, dacă va fi aşa, Anglia şi puterile aliate ne vor elibera de Franco. Aşa că doar cu greu puteam să acceptăm de bunăvoie un ofiţer german care pentru noi toţi reprezenta latura cea mai întunecată a conflictului armat. Era duşmanul şi îl aveam chiar acolo, în faţa noastră, stând jos în camera de zi.

Dar Amelia nu părea dispusă să ne spună niciun cuvânt în plus despre cine era bărbatul acela. A repetat că este un vechi prieten pe care îl cunoscuse cu mulţi ani în urmă. Toţi ne întrebam unde anume, dar nimeni n-a spus nimic. Am vorbit generalităţi şi niciunuia dintre noi nu i-a venit ideea să menţionăm războiul. A spus că era pentru a treia oară când vizita Madridul, că în urmă cu mai mulţi ani călătorise prin Spania cu tatăl său, menţionând vizite la Barcelona, Bilbao şi Sevilla. Doña Elena i-a răspuns că avem o toamnă foarte rece şi ploioasă, dar că la Madrid ieşea soarele chiar şi iarna. După puţin timp, el a întrebat foarte politicos dacă în această perioadă aveau loc coride, la care i-am răspuns că nu, iar doña Elena a profitat de ocazie ca să se declare împotriva luptelor cu tauri.

— Nu suport vărsarea de sânge inutilă.

Această afirmaţie a făcut ca Laura să intervină în favoarea luptelor cu tauri, reproşându-i mamei sale că nu înţelege măreţia luptei dintre toreador şi taur. Şi aşa, printre alte banalităţi, s-a scurs aproape o jumătate de oră, vreme în care au ajuns acasă don Armando şi Jesús.

Pe chipul lui don Armando, stupefacţia şi îngrijorarea s-au reflectat în egală măsură.

Amelia a făcut prezentările, fără să dea mai multe amănunte despre prietenia ei cu neamţul, şi ne-a surprins pe toţi, spunând că va ieşi cu el să facă o plimbare.

— E puţin cam târziu, fata mea, îi reproşă don Armando, foarte serios.

— Nu voi întârzia mult, unchiule, dar baronul nu cunoaşte foarte bine Madridul, îl voi însoţi până la hotel, este cazat la Ritz, aşa că mă voi întoarce repede.

— Poate că ar fi mai bine ca Jesús şi Pablo să meargă cu el.

— Nu, nu, în niciun caz. De altfel, trebuie să vorbim, nu ne-am mai văzut de multă vreme.

Don Armando ştia că Amelia era hotărâtă să-l însoţească pe neamţ cu sau fără consimţământul său, aşa că a preferat să nu se confrunte în momentul acela cu nepoata sa.

— Bine, dar să nu întârzii.

Ne-am luat rămas-bun de la ofiţerul german, pe care nu l-am mai văzut niciodată.

Amelia s-a întors peste două ore şi toată familia o aştepta în camera de zi.

— Ei bine, fata mea, povesteşte-ne, cine este bărbatul acela? întrebă don Armando.

— L-am cunoscut cu mulţi ani în urmă când încă mai trăiam cu Pierre. Apoi, l-am reîntâlnit la Berlin când am lucrat ca asistenta lui Albert James. Am fost la Berlin să facem nişte reportaje şi acolo l-am regăsit din întâmplare.

— Şi nu l-ai mai văzut de atunci? vru să ştie doña Elena.

— Ba da, ne-am mai întâlnit în anumite împrejurări.

— Este nazist, spuse don Armando pe un ton sentenţios, fără să-şi ascundă repulsia.

— Nu, nu este nazist. E un german care s-a pomenit prins în război, aşa cum şi aici atâţia oameni s-au pomenit prinşi într-o tabără sau alta.

— Este nazist, repetă don Armando.

— Nu, unchiule, nu este. Te asigur că este o persoană deosebită, căreia îi datorez mult.

— Ce-i datorezi, Amelia?

— Permite-mi, unchiule, să nu-ţi spun. Sunt lucruri despre care nu vreau să vorbesc. Îmi pare rău. Nu pot s-o fac.

— Naziştii l-au ruinat pe tatăl tău, chiar ai uitat? Tu însăţi ne-ai povestit că, atunci când ai fost la Berlin, ţi-a fost cu neputinţă să afli ce s-a întâmplat cu herr Itzhak şi familia sa.

— Cum poţi să-mi spui asta?!

Amelia părea gata să izbucnească în plâns.

— Pentru că nu pot înţelege că eşti prietenă cu un bărbat care poartă uniforma aceea şi că eşti în stare să uiţi ce a suferit tatăl tău din cauza naziştilor! Şi în plus, ţi se pare puţin ce fac acum în război? Nu, Amelia, nu pot accepta un ofiţer nazist la noi în casă. Este ceva ce nu voi tolera. În amintirea fratelui meu şi pentru propria noastră demnitate.

Niciodată nu-l mai văzusem pe don Armando atât de serios, atât de categoric. Am rămas cu toţii tăcuţi, neştiind ce să facem şi nici ce să spunem. Amelia şi-a ascuns faţa cu mâinile.

— Gândeşte-te la ce ţi-am spus acum, fata mea, dar să-ţi fie limpede că nu voi admite ca omul acela să mai pună vreodată piciorul în această casă.

Amelia l-a privit fix pe unchiul său înainte de a răspunde.

— Şi cu toate astea îl accepţi pe Franco, nu mişti un deget împotriva noului regim.

— Amelia! Laura se ridicase brusc de pe scaun, postându-se în faţa verişoarei sale şi stăpânindu-şi mânia.

— Ăsta-i adevărul, ne-am supus cu toţii lui Franco, niciunul nu facem nimic. Credeţi că e mai bun decât Mussolini sau decât Hitler? Ei bine, eu nu cred aşa ceva, şi cu toate astea, suntem aici, fără să mişcăm un deget.

— Am pierdut războiul, Amelia, dar nu şi demnitatea, spuse don Armando cu un glas de-abia perceptibil.

— Ce pretinzi să facem? N-am plătit deja cu vârf şi îndesat? spuse Laura.

— De ce îl judecaţi pe Max dacă nu ştiţi nimic despre el? protestă Amelia.

— Pentru că, putând să-şi aleagă tabăra, a ales să lupte pentru Hitler, răspunse Laura cu duritate.

— Este soldat, nu poate alege, protestă Amelia.

— Ba da, Amelia, poate alege, aici au făcut-o mulţi soldaţi, chiar dacă după aceea aveam să pierdem, spuse unchiul său pe un ton sentenţios.

— Nu puteţi înţelege… nu ştiţi… îmi pare rău, dar nu sunteţi în stare să vedeţi ce se întâmplă.

— Ba da, sigur că vedem, tu eşti cea care ai nevoie să te amăgeşti singură cu ceea ce înseamnă pentru tine omul acela, afirmă Laura fără milă.

Cele două verişoare s-au privit, stăpânindu-şi lacrimile. Era pentru prima dată în viaţa lor când se certau, când se înfruntau.

Am rămas tăcuţi. Doña Elena a pus capăt tensiunii trimiţându-ne la culcare.

— Mâine-dimineaţă trebuie să ne sculăm cu noaptea în cap; să lăsăm lucrurile neplăcute ca să le discutăm la lumina zilei, întotdeauna este mai bine aşa decât s-o facem noaptea. Noaptea nu este decât întunericul.

Ne-am dus la culcare, dar n-am întârziat să mă ridic din pat; eram convins că Amelia şi Laura stăteau de vorbă. Şi aşa a fost. Erau în salon şi mai degrabă şopteau decât vorbeau. Am rămas foarte liniştit la uşă, trăgând cu urechea.

— Ce lucruri ai putut să-mi spui, Laura! Tocmai tu…

— Dar, Amelia, de ce nu vrei să-mi spui nici măcar mie ce te leagă de omul acela?

— Spre binele tău, Laura, nu-ţi spun spre binele tău. Sunt lucruri pe care e mai bine să nu le ştiţi deocamdată, într-o zi o să-ţi povestesc, îţi jur, dar trebuie să ai încredere în mine.

— Am tras o sperietură zdravănă când am intrat în casă şi am dat peste un nazist. Pentru o clipă, am crezut că ne va aresta.

— Bietul Max!

— Ce înseamnă el pentru tine?

— Ţi-am mai spus, este o persoană foarte importantă pentru mine, într-atât de importantă, încât m-am despărţit de Albert James. Dacă nu l-aş fi cunoscut pe Max, cu siguranţă că aş fi continuat relaţia cu el.

— Nu pot să cred că eşti îndrăgostită de un nazist!

— Nu este nazist, Laura, îţi jur că nu este. N-are încotro decât să lupte în armata sa; este ofiţer, este un aristocrat, nu putea să dezerteze.

— Mai bine dezertor decât să lupte pentru Hitler.

— El nu luptă pentru Hitler.

— Ba da, sigur că luptă, nu te amăgi, Amelia. Spune-mi, ce vrea, de ce a venit?

— Este aici pentru o treabă oficială şi a vrut să vină să mă vadă.

— Nu mă minţi, Amelia, ştiu că nu-mi spui adevărul.

— Atunci, nu mă mai întreba, Laura, nu mă întreba până când n-o să pot să-ţi spun tot adevărul.

Le-am auzit mişcându-se şi m-am îndreptat iute spre camera mea. Dacă Amelia nu îşi deschidea sufletul faţă de Laura, cu greu ar fi făcut-o faţă de ceilalţi, astfel că mi-am spus că nu vom şti niciodată cine este omul acela. Şi aşa a fost, n-am aflat niciodată sau cel puţin eu n-am ştiut niciodată. Poate că ştie doña Laura, nu ştiu, n-am întrebat-o.

Amelia şi ofiţerul german au continuat să se vadă. El venea s-o ia de la merceria doñei Rosa şi o ducea la masa de prânz, apoi ea îi arăta locurile ei preferate din Madrid. Într-o duminică, au fost chiar la Escorial. Dar n-a mai urcat niciodată la noi în casă, nici Amelia n-a mai făcut vreun comentariu despre el. Don Armando prefera să ignore drumurile de colo până colo ale Ameliei şi numai doña Elena a îndrăznit într-o zi să întrebe de el.

— Fata mea, lasă-mă să-ţi dau un sfat: nu te îndrăgosti de bărbatul acela, care nu-ţi poate aduce decât necazuri; ai avut deja destule. Albert James era un om cumsecade, nu ştiu de ce nu continui relaţia cu el. Era un gentleman. E păcat că nu vă puteţi căsători, dar chiar şi aşa… dacă tot trebuie să fii cu un bărbat, măcar să fie cu cineva care merită.

Peste câteva zile, într-o seară, la ora cinei, Amelia ne-a comunicat că pleacă.

— Dar unde? întrebă îngrijorat don Armando.

— La Roma, m-am hotărât să accept invitaţia prietenei mele Carla Alessandrini. V-am mai vorbit despre ea şi, după cum bine ştiţi, ne scriem în mod frecvent. În scrisorile ei, insistă să merg s-o văd, iar acum am ocazia.

— Ocazia? Aşa, deodată… Şi slujba ta? vru să ştie doña Elena.

— Am vorbit cu doña Rosa şi m-a asigurat că n-o deranjează să-mi iau o mică vacanţă, nu voi lipsi mai mult de o lună.

— Pleci cu bărbatul acela, Amelia? o întrebă direct don Armando.

— Unchiule…

— Încă nu te-ai făcut bine; starea ta s-a ameliorat, într-adevăr, dar eşti încă atât de slabă… N-ar trebui să pleci, Amelia. Mi-ai spus că n-o vei mai face niciodată, că vei rămâne pentru totdeauna alături de familie.

— Nu plec, unchiule, este doar o călătorie care nu va dura mult, ai încredere în mine. Carla a insistat atât de mult în

scrisorile ei, îmi spune că are nevoie de mine şi nu vă închipuiţi cât de bună şi de generoasă a fost cu mine.

— Amelia, nu mi se pare potrivit să pleci cu bărbatul ăla, este un ofiţer nazist, i-a retezat-o don Armando.

— Pentru numele lui Dumnezeu, unchiule, nu vorbi aşa! Max este un prieten foarte drag, care o cunoaşte şi el pe Carla, şi zilele astea am vorbit despre ea. Dat fiind că el trebuie să se ducă la Roma, s-a oferit să-mi ţină companie în timpul călătoriei. Voi merge cu el până la Roma, într-adevăr, dar voi locui acasă la Carla Alessandrini, îţi promit. Nu trebuie să-ţi faci griji.

— Italia este în război, nu-i cel mai bun loc pentru o vacanţă.

— Nu mi se va întâmpla nimic, merg cu Max şi acolo este Carla.

— Nu mă convingi, Amelia, nu mă convingi. Ştiu doar că, de când s-a prezentat ofiţerul acela, nu mai eşti aceeaşi persoană. Nu înţeleg cum de te laşi antrenată în această aventură ca să pleci în Italia. Vreau să am încredere în tine, Amelia, îţi datorez mult, dar mă sperii.

— Ai încredere în mine, nu voi face nimic rău, te asigur. Vor fi doar câteva zile, nici n-o să bagi de seamă şi voi fi din nou aici ca să petrecem Crăciunul. Pentru nimic în lume n-aş vrea să fiu departe de casă de sărbători.

Pe când o ajuta pe Amelia să-şi facă bagajele, Edurne i-a reproşat şi ea călătoria anunţată.

— Cum poţi s-o laşi din nou pe Antonietta? Chiar nu-ţi dai seama cât de mult suferă sora ta? Nu-i bine ca fraţii să stea despărţiţi.

— De când nu l-ai mai văzut pe Aitor? replică Amelia.

— De mult, de ani de zile.

— Şi e fratele tău şi îl iubeşti, nu-i aşa?

— Aşa este şi mă doare că nu l-am mai văzut. Are deja trei copii. Vezi bine, am nepoţi pe care nu-i cunosc. Mama mea suferă pentru el, răspunse Edurne.

— Draga mea Amaya… ce dor îmi e de ea, răspunse Amelia.

— Pe fratele meu l-a distrus politica, şi pe tine, la fel. Bine că s-a însurat cu fata aia de la Biarritz. E o nenorocire că trebuie să trăiască acolo din cauza politicii. Afurisita asta de politică!

— Ia te uită, te credeam o bună comunistă!

— Asta era înainte de război… după tot ce s-a întâmplat şi după toate nenorocirile pe care le-am trăit, crezi că mai am chef

de politică? Vreau doar să trăiesc în pace, în această privinţă sunt de aceeaşi părere cu mătuşa ta.

— Atunci, nu mai eşti comunistă…? glumi Amelia.

— Dar cum să mai fiu?! Nici tu, nici eu nu ştiam ce era politica, eram foarte tinere şi ne-am entuziasmat… Lola, Pierre, Josep Soler şi toţi oamenii aceia care păreau atât de hotărâţi, atât de pasionaţi, ne-au amăgit… urmau să schimbe lumea… şi uite ce s-a întâmplat!

— Ce s-a întâmplat este că fasciştii au câştigat războiul, dar asta nu le dă dreptate.

— Dar nici nouă. Nu, nu mai sunt comunistă şi cred că nici tu nu mai eşti.

Ziua în care Amelia a plecat a fost foarte tristă. Doña Elena chiar a leşinat şi a trebuit să îi dăm Apa Carmelitelor, Antonietta nu se oprea din sughiţ, Laura plângea cu lacrimi amare, iar eu şi Jesús ne-am molipsit şi noi de atâtea emoţii şi am sfârşit prin a plânge. Numai don Armando a fost în stare să-şi stăpânească lacrimile.

— Amelia, să ne scrii, te rog, dă-mi cuvântul tău că o vei face.

— Îţi dau cuvântul meu, unchiule, o să vă scriu şi o să mă întorc curând.

Amelia a refuzat s-o conducem până în stradă. A spus că va veni cineva s-o ia, dar noi ştiam că o aştepta ofiţerul german. Am ieşit la balcon şi l-am văzut sosind într-o maşină neagră din care a coborât ca s-o ajute pe Amelia cu geamantanul. Înainte de a urca în maşină, a privit în sus şi şi-a agitat mâna zâmbindu-ne. Era fericită, ceea ce ne-a descumpănit cel mai mult, dar aşa era. N-am mai revăzut-o multă vreme…»

— Bun, încheie profesorul Soler, asta-i tot, cel puţin tot ce îţi pot povesti despre cele întâmplate între primăvara lui 1942 şi toamna lui 1943, mai bine de un an în care Amelia a fost cu noi.

Profesorul s-a frecat la ochi cu dosul palmei. Părea obosit. Pe mine mă uimea memoria sa prodigioasă şi, cu atât mai mult, capacitatea lui de a povesti lucrurile într-un mod încât nu numai că le retrăia el, dar făcea să le simt şi eu ca şi când le-aş fi trăit. Am insistat să-mi spună dacă Amelia s-a întors şi când anume, dar n-a vrut să-mi povestească nimic mai mult.

— Hai, Guillermo, ştii că n-o să-ţi spun mai mult decât atât. Cel puţin, deocamdată. Dumneata trebuie să umpli treptat lacunele. Ne-am înţeles că nu vom face salturi în timp. Pentru ca investigaţia dumitale să aibă sens, trebuie să mergi pas cu pas; dacă faci salturi înainte, ai putea să fii derutat şi chiar să consideri că nu merită osteneala de a te întoarce îndărăt, şi nu asta doresc doamnele Garayoa.

— În regulă, dar unde mai caut acum? am întrebat eu îngrijorat.

— Nu ştiu, poate la Roma? Amelia ne-a spus că pleacă la Roma. Poţi să mergi să o vezi pe Francesca Venezziani. Dacă Amelia, aşa cum ne-a spus, a fost la Carla Alessandrini în perioada aceea, atunci Francesca trebuie să ştie, nu crezi?

— Să vă explic ceva, uneori mă gândesc că ştiţi despre Amelia mai mult decât lăsaţi impresia, dar, dintr-un anumit motiv care-mi scapă, nu vreţi să trageţi de firul acela.

Râsul profesorului Soler m-a descumpănit, dar mi-a confirmat intuiţia.

— Nu fi atât de neîncrezător, nu te ajut cât pot?

— Şi vă sunt foarte recunoscător; de unul singur, fără dumneavoastră, n-aş fi putut face niciun pas înainte.

— Ba da, ba da, i-ai fi putut face, dar cu mai multă dificultate; nu te subestima, am cea mai bună părere despre dumneata.

— Uf! Asta chiar că e o responsabilitate.

— Şi ce se întâmplă cu slujba dumitale? Mai scrii la ziarul acela de pe internet pentru care mi-ai luat interviul?

— M-au dat afară. Singura mea slujbă este această investigaţie; bine că doamnele Garayoa sunt generoase cu onorariul, altminteri de mult aş fi fost evacuat din apartamentul meu. Iar mama aproape că nu-mi mai vorbeşte, crede că pierd timpul.

— Şi are dreptate.

— Cum?! Şi dumneavoastră credeţi că pierd timpul?

— Să-ţi explic, câştigi timp pentru familia Garayoa şi munca dumitale în această privinţă este extrem de valoroasă pentru doamne; dar în ceea ce te priveşte, nu-ţi va aduce nimic în profesia dumnitale, dimpotrivă, îţi distrage atenţia de la ea.

— Fir-ar să fie, domnule profesor, mă surprinde imparţialitatea dumneavoastră.

— Dacă ai fi fiul meu, aş fi la fel de supărat cum este mama dumitale. N-o să-ţi spun să te grăbeşti să termini această treabă, pentru că e imposibil să ştii cât timp îţi va mai lua, dar ar trebui într-adevăr să te gândeşti ce vei face când o vei termina.

— Am un defect foarte grav pentru cineva cu profesia mea.

— Care e acesta? întrebă profesorul Soler.

— Păi, eu cred că jurnalismul este un serviciu public în care trebuie să primeze adevărul, şi nu interesele politicienilor, ale antreprenorilor, ale bancherilor, ale sindicatelor ori ale celui care mă plăteşte.

— Ei bine, ai o mare problemă.

— Şi nici nu vă închipuiţi cât e de mare.

Când mi-am luat rămas-bun de la profesorul Soler mă gândeam deja la Francesca Venezziani. Adevărul e că mă bucuram la gândul că o voi revedea; cinele acelea la care mă invita în luxosul ei apartament erau amuzante. Sigur că mama se va înfuria când îi voi spune că plec din nou în călătorie. Poate că ar trebui să mă aşez lângă ea şi să-i povestesc câte ceva din tot ce aflam despre strămoaşa noastră, poate că aşa m-ar ierta. De îndată ce mi-a trecut acest gând prin minte, mi-a părut rău. Nu era etic să-i dau o informaţie care nu-mi aparţinea nici măcar mie. Dar trebuia să-i spun ceva mamei, ca s-o conving să aibă încredere în mine. Problema era că nu-mi trecea prin cap ce anume.

Am avut noroc, pentru că, de cum am ajuns în aeroportul Prat am găsit un avion de cursă regulată care era pe punctul de a zbura la Madrid. Când am ajuns, m-am dus direct acasă la mama.

— Surpriză! am spus eu când mi-a deschis uşa.

— Chiar nu te-a învăţat nimeni că nu trebuie să te prezinţi acasă la cineva fără să anunţi? îmi răspunse ea în chip de salut.

— Ba da, dar nu ştiam că îmi este restrâns dreptul de a veni să-ţi dau un sărut în orice moment, i-am spus eu îmbrăţişând-o şi încercând să-i înving proasta dispoziţie.

Mama a cedat până la urmă şi m-a invitat la cină şi, spre surprinderea mea, ne-am certat mai puţin decât prevăzusem, nu ştiu dacă era obosită sau pur şi simplu se gândea că era mai bine să renunţe la o cauză pierdută.

A doua zi, înainte de a pleca la Roma, am hotărât să-i telefonez maiorului William Hurley, renumitul arhivar al armatei britanice. Voiam ca el să-mi lămurească ceva din ceea ce spusese profesorul Soler: mă intrigau cele două vizite misterioase ale doamnei Rodríguez. Ştiam câte ceva ce cred că profesorul Soler ignora: şi anume că femeia aceea era de fapt o agentă a Serviciilor Secrete britanice. Aveam nevoie să ştiu dacă cele două ocazii în care o vizitase pe Amelia erau pentru probleme de „serviciu”.

Maiorului Hurley nu i-a făcut câtuşi de puţin plăcere că l-am sunat atât de curând. Credea că după ce mi-a povestit toate peripeţiile Ameliei la Varşovia va scăpa de mine o bună bucată de vreme, dar iată-mă din nou acolo după doar o săptămână, sunând la uşa lui sau, mai bine zis, la telefonul lui.

Maiorul a vrut să mă amâne: era foarte ocupat cu un campionat de popice organizat de veteranii din vechea lui unitate şi n-avea timp să-mi spună de ce a vizitat-o doamna Rodríguez pe Amelia la Madrid.

— Dumneata eşti foarte nerăbdător, nu poţi să aştepţi nici măcar o săptămână?

— Nu ştiţi ce rău îmi pare să vă distrag atenţia de la campionatul acela, dar fără dumneavoastră nu pot avansa.

— Tinere, dumneata eşti cel care trebuie să cerceteze trecutul străbunicii dumitale, nu eu.

— Într-adevăr, dar se pare că trecutul acela se ascunde în arhivele dumneavoastră, astfel că, domnule maior, n-am încotro, decât să vă deranjez. Dar vă asigur că nu vă voi răpi mult timp.

— Trebuie să-ţi mărturisesc că mă aşteptam la acest telefon, dar nu atât de curând. Dar insist că nu te pot primi, mâine-seară plec spre Bath şi nici dumneata, nici nimeni altcineva nu mă va împiedica să particip la concurs.

— Nimic mai departe de intenţia mea…

— Bine, singurul lucru pe care ţi-l pot anticipa este faptul că străbunica dumitale a colaborat din nou cu Serviciul Secret britanic.

— Aşadar, doamna Rodríguez a convins-o să revină la acţiune.

— De fapt, n-a fost capacitatea de convingere a doamnei Rodríguez, ci din cauza Carlei Alessandrini.

— Acum chiar că m-aţi lăsat cu gura căscată. Nu-mi puteţi spune ceva mai mult? Mă gândeam să merg la Roma şi voiam să ştiu pe ce să insist.

— Sună-mă mâine-dimineaţă, mi-a poruncit el prost dispus, înainte de a închide telefonul.

Cu punctualitate britanică, i-am telefonat a doua zi.

— Într-adevăr, la sfârşitul lui ’42 şi, ulterior, în ’43, Serviciul Secret a luat legătura cu străbunica dumitale la Madrid. Nu era pentru prima dată când o făcea, dar ea părea că nu mai vrea să ştie nimic nici de război, nici de spionaj, şi i-a adus asta la cunoştinţă şi doamnei Rodríguez. După ce reuşise să-şi salveze viaţa în Polonia, îi trimisese un amplu raport lordului Paul James în care îi relata tot ce se întâmplase, iar în încheiere, îi atrăgea atenţia să nu mai conteze pe ea. Lordul James nu era dintre cei care admiteau vreun refuz în ceea ce priveşte planurile sale, astfel că nu s-a dat bătut; ştia că este doar o chestiune de timp: trebuia să aştepte o ocazie potrivită pentru ca Amelia să colaboreze din nou. Şi această ocazie s-a ivit tocmai la Roma, unde atât ea, cât şi Colonelul von Schumann urmau să aibă o surpriză neplăcută.

— Ah, da? Şi ce s-a întâmplat?

— Doamna Rodríguez luase legătura cu Amelia Garayoa ca s-o informeze că prietena ei Carla Alessandrini colabora cu serviciile secrete aliate şi că avea unele dificultăţi. Nu, nu-ţi voi povesti nimic mai mult. Ţi-am spus deja că diseară plec în călătorie şi am multe de făcut. Sună-mă peste o săptămână şi atunci te voi primi cu mare plăcere.

A fost inutil să mai insist. Maiorul Hurley s-a arătat de neclintit. Rămăsese stabilit că ne vom revedea peste câteva zile, astfel că între timp puteam petrece această perioadă de aşteptare la Roma, făcând cercetări împreună cu Francesca. Planul mi se părea perfect.

8

Am plecat la Roma fără s-o anunţ pe Francesca, luând drept bun faptul că se va bucura să mă vadă. Am sunat-o de îndată ce am ajuns la hotel.

— *Cara,* sunt la Roma! Ce zici dacă te invit la cină astă-seară?

— Dar, mă rog, se poate şti ce faci aici?

— Am venit să te văd… de fapt, ca să mă ajuţi cu investigaţia referitoare la străbunica mea. O să-ţi povestesc diseară. După cum se pare, Amelia Garayoa a venit la Roma în toamna lui 1943 ca să se întâlnească cu diva Carla Alessandrini. Cu siguranţă că poţi să-mi dai o mână de ajutor. Dar vom vorbi despre amănunte în timpul cinei. Ai chef să mergem la restaurantul Il Bolognese?

— Îmi pare rău, Guillermo, dar nu pot lua cina cu tine, am un alt angajament.

— Ca să vezi, ce ghinion! Bine, atunci luăm prânzul mâine?

— Nu… tot nu pot. Mai bine îmi spui ce anume cauţi, ca să ştiu despre ce-i vorba şi, dacă găsesc ceva, te sun, unde eşti cazat?

— Foarte aproape de casa ta, la hotelul Inghilterra. Vreau să ştiu dacă Amelia a fost la Carla, aici, la Roma, în iarna lui ’43.

— O să te sun, şi închise telefonul.

Am avut o surpriză foarte neplăcută. Adevărul e că nu mă aşteptam la acea manifestare de indiferenţă din partea Francescăi. Eram sigur că ne-am înţeles bine şi, mai ales, că ne-am simţit bine în cele două ocazii în care ne văzuserăm; şi, deodată, se arăta neprietenoasă, chiar antipatică. Eram descumpănit.

Vreme de două zile am hoinărit prin Roma, hotărât să n-o sun. Voiam să ştie că n-aveam de gând s-o urmăresc ca un căţeluş de salon. Dar am sfârşit prin a mă enerva, şi în a treia zi am hotărât că nu mai puteam să pierd timpul.

— Francesca, *mia cara,* ai uitat de mine? i-am spus eu pe cel mai frumos ton al glasului meu.

— Ah, tu erai! Tocmai mă gândeam să te invit astă-seară la mine la cină.

— Splendid! Nu-ţi imaginezi cât de mult doream să te văd. Aduc eu vinul, de acord?

— Da, adu ce vrei. Vino la nouă.

Mi-am luat o mare greutate de pe inimă! Nu era vorba că Francesca ar fi fost afectuoasă, dar măcar mă invita la cină în frumosul ei apartament, aşa că nu mă puteam plânge. Eram convins că trece mai mult ca sigur prin vreo problemă profesională şi că îngrijorarea o făcea să nu fie atât de bine-dispusă ca în ocaziile anterioare. Nimic mai potrivit decât o cină bună şi un vin bun pentru a aranja lucrurile.

Am ieşit imediat din hotel în căutarea unei vinoteci de unde să achiziţionez o sticlă cu cel mai bun vin de Barolo. Eram atât de binedispus, încât am hotărât să duc şi o prăjitură pentru desert.

Când am ajuns acasă la Francesca, am găsit-o puţin cam distantă. Mi-a deschis uşa şi cu greu mi-a permis să-i dau un sărut pe obraz.

— Nu ştii cât de mult doream să te văd, i-am spus eu cu glasul meu seducător.

— Intră şi ia loc, aşa pot să-ţi spun unele lucruri înainte de cină.

— Bine, nu ne grăbim.

— Depinde pentru ce.

— Dacă vrei, putem mai întâi să luăm cina şi apoi să vorbim, i-am propus eu.

— Nu, trebuie să-l aşteptăm pe Paolo; până nu vine şi el, nu ne putem aşeza la masă.

— Paolo? Cine este Paolo?

— Nu ţi-am spus?

— Ei bine, nu, am răspuns eu uşor burzuluit.

— Ce ciudat! Aş fi jurat că ţi-am spus că vine şi Paolo.

— Mă rog, dar cine este Paolo? am insistat eu.

— Paolo Plattini este o autoritate în tot ce se referă la cel de-al Doilea Război Mondial în Italia. Nu există nimic ce el să nu ştie. Lucrează de mulţi ani cu arhive şi documente clasificate. Nu-ţi imaginezi cât de mult mă ajută. Şi pe tine, de asemenea. Pentru că, dacă n-ar el, cu greu ai putea afla ceea ce vei afla în legătură cu şederea Ameliei la Roma la sfârşitul anului 1943.

A sunat soneria şi Paolo a intrat direct în apartamentul Francescăi.

— Salut la toată lumea! spuse el apropiindu-se de Francesca şi dându-i un sărut pe buze. Apoi mi-a întins mâna, zâmbindu-mi încântător.

Doar văzându-l, mi-am spus în sinea mea că nu eu voi fi acela care va vedea răsăritul soarelui a doua zi în zori, admirând piazza di Spagna.

Spre nenorocul meu, Paolo Plattini s-a dovedit a fi un tip încântător. Unul dintre acei italieni extravertiţi originari din Roma, cu o mare capacitate de comunicare, ceea ce îl aducea imediat în centrul atenţiei. Era prea deştept şi atrăgător ca să concurez cu el şi, în plus, avea acea vârstă matură care le face pe multe femei să-şi piardă capul. M-am dat bătut în clipa aceea, spunându-i Francescăi adio în gând.

— Nu ştiu dacă ştii, dar există o carte de amintiri a unui partizan, care s-a editat la câţiva ani după terminarea războiului, în care este vorba despre străbunica dumitale. De fapt, este cel mai fiabil şi mai direct izvor de informaţii privind peripeţiile Ameliei Garayoa în Italia, pentru că este vorba despre o persoană care a cunoscut-o şi a avut o relaţie strânsă cu ea. Se numea Mateo Marchetti şi era profesorul de canto al Carlei Alessandrini, un bătrân comunist pe care diva îl venera.

— Habar n-aveam că există o asemenea carte, am răspuns eu, interesat.

— Nu-i de mirare, a fost o ediţie într-un tiraj foarte redus, hai să zic că nu s-au scos mai mult de două mii de exemplare. De fapt, a fost o favoare pe care proprietarul unei mici edituri, tot comunist, i-a făcut-o lui Marchetti. Cartea s-a vândut aşa şi aşa, dar are o oarecare valoare istorică. De fapt, mi-am amintit de această cărticică atunci când Francesca mi-a spus că nu reuşeşte să găsească documentaţie despre Carla Alessandrini din timpul războiului. Poţi să citeşti în italiană? îmi spuse el înmânându-mi o carte veche, broşată.

— Pot să încerc.

— Bine, cred că îţi va fi de folos. În orice caz, dacă doreşti să înregistrezi sau dacă iei notiţe, cred că pot să reconstitui cu destulă fidelitate unele dintre lucrurile pe care le-a făcut străbunica dumitale când a ajuns la Roma în iarna lui 1943.

Paolo a început să vorbească şi trebuie să mărturisesc că n-am mai deschis gura până când n-a terminat.

«Amelia a sosit la Roma însoţită de un colonel din armata germană, baronul von Schumann, pe care Carla îl cunoscuse cu ani în urmă la Berlin. După cum relatează Marchetti, von

Schumann nu era adept al lui Hitler, dar, ca bun prusac, se supunea ordinelor fără să crâcnească.

Colonelul von Schumann s-a cazat la Excelsior, un hotel foarte elegant, şi a însoţit-o pe Amelia până acasă la Carla Alessandrini. Diva n-ar fi iertat-o pe Amelia dacă s-ar fi instalat oriunde în altă parte. Carla îi ceruse în repetate ocazii să vină s-o vadă, ştiţi bine că o iubea ca pe o fiică. Dar Amelia şi baronul au avut o mare surpriză când, în loc de Carla, au dat peste soţul ei îndurerat, Vittorio Leonardi.

— Amelia, ce bucurie că eşti aici! îi spuse el îmbrăţişând-o.

Apoi l-a salutat politicos, dar cu răceală, pe baronul von Schumann, ceea ce a uimit-o pe Amelia. Vittorio îl cunoscuse şi el pe baron la Berlin şi participaseră împreună la mai multe serate, iar răceala aceea nu se potrivea cu relaţia lor din trecut. Amelia observa nervozitatea lui Vittorio, neînţelegând motivul ostilităţii sale faţă de Max von Schumann. Nici măcar nu l-a invitat să intre. Von Schumann şi-a luat la revedere. Trebuia să se prezinte în faţa superiorilor săi. De îndată ce Amelia şi Vittorio au rămas singuri, ea l-a întrebat:

— Vittorio, ce se întâmplă? Unde-i Carla?

— Este arestată.

— Arestată? Dar din ce motiv? întrebă Amelia alarmată.

— Pentru colaborare cu partizanii. De fapt, vina este a mea.

— Doamne Dumnezeule! Povesteşte-mi tot ce s-a întâmplat!

— Au arestat-o cei din SS.

— Dar de ce?!

— Ţi-am mai spus, Carla colaborează cu Rezistenţa şi cred că... mă rog, cred că întreţinea legături secrete şi cu aliaţii.

— Şi tu?

— Eu sunt de vină pentru tot, pentru că i-am permis. Chiar ne-am certat, dar tu ştii ce influenţă are asupra ei profesorul său de canto, Mateo Marchetti. Carla i-a ajutat mereu pe prietenii lui Marchetti, de fapt, a fost împotriva lui Mussolini din prima zi când acesta a ajuns în guvernul Italiei şi, după cum bine ştii, nu s-a ferit niciodată s-o arate. Dar era marea Carla Alessandrini şi toată lumea închidea ochii, ca şi cum opoziţia ei ar fi fost o excentricitate. Însă colaborarea Carlei cu partizanii a crescut treptat, din ce în ce mai mult. Casa noastră de la Milano a devenit adăpost pentru fugari şi la fel s-a întâmplat aici, la Roma. Apoi a început să ajute la trecerea oamenilor peste

graniţă, oameni care urmau să fie arestaţi de poliţie sau de trupele SS. Oameni pe care Marchetti îi cerea Carlei să-i salveze. Şi nu numai el, ci şi acel preot german prieten cu tine, părintele Müller. Nu ştii de câte ori a venit până aici, implorând să ajutăm vreo familie de evrei să fugă.

— Părintele Müller este aici în continuare? întrebă Amelia surprinsă.

— Da, locuieşte la Vatican, şi e de partea lor.

— De partea cui?

— A partizanilor, colaborează cu partizanii. Carla l-a pus în legătură cu Mateo Marchetti. Părintele Müller este funcţionar de rang inferior la secretariatul de stat şi, nu mă întreba cum face, cert este că fură din când în când paşapoarte ale Vaticanului ca să scoată anumite persoane.

— Nu mi-ai spus încă de ce au arestat-o pe Carla.

— Eu nu eram aici. Ne-am certat pentru prima dată de când suntem împreună. Mi-era teamă pentru ce i s-ar putea întâmpla, întrucât, fără să-i pese de consecinţe, era din ce în ce mai îndrăzneaţă. Risca foarte mult. Eu încercam s-o fac să se astâmpere, să înţeleagă că nu trebuie să se expună atât de mult, dar nu mă asculta. Aproape că nu mai repeta, părea că îşi pierduse orice interes pentru canto, care fusese raţiunea ei de a exista, pentru care sacrificase totul până atunci. Trăia doar ca să-l întâlnească pe Mateo Marchetti, ca să treacă graniţa, ca să comploteze cu acel părinte Müller, prietenul tău. Era evident că începeau s-o bănuiască, dar n-a vrut să-şi dea seama şi nici să înţeleagă de vorbă bună. I-am spus eu: acel Colonel Jürgens o suspecta, dar n-a vrut să mă asculte, îl credea căzut la picioarele ei, aşa cum i s-a întâmplat mereu cu toţi bărbaţii.

— Colonelul Jürgens? întrebă Amelia alarmată.

— Da, Colonelul Ulrich Jürgens. Se pare că a fost avansat de curând, deoarece a fost rănit pe frontul din Răsărit. La Roma, toţi se tem de el.

— Spune-mi cum arată omul acela.

— Înalt, blond, chipeş, dar lipsit de distincţie. Are succes la femei. Cred că a fost pe frontul rusesc şi, înainte de asta, în Polonia. Aici este foarte cunoscut, nu-i petrecere la care să nu fie invitat.

Amelia simţea că nu poate respira şi a început să tremure. Destinul ei se încrucişa din nou cu al lui Ulrich Jürgens, omul care demantelase reţeaua Grazynei Kaczyinsky la Varşovia, care dăduse ordin pentru torturarea acesteia, a tuturor prietenilor ei şi chiar şi a Ameliei. Omul care o condamnase să petreacă un an întreg în infernul de la Pawiak, acea închisoare infectă în care fusese torturată, unde o asasinaseră pe prietena ei Ewa. Vreme de câteva clipe, a retrăit tot ce suferise în Polonia, a plâns-o pe Grazyna şi pe acel grup de femei cu care, prin canalul de scurgere, îi fentau pe nazişti ca să ajungă în inima ghetoului din Varşovia şi să ducă un mic ajutor prietenilor lor evrei. I-au revenit în amintire chipurile Grazynei, al Ewei, al lui Piotr, al lui Tomasz, al lui Szymon, logodnicul Grazynei, al fratelui său Barak, al mamei lor, Sarah, al măicuţei Maria, al contesei Lublin… Îşi reamintea tot ce trăise la Varşovia cu o asemenea claritate, încât simţea loviturile torţionarilor SS-işti care o interogau, auzea râsul îngheţat al lui Ulrich Jürgens, pe atunci comandant, simţea pardoseala rece a celulei sale din închisoarea Pawiak, păduchii mişunându-i prin păr şi hrănindu-se din sângele ei… Iar acum, Vittorio îi spunea că demonul îşi făcuse din nou simţită prezenţa, pentru că Ulrich Jürgens era acolo, la Roma.

— Amelia… Amelia… ce-i cu tine?

Vittorio o strângea de mână, încercând s-o readucă la realitate.

— Cum l-aţi cunoscut pe Colonelul Jürgens?

— La o petrecere. El a fost imediat interesat de Carla, a spus că îşi aminteşte de şederea ei la Berlin. Nu mai contenea cu linguşelile la adresa vocii şi frumuseţii ei. I-a făcut curte cu neruşinare. Dar Carla îl ignora, de fapt, nu-i ascundea cât de mult îl dispreţuia. Am început să ne întâlnim cu el peste tot, ca din întâmplare. Eu îi spuneam Carlei că omul acela are un interes bolnăvicios pentru ea, dar a crezut că sunt gelos, închipuie-ţi! Nu voia să vadă evidenţa, şi anume că bărbatul ăla dorea s-o posede, într-adevăr, dar şi s-o distrugă. Într-o zi, a întrebat-o de tine. Carla a fost surprinsă că te cunoaşte, iar el a râs: „Oh, nici nu ştiţi cât de bine am reuşit s-o cunosc!”, a răspuns el. Dar ea nu l-a crezut şi, într-o manieră puţin diplomatică, i-a spus că era imposibil ca tu să fi dat atenţie unui bărbat ca el.

— Îl cunosc, Vittorio, îl cunosc, spuse Amelia. El... a dat ordin să fiu arestată la Varşovia şi... nu, nu-ţi voi spune prin ce-am trecut, acum nu mai contează, ceea ce contează este Carla. Spune-mi, de când e arestată?

— De acum cinci zile. Eu nu eram aici. Ţi-am mai spus că ne certaserăm şi am plecat în Elveţia. Voiam s-o presez să renunţe la toată acea activitate politică sau măcar să nu rişte atât de mult. Speram s-o văd în Elveţia, pentru că ştiam că Marchetti îi ceruse să-l ajute să treacă graniţa pe un bărbat pe care comuniştii îl infiltraseră foarte aproape de Mussolini. După toate aparenţele, lucra ca valet în serviciul Ducelui şi îi cunoştea bine familia. Ani de zile s-a dat drept fascist, dar i se părea că au început să-l suspecteze. Cred că pusese mâna pe nişte documente importante ale Ducelui referitoare la planurile germane pentru Italia şi alte locuri din Europa. Tovarăşii săi au hotărât că sosise momentul să-l scoată din Italia. Cum îţi poţi deja imagina, era un om care deţinea informaţii privilegiate şi pe care serviciile secrete ale aliaţilor erau nerăbdători să le cunoască. Marchetti i-a cerut ajutorul Carlei şi ea s-a întâlnit cu părintele Müller, solicitându-i unul dintre paşapoartele acelea eliberate de Vatican. Părintele Müller s-a angajat să facă rost de un astfel de paşaport, dar preotul întârzia mai mult decât fusese prevăzut şi Carla s-a impacientat. A hotărât să-l ducă ea pe omul acela în Elveţia. S-a ocupat să elaboreze planul: vor merge singuri şi îl va prezenta ca fiind şoferul său. Dacă erau întrebaţi, aveau să spună că merg să se întâlnească cu mine la Zürich. Nu era o ideea rea, dar, după cum se pare, evitaseră să-l treacă prin munţii, pentru că bărbatul avea peste şaizeci de ani şi nu stătea bine cu sănătatea; şi, în plus, sunt nemţi la toată graniţa cu Elveţia. În noaptea dinaintea fugii, Carla a luat parte la un dineu în casa unor prieteni şi acolo s-a întâlnit cu domnul Colonel Jürgens. Se pare că el a fost deosebit de ironic, spunându-i în public că în curând vor petrece mult mai mult timp împreună decât şi-ar putea ea imagina. Chiar i-a insinuat Carlei că era sigur că îi va putea cunoaşte trupul centimetru cu centimetru. Carla i-a râs în nas şi s-a arătat mai sarcastică şi mai dispreţuitoare decât de obicei. I-a aruncat chiar că unor bărbaţi ca el nu le-ar permite nici măcar s-o descalţe. Jürgens a asigurat-o că foarte curând îi va face mai mult decât atât. În noaptea următoare, Carla şi valetul Ducelui au plecat spre

Elveţia. Ea s-a aşezat la volan, pentru că, deşi omul urma să treacă drept şoferul ei, de fapt, nu ştia să conducă maşina. În cazul în care i-ar fi oprit poliţia, el avea să simuleze o durere musculară care îl împiedica să şofeze. Carla a condus aproape toată noaptea până au ajuns la graniţă. S-au oprit la postul de control şi li s-au cerut actele. Totul părea că merge strună, până când, din întuneric, a apărut Colonelul Jürgens. Le-a ordonat să coboare din maşină şi a râs de paşaportul prezentat de valetul Ducelui.

— Aşadar, spuneţi că sunteţi şoferul acestei doamne, nu-i aşa? întrebă Jürgens privindu-l fix pe bărbat.

— Da… da… reuşi să bâiguie bătrânul.

— Înţeleg, dar să vă explic, înţeleg că Ducele simte lipsa unuia dintre valeţii săi, un om fidel care îl slujeşte de mulţi ani. Mussolini este foarte îngrijorat; ca italian, trebuie să ştiţi că Ducele se preocupă mult de toţi cei care îl înconjoară, iar cei care îl slujesc sunt pentru el ca propria familie. Aşadar, unde credeţi că poate fi valetul Ducelui? Nu ştiţi? Dar marea Alessandrini ştie?

— De ce ar trebui să ştiu? răspunse Carla sfidătoare.

— Sunteţi atât de deşteaptă! De fapt, sunteţi unică. Bine, cred că va trebui să vă reîmprospătez amândurora memoria.

I-au înconjurat mai mulţi poliţişti şi i-au urcat într-o maşină. I-au adus la Roma şi acum se află la sediul trupelor SS.

— Dumnezeule! Ce-o să facem, Vittorio? spuse Amelia alarmată.

— După cum îţi poţi închipui, le-am cerut tuturor prietenilor noştri să facă tot ce pot, dar nimeni n-are trecere pe lângă trupele SS, nici măcar oameni din anturajul Ducelui. Sunt disperat.

Vittorio şi-a frecat ochii cu dosul palmei, încercând să şteargă lacrimile pe care n-a putut să şi le stăpânească.

— Vom face orice, n-o vom lăsa pe Carla în mâinile acelui asasin… îi vom cere lui Max să se intereseze de ea, poate că reuşeşte să facă ceva…

— Baronul?

— Da, ar putea măcar să cerceteze cum se simte Carla şi ce au de gând să facă cu ea. Şi încă ceva, ai putea să-mi stabileşti o întâlnire cu Marchetti?

— Cu omul ăla? Ţine-te departe de el, Amelia, uite unde a ajuns Carla din vina lui… Nu, nu vreau să ştiu nimic despre Marchetti. A venit să mă vadă, dar n-am vrut să-l primesc, ne-a adus deja destule necazuri. El i-a băgat Carlei în cap toate acele idei politice.

— Dar poate că reuşeşte să ne ajute.

— Să ne ajute? Şi cum să ne ajute? El era cel care îi cerea Carlei ajutorul, cel care o manipula după bunul său plac, făcând-o să rişte mai mult decât era nevoie. Nu, nu vreau să-l mai văd pe omul ăla niciodată în viaţa mea.

— Nu-i nevoie să-l vezi tu, spune-mi doar unde pot să-l întâlnesc.

— Nu ştiu, nu doarme niciodată în acelaşi loc şi ba e la Roma, ba la Milano, umblă peste tot. Poate prietenul tău, preotul german, ştie cum să dea de el.

— Părintele Müller?

— Da, pe acesta ştiu într-adevăr cum să-l găsesc. Obişnuieşte să spovedească de două ori pe săptămână în biserica San Clemente, ştii unde este?

— Nu.

— Pe via di San Giovanni în Laterano. Marţea şi joia este acolo de la cinci la şapte. Poţi să-l suni şi la secretariatul de stat. Dar fii atentă, Amelia, pentru că preotul acela îţi va aduce numai necazuri, ca şi Marchetti.

— Ce-mi spui despre diplomatul acela, prieten cu tine, care lucra cot la cot cu ginerele Ducelui, nu poate face nimic?

— Te referi la Guido Gallotti. Nu, n-a putut face prea mult. Pentru el, e greu să-şi pună obrazul pentru Carla, ţinând seama de faptul că ea îl ajuta să evadeze pe un angajat al Ducelui. Chiar şi aşa, s-a interesat de ea la Colonelul Jürgens, dar ăla i-a spus că, dacă este cu adevărat un bun patriot italian, ar trebui să se bucure că SS-iştii au arestat o trădătoare.

— Vittorio, ştiu că poate fi greu pentru tine, dar te rog să-i spui totul lui Max.

— Dar e neamţ! Un nazist!

— Nu, nu-i nazist. Tu l-ai cunoscut la Buenos Aires înainte de război, apoi l-ai revăzut la Berlin, ştii cum este şi cum gândeşte. Te rog, crede-mă când îţi spun că poţi avea încredere în el!

Vittorio a rămas tăcut, privind-o fix pe Amelia. Ceea ce vedea era o tânără îndrăgostită de neamţul acela, care şi el era

probabil îndrăgostit de ea, dar să-i mărturisească unui nazist că soţia lui colabora cu partizanii? Nu, nu va face niciodată aşa ceva.

— Nu, Amelia, nu voi pune viaţa Carlei în mâinile niciunui german.

— Viaţa ei este în mâinile SS-iştilor.

— Înţeleg că tu ai încredere în el… dar eu… eu n-o pot face.

Amelia a încuviinţat, căzând pe gânduri. Îl înţelegea pe Vittorio. Şi unchiul ei avea aceeaşi aversiune faţă de baron şi nimic din tot ce îi spusese despre el nu servise pentru a-i risipi neîncrederea.

— Eu n-aş sta la îndoială să-mi pun viaţa în mâinile lui Max. El m-a salvat din închisoarea Pawiak din Varşovia, un loc în care… într-o zi o să-ţi povestesc prin ce a trebuit să trec. De aceea, voi face orice, numai s-o scot pe Carla de oriunde ar ţine-o închisă cei din SS. Colonelul Ulrich Jürgens a fost cel care a făcut tot ce i-a stat în putinţă ca să fiu arestată, aşa că ştiu prea bine de ce este capabil. Dacă n-ar fi fost Max, nu ştiu ce s-ar fi întâmplat cu mine.

— Tu şi baronul… mă rog, el te apreciază, dar de ce ar face el ceva pentru Carla?

— Pentru că nu este nazist şi pentru că îi urăşte la fel de mult ca şi noi pe SS-işti.

— Amelia, eşti atât de naivă! Nu mă îndoiesc că baronul von Schumann este un om cumsecade şi că, datorită originii sale aristocratice, are o aversiune faţă de brutele alea din SS, dar luptă alături de ei, cot la cot, cu aceleaşi scopuri şi, ca şi ei, i-a jurat credinţă lui Hitler. Uneori, conştiinţa merge într-o parte, iar obligaţia, în cealaltă.

— Te înşeli în privinţa lui Max, dar ştiu că nu pot să te conving. Cel puţin lasă-mă să-i cer să se intereseze de Carla, nu-i voi spune nicio vorbă despre colaborarea ei cu partizanii.

— Dacă te limitezi să-i spui că a fost arestată, iar el să vadă dacă poate face ceva… e în ordine.

Vittorio a invitat-o să ia cina într-un restaurant în apropiere de piazza del Popolo. S-a interesat de şederea ei la Madrid şi de modul în care guverna Franco, iar ea şi-a descărcat sufletul, povestindu-i cât de mult o durea că nu poate fi cu micuţul ei fiu.

Max a venit s-o viziteze peste două zile. Era duminică şi cu toate că iarna începea să-şi între în drepturi, strălucea un soare

blând. Militarul părea fericit că este la Roma şi au făcut o plimbare prin piazza Venezia.

— Uite, de la fereastra aceea, Ducele îşi înflăcăra adepţii, îi explica Amelia lui Max. Dacă vrei, putem să ne continuăm plimbarea până în For.

— Ce te preocupă, Amelia? o întrebă Max.

— Au arestat-o pe Carla.

— Şi de ce nu mi-ai spus până acum? Ne plimbăm de o oră vorbind banalităţi.

— Nu ştiam cum să-ţi spun.

— E foarte simplu, acum nu mai ştii cum să vorbeşti cu mine?

— Iartă-mă, Max, cert este că… Vittorio… el nu voia să-ţi spun nimic. N-are încredere în niciun german.

— Nu pot să-l învinovăţesc pentru asta, dar el mă cunoaşte.

— Chiar şi aşa… îi este frică. Colonelul Ulrich Jürgens a arestat-o pe Carla.

— Ieri am aflat că Jürgens este aici… dacă aş fi ştiut, n-aş fi insistat să vii, iar acum îmi spui că a arestat-o pe Carla…

Max a rămas tăcut. Se temea pentru Amelia şi cu atât mai mult acum, când i-a spus că o arestaseră pe Carla.

— De ce au închis-o?

— Ea se îndrepta spre Elveţia şi a fost oprită aproape de graniţă. Mergea cu şoferul ei, un bărbat în vârstă, nu lucra de multă vreme pentru ea. I-a dat de lucru la intervenţia unor prieteni. După cum se pare, omul acela fusese în slujba Ducelui. Dar s-a temut după arestarea lui Mussolini şi, cu toate că s-a întors la acesta când Ducele a revenit ca să proclame Republica Social-Fascistă de la Salò, a preferat să se pensioneze şi să ducă o viaţă mai liniştită. Omul se temea că, dacă lucrurile aveau să meargă din nou rău pentru Duce în Italia, el ar putea fi acuzat ca fascist pentru că a lucrat cu Mussolini; aşa că, deoarece avea strânşi ceva bani, voia să meargă în Elveţia să înceapă o viaţă nouă. Iar Carla era mijlocul cel mai potrivit să ajungă până acolo.

— Vrei să mă faci să cred că prietena ta Carla ajuta de bunăvoie un fascist? De ce mă amăgeşti, Amelia? Oare nu-ţi merit încrederea? Prefer tăcerea decât să mă minţi.

Ea şi-a plecat capul, ruşinată. Avea încredere în Max şi ştia că este incapabil de un comportament nedemn.

— Vittorio n-are încredere în tine.

— Asta mi-ai mai spus-o, dar nici tu?

— Nu ştiu mai mult decât mi-a spus Vittorio. Din câte ştiu, omul acela nu era chiar atât de devotat Ducelui pe cât dorea să pară şi voia să meargă în Elveţia pentru că deţinea anumite informaţii.

— Şi de aceea l-a ajutat Carla. Ţi-era atât de greu să-mi spui adevărul?

— Îmi pare rău, Max.

— Mie îmi pare rău că n-ai încredere în mine, răspunse el cu un rictus amar.

— Nu încercam să te amăgesc, insistă ea.

— Nu te mai scuza, Amelia, înţeleg că eşti într-un conflict de loialitate.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Max, eu am încredere în tine, îţi datorez viaţa!

— Dar nici familia ta, nici prietenii tăi nu cred că sunt o persoană decentă şi nu e chip să-i convingi de contrariu.

Amelia a început să plângă. Se simţea mizerabilă pentru că nu-i spusese adevărul.

— Hai, nu mai plânge!

— Mă simt ruşinată că nu ţi-am spus tot adevărul! Ai dreptate să-mi reproşezi comportamentul.

I-a şters lacrimile cu batista lui, apoi a privit-o fix înainte de a vorbi.

— Vreau să-mi promiţi un lucru, Amelia; gândeşte-te bine înainte de a răspunde.

— Da… da… orice doreşti…

— Nu, gândeşte-te, pentru că nu suport făţărnicia. Şi dacă îmi promiţi că vei îndeplini ceea ce îţi voi cere, va trebui s-o faci, oricare ar fi împrejurările.

— Orice doreşti. Spune-mi ce vrei să-ţi promit.

— Că nu mă vei mai minţi niciodată, că mai bine vei rămâne mută decât să mă trădezi, că îmi vei spune din priviri că nu poţi să-mi spui mai mult, dar să nu mă minţi.

— Îţi dau cuvântul meu, Max.

— E în regulă, te cred. Şi acum, spune-mi tot ce poţi despre ce i s-a întâmplat Carlei.

În afară de faptul că prietena ei Carla colabora pe faţă cu partizanii şi că profesorul ei de muzică era un lider comunist,

Amelia i-a povestit lui Max mare parte din ceea ce îi spusese Vittorio şi i-a cerut să facă tot posibilul ca să obţină veşti despre prietena ei.

— Nu va fi uşor, ştii deja cât de mult mă urăşte Ulrich Jürgens. În plus, mă tem pentru tine; acum îmi pare rău că te-am adus la Roma. Ar trebui să te întorci în Spania înainte ca Jürgens să hotărască să facă ceva împotriva ta.

— Mai rău decât mi-a făcut la Varşovia?

— Pentru el, povestea aceea a fost o înfrângere, nu m-a iertat că te-am putut scoate de la Pawiak. Nu voia să fii spânzurată, se desfăta, gândindu-se cât de mult sufereai în închisoarea aceea. Ar face orice numai să ne facă rău.

— Ştii de ce te urăşte Jürgens?

— El ştie că nu-mi plac SS-iştii şi că nu sunt de acord cu ce face Hitler, răspunse Max.

— Nu, nu de asta te urăşte. Te urăşte pentru că eşti tot ce el nu este. Un cavaler, un aristocrat, membrul unei familii puternice, educat în cele mai bune colegii din Europa, devenit un medic important.

— Şi mă urăşte şi pentru că te am pe tine, Amelia, acesta este faptul pentru care mă invidiază, că nu te va putea avea niciodată. De aceea trebuie să te întorci în Spania ori va face imposibilul ca să ne distrugă.

— Nu pot să mă întorc, Max, nu înainte de a face ceva pentru Carla.

— Îmi va fi mai uşor să acţionez dacă nu eşti aici.

— Carla a fost ca o a doua mamă pentru mine şi nu pot s-o părăsesc. În plus, Vittorio este distrus şi are nevoie de mine.

— Dacă rămâi, Jürgens va încerca ceva împotriva ta… Pentru numele lui Dumnezeu, Amelia, nu te pune în pericol!

— Trebuie să rămân, Max, nu pot s-o las pe Carla. Ea nu m-ar părăsi.

Max a promis să caute în mod discret locul unde se afla Carla Alessandrini.

— Cu toate că pot să-i înrăutăţesc situaţia când Colonelul Jürgens va afla că mă interesez de ea.

— Ştie că eşti aici?

— Fără îndoială, şi mă tem că ştie că şi tu eşti la Roma.

Amelia a aşteptat până marţi ca să se ducă la biserica San Clemente. Vittorio i-a explicat cum să ajungă, iar ea a ales să meargă pe jos.

În biserică erau mai multe femei care se rugau. Nu au observat-o pe cea care tocmai intrase şi nici ea nu le-a acordat atenţie. A căutat confesionalele; cum nu era nimeni în ele, s-a aşezat să aştepte într-o strană, încercând să se roage. Dar nu putea, era prea nervoasă şi nerăbdătoare să-l vadă pe părintele Müller.

A aşteptat o jumătate de oră până când şi-a făcut apariţia, însoţit de un alt preot, care s-a îndreptat şi el către unul dintre confesionale.

Tocmai avea de gând să se ridice, când o femeie i-a luat-o înainte, îngenunchind în faţa confesionalului în care era părintele Müller. Amelia a aşteptat nerăbdătoare până când femeia şi-a încheiat spovedania.

— Ave Maria Preacurata.

— Cea fără de păcat.

— Rudolf, sunt Amelia.

— Amelia! Sfinte Dumnezeule, ce faci aici?!

Ea i-a povestit cum a fost viaţa ei de când s-au văzut ultima dată, precum şi motivul călătoriei sale la Roma. El a pus-o la curent cu situaţia Carlei.

— Este o femeie extraordinară, foarte curajoasă, nu-ţi imaginezi câte persoane a ajutat să plece din Roma. Mai ales evrei.

— Ce putem face? Trebuie s-o ajutăm.

— Nu putem să facem nimic, o ţin închisă cei din SS. Tot ce ştiu este că trăieşte. SS-iştii nu-i lasă pe preoţi să-i viziteze pe deţinuţi, în afară de cazul în care urmează să fie spânzuraţi. Un prieten a fost la închisoare săptămâna trecută asistându-i în ultimele lor clipe pe mai mulţi condamnaţi. Prin el am aflat că prietena noastră Carla este încă în viaţă, dar, după cum se pare, se află într-o stare foarte proastă, a fost torturară cu sălbăticie.

— Trebuie s-o scoatem de acolo.

— Imposibil! Ţi-am spus deja că este în mâinile celor din SS.

— Îl cunoşti pe Marchetti?

— Profesorul de canto al Carlei? Da, îl cunosc, Carla ne-a făcut cunoştinţă. Ne-am ajutat reciproc. Eu i-am făcut rost de câteva

paşapoarte, iar el a colaborat, scoţând din Roma mici grupuri de evrei.

— Ştii unde îl pot găsi?

— Întotdeauna luam legătura prin Carla, dar câteodată, dacă era foarte grăbit, venea direct aici, la San Clemente. Odată mi-a dat o adresă unde a ascuns o familie de evrei până i-a putut scoate din Italia. Dar nu ştiu dacă o mai fi un loc aşa sigur. Acolo locuia o femeie cu care n-am schimbat nici măcar o vorbă. Ne-a deschis uşa, i-a poftit înăuntru pe fugari şi aproape că m-a împins ca să plec. Dar Vittorio? Soţul Carlei trebuie că ştie cum să dea de Marchetti.

— Nu, nu ştie. Marchetti n-a mai trecut pe la el şi nici la telefonul de la şcoala lui de canto din Milano nu răspunde nimeni. Trăieşte în clandestinitate.

— Atunci, să încercăm la adresa aceea despre care ţi-am vorbit, dar cred că nici Marchetti, nici nimeni altcineva nu poate face nimic pentru Carla.

— Nu spune asta, Rudolf!

— Crezi că nu-mi pare rău ca şi ţie de ce i se poate întâmpla? Şi eu ţin la ea.

Au stabilit să meargă împreună la adresa unde poate că avea să li se spună ceva despre locul în care se ascundea Marchetti.

— Dar acum, pleacă, du-te şi întoarce-te la ora şapte.

Casa era situată pe via dei Coronari, chiar lângă piazza Navona. Au urcat scările cu paşi iuţi, temându-se să nu se întâlnească cu vreun vecin care să-i întrebe unde merg.

Părintele Müller a bătut uşor în uşă, aşa cum i s-a indicat să facă atunci când a însoţit familia aceea de evrei. Au aşteptat nerăbdători, fără să audă vreun zgomot şi tocmai când aveau de gând să plece, uşa s-a întredeschis. Un chip de femeie s-a profilat în penumbră.

— Ce faceţi aici? l-a întrebat ea pe părintele Müller.

— Permiteţi-ne să intrăm.

— N-ar trebui să fiţi aici.

— Ştiu, dar... Vă rog, lăsaţi-ne să intrăm şi vă voi explica!

Femeia a părut că şovăie, apoi a îndepărtat lanţul de siguranţă şi a deschis uşa.

Au urmat-o pe un culoar întunecat care dădea într-un salon unde nu mai încăpea nicio mobilă. O lampă cu picior de-abia

lumina încăperea şi Amelia a văzut în sfârşit chipul femeii. Să tot fi avut vreo cincizeci de ani. Brunetă, de statură mijlocie, cu părul strâns într-un coc. Purta o fustă neagră şi un pulover gri şi nu avea nicio podoabă.

— M-aţi pus în primejdie venind aici, îi reproşă femeia preotului.

— Îmi pare rău, dar trebuie să-l găsesc pe Marchetti şi nu ştiu cum s-o fac.

— Şi aveţi pretenţia ca eu să vă spun unde îl găsiţi? răspunse ea ironic.

— Dacă nu ne puteţi spune cum să facem, măcar veţi putea să luaţi legătura cu el şi să-i spuneţi că trebuie să-l văd urgent.

— Mi-aţi mai spus, acum plecaţi.

— Avem nevoie să ne ajutaţi să…

Femeia a ridicat mâna pentru ca părintele Müller să nu mai scoată o vorbă.

— Nu vreau să ştiu. Cu cât ştim mai puţin unii despre alţii şi despre operaţiunile care ne-au fost încredinţate, cu atât vom fi mai puţin în pericol. Dumneavoastră aţi încălcat deja o regulă prezentându-vă aici. Nu ştiaţi dacă această casă continuă să fie sigură sau dacă nu cumva fusese descoperită de trupele SS. Aţi riscat în mod nepermis.

— N-aveam de ales.

— În orice caz, nu mai veniţi pe aici. Voi căuta să transmit mesajul dumneavoastră, dar nu vă asigur cum şi nici când, nici dacă se va dori să vi se răspundă. Aşa că, dacă nu primiţi veşti, nu vă impacientaţi şi, mai ales, nu vă întoarceţi, m-aţi înţeles?

— Da, desigur.

Au ieşit din casă cu paşi grăbiţi şi n-au schimbat o vorbă până n-au ajuns în stradă.

— Nici măcar nu m-a privit, spuse Amelia.

— Preferă să nu vadă şi să nu audă ceea ce nu i s-a dat ordin să vadă sau să audă. Nu-i uşor să trăieşti în clandestinitate, Amelia.

— Spune-mi, Rudolf, câţi oameni sunt în organizaţia ta?

— Organizaţia mea? Măcar de-aş avea o organizaţie! Nu m-ai înţeles bine. Am sosit la Roma cu recomandarea episcopului meu ca să lucrez la secretariatul de stat. Faptul că în afară de germană, vorbesc engleza, franceza, ceva poloneză şi puţină rusă, bănuiesc că m-a ajutat să mi se dea un post de rang

inferior. Sunt un simplu funcţionar. N-am nicio responsabilitate. Prin mâinile mele nu trec secrete, nici documente importante. Curând după ce am ajuns, am fost trimis la biserica San Clemente două zile pe săptămână ca să spovedesc. De această taină ne ocupăm doi preoţi, uneori eu termin primul, iar alteori, el. Într-o zi, tot spovedind, trecuse de ora opt seara şi, când am terminat şi m-am dus în sacristie, am găsit acolo ascunşi un bărbat însoţit de o femeie şi de doi copii mici. Bărbatul s-a prezentat ca fiind doctorul Ferratti, medic chirurg, şi mi-a spus că îi avusese refugiaţi la el acasă pe femeia aceea şi pe cei doi copii ai ei, soţul fiind de multă vreme deportat în Germania. Mi-a spus că în seara aceea avusese loc o razie în cartierul lui şi mi-a cerut ajutorul. Şi i-am ajutat. Nu ştiam unde să-i ascund, aşa că mi-a venit ideea să deschid portiţa care dă în subsolul bisericii. Datează din secolul I şi nu-i într-o stare bună, dar ce puteam face? Parohul de la San Clemente mă avertizase să nu-mi vină ideea să intru prin gang. Pentru că nu se ştie peste ce am fi putut da. După cum se părea, în Antichitate era un templu dedicat zeului persan Mitra. Şi de-abia în secolul trecut un dominican irlandez, părintele Mullooly, a descoperit că dedesubt era altă biserică şi a început să degajeze dărâmăturile. Am condus-o pe femeie şi pe cei doi copii ai ei până acolo. Tremurau de frică şi de frig. Mergând, am auzit clipocitul apei, pentru că există un izvor în subsol. I-am instalat cât am putut mai bine; din fericire, doctorul Ferratti adusese o pungă cu mâncare şi două pături, eu luasem mai multe lumânări. „Rămâneţi aici până voi găsi mijlocul de a vă scoate din Roma şi de a vă trimite la Lisabona, de acolo puteţi încerca să ajungeţi în Statele Unite. Nu va fi uşor, dar poate că o să reuşiţi”, le-am spus eu. Copiii au început să plângă şi mama lor nu ştia ce să facă să-i liniştească. Doctorul Ferratti mi-a spus că locuieşte foarte aproape de biserica San Clemente, la colţul cu piazza di San Giovanni în Laterano, şi că se simţea obligat să-i ajute pe semenii săi. Între vecinii lui erau câteva familii de evrei, unii fuseseră arestaţi de SS-işti şi duşi în Germania; alţii supravieţuiau ascunşi în casele unor buni creştini care nu erau dispuşi să colaboreze cu naziştii. Ferratti şi încă doi medici se organizaseră ca să-i ajute şi să le acorde asistenţă evreilor care stăteau ascunşi. Îi mutau din locuinţe ca să nu pună prea mult în primejdie familiile care îi primeau, reuşiseră chiar să-i treacă pe

unii dintre ei în Elveţia. Cum poţi presupune, m-am angajat imediat să-i ajut cu tot ce aveau nevoie. Carla ne-a dat o mână de ajutor de câte ori a putut, ascunzând oameni la ea acasă şi ajutând la transportul unor familii până în Elveţia.

— Dar era o mare imprudenţă să treacă graniţa în maşină! exclamă Amelia.

— Nu, nu-i transporta în maşina ei, asta ar fi fost foarte periculos. Legăturile Carlei cu partizanii ne-au permis să transportăm câteva familii prin munţi. Doar primăvara şi vara, deoarece iarna ar fi fost imposibil. Chiar şi aşa, această alegere a fost întotdeauna cea mai periculoasă, pentru că era vorba de familii, de femei şi de copii. Adevărul e că majoritatea familiilor pe-care le ajutăm sunt în continuare la Roma; ţi-am spus că le mutăm din casă în casă, uneori folosim pivniţele şi subteranele uitate, precum cele de la biserica San Clemente. Utilizăm şi catacombele care i-au adăpostit pe creştini acum douăzeci de secole.

— Catacombele? Dar nu sunt un loc sigur, toată lumea ştie unde se află.

— Nu, să nu crezi asta. Am un bun prieten la Vatican, Domenico, este un iezuit care lucrează la arhive; este arheolog şi cunoaşte bine subsolul acestui oraş. Roma păstrează multe secrete. Ţi-l voi prezenta, sunt sigură că o să-ţi placă.

— Vaticanul nu poate face nimic pentru Carla?

— Relaţiile cu Germania nu sunt tocmai bune. Nu ştii câte dificultăţi trebuie să întâmpine papa.

— Aşadar, grupul tău este alcătuit din trei medici şi doi preoţi, nu-i mult, se lamentă Amelia.

— Nu-ţi imaginezi cât de active şi de curajoase sunt unele călugăriţe. Doctorul Ferratti are prieteni care ne dau câteodată o mână de ajutor, dar nu le putem cere oamenilor să fie eroi, pentru că, dacă i-ar aresta SS-ul… nu-i nevoie să-ţi spun ce li s-ar întâmpla.

— Trebuie s-o salvăm pe Carla, insistă din nou Amelia.

Vittorio era îngrijorat pentru Amelia. Petrecuse toată după-amiaza în oraş şi, când a sosit însoţită de părintele Müller, era deja ora cinei.

— Anunţă-mă când întârzii, începusem să cred că ţi s-a întâmplat ceva.

Cu toate acestea, Amelia era din ce în ce mai îngrijorată pentru Vittorio. Soţul Carlei de-abia mânca, suferea de insomnii şi activitatea lui era frenetică: bătea la uşa tuturor prietenilor influenţi pe care îi avuseseră în trecut ca să-i implore să facă ceva pentru Carla. Dar nimeni nu voia să rişte; unii au început chiar să-l evite. Se zvonea că divina Carla Alessandrini urma să fie judecată pentru înaltă trădare.

Dacă n-ar fi fost îngrijorată pentru Carla, Amelia s-ar fi simţit fericită la Roma. Max îşi petrecea cu ea tot timpul liber şi amândoi erau îndrăgostiţi ca în cele mai bune vremuri de la Berlin şi Varşovia.

Baronul s-a interesat de Carla Alessandrini la superiorii săi, care i-au recomandat să o dea uitării pe divă, fiindcă aceasta era în mâinile SS-iştilor. Chiar şi aşa, a reuşit să i se confirme faptul că era încă în viaţă.

Într-o noapte în care guvernatorul militar al Romei oferea o recepţie pentru ofiţerii Înaltului Comandament german, pentru membrii Corpului Diplomatic şi pentru toţi cei care erau cineva în Roma ocupată, Max a insistat pe lângă Amelia să-l însoţească. Ea a şovăit, îi repugna să fie obligată să le strângă mâinile acelor oameni care semănau la fiecare pas mizeria, moartea şi distrugerea, dar s-a gândit că ar avea poate ocazia să afle ceva despre Carla.

În noaptea aceea de decembrie, ploua şi era frig. În drum spre petrecere, Amelia se gândea că în curând va fi Crăciunul şi că promisese familiei sale că la data aceea se va afla în Spania, dar ştia că nu se va putea ţine de cuvânt, atâta timp cât nu va putea face ceva pentru Carla.

S-a bucurat să-l revadă pe comandantul Hans Henke, aghiotantul lui Max.

— Domnule Colonel, cred că n-a fost o idee bună s-o aduceţi pe domnişoara Garayoa, spuse comandantul Henke de cum a văzut-o.

— Ei bine, eu cred că a fost o idee grozavă, răspunse Max, bucuros să o aibă pe Amelia alături de el.

— Fiţi atent cine este aici, şopti Hans Henke arătând discret către un grup de ofiţeri SS care stăteau de vorbă în celălalt capăt al salonului.

Deşi Ulrich Jürgens era cu spatele, Amelia l-a recunoscut numaidecât şi a simţit un val de ură care a făcut-o să se înroşească.

— Îmi pare rău, Amelia, nu m-am gândit că ne vom întâlni cu el, dacă aş fi ştiut, n-am fi venit. Mi s-au dat asigurări că Jürgens este de câteva zile la Milano.

— Şi-a devansat întoarcerea pentru astă-seară, răspunse comandantul Henke.

— Cel mai bine ar fi să plecăm discret. Hans are dreptate, ar fi o imprudenţă să te vadă Jürgens.

Când să iasă din salon, Colonelul Ulrich Jürgens s-a îndreptat spre ei. Cu câteva clipe înainte, alt ofiţer SS îi atrăsese atenţia lui Jürgens asupra prezenţei lui Max von Schumann şi a Ameliei Garayoa.

Jürgens le-a tăiat calea cu două cupe de şampanie în mână.

— Ia te uită, vechea mea prietenă, domnişoara Garayoa! Doar n-aveţi de gând să plecaţi fără să închinaţi cu mine un pahar pentru această fericită reîntâlnire? spuse el întinzându-i o cupă Ameliei şi ignorându-l pe von Schumann.

— Daţi-vă la o parte, Jürgens, îl somă Max luând-o de braţ pe Amelia.

— Dar, baroane, de-abia aţi ajuns la petrecere! Un cavaler ca dumneavoastră îi va jigni pe amfitrioni plecând înainte de dineu?

— Lăsaţi-ne în pace, Jürgens, insistă Max.

Deodată, s-au pomenit înconjuraţi de un grup de comandanţi şi de ofiţeri SS.

— Baroane, ne-o prezentaţi pe această frumoasă domnişoară? îi ceru unul dintre militari cu un zâmbet ironic.

— N-o puteţi păstra doar pentru dumneavoastră, permiteţi-ne măcar să încercăm să ne acorde un dans, continuă să spună un altul.

— Am auzit vorbindu-se mult despre domnişoara Garayoa, înţelegem că e o veche cunoştinţă a Colonelului Jürgens, sublinie altul.

Amelia îşi simţea tot trupul ţeapăn şi observa că glasul îi îngheţase în gât. Nu se gândise că destinul o va pune din nou faţă în faţă cu bărbatul acela care o torturase personal. Încă mai răsunau în urechile ei hohotele de râs ale Colonelului Jürgens

când ea se tăvălea de durere şi de ruşine, iar el se delecta smulgându-i hainele de pe ea ca să-i privească goliciunea înainte de a o tortura.

Max l-a dat la o parte pe unul dintre ofiţeri, trăgând de Amelia către ieşire, dar, în noaptea aceea, norocul nu era de partea lui, deoarece exact în momentul acela şeful diviziei sale s-a apropiat de grup însoţit de alţi generali şi i-a cerut lui Max să le ţină companie un moment.

— N-o să vă reţinem mult timp, va fi doar o consultaţie, colonele. Să-i lăsăm pe aceşti domni în grija domnişoarei.

— Îmi pare rău, generale, dar tocmai plecam, domnişoara nu se simte bine, răspunse Max.

— Haideţi, va fi doar un moment! Colonele, ocupaţi-vă de această domnişoară cât timp stăm de vorbă cu baronul von Schumann.

Amelia a rămas faţă în faţă cu călăul său şi, când Jürgens i-a întins mâna, ea i-a dat-o la o parte cu bruscheţe.

— Să nu îndrăzniţi să mă atingeţi!

— Dar, draga mea, în trecut am făcut ceva mai mult decât să vă ating! Ce rost au atâtea fasoane?

Camarazii săi din SS au râs la răspunsul lui Jürgens şi, la un semnal al acestuia, s-au retras, lăsându-l singur cu Amelia.

— N-ar trebui să fiţi atât de neprietenoasă cu mine, de-acum ştiţi că bărbaţii sunt capabili de orice, declară ofiţerul cu sarcasm.

— Ce doriţi, Jürgens?

— Oh, dar ştiţi deja! E nevoie să vă spun că doresc să am acelaşi lucru pe care îl are baronul von Schumann? De ce nu vă arătaţi la fel de afectuoasă cu mine aşa cum sunteţi cu el? Vă asigur că aş fi mai generos cu dumneavoastră decât este baronul von Schumann. El vă oferă doar amor, eu vă ofer lumea întreagă, să împărtăşiţi cu mine gloria Reichului.

— Dacă aţi şti cât de mult îmi repugnă simpla dumneavoastră prezenţă!

— Rezistenţa dumneavoastră faţă de mine vă face şi mai atrăgătoare.

— Niciodată, Jürgens! Nu mă veţi avea niciodată! Chiar dacă m-aţi tortura din nou!

— Dacă aţi fi fost mai binevoitoare, v-aş fi trecut cu vederea micul dumneavoastră păcat: de a-i fi ajutat pe acei bieţi

nefericiţi! Nu voi înţelege niciodată de ce v-aţi alăturat acelui grup de polonezi care se încăpăţânau să-i ajute pe jidani!

— Nu, cu siguranţă nu puteţi înţelege, este dincolo de posibilităţile dumneavoastră de pricepere.

— Ştiţi? Nu înţeleg de ce mă simt atât de atras de dumneavoastră… Nu mi-au plăcut niciodată femeile atât de slabe. Prietena dumneavoastră Carla Alessandrini e mult mai atrăgătoare, măcar are forme de femeie, dar dumneavoastră aveţi o înfăţişare atât de fragilă…

— Sunteţi respingător! Ce i-aţi făcut Carlei?

— Ah! Prietena dumneavoastră este o trădătoare! Ar trebui să aveţi grijă să nu întreţineţi relaţii cu trădătorii, ştiţi bine ce păţesc atunci când justiţia Reichului pune mâna pe ei.

Colonelul Ulrich Jürgens a privit-o cu asprime. Apoi a apucat-o de mână şi i-a strâns-o, cât pe ce să i-o rupă.

— Dacă îmi rezistaţi, ştiţi deja care sunt consecinţele. De ce nu evitaţi să aveţi probleme? De data asta, nu voi fi atât de binevoitor ca la Varşovia.

Amelia nu s-a putut stăpâni şi i-a tras un picior în tibie, încercând să scape. Dar nu a reuşit. Jürgens a prins-o cu putere de braţ şi i l-a răsucit.

— Dacă vă încăpăţânaţi să-mi declaraţi război, veţi avea război! răspunse el cu ochii plini de furie şi un zâmbet răutăcios.

În cele din urmă, a reuşit să scape şi a fugit în căutarea lui Max.

— Ce s-a întâmplat? întrebă baronul.

Amelia i-a povestit scena şi ameninţările lui Jürgens.

— E un ticălos, o canalie!

În drum spre casă, Amelia nu înceta să tremure. Se temea de ameninţările acelui sadic.

— Linişteşte-te! M-am hotărât, te întorci în Spania. Nu vreau să mai rămâi la Roma fiindcă Jürgens e aici. Mâine mă voi ocupa să-ţi găsesc un bilet de avion pentru Madrid. Caută să nu ieşi din casa lui Vittorio decât dacă vin eu după tine, ar fi chiar şi mai bine să nu-l vezi nici măcar pe părintele Müller.

— Nu vreau să plec, nu pot să-l las singur pe Vittorio.

— Amelia, nu voi permite să rămâi la Roma, peste două zile trebuie şi plec să vizitez trupele noastre; voi fi în nord şi nu vreau să mă gândesc de ce ar fi în stare Jürgens.

Dar Amelia ştia cu adevărat de ce era în stare Colonelul Jürgens, însă nu i-a spus. Nu voia să-şi amintească lunile petrecute la Pawiak, cu toate că le retrăia în fiecare noapte sub formă de coşmaruri.

Vittorio s-a arătat de acord cu baronul von Schumann şi i-a cerut Ameliei să se întoarcă în Spania.

— Draga mea, aici nu poţi face nimic în afară de a-mi ţine companie. Ai o familie care te aşteaptă şi peste câteva zile este Crăciunul.

N-a fost chip s-o convingă, astfel că Max von Schumann a plecat la Milano, temându-se pentru ce s-ar fi putut întâmpla în lipsa lui.

9

Cu două zile înainte de ajunul Crăciunului, părintele Müller s-a prezentat pe neaşteptate acasă la Vittorio ca s-o vadă pe Amelia.

— Marchetti mi-a trimis vorbă că este dispus să te vadă, spuse el cu voce joasă.

— Când? întrebă ea nervoasă.

— În noaptea de Ajun, în timpul liturghiei de la miezul nopţii, în biserica San Clemente. Se va pierde printre credincioşi. E în mare pericol, pentru că s-a pus preţ pe capul său.

Amelia n-a dormit în noaptea aceea, gândindu-se ce avea să-i spună lui Mateo Marchetti, bărbatul acela care, atunci când l-a cunoscut, i s-a părut un profesor de canto inofensiv, dar care se dovedise a fi unul dintre şefii Rezistenţei.

În ziua de 24 decembrie era frig şi cerul era înnegurat, ca şi starea ei sufletească. Se gândea la familia ei, şi-i imagina pregătind cina din noaptea de Ajun. Poate că soţul Melitei le-o fi adus un coş mare cu bucate cu care să uşureze situaţia precară a familiei.

A hotărât să le scrie o scrisoare; încă nu terminase când Vittorio a intrat fără să bată la uşă, palid şi tremurând.

— Ce se întâmplă? Ce-ai păţit?

Amelia s-a ridicat în picioare ca să-l susţină pe Vittorio, care părea gata să se prăbuşească.

— La radio… tocmai s-a spus la radio. Bărbatul a început să plângă, căzându-i Ameliei în braţe.

— Vittorio, linişteşte-te! Spune-mi ce ai auzit la radio!

Dar el nu putea vorbi şi hohotele de plâns s-au prefăcut în ţipete sfâşietoare.

— Spune-mi ce se întâmplă! Te rog, spune-mi! îl imploră Amelia, care de-abia mai putea susţine trupul lipsit de vlagă al lui Vittorio, care rămăsese în braţele ei.

— Au ucis-o, reuşi el să spună.

Amelia a vrut să ţipe, dar din gâtul ei n-a ieşit decât un strigăt înăbuşit. A simţit gustul sărat al lacrimilor în colţul buzelor şi l-a îmbrăţişat pe Vittorio cu toată forţa de care era în stare.

— Au ucis-o! Au ucis-o! a ţipat Vittorio.

A reuşit să-l ducă până la un scaun şi să cheme o servitoare ca să-i aducă un pahar cu apă. În momentul acela, toată casa

aflase deja nenorocirea. Toţi o auziseră la radio. Crainicul nu lăsase loc de îndoială: „Azi-dimineaţă, la închisoarea pentru femei, Carla Alessandrini, diva *belcantoului,* a fost executată prin spânzurare pentru delictul de înaltă trădare”.

Servitorii şuşoteau nervoşi, în vreme ce Amelia încerca să ia în mâini frâiele acelei situaţii.

Nu putea să rămână pe scaun şi să plângă până avea să i se termine lacrimile, nu-şi putea permite luxul de a se lăsa pradă durerii. Trebuia să se ocupe de Vittorio şi trebuia să hotărască ce să facă.

Se vor prezenta acasă la ei cei din SS? Va trebui să-l însoţească pe Vittorio să ceară cadavrul Carlei? Nu ştia ce să facă. Dar sosirea părintelui Müller i-a mai luat o piatră de pe inimă.

— Îmi pare atât de rău! spuse preotul îmbrăţişându-l pe Vittorio, care nu înceta să se cutremure de plâns.

— Ce trebuie să facem? îl întrebă ea cu un glas de-abia şoptit.

— Nu ştiu, voi întreba. Familia are dreptul să i se predea trupul. Dar nici măcar nu v-au înştiinţat că a fost judecată şi condamnată la moarte.

— Judecată? Aici nu există justiţie, SS-iştii nu ştiu ce este justiţia, ei doar ucid. Şi au ucis-o pe Carla.

— Nu ştiu cum au putut s-o facă tocmai în ajunul Crăciunului! se plânse părintele Müller.

— Crezi că pentru ei ajunul Crăciunului înseamnă ceva? Nu fi naiv, Rudolf, naziştii nu cred în nimic, o ştii şi tu foarte bine. Sunt lipsiţi de milă, de compasiune. Nu sunt oameni.

— Nu spune asta, Amelia!

— Crezi că sunt? răspunse ea cu duritate.

Au fost foarte puţini prieteni ai Carlei care au sunat la telefon ca să prezinte condoleanţe, chiar şi mai puţini care au îndrăznit să se prezinte acasă pentru a-l consola pe Vittorio. Le era frică tuturor ca nu cumva să fie semnalaţi drept prieteni ai unei femei spânzurate pentru înaltă trădare.

Toţi cei care cu luni în urmă cerşeau o privire din partea divei, acum tremurau în casele lor, rugându-se ca SS-iştii să nu-i asocieze cu ea. Dacă au îndrăznit s-o spânzure pe cea mai iubită femeie din Italia, ce n-ar fi în stare să facă!

Vittorio era dărâmat, incapabil să ia vreo hotărâre, astfel că Amelia şi părintele Müller au fost cei care au hotărât să-l sune la telefon pe avocatul Carlei ca să-l întrebe ce aveau de făcut. Bărbatul se arăta nedecis să facă vreo recomandare, dar Amelia nu i-a dat de ales.

— Dumneavoastră ar fi trebuit să-l informaţi pe don Vittorio că a avut loc o judecată… şi despre ce urma să se întâmple.

— Vă asigur că nu ştiam. Don Vittorio Leonardi ştie că mi-am îndeplinit obligaţia ca avocat, n-am încetat să mă interesez de situaţia soţiei sale. Dar credeţi că SS-iştii respectă procedurile legale? Nu mi s-a permis s-o văd în timpul cât a fost deţinută. Refuzau să-mi spună care erau acuzaţiile pentru care era reţinută. Eu… eu am aflat cele întâmplate de la radio şi vă asigur că sunt îndurerat.

— Bine, atunci mergeţi la închisoare şi ocupaţi-vă de toate formalităţile pentru a recupera trupul Carlei şi pentru a putea s-o înmormântăm creştineşte.

— Eu? Nu… nu cred că ar fi potrivit. Ar trebui să se ducă soţul, don Vittorio Leonardi, să ceară trupul.

— Dumneavoastră încasaţi o importantă remuneraţie ca să vă ocupaţi de afacerile familiei.

Avocatul rămase tăcut. Voia să rupă legăturile cu Carla, cu Vittorio, cu oricine l-ar fi putut asocia cu ei. A uitat când, fiind de curând licenţiat în drept, a cunoscut-o pe Carla în biroul unui mare avocat unde el era stagiar şi cum a căzut în graţiile divei şi a sfârşit prin a fi avocatul ei, omul său de încredere. Într-o clipă, s-a lepădat de toţi anii aceia împărtăşiţi cu diva şi cu soţul acesteia, de acele petreceri ale Carlei la care îşi dădea coate cu membrii din înalta societate italienească, cu toate acele *principesse* arogante, dintre care unele i-au devenit cliente, de oportunităţile de afaceri prin intermediul acelor antreprenori entuziasmaţi de *belcanto* care nu-i refuzau nimic muzei lor.

Da, el se îmbogăţise graţie Carlei Alessandrini, ea îl scosese din neant, făcându-l să devină un important avocat; dar acum, ea era moartă, fusese spânzurată pentru înaltă trădare şi el simţea că trebuie să fie loial faţă de sine însuşi şi faţă de familia sa. Cui i-ar folosi dacă şi el ar fi spânzurat?

— Vă aşteptăm, nu întârziaţi, îi porunci Amelia, încercând să imprime vocii sale o fermitate care nu se făcea simţită.

— Într-una din aceste zile voi trece să-i prezint condoleanţe lui don Vittorio; în ceea ce priveşte testamentul, mă rog, el ştie ce este de făcut.

— Nu va veni, îl anunţă Amelia pe părintele Müller.

— Voi merge eu, se oferi preotul.

— Tu? În ce calitate?

— De confesor al Carlei, de reprezentant al familiei, de preot care vrea s-o îngroape creştineşte.

— Ai grijă, Rudolf!

El a ridicat din umeri. Nu că nu i-ar fi fost teamă, îi era, dar simţea că menirea lui îl obliga să ţină piept răului, iar nazismul i se părea personificarea răului; aşa că s-a hotărât să acţioneze conform cu principiile conştiinţei sale, chiar dacă asta l-ar fi putut costa viaţa.

Vittorio a insistat să-l ducă şoferul familiei, iar el a acceptat.

Părintele Müller s-a întors la amiază cu trupul Carlei. Nu le-a spus cât de mult a trebuit să se umilească pentru a obţine cadavrul Carlei, pe care l-a urcat el însuşi pe braţe până în casă.

Vittorio a leşinat când a văzut silueta nedesluşită înfăşurată într-o bucată de prelată, ştiind că era cadavrul soţiei sale. Amelia nu i-a permis s-o vadă şi, cu ajutorul Pasqualinei, croitoreasa Carlei, una dintre putinele persoane care veniseră să prezinte condoleanţe, a pregătit cadavrul prietenei sale ca să primească îngropăciune creştinească.

Au îmbrăcat-o cu una dintre cele mai frumoase rochii şi au înfăşurat-o cu etola de vizon alb care îi plăcea atât de mult. Când au pus-o în sicriu, n-au lăsat pe nimeni s-o vadă. Nu voiau să-şi amintească nimeni chipul unei spânzurate, ci pe al femeii frumoase care fusese odată. Nu i-au permis nici măcar lui Vittorio.

Ca s-o îngroape, trebuiau să aştepte până pe 26 decembrie. Nu era cu putinţă s-o facă în ziua de Crăciun.

La căderea întunericului, părintele Müller se pregătea să se întoarcă la Vatican.

— Nu cred că ar trebui să mergi la noapte la biserica San Clemente. Marchetti o fi auzit ştirea la radio şi nu va veni.

— Poate că va veni totuşi, iar eu trebuie să vorbesc cu el.

— De ce? Nu mai putem face nimic pentru Carla.

— Ba da, eu pot să fac.

Preotul a privit-o îngrijorat, întrebându-se ce i-o fi trecând Ameliei prin cap.

— E moartă, putem doar să ne rugăm pentru ea.

— Roagă-te tu, eu o voi face altă dată.

— Încă n-ai plâns.

— Crezi cu adevărat? Nu mi-ai văzut lacrimile, dar n-am încetat s-o fac.

— Amelia, s-o veghem pe Carla, să ne rugăm pentru ea şi s-o îngropăm. Este singurul lucru pe care îl putem face, singurul lucru pe care Vittorio vrea să-l facem. După aceea, du-te acasă, aici nu eşti în siguranţă. Max are dreptate, Colonelul Jürgens este în stare de orice.

— Ştii? Cred că a dat ordin să fie spânzurată ca să-mi facă mie rău, ca să-mi demonstreze cât este de puternic. Voi trăi cu această vină tot restul vieţii mele.

— Ce tot spui! Carla a fost arestată cu mult timp înainte ca tu să fi venit la Roma. Şi ştim cu toţii ce fac SS-iştii cu prizonierii lor. Au vrut să dea o lecţie, ca italienii să ştie că nimeni n-are imunitate, nici măcar cele mai iubite simboluri ale lor. Asasinarea ei n-are nicio legătură cu tine.

— Ei bine, eu cred că are, că este modalitatea prin care Colonelul Jürgens vrea să-mi facă rău.

— Ar fi ucis-o chiar dacă n-ai fi existat tu. Carla era un mit şi SS-iştii au vrut să le dea o lecţie italienilor.

Dar Amelia era convinsă că asasinarea Carlei avea legătură cu dorinţa josnică pe care Jürgens o simţea pentru ea. De aceea, pe când spăla cadavrul Carlei şi apoi, de-a lungul întregii zile, a urzit un plan pe care era hotărâtă să-l ducă până la capăt.

Doctorul Ferratti, medicul prieten cu părintele Müller, a venit acasă la chemarea Ameliei ca să-i dea lui Vittorio ceva care să-i permită să doarmă.

— Vreau s-o veghez toată noaptea, nu vreau să rămână singură, spuse Vittorio printre lacrimi.

— Nu va fi singură, va fi cu mine, îl asigură Amelia, dar tu trebuie să dormi, ai nevoie.

Amelia l-a convins să rămână până după miezul nopţii şi apoi ea avea să-l înlocuiască până în zori.

— Vreau să merg la biserică, Vittorio, am nevoie să mă rog; când o mă întorc de la liturghia de la miezul nopţii, o să te duci la culcare, promite-mi.

Doctorul Ferratti i-a dat Ameliei un somnifer pentru Vittorio.

— Mâine voi veni să vă văd, făgădui medicul, mâhnit de tragedia din casa aceea.

Puţinii prieteni care veniseră au plecat pe rând. Era ajunul Crăciunului şi toţi aveau familie, copii de care să se îngrijească şi pe care, cu toată durerea pe care o simţeau pentru pierderea Carlei, trebuia să-i facă să fie fericiţi într-o noapte ca aceea.

Vittorio şi Amelia au rămas doar în compania croitoresei Carlei. Femeia era văduvă şi n-avea decât o fiică, măritată cu ceva vreme în urmă cu un învăţător din Florenţa; aşa că dispunea de tot timpul ca s-o plângă pe divă, de care o legase o prietenie sinceră.

Aşezaseră sicriul în mijlocul salonului mare, acela în care Carla organizase cu atâtea prilejuri cele mai frumoase petreceri ale sale.

La ora unsprezece, Amelia şi-a luat la revedere de la Vittorio şi de la Pasqualina, croitoreasa.

— Ai grijă de don Vittorio, eu o să mă întorc de îndată ce se încheie slujba. Şi dacă doreşti, Pasqualina, poţi să rămâi să dormi aici, e târziu ca să te întorci acasă.

— Aş vrea s-o veghez pe doamna.

— De acord, atunci rămâi.

Când a ieşit în stradă, a simţit un fior. A mers încet, încercând să nu atragă atenţia putinilor trecători cu care se întâlnea şi care, la fel ca ea, aveau în mână cartea de rugăciuni şi erau în drum spre vreo biserică pentru a participa la liturghia de la miezul nopţii.

A ajuns la biserica San Clemente la ora douăsprezece fix, când clopotele au încetat să mai bată ca să-i cheme pe enoriaşi.

S-a aşezat în ultima strană din biserică, având tot trupul încordat şi încercând să dea cu ochii de Mateo Marchetti. Părintele Müller îi spusese doar că profesorul de canto va fi în biserică. Spera ca el să se apropie de ea sau că cineva îi va da vreo indicaţie. A urmărit slujba ca un robot. Se ruga, fără să fie

atentă, aruncându-şi privirea în stranele bisericii în căutarea lui Marchetti.

Îi observa pe enoriaşi încercând să-şi închipuie care dintre ei o fi cu partizanul, dar toţi i se păreau nişte liniştiţi taţi de familie sărbătorind ajunul Crăciunului. Slujba s-a încheiat şi credincioşii au început să iasă din biserică. Şovăia, neştiind ce ar trebui să facă, dar a simţit o apăsare pe braţ. O femeie se aşezase lângă ea şi, fără să-i spună vreun cuvânt, i-a făcut semn din privire să o urmeze. Au ieşit din biserică mergând una lângă alta, ca şi cum s-ar fi cunoscut, iar Amelia a urmat-o o bună bucată de vreme, neîndrăznind să pună vreo întrebare. Apoi femeia s-a oprit în faţa unei porţi mari pe care a deschis-o iute. Au urcat fără să facă zgomot până la primul etaj.

Mateo Marchetti mai îmbătrânise, dar ochii îi străluceau în continuare cu aceeaşi intensitate ca atunci când îl cunoscuse în casa Carlei. Stătea în penumbră, însoţit de trei bărbaţi care păreau să fie atenţi la tot ce se întâmpla în jur.

— De ce voiai să mă vezi? o întrebă el fără altă introducere.

— Ceea ce voiam eu era să mă ajutaţi s-o salvez pe Carla.

— Era imposibil. Era condamnată din prima zi când au arestat-o.

— Şi aţi supus-o acestei primejdii?

— Dumneata o cunoşteai, crezi că era în stare să asiste ca spectatoare la ceea ce se întâmpla? Ea dorea să aibă un rol şi l-a avut, cel mai dificil şi mai riscant din viaţa ei. A fost foarte curajoasă şi a salvat multe vieţi. Ultima misiune era dificilă. De fapt, nu avea prea multe şanse de succes. Ea ştia ce se putea întâmpla.

— A fost o nebunie s-o trimiteţi în Elveţia ca s-o ducă pe sluga aceea a Ducelui.

— De fapt, ea nu-l ducea pe omul acela, ci a servit ca momeală.

— Ce vreţi să spuneţi?

Amelia simţea cum i se contractă toţi muşchii.

— Aliaţii aveau nevoie de informaţiile pe care li le putea da omul acea. Astfel că am organizat o acţiune operativă de derută. Ea ştia că SS-iştii o aveau în vizor, mai ales acel Colonel Jürgens, care părea obsedat de ea. Am organizat călătoria Carlei cu un bărbat care semăna mult cu servitorul Ducelui, în vreme ce îl scoteam din ţară pe cel adevărat prin altă parte.

— Aţi trimis-o direct în gura lupului!

— Carla a fost de acord. Chiar râdea gândindu-se la păcăleala pe care va înghiţi Jürgens când avea să constate că omul care o însoţea era un sărman pantofar. Un comunist, într-adevăr, dar nu era omul pe care îl căuta ei. Jürgens s-a înfuriat când a constatat înşelătoria şi… mă rog, cunoşti restul.

— Toată lumea crede că prietena mea Carla îl ducea pe servitorul Ducelui.

— Da, asta au lăsat SS-iştii să se creadă şi, cum vei înţelege, n-aveam de gând să-i dezminţim.

— Aţi folosit-o, şopti Amelia.

— Nu, te înşeli. Carla n-a făcut niciodată ceva ce n-a vrut să facă. Ne ajuta, într-adevăr, la fel cum îl ajuta şi pe preotul acela, pe părintele Müller, şi negocia cu el şi cu noi ca să colaborăm. În sfârşit, nu mai e nimic de făcut.

— Ba da, este ceva de făcut.

Tonul Ameliei i-a trezit curiozitatea lui Marchetti.

— Spune-mi ce este.

— Îl voi ucide pe Colonelul Jürgens şi am nevoie de ajutorul dumneavoastră.

Profesorul de canto rămase tăcut, privind-o fix. Niciodată nu îşi imaginase să audă asemenea cuvinte din partea acelei tinere subţiri şi fragile.

— Şi cum ai de gând să-l ucizi?

— El… el vrea… vrea…

— …vrea să se culce cu dumneata, spuse Marchetti, care ajunsese la această concluzie observând roşeaţa din obrajii Ameliei.

— Da.

— Şi nu crezi că va fi bănuitor fată de dumneata tocmai acum când a spânzurat-o pe prietena dumitale? Jürgens te poate dori mult, nu mă îndoiesc, dar e un om calculat şi inteligent. Te va suspecta dacă te hotărăşti brusc să-i cazi în braţe.

— Dar nu va spune nu. Va fi bănuitor, se va gândi că vreau ceva, poate chiar să-l ucid, dar nu va zice nu. Am nevoie de un pistol, este tot ce am nevoie de la dumneavoastră.

— Un pistol? Primul lucru pe care îl va face va fi să se uite în geanta dumitale.

— Vreau un pistol pe care să-l pot ascunde în lenjeria mea intimă.

— Te va omorî. E imposibil să nu-şi dea seama.

— Da, e probabil, dar poate că voi avea noroc şi îl voi lichida eu pe el înainte.

— La ce va folosi dacă îl omori?

— Merită să moară, e un asasin.

— Ştii câţi asasini ca el există?

— Dacă lucrurile ies prost, eşecul va fi al meu; dacă vor ieşi bine, Rezistenţa va putea spune că asta li se întâmplă celor care asasinează oameni nevinovaţi.

— Chiar dacă vei reuşi, vei fi arestată. Nu vei avea scăpare.

— Am un plan.

— Spune-mi care este.

— Prefer să nu vă spun. Vă cer doar un pistol, nimic mai mult.

— N-are cum să iasă bine.

Amelia ridică din umeri. Era hotărâtă să-şi rişte viaţa ca să i-o curme pe a lui Jürgens. Era o datorie neachitată pe care trebuia s-o lichideze; le era datoare Grazynei, Justynei, lui Tomasz, Ewei, lui Piotr, tuturor prietenilor polonezi, Carlei şi ei înseşi.

— Vino să te spovedeşti la biserica San Clemente peste trei zile. Şi acum, pleacă. Uită de această casă şi că m-ai văzut.

Marchetti i-a făcut un semn unuia dintre bărbaţii care supravegheau strada de la fereastră.

— Nu-i nimeni, şefule.

Tremurând de frică, Amelia a înfruntat bezna nopţii şi, mergând lipită de ziduri şi oprindu-se de fiecare dată când auzea vreun zgomot, a ajuns până acasă la Vittorio.

— Eram îngrijorat pentru tine! Este ora două. Ai fi putut fi arestată.

— M-am rătăcit. Am rămas să mă rog după slujbă.

— Nu mă minţi, Amelia! Ştiu că după liturghia de la miezul nopţii biserica se închide.

— Nu te mint, Vittorio, ai încredere în mine. Şi, acum, lasă-mă să-ţi iau locul. O voi veghea pe Carla.

— Nu, nu pot s-o las singură aici.

— Nu va fi singură. Trebuie să te odihneşti, mâine va fi o zi foarte lungă.

— E Crăciunul.

Amelia a trimis-o pe Pasqualina după apă şi apoi a insistat pe lângă Vittorio să ia pastila pe care i-o adusese doctorul Ferratti.

— Te va ajuta să te odihneşti.
— Nu vreau să rămână Carla singură, insistă el.
— Voi sta eu cu ea, îţi promit.
Apoi a trimis-o la culcare şi pe Pasqualina şi a rămas singură în salon. Atunci a izbucnit în plâns.

Au înmormântat-o pe Carla în după-amiaza zilei de 26 decembrie. La ceremonie, de-abia dacă au venit douăzeci de persoane. Dacă ar fi murit de moarte naturală înainte de război, toată Italia ar fi ieşit în stradă s-o plângă pe Carla. Dar o spânzuraseră pentru înaltă trădare.
— Ar fi preferat să fie înmormântată la Milano. Avem acolo un cavou.
— Într-o bună zi, când se va încheia războiul ăsta, o vei duce acolo; acum s-o lăsăm să se odihnească aici, îl consolă părintele Müller.
Între timp, Max era tot la Milano. A sunat-o pe Amelia şi a rugat-o să se întoarcă în Spania.
— Îmi pare rău de Carla, ştiu ce însemna ea pentru tine; dar, te rog, să nu rămâi la Roma. Ştim deja de ce e în stare afurisitul ăla de Jürgens.
— Te voi aştepta, Max.
— Adevărul e că… îmi pare rău, Amelia, dar de îndată ce voi termina aici inspecţia sanitară a trupelor noastre, trebuie să merg în Grecia, mi s-a comunicat azi-dimineaţă.
— În Grecia?
— Da.
— Pot să vin cu tine?
— Ai vrea cu adevărat să mă însoţeşti?
— Simt că n-am energie să mă întorc în Spania.
— Mai întâi, poţi să te duci să-ţi vezi familia şi apoi să mi te alături la Atena.
— Nu, prefer să te însoţesc.
— Eşti în primejdie, Amelia. Am vorbit cu câţiva prieteni şi m-au asigurat că Jürgens este obsedat de tine.
— Nu voi face nimic care să mă poată pune în pericol.
— Promite-mi.
— Îţi promit.
Bineînţeles că nu se gândea să îşi îndeplinească promisiunea. Nu îi spusese lui Max că primise o invitaţie să asiste la un bal de

Anul Nou. Sosise în aceeaşi zi în care fusese spânzurată Carla, iar Amelia nici măcar nu se uitase la ea. Era din partea lui Guido şi a Ceciliei Gallotti, cunoştinţele lui Vittorio şi prieteni apropiaţi cu ginerele Ducelui, care se arătaseră atât de amabili cu ea când a invitat-o Carla prima dată la Roma. Cei care fuseseră chiar şi o excelentă sursă de informaţii; încă îşi mai amintea rapoartele pe care le-a putut trimite la Londra datorită indiscreţiilor celor doi.

Mai mult decât atât, spre surprinderea Ameliei şi chiar a lui Vittorio, Cecilia Gallotti venise la înmormântarea Carlei.

În ziua de 28 decembrie, Amelia a mers la biserica San Clemente şi s-a îndreptat către confesionalul unde era de obicei părintele Müller. În locul lui, era alt preot căruia n-a ajuns să-i vadă chipul.

— Ave Maria Preacurata.

— Cea fără de păcat. Eşti hotărâtă să mergi mai departe?

Fraza preotului a făcut-o să tresară. Nu era glasul lui Marchetti. Să fie oare o capcană?

— Da, răspunse ea temătoare.

— Pe jos, la dreapta ta, este un pachet, ia-l. Aşteaptă, nu pleca încă, ar fi o spovedanie foarte scurtă. Pistolul este mic, aşa cum ai cerut, sunt şi gloanţe. Ai grijă să nu fii arestată în drum spre casă. Îţi încape în buzunarul de la palton. Şi acum, du-te.

Amelia a sunat-o la telefon pe Cecilia Gallotti ca să-i confirme participarea la petrecere.

— Oh, draga mea, ce mult mă bucur! Adevărul e că nu credeam că vei veni. Am trimis invitaţia cu câteva zile înainte de povestea Carlei… ne-am gândit că lui Vittorio i-ar face bine să se distreze puţin, dar acum…

— Nu, el nu va veni, dar eu, da.

— Desigur, desigur, trebuie să te distrezi. Povestea Carlei a fost atât de cumplită!

Amelia s-a gândit la felul în care Cecilia se referea la asasinarea Carlei prin eufemismul „povestea Carlei”. Ştia că Cecilia fusese surprinsă să afle că va veni la petrecere şi că va comenta faptul cu toate prietenele ei. Spera să ajungă la urechile Colonelului Jürgens şi că acesta se va prezenta sau va insinua să fie invitat de Guido Gallotti şi soţia acestuia.

Vittorio nu s-a supărat pe ea când i-a spus că va lua parte la petrecerea de Anul Nou.

— Du-te şi caută să te distrezi, n-are rost să rămâi aici.

— Când… în sfârşit… vei înţelege curând de ce m-am dus.

— Te rog, Amelia, să nu faci nimic care să te pună în primejdie! răspunse el, alertat de cuvintele tinerei.

— Nu vreau să crezi că sunt o frivolă capabilă să merg la o petrecere când de-abia am îngropat-o pe Carla.

— Dacă mă apreciezi cât de puţin, promite-mi că nu vei face nimic care să te pună în primejdie. N-aş suporta-o, n-am putut s-o împiedic pe Carla, nu mă face să trăiesc ducând pe suflet şi mai multe vinovăţii decât am.

Pasqualina a ajutat-o să-şi aranjeze una dintre rochiile de seară ale Carlei. Era mai slabă decât fusese diva şi nu era atât de înaltă ca ea. Croitoreasa n-a întârziat să potrivească pe silueta ei o rochie neagră. Voia măcar să poarte doliu după prietena ei.

Şoferul lui Vittorio a dus-o acasă la Gallotti. Cecilia i-a şoptit că anunţul prezenţei ei trezise multe aşteptări şi că unii ofiţeri ceruseră să fie invitaţi la petrecere. Amelia s-a prefăcut că n-o interesează.

Guido şi Cecilia au prezentat-o unor prieteni, dar Guido părea stânjenit de prezenţa Ameliei. Unii invitaţi îl întrebau cine este tânăra spanioloaică, iar el evita să spună că le-a fost prezentată de Carla.

— Ai fost cam necugetată, i-a spus el la ureche soţiei sale; de altfel, mă surprinde faptul că, fiind în doliu, a venit la o petrecere. Femeia asta nu-i de încredere, la fel cum nu era nici Carla.

— Nu fi ridicol, ea e spanioloaică, fascistă ca noi, şi este la fel de surprinsă de trădarea Carlei. Dacă a venit este pentru a le demonstra asta tuturor; dar tu nu le înţelegi pe femei, se apără Cecilia.

După miezul nopţii, Ulrich Jürgens a sosit acompaniat de mai mulţi ofiţeri SS. Şi-a anunţat prezenţa nu numai sosind târziu, ci şi prin hohotele de râs ale însoţitorilor săi. Băuseră şi păreau euforici.

N-a pierdut timpul adresând complimente amfitrionilor şi s-a îndreptat numaidecât spre locul unde era Amelia.

— Bănuiesc că plângeţi întruna.

Ea l-a privit şi a încercat să-i întoarcă spatele, dar el a împiedicat-o, apucând-o de braţ.

— Hai, nu începeţi iar cu vechiul nărav! Şi aveţi grijă să nu mă loviţi cu piciorul ca data trecută. Răspundeţi, ce faceţi aici?

— N-am de ce să vă dau explicaţii pentru ceea ce fac.

— Atât de puţin a durat doliul pentru prietena dumneavoastră Carla Alessandrini? Văd că nu pierdeţi timpul.

— Lăsaţi-mă în pace!

De data asta a reuşit să se desprindă din strânsoare şi i-a întors spatele.

— De ce vă încăpăţânaţi să mă înfruntaţi? Var fi mult mai bine dacă n-aţi face-o. Aş fi putut s-o salvez pe prietena dumneavoastră dacă aţi fi fost amabilă cu mine, spuse el, apucând-o din nou de braţ şi împiedicând-o să plece.

— Credeţi că e posibil să fiu amabilă cu o hienă? răspunse ea cu îngâmfare.

— Aşa mă vedeţi? Ca pe o hienă? Măi să fie, mi-ar fi plăcut să faceţi altă comparaţie.

— Atunci, uitaţi-vă în oglindă.

El o observa cu asprime, fără să-i dea drumul braţului, dar ţinând-o la distanţă. Iar ea a putut citi în ochii lui că o aşteaptă o surpriză.

— Prietenul dumneavoastră, baronul, ar trebui să aibă grijă de prietenii săi.

A rămas-încremenită, nu înţelegea ce voia să-i spună, dar suna a ameninţare.

— Ia te uită, nu ştiam că vă ocupaţi şi de prietenii comandanţilor din Wehrmacht! răspunse Amelia, încercând să imprime vocii sale un ton de dispreţ.

— Sunt mulţi trădători în ziua de azi, chiar în inima Germaniei. Oameni incapabili să înţeleagă visul Führerului nostru. Mulţi dintre prietenii baronului au fost arestaţi de Gestapo, nu ştiaţi? Nu v-a spus? Credeam că are mai multă încredere în dumneavoastră.

Nu, Max nu-i spusese nimic, cu siguranţă ca să n-o sperie, dar la cine se referea? Nici părintele Müller nu-i comentase nimic. N-o fi ştiind sau pur şi simplu nu voia s-o neliniştească?

— Păstraţi-vă insinuările şi daţi-mi drumul! Mi-e scârbă de dumneavoastră, răspunse ea, ştiind că, cu cât îi arăta mai mult dispreţul ei, cu atât mai mult dorea el să o posede.

— Trebuie să fie foarte neplăcut ca prietenii tăi să fie nişte trădători. Mai întâi, prietenii aceia polonezi, cum o chema pe prietena dumneavoastră? Grazyna? Da, aşa o chema, precum şi micuţa Ewa. Vă amintiţi de ele? Acum, Carla Alessandrini. Aveţi grijă, în jurul dumneavoastră sunt prea mulţi trădători!

— Sunteţi în stare de cele mai mari infamii!

— Aţi avut ocazia s-o salvaţi pe prietena dumneavoastră Carla Alessandrini, dar n-aţi profitat de ea şi acum… bine, le-aş putea abate atenţia celor care îl suspectează pe baron. Dar, desigur, nu i-ar servi la nimic dacă aţi da fuga să-l preveniţi!

— Ce vreţi de la mine?

— Ştiţi foarte bine. E nevoie să vă spun eu? Dacă vă pasă atât de mult de baron, nu veţi avea probleme să vă sacrificaţi pentru el. Ori îl veţi lăsa în voia sorţii, aşa cum aţi făcut cu prietena dumneavoastră Carla?

— Mi-e silă de dumneavoastră, răspunse ea, dar tonul glasului ei indica faptul că se dăduse bătută.

— O să vă fac să vă depăşiţi sila.

— Îl veţi lăsa în pace pe baronul von Schumann?

— Aveţi cuvântul meu.

— Cuvântul dumneavoastră? Nu-mi foloseşte la nimic. Vreau un document care să-l elibereze pe baron de orice suspiciune.

I-a râs în nas în vreme ce îi răsucea braţul.

— Va trebui să acceptaţi cuvântul meu sau să vă pregătiţi să-l plângeţi pe baron. Nu vă mai lăsaţi rugată şi însoţiţi-mă.

Amelia şi-a plecat ochii şi a părut că şovăie. Apoi l-a privit fix, ridicând bărbia.

— Nu în noaptea asta. Va fi mâine, răspunse ea.

— De acord. Mâine să fie. Mai întâi, vom merge să luăm cina.

— Nu, niciun fel de preludiu, între dumneavoastră şi mine nu-şi are rostul. Spuneţi-mi unde şi voi veni.

— O femeie ca dumneavoastră este demnă de hotelul Excelsior, vă convine?

— Excelsior?

— Este hotelul unde a locuit baronul, îl cunoaşteţi foarte bine… răspunse el râzând.

— În regulă. La ce oră?

— La nouă. Vom bea şampanie pentru înţelegerea noastră.

— Trimiteţi-mi vorbă la ce cameră trebuie să vin. Şi încă ceva, prefer să-mi trimiteţi cheia ca să vin direct în camera dumneavoastră. N-am de gând să mă afişez cu dumneavoastră în hotel.

I-a dat drumul râzând, iar ea a scăpat cu paşi grăbiţi, căutând-o pe Cecilia Gallotti ca să-şi ia rămas-bun de la ea. Îşi atinsese scopul sau cel puţin cel pe care şi-l stabilise pentru noaptea aceea. Partea cea mai dificilă era cea pe care trebuia s-o depăşească a doua zi.

— Dar de-abia acum începe cu adevărat petrecerea, nu poţi pleca! exclamă Cecilia încercând s-o convingă să nu plece.

— Nu mă simt bine, n-ar fi trebuit să vin, credeam că mă voi distra, dar nu încetez să mă gândesc la Carla, îmi pare rău şi îţi mulţumesc pentru amabilitate.

Când a ajuns, Vittorio era în continuare treaz.

— N-am putut să dorm, eram îngrijorat pentru tine.

— Nu trebuie să-ţi faci griji, sunt bine.

— S-au purtat frumos cu tine?

— Guido părea stânjenit de prezenţa mea acolo, dar Cecilia s-a arătat încântătoare.

— M-am mirat că a venit la înmormântarea Carlei. Întotdeauna am considerat-o o idioată, afirmă Vittorio.

— Şi pe mine m-a mirat. Poate că o judecăm prea aspru şi, în fond, nu-i o persoană rea.

— Acum vreau să-mi spui adevărul. De ce te-ai dus la petrecerea aceea? Ştiu cât de mult ţineai la Carla şi că n-ai chef de distracţii.

— Nu, n-am chef, dar trebuie să fac ceva ce nu pot să-ţi spun. Ai încredere în mine.

În singurătatea camerei sale, a început să plângă. Ameninţarea Colonelului Jürgens la adresa lui Max fusese clară, nu era loc de îndoială: cei din SS îl bănuiau pe baron. Mai ştia şi că, orice ar face ea, Jürgens nu se va ţine de cuvânt. Dacă Max era în pericol, trebuia să i-o spună cât mai repede.

De-abia a dormit, repetând în gând planul de a-l ucide pe Jürgens. S-a trezit foarte devreme ca să-l sune pe Max înainte de

a pleca să viziteze spitalele de campanie. Ştia că se interceptau comunicaţiile, dar prefera să-l prevină.

— Max, aseară am fost acasă la Guido şi Cecilia Gallotti, cineva mi-a spus că unii dintre prietenii tăi au avut necazuri în Germania.

— Nu trebuie să-ţi faci griji, îţi voi povesti la întoarcerea mea la Roma.

— Ai grijă, îi atrase ea atenţia.

— Ne vom revedea peste câteva zile, răspunse el.

Şi-a petrecut toată ziua cu Vittorio, încercând să-l îmbărbăteze şi numărând orele până la căderea nopţii. La opt seara, i-a spus că e obosită şi că se retrage la culcare.

Amelia îşi pusese cămaşa de noapte şi căsca, în vreme ce servitoarea îi făcea patul.

— Sunteţi obosită, domnişoară. Nu mă mir, aceste zile au fost dificile pentru toată lumea, a fost îngrozitor ce i s-a întâmplat doamnei Carla, spuse femeia.

— Da, sunt obosită. Măcar de-aş putea dormi neîntoarsă!

A băut paharul cu lapte pe care i-l pusese femeia pe noptieră, în vreme ce o vedea ieşind. Apoi, când uşa s-a închis, şi-a dat jos cămaşa de noapte şi a început să se îmbrace. Alesese o bluză vaporoasă de culoare albă şi o fustă neagră. Odată îmbrăcată, a prins micul pistol de portjartier. Trebuia să se străduiască să nu meargă ca o raţă purtându-l acolo şi incomodând-o, dar era singurul loc pe care nimeni nu l-ar fi bănuit în cazul în care ar fi fost oprită pe stradă sau chiar la hotel.

Ulrich Jürgens îi trimisese o notă la prima oră a după-amiezii, însoţită de o cheie care părea copia celei pe care o foloseau oaspeţii de la Excelsior. Cu siguranţă că l-o fi ameninţat pe directorul hotelului ca să-i înmâneze copia aceea a cheii de la camera 307, unde o aştepta.

După ce s-a îmbrăcat şi fiind sigură că pistolul este bine prins, s-a aşezat şi şi-a făcut un coc. Apoi, şi-a pus o perucă a Carlei, dintre cele pe care diva le folosea în spectacolele ei. Era o perucă de păr negru cu reflexe arămii. Îi era mare, dar o pregătea de două zile ca să şi-o potrivească pe cap şi reuşise totuşi, cu mare dificultate. Nu părea ea. Părul negru îi dădea o înfăţişare diferită, părea mult mai în vârstă şi, dacă n-ar fi fost

reflexele arămii, ar fi putut trece şi mai neobservată. Dar aceasta nu fusese niciodată intenţia Carlei, astfel că trebuia să fie mulţumită cu cea mai puţin ostentativă dintre peruci. Pletele linse îi cădeau de o parte şi de alta a feţei, iar bretonul îi acoperea fruntea. Chiar şi aşa, şi-a acoperit capul cu un batic pe care l-a înnodat sub bărbie. Apoi şi-a pus un palton negru pe care îl găsise într-un dulap din camera de oaspeţi. Era un palton demodat care îi venea puţin cam larg.

Nu şi-a luat la revedere de la Vittorio şi a ieşit evitând servitorii. Era aproape nouă şi în noaptea aceea portarul lipsea, deoarece era prima zi a anului 1944, zi de sărbătoare chiar şi în vreme de război. Nimeni n-a văzut-o plecând. Pe străzi, s-a pierdut printre oameni şi s-a liniştit, constatând că nimeni nu părea s-o bage în seamă. Mergea încet, ca să nu atragă atenţia.

Hotelul Excelsior gemea de ofiţeri şi de comandanţi din Wehrmacht şi din SS. S-a îndreptat spre ascensor cu paşi grăbiţi, când deodată un căpitan i-a tăiat calea.

— Unde mergeţi, frumoasă domnişoară? Aveţi vreo întâlnire în noaptea asta?

Amelia nu i-a răspuns şi a intrat în ascensor, temându-se să n-o urmeze. A apăsat pe butonul pentru etajul patru, în caz că ar mai fi observat-o şi altcineva. Odată ajunsă la etajul patru, a coborât pe scări, temându-se să nu se întâlnească cu vreun oaspete sau cu vreo cameristă din schimbul de noapte. Dar soarta părea să fie de partea ei. A deschis uşa de la camera 307 şi a tresărit speriată, găsind-o în întuneric. A simţit că îi bate inima mai tare când, pe neaşteptate, o mână i s-a aşezat pe spate şi a făcut-o să se întoarcă brusc.

— Ai venit, şopti Colonelul Jürgens pe un ton lasciv.

Băuse. Amelia şi-a dat seama după glasul împleticit şi pentru că mirosea a alcool. S-a întors spre el învingându-şi sila pe care i-o provocau prezenţa şi mirosul lui. Nu a putut evita îmbrăţişarea şi nici sărutul lui. O strângea cu putere şi, după ce a sărutat-o, i-a muşcat buzele până la sânge.

— Probabil că-l iubeşti mult pe baron ca să fi venit.

— Am făcut o înţelegere, răspunse ea.

El i-a dat drumul din îmbrăţişare şi a început să râdă.

— Problema ta, dragă, este că eşti obişnuită să ai de-a face cu oameni ca baronul. Dar te asigur că nu-ţi va displăcea experienţa pe care o vei trăi în noaptea asta. Dă-ţi jos paltonul.

Ea s-a supus. Ochii începeau să i se obişnuiască cu întunericul şi a putut să-i vadă chipul. Pe când o pipăia, i s-a părut mai brutal decât oricând.

— N-ai vrut să fii tratată ca o doamnă acceptând invitaţia la cină, aşa că te voi trata ca pe ceea ce eşti. Ce-i asta?

Jürgens a împins-o de perete, constatând că părul Ameliei nu era cel dintotdeauna.

— M-am îmbrăcat pentru tine, ca să fiu la înălţimea la care te aşteptai, răspunse ea.

El a vrut să aprindă lumina, dar ea s-a lipit de trupul său şi l-a sărutat. În vreme ce Jürgens continua s-o pipăie, încercând să-i smulgă bluza, Amelia şi-a strecurat o mână între coapsele lui şi l-a mângâiat, ceea ce a părut că îl excită ca pe un animal în călduri. Cu mâna rămasă liberă, a profitat să caute pistolul pe care îl ţinea ascuns.

— Vrei să te posed deja? Te pregăteşti tu singură? spuse el izbucnind în râs când a observat că femeia avea o mână sub fustă.

Amelia i-a zâmbit şi i-a cerut s-o sărute. A avut de gând s-o facă, dar n-a mai avut timp. În aceeaşi clipă, a simţit ţeava rece a pistolului care îl apăsa pe pântece şi durerea ascuţită care i-a sfârtecat măruntaiele. A căzut la pământ, târând-o şi pe Amelia, strângându-i trupul, de parcă ar fi vrut să-l ia cu el.

Amelia a reuşit să se desprindă din mâinile lui şi a căutat întrerupătorul de la lumină. Când a aprins-o, l-a văzut pe Jürgens întins pe covor cu o grimasă de uimire întipărită pe chip. Se ţinea de pântece, dar nu murise încă.

— O să te ucid, reuşi el să spună cu voce stinsă.

Ea s-a speriat gândindu-se că mai avea încă putere să-şi ducă la îndeplinire ameninţarea şi a căutat ceva cu care să-i dea lovitura de graţie, pentru că se temea să mai tragă. Cu toate că sunetul primei împuşcături se putea confunda cu destuparea unei sticle de şampanie, n-ar fi putut s-o justifice pe a doua, în cazul în care vreo cameristă s-ar fi prezentat acolo întrebând dacă s-a întâmplat ceva. S-a apropiat de pat şi a luat perna, apoi a îngenuncheat lângă el văzând că îl părăseşte viaţa şi i-a acoperit capul, apăsând-o cu toate puterile ca să îl sufoce. Vreme de câteva minute, care i s-au părut o veşnicie, el s-a zbătut în zadar, încercând să-şi îndepărteze căluşul. După aceea, a încetat orice sforţare. Când Amelia a fost sigură că a

murit, a ridicat perna şi a privit chipul lui Jürgens. Şi-a trecut mâna aproape de gura lui ca să verifice dacă mai respira sau nu. Dar era mort. Atunci a auzit nişte bătăi discrete în uşă. S-a ridicat în picioare, s-a apropiat de ea fără s-o deschidă şi a întrebat cine este. Era camerista.

— E totul în regulă? întrebă ea. Un oaspete a sunat, spunând că s-a auzit un zgomot foarte puternic, spuse femeia.

Amelia s-a silit să scoată un hohot de râs.

— Se vede că oaspetele acela nu-i amator de şampanie, nu-i aşa, iubitule? spuse ea, uitându-se la cadavrul lui Jürgens.

— Îmi pare rău, doamnă, nu voiam să vă deranjez.

— Ei bine, ai făcut-o, ne-ai deranjat, există situaţii care nu trebuie să fie întrerupte. Şi a izbucnit din nou în râs.

A auzit paşii cameristei îndepărtându-se de uşa camerei. Apoi a controlat încăperea până la ultimul ungher. A cules de pe jos două agrafe cu care îşi prinsese peruca, şi-a pus nişte mănuşi şi cu o batistă curată a şters tot ce atinsese. Apoi a scos faţa de pernă şi a vârât-o în poşetă. A controlat din nou toată camera, până a fost sigură că nu lasă nimic care ar putea s-o trădeze. Şi-a pus din nou peruca şi a prins pistolul de portjartier.

A aşteptat o oră până să se hotărască să iasă din cameră. A petrecut tot timpul uitându-se fix la cadavrul lui Ulrich Jürgens, spunându-i cu voce joasă cât de mult l-a urât şi cât de bucuroasă se simţea că a făcut dreptate. S-a mirat că nu are remuşcări, nu ştia dacă nu cumva o vor năpădi mai târziu, dar, în momentul acela, singurul lucru pe care îl simţea era o mare satisfacţie.

Când a ieşit de acolo, un ofiţer însoţit de o blondă intrau în camera alăturată. Ea nu i-a privit şi nici ei n-au părut să-i acorde prea mare atenţie. Erau băuţi şi păreau veseli.

A aşteptat nerăbdătoare ascensorul şi n-a răsuflat uşurată decât atunci când a ajuns în stradă. A mers cu paşi liniştiţi, spunându-şi că nimeni n-ar putea s-o asocieze cu acel asasinat. A ajuns acasă la Vittorio pe la ora unu şi a intrat foarte încet, încercând să nu-i trezească nici pe Vittorio, nici pe servitori.

S-a vârât în pat şi a dormit neîntoarsă până foarte târziu în dimineaţa următoare. Cel care a trezit-o a fost însuşi Vittorio; părea foarte agitat.

— A fost comis un asasinat la hotelul Excelsior. Un ofiţer din SS.

— Şi nouă ce ne pasă? răspunse ea cu destul de mult aplomb.

— Se face o mare razie prin toată Roma. Nu ştii câtă lume a fost arestată. Acum un moment, a sunat Cecilia întrebând de tine, voia să comentaţi împreună ştirea.

— O s-o sun după ce mă îmbrac. Azi rămăsese stabilit să iau masa de prânz la ea acasă.

— Ar fi mai bine să rămâi aici.

— Nu trebuie să-ţi faci atâtea griji pentru mine. Cecilia mi-a spus că o să-mi trimită maşina ei.

— Amelia, îţi spun că se face razie şi au arestat o mulţime de oameni, nu-i bine să ieşi pe stradă.

Dar Amelia a insistat că întâmplarea aceea n-avea nicio legătură cu ei, aşa că a sunat-o pe Cecilia ca să-i confirme că va merge să ia masa de prânz cu ea.

Când a sosit Amelia, Guido era pe punctul de a pleca.

— Nu-i momentul potrivit să ieşiţi, le sfătui el, se caută o femeie brunetă, se pare că e cea care l-a ucis pe Colonelul Ulrich Jürgens.

— Pe Jürgens? întrebă Amelia mirată.

— Da, el este ofiţerul SS care a fost găsit mort. Poliţia crede că a fost o prostituată, dar, după toate aparenţele, nu i s-a furat nimic, aşa că de ce să-l fi ucis? Un cuplu a văzut o femeie brunetă ieşind din camera lui Jürgens cam pe la miezul nopţii.

— Dar cine să îndrăznească să ucidă un ofiţer SS?! exclamă Amelia, de parcă ar fi fost surprinsă, nu numai speriată.

— Mă rog, poate că n-a fost o prostituată. Un prieten al lui Jürgens a dat un alt indiciu; după cum se pare, colonelul avea o întâlnire cu o doamnă, cineva care n-avea mare stimă pentru el, dar care, cu toate acestea, era dispusă să se întâlnească cu el.

— Atunci, cine ar putea fi? întrebă Cecilia curioasă.

— Mă îndoiesc că acel colonel Jürgens ar fi avut mulţi prieteni, spuse Amelia pe un ton sentenţios.

— Tu îl cunoşteai, la petrecerea de Anul Nou v-am văzut vorbind cu multă înflăcărare. Când eraţi împreună, am avut impresia că îi placi colonelului.

— Ce prostie! Vorbeam despre evoluţia războiului, nimic altceva.

Guido le-a lăsat vorbind despre cine ar fi putut fi misterioasa doamnă, dar el înclina să creadă versiunea poliţiei: pe Jürgens îl asasinase o prostituată. Poate că o fi fost violent cu ea; bărbatul acela era un om de temut, chiar şi pe el îl speria.

Când Amelia a ajuns acasă la Vittorio, l-a găsit pe părintele Müller.

— Nu te aşteptam, Rudolf, i-a spus ea zâmbind.

— Ştii ce s-a întâmplat?

— Bănuiesc că îmi vei spune ceea ce ştie toată lumea, că a fost ucis colonelul Jürgens.

— Aşa este… Amelia, iartă-mă că te întreb, dar…

Ea scoase un hohot de râs care i-a sunat fals părintelui Müller, deoarece o cunoştea destul de bine.

— Rudolf, mă bucur că a murit, n-o să te mint.

— Am venit pentru că Marchetti mi-a trimis vorbă că vrea să te vadă.

— Pe mine? De ce?

— Tu ştii ce-aţi vorbit când v-aţi văzut.

— L-am întrebat dacă pot colabora cu Rezistenţa, dacă i-aş putea lua locul Carlei, minţi ea.

— Poate că s-o fi hotărât să-ţi accepte oferta. Vrea să te vadă mâine, la biserica San Clemente. Vino puţin înainte de a se închide porţile.

— Voi fi acolo. Dar nu trebuie să-ţi faci griji pentru mine.

— Cum să nu-mi fac griji?! Am pierdut deja prea mulţi prieteni.

— Tocmai voiam să te întreb despre asta…

— Amelia, n-am vrut să-ţi spun, ca să nu te neliniştesc. De fapt, Max mi-a cerut să n-o fac. Acum câteva luni, Gestapoul l-a arestat pe profesorul Schatzhauser. Era la universitate, au năvălit în sala de curs şi l-au luat. Nu mai ştim nimic despre el. L-au arestat şi pe pastorul Schmidt.

— Şi soţii Kasten?

— Nu, ei sunt încă la Berlin, dar probabil că Gestapoul este pe urmele lor. Toată lumea ştie că erau prieteni cu doctorul Schatzhauser. Dacă m-aş întoarce acolo… poate că m-ar aresta şi pe mine.

— Ar fi trebuit să-mi spui.

— Înţelege… Max nu vrea ca tu să suferi.

Poliţia s-a prezentat acasă la Vittorio peste patru zile, odată cu revenirea lui Max von Schumann la Roma.

Au obligat-o pe Amelia să-i însoţească pentru un interogatoriu de rutină. Un ofiţer SS, prieten al colonelului Jürgens, susţinea că acesta îşi dăduse întâlnire cu amanta baronului.

Amelia a protestat şi chiar a plâns, părea speriată; şi cu toate că Vittorio striga să fie lăsată în pace, până la urmă au luat-o cu ei.

La comisariat, s-a întâlnit cu perechea aceea care ocupa o cameră apropiată de a lui Jürgens. S-au uitat la ea de sus şi până jos, dar i-au asigurat numaidecât că nu ea era femeia cu care se întâlniseră în noaptea asasinatului.

— Nu, nu este ea, afirmă ofiţerul. Aceea era brunetă.

— Cu reflexe arămii şi ochi negri, iar asta îi are deschişi la culoare, adăugă însoţitoarea ofiţerului.

— Era mai înaltă, spuse ofiţerul, şi puţin mai plină.

Au supus-o unui interogatoriu de rutină despre unde fusese în noaptea aceea. Iar ea a susţinut că rămăsese acasă cu Vittorio şi că servitorii o pot confirma. Nu a negat că îl cunoştea pe colonelul Jürgens, nici chiar că avea o aversiune faţă de el. Ştia că ei deţineau toate informaţiile despre cele întâmplate la Varşovia, aşa că era mai bine să spună tot adevărul sau mai degrabă aproape tot adevărul.

Vreme de două zile şi două nopţi au interogat-o fără ca ea să se contrazică nici măcar o dată. În a treia zi, Max a venit s-o caute la comisariat. A insistat din răsputeri pe lângă generalul său să intervină ca să nu fie predată SS-iştilor. Generalul a pus o singură condiţie: ca raportul poliţiei să excludă posibilitatea ca ea să fi fost asasina.

Poliţia avea descrierea făcută de către cuplul din camera de alături, astfel că au tras concluzia că Amelia cu greu ar fi putut fi asasina. Au lăsat-o în libertate. Max o aştepta.

— Plecăm la Atena, îi spuse Max în drum spre casa lui Vittorio.

Amelia a răsuflat uşurată.»

— Bine, asta-i tot.

Paolo Plattini zâmbea satisfăcut, conştient că vreme de peste două ore şi eu, şi Francesca îl ascultaserăm cu atât de mult interes, încât nici măcar nu deschiseserăm gura.

— Ce poveste! exclamă, uluită, Francesca.

— Străbunica mea este o cutie plină cu surprize; cu cât cercetez mai mult despre ea, cu atât mai mult mă uimeşte, am spus eu.

— Am ceva pentru dumneavoastră.

Paolo mi-a înmânat mai multe dosare.

— Ce se află în ele?

— Sunt copii de pe paginile de titlu ale ziarelor din epocă în care s-a dat ştirea despre asasinarea Colonelului SS Ulrich Jürgens. Cum veţi putea vedea, în primele zile, ziarele informează că asasinatul a fost opera unei prostituate, dar, ulterior, acţiunea li se atribuie partizanilor. Uitaţi-vă aici, spuse el arătând o pagină xeroxată dintr-un ziar. Observaţi că în mai multe cartiere din Roma au început manifestări în care partizanii revendicau asasinarea Colonelului Jürgens ca răspuns la execuţia prin spânzurare a mai multora dintre ai lor şi a divei *belcantoului,* Carla Alessandrini.

N-am avut încotro decât să-i mulţumesc lui Paolo Plattini pentru toate informaţiile pe care mi le furnizase, oricât de mult mă indispunea faptul că m-a condus la uşă ţinând-o pe Francesca de talie. Cu siguranţă că aveau să termine sticla de Barolo şi se vor trezi mâine-dimineaţă împreună, admirând reflexele schimbătoare ale soarelui din vechea Romă.

În ciuda orei înaintate, am hotărât să merg puţin pe jos prin oraş. Aveam nevoie să mă gândesc la tot ce auzisem în noaptea aceea. Străbunica mea se dovedea o femeie puternică şi imprevizibilă. Nimic din ceea ce făcea nu părea să aibă vreo legătură cu adevărata ei fire. Era oare o tânără burgheză romantică care se lăsa dusă de evenimente ori avea într-adevăr o personalitate mai complexă? Mă surprindea faptul că fusese în stare să ucidă un bărbat cu atâta sânge-rece, chiar dacă el fusese un nazist respingător. Am hotărât să mă întorc la hotel. Când am ajuns în cameră, am deschis valiza şi am căutat copia fotografiei Ameliei Garayoa pe care mi-o dăduse mătuşa Marta. Mă uitam la ea din când în când, încercând să înţeleg cum de o fi fost cu putinţă ca acea tânără blondă, cu înfăţişare eterică şi aparent fără griji, să fi trăit cu atâta intensitate şi într-un mod atât de periculos.

În noaptea aceea, mi-a fost greu să dorm, nu pentru că mă indispunea să ştiu că Paolo şi Francesca erau împreună, ci şi

pentru că mă simţeam şocat de asasinatul comis de străbunica mea.

Paolo îmi dăruise cărticica partizanului, aşa că am hotărât să arunc o privire rapidă peste ea şi până la urmă am adormit cu cartea în mână.

A doua zi, am sunat-o pe Francesca să-i mulţumesc pentru cină şi pentru dezvăluirile lui Paolo. S-a arătat amabilă şi afectuoasă, de parcă şi-ar fi luat o piatră de pe inimă, lăsându-mă să înţeleg limpede că nu ne vom mai trezi niciodată împreună în elegantul ei penthouse.

— Ce-o să faci acum?

— Am rezervat un zbor la Londra.

— Te vei întâlni cu maiorul William Hurley?

— Aşa aş vrea. Ţi-am povestit că maiorul este englez până în vârful unghiilor şi trebuie să-i ceri întâlnire cu mult timp înainte. Dar o să încerc.

— Paolo m-a rugat să-ţi spun că va continua să caute, poate că va găsi şi alte informaţii despre străbunica ta; dacă va reuşi, te voi suna.

— Spune-i că îi mulţumesc, s-a arătat *molto gentile,* cum spuneţi voi, italienii.

— Da, este într-adevăr. Bine, sună-mă dacă vei crede că te mai putem ajuta şi cu altceva. *Ciao, caro!*

După aceea, l-am sunat pe maiorul William Hurley şi, spre surprinderea mea, nu s-a mai arătat atât de încordat şi de distant ca în ocaziile precedente.

— Ah, Guillermo, dumneata eşti! Chiar mă miram că nu m-ai sunat. Lady Victoria m-a întrebat de dumneata.

— Voiam să ştiu dacă m-aţi putea primi.

— Ţi-a mers bine la Roma?

— Da, o să vă povestesc ce am aflat.

M-a invitat peste două zile, ceea ce, fiind vorba despre el, era ca şi cum m-ar fi primit în aceeaşi după-amiază.

10

Ploua când am ajuns la Londra. Bine că nu era prea frig. M-am instalat în micul hotel dintotdeauna şi am sunat-o pe mama.

— Unde eşti?

— La Londra.

— Dar mi-ai spus că pleci la Roma!

— Am fost la Roma, dar a trebuit să mă întorc la Londra.

— Guillermo, m-am săturat să-ţi tot repet că faci o prostie, că această investigaţie nu duce nicăieri. Dacă pe mine, care i-am fost nepoată, nu mă interesează ce-a făcut sau n-a făcut, nu ştiu de ce trebuie să te intereseze pe tine. Numai dragei mele surori Marta îi putea trece prin minte să se amestece în treburile bunicii noastre!

— Iar eu m-am săturat de predicile tale. Nu e vorba că mă interesează ce a făcut bunica ta, adică străbunica mea, nu-i vorba de vreun interes familial. E o treabă care mi-a fost comandată, mi se plăteşte să fac cercetări şi asta este ceea ce fac şi, din fericire, mătuşa Marta nu mai este cea care deţine comanda.

— Povestea asta a devenit o obsesie pentru tine.

— Nu-i adevărat, mamă, este doar o activitate.

N-am îndrăznit să-i spun mamei mele că bunica ei fusese în stare să lichideze un om fără să clipească. I-aş fi pricinuit o mare neplăcere sau poate că nu; cunoscând-o pe mama, ar fi fost în stare să-mi spună că acel Colonel Ulrich Jürgens o meritase cu vârf şi îndesat.

Peste două zile, la ora stabilită, opt dimineaţa, maiorul Hurley m-a primit în biroul său de la Arhiva Militară. Era mai binedispus decât mine, dată fiind ora. Omul acela începea să se ofilească după ora nouă dimineaţa, în vreme ce eu, la opt de-abia eram în stare să vorbesc.

— Să vă explic, i-am pierdut urma străbunicii mele în Grecia.

— În Grecia? Ah, da, desigur. După şederea ei la Roma, Amelia l-a însoţit pe baronul von Schumann în Grecia, unde a început din nou să lucreze pentru noi. Cum ştiţi deja, pierderea unei foarte bune prietene de-ale sale, marea divă a *belcantoului,* Carla Alessandrini, a marcat-o atât de profund, încât străbunica dumitale n-a mai fost niciodată ea însăşi.

Am fost pe punctul de a mă supăra pe maior: a ştiut de peripeţiile străbunicii mele la Roma şi n-a vrut să mă ajute. I-am reproşat-o.

— De fapt, nu ştiu multe din cele întâmplate la Roma. Moartea Colonelului Jürgens n-a fost ceva pus la cale de noi. Am aflat-o prin intermediul Rezistenţei, ei au fost cei care au organizat-o.

M-am răzbunat, ţinându-i o lecţie despre cele întâmplate la Roma şi l-am făcut să înţeleagă foarte limpede că aceea nu fusese o acţiune a Rezistenţei, ci acţiunea străbunicii mele.

— În arhivele noastre se menţionează că agenta independentă Amelia Garayoa, la solicitarea Rezistenţei, l-a executat pe unul dintre cei mai feroce ofiţeri SS, Colonelul Ulrich Jürgens.

— Ei bine, dacă vreţi să fiţi credincios istoriei, luaţi în seamă ce vă spun eu, străbunica mea l-a ucis pe Jürgens pe contul şi pe riscul ei. Singurul lucru pe care l-a făcut Rezistenţa a fost să-i facă rost de un pistol.

Era clar că, oricât de mult i-aş fi repetat-o, maiorul Hurley n-avea de gând să modifice ceea ce era scris în arhivele sale.

— Amelia Garayoa a părăsit Roma la începutul anului 1944. În zilele acelea, avea loc la Verona procesul celor care încercaseră să-l dea jos pe Mussolini. Au fost cu toţii condamnaţi la moarte, inclusiv ginerele său, contele Ciano. Nu s-a salvat decât Tullio Cianetti[124]. La 17 ianuarie a avut loc bătălia de la Montecassino. Ai auzit vorbindu-se vreodată despre această bătălie? în ziua de 22, aliaţii au debarcat pe plajele de la Anzio, la sud de Roma. Să vedem… să vedem… da, aici este, străbunica dumitale a sosit la Atena pe 16 ianuarie, exact cu o zi înainte de bătălia de la Montecassino. Noi am aflat, prin intermediul Rezistenţei, de execuţia Colonelului Jürgens şi n-am mai avut nicio îndoială că Amelia Garayoa era dispusă să-şi reia activitatea. Astfel că la Atena am luat legătura cu ea.

— Aşa de uşor.

— Cine a spus că a fost uşor? răspunse, prost dispus, maiorul Hurley. Tinere, ar trebui să fii mai puţin nerăbdător şi să asculţi, pentru că n-am timp de pierdut.

---

[124] Om politic fascist italian (1899–1976), cunoscut pentru activitatea sa în sindicate. (n.tr.)

Am tăcut, temându-mă că am stricat buna dispoziţie a maiorului, care şi-a început relatarea.

«Comandantul Murray a primit un raport în care se povestea amănunţit că Amelia Garayoa, care în momentele acelea colabora cu Rezistenţa italiană, îl executase la Roma pe un Colonel SS. Murray a fost surprins de acţiunea Ameliei, pentru că, deşi fusese antrenată să ucidă în caz de nevoie, nu credea că ar fi fost în stare s-o facă. Aspectul fragil al Ameliei se dovedea a fi înşelător.

Murray a hotărât să solicite din nou colaborarea tinerei spanioloaice. La Atena, putea fi foarte utilă colaborând cu Rezistenţa şi furnizând rapoarte despre situaţia trupelor germane în insulele greceşti.

Baronul von Schumann a luat două camere care comunicau între ele la hotelul Marea Britanie. Pentru nimeni nu era un secret că domnişoara Garayoa era amanta lui, dar Schumann era prea bine-crescut ca să afişeze relaţia lor în mod nedelicat. Hotelul Marea Britanie era situat în inima Atenei, foarte aproape de Acropole.

Amelia se delecta cu vizitarea ruinelor arheologice şi deplângea în tăcere că drapelul nazist flutura pe Acropole.

Max von Schumann îşi dedica timpul vizitării diferitelor batalioane şi constatării stării răniţilor şi a necesarului medical. Apoi redacta rapoarte foarte lungi pe care le trimitea la Berlin, ştiind că foarte puţine dintre solicitările sale vor fi luate în seamă.

Ceea ce nu bănuia Amelia şi nici vreunul dintre înalţii ofiţeri care erau cazaţi la hotelul Marea Britanie era faptul că unul dintre chelnerii care se ocupau de ei la bar într-un mod atât de amabil era agent britanic.

Numele lui conspirativ era Dion. Chiar şi în ziua de azi, adevăratul lui nume continuă să fie clasificat.

Dion vorbea perfect engleza şi germana. Tatăl lui era grec şi a lucrat la ambasada britanică. Acolo a cunoscut o tânără slujnică, subreta personală a soţiei ambasadorului. S-au îndrăgostit, s-au căsătorit şi au avut un fiu. Când ambasadorul acela englez a fost mutat din funcţie, tânăra subretă a rămas cu soţul ei la Atena. Era o servitoare competentă, astfel că a găsit de lucru în casa unui istoric german care petrecea lungi perioade la Atena.

Trebuie să fi fost un om bun la suflet, pentru că îi permitea să-l aducă acasă pe micuţul Dion, pe care în momentele sale libere binevoia să-l înveţe limba germană. Aşa a ajuns Dion să stăpânească nişte limbi atât de necesare pentru profesia sa. Asculta conversaţiile pe care oaspeţii le purtau în faţa lui, fără să dea semne că le-ar înţelege. Iar ei vorbeau cu încrederea că nimeni nu ştie ce îşi spun.

La scurtă vreme după sosirea Ameliei şi a baronului, Dion a trimis într-unul dintre rapoartele sale o conversaţie pe care o auzise între cei doi.

— Războiul nu merge bine, îi spuse Max Ameliei.

— Vor câştiga aliaţii? întrebă ea, fără să ascundă că aceasta era dorinţa ei.

— Nu-ţi dai seama ce ar putea însemna asta?

— Ba da, sfârşitul celui de-al Treilea Reich.

— Britanicii ar trebui să înceapă să-şi facă griji în privinţa ruşilor. Noi suntem aliaţii lor fireşti împotriva lui Stalin. Ar trebui să cădem la o înţelegere.

— Dar ce vorbeşti! Ştii bine ce gândesc eu despre Stalin, dar în acest război… Până la urmă, a luat calea corectă înfruntând Germania.

— Vrei să se extindă comunismul în toată Europa, asta vrei?

— Ceea ce sigur nu vreau este cel de-al Treilea Reich, asta e ceea ce nu vreau.

— Trebuie să ne gândim la ziua de mâine. Hitler este doar o circumstanţă, vom reuşi să ne debarasăm de el.

— Când, Max? Când? Nici tu, nici prietenii tăi nu vă hotărâţi să faceţi ceva ca să reuşiţi acest lucru.

— Nu-i adevărat! Tu ştii că nu-i adevărat! Dar nu putem face o mişcare fără să contăm pe sprijinul anumitor generali sau altminteri am provoca un dezastru şi mai mare.

— Şi unii dintre generalii aceia se tem să se angajeze, iar alţii, în schimb, sunt nişte nazişti fanatici; şi, între timp, tu îţi faci griji pentru ceea ce ar putea să facă Stalin în viitor. Ştii ce spun eu? Că în acest moment, cu toate că Stalin îmi place atât de puţin, îl consider o binecuvântare.

— Nu spune aşa ceva, Amelia! Nu mai spune, te rog.

Într-o seară, pe când aştepta în bar sosirea baronului von Schumann, Dion s-a apropiat de ea şi s-a oferit s-o servească.

— Un prieten al dumneavoastră de la Londra ar dori să mergeţi să vizitaţi catedrala.

Amelia a devenit nervoasă, dar s-a stăpânit numaidecât.

— Ce spuneţi? Nu ştiu despre ce-mi vorbiţi.

— Aveţi încredere în mine. Vă aduc veşti din partea comandantului Murray.

Auzind numele acela, Amelia s-a liniştit.

— Când trebuie să merg? îl întrebă ea pe chelner.

— Mâine, pe la unsprezece.

— Dumneavoastră…

— Am vorbit deja destul.

A doua zi, s-a dus să viziteze catedrala ortodoxă de la Atena. Mergea încet, uitându-se de jur-împrejur. Grecii se arătau ostili faţă de ocupanţi şi, oriunde se uita, nu vedea decât figuri ursuze.

Mulţi ofiţeri fuseseră cazaţi în casele atenienilor, care se văzuseră obligaţi să devină amfitrioni ai ocupanţilor lor.

Admira nişte icoane din catedrală când a simţit în spatele ei răsuflarea unui bărbat.

— Bună ziua, vă interesează icoanele noastre? spuse cineva în engleză.

S-a întors şi a dat peste un popă, un bărbat înalt, cu barbă neagră şi ochi strălucitori, cu părul lung prins într-o codiţă.

— Bună ziua. Da, mă uimesc şi îmi plac, sunt foarte diferite de picturile religioase catolice.

— Acesta este Sfântul Nicolae, spuse el arătând una dintre imagini. Îl veţi găsi în toate bisericile noastre. Iar aceasta e o icoană a Sfântului Gheorghe; dar uitaţi-vă la aceea, este Fecioara cu Pruncul, o bijuterie.

Aproape că nu era lume în catedrală, în afară de câteva femei care îşi făceau semnul crucii înainte de a aprinde o lumânare şi a o pune într-unul dintre suporturile aşezate sub icoane.

— În afară de artă, sunteţi interesată de dreptate şi de adevăr? o întrebă preotul ortodox cu un glas răguşit.

Amelia a căutat să-şi ascundă uimirea pe care i-o provocase întrebarea.

— Desigur, răspunse ea.

— Atunci, s-ar putea să avem prieteni comuni.

— Nu ştiu, murmură ea.
— Însoţiţi-mă şi vom sta de vorbă.
L-a urmat şi au ieşit din catedrală. Era frig, dar preotul nu părea să-l simtă. Amelia s-a înfiorat.
— Colaborăm cu prieteni de-ai dumneavoastră de la Londra şi prietenii aceia m-au întrebat dacă sunteţi interesată să lucraţi din nou. Comandantul Murray vă felicită pentru povestea de la Roma.
— Povestea de la Roma?
Amelia a tresărit speriată.
— Acesta e mesajul pe care trebuia să vi-l transmit, nu ştiu mai mult de atât.
— Cine sunteţi?
— Spuneţi-mi Giorgos. Nu ne place să-i avem aici pe nemţi. Noi, grecii, am luptat întotdeauna împotriva celor care ne-au invadat. Întrebaţi-i pe Xerxes sau pe Darius despre noi.
— Ce spuneţi?
Preotul ortodox a râs, bucuros că a reuşit să o surprindă.
— I-am biruit pe perşi când erau un mare imperiu. Ştiţi ce s-a întâmplat la Termopile? O armată mică în frunte cu un rege spartan, Leonidas, a ţinut piept unei armate imense de perşi. Regele perşilor i-a trimis vorbă lui Leonidas să se predea, dar datorită spartanului care a refuzat şi faptului că a rezistat acelui asalt, grecii au putut să-l înfrângă după aceea pe Xerxes la Salamina. N-a supravieţuit niciun spartan. Dacă noi n-am fi câştigat la Maraton sau fără sacrificiul de la Termopile, azi aţi umbla înfăşurată într-un văl negru şi v-aţi ruga privind către Mecca.
— Văd că sunteţi mândru de a fi grec.
— Occidentul datorează Greciei ceea ce este.
— Nu mă gândisem la asta.
— Poate că nu ştiaţi. Şi acum, spuneţi-mi, sunteţi dispusă să lucraţi din nou pentru prietenii dumneavoastră şi pentru noi?
— Da.
Amelia însăşi a fost uimită de fermitatea cu care a răspuns la întrebare. Poate că ştia că după ce îl omorâse pe colonelul Jürgens făcuse un pas într-o direcţie necunoscută. Încă se mai întreba de ce nu simte nicio remuşcare, de ce n-o chinuie chipul lui Jürgens şi de ce îi vine să râdă când îşi aminteşte cum îl omorâse.

— Poate că nu ne vom mai revedea sau poate că da. Mergeţi mâine în piaţa Monastiraki; căutaţi o cafenea mică, numită Acropole; veţi fi aşteptată.
— De către cine?
— De un bărbat. Se numeşte Agamemnon. El vă va da instrucţiuni. Acum, ne despărţim, eu voi gesticula ca şi cum v-aş indica o adresă. Dacă trebuie să mă vedeţi, veniţi la catedrală, trec pe acolo de obicei în unele dimineţi, nu totdeauna, dar să nu cumva să întrebaţi pe cineva de mine.
— Dar sunteţi popă cu adevărat?
— Un om care îşi dedică viaţa lui Dumnezeu trebuie să lupte împotriva diavolului. Şi acum, plecaţi.

A simţit o bucurie secretă că bunul comandant Murray nu-i păstra ranchiună pentru că abandonase serviciul după cele întâmplate în Polonia. Ea o asigurase pe doamna Rodríguez, agenta lui Murray la Madrid, că nu se va mai ocupa niciodată cu activităţi de spionaj. Dar faptul de a-l fi ucis pe colonelul Jürgens îi insuflase curaj ca să lupte în continuare din umbră. Îşi spunea în sinea ei că nu putea înceta s-o facă văzând răutatea din jurul ei. Dacă îşi amintea cele întâmplate în Polonia sau asasinarea Carlei, atunci simţea o mânie profundă şi dorea să-i ucidă pe toţi cei care răspândeau răul.
În seara aceea, baronul von Schumann a găsit-o absentă, de parcă n-ar fi interesat-o cu adevărat nimic din ceea ce îi povestea el.
Amelia evita să se uite la Dion, dar nu se putea abţine să nu-l privească pe furiş. Era evident că lucra pentru comandantul Murray. Şi i-a venit să râdă de ea însăşi dându-şi seama că acel comandant n-a avut niciodată intenţia s-o lase să plece: nu numai că i-o trimisese la Madrid pe doamna Rodríguez ca să ştie ce mai face, ci îi cunoştea perfect orice mişcare.
— Mâine voi merge la plimbare prin cartierul Plaka, îl anunţă ea pe baron.
— Îmi pare rău că nu pot sta mai mult timp cu tine, dar mâine trebuie să călătoresc la Salonic, voi rămâne acolo trei sau patru zile, te vei descurca singură?
— Sigur că da!
— Te rog, Amelia, fii discretă; după cele întâmplate la Roma, sunt sigur că nu te bucuri de încrederea lor.

— N-am avut nicio legătură cu Jürgens, poliţia m-a eliberat de orice bănuială.

— Dar prietenul acela al colonelului insistă că Jürgens avea întâlnire cu tine.

— Crezi că eu mi-as fi dat întâlnire cu omul ăla?

— Nu, nu cred, dar…

— Tu trebuie să ai încredere în mine.

— Mai am ceva să-ţi spun… sper să nu te superi.

— E vorba despre Ludovica?

— Da… De unde ştii?

Amelia a rămas tăcută, aşteptând ca el să vorbească. Nu era geloasă pe Ludovica, ştia că Max von Schumann o iubeşte numai pe ea.

— De îndată ce a aflat că sunt în Grecia, a hotărât să vină. I-am cerut să n-o facă, să nu-l supună pe fiul meu rigorilor unei călătorii pe timp de război, dar nu ştiu dacă îmi va da ascultare.

— Fiind vorba de Ludovica, va sosi în orice moment.

— I-am promis că, dacă nu vine, voi merge eu să-i văd pe Friedrich şi pe ea la Berlin.

— Ţi-e dor de fiul tău, adevărat? Friedrich are deja trei ani, nu-i aşa?

— Aproape patru şi de-abia l-am văzut de când s-a născut, dar îl iubesc din tot sufletul, la fel cum îl iubeşti şi tu pe al tău.

— Da, nu-i zi în care să nu mă gândesc la Javier.

— Să nu devenim melancolici, dar vreau să fii cu băgare de seamă în cazul în care ar apărea Ludovica.

— Ultima dată când am văzut-o era cu Ulrich Jürgens în holul hotelului de la Varşovia. Se înţelegeau de minune.

— Să nu ne mai gândim la Ludovica. Azi vom lua cina în altă parte decât la hotel, ce părere ai?

Amelia a zâmbit ca să nu-l neliniştească, dar o întristase să vorbească despre copii şi să-şi amintească de Javier.

N-a îndrăznit să-l întrebe pe Dion unde se află cafeneaua pe care i-o indicase preotul ortodox. Ştia că nu trebuie să arate nicio familiaritate cu bărbatul acela, pentru că amândoi ar fi fost în pericol, aşa că a ieşit din hotel, având destul timp să meargă pe jos până în Plaka şi să-şi lase privirea să se piardă spre Partenon, care se profila maiestuos pe înălţimea Acropolei. Svastica flutura deasupra lui, cu toate că în fiecare zi câte un

patriot grec îndeplinea misiunea sinucigaşă de a escalada stânca sacră pentru a încerca să pună la locul lui drapelul Greciei. Unii au reuşit, plătind cu viaţa pentru fapta lor eroică.

Pe Amelia o uimea la greci atâta patriotism şi, pentru o clipă, i-a invidiat. Şi-a amintit mânioasă cum, în Spania, Franco îi socotea antipatriotici pe toţi cei care apăraseră republica şi şi-a spus că ar prefera să fie antipatriotică decât patriotă, aşa cum înţelegea Franco patriotismul. Cu aceste gânduri, a ajuns până în piaţa Monastiraki şi, hoinărind pe străzi, fără să întrebe pe cineva, a găsit vechea cafenea.

În spatele unei tejghele minuscule era un bărbat care în momentul acela servea unui client o cafea espresso. S-a uitat la ea fără urmă de curiozitate, iar ea a aşteptat să termine de servit.

— Asta-i cafeneaua lui Agamemnon? îl întrebă ea când el a vrut să ştie ce doreşte să bea.

— Da.

— Un popă prieten de-al meu mi-a indicat să vin aici.

Bărbatul i-a făcut semn să îl urmeze, iar ea s-a luat după el prin spatele tejghelei unde o perdea neagră despărţea cafeneaua de o mică încăpere unde erau îngrămădite lăzi şi sticle. De-abia încăpeau în locul acela.

— Prietenii dumneavoastră de la Londra, spuse bărbatul în englezeşte, vor să le trimiteţi toate documentele pe care puteţi pune mâna: planuri, mişcări de trupe, orice prezintă vreun interes.

— Nimic mai mult?

— Asta e ceea ce doresc ei deocamdată. Luaţi asta, mi-au dat-o pentru dumneavoastră. Este o microcameră. Iar în acest plic aveţi codurile pentru a cifra mesajele. Aveţi grijă.

— Unde trebuie să le predau?

— Aici va trebui să veniţi numai în cazul în care nu puteţi să i le daţi lui Dion. Puteţi merge şi la catedrală, popa obişnuieşte să se ducă acolo din când în când.

— Ce altceva vor cei de la Londra?

— Să colaboraţi cu noi. Dată fiind relaţia dumneavoastră cu neamţul acela, ne puteţi fi de mare ajutor.

— De acord.

— S-ar putea să avem nevoie de dumneavoastră foarte curând pentru o operaţiune.

— Întoarceţi-vă cu spatele, îi ceru ea bărbatului.

El i-a dat ascultare, iar ea a ascuns camera în sutien. Apoi şi-au luat la revedere.

Odată ajunsă în camera ei de la hotel, a trecut în cea a lui Max prin uşa care le despărţea. A scotocit în dulap, dar n-a găsit nimic altceva decât îmbrăcămintea baronului; s-a uitat şi pe masa de scris, unde tot n-a găsit ceva interesant. Va trebui să aştepte ca el să se întoarcă pentru a fotografia documentele pe care le-ar avea în servietă. O făcuse şi la Varşovia. Dar cum era nerăbdătoare să înceapă să lucreze, a scris un rezumat al tuturor conversaţiilor pe care le avusese cu baronul despre evoluţia războiului, cu unele date pe care ea le socotea că puteau fi de interes strategic pentru Londra. Dorea cu înflăcărare să se simtă din nou utilă.

Max i-a telefonat de la Salonic şi a anunţat-o că urma să meargă două zile la Berlin.

— Îmi pare rău, dar mi s-a dat ordin să mă prezint la Cartierul General. După câte se pare, nu le plac rapoartele mele, ei zic că sunt pesimist. Bănuiesc că va trebui să îndulcesc realitatea, ca să nu devin incomod. Caută să te comporţi cu prudenţă.

A început s-o deranjeze faptul că Max insista să fie prudentă. Dar nu i-o putea reproşa. El credea întotdeauna ce îi spunea, niciodată nu se îndoia de ea, în ciuda evidenţei.

Până la întoarcerea baronului, Amelia şi-a petrecut timpul familiarizându-se cu oraşul. Umbla fără odihnă, rătăcind pe străzile întortocheate ale Atenei.

Într-o după-amiază, când se întorcea dintr-o plimbare, portarul a anunţat-o că baronul von Schumann se află la bar împreună cu alţi doi domni.

Amelia s-a dus numaidecât acolo, îi fusese dor de el. Max conversa vesel cu aghiotantul său, comandantul Hans Henke, şi cu alt ofiţer pe care ea nu-l cunoştea. Purta uniforma marinei.

— Ah, draga mea, în sfârşit eşti aici! Max nu-şi ascundea bucuria de a o vedea. Îl cunoşti pe dragul nostru prieten comandantul Henke, dar permite-mi să ţi-l prezint pe căpitanul de rangul întâi Karl Kleist.

Marinarul a luat în faţa ei poziţia de drepţi şi i-a sărutat mâna. Amelia n-a putut să nu recunoască faptul că era un bărbat foarte atrăgător.

— Doream foarte mult să vă cunosc, domnişoară Garayoa.

— Căpitanul Kleist ne-a ajutat mult la Varşovia. A făcut imposibilul pentru ca… mă rog, ca să putem să te scoatem de la Pawiak, spuse Max cu o oarecare stânjeneală.

— Să nu ne amintim lucruri neplăcute! Suntem la Atena! Să ne bucurăm de privilegiul de a admira Partenonul, îl întrerupse căpitanul Kleist, şi, vă rog, spuneţi-mi Karl, sper să fim prieteni.

— Mulţumesc mult, răspunse Amelia zâmbind.

Imediat după aceea s-au angrenat din nou în conversaţia pe care o întreţineau înainte de sosirea Ameliei. După cum a putut să deducă, marinarul călătorea destul de des în America de Sud. La un moment dat, s-a referit la o recentă călătorie în Spania, mai exact la Bilbao, iar ea n-a putut să nu se arate interesată.

— Cunoaşteţi Spania?

— Da, cunosc ţara dumneavoastră şi îmi place foarte mult. Numele dumneavoastră de familie este basc, nu-i aşa?

— Da, tatăl meu era basc.

— Am prieteni buni acolo.

Amelia n-a mai pus alte întrebări. Ştia că cel mai bun mijloc de a obţine informaţii era să asculte, să-i lase pe bărbaţi să se desfăşoare, uitând de prezenţa ei. Dar Kleist era un profesionist prea deprins cu tainele meseriei ca să comită erori şi să se încreadă într-o străină, chiar dacă îi era îndatorată pentru că l-a ajutat pe baronul von Schumann să o scoată din închisoarea Pawiak.

A trebuit să aştepte să fie singură cu Max, în intimitatea nopţii, ca să cunoască mai precis activităţile căpitanului Kleist.

— Este un bun soldat. Nu este de acord cu ce se întâmplă, el… mă rog, s-a arătat mereu loial faţă de amiralul Canaris şi căpitanul Oster.

— Dar, ca voi toţi, se supune ordinelor, nu-i aşa?

— Am mai discutat despre asta şi cu alte ocazii, răspunse el cu o expresie obosită.

Amelia s-a corectat. Ceea ce o interesa cel mai puţin în acest moment era o ceartă cu Max. Avea nevoie de informaţii.

— Ai dreptate, iartă-mă. Ce face mai exact căpitanul Kleist?

— Hai, Amelia! Nu pot să cred că nu ţi-ai dat seama!

— Lucrează pentru serviciul secret?

— Are ca misiune obţinerea de materii prime din America de Sud fără de care Germaniei i-ar fi mai greu să ducă acest război: platină, zinc, cupru, lemn, mică…

— Nu ştiam că Germania are nevoie de materii prime din America de Sud, întotdeauna am crezut că ţările acelea sunt foarte sărace.

— Nu, nu sunt sărace, dar au ghinionul să aibă guverne corupte. Nu cred că au ieşit în câştig nemaifiind colonii.

— Or fi având multe materii prime, cum spui, dar pentru Spania coloniile au însemnat costuri foarte mari, zise Amelia ca să spună ceva.

— Ei bine, Amelia, sunt bogate, foarte bogate. Au cupru, ţiţei, pietre preţioase, lemn, zinc, chinină, antimoniu, platină, mică, cuarţ, chiar şi ficat.

— Ficat? Nu te înţeleg…

— Tocmai îi ceream lui Kleist să facă tot posibilul să ne trimită mai mult. Nu ţi-am spus niciodată? Cu extract de ficat fabricăm un tonic, un întăritor special pentru trupele de şoc şi pentru militarii de pe submarine. Poate că ar trebui să-ţi aduc şi ţie un flacon.

— Ce scârbos! Nu mi-ar plăcea deloc să beau tonic de ficat.

— Cu toate astea, e un întăritor foarte eficient, ce bine ar fi dacă am putea dispune de suficiente extracte de ficat ca să fabricăm tonic pentru toată armata! Te asigur că este foarte eficient pentru a combate oboseala şi a da forţă oamenilor.

— Dar platina? Pentru ce aveţi nevoie de platină? Nu-mi pot închipui că pe timp de război aveţi grijă să furnizaţi platină bijutierilor. Cine are bani să cumpere acum bijuterii?

— Platina serveşte şi la altceva decât pentru a face inele şi coliere, răspunse Max râzând. Se utilizează pentru fabricarea acidului azotic, pentru realizarea radiatoarelor electrice, pentru fabricarea fibrelor, a sticlei optice… N-am de gând să te plictisesc cu o lecţie de chimie referitoare la proprietăţile platinei. Karl Kleist ne-a povestit ceva foarte amuzant despre contrabanda cu platină. Unii marinari care lucrau pentru noi pe vasele comerciale spaniole fabrică oţel-balot, care sunt nişte benzi de metal cu care se ranforsează lăzile de lemn, mobilele şi cuferele. Dar, în loc de metal, utilizează platină, pe care după aceea o vopsesc în negru ca să o ascundă; astfel că atunci când

vaporul trece de inspecţia britanică din Trinidad, nimeni nu-şi dă seama că acele ferecături sunt, de fapt, din platină.

— Ce ingenioşi sunt compatrioţii mei!

— Da, chiar sunt.

— Şi căpitanul Kleist se ocupă să organizeze toată această contrabandă.

— Exact, dar Kleist profesează şi ca un norocos om de afaceri. A înfiinţat în America de Sud întreprinderi pentru asigurarea transportului acestor furnituri. Este un om foarte valoros, multe vieţi depind de el.

Deodată, Max a rămas tăcut şi s-a postat în faţa Ameliei, privind-o cu o oarecare tulburare.

— Ce se întâmplă, Max? De ce te uiţi aşa la mine?

— Vreau să… îţi cer să nu mă minţi…

— Să te mint? De ce ar trebui s-o fac? Nu ştiu ce vrei să spui…

— Continui să ţii legătura cu… cu… britanicii?

— Pentru numele lui Dumnezeu, Max! Ştii că legătura mea cu britanicii se datora relaţiei mele cu Albert James şi singurul lucru pe care l-am făcut a fost să le transmit frământările grupului din care făceai parte înainte de război. Şi dacă vrei să ştii, nu l-am mai revăzut pe Albert James.

— Aveai o relaţie bună cu lordul Paul, iar el este omul-cheie în Amiralitate.

— Mă uimeşti, Max. Un om inteligent ca tine ar trebui să ştie că încrederea lordului Paul în mine era bazată pe relaţia mea cu Albert. În orice caz, neîncrederea ta mă jigneşte.

Amelia i-a întors spatele sperând să se fi arătat convingătoare. Îi venea greu să-l mintă pe Max von Schumann pentru că era îndrăgostită de el şi, dacă acţiona pe la spatele lui, era din cauza convingerii ei că Max năzuia acelaşi lucru ca şi ea, şi anume încheierea războiului, înfrângerea celui de-al Treilea Reich şi o nouă Europă în care aliaţii să-l răstoarne pe Franco de la putere şi în Spania să se instaureze din nou Republica. Îşi spunea că îl minte spre binele lui, de parcă ar fi fost vorba de un copil. Max se supunea cu neclintire codului său de onoare şi, oricât de mult îl dispreţuia pe Hitler, n-ar fi făcut niciodată ceva care ar fi putut însemna un prejudiciu pentru Germania. Ea nu gândea ca el: ar trăda de mii de ori Spania aceea a lui Franco dacă astfel l-ar putea înfrânge pe dictator.

Era felul ei de a înţelege loialitatea faţă de ţara ei şi faţă de ideile care îl duseseră pe tatăl ei în faţa plutonului de execuţie.

— Îmi pare rău, Amelia, n-am vrut să te jignesc.

— N-am lucrat niciodată pentru britanici, Max, niciodată. Am fost o simplă curieră, profitând de relaţia mea cu Albert ca să te ajut pe tine şi pe prietenii tăi în lunile dinaintea războiului. Chiar tu ai fost în Anglia ca să te întâlneşti cu lordul Paul. N-ai ce să-mi reproşezi.

El a îmbrăţişat-o şi i-a cerut iertare. Era atât de îndrăgostit de ea, încât nu era în stare să citească minciuna în ochii Ameliei.

În zilele următoare, Amelia a obţinut şi mai multe informaţii, provocând conversaţii cu Max, chiar şi cu aghiotantul său, comandantul Hans Henke, care părea că îl admiră din tot sufletul pe căpitanul Karl Kleist, care părăsise Grecia ca să se mute în Spania şi dispunea de numeroşi colaboratori printre marinarii de pe vasele comerciale spaniole.

— Şi spaniolii se pretează să colaboreze pe faţă cu… cu spionajul german? îl întrebă ea cu o anumită candoare.

— Mulţi o fac pentru bani; alţii, din afinitate ideologică întreţinută cu o bună retribuţie. Să nu crezi că-i uşor; în echipajele vaselor comerciale spaniole există mulţi basci care lucrează pentru aşa-numitul *lehendakari*[125] Aguirre[126], care este exilat la New York.

— Şi ce fac marinarii aceia care lucrează pentru Aguirre?

— Acelaşi lucru ca şi ceilalţi. Spionează, transmit informaţii aliaţilor despre încărcătura vaporului, despre pasageri şi îi semnalează pe membrii echipajului despre care cred că lucrează pentru noi; orice poate fi de interes.

— Aşadar, vasele comerciale spaniole sunt un cuib de spioni, rezumă Amelia.

— Mai mult sau mai puţin.

— Iar marinarii basci lucrează pentru lehendakari Aguirre.

— Nu toţi, alţii o fac pentru noi. Lehendakari al vostru a pus serviciul de informaţii al partidului său, PNV, la ordinele aliaţilor cu speranţa că, dacă vor câştiga războiul, să fie răsplătiţi prin recunoaşterea independenţei Ţării Bascilor.

---

[125] Preşedintele guvernului Ţării Bascilor (în limba bască în original). (n.tr.)

[126] José Antonio Aguirre y Lecube (1904–1960), om politic spaniol de origine bască, militant al Partidului Naţionalist Basc, PNV, primul preşedinte al guvernului autonom al Ţării Bascilor. (n.tr.)

Prin Dion, Amelia a trimis mai multe rapoarte la Londra. Nu i-a fost uşor să i le predea, deoarece hotelul Marea Britanie găzduia întregul Stat Major german. Într-o anumită împrejurare, când Dion a lipsit de la serviciu vreme de trei zile din cauza unei gripe, n-a avut încotro decât să meargă la catedrală în căutarea preotului ortodox care îşi spunea Giorgos. În prima zi n-a avut noroc, dar într-a doua a putut să-i înmâneze un raport amplu, precum şi fotografii ale unor documente referitoare la situaţia trupelor germane din Creta care se aflau în posesia lui Max.

Dar nu era pregătită pentru noua misiune pe care o pusese la cale comandantul Murray.

Dion i-a comunicat că trebuie să se întâlnească imediat cu Agamemnon: Londra trimisese instrucţiuni precise pentru ea.

Nu mai trecuse pe la cafeneaua Acropole; însuşi Agamemnon îi recomandase să n-o facă decât dacă ar fi fost strict necesar, dar se pare că sosise ocazia.

Era frig şi burniţa, aşa că s-a înfofolit cu paltonul şi şi-a acoperit capul cu un batic.

— Vreţi să ieşiţi, domnişoară? se interesă portarul hotelului. Pe vremea asta?

— M-am săturat să văd prin geamul ferestrei căzând ploaia. Îmi va face bine o plimbare.

— Vă veţi uda… insistă portarul.

— Nu vă faceţi griji, nu mi se va întâmpla nimic.

Nu s-a dus direct în piaţa Monastiraki, ci s-a plimbat fără ţintă precisă prin Atena, în caz că ar fi urmărit-o cineva. Când a fost sigură că nu e urmărită, şi-a îndreptat paşii spre cartierul Plaka şi a coborât pe străduţe până a ajuns în piaţa Monastiraki. Ploua cu găleata, astfel că n-ar fi mirat pe nimeni dacă ar fi văzut-o căutând refugiu în acea cafenea minusculă de mâna a doua.

Agamemnon era în spatele tejghelei şi a privit-o fără să dea semne că o cunoaşte. Doi bărbaţi stăteau la o masă jucând table, iar altul care se rezema de tejghea părea căzut pe gânduri bând un pahar de uzo, rachiul de anason local.

— Ce doriţi? întrebă Agamemnon.

— O cafea mi-ar prinde bine, plouă foarte tare şi sunt udă leoarcă.

— Sunt zile când e mai bine să nu ieşiţi din casă şi asta e una dintre acele zile, răspunse Agamemnon.

Amelia a băut cafeaua şi l-a aşteptat pe chelner să-i facă vreun semn ca să vorbească cu ea. Dar bărbatul părea concentrat să alinieze paharele şi ceştile în spatele tejghelei şi nu i-a acordat atenţie.

— Se pare că a încetat ploaia, spuse Amelia în timp ce plătea cafeaua.

— Da, dar ar fi mai bine să vă duceţi acasă, o să plouă din nou, răspunse bărbatul.

Ea a ieşit fără să-i ceară vreo explicaţie. Dacă Agamemnon nu dăduse niciun semn că ar cunoaşte-o, o fi fost dintr-un motiv cât se poate de bun. S-a întors la hotel şi l-a găsit pe Max prost dispus.

— Trebuie să plec în Creta.

— Când? întrebă Amelia cu o figură contrariată. Aş putea veni şi eu? adăugă ea.

— Încă nu ştiu, dar nu e oportun să mă însoţeşti. Rezistenţa greacă a câştigat partida cu noi. Sunt multe pierderi. În plus, ei primesc ajutor de la englezi; le trimit arme şi tot ce au nevoie. Lucrurile nu merg bine.

— Aş vrea atât de mult să merg în Creta…

Amelia şi-a compus cel mai fermecător zâmbet al ei şi s-a arătat linguşitoare.

— Şi eu aş vrea să mă poţi însoţi, dar nu ştiu dacă voi obţine permisiunea, o să vedem. Poate că cel care mă va însoţi va fi căpitanul Kleist.

— Kleist? Nu mi-ai spus că e în Spania?

— Ba da, dar e posibil să se întoarcă la Atena peste câteva zile. Este un expert în informaţiile navale şi Înaltul Comandament are nevoie de el în Creta. Pare imposibil, dar submarinele britanice se apropie de coastele Cretei în perfectă siguranţă.

Amelia l-a ascultat răbdătoare, neîncetând să se gândească de ce Agamemnon nu dăduse semne că o cunoaşte. Numai a doua zi, şoptind printre dinţi, Dion i-a dat explicaţia.

— Unul dintre bărbaţii din bar era neamţ.

— Îl bănuiesc pe Agamemnon?

— Cine ştie dacă nu pe dumneavoastră? Trebuie să avem grijă. Duceţi-vă mâine la o ceremonie religioasă care va avea loc la catedrală; va fi multă lume şi acolo vă veţi întâlni cu popa, el vă va transmite ordinele de la Londra.

— Şi de ce nu dumneavoastră?

— Fiecare îşi îndeplineşte rolul său. Îndepliniţi-l pe al dumneavoastră.

Max s-a arătat uimit când Amelia i-a spus că se duce la catedrală.

— Iarăşi? Te gândeşti cumva să te converteşti?

— Să mă convertesc?

— Da, să renunţi la catolicism şi să te faci ortodoxă.

— Bineînţeles că nu! Dar îţi mărturisesc că mă fascinează ceremoniile lor, mirosul intens de tămâie, icoanele… nu ştiu, mă simt bine în bisericile lor.

— Fii prudentă, Amelia! La Atena a sosit cineva care nu te place deloc.

Amelia a tresărit, dar a căutat să nu dea niciun semn de nervozitate.

— Pe mine? De ce? Nu ştiu cine poate fi…

— Este colonelul Winkler, un ofiţer SS, era prieten al colonelului Ulrich Jürgens. Încă mai e convins că ai avut ceva de-a face cu asasinarea lui Jürgens.

— Tu însuţi mi-ai spus că partizanii italieni au revendicat acţiunea şi, după cum bine ştii, la Roma nu mă aflam de partea partizanilor, spuse ea pe un ton glumeţ.

— Winkler crede că ai fost femeia care l-a ucis pe Jürgens şi nimeni nu-l va convinge că nu e aşa.

— De când e la Atena?

— De câteva zile, dar eu n-am ştiut până ieri.

— De ce nu mi-ai spus?

— Nu voiam să-ţi faci griji, dar, de fapt, ar trebui amândoi să ne facem griji. Am avut o oarecare confruntare cu SS-iştii din cauza unei slabe colaborări în anumite privinţe care au legătură cu intendenţa, în acest caz, cu furniturile medicale de care au nevoie oamenii noştri. Ei le confiscă pentru ei. Nu permit ca medicii noştri să le dea medicamente prizonierilor. Să căutăm să trecem neobservaţi, te rog, spre binele tău şi al meu.

— Nu cred că dacă merg la catedrală ne putem compromite. Ce-i rău în asta?

— Ai grijă, Amelia, orice scuză îi va servi lui Winkler să dea ordin să fii arestată.

A plecat îngrijorată şi speriată de cele auzite. Oare Winkler să fi fost în cafenea? Dăduse ordin să fie urmărită?

Când a ajuns la catedrală, a găsit atâta lume adunată, încât i-a fost greu să-şi deschidă calea înăuntru. S-a întrebat dacă Winkler o fi trimis pe urmele ei pe vreunul dintre oamenii săi. S-a refugiat în spatele unei coloane şi a aşteptat ca popa Giorgos să o caute. Un grup de femei încerca să-şi facă loc unde era ea şi aşa s-a simţit mai în siguranţă. Concentrate şi absorbite în gânduri, se rugau cu mare devoţiune. Să fie vreuna trădătoare? A exclus imediat ideea, amintindu-şi ce îi spusese părintele ortodox în ziua în care s-au cunoscut: grecii îi înving mereu pe invadatori, oricât de tari şi de puternici ar fi aceştia.

Ceremonia decurgea fără ca ea să fie atentă. Se simţea ameţită de mirosul de tămâie. N-a ştiut cum, dar deodată s-a pomenit cu preotul ortodox lângă ea.

— N-avem mult timp la dispoziţie, dar aceste suflete credincioase ne acoperă, spuse el, arătându-le pe femeile care din jurul lor.

— Ce se întâmplă?

— Londra îl vrea pe căpitanul Kleist.

— Îl vrea? Nu vă înţeleg.

— Da, vor să pună mâna pe căpitanul Kleist şi dumneavoastră trebuie să-i ajutaţi.

— Dar cum?

— El vă cunoaşte şi va avea încredere în dumneavoastră. Veţi servi drept momeală pentru ca prietenii noştri britanici să poată pune mâna pe el. Este un om inteligent şi suspicios, ştie multe, astfel că nu numai că se îngrijeşte de siguranţa lui, dar şi Abwehrul are grijă de el. Va trebui să plecaţi în Spania.

— În Spania? Dar... cu ce justificare?

— Aveţi acolo familia, nu-i aşa? Atunci aveţi deja o justificare. Va fi mai uşor s-o faceţi acolo decât aici. Dar e nevoie să acţionaţi cu rapiditate; după cum se pare, căpitanul se va întoarce în Creta, îl vor în Creta. Germanii au suferit multe pierderi în insulă şi nu sunt în stare să distrugă submarinele şi vapoarele care transportă arme pentru Rezistenţă.

— Când ar trebui să plec?

— Dacă e posibil, mâine. Cereţi-i baronului să vă ajute, îi stă în putinţă.

A aşteptat să se termine ceremonia, dar cu mult înainte, preotul dispăruse deja de lângă ea, la fel de tainic cum venise.

S-a întors pe jos, gândindu-se cum să-i ceară lui Max s-o trimită la Madrid. N-a întârziat să îşi dea seama că o urmărea un bărbat, dar a putut ajunge la hotel fără alte complicaţii.

— M-am tot gândit la ce mi-ai spus despre acel Colonel Winkler şi mi s-a făcut frică, i-a spus lui Max de îndată ce a ajuns.

— Frică? Nu ştiam că îţi este frică, răspunse el în glumă.

— Max, m-am gândit să plec în Spania. Lasă-mă să mă duc vreo două săptămâni, îmi voi vedea familia şi poate că Winkler o să uite de mine. Poate că mă înşel, dar cred că am fost urmărită la catedrală; în mod sigur, pe drumul de întoarcere, un bărbat m-a urmărit până pe treptele hotelului.

Max n-a putut evita o expresie de îngrijorare. Se temea de Winkler. Nu i-a fost uşor s-o salveze de el la Roma şi cu siguranţă că acum ar dori să se răzbune.

— Îmi vine greu să mă despart de tine, Amelia. Eşti tot ce am.

— Dacă preferi să rămân…

— Nu, ai dreptate, poate că e mai bine să pleci pentru o vreme. Dar promite-mi că te vei întoarce curând.

— Voi sta doar câteva zile la Madrid, nici eu nu vreau să fiu departe de tine.

— De acord.

Pe ea a surprins-o uşurinţa cu care baronul von Schumann a fost de acord cu ce îi cerea, precum şi încrederea lui în ea.

El i-a rezolvat totul şi peste trei zile Amelia a părăsit Atena ca să se întoarcă la Madrid într-un avion care a făcut escală la Roma şi la Barcelona.

Din raportul pe care ea însăşi l-a trimis la Londra la sfârşitul operaţiunii, ştim că s-a dus acasă. Era alibiul pentru a justifica şederea ei la Madrid. Dar chiar din ziua sosirii sale a intrat în legătură cu doamna Rodríguez, cea care deţinea instrucţiunile despre cum să ducă operaţiunea la bun sfârşit.

Amparito, subreta doamnei Rodríguez, a fost surprinsă văzând-o când a deschis uşa.

— Doamna nu primeşte azi, se odihneşte, îi aruncă ea, ca un bun cerber ce era.

— Îmi pare rău că am venit fără să anunţ, dar sunt sigură că doamna mă va primi. Sunt în trecere prin Madrid şi am ţinut să vin s-o salut.

Subreta a şovăit câteva clipe înainte de a o primi şi a o conduce în salon.

— Aşteptaţi aici, îi ceru ea.

Doamna Rodríguez a apărut numaidecât.

— Ce bucurie să te revăd, dragă Amelia!

Au vorbit generalităţi până când Amparito le-a lăsat singure după ce le-a servit câte o ceaşcă de cafea şi nişte fursecuri.

— Ţi s-a spus în ce constă misiunea?

— Doar că la Londra îl vor pe căpitanul Kleist.

— Din câte ştiu, omul acela a făcut demersuri ca să reuşească să te scoată de la Pawiak. Bănuieşti că are vreo problemă?

— Nu, dar n-aş vrea să sufere vreun prejudiciu.

— Credem că este „Albatrosul”, cel mai bun spion german din America de Sud. Suntem de doi ani pe urmele lui. Nu ştiam cine este. Foloseşte diferite nume. Este un spion foarte competent.

— Ce veţi face cu el?

— Îl vom interoga, vom obţine toate informaţiile posibile şi nimic mai mult.

— Nimic mai mult?

— Este la Madrid. Bineînţeles că nu merge singur nicăieri; îşi acoperă spatele şi i se acoperă, este însoţit permanent de doi oameni.

— Credeam că aici germanii sunt liniştiţi.

— Spania este oficial neutră, dar toată lumea ştie că este o ţară aliată cu Hitler şi o parte din succesul activităţilor căpitanului Kleist se datorează tocmai acestei colaborări a spaniolilor cu germanii.

— Ce face Kleist mai exact?

— Ştii deja, conduce o reţea de informatori din America de Sud. Are oameni peste tot: în Venezuela, Argentina, Peru, Mexic… Dar nu e numai asta, a înfiinţat, de asemenea, diverse societăţi de import-export de materiale vitale pentru Germania. Şi are spioni pe toate vasele comerciale spaniole şi portugheze; marinari care colaborează de bunăvoie cu cel de-al Treilea Reich: unii, pentru că sunt franchişti convinşi, iar alţii, pur şi simplu pentru bani. De fapt, şi noi facem acelaşi lucru. Ne bizuim pe colaborarea marinarilor, mai ales a celor basci, care ne furnizează informaţii despre ce anume transportă vasele comerciale şi, de asemenea, dacă există vreun pasager deosebit. Chiar şi dumneata ai spus-o în rapoartele dumitale.

— Se spionează unii pe alţii şi ambele tabere o ştiu, conchise Amelia.

— Aşa este, e ca un meci în care ambele echipe joacă numai ca să marcheze puncte unii altora. Multe dintre aceste vapoare spaniole transportă materiale foarte valoroase care sunt preluate în largul mării de submarinele germane. Căpitanul Kleist şi-a recrutat personal toţi oamenii. Cunoaşte nume, coduri, conturi bancare…

— Şi de ce n-aţi încercat să-l sechestraţi dinainte? Pentru că despre asta-i vorba, nu-i aşa?

— Nu-i uşor să te apropii de el, este un profesionist, n-are încredere în nimeni.

— Dar ce pot eu să fac?

— Te vei întâlni cu el din întâmplare.

— Nu se va mira?

— De ce? Eşti spanioloaică, familia ta trăieşte la Madrid, ai venit să-i vezi, nu-i nimic de mirare.

— Dar ce trebuie să fac? insistă Amelia.

— Să reuşeşti să-l faci să aibă încredere în tine, să te oferi să-i fii ghid, să-i arăţi ce nu cunoaşte din Madrid, să cochetezi cu el, este un bărbat foarte atrăgător, şi dumneata, ca femeie, de asemenea.

— E prieten cu baronul von Schumann, iar eu am o relaţie serioasă cu Max, răspunse Amelia, stânjenită.

— Am spus doar să flirtezi cu el, nimic mai mult. Şi acum, să vorbim despre detaliile operaţiunii.

Vreme de două ore, doamna Rodríguez i-a descris în amănunţime Ameliei paşii pe care trebuia să-i facă până când ea a memorat toate detaliile. Apoi şi-au luat rămas-bun.

— Când îţi închei misiunea, te vei întoarce la Atena. Fraza a sunat mai degrabă a ordin, decât a sugestie.

— Aşa sper, spuse Amelia oftând.

— Atunci, e mai bine să ne luăm rămas-bun acum, poate că nu ne vom mai revedea multă vreme. Ai grijă de dumneata.

Întoarcerea ei la Madrid în martie 1944 i-a umplut de bucurie familia, care deja nu se mai mira de apariţiile şi dispariţiile ei neaşteptate.

A doua zi după întâlnirea ei cu doamna Rodríguez, a ieşit să se plimbe însoţită de verişoara sa Laura şi de sora sa Antonietta.

Le convinsese să iasă la o gustare şi să facă o plimbare prin oraşul care părea că doreşte să se trezească la viaţă.

Cele trei tinere sporovăiau de zor şi păreau străine de tot ce se întâmpla în jur. Nici măcar n-au dat atenţie faptului că, la câţiva metri mai în faţă, un drapel cu svastică anunţa prezenţa ambasadei germane. Amelia s-a uitat neatentă la ceas înainte de a răspunde la un comentariu al surorii ei.

Nişte bărbaţi ieşeau din ambasadă şi unul dintre ei le-a privit curios. Ele păreau că nu-şi dau seama. Deodată, unul dintre ei a înaintat spre locul unde se aflau tinerele.

— Amelia!

Ea l-a privit surprinsă, părea că nu-l recunoaşte pe bărbatul acela îmbrăcat într-un costum şi palton gri şi purtând o pălărie de aceeaşi culoare. El s-a apropiat cu pas iute, urmat de ceilalţi doi bărbaţi.

— Ce mult mă bucur să vă văd! Dar ce faceţi aici? Vă credeam la Atena.

Ea a părut că şovăie, ca şi cum ar fi încercat să caute în amintire cine era bărbatul acela care îi vorbea cu atâta familiaritate, iar el, scoţându-şi pălăria, a izbucnit în râs.

— Nu mă recunoaşteri?

— Kleist! Îmi pare rău, căpitane, nu v-am recunoscut, răspunse ea timid.

— Desigur, îmbrăcat în civil… presupun că e greu să mă recunoaşteţi. Dar spuneţi-mi, ce faceţi aici?

— Sunt cu familia mea, permiteţi-mi să vă prezint verişoarei mele Laura şi surorii mele Antonietta.

— Nu ştiam că urma să călătoriţi în Spania.

— Mă rog, o fac când pot.

Au rămas tăcuţi câteva clipe, neştiind ce să spună. Apoi, el a luat iniţiativa.

— Vă pot invita la o plimbare şi la o gustare într-o după-amiază când sunteţi disponibilă?

Ea a părut că ezită, apoi a zâmbit.

— Mai bine veniţi să ne faceţi o vizită, vă voi prezenta restului familiei.

— Splendid! Când pot veni?

— Mâine? Dacă puteţi, vă aşteptăm la ora şase.

— Voi fi acolo.

Şi-au luat la revedere şi când au pornit din nou, el a putut auzi comentariul verişoarei Ameliei.

— N-a fost o idee bună să-l inviţi, ştii că tata nu-i suportă pe nazişti.

La ora şase în după-amiaza zilei următoare, Edurne, servitoarea familiei, a deschis uşa casei şi s-a pomenit cu un tânăr înalt şi foarte atrăgător care întreba de domnişoara Amelia Garayoa.

— Poftiţi, sunteţi aşteptat.

— Nu, prefer să rămân aici, spuneţi-i domnişoarei.

Amelia a ieşit urmată de mătuşa ei, doña Elena, şi de verişoara sa Laura, precum şi de sora ei Antonietta.

— Karl, poftiţi, vă aşteptam. V-o prezint pe mătuşa mea.

Bărbatul a sărutat în chip galant mâna doñei Elena şi i-a înmânat un pachet învelit în hârtia unei cunoscute cofetării.

— Nu trebuia să vă deranjaţi! spuse doña Elena.

— Nu-i niciun deranj, este o onoare să vă cunosc. Dar nu vreau să vă incomodez, astfel că, dacă îmi permiteţi, aş vrea să fac o plimbare cu Amelia. Nu voi întârzia mult şi v-o aduc înapoi. La ora opt, vă convine?

Doña Elena a insistat politicoasă să accepte o ceaşcă de ceai, dar el a declinat invitaţia.

Când au ieşit în stradă, Amelia l-a întrebat de ce a refuzat ospitalitatea mătuşii sale.

— Iartă-mă, dar nu mi-a scăpat comentariul verişoarei tale. La voi acasă germanii nu se bucură de simpatie.

— Îmi pare rău, nu ştiam că ai auzit-o pe Laura.

— Eu cred că a spus-o cu intenţia de a o auzi, răspunse el, aparent supărat.

— Pe tatăl meu l-au împuşcat fasciştii. Unchiul meu Armando a fost la închisoare şi s-a salvat printr-o minune.

— Nu te scuza, înţeleg. Nu ştiu cum aş gândi eu dacă tatăl meu ar fi fost împuşcat.

— Familia mea n-a fost niciodată fascistă, suntem republicani. Aşa am fost educată.

— E greu de înţeles relaţia ta cu Max… el este ofiţer german.

— De ce? Ne-am cunoscut la Buenos Aires, apoi ne-am întâlnit la Londra, mai târziu la Berlin… şi… am încredere în Max, ştiu cum este şi ce gândeşte.

— Chiar şi aşa, este un ofiţer care datorează credinţă Germaniei.
— La fel ca şi tine.
— Aşa este.
— Eu nu l-am minţit pe Max în legătură cu ceea ce gândesc, el îmi cunoaşte familia, ştie prin ce am trecut.
— Nu te judec, Amelia, nu te judec. În Germania, sunt multe persoane care nu împărtăşesc ideile nazismului.
— Multe? Atunci, de ce aţi permis…
A tăcut, temându-se să nu-l stânjenească: Max îi spusese că nici Kleist nu era adept al nazismului şi că se supunea ordinelor ca ofiţer, dar să fie oare adevărat?
— Să nu-ţi fie frică, n-am intenţia să-ţi aduc prejudicii. Te-am ajutat în trecut fără să te cunosc. Ai făcut ceva foarte riscant ajutându-i pe polonezii aceia care intrau pe furiş în ghetou.
— Când eram mică, cea mai bună prietenă a mea era evreică, tatăl ei era asociat al tatălui meu. Au dispărut.
— Nu mă vei scandaliza spunându-mi că eşti prietenă cu evreii. Eu n-am nimic împotriva lor.
— Atunci, de ce aţi permis să li se ia tot ce au şi să fie duşi în lagăre de muncă sau să fie obligaţi să poarte acele stele galbene cusute pe haine? De ce au încetat deodată să mai fie germani şi de ce nu mai au niciun drept?
Karl Kleist a admirat curajul Ameliei de a-i spune toate astea lui, care era un ofiţer german. Ori era naivă, ori Max o fi reuşit s-o convingă să aibă încredere în el. În orice caz, atitudinea ei i s-a părut imprudentă.
— N-ar trebui să vorbeşti aşa cu necunoscuţii; nu ştii cine te poate auzi şi nici consecinţele pe care ţi le poate aduce.
Ea l-a privit speriată şi pe el l-a mişcat privirea ei neajutorată şi a schimbat tema conversaţiei către alte subiecte mai puţin compromiţătoare.
A invitat-o la o ciocolată şi, în momentul acela, Amelia şi-a dat seama de prezenţa acelor bărbaţi, aceiaşi care îl însoţeau pe Kleist când l-a întâlnit în faţa ambasadei.
— Oamenii aceia… spuse ea arătându-i.
— Îmi sunt buni prieteni.
— Doar nu ţi-o fi frică de spanioli! Franco se mândreşte că ţara noastră este sigură având-l pe el în frunte. De fapt, nimeni

nu îndrăzneşte să facă nimic de teama consecinţelor. Nu cred că cineva ar încerca să te jefuiască. Chiar dacă eşti străin.

— E mai bine să fii întotdeauna precaut.

Ea n-a insistat ca să nu-l facă să se simtă stânjenit. Cu puţin înainte de ora opt, Kleist a lăsat-o în poarta casei.

— M-am bucurat să te văd.

— Şi eu.

Karl Kleist a părut că ezită; apoi, zâmbind, a invitat-o să ia împreună masa de prânz peste două zile.

11

Au început să se întâlnească oarecum frecvent. Amelia se hotărâse să nu urmeze recomandarea doamnei Rodríguez de a flirta cu el. Era sigură că, dacă ar face-o, ar reuşi să-l îndepărteze. Kleist avea un cod al onoarei care l-ar fi făcut să respingă avansurile femeii unui prieten. Asta nu însemna că nu era atras de ea şi, cu fiecare zi care trecea, îi dorea şi mai mult compania. Amelia îi plăcea şi asta îl tulbura; dar dacă ea ar fi insinuat că e disponibilă, el ar fi găsit o scuză să se îndepărteze.

La câteva zile după prima lor întâlnire, Kleist i-a spus că trebuie să plece la Bilbao şi i-a propus să-l însoţească.

— Nu, îţi mulţumesc, dar nu mi se pare corect, îl refuză Amelia.

— Nu mă înţelege greşit, e vorba de o călătorie scurtă, şi cum tu eşti pe jumătate bască, m-am gândit că ţi-ar face plăcere să mergi în ţinutul de origine a tatălui tău.

— Da, mi-ar face plăcere, dar asta nu justifică faptul de a merge cu tine. Îmi pare rău.

Kleist s-a simţit decepţionat, dar, în acelaşi timp, asta i-a înteţit interesul faţă de ea. De fapt, se zbătea între loialitatea faţă de Max von Schumann şi atracţia faţă de Amelia. Dacă ea s-ar fi lăsat sedusă, el ar fi putut s-o dispreţuiască, dar refuzurile sale sincere îi sporeau interesul.

La întoarcerea de la Bilbao, s-a dus să o viziteze.

— Spune-mi cum e oraşul.

Kleist s-a întins la vorbă, descriindu-i tot ce văzuse. Amelia îl asculta cu o asemenea atenţie, încât părea că nimic n-ar fi putut s-o intereseze mai mult decât ce îi spunea el.

În ziua aceea, a îndrăznit să se plângă de prezenţa continuă a celor doi oameni care îl urmau mereu, deşi o făceau în aşa fel încât, de cele mai multe ori, erau invizibili, dar chiar şi aşa, ea ştia că sunt acolo.

— N-ai încredere în mine? îi spuse ea pe neaşteptate când l-a zărit în apropierea lor pe unul din bărbaţi.

— De ce spui asta? întrebă el mirat.

— Mereu ne urmăresc acei doi bărbaţi, de parcă eu ţi-aş face ceva.

— Te deranjează prezenţa lor?

Amelia a ridicat din umeri fără să răspundă, dar a vrut să înţeleagă că prezenţa oamenilor săi o stânjenea, că poate dacă ei n-ar fi…

— Le voi spune să plece.

— Nu, nu face asta, a fost o prostie de-a mea.

Au continuat să vorbească banalităţi şi ea s-a arătat entuziasmată de sosirea primăverii, amintindu-şi de zilele copilăriei sale.

— De cum se făcea vreme bună, tata şi unchiul meu Armando organizau o excursie cu toată familia; mergeam în pădurea de la El Pardo, un loc splendid, unde întâlneşti cerbi şi iepuri alergând în libertate. Mergeam încărcaţi cu tot felul de coşuri ca să petrecem toată ziua. Puteam să alergăm, să sărim, să ţipăm… mă rog, de fapt, nu făceam toate astea, sora mea Antonietta rămânea lângă mama, în vreme ce eu mă jucam cu verişoara mea Laura şi cu Melita, sora ei mai mare. Jesús era încă mic şi mătuşa mea nu-i permitea să se desprindă de fustele ei.

— De când n-ai mai fost?

— De dinainte de război, de războiul nostru. Mi-ar plăcea să merg într-o bună zi, dar nu mai avem maşină. Tatăl şi unchiul meu aveau maşini, dar acum…

— Te voi duce eu.

— Ce bine ar fi dacă am putea merge! Dar ştii că lunea viitoare mă întorc la Atena, Max mă aşteaptă, nu mai stau decât câteva zile la Madrid.

— Atunci, vom merge duminică. Pregăteşte unul dintre coşurile acelea sau, şi mai bine, o să-l pregătesc eu. Vom merge singuri, fără „îngeri păzitori”.

Aşa le spunea Amelia gărzilor lui de corp.

— Nu, nu, asta nu, protestă ea, nu mă deranjează, m-am obişnuit deja.

— Chiar şi aşa, vom merge singuri.

În noaptea aceea, Amelia i-a cerut lui Edurne ca a doua zi să ducă un bilet acasă la doamna Rodríguez.

— Peste câteva zile mă întorc la Atena şi aş vrea să-mi iau rămas-bun de la ea.

În noaptea aceea, Albatrosul, numele conspirativ al lui Karl Kleist, a primit şi el o notă, dar mai amplă decât cea pe care Amelia i-o trimisese doamnei Rodríguez. De fapt, era un raport

exhaustiv despre Amelia şi familia ei. Unul din „îngerii săi păzitori” i l-a înmânat, spunându-i să aibă grijă:

> Şi-a părăsit soţul şi fiul ca să fugă cu alt bărbat. După aceea, a avut relaţii cu un jurnalist american, care este nepotul lordului Paul James, unul dintre şefii Amiralităţii britanice; iar acum trăieşte cu baronul von Schumann. Este o femeie...

Garda de corp nu şi-a putut încheia fraza. Kleist i-a tăiat-o brusc şi i-a ordonat să-l lase singur ca să citească raportul.

Cunoştea o parte din informaţiile conţinute în raport chiar de la Max, se menţiona şi faptul că ea făcuse aluzie la viaţa ei din trecut, povestindu-i cât de mult suferea pentru că nu-şi putea vedea fiul.

„Îngerul păzitor” avea dreptate; raportul prezenta lacune din viaţa Ameliei, precum incidentul de la Roma, unde fusese asociată cu asasinarea unui ofiţer SS, dar Karl Kleist a respins toate umbrele, se mândrea că se pricepe la oameni, iar ea îşi deschisese sufletul, recunoscând că nu este fascistă şi că urăşte nazismul. Îi mărturisise că este republicană şi liberală, chiar şi că se gândea că, dacă aliaţii aveau să câştige războiul, asta ar însemna sfârşitul lui Franco, dat fiind că acesta şi-ar pierde principalul aliat, pe Hitler, acum când Mussolini nu mai conta.

Duminică, Kleist a venit să o ia la ora unsprezece fix. Avea un coş cu mâncare suficient pentru două zile, pe lângă vin şi prăjituri. Amelia a apărut radioasă.

Aşa cum făgăduise, „îngerii păzitori” nu-i urmăreau. Ea i-a indicat locul unde mergea cu familia ei şi a alergat prin pădure urmată de el, care se delecta cu entuziasmul ei.

După ce au mâncat, s-au întins pe iarbă la o distanţă cuviincioasă unul de celălalt. Amelia marca în mod subtil distanţele, iar el, supus în faţa ei, accepta faptul. Nu trecuse multă vreme când Amelia a spus că se simte prost.

— Nu ştiu, ceva mi-a picat rău, poate pentru că nu sunt obişnuită să beau vin.

— Dar de-abia ai sorbit o înghiţitură, poate a fost pateul.

— Nu ştiu, dar cert este că mă doare foarte tare stomacul.

Prevăzuseră să se întoarcă pe la mijlocul după-amiezii, dar Kleist s-a oferit numaidecât în mod politicos s-o ducă acasă.

Când au ajuns, el a parcat maşina ca s-o conducă până în apartament, dar ea i-a permis s-o însoţească doar până la ascensor. Acolo şi-a luat la revedere de la el, în prezenţa portarului, care ieşise s-o salute.

— Unchiul şi mătuşa dumneavoastră sunt acasă, dar cred că domnişoara Laura şi domnişoara Antonietta au ieşit şi nu s-au întors încă, o informă portarul.

Ea a intrat în ascensor şi, înainte de a închide uşa, i-a strâns mâna cu afecţiune.

— Îţi doresc drum bun şi salută-l pe Max.

— Ai grijă de tine, îi spuse ea.

Amelia a urcat în casă şi a intrat direct în camera ei, aproape fără să-i salute pe unchiul şi mătuşa ei, care ascultau radioul în salon. A fugit la fereastră şi, uitându-se, a văzut pornind maşina lui Karl Kleist. Cineva profitase să se urce în maşină şi, întins pe bancheta din spate, aştepta să se întoarcă neamţul. Când acesta urma să pornească maşina, a văzut apărând în oglinda retrovizoare chipul unui bărbat, în vreme ce simţea în ceafă ţeava rece a unui pistol. Alt bărbat a deschis portiera maşinii şi s-a aşezat lângă el. Şi acesta avea o armă. I-a dat un singur ordin:

— Porniţi.

Albatrosul era acum în puterea agenţilor Serviciului Secret britanic. Guvernul britanic accepta ficţiunea neutralităţii lui Franco, dar avea agenţi în Spania, care se ocupau în principal să culeagă informaţii. Pe mare, Serviciul Secret britanic acţiona fără menajamente: nu era vapor spaniol cu destinaţia America de Sud care să nu fie obligat să se abată către Trinidad ca să i se controleze încărcătura şi pasagerii; dar, până în momentul acela, nu desfăşurase nicio acţiune atât de riscantă pe teritoriul spaniol.

Amelia a călătorit a doua zi la Atena ca să i se alăture lui Max. Şi acolo, peste câteva zile, Max i-a comunicat dispariţia lui Karl Kleist.

— Amelia, s-a întâmplat ceva teribil. Karl a dispărut.

— Karl? întrebă ea surprinsă, ca şi cum n-ar fi înţeles despre ce îi vorbeşte.

— Da, ambasada noastră la Madrid nu ştie nimic despre el de câteva zile. L-au căutat peste tot, dar nici urmă de el. S-a deschis o investigaţie. Ultima persoană cu care s-a văzut ai fost tu.

Max nu şi-a putut stăpâni un rictus îndurerat.

— Dar Karl călătorea în mod frecvent în America de Sud, poate că o fi plecat acolo.

— Da, există şi această posibilitate, dar ar fi lăsat vreun mesaj. Iar tu ai fost ultima persoană care l-a văzut pe Karl, insistă Max.

— Nu ştiu… Ţi-am povestit că am fost cu el în ultima duminică înainte de a mă întoarce la Atena. Am fost la iarbă verde. De când nu se ştie nimic despre el?

— În ziua aceea, nu s-a mai întors la ambasadă. Oamenii săi au crezut că… mă rog, că este cu tine. El insistase să meargă singur în excursie. N-au fost îngrijoraţi decât târziu, în dimineaţa de luni. Au fost acasă la unchiul şi la mătuşa ta…

— Doamne sfinte, ce s-or fi speriat!

— Portarul a declarat că ofiţerul Karl Kleist te-a însoţit până în uşa ascensorului şi că acolo v-aţi luat rămas-bun şi că l-a văzut întorcându-se la maşină. A declarat, de asemenea, că n-ai mai ieşit până a doua zi de dimineaţă şi că erai însoţită de unchiul tău care ducea o valiză.

— Nu înţeleg ce s-a întâmplat, se plânse ea, prefăcându-se stupefiată. El era foarte discret şi nu vorbea despre munca lui, astfel că nu mi-a spus dacă avea de gând să plece undeva. Crezi că i s-a întâmplat ceva?

Amelia încerca să pară naivă.

— Nu ştiu, dar nimeni nu dispare aşa, cu una, cu două. Poliţia îl caută. Ţi-am spus că i-au interogat pe cei din familia ta şi pe portar.

— Dar familia mea n-are nicio legătură cu Karl! strigă ea îngrijorată.

— Amelia, Gestapoul vreau să te interogheze aici. Colonelul Winkler a solicitat şi el redeschiderea cazului despre asasinarea lui Jürgens. Nu crede în coincidenţe.

— Coincidenţe? Ce coincidenţe? întrebă ea fără să-şi ascundă teama.

— Colonelul Winkler insistă că prietenul său, colonelul Jürgens, avea întâlnire cu tine în noaptea când a fost asasinat,

iar Kleist a dispărut exact după ce a petrecut cu tine o zi la iarbă verde. Pentru el, sunt probe irefutabile că te afli în spatele ambelor cazuri. Crede că eşti spioană.

— E nebun! Nu sunt deloc spioană! Te rog, Max, ţine-l în frâu pe omul ăla!

— Asta încerc, Amelia.

Era cu adevărat speriată. Îl blestema în gând pe comandantul Murray. Operaţiunea Albatrosul fusese un succes al Serviciului Secret britanic, dar se întreba dacă Murray o fi hotărât că merită s-o sacrifice, numai ca să pună mâna pe spionul german. S-a simţit o piesă neînsemnată pe eşichierul jocului secret al războiului.

A început să plângă. Îşi stăpânea lacrimile de zile întregi, aproape fără să poată închide un ochi. Îl predase pe Kleist, care acum poate că era interogat la Londra de comandantul Murray şi, cu toate că nu avea îndoieli de partea cui se afla loialitatea sa politică, îşi făcea mustrări de conştiinţă.

Karl Kleist intervenise pentru ea când era întemniţată la Varşovia, îl ajutase pe Max s-o scoată din închisoare, se arătase curtenitor şi încântător în zilele petrecute la Madrid, dar ea îl înşelase şi îl predase ca să fie dus la Londra, unde, în cel mai bun caz, va sta în închisoare până la sfârşitul războiului. Fusese în stare să-i facă aşa ceva unui om care doar o ajutase şi se simţea îngrozitor, gândindu-se cât de uşor îi era să facă rău celor care îi erau loiali. Mai întâi, a fost Santiago, pe care l-a părăsit pentru Pierre; apoi a început să-l înşele pe Max, pe care îl spiona în favoarea britanicilor; iar acum fusese în stare să-l predea pe Kleist.

A simţit dispreţ pentru sine însăşi şi, cu atât mai mult, atunci când Max a îmbrăţişat-o, încercând s-o linişească.

— Te rog, nu plânge, ştii că mi-aş da viaţa pentru tine, dar trebuie să-mi spui tot adevărul, trebuie să ai încredere în mine, numai aşa te voi putea ajuta. Şi să nu te temi pentru familia ta, nu vor suferi nicio neplăcere, este evident că ei nu ştiu nimic despre dispariţia lui Kleist.

— Dar ce vrei să-ţi spun?! strigă Amelia. Ţi-am povestit tot: am fost la iarbă verde, după ce am mâncat, nu m-am simţit bine şi m-a condus acasă, ne-am luat rămas-bun în uşa ascensorului şi nu mai ştiu nimic altceva. A doua zi, m-am întors aici. Nu ştiu ce s-a întâmplat, nu ştiu.

— Ai ghinionul să te afli mereu la locul nepotrivit.

— Colonelul Winkler vrea să mă învinovăţească pentru povestea cu Jürgens, pentru că a văzut cum îl respingeam la petrecerea de revelion şi Jürgens a jurat că mă va face s-o plătesc. Este o ocazie pentru el să-mi ceară socoteală, ceea ce n-a putut să facă prietenul său, Colonelul Jürgens.

— În regulă, te cred şi voi face imposibilul ca să te salvez de Winkler, ai încredere în mine.

Dar Max n-a putut evita să fie „invitată” să viziteze cartierul general al Gestapoului din Atena. Era foarte aproape de hotelul Marea Britanie şi fusese reşedinţa arheologului german Heinrich Schliemann, descoperitorul Troiei şi al mormintelor de la Micene.

Max a însoţit-o şi a suportat cu ea umilinţa de a aştepta două ore până când un bărbat, care s-a prezentat ca numindu-se Hoth, i-a primit într-un birou de la etajul doi. Au fost surprinşi să-l vadă pe Colonelul Winkler aşezat de cealaltă parte a mesei. Nu era niciun alt scaun pe care să se aşeze, aşa că Hoth i-a ţinut în picioare.

— Sper că nu vă deranjează prezenţa Colonelului Winkler, a venit să mă viziteze şi cred că vă cunoaşte, domnişoară Garayoa.

Ea încuviinţă, dând din cap.

— Şi sunteţi însoţită de Colonelul von Schumann! Ce onoare! spuse SS-istul cu sarcasm.

— Mă leagă o mare prietenie de domnişoara Garayoa.

— Da, ştiu şi o ştie tot Statul Major. Prietenia dumneavoastră nu este un secret pentru nimeni, nici măcar pentru distinsa dumneavoastră soţie, baroana Ludovica, răspunse Hoth cu un zâmbet sardonic.

Max n-a răspuns la provocare. Singurul lui obiectiv era să iasă din clădirea aceea cu Amelia şi ştia că o confruntare cu Hoth în faţa lui Winkler n-ar face decât să înrăutăţească lucrurile.

— Domnişoară Garayoa, avem un raport de la Madrid în care ni se susţine că dumneavoastră aţi fost ultima persoană cu care s-a văzut căpitanul Kleist. Aţi petrecut împreună la iarbă verde, v-aţi bucurat de o zi de picnic şi, după aceea, căpitanul a dispărut.

— Căpitanul Kleist este un stimat prieten al nostru cu care, într-adevăr, am petrecut o zi la iarbă verde şi apoi m-a condus acasă, unde ne-am luat rămas-bun. Nu l-am mai văzut şi regret profund dispariţia lui.

— Cu care, desigur, n-aveţi nicio legătură.

Hoth se juca de-a şoarecele şi pisica.

— Bineînţeles că nu. Vă repet: căpitanul Kleist este prietenul baronului von Schumann, care ne-a făcut cunoştinţă şi, prin urmare, este o persoană pe care o apreciez şi eu.

— Căpitanul nu v-a spus unde avea de gând să petreacă restul după-amiezii?

— Nu, nu mi-a spus. Eu nu mă simţeam bine şi n-am vorbit prea mult pe drumul de întoarcere la mine acasă.

— Şi căpitanul nu s-a întors să se intereseze de sănătatea dumneavoastră?

— Nu, n-a făcut-o. Mi-am petrecut restul serii cu unchiul şi cu mătuşa mea şi m-am culcat devreme, întrucât a doua zi trebuia să mă întorc la Atena. Cred că portarul a spus deja la poliţie că a văzut cum eu şi căpitanul Kleist ne-am luat rămas-bun în uşa ascensorului şi că eu n-am mai ieşit din casă.

— Da, domnişoară, dar portarii mai şi dorm! La ora zece seara s-a retras, astfel că, dacă aţi ieşit din nou sau dacă s-a întors căpitanul, este ceva ce el ignoră.

— Familia mea poate confirma ceea ce tocmai v-am spus.

— Şi ar putea spune altceva? Mărturia familiei nu este concludentă, domnişoară.

— Vă asigur că nu ştiu unde este căpitanul Kleist.

— Şi n-aţi fost nici cu domnul Colonel Jürgens în noaptea când a fost asasinat la Roma.

— Au existat doi martori care au exclus ipoteza că eu aş fi fost în noaptea aceea în camera Colonelului Jürgens, răspunse Amelia stăpânindu-şi indignarea.

— Da, doi martori băuţi şi care s-au încrucişat cu o femeie pe culoarul hotelului; după părerea mea, n-ar fi trebuit să fie luată în considerare declaraţia acelor martori.

Amelia n-a răspuns, simţea privirea furioasă a Colonelului Winkler, care continua tăcut. Observa încordarea lui Max, suferinţa lui că nu-i poate lua apărarea.

— Va trebui să rămâneţi aici câteva zile. E nevoie să continui interogatoriul, dar acum am alte lucruri de făcut.

— Domnişoara Garayoa poate veni când veţi dispune de timp; după cum ştiţi, este cazată la hotelul Marea Britanie. Nu-i nevoie să rămână aici.

Pledoaria lui Max nu l-a impresionat pe Hoth.

— Îmi pare rău, colonele, dar eu sunt cel care hotărăşte locul în care trebuie să rămână suspecţii.

— Suspecţii? De ce anume este acuzată domnişoara Garayoa? Că a luat masa la iarbă verde cu căpitanul Kleist? Kleist este prietenul meu, prietenul nostru, o persoană foarte iubită de amândoi. N-aveţi de ce s-o acuzaţi pe domnişoara Garayoa. Dacă aveţi nevoie de vreo lămurire, chemaţi-o din nou şi va veni cu plăcere.

Amelia era palidă, neîndrăznind să intervină. Ştia că orice ar fi zis Max, Hoth n-o va lăsa să plece.

— Îmi pare rău, colonele, trebuie să-mi fac datoria. Domnişoara va rămâne aici.

Max s-a simţit neputincios când doi subalterni ai lui Hoth au intrat în birou şi au luat-o pe Amelia.

— Vă fac răspunzător de siguranţa Ameliei Garayoa, îi atrase el atenţia lui Hoth.

— Mă faceţi răspunzător? Domnule, această femeie este suspectă de dispariţia căpitanului Kleist şi obligaţia mea este s-o fac să vorbească. Dacă interveniţi în munca mea, eu vă voi face răspunzător că nu-i permiteţi Gestapoului să descopere o criminală.

— Domnişoara Garayoa nu-i o criminală şi dumneavoastră ştiţi asta.

— Nu, nu ştiu, când o voi afla, vă voi spune. Acum, dacă îmi permiteţi, am mult de lucru. Din nefericire, trebuie să lupt împotriva duşmanilor Reichului.

Amelia a fost condusă în beciul reşedinţei, unde a fost închisă într-o celulă fără ferestre. Locul acela părea un depozit.

Unul din subalternii lui Hoth i-a pus lanţuri la mâini şi la picioare şi a împins-o într-un colţ al încăperii.

— Aşa că staţi cuminţică, n-o să aveţi timp să vă distraţi, îi spuse el lăsând să i se vadă o dantură cu mai mulţi dinţi de aur.

Ea nici măcar n-a protestat. Ştia ce o aşteaptă, oroarea trăită la Varşovia i-a revenit în memorie.

Acolo, închisă, a pierdut noţiunea timpului; nu ştia dacă era noapte sau dacă răsărise deja soarele, n-avea cum să ştie. N-a

auzit niciun zgomot. O dureau mâinile şi gleznele din cauza cătuşelor. Simţea că i se umflă degetele şi îi venea să ţipe. A hotărât să n-o facă, ştiind că asta nu era nimic în comparaţie cu ce o aştepta.

Nu ştia cât timp trecuse când s-a deschis uşa şi acelaşi bărbat care o încuiase i-a scos cătuşele de la picioare şi i-a poruncit să-l urmeze.

De-abia putea să meargă. Simţea o durere ascuţită, dar şi-a spus din nou că urma să vină ce era mai rău.

Au condus-o din nou la etajul doi, în biroul lui Hoth. Era singur şi i-a dat ordin să se aşeze pe scaunul pe care îl ocupase colonelul Winkler.

— V-aţi gândit? o întrebă el pe un ton neutru, ca şi cum nu l-ar fi interesat răspunsul.

— V-am spus ieri tot ce ştiu, răspunse ea.

— Aşadar, nu vreţi să colaboraţi…

— Nu pot să spun ce nu ştiu.

El a ridicat din umeri şi a apăsat o sonerie pe care o avea pe masă. A intrat aghiotantul lui Hoth urmat de Max. Amelia a simţit o profundă uşurare.

— Luaţi-o, spuse Hoth, adresându-i-se lui Max von Schumann. Vă fac răspunzător ca domnişoara Garayoa să nu plece din Atena fără autorizaţia Gestapoului.

Max a încuviinţat, susţinându-i privirea de hienă a lui Hoth.

— Ne vom revedea, ancheta nu s-a terminat.

Ajutată de Max, Amelia a încercat să-şi mişte picioarele. Un pas, doi, trei paşi… fiecare pas îi provoca durere în picioarele deformate de umflături.

Când au ieşit din birou, s-au întâlnit cu domnul colonel Winkler care, postându-se în faţa lor, i-a obligat să se oprească.

— Încă n-aţi câştigat partida, baroane. Aţi fost foarte abil cerând ajutorul medicului personal al Reichsführerului[127] Himmler. Dar vă asigur că nici măcar Reichsführerul nu va putea evita ca această femeie să plătească pentru crimele sale.

— Daţi-vă la o parte, Winkler! Şi să nu cumva să vă mai treacă prin minte să mă ameninţaţi.

Amelia nu s-a putut stăpâni să nu plângă când au ajuns pe stradă.

---

[127] Comandant suprem (în limba germană în original). (n.tr.)

— O să poţi merge până la hotel? Trebuie doar să traversăm strada.

— Da, cred că o să pot.

Când au ajuns în sfârşit în camera Ameliei, Max a ajutat-o să se întindă pe pat şi i-a examinat atent mâinile şi gleznele.

— Ţi-au pus cătuşe?

— Da, mi-au pus nişte fiare la picioare şi la încheieturile mâinilor. Nu m-am putut mişca tot timpul cât am stat acolo, nu ştiu cât…

— O după-amiază şi o noapte, Amelia, o veşnicie.

— Îţi sunt profund recunoscătoare; mă temeam că voi trece din nou prin ce am trecut la Varşovia şi nu ştiam dacă voi fi în stare să mai suport: aş fi sfârşit prin a mă declara vinovată de tot ce ar fi vrut ei.

— De fapt, te-a salvat Kleist, indirect.

— Kleist? A apărut! strigă Amelia surprinsă.

— Nu, nu tocmai. Aghiotantul meu Hans şi-a amintit că în povestea de la Varşovia, Kleist spusese că îi va prezenta cazul tău lui Felix Kersten.

— Cine-i Felix Kersten? Este medicul la care s-a referit Hoth?

— Nu, nu-i medic, dar este considerat ca atare. Este… este un om deosebit, s-a născut în Estonia şi are faima de a fi foarte priceput în terapia manuală.

— Nu înţeleg…

— Masaje, simple masaje. Kersten este un om amabil, care ştie să-şi asculte pacienţii şi înainte de război avea clienţi foarte importanţi în toată Europa. După cum se pare, Himmler suferă de puternice dureri de abdomen şi numai Kersten e în stare să i le potolească. Are o mare influenţă asupra lui. Şeful serviciului de informaţii al Reichsführerului, Brigadeführerul[128] Walter Schellenberg, este cel de-al doilea om care are influenţă asupra lui.

— Şi ai vorbit cu ei?

— Am prieteni care îi cunosc bine.

— Îţi mulţumesc, Max, îţi mulţumesc.

În vreme ce întindea o pomadă pe picioarele Ameliei, Max i-a atras atenţia:

— Nu cred că ne vor mai ajuta din nou, aşa că… te rog, Amelia, ai grijă!

---

[128] General de brigadă (în limba germană în original). (n.tr.)

— Dar n-am făcut nimic, Max…

— Colonelul Winkler nu se va opri până nu va răzbuna moartea prietenului său, colonelul Jürgens, şi a hotărât că tu trebuie să plăteşti pentru moartea acestuia. Trupele SS se ocupă şi de cazurile de spionaj şi… mă rog, Winkler e convins că eşti o spioană a aliaţilor.

— Şi o crezi şi tu, Max?

— Când am fost la Berlin, i-am văzut pe Ludovica şi pe fiul meu Friedrich. Îl iubesc pe fiul meu din tot sufletul, mi-aş da viaţa pentru el, dar… aş renunţa să fiu cu el tot restul vieţii mele, numai să nu mă despart de tine. I-am spus-o şi Ludovicăi.

Amelia a izbucnit în plâns. Îi era ruşine că îl înşală, că nu poate să-i fie pe deplin loială şi să-i povestească despre colaborarea ei cu britanicii. Max detesta războiul acela, dar nu cu preţul de a trăda Germania. De aceea nu-i putea spune ce face.

— Nu plânge, Amelia, nu trebuie să te simţi răspunzătoare.

— Ba sunt, Max, sunt răspunzătoare; nu trebuia să mă las dusă de dragostea mea pentru tine, ştiu mai bine decât oricine ce înseamnă să renunţi la un fiu.

— Ludovica nu mă va putea împiedica să-l văd şi să particip la educaţia lui. Dar asta va fi când se va încheia războiul.

— Şi familia ta, Max? Surorile tale? Nu mi-ai spus niciodată ce gândesc ele despre faptul că eşti cu mine.

— Nu sunt de acord şi nu te vor accepta niciodată. Dar asta n-ar trebui să ne preocupe acum. Problema noastră se numeşte Winkler.

— Şi Hoth.

— Ăsta-i doar un poliţist ambiţios care vrea să le dovedească SS-iştilor că poate fi la fel de brutal ca şi ei, ca să le intre în graţii.

Vreme de câteva zile, Amelia nu a ieşit din cameră. De-abia putea merge şi Max o obliga să stea jos. Apoi el însuşi o ajuta să facă primii paşi prin holul hotelului. Amelia dorea să vorbească cu Dion, dar nu găsea prilejul. Max nu se dezlipea de lângă ea. Ocazia s-a ivit într-o seară când în bar a intrat aghiotantul său, comandantul Hans Henke, ca să-l anunţe că este chemat de urgenţă la Statul Major.

— Te voi conduce în cameră.

— Te rog, Max, permite-mi să mai rămân puţin! E încă devreme, doar cât să termin de băut ceaiul… îi ceru ea cu un zâmbet.

— Nu vreau să stai singură…

— Dar nu mă voi mişca de aici şi voi rămâne doar câteva minute. Stau atât de mult timp în cameră!

— De acord, dar promite-mi că vei merge direct la tine în cameră.

— Îţi promit.

Dion s-a apropiat de ea de îndată ce l-a văzut pe baron ieşind.

— Doamna doreşte ceva?

— Nu… nu… dar am ceva pentru dumneata, spuse ea cu voce joasă, în vreme ce el se apleca să strângă serviciul de ceai şi primea pe ascuns din mâna Ameliei un rolfilm fotografic.

— Prea bine, doamnă, vă voi aduce un urcior cu apă.

S-a întors şi s-a aplecat ca să-i toarne apă în pahar.

— Preotul ortodox vrea să vă vadă. E urgent.

— Urgent? Dar vezi bine cum sunt… iar baronul nu-mi permite să ies.

— Va trebui s-o faceţi. Poimâine, la catedrală. A fost o razie şi l-au arestat pe Agamemnon şi pe alţi patrioţi.

Amelia s-a întors în cameră tot gândindu-se cum să acţioneze. Trebuia să-l convingă pe Max să-i permită să iasă. Se simţea deja mai bine, putea să meargă şi umflătura de la picioare dispăruse. Da, trebuia să-l convingă să-i permită să revină la normal.

Când Max s-a întors în noaptea aceea, Amelia s-a întrecut în drăgălăşenii.

— Hai, spune-mi odată ce vrei! zise Max râzând.

— Să ies, simt nevoia să ies, mă sufoc în această cameră. Dă-mi voie să mă plimb, să mă duc la catedrală, ştii bine cât de mult îmi place să merg să mă reculeg acolo, să vizitez din nou rămăşiţele arheologice; orice, numai să nu stau aici.

La început, el s-a opus, dar a sfârşit prin a ceda.

— Trebuie să-mi promiţi că nu vei vorbi cu niciun necunoscut şi că îmi vei spune întotdeauna unde mergi.

— Îţi promit, îl asigură ea, înconjurându-i gâtul cu braţele.

Nu l-a văzut pe preot când a intrat în catedrală. Mai multe femei aprindeau lumânări, iar altele, stând jos, păreau absorbite

în rugăciuni. A căutat un loc întunecat şi discret ca să se aşeze. Fără să-şi dea seama, a început să se roage. I-a mulţumit lui Dumnezeu că a salvat-o din ghearele Gestapoului, că se bucură de imensa iubire a lui Max, că este în viaţă. Glasul puternic al preotului ortodox a readus-o la realitate.

— Au sosit ordine pentru dumneavoastră de la Londra. Vă felicită pentru operaţiunea de la Madrid, indiferent de ce aţi făcut acolo; dar au nevoie de informaţii în legătură cu desfăşurarea trupelor germane la graniţa cu Iugoslavia.

— Voi face tot ce pot, spuse Amelia.

— Şi noi avem nevoie de ajutorul dumneavoastră, sunteţi dispusă? I-au arestat pe Agamemnon şi pe câţiva prieteni, dar vor rezista, nu vor vorbi nici dacă asta ar implica moartea lor.

— Ce trebuie să fac?

— Ştiţi să conduceţi maşina?

— Da, dar n-o fac foarte bine, pentru că de-abia am avut timp să exersez.

— E destul. Trebuie să adunăm armele pe care ni le trimit prietenii dumneavoastră britanici. Le-a adus o navă de pescuit acum câteva zile de pe un submarin din apropiere de Creta. Vasul de pescuit vine încoace, va sosi mâine. Avem nevoie de aceste arme pentru Rezistenţă. Peste câteva zile va pleca spre nord un convoi german cu tancuri şi arme grele, vor întări graniţa Iugoslaviei cu Italia. Noi îi vom face să nu ajungă la destinaţie. De aceea e importantă încărcătura britanicilor, ne trimit o mare cantitate de explozive şi detonatoare, cu care vom ataca acel convoi. Va fi o lovitură pentru germani, răspunsul nostru la arestările patrioţilor greci.

— Unde va ajunge vasul de pescuit?

— La nord de Atena, vom merge cu bărci să le descărcăm pe mare.

— Se ştie la Londra că mi-aţi cerut să vă ajut în această misiune?

— Nu, Londra n-are nicio legătură, eu v-o cer.

— Va fi foarte periculos.

— Totul este periculos. Sunteţi dispusă?

— Da, dar încă nu mi-aţi spus ce trebuie să fac.

— Să vă alăturaţi grupului nostru. Ne lipsesc oameni, avem nevoie de alt şofer.

— De acord, dar… nu ştiu dacă voi putea să mă furişez noaptea. Nu-i uşor să ies din hotel.

— Nu va trebui să ieşiţi noaptea. Noi vom debarca armele şi le vom ascunde într-un loc sigur, aproape de plajă. Armele vor fi distribuite unor grupuri mici. Dumneavoastră trebuie să duceţi doi prieteni cu maşina până acolo şi apoi să vă întoarceţi cu ei la Atena. Nimic mai mult. Ei vă vor ghida.

— Niciunul din cei doi oameni nu ştiu să conducă maşina?

— Nu, nu ştiu. Nu toată lumea ştie. V-am spus că au avut loc arestări, avem pierderi.

— Foarte bine. Şi altceva?

— Vă voi comunica ziua şi locul unde trebuie să veniţi ca să ne ajutaţi.

Amelia a ieşit la plimbare în apropiere de Acropole, aşa cum îi dăduse ordin preotul ortodox. Nu ştia nici cine, nici în ce moment se va lua legătura cu ea, doar că trebuia să se plimbe.

O maşină s-a oprit lângă ea; a văzut chipul unei femei şi a auzit o voce invitând-o să urce. A făcut-o fără să ezite.

— Aşezaţi-vă jos, îi porunci femeia care stătea lângă şofer.

— Unde mergem? întrebă Amelia.

— Să luăm maşina pe care trebuie s-o conduceţi.

N-a putut să vadă încotro mergeau, a simţit doar că i se face greaţă din cauza zdruncinăturilor vehiculului. Peste o jumătate de oră s-au oprit. A fost mirată să vadă că erau într-un garaj.

— Daţi-vă jos, aici este, spuse femeia.

S-a apropiat de ei un bărbat care mergea şchiopătând şi cu un pistol la cingătoare.

— Aţi întârziat, le-a reproşat el în greceşte.

— A trebuit să evităm controalele, răspunse şoferul; şi apoi, arătând spre Amelia, adăugă în englezeşte: Ea te va duce.

— Ştiţi să conduceţi? o întrebă bărbatul care şchiopăta, privind-o pentru prima dată.

— Da, ştiu ceva.

— Va trebui să vă străduiţi, afirmă bărbatul, prost dispus.

— Te doare? îl întrebă cealaltă femeie, uitându-se la piciorul bandajat cu care şchiopăta.

— Nu contează, problema e că nu pot conduce.

I-au arătat Ameliei o maşină veche neagră parcată acolo, iar ea s-a temut că nu va fi în stare s-o manevreze. O învăţase

Albert James la Londra şi trecuse examenul pentru obţinerea permisului de conducere, dar de fapt nu condusese niciodată.

— Plecăm, spuse şchiopul.

Ceilalţi doi s-au întors la maşină şi au ieşit primii din garaj. Amelia a suferit umilinţa de a i se opri motorul înainte de a reuşi să pornească maşina.

— Ştiţi sau nu ştiţi să conduceţi? întrebă iritat bărbatul.

— V-am mai spus că ştiu puţin.

— Atunci, să mergem.

El îi arăta drumul. Părea îngrijorat şi nu făcea niciun efort să fie amabil.

— Cum vă cheamă? îl întrebă Amelia.

— Ce vă priveşte? Cu cât ştiţi mai puţin, cu atât mai bine.

Ea rămase tăcută, dar s-a înroşit la faţă de enervare. Bărbatul părea că regretă bruscheţea.

— Este pentru siguranţa dumneavoastră, ceea ce nu ştiţi nu veţi putea spune în cazul în care aţi fi arestată. Dar aveţi dreptate, aveţi dreptul să vă spun un nume, oricare ar fi acesta, cu care să vă adresaţi mie. Vă convine Costas?

— Mi-e totuna, îi răspunse ea iritată acelui bărbat înalt şi brunet, cu o mustaţă stufoasă.

— Trebuie să fiţi foarte bună actriţă ca să trăiţi cu un nazist şi ca el să nu-şi fi dat seama că sunteţi agentă britanică.

Era pe punctul de a-l apăra pe Max, de a repeta că nu este nazist, ci doar un soldat care trebuie să-şi facă datoria. Dar ştia că acel Costas nu va înţelege, că nu voia să înţeleagă. Pentru el, toţi nemţii erau la fel şi, în plus, Max purta o uniformă.

— Vom lua tot materialul? întrebă ea.

— Nu tot, doar o parte. Cealaltă parte or fi luat-o deja alţi membri ai grupului. Chiar azi-noapte. Nouă ne-au lăsat explozivele şi detonatoarele. O să aruncăm în aer un convoi de mai multe tancuri. Veţi fi şoferul meu, nu conduceţi chiar atât de prost.

Când au ajuns la depozitul unde ascunseseră armele, perechea din cealaltă maşină era deja acolo. Bărbatul muta lăzile în maşina lui, în vreme ce femeia stătea de pază cu un pistol în mână.

— Şi dumneavoastră veţi sta de pază. Urcaţi-vă acolo, pe stânca aia, şi anunţaţi-ne dacă vedeţi ceva ciudat. Luaţi-o, îi spuse el, înmânându-i o armă.

— N-am nevoie de ea, afirmă Amelia neîndrăznind s-o ia.

— Luaţi-o! Ce veţi face dacă ne descoperă? O să izbucniţi în plâns? îi strigă Costas.

Amelia a luat arma şi, fără să rostească o vorbă, s-a căţărat pe stâncă.

A aşteptat nerăbdătoare ca bărbaţii să camufleze armele în cele două maşini, ceea ce le-a luat aproape o oră. Când au terminat, le-au făcut semn femeilor.

Pe drumul de întoarcere la Atena, Amelia mergea tăcută; Costas a fost cel care a început să vorbească.

— Operaţiunea va avea loc peste trei zile. Încărcăturile le vom pune imediat, de dimineaţă. Apoi vom aştepta să treacă, şi bum!

— Bine, răspunse ea fără prea mult entuziasm.

— Vă e frică?

— Dacă nu mi-ar fi, aş fi o proastă. Şi dumneavoastră ar trebui să vă fie.

— Nu, mie nu mi-e frică. Atunci când ucid nemţi simt o gâdilătură care îmi coboară în pântece, de parcă aş… în sfârşit, sunteţi femeie.

— O femeie care vă conduce maşina şi care vă va ajuta să aruncaţi un convoi în aer.

Amelia nu suporta dispreţul cu care o trata Costas.

— Da, şi femeile sunt curajoase, tovarăşele noastre din Rezistenţă nu se plâng, ştiu să fie ascultătoare şi nu le tremură mâna când trag cu arma. O să vedem de ce sunteţi dumneavoastră în stare să faceţi.

— De ce nu apelaţi la tovarăşele voastre? întrebă ea enervată.

— Am fost decimaţi la ultima razie. Piciorul meu este o amintire, a trebuit să sar un gard cu un glonţ în genunchi. Mulţi dintre ai noştri sunt în mâinile Gestapoului. Nu vor ieşi cu viaţă de acolo.

— Şi dacă vorbesc?

— Niciodată! Suntem greci.

— Bănuiesc că sunteţi şi fiinţe omeneşti.

— Aşadar, dumneavoastră aţi vorbi, afirmă el cu neîncredere.

— De câte ori aţi fost arestat? De câte ori v-a interogat Gestapoul? vru Amelia să ştie.

— Niciodată, n-au putut să mă aresteze niciodată.

— Atunci, nu ziceţi hop până n-aţi sărit!

— Dar dumneavoastră? Aţi fost cumva arestată? răspunse el pe un ton batjocoritor care a jignit-o.

A fost pe punctul de a opri maşina şi de a-şi sufleca mânecile ca el să-i vadă urmele cătuşelor de pe încheieturi, să-şi dea jos ciorapii ca să-i vadă picioarele, dar n-a făcut-o, a înţeles că omul acela aşa este el, că vorbeşte fără intenţia de a o jigni.

— Peste trei zile, îi aminti el când s-au despărţit.

Max era cufundat în cada de baie când a ajuns ea la hotel.

— Unde ai fost? o întrebă el din baie.

— Am dat o raită. Am fost la catedrală, răspunse Amelia, punându-se în gardă.

Apoi l-a lăsat să se bucure de baie şi a ieşit din cameră ca să profite de câteva minute până când Max avea să se spele şi să fotografieze câteva documente pe care el le avea împrăştiate pe masa de scris.

Nici măcar nu dădea atenţie la ce fotografia. N-avea timp. Avea să-i dea filmul lui Dion cu prima ocazie.

În noaptea dinaintea operaţiunii organizate de Rezistenţă, Max i-a spus că va lipsi câteva zile pentru că trebuia să meargă într-un sat, unde se îmbolnăviseră câţiva soldaţi.

— Nu ştiu despre ce-i vorba, dar trebuie să mă duc să arunc o privire.

— Când pleci?

— Mâine foarte devreme. Înainte de răsăritul soarelui, va veni să mă ia aghiotantul meu.

— Eşti îngrijorat…

— Da, sunt, pentru evoluţia războiului. Cei de la Berlin refuză să vadă ce se întâmplă.

— Ce se întâmplă, Max?

— Putem pierde războiul. Atacul împotriva ruşilor a fost o greşeală şi acum plătim pentru asta.

Amelia a răsuflat uşurată. Dorea cu ardoare ca Germania să piardă războiul, dar, în momentul acela, cea mai mare preocupare a ei era cum să iasă din cameră fără ca Max s-o vadă. Nu dormeau împreună de o zi, pentru că ea îi spusese că e prost dispusă şi că nu se simte bine. El acceptase în silă ca ea

să doarmă în camera ei, dar ţineau deschise uşile dintre cele două camere.

Acum nu va mai fi o problemă. Max va pleca în zori, iar ea, după aceea. Trebuia să meargă acasă la Costas, de acolo urmau să plece la locul prin care trebuia să treacă convoiul ca să plaseze explozivele. Se linişteа, spunându-şi că ea trebuie doar să conducă maşina.

Max s-a apropiat de patul ei ca să-şi ia la revedere, a sărutat-o pe frunte, crezând că doarme.

Când a ieşit din cameră, ea a sărit din pat. Nu i-au trebuit mai mult de cincisprezece minute ca să fie gata. Dion îi dăduse un plan al hotelului, indicându-i ieşirile de serviciu pe unde se putea strecura, pe lângă faptul că îi făcuse rost de o uniformă de subretă. O îmbrăcase, ascunzându-şi părul sub o bonetă şi punându-şi nişte ochelari care o ajutau să-şi ascundă chipul.

A ieşit din cameră şi a căutat uşa care dădea într-o odaie cu ieşire la scările de serviciu. A avut noroc, nu s-a întâlnit decât cu un garson prost dispus pentru că trebuia să servească micul dejun la o oră atât de timpurie. Nici măcar nu i-a răspuns la salut.

A ieşit din hotel şi cu paşi hotărâţi s-a îndepărtat până a ajuns în piaţa Omonia, unde o aştepta maşina cuplului.

— Aţi întârziat, o mustră femeia.

— Am venit cât de repede am putut.

Au dus-o până acasă la Costas. Bărbatul aştepta nerăbdător în garaj.

— Prietenii noştri s-or fi întrebând de ce n-am ajuns. Noi avem explozivele, spuse el bombănind.

Amelia nu ştia încotro merge, doar urma indicaţiile lui Costas. După o bună bucată de vreme, au părăsit oraşul şi s-a bucurat văzând copacii înmuguriţi de primăvară de o parte şi de alta a şoselei.

— Mergi mai departe pe acolo… fii atentă, în depărtare vei vedea nişte case, acolo locuiesc bogătaşii… aici vara nu-i cald.

Apoi i-a arătat un povârniş, un drum de pământ; Amelia s-a temut că maşina nu va putea să urce. Dar a reuşit şi, după ce a condus-o pe cărarea aceea, au ajuns până la o construcţie care părea un loc unde se păstrează uneltele de lucrat pământul. Costas i-a spus să oprească şi, fără să-şi dea seama de unde, au apărut cinci bărbaţi înarmaţi.

Şchiopul i-a salutat călduros şi le-a prezentat-o pe Amelia. Bărbaţii i-au ajutat să descarce explozivele şi armele din maşina celor doi.

— Nu-i rău, spuse unul dintre bărbaţi, cel care părea să comande acel mic grup de oameni.

— Sigur că nu-i rău! mormăi Costas. Englezii s-au ţinut de cuvânt, Dimitri; Churchill ăla nu-i de-ai noştri, dar vrea acelaşi lucru ca şi noi.

Costas i-a dat din nou un pistol Ameliei şi le-a indicat celor două femei să ia nişte biciclete care erau rezemate de un perete al casei. Ele i-au dat ascultare, fără să pună întrebări; ducând bicicletele de coarne, au pornit-o, ascunzându-se printre pini până au ajuns la marginea altei şosele.

Nu trecea nimeni pe acolo, dar Costas a trimis trei oameni ca să se plaseze în locuri strategice pentru a supraveghea şi le-a dat ordin Ameliei şi celeilalte femei ca fiecare din ele să meargă pe bicicletă într-o altă direcţie a şoselei şi, dacă vedeau vreo maşină, trebuiau să-i anunţe imediat.

Toţi i-au dat ascultare; pe când se îndepărta, Amelia a văzut cum începeau să ascundă explozivele de o parte şi de alta a şoselei.

I s-a părut că aude în depărtare un zgomot de camioane şi a ieşit de pe şosea pentru ca, ascunsă printre copaci, să zărească un convoi militar care se apropia încet. A pedalat cu tragere de inimă până a ajuns la locul unde se aflau Costas şi oamenii săi.

— Vin acum!

— Grăbiţi-vă! Trebuie să terminăm, porcii vor fi în curând aici.

S-au ascuns printre copaci şi Costas i-a făcut un semn Ameliei.

— Am pus încărcătura în locuri diferite şi fiecare dintre noi se va ocupa de un detonator. Aşa e mai sigur: dacă unul ratează, celălalt nu va rata. Însoţeşte-mă, o să-ţi spun care-i al tău.

— Eu? Nu mă pricep deloc la explozive…

— Nu trebuie decât să apeşi aici când auzi fluierul meu. Doar atât. Poţi s-o faci. E mai uşor decât să conduci maşina. După aceea, ştii ce ai de făcut. Să fugi spre locul în care am lăsat maşina; dacă n-am ajuns, aşteaptă-mă, dacă întârzii mai mult de cinci minute de la producerea exploziei, atunci, du-te.

— Fără tine?

— Eu nu pot să alerg, ştii bine cum e piciorul meu. O să mă caţăr cum pot.

— N-ar fi trebuit să participi la asta, spuse Dimitri, dar vrei să fii în toate, ne-am fi putut descurca şi fără tine.

— Taci şi caută să ajungi la maşină.

— Medicul ţi-a spus că, dacă mai mergi, îţi vei pierde piciorul.

— Medicii nu ştiu nimic! răspunse Costas cu dispreţ.

Zgomotul maşinilor şi al camioanelor se auzea din ce în ce mai aproape. Amelia şi-a ocupat poziţia. Avea toţi muşchii încordaţi şi nu voia să se gândească la ce era pe punctul să facă. Ştia că vor muri mulţi oameni.

Costas organizase sabotajul astfel încât convoiul să se pomenească prins între mai multe explozii de-a lungul şoselei.

Amelia a văzut trecând camioane şi care de luptă urmate de diferite maşini în care călătoreau ofiţerii din Wehrmacht. Exact la trecerea lor, ea trebuia să detoneze explozivul. A apucat cu forţă mânerul mecanismului. Şi-a fixat privirea pe detonator, aşteptând fluierul lui Costas şi, când l-a auzit, a apăsat. Şoseaua s-a prefăcut într-un infern. Mai multe vehicule au sărit în aer, altele au luat foc, un tanc s-a zdrobit când a explodat muniţia. Trupurile sfârtecate ale câtorva soldaţi fuseseră proiectate la zeci de metri distantă. Flăcările devorau rămăşiţele camionului şi ţipetele sfâşietoare ale răniţilor se contopeau cu sunetul mânios al ordinelor pe care le dădea un ofiţer, de la înălţimea unei turele de tanc. Auzea şuierul gloanţelor sfâşiind aerul pur al dimineţii, amestecându-se cu ţipetele disperate ale răniţilor. Ştia că era momentul s-o ia la fugă către depozitul de unelte agricole, dar a rămas încremenită, privind spre maşina în care erau ofiţerii. Un ţipăt înspăimântător i-a ieşit din gâtlej.

— Max! Max! strigă ea înnebunită, îndreptându-se către infern.

Nu gândea, ştia doar că trebuie să se ducă până la marginea şoselei unde Max era întins pe pământ, într-o baltă de sânge şi învăluit în flăcările pe care Amelia încerca să le stingă cu propriile mâini.

Costas a văzut-o pe Amelia alergând spre şosea. „E nebună, se gândi el, o vor prinde şi va vorbi, atunci ne vor aresta pe toţi.” A ochit-o cu arma şi a văzut-o căzând aproape de locul unde se afla unul dintre ofiţeri. Apoi, ajutat de un tovarăş, a fugit pe povârniş în sus.

Amelia a căzut la câţiva metri de locul unde era Max şi ţipa: „Ce-am făcut, Dumnezeule, ce-am făcut!”

Cu toată durerea, lui Max i s-a părut că aude ţipătul Ameliei şi s-a gândit că e pe moarte dacă îi aude glasul.

Ziua aceea n-a fost o zi bună pentru nemţi: era 6 iunie 1944 şi, cu câteva ore mai devreme, pe plajele din Normandia, aliaţii începuseră debarcarea.

Când Amelia a început să-şi recapete cunoştinţa, era într-un spital şi primul chip pe care l-a văzut a fost al colonelului SS Winkler. A vrut să ţipe, dar glasul refuza să-i iasă din gâtlej.

— Treziţi-o, trebuie s-o interoghez, îi dădu ordin Winkler medicului care era lângă el, asistat de o soră medicală.

— N-o puteţi interoga, este în comă de mai bine de o lună.

— Siguranţa Germaniei e mai presus de ceea ce i se poate întâmpla acestei femei! E o teroristă, o spioană!

— Orice ar fi, a fost în comă, v-am anunţat, aşa cum mi-aţi dat ordin, pentru că în ultimele ore pare-se că starea ei a evoluat. Dar va trebui să aşteptaţi să aflăm dacă creierul i-a fost vătămat sau nu. Lăsaţi-mă să-mi fac treaba, colonele, îi ceru medicul.

— E de maximă importanţă s-o pot interoga pe această femeie.

— Ca s-o puteţi face cu succes, trebuie să-mi permiteţi să-mi fac treaba; vă voi anunţa de îndată ce va putea să vorbească.

În pofida stării sale, Amelia a putut desluşi privirea încărcată de ură a lui Winkler şi a închis ochii.

— Acum trebuie să plecaţi, s-ar putea ca pacienta să intre din nou în comă.

Cuvintele ajungeau la ea de departe. Erau mai mulţi bărbaţi care vorbeau în jurul ei, dar nu voia să deschidă ochii, temându-se să nu dea peste privirea lui Winkler.

Au trecut încă şi mai multe săptămâni până când Amelia şi-a recăpătat complet cunoştinţa. În fiecare minut de luciditate, simţea că i se rupe sufletul amintindu-şi de Max. Nu suporta gândul că îl omorâse. Pentru că ea fusese cea care apăsase pe detonator la trecerea maşinii cu ofiţeri. Trupul însângerat al lui Max luptând cu flăcările o împiedica să-şi găsească pacea sufletească şi nu dorea decât să se cufunde într-un somn veşnic.

Dar, cu toată dorinţa ei de a muri, a început să se refacă şi, între timp, se gândea la momentul în care colonelul Winkler va apărea din nou s-o interogheze. Îşi spunea în sinea ei că fusese salvată de la moarte ca să fie din nou încredinţată morţii, deoarece asta era ceea ce o aştepta în mâinile colonelului, dar nu-i păsa. Îşi spunea că merita să moară.

Trebuia să facă un efort ca să gândească, dar intuiţia i-a spus că era mai bine să se închidă în tăcere, să se creadă că nu poate vorbi din cauza comoţiei pe care o suferise; chiar şi mai bine de atât, să se creadă că îşi pierduse memoria.

Medicul o examina în fiecare zi şi s-a consultat cu alţi colegi asupra celui mai adecvat tratament ca s-o scoată din acea stare vegetativă în care părea că se află. Bănuia că îl aude, că îl înţelege când îi vorbeşte, dar că nu vrea să răspundă, dar nici nu putea fi sigur de acest lucru.

Amelia încerca să aibă o privire rătăcită, ca şi cum ar fi fost absorbită în propria lume.

— Vreo noutate, soră Lenk?

— Niciuna, doctore Groener. Îşi petrece ziua privind drept în faţă. Îi e totuna dacă stă în pat sau o scot la plimbare; nu pare să-şi dea seama de nimic.

— Totuşi... lăsaţi-mă cu ea, doctorul Bach are nevoie de întăriri în secţia lui, mergeţi să-i daţi o mână de ajutor.

Doctor Groener s-a aşezat pe un scaun în faţa patului Ameliei şi a privit-o fix. Şi-a dat seama că ochii i se mişcau aproape imperceptibil încercând să-şi menţină o privire goală.

— Ştiu că sunteţi aici, Amelia, că deşi vreţi să păreţi că nu ne auziţi, nu rătăciţi inconştientă. Colonelul Winkler va veni azi după-amiază să vă interogheze. Eu trebuie să vă fac externarea pentru că nu pot să vă ajut mai mult. Voi recomanda internarea dumneavoastră într-un aşezământ de boli psihice, dar viitorul dumneavoastră nu depinde de mine, ci de colonel.

Amelia şi-a petrecut restul zilei rugându-se în gând să găsească forţa cu care să-l înfrunte pe Winkler. Ştia că acel colonel o va aduce la limita durerii ca s-o facă să vorbească şi că, fie că reuşea, fie că nu, tot o va ucide.

Când şi-a recăpătat complet cunoştinţa, a fost supusă la terapie, ca să poată fi interogată. Doctorul Groener a hotărât să-i povestească în ce fel a fost găsită, pierzând sânge pe şoseaua

aceea unde un grup de terorişti atacase un convoi al armatei germane.

A fost dusă la spital împreună cu ceilalţi soldaţi răniţi şi acolo au operat-o. Un glonţ îi străpunsese plămânul. Au crezut că nu va supravieţui, dar a supravieţuit. Colonelul Winkler a fost cel care le-a cerut medicilor să facă imposibilul s-o salveze, deoarece era de importanţă vitală s-o poată interoga. Astfel că aceştia s-au străduit din răsputeri s-o smulgă din ghearele morţii şi s-o aducă la viaţă.

După-amiază, când Colonelul Winkler s-a prezentat la spital, doctorul Groener l-a însoţit în camera Ameliei şi l-a sfătuit să n-o preseze prea mult. Pentru că era încă în convalescenţă.

— Dumneavoastră faceţi-vă treaba, doctore, eu mi-o voi face pe a mea. Această femeie este o asasină, o teroristă, o spioană.

Doctorul Groener n-a îndrăznit să mai rostească vreun cuvânt.

Doi oameni de-ai lui Winkler au dus-o până în pivniţele spitalului, într-o încăpere unde aşteptau alţi doi bărbaţi în uniformă. Pe o masă aşezată în dreptul peretelui erau mai multe instrumente de tortură aranjate în perfectă ordine.

Au aşezat-o pe Amelia în mijlocul încăperii, iar Colonelul Winkler a încuiat uşa; s-a aşezat în spatele mesei, camera rămânând în întuneric, cu excepţia unui puternic fascicul de lumină fixat asupra prizonierei.

Mai întâi, au dezbrăcat-o, după aceea, au întrebat-o numele membrilor Rezistenţei pe care îi ajutase, apoi, despre legăturile ei de la Londra, au somat-o chiar să-l denunţe pe Max ca trădător. Fiecare întrebare era urmată de o lovitură şi au lovit-o atât de tare, încât şi-a pierdut de mai multe ori cunoştinţa.

Amelia dorea să fie lovită şi mai tare, încât să i se întunece mintea şi să nu vorbească. Dar n-a putut să reziste la durere şi a ţipat, ţipa la fiecare lovitură şi încă şi mai tare când unul dintre torţionari, cu un bisturiu, a început să-i jupoaie pielea de pe gât ca unui animal. Îi ridica fâşiile de piele şi le presăra cu sare şi cu oţet, în vreme ce ea urla. Dar n-a vorbit, doar a ţipat şi a urlat până a răguşit şi şi-a pierdut glasul.

A pierdut şi noţiunea timpului, nu ştia dacă era noapte sau zi, dacă o torturau de multe ore sau i-or fi dat şi vreun răgaz. Durerea era atât de puternică, încât n-o putea suporta; nu dorea decât să moară şi se ruga să i se împlinească dorinţa.

Singurul cuvânt pe care l-a scos Winkler de la Amelia a fost atunci când a strigat „mamă!”.

Când au adus-o înapoi la doctorul Groener, acesta n-a părut mirat s-o vadă din nou mai aproape de moarte decât de viaţă.

— V-am spus că a suferit o comoţie cerebrală şi că va trece o vreme până să se refacă şi să vorbească din nou. Dacă credeţi că ceea ce vă poate spune este important, daţi-i timp.

— Nu va rămâne aici.

— Şi unde aveţi de gând s-o trimiteţi? În Germania?

— Da.

— Într-un lagăr?

— Va sta cu oameni de teapa ei, criminali ca ea, până când va fi în stare să vorbească.

— Şi dacă n-o să vorbească niciodată?

— Atunci o vom spânzura ca spioană şi teroristă. Spuneţi-mi câtă vreme îi va mai lua ca să vorbească.

— Nu ştiu, cu ajutorul unui tratament adecvat… poate câteva luni, poate niciodată.

— Atunci, această asasină nu mai dispune de mult timp de trăit.

A doua zi, a fost urcată într-un tren de vite. Winkler s-a ocupat personal să fie trimisă în lagărul de la Ravensbrück, situat la 90 de kilometri nord de Berlin. Instrucţiunile Colonelului cu privire la prizoniera sa au fost foarte precise: dacă în şase luni medicul din lagăr nu-l înştiinţa că Amelia este dispusă să vorbească, atunci prizoniera trebuia să fie spânzurată.»

Maiorul William Hurley a făcut o pauză în relatare ca să-şi aprindă pipa.

— Vă rog, continuaţi, l-am rugat eu.

— În arhivele noastre figurează că Amelia a fost dusă în locul acela şi că a stat acolo până la sfârşitul războiului.

— Înseamnă că a supravieţuit, am răspuns eu, răsuflând uşurat.

— Da, a supravieţuit.

— Când au dus-o în lagăr mai exact?

— La sfârşitul lui august 1944.

— Îmi puteţi pune la dispoziţie documentaţie despre Ravensbrück?

— Amănunţită, nu; pentru asta va trebui să mergeţi la Ierusalim.

— La Ierusalim? De ce la Ierusalim?

— Pentru că acolo se află Muzeul Holocaustului şi doar acolo există cele mai precise informaţii despre ce s-a întâmplat în Germania în anii aceia oribili. În arhivele lor, dispun de o bază de date despre supravieţuitori, cine au fost şi în ce lagăr; datorită lor s-a putut reconstitui ce a însemnat infernul din fiecare lagăr.

— Dar străbunica mea nu era evreică.

— Asta n-are importanţă, în Muzeul Holocaustului au informaţii despre toate lagărele şi despre toţi cei care au stat acolo.

— Ce s-a întâmplat când s-a terminat războiul?

Întrebarea mea l-a deranjat pe maiorul Hurley, care şi-a dres glasul.

— Există încă multe informaţii clasificate, la care nu se poate avea acces.

— Dar mi-aţi putea da vreun indiciu, nu ştiu, măcar să aflu unde a fost străbunica mea.

— Voi încerca să te ajut cât îmi stă în putinţă. Dar trebuie să vorbesc cu superiorii mei şi să văd dacă informaţiile care au fost declasificate pot fi puse la dispoziţia unei persoane particulare, cum e cazul dumitale, care pe deasupra mai eşti şi jurnalist.

— Dumneavoastră ştiţi că n-am niciun interes jurnalistic în această poveste, e vorba de străbunica mea.

— În orice caz, trebuie să-i consult pe superiorii mei. Sună-mă peste câteva zile.

Am acceptat, fără să crâcnesc. Eram şocat de relatarea maiorului Hurley. Îmi imaginam ce trebuie să fi însemnat pentru străbunica mea faptul de a-i fi curmat viaţa bărbatului pe care îl iubea.

M-am întors la hotel şi i-am telefonat doñei Laura.

— Îmi pare rău că vă deranjez, dar mă tem că investigaţia se complică; atunci când pare că ajung la final, dau peste ceva care mă obligă să continui.

— Continuă.

— Să continui?

— Da. Ai vreo problemă care te împiedică? Ai nevoie să-ţi mai trimit bani? Chiar azi voi da dispoziţie la bancă să facă un nou depozit în contul dumitale.

— Nu, nu-i vorba numai despre asta, ci şi… nu ştiu, am senzaţia că, cu cât aflu mai multe despre Amelia Garayoa, cu atât avansez mai puţin.

— Fă-ţi treaba, Guillermo, deşi… mă rog, suntem foarte în vârstă şi poate că nu mai dispunem de prea mult timp.

— Voi face tot ce pot, vă promit.

Apoi i-am telefonat profesorului Soler, dar nu l-am găsit acasă. Soţia lui mi-a spus că este la un congres la Salamanca.

— Caută-l pe mobil, nu-l vei deranja; dar sună-l noaptea; nu-i place să-i fie distrasă atenţia în cursul zilelor de lucru.

Când, în sfârşit, am putut vorbi cu profesorul Soler, i-am comunicat îngrijorarea mea.

— Cred că nu voi termina niciodată, viaţa Ameliei este o nesfârşită tragedie. Când crezi că ai ajuns la capăt, constări că s-a mai întâmplat ceva. Trebuie să merg la Ierusalim. Cunoaşteţi pe cineva la Muzeul Holocaustului?

Cred că profesorul Soler a fost curios să afle ce anume avea să mă ducă la Ierusalim, dar s-a abţinut să mă întrebe. Nu cunoştea pe nimeni la Muzeul Holocaustului, dar mi-a dat numărul de telefon al unui prieten de-ai lui, un profesor de istorie de la universitatea din Ierusalim.

— Avi Meir este polonez, a supravieţuit lagărului de la Auschwitz. De fapt, este pensionar, dar e profesor emerit, el te va putea ghida în ceea ce cauţi.

— Pe Amelia, continui s-o caut pe Amelia, am răspuns eu resemnat.

— La Ierusalim?

— Nu, dar cred că acolo mi se vor putea da veşti despre ea.

Pablo Soler n-a întrebat mai mult. Îşi impusese lui însuşi să nu ştie mai mult decât voiau doamnele Garayoa ca el să ştie. Le datora mult, de fapt le datora tot ce era el.

Am hotărât să nu-i telefonez mamei să-i spun că plec la Ierusalim, o voi suna de acolo. N-aveam chef de altă muştruluială maternă. Dar m-am gândit s-o îmblânzesc trimiţându-i nişte flori. Le-am comandat de la recepţia hotelului. Nu se va mai putea plânge că am uitat de ea.

12

Sosirea mea la Tel Aviv n-a început cu dreptul. Interogatoriul la care m-a supus poliţia de la vamă m-a iritat.

— De ce aţi venit în Israel?

— Ca turist.

— Cunoaşteţi pe cineva aici?

— Nu, nu cunosc pe nimeni.

— Vi s-a înmânat vreun cadou pentru vreo persoană din Israel sau din Teritorii?

— Nu, nu mi-a dat nimeni nimic şi nu aduc niciun cadou.

Apoi a trebuit să menţionez în amănunt unde urma să mă cazez şi ce traseu aveam de gând să fac prin ţară.

Prost dispus deja, am închiriat o maşină ca să merg până la Ierusalim, gândindu-mă că, în ceea ce priveşte securitatea, israelienii erau puţin cam paranoici, chiar mai mult decât americanii.

Hotelul Sheraton din Ierusalim, situat într-o zonă centrală, nu era foarte departe de King David, cel mai vechi hotel din oraş, dar, dacă voiam să merg în centrul istoric, trebuia să fac o plimbare. Cu toate că mi-am spus că nu eram acolo ca să fac turism, am hotărât că atunci când îmi voi termina treaba, voi căuta puţin timp liber ca să vizitez locurile sfinte şi să-i iau mamei o amintire. Mă gândeam cât e de contradictorie, atât de modernă în unele privinţe, dar atât de catolică şi de tradiţionalistă în altele.

Profesorul Avi Meir s-a dovedit a fi un bătrân încântător care s-a arătat dispus să mă primească numaidecât.

— Ieri m-a sunat la telefon profesorul Soler anunţându-mi sosirea dumitale. Dacă n-ai alt program, te aştept la cină la ora opt.

Am acceptat cu mare plăcere. În afară de trei cafele, nu mâncasem nimic toată ziua şi eram flămând. După ce am făcut un duş, i-am cerut portarului de la hotel să-mi explice cum să ajung la adresa pe care mi-o dăduse profesorul Meir.

Profesorul locuia la etajul doi al unei case cu numai trei etaje. El însuşi mi-a deschis uşa şi mi-a strâns mâna, surprinzându-mă prin fermitate, având în vedere că era mâna unui bărbat în vârstă. Am socotit că trebuia să aibă aproape nouăzeci de ani, dar se mişca de parcă ar fi avut mult mai puţin.

Casa era simplă, cu rafturi pe toţi pereţii şi cărţi stivuite pe jos. În camera de zi era o masă rotundă aranjată perfect pentru cină.

— Ia loc, probabil că eşti flămând după călătorie. Nu ştiu cum eşti dumneata, dar eu nu mănânc niciodată în avion.

Am mâncat cu poftă. În afară de peşte la cuptor, profesorul pregătise mai multe salate, humus şi un coşuleţ cu pâine nedospită.

— O să-ţi placă peştele, se numeşte *Tilapia galilea.* Dar cred că voi îi spuneţi peştele Sfântului Petru; este din marea Galileei, un prieten mi l-a adus azi.

Când am sfârşit cina, i-am spus că am nevoie de informaţii despre lagărul de la Ravensbrück şi de confirmarea că acolo fusese ţinută prizonieră străbunica mea.

— Nu suntem evrei, dar străbunica mea a fost foarte implicată în război, a lucrat pentru aliaţi. Dacă mi-aţi putea aranja o întrevedere cu cineva de la Muzeul Holocaustului, v-aş fi foarte recunoscător. La fel cum vă sunt şi pentru această cină minunată, am glumit eu.

Profesorul a rămas tăcut, privindu-mă fix, de parcă ar fi vrut să-mi citească cele mai intime gânduri. Apoi, înainte de a-mi răspunde, a zâmbit.

— Voi face ceva şi mai bun, îţi voi prezenta pe cineva care a fost la Ravensbrück.

— Nu-i cu putinţă! Au mai rămas supravieţuitori ai acelui lagăr de prizonieri?

— Suntem din ce în ce mai puţini, dar încă n-am murit cu toţii. Ştii, uneori mă gândesc că, atunci când va dispărea ultimul dintre noi, nu va mai rămâne nicio mărturie despre ce au însemnat toate acele orori, pentru că lumea tinde să uite, nu vrea să-şi amintească.

— Există cărţi, filme documentare, Muzeul Holocaustului… Niciodată nu se va pierde amintirea celor întâmplate, am încercat eu să-l îmbărbătez.

— Aiurea! Toate acele mărturii nu sunt altceva decât o picătură într-o mare imensă. Oamenii au nevoie să-şi uite crimele… Întorcându-ne la ce ne interesează, mâine o să-ţi prezint pe cineva care te poate ajuta, cineva care a supravieţuit de la Ravensbrück, aşa cum eu am supravieţuit de la Auschwitz.

— Vă mulţumesc mult, domnule profesor, de fapt, e mult mai mult decât speram.

— Voi veni să te iau de la hotel la ora douăsprezece, dar, înainte, vreau să faci ceva. Vizitează Muzeul Holocaustului, du-te la prima oră a dimineţii. După aceea, îţi va fi mai uşor să înţelegi.

Odată ajuns la hotel, am simţit nevoia de a vorbi cu cineva căruia să-i povestesc că am cunoscut un om excepţional. Lunga conversaţie cu Avi Meir mă impresionase. De-abia mi-a vorbit despre întâmplările sale vitale de la Auschwitz, în schimb mi-a povestit cum era Europa de dinainte de război, până când am ajuns să discutăm despre existenţa statului Israel; reuniunea aceea m-a făcut să mă simt atât de relaxat, încât mi-am permis chiar şi luxul de a critica deschis politica Israelului faţă de palestinieni.

Avi Meir nu s-a speriat de criticile mele şi am polemizat având convingerea că aşa fac numai prietenii buni. M-am simţit foarte în largul meu.

În dimineaţa următoare, m-am trezit devreme. Voiam să profit de ziua aceea, aşa că am luat o hartă a Ierusalimului şi, cu ajutorul indicaţiilor recepţionerului de la hotel, am nimerit la Muzeul Holocaustului destul de repede.

Când am ajuns, am găsit aşteptând un grup de evrei americani şi nişte elevi de liceu. Mai era şi un grup de turişti spanioli care aşteptau să sosească ghidul lor. M-am lipit de ei ca să aud explicaţiile.

Am ieşit din muzeu înspăimântat, cu stomacul răvăşit şi cu o senzaţie de ameţeală. Cum a fost posibil ca o întreagă naţiune să fi înnebunit până într-acolo, încât să asasineze în masă milioane de oameni numai pentru că erau de rasă diferită sau pentru că aveau o altă religie? De ce nu s-au opus? Mi-am amintit de Max von Schumann şi de prietenii săi; ei nu erau de acord cu Hitler, dar opoziţia lor era doar intelectuală. Câţi germani şi-au riscat cu adevărat viaţa combătându-l pe Hitler?

Am ajuns la hotel în acelaşi timp cu profesorul Meir care, în mod surprinzător, conducea el însuşi o camionetă veche.

— Urcă. Vii de la muzeu? Locul unde mergem nu este foarte departe, la numai doisprezece kilometri de aici, o să vezi.

Am ieşit din oraş fără ca profesorul să-mi spună unde mă duce şi nici eu nu l-am întrebat. Am avut impresia că pătrundem în deşert până când, deodată, mi s-a părut că zăresc la orizont o oază verde. Semăna cu un sat, un mic sat cu un gard de protecţie şi bărbaţi şi femei înarmaţi care păzeau perimetrul aşezării. Nu erau soldaţi, ci păreau oameni obişnuiţi, îmbrăcaţi cu haine comode, fără niciun însemn militar.

— Acesta e Kiryat Anavim, un kibbutz, aici trăiesc mai ales evrei ruşi. L-au întemeiat nişte evrei care au venit din Rusia în 1919. În Israel, au rămas din ce în ce mai puţine kibbutzuri; viaţa aici este foarte dură, este comunism pur.

— Comunism?

— Nu există proprietate, totul este al tuturor şi comunitatea furnizează bunuri după necesităţile fiecăruia; copiii sunt educaţi în casa obştească şi toţi îşi împart munca, dar făcând de toate; poţi să fii inginer sau medic, dar îţi va veni rândul şi la bucătărie, şi să ari pământul. Singura diferenţă faţă de comunismul sovietic este că aici există libertate: când cineva vrea să plece, pleacă; tot ce se face este voluntar. Viaţa în kibbutz este foarte dură, mai ales pentru noile generaţii, tinerii din ziua de azi sunt prea răsfăţaţi şi nu suportă o viaţă spartană.

— Nu mă mir, am răspuns eu dintr-un impuls de sinceritate.

— Când am ajuns în Israel, eu am trăit mai mulţi ani într-un kibbutz, aici am cunoscut-o pe soţia mea şi mi-am petrecut cei mai fericiţi ani din viaţă.

— Soţia dumneavoastră?

— Soţia mea a murit cu mulţi ani în urmă. Din nefericire, a răpus-o cancerul. Era rusoaică, o rusoaică de origine evreiască. A venit cu părinţii ei pe când era copilă. Au fost primii pionieri şi s-au stabilit aici, în Kiryat Anavim.

— Aveţi copii?

— Da, patru. Doi au murit. Daniel, cel mare, în războiul din 1967, iar Esther, într-un atac terorist asupra kibbutzului în care trăia în nordul ţării, aproape de graniţa cu Liban. Mi-au rămas doi: Gedeon locuieşte la Tel Aviv, mai are puţin şi se pensionează, e producător de televiziune, are trei fii şi doi nepoţi, aşa că sunt străbunic; Ariel, cel mic, trăieşte la New York. S-a însurat cu o americancă şi a plecat. Am doi nepoţi newyorkezi care, atunci când le-a sosit vremea, şi-au îndeplinit

obligaţia şi au venit să facă serviciul militar. Copii buni, s-au însurat şi au copii la rândul lor.

A oprit camioneta în poarta unei case joase şi modeste. Toate casele erau la fel: din piatră, aliniate unele lângă altele, fără nimic care să le deosebească.

Poarta casei era deschisă şi Avi Meir a intrat, de parcă ar fi fost casa lui.

— Sofia! Sofia! Sunt aici!

O femeie în vârstă a apărut zâmbind şi ne-a întins mâna.

— Avi! Intră, intră! Mi-ai făcut o mare bucurie când m-ai sunat azi-dimineaţă. N-ai mai venit de multă vreme. Şi fiii tăi? Ştii ceva de Ariel? Nu voi înţelege niciodată de ce le place atât de mult copiilor să meargă în America. Şi acest tânăr este...?

— Guillermo, tânărul spaniol de care ţi-am vorbit. Este jurnalist, dar e aici ca să scrie o carte despre străbunica lui.

— Când m-ai sunat să mă întrebi dacă am cunoscut la Ravensbrück o spanioloaică pe nume Amelia Garayoa, mi-a tresărit inima în piept. Amelia, sărăcuţa de ea!

Sofia ne-a invitat să luăm loc şi a adus o cană cu limonada aromatizată cu frunze de mentă, apoi m-a privit de sus până jos, încercând parcă să vadă în mine vreo urmă a Ameliei, dar n-a părut s-o găsească.

— Povesteşte-ne tot ce ştii, şi eu aş vrea să aflu, îi ceru profesorul Meir.

Sofia nu s-a lăsat rugată şi şi-a început relatarea.

«Aveam optsprezece ani când m-au dus la Ravensbrück, în mai 1944. Mama era comisar politic, iar eu doream să fiu ca ea. Eram, de asemenea, o foarte tânără comunistă care îl adora pe tătucul Stalin şi care se remarcase în organizaţia Tineretului Comunist, ajutată de influenţa tatălui meu, comisar politic, ca şi mama.

N-o să vă povestesc ce ne-au făcut nemţii când au invadat Rusia, doar că eu şi mama am fost norocoase, am avut mai mult noroc decât multe alte femei pe care, pe lângă faptul că le violau, după aceea, le spintecau în prezenţa soţilor şi a fiilor lor, sau altele care au trebuit să suporte să vadă cum îi tăiau în bucăţi pe fiii lor de faţă cu ele.

Eram într-un sat, organizându-i pe ţărani, când, pe neaşteptate, au sosit naziştii... Erau furioşi pentru că mai aveau

puţin şi pierdeau războiul. I-au asasinat pe bătrâni şi pe copii şi ne-au luat prizonieri pe toţi cei care purtam o uniformă; în cazul meu, cea de comisar al Tineretului Comunist. Şi în ziua de azi mi se face frică atunci când îmi amintesc cum ne-au urcat în camioane, lovindu-ne cu patul puştilor. Pe mine şi pe mama, când au descoperit că eram evreice, ne-au separat de ceilalţi. Pentru ei, eram tot ce se putea mai rău: evreice, comuniste şi rusoaice. Şi ne-au trimis la Ravensbrück, un lagăr de prizonieri aproape de Berlin.

Acolo dormeam în barăci, îngrămădite unele peste altele, pe nişte saltele tari, aproape fără spaţiu de respirat, iar multe dintre noi trebuind să ne luptăm cu păduchii şi cu ploşniţele care mişunau pe saltele şi pe hainele noastre.

Unul dintre şefii lagărului era un comandant SS care se numea Schaefer; era un om brutal, mic de statură, gras, brunet, exact contrariul idealului arian. Dar el era acolo, vorbindu-ne de superioritatea rasei sale, în vreme ce ne tortura. Lui Schaefer îi plăcea să ia parte personal la interogatorii şi să pună în practică tot ce născocea mai macabru cu ajutorul doctorului Kiefner.

Doctorul Kiefner era un sadic care, la fel ca Schaefer, a violat multe femei din lagăr.

Îi plăcea să ducă până la capăt ceea ce el califica drept „experimentele sale”, ca să constate câtă durere putea suporta o fiinţă omenească, dar fără să-i provoace moartea.

Majoritatea femeilor erau mutilate. „Se poate trăi fără sfârcuri?” se întreba doctorul Kiefner pe când se pregătea să taie sfârcurile vreuneia dintre deţinute. O făcea cu un bisturiu, fără niciun fel de anestezic care ar fi putut domoli durerea victimelor sale.

Era sadic şi se delecta mutilând organele genitale ale femeilor de la Ravensbrück. Altora le scotea intestinele, pentru că zicea că asta îl ajută să cunoască mai exact trupul omenesc.

— Hai, dragă, nu te opune, e spre binele ştiinţei. Eu am studiat pe cadavre, dar nu-i acelaşi lucru să poţi vedea cum se mişcă organele tale în vreme ce se sting din viaţă, îi spunea el femeii pe care o alesese ca victimă.

Dacă vreuna dintre noi era trimisă la spital, ne duceam înspăimântate, ştiind că, deşi am fi reuşit să ne întoarcem în viaţă, nu vom mai fi niciodată aceleaşi. Mie mi-a amputat amândoi sânii… Am fost mai multe zile între viaţă şi moarte. M-a

salvat faptul că asistenta care îl ajuta era şi ea prizonieră. Nu era evreică, biata femeie era obligată să-l asiste la măceluri. Cred că era cehă, nu-mi amintesc bine; vorbea foarte puţin şi fusese soră medicală înainte de a cădea prizonieră. Nu ştiu de ce era acolo, dar cert este că doctorul Kiefner n-a utilizat-o pentru experimentele sale. Ea ne ajuta cât putea, ceea ce nici nu era mult, dar uneori reuşea să sustragă mici cantităţi de antiseptice şi de analgezice pe care le înmâna vreunei deţinute ca să le dea îngrijiri celor care trecuseră pe „masa de operaţii" a doctorului.

Bănuiesc că am supravieţuit pentru că eram tânără şi am vrut să trăiesc şi, în plus, mă bizuiam pe mama mea; fără ea, n-aş fi reuşit.

Dar vă povestesc ce mi s-a întâmplat mie şi nu pentru asta aţi venit; dumneata vrei să-ţi vorbesc despre spanioloaică. A sosit la începutul lui septembrie 1944, era bolnavă şi a fost repartizată în baraca noastră. Mi-o amintesc foarte bine. De-abia putea să meargă, se observa că fusese torturată de curând. Aproape că nu putea deschide ochiul drept şi avea faţa învineţită de la loviturile primite. Era extrem de slabă şi avea gâtul şi spatele brăzdate de urmele lăsate de instrumentele de tortură.

Îmi amintesc, de parcă ar fi fost ieri, acea primă zi când am văzut-o…

— Aşază-te unde poţi, scroafo!

Gardianul i-a dat un brânci ca să între în baracă.

Amelia a făcut doar câţiva paşi şi s-a aşezat pe jos, fără să se uite la nimeni, de parcă nu ne-ar fi văzut sau nu i-ar fi păsat cine suntem. Mama mea s-a apropiat de ea şi i-a vorbit, dar n-a primit răspuns.

— Nu ştim de unde e, nu pare rusoaică, spuse una dintre femei.

Nu ştiu de ce a fost mama impresionată de spanioloaică, dar cert e că a târât-o lângă noi şi i-a făcut loc pe un colţ de saltea. Ea se lăsa, fără să arate vreo urmă de emoţie.

— Îmbrăcămintea pe care o poartă este foarte murdară, dar e de bună calitate, spuse una dintre deţinute.

Din noaptea aceea, Amelia a dormit lângă noi. Mama părea că a adoptat-o.

Credeam că nu ne vorbeşte pentru că nu înţelege rusa, dar după două zile de la sosirea ei, mama mi-a spus la ureche că a surprins-o privind-o când vorbea cu o femeie de lângă ea, de parcă le-ar fi înţeles.

Au trecut mai multe zile până când comandantul Schaefer a chemat-o în faţa lui.

Cum de-abia se ţinea pe picioare, mama a hotărât s-o ajute să meargă până în biroul lui Schaefer.

Mama s-a întors, dar pe spanioloaică n-am mai văzut-o decât după două zile, când s-a deschis uşa şi unul dintre gardieni a azvârlit în mijlocul barăcii ceva care semăna cu un balot de haine vechi.

O violaseră. Era ceva obişnuit când sosea o prizonieră. Dacă era tânără, primul care o viola era Schaefer sau, câteodată, chiar doctorul Kiefner. Dar chiar şi cele mai bătrâne îndurau această umilinţă, deoarece Kiefner se delecta vârându-le în vagin tot felul de obiecte.

— Aici, niciuna dintre voi nu se poate plânge, toate vă primiţi porţia ca să vă potoliţi ardoarea femeiască, spunea el râzând.

Când au adus-o, era într-o stare foarte proastă, dar n-a spus nimic, tăcea în continuare, chiar şi plângea tot în tăcere. I se scurgeau lacrimile şi strângea din fălci ca şi cum ar fi vrut să-şi stăpânească ţipătul care i se oprea în gât.

Mama i-a curăţat rănile cum a putut şi a constatat că în unele locuri i se jupuise pielea.

Au venit după ea de mai multe ori ca s-o interogheze. Am aflat curând că un Colonel SS îi dăduse ordin lui Schaefer s-o facă să vorbească folosind toate metodele după bunul său plac. Asistenta doctorului Kiefner i-a spus unei deţinute că îl auzise pe doctor zicând că Amelia era o asasină, o teroristă. După câte se părea, era acuzată de uciderea unui ofiţer SS şi de participare la răpiri de persoane şi la atentate.

Părea cu neputinţă ca tânăra aceea cu înfăţişare atât de fragilă să fi putut face ceva din toate acele acuzaţii. Era un pachet de oase şi cred că, şi dacă ar fi fost într-o stare mai bună, tot nu i-ar fi fost de prisos mai multă carne pe ea. Mama îi spunea „păpuşa dezarticulată”.

Dar, în pofida stării ei, a supravieţuit. A fost o minune. Şi asta, deşi într-o zi s-a prezentat în lagăr colonelul acela care avea cu

ea nişte socoteli neîncheiate, îmi mai amintesc încă numele lui: Winkler; Schaefer a devenit din nou nervos când i s-a anunţat vizita aceluia. Toate ne gândeam că, dacă Schaefer tremura în faţa lui Winkler, însemna că ăsta era şi mai rău, şi la toate ne-a fost şi mai frică.

Winkler a plecat şi noi am crezut că spanioloaica o fi murit. Asistenta ne-a spus că acel colonel Winkler se încuiase cu ea într-o cameră şi că urletele Ameliei nu păreau ale unei fiinţe omeneşti.

Când am revăzut-o, era o grămadă de carne însângerată, neputându-i-se desluşi chipul. Vreme de mai multe zile a luptat între viaţă şi moarte şi mama a crezut că nu va supravieţui. Avea picioarele şi mâinile rupte, picioarele strivite şi nu era nici un singur centimetru de piele fără urme de arsuri de ţigară. Ascunsă în întuneric, asistenta a venit în noaptea aceea la pavilionul nostru. I-a curăţat cu grijă rănile şi a uns-o cu o pomadă peste toate arsurile. Apoi, cu ajutorul mamei mele, a încercat să-i pună la loc oasele rupte. A adus şi o sticluţă conţinând un calmant puternic.

— N-am putut să pun mâna pe mai mult, spuse ea, dar e foarte puternic, trebuie să i-l daţi puţin câte puţin. Şi să nu se mişte, este singura modalitate pentru ca oasele să nu se sudeze foarte prost.

Am aflat de la ea că Winkler plecase fără să-şi atingă scopul.

— Femeia asta şi-a pierdut minţile, nu-i aici şi, de aceea, chiar dacă ar tortura-o până la moarte, tot nu va vorbi vreodată.

În noaptea aceea, i-am auzit vocea pentru prima oară. Mamei mele i s-a părut că aude un sunet şi şi-a apropiat urechea de gura Ameliei.

— Spune „mamă”, o cheamă pe maică-sa.

Eu m-am ghemuit în braţele mamei mele; faptul că o aveam acolo, lângă mine, mă făcea să fiu mai puternică. Altfel, n-aş fi putut îndura torturile şi umilinţele la care eram supusă.

Cu fiecare zi, creştea numărul prizonierelor care mureau pe „masa” pentru experimente a doctorului Kiefner. Ultima lui ticăloşie consta în a coase o parte din vaginul prizonierelor mai tinere, aşa cum citise el că se făcea în unele triburi africane pentru a le împiedica să poată simţi vreo plăcere în relaţiile sexuale.

— Nu, aici n-aţi venit ca să juisaţi, ci ca să plătiţi pentru crimele voastre, aşa că voi face în aşa fel, încât să nu simţiţi plăcere, spunea el, în vreme ce pregătea materialul cu care ne cosea.

Ne-a mutilat pe toate, şi pe Amelia, iar unele au murit din cauza infecţiei.

Apoi, când el sau vreunul dintre gardieni ne violau, durerea era insuportabilă. Nu ştiu cum am supravieţuit după toate astea.

Înainte de venirea primăverii, vorbesc despre luna februarie 1945, ne-a ajuns vestea că ruşii erau aproape. Îi auzeam vorbind despre asta pe gardienii noştri, iar asistenta cehă ne-a confirmat-o. Eram pline de speranţe, dorind cu înflăcărare ca zvonul să fie adevărat.

Nemţilor le era frică de ruşi. Da, le era frică de noi pentru că răspundeam cu aceeaşi brutalitate pe care o arătaseră şi ei când au invadat Rusia.

Nu era soldat rus care să nu fi pierdut vreun frate sau vreun tată, care să nu ştie de vreun prieten căruia nemţii să nu-i fi violat mama sau sora. Astfel că pentru fiecare palmă de pământ pe care o recucerea armata sovietică, soldaţii se răzbunau pe nemţi fără menajamente sau remuşcări. Cred că era începutul lui martie când a sosit în lagăr bărbatul acela, un neamţ mutilat, îmbrăcat în uniformă de ofiţer. Eram în curte când ne-au dat la o parte din drum pentru ca o maşină neagră să circule fără obstacole până la pavilionul lui Schaefer.

Mama a spus că, din nou, comandantul era nervos; eu nu-mi amintesc prea bine.

L-am văzut pe Schaefer deschizând portiera şi salutând, încercând să pară semeţ în faţa acelui bărbat pe care un alt ofiţer îl ajuta să iasă din maşină. Înainte, scosese un scaun cu rotile în care l-a instalat pe bărbatul în faţa căruia Schaefer luase poziţie de drepţi.

Era un ofiţer din Wehrmacht care purta marea cruce de fier şi alte decoraţii prinse de veston. Cu toate că mergea într-un scaun cu rotile, ţinuta aristocratică a acelui militar impunea respect. Sub pătura care îl acoperea se ascundeau cioturile a ceea ce fuseseră picioarele lui. Era puţin mai mult decât un trunchi.

L-au condus în biroul lui Schaefer şi ne-am întrebat cu toţii care era motivul vizitei acelui general mutilat.

Am fost închise în barăcile noastre. După o oră, un gardian a venit s-o ia pe Amelia şi i-a poruncit să-şi strângă toate lucrurile. Ce ironie a sorţii! Acolo duceam lipsă de toate, nu era nimic de strâns. Mama a început să plângă, temându-se că va fi dusă în alt lagăr sau la acel colonel Winkler care părea că o urăşte atât de mult. Am ieşit în urma ei şi am văzut cum gardianul o conducea spre esplanadă. Acolo era comandantul Schaefer împreună cu generalul în scaunul cu rotile. Amelia mergea nepăsătoare, cu privirea rătăcită, de parcă nu i-ar fi păsat de nimic din ceea ce se întâmpla în jurui ei; aşa fusese din prima zi în care a sosit la Ravensbrück.

Deodată, a început să se agite, era ceva la generalul invalid care părea că-i atrage atenţia. Îmi amintesc că am văzut-o alergând spre el şi strigând: „Max, Max, Max!” şi că a căzut la pământ. Aghiotantul generalului a fugit spre ea şi a ajutat-o să se ridice.

Noi toate priveam uluite scena aceea, nu înţelegeam nimic. Spanioloaica nu scosese o vorbă de la sosirea ei la Ravensbrück. Când o torturau noaptea, o auzeam plângând în linişte şi chemând-o pe mama ei; „mamă” a fost singurul cuvânt pe care l-a rostit în toată perioada cât a stat acolo şi, deodată, ţipa, repetând numele acela: „Max, Max, Max!”.

Aghiotantul generalului a condus-o spre locul unde era ofiţerul, iar ea a căzut în genunchi, implorându-l s-o ierte.

— Iartă-mă, Max, iartă-mă! Nu ştiam… Iartă-mă!

Ofiţerul i-a făcut semn aghiotantului său şi acesta a ridicat-o de pe jos şi a dus-o la maşină. L-am văzut pe Schaefer luând din nou poziţia de drepţi în faţa generalului. Aghiotantul lui s-a întors după el şi, cu ajutorul şoferului, au urcat-o în maşină. Au plecat şi n-am mai văzut-o niciodată.

Cum veţi putea presupune, vreme de multe zile n-a existat alt subiect de conversaţie în lagăr. Nu înţelegeam cine era acel general mutilat, nici de ce spanioloaica căzuse în genunchi în faţa lui, cerându-i iertare. Nici nu ştiam unde au dus-o cu ei.

Nici măcar sora medicală n-a putut să ne pună la curent cu cele întâmplate, doar că generalul a adus un ordin scris să fie pusă în libertate şi Schaefer n-a avut încotro decât să i-o predea. Am aflat de la asistentă că, atunci când au plecat,

Schaefer l-a sunat pe Colonelul Winkler ca să-i spună ce se întâmplase, dar n-a putut vorbi cu el.

Poţi presupune ce s-a întâmplat după aceea. Cu puţin timp înainte de căderea Berlinului, compatrioţii mei ne-au eliberat. Războiul era pe terminate. N-am mai aflat niciodată nimic despre spanioloaică, despre străbunica dumitale. Sper că a supravieţuit, deşi în zilele acelea…»

Sofia a rămas tăcută şi şi-a lăsat privirea să rătăcească printre amintiri, uitând de noi. Avi şi-a dres glasul ca s-o readucă în prezent.

— Mulţumim frumos, Sofia, îi spuse el apucându-i mâna şi strângându-i-o cu afecţiune.

— Doamnă, nu ştiţi cât de recunoscător vă sunt şi… îmi pare foarte rău pentru tot ce a trebuit să înduraţi, am spus eu ca să zic ceva, deoarece eram impresionat de relatare.

— Doamnă? Cum adică, doamnă? Spune-mi Sofia, toţi îmi spun aşa. Ştii? Nu mi-am imaginat niciodată că voi afla din nou ceva despre spanioloaică şi, pe neaşteptate, mă sună Avi să-mi spună că un tânăr spaniol caută informaţii despre Ravensbrück, el fiind strănepotul unei prizoniere spaniole care a fost acolo… Niciodată nu mi-am închipuit că s-ar putea întâmpla aşa ceva. Ţi-a fost de folos la ceva ceea ce ţi-am povestit?

Acum Sofiei nu-i mai tremura glasul.

— M-aţi ajutat enorm; fără relatarea dumneavoastră, investigaţia mea n-ar fi putut continua. Mi-aţi dezvăluit amănuntul că Max era în viaţă, eu îl credem mort.

— Cine era Max? mă întrebă ea, curioasă.

— Un ofiţer care fusese opozant al lui Hitler înainte de război, un aristocrat prusac căruia îi repugna nazismul, i-am explicat eu, încercând să-i acord lui Max locul care i se cuvenea.

— Probabil că nu i-a repugnat destul, dacă a îmbrăcat uniforma germană şi a ucis, apărând acele oribile idealuri.

— Era medic, aşa că nu cred să fi ucis pe nimeni, am continuat eu să-l scuz, dar Sofia îl cunoscuse pe doctorul Kiefner, aşa că un ofiţer german, chiar dacă a fost medic, nu însemna nimic pentru ea. Trupul ei mutilat era o dovadă pentru ceea ce fuseseră în stare să facă unii medici germani.

— Şi ce s-a întâmplat după aceea? a întrebat ea, ca să nu mai discute în contradictoriu.

— Nu ştiu, este ceea ce va trebui să cercetez acum, şi anume ce s-a întâmplat după aceea. Povestea vieţii străbunicii mele este ca una dintre acele păpuşi ruseşti, când crezi că ai ajuns la ultima, încă mai există alta pe care s-o descoperi. Nu ştiu ce s-a întâmplat, nici dacă au supravieţuit. Nu ştiu.

— El era general; caută în arhive, poate că a fost judecat la Nürnberg, sugeră Sofia.

— Aşa voi face.

— Sau poate că a murit liniştit în patul lui, ca atâţia alţi militari germani, sublinie Avi Meir.

Sofia a insistat să luăm prânzul cu ea, dar, de fapt, l-am luat cu toţi cei care trăiau în kibbutz, într-o sală de mese comunitară. Mâncarea era simplă, dar gustoasă şi toată lumea s-a arătat amabilă cu mine. Avi avea dreptate, spunea că acolo e o sinteză a visului comunist, a unui comunism utopic. Dacă exista vreun loc în care comunismul devenise realitate, acela era în kibbutz. M-am gândit că prietenii mei ar fi uimiţi să cunoască locul acela şi m-am întrebat câţi dintre ei, inclusiv eu însumi, ar fi în stare să trăiască acolo împărţind totul, acceptând să ia parte la toate sarcinile, fără să posede ceva ce comunitatea să nu considere necesar să fie cumpărat, în funcţie de banii care ar exista în casierie şi care trebuiau să fie cheltuiţi în mod echitabil. Acolo nimeni n-avea mai mult decât altcineva.

Să trăiesc aşa? Nu, n-aş fi în stare; era mai comod să vorbesc de egalitate în plan teoretic.

La un moment dat, Sofia mi-a spus la ureche că, dacă bunica mea ar fi supravieţuit, i-ar fi rămas sechele de pe urma trecerii ei prin lagărul de la Ravensbrück.

— După ce am fost eliberate, a trebuit să fiu operată. Crucea Roşie ne-a luat pe noi toate sub îngrijirea ei, încercând să remedieze unele dintre barbariile pe care ni le-a făcut Kiefner. Ştii? N-am mai fost niciodată o femeie normală… sechelele de a nu avea sâni sau de a avea vaginul cusut… Nu-ţi poţi imagina ce presupune aşa ceva. Iar biata dumitale străbunică a trecut prin aceleaşi orori… Nu ştiu dacă a avut norocul meu. Sigur că datorită acelor operaţii am fost spitalizată multă vreme. Mama s-a refăcut mai repede decât mine şi, înainte de a se întoarce în Rusia, i-a cerut medicului american de origine evreiască să mă ajute să plec în Israel. Ea era convinsă că va fi mai bine pentru mine. Am fost surprinsă; eu credeam că eram fericite în Uniunea

Sovietică şi că trebuia să luptăm pentru revoluţie, şi că mama credea acelaşi lucru, astfel că n-am înţeles niciodată de ce mi-a cerut să încerc să vin aici. „Sofia, îmi spunea ea, măcar una din noi să poată vedea Ierusalimul.” Eu i-am răspuns că n-aveam Dumnezeu şi că nu exista altă patrie decât Rusia, dar ea a insistat. M-a pus să-i făgăduiesc. Am reuşit… şi n-am mai văzut-o niciodată.

Era trecut de ora patru când ne-am întors la hotel. Avi s-a arătat la fel de amabil şi comunicativ ca şi în noaptea precedentă.

— Ştii pe unde să cauţi în continuare? m-a întrebat el.

— De fapt, nu; s-ar putea ca maiorul Hurley să-mi dezvăluie ce anume există despre Amelia în arhive.

I-am explicat cine este maiorul Hurley şi cum m-a ajutat până în momentul acela.

— După părerea mea, dacă străbunica dumitale a lucrat pentru britanici în timpul războiului, poate că aceştia i-au mai dat şi altceva de lucru… dacă a supravieţuit. Am un prieten, e american, dar de origine germană. Este istoric şi ştie tot despre ce s-a întâmplat după război. A vrut să se înroleze ca să lupte, dar nu i s-a permis, pentru că n-avea vârsta necesară, astfel că, atunci când a putut s-o facă, războiul se terminase deja, dar, chiar şi aşa, a reuşit să fie numit la Berlin. Simţea o imensă furie pentru că Hitler şi acoliţii săi au compromis Germania. Obişnuia să-mi spună: „Avi, din vina lui Hitler, întreaga omenire crede că toţi germanii sunt ca el; vom purta această vină, de parcă ar fi păcatul originar”. El se născuse la New York, dar părinţii lui erau nemţi şi l-au educat ca atare. Era catolic şi încă unul foarte convins; atât de convins, încât a sfârşit prin a deveni preot. Era deja preot când l-am cunoscut la Ierusalim, unde a trăit o vreme şi a obţinut un doctorat în studii biblice la universitate. Am devenit foarte buni prieteni şi obişnuia să-mi spună multe lucruri despre Berlinul pe care l-a cunoscut când a sosit acolo în 1946. Dacă vrei, pot să-l sun; ar putea să te ajute; dar, desigur, trăieşte la New York şi nu ştiu dacă…

— Vă mulţumesc, Avi, am nevoie de orice ajutor, de cineva care să mă îndrume; aşa că, dacă vorbiţi cu el şi îi spuneţi cine sunt… s-ar putea ca la un moment dat să am nevoie de sfatul său.

Ne-am despărţit în uşa hotelului cu promisiunea că îmi va telefona în cazul în care va vorbi cu prietenul său, preotul american.

Mi-am rezervat bilet de avion ca să mă întorc a doua zi la Londra şi am profitat de timpul liber care îmi mai rămăsese ca să vizitez Ierusalimul. Avi mi-a recomandat să intru în oraşul vechi prin Poarta Damascului şi aşa am făcut. M-am plimbat, orientându-mă după planul oraşului pe care îl aveam la mine; am sfârşit prin a cumpăra un şirag de mătănii pentru mama, care era făcut din lemn de măslin, şi i-am mai cumpărat şi o biblie cu coperte din acelaşi material. Apoi am făcut rost de mai multe *kefya,* baticurile palestiniene tipice, pe care mă gândeam să le împart între prieteni, şi nu ştiu de ce, dar m-am lăsat îmbrobodit de un bătrân negustor care s-a încăpăţânat să-mi vândă un ceainic de aramă lustruită. Nu că mi-ar fi plăcut ceainicul în mod special, dar n-am fost în stare să rezist la insistenţele bătrânului. M-am întors la hotel, mulţumit de cumpărăturile mele.

Cred că maiorului William Hurley i-ar fi plăcut să fi rămas mai mult timp la Ierusalim, pentru că, atunci când i-am telefonat şi i-am spus că sunt la Londra, n-a părut că se bucură prea mult.

— Dumneata faci totul în mare grabă, Guillermo, mi-a reproşat el.

— În realitate, am avut mare noroc şi am dat peste persoanele potrivite şi asta m-a făcut să nu pierd timpul, m-am apărat eu, gândindu-mă că, dacă maiorul Hurley n-ar fi un militar atât de scrupulos şi ar hotărî să-mi povestească dintr-un foc tot ce ştie despre Amelia Garayoa, mi-aş putea termina lucrarea şi el n-ar trebui să mă suporte mai multă vreme. Dar era britanic şi încă din clasa celor avuţi, astfel că prudenţa făcea parte din natura lui.

— Ei bine, ce-ai mai aflat? mă întrebă el, de parcă de răspunsul meu ar fi depins dacă să mă primească din nou sau nu.

Când am terminat de povestit, părea că şovăie, dar mi-a cerut din nou să aştept să ia legătura cu mine.

— Şi asta când va fi, domnule maior?

— Peste o zi sau două, răspunse el, înainte de a închide telefonul.

Fiind vorba despre maior, a depăşit termenul, adică mi-a telefonat peste alte două zile, când aveam de gând să plec la New York să-l văd pe prietenul lui Avi, mai ales pentru că mă plictiseam să stau fără să am nimic de făcut. Înainte de a-şi lua la revedere, a adăugat:

— Lady Victoria are amabilitatea de a ne invita la prânz mâine. La ea acasă, la ora douăsprezece.

Am sărbătorit vestea oferindu-mi o cină într-un restaurant. Lady Victoria îmi era foarte simpatică; la fel ca maiorul, era o britanică veritabilă. Faptul de a fi căsătorită cu nepotul lordului Paul James, unchiul lui Albert James, a făcut-o să devină o autoritate în tot ce se referea la Amelia Garayoa.

Am cumpărat o sticlă din cel mai bun vin roşu de Porto dintr-o prăvălie cu băuturi de pe Bond Street. Vânzătorul a stat puţin la îndoială dacă trebuia să se ocupe de mine sau să cheme paznicul de securitate, pentru că aspectul meu nu se potrivea cu al distinşilor clienţi ai magazinului. N-am înţeles de ce mă privea cu atâta neîncredere până când m-am întors la hotel şi mi-am dat seama că purtam un batic palestinian în jurul gâtului. Probabil că s-a gândit că eu trebuia să fiu cel puţin văr primar cu bin Laden.

Am fost tentat să-mi cumpăr o cravată dintr-unul din magazinele exclusiviste de pe Bond Street, deoarece aveam una singură şi era cea pe care o purtam de fiecare dată când o vizitam pe lady Victoria, dar preţurile m-au făcut să renunţ la acea intenţie: cravatele nu coborau sub trei sute de euro, aşa că am luat hotărârea că era mai bine să investesc banii de cravată într-un whisky scoţian.

Când am ajuns, era ora douăsprezece fix. Mi s-a părut din nou că lady Victoria avea mai mulţi pistrui decât de obicei, iar pielea ei extrem de albă era înroşită, de parcă ar fi stat la soare.

— Ah, dragul meu Guillermo! Ce bucurie să te revăd!

O primire atât de călduroasă părea sinceră.

— Nu ştiţi cât de mult vă mulţumesc pentru invitaţie, am răspuns eu, încercând să fiu la înălţimea ei.

— Cercetarea dumitale este emoţionantă, într-adevăr emoţionantă. Soţul meu crede acelaşi lucru, nu-i aşa, dragul meu?

Lordul Richard a încuviinţat, în timp ce îmi strângea mâna. Avea nasul roşu, nu ştiu dacă, la fel ca şi soţia sa, stătuse la soare, sau era consecinţa înclinaţiei sale pentru cherry.

Am regretat gândurile mele răutăcioase. Lady Victoria şi lordul Richard petrecuseră câteva zile de vacanţă în Barbados, în casa unor prieteni, şi aşa se explica pielea atât de înroşită.

Ştiam că, înainte ca lady Victoria şi maiorul Hurley să treacă la subiect, va trebui să vorbim generalităţi şi că de-abia la desert vor intra amândoi în temă; aşa că, înarmându-mă cu răbdare, m-am pornit să savurez prânzul.

— Dragul meu Guillermo, am avut noroc; când maiorul Hurley mi-a spus ce ai aflat la Ierusalim, am fost oripilată… gândindu-mă la suferinţa tuturor acelor femei… Dar îţi spun că am avut noroc. Să-ţi explic, am găsit în arhivele noastre un caiet al lui Albert James, sunt reflecţii personale pe care le-a scris despre ultimele zile ale războiului, despre capitulare, despre divizarea Berlinului, chiar şi despre întâlnirea lui cu Amelia! Imaginează-ţi momentul! Eu îmi aminteam că am citit aceste caiete în diagonală, dar sunt încă atâtea lucruri care mi-au mai rămas de clasificat! Aşa că m-am pus pe căutat; îmi aminteam că Albert se referea la Amelia, dar adevărul e că nu ştiam de ce. Cred că îţi vei putea face o idee despre ce s-a întâmplat cu străbunica dumitale după război consultând caietele acelea, precum şi ascultând ce ne poate povesti maiorul Hurley.

— Poate că vei avea nevoie şi de alte surse, sublinie maiorul Hurley.

— M-aţi ajutat mult şi vă sunt foarte recunoscător, am intervenit eu cu cel mai plăcut zâmbet al meu.

Lady Victoria şi maiorul Hurley au schimbat între ei o privire rapidă în urma căreia el i-a cedat cuvântul amfitrioanei noastre.

«Trebuie să ştii că Albert James a hotărât să lucreze pentru OSS, Serviciul Secret al Statelor Unite. Lordul Paul n-a reuşit să-l facă pe nepotul său să colaboreze cu Serviciile Secrete britanice, dar a reuşit acest lucru un bun prieten al său, William Donovan, un important avocat din New York, veteran al Primului Război Mondial, care a primit din partea preşedintelui Roosevelt sarcina de a organiza o reţea de spionaj adaptată la necesităţile războiului şi care să colaboreze cu Serviciul Secret britanic.

Donovan i-a convins pe cei mai buni cetăţeni americani să se înroleze în OSS, iar Albert era unul dintre ei, dar încorporarea lui nu s-a produs decât târziu, în anul 1943. Ideea sa romantică despre jurnalism îl împiedica să facă demersuri în această direcţie, până când a înţeles că în războiul acela nu putea să rămână neutru, că trebuia să se implice, şi aşa a făcut.

Datorită cunoaşterii limbii franceze, câmpul său de operaţiuni a fost mai ales Franţa şi Belgia. Trăise mulţi ani la Paris în calitate de corespondent şi avea relaţii bune. A operat şi în Olanda.

La sfârşitul războiului, Donovan l-a trimis la Berlin. Ştia că în oraşul acela urma să înceapă un „nou război”, un război tăcut şi niciodată declarat, cu unul dintre foştii aliaţi, Uniunea Sovietică. Aşa că s-a stabilit la Berlin având acoperirea de jurnalist. Acolo s-a întâlnit puţin după aceea cu Amelia; în caietele sale spune că întâlnirea s-a produs în noiembrie 1945, la câteva luni după sfârşitul războiului.

Amelia se plimba cu un copil agăţat de mâna ei. La început, i-a fost greu s-o recunoască. Întotdeauna fusese slabă, dar, în momentul acela, slăbiciunea ei era extremă.

— Amelia!

Ea s-a întors auzindu-şi numele şi, pentru câteva clipe, a şovăit, apoi a rămas nemişcată, aşteptând ca el să se apropie de ea.

— Albert… mă bucur să te văd, spuse ea, întinzându-i mâna.

— Şi eu. Ce faci aici?

— Locuiesc aici, răspunse ea.

— Aici, la Berlin? De când?

— Ca de obicei, tu pui întruna întrebări… zâmbi Amelia.

— Iartă-mă, n-am vrut să te supăr. De mai multe ori am întrebat de tine la Londra; unchiul meu, lordul Paul, n-a vrut să fie foarte precis, astfel că n-am putut să ştiu ce s-a întâmplat cu tine de când… mă rog, de când ne-am despărţit.

— Am supravieţuit, ceea ce este mai mult decât pot mulţi să spună. Dar, povesteşte-mi tu, unde ai fost? Bănuiesc că le vei fi povestit războiul cititorilor tăi americani, greşesc cumva?

— Nu, nu greşeşti, lucrez în continuare în acelaşi domeniu, doar mă cunoşti. Şi acest copil? a întrebat el, arătând spre micuţul care asista în tăcere la întâlnire.

— Friedrich, salută-l pe acest prieten al meu. Este fiul lui Max.

Au rămas tăcuţi, neştiind ce să-şi mai spună. Nu numai războiul, ci şi Max von Schumann intervenise între ei.

— Şi el a supravieţuit, mă bucur pentru amândoi, răspunse el fără multă convingere.

— Da, a supravieţuit. Vrei să vii să-l vezi? Îi va face plăcere să stea de vorbă cu cineva pe care l-a cunoscut în vremurile bune.

De fapt, Albert nu simţea nicio dorinţă să-l vadă pe baronul von Schumann, dar n-a îndrăznit să spună că nu.

— Însoţeşte-mă, locuim foarte aproape de aici, la două străzi, în sectorul sovietic.

— Nu-i locul cel mai bun.

— Este singura casă, proprietate a lui Max, rămasă în picioare. Clădirea aparţinea familiei, apartamentele erau închiriate; acum locuim într-unul dintre ele, în celelalte au mai rămas câţiva chiriaşi, deşi, în vremurile astea, nimeni nu mai plăteşte chirie.

Au urcat pe scări până la etajul trei. Amelia a deschis uşa şi Friedrich s-a smuls din mâna ei şi a luat-o la fugă.

— Tată, tată! Venim cu un prieten de-al tău! strigă băiatul.

Au intrat într-un salon cu pereţii acoperiţi cu rafturi pline de cărţi. Probabil că fostul chiriaş fusese un cititor pasionat sau chiar profesor. Max era în penumbră, aşezat într-un fotoliu, acoperit cu o pătură fină. Amelia s-a apropiat de el şi l-a sărutat, mângâindu-l pe păr.

— Max, m-am întâlnit cu un vechi prieten, cu Albert James, l-am adus aici.

Albert nu înţelegea de ce Max nu se ridica să-l salute şi, când şi-a obişnuit ochii cu semiîntunericul, a trebuit să facă un mare efort pentru ca expresia de pe faţă să nu-l trădeze. Cel care fusese cândva mândrul şi atrăgătorul baron von Schumann avea chipul deformat de cicatricele provocate de arsuri şi de schije.

— Apropie-te, prietene, mă bucur că eşti aici. Max i-a întins mâna fără să se ridice, iar jurnalistul şi-a dat seama că nu vedea foarte bine, pentru că avea un ochi pe jumătate închis şi o cusătură cumplită îi traversa fruntea până la pleoapă. Iartă-mă că nu mă ridic, nu considera asta ca pe o lipsă de politeţe.

— Bineînţeles că nu, mă bucur să te văd, Max. Fiul tău este un bărbăţel, spuse el ca să zică ceva.

— Da, Friedrich este un vis.

Amelia, care ieşise din cameră, s-a întors cu o tavă pe care aducea trei ceşti şi un ceainic.

— Nu e cel mai bun ceai din lume, dar este singurul pe care l-am putut obţine pe piaţa neagră.

Au vorbit despre Berlinul pe care l-au cunoscut, despre întrunirile de la hotelul Adlon şi din casa profesorului Schatzhauser, despre oraşul vesel şi nonconformist care fusese. Max i-a cerut să promită că va mai veni să stea de vorbă cu el. Amelia l-a condus la uşă.

— Îmi pare rău să-l văd aşa. Unde s-a întâmplat? Pe frontul rusesc?

— Eu i-am făcut asta, răspunse Amelia.

Albert a privit-o, nevenindu-i să creadă. Amelia i se părea acum o străină, nu găsea la ea chipul femeii care fusese cândva. Pe vremea aceea, trebuia să aibă douăzeci şi şapte sau douăzeci şi opt de ani, dar ochii o trădau că fusese în infern. N-a ştiut ce să răspundă la afirmaţia Ameliei.

— Ştiu că poate părea pretenţios din partea mea, dar vă pot ajuta cu ceva?

Ea a părut că şovăie înainte de a răspunde.

— Să fie lăsat în pace. Sovieticii arestează oameni, caută nazişti peste tot. Nu ştiu câte comitete au examinat dosarul lui Max: l-au interogat, au solicitat martori… Până acum, n-au găsit pe nimeni care să poată spune că Max este un criminal. Tu ştii că el nu era nazist, că s-a dus până şi la unchiul tău să-i ceară ca Anglia să înceteze politica aceea conciliatoristă care nu făcea altceva decât să-i dea aripi lui Hitler. Dacă ai putea să reuşeşti să faci în aşa fel încât să fim lăsaţi în pace…

— Voi încerca. Dă-mi rechizitoriile care v-au fost trimise, documentele, tot ce ai; nu-ţi promit nimic, aici este sectorul rusesc şi ei nu permit nimănui să-şi bage nasul în treburile lor.

— Spune-mi, unde vrei să ţi le aduc?

I-a dat adresa unui mic hotel situat în zona americană.

— Mâine devreme o să ţi le aduc.

— Splendid, o să bem cafeaua împreună, eşti de acord?

A doua zi, a zărit-o venind pe jos semeaţă, absorbită în gânduri. I-a zâmbit când l-a văzut aşteptând în uşa hotelului.

— Trebuie să pleci deja?

— Nu, te aşteptam. Intră, patroana face o cafea bună.

— Veritabilă?
— Da, eu îi fac rost de ea, răspunse el râzând.
I-a înmânat hârtiile şi el i-a cerut să-i povestească ce i s-a întâmplat în timpul războiului.
— Am lucrat pentru unchiul tău.
— Tot timpul?
— Tot timpul, mai puţin cât am fost închisă la Pawiak şi la Ravensbrück.
— La Pawiak? Ai fost arestată la Varşovia…?
— Da, asta a fost prima dată. Colaboram cu un grup de polonezi care ajutau oamenii din ghetou. Ne-au arestat pe toţi; eu am avut noroc, Max a evitat să fiu spânzurată. Am crezut că, dacă am fost la Pawiak, am cunoscut deja ce este infernul, dar mă înşelasem. Adevăratul infern a fost la Ravensbrück, doar că mie nu-mi mai păsa ce mi-ar putea face, nu voiam decât să mor.
— Ieri mi-ai spus că Max e aşa din cauza ta…
— Nu ţi-a povestit unchiul tău?
— Nu, niciodată nu mi-a dezvăluit vreo operaţiune a serviciilor secrete.
— Ajutam un grup din Rezistenţa greacă. Trebuia să aruncăm în aer un convoi cu armament care ieşea din Atena spre graniţa cu Iugoslavia. În aceeaşi zi, Max urma să inspecteze un batalion, nu departe de Atena. A hotărât să facă o parte din drum împreună cu acel convoi, pentru că ofiţerul care îl conducea era un prieten de-al lui. Eu nu ştiam. Am apăsat pe detonator la trecerea maşinii cu ofiţeri şi l-am văzut sărind de pe locul lui învăluit în flăcări. Şi-a pierdut picioarele şi ai văzut cum i-a rămas faţa, iar restul trupului este încă şi mai rău. În pofida a tot ce am făcut, Max m-a iertat, chiar el m-a scos de la Ravensbrück acum câteva luni. Mi-a salvat viaţa de două ori şi vezi bine… eu i-am luat-o pe a lui. S-a zbătut multe zile între viaţă şi moarte, dar a supravieţuit; totuşi, când s-a văzut aşa… zice că ar fi preferat să moară. Mi-o spune în fiecare zi.
— Este soldat, Amelia, şi medic; el ştie că asta se întâmplă în fiecare zi, că i s-ar fi putut întâmpla oricui.
— Eşti sigur? Crezi că pe oricine l-ar fi putut lăsa aşa femeia în care avea încredere?
— Nu mai lucrezi pentru lordul Paul?
— Nu, nu vreau să mai ştiu nimic nici de război, nici de morţi, nici de servicii secrete. De altfel, nici n-aş mai putea; tot timpul

meu îi este dedicat lui Max, îi sunt datoare, el are nevoie de mine.

— Şi băiatul?

— Friedrich este singura preocupare care îl tine în viaţă pe Max. Îl adoră.

— Şi baroana Ludovica?

— A murit în timpul unui bombardament britanic asupra Berlinului. Friedrich a supravieţuit printr-o minune. Nu se au decât unul pe celălalt.

— Te au pe tine.

— Oh, eu încerc doar să le fac existenţa mai uşoară! Au pierdut tot.

— Şi tu te simţi vinovată şi ai hotărât să-ţi sacrifici restul vieţii dedicându-te lor. Dar fiul tău? Dar familia ta?

— Pe Javier l-am pierdut pentru totdeauna. Soţul meu nu mi-a permis să mă apropii de copil. Familia mea îmi duce dorul, cu siguranţă, dar n-au nevoie de mine aşa cum au Max şi Friedrich.

— Ei ştiu că eşti aici şi prin ce ai trecut?

— Nu, nu ştiu, nici nu vreau să ştie, e mai bine aşa, le-aş provoca doar suferinţă.

— Nu crezi că neştiind nimic despre tine îi face într-adevăr să sufere?

— Sigur că da, dar deocamdată nu pot face altceva decât ceea ce fac deja.

— Sovieticii nu te-au deranjat?

— Am recomandări bune, am fost de două ori prizoniera naziştilor, mai întâi la Varşovia, în închisoarea Pawiak, şi apoi la Ravensbrück, ce să vrea mai mult?

— Şi, în plus, poţi prezenta oricând carnetul tău de membră a Partidului Comunist din Franţa, spuse el zâmbind, încercând să slăbească încordarea Ameliei.

— Crezi că dacă i-l arăt lui Walter Ulbricht[129] îmi va da un post bun? Sau poate ar trebui să mă apropii de Wilhelm Pieck[130]?

[129] Om politic german (1893–1973), fost lider comunist în timpul Republicii de la Weimar. În 1933 a fugit în Uniunea Sovietică, lucrând pentru aparatul Internaţionalei Comuniste de la Moscova. După cel de-al Doilea Război Mondial, între 1950–1971 a devenit secretarul general al Partidului Socialist Unificat din Germania, iar între 1960–1973 a fost preşedinte al Consiliul de Stat al Republicii Democrate Germane. (n.tr.)

[130] Om politic german de orientare comunistă (1876–1960), primul lider al Partidului Socialist Unificat din Germania, precum şi preşedinte al Republicii

Sunt cei care conduc acum aici, în afară de sovietici, răspunse Amelia continuând gluma.

— Mă rog, Ulbricht a fost şeful comuniştilor germani în exil, iar Pieck este un om foarte bine văzut de Moscova, e logic să fie oamenii prezentului. Dar, spune-mi, cum vă descurcaţi? Mă refer dacă aveţi mijloace de trai, Max fiind aşa...

— Facem ce putem. Proprietăţile familiei nu mai există, sunt dărâmături. Cât despre valori şi bani, nu mai reprezintă aproape nimic. Am început să vindem unele lucruri şi, dacă vreun chiriaş ne dă ceva, e zi de sărbătoare. Uneori, ne plătesc în natură: o baghetă de pâine, un pliculeţ cu ceai, o bucată de carne de origine dubioasă... ce au şi ei.

— Ai vorbit cu britanicii?

— Doar ca să-mi aranjez documentele, dar să nu crezi că s-au arătat foarte dispuşi să mă ajute. Ei nu înţeleg de ce vreau să rămân aici. Dar, spune-mi de tine, te-ai însurat?

— Nu, n-am avut timp s-o fac, războiul nu-i cel mai bun moment pentru însurătoare.

Albert şi-a impus ca sarcină să aibă grijă de Amelia, de Max şi de micuţ. Îi vizita des; a rezolvat cu formalităţile birocratice pentru ca baronul să nu mai fie deranjat şi, în plus, obişnuia să le ducă de mâncare.

Îl impresiona s-o vadă pe Amelia într-o atitudine atât de supusă faţă de Max. Îl trata cu respect şi îl alinta cât putea pe Friedrich. Dar se schimbase, nu mai era tânăra plină de viaţă pe care o cunoscuse, idealistă, frumoasă. Femeia aceea nu mai avea decât puţin de-a face cu cea pe care o iubise şi totuşi era aceeaşi Amelia.

Albert a vorbit cu unchiul său şi l-a informat despre prezenţa Ameliei la Berlin. Dar lordul Paul i-a explicat că femeia nu mai era dispusă să lucreze pentru ei. Nu numai că a respins această posibilitate, dar, pe deasupra, oamenii care luaseră legătura cu ea au scris în raportul lor că nu părea stăpână pe ea însăşi.

— Şi tu cum ai fi fost dacă te-ar fi torturat luni de-a rândul? îl întrebă Albert, furios pe unchiul său. N-ai idee ce i-au făcut la Ravensbrück.

Democrate Germane între anii 1949–1960. (n.tr.)

Ea nu i-a povestit niciodată prin ce a trecut, dar Albert citise rapoarte cu mărturii ale unor supravieţuitori şi se înfiora la gândul că şi ei i s-a putut face acelaşi lucru ca şi celorlalte femei. Toate suferiseră mutilări, toate fuseseră violate şi presupunea că Amelia nu făcuse excepţie; dar ea nu vorbea despre cele întâmplate, de parcă şi-ar fi binemeritat suferinţa, ca şi cum ar fi fost o parte din preţul plătit pentru ceea ce i se întâmplase lui Max.

Remuşcările ei pentru acea operaţiune de la Atena erau atât de copleşitoare, încât Albert i-a recomandat să stea de vorbă cu un preot.

— Ai nevoie să fii iertată, numai aşa îţi vei putea recăpăta liniştea.

— Max m-a iertat, e o fiinţă excepţională.

— Nu-i de-ajuns iertarea lui, ai nevoie să te ierte Dumnezeu.

N-a ştiut niciodată dacă i-a urmat sfatul şi nici n-a mai insistat. Între timp, la Berlin, creştea tensiunea între învingătorii războiului. Relaţiile puterilor occidentale cu ruşii erau mai încordate pe zi ce trecea. Luptaseră împreună, dar nu mai erau în aceeaşi tabără.

În OSS, i s-a încredinţat lui Albert sarcina de a da de urma unui om de ştiinţă nazist care fugise înainte de încheierea războiului. Mulţi dintre savanţii care lucraseră pentru Hitler acceptaseră cu mare satisfacţie să lucreze pentru americani sau pentru ruşi şi, în felul acesta, aveau garantată impunitatea. Dar n-a fost şi cazul lui Fritz Winkler.

Albert nu-i mărturisise Ameliei că lucra pentru OSS; se prefăcea că era doar un jurnalist american dornic de ştiri şi de aceea a hotărât să-şi încerce norocul cu Max, poate că el îl cunoscuse sau ştia de existenţa lui Fritz Winkler. La urma urmelor, familia lui Max avusese foarte multe relaţii şi îi cunoştea pe toţi cei care fuseseră cineva în Germania. Poate îi va da un indiciu.

— Mi s-a solicitat un reportaj despre oamenii de ştiinţă care au lucrat pentru Hitler. Unii au fugit şi nimeni nu ştie unde se află.

— Se zice că unii au trecut în tabăra voastră, iar alţii, la ruşi, răspunse Amelia.

— Poate că aşa o fi, dar nu toţi. După cum se pare, doctorul Winkler a reuşit să iasă din Germania cu ajutorul fiului său, cred că era colonel SS şi i-a organizat fuga; dar nu ştiu unde anume.

— Winkler?

Max a devenit încordat.

— Eşti sigur că ţi s-a spus numele „Winkler”? vru să ştie Amelia.

— Da, se pare că e un savant care, în ciuda faptului că a fost condamnat de Convenţia de la Geneva, lucra la un proiect secret de arme cu gaze. Fiul său era colonel SS având foarte bune relaţii. Nici pe el nu l-am găsit. Au dispărut amândoi.

Ca urmare a tăcerii încordate care s-a lăsat în salon, Albert a dedus că atât Amelia, cât şi Max îl cunoşteau pe unul din cei doi Winkleri sau poate pe amândoi. Max şi-a întors faţa, dar Amelia era palidă şi nemişcată, de parcă ar fi murit în clipa aceea.

— Ce se întâmplă? întrebă el, fără să se adreseze vreunuia din cei doi în mod special.

Max a rupt tăcerea.

— Colonelul Winkler a trimis-o pe Amelia la Ravensbrück. O ura, deoarece credea că ea l-a asasinat la Roma pe un ofiţer SS, prieten de-al lui.

Albert n-a ştiut ce să spună, dar s-a gândit că intuiţia lui a nimerit drept la ţintă.

— Unde poate fi acum? întrebă el neţinând seama de atmosfera încărcată.

— Cine poate şti?! Se vorbeşte despre mulţi şefi nazişti care au reuşit să fugă, care aveau rute de scăpare prevăzute în cazul în care Germania ar pierde războiul, a fost răspunsul lui Max.

— L-ai cunoscut pe Fritz Winkler, Max? Se spune că avea relaţii foarte bune şi că era primit de către unele dintre marile familii germane care îi finanţau experimentele chiar şi înainte de război.

— Nu, nu l-am cunoscut. Din nefericire, l-am cunoscut într-adevăr la Roma pe fiul său, colonelul Winkler, ţi-am spus deja că voia ca Amelia să fie spânzurată. Îmi pare rău, nu te pot ajuta, nu ştiu cum.

Albert a fost cât pe-aci să-l întrebe dacă l-ar ajuta în cazul în care ar şti unde era Fritz Winkler, dar nu l-a întrebat. Max trăia chinuit de faptul că devenise un invalid, dar, în ciuda tuturor suferinţelor îndurate, îşi păstra o loialitate neabătută faţă de

compatrioţii săi, în pofida sălbăticiilor săvârşite de mulţi dintre ei.

S-a gândit la contradicţiile lui Max, la strădania sa ca Marea Britanie să-l ţină în frâu pe Hitler înainte de război, la dezgustul şi dispreţul pe care le simţea faţă de nazism, dar, chiar şi aşa, luptase alături de ei pentru că în momentul acela reprezentau Germania şi el nu şi-ar fi trădat niciodată patria, de parcă nazismul n-ar fi fost cea mai rea dintre trădări. Dar Albert n-a spus nimic, nu voia să discute în contradictoriu cu baronul şi, cu atât mai puţin, cu Amelia. Îi vedea pe amândoi ca pe două fiinţe rătăcite, fără viitor şi fără speranţă, legaţi unul de celălalt, de parcă ar fi fost vorba despre o condamnare. Doar Friedrich, micuţul Friedrich, râdea în casa aceea tăcută şi tristă. Albert îşi dădea seama că faptul că atât Max, cât şi Amelia îl cunoşteau pe colonelul Winkler îi putea fi util; încă nu ştia în ce fel, dar avea să se gândească.

A ieşit din casă şi a hotărât să facă o plimbare înainte de a se întoarce în sectorul american al Berlinului divizat.

Mai târziu s-a întâlnit cu Charles Turner, un membru al Serviciului Secret britanic care, ca şi el, era numit în vechea capitală germană. Se cunoşteau din zilele grele ale războiului şi s-au înţeles foarte bine, pe lângă faptul că au dus la îndeplinire împreună anumite acţiuni.

— Am nevoie să mă laşi să arunc o privire peste dosarul Ameliei Garayoa.

— Şi cine este Amelia Garayoa?

— Hai, Charles, sunt sigur că ştii cine este Amelia Garayoa!

— N-o cunosc, dar cred că tu o cunoşti, răspunse Charles Turner pe un ton ironic.

— A lucrat pentru voi, a fost recrutată de însuşi unchiul meu, lordul James, aşa că hai să nu pierdem timpul în dueluri dialectice.

— Şi se poate şti de ce vrei să vezi dosarul Garayoa? În primul rând, eu n-am acces la dosarele agenţilor care, după cum poţi presupune, sunt bine păstrate la Londra. În al doilea rând, Garayoa nu mai lucrează pentru noi. Unul dintre oamenii noştri a localizat-o la Berlin la scurt timp după terminarea războiului şi, după părerea lui, îşi pierduse minţile, ceea ce nu-i de mirare, având în vedere că a fost prizonieră la Ravensbrück. Nicio femeie care a trecut pe acolo nu va mai fi ea însăşi.

— Măi să fie, văd că încep să-ţi funcţioneze neuronii şi ştii câte ceva despre Amelia Garayoa.

— Nu pot să-ţi dau dosarul ei, dar aş putea eventual să te ajut, dacă-mi spui ce nu ştii încă despre ea şi ce ai vrea să afli.

— Am nevoie să ştiu ce s-a întâmplat la Roma; după cum se pare, a fost acuzată că l-ar fi asasinat pe un ofiţer SS, dar nu s-a putut dovedi. Vreau să ştiu dacă a făcut-o sau nu.

— Să văd ce pot face.

Charles Turner l-a sunat a doua zi să-l invite să bea ceva împreună.

— Prietena ta spanioloaică i-a făcut de petrecanie Colonelului SS Ulrich Jürgens; după cum se pare, a făcut-o în colaborare cu partizanii din Partidul Comunist Italian. Jürgens dăduse ordin să fie spânzurată o prietenă a lui Garayoa, Carla Alessandrini, o divă a *belcantoului.* Această femeie colabora cu comuniştii şi cu un preot german din secretariatul de stat al Vaticanului, care ajuta la scoaterea evreilor de la Roma. După cum am putut afla, prietena ta a fost o agentă foarte eficace. Păcat că acum şi-a pierdut minţile. După cum bine ştii, trăieşte cu un fost ofiţer german, bărbatul care în timpul războiului i-a servit drept acoperire.

— Nu şi-a pierdut deloc minţile, dar nu vrea să mai ştie nimic despre războaie şi violenţă. Nu-i de mirare, a suferit foarte mult.

Turner a încuviinţat cu indiferenţă, dar de fapt dorea să ştie de ce colegul său american era atât de interesat de ceea ce se întâmplase la Roma cu ani în urmă.

— Charles, tu ştii că atât noi, cât şi voi şi, bineînţeles, ruşii suntem interesaţi de oamenii de ştiinţă germani care lucrau la proiecte de arme secrete. Unii au fugit, între ei un anume doctor Fritz Winkler, un nazist fanatic având un fiu colonel SS, care a fost principalul acuzator al Ameliei la Roma. Acel Jürgens pe care l-a lichidat Amelia era prieten cu Winkler, iar acesta a jurat să se răzbune pe ea; de aceea, peste câţiva ani, a reuşit s-o trimită la Ravensbrück.

— Şi tu umbli după acel Fritz Winkler.

— Da, dar parcă l-a înghiţit pământul, pe el şi pe fiul său, colonelul. Nu figurează în niciuna dintre listele de ofiţeri SS arestaţi, nici în cea a decedaţilor. A dispărut împreună cu tatăl său, la fel ca atâţia alţi şefi nazişti. Mi-a venit ideea să-l întreb

pe baronul von Schumann dacă îl cunoaşte şi atât Max, cât şi Amelia s-au făcut albi la faţă.

— Dacă ar şti unde se află, ţi-ar spune, cel puţin Amelia Garayoa ar face-o, n-are decât motive să-l urască, dacă el a fost cel care a contribuit la închiderea ei în lagărul de la Ravensbrück.

— Da, Amelia mi-ar spune, dar nu ştie. Am cumpărat nişte informaţii, dar ştii şi tu că în ziua de azi ni se vând de toate şi că de multe ori se încearcă să fim înşelaţi, dar informatorul meu m-a asigurat că cei doi Winkleri au plecat în aceeaşi zi în care s-a sinucis Hitler. Informatorul meu susţine că au fugit în Egipt, unde s-au refugiat unii dintre prietenii lor.

— Aşa că pleci la Cairo.

— Înainte, trebuie să ştiu ceva mai mult despre cei doi Winkleri; n-am găsit nicio fotografie, în afară de una a lui Fritz Winkler salutându-l pe Führer. Cât despre fiul său, colonelul, a căutat să-şi şteargă urmele din arhivele SS.

— Au fost mulţi care au reuşit să fugă înainte de sfârşitul războiului: în Siria, Egipt, Irak, America de Sud… Omul tău poate fi oriunde.

Au stat de vorbă o bună bucată de timp şi când se pregăteau să-şi ia rămas-bun, Turner păru că şovăie dacă să-i dea un sfat.

— Cred că ai un mijloc de a-l găsi pe Winkler.

— Ah, da? Atunci, spune-mi cum, răspunse Albert cu ironie.

— Pune-i o momeală, o momeală la care să nu poată rezista.

— O momeală?

Albert începea să întrezărească ce anume avea să-i propună Turner şi nici nu voia să-l audă.

— În cazul în care Colonelul Winkler a fugit împreună cu tatăl său, după cum se pare, şi dacă o urăşte atât de mult pe Amelia Garayoa, după cum, de asemenea, se pare, îşi va face apariţia numai dacă are ocazia s-o lichideze. Sunt mulţi germani care trăiesc la Cairo, unii cu propria identitate, alţii, cu identitate falsă. Nimeni nu se va mira că baronul von Schumann se va alătura la Cairo acestei curţi de expatriaţi. Odată ce Winkler va afla de Garayoa, va încerca s-o ucidă; dar nu va improviza, va trebui să elaboreze un plan şi, în acest scop, se va face vizibil; va fi momentul să-l urmăreşti şi, prin el, să ajungi la tatăl lui, la acel Fritz Winkler, cel pe care îl cauţi.

— Este un plan nesăbuit! exclamă Albert.

— Nu, nu este deloc nesăbuit; este un plan bun şi l-ai pune chiar tu în practică dacă n-ai fi implicat sentimental. În profesia noastră, există doar o singură modalitate de a supravieţui şi de a ne face bine munca şi, după cum ştii, constă în renunţarea la sentimentalismele personale. Sfatul este gratuit, dar consumaţia o plăteşti tu. OSS dispune de mai multe fonduri decât Serviciul Secret britanic.

Albert ştia că Charles Turner avea dreptate. Era singurul plan viabil pentru a-l găsi pe Fritz Winkler, dar, ca să-l ducă la bun sfârşit, va trebui să conteze pe consimţământul Ameliei; ea nu s-ar despărţi de Max pentru nimic în lume, iar acesta n-ar fi de acord să-i permită să plece; atât el, cât şi Friedrich depindeau de întreprinzătoarea spanioloaică.

În ciuda îndoielilor sale, Albert le-a expus şefilor săi strategia lui Turner şi le-a cerut mână liberă să utilizeze orice mijloc care ar fi necesar pentru a o convinge pe Amelia.

Apoi a hotărât că cel mai bine era să vorbească cu ea între patru ochi, astfel că, într-o dimineaţă, a pornit-o spre casa lui Max şi a aşteptat până a văzut-o ieşind.

— Ce faci aici? îl întrebă ea, surprinsă să-l vadă.

— Te invit la un mic dejun savuros, trebuie să vorbesc cu tine.

S-au dus la o cafenea şi, cu tot refuzul Ameliei, a cerut un mic dejun copios. A silit-o să mănânce. În Berlin, lipsea totul şi cu atât mai mult pentru cei care aproape că n-aveau nimic, cum era cazul familiei alcătuite din Max, Amelia şi Friedrich.

Albert i-a spus că de fapt lucrează pentru OSS, că jurnalismul era acum o acoperire şi că avea misiunea de a-l găsi pe Fritz Winkler. Ea îl asculta în tăcere şi doar s-a încruntat, surprinsă, când el i-a mărturisit că este agent, dar n-a spus nimic. Apoi i-a expus planul lui Turner şi a aşteptat ca ea să vorbească.

— Aşadar, până la urmă... în sfârşit, înţeleg, dacă eu am devenit spioană, de ce să n-o faci şi tu?

— Ţara mea a intrat în război şi nu mai puteam fi un simplu observator.

— Ai procedat bine, mă bucur că ai făcut pasul ăsta.

— Mă vei ajuta?

— Nu, n-o voi face. Eu am isprăvit cu toate astea, am avut destule bătăi de cap, nu crezi?

— Spune-mi doar dacă există ceva pentru care ai face-o.

— Nu există nimic pe lumea asta pentru care l-aş putea părăsi pe Max, n-aş face-o nici măcar pentru fiul meu. Eşti mulţumit cu acest răspuns?

— Aşadar, n-ai face-o decât pentru Max.

Amelia a fost cât pe ce să răspundă, dar a tăcut. Albert avea dreptate, ea ar face orice pentru Max, dar să caute un savant nazist n-avea nicio legătură cu ei.

— Amelia, tu şi Max trăiţi prost. El a pierdut tot, iar tu n-ai nimic. Lui Friedrich îi lipseşte esenţialul. Şi-a pierdut mama, tatăl lui este invalid şi sunt zile când se culcă doar cu un ceai în stomac.

— Acelaşi lucru li se întâmplă altor mii de copii germani, răspunse ea prost dispusă.

— Te vom plăti bine, îndeajuns cât să puteţi trăi confortabil, cel puţin pentru o vreme. Nu-ţi cer s-o faci în numele vreunei idei, nici pentru a salva lumea, îţi ofer de lucru ca să-i ajuţi pe Max şi pe Friedrich, nimic mai mult.

— Aşadar, îmi oferi bani… Măi să fie! Eu n-am făcut niciodată nimic pentru bani!

— Ştiu, dar ai trăit deja destul ca să ştii că banii sunt necesari. Tu ai nevoie de ei acum. Ce vei face când vei termina de vândut puţinul care i-a rămas lui Max? Aproape că nu v-a mai rămas nimic de vândut, o lampă, saltelele pe care dormiţi, hainele pe care le porţi? Arată-mi ce duci azi să vinzi pe piaţa neagră.

Amelia a scos din geantă şase inele argintate pentru şervete.

— Nu sunt de argint, afirmă el.

— Nu, nu sunt, dar sunt frumoase, presupun că voi lua ceva pe ele.

— Şi când n-o să mai rămână nimic, ce vei face? Nici măcar… tăcu, temându-se de ce avea să zică.

— Nici măcar nu mă pot prostitua, pentru că sunt mutilată, şi cine ar plăti pentru o femeie mutilată? Asta aveai de gând să spui, Albert?

— Îmi pare rău, Amelia, nu voiam să te jignesc.

— Nu m-ai jignit. Multe femei se prostituează în Berlin ca să poată să le dea de mâncare familiilor lor. De ce ar trebui eu să fac excepţie? Doar că eu n-am trup pe care să-l ofer, pentru că Winkler s-a ocupat să mi-l ciopârţească.

— Atunci, răspunde-mi: cu ce le vei da de mâncare lui Max şi lui Friedrich?

— Crezi că nu mă gândesc la asta? Nu dorm nopţile întrebându-mă. Şi nu ştiu ce poveşti să-i mai spun lui Friedrich ca să adoarmă când îmi spune cu voce joasă că îi este foame.

— Atunci, gândeşte-te la oferta mea. Vii la Cairo cu mine, te laşi să fii văzută; dacă Winkler este acolo, va vrea să te ucidă şi va ieşi din ascunzătoare. Noi ne vom ocupa de el, apoi vom pune mâna pe tatăl său şi treaba-i încheiată.

— Simplu ca bună ziua.

— Da, simplu ca bună ziua.

— Max şi Friedrich nu pot rămâne singuri.

Albert şi-a stăpânit un zâmbet. Vedea că Amelia începe să nu mai respingă atât de categoric posibilitatea de a lucra pentru el.

— Putem căuta o femeie care să se ocupe de ei, care să gătească, să facă ordine în casă, care să se ocupe de Friedrich şi de Max.

— Nu, Max nu va fi de acord. N-ar suporta ca o persoană străină să pună mâna pe el. Doar mie îmi permite să-l ajut. E imposibil, Albert; oricât m-ai ispiti cu banii, e imposibil. În plus, i-am jurat că nu-l voi mai minţi niciodată şi că nu voi mai lucra pentru niciun serviciu secret, în nicio împrejurare.

— Atunci lasă-mă să vorbesc cu el, îi voi propune lui, să hotărască el.

— Nu, te rog, n-o face, se va gândi că am conspirat pe la spatele lui. Lucrurile nu sunt atât de uşoare între noi… ne iubim, dar nu ştiu dacă mă va putea ierta vreodată pentru ce i-am făcut.

— Tu nu te poţi ierta, el te-a iertat deja. Crezi că te-ar fi scos de la Ravensbrück dacă nu te-ar fi iertat?

— Ce bine ar fi să ai dreptate!

— Du-te să vinzi inelele pentru şervete, eu mă duc să-l văd pe Max, nu-i voi spune că am vorbit.

— Ba da, îi vei spune, nu vreau să-l mai mint niciodată.

— Mă duc chiar acum să-l văd.

Max l-a ascultat fără să-l întrerupă, dar Albert putea simţi furia care se acumula puţin câte puţin în acel trup mutilat.

— Ţi se pare neînsemnată contribuţia Ameliei ca voi să câştigaţi acest război? Vreţi încă şi mai mult? Ce pretinzi, Albert? S-o recucereşti pentru tine?

Max nu-şi putea ascunde mânia.

— Nu, nu încerc s-o recuceresc pe Amelia. Tu ştii că ea nu m-a iubit niciodată îndeajuns şi n-a ezitat să mă părăsească pentru tine. Nu voi nega că mi-a fost greu s-o uit, că vreme de săptămâni şi luni am suferit, îndurerat din cauza absenţei ei, dar am reuşit, şi acum dragostea pe care am simţit-o pentru ea este doar o amintire îndepărtată, nici măcar n-a rămas cenuşa acelui sentiment.

Au rămas tăcuţi, măsurându-se unul pe celălalt. Albert simţea că furia baronului se domolea încetul cu încetul şi a aşteptat să i se liniştească şi respiraţia.

— Dar să vorbim despre tine, Max. O iubeşti cu adevărat? O faci cumva să plătească pentru faptele ei? Tu erai soldat şi soldaţii ştiu că pot muri sau că li se poate întâmpla ce ţi s-a întâmplat ţie. Vina nu este a celui care trage cu arma sau care amplasează explozivul, vina este a celui care a provocat blestematul de război, a celui care nu merge pe front, dar îi trimite pe oameni la moarte. N-o face pe Amelia să plătească pentru război, tu ştii că vinovatul a fost Hitler, şi doar el, deşi poate că restul lumii ar fi trebuit să-l oprească mult mai devreme, aşa cum cereai tu şi acei prieteni ai tăi din opoziţie. Nu, Max, tu nu eşti în scaunul acesta cu rotile pentru că Amelia a fost agentă britanică şi că a colaborat cu Rezistenţa greacă, vinovat pentru soarta ta a fost Führerul tău, Adolf Hitler, şi sper ca Dumnezeu să nu-l ierte pentru crimele pe care le-a comis.

Au rămas din nou tăcuţi, Max cugetând la cuvintele lui Albert, iar Albert simţind durerea neamţului.

— Voi merge cu ea, asta e condiţia. Eu şi Friedrich vom merge cu ea la Cairo.

Albert n-a ştiut ce să spună. Dintr-odată, Max acceptase ca Amelia să servească drept momeală pentru a-l găsi pe Fritz Winkler prin intermediul fiului său, dar punea o condiţie pe care cu greu aveau s-o accepte şefii săi din OSS, însă n-a îndrăznit să-l contrazică.

— Voi vorbi cu oamenii mei; dacă îţi acceptă condiţia, îţi voi spune.

— Dacă nu acceptă, nu va fi nicio înţelegere. Voi merge cu Amelia oriunde se va duce ea. Şi dacă mergem la Cairo, voi ne veţi pune la dispoziţie o casă şi un colegiu pentru Friedrich câtă vreme vom sta acolo. Cât despre bani, vorbeşte cu Amelia.

Exact în momentul acela a sosit Amelia cu o expresie contrariată, pentru că de-abia obţinuse câteva monede pentru inelele de şervete şi cumpărase cu ele o jumătate de franzelă.

I-a privit pe cei doi bărbaţi sperând să-i spună ceva, simţea tensiunea dintre ei.

— Max îţi va explica. Acum plec, poate că mă întorc mai târziu sau, dacă nu, mâine. Asta-i tot ce ai obţinut? spuse el arătând spre jumătatea de franzelă.

— Asta-i tot, da, răspunse ea, stăpânindu-şi mânia.

Când Albert a plecat, Max i-a cerut Ameliei să se aşeze lângă el. Au stat de vorbă multă vreme, iar ea a plâns, recunoscând că au nevoie disperată de bani, că Friedrich o implora să-i dea ceva de mâncare, dar că o făcea numai când tatăl său nu-l putea auzi, ca să nu-l întristeze şi mai mult.

— Dacă îmi acceptă condiţiile, vom merge la Cairo; ştiu că nu voi fi de mare ajutor, dar cel puţin voi fi liniştit dacă sunt lângă tine. Winkler este un asasin şi dacă poate, te va ucide.

— Mergem numai dacă vrei tu; niciodată, niciodată nu voi mai face ceva pe la spatele tău şi nu mă voi despărţi niciodată de tine.

El a mângâiat-o pe păr; îl reconforta prezenţa ei. Erau doi perdanţi care n-aveau alt viitor decât acela de a fi unul lângă celălalt.

Max îi era foarte recunoscător Ameliei pentru felul în care îl îngrijea pe Friedrich.

Micuţul nu vorbea niciodată despre mama lui, de parcă numind-o i-ar fi provocat o durere insuportabilă şi căuta în Amelia afecţiunea maternă de care avea nevoie. Ea, la rândul ei, îl îngrijea pe băiatul acela aşa cum nu-l putuse îngriji pe fiul ei, şi Friedrich era cel pe care îl veghea când avea febră, cel pe care îl învăţa să scrie şi să citească, cel pe care îl îmbăia şi îl îmbrăca şi pentru care punea deoparte puţinele alimente de care făcea rost.

Amelia şi băiatul se iubeau şi acea afecţiune n-avea nicio legătură cu Max: era rodul unei nevoi, al lipsei Ludovicăi, mama pierdută, şi, al fiului abandonat, Javier.

Albert i-a expus planul şefului biroului OSS din Berlin, care a hotărât să accepte, ţinând cont de faptul că era singura soluţie viabilă pe care o avea la îndemână ca să-l poată găsi pe Fritz Winkler.

— Dar vorbeşte cu verii noştri, britanicii, la urma urmelor, tânăra era a lor, nu vreau ca Amiralitatea să umble cu vorba la Donovan că le luăm agenţii.

— Amelia nu mai lucrează pentru britanici, va face asta pentru că are nevoie disperată de bani. Şi nu-ţi face griji pentru verii noştri, planul este al lui Charles Turner. Lui i-a venit ideea.

— Atunci, spune-i că planul lor este şi al nostru şi să informeze la Londra. Acum e rândul meu să conving New Yorkul să scoată banii pe care te-ai angajat să-i plăteşti Ameliei. Bine că la Cairo totul este ieftin, va trebui să-i sun pe oamenii noştri să caute un loc unde să poată locui Amelia, omul acela şi fiul lui.

Trei zile mai târziu, când Albert s-a prezentat acasă la Max, era deja pus la punct planul de la Cairo.

13

Friedrich părea bucuros să părăsească Berlinul, chiar şi Max s-a arătat însufleţit; numai Amelia părea indiferentă.

Albert a călătorit cu ei până la Cairo şi i-a ajutat să se instaleze într-un apartament de pe cornişa Nilului. Locuinţa, amplă şi însorită, era situată într-o clădire pe trei nivele. Vecinii fuseseră cercetaţi de către OSS şi păreau inofensivi: la etajul doi locuia o familie alcătuită dintr-un cuplu de oameni în vârstă însoţiţi de o fiică văduvă şi trei nepoţi; etajul trei era ocupat de un profesor care avea o soţie şi cinci copii. Primul etaj era cel pe care aveau să-l ocupe ei.

— Vă veţi simţi bine aici, odihniţi-vă vreo două zile şi apoi vom începe treaba. Biroul nostru susţine că există o colonie discretă de germani; unii au ajuns aici imediat după încheierea războiului, alţii au sosit de curând, mulţi nici măcar nu intră în legătură cu compatrioţii lor. Aici este un refugiu sigur pentru numeroşi foşti ofiţeri SS care au reuşit să fugă, în afară de anumiţi oameni de afaceri care au colaborat, la vremea lor, cu entuziasm cu Hitler. Planul este simplu: va trebui să vă lăsaţi văzuţi, să se ştie că sunteţi aici. Nu va fi greu, nu se vor feri de Max şi i se vor deschide toate uşile. E doar o chestiune de timp; dacă Winkler este aici, va apărea.

— Şi dacă nu este? întrebă Amelia.

— Asta m-ai întrebat şi la Berlin. Vom aştepta o vreme; dacă nu apare sau nu găsim o pistă care să ne poată conduce la el, vă veţi întoarce în Germania. Apropo, biroul nostru a recomandat o şcoală pentru Friedrich. E o şcoală particulară unde învaţă copii germani, o să vă placă.

— Prefer ca Friedrich să rămână aici, este foarte mic, răspunse Amelia.

— Îi va prinde bine să fie cu alţi copii.

— Nu, Friedrich nu-ţi va servi drept momeală, îl asigură Amelia privindu-l drept în ochi.

— N-am spus asta.

— În orice caz, noi vom fi cei care decid ce e mai bine pentru Friedrich, îl întrerupse ea.

Deodată, au auzit nişte bătăi scurte în uşă şi Albert, zâmbind, s-a dus să deschisă. S-a întors în camera de zi urmat de o tânără care ducea în mână o valiză mică.

— V-o prezint pe Fátima, ea va avea grijă de voi. Ştie să gătească, să facă curăţenie, să calce şi vorbeşte puţin germana, astfel că vă va ajuta până veţi putea să vă descurcaţi cu limba arabă. Nu cred că lui Friedrich îi va fi greu s-o înveţe, iar voi doi sunteţi poligloţi, aşa că nici pentru voi nu va însemna un mare efort.

Fátima avea în jur de treizeci de ani. Rămăsese văduvă, n-avea copii, iar familia soţului ei prefera să scape de ea.

Servise în casa unei familii germane, unde învăţase s-o rupă pe nemţeşte, dar, într-o bună zi, cuplul a dispărut fără măcar să-şi fi luat la revedere de la ea.

Amelia a instalat-o într-o cameră de lângă bucătărie şi Fátima a părut mulţumită.

Şi Amelia s-a lăsat molipsită de buna dispoziţie a lui Max şi Friedrich. Pentru prima dată după multă vreme aveau de mâncare. De fapt, aveau bani s-o cumpere şi asta le oferea o mare uşurare. Friedrich mânca atât de mult, încât Amelia era îngrijorată pentru el, temându-se că ar putea să-i cadă greu, fiind atât de obişnuit cu lipsa hranei.

Vreme de câteva zile, Amelia s-a lăsat condusă de Fátima, care îi arăta oraşul în drum spre piaţă.

S-a delectat făcând cumpărături în bazarul Khan el-Khalili, cu străzile sale înguste şi misterioase, unde negustorii ofereau tot felul de mărfuri: de la carne de miel la pietre preţioase şi de la oale de gătit la obiecte antice furate din vreun mormânt.

Într-o dimineaţă, însoţită de Fátima, l-au dus pe Max la plimbare prin oraş.

Vecinii s-au dovedit a fi foarte amabili şi serviabili şi, pentru foarte puţini bani, profesorul de la etajul trei s-a oferit să-i înveţe araba. A sugerat chiar posibilitatea să-l dea pe Friedrich la şcoala unde preda el.

— Dacă e cu copii egipteni, va învăţa repede limba. La început, îi va fi greu, dar voi fi acolo ca să-l ocrotesc.

Albert i-a informat că există o cafenea, Cafeneaua lui Saladin, unde se adunau de obicei câţiva germani.

— Trebuie să mergeţi acolo mâine după-amiază. Sunteţi o familie care a fugit din Berlin de teama represaliilor şi, mai ales, pentru că vreţi să uitaţi ororile războiului. Vă veţi întoarce,

desigur, când lucrurile vor merge mai bine. Asta trebuie să spuneţi.

Cafeneaua lui Saladin era ţinută de un neamţ care i-a primit încântat şi le-a căutat un loc bun pentru ca Max, aşezat în scaunul cu rotile, să se simtă comod; apoi i-a supus unui interogatoriu în aparenţă inofensiv.

— Măi să fie, aşadar, veniţi să înmulţiţi mica noastră colonie.

Max şi-a interpretat bine rolul; de fapt, era el însuşi, un ofiţer prusac, un aristocrat care s-a refugiat la Cairo după război. A fost politicos, dar păstrând distanţa cu proprietarul cafenelei, la urma urmelor, un necunoscut.

I-au salutat pe ceilalţi germani care s-au aşezat la mesele din apropiere, dar fără să poarte vreo conversaţie cu vreunul dintre ei.

Şi-au făcut un obicei din a merge în fiecare zi la Cafeneaua lui Saladin. Max era cel care vorbea, în vreme ce Amelia se menţinea pe un discret plan secund; într-atât de mult, încât atrăgea atenţia în comparaţie cu expansivele femei germane care veneau în localul acela.

Într-o după-amiază, când se aflau în cafenea, unde prezenţa lor devenise deja obişnuită, un bărbat înaintat în vârstă, care fuma un trabuc la masa de alături, i s-a adresat baronului.

— Dacă pe doamna o supără fumul de la trabuc, îl voi fuma cu plăcere mai târziu.

— Te supără, draga mea? o întrebă Max pe Amelia.

— Nu, deloc; vă rog, nu vă faceţi griji pentru mine.

— Vă mulţumesc, soţia mea nu-mi permite să fumez acasă aceste trabucuri, aşa că obişnuiesc să vin aici.

— E un loc plăcut, răspunse Max.

— Sunteţi de multă vreme la Cairo?

— Nu de mult, răspunse el.

— Eu şi soţia mea am ajuns puţin după încheierea războiului. Eu eram deja pensionat, aşa că m-am gândit că ar fi un loc bun de unde să urmăresc evenimentele. Ştiţi că săptămâna viitoare începe la Nürnberg un proces al tuturor celor care au colaborat cu guvernul lui Hitler? Va fi o sarcină dificilă, nu pot fi judecaţi toţi germanii, pentru că cine nu era cu Führerul?

— Sigur că va fi o sarcină dificilă, spuse Max, în vreme ce Amelia stătea în continuare tăcută lângă el, supraveghindu-l pe Friedrich, care se juca în uşa cafenelei cu alţi copii.

— Iertaţi-mi indiscreţia, dar sunteţi aşa din cauza războiului? întrebă bărbatul curios.

— Sunt baronul von Schumann, am fost ofiţer al Wehrmachtului, se prezentă el întinzându-i mâna.

— Sunt onorat, baroane, la dispoziţia dumneavoastră. Sunt Ernst Schneider, proprietar al unei case de schimb aici, la Cairo. Aş fi foarte onorat dacă aş putea să vă invit cu soţia şi cu fiul dumneavoastră la mine acasă.

— Bine… Max părea că şovăie. Poate mai târziu.

— Înţeleg, vi se pare foarte pripit să acceptaţi invitaţia unui necunoscut. Şi aveţi dreptate, dar când eşti departe de patrie, uiţi uneori formalităţile.

— N-am vrut să vă jignesc, se scuză Max.

— Nici nu m-aţi jignit. Eu am procedat incorect. Îi voi spune soţiei mele să mă însoţească într-una din după-amiezi şi aşa o veţi putea cunoaşte pe încântătoarea mea soţie, sunteţi de acord? I-am pierdut pe cei doi fii ai noştri în război, şi pe nepoţi. Suntem singuri, de aceea am venit aici, la Cafeneaua lui Saladin simţim cum încă mai bate inima Germaniei.

În după-amiaza următoare, domnul Schneider a venit la cafenea în compania soţiei sale, o matroană plăcută, care vorbea fără încetare. Amelia şi-a dat seama că doamna Schneider putea constitui o inepuizabilă sursă de informaţii. Părea că îi cunoaşte pe toţi nemţii care trăiau la Cairo şi, cu toate că n-avea relaţii cu toţi aceştia, le cunoştea pe deplin vieţile şi activităţile.

— Fiţi atentă, draga mea, bărbatul care tocmai a intrat cu femeia aceea atât de bătătoare la ochi a fost un important funcţionar în Bavaria. A fugit înainte de a se termina războiul. Un bărbat isteţ. Iar ea, mă rog, e evident că nu-i soţia lui, cânta într-un cabaret la München. El nu s-a sfiit să-şi părăsească soţia şi pe cei trei copii ca să fugă cu această femeie. Cum vă veţi da seama, nu sunt bine primiţi în unele case; în altele… mă rog, ştiţi şi dumneavoastră ce înseamnă să fii expatriat, aici se pierde simţul categoriei sociale şi îl tratezi la fel pe un proprietar de prăvălie, ca şi pe un om de afaceri.

Amelia o asculta, în vreme ce memora numele şi meseriile tuturor celor pe care i-i semnala.

La două săptămâni după ce au petrecut împreună mai multe după-amiezi în Cafeneaua lui Saladin, Amelia şi Max au acceptat invitaţia la cină a soţilor Schneider pentru sâmbăta următoare, la ei acasă.

— Va fi o seară cu prieteni, vi se va părea că sunteţi la Berlin, veţi vedea.

Exact în ziua aceea, Albert i-a anunţat că nu-şi mai putea prelungi şederea la Cairo şi că trebuia să plece la Berlin.

— Mă voi întoarce mai încolo, dar, dacă ai nevoie să iei legătura cu oamenii noştri, sună la numărul ăsta şi întreabă de Bob Robinson, este un om cumsecade şi care se ocupă de această treabă. Deocamdată, lucrurile merg ca pe roate, vă faceţi cunoscuţi, fără să atrageţi prea mult atenţia şi asta-i bine. În raportul pe care mi l-a dat Bob despre soţii Schneider se spune că erau nişte nazişti fanatici. El a fost contabil la o întreprindere care servea drept paravan pentru matrapazlâcurile SS-iştilor. Cei doi fii ai lor au fost mobilizaţi şi au murit pe front. Unul din ei, cel mare, era ofiţer SS. Cât despre proprietarul Cafenelei lui Saladin, Martin Wulff, trebuie să fiţi atenţi, a sosit aici în urmă cu puţin mai mult de un an, a cumpărat cafeneaua şi a amenajat-o. Are relaţii bune cu autorităţile egiptene. Se pare că a fost grav rănit în război, aşa justifică el faptul că a fost trimis acasă şi că a hotărât să vină aici. Era sergent SS. Dacă ar fi fost rănit grav, ar avea vreo sechelă, dar pare sănătos. Este surprinzător că un sergent SS a venit aici cu destui bani ca să deschidă o afacere… Umblaţi cu grijă şi să n-aveţi încredere în el. Biroul nostru OSS crede că Wulff aparţine unei organizaţii care îi ajută pe membrii SS să fugă din Germania şi să obţină o nouă identitate. E vorba despre o organizaţie secretă pe care câţiva membri ai SS au hotărât s-o întemeieze în eventualitatea pierderii războiului. Ştiau că, dacă aliaţii câştigă, ei vor fi judecaţi cu toţii drept criminali, astfel că au hotărât să caute o cale de scăpare ca să aibă viitorul asigurat. Poate ca el să ne ducă până la Winkler.

Instrucţiunile lui Albert erau precise: trebuiau să întreţină o viaţă socială cu colonia germană, până când Winkler va căpăta încredere şi va apărea ca să încerce să o ucidă pe Amelia.

Soţii Schneider invitaseră încă patru familii; erau zece persoane la masă, între ei Martin Wulff, proprietarul Cafenelei lui Saladin, care era acompaniat de o egipteancă de vârstă mijlocie.

Casa soţilor Schneider era aproape o vilă. Era situată în zona liniştită a oraşului Heliopolis, un loc în apropiere de Cairo, unde locuiau principalii mandatari egipteni. Dispuneau de mai mulţi servitori.

Amelia a fost surprinsă să constate că, deşi erau numai două persoane, locuiau într-o casă atât de mare.

— Nu vă simţiţi foarte singură într-o casă atât de spaţioasă? o întrebă Amelia pe doamna Schneider.

— Când am cumpărat-o, ne-am gândit că aici vor petrece mai multă vreme şi fiii noştri, dar războiul ne-a spulberat toate visurile.

Doamna Schneider a insistat ca Amelia să-i spună pe nume, Agnete, şi ca să-i evidenţieze de ceilalţi invitaţi, l-a pus pe Max la dreapta ei şi pe Amelia între domnul Schneider şi Martin Wulff.

— Aşadar, v-aţi hotărât să vă alăturaţi celorlalţi, spuse Wulff.

— Ce spuneţi? întrebă ea surprinsă.

— Presupun că faptul că sunteţi aristocraţi vă face să ne vedeţi de parcă am fi neînsemnaţi, dar oamenii ca noi sunt cei care au luptat pentru măreţia Germaniei. Führerul nostru a murit, dar noi toţi îi ducem moştenirea mai departe şi, într-o bună zi, o vom face să devină realitate. Nu, încă n-am pierdut, doamnă von Schumann sau trebuie să vă spun baroană?

— Războiul s-a terminat, domnule Wulff, şi începe o eră diferită, cu cât o vom accepta cu toţii mai curând, cu atât va fi mai bine, răspunse Amelia pe un ton sec încercând să-şi învingă dezgustul pe care i-l producea acel sergent SS.

— Aveţi dreptate într-o oarecare măsură, trăim vremuri diferite, altminteri un aristocrat ca soţul dumneavoastră nu s-ar fi aşezat niciodată la aceeaşi masă cu noi. Dar iată-ne aici, cu toţii egali, trăind ca expatriaţi, în vreme ce aliaţii ne distrug patria. Îndrăznesc să ne judece, şi cine sunt ei ca să judece pe cineva? Oare n-au ucis şi ei ca şi noi? Procesul de la Nürnberg este o nouă umilire a poporului german.

Amelia şi-a stăpânit dorinţa de a-i răspunde. Dacă se afla acolo era ca să-l facă pe Winkler să iasă din ascunzătoare şi

pentru asta avea nevoie ca el să ştie că ea este acolo. A schimbat cursul conversaţiei, întrebându-l pe Wulff despre „faptele sale vitejeşti” din timpul războiului şi, după aceea, interesându-se de bunul mers al Cafenelei lui Saladin.

— Nu cred să existe vreun singur german la Cairo care să nu vină la cafeneaua dumneavoastră.

N-a răspuns la afirmaţia Ameliei, dar s-a lăudat într-adevăr cu faptul că stă cot la cot cu compatrioţi care înainte de război nici nu s-ar fi uitat la el.

— E regretabil că cei mai buni oameni de ştiinţă germani îşi văd eşuate cercetările şi că unii dintre ei au fost obligaţi să plece în Rusia sau în Statele Unite ca să-şi salveze viaţa, lăsă Amelia să-i scape, ca să evalueze efectul pe care această afirmaţie l-ar fi putut avea asupra lui Wulff.

Şi a avut efect, pentru că n-a răspuns nimic, doar a privit-o şi, în continuare, a început să stea de vorbă cu femeia pe care o avea alături. Când au ajuns acasă, Max părea epuizat.

— Câtă vulgaritate, exclamă el.

— Îmi pare rău, face parte din munca mea.

— Ştiu, ştiu, şi mă gândesc că am câştigat banii pe care ni-i dau. A trebuit să suport toată noaptea previziunile de viitor pe care le-a făcut domnul Schneider. A dat asigurări că nazismul n-a murit, că ei sunt ca acele trestii care cresc pe malurile Nilului, care se îndoaie sub forţa vântului şi a apei, dar care rămân neclintite, fără să se rupă vreodată.

— Nu au dispărut, Max, continuă aici.

— Nu te înţeleg…

— Au pierdut războiul, dar sunt dispuşi să lupte în continuare pentru un al Patrulea viitor Reich. Acum îşi ascund capul, dar numai ca să-l scoată din nou la vedere când vor socoti că e oportun. Se vor întoarce, Max, se vor întoarce. Trebuie să aflăm dacă sunt organizaţi, dacă sunt ceva mai mult decât par. Desigur că acesta este cazul lui Wulff, Albert mi-a spus-o.

— Nu sunt spion, răspunse Max stânjenit, şi singurul nostru angajament constă în a-l face pe Winkler să iasă din ascunzătoare, dacă e într-adevăr aici.

— Ştiu, dar nu putem irosi informaţiile pe care le vom obţine, pot fi preţioase. Vreau să-mi povesteşti în amănunt tot ce ai auzit în noaptea asta, apoi voi scrie un raport pentru Bob Robinson.

— Asta făceai când mă spionai pe mine?

Amelia şi-a plecat capul, ruşinată. În unele ocazii, Max o făcea să se simtă o ticăloasă. Nu înseamnă că el i-ar fi reproşat vreodată cele întâmplate la Atena, dar unele comentarii, precum cel pe care tocmai îl făcuse, îi aminteau că el nu va uita niciodată cât de mult îl minţise.

— O să fumez o pipă în timp ce o să-ţi povestesc toate stupidităţile pe care le-am auzit, pentru raportul tău, de acord?

Într-o după-amiază, vecinul lor de la etajul trei, domnul Ram, le-a propus să meargă pe Valea Regilor.

— Îmi voi duce familia, vreau ca fiii mei să cunoască trecutul ţării noastre. Eu vorbesc întruna despre acest trecut în fiecare zi la şcoală, dar copiii îl vor înţelege mai bine dacă îl pot atinge. M-am gândit că poate aţi vrea să ne însoţiţi. Ne vom instala la Luxor în casa unor rude, care vor fi încântaţi să vă primească.

Amelia a fost entuziasmată de invitaţie, dar Max s-a opus.

— Crezi că sunt în stare să fac vizite arheologice? Ce am de făcut? Să aştept lângă Fátima ca tu şi Friedrich să mergeţi dintr-o parte într-alta? Nu, nu voi merge, dar m-aş bucura dacă tu şi copilul veţi însoţi familia domnului Ram. Eu voi rămâne aici, cu Fátima. Mă va îngriji bine.

Friedrich a insistat că nu va merge nicăieri fără tatăl său. Copilul nu depăşise oroarea pe care o trăise când rămăsese singur cu mama lui moartă sub dărâmături. Când a fost salvat, a fost dus la o instituţie cu alţi orfani, până când l-au găsit pe tatăl său. Şi mătuşile lui muriseră. N-avea pe nimeni în afară de tatăl său şi n-ar fi consimţit pentru nimic în lume să fie despărţit de el.

În cele din urmă, Max a cedat la insistenţele lui Friedrich.

Pe vremea aceea, părea că n-are prea multe probleme cu limba arabă, începea să se înţeleagă cu alţi copii şi mergea bucuros la şcoala domnului Ram.

În ceea ce îl privea, Max nu făcea prea multe eforturi să înveţe, în pofida răbdării domnului Ram, care venea punctual în fiecare seară să le dea lecţii lui Max şi Ameliei. Dar în vreme ce ea se străduia cu interes să înveţe limba, Max părea absent şi indiferent.

Excursia la Luxor a fost emoţionantă pentru Amelia şi Friedrich, iar Ram şi familia sa făceau tot ce le stătea în putinţă pentru ca Max să se simtă bine.

Casa fratelui domnului Ram era situată la o distanţă prudentă de Nil, ca precauţie faţă de inundaţiile anuale ale fluviului. Familia domnului Ram trăia din agricultură şi mai dădea şi o mână de ajutor la expediţiile arheologice care până înainte de război erau obişnuite în partea aceea a Egiptului. Francezi, germani şi englezi se luau la întrecere, răscolind nisipul din deşert ca să-i smulgă secretele şi comorile ascunse.

Fratele domnului Ram i-a instalat pe vizitatori într-o cameră răcoroasă de la a cărei fereastră se vedea Nilul. Fátimei i-a repartizat capătul culoarului.

Era imposibil ca scaunul cu rotile al lui Max să nu rămână împotmolit în nisip, dar domnul Ram nu era dispus să se dea bătut şi a improvizat o platformă instalată pe spinarea unui măgar. La început, baronul a refuzat, se temea să nu fie ridicol, dar insistenţa lui Friedrich a fost atât de mare, încât a hotărât să încerce. Şi aşa a putut să pătrundă pe drumul care ducea la mormintele Regilor. Nepoţii domnului Ram îl ajutau să coboare în unele morminte, ducându-l ei înşişi pe platformă.

S-au întors după patru zile încântaţi de excursie.

— Friedrich este fericit aici, recunoscu Max.

— Mănâncă, se joacă, merge la şcoală, este cu alţi copii şi te are pe tine. Şi, în plus, soarele îl însufleţeşte; probabil că acum ninge la Berlin.

Veştile despre Winkler lipseau cu desăvârşire şi Amelia începuse să-şi piardă răbdarea. Cu toate că luau parte în continuare la seratele din casele germanilor expatriaţi pe care îi cunoscuseră încetul cu încetul, cu niciun prilej nu li se vorbise despre vreun om de ştiinţă care ar fi fost refugiat la Cairo. Ori Winkler nu era acolo, ori pur şi simplu ţinea prea mult la propria viaţă şi a tatălui său ca să nu se expună încercând s-o ucidă pe Amelia.

— Am senzaţia că vă cheltuim banii de pomană, îi mărturisi Amelia lui Bob Robinson.

— Să nu crezi aşa ceva, Amelia, rapoartele dumitale ne ajută mult.

— Dar nu-i nimic relevant în ele! protestă Amelia.

Peste o lună, Albert s-a întors pentru câteva zile la Cairo. Comenta ştirile din Europa cu Max, iar acesta îl asculta cu atenţie.

— Tito a întemeiat o Federaţie a Republicilor din Iugoslavia alcătuită din Serbia, Croaţia, Slovenia, Bosnia-Herţegovina, Muntenegru şi Macedonia. Poate că şi monarhia italiană are zilele numărate, există un curent foarte puternic în favoarea Republicii.

Pe la mijlocul lunii aprilie, doamna Schneider i-a mărturisit Ameliei un secret.

— Eu am încredere în dumneata, draga mea, şi desigur în baron, care a suferit atât de mult în război. Dar soţul meu îmi interzice să vă povestesc anumite lucruri.

— Şi eu am încredere în dumneavoastră, Agnete. Şi mie îmi cere Max să fiu prudentă, zice că noi, femeile, vorbim prea mult. Dar, într-adevăr, noi ştim foarte bine în cine putem avea încredere şi în cine nu. Eu am ştiut că veţi fi prietena mea de cum v-am cunoscut. De fapt, aici sunteţi cea mai bună prietenă a mea.

— Nu ştii cât de mult mă bucur să te aud! Eşti o adevărată doamnă! Lui Ernst al meu i-a fost greu să-şi termine studiile, muncea ca să poată plăti universitatea. Eram deja logodiţi pe vremea aceea şi îţi mărturisesc că eram invidioasă pe tinerii aceia lipsiţi de griji care erau colegii lui Ernst.

În după-amiaza aceea, Amelia şi-a pus la bătaie toate însuşirile de agentă, făcând-o pe doamna Schneider să i se „confeseze”.

Mai întâi, i-a spus că atât ei, cât şi lui Max le-ar plăcea să contribuie mai departe la măreţia Germaniei.

— Max a plătit un preţ foarte mare apărându-şi patria şi acum tânjeşte s-o poată face din nou. Dar aici nu putem face prea multe, sigur că e mai bine să fim aici, şi nu la Berlin, expuşi persecuţiei la care sunt supuşi bunii germani. Nu vă imaginaţi de câte ori a fost interogat Max pentru că a fost ofiţer al Wehrmachtului. Nici măcar nu i-au respectat starea fizică… se plânse Amelia.

Doamna Schneider o asculta plină de interes şi Amelia îi putea citi în ochi lupta pe care o ducea cu ea însăşi, până când s-a hotărât să-i spună secretul ei.

— Oh, ce rău îmi pare! Te asigur că voi face tot posibilul ca… pentru ca… pentru ca micul nostru grup să-l aibă în vedere pe baron.

— Serios? Şi ce-ar putea face Max sau chiar eu?

— Bine, mai întâi lasă-mă să-l conving pe Ernst, iar el se va ocupa de ceilalţi.

Amelia n-a insistat. Reuşise s-o facă pe doamna Schneider să vorbească despre micul lor „grup”. Pentru după-amiaza aceea era suficient.

— Agnete, poate că v-ar plăcea să veniţi la cină împreună cu Ernst. Aş fi încântată să putem sta de vorbă liniştiţi toţi patru, cu toată încrederea. Ce părere aveţi?

— Acasă la dumneata? Doamna Schneider părea entuziasmată.

— Poate vinerea viitoare, dacă n-aveţi alt plan.

— O masă de protocol, bineînţeles, fiind vorba de o cină cu baronul… mai mult a afirmat, decât a întrebat doamna Schneider.

Amelia şi-a stăpânit cu greu râsul şi a încuviinţat.

Max s-a supărat când Amelia l-a anunţat că îi invitase la cină pe soţii Schneider.

— Aici, la noi acasă? Nu mi se pare o idee bună. Şi nu înţeleg de ce trebuie să fie o cină de protocol. Mi se pare ridicol să ne îmbrăcăm ceremonios ca să luăm masa cu oamenii ăia.

Amelia s-a aşezat lângă el şi i-a luat mâna, apoi l-a privit în ochi şi i-a putut vedea toată mânia reţinută.

— La Berlin, n-aveam nimic de mâncare. Friedrich plângea nopţile pentru că îl durea stomacul de foame. Nu ne mai rămăseseră obiecte de vânzare. Acum nu ducem lipsă de nimic; avem o casă bună, mâncare din belşug, chiar şi o servitoare. Friedrich este fericit, nu i-ai văzut zâmbetul când a venit după ce s-a scăldat în Nil cu copiii domnului Ram? Dar toate astea trebuie să le plătim, iar preţul este să avem de-a face cu oameni la care tu nici nu te-ai fi uitat şi, în plus, să ieşim în evidenţă ca Winkler să afle că sunt aici. Cred că doamna Schneider este pe punctul de a ne destăinui că există o organizaţie secretă a

naziştilor care trăiesc în Egipt. Nu ştiu dacă sunt doar nişte nostalgici care se strâng ca să stea de vorbă despre vremurile trecute şi să viseze la viitor sau dacă nu cumva fac într-adevăr ceva mai mult. Singurul mod de a afla este să facem parte din această organizaţie şi, pentru asta, am nevoie de tine. Pe tine te vor, tu îi interesezi. Sunt epataţi la gândul că baronul von Schumann este alături de ei.

— Nu aşa ne-a fost înţelegerea cu Albert James.

— Ba da, Max, şi asta intră în înţelegere. În spionaj, nu există bariere de netrecut, trebuie să treci peste toate; nu poţi aştepta ca informaţia să ajungă la tine, trebuie să mergi tu s-o cauţi. Poate că prin intermediul acelui grup îl vom întâlni pe Winkler.

— Sau poate că nu şi atunci ne vom fi implicat într-un grup de fanatici.

— Ai mai fost implicat într-un grup de fanatici care conduceau ţara şi te-au trimis la război, răspunse Amelia cu răceală în glas.

— Aşadar, şi eu trebuie să-mi plătesc partea pentru că ni se dă de mâncare, asta este ceea ce vrei să-mi spui?

— Da, răspunse ea susţinându-i privirea.

Amelia a organizat o cină de parcă ar fi primit-o pe regina Angliei. I-a cerut lui Bob Robinson să-i facă rost de o veselă de porţelan şi de cupe de cristal veneţian sau de Bohemia, pe lângă tacâmuri de argint şi o faţă de masă de damasc.

Fátimei i-a cerut să-şi pună o bonetă, a cumpărat un smoching pentru Max, iar ea şi Fátima au confecţionat unul pentru Friedrich. Şi ea şi-a cumpărat o rochie de seară de mătase neagră şi i-a cerut lui Bob Robinson să-i facă rost de o bijuterie cu care să-i zăpăcească pe soţii Schneider.

Bob a apărut la prima oră a după-amiezii aducând comanda Ameliei.

— Faţa de masă este de la ambasadă, iar bijuteriile, ale soţiei unui diplomat prieten de-al meu; cât despre veselă, mi-a fost împrumutată. Să nu cumva să se spargă vreo cupă, ca să nu rămân fără slujbă! Sper ca oamenii ăia să vă spună ceva important.

— Am încredere că aşa va fi, admise Amelia.

— Mâine voi veni după toate obiectele. Ah! Mulţumesc, baroane, că v-aţi implicat; Amelia are dreptate, dumneavoastră sunteţi cel care îi interesează.

În seara cinei, doamna Schneider purta o rochie liliachie şi o etolă de blană. Ameliei i s-a făcut milă de ea văzând-o înfăşurată în blănuri la o temperatură de douăzeci şi cinci de grade, câte erau la Cairo în zilele acelea. Domnul Schneider trăgea de haina smochingului, care părea că îi este mică sau poate că era de împrumut. Sufrageria era luminată cu lumânări şi până acolo ajungea sunetul unui disc cu muzică de Wagner.

Agnete părea fericită că fusese primită în casa baronului, o casă mai modestă decât cea în care locuia ea, dar unde totul răspundea unui bun-gust care o făcea să se simtă inferioară.

Doar când au ajuns la desert domnul Schneider a prins curaj să-i propună lui Max să intre în grupul său.

— Mulţi dintre expatriaţi credem că încă mai putem fi de folos Germaniei, că angajamentul nostru faţă de Führer nu s-a încheiat şi că trebuie să luptăm să facem în aşa fel, încât cel de-al Patrulea Reich să devină realitate. Avem nevoie de un nou Führer, de un om excepţional cum a fost Adolf Hitler şi îl vom găsi, îl vom alege pe cel mai bun dintre noi. Dacă am putea să ne bizuim pe dumneavoastră, ar fi o onoare, baroane…

— Ernst, mă onoraţi cu această invitaţie, dar ce face în mod exact grupul dumneavoastră? Cu ce ar putea fi de folos un om ca mine?

— După cum ştiţi, sunt proprietarul unei case de schimb şi asta nu e rodul întâmplării şi nici al improvizaţiei. SS-ul a anticipat viitorul ca măsură de prevedere în cazul în care aliaţii ar putea câştiga războiul şi am fi învinşi. Un grup de ofiţeri a conceput o rută de salvare dacă s-ar fi întâmplat aşa ceva. Ştiţi că în depozitele SS-ului existau opere de artă confiscate de la evrei şi de la duşmanii Reichului, pe lângă aur şi pietre preţioase şi alte obiecte de valoare. Fiecare grup de ofiţeri a optat pentru o rută: unii au fugit în America de Sud, alţii în Siria, Irak, Spania, Portugalia, chiar şi în Elveţia. Comoara s-a divizat în mai multe părţi şi a fost scoasă din Germania cu toată discreţia; fiecare grup a preluat una dintre aceste părţi. Grupul meu a hotărât să vină la Cairo, de aceea m-am instalat eu aici cu câteva luni înainte de sfârşitul războiului, ca să organizez totul.

— Impresionant! exclamă Max cu sinceritate.

— Mulţi dintre oamenii pe care i-aţi cunoscut treptat la Cafeneaua lui Saladin sunt vechi ofiţeri sau persoane a căror

muncă, aşa cum e cazul meu, depindea de SS. Toţi sunt patrioţi convinşi, bărbaţi şi femei dispuşi să moară pentru patrie. Vom avea grijă de comoara noastră şi o vom utiliza în cel mai bun scop: refacerea Germaniei.

— Şi cum veţi face asta? întrebă Max.

— Acum putem face puţin, va trebui să aşteptăm ca aliaţii să se sature să-i judece pe germani, să-şi diminueze interesul faţă de noi. Apoi îi vom ajuta pe camarazii care stau ascunşi în aşteptarea marelui moment. Între timp, îi ajutăm pe toţi ai noştri care au trebuit să fugă. Le dăm o nouă identitate şi avem grijă ca pe unele persoane care sunt foarte valoroase să le protejăm, să le ştergem urmele, pentru ca nimeni să nu ştie unde se află.

— Impresionant! repetă Max. Şi cum vă pot ajuta?

— Deocamdată, va fi de-ajuns sfatul dumneavoastră. Sunteţi un om de lume, cu relaţii bune, iar în Germania nu există niciun proces deschis împotriva dumneavoastră, asta ne poate ajuta.

— Sunt mulţi patrioţii care au reuşit să fugă? se interesă Max.

— Sunt mulţi cei care au ieşit din Germania cu câteva zile înainte de dezastru. Fiecare şi-a urmat ruta lui, aşa cum fusese prevăzut.

— Şi cum comunicaţi între voi?

— Ştiţi, bancherii nu se uită la culoarea banilor. Înainte, nu le păsa să aibă în depozitele lor banii jidanilor şi nici acum nu ne întreabă de unde provin banii noştri. În Elveţia, sunt câţiva membri ai organizaţiei care servesc drept legătură între diferitele grupuri. Şi aşa va fi în continuare, până ne vom putea întoarce.

— Când credeţi că se va întâmpla asta? Îmi doresc foarte mult să mă întorc în patrie, îl asigură Max, făcând-o cu atâta convingere, încât Amelia a crezut că e sincer.

— Nu trebuie să ne pripim, dar cine ştie? Poate peste doi sau trei ani. Suntem mulţi cei care a trebuit să plecăm din Germania, dar sunt şi mai mulţi cei care rezistă acolo. Putem să ne bizuim pe dumneavoastră, baroane?

— Bineînţeles, v-am spus deja că pentru mine este o onoare. Şi acum vă propun un toast pentru viitorul Germaniei.

— Şi pentru Führer, sublinie doamna Schneider.

Când Bob Robinson a venit acasă la Max şi la Amelia să recupereze vesela, nu îşi imagina cât de profitabilă fusese cina.

— Este ceea ce bănuiam şi noi, dar acum avem dovada! Trebuie să tragem în continuare de firul ăsta până când vom putea să prindem un peşte mare.

— Peştele nu era profesorul Fritz Winkler? întrebă Max.

— Desigur, dar e posibil să prindem mai mulţi. Îi voi trimite un mesaj lui Albert James, cred că pentru povestea asta merită să facă o vizită la Cairo. Voi trebuie să colaboraţi cu tot ce vi se cere, trebuie să le câştigaţi în continuare încrederea şi să obţineţi numele adevărate ale celor care alcătuiesc grupul, băncile cu care operează, legăturile în înaltele sfere egiptene… în sfârşit, e nevoie să ştim tot.

— Dar dumneavoastră nu trebuie să veniţi aici, sublinie Max. Ne-au urat bun venit în grup, dar presupun că ne vor supraveghea până vor fi convinşi de loialitatea noastră. Aşa că va fi dificil să justificăm vizitele unui american.

— Aveţi dreptate, dar, uneori, a face lucrurile la modul cel mai simplu este mai bine decât a le complica. Acoperirea mea în Egipt este aceea de reprezentant al unei întreprinderi care vinde produse fabricate în Statele Unite. Asta îmi permite să am legături în sferele înalte şi să fi cunoscut numeroşi oameni de afaceri. Veţi putea spune că m-aţi cunoscut la un dineu.

— Şi că ne-am împrietenit aşa, dintr-odată? răspunse Max.

— Nu, nu-i o idee bună, Bob. Poate… nu ştiu… ar putea să funcţioneze, spuse Amelia.

— Ce anume? întrebară într-un glas cei doi bărbaţi.

— Vă puteţi justifica prezenţa în această clădire pentru că asistaţi la lecţiile domnului Ram. Este profesor şi face ore suplimentare dând lecţii de limba arabă străinilor ca noi. V-aţi putea înţelege cu el să-l vizitaţi de două ori pe săptămână.

— Vorbesc limba arabă destul de cursiv, îi asigură Bob.

— Dar vreţi să vă perfecţionaţi, veţi spune că n-o scrieţi bine şi că aveţi nevoie pentru afacerile dumneavoastră. Poate că o zi pe săptămână ar fi suficient.

De-a lungul anului 1946, Amelia şi Max s-au infiltrat treptat în grupul lui Ernst Schneider. La început, nu împărtăşeau cu ei multe informaţii, dar îi invitau la manifestări patriotice care aveau loc în pivniţa casei imense a soţilor Schneider. Agnete i-a dat sarcină Ameliei s-o ajute să brodeze un drapel cu svastica.

Albert James i-a vizitat de trei ori şi le-a dat asigurări că informaţiile pe care le obţineau erau de mare utilitate pentru OSS.

— Acum cunoaştem aşa-numitul modus operandi al grupurilor care au fugit din Germania. În Elveţia, e greu de obţinut informaţii bancare, dar am fost în stare să urmărim unele operaţii făcute de aici. Organizaţia lor este mai complexă decât vi se spune.

Într-una dintre acele vizite, Max l-a întrebat pe Albert până când vor trebui să mai rămână la Cairo.

— Fritz Winkler nu s-a lăsat încă văzut, dar, dacă este aici, o va face. E o chestiune de timp. În orice caz, informaţiile pe care ni le-aţi furnizat de când v-aţi infiltrat în organizaţie sunt foarte valoroase.

— Aş vrea să mă întorc în Germania. Friedrich se simte deja mai în largul său vorbind araba decât germana. Creşte după modelul copiilor de aici, fără nicio referinţă la valorile noastre, la cultura noastră, în afară de ceea ce îl putem învăţa eu şi Amelia. Cred că preferă să stea aici decât în Germania.

— Vă aflaţi aici de bunăvoie; dacă vreţi să renunţaţi, mă voi ocupa să puteţi să vă întoarceţi, răspunse Albert, fără să ascundă cât de mult îl contraria cererea lui Max.

— Nu, nu vom pleca, încă nu, îi întrerupse Amelia. Ce vrei să faci la Berlin? Vrei să murim de foame? Acolo n-are nimeni nevoie de noi, aici are. De aceea suntem bine plătiţi. Fac economii, pentru când nu vom mai avea altă opţiune decât să ne întoarcem şi atunci să putem cumpăra de mâncare. Dar n-avem încă destui bani şi nu vreau să ne întoarcem ca să cerşim. Îţi cer, Max, să mai suporţi încă puţin.

— Mi-e scârbă de mine că trebuie să-i frecventez pe oamenii ăia, să le ascult stupidele discursuri înflăcărate, susţinând că vor impune cel de-al Patrulea Reich, sugerând chiar că aş fi un bun Führer, întrucât am suferit atât de mult pentru patrie. Pe mine, un invalid, mă văd ei chemând la rebeliune de la înălţimea unei tribune. Sunt complet nebuni! Dar eu nu sunt ca voi, urăsc înşelăciunea. Deşi îi dispreţuiesc pe oamenii ăştia, îmi repugnă să-i mint.

— Gândiţi-vă bine. Poimâine plec înapoi la Berlin. Dacă sunteţi hotărâţi să vă întoarceţi, voi organiza totul, a fost răspunsul lui Albert.

Amelia l-a condus la uşă.

— E deprimat, nu-ţi imaginezi cum sunt întrunirile cu toate acele drapele cu svastica.

— Pentru mine va fi o complicaţie dacă vă hotărâţi să vă întoarceţi, dar ar fi şi mai rău dacă rămâneţi şi Max ar deveni nervos şi n-ar mai suporta. Am învăţat-o mai târziu decât tine, Amelia, dar e nevoie de nervi tari pentru această meserie.

— … care pe tine te-a schimbat, Albert, spuse Amelia pe un ton sentenţios.

— Când m-ai cunoscut, ceea ce iubeam cel mai mult era profesia mea, apoi te-am iubit pe tine, după aceea a venit războiul şi n-am mai avut de ales.

— Tu ai de unde alege, Albert, tu poţi să laşi asta şi să te întorci la profesia ta.

— Nu, nu mai pot, odată ce te-ai dedicat acestei meserii, nu mai e cale de întoarcere.

Albert a revenit a doua zi şi Max i-a spus că au luat o hotărâre.

— Încă un an, Albert, încă un an. Dacă în acest răstimp Winkler nu apare, înseamnă că nu-i aici. Peste un an ne vom întoarce la Berlin.

— De acord, încă un an.

14

Dar aşteptarea s-a prelungit mai mult de un an. La sfârşitul lui 1947, Ernst Schneider a primit o scrisoare care i-a produs, în aceeaşi măsură, şi bucurie, şi nelinişte.

Pe vremea aceea, Max devenise mâna sa dreaptă în ceea ce priveşte investiţia pe piaţa internaţională a bunurilor ce se aflau în posesia grupului.

Schneider părea că are încredere deplină în baronul von Schumann; cu toate acestea, nu i-a dat amănunte cu privire la conţinutul acelei scrisori care îl tulburase atât de mult. I-a mărturisit doar că vor primi foarte curând vizita unui erou de război şi a tatălui acestuia, un om superior; amândoi au stat ascunşi pentru că aliaţii îi căutau.

Max i-a povestit numaidecât Ameliei.

— Nu ştiu despre cine e vorba, dar trebuie să-l anunţăm pe Bob Robinson.

— Poate e vorba despre Winkler, sugeră ea.

— Nu ştiu, dar sunt nişte persoane foarte importante. Schneider mi-a spus că vor locui la el acasă şi că trebuie să vorbească cu Wulff să le garanteze securitatea celor doi oameni pe care îi aşteaptă.

— De unde vin?

— Nu mi-a spus.

Doamna Schneider a fost mai explicită decât soţul ei şi, când s-a întâlnit peste câteva zile la Cafeneaua lui Saladin cu Amelia, nu s-a abţinut de la confidente.

— V-o fi spus baronul că aşteptăm invitaţi. Nu vă imaginaţi, draga mea, cine sunt; aliaţii îl caută cu disperare pe unul din ei, e un om foarte important. Au plecat de la Berlin în aceeaşi zi în care s-a sinucis Hitler şi au stat tot timpul în Spania. Franco întreţine relaţii bune cu britanicii şi cu americanii şi, cu toate că îi ocroteşte pe ai noştri, aceşti invitaţi vor fi mai în siguranţă aici. Grupul nostru îi va proteja. Sergentul Martin Wulff – şi l-a privit cu coada ochiului pe proprietarul Cafenelei lui Saladin – a servit la ordinele unuia din ei. Încă nu pot să vă spun despre cine e vorba, dar vă asigur că îi veţi cunoaşte. Vor locui la noi acasă şi am cerut permisiunea soţului meu să organizez un dineu în onoarea lor.

Nici Max şi nici Amelia n-au obţinut mai multe informaţii de la soţii Schneider. Nu era nimic de făcut decât să aştepte, spre disperarea lui Max, care plănuise întoarcerea la Berlin pentru primele zile din ianuarie 1948. Acum, nu aveau altă opţiune decât să aştepte ca să afle cine erau misterioşii necunoscuţi.

Domnul Schneider i-a spus lui Max că nu se vor vedea câteva zile.

— Ne sosesc invitaţii şi trebuie să mă concentrez ca totul să iasă bine. O să vă anunţ.

În ajunul Anului Nou, au primit un cartonaş de la soţii Schneider care îi invitau să-şi ia rămas-bun de la anul 1947 împreună cu alţi compatrioţi la un dineu la ei acasă.

A sosit şi ziua aceea şi, pe când îl ajuta pe Max să se îmbrace pentru dineu, Amelia a observat că e neliniştit.

— Nu-ţi face griji, totul va ieşi bine, spuse ea ca să-l îmbărbăteze.

— Poate că sunt Winkler şi tatăl său, poate că sunt alţii, nu ştiu; dar oricine ar fi, trebuie să fie foarte importanţi. Nu pot să nu fiu îngrijorat; dacă e Winkler, ne va recunoaşte şi, atunci, ce vom spune?

— Tu eşti ofiţer, un erou, eşti scutit de orice bănuială.

— Te rog, Amelia! Winkler ştie unde şi de ce mi-am pierdut picioarele. Şi mai ales te cunoaşte pe tine. Le va spune celorlalţi cine suntem cu adevărat.

— N-am ascuns niciodată cine suntem. Şi cu toate că Winkler m-a bănuit întotdeauna, n-a putut niciodată să demonstreze ceva.

— În afară de faptul că ţineai în mână unul dintre detonatoarele Rezistenţei greceşti cu care ai distrus un convoi al armatei germane. Trebuie să-ţi mărturisesc că m-am gândit întotdeauna că Winkler n-o să apară.

— Poate că nu e el, îl îmbărbătă Amelia.

— Am o presimţire.

— Nu-ţi face griji, Bob sau oamenii lui vor fi pe aproape. Taximetristul care ne va duce acasă la Schneider este un om al OSS.

Amelia nu i-a spus, dar a ascuns în geantă micul pistol pe care i-l dăduse Albert James când au ajuns la Cairo.

Max ştia de existenţa armei, dar nu s-a gândit niciodată că ei vor ajunge să-l utilizeze.

Doamna Schneider şi-a dat toată silinţa să creeze o ambianţă de Crăciun pentru petrecerea de sfârşit de an. În grădină, amplasaseră un brad împodobit cu becuri şi globuri de sticlă. Amelia s-a întrebat de unde o fi făcut rost de ele. Vestibulul şi salonul apăreau şi ele împodobite cu ghirlande şi lumânări.

I-au salutat pe invitaţii lui Schneider; îi cunoşteau pe toţi, erau cei mai însemnaţi membri ai acelui grup de nazişti exilaţi. Dar n-au văzut niciun necunoscut. Agnete i-a şoptit la ureche că acei invitaţi speciali se pregăteau să coboare din camerele lor.

Deodată, domnul Schneider a sunat dintr-un clopoţel, solicitând atenţia invitaţilor săi.

— Doamnelor şi domnilor, îi avem în această seară printre noi pe doi mari patrioţi, doi oameni care s-au sacrificat pentru Germania şi care au putut să fugă la timp ca să nu cadă în mâinile duşmanilor noştri. Au stat ascunşi multă vreme, dar îi avem în sfârşit printre noi. Călătoria lor până aici n-a fost uşoară şi au sosit abia de două ore. Ca mulţi dintre dumneavoastră, au căpătat o nouă identitate şi ne vom adresa lor cu noile lor nume. Doamnelor şi domnilor, aplauze pentru domnii Günther şi Horst Fischer.

În salon au intrat doi bărbaţi. Unul era un bătrân care mergea adus de spate şi cu privirea obosită; se sprijinea de braţul altui bărbat mai tânăr, cu ţinută semeaţă şi înfăţişare de militar. Văzându-i, toţi au aplaudat cu entuziasm.

Schneider le prezenta celor doi bărbaţi pe ceilalţi invitaţi ai săi şi, pe când o făcea, Amelia încerca să-şi păstreze stăpânirea de sine, strângându-l de mână pe Max. Ochii, acei ochi albaştri, la fel de reci ca gheaţa, îi văzuse cu ani în urmă. Îi văzuse plini de mânie şi de ură faţă de ea. N-avea nici cea mai mică îndoială că acel Günther Fischer era Colonelul Winkler, iar Horst Fischer trebuia să fie tatăl său.

Şi-au aşteptat rândul la prezentări. Domnul Schneider l-a prezentat mândru pe Max.

— Vreau să vă prezint un om excepţional, un erou, baronul von Schumann şi încântătoarea sa soţie, Amelia.

Un fulger a sclipit în ochii lui Günther Fischer, în vreme ce se uita drept în faţă, mai întâi la Max şi apoi la Amelia, dar n-a dat

semn că i-ar fi recunoscut. I-a strâns mâna lui Max şi a sărutat-o pe a Ameliei.

— Aşadar, până şi eroii au trebuit să se exileze, comentă el cu sarcasm, spre uimirea domnului Schneider.

Doamna Schneider i-a poftit în sufragerie, aşa că n-a mai fost timp de alte comentarii. Dineul a decurs între toasturile pentru Germania, pentru Führer şi pentru cel de-al Treilea Reich, dar şi pentru viitor, pentru acel al Patrulea Reich pe care ei îl vor ajuta să se înalţe victorios, foarte curând, peste duşmanii lor.

Bătrânul Winkler, camuflat sub numele de Horst Fischer, era centrul atenţiei comesenilor. Toţi îl ascultau cu devoţiune vorbind despre supremaţia tehnică a Germaniei, dând asigurări că oamenii de ştiinţă germani erau cu mult înaintea ruşilor şi a americanilor nu numai în ceea ce priveşte industria de armament, ci şi cercetările medicale.

— Eu aş prefera să mor decât să cad în mâinile aliaţilor. Ştiu că mulţi dintre colegii mei, ca să nu fie judecaţi, au acceptat şantajul de a continua cercetările şi de a dezvălui toate secretele noastre noilor stăpâni ai lumii. Eu n-o voi face. Eu i-am jurat credinţă Führerului şi, mai ales, am jurat credinţă Germaniei. Şi nu-i voi trăda niciodată.

Fiul său îl asculta în tăcere, mutându-şi privirile de la Amelia la Max.

Doar la sfârşitul mesei, după ce au trecut într-unul din saloane, Günther Fischer s-a apropiat de domnul Schneider şi i-a spus ceva la ureche alarmându-l, după cum s-a văzut, pe amfitrionul său. Numaidecât, Schneider, urmat de cei doi Fischeri şi de alţi invitaţi, au ieşit din salon, îndreptându-şi paşii către biroul stăpânului casei.

Amelia, care văzuse ce se întâmplă, a profitat de situaţie ca să părăsească salonul şi să ajungă în birou înaintea bărbaţilor ca să se ascundă între draperiile cele mari. Se ruga să nu fie descoperită; în caz contrar, era sigură că ar omorî-o chiar acolo.

— Ştiţi pe cine aveţi în casă? spuse Günther Fischer adresându-i-se lui Schneider cu o voce mânioasă.

— Sper că niciunul dintre invitaţii mei nu v-a supărat. Sunt toţi de maximă încredere.

— Încredere? Aţi aşezat între noi o spioană.

— O spioană? Dar ce vreţi să spuneţi?

Tonul lui Schneider era isteric.

— Amelia Garayoa este spioană, insistă Fischer.

— Fiule, ce vorbeşti? Explică-te, îl somă tatăl său.

— Domnule Fischer, vă asigur că…

Dar Fischer nu l-a lăsat pe Schneider să continue.

— Lăsaţi prostiile, şi acum că suntem singuri, spuneţi-mi pe numele meu adevărat.

— E mai bine să ne obişnuim cu toţii cu numele cele noi, altminteri am putea să ne dăm de gol în public, interveni Wulff.

— Bine, atunci voi continua să fiu domnul Fischer. Dar acum, ascultaţi-mă cu toţii. Femeia aceea este spioană. A asasinat un ofiţer SS la Roma. A fost implicată în dispariţia unuia dintre cei mai buni agenţi ai Reichului. Nu s-a putut dovedi nimic până când a fost arestată în Grecia împreună cu un grup de partizani după ce a aruncat în aer un convoi în care au murit zeci de soldaţi ai Wehrmachtului, distrugând în plus şi numeroase materiale.

— Dar este soţia baronului von Schumann! Probabil că vă înşelaţi, îndrăzni să protesteze Schneider.

— Baronul era în convoiul acela, ea l-a lăsat infirm. V-am spus că este o femeie foarte periculoasă, o asasină. Şi nu este soţia lui. Soţia lui a murit la Berlin într-un bombardament al RAF.

— Ştiu, ştiu, şi când a rămas văduv, s-a însurat cu Amelia.

— Nu, nu s-a însurat cu ea. Această femeie este măritată, soţul ei locuieşte în Spania, dar sunt despărţiţi de mulţi ani. Are un fiu.

— Dar baronul… încercă Schneider să insiste.

— E un idiot! Chiar nu înţelegeţi? Un idiot autentic! L-a lăsat infirm, i-a smuls picioarele şi, în loc s-o ucidă, a iertat-o, a scos-o până şi de la Ravensbrück. Omul ăsta e unul dintre acei aristocraţi decadenţi care nu-şi au locul în noua Germanie. Codul onoarei sale ascunde doar slăbiciune. Ar fi trebuit s-o ucidă el însuşi; dar aţi văzut, o ţine de mână.

— Fiule, dacă este aşa, trebuie să acţionăm în consecinţă. Crezi că te-a recunoscut? întrebă falsul domn Fischer.

— Cred că da, tată, cred că da. Baronul nu m-a recunoscut, dar ea… mi-am dat seama după cum m-a privit. Bineînţeles că trebuie să acţionăm în consecinţă.

— O să mă ocup de amândoi, spuse Wulff.

Schneider părea deznădăjduit; iar cei trei bărbaţi dintre invitaţi care îi acompaniau i-au susţinut pe cei doi Fischeri.

— Ne ascundem de doi ani, cu spionii aliaţilor căutându-ne peste tot, am reuşit să plecăm din Spania, am trecut prin întâmplări de nedescris şi n-am făcut asta ca să cădem în mâinile britanicilor sau ale celor pentru care lucrează afurisita asta de femeie, le garantă falsul Günther Fischer.

— Bineînţeles, trebuie să dispară, suntem în mare primejdie. Baronul colaborează cu prietenul nostru Schneider în administrarea tranzacţiilor comerciale şi financiare, dacă ar vorbi… faptul ar putea avea urmări foarte neplăcute pentru noi toţi, spuse unul dintre oamenii din grupul lui Schneider pe un ton sentenţios.

— Nu pot să cred ce se spune aici şi, dacă ar fi aşa, ne-ar fi denunţat de multă vreme şi n-au făcut-o, încercă Schneider să se apere.

— Baronul este o marionetă în mâinile acelei femei, poate că nici nu e implicat în tertipurile ei, dar ea… O cunosc bine. Vă asigur că este o spioană, o asasină.

Günther Fischer şi-a pipăit faţa, de parcă ar fi fost o mască.

— Eu şi tatăl meu a trebuit să ne supunem la două operaţii ale feţei ca să ne putem asuma o nouă identitate. Vă asigur că încă mai suferim dureri ca urmare a intervenţiilor. Nu, nu sunt dispus să permit ca tatăl meu să fie pus în primejdie. Nu vom putea ridica Germania fără oameni ca el. Cer să curmăm viaţa acestei femei şi cea a baronului şi asta, imediat. Chiar în această noapte.

Oamenii l-au privit în tăcere şi au încuviinţat pe rând, unul câte unul. Erau de acord că trebuiau să-i lichideze pe Amelia şi pe baron. Martin Wulff a scos un pistol pe care îl purta în tocul de la subsuoară şi s-a ridicat, îndreptându-se spre uşă.

— Ce-aveţi de gând să faceţi?! strigă Schneider. Nu-i puteţi omorî aici. S-ar auzi împuşcăturile. Vreţi să ne aresteze pe toţi?

— Schneider are dreptate, argumentă unul dintre bărbaţi, va trebui s-o faceţi când pleacă de aici, înainte de a ajunge la ei acasă. Trebuie să pară un asasinat banal, cineva a vrut să-i jefuiască şi le-a aruncat apoi cadavrele în Nil.

— Aveţi dreptate, herr Benz, spuse Günther Fischer, privindu-l pe omul care tocmai vorbise, şi acum să ne întoarcem în salon, altfel vrăjitoarea aia îşi va da seama că punem ceva la cale.

— Dar sunteţi sigur că v-a recunoscut? E imposibil, chipul dumneavoastră a fost schimbat, nu cred că vă poate asocia cu

adevărata dumneavoastră identitate, Colonele Winkler, insistă domnul Schneider.

— Îi vreau morţi, domnule Schneider, sau vă voi face responsabil de ce s-ar putea întâmpla.

Schneider n-a mai putut suporta privirea rece a Colonelului Winkler.

Amelia a mai rămas nemişcată câteva minute ca să fie sigură că bărbaţii părăsiseră biroul. Trebuia să-l scoată pe Max de acolo şi se întreba dacă Bob Robinson o fi prin apropiere şi în stare de alertă, aşa cum stabiliseră.

Bob îi dăduse o mică lanternă, cu recomandarea că, dacă Fischer se dovedea a fi Winkler, ea trebuia să se apropie de o fereastră şi să facă un semnal. Ceva simplu, doar s-o aprindă şi s-o stingă. Era momentul s-o facă.

Atunci când s-a întors în salon, domnul Schneider vorbea cu Max, iar doamna Schneider i s-a adresat nervoasă.

— Dar unde ai dispărut? Te-am căutat peste tot, eram îngrijorată.

— Am ieşit un moment în grădină, m-am simţit ameţită, n-am vrut să spun nimic ca să nu vă îngrijorez pe dumneavoastră şi nici pe baron.

— Soţul meu voia să ştie unde eşti…

— Păi, sunt aici, nimeni nu se pierde într-o casă, răspunse ea cu un zâmbet forţat.

Günther Fischer s-a apropiat de ea, iar Amelia, cu toate că nu acela era chipul pe care ea i-l cunoscuse colonelului Winkler, era sigură că este el.

— Aşadar, sunteţi spanioloaică… măi să fie… vorbiţi perfect germana.

— O limbă pe care o iubesc ca pe a mea.

— Vă place să trăiţi la Cairo?

— Din nefericire, nu vom mai sta multă vreme. Ne întoarcem în Germania. Nostalgia ne-a dat gata, domnule Fischer.

— Da, draga noastră Amelia şi baronul ne vor părăsi peste câteva zile, se întorc la Berlin. Le vom simţi lipsa, afirmă doamna Schneider care nu cunoştea situaţia.

— Aşadar, plecaţi… şi de ce aţi hotărât să veniţi la Cairo?

— După război, ne-am gândit că e preferabil să plecăm din Germania până se va linişti totul.

— Şi credeţi că nu mai e nicio primejdie pentru dumneavoastră în Germania?

— Sper că nu, domnule… Fischer.

N-a mai spus nimic şi, înclinându-şi capul, s-a îndepărtat de cele două femei.

— Bietul de el, probabil că a suferit mult. Înainte era un bărbat foarte arătos, dar operaţiile acelea la faţă…

— Din cauza rănilor din război? întrebă Amelia.

— Oh, nu! Pentru ca nimeni să nu-i recunoască, nici pe el, nici pe tatăl lui. Îţi vei fi dat seama, draga mea, că bătrânul domn Fischer este un savant, unul dintre cei mai valoroşi pe care îi avea Germania. Aliaţii ar fi dat orice să-l aresteze şi să-l oblige să lucreze pentru ei. Dar Fritz Winkler mai degrabă s-ar fi sinucis decât să lucreze pentru sovietici sau pentru americani.

Doamna Schneider menţionase, fără să-şi fi dat seama, numele adevărat al celor doi Winkleri.

— Fără îndoială, merită toată admiraţia noastră, răspunse Amelia.

— Desigur, draga mea, precum şi recunoştinţa noastră. Nu trebuie să fi fost uşor pentru ei să trăiască în toată această perioadă în Spania, şi a fost foarte complicat să ajungă până aici. Ar fi trebuit să vină de mai bine de doi ani, dar bătrânul domn Winkler a fost cât pe-aci să moară când i-au operat faţa prima dată, nu i-a reuşit operaţia, a făcut o infecţie… Din fericire, a depăşit-o, dar a fost foarte bolnav, iar fiul său, colonelul Winkler, n-a vrut să rişte. Ai fost surprinsă că locuim într-o casă atât de mare, nu-i aşa, draga mea? Dar le era destinată lor; domnul Winkler are nevoie de spaţiu ca să-şi monteze laboratorul şi biroul. Eu îi voi îngriji, voi căuta să nu le lipsească nimic.

S-au apropiat de locul unde era Max care stătea de vorbă cu domnul Schneider.

— Dragul meu, cred că este timpul să ne retragem, îi spuse Amelia.

— Îi voi spune lui Wulff să vă conducă, sugeră Schneider.

— Oh, nu-i nevoie! Am aranjat cu taximetristul care ne-a adus să vină la această oră să ne ducă acasă, cu siguranţă că ne aşteaptă deja.

— Dar pe Wulff nu-l deranjează, iar eu aş fi mai liniştit dacă ştiu că nu umblaţi singuri pe străzi la ora asta.

— Nu vă faceţi griji, domnule Schneider, îl cunoaştem pe taximetrist, este şoferul nostru la Cairo.

Wulff se apropie de ei. Proprietarul Cafenelei lui Saladin i s-a părut Ameliei mai sinistru decât oricând.

— Vă voi duce acasă, spuse pe un ton atât de categoric, încât părea imposibil de refuzat.

— Mulţumesc, domnule Wulff, dar le-am spus deja amfitrionilor noştri că ne aşteaptă un taxi. Dar vă mulţumim pentru amabilitate, nu-i aşa, Max?

Amelia a început să împingă scaunul lui Max spre ieşire. Când doamna Schneider a deschis poarta, taxiul despre care vorbea Amelia era acolo. Şoferul s-a dat jos din el, arătându-se îndatoritor faţă de ea şi de baron.

— Îl voi ajuta pe domnul până pliaţi scaunul şi îl puneţi pe locul din faţă.

Nici Wulff, nici soţii Schneider n-au putut evita ca Amelia şi Max să plece în taxiul acela.

La două străzi mai în faţă, au dat colţul şi taxiul s-a oprit. Dintr-o maşină care era parcată la câţiva metri a coborât Bob Robinson.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el fără altă introducere.

— Este Winkler şi tatăl său şi a dat ordin să fim ucişi.

— Voi trimite acasă la voi după Friedrich şi vă voi duce într-un loc sigur.

— Dacă faceţi asta, vor şti că i-am descoperit şi vor dispărea. Trebuie să riscăm şi să-i lăsăm să încerce să ne asasineze.

— Voi pune doi oameni de pază acasă la voi, acceptă Bob Robinson.

— De acord. Îl veţi putea prinde pe Winkler?

— Scopul nostru este să punem mâna pe Fritz Winkler şi sper să reuşim.

— Chiar în noaptea asta?

— Nu, nu cred, vor fi cu ochii în patru. Nu putem năvăli în casa lui Schneider, trebuie să-i aşteptăm să iasă de acolo.

În noaptea aceea, nici Max şi nici Amelia nu au dormit liniştiţi, chiar dacă ştiau că oamenii lui Bob Robinson le păzeau casa.

— Trebuie să plecăm cât mai repede, nu vom mai aştepta încă două săptămâni, o anunţă Max.

A doua zi nu s-a întâmplat nimic. Bob a fost să-i vadă ca să-i liniştească şi să audă toate amănuntele referitoare la dineu şi la cele aflate de Amelia.

— Ţinem casa lui Schneider sub observaţie şi cred că, având descrierea celor doi Winkleri pe care ne-aţi făcut-o, nu ne vor scăpa. Am sporit, de asemenea, supravegherea acestei case, nimeni nu va putea intra şi nici ieşi fără să-l vedem şi, dacă am observa ceva suspect, am acţiona numaidecât.

— Vor acţiona rapid, nu-şi pot permite să ne lase în viaţă ştiind ce am aflat, spuse Max.

— Ciudat e că n-au încercat încă, adăugă Amelia.

— Azi-noapte au pierdut cea mai bună ocazie. Wulff trebuia doar să vă ducă în vreun loc izolat şi să vă asasineze, apoi să vă ia tot ce aveaţi asupra voastră ca să pară un jaf şi să vă arunce în fluviu, aşa cum l-aţi auzit spunând pe unul dintre oamenii aceia. Dar acum, trebuie să se gândească la o altă modalitate de a o face. Şi trebuie să aibă grijă, egiptenii ştiu cine sunt şi îi lasă să stea aici; unii funcţionari se lasă cu plăcere mituiţi, dar cu condiţia ca ceilalţi să fie discreţi. Nu pot să ucidă oameni la lumina zilei, insistă Bob Robinson.

— Vreau să-i acordaţi protecţie fiului meu, îi ceru Max.

— O vom face. Doi dintre oamenii mei îl vor urmări de fiecare dată când iese din casă, vor merge cu el peste tot, îl vor aştepta în poarta şcolii, dar el nu-şi va da seama, nu vă faceţi griji.

— Ba da, îmi fac griji. N-ar fi trebuit niciodată să acceptăm să facem asta… se plânse Max.

— Dar aţi acceptat şi aţi primit bani pentru asta, aşa că să nu vă plângeţi. Bob Robinson nu umbla cu subtilităţi şi nu era dispus să permită ca, în ultimul moment, baronul să strice tot.

— Trebuie să-l ucideţi pe colonelul Winkler ori el mă va ucide pe mine. Nu-l interesează nici Max, nici Friedrich, pe mine vrea Winkler să mă vadă moartă. Şi de data asta va căuta să nu dea greş, interveni Amelia.

— Ordinul pe care l-am primit este acela de a pune mâna pe Fritz Winkler şi, dacă e posibil, fără mult zgomot. Nici noi nu vrem să avem probleme cu egiptenii. Dar să nu vă îndoiţi că, dacă Winkler vine după dumneavoastră, vă vom proteja, v-am mai spus, insistă Bob Robinson.

În ziua de 2 ianuarie 1948, Amelia a primit o notă din partea doamnei Schneider rugând-o s-o însoţească la cumpărături în bazarul Khan el-Khalili. La rândul său, domnul Schneider i-a telefonat lui Max să-i ceară să se întâlnească cu el şi cu alţi prieteni la Cafeneaua lui Saladin.

— Nu te vei duce, i-a interzis Max.

— Trebuie să merg şi tu ştii bine asta.

— Vrei să te omoare? Ce crezi că se va întâmpla dacă vei merge la Khan el-Khalili? Vei dispărea, după care vei fi găsită moartă pe vreuna dintre străduţele bazarului.

— Mă voi duce, Max. Dacă n-o fac, vor bănui şi îi vor ascunde pe Winkleri. Vor să ştie dacă bănuim ceva şi dacă i-am recunoscut pe invitaţii lor. Ne-am angajat să facem o treabă şi ne-au plătit ca s-o facem, trebuie să ne îndeplinim partea noastră din înţelegere şi, după aceea, ne vom întoarce la Berlin. Îţi promit, Max.

L-au înştiinţat pe Bob Robinson şi acesta le-a dat ordin să meargă la întâlniri.

— Dacă nu vă duceţi, vor bănui şi adio, operaţiune. Îmi pare rău pentru riscul prin care veţi trece. Sunt dispus să cedez cel mult ca dumneavoastră, Max, să vă scuzaţi, spunând că nu vă simţiţi bine, dar Amelia n-are nicio scuză, trebuie să se ducă. Ei cred că vă cunosc şi de aceea se gândesc că, dacă aţi bănui ceva, nu i-aţi permite Ameliei să meargă la întâlnirea aceea cu doamna Schneider.

— După cum se pare, ei nu ştiu că, atunci când un bărbat se vinde, nu mai este el însuşi, răspunse Max, stăpânindu-şi mânia pe care o simţea în momentul acela.

— Spuneţi-i cum doriţi, dar eu, în locul dumneavoastră, nu m-aş frământa atâta. Aşa e munca asta, iar răsplata este bună. Nu mai avem ce discuta. Dar cei care o facem credem în ceva, răspunse Bob Robinson.

Max s-a hotărât să meargă la întâlnirea de la Cafeneaua lui Saladin, dar nu înainte de a-l pune pe Bob Robinson să jure că, în cazul în care li s-ar întâmpla ceva Ameliei sau lui, OSS-ul îşi va asuma protecţia lui Friedrich, garantându-i educaţia în Germania.

— Nimeni n-o să vă omoare azi după-amiază, Max, vor doar să constate ce ştiţi voi doi. Dacă nu ieşiţi din scenariul pe care l-am pregătit, nu vor bănui nimic, dar totul depinde de dumneavoastră.

Doamna Schneider a venit s-o ia pe Amelia. Se vedea că era nervoasă şi ea, care de obicei se arăta atât de flecară, acum aproape că nu vorbea. Cât despre Max, taximetristul care lucra pentru Bob l-a dus până la Cafeneaua lui Saladin cu sarcina de a-l aştepta până când se va încheia reuniunea cu Schneider şi prietenii săi.

— Vă simţiţi mai bine? o întrebă doamna Schneider pe Amelia.

— Desigur, de ce mă întrebaţi?

— Noaptea trecută mi-aţi spus că v-aţi simţit indispusă…

— Era cald şi… mă rog, dumneavoastră ştiţi ce ni se întâmplă nouă, femeilor…

Au mers pe jos spre centrul vechi al oraşului şi pe Amelia a mirat-o pasul grăbit al doamnei Schneider, de parcă ar fi dorit să ajungă într-un anumit loc.

— Ce veţi cumpăra? întrebă ea.

— Oh, nimic important, dar nu-mi place să merg singură în bazarul Khan el-Khalili, cred uneori că mă pot rătăci pe străduţele acelea. Vreau să-i fac un cadou soţului meu şi mi s-a spus despre un bijutier care are pietre preţioase la un preţ bun, mi-ar plăcea să-i monteze nişte butoni, nu ştiu… poate rubine sau acvamarine. Ce părere aveţi?

Au intrat în centrul vechi al oraşului şi doamna Schneider a slăbit pasul, se uita în dreapta şi în stânga, parcă aşteptând să-i spună cineva pe unde trebuia s-o ia. Amelia n-a întârziat să descopere că mergeau pe urmele unui bărbat nu prea înalt, îmbrăcat în costumul tradiţional şi care era tot timpul cu câţiva paşi înaintea lor. Le conducea pe străduţe din ce în ce mai întortocheate.

— Sunteţi sigură că ştiţi încotro mergem? o întrebă ea pe doamna Schneider, care părea din ce în ce mai nervoasă.

— Nu vă faceţi griji, draga mea, mă orientez bine, cred că nu ne-am rătăcit.

Bărbatul care părea că îi serveşte drept ghid doamnei Schneider s-a oprit în faţa unui portal întunecat, apoi a continuat

drumul. Doamna Schneider s-a oprit şi ea în poartă şi i-a făcut semn Ameliei s-o urmeze.

— Aici este, da, asta-i adresa.

Au urcat pe nişte scări înguste care se terminau în faţa unei uşi pe care doamna Schneider a împins-o şi apoi s-a dat la o parte ca Amelia să intre prima.

Câteva clipe n-a văzut nimic, apoi ochii i s-au obişnuit cu întunericul şi deodată a auzit că uşa se închide. S-a întors, căutând-o pe doamna Schneider, dar dispăruse.

— Poftiţi, Amelia, spuse o voce pe care a recunoscut-o imediat.

Era colonelul Winkler.

— Ah, domnul Fischer! Nu ştiam că ne vom întâlni cu dumneavoastră, răspunse Amelia cu un glas nevinovat, constatând cu o privire rapidă că erau singuri şi că în încăperea aceea nu se mai afla nimeni altcineva.

— Nu ştiaţi?

— Nu, bineînţeles că nu. Unde este bijutierul? Locul acesta e cam ciudat, nu vi se pare?

Amelia a putut să observe că Fischer stătea pe un scaun, singurul care era în încăpere şi părea că ascunde ceva în poală.

— Destul! Ştiţi cine sunt, nu-i aşa?

— Bineînţeles, domnule Fischer, cum să nu ştiu?

Colonelul Winkler s-a ridicat de pe scaun şi de-abia a putut să facă un pas. N-a apucat să-şi dea seama, dar a simţit o lovitură în obraz. Penumbra îl împiedicase să vadă că Amelia scotea mâna din buzunarul jachetei, ţinând strâns un pistol. A murit dându-şi seama că Amelia trăgea în el.

Nu s-a oprit până n-a golit tot încărcătorul. L-a împuşcat în faţă, în pântece şi în inimă. Continua să-l împuşte, temându-se să nu rămână în viaţă. Apoi, când l-a văzut pe jos, nemişcat, în mijlocul unei bălţi de sânge, s-a liniştit. N-a auzit niciun zgomot, de parcă nimeni nu s-ar fi alarmat din pricina împuşcăturilor. A făcut stânga împrejur şi a fugit pe scări în jos până în stradă şi apoi a încetinit pasul ca să nu atragă atenţia. Avea un batic care îi acoperea părul, dar chiar şi aşa, nu era greu s-o poată recunoaşte cineva când se va găsi cadavrul colonelului Winkler. Deodată, un bărbat s-a apropiat de ea şi l-a recunoscut, lucra pentru Bob Robinson.

— Ce s-a întâmplat? Am văzut-o pe doamna Schneider ieşind speriată din casa aceea din care tocmai aţi ieşit şi dumneavoastră. Cine vă aştepta?

— Era o capcană. Colonelul Winkler voia să mă ucidă, dar l-am omorât eu pe el.

— Ce aţi… ce…?! Nu trebuia să-l ucideţi, nimeni nu v-a dat ordin s-o faceţi. Lui Bob n-o să-i placă, iar lui Albert James, nici atât, îi reproşă omul acela, apucând-o cu putere de braţ.

— Daţi-mi drumul! Colonelul dorea să mă ucidă cu mâna lui şi n-avea de gând să aştepte să vadă dacă l-am recunoscut sau nu. El ştia că da, astfel că trebuia să mă ucidă cât mai repede. Dacă eu nu reuşeam să-l ucid, m-aţi fi găsit moartă. Acum, mortul este el. Ce ştiţi despre Max?

Omul nu i-a răspuns. A făcut un semn către alţi doi agenţi pe care Amelia nu-i văzuse.

— Colonelul Winkler este mort, îi anunţă el.

A apucat-o din nou de braţ pe Amelia şi, târând-o după el, a scos-o din bazarul Khan el-Khalili.

— Trebuie să merg să-l caut pe Max.

— Nu, nu veţi merge nicăieri. Nu v-aţi îndeplinit partea care vă revenea din plan. O să vă duc acasă şi îi veţi aştepta acolo pe Bob şi pe Albert James şi vă jur că nu voi permite să vă mişcaţi niciun metru de lângă mine.

— Albert este la Cairo?

— A sosit azi-dimineaţă.

Max s-a întors după două ore. Încordarea i se citea pe faţă.

— Ce s-a întâmplat?

Amelia l-a îmbrăţişat de cum l-a văzut intrând în casă ajutat de taximetristul acela care lucra pentru Bob.

— Nu ştiu, Schneider mi-a pus tot felul de întrebări: despre tine, despre ce avem de gând să facem la Berlin, despre Friedrich… Dar nu era niciunul dintre Fischeri, nici tatăl, nici fiul. Domnul Schneider părea că vrea să-mi tină companie, nu ştiu, totul a fost foarte straniu. Wulff era nervos şi nu făcea altceva decât să se uite la ceas. I-a spus administratorului localului că pleacă şi a ieşit din cafenea fără să ne salute. Şi ţie, cum ţi-a mers cu doamna Schneider?

— Totul a mers bine, nu-ţi face griji.

Bob Robinson s-a prezentat peste o oră însoţit de Albert James; între ei părea că există un amestec de supărare şi de euforie.

— Albert, nu ştiam că eşti aici! exclamă Amelia bucuroasă să-l vadă.

— Bob m-a anunţat şi am putut ajunge la timp ca să vă ajut în operaţiune. Dar tu…

— Ne-aţi băgat într-o încurcătură. Nu trebuia să-l ucideţi pe colonelul Winkler, interveni Bob, întrerupându-l pe Albert James.

— Cum?! exclamă Max speriat.

— N-am avut de ales, dacă n-aş fi făcut-o, m-ar fi ucis el pe mine.

— Nu se ştie, protestă Bob.

— Avea un pistol. Credeţi că a făcut în aşa fel încât să fiu dusă într-o casă abandonată din Khan el-Khalili ca să beau un ceai? Era ori el, ori eu.

— Şi l-aţi împuşcat, dar eu v-am dat ordin să n-o faceţi. Oamenii mei vă urmăreau îndeaproape.

— Dar nu l-ar fi putut împiedica să mă omoare, cum ar fi putut s-o facă? El m-ar fi împuşcat şi ar fi ieşit liniştit din casa aceea, cum am făcut şi eu. Oamenii dumneavoastră m-ar fi găsit moartă.

— Era nevoie să descărcaţi tot încărcătorul? L-aţi sfârtecat…

Bob părea impresionat de raportul oamenilor săi.

— Am început să trag şi… am vrut să mă asigur că e mort.

— E mort, puteţi fi sigură că e mort, şi acum am un cadavru de care trebuie să scap.

— Ajunge, Bob! Nu mai e cale de întoarcere, o să ne descurcăm, interveni Albert James.

— Şi tatăl lui Winkler?

— Este bine, foarte bine. Am făcut o vizită neaşteptată acasă la Schneider. Erau mai mulţi oameni înarmaţi care-i asigurau protecţia, dar am putut să-l scoatem fără să tragem un glonţ, răspunse Albert.

— Cum aţi făcut? vru să ştie Amelia.

— Nu l-au suspectat pe un egiptean bine îmbrăcat care a spus că este secretarul unui important om politic pe care grupul domnului Schneider îl mituieşte de ceva vreme. Venea să-şi prezinte omagiile faţă de domnul Fischer şi să-i spună că e la dispoziţia sa ca să-i furnizeze tot ce ar avea nevoie. S-au dus în

biroul lui Schneider ca să vorbească liniştiţi. Un om care lucrează pentru noi de ani buni face parte din personalul de serviciu din casa soţilor Schneider, muncind ca grădinar, aşa că gărzile de corp ale falsului domn Fischer nu l-au suspectat. A intrat în birou, l-a ameninţat cu pistolul pe domnul Fischer şi, cu ajutorul presupusului secretar, l-au adormit cu cloroform şi l-am scos prin uşa de la pivniţă într-un tomberon mare de gunoi, dintre cele care se folosesc pentru grădină. Falsul secretar al politicianului a ieşit liniştit din casă. Totul a mers ca pe roate, în afară de micul amănunt că l-ai omorât pe colonelul Winkler. Dar nu mai putem schimba nimic, spuse Albert în încheiere.

— Era ori viaţa lui, ori a mea, insistă Amelia.

— Ştiţi, adăugă Bob, m-aţi băgat într-o mare încurcătură. Acum, dacă îmi permiteţi, să vă pregătim alibiul. Dacă nu vă deranjează, o să vă lovesc în cap, va trebui să mergeţi la un dispensar, veţi spune că aţi fost cu doamna Schneider la cumpărături în bazarul Khan el-Khalili, acasă la un bijutier, nu vă amintiţi bine unde; cu puţin timp înainte de a ajunge, cineva v-a lovit şi v-a lăsat întinsă pe jos, după ce v-a jefuit. Sunteţi foarte îngrijorată pentru doamna Schneider, nu ştiţi ce s-a întâmplat cu ea. Este versiunea pe care o veţi susţine în faţa tuturor, inclusiv a doamnei Schneider însăşi. Apoi veţi continua cu pregătirile de călătorie şi veţi pleca la data prevăzută. Bob a expus planul pe un ton care nu lăsa loc de replică.

— Şi până atunci? întrebă Amelia.

— Va trebui să interpretaţi în continuare rolul de nevinovaţi cetăţeni germani expatriaţi. Ei nu vă vor spune nimic despre dispariţia celor doi Winkler, iar dumneavoastră vă veţi interesa de Fischeri, dar fără să arătaţi prea mare curiozitate, insistă Bob.

Când Albert şi Bob au plecat, Amelia a trebuit să înfrunte privirea înspăimântată a lui Max.

— Cum ai putut să-l omori pe Winkler?

— Am mai spus-o, era ori el, ori eu, răspunse Amelia supărată.

— Ai plecat de acasă cu un pistol, ceva ce eu ignoram, aşa că intenţia ta era să-l ucizi dacă îl întâlneai.

— Da, acesta-i adevărul, nu te voi minţi. Voiam să-l omor.

— Uneori… uneori… nu te recunosc.

— Îmi pare rău, Max, îmi pare rău că asta te tulbură. Dar crede-mă că, dacă nu l-aş fi ucis pe Winkler, acum aş fi fost

moartă. Am avut noroc şi am putut trage prima, de aceea sunt aici.

Doamna Schneider n-a putut să-şi ia adio de la Amelia, pretextând că era bolnavă. Domnul Schneider şi-a luat rămas-bun de la Max, la fel cum au făcut şi câţiva membri din grup. Wulff părea furios, dar nici el n-a zis nimic.

Schneider a susţinut versiunea mincinoasă conform căreia invitaţii săi au plecat într-o călătorie neprevăzută, dar că se vor întoarce în curând.

Le-au urat noroc la întoarcerea lor în Germania şi Max l-a simţit pe Schneider descumpănit, de parcă nu i-ar fi venit să creadă că Fritz Winkler dispăruse şi cadavrul fiului său, colonelul, ar fi apărut plutind pe Nil, şi cu atât mai puţin că Amelia şi Max ar fi avut vreo legătură cu cele întâmplate.

Îl privea pe Max şi nu vedea decât un invalid, un erou din război. Winkler trebuie să se fi înşelat, nu era cu putinţă ca baronul să fi fost invalid din cauza Ameliei. Niciun bărbat n-ar fi iertat nimănui că a fost lăsat chior şi schilod. Nu, nu era cu putinţă, dar chiar şi aşa, nu putea să aibă încredere în ei.

Amelia a răsuflat uşurată când, prin hubloul avionului, a văzut în depărtare figura Sfinxului.

— Nu vreau să merg la Berlin, i-a spus Friedrich la ureche, vreau să rămân aici.

Ea l-a strâns de mână şi s-a uitat la Max. Îi putea citi neliniştea, în ciuda bucuriei că se întoarce acasă. Cu două locuri mai în faţă era Albert James, fără să dea semne că i-ar cunoaşte, aşa cum stabiliseră.

Când au aterizat la Berlin, ningea abundent. Friedrich s-a plâns de frigul pe care îl simţea şi a spus din nou că vrea să se întoarcă la Cairo. Amelia l-a rugat să tacă.»

— Bine, asta-i tot, afirmară aproape într-un glas maiorul Hurley şi lady Victoria.

— Cum e tot? Ce s-a întâmplat când s-au întors la Berlin? i-am întrebat eu pe interlocutorii mei.

— În ceea ce mă priveşte, nu-ţi pot spune nimic mai mult. Este maximum ce mi-au permis superiorii mei. Operaţiunea din Egipt n-a fost a noastră, dar eram la curent cu tot ce s-a întâmplat. Astfel că nu apare în arhivele noastre cine anume a

intervenit. Cum ai putut vedea, fără caietele lui Albert James, care se află în posesia lui lady Victoria, ar fi fost imposibil să aflăm că străbunica dumitale a avut vreo legătură cu operaţiunea aceea.

— Desigur, dar ce au făcut în continuare? A lucrat mai departe pentru OSS sau pentru Serviciul Secret britanic? Ceva o fi făcut, zic şi eu, nu-i aşa?

— Îmi pare rău, Guillermo, ţi-am mai spus că nu te pot ajuta. Tot ce se referă la operaţiuni ulterioare războiului este material clasificat.

— Dar de ce? am insistat eu, încercând să înving rezistenţa maiorului William Hurley.

— Trebuie să înţelegi, interveni lady Victoria. Maiorul nu poate să-ţi spună dacă străbunica dumitale a continuat să lucreze ca agentă. Dacă aşa a fost, este un secret, şi dacă n-a fost aşa, pur şi simplu nu ştie.

— Dar vorbim despre cele întâmplate după război, am protestat eu din nou.

— Exact, despre cele întâmplate în timpul Războiului Rece.

— Nu mai există Războiul Rece.

— Ah, nu? Tonul lui lady Victoria era încărcat de ironie. Doar nu pretinzi ca dragii noştri prieteni ruşi să afle cine a participat în operaţiuni secrete în spatele Cortinei de Fier. Închipuie-ţi că vreunul dintre agenţii aceia încă mai trăieşte. Nu, Guillermo, există informaţii pe care nu le vom cunoaşte niciodată, nici nu vor fi puse la dispoziţia istoricilor, cel puţin nu înainte de o sută de ani sau poate şi mai mult. Şi pe vremea aceea, nu vom mai fi nici noi aici.

— Ce s-a întâmplat cu Albert James? am insistat eu.

— Oh, nici despre el nu-ţi pot spune mult mai mult, a continuat să trăiască în Europa… câte puţin peste tot.

— S-a însurat?

— Da, s-a însurat.

— Pot să ştiu cu cine?

— Cu lady Mary Brian. Acesta e motivul pentru care a rămas în Europa, dar, din nenorocire, lady Mary a murit într-un accident de maşină.

— Au avut copii?

— Nu.

— Aşa că nu-mi puteţi da mai multe răspunsuri.

— Va trebui să cercetezi pe cont propriu, afirmă maiorul Hurley.

— Dacă mi-aţi da vreun indiciu…

— Poate vei găsi vreun indiciu în Germania, nu crezi? interveni lady Victoria. La urma urmelor, într-acolo s-a îndreptat străbunica dumitale.

— Vreo sugestie? am răspuns eu cu lehamite.

— Dacă aş fi în locul dumitale, aş încerca să aflu ce s-a întâmplat cu Friedrich. Poate că încă mai trăieşte.

De data aceasta, răspunsul lui lady Victoria era lipsit de ironie.

— M-am gândit la asta, am minţit eu, dat fiind că nu avusesem încă timp să hotărăsc ce voi face mai departe.

— Bine, atunci ai pe unde să continui.

Lady Victoria a zâmbit din toată inima, cu zâmbetul ei încântător.

M-am întors pe jos la hotel pentru că trebuia să mă gândesc. Era evident că, dacă maiorul Hurley nu voia să-mi mai dea informaţii, era pentru că Amelia trebuie să fi continuat vreo activitate legată de spionaj. Cât despre caietele lui Albert James, cu siguranţă că maiorul Hurley i-o fi sugerat lui lady Victoria să nu divulge ceea ce puteau fi informaţii secrete. Şi dacă pe britanici îi caracterizează ceva, indiferent de ideologia lor, acesta este extremul lor patriotism.

Era bună ideea de a merge la Berlin. Poate că voi avea noroc şi-l voi întâlni pe Friedrich von Schumann sau eventual pe cineva care să-i fi cunoscut în trecut aristocratica familie.

Am sunat-o la telefon pe doña Laura ca s-o informez că plec la Berlin şi am optat din nou să-i trimit flori mamei mele cu o carte de vizită în care îi spuneam cât de mult o iubesc, ca să nu-mi facă scandal când o voi suna de la Berlin.

L-am sunat şi pe profesorul Soler ca să ştiu dacă are vreun cunoscut în capitala Germaniei. La urma urmelor, părea să cunoască lume peste tot.

— Aşa că te duci la Berlin, ia te uită, măi să fie… Faci înconjurul lumii, dragul meu Guillermo, mi-a spus profesorul Soler cu o oarecare ironie.

— Da, aşa se pare, dar n-am de ales.

— S-ar putea să te ajut. La un congres am legat prietenie cu un profesor de la universitatea din Berlin, dar trebuie să fie foarte în vârstă, pentru că, atunci când l-am cunoscut, era pe punctul de a se pensiona şi de atunci au trecut deja şase sau şapte ani. O să-i caut cartea de vizită şi, dacă o găsesc, te sun, bine?

Profesorul Soler m-a sunat peste o oră. Găsise cartea de vizită şi chiar vorbise cu prietenul său.

— Îl cheamă Manfred Benz şi locuieşte aproape de Potsdam. Mi-a spus că va fi încântat să te primească. Sper să ai noroc.

— Şi eu, şi vă mulţumesc mult, domnule profesor.

FRIEDRICH

1

Berlinul m-a surprins. Mi s-a părut unul dintre cele mai interesante oraşe din câte am cunoscut. Plin de viaţă, avangardist, nonconformist, frumos. M-am îndrăgostit de el la trei ore după ce am aterizat şi i-am cerut unui taximetrist să facă turul oraşului.

Nu ştiu de ce, dar am hotărât să încerc să găsesc prin mijloace proprii un membru al familiei von Schumann, în cazul în care rămăsese vreunul în viaţă. Mi-am spus că, dacă încercarea mea avea să eşueze, îl voi suna pe profesorul Manfred Benz.

Portarul de la hotel mi-a făcut rost de o carte de telefoane şi, spre surprinderea mea, am găsit numerele mai multor von Schumann. Am ales să-l sun pe primul care apărea în carte. Speram să vorbească englezeşte. Mi-a răspuns o voce care părea de adolescent şi am întrebat de herr Friedrich von Schumann.

— Ah, întrebaţi de bunicul meu! Aţi confundat numele, el nu locuieşte aici. Vreţi să vorbiţi cu mama?

Copilul vorbea englezeşte cu un puternic accent german. Sigur că eu vorbeam englezeşte cu accent spaniol; ne-am înţeles perfect. Am fost tentat să-i spun că da, că doresc să vorbesc cu mama lui, dar instinctul mi-a atras atenţia că era mai bine să n-o fac.

— Scuză-mă, cred că am greşit când am căutat numărul în cartea de telefon.

— Dacă îl căutaţi în carte, uitaţi-vă unde apare un „F.” înainte de von Schumann, acela e numărul de telefon al bunicului.

Am căutat numărul şi am sunat la telefon. Recunosc că mi s-a accelerat pulsul la gândul că Friedrich von Schumann trăieşte, dar asta nu înseamnă că şi dorea să stea de vorbă cu mine.

Un glas profund mi-a ajuns de la celălalt capăt al firului.

— Bună ziua, aş vrea să vorbesc cu domnul von Schumann.

— Cine întreabă? mă iscodi vocea.

— Să vă explic, el nu mă cunoaşte, dar cred că a cunoscut o rudă de-a mea, pe străbunica mea.

Se lăsă o tăcere de-a lungul firului, ca şi cum bărbatul cu voce profundă s-ar fi gândit la ceea ce tocmai îi spusesem.

— Cine sunteţi dumneavoastră? mă întrebă el.

— Mă numesc Guillermo Albi şi sunt strănepotul Ameliei Garayoa.

— Amelia…

Glasul profund deveni o şoaptă.

— Da, Amelia Garayoa, ea… mă rog, cred că l-a cunoscut pe herr Friedrich von Schumann.

— Ce doriţi?

Vocea aceea era impresionantă.

— Dacă herr von Schumann mi-ar putea acorda câteva minute, îi voi spune personal.

— Eu sunt Friedrich von Schumann; dacă sunteţi de acord, veniţi azi după-amiază la mine acasă, la ora trei. Vă dau adresa.

Când am închis telefonul, nu puteam da crezare norocului meu. L-am sărbătorit, făcând o plimbare prin Berlin cu harta pe care mi-o dăduse portarul. Am făcut la fel ca orice turist: m-am fotografiat cu Poarta Brandenburg pe fundal, am căutat celebrul Check-point Charlie[131], am încercat să dau de urma rămăşiţelor din Zid…

Adresa aparţinea de ceea ce fusese Berlinul de Est. Casa era situată într-un cartier curat şi bine îngrijit, cu câteva galerii de artă pe aceeaşi stradă. Părea un cartier burghez din orice oraş european.

Când am apăsat pe soneria de la etajul doi, am simţit din nou că inima îmi bătea mai iute. Uşa a deschis-o un bărbat cu părul complet alb şi o privire de un albastru intens. Purta un pantalon negru şi un pulover cu gât, tot negru. Am socotit că trebuia să aibă vreo şaptezeci de ani.

Bărbatul m-a privit curios o clipă, înainte de a-mi întinde mâna.

— Sunt Friedrich von Schumann.

— Iar eu, Guillermo Albi, nu ştiţi cât vă sunt de recunoscător că mă primiţi.

— M-aţi făcut curios. Poftiţi.

M-a condus într-un birou cu pereţii acoperiţi de cărţi. Nişte uşi glisante deschise dădeau într-o bibliotecă.

— Luaţi loc, spuse el arătând un jilţ de pe cealaltă latură a mesei. Aşadar, sunteţi strănepotul Ameliei; atunci bunicul dumneavoastră trebuie să fie Javier, nu-i aşa?

---

[131] Cel mai renumit punct de trecere a frontierei dintre zona de control americană şi cea sovietică din Zidul Berlinului, care a funcţionat între anii 1945–1990. (în limba engleză în original) (n.tr.)

— Da, într-adevăr, bunicul meu matern se numea Javier.
— Bine, spuneţi-mi ce doriţi.
I-am explicat că sunt de ceva vreme cufundat în studierea vieţii Ameliei, cine m-a ajutat, ţările pe care a trebuit să le vizitez şi că ultima pistă mă condusese la Berlin.
— Probabil că sunteţi fiul baronului von Schumann, Max, amantul străbunicii mele.
— Aşa este, dar, vă rog, nu vorbiţi despre relaţia dintre tatăl meu şi Amelia ca despre una dintre doi amanţi, au fost mult mai mult decât atât. De altfel, pentru mine, Amelia a fost mama mea, singura mamă pe care am cunoscut-o cu adevărat. Şi acum, pe neaşteptate, apăreţi dumneavoastră să-mi spuneţi că verişoarele ei Laura şi Melita v-au comandat să scrieţi povestea Ameliei… Ea le iubea foarte mult, mai ales pe Laura. Nu le-am cunoscut niciodată, dar Amelia îmi arăta fotografii ale lor şi ale surorii ei, Antonietta.

I-am cerut să mă ajute pentru că, fără colaborarea sa, cu greu aş putea merge mai departe. Înainte de a-mi răspunde, s-a ridicat şi m-a întrebat ce vreau să beau. Apoi a ieşit din birou şi, când s-a întors, era însoţit de o femeie de vârsta lui.
— Ilse, el este strănepotul Ameliei.
Femeia îmi întinse mâna zâmbindu-mi. Avea înfăţişarea blândă pe care te aştepţi s-o aibă bunicuţele. Şi ea era înaltă, dar, în ciuda vârstei, era dreaptă. Avea părul la fel de alb ca al lui Friedrich.
— Soţia mea n-a putut rezista curiozităţii de a vă cunoaşte. A cunoscut-o şi pe Amelia şi a ţinut mult la ea.
— Oh, era o femeie foarte curajoasă! Am învăţat multe de la ea.
— Da, într-adevăr, trebuie să fi fost curajoasă, am răspuns eu, nerăbdător să aflu amănunte.

Ilse ieşi din birou şi se întoarse cu o tavă, o sticlă de whisky şi o frapieră cu gheaţă.
— Chemaţi-mă dacă aveţi nevoie de mine şi… poate doriţi să luaţi cina cu noi…
— Nu vreau să vă deranjez…

— Dumneavoastră sunteţi strănepotul Ameliei, pentru mine este ca şi cum aţi fi din familie şi, în plus, eu îi datorez viaţa Ameliei, răspunse Ilse.

Mă simţeam euforic. Nu numai că îl găsisem pe Friedrich, dar, pe deasupra, părea dispus să colaboreze şi chiar simpatica sa soţie tocmai îmi spusese că Amelia îi salvase viaţa. Astfel că m-am pregătit să mă las surprins de amândoi.

Friedrich m-a ascultat cu atenţie când i-am relatat tot ce aflasem despre peripeţiile din Egipt.

— Cred că aceea a fost cea mai fericită perioadă din copilăria mea şi poate chiar din viaţa mea. Dacă ar fi fost după mine, aş fi trăit în continuare la Cairo şi nu ne-am fi întors în Germania, comentă el în chip de introducere.

— Ce vârstă aveaţi?

— Când ne-am întors, cred că vreo şase ani.

— Aşadar, vă amintiţi bine cele întâmplate în epoca aceea.

— Mai mult sau mai puţin, dar, fireşte, amintirile mele ulterioare sunt mai concrete. Şi soţia mea, Ilse, vă poate vorbi despre ea. O să vedeţi, a iubit-o mult. De fapt, eu am cunoscut-o pe Ilse prin Amelia, cu toate că studiam amândoi la universitate. Eu eram la medicină, întotdeauna am vrut să fiu medic ca tatăl meu, iar Ilse studia fizica. Dar înainte de a vă povesti ceva, aş vrea să-mi daţi cuvântul dumneavoastră că veţi mânui cu grijă informaţiile. Mi-aţi spus că sunteţi jurnalist, nu prea am încredere în meseria dumneavoastră.

— Nici nu mă miră asta; şi mie mi se întâmplă acelaşi lucru.

Friedrich von Schumann mă privi uimit şi apoi izbucni în râs.

— Bine, măcar avem ceva în comun, în afară de Amelia. Să vă explic, deveni serios, deşi Zidul a căzut în urmă cu peste douăzeci de ani, de fapt cei care am crescut cu el îl simţim în continuare în mintea noastră. Ceea ce vă voi povesti are legătură nu numai cu Amelia, ci şi cu alte persoane cărora nu le-ar plăcea să se afle lucrurile pe care le-au făcut la vremea lor. Şi au dreptul să li se respecte secretul, intimitatea. Astfel că nu vă voi spune numele lor adevărate; şi, în plus, nu vă autorizez să faceţi cunoscut, dincolo de cercul dumneavoastră familial, nimic din ceea ce vă voi povesti. Nici vorbă să cădeţi în ispita de a publica viaţa străbunicii dumneavoastră. Dacă nu vă luaţi un angajament scris, nu vă voi spune nimic.

I-am acceptat toate condiţiile şi am semnat un document pe care el însuşi l-a redactat.

— Pentru mine, când un om îşi dă cuvântul, ar trebui să fie o garanţie suficientă, dar, din nefericire, viaţa m-a învăţat că nu mai este în vigoare codul de comportare pe care mi l-a inculcat tatăl meu.

Privindu-l, mi-l imaginam pe Max von Schumann. Pentru că Friedrich avea prestanţa, manierele şi înfăţişarea plăcută pe care te aştepţi să le aibă un aristocrat. Şi, în plus, din două părţi, pentru că mama lui, contesa Ludovica von Waldheim, îşi lăsase şi ea amprenta asupra lui.

— Fireşte, aţi moştenit titlul părinţilor, sunteţi baron, nu-i aşa? l-am întrebat eu din curiozitate.

— Da, aşa este, am moştenit titlul tatălui meu şi pe acel al mamei mele. Cred că sunt singurul supravieţuitor al celor două familii. Dar, pentru mine, titlurile nu înseamnă nimic, absolut nimic, amintiţi-vă că am crescut într-o ţară comunistă. Mi s-ar părea ciudat să-mi spună cineva „baroane”. Nu, într-adevăr, titlul nu înseamnă nimic pentru mine, nici pentru fiii mei.

Era aproape patru când Friedrich a început să-mi povestească.

«Încă îmi mai amintesc frigul din ziua în care am sosit la Berlin. Dar, mai ales, şocul pe care mi l-a produs controlul din aeroport. Pe vremea aceea, relaţiile ruşilor cu restul aliaţilor erau deja foarte încordate şi, cu toate că nu se construise încă Zidul, exista un zid psihologic. Erau deja diferenţe între Berlinul controlat de sovietici şi restul oraşului, care se afla în mâinile aliaţilor. Din nefericire, casa noastră era în sectorul sovietic, dar aproape de cel american; de fapt, exista o graniţă invizibilă. De la ferestrele noastre, vedeam sectorul american, aproape că îl puteam atinge cu mâna.

Nu era cea mai bună casă a familiei, ci o clădire de închiriat care adusese venituri bune înainte de război. Când am ajuns la casa noastră şi am încercat să intrăm, ne-am pomenit că nu se putea deschide poarta cu cheia pe care o aveam, cineva schimbase broasca. Amelia a căutat-o pe portăreasă ca să-i ceară o explicaţie, dar o vecină ne-a informat că femeia nu mai locuia acolo, plecase acasă la o fiică din Berlinul occidental, iar casa noastră fusese pusă la dispoziţia altei familii. Femeia ne-a

spus că sovieticii făceau un inventar al apartamentelor nelocuite şi al proprietarilor şi că, atunci când nu-i găseau pe aceştia, confiscau locuinţele ca să le pună la dispoziţia poporului. Vă puteţi închipui că la Berlin, în 1948, erau mulţi oameni care n-aveau nimic, care pierduseră totul în bombardamente. Autorităţile sovietice strămutau persoanele care le erau apropiate, membri ai acelei organizaţii care avea să devină Partidul Comunist, în cele mai bune locuinţe pe care le găseau. Apartamentul nostru era ocupat de un bărbat care colabora cu sovieticii în ceea ce priveşte administrarea sectorului lor din oraş. Bărbatul locuia cu soţia şi cei doi fii, care în momentul acela nu erau acasă. Toate mobilele noastre, ne-a spus vecina nu fără o oarecare ironie, fuseseră depozitate în pivniţa clădirii, un loc nu prea mare, care servea vecinilor drept debara. Înainte de război, portarii ţineau acolo tomberoanele de gunoi şi toate ustensilele lor, copiii găsiseră loc liber pentru biciclete, iar unii vecini îngrămădiseră acolo mobilele vechi, de care nu se îndurau să se despartă. În pivniţă se ajungea coborând câteva mici trepte situate lângă palierul în care dădea o singură uşă, cea de la locuinţa portarului, ascunsă vederii oricui intra în vestibul. Ghereta propriu-zisă a portarului se afla lângă ascensor şi era o cămăruţă în care de-abia încăpeau o masă şi două scaune.

Vă spun toate astea pentru că vecina care ne-a informat auzise că, dacă ne întorceam, am fi putut ocupa fosta locuinţă a portarilor. S-a lăudat că ei îi fusese încredinţată cheia.

Tatăl meu n-a spus nimic, nu s-ar fi înjosit niciodată să-şi manifeste o emoţie în faţa vreunei vecine, iar Amelia s-a arătat la fel de indiferentă ca şi el, de parcă ceea ce se întâmpla era lucrul cel mai firesc din lume, iar tatăl meu n-ar fi fost proprietarul întregii clădiri. A luat cheia pe care i-a predat-o vecina şi am intrat în locuinţa portarilor, neştiind peste ce vom da acolo.

Casa era goală, nu exista nicio mobilă, nicio urmă a foştilor proprietari. Praful şi murdăria se acumulau pe jos şi pe ferestrele care dădeau în mica grădină, prin care se intra în clădire.

Chipul tatălui meu oglindea indignarea pe care o simţea.

— Nu putem să rămânem aici, spuse Max.

— Trebuie să rămânem, replică Amelia.

— Nu, n-o să rămânem. Chiar acum ne vom prezenta în faţa autorităţilor sovietice ca să ne restituie tot ce este al meu. Această clădire îmi aparţine, este singurul lucru care a mai rămas în picioare din tot ce avea familia mea. Am titlul de proprietate, nu mă pot da afară din casa mea.

— Nu ştii cum sunt sovieticii, Max, nu ne-o vor restitui.

— Vom merge chiar acum, insistă el, în pofida oboselii acumulate în timpul călătoriei.

— Poate că ar trebui să vorbim cu Albert James, poate că americanii ar putea face presiuni asupra lor.

— Este casa mea, Amelia, şi nu mi-o pot lua. Dacă nu mă însoţeşti, o va face Friedrich, şi el e în stare să împingă scaunul cu rotile.

Am privit-o pe Amelia, deznădăjduit. Nu-mi plăcea să-i văd discutând în contradictoriu, sufeream şi mă temeam să nu se certe în momentul acela, dar n-a fost aşa. Amelia a ridicat din umeri şi a acceptat să mergem la sediul în care sovieticii îşi instalaseră Cartierul General.

Nimeni nu părea să ştie ceva, doar că exista un ordin conform căruia clădirile rămase încă intacte şi în care ar fi existat apartamente goale să fie puse la dispoziţia celor care ar fi putut dovedi că locuinţele lor fuseseră distruse şi, în consecinţă, nu dispuneau de un loc în care să trăiască. Dacă lăsasem apartamentul nelocuit mai bine de doi ani însemna că n-aveam nevoie de el, aşa că n-aveam nimic de reclamat. Şi dacă, în plus, dispuneam de o altă locuinţă în aceeaşi clădire, ce rost aveau plângerile? Cumva nu ni se părea demn să locuim acolo unde locuise portăreasa? Ne credeam oare mai presus decât ea?

Tatăl meu a spus că va prezenta în scris o plângere şi că dorea să stea de vorbă cu persoana care avea autoritate să rezolve problema, dar protestele lui au fost zadarnice.

Amelia şi-a asumat rezolvarea situaţiei cu o resemnare care m-a uimit. Când am ajuns acasă, m-a trimis la o prăvălie din apropiere să cumpăr câteva articole pentru curăţenie. În timp ce eu m-am dus să îndeplinesc comisionul, ea a coborât în pivniţă ca să cerceteze dacă acolo erau într-adevăr mobilele noastre.

Casa era mică: o săliţă, o bucătărie, o baie minusculă şi două odăi; aşa că nu i-a luat multă vreme să cureţe tot. Ceea ce o

îngrijora cel mai mult era cum urma să urcăm mobilele din pivniţă, dar i-a venit o idee.

— Vino cu mine în stradă, Friedrich, am văzut că prin apropiere sunt mai mulţi copii care n-au ce face. O să le dăm câţiva bănuţi dacă ne ajută.

N-am putut urca toate mobilele, pentru că unele erau foarte grele, iar altele n-ar fi încăput, aşa că a trebuit să ne mulţumim cu strictul necesar. Când Amelia a isprăvit cu mutarea, se întunecase. Tatăl meu de-abia vorbea, atât era de deznădăjduit.

— Bine măcar că dispunem acum de bani ca să trăim o vreme, spuse Amelia.

— Nu vom rămâne aici, afirmă tatăl meu, fără convingere.

— Vom rămâne până se vor aranja lucrurile şi nu ne va fi chiar atât de rău. Uite, casa e curată şi cu mobilele noastre pare altceva. Cred că ar trebui s-o zugrăvim. O voi face chiar eu, cu ajutorul lui Friedrich.

— Noi, să zugrăvim casa? am întrebat eu, nevenindu-mi să cred.

— De ce nu? Va fi amuzant.

Tatăl meu a protestat. Spunea că va trebui să ţinem ferestrele deschise şi era destul de frig. Dar ea s-a arătat categorică. Ne vom simţi mai bine cu pereţii curaţi, zugrăviţi în culori deschise.

Am însoţit-o la un magazin de unde până la urmă a ales să cumpere material pentru tapetarea pereţilor. Bărbatul care ne-a vândut sulurile de tapet ne-a asigurat că noi n-o vom putea face, dar că, pentru o sumă modică, ne-ar putea ajuta. Amelia a acceptat, dar s-a tocmit la preţ, până când omul acela s-a dat bătut.

Peste trei zile, casa părea diferită, chiar şi tatăl meu a trebuit să recunoască.

— Vezi? a fost o idee bună s-o tapetăm, în loc s-o zugrăvim, aşa nu miroase a vopsea.

Şi casa aceea a devenit căminul nostru, locul unde am trăit până m-am însurat cu Ilse. Cred că, într-un fel, casa aceea ne-a marcat destinul, pentru că multe dintre lucrurile care s-au întâmplat n-ar fi fost cu putinţă dacă n-am fi locuit acolo.

Sovieticii administrau Berlinul la fel ca pe restul Germaniei care le aparţinea deja, iar izolarea de celelalte zone ale oraşului

rămase în mâinile americanilor, britanicilor şi francezilor creştea pe zi ce trecea. Nu-i nevoie să vă amintesc criza din 1948. Americanii şi britanicii au creat o zonă dublă în Germania occidentală, la care se va alătura Franţa, formând ceea ce se cunoştea ca zona triplă, în care avea să se instaleze o Adunare Constituantă şi Guvernul Federal. Dar nu asta a provocat criza, ci reforma monetară care pentru sovietici a presupus o mare problemă şi i-a făcut să răspundă cu propria reformă monetară şi cu blocada Berlinului din iunie 1948 până în mai 1949. Americanii au contracarat blocada sovietică punând în funcţiune un pod aerian. De fapt, divizarea Germaniei începuse cu mult înainte, la Conferinţa de la Ialta, şi poate chiar şi mai înainte, la Teheran, când americanii, britanicii şi sovieticii au hotărât să împartă Germania în zone de ocupaţie. Au redesenat harta, schimbând traseul frontierei poloneze şi tot ce fusese Germania centrală devenea parte din imperiul sovietic, iar Berlinul rămânea ca o insulă cu patru administratori, ca o enclavă în inima Germaniei aflate în puterea sovieticilor.

La fel cum politica faţă de Hitler numită conciliatoristă fusese un dezastru, puterile occidentale au început să facă acelaşi lucru cu Stalin, nepermiţându-i să ducă la îndeplinire toate angajamentele asumate la Ialta: de exemplu, faptul ca popoarele eliberate să decidă ele însele cum vor să se guverneze. Stalin nu le-a dat prilejul. A fost un angajament pe care nu s-a gândit niciodată să-l ducă la îndeplinire.

Unele ziare îi luau apărarea lui Stalin pentru faptul că ar fi dorit să aibă frontiere „sigure” şi că această obsesie pentru siguranţă este cea care îl determina să ducă anumite politici.

Dar nu vreau să vă abat atenţia cu expuneri politice riguroase. În casa aceea atât de mică era greu să nu auzi lungi conversaţii şi unele discuţii în contradictoriu între Amelia şi tatăl meu.

Înainte de a se întrerupe căile de comunicaţie între Berlinul nostru şi cel al aliaţilor, Albert James obişnuia să ne viziteze în mod frecvent.

Pentru mine, Albert James era ca un unchi care apărea cu pungi cu bunătăţi şi jucării englezeşti şi americane pricinuind invidia prietenilor mei. Obişnuia să joace şah cu tatăl meu, vorbeau politică şi discutau despre viitor.

Într-una dintre vizitele sale, Albert le-a spus că vrea să le facă o propunere. De fapt, propunerea era pentru Amelia.

— Avem nevoie de ochi în această parte a Berlinului.

— De ochi? Şi pentru ce? întrebă Amelia.

— Fără sovietici, nu s-ar fi câştigat războiul, dar ne dăm seama că avem interese diferite. Churchill a spus că sovieticii întind o „Cortină de Fier” în faţa zonelor lor de influenţă şi are dreptate. Avem nevoie să ştim ce se întâmplă.

— Astfel că acum ruşii au devenit duşmanii voştri.

Tonul tatălui meu era plin de ironie.

— Avem interese contrarii. Pot fi un pericol pentru noi toţi… şi am mai vorbit despre asta şi cu alte prilejuri.

— Ce anume vrei, Albert? întrebă Max de-a dreptul.

— Vreau să lucraţi pentru OSS, să vă alăturaţi nouă, grupului pe care îl avem aici.

— Nu, am isprăvit cu asta, răspunse el pe un ton tăios.

— Aş vrea măcar să vă gândiţi.

— N-avem la ce să ne gândim, insistă Max.

— Ce ar trebui să facem? întrebă Amelia, fără să se uite la Max.

— V-aş spune dacă îmi acceptaţi propunerea şi dacă prietenii noştri britanici nu vor avea nimic împotrivă ca tu, Amelia, să lucrezi pentru noi.

— Eu nu aparţin britanicilor, răspunse ea mânioasă.

— Ştiu, dar, pentru ei, eşti agenta lor, chiar dacă ai lucrat pentru noi la Cairo. În orice caz, întreţinem relaţii excelente, suntem în aceeaşi barcă.

Când Albert a plecat, Amelia şi tatăl meu s-au certat.

— Îţi place pericolul, nu-i aşa? Nu eşti în stare să trăieşti ca o persoană normală, eşti stimulată doar dacă mergi pe marginea prăpastiei. La Cairo, mi-ai spus că ai isprăvit cu acest gen de activităţi.

— Trebuie să fim realişti, Max. Din ce o să trăim când se vor termina banii de la Cairo?

Max aproape că n-a mai vorbit cu Amelia mai multe zile la rând. Comunicau doar în prezenţa mea, iar eu sufeream văzându-i supăraţi.

Cred că Albert James ne-a vizitat din nou în luna mai, înainte ca sovieticii să blocheze căile de comunicaţie cu Germania Federală.

Max s-a arătat rece faţă de el şi s-a scuzat că îl doare capul, ca să refuze partida de şah, dar Amelia luase deja hotărârea.

— O să lucrez pentru voi, dar cu anumite condiţii. Nu voi fi agentă a OSS şi nici a altcuiva. Voi colabora cu ce îmi stă în putinţă, dar fără să mă simt obligată s-o fac, dacă ceea ce îmi cereţi nu mi-ar fi la îndemână sau i-ar pune în pericol pe Max şi pe Friedrich. În plus, o parte din ceea ce îmi plătiţi vreau s-o primească familia mea la Madrid. Nu trebuie să ştie unde sunt, nici ce fac, doar că la un anumit interval de timp cineva se prezintă acasă la unchiul şi la mătuşa mea şi le înmânează un plic cu bani.

— De ce nu vrei să afle unde eşti? vru Albert James să ştie.

— Pentru că le-aş pricinui şi mai multă durere şi îngrijorare. Nu, prefer să-i ajut, fără să le provoc suferinţă. Există şi o a treia condiţie: dacă dintr-un motiv oarecare hotărăsc să renunţ, trebuie să-mi garantezi că voi putea s-o fac fără reproşuri şi probleme.

Albert a acceptat toate condiţiile Ameliei. Max n-a spus nimic; încă o dată, se simţea învins.

Peste câteva zile, Amelia a început să lucreze ca asistentă a unui funcţionar local. Garin vorbea ruseşte şi putea să demonstreze că fusese opozant al lui Hitler, deoarece făcuse parte din Partidul Socialist înainte de război, pe lângă faptul că fusese prizonier într-un lagăr. Asta îl făcea acceptabil pentru sovietici, care, nu fără motiv, n-aveau încredere în niciun german. Faptul că Amelia se descurca în ruseşte i-a fost de ajutor pentru ca Garin să-i poată convinge pe superiorii săi că are nevoie de cineva care să-l ajute.

Amelia ne-a prezentat o nouă prietenă, care se numea Iris şi lucra ca stenografă la biroul municipal.

Garin studiase literatura rusă înainte de război; era brunet, înalt, cu ochi negri şi o mustaţă stufoasă şi mai ales era foarte plăcut, îi plăcea să râdă, să mănânce şi să bea. Iris era blondă, cu ochi albaştri, de statură mijlocie şi foarte slabă.

Spre deosebire de Garin, era mereu serioasă, preocupată. Avusese o relaţie cu un tânăr rus exilat care la începutul războiului a dispărut fără să-şi ia rămas-bun. Ea glumea spunând că relaţia aceea i-a servit măcar să înveţe limba rusă.

În momentul acela, niciunul din cei doi nu era angajat în vreun post-cheie, dar făceau parte din armata de „ochi” pe care Albert o întreţinea în Berlinul oriental.

Amelia era mulţumită de noul său serviciu sau aşa credeam eu. După toate aparenţele, Garin se ocupa de un departament responsabil cu activităţile culturale de la Berlin. De fapt, nu erau bani şi nici timp pentru aceste activităţi culturale, dar departamentul exista; în plus, faptul că Garin avusese un trecut antifascist făcea ca toată lumea să aibă încredere în el.

Lui Max i-a fost greu să accepte noua realitate, dar a sfârşit prin a se da bătut în faţa evidenţei şi îmi amintesc cât de mult m-a impresionat o conversaţie pe care am auzit-o într-o noapte, când credeau că eu dorm.

— Viaţa mea este deja distrusă, dar nu voi îngădui s-o pui în primejdie şi pe a fiului meu. Dacă lui Friedrich i se întâmplă ceva din vina ta… îţi jur că te voi ucide cu mâna mea.

Am început să plâng în tăcere. Îl adoram pe tatăl meu, dar şi pe Amelia.

Albert continua să ne viziteze, dar nu atât de des. Oficial, era un jurnalist care lucra pentru o agenţie de ştiri americană, justificându-şi în felul acesta venirile şi plecările de la Berlin.

În octombrie 1949, s-a constituit Republica Democrată Germană. Oficial, aveam guvernul nostru, dar le aparţineam în continuare sovieticilor. La câteva zile după ce s-au pus bazele noului guvern, Amelia s-a întors acasă euforică. Garin era transferat la Ministerul Culturii. Iris era mutată să muncească la Ministerul de Externe la ordinele unui funcţionar care lucra pentru departamentul de legătură cu Ministerul de Externe sovietic.

De fapt, Republica Democrată era guvernată de la ambasada sovietică din Berlin.

La început, tatăl meu a refuzat ca Garin şi Iris să vină la noi acasă, nu voia să-i cunoască, dar Amelia a insistat atât de mult, încât până la urmă a acceptat.

Într-o zi, Garin s-a prezentat cu flori pentru Amelia şi o carte pentru tatăl meu, iar Iris, cu un chec făcut chiar de ea.

Tatăl meu l-a simpatizat pe Garin; era imposibil să n-o facă, pentru că deborda de vitalitate şi era foarte pozitiv, cum spun

tinerii din ziua de azi. Iris era mai discretă, mai puţin vorbăreaţă, dar părea că se înţelege bine cu Amelia.

— Merită să vă riscaţi viaţa? îi întrebă tatăl meu.

— Eu cred că da! Nu putem sta cu braţele încrucişate văzând ce i se face ţării noastre. Ruşii ne tratează de parcă am fi proprietatea lor.

— Aliaţii sunt răspunzători pentru tot ce se întâmplă, mai întâi ne predau ruşilor, iar acum… acum vor să le apărăm interesele împotriva ruşilor, se lamentă Max.

— Da, ai dreptate, politicienii sunt în stare de asemenea lucruri, dar noi nu putem consimţi ca sovieticii să ne transforme ţara în ograda lor, Max. Chiar nu-ţi dai seama că am ajuns slugile lor? N-avem niciun fel de autonomie, aici nu se face nimic înainte ca Moscova să dea ordin. Nu, nu pentru asta am vrut noi să punem capăt celui de-al Treilea Reich, replică Garin.

— Şi tu, Iris, de ce o faci? De ce lucrezi pentru americani?

Garin i-a făcut semn tatălui meu să nu pună întrebarea până la capăt, dar a fost prea târziu. Iris a devenit încordată. Mai întâi s-a făcut palidă, apoi chipul său a căpătat un ton îmbujorat, de mânie reţinută.

— Tatăl meu era conservator, nu i-a plăcut niciodată Hitler, dar nici nu i s-a opus. Dar cine s-a opus? Trăiam bine până când a început războiul. Părinţii mei au murit în timpul unui bombardament, iar fratele meu a fost ucis la Stalingrad. El nu voia să meargă la război, nu voia să lupte pentru Reich, dar l-au luat. N-am supravieţuit decât eu şi sora mea mai mică. Îmi amintesc că tatăl meu spunea că, dacă vreodată ne vom descotorosi de Hitler, după aceea va trebui să facem acelaşi lucru cu ruşii şi îi părea rău că britanicii nu-şi dădeau seama că adevăraţii lor duşmani sunt sovieticii. Dar, de fapt, nu de asta lucrez pentru americani. Am avut un logodnic, era rus, părinţii lui s-au exilat în Germania la Revoluţia din Octombrie. De fapt, el a crescut la Berlin. În ciuda ideilor părinţilor săi, s-a apropiat de comunişti în anii de facultate; era simpatizant al lor şi îmi spunea că într-o zi vom merge la Maica Rusia. Cu puţin timp înainte de război, a dispărut. L-am căutat ca o nebună, nimeni nu ştia unde este, nici părinţii, nici prietenii lui… nimeni. Bănuiesc că a hotărât să se întoarcă în Rusia şi, pentru ca părinţii lui să nu-l împiedice, a preferat să nu le spună nici lor, nici mie. Când părinţii mei au murit, am luat-o în grijă pe sora

mea, nu ne aveam decât una pe cealaltă. Sărăcuţa de ea intra în panică de câte ori auzeam zgomotul avioanelor survolând Berlinul. Când au intrat ruşii în oraş… unii îi primeau ca pe nişte eliberatori, dar, pentru noi două, au fost nişte călăi. În ziua în care au sosit, a fost multă confuzie, nimeni nu ştia ce să facă, dacă să se ascundă sau nu. Noi eram pe stradă căutând de mâncare, când am văzut apărând primele tancuri şi grupuri de soldaţi ruşi. Am fugit să ne refugiem între rămăşiţele unei case dărâmate. Nişte soldaţi ne-au văzut alergând şi s-au luat după noi râzând. Unul dintre ei a prins-o pe sora mea şi a trântit-o jos. A violat-o chiar acolo şi apoi i-a urmat altul, şi altul. Eu… mă rog, mie mi s-a întâmplat acelaşi lucru, nu ştiu dacă m-au violat doi sau trei soldaţi, pentru că am închis ochii, nu voiam să văd ce se întâmpla, nu voiam s-o văd pe sora mea zvârcolindu-se cerând îndurare. Ei râdeau. Deodată, a venit un ofiţer. Le-a dat ordin să ne lase şi i-a făcut animale scârboase. A încercat s-o ajute pe sora mea să se ridice în picioare, dar ea era atât de speriată, încât a început să ţipe. Atunci el s-a apropiat de mine şi în ochii lui am putut citi ruşine pentru ce făcuseră oamenii lui, dar n-a cerut iertare, a făcut stânga împrejur şi a plecat. Soldaţii spuneau că ne-au făcut la fel cum le făcuseră soldaţii germani mamelor şi surorilor lor şi că am avut noroc că ne-au cruţat viaţa. Sora mea era întinsă într-o baltă de sânge, sângele ei. Avea doar doisprezece ani. Am luat-o în braţe ca s-o liniştesc, dar ea părea că nu mă aude, plângea şi avea privirea rătăcită. Când am încercat s-o fac să se ridice, de-abia se putea mişca. Am stat multă vreme aşezate pe jos, până am reuşit s-o ridic şi s-o silesc să meargă. Am încercat să ne întoarcem acasă, dar peste tot erau tancuri şi soldaţi şi sora mea tremura de frică. Deodată, nişte soldaţi ne-au văzut şi s-au îndreptat spre noi. Sora mea a ţipat înspăimântată. Nu ştiu de unde a avut atâta forţă, dar a luat-o la fugă fără să se uite ce avea în faţă. S-a împiedicat şi… a căzut în faţa unui tanc care a trecut peste ea. Am urlat, am urlat ca un animal sălbatic. Soldaţii au alergat spre ea, dar a fost în zadar, tancul o zdrobise, era doar o bucată de carne însângerată. Şi soldaţii păreau impresionaţi, dar sora mea era moartă. Ştie cineva câte femei germane au fost violate? Eu am avut noroc că am supravieţuit. Acum am un băieţel. Tatăl lui este unul dintre soldaţii care m-au violat. Când mă uit la fiul meu şi îi văd trăsăturile care nu sunt ale mele, ştiu că sunt ale

tatălui său. Părul negru, ochii cenuşii, fruntea înaltă, gura cărnoasă… Când am descoperit că sunt însărcinată, am vrut să mă omor. Nu voiam să am copilul acela, îl uram. Dar s-a născut şi acum… acum îl iubesc din tot sufletul, este tot ce am pe lume. Are doi ani şi îl cheamă Walter.

Am rămas cu toţii tăcuţi. Eu eram foarte mic, dar înţelegeam dramatismul momentului. Amelia nu şi-a putut stăpâni lacrimile, Garin se uita în pământ, iar tatăl meu se simţea vinovat că dezlănţuise mărturisirea lui Iris.

— Nu ştiam că ai suferit atât de mult, şopti Amelia, apucând-o pe Iris de mână.

— Mă rog, nu obişnuiesc să povestesc nimănui. Nu vreau ca Walter să crească stigmatizat că nu ştie cine este tatăl său.

— Şi ce îi vei spune când o să crească? vru Amelia să ştie.

— Că tatăl lui a fost un om bun care a murit în război.

— Îi vei spune…? Îi vei spune că era rus…?

— Nu, pentru ce? Rus sau german, n-are tată, aşa că e mai bine să crească fără să-şi pună întrebări la care să n-aibă răspuns.

Din noaptea aceea, Iris şi Garin au fost bineveniţi la noi acasă. Amelia insista mereu ca Iris să-l aducă pe Walter cu ea şi, cu toate că era mai mic, obişnuiam să ne jucăm la mine în cameră câtă vreme oamenii mari stăteau de vorbă.

Albert i-a cerut lui Garin să se înscrie în Partidul Comunist; la urma urmelor, Partidul Socialist se unificase cu Partidul Comunist. Cum Garin mai păstrase câţiva prieteni comunişti din timpul studenţiei, a găsit, fără să trezească suspiciuni, recomandări pentru noua sa apartenenţă. Era un simplu militant, fără importanţă, dar Albert ştia că Garin va fi în stare să câştige încrederea şefilor din partid.

Odată, l-am auzit pe Albert vorbind cu Amelia despre Garin.

— Cum ţi se pare?

— E foarte curajos şi iscusit, are autoritate asupra grupului, toţi îi dăm ascultare şi îi urmăm în mod firesc indicaţiile.

— Ştii? Uneori mă întreb de ce e cu noi.

— Nu-i place că sovieticii sunt aici.

— Înţeleg, dar asta-i suficient? Era socialist, avea prieteni comunişti, a fost prizonier într-un lagăr şi deodată a devenit anticomunist, de ce?

— Tu ai fost cel care l-a recrutat în reţea, de ce ai făcut-o, dacă n-aveai încredere în el?

— E ceva… nu ştiu ce este, dar ceva ce uneori mă face să-l suspectez pe Garin.

— Crezi că lucrează pentru sovietici?

— Poate pentru Comintern[132]… Ştii şi tu, îi pregătesc pentru astfel de activităţi.

— Dar îţi pasează toate informaţiile care îi trec prin mână.

— Până acum, nimic important, grupul vostru nu este cel mai important între cele pe care le avem aici.

— Şi de ce mă faci să lucrez cu ei?

— Pentru că vreau să-l supraveghezi pe Garin.

— Dar îi expui pe Max şi pe Friedrich la un mare pericol în cazul în care ar lucra pentru sovietici… se lamentă Amelia.

— Dacă în vreun moment crezi că bănuielile mele sunt adevărate, vă voi scoate de aici, veţi veni cu mine dincolo.

— Dacă ai avea dreptate, nu ne vor lăsa să ieşim.

— N-avem de ce să le cerem sovieticilor permisiunea, ştii că oamenii trec încontinuu dincolo, iar ei nu-i pot împiedica.

— Dar Otto şi Konrad? întrebă Amelia.

— În ei am încredere absolută. Nu-ţi voi spune de ce, ştiu doar că ne sunt loiali.

Otto servea drept traducător pentru administraţia militară sovietică, iar Konrad era un prestigios profesor de fizică. Amândoi luptaseră în războiul din Spania. Când acesta s-a încheiat, Otto a plecat la Paris, unde a trăit începutul celuilalt război. N-a vrut să se întoarcă în Germania şi a luptat alături de aliaţi într-o brigadă de germani opozanţi ai lui Hitler. În ceea ce îl priveşte, Konrad se remarcase la universitate prin confruntările sale cu alţi profesori nazişti. Dacă nu l-au arestat, a fost pentru că experimentele sale îl interesau peste măsură pe Hitler, care a dat ordin să fie obligat să lucreze într-un laborator împreună cu alţi savanţi, dar, din primul moment, atitudinea sa pasivă i-a adus la disperare pe superiorii săi, care n-au obţinut decât o slabă colaborare din partea lui pe durata războiului. Dar nici pentru Otto şi nici pentru Konrad faptul că erau antifascişti nu însemna că ar fi fost bucuroşi să-şi vadă ţara în mâinile

[132] Denumirea prescurtată din limba rusă a Internaţionalei Comuniste sau a celei de-a Treia Internaţionale. (n.tr.)

sovieticilor şi, cu aceeaşi convingere cu care îi combătuseră pe nazişti, o făceau acum împotriva invadatorilor.

Şi lui Otto, la fel ca lui Garin, Albert i-a cerut să se înscrie în Partidul Comunist. Nimeni nu l-a suspectat şi i-au urat bun venit.

Membrii grupului microfilmau tot ce le trecea prin mâini, fie că era important, fie că nu. Apoi îi predau microfilmele Ameliei, iar aceasta, la rândul ei, i le preda lui Albert.

Eu duceam în continuare dorul zilelor petrecute la Cairo, dar nu-i spuneam tatălui meu, ca să nu-l supăr. El voia ca eu să fiu un bun german, chiar dacă mă educau comuniştii.

— Sunt comunişti, într-adevăr, dar mai întâi de toate sunt germani, îmi spunea el, şi ei ştiu ce trebuie să te înveţe.

Tatăl meu nu avea dreptate. Oamenii din partid erau mai întâi comunişti şi, după aceea, erau toate celelalte, inclusiv germani, dar el nu vedea aşa lucrurile. Ridica în slăvi ideea de Germania şi credea că e important să fiu educat ca un bun german.

Viaţa se desfăşura cu o oarecare monotonie pentru tatăl meu şi pentru mine, dar nu şi pentru Amelia.

Noaptea, după ce mă trimitea la culcare, obişnuia să se aşeze lângă tatăl meu ca să-i comenteze noutăţile zilei. Eu îi auzeam vorbind, nu pentru că i-aş fi spionat, ci pentru că nu am reuşit niciodată să adorm înainte de miezul nopţii, aşa că citeam până când Amelia intra să stingă lumina şi apoi rămâneam treaz, gândindu-mă la poveşti fantastice.

Cred că s-a întâmplat la începutul anului 1950. Într-o seară, Amelia a venit de la slujbă, părea foarte agitată şi m-a trimis la culcare mai devreme decât de obicei. De îndată ce a rămas singură cu tatăl meu i-a povestit ce o preocupa.

— Iris va veni astă-seară, m-a sunat, spunându-mi că trebuie să ne vedem. Nu ştiu ce se întâmplă.

— Sper că n-au descoperit-o, răspunse Max, îngrijorat.

— Dacă ar fi suspectată, n-ar veni aici. Nu, nu-i asta, nu-ţi face griji.

Iris a sosit după ora opt. Îl ducea pe Walter în braţe. Copilul era pe jumătate adormit.

— N-am putut veni mai devreme, se scuză ea.

— Nu-ţi face griji, aţi luat cina? întrebă Amelia.

— I-am dat să mănânce lui Walter, mie nu mi-e foame.

— Lasă-l pe Walter la noi în cameră, îi spuse Amelia, conducând-o într-acolo, pentru ca băiatul să poată dormi câtă vreme stăteau de vorbă.

— Cred că sovieticii vor semna un acord cu chinezii, povesti Iris.

— Eşti sigură?

Amelia părea îngrijorată.

— Da, cred că da. Acum câteva zile, una dintre secretarele ministrului s-a îmbolnăvit şi m-au trimis pe mine să dau o mână de ajutor. Azi-dimineaţă, l-am auzit pe ministru spunându-i unei fete de la secretariat să sune la ambasada noastră de la Moscova; voia informaţii, a vorbit despre „vizita chinezilor” şi apoi a adăugat că sovieticii se comportă foarte misterios în legătură cu acordul pe care îl vor semna cu Mao Tse-Tung[133]. Pe mine nu mă cunoaşte, pentru că era prima mea zi acolo, dar nici nu s-a uitat la mine când a ieşit din birou ca să dea acest ordin. Eu am continuat să scriu la maşină ce îmi dăduse de lucru, fără să ridic capul, ca şi cum n-aş fi auzit nimic.

— Voi lua legătura cu Albert. Mâine voi încerca să trec în sectorul americanilor.

— Ai permis, nu-i aşa?

— Da.

— Bine, nu mi se pare ceva extraordinar că sovieticii se înţeleg cu chinezii, toţi sunt comunişti, comentă Max.

— Da, dar pe cine aşteaptă la Moscova? Şi dacă semnează un tratat, care poate fi conţinutul acestuia? Mie mi se pare important, în orice caz trebuie să-i spui lui Albert, afirmă Iris uitându-se la Amelia.

La 14 februarie, Stalin şi Mao au semnat un Tratat de Prietenie şi Asistenţă mutuală în cazul agresiunii altei puteri.

Firea lui Iris a fost hotărâtoare pentru ca birocraţii din minister s-o remarce. Muncea fără răgaz, era eficientă, discretă şi tăcută; genul de secretară pe care toată lumea vrea s-o aibă în subordine. Aceste calităţi i-au servit pentru avansare şi a trecut la departamentul însărcinat cu problemele cu „cealaltă” Germanie.

---

[133] Revoluţionar chinez şi teoretician politic (1893—1976), conducătorul suprem al Partidului Comunist Chinez şi al Republicii Populare Chineze. (n.tr.)

Între timp, Otto începuse să lucreze ca asistent al unui membru din Biroul Politic. Faptul că vorbea ruseşte, în afară de franceză şi puţină spaniolă, îl ajutase să-şi facă o situaţie.

Scria periodic câte un raport referitor la problemele care interesau Biroul Politic, la relaţiile de forţă dintre membrii acestuia sau la discuţiile din Comitetul Central.

Cât despre Konrad, era liderul incontestabil al nemulţumiţilor din universitate.

Şi Garin ajunsese departe şi, odată cu el, Amelia. Acum lucrau în Departamentul de Propagandă din Ministerul Culturii, unde părea că se simte ca peştele în apă.

Amelia îl supraveghea îndeaproape şi obişnuia să-i spună lui Albert că nu găseşte nimic suspect în comportamentul lui Garin. Dacă i s-ar putea face vreun reproş, acela era faptul că risca prea mult şi uneori rămânea să lucreze după ce majoritatea funcţionarilor plecau, moment de care profita ca să intre în alte birouri şi să microfilmeze tot ce îi cădea în mână.

— Îi place riscul. Uneori, mă supăr pe el, temându-mă să nu fim descoperiţi. Am rămas să lucrăm în departament şi, când a crezut că nu mai era nimeni, a încercat să forţeze uşa de la cabinetul directorului. A făcut atâta zgomot, încât au venit paznicii de securitate. Le-a spus că ne-a căzut o maşină de scris pe care încerca s-o repare. L-au crezut sau, cel puţin, aşa sper, relată Amelia.

Deşi tatălui meu nu-i plăcea ca ei să se reunească la noi acasă, uneori era de acord. Pentru mine, faptul că apăreau „prietenii” Ameliei, cum le spunea tatăl meu, însemna o întrerupere a monotoniei.

Garin continua să fie preferatul meu, deoarece atât Otto, cât şi Konrad aproape că nu-mi dădeau atenţie. Eu eram doar un mucos pe care preferau să nu-l ia în seamă.

— Să planifici cultura! Sunt nebuni! De parcă ar fi cu putinţă să planifici talentul, inspiraţia, imaginaţia, se plânse Konrad.

— Departamentul nostru are sarcina de a contribui ca întreaga societate să fie pătrunsă de „adevăr”, de a consolida omul nou socialist. Iar acest adevăr se află în Marx, Engels, Lenin şi Stalin, explică Garin, ironic.

— Singurul lor scop este controlul nostru al tuturor, inclusiv controlul gândurilor noastre, spunea Konrad în continuare.

— Rolul presei este groaznic, adăugă Otto. Chiar nu există un singur jurnalist în stare să critice ce se întâmplă?

— Cei care ar fi putut s-o facă au plecat şi, dacă a rămas vreunul, se ocupă deja KVP-ul[134] să-i bage minţile în cap. Cine critică partidul sau pe conducătorii acestuia sunt delincvenţi care încearcă să boicoteze triumful socialismului, explică Amelia, indignată.

Dar ceea ce îi speria cel mai tare era să vadă cum social-democraţii erau trataţi ca duşmani ai poporului. Încetul cu încetul, fuseseră îndepărtaţi din orice activitate publică; mulţi au ales exilul, iar cei care nu voiau să se dea bătuţi, au sfârşit în închisoare sau în lagărele de muncă.

— Vor să impună gândirea unică, o singură ideologie, astfel că social-democraţii sunt pentru ei cei mai periculoşi, pentru că îşi dispută cu ei hegemonia, se plânse Konrad.

— Trebuie să ai grijă, îl sfătui Amelia, ori te vor aresta până la urmă.

— Ce nu ştiu eu este cum ai reuşit să le câştigi încrederea, îl întrebă Otto pe Garin, la urma urmelor, ai fost într-un lagăr pentru social-democraţi.

— Dar am renunţat la trecutul meu. M-au acceptat în SED[135], acum sunt membru de partid, voi participa chiar şi la cel de-al III-lea Congres care va avea loc în luna iulie, răspunse Garin.

— Nu ştiu cum de nu ţi se întoarce stomacul pe dos, insistă Konrad.

— Avem o treabă de făcut. Tocmai pentru că nu-mi reneg ideologia fac ceea ce fac. De fapt, copiez metodele lor de infiltrare, e mai uşor să-i combaţi dinăuntru decât din afară, insistă Garin.

— Eu cred că preşedintele nostru, Wilhelm Pieck, nu este ca Walter Ulbricht şi nici ca Otto Grotewohl[136], comentă Iris.

— Chiar crezi cu adevărat că este diferit? Nu, nu te lăsa înşelată, este la fel de comunist, doar că e mai charismatic, îi asigură Amelia.

---

[134] Siglă pentru denumirea germană a Kasernierte Volkspolizei, precursoarea Miliţiei Populare a Republicii Democrate Germane. (n.tr.)

[135] Siglă pentru denumirea germană a Sozialistische Einheitspartei Deutschlands / Partidul Socialist Unit din Germania. (n.tr.)

[136] Om politic german (1894—1964), primul preşedinte al Consiliului de Miniştri al Republicii Democrate Germane între anii 1949-1964. (n.tr.)

În 1951, a luat fiinţă cel mai eficient serviciu secret din toate câte au acţionat în timpul Războiului Rece, cel din Republica Democrată Germană. Dacă până în momentul acela controalele asupra populaţiei fuseseră istovitoare, începând de atunci toţi germanii aveau senzaţia că sunt spionaţi de către Kasernierte Volkspolizei, cunoscută sub sigla KVP. Nimeni nu avea încredere în nimeni. Începând din momentul acela, odată cu înfiinţarea Stasi[137], pe toţi ne-a dominat frica. Stasi avea informatori peste tot, până şi în familiile noastre. Au instaurat un regim de teroare care îi făcea pe oameni să-şi denunţe propriile familii şi vecinii, numai ca ei înşişi să nu fie suspectaţi. Alţii, desigur, au colaborat din convingere.

Albert James voia ca vreunul dintre oamenii săi să se infiltreze în Stasi, cunoscută înainte sub denumirea de Directoratul Principal al Serviciului de Informaţii; dar a fost o sarcină zadarnică: procesul de selecţie era extrem de riguros.

În 1953 au izbucnit protestele împotriva regimului. „Socializarea” obligatorie lovea în dorinţele majorităţii cetăţenilor germani.

Într-o seară, Iris a venit la noi acasă. Era deja târziu şi se observa că venise în fugă, pentru că avea chipul îmbujorat şi respiraţia agitată.

— L-au arestat pe Konrad. Soţia lui l-a trimis la mine acasă pe unul din fiii lor ca să-mi spună. Trebuie să facem ceva.

Amelia a încercat s-o liniştească. Apoi i-a spus lui Max că avea să iasă cu Iris să-l caute pe Garin. Trebuiau să facă ceva ca să-l ajute pe Konrad.

— Singurul lucru pe care îl veţi obţine va fi acela că veţi fi arestaţi cu toţii. Ce veţi face? O să vă prezentaţi la secţia de miliţie cerând să fie eliberat? spuse Max îngrijorat.

— Singurul lucru pe care nu-l putem face este să stăm şi să aşteptăm, îi răspunse Amelia.

Noului regim îi scăpa situaţia de sub control. Nu putea ţine în frâu nici nemulţumirile, nici manifestaţiile, nici grevele. Chiar şi unele clădiri ale partidului, precum şi unele maşini ale ştabilor au suferit stricăciuni din partea manifestanţilor. Sovieticii au fost

[137] Siglă pentru denumirea germană a Das Ministerium für Staatssicherheit / Ministerul pentru Securitatea Statului. (n.tr.)

nevoiţi să intervină pentru că guvernul german nu era în stare să controleze explozia de mânie a cetăţenilor şi au decretat stare de urgenţă la Berlin.

Cu siguranţă că mai marii partidului s-au speriat sau poate că sovieticii i-au îndemnat la aşa ceva, dar sigur este că la data de 21 iunie, Comitetul Central a hotărât să aprobe un plan de măsuri; dar n-au reuşit să împiedice ca un nou val de germani să opteze pentru plecarea definitivă în Republica Federală.

Amelia i-a prezentat situaţia tatălui meu.

— Cred că ar trebui să plecăm. Pe zi ce trece, locul asta seamănă din ce în ce mai mult cu Uniunea Sovietică.

— Şi unde să mergem? În sectorul american? Nu, Amelia, aici măcar avem o casă.

— N-avem nimic, Max. Această clădire nu-ţi mai aparţine.

— Ba da! Constituţia recunoaşte proprietatea privată.

— Dar partidul acţionează în numele poporului şi, în consecinţă, hotărăşte de ce are nevoie poporul, adică ceea ce îi revine fiecăruia. Trăim în locuinţa portarului, Max, şi nu mă deranjează, am făcut din aceşti pereţi un cămin, dar nu te lăsa amăgit.

— Vom avea tot timpul să ne răzgândim, la urma urmelor, Berlinul nu e un oraş închis, putem merge în alt sector oricând dorim.

— Nu va fi aşa mereu, nu vor permite ca oamenii să continue să plece. Într-o zi, vor face precum şefii lor, sovieticii, şi nu ne vor mai lăsa să ieşim.

— Ce prostie!

— Max, pot vorbi cu Albert, el ne va ajuta, aş putea să le fiu de folos şi în altă parte.

— Această clădire este singura moştenire pe care i-o pot lăsa fiului meu. Atâta vreme cât voi fi aici, nu mi-o vor lua.

— Ţi-au luat deja pământurile, le-au „socializat”, cum zic ei… Max, chiar nu-ţi dai seama că nici asta nu-i a ta?

Dar nu l-a putut convinge pe tatăl meu. Eu ascultam în tăcere şi eram în secret de acord cu Amelia. Îndoctrinarea la care eram supuşi la şcoală mi se părea insuportabilă. Cred că nu era diferită de cea pe care o primeau şcolarii pe vremea lui Hitler, doar că au schimbat uniformele, imnurile şi lozincile.

Konrad a stat la închisoare şase luni. Era atât de mare prestigiul său la universitate, încât până şi unii profesori credincioşi partidului au intervenit pentru el, şi nu ca să-l ajute, ci pentru că vedeau că prejudiciul era şi mai mare dacă îl ţineau închis. Studenţii lui Konrad, precum şi mulţi alţi studenţi nu încetau să ceară cu insistenţă eliberarea sa şi a altor profesori arestaţi, încă îmi mai amintesc emoţia Ameliei în ziua când Konrad a ieşit din închisoare. Garin le-a cerut să nu meargă să-l aştepte, pentru că toţi cei care o vor face vor fi identificaţi de KVP. Amelia n-avea de gând să-i dea ascultare, dar tatăl meu a fost cel care i-a cerut să nu rişte şi mai mult.

— Este un gest inutil, Amelia. Încă unul şi vei fi fişată pentru totdeauna şi, atunci, cum vei mai putea lucra pentru Albert? Garin are dreptate. Trebuie să fiţi discreţi. Konrad nu se aşteaptă să ieşiţi în evidenţă, ştie ce este în joc.

I-a dat ascultare în silă. Ştia că tatăl meu şi Garin aveau dreptate. Nu l-am mai văzut pe Konrad. Era suspect şi orice casă pe care ar fi vizitat-o avea să fie supravegheată de KVP, aşa că grupul se întrunea în mod clandestin.

Într-o zi, Amelia s-a întors plângând acasă şi i-a întins tatălui meu o tăietură de ziar. El a citit-o şi a ridicat din umeri.

— Îţi dai seama ce înseamnă? spuse Amelia.

— Viaţa merge mai departe, asta înseamnă.

Amelia a luat legătura cu Albert şi i-a cerut să vină urgent s-o vadă. Albert ne-a vizitat a doua zi şi, de cum a intrat, Amelia m-a trimis la mine în cameră. Am protestat. Eram sătul să fiu trimis la mine în cameră de fiecare dată când venea cineva interesant. Şi, în plus, aveam chef să le spun că era inutil să mă trimită acolo, pentru că puteam auzi tot ce spuneau. Dar am preferat să n-o fac, ca nu cumva să le treacă prin minte ceva care să mă împiedice să-i mai aud.

— Gata, Albert, mă retrag.

El a fost surprins. Vedea furia din ochii Ameliei şi nu înţelegea de ce.

— Ce se întâmplă? Explică-te.

— Nu, nu eu trebuie să mă explic. Tu trebuie să-mi explici cum e cu putinţă să permiteţi ca în Republica Federală naziştii să ocupe funcţii importante.

— Dar ce spui?! Hai, Amelia, sper că nu crezi propaganda sovietică!

— Nu, nu cred propaganda sovietică. Cred ce spune ziarul *Daily Express.*

Îi întinse tăietura din ziar, pe care Albert o citi în diagonală.

— E un caz izolat, spuse el, stânjenit.

— Serios? Ai impresia că o să te cred? Generalul Reinhard Gehlen, şeful serviciului secret german. Foarte distinsul general, care în timpul celui de-al Treilea Reich era responsabil cu spionarea Armatei Roşii, lucrează acum pentru guvernul Adenauer[138].

— Crezi că mie-mi place? Dar am fi nişte nebuni dacă i-am respinge pe cei care deţin informaţii foarte preţioase de care avem nevoie. Tu l-ai cunoscut pe Canaris, nu era un fanatic, mulţi dintre agenţii săi nu erau nici ei fanatici. Aminteşte-ţi de colonelul Oster. Au fost executaţi.

— Te rog, Albert! Vrei să-mi spui că, întrucât Canaris şi Oster au conspirat împotriva lui Hitler, niciunul dintre agenţi nu era nazist? După cum se vede, totul e bun la ceva; în schimbul informaţiilor, ştergeţi trecutul oamenilor. Atunci, la ce a fost bun procesul de la Nürnberg? Doar ca să spuneţi lumii că i-aţi pedepsit pe cei răi, în vreme ce, pe de altă parte, pactizaţi cu ei? Pentru asta mi-am riscat eu viaţa la Varşovia, la Atena, la Cairo, aici, la Berlin…? Pentru ca acum să-mi spui că există nazişti cu care trebuie să vă înţelegeţi?

— Ajunge, Amelia, nu fi copilă! Procesul de la Nürnberg a servit ca să arătăm lumii oroarea nazismului, ca să spunem că nu se va mai putea întâmpla niciodată ceva asemănător, ca să demonstrăm ticăloşia naţional-socialismului.

— Şi, odată realizat acest catarsis, ştergem totul cu buretele şi o luăm de la capăt. Asta vrei să-mi spui?

— Eşti în această meserie dinaintea mea şi nu există în ea nimic nevinovat. O ştii bine. Serviciul german de Informaţii era foarte eficient.

— Şi asta ce înseamnă?

— Că acum se va da un nou război, un război fără tancuri, fără avioane, fără bombe, dar război. Relaţiile cu sovieticii sunt

---

[138] Konrad Adenauer (1876–1967), om politic german, primul cancelar al Republicii Federale Germania şi unul dintre „părinţii" Europei unite, împreună cu Robert Schuman, Jean Monet şi Alcide De Gasperi. (n.tr.)

din ce în ce mai dificile. Ei construiesc un imperiu. Nu ştii ce se întâmplă? Au impus guverne comuniste în toate ţările care au rămas sub influenţa lor. În toate. Şi au pus în fruntea lor conducători comunişti, marionete care îl slujesc pe Stalin fără să crâcnească. Churchill a denunţat crearea unei „Cortine de Fier”. Acum sovieticii sunt adversarii noştri, trebuie să avem grijă cu ei, să ştim ce fac, ce au de gând, ce demersuri vor face.

— Şi pentru asta folosiţi foşti spioni nazişti. Scopul scuză mijloacele. Asta vrei să-mi spui?

— Spune-mi tu, Amelia. Spune-mi tu dacă scopul scuză mijloacele. Eşti o agentă de teren, a trebuit să iei hotărâri din mers.

— Niciodată în favoarea naziştilor, erau duşmanii noştri, am luptat ca să-i distrugem. Trebuie să-i înlăturăm pe toţi naziştii oriunde ar fi, oriunde s-ar ascunde.

— Chiar crezi că putem s-o facem? Să le facem proces tuturor germanilor şi să-i lichidăm pe cei care nu pot dovedi cu probe că au luptat împotriva lui Hitler? Ar fi o nebunie care n-ar duce nicăieri. Crezi că sovieticii nu tratează cu unii dintre foştii membri ai Serviciului german de Informaţii? Crezi că ei desconsideră ceea ce le-ar putea spune aceştia numai pentru că n-au luptat împotriva lui Hitler? Nu te-a deranjat faptul că l-am răpit pe Fritz Winkler şi n-ai tremurat când l-ai ucis pe fiul său. Un savant nazist e altceva decât un agent secret? Spune-mi unde este diferenţa? Spune-mi, şi atunci îţi voi înţelege scrupulele.

— Albert are dreptate.

Max îi ascultase în tăcere, de pe scaunul său cu rotile.

Nu obişnuia să intervină când Amelia se întâlnea cu Albert sau cu prietenii lor, îşi spunea părerea mai târziu, când rămâneau singuri, dar de data aceea a făcut-o.

— Cum poţi să spui aşa ceva după tot ce am suferit? îi reproşă ea.

— Dacă ducem raţionamentul tău până la capăt, atunci, ce ar trebui să facă cu mine? Am fost ofiţer în Wehrmacht, i-am jurat credinţă Führerului, deşi îl uram din tot sufletul. Am luptat, am fost pe front şi am făcut tot ce am putut ca să câştigăm războiul. Eu voiam să-l văd înfrânt pe Hitler, dar fără ca asta să implice şi înfrângerea Germaniei; voiam să-l înfrâng din punct de vedere politic sau chiar să-i pun capăt zilelor, dar niciodată

trădându-mi ţara. Nu ştiu câţi germani gândeau ca mine, dar ştiu bine că toţi cei care am rămas, toţi cei care n-am plecat, n-avem o justificare pentru ce am făcut. Putem fi acuzaţi cu toţii că am fost părtaşi la ororile nazismului. Şi eu, Amelia, chiar şi eu.

Auzind glasul tatălui meu, am deschis uşa de la camera mea şi, printr-o crăpătură, am observat ce se întâmpla în camera de zi. Amelia îl privea pe Max fără să găsească cuvintele cu care să-i combată argumentele, iar Albert îi observa pe amândoi, stăpânindu-şi dorinţa de a interveni.

A trecut ceva timp până să se decidă să vorbească.

— Vor exista mai multe nume, Amelia, vor exista mai multe nume odioase care-ţi vor întoarce stomacul pe dos când vei citi în ziare că ocupă cutare sau cutare funcţie.

— De aceea i-aţi sprijinit pe creştini-democraţi. Social-democraţii n-ar fi fost niciodată de acord cu ce se întâmplă.

— Eşti sigură? Eu nu ştiu, dar într-adevăr, ai dreptate, faptul că Germania Federală se află în mâinile creştin-democraţilor face să domnească liniştea în acest moment. Adenauer este un mare om de stat.

— Dacă aşa crezi tu…

— Da, aşa cred.

— Aici, social-democraţii sunt băgaţi la închisoare.

— Ştiu.

— Atunci trebuie să ştii că nu voi mai continua să lucrez pentru voi, că nu-mi voi mai pune viaţa în joc pentru ca informaţiile pe care le obţin să sfârşească pe masa vreunui nazist.

— Tu lucrezi pentru noi, nu pentru guvernul german.

— Care sunt aliaţii voştri, pe care îi ajutaţi şi îi susţineţi, cum nici nu poate fi altfel, iar eu însămi înţelegeam că aşa trebuia să fie. Prin urmare, e posibil ca informaţiile pe care le culegem să le împărtăşiţi cu ei, la urma urmelor, multe dintre aceste informaţii se referă la planuri care au legătură cu Republica Federală. Şi… ştii, Albert? Ai dreptate. Da, am ucis oameni, am făcut lucruri cumplite în viaţa mea, dar asta n-o voi face, Albert, n-o voi face în numele a nimic şi al nimănui.

— Îţi voi respecta voinţa.

Când Albert a plecat, Max a întrebat-o pe Amelia dacă va înceta cu adevărat să mai lucreze pentru americani. Ea n-a răspuns, a început să plângă.

Nu va fi prima decepţie pe care o va suferi Amelia. Secretarul de stat în biroul cancelarului, Hans Globke, fusese funcţionar al Ministerului de Interne în timpul celui de-al Treilea Reich, despre care se ştia că sprijinise cu entuziasm Soluţia Finală, planul de exterminare a tuturor evreilor din Germania şi din ţările ocupate de nazişti.

Dacă Ameliei îi mai rămăsese vreo urmă de naivitate, a pierdut-o pentru totdeauna. S-a menţinut de neclintit în privinţa colaborării în favoarea americanilor. S-a întâlnit din nou cu Albert ca să-i repete că nu mai puteau conta pe ea. El a încercat s-o convingă, dar a fost în zadar; Amelia putea să aibă multe defecte, dar n-a fost niciodată cinică.

Decisă să-şi ducă până la capăt hotărârea, i-a spus lui Garin s-o înlocuiască. Era necesar ca postul ei să fie acoperit de cineva din grupul de opoziţie, dispus să lucreze pentru americani. Dar Garin i-a cerut să se mai gândească puţin şi să-şi ia până atunci câteva zile de odihnă. Va spune la serviciu că este bolnavă.

Dar Amelia n-a revenit, cu toate că atât Garin, cât şi Iris, Otto şi Konrad, au încercat s-o convingă să nu-i părăsească.

Era greu de înţeles că o femeie capabilă să ucidă era atât de afectată de faptul că în Germania Occidentală câţiva foşti membri ai Partidului Nazist colaborau cu guvernul lui Adenauer.

Garin s-a prezentat într-o zi la noi acasă. Era îngrijorat.

— Vei fi cercetată, o anunţă el.

— De ce? întrebă Amelia cu nepăsare.

— Ai părăsit serviciul şi nu pari dispusă să mai accepţi vreun altul… Sunt unii care spun că nu eşti în toate minţile. Trebuie să faci ceva, altminteri te vor trimite într-un spital până îţi vei reveni.

— Un spital? Nu sunt bolnavă.

În tonul Ameliei se simţea teama.

— Dacă n-ai nicio boală şi refuzi să munceşti înseamnă că nu eşti în toate minţile. Lasă-mă să te ajut, Amelia. Întoarce-te la departament, te rog.

— Le voi spune că Max este bolnav şi că nu puteam să-l las singur. N-are cine să-l îngrijească, aşa că a trebuit să renunţ la slujbă.

— Vor putea spune că, dacă Max este o piedică, pentru el va fi mai bine într-un spital. Nu există scuze, Amelia, nu te lăsa amăgită.

— Nu vreau să mai lucrez pentru Albert.

— Nu-ţi spun să lucrezi pentru el, ci doar să lucrezi. Ţi-ar putea fi de ajutor. Postul tău încă nu este ocupat, dar mi-au spus că mâine îmi vor trimite pe cineva. Prezinte-te, Amelia, altminteri vei dezlănţui o nenorocire în această familie. Dacă te iau pe tine sau îl iau pe Max…

— Nu vreau să mai lucrez pentru americani şi nici pentru britanici, niciodată.

— N-o face, nu-ţi cer aşa ceva. Acum plec, mă duc acasă la Iris, dar te aştept mâine.

Tatăl meu şi Amelia au stat de vorbă până în zori. Eu am adormit, dar m-am trezit speriat, în vreme ce ei erau în continuare în camera de zi. Nu puteam auzi ce spun, vorbeau foarte încet, de parcă s-ar fi temut că vorbele lor ar putea străpunge liniştea nopţii.

Amelia m-a dus la şcoală ca în fiecare zi. Rămăseserăm tăcuţi, dar, când mai aveam puţin şi ajungeam, am îndrăznit să-i vorbesc.

— Vei merge la serviciu, nu-i aşa? Nu-i lăsa să te ia sau să-l ia pe tata.

M-a îmbrăţişat şi a încercat să-şi stăpânească lacrimile care se luptau să-i alunece din ochi.

— Dumnezeule, ţi-e frică! Nu-ţi face griji, Friedrich, nu se va întâmpla nimic. Sigur că nu voi permite să mă ia şi cu atât mai puţin să-i facă ceva tatălui tău! Cum să îngădui aşa ceva!

— Atunci promite-mi că vei merge la serviciu, am implorat-o eu.

A şovăit câteva clipe, apoi m-a sărutat şi mi-a spus în şoaptă: „Îţi promit”.

Am intrat în şcoală mai liniştit. Aveam încredere în ea.

2

Vreme de cinci sau şase ani, Amelia n-a mai colaborat nici cu americanii, nici cu britanicii. Continua să fie prietenă cu membrii vechiului ei grup, dar nu se mai vedeau atât de des ca înainte, cu toate că de vreo două ori au venit la noi acasă la cină, dar nu vorbeau despre activităţile lor, ci doar despre mersul politicii şi viaţa de zi cu zi.

Garin era îngerul ei păzitor. Îşi pusese obrazul pentru ea şi o păstra lângă el, dar nu i-a cerut niciodată să-l ajute în activităţile sale de spionaj.

În perioada aceea, de la mijlocul anilor ’50 până în anii ’60, Amelia şi-a pierdut mare parte din veselie. În fiecare dimineaţă, se trezea la şase şi jumătate, pregătea micul dejun, strângea prin casă, îl trezea pe Max, îl ajuta să-şi facă toaleta şi după aceea ieşeam împreună, mă conducea la şcoală şi ea se îndrepta spre Ministerul Culturii. Se întorcea acasă la amiază, numai cât să-l oblige pe tatăl meu să mănânce ceva şi apoi se ducea din nou la serviciu până la şase seara.

Rutina se instalase în viaţa ei şi asta era o sursă de nefericire. Vreme de mulţi ani fusese obişnuită să trăiască periculos şi, deodată, rămăsese pustiită.

Tatăl meu era fericit. Nu mai suferea gândindu-se la ce i s-ar putea întâmpla Ameliei şi, în consecinţă, şi nouă. Prefera monotonia, să îmbătrânească treptat, fără spaima de a îndura lipsuri ca restul germanilor, pentru că, mulţumită faptului că Otto lucra pentru Biroul Politic, ne dăruia uneori produse care n-ar fi fost la îndemâna noastră, căci erau de origine occidentală, putându-şi-le permite numai membrii Biroului Politic.

La fel ca în Uniunea Sovietică, nomenclatura Republicii Democrate se bucura de favoruri care le lipseau celorlalţi cetăţeni. Garin era priceput mai ales să pună mâna pe unele dintre aceste produse pe care le împărţea cu generozitate între prietenii săi. Pe măsură ce creşteam, admiram cât de atentă era Amelia cu tatăl meu. Îl îngrijea, de parcă ar fi fost vorba despre bunul ei cel mai de preţ. Mă gândeam că îl iubea probabil foarte mult ca să împartă viaţa cu el, când ea ar fi putut să aibă o existenţă mai bună.

Amelia era trecută de patruzeci de ani, dar păstra un aspect atât de fragil, încât părea mai tânără. Încă n-avea păr cărunt şi era foarte slabă. Când ne plimbam, eu observam cum era

privită, era foarte atrăgătoare şi cred că Garin era îndrăgostit de ea în secret. Până şi Konrad, care era însurat şi avea doi fii, o privea cu coada ochiului când ea nu-şi dădea seama.

De fapt, Amelia părea că ignoră efectul pe care îl producea asupra celorlalţi şi această distanţă cred că îi sporea farmecul. Eu eram mândru că o femeie ca ea îl iubea pe tatăl meu.

Îmi amintesc că în anul 1960 a avut loc la noi acasă sărbătorirea intrării mele la universitatea Humboldt din Berlinul de Est. Konrad încerca să mă convingă că trebuia să fiu fizician, pentru că astfel aş avea un mare viitor, dar eu eram hotărât să devin medic, cum fusese şi tatăl meu.

— Voi avea grijă de el chiar dacă nu va fi studentul meu, i-a făgăduit Konrad tatălui meu.

— Caută să nu se bage în încurcături ca tine, l-a rugat Amelia.

Pentru tinerii studenţi din universitate, pe zi ce trecea era mai vădită diferenţa dintre Berlinul Oriental şi Berlinul Occidental. În fiecare zi, mii de berlinezi mergeau la lucru în Berlinul Occidental, pe care aliaţii îl prefăcuseră într-o vitrină de propagandă a capitalismului. Imaginaţi-vă frustrarea sau, mai bine zis, schizofrenia de a trăi între două lumi cu două monede diferite.

Pentru Republica Democrată, Berlinul Occidental era mai mult decât o vitrină, era o mare bază militară cu peste douăsprezece mii de soldaţi americani, britanici şi francezi. Şi nu le plăcea să aibă în poarta casei lor o asemenea forţă militară.

Politica oficială a lui Ulbricht era aceea de a propune unificarea Germaniei; de fapt, propunea alcătuirea unei confederaţii în care să nu existe trupe străine. În felul acesta, apărea în faţa militanţilor de stânga din întreaga lume ca un om iubitor de pace care făcea propuneri de pace, dar care nu se duceau la îndeplinire din cauza lăcomiei imperialiştilor din Occident. Pură propagandă, desigur. Ideea lui de reunificare germană avea în vedere supunerea Germaniei Federale aceluiaşi sistem colectivist în care trăia Republica Democrată.

Dar era cu adevărat conştient de pierderea pe care o presupunea emigrarea continuă a multor germani din Republica Democrată.

Nu voi uita niciodată noaptea de 13 august 1961. Eram în camera mea învăţând, când un zgomot m-a făcut să-mi ridic

privirea şi am văzut dinaintea ochilor un grup de soldaţi şi de militanţi ai Partidului Comunist întinzând o reţea de sârmă ghimpată. Casa noastră, v-am mai spus, era „graniţa” cu Berlinul Occidental.

— Tată! Amelia! Uitaţi-vă pe fereastră!

Ne-am înghesuit toţi trei uitându-ne pe geamul din camera de zi cum soldaţii continuau să întindă reţeaua de sârmă ghimpată.

— Graniţa, murmură Amelia.

— Ce graniţă? am întrebat eu, care nu concepeam că Berlinul nu era în întregime un singur oraş.

— Churchill vorbea despre o Corină de Fier… mă rog, ei bine, această cortină este întinsă şi în Berlin, răspunse ea.

— Dar e ridicol. Ce au de gând cu această reţea de sârmă ghimpată? Singurul lucru pe care îl vor obţine este să facă dificilă trecerea de cealaltă parte şi sunt mii de berlinezi din acest sector care merg la serviciu în fiecare zi în celălalt sector, am încheiat eu.

Amelia m-a mângâiat pe obraz, de parcă aş mai fi fost încă un copil mic care nu înţelegea ce se întâmplă.

Tatăl meu rămăsese tăcut, cu privirea din ochiul cu care încă mai vedea pierdută şi un rictus pe tot chipul.

— Ar fi trebuit să plecăm, poate că încă mai putem, spuse Amelia.

— Nu, nu voi pleca, dar nu te voi împiedica pe tine s-o faci, răspunse tatăl meu, vizibil iritat.

Ea n-a răspuns. Ce putea să-i spună? El ştia că nu ne va părăsi niciodată, orice s-ar fi întâmplat. Dar Amelia avea dreptate, ar fi trebuit să plecăm. Ce sens avea acolo viaţa noastră? De fapt, n-am înţeles niciodată încăpăţânarea tatălui meu de a rămâne în Berlinul de Est. Uneori, mă gândeam că simte nevoia să se pedepsească pentru faptul că rămăsese în Wehrmacht şi că îi jurase credinţă lui Hitler.

A doua zi, Garin i-a spus Ameliei că aflase că reţeaua de sârmă ghimpată era doar un prim pas.

— Vor să construiască un zid de peste trei metri înălţime.

— Dar ce vor obţine prin asta? Oamenii vor trebui să meargă în continuare la serviciu de cealaltă parte.

— Separarea definitivă a Germaniei. Cred că vor pregăti un document în care se va spune că există doar o singură

Germanie legitimă, a noastră. Şi e posibil să se restrângă trecerea în Berlinul de Vest. Vom vedea.

Garin a avut dreptate. Trecerea în Vest a devenit un coşmar. Era nevoie de un permis şi mai ales de un motiv întemeiat. Era mai uşor să se intre în Berlinul nostru, deoarece vizitatorii n-aveau nici cea mai mică intenţie să rămână pentru totdeauna.

Am văzut de la fereastra noastră cum reţelei de sârmă ghimpată i-a urmat construcţia unui zid de ciment care a atins înălţimea de trei metri şi perimetrul de cincizeci şi cinci de kilometri. Acum, singurul peisaj pe care îl aveam dinaintea ochilor era acel zid de beton în faţa căruia patrulau soldaţii zi şi noapte. De-abia mai rămăsese un metru la ieşirea din mica grădină care delimita clădirea în care locuiam; în continuare era reţeaua de sârmă ghimpată şi, în spatele ei, Zidul. Aveam senzaţia că trăiesc într-o închisoare, mă sufocam, ca şi Amelia, dar tatăl meu a acceptat fără să se plângă.

— Ei nu pot suporta faptul că oamenii continuă să plece, asta le pune în pericol economia, le găsea el justificări.

În toamna aceea a anului 1961, Amelia s-a întâlnit cu Ivan Vasiliev. Ca în fiecare dimineaţă, plecam împreună şi mergeam o bucată de drum până ne despărţeam, ea ca să ajungă la minister, iar eu, la universitate. Mergeam vorbind în limba arabă. Ne plăcea s-o facem când eram singuri. Amelia spunea că doar vorbind-o n-o vom uita. Poate că a fost instinctul ei, poate privirea insistentă a bărbatului, dar brusc Amelia a încetinit pasul.

— Amelia, Amelia Garayoa, am auzit pe cineva spunând în spatele nostru.

Un bărbat care trebuie să fi avut în jur de şaizeci de ani era cel care rostise numele Ameliei. Ea a rămas privindu-l fix, încercând că găsească în memoria ei cui îi corespundea acel chip.

— Ivan Vasiliev, spuse bărbatul vorbind ruseşte în timp ce îi întindea mâna. Mai ţineţi minte Moscova? Eu lucram cu Pierre Comte.

— Dumnezeule! exclamă ea.

— Da, este chiar o surpriză să ne întâlnim din nou.

— Ce faceţi aici?

— Mă rog, la asta m-am gândit şi eu când v-am văzut, ce faceţi la Berlin?

— Locuiesc aici, cu familia mea.

— Familia dumneavoastră? Mă rog, e firesc că v-aţi refăcut viaţa după moartea lui Pierre.

— Aşa este. Continuaţi să…? Mă rog… Continuaţi să lucraţi în acelaşi loc…?

— Vreţi să ştiţi dacă mai fac parte din KGB? Asta-i o întrebare pe care nu trebuie să mi-o puneţi şi nici eu să vă răspund. Cine este tânărul acesta?

— Fiul meu. Friedrich, ţi-l prezint pe Ivan Vasiliev…

Bărbatul m-a privit de sus până jos, fapt care m-a făcut să mă simt incomod. Era mai înalt decât mine, mai voinic şi, cu toate că nu purta uniformă, mi s-a părut că are aspect de militar.

— Dacă aveţi timp, vă invit la o cafea, a propus Ivan Vasiliev.

— Îmi pare rău, Friedrich trebuie să ajungă la cursuri şi peste cincisprezece minute şi eu trebuie să fiu la serviciu.

— Unde lucraţi?

— Într-un departament din Ministerul Culturii.

— Poate că îmi permiteţi să vă însoţesc, ne vom aminti astfel de vremurile de demult.

Mă pregăteam să-mi iau la revedere, dar am hotărât că şi eu o voi conduce pe Amelia la serviciu. Era încordată, palidă, de parcă omul acela ar fi fost o fantomă.

— Întotdeauna am vrut să vă spun că mi-a părut rău pentru cele întâmplate. A fost o imprudenţă din partea lui Pierre să meargă la Moscova.

— I-au dat ordin s-o facă.

— Ar fi trebuit să urmeze recomandările lui Igor Krisov.

— L-aţi mai văzut?

— Pe Krisov? Nu, niciodată. Poate că a murit. Nu ştiu.

— Ce faceţi aici? insistă Amelia.

— După cum ştiţi, Uniunea Sovietică acordă un ajutor preţios tovarăşilor noştri din Republica Democrată. Am fost numit aici în calitate de consilier în Ministerul Securităţii.

— Aşadar, acum vă bucuraţi cu adevărat de încredere.

— Da.

— Chiar de mare încredere, altfel nu v-ar fi trimis aici…

— Bine, acum că ştiţi că mă bucur de încrederea alor mei, ce îmi spuneţi despre dumneavoastră?

— N-am nimic deosebit de povestit. Trăiesc la Berlin.

— Şi de ce în acest Berlin? O tânără ca dumneavoastră s-ar potrivi mai bine în cealaltă zonă.

— Dumneavoastră nu ştiţi nimic despre mine. Nu vă amintiţi că şi eu eram militantă comunistă?

— Aveţi dreptate, de-abia am avut timp să ne cunoaştem. Aţi fost foarte curajoasă când aţi încercat să-l salvaţi pe Pierre cu ajutorul acelui jurnalist american. Aproape că aţi reuşit.

Am ajuns la poarta ministerului şi ne-am despărţit cu o strângere de mână. El i-a cerut adresa noastră ca să ne viziteze, iar Amelia n-a avut încotro şi i-a dat-o.

Când ea a plecat, bărbatul acela m-a privit din nou de sus până jos.

— Aşadar, sunteţi fiul Ameliei…

— Mă rog, de fapt… s-ar putea spune că sunt ca şi copilul ei, ea m-a crescut. Tatăl meu şi Amelia trăiesc împreună de o veşnicie.

— Şi cu ce se ocupă tatăl dumneavoastră?

— Din nefericire, a fost rănit în timpul războiului, este invalid, nu mai are picioare.

— Vă voi face o vizită într-o după-amiază, sper să nu vă deranjeze nici pe dumneavoastră, nici pe tatăl dumneavoastră.

— Oh, nu! Veniţi când doriţi, prietenii Ameliei sunt întotdeauna bine-veniţi.

Când m-am întors acasă seara, am găsit-o pe Amelia povestindu-i tatălui meu cele întâmplate. În momentul acela, am descoperit că Amelia fusese îndrăgostită de un agent sovietic care se numea Pierre.

— Ivan Vasiliev s-a purtat bine cu mine, dar îi era frică, ne-a explicat Amelia. Când am stat la Moscova, Pierre a lucrat la ordinele lui Vasiliev. A fost foarte corect cu el, dar Pierre îmi spunea că părea nesigur pe el, dar că era un om cumsecade. El mi-a spus că Pierre fusese arestat pentru că îl suspectau ca fiind unul dintre agenţii controlaţi de Igor Krisov, alt spion acuzat de dezertare şi de trădare. Când l-am cunoscut pe Ivan Vasiliev era mai ales un om speriat; acum pare schimbat, nu numai pentru că a îmbătrânit… este ca şi cum i-ar merge bine acum.

— Mă îngrijorează faptul că este un om al KGB-ului, afirmă Max.

— Şi pe mine, recunoscu Amelia.

Ivan Vasiliev s-a prezentat la noi acasă peste două zile. A adus o sticlă de vin de Rin, un pachet de cârnăciori şi o bucată de tort.

S-a arătat încântător, a ajutat-o pe Amelia să pregătească cârnăciorii şi pe mine să pun masa şi a jucat o partidă de şah cu tatăl meu. Dacă a fost surprins de faptul că fusese ofiţer în Wehrmacht, n-a spus-o, dar a ascultat cu interes când ea îi povestea cum făcuse Max parte dintr-un grup de opozanţi faţă de Hitler.

— Un singur glonţ ar fi împiedicat războiul, dar niciunul dintre noi n-a îndrăznit să tragă în Führer, recunoscu tatăl meu.

— Nu cred că ruşii pot fi foarte mândri de Pactul Ribbentrop-Molotov, spuse Amelia, încercând să-l provoace pe Ivan Vasiliev.

— Simplă tactică. În momentul acela, Stalin a evitat războiul, replică bărbatul.

— Doar l-a amânat şi a distrus moralul a mii de comunişti care n-au înţeles niciodată că Uniunea Sovietică poate pactiza cu Hitler, răspunse Amelia.

— Fără noi, Hitler n-ar fi fost niciodată înfrânt, spuse Ivan Vasiliev pe un ton sentenţios.

— E adevărat, dar dacă Führerul n-ar fi invadat Uniunea Sovietică, ce aţi fi făcut? I-aţi fi permis să-şi continue atrocităţile?

— Nu putem schimba istoria. Hitler a greşit când ne-a atacat, ca şi Napoleon. Şi iată-ne aici.

Nu ştiu de ce, dar tatăl meu l-a simpatizat pe Ivan Vasiliev şi acesta, pe el. Păreau că se simt în largul lor unul cu celălalt. După seara aceea, au mai fost multe altele pe care le-am petrecut cu Ivan Vasiliev. La început, Amelia era încordată, dar încetul cu încetul s-a relaxat. Evident că el era unul dintre membrii KGB numit la Berlin şi probabil că se bucura de încrederea absolută a şefilor săi. Dacă supravieţuise epurărilor lui Stalin înseamnă că era un om dur şi inteligent.

Amelia i-a povestit lui Garin reîntâlnirea ei cu Ivan Vasiliev şi i-a cerut să-i spună lui Albert James.

— Vrei să te întorci la acţiune? îi propuse Garin.

— Nu, sub nicio formă. Dacă-ţi cer să-i spui lui Albert este pentru că amândoi l-am întâlnit la Moscova cu mulţi ani în urmă.

— Aşadar vă cunoaşteţi de multă vreme…
— Cu mult mai demult decât îţi poţi închipui.
— Să ai ca prieten pe cineva din KGB este o mare şansă…
— Şansă pentru ce? Ţi-am mai spus că nu vreau să mai lucrez nici pentru Albert, nici pentru altcineva. Suntem bine aşa, Max este acum fericit, doarme liniştit, şi eu la fel.

Dar norocul nu era de partea noastră. Walter, fiul lui Iris, care era acum un puşti de vreo treisprezece sau paisprezece ani, s-a prezentat într-o seară pe neaşteptate la noi acasă. Era ajunul Crăciunului, dar partidul interzisese sărbătoarea, înlocuind-o cu vacanţa de iarnă, aşa că nu se ţineau cursuri.
— Mama mi-a spus să vin aici şi tu să-l anunţi pe Garin. Crede că e suspectată şi că va fi arestată.
Walter era speriat şi tremura. Era roşu la faţă şi făcea mari eforturi să nu plângă.
Amelia a încercat să-l liniştească. M-a trimis să-i aduc un pahar cu apă de la bucătărie şi l-a rugat să se calmeze.
— Şi acum povesteşte-mi ce s-a întâmplat, îl rugă ea pe Walter.
— Nu ştiu. Mama este nervoasă de câteva zile, spune că e sigură că e urmărită. Îşi petrece nopţile uitându-se în stradă prin perdele. Nu vrea să răspundă la telefon şi mi-a interzis să aduc vreun prieten acasă. Astă-seară, când am ajuns, am găsit-o cu toate luminile stinse. Mi-a dat nişte bani pe care-i avea strânşi, dolari americani, şi m-a trimis aici. Mi-a spus că nu trebuie să iau legătura nici cu Garin, nici cu Konrad, nici cu Otto, că asta o vei face tu, şi că are încredere în tine, că dacă cineva mă poate salva, aceea eşti numai tu. Apoi mi-a spus să vin aici, dar nu direct, că trebuia să iau mai multe autobuze în direcţii diferite şi să merg şi pe jos şi, când voi fi sigur că nimeni nu mă urmăreşte, să vin la tine. Nu ştiu ce se întâmplă, doar că era foarte speriată.
— Lucrurile nu pot rămâne aşa, interveni Max. Dacă o urmăresc pe Iris, mai devreme sau mai târziu o vor căuta acasă la toţi prietenii ei şi vor veni şi aici şi, dacă îl găsesc pe Walter, vor crede că ştim unde este ea.
— Ei bine, va rămâne aici, răspunse Amelia, postându-se în faţa lui Max cu o furie care m-a surprins.

— N-am spus că nu trebuie să-l ajutăm, ci că nu trebuie să stea aici, răspunse el foarte serios.

— Şi unde vrei să-l duc?

— În pivniţă, am intervenit eu, acolo nu-l vor găsi.

În pivniţă erau adunate vechile noastre mobile şi alte vechituri ale vecinilor. Noi aveam cheia.

— Bună idee, Friedrich, spuse tatăl meu.

— Dar e totul murdar şi becul de-abia luminează, se plânse Amelia.

— Dar acolo e uşor să-l ascundem. Ştiu un loc în pivniţă unde nu-l vor găsi, am insistat eu.

— Ce loc? întrebă Amelia, curioasă.

— Când eram mic, îmi plăcea să explorez pivniţa. Mergeam cu lanterna mea şi mă rog... într-o zi a fost cât pe ce să cad într-o deschizătură pe care n-o văzusem niciodată, pentru că era acoperită cu o scândură foarte subţire. Am descoperit o groapă, cred că acolo se ţineau cărbunii, pentru că pereţii, care sunt din cărămidă, sunt foarte murdari. Ca să cobor, foloseam o mică scară de fier pe care am găsit-o printre vechituri.

— Nu ne-ai vorbit niciodată despre descoperirea ta, mi-a reproşat tatăl meu.

— Toţi avem secrete, iar acela era secretul meu.

— Dar Walter nu se va simţi bine acolo... protestă Amelia.

— Putem pregăti o ascunzătoare pentru cazul în care poliţia ar veni aici, am insistat eu.

Au acceptat planul meu şi, fără să facem zgomot, fiecare cu câte o lanternă, Amelia, eu şi Walter ne-am dus în pivniţă. Walter a făcut o grimasă de oroare când a văzut pivniţa întunecoasă şi groapa despre care le vorbisem. Dar Amelia ne-a trimis în casă după ustensilele de curăţenie.

— Vom pregăti locul ăsta numai pentru cazul în care ar trebui să te ascunzi.

Când a ieşit din ascunzătoare, era mânjită de negreală până la ultimul fir de păr, dar părea mulţumită.

— Bun, acum e mult mai bine. Şi cu păturile alea pe care le-am pus pe jos şi perna asta, te vei simţi bine dacă va fi nevoie să te ascunzi. Nu ştiu pe unde, dar intră aer. Mâine vom coborî să vedem mai bine, dar am impresia că golul acela trebuie să dea undeva.

A doua zi dimineaţă, Amelia s-a sculat cu noaptea în cap ca să meargă la serviciu, dorea să ajungă cât mai devreme ca să-l vadă pe Garin. Pe mine m-a însărcinat să am grijă de Walter şi să nu-i permit sub niciun motiv să iasă.

— Garin, aseară a venit Walter la noi acasă. Ne-a spus că Iris crede că este urmărită.

— Azi-noapte au fost la ea şi au arestat-o.

— Doamne Dumnezeule!

— Acum câteva zile, Iris mi-a spus că probabil şeful ei o suspectează şi era sigură că o urmăreşte. Într-o seară când şeful ei şi-a luat la revedere pentru a doua zi, Iris a rămas ceva mai mult timp, aşa cum obişnuia să facă, cu scuza că pune ordine în hârtii. Era momentul când profita să microfilmeze documente. Dar el s-a întors după ceva ce uitase, ea i-a auzit paşii şi a avut timp să ascundă camera, dar nu şi hârtiile pe care le microfilma. Şeful ei a întrebat-o ce făcea şi ea i-a răspuns că voia să caute un document pe care credea că îl rătăcise. El n-a crezut-o, dar s-a comportat ca şi cum i-ar fi acceptat explicaţia.

— Unde este? Spune-mi unde au dus-o!

— Nicăieri. Avea o pastilă de cianură, cum avem noi toţi în cazul în care suntem arestaţi. Ştii bine, ai avut şi tu una. N-a permis să fie arestată.

Obişnuia să spună că n-ar putea suporta să fie torturată. Când a venit poliţia s-o caute acasă, au spart uşa şi au găsit-o moartă.

— De unde ştiţi toate astea?

— De la un prieten care lucrează în Ministerul de Externe, aproape de departamentul lui Iris. Ceea ce s-a întâmplat este secretul lui Polichinelle. Acum îl caută pe Walter.

— E la mine acasă, dar îl voi ascunde.

— Trebuie să-l scoatem din Berlin. Este ceea ce ar fi vrut Iris, întotdeauna spunea că într-o zi va pleca cu Walter să înceapă o viaţă nouă. Economisea ca să poată face asta. Visa să trăiască în celălalt Berlin, vezi bine, atât de departe şi atât de aproape de aici.

— Dar cum îl vom scoate?

— Nu ştiu, trebuie să iau legătura cu Albert. Nu-i uşor de ieşit de aici, ştii şi tu.

— Dar trebuie să aveţi vreo rută de scăpare…

— Toate încercările de a sări peste Zid ştii cum se termină.

— Poate că ne pripim, n-au nimic împotriva lui Walter, este un copil.

— Un orfan pe care îl vor închide într-un aşezământ al statului şi pe care îl vor trata ca pe fiul unei trădătoare. Îţi imaginezi ce înseamnă asta? Nu este ceea ce ar fi vrut Iris, şi tu o ştii bine. Dacă asta e o problemă pentru tine, voi încerca să-l scot la noapte de la tine de acasă, ne vom descurca noi.

Tonul lui Garin era tăios.

— Ştii că îl iubesc pe Walter! O iubeam şi pe Iris, voi face orice.

— Atunci, ascunde-l până îţi spun eu. Când o să aflu cum să-l scot din Berlin, îţi voi spune. Măcar avem puţin noroc, nu va lipsi de la şcoală pentru că e vacanţa de iarnă.

— Dar poliţia îl va căuta şi o vor face în casele prietenilor lui Iris.

— Da, e posibil ca vreunul dintre noi să primim o vizită. Ştii că am căutat să fim discreţi şi să nu fim văzuţi împreună, dar e inevitabil ca cineva să ne fi văzut, aşa că trebuie să fim pregătiţi pentru orice. Şi tu, de asemenea.

— De multă vreme n-am mai văzut-o pe Iris…

— Ştiu, dar asta nu te va scuti ca poliţia să-ţi percheziţioneze casa. Unde o să-l ascunzi?

— Pot să-l ascund în pivniţă. Friedrich a găsit o despărţitură unde se păstrau probabil cărbunii. Cred că acolo nu va fi găsit.

— Caută să acţionezi cu naturaleţe, să faci în aşa fel încât să duceri o viaţă normală. Eu voi lua legătura cu tine când voi şti cum să-l scot pe Walter.

— Eventual ar putea sări peste Zid, ştii că trece prin faţa casei mele.

— Să nu cumva să-ţi vină ideea să faci aşa ceva. Aşteaptă să-ţi dau de veste.

Tatăl meu a cerut să-i instalăm scaunul cu rotile lângă fereastră ca să putem afla orice mişcare suspectă.

Walter aproape că nu ieşea din camera mea. Eu căutam să fiu cu el tot timpul cât îmi era cu putinţă, dar Amelia a insistat că trebuie să ies şi să mă întâlnesc cu prietenii mei. Nu voia ca ei să-mi simtă lipsa şi ca vreunul să se prezinte la noi acasă. Ea însăşi mergea în fiecare zi la serviciu, aşteptând cu nerăbdare

ca Garin să-i spună ce să facă. Îl întreba în fiecare zi, dar el n-avea răspuns.

Ivan Vasiliev ne surprindea adesea prezentându-se acasă neanunţat. Obişnuia să-şi scuze prezenţa explicând că era în trecere prin apropiere şi că hotărâse să vină să ne salute. Era mereu bine-venit pentru tatăl meu, care se delecta jucând şah cu el şi bând împreună câte un pahar de coniac dintr-o sticlă pe care i-o dăruise Ivan Vasiliev. Nu venea niciodată cu mâna goală. Magazinele speciale de la care cumpărau ştabii erau bine aprovizionate cu produse din Occident, astfel că îl vedeam adesea venind cu unt olandez, vin spaniol, ulei italienesc sau brânză franţuzească. Pentru noi, erau produse de lux care nu ne erau la îndemână şi îi eram sincer recunoscători. Cred că pentru el eram ca propria familie.

Dar în zilele acelea, cel a cărui vizită nu doream deloc s-o primim era tocmai Ivan Vasiliev.

Soneria de la uşă ne-a făcut să tresărim. Amelia pregătea cina, iar Walter punea masa. L-am împins pe Walter în camera mea, nu mai era timp să-l ascund în pivniţă.

Ivan Vasiliev mi-a înmânat zâmbind două sticle pe care le aducea în mână.

— Ah, dragă Friedrich, n-am putut rezista tentaţiei de a trece să vă fac o vizită ca să-i aduc Ameliei un mic cadou!

Erau două sticle cu ulei de măsline spaniol pentru care Amelia i-a fost sincer recunoscătoare.

— Rămâi la cină? Pregătesc o omletă şi, acum, cu uleiul ăsta… o să vezi, gustul va fi mult mai bun.

— Aveam speranţa că te vei îndura de acest biet bărbat singuratic, răspunse Ivan Vasiliev, căutând să se instaleze comod lângă Max.

Amelia părea liniştită, de parcă ar fi fost o seară oarecare, dar eu şi tatăl meu eram nervoşi şi ne venea greu să ne prefacem. Încă îmi mai amintesc cum mă temeam ca nu cumva să facă Walter vreun zgomot care să-l trădeze şi mă întrebam ce ar face Ivan Vasiliev dacă s-ar întâmpla aşa ceva, ar da ordin să fim arestaţi?

— Max, prietene, te văd îngrijorat. Şi pe tine, Friedrich. Se întâmplă ceva?

— Nimic important, dar ştii cum suntem noi, părinţii, când e vorba de viitorul copiilor noştri. Friedrich vrea să se specializeze în medicină internă, iar Max îi spune să fie mai ambiţios.

— Ei bine, cred că tatăl tău are dreptate. Eşti un student strălucit care poate aspira la mai mult decât să devină medic generalist. Un bun chirurg, un neurolog, un specialist are întotdeauna mai multă greutate.

— Pentru ce? Prefer să fac ce-mi place, şi ce-mi place mie este să fiu ca tatăl meu, am răspuns eu, continuând jocul Ameliei.

— Nu vrea să mă asculte, se plânse Max.

— Cu alte cuvinte, n-am venit într-un moment potrivit…

— Ba da! Mulţumită ţie s-a încheiat discuţia şi aşa putem lua cina liniştiţi.

Amelia îi zâmbea cu o asemenea candoare, încât părea sinceră.

Omleta era excelentă şi Ivan Vasiliev i-a promis Ameliei că îi va mai face rost de sticle de ulei de măsline spaniol, cu condiţia să-l invite să deguste tot ce gătea cu el. După aceea, a jucat o partidă de şah cu tatăl meu, dar acesta era distrat şi nu reuşea să se concentreze, aşa că Ivan Vasiliev n-a insistat să-i dea revanşa.

— Mă voi întoarce curând, dragi prieteni. Şi… ai mare grijă de tine, Amelia.

— Da, desigur, o fac deja.

Când Ivan Vasiliev a plecat, ne-am întrebat ce era cu recomandarea aceea. Tatăl meu a sugerat că vizita lui nu fusese întâmplătoare şi nici ultimele cuvinte ale sovieticului. Dar Amelia nu ne-a permis să mai facem speculaţii.

Bietul Walter rămăsese nemâncat şi a trebuit să se mulţumească cu o ceaşcă de lapte şi un biscuit.

— Trebuie să fim mai atenţi, azi a fost Ivan Vasiliev cel care ne-a luat prin surprindere, dar dacă o să fie KVP-ul…? ne atrase atenţia tatăl meu.

— Casa noastră este deasupra pivniţei, poate că ar trebui să facem o gaură şi să le unim, am propus eu.

— Eşti nebun! Ar afla toţi vecinii dacă începem să bocănim ca să facem o gaură în pardoseală, şi, în plus, nu ştim cât este de solidă şi nici peste ce o să dăm, obiectă tatăl meu.

— Cred că Friedrich are dreptate, replică Amelia, pe care obiecţiile lui Max n-au convins-o, dacă cineva se prezintă pe neaşteptate, nu vom avea timp să-l scoatem pe Walter de aici. Nici nu-l putem izola tot timpul în golul ăla întunecos din pivniţă. Vom face să comunice bucătăria cu pivniţa; o vom face noi înşine cu grijă, încercând să nu producem prea mult zgomot. Dacă întreabă vecinii, vom spune că lucrăm la o mică reparaţie, pentru că locuinţa este cam deteriorată.

— Când începem?

Eu eram entuziasmat că Amelia a acceptat propunerea mea.

— Chiar acum, dar vom face gaura începând de dedesubt. O să vedem dacă se aude zgomotul.

Eu şi Walter am coborât în pivniţă cu o lanternă şi am calculat locul care am crezut noi că ar corespunde cu bucătăria. Am început să găurim tavanul pivniţei. Amelia a coborât pentru câteva minute, asigurându-ne că nu se aude prea mult zgomot, dar că tot trebuie să avem grijă. Am înfăşurat uneltele în cârpe ca să amortizăm zgomotul loviturilor şi am lucrat o bună bucată de vreme, până când Amelia ne-a trimis la culcare.

În două zile am făcut spărtura. Am fi putut s-o terminăm în noaptea când am început-o, dar Amelia nu ne-a dat voie. Prefera să lucrăm încet ca să nu atragem atenţia. Gaura din tavanul pivniţei coincidea cu o mică debara de lângă bucătărie în care Amelia ţinea mătura, făraşul, fierul de călcat şi alte ustensile ale casei. Am ascuns cât am putut de bine spărtura, dar, înainte, am verificat dacă Walter încape prin ea, şi am aşezat în pivniţă o saltea veche ca, atunci când se strecura, să nu-şi rupă piciorul. Aproape că doream ca Ivan Vasiliev să ne viziteze din nou, ca să verificăm reuşita ideii mele.

Garin i-a spus Ameliei că Albert era deja la curent cu situaţia aceea şi că se angajase să se ocupe de Walter.

Într-o seară când Amelia a luat autobuzul ca să se întoarcă acasă, un bărbat s-a aşezat lângă ea. Părea un muncitor de la o fabrică. Păr cărunt, mustaţă, şapcă înfundată pe cap, ochelari, mănuşi groase şi fular şi un palton ponosit de atâta purtat.

— Nu vorbi şi nici nu te mişca.

Ameliei i-a fost greu să n-o facă. A recunoscut la omul acela, a cărui înfăţişare îi era necunoscută, glasul lui Albert James.

— Am verificat că nimeni nu-ţi supraveghează casa. N-ai mai văzut-o pe Iris de multă vreme, poate de aceea sau poate pentru că nu îndrăznesc s-o supravegheze pe prietena colonelului KGB Ivan Vasiliev.

— I-am cerut lui Garin să te informeze despre apariţia lui Ivan Vasiliev.

— Şi m-a informat. Îmi amintesc foarte bine cele întâmplate la Moscova, dar atunci spuneai că este slab de înger, un om speriat. Acum este ditamai colonelul, cu medalia pentru eroism câştigată pe front. Şi unul dintre cei mai periculoşi oameni care există. Ştim că a plasat cârtiţe în locuri strategice din Occident, dar nu ştim unde. Doar că există informaţii importante care ajung în mâinile lui. Este prietenul tău şi, în consecinţă, ne poţi ajuta.

— Să-l trădez? Nu, n-o voi face.

— E ciudat, nu ţi-a păsat să-l minţi pe Max şi ai scrupule s-o faci în ceea ce-l priveşte pe colonelul Vasiliev.

— Ştiu că linia despărţitoare între minciună şi trădare este foarte subtilă, dar eu n-am simţit niciodată că l-aş fi trădat pe Max. Ştiam că amândoi voiam acelaşi lucru, să isprăvim cu Hitler. Dar n-o să mă cert cu tine. Nu mai lucrez pentru tine. Credeam că eşti aici ca să-l scoţi pe Walter.

— Da, pentru asta am venit, dar şi ca să-ţi cer să ne ajuţi să descoperim o cârtiţă pe care Vasiliev a infiltrat-o nu ştim unde, dar care are acces la informaţiile noastre şi ale britanicilor.

— Cu care continuaţi să împărtăşiţi tot.

— Aproape tot. Sunt verii noştri primari.

— Ţi-am mai spus că nu voi mai lucra pentru voi.

— Gândeşte-te. Voi veni după Walter la noapte.

— Cum îl vei scoate?

— Permite-mi să nu-ţi spun asta.

Când Amelia a ajuns acasă, l-a rugat pe Walter să se pregătească.

— Vei pleca la noapte.

— Eu… eu vreau să rămân aici, cu voi.

— Nu-i cu putinţă, şi tu o ştii. Totul va fi bine, o să vezi, şi vei împlini visurile mamei tale. O să ai o viaţă bună, îţi promit.

Dar Walter a izbucnit în plâns, de data aceasta nu şi-a mai stăpânit lacrimile de atâtea ori înăbuşite de când murise mama lui.

Max supraveghea strada şi n-a văzut nicio maşină şi nicio persoană suspectă. Dar, deodată, i s-a părut că vede o umbră apropiindu-se de grădina care dădea acces în clădire.

— S-ar putea să fie Albert. Să dea Dumnezeu, peste două minute, reflectoarele soldaţilor vor lumina zona.

Tatăl meu cronometrase la cât timp se aprindeau noaptea reflectoarele din zona noastră şi cât le lua patrulelor să treacă.

Amelia a ieşit sub portal şi a deschis poarta, spera să fie Albert şi a rămas aşteptând în întuneric.

El era. A intrat în casă cu paşi grăbiţi. La fel cum i se întâmplase Ameliei, şi nouă ne-a fost greu să-l recunoaştem.

— Foarte ingenios, recunoscu Albert când i-am povestit ce făcuserăm.

Amelia i-a spus că numai noi avem cheia de la pivniţă şi că eu găsisem un gol în podea care putea servi drept ascunzătoare.

— Este aer, dar nu ştiu de unde provine.

— Îmi dai o lanternă ca să arunc o privire? îi ceru Albert.

— Da, sigur că da, dar n-o să întârziaţi? întrebă Amelia, nervoasă că trece timpul şi asta făcea mai dificilă plecarea lui Walter.

L-am însoţit pe Albert în pivniţă, strecurându-ne prin spărtura pe care o făcuserăm în debara. L-am ajutat să examineze golul din podeaua pivniţei. A aprins un chibrit ca să vadă de unde venea aerul şi am descoperit o fisură în perete.

— E un zid subţire care dă undeva, chiar… nu ştiu, dar se pare că se aude un zgomot, poate să fie vreun tunel de metrou prin apropiere…

— Poate fi şi canalul de scurgere, în grădina în care dă clădirea este un canal ascuns de ierburi. Capacul nu se poate scoate. Când eram mic, am încercat de mai multe ori. Îmi plăcea să mă joc de-a căutătorul de comori şi să cobor în canalele de scurgere mi se părea o adevărată aventură. Dar n-am reuşit.

Am urcat în casă şi Albert a întrebat câţi metri ne despart de Zid.

— Doi metri de la reţeaua de sârmă ghimpată şi douăzeci de la Zid, dar dacă ai dreptate şi în golul acela din pivniţă pătrunde aer din canale, trebuie să ştii că le-au blocat pe toate care dau de cealaltă parte a oraşului şi că sunt patrule care

supraveghează permanent canalele de scurgere. Îmi imaginez că, dacă Friedrich are dreptate şi în grădină există o gură prevăzută cu un grilaj prin care se poate intra în canalele de scurgere, această porţiune trebuie să fie şi mai bine supravegheată, dat fiind că ne aflăm aproape de Zid, comentă tatăl meu.

— Aş vrea să mă întorc să arunc o privire. Să văd dacă pot face rost de o hartă de dinainte de război a canalelor de scurgere din Berlin. Dacă ar fi aşa… ne-ar putea servi să scoatem oameni de aici.

— Ţi-am mai spus că nu lucrez pentru tine.

Amelia vorbea cu glas scăzut, dar era furioasă.

— Ai refuza să salvezi nişte vieţi? Pentru că uneori despre asta-i vorba, să salvezi viaţa cuiva. Nu-ţi imaginezi cât de dificil este să scoţi oameni de aici, din ce în ce mai dificil. Ne-am dezvoltat ingeniozitatea, dar nu mai mult decât ruşii sau decât cei din KVP. Nu citeşti ziarele? Acum două săptămâni a mai murit un om încercând să sară peste Zid. Câţi crezi că vor mai muri?

— Se face târziu, l-a întrerupt tatăl meu.

— Da, ai dreptate. Vă mulţumesc că aţi avut grijă de Walter.

— Nu-mi mulţumi, îl iubim, spuse Amelia.

Au ieşit din casă şi s-au pierdut printre umbrele nopţii. Nu ştiu dacă Amelia a reuşit să afle cum l-au scos din Berlin. Şi dacă a aflat, nu ne-a spus-o niciodată.

Posibilitatea ca pivniţa noastră să facă legătura cu canalul de scurgere a prins rădăcini în mintea Ameliei. Astfel că, de îndată ce i-a fost cu putinţă, a început ea singură să încerce să facă o spărtură în peretele gropii din pivniţă pe unde credeam noi că pătrundea aerul. Eu am ajutat-o, în ciuda protestelor tatălui meu, care ne soma să-l lăsăm aşa cum este. Nu ne-a fost greu să facem o mică gaură, dar bezna era absolută, astfel că am luminat întunericul cu un fascicul de lumină de la lanternă, temându-ne de ce am fi putut găsi. Am auzit clipocit de apă şi am putut vedea că gaura dădea într-o altă gaură care la nivelul de jos făcea legătura cu haznaua.

— Nu se aude nimic, aşa că vom lărgi şi mai mult breşa din perete şi o să mă strecor în cealaltă parte cu o lanternă, vreau să văd unde ajunge, spuse Amelia.

— L-ai auzit pe tata, soldaţii patrulează prin canale şi, cu atât mai mult, prin locurile din preajma Zidului. E periculos.

— Da, ştiu, dar cât timp o fac, tu gândeşte-te cum putem ascunde spărtura. Dacă soldaţii trec, nu cred că o să se vâre în gaura asta care dă într-a noastră; dar chiar şi aşa, trebuie s-o ascundem cât mai bine cu putinţă.

— Dar de ce vrei să faci asta? am întrebat-o eu, nervos.

— N-am idee, dar cine ştie dacă într-o zi n-o să avem nevoie de ea.

— Lasă-mă să vin cu tine, trebuie să fie şobolani.

— Nu, mă duc singură. Nu este pentru prima dată când umblu prin canalele de scurgere. Ştiu deja cum miros şi peste ce pot să dau.

Am scos pe rând cărămizile cu grijă, până când Amelia a putut să sară de cealaltă parte. Am văzut-o pierzându-se în adâncurile subsolului berlinez doar cu un fascicul de lumină. A trecut aproape o oră şi m-am speriat, pentru că am auzit în depărtare paşi grei şi glasuri. N-am răsuflat liniştit până n-am văzut-o întorcându-se. Mirosea a scârnă, avea mâinile jupuite şi ghetele ude, dar părea bucuroasă.

— Ţi-a venit vreo idee cum să maschezi trecerea?

— Da, vom face o stivă din cărămizile pe care le-am scos, apoi le vom pune la loc şi aşa, în caz de necesitate, va fi uşor să le înlăturăm. Dar spune-mi, ce s-a întâmplat? Am auzit voci.

— Şi eu, am murit de frică. A trebuit să sting lanterna. Era o patrulă, cred că erau cinci sau şase bărbaţi, vorbeau între ei, au trecut aproape de mine, dar nu m-au văzut. Am rămas nemişcată până i-am auzit îndepărtându-se.

— Aşadar, tata are dreptate că sunt soldaţi care patrulează prin canale…

— Aşa este. Acum, să mergem acasă, o să cobor şi mâine din nou.

— De ce?

— Cine ştie dacă nu vom găsi mijlocul de a ajunge de cealaltă parte…

— E imposibil, tata mi-a spus că au blocat cu gratii toate trecerile.

— Da, dar apele reziduale continuă să treacă…

— Doar n-ai de gând să intri în apele alea! am exclamat eu, oripilat.

— Vom vedea, vom vedea…

Peste câteva zile, pe când Amelia era în arhivă punând în ordine nişte dosare, Garin s-a apropiat de ea. Erau departe de privirile celorlalţi funcţionari din departament, astfel că puteau vorbi liniştiţi.

— Walter a ajuns cu bine, voia să ştii.

— Slavă Domnului!

— Albert a riscat foarte mult.

— Cum l-a scos?

— Nu ştiu.

— Hai, Garin!

— Ceea ce mi-a cerut într-adevăr Albert este să-ţi spun că va veni să te viziteze. Se pare că ai o pivniţă foarte interesantă.

— I-am mai spus să uite de mine.

Garin a zâmbit, a ridicat din umeri şi a ieşit din arhivă.

Nici tatăl meu, nici Amelia nu ştiau că făceam parte dintr-un grup care se întâlnea periodic cu Konrad. Vorbeam despre politică şi organizam în cadrul universităţii activităţi culturale prin care, cu mare precauţie, încercam să fentăm cenzura.

Piese de teatru, lecturi de texte, muzică… totul ne servea ca să ne dea iluzia că facem o opoziţie dură faţă de autorităţile din Republica Democrată. În universitate, existau fără îndoială informatori ai poliţiei, dar eram convinşi că grupul nostru era impenetrabil.

Nimeni nu intra fără aprobarea lui Konrad, astfel că atunci când s-a prezentat cu două fete la repetiţiile unei piese de teatru pe care o pregăteam, am avut toată încrederea în ele.

— Vi le prezint pe Ilse şi pe Magda, sunt două dintre cele mai bune studente ale mele.

În afară de piesa de teatru, organizam şi o zi de proteste în universitate. Urma să cerem mai multă libertate, precum şi eliberarea unui profesor de istorie care fusese arestat, fiind acuzat de activităţi potrivnice Republicii Democrate.

Ne gândeam să organizăm în campus un marş al tăcerii şi să purtăm pancarte cu un singur cuvânt scris: „Libertate”. Nu se vor striga lozinci, vom merge în tăcere. Credeam că o manifestaţie tăcută va fi mai de efect. Pregăteam şi manifeste, cerând eliberarea profesorului arestat, şi pe care aveam de gând să le împrăştiem prin campus.

M-am îndrăgostit de Ilse de cum am văzut-o. Părea o walkirie: blondă, înaltă, zveltă, cu ochi albaştri-închis… Era o frumuseţe. Şi Magda, dar era diferită de Ilse. Părul Magdei era negru, pielea foarte albă, ochii verzi. Nu era înaltă ca Ilse, nici atât de zveltă, dar era imposibil să n-o observi.

Se apropia data manifestaţiei şi Konrad prevăzuse o întrunire în mica tipografie unde se imprima materialul nostru clandestin. Niciunul dintre noi nu ştia unde este tipografia, dar faptul cel mai important era că la întrunire avea să ia parte conducerea opoziţiei din universitate şi din cercurile intelectuale care sprijineau mişcarea clandestină.

— Cred că Ilse şi Magda ar trebui să vină la întrunire. Aşa îi vor cunoaşte şi pe ceilalţi. Friedrich, tu vei merge să le aduci, spuse Konrad.

— Dar nu ştiu unde este tipografia, am răspuns eu.

— Ştiu, dar când vei fi cu ele, veţi merge în parc şi acolo vă veţi întâlni cu alt grup. Nu vă faceţi griji, va veni cineva să vă conducă.

Ilse şi Magda au acceptat încântate. Doreau să cunoască restul grupului. În noaptea aceea, am dormit prost şi, a doua zi de dimineaţă, Amelia mi-a observat cearcănele.

— N-ai dormit bine?

— Cred că sunt nervos din cauza examenelor.

Am plecat de acasă ca în fiecare dimineaţă şi am mers pe jos până la staţia de autobuz unde ne despărţeam. Când am ajuns la universitate, m-am întâlnit cu Ilse şi am vorbit despre întrunirea de după-amiază. O aştepta pe Magda ca să intre în sala de curs, dar întârzia.

La prânz, când mă întorceam spre casă, Ilse m-a ajuns din urmă. Era palidă, nervoasă, părea scoasă din sărite.

— S-a întâmplat ceva… eu… nu ştiu dacă are importanţă, dar sunt îngrijorată… Îl caut pe Konrad, dar a plecat deja şi n-am numărul lui de telefon de acasă, nici adresa, nu ştiu ce să fac…

— Calmează-te şi spune-mi ce s-a întâmplat.

— Magda a ajuns târziu azi-dimineaţă. Mi-a spus că nu s-a simţit bine şi că a mai rămas o vreme în pat. Nu părea bolnavă, dar m-am gândit că poate o fi avut o indispoziţie trecătoare. Dar ne-am încrucişat cu un coleg care a întrebat-o: „Ia te uită, Magda, unde mergeai azi-dimineaţă atât de devreme şi atât de

grăbită…? Te-am strigat, dar nu m-ai auzit… sigur că şi eu merg mai repede când trec prin faţă pe la KVP… dar mi s-a părut că tu te duceai într-acolo…” şi apoi, el a început să râdă şi ea a făcut acelaşi lucru; dar eu, care o cunosc, ştiu că era nervoasă.

— De când sunteţi prietene?

— O cunosc de când am început facultatea, dar ne-am împrietenit la acest curs. E foarte inteligentă, de fapt, e cea mai bună studentă a lui Konrad.

— Şi tu crezi…

— Nu ştiu, Friedrich… dar m-am speriat. Sunt informatori peste tot, ştiu că nu trebuie să avem încredere în nimeni… Poate că sunt nedreaptă cu Magda, mai mult ca sigur, dar nu eram liniştită dacă nu-i spuneam cuiva şi cum nu l-am găsit pe Konrad… Eu… adevărul e că n-ar fi trebuit niciodată să mă bag în încurcătura asta, nu ştiu, eu nu cred că lucrurile merg atât de prost cum spune Magda, dar chiar şi aşa… în sfârşit, n-aş vrea să i se întâmple ceva rău nimănui…

— Iar eu trebuie să vin să vă iau după-amiază de la ea de acasă… m-am lamentat eu.

— Mă rog, Magda mi-a spus că poate vom veni singure. Mi-a cerut să merg s-o iau de acasă.

— Şi cum aveaţi de gând să ajungeţi dacă nu ştiţi unde este tipografia?

— Vrea ca şi tu să mergi la ea acasă. Nu ştiu, Friedrich, dar mă simt prost… nu ştiu ce să cred…

Nici eu nu ştiam ce să cred şi cu atât mai puţin ce să fac. L-am sunat pe Konrad, dar la el acasă mi s-a spus că nu va veni la masă. N-am îndrăznit nici să vorbesc cu alţi colegi şi să semăn îndoieli în privinţa Magdei. Nu ştiam dacă Ilse era paranoică ori o invidia pe Magda sau dacă, dimpotrivă, bănuielile ei erau întemeiate.

Am luat o hotărâre care s-a dovedit a fi cea corectă. Când am ajuns acasă, i-am făcut un semn Ameliei şi am închis uşa de la bucătărie. Tatăl meu era somnoros şi nu ne-a acordat atenţie. I-am povestit tot ce se întâmpla şi am putut observa cât era de supărată când a aflat că participam la activităţile de opoziţie din universitate.

— Nu trebuie să te duci acasă la Magda, poate fi o capcană.

— Sau poate că nu e nimic.

— Ai adresa?
— Da…
— Şi la ce oră trebuie să fii acolo?
— La şase.
— Vom merge mai devreme.
— Vom merge?
— Da, te voi însoţi.
— Dar…
— Niciun dar! Vei face ce spun eu.

Am acceptat de bunăvoie şi nu am mai protestat. Am plecat de acasă de îndată ce am terminat de mâncat.

Ne-am dus pe jos până la adresa Magdei şi, de departe, Amelia supraveghea ca să vadă dacă observa vreo mişcare ciudată. Mai erau trei ore până la întâlnire şi ea părea dispusă să aşteptăm acolo. Eu eram deja plictisit când am văzut o maşină oprindu-se aproape de casa Magdei. Am văzut-o coborând din vehicul, urmată de un bărbat şi îndreptându-se spre casă; părea îngrijorată. Bărbatul n-a stat mult timp, pentru că a ieşit din nou după nicio jumătate de oră.

— Rămâi aici şi nu te mişca, mi-a poruncit Amelia.
— Unde te duci?
— Nu voi întârzia mult, tu păzeşte dacă vezi ceva suspect.

Timpul mi s-a părut o veşnicie şi eram absent când am auzit glasul Ameliei lângă mine.

— Nu eşti atent.

Am privit-o, dar nu părea ea. Avea nişte ochelari cu sticle groase care îi acopereau o parte din chip şi o bască cenuşie pe care nu i-o mai văzusem înainte şi care îi strângea tot părul. Nu i-am recunoscut nici paltonul.

— Dar…
— Taci şi aşteaptă. Nu te mişca, orice s-ar întâmpla. Dă-mi cuvântul tău.
— Dar…
— Dă-mi cuvântul tău!
— Da, ţi-l dau, dar nu te înţeleg… te-ai deghizat şi… unde mergi?
— Mă duc acasă la Magda.
— Vin cu tine.

— Nu, tu nu te vei mişca de aici, altminteri mă vei pune în primejdie, şi nu numai pe mine, ci şi pe tine, pe tatăl tău şi pe toţi prietenii tăi.

Am văzut-o intrând în portalul de la casa Magdei. Nu a ieşit decât peste o jumătate de oră.

— O vei suna pe prietena ta Ilse şi-i vei spune că te-ai îmbolnăvit şi că şi ea ar trebui să se odihnească, pentru că e răcită. Sper că e destul de isteaţă ca să înţeleagă că nu trebuie să iasă din casă.

— E mai bine să mă duc eu la ea acasă…

— Nu, nu te vei duce să-i spui personal. O vei suna şi o vei sfătui să se bage în pat şi să spună la toată lumea că e bolnavă. Ai înţeles?

— Da, dar…

— Fă ce-ţi spun! Trebuie să-l găsesc pe Konrad, această întrunire nu trebuie să aibă loc.

Şi a dispărut. S-a pierdut printre oameni. Am făcut ce a spus ea. Am ajuns acasă şi am sunat-o pe Ilse. Îi puteam simţi uimirea când i-am spus că trebuie să se bage în pat până când îi va trece răceala.

— Dar… întâlnirea?

— Fă ce-ţi spun, o să mai vorbim.

Am intrat la mine în cameră pentru ca tata să nu-mi observe nervozitatea.

Amelia a ajuns mai târziu decât de obicei, tata era nervos aşteptând-o.

— Ce ţi s-a întâmplat? a întrebat tatăl meu când a auzit-o închizând uşa.

— Am mult de lucru, ştii că se va organiza un Congres al Păcii, iar departamentul nostru e încărcat de lucrări. Garin nu se poate descurca cu tot şi mi-a cerut să rămân să-l ajut.

Eu ieşisem din camera mea şi am privit-o uimit, pentru că era din nou ea însăşi. Ochelarii, basca de lână, paltonul… dispăruseră toate.

Când a intrat în bucătărie ca să pregătească cina, am auzit soneria. Amândoi am tresărit, dar s-a dus ea să deschidă uşa.

— Sper că nu deranjez… spuse Ivan Vasiliev, arătându-şi zâmbetul cel mai fermecător.

— Bineînţeles că nu, Ivan! Intră, ai ajuns la timp pentru cină.

— Îţi mulţumesc, Amelia. Dacă n-ai fi tu, aş uita ce înseamnă o masă bună. Azi n-am avut timp să-ţi aduc nimic. Tinerii aceia de la universitate le-au dat mult de furcă prietenilor mei din KVP, spuse el privindu-mă drept în ochi.

— Ah, da? Ce-au făcut? întrebă Max curios.

— În KVP, spiritele sunt agitate. Cineva l-a asasinat pe unul dintre informatorii lor. Stasi cere ca ancheta s-o facă ei, dar cei din KVP refuză. În sfârşit, luptele obişnuite dintre departamente.

— Şi asta ce legătură are cu universitatea?

Max continua să fie interesat ca Ivan Vasiliev să-i povestească istoria.

— Tinerii pregăteau o manifestaţie, n-ai auzit nimic, Friedrich? Mă rog, o manifestaţie tăcută cerând libertate şi mai ales eliberarea din închisoare a unuia dintre profesori. Treburi de-ale studenţilor. Poliţia ştia, bineînţeles, şi aveau pregătită o razie. Ar fi prins vreo doisprezece tineri şi nu s-ar mai fi întâmplat nimic. Dar, după cum se pare, agitatorii aveau prevăzută o întrunire cu toată conducerea activiştilor universitari, inclusiv profesori. O ocazie bună ca să-i aresteze pe profesorii care pervertesc minţile puştilor. Dar informatorul trebuie să fi făcut vreo greşeală şi a fost găsit mort şi, în mod ciudat, întrunirea nu s-a mai ţinut. În sfârşit, mi-am petrecut după-amiaza muncind.

— Acum te ocupi cu urmărirea studenţilor?

Tonul Ameliei era încărcat de ironie.

— Nu, draga mea, nu cu asta, dar, chiar dacă nu e treaba mea, aş vrea să ştiu cine l-a împuşcat pe informatorul KVP. A făcut-o cu o armă occidentală, un pistol Walter PPK, de calibru mic. O armă de femeie, după cum spun experţii. Dar o armă e o armă, nu contează mărimea. Asasinul ţinteşte foarte bine, un glonţ drept în inimă. A murit pe loc. Îţi spun că trebuie să fi fost un profesionist. Ceea ce ne face să credem că aceşti studenţi neastâmpăraţi şi profesorii lor au prieteni buni în Occident, nu crezi?

— Dar oricine poate avea o astfel de armă, răspunse ea.

— Oricine? Tu ce crezi, Friedrich…? Ai fost azi după-amiază la universitate? Nu ştiu dacă ai aflat că a fost o razie… Mă bucur că nu te afli printre cei arestaţi.

— Şi de ce ar fi trebuit să fie arestat? Fiul meu a stat aici cu mine şi Friedrich ştie că nu trebuie să se amestece niciodată în

politică, niciodată; mi-a dat cuvântul lui şi ştiu că îl va respecta, îl întrerupse Max la timp.

— Dar tinerii sunt neascultători şi au idei proprii, dragul meu prieten, însă mă bucur că Friedrich a fost aici şi că n-are nimic de-a face cu agitatorii.

— Oricine poate avea de-a face cu agitatorii, toţi se cunosc în universitate, interveni Amelia.

— Să-l lăsăm pe Friedrich să vorbească, le ceru Ivan Vasiliev.

Eu probabil că eram livid. Simţeam privirea colonelului străpungându-mă, de parcă ar fi putut să-mi citească toate gândurile.

— Pe mine… adevărul e că m-a tulburat tot ce aţi povestit. Nu-i o veste bună să aflu că a fost o razie, că au putut fi ridicaţi oameni pe care-i cunosc… Şi… dacă pot fi sincer, voi spune că atunci când eşti tânăr visezi să construieşti un viitor mai bun şi asta nu poate fi un delict.

Nu ştiu de unde am avut forţă pentru această peroraţie, dar se pare că l-am impresionat pe Ivan Vasiliev.

— Ia te uită, văd că eşti curajos luându-le apărarea colegilor tăi. Ştii? Ai dreptate, când eşti tânăr, vrei să schimbi lumea, numai că lumea a fost deja schimbată de cei din generaţia mea. Poporul guvernează şi fiii oamenilor din popor sunt cei care merg acum în universităţi; toţi suntem egali şi construim o lume mai bună pentru toţi. Voi, tinerii, singurul lucru pe care îl aveţi de făcut este să mergeţi în aceeaşi direcţie.

Am rămas tăcut, îmi era greu să suport privirea lui Ivan Vasiliev, dar şi pe cea a tatălui meu.

— E un profesor, un anume Konrad… a dispărut, este căutat. Se pare că e principalul agitator. Tu îl cunoşti, nu-i aşa, Friedrich?

— Este unul dintre cei mai iubiţi profesori din universitate.

— Şi noi îl cunoaştem, a fost odată chiar şi aici, acasă, cu mult timp în urmă, spuse Amelia pe un ton firesc.

— Şi cum de îl cunoaşteţi, draga mea?

— Când ne-am întors la Berlin, ni l-a prezentat un prieten, nu era încă Zidul… şi într-o seară l-a adus la cină. A fost foarte amabil şi nu mi s-a părut un revoluţionar periculos. Dar, de atunci, au trecut mai bine de cincisprezece ani.

— Şi cine era prietenul acela care vi l-a prezentat?

— Cineva care, din nefericire, a murit. Dar în orice caz, locuia în Berlinul Occidental. Acum câţiva ani, lucrurile erau diferite, berlinezii nu erau despărţiţi de niciun zid şi oamenii treceau dintr-un sector într-altul… nu era atât de important cum gândea fiecare. Pe atunci, germanii din această parte nu deveniseră toţi comunişti.

— Ei bine, profesorul Konrad este acum omul cel mai căutat din Berlin…

— Îl veţi găsi, cu siguranţă că îl veţi găsi.

Amelia a făcut această afirmaţie pe un ton categoric.

— Bine, mă bucur că Friedrich n-are nicio legătură cu agitatorii. Acum trebuie să plec, cina a fost delicioasă, ca întotdeauna, dragă Amelia.

— Mulţumesc, Ivan.

— Aveţi grijă, dragii mei prieteni, aveţi grijă!

Până când n-a plecat Ivan Vasiliev, n-am răsuflat liniştit. Tatăl meu părea descumpănit.

— Ce ciudat! Nu ştiu, dar am impresia că Ivan voia să ne spună ceva… Sper, Friedrich, că n-ai nimic de-a face cu activiştii aceia din universitate…

— Nu-ţi face griji, papa!

— Şi tu, Amelia… nu te înţeleg. De ce i-ai spus că îl cunoaştem pe Konrad? Nu l-am mai văzut de ani de zile.

— Pentru că ştie deja sau dacă nu ştie, o să afle. E mai bine să vadă că n-avem nimic de ascuns. Probabil că îi cercetează pe toţi cei care îl cunosc pe Konrad şi, la un moment dat, cineva îşi poate aminti că şi noi l-am cunoscut.

Ca în fiecare noapte, am ajutat-o pe Amelia să-l culce pe tatăl meu şi apoi m-am oferit să spăl vasele.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat-o când am rămas singuri în bucătărie.

— Nimic, doar că trebuie să ai grijă.

— A spus că Magda a fost ucisă… dar s-a referit la un informator… era vorba despre ea, sunt sigur.

— Nu-i treaba noastră.

— Cu o armă mică, de femeie… aşa a spus.

— Despre asta, nici tu, nici eu nu ştim nimic şi n-am niciun interes să ştiu ceva.

— Ai urcat acasă la Magda…

— Nu.

— Dar te-am văzut intrând în portal deghizată cum erai şi ai întârziat să ieşi…

— Am stat de pază, voiam să ştiu dacă iese din casă cineva. Am plecat pentru că n-am văzut pe nimeni suspect.

— N-ai urcat în apartamentul ei?

— Nu, bineînţeles că nu, ce prostie! m-a minţit ea.

— Şi unde ai fost după aceea…?

— Să caut nişte prieteni care l-ar fi putut anunţa pe Konrad.

— Ai reuşit.

— Se pare că da. Îl caută şi încă nu l-au găsit.

Nici în noaptea aceea n-am dormit. N-am aflat decât peste câteva zile că profesorul Konrad era la noi în pivniţă. Şi au trecut ani până când Amelia mi-a povestit cele întâmplate în după-amiaza aceea.

3

Vreme de câteva zile, nici Max, nici Amelia nu mi-au permis să mă duc la universitate. Dar mă îndemnau să vorbesc cu prietenii mei la telefon ca să le spun că tatăl meu nu voia să merg. Toţi ştiam că telefoanele erau interceptate, aşa că nimeni nu spunea un cuvânt în plus, mă întrebau doar când voi veni.

Într-o noapte, pe când tatăl meu dormea, iar eu aveam stinsă lumina din cameră, am auzit un zgomot la bucătărie. M-am ridicat, gândindu-mă că s-o fi trezit Amelia să-şi ia un pahar cu apă. Era în debara, ridicând chepengul.

— Unde te duci?

— Întoarce-te în pat.

— Spune-mi unde te duci, am insistat eu.

— Nu te băga în treaba asta. Du-te la culcare!

— Te rog… ai încredere în mine.

— Bine, însoţeşte-mă.

Am urmat-o prin chepeng până în pivniţă. Apoi a destupat spărtura şi a luminat-o cu o lanternă mică. Konrad era acolo. Amelia a aşezat scara şi am coborât amândoi. L-am îmbrăţişat, răsuflând uşurat.

— Aici erai!

— Da, sunt aici, prefăcându-mă în cârtiţă, cred că, dacă mai rămân în întuneric, o să orbesc.

— Am venit să-ţi spun că mâine vom încerca să trecem în cealaltă parte. Ne va ajuta Garin. Albert a studiat planurile. Dacă totul e cum susţine el, suntem la vreo cinci sau şase kilometri de cealaltă parte, mai bine zis, de ieşirea dintr-un canal de scurgere din Berlinul Occidental. Acolo vei fi aşteptat.

— Dacă cineva îl vede pe Garin intrând în această casă…

Konrad era îngrijorat.

— Lucrăm împreună, nu-i atât de neobişnuit să vină la cină. Vom încerca să nu-l vadă nimeni intrând. Probabil că or fi nişte oameni care ne păzesc casa. De fapt, o fac de multe zile ca să vadă dacă poliţia sau Stasi ne urmăresc. N-au văzut nimic suspect. Se pare că nu ne aflăm printre priorităţile lor.

— Poate că te salvează faptul că eşti prietenă cu acel colonel din KGB.

— Nu ştiu, în orice caz, vom încerca mâine. Acum mănâncă ce ţi-am adus şi odihneşte-te.

Când ne-am întors la bucătărie, eram supărat.

— Aşadar, îl ţii aici ascuns pe Konrad şi nu-mi spui nimic.

— Taci, Friedrich! Ăsta nu-i un joc. Tu şi prietenii tăi v-aţi băgat într-o treabă foarte serioasă. Ştii bine că unii au fost trimişi în lagăre de muncă. Crezi că n-au vorbit? Bineînţeles că au vorbit şi or fi dat nume, între altele, şi pe al tău. De aceea a venit atunci seara Ivan Vasiliev. El te-a salvat. S-a gândit că participarea ta era neînsemnată, că erai încă unul din grupul studenţilor recalcitranţi. Dar ne-a dat un avertisment. Să nu te mai porţi copilăreşte.

— N-au arestat-o nici pe Ilse, şi ea era prietenă cu Magda.

— Cum s-o aresteze pe nepoata unui membru din Comitetul Central? De altfel, Ilse nu ştia nimic, vă cunoscuse cu o zi înainte, când Konrad v-a prezentat-o împreună cu Magda.

— Unchiul ei este membru în Comitetul Central?

— Da, nu ştiai? De data asta, aţi scăpat amândoi, dar nu vă puteţi forţa norocul încă o dată. Ei cred că Ilse s-a speriat în ultimul moment şi a hotărât să nu meargă la întrunirea aceea. Asta a susţinut unchiul ei. De altfel, în informările Magdei nu era nimic împotriva lui Ilse. Magda a folosit-o ca momeală ca să se apropie de Konrad. KVP-ul a infiltrat-o pe Magda, cunoscând slăbiciunea lui Konrad pentru femeile frumoase, dar el n-a fost interesat de ea, ci părea că are doar o fixaţie pentru Ilse, aşa că Magda s-a împrietenit cu lise. O sonda ca să afle ce gândeşte, dar Ilse nu părea foarte preocupată de politică, familiei ei îi merge bine, fac parte din nomenclatură. Dar Magda a insistat atât de mult, încât Ilse s-a lăsat convinsă să se apropie de Konrad. El avea încredere în ele, Magda a fost foarte convingătoare cu privire la respingerea regimului, astfel că el a slăbit vigilenţa şi a făcut cea mai mare greşeală, invitându-le să participe la acea întrunire de la tipografie, unde urma să se strângă tot comitetul de conducere a opoziţiei din universitate şi din cercurile intelectuale.

— Şi de unde ştii toate astea?

— De la un prieten.

— Tata ştie ceva?

— Tatăl tău nu ştie nimic. Chiar vrei să-i faci o neplăcere? Nu, nu-i spune nimic.

— Au interogat-o pe Ilse?

— I-au dat un avertisment, nimic mai mult.

— Mâine o să vă ajut să găsiţi ieşirea din canalul de scurgere.

— Nu, e mai bine să rămâi acasă. Dacă tatăl tău s-ar trezi sau dacă ar veni cineva…

— De ce ne-a trădat Magda?

— Nu v-a trădat, îşi făcea treaba. Era agentă a KVP-ului. Încerca de doi ani să se infiltreze în cercurile opoziţiei din universitate. Nu se grăbea, voia să pună mâna pe conducerea organizaţiei şi pe cuvântul meu că a fost cât pe-aci să reuşească. Dacă n-ar fi acţionat Konrad cu atâta superficialitate… dar întotdeauna l-au pierdut femeile frumoase ca Ilse.

Eram speriat şi încă rău de tot. Mi-am dat seama deodată cât de aproape fusesem de prăpastie şi am admirat-o şi mai mult pe Amelia pentru sângele ei rece. De când eram mic am ştiut că era o persoană deosebită şi că făcea lucruri deosebite, dar acum descopeream până unde era în stare să ajungă şi mă uimea în special stăpânirea de sine de care dădea dovadă.

Amelia acţiona ca şi cum viaţa noastră n-ar fi ieşit de pe făgaşul cotidianului, astfel că tatăl meu n-a bănuit nimic.

A doua zi, Garin s-a prezentat la masa de seară. Nu mai venise de mult.

I-am deschis uşa şi mi-a zâmbit.

— Bună, Friedrich, nu ne-am mai văzut de multă vreme. Ia te uită, eşti un bărbat în toată firea!

Tatăl meu i-a urat bun venit şi, în vreme ce Amelia pregătea cina, l-a provocat la o partidă de şah. Lui Garin nu-i prea plăcea şahul, dar a acceptat.

Când am terminat masa, am stat puţin de vorbă despre munca Ameliei şi a lui Garin şi despre Congresul Păcii la a cărui organizare dădeau şi ei o mână de ajutor.

— Vor veni tineri din toată lumea. Bieţii de ei! Cred că fac cu adevărat ceva pentru pace, dar, de fapt, sunt marionetele Moscovei, la fel ca noi toţi, se lamenta Garin.

— Dar tinerii acţionează de bunăvoie, le-a luat Max apărarea.

— Da, în ţările lor sunt liberi să manifeste pentru tot ce nici aici, nici în Uniunea Sovietică nu li se va permite niciodată să manifeste. Agenţii de la *agitprop* sunt adevăraţi maeştri care au convins mişcările de stânga de ticăloşia intrinsecă a burgheziei. Dar îşi realizează scopul, şi anume acela de a controla gândirea acestor colective şi de a le conduce către obiectivul final care

este o societate pe deplin comunistă. De aceea n-au încredere în intelectuali, adică în toţi cei care gândesc cu mintea lor şi nu urmează directivele stabilite de Moscova. Partidul nu-şi poate permite ca scriitorii sau artiştii să hotărască de ce anume are nevoie statul în materie de cultură. Statul este cel care trebuie să decidă ce trebuie să se creeze, cum şi când, a explicat Garin.

— Ce aberaţie! N-am putut să-mi stăpânesc opinia.

Tatăl meu a spus că e obosit şi am ajutat-o pe Amelia să-l ducă la culcare, în vreme ce Garin strângea masa şi ducea farfuriile la bucătărie.

— Să nu stai treaz foarte târziu, mâine ai cursuri, mi-a recomandat tatăl meu.

— Nu-ţi face griji, mai învăţ puţin şi mă duc numaidecât la culcare.

Am închis uşa camerei şi am urmat-o pe Amelia la bucătărie, unde Garin începuse să spele vasele.

— Ai întâlnit vreun vecin când ai intrat? îl întrebă ea pe Garin.

— Nu, nu era nimeni pe stradă, nicio maşină, nimeni. Oamenii mei au păzit toată ziua casa şi împrejurimile, zic că n-au văzut nimic suspect, aşa că putem sta liniştiţi.

— Ar fi o nesăbuinţă să stăm liniştiţi, răspunse Amelia.

I-am ajutat să deschidă chepengul care dădea în pivniţă şi i-am văzut strecurându-se şi am auzit lovitura seacă amortizată de salteaua pe care o puseserăm dedesubt. Ce s-a întâmplat în continuare mi-au povestit după aceea.

Konrad era somnoros, dar s-a dezmeticit numaidecât şi i-a ajutat să scoată stiva de cărămizi care permitea accesul la canalul de scurgere.

Aveau cu ei lanterne şi o frânghie, precum şi pistoale, pentru orice eventualitate. Amelia căra pe umăr o geantă cu câteva scule.

I-a condus prin canalul de scurgere urmărind harta pe care Albert i-o dăduse lui Garin. De două ori era să dea nas în nas cu soldaţii care patrulau pe acolo, dar au putut să se ascundă.

— Ăsta-i punctul în care, potrivit hărţii, canalul continuă către Berlinul de Vest, le atrase atenţia Amelia.

— Dar canalul este astupat cu un grilaj care ajunge până la fundul apei… nu ştiu cum vom putea trece.

— Dacă facem o spărtură în Zid, soldaţii ar putea auzi, spuse Konrad.

— Da, de aceea cred că cel mai bine ar fi să încercăm să tăiem grilajul şi să trecem înot, indică Amelia.

— Să înotăm în apele astea fetide?

Konrad părea speriat.

— Este cea mai bună soluţie. Am adus scule ca să încercăm să forţăm grilajul.

Garin a pipăit peretele, încercând să-i măsoare grosimea.

— Cred că Amelia are dreptate. Ajută-mă, voi încerca să văd dacă pot mişca grilajul.

Amelia a legat frânghia de mijlocul lui Garin şi a scos din geantă nişte ochelari de scufundare care erau ai mei.

— Pune-ţi-i, poate o să ai nevoie.

— De unde i-ai scos? întrebă Garin.

— Sunt ai lui Friedrich, o să-ţi stea bine cu ei.

— E adânc? vru să ştie Konrad.

— Mă tem că da, cel puţin cred că nu ajung cu picioarele la fund. Cred că o să vomit, duhoarea este insuportabilă.

Şi-a pus ochelarii de scufundare şi şi-a băgat capul în apă. După un minut, l-a scos afară.

— Ce scârboşenie! Dă-mi sculele, o să încerc să tai grilajul, dar spărtura nu e prea largă, sper să nu rămânem blocaţi trecând prin el.

— Vrei să te ajut? se oferi Konrad.

— Da, ar fi mai uşor dacă încercăm să-l tăiem împreună.

Încercau să forţele grilajul când au auzit de departe glasurile şi paşii apăsaţi ai soldaţilor.

— Vin direct încoace şi nu-i niciun loc unde să ne ascundem, îi avertiză Amelia.

— Vin aici!

Garin i-a întins mâna şi Amelia n-a stat pe gânduri şi s-a băgat în apele acelea murdare.

— Când îi vom auzi mai aproape, băgăm din nou capul înăuntru, le spuse Garin.

— Nu voi putea, se plânse Konrad.

— Ori o facem, ori ne descoperă şi ne ucid chiar aici. Şi te asigur că nu-i un mod glorios de a muri. Vom rezista afară până în ultima clipă, şi apoi va trebui să rămânem dedesubt până când pleacă, insistă Garin.

Fără să scoată o vorbă, Amelia s-a apropiat de Konrad şi i-a înnodat în talie frânghia care îl ţinea şi pe Garin, apoi s-a legat şi pe ea.

— Dar ce faci!

Tonul lui Konrad părea puţin isteric.

— E mai bine să rămânem împreună, dacă unul este ispitit să iasă, ceilalţi nu-i vor permite.

Au rămas tăcuţi şi cu lanterna stinsă, auzind paşii patrulei răsunând din ce în ce mai aproape. Un fascicul de lumină a luminat apa, iar ei s-au cufundat.

Garin rămăsese cu ochelarii de scufundări, dar Amelia şi Konrad nu aveau nimic care să le protejeze faţa.

Aproape că nu mai puteau suporta nicio secundă în plus sub apă. Amelia simţea că îi plesneşte capul, iar Konrad făcea eforturi să iasă din apă, dar Garin şi ea îl împiedicau, ţinându-l de încheieturile mâinilor. Deodată, Garin i-a dat drumul lui Konrad şi a tras de ei în sus. Domnea din nou întunericul şi au rămas tăcuţi câteva minute care li s-au părut o veşnicie. Nu voiau să aprindă lanterna în cazul în care soldaţii ar mai fi fost pe aproape. Când în sfârşit au aprins-o, toţi trei tremurau de frig şi de scârbă.

— Trebuie să încercăm să tăiem grilajul cu orice preţ.

Garin şi-a băgat din nou capul sub apă. Le-a luat mai bine de o oră până au reuşit să taie mai multe gratii care lăsau o gaură prin care se putea trece.

— Cine ştie peste ce o să dăm mai încolo.

Konrad era îngrijorat.

— Orice ar fi, n-avem de ales decât să continuăm. Să sperăm că soldaţii nu-şi vor da seama că există trei gratii lipsă.

Au înotat o vreme până au ajuns la o insuliţă. Amelia a consultat harta primită de la Albert.

— La zece metri la dreapta ar trebui să găsim nişte scări de fier care urcă la suprafaţă până la gura unui canal de scurgere. Sper să nu ne fi înşelat şi să ieşim în faţa sediului Stasi, glumi Amelia.

Au parcurs în tăcere acei zece metri şi au găsit vechile scări de fier care duceau la suprafaţă.

Garin a urcat primul, urmat de Konrad şi, în spate, de Amelia.

Aşa cum fusese stabilit, Garin a lovit de patru ori capacul canalului de scurgere şi acesta a început să se ridice.

— Slavă Domnului că sunteţi aici! l-au auzit spunând pe Albert James.

Câţiva bărbaţi aşteptau lângă două maşini parcate în apropierea gurii de canal şi unul dintre ei a venit cu o pătură pe care i-a pus-o lui Konrad pe umeri.

— Trebuie să ne întoarcem, afirmă Amelia uitându-se la Garin.

— A fost greu? vru să ştie Albert.

— Mai ales dezgustător, şi Garin îşi însoţi răspunsul cu un hohot de râs.

— Îţi mulţumesc, Amelia.

Tonul lui Albert era sincer.

— N-ai de ce să-mi mulţumeşti. Dacă ar depinde de mine, n-aş permite nimănui să cadă în mâinile Stasi.

Amelia şi Garin l-au îmbrăţişat pe Konrad şi i-au urat noroc.

— Închipuie-ţi cum o să reacţioneze copoii când vor descoperi că eşti aici.

Garin părea fericit să-şi imagineze.

— Cred că ar trebui să fiţi prudenţi şi să nu anunţaţi prea curând, ca să nu înnebunească şi să înceapă să aresteze oameni, îi sfătui Amelia.

— Nu-ţi face griji, vom fi prudenţi şi... mă rog, într-una din zilele astea o să-ţi fac o vizită, îşi luă Albert la revedere.

I-a scuturat un fior când au simţit cum se închidea grilajul canalului peste capetele lor, în vreme ce coborau în adâncul lui.

— Ştii, Amelia, sunt surprins că nu eşti înspăimântată să umbli printr-un astfel de loc, mie mi-a venit să ţip de mai multe ori, recunoscu Garin.

— Nu-i pentru prima dată când umblu prin canale de scurgere... am ajuns să le cunosc foarte bine pe cele din Varşovia. Nişte prieteni m-au învăţat să nu-mi fie frică.

— Reuşeşti să mă surprinzi mereu. Văzându-te... mă rog... nimeni n-ar zice că eşti în stare să faci nimic din ceea ce faci.

Au avut noroc şi n-au mai dat peste nicio patrulă, dar lui Garin i-a trebuit mai mult timp decât prevăzuse ca să pună gratiile la loc ca să pară fixe. Când i-am văzut urcând prin chepengul din pivniţa care dădea în bucătărie, am răsuflat uşurat.

— Este ora şase dimineaţa, credeam că vi s-a întâmplat ceva.

— De ce nu faci cafeaua până ne dăm jos de pe noi tot rahatul ăsta? îmi ceru Amelia.

I-a dat lui Garin un prosop şi acesta a intrat în baie cu recomandarea să nu facă zgomot ca să nu-l trezească pe Max. A trebuit să intru să-i cer să iasă de sub duş ca să poată intra şi Amelia, care părea epuizată.

— Cred că voi avea nevoie de ani de zile ca să îndepărtez de pe mine mirosul ăsta. Ies acum.

În vreme ce Garin bea o ceaşcă de cafea, Amelia a profitat să facă duş.

— Cel mai complicat va fi să ieşi fără să te vadă nimeni, am spus eu, îngrijorat, şi uitându-mă întruna pe fereastră.

— Dacă ar fi cineva suspect afară, am fi fost avertizaţi deja. Oamenii mei aveau ordinul să rămână în apropiere toată noaptea până când voi apărea eu.

A plecat cu puţin înaintea noastră.

— Eşti epuizată, azi n-ar trebui să mergi la serviciu.

— Şi ce scuză să găsesc? E mai bine să ne comportăm normal.

Drumul de la pivniţa noastră către canalul de scurgere era un traseu prea important ca Albert James să nu încerce să-l utilizeze şi cu alte ocazii. Astfel că trecuse o lună de la fuga lui Konrad când Albert James a venit s-o caute pe Amelia.

Ieşea din minister când un bătrân care mergea sprijinit în baston şi cu nişte ochelari cu lentile negre a dat peste ea.

— Scuzaţi-mă, îi zise bătrânul.

— Nu vă faceţi griji… nu s-a întâmplat nimic…

— Mă puteţi ajuta să traversez strada? îi ceru bătrânul care părea orb.

— Desigur, în ce direcţie mergeţi?

El i-a spus şi ea s-a oferit să-l conducă o bucată de drum ca să-l lase într-un loc sigur. Nu traversaseră încă strada când glasul bătrânului a devenit glasul lui Albert James.

— Mă bucur să te văd.

Ea a tresărit şi a fost cât pe-aci să-i dea drumul de braţ, dar s-a stăpânit.

— Văd că ai ajuns expert în deghizări.

— Mă rog, şi tu le-ai utilizat.

— Ce vrei?

— Să te întorci.

— Nu, ţi-am mai spus, nu mai insista.
— L-ai ajutat pe Konrad.
— Konrad este un prieten, aveam obligaţia s-o fac. Ce mai face?
— E fericit, cum poţi să-ţi imaginezi. Peste câteva zile va apărea în public şi va primi urarea de bun venit a universităţii noastre.
— Mă bucur pentru el.
— Avem nevoie de accesul acela la canalul de scurgere.
— E foarte periculos. Vor sfârşi prin a descoperi că unele gratii ale grilajului au fost tăiate. Şi când se va întâmpla asta, vor pregăti o capcană ca să ne prindă, iar tu ştii foarte bine.
— Trebuie să riscăm.
— Dar eu nu mai vreau să risc.
— Poţi salva vieţi…
— Hai, Albert! Nu încerca să mă înduioşezi.
— Ajută-ne, Amelia, te vom plăti bine; dublu faţă de ce ai primit.
— Nu, şi nu mai insista.
— Trebuie să insist.
— Păi, n-o mai face, iar acum trebuie să plec, cred că poţi găsi drumul şi singur, îi spuse ea cu ironie.
— Am nevoie de pivniţa ta, Amelia.
— Şi Max, şi Friedrich au nevoie de mine. Şi, în plus, nu sunt dispusă să-i ajut pe prietenii tăi germani din Vest, nu câtă vreme au alături de ei oameni care au colaborat cu Hitler.
Dar Amelia a cedat până la urmă, şi nu la insistenţele lui Albert James, ci ca să-i facă o favoare lui Otto.
Otto devenise prieten intim cu asistentul unui membru marcant al Comitetului Central, care spunea că nu împărtăşeşte scopurile Republicii Democrate Germane.
Omul acela se bucura de anumite privilegii, dar n-a putut suporta să vadă cum unii dintre prietenii săi sfârşiseră în lagărele de muncă pentru că şi-au exprimat vreo părere nepotrivită pentru auzul urechilor aflate în slujba regimului. Îi era frică şi deţinea informaţii, o combinaţie propice pentru ca Otto să-l convingă să treacă în Republica Federală.
— Lucrează de mulţi ani la Comitetul Central, cunoaşte toate dedesubturile şi are informaţii strategice care pot fi foarte utile, îi explică Otto Ameliei.

— Şi ce legătură am eu cu toate astea?

— Garin mi-a spus că tu mă poţi ajuta să-l scoatem de aici. Albert speră să te hotărăşti.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Otto, mă pui între ciocan şi nicovală!

— Să-ţi explic, este un om cu totul deosebit, are suflet de artist, cu toate că lucrează ca birocrat. Este… mă rog, este homosexual, dar puţini o ştiu; pentru partid, asta-i o slăbiciune de neiertat. Avea un prieten scriitor care a dispărut într-o bună zi. A putut să afle că este într-un lagăr de muncă unde este reeducat. Se teme că nici măcar poziţia lui nu-l va salva de bănuielile Stasi. Ajută-mă să-l scot din Berlin.

— Şi dacă e o capcană? Şi dacă te minte ca să cunoască amploarea reţelei şi pentru ca Stasi să vă aresteze pe toţi?

— Nu, nu este. De altfel, n-am făgăduit nimic. I-am spus doar că îl voi prezenta unui prieten care îl poate ajuta. Îl vom scoate, fără ca el să ştie unde merge. Când va dori să afle, va fi deja dincolo.

— Nu-i atât de uşor de trecut dincolo.

— Ştiu, dar în orice caz, el nu va şti când va trece. Amelia, cred că este urmărit pas cu pas. Prietenul lui scriitorul nu s-a ascuns când i-a criticat pe politicienii noştri, e adevărat că a făcut-o în cercuri restrânse, dar ştii deja că Stasi are ochi şi urechi pretutindeni.

— O să mă gândesc.

Pe Amelia o indispunea faptul de a renunţa la ceea ce îi spusese jurnalistului: că nu va mai lucra niciodată pentru niciun serviciu secret. După ce a întors lucrurile pe toate feţele, a ajuns la un acord cu ea însăşi şi cu Albert.

— Nu voi lua niciun ban ca să ajut la scoaterea unor oameni din Berlin. O voi face când vreau eu şi numai eu voi conduce fiecare operaţiune, începând cu ziua şi ora acesteia până la cine va veni cu mine să mă ajute.

Albert a încercat s-o convingă să accepte o oarecare remuneraţie, dar ea a refuzat categoric.

După ce l-a scos pe birocratul din Comitetul Central, alţi oameni au trecut prin pivniţa casei noastre. Până când Amelia a hotărât să astupe calea aceea de scăpare după o vizită a lui Vasiliev.

Cred că s-a întâmplat pe la mijlocul anilor ’70, când Ivan ne-a anunţat că se întoarce la Moscova.

Se prezentase pe neaşteptate, încărcat cu pungi cu daruri de rămas-bun.

Două sticle de coniac pentru Max, alta de votcă, ulei de măsline, săpun fin, unt, dulceaţă, nişte blugi pentru mine… Părea Moş Gerilă împărţind daruri de Anul Nou.

— Am venit să-mi iau rămas-bun, mă întorc la Moscova.

L-am întrebat, îngrijoraţi, ce se întâmplase de trebuia să se întoarcă.

— Vârsta, dragi prieteni, trebuie să mă pensionez.

— Dar de ce? Eşti încă tânăr! exclamă Amelia.

— Nu, nu mai sunt tânăr, voi împlini şaptezeci şi cinci de ani, e vremea să mă odihnesc. De fapt, ar fi trebuit să mă întorc de mai demult.

— Nici tovarăşul Leonid Brejnev[139] nu mai este un copil, am spus eu, mâhnit de plecarea lui Ivan Vasiliev, pe care ajunsesem să-l apreciez, deşi făcea parte din KGB.

— Ah, dragul meu Friedrich! Pentru politicieni nu se aplică aceleaşi reguli ca pentru restul oamenilor. Liderul nostru este pe culme; după eliberarea din funcţie a lui Nikolai Podgornîi, e primul conducător care exercită în acelaşi timp două funcţii: şef al statului şi secretar general al partidului. Toată puterea se află în mâinile lui. Sper să ajung la timp să particip la sărbătorirea celei de-a şaizecea aniversări a revoluţiei. Se spune că tovarăşul Brejnev pregăteşte o celebrare extraordinară.

A jucat ultima partidă de şah cu Max, cum făcea de obicei, şi a lăudat omleta cu cartofi a Ameliei. După cină, pe când beam un pahar de votcă, i-a căutat privirea Ameliei.

— Ştii, prietenii noştri din Stasi sunt îngrijoraţi din cauza ultimelor evadări. Se întreabă ce cale de scăpare, pe care n-au descoperit-o încă, folosesc americanii ca să-i scoată pe unii trădători din Berlin. E un tânăr comandant care zice că are el o idee despre ce se întâmplă. Poate că aşa o fi, poate că nu. Tinerii sunt ambiţioşi şi, uneori, o nimeresc. Ştii ce crede el? Că

---

[139] Leonid Ilici Brejnev (1906-1982), conducătorul Uniunii Sovietice între anii 1960-1964 şi 1977-1982, în calitate de secretar general al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, precum şi preşedinte al Sovietului Suprem. (n.tr.)

e posibil să fie utilizate canalele de scurgere. Imaginează-ţi! Aşa că le vor supraveghea zi şi noapte, până vor dovedi dacă acel comandant are sau nu dreptate. Şi ştii de ce comandantul nostru a ajuns la această concluzie? O să-ţi spun: pentru că un ziar german de mare senzaţie a lăsat să se înţeleagă printre rânduri că există un pasaj secret între cele două Berlinuri, care n-are decât o singură problemă: duhoarea. Acum câţiva ani am descoperit că nu-i nevoie să ai mulţi agenţi în Occident, e de-ajuns să citeşti ziarele. Jurnaliştii occidentali cred că sfânta lor obligaţie este să relateze ceea ce ştiu. Iar eu le sunt recunoscător. În sfârşit, foarte curând vor da peste acel pasaj secret urât mirositor, dacă o fi existând aşa ceva. Dacă ar fi depins de mine, cred că de mult aş fi capturat şobolanul ăla atât de greu de prins. Dar prietenii noştri din Stasi sunt nişte înfumuraţi, ne acceptă sfaturile şi colaborarea, dar, de fapt, n-au nevoie de noi. Este cel mai bun serviciu de spionaj din lume… cu excepţia KGB-ului, bineînţeles. Dar adevărul e că, pentru noi, Germania este o platformă bună de unde acţionăm în restul lumii. Acesta nu-i un secret pentru nimeni, nu credeţi?

— Chiar crezi că ai putea captura şobolanul ăla? întrebă Amelia curioasă, făcându-mă pe mine să fiu nervos.

— Desigur, dar uneori prietenii noştri se arată prea orgolioşi şi nu vor să ne băgăm nasul în treburile lor. Dar cred că acel tânăr comandant va începe să facă demersurile pe care le-aş fi făcut şi eu.

— Şi ce ai fi făcut cu şobolanul? insistă Amelia.

Ivan a întins mâna şi apoi a strâns pumnul, înainte de a scoate un hohot de râs.

— Draga mea Amelia, în jocul ăsta, obligaţia şobolanului este să încerce să fenteze pisica, iar obligaţia pisicii este să mănânce şobolanul. Amândoi o ştiu, face parte din raţiunea lor de a fi. Da, te asigur că eu aş fi mâncat şobolanul.

— Oricine ar fi fost?

S-au privit câteva clipe. Amelia a susţinut privirea rece a lui Ivan Vasiliev în aşteptarea răspunsului.

— Da.

— Înţeleg.

Eu rămăsesem încremenit, înspăimântat de semnificaţia conversaţiei. Nu înţelegeam ce făcea Amelia. Şi tatăl meu o privea surprins.

— Continui să fii un bun comunist.

— N-am încetat niciodată să cred în comunism.

— În pofida lui Stalin?

— A săvârşit multe greşeli, a urmărit oameni nevinovaţi, dar a făcut Rusia măreaţă şi pentru asta va fi ţinut minte.

— Şi pentru crimele sale, Ivan, şi pentru crime.

— Nici măcar el nu m-a făcut să nu mai cred că adevărul se află în comunism.

Ivan Vasiliev şi-a luat rămas-bun de la noi cu afecţiune. Cred că îi părea rău cu adevărat pentru ceea ce urma să fie o despărţire definitivă.

— N-am înţeles duelul ăsta pe care l-aţi susţinut între şobolan şi pisică.

Max cerea o explicaţie.

— N-a fost niciun duel, ci o simplă curiozitate.

— Părea… Nu ştiu, ca şi cum unul din voi doi ar fi fost şobolanul, iar celălalt, pisica… Nu mi-a plăcut… Nu ştiu… Max era îngrijorat.

— N-ai de ce să fii îngrijorat, a fost doar un joc.

— Şi povestea cu canalul de scurgere… Nu m-am putut abţine să nu-mi amintesc că şi tu ajungeai în ghetoul din Varşovia tot prin canalele de scurgere, aşa că nu-i ceva absurd să-i fi venit cuiva şi aici aceeaşi idee.

După ce l-am culcat pe Max, i-am făcut un semn Ameliei să mergem să vorbim la bucătărie.

— Crezi că ştie ceva? am întrebat eu, nervos.

— S-ar putea sau are doar bănuieli.

— Dar ce a spus el a fost că n-ar fi şovăit să lichideze pe oricine s-ar fi ocupat să scoată oameni prin canalele de scurgere.

— Da, ar fi făcut-o şi ar fi avut tot dreptul.

— Chiar dacă ar fi fost vorba despre tine…

— Da, fireşte. El trebuie să-şi îndeplinească îndatorirea, aşa cum şi noi ne-o îndeplinim pe a noastră. Fiecare acţionează conform principiilor sale.

— Am trecut printr-o spaimă oribilă… nu înţeleg cum ai putut să abordezi conversaţia în astfel de termeni.

— Era ceva ce trebuia să ne spunem unul altuia. Ştii, o să-mi fie dor de el.

Amelia a vorbit cu Garin ca să-l avertizeze că nu vor mai utiliza niciodată pivniţa casei noastre ca să ajungă în canalele de scurgere.

— S-a terminat, altminteri ne vor descoperi. Friedrich va astupa gaura din pivniţa noastră care dă în canale. Îmi pare rău, dar nu-mi voi mai pune familia în primejdie.

Albert James n-a avut încotro decât să accepte hotărârea Ameliei; de altfel, nu mai avea destulă putere să se lupte cu ea. I se diagnosticase un cancer pulmonar şi se retrăgea din serviciu.

Într-o seară, a venit la noi acasă. Când am auzit soneria, nu ne puteam imagina că ar fi el.

Era deghizat în pastor luteran şi purta o perucă ce-i ascundea mare parte din frunte. Eu am deschis uşa şi am rămas nemişcat, neştiind cine este.

Ne-a cerut tatălui meu şi mie să-i dăm voie să vorbească între patru ochi cu Amelia. L-am dus pe tatăl meu în camera lui şi am închis uşa, dar am lăsat-o întredeschisă pe cea de la camera mea. Nu mă resemnam să nu pot auzi ce avea să-i spună Ameliei.

I-a descris boala, durerea ascuţită care îi ardea pieptul şi i-a spus că medicii nu erau optimişti în privinţa timpului cât îi mai rămăsese de trăit.

— Nu ştiu dacă vor fi luni sau doi ani, dar timpul care mi-a mai rămas îl voi petrece cu Mary.

— Lady Mary?

— Soţia mea.

Amelia a rămas tăcută câteva clipe.

— Nu mi-ai vorbit despre ea… Nu ştiam că te-ai însurat.

— Nu ţi-am spus, de ce să-ţi fi spus? Vieţile noastre au apucat-o pe căi diferite. De fapt, trebuie să-ţi fiu recunoscător că m-ai părăsit pentru Max. Nu ştiu dacă aş fi suportat să fac tot ce am făcut fără sprijinul lui Mary. Ea îmi dădea forţă şi, înaintea oricărei operaţiuni, înaintea oricărei primejdii, îmi spunea mereu să trebuie să ies cu bine din toate ca să mă întorc la ea.

— Părinţii tăi trebuie să fi fost bucuroşi, era ceea ce doreau pentru tine.

— Şi aveau dreptate, noi doi n-am fi fost niciodată fericiţi şi nu numai pentru că nu mă iubeai îndeajuns.

— Ştii? De ani de zile vreau să te întreb ceva: ce anume te-a făcut să te schimbi atât de mult?

— Războiul, Amelia, războiul. Tu aveai dreptate, nu se putea să rămân neutru, am recunoscut-o faţă de tine acum câţiva ani când ne-am întâlnit după război. M-am implicat în asta şi, când am vrut să renunţ, nu mai puteam şi nici nu mai trebuia să dau îndărăt.

— Şi ai venit să-ţi iei rămas-bun…

— În toţi aceşti ani, am lucrat împreună, dar relaţia noastră a fost încordată, ca şi cum ne-am fi înfruntat pentru ceva. Niciodată n-am ştiut de ce. Tu erai cu Max, iar eu, cu Mary, amândoi făcuserăm o alegere şi, cu toate astea, n-am fost niciodată în stare să fim prieteni. Acum, că am certitudinea că mă apropii de moarte, nu vreau să plec fără să mă împac cu tine. Ai fost foarte importantă în viaţa mea; înainte de a mă însura cu Mary, ai fost femeia pe care am iubit-o cel mai mult şi mi se părea cu neputinţă să iubesc pe cineva cum te iubeam pe tine. Apoi am descoperit o iubire superioară şi diferită şi ţi-am fost recunoscător că m-ai părăsit. Dar faci parte din trecutul meu, Amelia, nu-mi pot povesti viaţa fără tine şi am nevoie să mă împac cu tine ca să pot muri în pace cu mine însumi.

S-au îmbrăţişat. Au rămas îmbrăţişaţi, Amelia plângea, iar la Albert se vedea că făcea eforturi să-şi stăpânească lacrimile.

— Suntem deja în vârstă, Amelia, e momentul să ne odihnim. Fă-o şi tu şi… ştiu că n-ar trebui să ţi-o spun, dar nu te-ai gândit să te întorci în Spania ca să fii cu ai tăi?

— Nu-i zi în care să nu mă gândesc la fiul meu, la sora mea, la unchiul şi mătuşa mea, la Laura… dar nu mai pot da înapoi. În ziua în care am plecat cu Pierre… în ziua aceea am terminat cu ce era mai bun în mine. Sigur că mi-e dor de ei, Javier trebuie să fie bărbat în toată firea, s-o fi însurat, o fi având copii şi s-o fi întrebând de ce l-am abandonat…

— Dacă vrei, pot încerca să te scot de aici; va fi periculos, dar putem încerca.

— Nu, nu-l voi părăsi niciodată pe Max, niciodată.

— Ţi-ai sacrificat viaţa pentru el.

— Eu i-am luat-o pe a lui; e drept să i-o dau pe a mea.

— Nu te mai zbuciuma în continuare pentru ce s-a întâmplat la Atena, tu nu ştiai că Max se afla în convoiul acela, n-ai avut nicio vină.

— Eu am apăsat pe detonator, eu am apăsat detonatorul la trecerea lui.

— În război, sunt şi victime nevinovate; mii de copii, femei şi bărbaţi şi-au pierdut viaţa. Cel puţin, Max este în viaţă.

— În viaţă? Nu, tu ştii că a murit în ziua aceea. I-am luat viaţa. Cum poţi să spui că e în viaţă? Trăieşte consemnat în scaunul cu rotile, fără să iasă din cameră. Nu mai are familie şi nici n-a vrut să-l căutăm pe vreunul dintre vechii lui prieteni. Ştiu că majoritatea sunt morţi, dar poate că o mai fi rămas cineva… Dar n-a vrut, n-ar suporta ca o persoană care l-a cunoscut în trecut să-l vadă redus la o bucată de carne într-un scaun cu rotile. Iar eu am fost cea care l-a condamnat să stea în scaunul ăla cu rotile.

Amelia s-a dus după tatăl meu ca să-şi ia rămas-bun de la Albert şi apoi m-a chemat şi pe mine. Am făcut un efort ca să nu-mi arăt sentimentele. Eram în stare de şoc: tocmai aflasem că Amelia pricinuise nenorocirea tatălui meu. Eu ştiam că îşi pierduse picioarele în urma unui sabotaj al Rezistenţei greceşti, dar acum aflasem că cea care apăsase pe detonator fusese Amelia.

Cu greu am reuşit să-i strâng mâna lui Albert de rămas-bun. Când a plecat, m-am închis în camera mea şi am început să plâng. O uram, o uram din tot sufletul, şi o iubeam, o iubeam din tot sufletul, şi mă uram pe mine însumi pentru că o iubeam.

4

Am luat o hotărâre. Îmi terminasem studiile de ceva vreme şi lucram ca medic în spitalul din Berlin. În anii aceia, îmi consolidasem relaţia cu Ilse, care insista să ne căsătorim sau să locuim împreună. Eu mă opuneam, pentru că mi se părea o dezertare din partea mea să-i părăsesc pe Amelia şi pe Max. El era un invalid a cărui sănătate se înrăutăţea pe zi ce trecea, iar Amelia îi dedica fiecare minut din viaţa ei. Până în noaptea aceea, crezusem că îi unea o dragoste ce nu cunoştea margini, dar acum ştiam că ceea ce îi unea era ceva mai puternic şi mai dureros decât dragostea.

Ilse nu mai locuia de ceva vreme cu părinţii ei şi am hotărât să mă mut la ea acasă chiar în noaptea aceea. Am căutat două genţi şi am vârât în ele nişte haine. Am ieşit din casă fără să fac zgomot.

A doua zi, m-am dus cu Ilse să-mi strâng şi celelalte lucruri. Tatăl meu nu înţelegea de ce luasem o hotărâre atât de neprevăzută.

— Îmi pare bine, dar chiar aşa... fără să ne spui nimic, se plânse el.

— Ori o fac aşa, ori nu voi mai fi niciodată în stare să plec.

— Friedrich are dreptate să-şi caute propriul drum şi să aibă propria viaţă. Am avut norocul să-l avem alături de noi mai mult timp decât am fi putut spera, interveni Amelia, şi ne va lipsi.

Am tăcut şi n-am spus că şi ei îmi vor lipsi mie, pentru că în momentul acela simţeam nevoia să mă îndepărtez.

— Vom veni des, nu-i aşa, Ilse?

— Sigur că da. De altfel, garsoniera mea nu-i atât de departe de aici, pe jos nu se face mai mult de o jumătate de oră.

Dar vizitele mele au început să fie din ce în ce mai rare şi mă simţeam vinovat din acest motiv. Simţeam nevoia să mă regăsesc, să-mi pun ordine în sentimente. Ştiam că tatăl meu suferă că nu mă duceam să-l văd şi că asta îi deteriora sănătatea, dar nu eram în stare să-mi schimb atitudinea. Chiar şi când s-a născut primul meu copil tot n-am făcut nimic ca tatăl meu să se bucure de condiţia lui de bunic.

Într-o noapte, Amelia mi-a telefonat alarmată. Tatăl meu părea să fi suferit o criză şi ea îmi cerea mă duc la ei cât mai repede.

Când am ajuns, credeam că moare, suferise un atac de cord, dar din fericire l-am dus la timp la spital.

Colegii mei din secţia de cardiologie m-au avertizat să nu-mi fac multe speranţe, dar nu ţineau seama de voinţa tatălui meu de a trăi în continuare. A stat în spital o lună până să fie externat. Începând din momentul acela, mi-am impus mie însumi să nu-l fac să sufere mai mult decât suferea deja şi mi-am luat obiceiul să-l vizitez în fiecare după-amiază când plecam de la spital, înainte de a ajunge acasă.

Relaţia mea cu Amelia se modificase din noaptea în care am auzit-o vorbind cu Albert şi eram furios că ea nu-mi reproşa schimbarea mea de atitudine. Pur şi simplu o accepta, aşa cum părea că acceptă tot ce i se întâmplase de-a lungul vieţii.

Tatăl meu s-a bucurat că eu şi Ilse am început să-i vizităm împreună cu copiii în mod frecvent. Îi plăcea să le citească basme şi să-i înveţe să joace şah. Amelia, la rândul ei, se comporta precum cea mai bună dintre bunici. Dar ea continua să fie ceva mai mult decât o bunică blândă.

Ilse lucra într-un institut de cercetări, unde unii dintre colegii ei, oameni de ştiinţă, erau împotriva regimului. Ea îi cunoştea şi simpatiza cu mulţi oponenţi, dar se ţinuse departe de activităţile lor.

Până când, într-o zi, s-a pomenit implicată într-un eveniment.

S-a întâmplat la prima oră a dimineţii, pentru că lui Ilse îi plăcea să ajungă cu o oră înaintea celorlalţi colegi, spunea că aşa avea timp să-şi organizeze ziua de lucru. Credea că e singură, când unul dintre colegii ei a intrat în sală.

— Bună, Erich. Ce faci aici atât de devreme?

El n-a răspuns şi a căzut leşinat. Ilse s-a speriat, s-a apropiat de el şi a văzut că pierde sânge. L-a ridicat de pe jos cum a putut şi a încercat să-l reanimeze.

— Nu anunţa pe nimeni, a implorat-o el cu un glas abia şoptit.

— Eşti rănit, ai nevoie de un medic.

— Te rog, nu face asta!

— Dar…

— Te rog! Ajută-mă să mă ascund. Te rog!

A devenit agitată şi nu ştia ce să facă. S-a gândit să-mi telefoneze la spital, dar ştia că telefoanele erau ascultate şi,

dacă îmi cerea să mă duc acolo numaidecât, ar fi devenit suspectă.

Fără să ştie cum, Ilse a reuşit să-l ducă până într-o încăpere care servea ca depozit.

— Va trebui să caut pe cineva care să ne ajute să te scoată de aici. Poţi să-mi spui ce s-a întâmplat?

— O razie… au tras după mine… dar am reuşit să fug.

Ilse nu ştia ce să facă, nu voia să se compromită, dar nici n-avea destulă încredere în cineva ca să-i ceară ajutor. Dar ştia că există o persoană în care putea avea încredere, care nu va pune nicio întrebare, care o va ajuta.

L-a încuiat pe Erich în cameră şi a ieşit în goană din institutul de ştiinţe ca să meargă la Amelia şi la Max.

Amelia a deschis uşa şi a văzut disperarea şi teama de pe chipul lui lise.

— Ajută-mă! Nu ştiu ce să fac.

I-a povestit ce s-a întâmplat şi Amelia i-a cerut să se liniştească şi să aştepte câteva minute.

A însoţit-o la institut, unde la ora aceea începeau deja să sosească cercetătorii şi angajaţii. Au intrat mergând liniştite. Amelia i-a cerut lui Ilse să se poarte firesc.

Au ajuns până la depozit şi Ilse a deschis uşa.

S-a mirat că Amelia a scos din geantă o faşă şi că, după ce a examinat de unde provenea sângele, i-a bandajat strâns torsul lui Erich.

— Va putea merge?

— Nu ştiu…

— Trebuie să meargă dacă vrea să iasă de aici.

Au auzit zgomote şi strigăte.

— Acum, du-te să vezi ce se întâmplă şi când afli, întoarce-te aici, îi porunci ea.

Ilse a ieşit clătinându-se, era moartă de frică. Pe coridor, s-a întâlnit cu şeful ei.

— Ia te uită, Ilse, aici erai…! S-a iscat un tărăboi cum nu s-a mai pomenit. Trebuie să mergem cu toţii în sala de festivităţi. Se pare că poliţia urmăreşte pe cineva care s-ar putea să se fi ascuns aici.

— Aici?

— Da, azi-noapte a fost o întrunire dintre cele în care oamenii se pornesc să trăncănească împotriva guvernului. Ca de obicei,

o persoană infiltrată a avertizat KVP-ul şi a avut loc o razie. Cineva a tras şi a ucis un poliţist şi îţi poţi închipui situaţia. Sunt sute de arestaţi.

— Dar aici…

— Se pare că la prima oră a dimineţii o femeie a văzut prin împrejurimi un bărbat care de-abia putea merge, i-a spus unui paznic şi acesta a sunat la poliţie, care trebuie să sosească. Directorul a dat ordin să mergem cu toţii în sala de festivităţi ca să fim identificaţi.

— Vin acum, eram la toaletă şi am ieşit când am auzit zgomotul, dar mi-am lăsat geanta acolo.

S-a întors la micul depozit şi când le-a spus Ameliei şi lui Erich ce se întâmplă, acesta a zis că se predă.

— În niciun caz, te vor ucide, afirmă Amelia.

— N-am altă ieşire.

— Mai vedem.

Prin megafoane, erau chemaţi toţi angajaţii să vină în sala de festivităţi ca să se identifice înainte de sosirea poliţiei.

— N-avem altceva de făcut decât să ieşim de aici, iar tu va trebui să te menţii drept, chiar dacă te doare.

Au ieşit din depozit, Ilse şi Amelia îl sprijineau de o parte şi de alta pe Erich. Pe culoar, nu mai era nimeni. Au auzit nişte paşi care se apropiau şi a fost cât pe-aci să se ciocnească cu un paznic din clădire, un bărbat pe care toţi îl bănuiau că e informatorul Stasi.

— Dumneavoastră… de ce nu sunteţi cu toată lumea?… îi întrebă paznicul.

— Lucrăm… Ilse se pregătea să-şi scoată legitimaţia din geantă.

Paznicul şi-a îndreptat privirea spre Erich şi şi-a dat seama că sângele îi trecea prin haină. Ilse îşi căuta legitimaţia, dar probabil că omul s-a gândit că o să scoată o armă. Şi-a scos el pistolul şi l-a îndreptat asupra ei, dar peste o clipă a căzut grămadă la pământ, spre stupoarea lui Ilse şi a lui Erich.

În mâna Ameliei era o armă cu amortizor.

— Dumnezeule! strigă lise.

— Taci din gură! Dacă nu-l împuşcam, te-ar fi omorât, credea că o să scoţi o armă. Şi acum, luaţi-o din loc.

Ilse era înspăimântată, ca şi Erich, dar i-au dat ascultare. Erau la etajul doi şi au ajuns la primul, pe stradă s-au întâlnit cu primii angajaţi care, după ce au fost identificaţi, părăseau clădirea, rămânând în poartă.

— Ce e la etajul de dedesubt?

— Laboratoare...

— Vreo uşă care dă înspre grădină?

— Da, da...

— Să mergem jos, o să căutăm o ieşire sau o să ieşim pe fereastră, acolo nu se vede niciun poliţist, să încercăm să ne amestecăm printre cei care au ieşit, apoi o să ne îndreptăm spre maşina ta. Ai înţeles?

Erich şi Ilse au încuviinţat. Au făcut tot ce li s-a spus, au ieşit printr-o poartă laterală a grădinii din spate şi au mers până la locul unde erau şi ceilalţi angajaţi.

— Zâmbeşte, Erich, şi caută ca fularul să-ţi acopere partea asta din haină. Cu toate că ţi-am strâns bandajul, tot sângerezi.

Ilse încă nu ştie cum au fost în stare să ajungă în parcare. Amelia i-a dus acasă şi când l-au putut întinde pe Erich în pat, acesta a leşinat. Au trebuit să-i explice lui Max cele întâmplate.

— Trebuie să-l ajuţi pe omul ăsta, tu eşti medic, îi ceru Amelia.

— Nu pot, ştii că nu pot. Au trecut mai bine de patruzeci de ani de când nu mai sunt medic. Şi în plus, n-aş avea cu ce s-o fac.

— Improvizează, Max, spune-mi de ce ai nevoie, o să caut în trusa medicală, trebuie să fie ceva acolo...

— Pierde mult sânge...

— Examinează-i rana, măcar vei şti dacă i-a fost atins vreun organ vital.

— Cum s-o fac din scaunul ăsta?

— Max, dacă n-o faci, omul acesta o să moară. Cu mulţi ani în urmă, ai jurat că vei salva vieţi. Atunci, fă-o.

Împreună, Ilse şi Amelia l-au ajutat pe tatăl meu să se plaseze aproape de Erich. L-a examinat şi a spus că glonţul ieşise, dar nu a putut da asigurări că nu ar exista vreun organ afectat. Le-a spus cum să cureţe şi să cauterizeze rana, dar le-a atras atenţia că va avea nevoie urgentă de o transfuzie de sânge, pentru că altfel nu va rezista.

— Asta nu va fi cu putinţă, răspunse Amelia, cel puţin deocamdată.

Amelia a trimis-o pe Ilse acasă la noi ca să se ocupe de copii.

— Când apare Friedrich, spune-i să vină. Între timp, nu vorbi cu nimeni; dacă te sună cineva de la serviciu, spune-i că te-ai speriat şi te-ai dus acasă.

— Dar poliţia îl va găsi pe omul acela…

— Sigur că îl va găsi.

— Şi ne va căuta pe noi.

— Nu. Nu ne-a văzut nimeni. Trebuie să stai liniştită, iar mâine când o să mergi la serviciu, poartă-te ca toată lumea, arată-te curioasă şi oripilată de cele întâmplate.

— Eu… vreau să-ţi mulţumesc, din cauza mea ai intrat în această încurcătură.

— Nu-mi mulţumi, Friedrich nu m-ar fi iertat niciodată dacă n-aş fi avut grijă de tine.

— Pistolul… de ce ai luat un pistol? Nu ştiam că ai aşa ceva…

— E mai bine să previi. Şi acum, du-te, o să am eu grijă de Erich.

Tatălui meu aproape că nu-i venea să creadă ce auzea. Când Ilse a plecat, s-a uitat supărat la Amelia.

— Încă o dată… chiar nu poţi înceta nicicând?

— Ai fi preferat să n-o ajut pe Ilse sau chiar să fi permis să fie ucisă? N-am avut de ales.

— Ba da, sigur că ai avut de ales! De ani de zile justifici tot ce faci printr-o frază: n-am avut de ales. Dar întotdeauna există opţiune, Amelia, întotdeauna.

— Nu pentru mine, Max, nu pentru mine. Crezi că va muri? îl întrebă ea arătând spre Erich.

— A pierdut mult sânge, are nevoie de o transfuzie, altminteri îi poate ceda inima.

— Nu putem face nimic mai mult decât să aşteptăm, poate că atunci când va veni Friedrich, el va şti ce să facem.

— E periculos să rămână aici, probabil că e căutat în tot Berlinul.

— Dar nimeni nu-l asociază cu noi.

— Eşti sigură că nu v-a văzut intrând niciun vecin?

— Nu, nu sunt sigură. Cred că nu, dar nu sunt sigură.

— Suntem prea bătrâni ca să ne tortureze sau să ne trimită într-un lagăr de muncă. Presupun că, dacă te descoperă, ne vor ucide.
Max părea disperat.
— Ţie nu-ţi vor face nimic, e evident că n-ai putut lua parte la fuga acestui om, eu sunt singura răspunzătoare.
— Crezi că pot trăi fără tine?
— Da, sigur că poţi. Îl ai pe Friedrich şi pe Ilse şi pe nepoţii tăi care te iubesc. N-ai atâta nevoie de mine pe cât crezi.
— Viaţa mea se reduce la tine.
— Nu, Max, eu sunt vinovată că viaţa ta se reduce la mine.

M-am speriat când am ajuns acasă şi am găsit-o pe Ilse foarte agitată. Auzisem toată ziua zvonuri despre cele întâmplate, chiar îi telefonasem ca s-o întreb dacă e bine. Mi s-a părut speriată, dar am crezut că era din cauză că totul se întâmplase în clădirea în care lucra ea.
Ilse a insistat să mă duc acasă la tatăl meu. Erich era într-o stare foarte gravă, în ciuda eforturilor Ameliei şi ale lui Max. Când am ajuns, i-am făcut o injecţie şi i-am dat un calmant mai puternic decât cele administrate de Amelia.
— Ori îl ducem la un spital, ori nu ştiu ce se poate întâmpla, le-am spus eu, dar de fapt ştiam foarte bine.
Erich a întredeschis pleoapele şi a încercat să vorbească, dar era foarte slăbit.
— Anunţaţi-i pe prietenii mei, ei…
— În niciun caz. Tu şi prietenii tăi v-aţi comportat ca nişte amatori. Dacă-i chemăm, vom sfârşi cu toţii în beciurile KVP-ului sau ale Stasi, i-o tăie Amelia.
— Atunci, ce o să facem? am întrebat eu, îngrijorat.
— Tu menţine-l în viaţă, eu voi căuta să poată merge în vreun loc sigur.
— În pivniţă nu va rezista, am spus eu, temându-mă că ar vrea să-l ducă în gaura de acolo, de jos.
— Nu, nu acolo vreau să-l duc. Încă nu-i prea târziu, o să dau un telefon unui prieten.

Peste o jumătate de oră, Garin sosea acasă la tatăl meu. Nu-l mai văzusem de mulţi ani şi am fost impresionat să-l văd

devenit un bătrân, cu toate că îşi mai păstra aspectul robust şi mustaţa, deşi acum era complet albă.

Amelia i-a povestit ce se întâmplase. Mai întâi a râs, iar apoi a bătut-o uşor pe spate.

— Eşti imprevizibilă, aşa ai fost întotdeauna. Te-ai retras de ani de zile şi deodată ucizi un paznic şi aduci acasă un fugar. Ce vrei să fac?

— Salvează-l şi, dacă e cu putinţă, scoate-l din Berlin.

— Ceea ce-mi ceri nu se face de pe o zi pe alta, trebuie pregătit totul şi nu-i uşor. Trebuie să-i consult pe oamenii mei, riscăm foarte mult.

— În joc nu-i doar viaţa lui – Amelia arătă spre Erich –, ci a familiei mele: Friedrich, nora mea, copiii. Dacă n-ar fi ei, nu ţi-aş cere-o. Trebuie să-mi faci această favoare, Garin. Îmi eşti dator.

Pentru câteva minute, a rămas tăcut. După aceea, a ridicat din umeri, ca într-un gest de resemnare.

— Voi face tot ce pot, nu-ţi promit nimic. Dar va trebui să-l ascunzi până când vom putea să-l scoatem de aici.

— Cât timp? vru să ştie Amelia.

— Nu ştiu, două sau trei zile, poate mai mult.

— S-ar putea să nu reziste atâta timp.

— Mă rog, dacă moare, afacerea e încheiată; va fi mai uşor să scăpăm de un cadavru decât să-l scoatem viu din Berlin.

— Cum puteţi vorbi aşa?…

Max nu-şi mai putea stăpâni furia.

— Haide, bătrâne prietene, în meseria mea nu-şi au rostul sentimentalismele. Voi face tot ce pot ca s-o ajut pe Amelia să-şi salveze pielea, ea este cea care a ucis un paznic ca s-o salveze pe nora ta şi pe prietenul acesteia. Iar ea mi-a amintit că am o datorie la ea, aşa că trebuie s-o plătesc şi astfel o să fim chit.

Nu puteam să rămân cu braţele încrucişate aşteptând ca Erich să moară şi să o las pe Amelia să-şi asume toate riscurile. M-am întors la spital cu scuza de a-l examina pe unul dintre pacienţii mei care era la terapie intensivă.

Am furat câteva pungi cu sânge şi mai multe ace hipodermice, precum şi alte materiale care credeam că îmi vor putea fi de folos şi mă pregăteam să mă întorc acasă la tatăl meu. Tocmai ieşeam din spital când m-am întâlnit cu directorul medical care era de gardă.

— Ce cauţi aici?

— Am venit să văd un pacient, îl tratez de ani de zile şi a fost operat azi după-amiază. I-am promis soţiei lui că voi veni să mă interesez de starea lui.

— Pari îngrijorat…

— Chiar sunt, tatăl meu nu se simte bine, este foarte slăbit. Puţin mai devreme am fost la el şi nu l-am găsit prea bine, poate că înainte de a merge acasă mă duc să-i mai arunc o privire.

Transfuzia de sânge l-a reanimat pe Erich; dar încă mai avea febră mare. I-am făcut din nou injecţii cu antibiotice. Nu puteam face mai mult, nu era chip să aflu dacă avea o hemoragie internă sau un plămân perforat.

Vreme de două zile, Erich a fost între viaţă şi moarte, până când a apărut Garin.

— Un prieten va veni peste o jumătate de oră cu o camionetă, dar cum îl vom scoate de aici?

— M-am gândit deja la asta. Îl vom coborî în pivniţă şi îl vom vârî într-un cufăr mare. Este pregătit, am pus o saltea înăuntru şi am făcut două găuri într-o parte ca să poată respira.

— Te-ai gândit la toate.

Garin părea uimit de propunerea Ameliei.

— Aşa cred. Friedrich mă va ajuta să-l cobor prin chepengul care leagă bucătăria de pivniţa!

Am urmat instrucţiunile Ameliei. Dacă vreun vecin mirosea ceva, ar fi dat peste nişte oameni care cărau câteva mobile vechi din pivniţă.

N-am rezistat tentaţiei de a-l întreba pe Garin cum aveau să-l transporte pe Erich.

— Asta-i o întrebare la care nu-ţi voi răspunde şi nici tu n-ar trebui să mi-o pui.

— Măcar am putea să-i anunţăm familia că este în siguranţă…

N-am putut încheia fraza, Amelia şi Garin s-au înfuriat, păreau pe punctul de a mă plesni.

— Eşti nebun! Ne-ai pune pe toţi în primejdie. I-am salvat viaţa, îl ducem dincolo şi va trebui să-şi ţină gura cel puţin un an. Familiei lui îi va trece suferinţa când va afla că e în viaţă. Dar acum nu te poţi apropia de nimeni care îl cunoaşte, nici de familie, nici de prieteni. Spune-i lui Ilse ori altminteri… Tonul lui Garin era ameninţător.

Ilse încă mai tremură când îşi aminteşte cele întâmplate. Dacă Amelia n-ar fi tras, acum ar fi moartă. Aşa că îi suntem veşnic recunoscători Ameliei pentru cea făcut. Era a doua oară când ne salva pe amândoi, pentru că dacă Ilse ar fi păţit ceva… nu ştiu ce aş fi făcut eu.

Peste câteva zile am fost să-l văd pe tatăl meu. Era în pat, nu se simţea bine.

— N-a vrut să se scoale, a comentat Amelia.

Suferise două infarcte, avea o problemă gravă de circulaţie, iar în privire i se citea oboseala unei vieţi îndelungate, consemnat într-un trup mutilat. M-am gândit că tatăl meu se preda, că îl părăsea dorinţa de a trăi.

Pe când dormita, am simţit ochii Ameliei aţintindu-se asupra mea.

— Ai auzit ultima mea conversaţie cu Albert James…

Nu mă întreba, era o afirmaţie.

— Da.

Nu am vrut să o mint.

— Ştiu. Îţi plăcea să tragi cu urechea din spatele uşilor, să încerci să înţelegi unele dintre lucrurile ciudate pe care le vedeai. Eu şi tatăl tău ştiam şi aveam grijă să nu vorbim prea mult cât erai încă treaz. În noaptea aceea, ştiam că ne auzi. Iar pentru mine a însemnat o uşurare faptul că o făceai. Trebuia să afli ce i-am făcut tatălui tău, nu-ţi închipui de câte ori i-am cerut lui Max să-ţi spună adevărul, dar el refuza, spunea că îţi va face rău să cunoşti adevărul. Ştii? Mă simţeam ca o impostoare faţă de tine.

— Te-am urât pentru ce i-ai făcut tatălui meu.

— Aşa e drept. Nu puteai face altceva.

— Nu-ţi pasă?

— Ba da, dar îmi pasă şi mai mult să-mi las datoriile neplătite şi să trebuiască să port această impostură pe conştiinţă.

— Eşti o femeie ciudată, Amelia.

— Acum suntem chit.

Viaţa de zi cu zi a continuat să se scurgă monoton. Şi am mai avut doi copii, în vreme ce tatăl meu se stingea puţin câte puţin, în fiecare zi.

La sfârşitul anilor ’80, germanii din Est simţeau că ceva avea să se schimbe, Perestroika rusească răsturna ceea ce părea un regim politic de neclintit.

În luna octombrie 1989, când ne pregăteam să sărbătorim a patruzecea aniversare a Republicii Democrate Germane, manifestaţiile şi protestele de stradă se ţineau lanţ. În plus, Gorbaciov a ajuns să spună că va continua să sprijine Republica Democrată Germană numai dacă aceasta va iniţia o cale a reformelor. În ziua aceea, am înţeles că ne aflăm la sfârşitul unei epoci.

Conducătorii partidului au început să fie îngrijoraţi; într-atât încât chiar au făcut public un document anunţând anumite reforme. În felul acesta, încercau să confirme dorinţa de schimbare a germanilor. Dar Erich Honecker nu era de acord şi se încăpăţâna să menţină o linie dură, utilizând politia ca să reprime nemulţumirile evidente de pe străzi.

Un grup de conducători ai partidului a hotărât că Honecker trebuie să fie pensionat, iar ei să preia conducerea ţării. La 17 octombrie 1989 a avut loc o reuniune a Biroului Politic la care s-au stabilit bazele pentru destituirea lui Honecker. Până la urmă, a trebuit să cedeze şi să-şi prezinte demisia sub eufemismul „din motive de sănătate”. Comitetul Central l-a desemnat pe Egon Krenz ca secretar general al partidului, preşedinte al Consiliului de Stat şi al Comitetului Apărării Naţionale.

Cu toate acestea, alegerea lui Krenz n-a fost primită ca un semnal de deschidere şi, deşi a propus iniţierea unei noi etape, n-a reuşit să-i facă pe oameni să aibă încredere în el.

Noi toţi urmăream evenimentele cu dorinţa de schimbare şi am început să îndrăznim să vorbim cu mai puţină grijă.

Pe tatăl meu părea că toate aceste evenimente îl lăsau indiferent. În unele zile, după micul dejun, rămânea absorbit, ascultând posturile străine la un radio pe unde scurte pe care Amelia îl păstra ca pe o comoară. Dar nici comentariile de la radio şi nici ale noastre nu păreau să-l intereseze.

La 1 noiembrie, a căzut din nou la pat şi l-am dus la spital, dar colegii mei au spus că nu mai era nimic de făcut şi că ar fi fost mai bine să-l lăsăm să moară liniştit acasă, aşa că l-am transportat din nou.

Amelia nu se despărţea de el nicio clipă. Cred că în zilele acelea a îmbătrânit rapid. Până atunci, cu toate că avea deja

şaptezeci şi doi de ani, părea mai tânără. Era întotdeauna îmbrăcată corect şi cu părul alb strâns într-un coc.

În după-amiaza zilei de 9 noiembrie, Amelia mi-a telefonat chemându-mă imediat acasă. Tatăl meu începuse să agonizeze.

Agonia a durat câteva ore, cu perioade de luciditate în care am putut să-mi iau adio de la el şi să-i spun cât de mult îl iubeam şi cât de fericit fusesem alături de el.

— N-aş fi dorit o altă viaţă decât cea pe care am trăit-o lângă tine, i-am spus eu tatălui meu.

Se întunecase şi pe străzi sute de persoane umblau de colo până colo. Autorităţile anunţaseră că începând de la miezul nopţii se va accepta trecerea graniţei fără permise speciale.

M-am uitat la zidul care se înălţa în faţa casei noastre, mă obişnuisem deja cu el şi m-am gândit la cât de ciudat este destinul. Tatăl meu era pe moarte, iar în stradă mii de oameni păreau că sărbătoresc ceva.

Era aproape miezul nopţii când Amelia mi-a făcut semn să mă apropii de patul tatălui meu. Deschisese ochii şi o luase pe Amelia de mână, am văzut iubire în privirea lui, apoi tatăl meu mi-a luat şi mie mâna şi, unindu-le pe toate trei pe pieptul lui, şi-a dat ultima suflare.

Eu şi Amelia am rămas nemişcaţi, cu mâinile pe pieptul lui, pe pieptul tatălui meu. Inima încetase să-i mai bată, iar ale noastre băteau accelerate de emoţia momentului. Strigătele din stradă ne-au scos din gândurile în care ne adânciserăm. Amelia l-a sărutat uşor pe buze.

Am auzit din nou şi mai multă larmă şi ne-am apropiat de fereastră. Nu ne venea să credem ce vedeam. Erau mii de oameni care se apropiau de Zid, mulţi aveau în mâini târnăcoape, ciocane şi dălţi şi începeau să lovească cu forţă sub privirile soldaţilor. Am rămas tăcuţi văzând acel spectacol, până când Amelia m-a privit drept în ochi.

— Ai de gând să pleci, am spus eu, ştiind că asta urma să facă.

— Da. Nu mai am nimic de făcut aici.

— Înţeleg.

A luat o geantă şi a vârât în ea câteva haine. Apoi a deschis un sertar al comodei şi a căutat o cutie pe care mi-a înmânat-o.

— Aici sunt toţi banii pe care i-am câştigat cât am lucrat pentru americani. Sunt dolari, îţi vor prinde bine. Tot aici sunt şi

documentele care dovedesc proprietăţile pe care le-a avut familia ta. Cine ştie…

S-a apropiat de pat şi s-a aşezat în genunchi lângă trupul lui Max. L-a mângâiat pe faţă şi şi-a pus capul pe pieptul lui. A închis ochii pentru câteva clipe, apoi s-a ridicat. Ne-am îmbrăţişat şi am simţit că lacrimile mele îi udau obrajii şi că ale ei mi-i udau pe ai mei.

A plecat fără să ne spunem adio, dar amândoi ştiam că era pentru totdeauna.

Am văzut-o ieşind pe poartă şi apropiindu-se de Zid. S-a alăturat miilor de berlinezi care îl doborau şi cu propriile mâini a început să smulgă bucăţi de beton şi cărămizi. Până la urmă, manifestanţii făcuseră o gaură mare şi o bună parte din Zid era dărâmată. Am văzut cum sărea printre dărâmături şi mergea semeaţă către cealaltă parte a Berlinului unde alţi berlinezi strigau şi cântau de bucurie. Nu şi-a întors capul, cu toate că sunt sigur că ştia că o privesc. Nu m-am mişcat de acolo până n-am văzut-o pierzându-se printre oameni.»

Friedrich a rămas tăcut. Era emoţionat şi reuşise să-mi transmită şi mie emoţia. Mi-am dat seama că Ilse ne privea din uşă, nu ştiu de câtă vreme era acolo.

— Şi nu s-a mai întors niciodată, spuse Ilse în încheiere.

— Nu, niciodată.

— Dar nu v-a spus unde se ducea sau ce avea de gând să facă?

— Nu, n-a spus nimic, pur şi simplu a plecat.

— V-a scris vreodată, v-a dat vreun telefon…

— Nu, niciodată. Nici nu mă aşteptam. În noaptea aceea şi ea şi-a recăpătat libertatea.

Am luat cina cu Friedrich von Schumann şi cu soţia sa Ilse şi încercam să facem speculaţii în privinţa locului unde s-o fi dus Amelia, dar, aşa cum spunea Friedrich, străbunica mea era imprevizibilă.

— N-am idee unde a murit şi nici unde este înmormântată. Dacă aş şti, m-aş duce să-i pun flori pe mormânt şi să mă rog, îmi spuse Friedrich.

Le-am mulţumit celor doi pentru generozitatea lor de a mă fi primit şi mai ales pentru ce îmi povestiseră. Le-am promis că, dacă voi afla locul unde era mormântul Ameliei, le voi comunica şi lor.

Nu mai puteam face mare lucru la Berlin. Nimeni nu mă putea pune la curent în privinţa locului unde plecase străbunica mea, aşa că m-am întors la Londra convins că, dacă aş insista pe lângă maiorul Hurley şi lady Victoria, vor sfârşi prin a-mi povesti ce s-a întâmplat cu Amelia. Eram sigur că ei ştiau.

Maiorul Hurley părea surprins când i-am telefonat.

— Ţi-am mai spus că nu pot să-ţi povestesc nimic mai mult. Nu pot dezvălui secrete oficiale.

— Nu vă cer să-mi dezvăluiţi niciun secret de stat, doar să mă îndrumaţi încotro a plecat străbunica mea. Probabil că vă daţi şi dumneavoastră seama că la ora actuală pe nimeni nu interesează ce ar fi putut să facă în 1989 o doamnă de şaptezeci şi doi de ani care o fi deja moartă.

— Nu mai insista, Guillermo. N-am ce să-ţi spun mai mult.

Lady Victoria s-a arătat mai amabilă, dar la fel de categorică în refuzul ei.

— Te asigur că nu ştiu ce s-a întâmplat cu Amelia Garayoa, aş vrea să te ajut, dar nu pot.

— Poate că reuşiţi să-l convingeţi pe maiorul Hurley…

— Oh, imposibil! Maiorul îşi îndeplineşte datoria!

— Dar e vorba să ştie unde e înmormântată străbunica mea, nu cred că asta ar fi un secret de stat.

— Dacă maiorul Hurley nu vrea să-ţi spună mai mult, o fi având motivele lui.

N-am mai obţinut vreo nouă întâlnire cu maiorul Hurley şi nici cu lady Victoria. Maiorul m-a anunţat că pleacă pentru câteva zile la o vânătoare de vulpi, iar lady Victoria avea de gând să plece în California la un turneu de golf.

5

În zilele următoare, la întoarcerea în oraşul meu, le-am telefonat tuturor persoanelor care m-au ajutat să aflu peripeţiile Ameliei, dar nimeni nu părea să ştie ce se întâmplase cu ea, parcă o înghiţise pământul.

Am optat să iau legătura cu Washingtonul ca să obţin un permis şi să caut vreun indiciu în arhivele Congresului.

Mi-am amintit că Avi Meir îmi vorbise de un prieten al lui care era preot şi care fusese la Berlin în ’46, care acum trăia la New York şi, după cum îmi spunea el, era o adevărată autoritate în ceea ce priveşte cel de-al Doilea Război Mondial.

Avi părea că se bucură de apelul meu şi mi-a dat adresa şi telefonul prietenului său.

Robert Stuart era un bătrân la fel de încântător ca Avi Meir şi, mai ales, o enciclopedie ambulantă.

A realizat tot felul de demersuri, a obţinut chiar să fiu primit de un tip de la CIA retras deja din activitate, pe care îl cunoscuse în Germania în 1946. Dar totul s-a dovedit zadarnic. Dacă britanicii erau extrem de grijulii cu secretele lor, americanii erau cu atât mai mult. Cu toate că declasificaseră unele documente cu numele persoanelor care lucraseră pentru OSS, alte nume rămâneau încă la secret. Tot ce am putut obţine a fost ca un prieten al acelui fost agent care era şi el pensionat să confirme că în timpul Războiului Rece existase o spanioloaică în Berlinul de Est care colaborase cu ei.

Disperat, am hotărât să-mi încerc norocul cu profesorul Soler. Fără să-mi anunţ sosirea, m-am prezentat la el acasă, la Barcelona.

— Profesore, am ajuns într-un punct mort, nu mai pot continua dacă nu mă ajutaţi.

— Ce se întâmplă? m-a întrebat el, interesat.

— Amelia a dispărut din Berlinul de Est la 9 noiembrie 1989. Vă spune ceva această dată?

— Sigur că da, căderea Zidului…

— Parcă a înghiţit-o noaptea, din momentul acela e imposibil să mai dau de vreo urmă a ei. Mă tem că am eşuat.

— Nu fi pesimist, Guillermo. Ceea ce trebuie să faci este să vorbeşti cu doña Laura.

— O să creadă că sunt un neisprăvit.

— E posibil, dar va trebui să-i spui că nu mai poţi continua cercetarea.

— Vă asigur că am încercat tot. Nici pe internet nu-i urmă de ea, am spus eu.

— Păi, ce nu-i pe internet nici nu există, răspunse el ironic.

— Şi acum ce fac?

— Ţi-am spus, sun-o pe doña Laura şi anunţ-o că ai ajuns într-un punct din care nu mai poţi avansa.

— După atâta timp şi toţi banii pe care i-am cheltuit... mi-e ruşine.

— Dar e mai bine să-i spui adevărul cât mai repede, dacă crezi că nu poţi găsi vreo pistă.

— Dacă nu mă ajutaţi...

— Dar nu ştiu cum s-o fac, te-am pus deja în legătură cu toate persoanele care te puteau ajuta.

A trebuit să beau două pahare înainte de a o suna pe doña Laura. M-a ascultat în tăcere, în vreme ce îi dădeam raportul în legătură cu cercetările mele şi cum i-am pierdut urma Ameliei la data de 9 noiembrie 1989.

— Îmi pare rău, aş fi vrut să vă pot spune unde este înmormântată, m-am scuzat eu.

— Începe să scrii tot ce ai descoperit şi sună-mă de îndată ce ai terminat.

— Să scriu? Dar povestea e neterminată...

— Nu cer imposibilul. Dacă ai ajuns până în 1989, e bine. Pune-te pe scris şi caută s-o faci cât mai repede. La vârsta noastră nu mai putem aştepta prea mult.

N-o mai văzusem de mult pe Ruth; era imposibil să ne întâlnim între călătoriile mele şi ale ei. Iar pe mama am fost s-o văd de îndată ce am ajuns la Madrid, dar era atât de supărată, încât nici măcar nu m-a invitat la cină. Am anunţat-o că terminasem cercetarea, dar n-am reuşit s-o înduioşez.

— De multă vreme faci pe idiotul, aşa că mi-e totuna dacă mai faci încă puţin. Bine că sora mea a dat uitării ideea de a ne dărui de Crăciun această poveste absurdă.

Adevărul e că în lunile acelea nu numai că făcusem cercetări, ci notasem pas cu pas toate episoadele vieţii Ameliei Garayoa

care îmi fuseseră povestite, astfel că aveam aproape toată istoria scrisă negru pe alb.

Mi-a mai luat trei săptămâni s-o pun în ordine, s-o corectez şi s-o tipăresc. Apoi am dus-o la o tipografie ca să-i pună nişte coperte de piele. Voiam ca lucrarea să fie prezentabilă şi să nu le decepţionez prea mult pe bătrânele doamne Garayoa care fuseseră atât de generoase cu mine.

Doña Laura a fost surprinsă când i-am telefonat să-i spun că aveam deja scrisă toată povestea.

— Ce rapiditate!

— Mă rog, am scris-o treptat, pe măsură ce făceam cercetările.

— Vino mâine la ora patru.

Mă simţeam mulţumit, dar şi puţin melancolic. Munca mea se încheiase şi, odată predată cărticica, va trebui să-mi regăsesc viaţa şi să uit de Amelia Garayoa.

Epilog

Mi-am periat singurul costum de haine. Voiam să fiu prezentabil la întâlnirea cu cele două bătrâne doamne.

Jupâneasa care mi-a deschis uşa m-a condus în salon şi mi-a făcut semn să aştept.

— Doamna vă va primi numaidecât.

Nu m-am aşezat. Eram nerăbdător să le predau celor două bătrâne lucrarea aceea care îmi luase atât de mult timp.

Dona Laura a intrat sprijinindu-se într-un baston. Îmbătrânise şi mai mult, dacă se poate spune aşa ceva despre o femeie care trecuse de mult de nouăzeci de ani.

— Vino, Amelia e în bibliotecă.

Am urmat-o, potrivindu-mi paşii după ai ei, pregătit s-o văd pe sora ei Melita.

— Amelia, a venit Guillermo.

— Guillermo? Cine-i Guillermo?

Privirea ei părea pierdută. Era atât de slabă, încât părea pe punctul de a se frânge.

— Tânărul căruia i-am comandat cercetarea… A terminat-o şi a scris povestea pe care o doreai.

— Guillermo… da, da, Guillermo…

Părea că ochii îi reveneau în prezent şi m-a privit fix.

— Ai scris tot?

— Da, cred că da…

— Apropie-te, Guillermo, şi spune-mi cine sunt.

Am rămas mut, neştiind ce să răspund. Ochii bătrânei erau o rugăminte.

— Guillermo, spune-mi cine sunt, am uitat, nu mai ştiu.

Am căutat-o pe doña Laura, care rămăsese în picioare sprijinită în baston şi observându-ne pe amândoi.

— Eu… nu înţeleg, am reuşit să spun.

— Spune-mi cine sunt, spune-mi cine sunt, insista bătrâna cu disperare. I-am întins cartea legată în piele şi ea a luat-o în mâini şi a strâns-o la piept.

— Acum voi putea şti. Îmi amintesc multe lucruri, dar altele s-au înceţoşat în mintea mea. Sunt zile când nu mai ştiu nimic, nici măcar cine sunt, nu-i aşa, Laura?

Deodată, bătrâna doamnă părea perfect lucidă, dar nu vorbea cu mine, ci cu ea însăşi sau poate cu propriile fantasme.

Nu înţelegeam nimic sau poate că începeam să înţeleg tot, dar nu reuşeam să mă mişc, nici să spun ceva.

— E totul în carte? mă întrebă doña Laura.

— Da, până la data de 9 noiembrie 1989. În ziua aceea, Amelia a dispărut şi… am spus eu.

— Da, aşa a fost, răspunse doña Laura.

— Dar…

— Totul s-a terminat în noaptea aceea. Nu mai e nimic de căutat, Guillermo.

— Tu ştii cine sunt eu, Guillermo? Îmi vei spune? întrebă din nou bătrâna doamnă care rămăsese cu cartea la piept.

— Nu va fi nevoie, v-am scris totul, veţi putea citi dumneavoastră singură.

— Nu vreau să-mi pierd amintirile, mi se duc, Guillermo, se duc şi eu… eu nu ştiu unde să le găsesc.

— Le-am găsit eu şi sunt toate aici, nimeni nu vi le mai poate lua.

Bătrâna mi-a zâmbit şi mi-a întins mâna. I-am apucat-o şi am simţit-o fragilă şi în acelaşi timp fermă.

Doña Laura mi-a făcut semn şi am ieşit din bibliotecă.

— Ea este… ea este… Amelia, am bolborosit eu.

— Da. Ea este Amelia.

— Dar nu e Melita, sora dumneavoastră… Eu credeam că e Melita, aşa am crezut tot timpul, aşa m-aţi lăsat să cred.

Doña Laura ridică din umeri cu nepăsare. Îi era totuna ce aş fi putut crede eu.

— Atunci, este străbunica mea?

Am fost în stare s-o spun fără să mă bâlbâi.

— Da, dar acum trebuie să uiţi de ea. Aminteşte-ţi angajamentul: vei face această lucrare pentru noi, nu pentru familia dumitale şi ai făgăduit să păstrezi secretul despre tot ce vei afla. Îţi vei menţine făgăduiala, nu-i aşa?

— Da, sigur că da. Dar de ce aţi avut încredere în mine?

— Destinul te-a adus până la noi, şi Amelia, în momentele ei de luciditate, spunea că are încredere în dumneata, că o vei găsi şi că vei păstra secretul. Ea crede în dumneata.

— Şi n-o voi trăda. Nu voi spune nimănui că… trăieşte.

— N-ar avea niciun rost. Pentru familia dumitale ar fi un şoc să descopere că e în viaţă, iar pentru ea… Mă rog, Amelia n-ar rezista să-şi înfrunte nepoatele. E deja prea târziu.

— Când s-a întors?

— În noiembrie 1989. S-a prezentat fără să anunţe. Edurne a deschis uşa şi a scos un ţipăt sfâşietor. Am alergat să vedem ce se întâmpla. Şi eu am recunoscut-o pe Amelia. Închipuie-ţi! Ultima dată când o văzuserăm avea douăzeci şi ceva de ani şi se întorcea având peste şaptezeci, dar am recunoscut-o numaidecât.

— Şi… mă rog, ce explicaţie v-a dat…?

— Niciuna. Nici nu i-am cerut. A fost destul de dureros să-i povestim că Antonietta murise la scurt timp după ce plecase ea. Sau că Jesús, fratele meu, murise şi el într-un accident de maşină împreună cu soţia lui. Cât despre Javier, bunicul dumitale, trăia, dar era bolnav.

— De unde ştiţi?

— N-am încetat niciodată să ne interesăm de el, în caz că Amelia s-ar fi întors. Am ştiut de nunta lui, de succesele lui, de copiii lui, dar nu ne-am apropiat. Când a murit Santiago, am fost cu sora mea Melita să-l vedem pe Javier, dar ne-a dat clar de înţeles că prefera să n-aibă nimic de-a face cu noi. Avea dreptate, ce ne puteam spune?

— Aşa că dumneavoastră aţi fost întotdeauna aici, ştiind totul despre noi, dar noi nu ştiam nimic despre această ramură a familiei.

— Aceasta a fost dorinţa străbunicului dumitale Santiago şi a bunicului dumitale Javier; niciodată n-a putut să depăşească faptul că fusese abandonat de mama lui. Nu-l învinovăţesc pentru asta. Cumplit a fost că Amelia i-a supravieţuit. Am fost la slujba de înmormântare, nu ne-a văzut nimeni, pentru că am urcat în corul bisericii. Amelia a plâns cu disperare.

— Şi dumneavoastră n-aveţi familie, copii, nepoţi?

— Sora mea Melita a murit acum doi ani, la scurtă vreme după ce a rămas văduvă. Copiii ei, Isabel şi Juanita, sunt căsătoriţi şi trăiesc la Burgos, dar ne vizitează foarte des. Accidentul fratelui meu Jesús şi al soţiei sale s-a petrecut la un an şi jumătate după ce s-au căsătorit şi au avut un fiu. Mi-am luat răspunderea pentru nepotul meu, care a fost pentru mine ca un fiu. Din nefericire, a murit de infarct. Era tatăl nepoatei mele Amelia María, cea care locuieşte cu noi.

— Astfel că aţi renunţat la propria dumneavoastră viaţă…

— Nu, n-am renunţat la nimic, am ales viaţa pe care doream s-o trăiesc, cea pe care am trăit-o şi cu care am fost fericită.

— Nu înţeleg cum de n-aţi întrebat-o nimic şi nici cum de ea nu v-a povestit unde a fost toţi anii aceia.

— Ştiu că e greu de crezut, dar aşa este.

— De când… Mă rog, de când a lăsat-o memoria…?

— De când are boala Alzheimer? A început acum vreo de doi ani. Într-o zi, mi-a spus că nu-şi aminteşte unele lucruri. Am fost la medic şi cu toate că n-a rostit cuvântul „Alzheimer”, ne-a dat de înţeles că procesul este ireversibil. Atunci Amelia a început să se frământe. Era disperată simţind cum i se şterg treptat amintirile. Eu nu o puteam ajuta, pentru că nu ştiu nimic despre viaţa ei. Şi deodată, ai apărut dumneata. Ea a avut ideea să-ţi ceară să-i recuperezi amintirile. Am încercat s-o conving că e o nebunie, că, la urma urmelor, dumneata eşti un străin, dar întotdeauna a făcut ce a vrut… Astfel că ţi-am solicitat să cercetezi cât îţi va fi cu putinţă. Trebuie să recunosc că am fost surprinsă când m-ai sunat să-mi spui că ai putut duce investigaţia până în anul 1989.

— Şi de ce nu l-aţi solicitat pe profesorul Soler? am întrebat eu.

— Lui Pablo… Ţinem mult la el, face parte din familie, dar Amelia s-a încăpăţânat că dumneata trebuie să fii cel care cercetează.

— Bănuiesc că nu doriţi să mă mai întorc aici.

— Crezi că mai e necesar? După părerea mea, s-a spus tot şi ai făcut ceva de nepreţuit pentru străbunica dumitale. Să-i redai amintirile este mai mult decât se putea spera. Iar dumneata i le-ai redat. Cred că am ajuns la final. Trebuie să ştii întotdeauna când vine acest moment şi să-l accepţi. Nu crezi şi dumneata acelaşi lucru?

Şi am ieşit din vieţile lor pentru totdeauna, devenind unul dintre ultimele rânduri ale istoriei lor.

Jurnalista **Julia Navarro** a lucrat pentru mai multe publicaţii, printre care revistele *Guadiana, Interviu* şi *Panorama.* În prezent, este analist politic la Agencia OTR/Europa Press, pentru care scrie o rubrică de opinie, cronici parlamentare şi analize publicate în peste cincizeci de ziare din întreaga Spanie. Autoare a unor cărţi de actualitate politică, Julia Navarro a avut un succes deosebit cu primul său roman, *Confreria Sfântului Giulgiu,* obţinând primele locuri la vânzări atât în Spania, cât şi în străinătate, fiind tradusă în peste 15 limbi. Romanele Juliei Navarro, printre care se numără: *Confreria Sfântului Giulgiu, Biblia de lut, Sângele nevinovaţilor, Spune-mi cine sunt,* se încadrează în genul istoric şi au fost publicate până în prezent în peste 30 de ţări.

„PUNCTUL DE PLECARE PENTRU ACEASTĂ CARTE ESTE UNUL FOARTE PERSONAL. ARE LEGĂTURĂ CU AMINTIRILE MELE, CU ACELE POVEȘTI PE CARE MI LE SPUNEAU ÎN COPILĂRIE BUNICA ȘI MAMA DESPRE ORORILE ȘI CONSECINȚELE RĂZBOIULUI CIVIL."

JULIA NAVARRO

Un jurnalist primește propunerea de a cerceta viața străbunicii sale, Amelia Garayoa, o femeie despre care nu știe decât că a fugit de acasă, părăsindu-și soțul și fiul cu puțin timp înainte de izbucnirea războiului civil din Spania. Ca să o salveze de la uitare, va trebui să-i reconstituie istoria din temelii, potrivind, una câte una, piesele unui extraordinar puzzle al vieții ei. Burgheză și revoluționară, soție și amantă, spioană și asasină, Amelia va fi, împreună cu o extinsă galerie de personaje de neuitat, protagonista aventurii de a trăi cu intensitate aproape un secol, de la Spania republicană până la căderea Zidului Berlinului, trecând prin cel de-al Doilea Război Mondial și prin anii întunecați ai Războiului Rece. Madrid, Barcelona, Paris, Moscova, Berlin, Londra, Varșovia, Buenos Aires sau Ciudad de México sunt doar câteva dintre decorurile acestei mari epopei închegate în jurul totalitarismelor istoriei noastre recente.

editura rao

ISBN 978-606-93185-3-9

